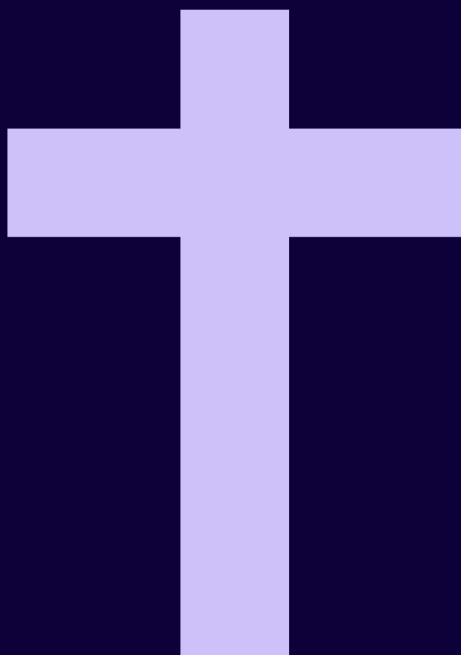

Yesus Aqa Anjam Bole

2014

The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea,

2014 revision

Yesus Aqa Anjam Bole 2014
The New Testament in the Anjam language of Papua New Guinea, 2014 revision
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini, 2014

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-04-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0eb339dc-c20a-5065-9483-338933d97585

Contents

FRT	1
Matyu	2
Mak	64
Luk	101
Jon	165
Aposel	209
Rom	269
1 Korin	297
2 Korin	323
Galesia	340
Efesus	350
Filipai	359
Kolosi	365
1 Tesalonaika	372
2 Tesalonaika	378
1 Timoti	382
2 Timoti	390
Taitus	396
Filemon	400
Hibru	402
Jems	423
1 Pita	430
2 Pita	438
1 Jon	443
2 Jon	450
3 Jon	451
Jut	452
Uli Anjam	455
Anjam Mutu Qudei	484

Yesus Aqa Anjam Bole

This is the New Testament in the Anjam Language
of Madang Province, Papua New Guinea

Revised Second Edition, 2014 — 3C

R 262P—2014—338

ISBN 9980 63 1002 6

© 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Namo Qaji Anjam

Anjam endi Yesus Kristus aqa anjam bole. Anjam endi iga bulyosim tamo ungasari Astrolabe Bay di unub qaji nango anjam na nengrenyem. Astrolabe Bay di agi Madang Provins di unu.

Yesus Kristus aqa anjam bole agiende. Qotei na Yesus qarinyonaqa a mandamq aisiqa namburbasq di moiyej. Osiqa olo subq na tigelej. Yesus aqa anjam bole agide.

Anjam endi Qotei aqa segi anjam. Endi tamo nango anjam sai. Qotei aqa Mondor Bole a na aqa wau tamo nangi powo enjrnaqa nangi anjam bole endi nengrenyeb. Nangi Grik anjam na nengrenyeb. Ariya bunuqna tamo qudei nangi olo anjam endi bulyoqnsib anjam gargekoba na nengrenyoqneb. Tamo qudei nangi bulyosib Inglis anjam na nengrenyeb. Tamo qudei nangi bulyosib Qebari anjam na nengrenyeb. O anjam gargekoba na nengrenyoqneb.

Tulan nami Moses a ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ti Qotei aqa anjam bei nengrenyeb. Di Qotei aqa anjam namij. Ariya bunuqna Yesus a bosiqa Qotei na iga elenqajqa gam torei babtekritej. A Qotei aqa anjam bunuj osi bej. Anjam bunuj agiende.

MATYU

Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil

¹ Endi Yesus Kristus aqa moma nanngo ñam kalil. Yesus Kristus a Devit aqa lenj na ñambabej. Devit a Abraham aqa lenj na ñambabej.

² Abraham a Aisak aqa abu. Aisak a Jekop aqa abu. Jekop a Juda aqa was nanngi ti nanngo abu.

³ Juda a Peres Sera wo nanngo abu. Nanngo ai Tamar. Peres a Hesron aqa abu. Hesron a Ram aqa abu.

⁴ Ram a Aminadap aqa abu. Aminadap a Nason aqa abu. Nason a Salmon aqa abu.

⁵ Salmon a Boas aqa abu. Boas aqa ai Rahap. Boas a Obet aqa abu. Obet aqa ai Rut. Obet a Jesi aqa abu.

⁶ Jesi a Mandor Koba Devit aqa abu.

Devit a Solomon aqa abu. Solomon aqa ai a nami Uria aqa ñaun soqnej.

⁷ Solomon a Rehoboam aqa abu. Rehoboam a Abiya aqa abu. Abiya a Asa aqa abu.

⁸ Asa a Jehosafat aqa abu. Jehosafat a Jehoram aqa abu. Jehoram a Usia aqa abu.

⁹ Usia a Jotam aqa abu. Jotam a Ahas aqa abu. Ahas a Hesehia aqa abu.

¹⁰ Hesehia a Manase aqa abu. Manase a Emon aqa abu. Emon a Josaia aqa abu.

¹¹ Josaia a Jehoiakin aqa was nanngi ti nanngo abu. Aqa bati qa jeu tamo nanngi na Israel nanngi tontnjrsib joqsib Babilon qureq di taqatnjresoqneb.

¹² Babilon qureq di nanngi tontnjrnab sonabqa Jehoiakin aqa angro Sealtiel a ñambabej. Sealtiel a Serubabel aqa abu.

¹³ Serubabel a Abiut aqa abu. Abiut a Eliakim aqa abu. Eliakim a Asor aqa abu.

¹⁴ Asor a Sadok aqa abu. Sadok a Akim aqa abu. Akim a Eliut aqa abu.

¹⁵ Eliut a Eleasar aqa abu. Eleasar a Matan aqa abu. Matan a Jekop aqa abu.

¹⁶ Jekop a Josep aqa abu. Josep a Maria aqa gumbulun.

Maria aqa miligiq na Yesus a ñambabej. Nanngi a qa mareqnub, a Kristus.

¹⁷ Deqa Abraham aqaq dena bosiq bosiq Devit a ñambabej di moma 14. Devit aqaq dena bosiq bosiq Israel nanngi Babilon qureq di soqneb di dego moma 14. Nanngi Babilon qureq di soqneb dena bosiq bosiq Kristus a ñambabej di dego moma 14.

Yesus Kristus a ñambabej

¹⁸ Yesus Kristus a endegsi ñambabej. Aqa ai Maria Josep na oqajqa saga qameb. Ariya Josep a Maria ombla ñereñosaisanabqa Mondor Bole a Maria aqaq ainaqa a gumannej.

¹⁹ Onaqa Maria aqa gumbulun Josep a endegsi quej, “Maria a gumanqo.” Josep aqa kumbra tulan boledamu deqa a endegsi are qalej, “E lumu na Maria uratqai. E boleq di uratqasai. Maria a jemaiyo uge.”

²⁰ Degsi are qaleqnaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Josep aqaq ainaqa ñeiobilqei na unej. Unnaqa lan angro na minnej, “O Josep, Devit aqa moma, ni Maria ame. Ni ulaaim. Ni que. Mondor Bole a Maria aqaq aigoqa a gumanqo.”

²¹ Deqa a angro mel oqas. Amqa bunuqna angro dena aqa segi tamo ungasari nanngo une kobotetnjrsim nanngi elenqas. Deqa ni aqa ñam Yesus waiyqam.”

²² Kumbra kalil di brantej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

²³ “Ningi quiy. Bunuqna dungenge bei a tamo ombla ñereñosaisosimqa a gumanosim angro mel oqas. Amqa nanngi aqa ñam Emanuel waiyqab.” Ñam di aqa damu, “Qotei a iga koba na unum.”

²⁴ Onaqa Josep a qutuosiqqa Tamo Koba aqa lan angro na anjam minnej qaji di dauryosiqqa Maria ej.

²⁵ Bati deqa a Maria ombla nerenjosaiogneb. Gilsu gilsiq Maria a angro mel ej. Onaqa Josep na angro di aqa ñam Yesus waiyej.

2

Bongar sisiyo qaji tamo nangi Yesus unqajqa beb

¹ Yesus a Betlehem qureq di ñambabej. Qure di Judia sawaq di unu. Bati deqa Mandor Herot a Judia sawa taqatesoqnej. Yesus a ñambabonaqa bongar sisiyo qaji tamo qudei nangi sen oqo sawaq na walwelosib gilsib Jerusalem qureq di brantosib tamo qudei nangi endegsib nenemnjqoneb,

² “Juda nango mandor koba ñambabej qaji a qabi unu? Iga sen oqo sawaq di aqa bongar unsimqa dauryosim bonum. Iga a qa louqajqa deqa bonum.”

³ Onaqa Mandor Herot a nango anjam di qusiqa a are koba qaloqnej. Tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneq qaji nangi dego are koba qaloqneq.

⁴ Deqa Herot a Israel nango atra tamo kokba ti nango dal anjam qalie tamo nangi ti kalil metnjrnaqa nangi bosib koroonabqa a na nangi endegsi nenemnjqrej, “Kristus a qabia ñambabqas?”

⁵ Onaqa nangi na kamba minjeb, “Kristus a Betlehem qureq di ñambabqas. Qure di agi Judia sawaq di unu. Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a nami endegsi nenngrenyej,

⁶ ‘O Betlehem tamo ungasari, nungo qure Judia sawaq di unu. Qure kokba kalil Judia sawaq di unub qaji nangi na nungo qure bunyqasai. Di kiyaqa? Nungo qureq dena gate koba bei tigelosimqa a na ijo segi Israel tamo ungasari nangi taqatnjrqas.’ ”

⁷ Onaqa Herot a anjam di qusiqa bongar sisiyo qaji tamo nangi lumu na metnjrnaqa nangi aqa areq bonabqa nenemnjqrej, “Bati gembu bongar di brantej?”

⁸ Onaqa nangi bongar brantej qaji aqa bati di ubtosib Herot minjnabqa a na kamba minjqrej, “Ningi Betlehem aisib angro deqa geregere ñamoiy. Namosib a tal qabi unu di unsib bosib e merbiy. Yim e kamba aisiy a qa louqai.”

⁹ Onaqa nangi Mandor Herot aqa anjam di qusib Betlehem aiyeq. Aisib ñam atsibqa bongar nami sen oqo sawaq di uneb qaji di namo aisiq angro soqnej qaji tal di tinjsi sonaq uneb.

¹⁰ Unsib nangi tulan areboleboleinjrej.

¹¹ Onaqa nangi tal miligiq gilsib angro aqa ai Maria wo sonab unjrsibqa angro aqa areq di singa pulutosib a qa loueb. Osib nango qasan ingi ingi qudei ti gol ti goren ti qa ti walaqajqa quleq bole bole di elenjosib angro atraiyeq. Ingi ingi di nangi nami silali kokba na awaiyelenjeb.

¹² Ariya nangi tal uratosib olo puluqa laqnabqa Qotei a ñeiobilqei na minjqrej, “Ningi olo Herot aqaq di brantaib.” Degsi minjrnabqa nangi gam bei dauryosib nango segi qure utruq aiyeq.

Josep na Yesus aqa ai wo joqsiq Isip sumeb

¹³ Nangi ainabqa bati di Tamo Koba aqa lan angro bei a Josep aqaq gilsiq ñeiobilqei na minjeq, “Herot a bosim angro Yesus qalsim moiyoqajqa ñamqas. Deqa ni tigelosim angro aqa ai wo joqsim Isip sawaq sumiy. Sumsib di soqnibqa bunuqna e ni mermitqa sawa endeq olo bqab.”

¹⁴ Onaqa Josep a qolo tigelosiq angro aqa ai wo joqsiq Isip sawaq sumeb.

¹⁵ Sumsib di sonabqa bunuqna Herot a moiyeq. Josep a kumbra di yej deqa anjam bei Tamo Koba aqa medabu o tamo nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Ijo angro mel a Isip sawaq di soqnimqa e dena metit a Isip sawa uratosim ijoq bqas.”

Qaja tamo nangi na angro mel nangi ñumelenjeb

¹⁶ Herot a bongar sisiyo qaji tamo nangi qa tarinonaq ugeiyonaq qalieeq, nangi a gisanjeb. Deqa a minjin ani oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nangi qarijnjrnabqa

aisib Betlehem qureq di angro mel kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanqi kalil ñumelenosib moiyoṭnjreb. Qure qure Betlehem jojomq di soqneb qaji dia dego angro mel kiñilala wausau aiyel osaisoqneb qaji nanqi kalil moiyoṭnjreb. Herot a bongar brantej qaji aqa bati dauryosiq kumbra degyej.

¹⁷ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

¹⁸ “Rama qureq di Resel a akamkobaoqnsiq pailoqnej. Aqa angro kalil nanqi ñumnab moreñeb deqa akameqnaqa tamo ungasari nanqi aqa are latetqa yeqnab a nanjo anjam quqwa uratoqnej. Di kiyaqa? Aqa angro kalil nanqi moreñekriteb deqa.”

Josep na Yesus aqa ai Maria wo joqsiq olo Israel sawaq beb

¹⁹ Bati Herot a moinaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Isip sawaq di Josep aqaq di brantosiq a ñeioḃilqei na minjej,

²⁰ “Ni tigelosim angro kiñala Yesus aqa ai Maria wo joqsim olo Israel sawaq gile. Tamo nanqi Yesus qalsib moiyoṭṭa maroqneb qaji nanqi moreñekriteb deqa ni olo gile.”

²¹ Onaqa Josep a tigelosiq Yesus aqa ai Maria wo joqsiq olo Israel sawaq gilej.

²² Bati deqa Arkelaus a na aqa abu Herot aqa sawa osiq Judia sawa taqatesoqnej. Deqa Josep a anjam di qusiq Judia sawaq gilqa ulaej. Onaqa Qotei a Josep ñeioḃilqei na minjej, “Ni Galili sawaq gile.”

²³ Onaqa Josep a Qotei aqa anjam di dauryosiq Galili sawaq gilej. Gilsiq qure bei aqa ñam Nasaret di soqnej. A di soqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo qudei nanqi nami maroqneb qaji di aqa damu brantej. Nanqi endegsib maroqneb, “Nanqi a qa maroqnqab, ‘A Nasaret tamo.’ ”

3

Jon yansnjro qaji a Qotei aqa anjam palontoqnej

¹ Bunuqna Jon yansnjro qaji a Judia nanjo wadau sawaq di brantej. Brantosiq dia tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam palontosiq endegsi minjroqnej,

² “Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyi.”

³ Jon a kumbra degyej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A Jon qa endegsi marej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulan lelenoqnsim tamo ungasari nanqi endegsim minjroqnqas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti. Gam tingiteti.’ ”

⁴ Jon a wadau sawaq di sosisqa a gara jugo kamel aqa junqum na gereiyo qaji di jugoqnsiq alalag na singilatosiq laqnej. A ingi uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej.

⁵ Bati deqa tamo ungasari Jerusalem di soqneb qaji nanqi ti Judia sawaq di soqneb qaji nanqi ti qure kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji nanqi ti tigelosib Jon aqa areq boqneb.

⁶ Boqnsibqa nanjo une kalil babteqnab Jon na Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁷ Bati deqa Farisi tamo ti Sadyusi tamo ti tulan gargekoba nanqi Jon na yansnjrqa marsibqa aqa areq beqnabqa unjrsiq nanqi endegsi minjroqnej, “Ningi kumbra uge yo qaji tamo. Ningi amal uge bul. Ningi yai na mernqwoqa mondon Qotei aqa minjin nunqoq aiyaaim deqa ulaosib ijoq bonub?”

⁸ Ningi are bulyosib nungo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniy. Yim e unsiy marqai, ‘Bole, ningi are bulyonub.’ Osiy ningi yansngwai.

⁹ Ningi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru unu deqa iga Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole.’ Ningi degsib are qalaib. Ningi quiy. Qotei na marimqa menin kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib Abraham aqa moma brantqab.

¹⁰ Qotei na tapor qalat ojsiqa nam qomqajqa utruq di atej unu. Deqa nam kalil gei bole atosai eqnub qaji di Qotei na tapor dena qomelenosim namyuwoq di breinjraqas.

¹¹ “Ningi are bulyqajqa deqa e ya na ningi yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai. A bosimqa Mondor Bole aqa singila na ti namyuwo na ti ningi yansngwas.

¹² A bem sum ñoqoryosim damu elenosim aqa talq di atqas. Osim a bem sum aqa suwi breinjrim namyuwo gaigai yuejunu qaji dia yuekritqab.”

Jon na Yesus yansej

¹³ Bati deqa Yesus a Galili sawaq dena tigelosiq walwelosiq Jordan yaq gilej. A Jon na yansqa marsiqa aqa areq gilej.

¹⁴ Gilnaqa Jon na saidyosiq minnej, “Ni e yansbqam di kere. Kiyaa e ni yansmqa marsim ijoq bonum?”

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ungum. Ni ijo anjam dauryosim e yansbe. Yimqa kumbra dena iga Qotei aqa areqalo kalil keretosim dauryqom.” Onaqa Jon a Yesus aqa anjam di dauryosiq a yansej.

¹⁶ Yesus a yanso osiqa a yaq na tigelosiq tarosiq lan goge kogyonaaq lan waqej. Lan wagonaaq Qotei aqa Mondor a binon bulosiq aisiq Yesus aqa jejamuq di awoonaq unej.

¹⁷ Unnaqa lan goge dena Qotei aqa anjam bei endegsi brantej, “Endi ijo angro qujai. E a tulan qalaqalaiyeqnum. E a qa tulan areboleboleibeqnu.”

4

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹ Onaqa bati deqa Mondor a Yesus wadau sawaq osi gilsiq di uratonaqa Satan bosiq a Yesus a une bei atqa marsiqa walawalaiyoqnej.

² Qanam 40 qolo 40 Yesus a wadau sawaq di soqnej. Sosiqa ingi uratoqnsiqa qurien ti soqnej. Deqa bati 40 di koboonaqa a mamyej.

³ Onaqa walawalaiyo tamo Satan a Yesus aqa areq bosiq minnej, “Ni Qotei aqa Njiriamqa meniñ kalil endi minjrim bem bulyibqa ni uye.”

⁴ Degsi minjnaqa Yesus na kamba minnej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo nangi ingi uyo na segi nambile sqasai. Anjam kalil Qotei aqa medabuq na branteqnu qaji dena nangi nambile sqab.’ ”

⁵ Onaqa Satan na Yesus olo osiqa Qotei aqa qure koba Jerusalem gilsiq atra tal quraq oqsiq goge dia Yesus atsiqa minnej,

⁶ “Ni Qotei aqa Njiriamqa endena prugosim mandamq aiye. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa lan angro nangi minjrimqa bosib ni taqatmqab.’ Anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Lan angro nangi bosib ban na ni soqtmibqa ino singa meniñ na qalqasai.’ ”

⁷ Onaqa Yesus na kamba Satan minnej, “Qotei aqa anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila lan tenemtqa osim a gisanjaim.’ ”

⁸ Degsi minjnaqa Satan a Yesus olo osiqa mana goge kobaq oqsiq dia Yesus tigeltosiqa sawa sawa kalil mandor kokba nangi na taqatejunub qaji nango singila ti ñoro ti di Yesus osoryosiqa minnej,

⁹ “Ni ijo ulatamuq endi singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di nango singila ti ñoro ti ni emqai.”

¹⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Satan, ni ulan. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’ ”

¹¹ Degsi minjnaqa Satan a Yesus uratosiq ulanej. Onaqa Qotei aqa lan angro nangi bosib Yesus singlatoqneb.

Yesus a olo Galili sawaq gilej

¹² Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaqa Yesus a di qusiqa olo tigelosiq Galili sawaq gilej.

¹³ Gilsiq Nasaret qureq di brantej. Dena walwelosiqa Kaperneam qureq gilsiq di soqnej. Kaperneam qure agi Galili ya agu kobaquja qalaqsi unu. Ya agu jojomq di Sebulun sawa ti Naptali sawa ti unub.

¹⁴ Yesus a Kaperneam qureq gilej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

¹⁵ “Gam kobaquja Jordan ya qalaq dena aiyejunu qaji di Galili sawa ambleq na aiyejunu. Aisiq yuwalq di dinejunu. Gam qalaq di Sebulun ti Naptali ti unub. Sawa bei bei qaji nangi belenjosib Galili di unub.

¹⁶ Deqa tamo ungasari ambruc di unub qaji nangi pulon kobaquja unqab. Tamo ungasari padalo gam dauryosib ambruc di unub qaji nangi pulon dena suwantnjrqas.”

Yesus na tamo qolqe nangi metnjrnaq a dauryeb

¹⁷ Bati deqa Yesus na aqa wau utru atsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiqa tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliy.”

¹⁸ Osiqa a Galili ya agu qalaq aisiq alile dia walweloqnsiqa nam atej di Saimon aqa ñam bei Pita aqa was Andru wo sonab unjrej. Nangi aiyel qe o qaji tamo soqneb deqa nangi kakan waiyeq nab unjrsiqa minjrej,

¹⁹ “Ningi e daurbiy. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqngab.”

²⁰ Yesus a nangi degsi minjrnaga nangi nango kakan uratosib Yesus dauryeb.

²¹ Onaga Yesus a olo walwelosiq aisiqa Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo nangi aiyel qobun miligiq di nango abu ti kakan brano qandimeq nabqa unjrsiqa metnjrej.

²² Metnjrnaga nango abu Sebedi a qobun miligiq di sonaga uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a Qotei aqa anjam palontoqnsiqa ma tamo nangi boletnjroqnej

²³ Yesus a dena walwelosiqa Galili sawa keretoqnsiqa Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi kalil nangi boletnjroqnej.

²⁴ Yeqnaqa tamo ungasari kalil Siria sawaq di soqneb qaji nangi Yesus qa quoqnsib deqa tamo ma utru segi segi joqsib aqa areq boqneb. Tamo jejamu jaqatinjro qaji nangi ti tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti tamo nanarioqnsib mangaloqneb qaji nangi ti tamo jejamu lainjro qaji nangi ti kalil joqsib beq nab Yesus na boletnjroqnej.

²⁵ Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus dauryoqnsib laqneb. Galili sawa nangi ti Dekapolis sawa nangi ti Jerusalem qure nangi ti Judia sawa nangi ti qure qure Jordan ya taqal beiq di soqneb qaji nangi ti kalil Yesus dauryoqnsib laqneb.

5

Yesus a manaq oqsiq dia anjam palontej

¹ Onaga Yesus na tamo ungasari kalil nangi di unjrsiqa a manaq oqsiq di awesonaga aqa segi angro nangi aqa areq beb.

² Bonabqa a Qotei aqa anjam palontosiqa endegsi minjrej,

³ “Tamo ungasari qudei nangi poinjrco, nangi Qotei aqa namgalaq di sougetejunub. Tamo ungasari nangi di areboleboleinjreme. Qotei lan qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

⁴ “Tamo ungasari akam ti unub qaji nangi dego areboleboleinjreme. Qotei na nango are olo boletetnjrqas.

⁵ “Tamo ungasari lawo na sosib nango segi ñam aguq ateqnub qaji nangi dego areboleboleinjreme. Qotei na mandam kalil osim nangi enjrqas.

⁶ “Tamo ungasari kumbra bole dauryqajqa arearetnjreqnu qaji nangi dego areboleboleinjreme. Nangi tulan kere na sqab. Iga ingi ti ya ti uyqajqa arearetgeqnu dego kere.

⁷ “Tamo ungasari duleqnub qaji nangi dego areboleboleinjreme. Qotei a kamba nangi qa duloqnqas.

⁸ “Tamo ungasari nango are miligiq di jiga bei saiqoji unub qaji nangi dego areboleboleinjreme. Nangi Qotei aqa ulatamu unqab.

⁹ “Tamo ungasari jeu turyeqnub qaji nangi dego areboleboleinjreme. Qotei a nangi qa marqas, ‘Nangi ijo segi angro bole.’

¹⁰ “Tamo ungasari qudei nangi kumbra bole dauryeqnub deqa jeu tamo nangi na nangi gulbe enjreqnub. Tamo ungasari nangi di dego areboleboleinjreme. Qotei lan qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

¹¹ “Ningi ijo ñam ti unub deqa bunuqna tamo qudei na ningi misilingoqnsib ugeugeingqnsib nungo jejamu lan gisanjoqnqab. Di ungum. Ningi areboleboleingeme.

¹² Od, nungo are tulan boleingim soqniy. Nungo awai bole agi lan goge di unu. Nami jeu tamo nangi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi dego degsib ugeugeinjroqneb.”

Ningi bar ti pulon ti bul soqniy

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandamq endi bar bul soqniy. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Deqa bar di mandamq di waiyibqa tamo qudei nangi bosib singa na sosqab.

¹⁴ “Ningi mandamq endi pulon bul soqniy. Ningi are qaliy. Qure kobaquja a mana gogeqsi sqas di a boleq di sqas. A uliesqa keresai.

¹⁵ Tamo bei a lam qatrentosim guwe na kabutqasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa tamo kalil tal miligiq di unub qaji nangi warum geregere unqab.

¹⁶ Dego kere ningi pulon bul sosib boleq di kumbra bole bole yoqniy. Yoqnibqa tamo ungasari nangi na nungo kumbra di unoqnsib nungo Abu lan qureq di unu qaji aqa ñam soqtoqnqab.”

Yesus a dal anjam qa marej

¹⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “E Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti kalil dauryosiy keretqajqa deqa mandamq aiyem. Ningi endegsib are qalaib, ‘Yesus a dal anjam di taqal waiyqajqa bej.’ Di sai.

¹⁸ E bole merngwai. Lan ti mandam ti koboosaisoqnimqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bole sai. Dal anjam soqnim soqnim Qotei na aqa wau kalil keretqas.

¹⁹ Deqa ningi quiy. Tamo bei a dal anjam mutu kiñala bei uge qa marsim tamo ungasari nangi dego titnjroqnm nangi uge qa marqab tamo di aqa ñam tulan aguq aiqas. Deqa Qotei lan qureq di unu qaji a na tamo di taqatqasai. Osim aqa Mandor Koba sqasai dego. Ariya tamo bei a dal anjam kalil dauryosim tamo ungasari nangi dego dauryqa minjroqnqas tamo di aqa ñam tulan kobaqas. Deqa Qotei na tamo di taqatosim aqa Mandor Koba sqas.

²⁰ E ningi endegsi merngwai. Ningi kumbra tulan bolequja yoqniy. Yoqnib nungo kumbra bole dena dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi ti nango kumbra bole bunjoqneme. Bunjqasai di Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwasai.

Yesus a ñirin kumbra qa anjam palontej

²¹ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ningi tamo bei moiyoitaib. Ningi tamo bei moiyoitqab di ningi une ti sqab.’ Dal anjam di nungo moma nangi nami minjreb.

²² Ariya e dal anjam di bunjosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na aqa was ñirinjqas di a une ti sqas. Tamo bei na aqa was misilinqas di une kobaquja aqa jejamuq di sqas. Deqa a ojsib anjam pegiyo talq di tigeltosib aqa une ubtetqab di kere. Tamo bei na aqa

was minjqas, 'Ni tulan nanari, areqalo saiqoji,' degyqas di aqa une deqa Qotei na a osim njamyuwoq waiyqas di kere.

²³⁻²⁴ "Deqa ni Qotei atraiyqa marsimqa ino was bei a ni qa nirin ti soqnimqa ni deqa are qalsim atraiyo ingi ingi mati atra bijal qalaq di uratosim ino was aqaq gile. Gilsim a ombla anjam gereiyekritosim dena bosim Qotei atraiyqam.

²⁵ "Deqa tamo bei a ni qa anjam bei soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq di ningi segi aiyel na anjam urur gereiyoqujatiy. Yosib anjam moiotosib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq di tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a ni osim qaja tamo nanjo banq di atqas. Yimqa nanji na ni osib tonto talq di waimqab.

²⁶ Deqa e bole mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa qaja tamo nanji na ni uratmib oqedqam.

Yesus a uña jejamu ojetqajqa kumbra qa anjam palontej

²⁷ "Ningi dal anjam endegsib queb, 'Ningi tamo bei aqa uña jejamu ojetaib.'

²⁸ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei a uña bei lanja kokoqyosiqas are prugyqo di aqa are miligiq na a uña di aqa jejamu ojetqo.

²⁹ "Ino njamdamu wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa njamdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaya? Ino njamdamu qujai loumimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni njamdamu aiyel ti soqnimqa Qotei na ni njamyuwoq waimqas di keresai.

³⁰ Ino ban wo na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ban di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaya? Ino ban qujai loumimqa ni une yqasai di kere. Ariya ni ban aiyel ti soqnimqa Qotei na ni njamyuwoq waimqas di keresai.

Yesus a uña uratqajqa kumbra qa anjam palontej

³¹ "Nami nanji dal anjam endegsib mareb, 'Tamo bei na aqa uña uratqa osimqa pepa bei nengrenyosim yosim di a uratqas.'

³² Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na aqa njaun lanja uratim a olo tamo bei oqas di tamo dena aqa njaun kumbra ugeq waiyqo. Tamo bunuj a dego une atqo. Di kiyaya? Uña di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.

Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib

³³ "Ningi dal anjam endegsib queb, 'Ni anjam bei singilatosim Tamo Koba minjqam di ni na olo urataim. Ni anjam di dauryosim ye.' Dal anjam di nunjo moma nanji nami minjreb.

³⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi anjam bei singilataib. Ningi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Lan qure a Qotei aqa awo jaram koba. Deqa ningi lan qure aqa ñam na anjam bei singilataib.

³⁵ Mandam a Qotei aqa singa atqajqa sawa. Deqa ningi mandam aqa ñam na anjam bei singilataib. Jerusalem a Mandor Koba aqa segi qure koba. Deqa ningi Jerusalem aqa ñam na anjam bei singilataib.

³⁶ Ni anjam bei marqa osimqa ino gate na anjam singilataim. Ni segi na marimqa ino gate banga sara qat bei oqwa keresai. Tulu bei dego oqwa keresai. Deqa ni ino gate na anjam singilataim.

³⁷ Ningi od qa segi marsib said qa dego segi mariy. Ningi anjam bei totoryosib marqab di ningi Satan aqa areqalo dauryqab.

Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim

³⁸ "Ningi dal anjam endegsib queb, 'Tamo bei na tamo bei aqa njamdamu ugetetqas di ningi kamba aqa njamdamu ugetetiy. Tamo bei na tamo bei aqa qalagei ugetetqas di ningi kamba aqa qalagei ugetetiy.'

³⁹ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni kamba a kumbra uge yaim. Tamo bei na ula ponmimqa belosim waliñe bei osoryimqa ponjem.

⁴⁰ Tamo bei a ni qa anjam bei soqnim ino gara jugo yaimqajqa mermimqa ni na saidyaim. Olo ino gara olekoba dego ye.

⁴¹ Qaja tamo bei na ni ojsim singila na mermqas, ‘Ni ijo ingi ingi qoboiyetbosim e daurbosim gam truquyala endeq gile.’ A degsi mermimqa ni aqa anjam di bunyosim aqa ingi ingi qoboiyetosim dauryosim gam olekobaq osi gilete.

⁴² Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Tamo bei na ino ingi bei yaimosim bunuqna a kamba olo ni emqajqa mermimqa ingi di ye. A saidyaim.

Ningi na jeu tamo nanqi geregereinjroqniy

⁴³ “Ningi dal anjam endegsib queb, ‘Ni ino was nanqi qalaqalainjroqne. Osim ino jeu tamo nanqi qoreinjroqne.’

⁴⁴ Ariya e dal anjam di bunyosiy ningi endegsi merngwai. Ningi nungo jeu tamo nanqi dego qalaqalainjroqniy. Tamo qudei na ningi ugeugeingibqa ningi olo nanqi qa Qotei pailyoqniy.

⁴⁵ Ningi kumbra degyqab di ningi nungo Abu lan qureq di unu qaji aqa angro bole sqab. Ningi qalie, Qotei a dego tamo bole ti tamo uge ti nanqi turtnjroqnsiq kumbra bole bole enjreqnu. Agi a na aqa sen qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nanqoq aiyeqnu. Awa dego qarinyeqnaqa tamo bole ti tamo uge ti nanqoq aiyeqnu.

⁴⁶ Tamo ungasari ningi qalaqalainjroqnu qaji nanqi segi ningi kamba qalaqalainjroqnaqab di kumbra tulan bolesai. Nungo kumbra deqa Qotei a ningi awai bole engwasai. Takis o qaji tamo nanqi dego kumbra degyeqnu.

⁴⁷ Ningi nungo was nanqi segi gereinjroqnaqab di kumbra tulan bolesai. Nungo kumbra dena ningi na tamo qudei bunjrqasai. Tamo nanqi Qotei qaliesai qaji nanqi dego nanqo segi was nanqi gereinjreqnub.

⁴⁸ Nungo Abu lan qureq di unu qaji a gaigai kumbra bole bole keretoqnsiq yeqnu. Deqa ningi dego nungo Abu aqa kumbra di dauryosib kumbra bole bole keretoqnsib yoqniy.

6

Ningi lanja baban na kumbra bole yaim

¹ “Tamo qudei nanqi endegsib are qaleqnu, ‘E lanja baban na kumbra bole yoqnit tamo nanqi e nuboqnsib ijo ñam soqtetboqnaqab.’ Ariya ningi degyaib. Ningi degyqab di nungo Abu lan qureq di unu qaji a ningi awai bole engwasai.

² “Ningi gisan tamo nanqo kumbra dauryaib. Gisan tamo nanqo kumbra agiende. Nanqi na tamo ingi ingi saiqoji nanqi aqaryainjrqa oqnsib tamo qudei qarijnjreqnab nanqi qa namooqnsib gul anjameqnu. Gul anjameqnu tamo ungasari nanqi na gisan tamo nanqi di unjroqnsib nanqo ñam soqtetnjreqnub. Gisan tamo nanqi di Qotei tal miligiq di, gam kokbaq di kumbra degyeqnu. Deqa e bole merngwai. Qotei a tamo nanqi di awai bole enjrqasai. Nanqo awai agi tamo ungasari nanqi na nanqo ñam soqtetnjreqnub di kere.

³ Deqa ni degyaim. Ni tamo ingi ingi saiqoji nanqi aqaryainjrqa osimqa ban qonan a uli na aqaryainjrimqa ban wo a qalieqasai.

⁴ Di yawo anjam. Aqa damu endegsi unu. Ni uli na tamo ingi ingi saiqoji nanqi aqaryainjrimqa tamo ungasari kalil nanqi qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqnim ino Abu a segi unoqnaqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim ni awai bole emoqnaqas.”

Yesus a pailyo kumbra qa anjam palontej

⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa gisanj tamo nanji pailyeqñub degsib pailyaib. Gisanj tamo nanji Qotei pailyqa oqñsib tamo ungasari kalil nanjo ñamdamuq di tigeleqñab unjroqñsib nanjo ñam soqtetñreqñub. Tamo nanji di Qotei tal miligiq di, qure ambleq di, gam kokba qalaq di kumbra degyeqñub. Deqa e bole merngwai. Qotei a nanji awai bole enjrqasai. Nanjo awai agi tamo ungasari nanji na nanjo ñam soqtetñreqñub di kere.

⁶ Deqa ni degsi pailyaim. Ni Qotei pailyqa osimqa ino segi warum miligiq gilsim siranj qandimosim ino Abu uliejunu qaji a pailyimqa tamo kalil nanji ni numqasai. Ni kumbra di uli na yoqñim ino Abu a segi unoqñqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim ni awai bole emoqñqas.

⁷ “Tamo nanji Qotei qaliesai qaji nanji laña laña pailyo olekokba yoqñsibqa endegsib are qaleqñub, ‘Iga pailyo olekokba yoqñimqa Qotei a gago pailyo quqwas.’ Di gisanj. Deqa ningi Qotei pailyqa osibqa degsib pailyaib.

⁸ Ningi nanjo kumbra di dauryaib. Ningi ingi bei qa truquosib nunjo Abu pailyoaisoqñibqa a nami qaliego.

⁹ “Deqa ningi endegsib Qotei pailyoqñiy, ‘O gago Abu, ni lañ qureq di unum. Ino ñam tulañ getento.

¹⁰ Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqñime. Lañ qureq di nanji ino areqalo dauryeqñub dego kere iga mandamq endi ino areqalo dauryoqñqom.

¹¹ O Abu, gago ingi uyo bati gaigai keretgoqñime.

¹² Tamo nanji iga qa une ateqñub qaji nanjo une kalil iga na kobotetñreqñum deqa ni kamba gago une kalil dego kobotetgime.

¹³ Gulbe bei na iga walawalaigosim uneq waigwa laqñimqa ni iga aqaryaigime. Yim Satan na iga ugetgwasai.’

¹⁴ “O ijo angro, ningi degsib Qotei pailyoqñiy. Ningi quiy. Ningi tamo bei qa anjam soqñimqa ningi na aqa une kobotiy. Yimqa nunjo Abu lañ qureq di unu qaji a na kamba nunjo une kalil kobotetñgwas.

¹⁵ Ningi aqa une kobotetqasai di nunjo Abu a dego nunjo une kobotetñgwasai.”

Yesus a qurienj qa anjam palontej

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi qurienjqa marsibqa gisanj tamo nanji qurienjeqñub ningi degsib qurienjaib. Gisanj tamo nanji qurienjoqñsibqa ulatamu ugeinjeqñu. Tamo ungasari kalil nanji na unjrsib nanjo ñam soqtetñrqajqa deqa nanji kumbra degyeqñub. Deqa e bole merngwai. Tamo nanji di Qotei na awai bole enjrqasai. Nanjo awai agi tamo ungasari nanji na nanjo ñam soqtetñreqñub di kere.

¹⁷ Ariya ni kumbra degyaim. Ni qurienjqa osimqa ino ulatamu geregere yansoqñsim ino gate banga pranjoqñsim ino jejamu gereiyosim laqne.

¹⁸ Yimqa tamo ungasari kalil nanji ni numoqñsib ni qurienj ti unum di nanji qalieqasai. Ni kumbra di uli na yoqñim ino Abu a segi na unoqñqas. Deqa a segi na ino ñam soqtetmosim awai bole emoqñqas.”

Ningi mandam qa ingi ingi koroiaib

¹⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandam qa ingi ingi koroiaib. Di sisimbinj na ugetqab. Baisuwi ojqs. Bajinj tamo nanji tal paratosib oqab.

²⁰ Deqa ningi lañ qure qa ingi ingi koroiiy. Di sisimbinj na ugetqasai. Baisuwi ojqsai. Bajinj tamo nanji tal paratosib oqasai dego.

²¹ Sawa qabia ino ñoro bole unu dia ino are miligi dego singilatim sqas.”

Ino ñamdamu a ino jejamu qa pulonj bul

²² Osiqa Yesus a olo marej, “Ino n̄amdamu a ino jejamu qa pulon bul. Deqa ino n̄amdamu boleqas di ino jejamu kalil suwan̄esqas.

²³ Ariya ino n̄amdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruesqas. Deqa pulon ino are miligiq di unu qaji a olo ambruqas di ino are miligi kalil ambruekritqas.”

Ni tamo kokba aiyel nan̄gi wauetnjrqqa keresai

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nan̄gi wauetnjrqqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei jeutqas. Bei aqa anjam dauryosim olo bei qoreiyqas. Dego kere n̄ingi silali ti Qotei ti turtnjrsib nan̄gi wauetnjrqqa keresai.”

N̄ingi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “N̄ingi mandamq endi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ N̄ingi degsib maraib. N̄ingi ingi uyo na segi n̄ambile oqasai. N̄ingi gara jugoqnqab dena segi n̄ungo jejamu bole sqasai.

²⁶ N̄ingi qebari nan̄gi unjriy. Nan̄gi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di ato-saieqnub. Ariya n̄ungo Abu lan̄ qureq di unu qaji a na qebari nan̄gi ingi anainjreqnu. N̄ingi qalie, qebari nan̄gi qunun̄ saiqoji. N̄ingi tamo qunun̄ ti. N̄ingi na qebari nan̄gi tulan̄ bun̄njrejunub.

²⁷ N̄ingi mandamq endi sokobaiyqajqa deqa are koba qalaib. N̄ingi are koba qalqab dena n̄ingi n̄ungo segi sqajqa bati olo yala totoryqa keresai. Sai bole sai.

²⁸ “Deqa n̄ingi kiyaga gara qabe na osib jejamu kabutqajqa are koba qaleqnub? N̄ingi n̄am so unjriy. Nan̄go wala kiyersib branteqnub di n̄ingi qaliesai. Nan̄gi segi wauosaieqnub. Nan̄go segi wala gereiyosaieqnub.

²⁹ Deqa e n̄ingi endegsi mern̄gwai. Nami Solomon a gara wala boledamu jugoqnej. Ariya n̄am so aqa wala dena Solomon aqa wala tulan̄ bun̄yeyunu.

³⁰ Man̄ lan̄aj a bini oqwas nebe tamo nan̄gi na gingen̄yosib n̄amyuwoq waiyqab. Man̄ lan̄aj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa n̄ingi kiyaga Qotei qa n̄ungo areqalo singilatqa yonub keresain̄gwo? N̄ingi man̄ lan̄aj sai. N̄ingi tamo qunun̄ ti. Deqa n̄ingi endegsi poingem, Qotei a n̄ingi dego gara en̄goqnqas.

³¹ N̄ingi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ N̄ingi degsib maraib.

³² Tamo un̄gasari Qotei qaliesai qaji nan̄gi ingi ingi deqa are koba qaleqnub. Ariya n̄ingi deqa are koba qalaib. N̄ungo Abu lan̄ qureq di unu qaji a qalie, n̄ingi lana sqa keresai. N̄ingi ingi ingi deqaji oqnsib sqab.

³³ Deqa n̄ingi kumbra qujai endi yoqniy. N̄ingi Qotei na taqatngosim n̄ungo Mandor Koba sqajqa ti aqa kumbra bole bole dauryqajqa ti singilaoqniy. N̄ingi degyqab di Qotei na kamba ingi uyo ti gara ti dego en̄goqnqas.

³⁴ Deqa nebe kumbra kiye n̄ungoq di brantqas n̄ingi deqa are koba qalaib. Nebe a bati bei. Nebe qa gulbe di aqa segi gulbe. Bati segi segi aqa gulbe di nan̄go segi segi. Deqa n̄ingi are koba qalaib.”

7

N̄ingi na tamo qudei nan̄gi peginjraib

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “N̄ingi na tamo qudei nan̄gi peginjraib. N̄ingi peginjrqasai di Qotei a kamba dego n̄ingi pegin̄gwasai.

² Ariya n̄ingi na tamo nan̄gi peginjrqab kere dego Qotei a kamba n̄ingi pegin̄gwas. N̄ingi na tamo nan̄go jejamuq di une qametnjrqab kere dego Qotei a kamba n̄ungo jejamuq di une qametn̄gwas.

³ Kiyaqa ni ino was aqa namdamuq di nam ñengi kiñala unu di unsimqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja unu di ni unosai?

⁴ Kiyaqa ino segi namdamuq di nampan kobaquja soqnimqa ni na tentosim ino was minjam, ‘Was, e ino namdamuq di nam ñengi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai?’

⁵ Ni gisan tamo. Ni mati nampan kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di taqal waiyosim namdamu suwanmimqa ariya degam nam ñengi kiñala ino was aqa namdamuq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.

⁶ “Ningi ñoro bole bole oqnsib baun nangi enjroqnaib. Enjrqab di nangi ñoro di taqal waiyosib bosib ningi uñingwab. Ningi kolilei bole bole oqnsib bel nangi enjroqnaib. Enjrqab di nangi kolilei di mandamq di waiyosib nango singa na soselenqab.”

Ningi Qotei pailyqab di a na ningi aqaryainqwas

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa namqab di itqab. Ningi siranme kindokindonabqa Qotei na siran waqtetngwas.

⁸ Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nangi ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa nameqnub qaji nangi iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nangi Qotei na siran waqtetnreqnu.

⁹ “Tamo bei aqa angro a mamym ingi qa minjimqa a ingi yqas. A menin yqasai.

¹⁰ A na qe qa minjimqa a qe yqas. A amal yqasai.

¹¹ Deqa ningi quiy. Ningi tamo bolesai. Ariya ningi nungo angro nangi ingi bole bole enjreqnub. Ningi nangi saidnjrosaieqnub. Nungo kumbra dena ningi endegsi poingem, nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego ningi saidngosaieqnu. Ningi pailyqab di a na ingi bole bole ningi engoqnqas. A na ningi saidngwasai bole sai.

¹² “Kumbra bole bole tamo nangi na ningi engwajqa arearetngeqnu qaji di ningi na olo nangi enjroqniy. Ningi degyqab di ningi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti kalil keretosib dauryqab.”

Ningi siranme kiñala miligiq giliy

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi siranme kiñala miligiq giliy. Ningi siranme kobaquja miligiq gilqab di ningi padalo sawaq aiqab. Gam di kobaquja. Tamo gargekoba nangi gam di dauryeqnub.

¹⁴ Ningi siranme kiñala miligiq gilqab di ningi gam kiñala dauryosib nambile gaigai sqajqa sawaq di brantqab. Tamo quja quja segi gam di itosib dauryeqnub.”

Ningi gisan anjam maro tamo nangi qa nam atoqniy

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi geregere nam atoqniy. Tamo qudei na bosib gisanosib merngwab, ‘Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Di sai. Tamo nangi di kaja bul lawo na boqnsib ningi walawalaingoqnsib anjam merngeqnub. Ariya nango are miligiq di nangi tamo uge. Nangi baun juwan kaja nangi ñumeqnub dego bul.

¹⁶ Ningi nango kumbra di geregere tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai. Ningi are qaliy. Tamo nangi sil luwit marinq dena wain gei osib uyeqnub e? Sai. Man luwit marinq dena qura gei osib uyeqnub e? Sai.

¹⁷ Ningi qalie, nam bole nangi gei bole ateqnub. Nam uge nangi gei uge ateqnub.

¹⁸ Nam bole nangi gei uge atosaieqnub. Nam uge nangi gei bole atosaieqnub.

¹⁹ Nam kalil gei bole atosaieqnub qaji di tamo nangi na qomelenoqnsib namyuwoq di breinjreqnub.

²⁰ Dego kere ningi gisan tamo nango kumbra geregere tenemtosib poingwas, nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.

²¹ “Ningi endegsib are qalaib. Tamo ungasari nangi ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ e degsib methqab di Qotei na nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Di sai. Tamo

unġasari ijo Abu aqa areqalo dauryeqnub qaji nanġi segi Qotei na taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas. Qotei aġi lan ġureq di unu.

²² Mondon diġo bati bamqa tamo unġasari gargekoba nanġi ijo ulatamuq di tigelosib endegsib merbqab, 'O Tamo Koba, iġa ino ñam na anjam mare mare laqnem. Iġa ino ñam na mondor uge uge winjroqnsimqa manwa gargekoba yoqnem.' Nanġi e degsib merbqab.

²³ Merbibqa e kamba minjrqai, 'Niġi tal qabe? E niġi qaliesai. Deqa niġi jaraiyi. Niġi kumbra uge yo qaji tamo.' "

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, "Tamo a ijo anjam kalil endi qusim dauryqas di a tamo bei meniġ quraq di aqa tal atej a bul sqas.

²⁵ Bunuqna awa jagwa ti bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaa? A meniġ quraq di tal atej deqa.

²⁶ Ariya tamo a ijo anjam kalil endi qusim olo dauryqa uratqas di a nanari tamo bei laġa sub gogeq di aqa tal atej qaji a bul sqas.

²⁷ Tal atnaq sonaqa awa jagwa ti bosiqa ya meli dosiqa tal di qamsiq rengintosiġ putonaq aisiq tulaġ niñaqej. Od, tal di a torei padalej."

²⁸ Yesus a anjam kalil di marsiq koboonaqa tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi queb. Qusib nanġi prugugeteb.

²⁹ Di kiyaa? Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nanġo anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu.

8

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelennej qaji di boletej

¹ Yesus a manaq dena aiyeqnaqa tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi a dauryosib aiyeib.

² Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelennej qaji a Yesus aqa areq bosiqa aqa singaq di singa pulutosiqa minnej, "O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe."

³ Degsi minjnaqa Yesus a baġ waiyosiġ tamo di ojsiqa minnej, "E ni boletmqa are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme." Onaqa bati qujai deqa aqa yu kalil mosoosiġ aqa jejamu boleej.

⁴ Onaqa Yesus na olo minnej, "Ni que. Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nanġi minjraim. Ni ġilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa iġi iġi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo unġasari nanġi ni numsib marqab, 'Bole, ino jejamu boleqo.' "

Yesus na qaja tamo gate aqa kaġal tamo boletej

⁵ Onaqa Yesus a walwelosiġ Kaperneam ġureq di brantej. Dia qaja tamo gate bei soqnej. A Rom tamo. A Yesus aqa areq bosiqa pailyosiġ minnej,

⁶ "O Tamo Koba, ijo kaġal tamo a makobaiyqo. Aqa tanu kalil laiysiġ jejamu tulaġ jaqatinjyqoqa talq di njeijunu."

⁷ Onaqa Yesus na minnej, "E ġilsiy boletqai."

⁸ Degsi minjnaqa qaja tamo gate na olo minnej, "O Tamo Koba, e tamo bolesai deqa ni ijo talq baim. Ni anjam segi marimqa ijo kaġal tamo a boleqas.

⁹ E deġo tamo kokba qudei nanġo sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nanġi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, 'Ni ġile.' Yimqa a ġilqas. Bei minjqai, 'Ni au.' Yimqa a bqas. Ijo kaġal tamo bei minjqai, 'Wau di ye.' Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas."

¹⁰ Onaqa Yesus a qaja tamo gate aqa anjam di qusiqa tulaġ prugugetej. Osiqa bulosiġ tamo unġasari gargekoba a dauryoqneb qaji nanġi minjrej, "E bole mernġwai. Qaja tamo

gate endi a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Israel tamo nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai.

¹¹ “Deqa e ninqi endegsi merngwai. Tamo ungasari gargekoba nangi sawa guta na guma na ti bosib koroosib Abraham, Aisak, Jekop nangi koba na awoosib ingi uyoqnqab. Yimqa Qotei lan qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

¹² Ariya tamo qudei Qotei a nami taqatnjrqas osiq metnjrej qaji nangi a qa nango areqalo singilatosai deqa a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqasai. A na nangi osim qalaq di breinrimqa nangi sawa ambruq di sqab. Sawa dia nangi akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

¹³ Osiqa Yesus a qaja tamo gate di minjej, “Ni gile. Ni e qa ino areqalo singilatonum deqa ni gilsim unime. Ino kanjal tamo a boleosi unu.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa kanjal tamo aqa ma koboonaqa a boleej.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

¹⁴ Onaqa Yesus a Pita aqa tal gogetosiq Pita aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanjanjonaq bijalq di neiesonaq unej.

¹⁵ Unsiqa aqa ban ojsiq tigeltonaqa aqa jejamu kanjan di koboonaqa a tigelosiq ingi goiyetej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

¹⁶ Sen aqa laqnaqa tamo ungasari mondor uge uge na ojeleno qaji nango was nangi na joqsib Yesus aqa areq osi boqneb. Osi beqnabqa Yesus a anjam segi minjreqlaqa mondor uge nangi aqa anjam quoqnsib jaraiyoqneb. Tamo ma utru segi segi so qaji nangi dego osi beqnab Yesus na boletnjroqnej.

¹⁷ A kumbra di yoqnej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Kristus a gago ma utru segi segi kalil yayietgoqnsiq taqal waiyeqnu.”

Tamo qudei nangi Yesus dauryqajqa minjeb

¹⁸ Bati deqa Yesus a nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nangi aqa areq di koroesonab unjrej. Deqa a na aqa angro nangi minjrej, “Iga qobun gogetosim jaraiyosim ya agu taqal beiq gilqom.”

¹⁹ Degsi minjrsiq nangi joqsib koba na gilqa laqnabqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Qalie Tamo, ni sawa sawaq giloqnmqa e ni daurmoqnqai.”

²⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Baun juwan nangi tal ti. Agi sub miligiq di nereneqnub. Qebari nangi simi ti. Deqa nangi simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro neiqajqa tal saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulbe koba.”

²¹ Onaqa Yesus aqa angro bei na minjej, “O Tamo Koba, ni e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tarinoqnqai. A moiymqa subq atsiy di e ni daurmqa.”

²² Onaqa Yesus na minjej, “Unqum. Tamo moiyo qaji nangi segi na tamo moiyo qaji nangi subq atelenoqnqab. Ariya ni bosim e daurbe.”

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²³ Osiqa Yesus a qobun gogetonaqa aqa angro nangi a dauryosib koba na qobun gogetosib gileb.

²⁴ Nangi gileqnabqa Yesus a qobun miligiq di neisiq qambumtej. Onaqa jagwa tulan koba tigelosiq ya korkortosiqa qobun qaloqnsiq morman miligiq aiyeqnaqa ya maqej.

²⁵ Deqa Yesus aqa angro nangi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga aqaryaige. Iga padalqa laqnum.”

²⁶ Onaqa Yesus a tigelosiqqa minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ningi kiyaqa ulaonub?” Degsi minjrsiqa jagwa ti ya ti njirintjrnaca nangi laeb.

²⁷ Onaqa Yesus aqa angro nangi are koba qalsib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqoqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo aiyel nango jejamuq na mondor uge gargekoba winjrej

²⁸ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gadara nango sawaq di tiryeb. Tiryonabqa tamo aiyel nangi tamo sub ato sawaq dena brantosib walwelosib Yesus aqa areq beb. Tamo nangi di mondor uge uge na ojeleno qaji. Nangi aiyel qaja ani. Deqa tamo kalil nangi gam dena walwelqa keresai.

²⁹ Nangi aiyel Yesus aqa areq bosib lelenkobaosib minjeb, “O Qotei aqa Niri, ni iga kiyergwajqa bonum? Iga padalqajqa bati bosaisonaqa ni lana ambleq di iga jaqatin egwa bonum e?”

³⁰ Bati deqa isaq yala dia bel tulan gargekoba nangi suwaroqneb.

³¹ Deqa mondor uge nangi singila na pailosib Yesus minjeb, “Ni iga qarimgimqa iga bel nango jejamuq gilelenqom.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere. Ningi jaraiyosibqa bel nango jejamuq gilelenoiy.” Degsi minjrnaqa mondor uge nangi na tamo aiyel di uratnjrsib bel nango jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nangi gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib moreneb.

³³ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nangi kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aiyeb. Aisib bel qa ti tamo aiyel mondor uge uge na ojeleno qaji nangi qa ti saoqnsib laqneb.

³⁴ Onaqa qure deqaji kalil nangi qusibqa Yesus unqajqa aqa areq beb. Bosib Yesus unsib minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

9

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq aisib Yesus aqa segi qureq di branteb.

² Brantosib sonabqa tamo qudei na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsib Yesus aqa areq osi beb. Onaqa Yesus a nango areqalo unej di nango areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo angro, ni areboleimeme. Ino une kalil e na kobotetmonum.”

³ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nango areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo.”

⁴ Nangi degsib are qaleqnabqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa minjrej, “Ningi kiyaqa areqalo uge di onub?”

⁵ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyoq qaji di minjit ningi qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kiyo?

⁶ Ariya e segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nango une kobotetnrqa kere. Ningi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nangi degsi minjrsiqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqa minjej, “Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

⁷ Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiqqa aqa talq gilej.

⁸ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi tulan ulaosib Qotei aqa nam soqtoqneb. Di kiyaqa? Qotei na singila kobaquja Yesus yej deqa.

Yesus na Matyu minjej, “Ni e daurbe”

⁹ Onaqa Yesus a dena walweloſiqa takis o qaji tamo bei aqa ñam Matyu a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Oſiqa minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigeloſiqa Yesus dauryej.

¹⁰ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanſi ti Matyu aqa talq gilsib awoosib ingi uyoqneb. Nanſi ſegi ſai. Takis o qaji tamo ti une tamo ti tulaſ gargekoba nanſi dego boſib awoosib Yesus aqa angro nanſi ti ingi uyoqneb.

¹¹ Onaqa Farisi qudei nanſi boſib Yesus a takis o qaji tamo ti une tamo ti nanſi koba na ingi uyeqnaſ unjrsibqa Yesus aqa angro nanſi nenemnſreb, “Nuſgo Qalie Tamo a kiyaga takis o qaji tamo ti une tamo ti nanſi koba na awoosib ingi uyeqnub?”

¹² Onaqa Yesus a Farisi nanſo anjam di quſiqa minſrej, “Tamo ma ſaiqoji nanſi yu qanſra tamo aqaq giloſaieqnub. Tamo ma ti nanſi ſegi yu qanſra tamo aqaq gileqnub.

¹³ Qotei aqa anjam bei nami nenſrenſyeb qaji di ninſi ſiſiyosib geregere poingem. Agi endegſib nenſrenſyeb, ‘Ninſi e laſa atraibeqnub. E nuſgo kumbra deqa arearetboſaieqnu. Ariya ninſi tamo nanſi qa duloqnsib kumbra bole bole enſroqnqab di e tulaſ arearetbqas.’ ” Oſiqa Yesus a olo anjam endegſi minſrej, “Tamo bei a marſas, ‘E tamo bole. E une ſaiqoji.’ E tamo deqaji nanſi metnſrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marſas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanſi metnſrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurien qa anjam marej

¹⁴ Bati bei Jon aqa angro nanſi Yesus aqa areq boſib minſjeb, “Iga ti Farisi nanſi ti ingi uratoqnsim qurienſeqnum. Kiyaga ino angro nanſi qurienſosaieqnub?”

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minſrej, “Tamo bei a uſa baſ ojqa bati qa aqa was nanſi ti ſoqnibqa nanſi are gulbeinſrqas e? Sai. Bunuqna nanſo was a nanſi uratnſrimqa bati deqa nanſi qurienſoqnsib ſqab.

¹⁶ “Tamo bei a gara juſo bunuj oſim dena mutu ſenſosim gara juſo ſari branſoq di qandimqa keresai. Degſi qandimqas di bunuqna a na gara juſo ſari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara juſo ſari di uratim branſ qelikobaqas.

¹⁷ Tamo bei a wain bunuj oſim ya nobu ſariq di qamqa keresai. Ya nobu ſari di nami kanſraſoſiq ſinſilaſ deqa tamo dena wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu ſari paratoſimqa wain bilenſosim mandamq aiſas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj oſim ya nobu bunujq di qamqas di nanſi ombla bole ſqab.”

Uña bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiſ olo angro moiſej qaji a tigeltej

¹⁸ Yesus na Jon aqa angro nanſi yawo anjam degſi minſrsiq koboonaqa Qotei tal taqato tamo bei a walweloſiq Yesus aqa areq boſiqa ſinſa pulutoſiqa minſej, “O Tamo Koba, ijo angro ſebiſ a endego moiſo. Deqa ni boſim ino baſ aqa jeſamuq di atimqa a olo ſambile ſqas.”

¹⁹ Onaqa Yesus na tamo di odyoſiqa tigeloſiq a dauryoſiq gileqnaqa aqa angro nanſi dego nanſi aiyel daurnſrsib gileb.

²⁰ Nanſi gileqnabqa uña bei ma ti ſoqnej qaji a Yesus aqa qoreq na dadauryoſiqa baſ waiyoſiq Yesus aqa gara mutu ojeſ. Uña di a nami bai na uneſ lenſ aiyonſſiq degſi ſoqnej wauſau 12 uratej.

²¹ A endegſi are qalej, “E Yesus aqa gara mutu ſegi baſ na ojita ijo ma koboqas.” Degſi are qalſiqa baſ waiyoſiq Yesus aqa gara mutu ojeſ.

²² Ojnaqa Yesus a buloſiqa uña di unſiqa minſej, “O ijo angro, ni are lawo ſoqnime. Ni ino areqalo e qa ſinſilatoſim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo.” Onaqa bati qujai deqa aqa lenſ aiyonſnej qaji di koboej.

²³ Yesus a dena walweloſiq Qotei tal taqato tamo aqa talq di brantoſiqa ſam atej di tamo unſasari nanſi yumba anjamonſſib akam murqumſeqnaſ unſrej.

²⁴ Unjrsiqa minjrej, “Ningi sasaloiy. Angro sebiñ di a moiynosai. A lanja ñeisiq qambumtejunu.” Degsi minjrnaqa nangi Yesus kikiyeb.

²⁵ Osib nangi sasalosib tal uratonabqa Yesus a angro moiyej qaji aqa warum miligiq gilsiq angro aqa ban ojsiq soqtonaqa a olo ñambile osiq tigelosiq awoej.

²⁶ Onaqa bunuqna sawa sawa kalilq di tamo ungasari nangi Yesus aqa manwa deqa saqnsib laqneb.

Yesus a tamo qudei nangi boletnjrej

²⁷ Onaqa Yesus a qure di uratosiq walwelosiq gileqnaqa tamo aiyel ñam qandimnjro qaji nangi gam na Yesus dauryosib giloqneb. Nangi giloqnsib lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “O Devit aqa Niri, ni iga qa are ugeimeme.”

²⁸ Degsib Yesus minjeqnaqqa a tal bei gogetej. Tal gogetosiq sonaqa nangi aiyel Yesus aqa areq bonabqa minjrej, “E ningi boletngwa kere ningi degsib are qalonub e?” Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Od, Tamo Koba.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatosib ijoq bonub deqa e ningi boletngwai.” Osiqa aqa ban waiyosiq nangi ñamdamu oje.

³⁰ Ojnaqa nangi ñamdamu poinjrnaqa nangi sawa uneb. Onaqa Yesus a singila na minjrej, “Nungo ñamdamu boleqo deqa ningi tamo qudei nangi ubtosib minjraib.”

³¹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus a nangi aiyel boletnjrej deqa nangi gilsib mare mare laqnab sawa deqaji tamo ungasari kalil nangi quekriteb.

³² Nangi aiyel gileqnaqqa tamo bei mondor uge na ojnaq medabu getenyej qaji a tamo qudei na osib Yesus aqa areq beb.

³³ Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa men otyonaqa medabu waqtosiq anjam maroqnej. Onaqa tamo ungasari kalil nangi manwa di unsibqa are koba qaloqnsib maroqneb, “Israel sawaq endi tamo bei na kumbra deqaji bei yeqnaq iga nami unosaioqnem.”

³⁴ Onaqa Farisi nangi maroqneb, “Mondor uge nangi gate koba Satan a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

Yesus a tamo ungasari nangi qa dulej

³⁵ Yesus a dena walwelosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantoqnsiq Juda nangi Qotei tal miligiq giloqnsiq Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nangi Mandor Koba sqas anjam bole di Yesus na palontoqnsiq Juda nangi minjroqnej. Osiqa tamo ma utru segi segi so qaji nangi boletnjroqnej.

³⁶ Tamo ungasari tulan garggekoba nangi Yesus aqa areq beqnaqqa unjroqnsiq a nangi qa duloqnej. Di kiyaaq? Nangi tulan sougetesoqneb deqa. Nangi kaja bul mandor saiqoji.

³⁷ Deqa Yesus na aqa angro nangi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Wauq di ingi garggekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo garggekoba sai.

³⁸ Deqa ningi wau lanja minjibqa a na wau tamo nangi qarinnjrimqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelenqab.”

10

Yesus aqa angro 12 nangi ñam

¹ Onaqa Yesus na aqa angro 12 nangi metnjrnaqa aqa areq beb. Bonabqa a na nangi singila enjrej. Nangi na tamo ungasari nangi jejamuq dena mondor uge uge winjrqaqqa ti tamo ungasari nangi ma utru segi segi kalil kobotetnjrqajqa ti deqa marsiq nangi singila enjrej.

² Aqa anjam maro tamo 12 singila enjrej qaji nanjo ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej. Nanji aqa was Andru wo. Bei Sebedi aqa ñiri Jems aqa was Jon wo.

³ Ariya Filip Bartolomyu wo. Bei Tomas nanji takis o qaji tamo Matyu wo. Bei Alfias aqa ñiri Jems nanji Tadius wo.

⁴ Bei Saimon agi Rom nanji winjrqaqqa maroqnej qaji. Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nanjo banq di atej qaji.

Yesus na aqa angro 12 nanji wau enjrej

⁵ Osiqa Yesus na aqa angro 12 nanji di qarinjrqa osiqa minjrej, “Ningi qure qureq giloqniy. Ningi sawa bei bei qaji nanjoq giloqnaib. Samaria nanjo qureq dego giloqnaib.

⁶ Ningi Israel nanjo segiq giloqniy. Israel nanji sougetejunub. Nanji kaja bul mandor saiqoji.

⁷ Deqa ningi giloqnsibqa anjam endegsib minjroqniy, ‘Qotei lan qureq di unu qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo.’

⁸ O ijo angro, ningi na Israel nanji degsib minjroqnsibqa nanjo ma tamo nanji boletnjroqniy. Tamo moreñoqnbqa olo tigeltjroqniy. Tamo nanjo jejamu yu na ugeeleno qaji nanji olo gereinjroqniy. Mondor uge uge nanji dego tamo ungasari nanjo jejamuq dena winjroqniy. E singila engonum qaji di ningi awaiyosai. E lanja engonum. Deqa ningi dego tamo nanji lanja gereinjroqniy. Nanji awai bei yainjraib.

⁹ “Ningi meniñ silali agi gol ti silva ti kapa ti di osib gilaib.

¹⁰ Ningi walwelosib nungo qaqun aib. Gara jugo aiye aiye aib. Singa tatal aiye aiye aib. Walwelqajqa toqon ojaib. Ningi Qotei aqa wau tamo unub deqa ningi qure qureq giloqnsibqa nanji na ingi ingi deqaji ningi engoqnqab.

¹¹ “Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tamo bole bei itoqnsib aqa talq di soqniy. Dia sosib dena tigeloqnsib olo qure beiq giloqniy.

¹² Ningi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nanji endegsib minjroqniy, ‘Ningi lawo na soqniy.’

¹³ Degsib minjroqnsibqa nanji ningi joqsib gereingibqa nungo lawo anjam di nanjoq di uratib soqnem. Ariya nanji ningi gereingosaiabqa nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bem.

¹⁴ Tamo bei a ningi gereingwa uratimqa kiyo nungo anjam quqwa asgiyimqa kiyo ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumbum butuyoqniy.

¹⁵ E bole merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nanjo une qa peginjrqqa batiamqa Qotei na qure deqaji nanji tulan padaltnjrougetqas. Sodom qure ti Gomora qure ti nanji Qotei na mondon degsim padaltnjrqaasai. A nanji gulbe kiñala enjrqas.”

Gulbe bei bei brantoqnqab

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi quiy. Ningi kaja du du bul unub deqa e na ningi qarigitqa gilsib bauñ juwan nanjo ambleq di wauoqnqab. Deqa ningi amal nanjo kumbra dauryiy. Agi amal nanji gaigai ñam atoqnsib laqnub. Ningi binon nanjo kumbra dego dauryiy. Agi binon nanji kumbra bole segi yeqnub. Nanji kumbra uge yosaieqnub.

¹⁷ Deqa ningi tamo nanji qa geregere ñam atoqniy. Nanji bosib ningi ojelenosib anjam pegiyo talq di ningi tigeltngoqnqab. Osib nanjo Qotei tal miligiq di ningi kumbaingoqnqab.

¹⁸ Osib ningi olo joqoqnsib Rom nanjo gate ti nanjo mandor ti nanjo ulatamuq di ningi tigeltngoqnqab. Yimqa ningi ijo anjam bole palontoqnsib nanji minjroqnqab. Osib sawa bei bei qaji nanji dego ijo anjam minjroqnqab.

¹⁹ Nanji na ningi ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqnqab ningi ulaaib. Osib endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kiyersim minjrqom?’ Ningi degaib. Bati deqa Qotei na powo engimqa ningi kamba anjam minjrqab.

²⁰ Ningi segi na anjam minjrqasai. Nungo Abu aqa Mondor na nungo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

²¹ “Bati deqa kumbra uge endeqaji brantelenqas. Tamo qudei na nango segi was nangi ojoqnsib jeu tamo nango banq di atoqnibqa nangi na nangi ñumoqnib moreñoqnqab. Tamo qudei na nango segi angro nangi dego degsib ojoqnqab. Angro qudei na nango segi ai abu nangi ojoqnsib jeu tamo nango banq di atoqnibqa nangi na nangi ñumoqnib moreñoqnqab.

²² Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nangi ningi qa tulan ugeoqnsib jeutnqoqnqab. Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.

²³ Ningi qure bei beiq di brantoqnibqa tamo ungasari nangi na ningi ugeugeingqoqnibqa ningi nango qure di uratoqnsib olo qure beiq giloqniy. E bole merngwai. Ningi Israel nango qure kalil keretosaisoqnibqa e Tamo Angro olo bqai.

²⁴ “Skul angro na aqa qalie tamo a bunyqa keresai. Kanqal tamo na aqa tamo koba a bunyqa keresai.

²⁵ Skul angro a kobaqujaosimqa di aqa qalie tamo ombla kerekereqab. Kanqal tamo a powo koba osimqa di aqa tamo koba ombla kerekereqab. E tal aqa abu bul. Jeu tamo nangi na e merbeqnub, ‘Ni Satan.’ Degsib ñam merbeqnub. Ningi ijo talq di unub deqa jeu tamo nangi na ningi dego ñam tulan ugedamu mernqoqnqab.”

Ningi Qotei segi ulaiyiy

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi jeu tamo nangi di ulainjraib. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Anjam kalil uliejunu qaji di tamo nangi qusib poinjrqas.

²⁷ Deqa anjam e ambruc di merngeqnum qaji di ningi olo suwanq di maroqniy. Anjam ningi lumu na queqnub qaji di ningi olo bijal gogeq di tigelosib palontoqniy.

²⁸ Ningi jeu tamo nangi ulainjraib. Nangi nungo qunun moiyoqta keresai. Nangi nungo jejamu segi moiyoqta kere. Deqa ningi nangi ulainjraib. Qotei a segi ulaiyiy. A na qujai tamo nango qunun ti jejamu ti turtnjrsim ñamyuwoq di breinjrq kere.

²⁹ “Ningi qalie. Tamo nangi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaieqnub. Silali kiñala na awaiyeqnub. 10 toea dego. Ariya nungo Abu a na qebari sinjir nangi geregere taqatnjreqnu. A na marimqa bei a ulonqsim mandamq aiqa keresai.

³⁰ Dego kere Qotei a nungo gate banga segi segi sisiyoqnsiq geregere taqateqnu.

³¹ Deqa ningi ulaaib. Ningi qebari kalil nangi tulan bunjrejunub.”

Ningi Yesus aqa ñam marqajqa ulaaib

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi mandam tamo nango ulatamuq di ijo ñam boleq atsib marqab di mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam boleq atsiy marqai.

³³ Ariya ningi mandam tamo nango ulatamuq di ijo ñam marqajqa asgingwas di mondon e kamba ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamuq di nungo ñam marqajqa asgibqas.”

Iga Yesus tulan qalaqalaiyoqnqom

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi kiyersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi geregere lawo na sqajqa e deqa bem kiyo? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo ungasari nangi pupoinjritqa nangi jeu jeu sqajqa deqa bem.

³⁵ Od, e jeu kumbra tigeltqa bem. Deqa angro mel nangi na nango segi abu nangi jeutnjroqnqab. Angro sebin nangi na nango segi ai nangi jeutnjroqnqab. Ain yala nangi na nango segi ain qeli nangi jeutnjroqnqab.

³⁶ Tamo ungasari tal qujaiq di unub qaji nangi jeu jeu sqab.

³⁷ “Deqa ningi quiy. Tamo bei na aqa ai abu nangi tulan qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulan qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai. Tamo bei na aqa angro

mel nanŋi ti aqa anŋro sebiŋ nanŋi ti tulaŋ qalaqalainjrsimqa ariya di bunyosim e tulaŋ qalaqalaibqasai di a e ombla wauqa keresai.

³⁸ Tamo bei na aqa segi namburbas qoboiosim e daurbqasai di a e ombla wauqa keresai.

³⁹ Tamo bei a aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.”

Tamo bei na Yesus aqa anŋro gereiyqas di Qotei na a awai bole yqas

⁴⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na ningi osim geregereingwas di a na e dego osim geregereibqas. Tamo a e oqas di a na ijo Abu e qarinbej qaji di dego oqas.

⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa medabu o qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyaga? A na Qotei aqa medabu o qaji tamo di gereiyqo deqa. Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim gereiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Di kiyaga? A na Qotei aqa anjam dauryeqnu qaji tamo di gereiyqo deqa.

⁴² Tamo bei a ijo anŋro bei unsim endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Yesus aqa anŋro.’ A degsi are qalsimqa ijo anŋro di osim ya ulili tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. E bole mernŋwai. A ijo segi anŋro gereiyqo deqa aqa awai bole Qotei na yqas qaji di tamo bei na olo yaiyqa keresai.”

11

Jon yansnjro qaji aqa anŋro qudei nanŋi anjam bei Yesus nenemyeb

¹ Yesus na aqa anŋro 12 nanŋi anjam degsi minjrsiq koboonaqa a sawa di uratosiqa qure qureq giloqnsiqa tamo unŋasari nanŋi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Bati deqa Jon yansnjro qaji a tonto talq di soqnej. Sonaqa wau kalil Kristus a yoqnej qaji di tamo qudei nanŋi unsib deqa mare mare laqnab Jon a quej. Qusiqa aqa anŋro qudei nanŋi qarinjninaq Yesus aqa areq gilsib endegsib nenemyeb,

³ “Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi aisib anjam ningi queqnub qaji deqa ti kumbra ningi uneqnub qaji deqa ti Jon saiyosib minjiy.

⁵ Endegsib minjiy, ‘Tamo nam qandimnjro qaji nanŋi olo nam poinjreqnaqa sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nanŋi olo walweleqnub. Tamo nanŋo jejamu yu na ugeeleno qaji nanŋo yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getenjnro qaji nanŋo dabkala olo waqeqnu. Tamo moreno qaji nanŋi olo tigeleqnub. Tamo sougetejunub qaji nanŋi Qotei aqa anjam bole queqnub.

⁶ Tamo nanŋi e qa nanŋo areqalo singilatoqnsib olo ijo ñam ulontosaieqnub qaji nanŋi tulaŋ areboleboleinjreqnu.’ ”

⁷ Onaqa Jon aqa anŋro nanŋi Yesus aqa anjam di qusibqa olo puluosib Jon minjqajqa aiyeb. Aiyeqnabqa Yesus na tamo unŋasari gargekoba a ombla soqneb qaji nanŋi Jon qa endegsi minjrej, “Ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo silai aqa banŋa bul jagwa na pileteqnaqa di unqajqa gileb kiyo? Sai. Jon a tamo deqaji sai.

⁸ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kiyo? Di dego sai. Tamo gara bole walaeqnub qaji nanŋi mandor kokba nanŋo talq di unub.

⁹ Deqa ningi kiyaga wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kiyo? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi mernŋwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanŋi tulaŋ bunjnrejunu.

¹⁰ Agi nami e mandamq aiyosaisonamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, 'Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.' Tamo di agi Jon. Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu.

¹¹ Deqa e bole merngwai. Jon yansnjro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan bunjrejunu. Ariya tamo qudei ñam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatnjroqnsiqa nanjo Mandor Koba unu deqa nangi olo Jon tulan bunyejunub.

¹²⁻¹³ "Nami Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti maroqneb dena bosiq bosiq Jon yansnjro qaji aqa bati brantej. Dena bosiq bini tamo ungasari nangi Qotei na taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqajqa tulan singilaeqneb. Qotei agi lan qureq di unu.

¹⁴ Ningi quiy. Qotei aqa medabu o qaji tamo Elaija a olo bqas. Anjam di nengrenq di unu. Elaija agi bej. E Jon qa merngwa osimqa Elaija aqa ñam na yawo anjam merngeqnum. Ningi ijo anjam di quqwa are soqnimqa quiy.

¹⁵ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam di geregere quem.

¹⁶ "Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra qa e yawo anjam kiyersiy marqai? E nanjo kumbra qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq di alanoqnsib angro qudei na qudei minjreknub,

¹⁷ 'Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.' "

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, "Jon a bosiq ingi ti wain ti uratosiq sonaqa tamo nangi a qa maroqneb, 'A mondor uge ti unu.'

¹⁹ Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa tamo nangi e nuboqnsib mareknub, 'Ningi uniy. Yesus a qunjan ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na walweleknub.' " Osiqa Yesus a olo marej, "Qotei aqa tamo ungasari nangi aqa wau kalil unoqnsib dena nangi bole qalieeknub, aqa powo tulan kobaquja."

Yesus na tamo ungasari are bulyosai qaji nangi njirintjrej

²⁰ Qure qudei Yesus a dia manwa gargekoba yoqnej qaji nangi are bulyosai deqa a nangi qa njirinej.

²¹ Osiqa minjrej, "O Korasin qure ti Betsaida qure ti, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaga? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Tair qure ti Saidon qure ti nanjoq di brantej qamu nangi nami are bulyosib are uge qa gara jigsib nam sumq di awoeb qamu.

²² Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nanjo une qa peginjrqa batiamqa a na ningi tulan padaltngougetqas. Qotei na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.

²³ O Kaperneam tamo ungasari, ningi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na ningi breingimqa moiyo qureq aiqab. Di kiyaga? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Sodom qure nanjoq di brantej qamu nangi bini unub qamu. Nangi padalosai qamu.

²⁴ Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nanjo une qa peginjrqa batiamqa a na ningi tulan padaltngougetqas. Qotei na Sodom qure nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas."

Yesus na ningi aqaryainjimqa ningi aqaratqab

²⁵ Bati deqa Yesus a endegsi Qotei pailyej, "O Abu, ni segi lan qa ti mandam qa ti Koba. E ino ñam soqteqnum. Di kiyaga? Ni ijo anjam kalil powo tamo nangi qa ulitoqnsimqa tamo nangi angro du du bul unub qaji nangi segi qa babteqnam nangi poinjreknub.

²⁶ Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqnum."

²⁷ Yesus a degsi Qotei pailyej. Osiqa marej, "Ijo Abu na ingi ingi kalil ijo banq di ateleney unu. E segi Qotei aqa Niri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. E na tamo qudei nangi ijo Abu osornjrqa areibqas di osornjrqai. Yim nangi dego ijo Abu qa qalieqab.

²⁸ “Ningi gulbe qobooyoqnsib waukobaeqnub qaji ningi kalil ijoq babqa e na aqaryaingitqa ningi aqaratqab.

²⁹ E ijo segi ñam aguq atoqnsim tamo nangi lawo kumbra enjreqnum. Deqa ningi e qa geregere qalieosib ijo anjam dauryoqniy. Yim ningi aqaratqab.

³⁰ Ningi ijo anjam dauryqajqa di gulbe sai. Di oto. Wau e na ningi engeqnum qaji di dego gulbe sai. Di oto.”

12

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

¹ Yori bati bei Yesus aqa angro nangi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nangi mamnjrnaqa bem sum gei elenjoqnsib uye uye giloqneb.

² Nangi degsib gileqnabqa Farisi qudei nangi bosib nangi unjrsib Yesus minjeb, “Ni une. Ino angro nangi gago dal anjam groteqnub. Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

³ Onaqa Yesus na kamba Farisi nangi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo nangi ti mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi buk miligiq di sisiyosai kiyo?

⁴ Devit a atra tal miligiq gilsiqqa Qotei atraiyqajqa bem osiqqa aqa wau tamo nangi koba na uyeb. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji.

⁵ Dal anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende. Atra tamo nangi yori bati gaigai atra tal miligiq di waueqnub. Nango kumbra dena nangi dal anjam groteqnub. Ariya nangi Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji. Ningi anjam di nami buk miligiq di sisiyosai kiyo?

⁶ Ariya e ningi endegsi merngwai. Bini tamo bei atra tal tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.

⁷ Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Ningi e laña atraibeqnub. E nungo kumbra deqa arearetbosaieqnu. Ningi tamo nangi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqnqab di e tulan arearetbqas.’ O Farisi, ningi Qotei aqa anjam di sisiyosib poingo qamu ningi tamo une saiqoji nangi gulbe enjrosai qamu.

⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

⁹ Onaqa Yesus a dena walwelosiqqa qure beiq di brantosiqqa Juda nango Qotei tal miligiq gilej.

¹⁰ Qotei tal miligiq di tamo bei ban qandamyej qaji a soqnej. Deqa tamo qudei nangi Yesus aqa jejamuq di anjam laña qametqa marsibqa endegsib nenemyeb, “Iga yori bati qa tamo boletqom di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?”

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei aqa kaja a yori bati qa ulonqsim subq aiyimqa a uratqasai. A na aqaryaiyosim olo subq dena osim goge atqas. Di ningi qalie.

¹² Ariya tamo nangi kaja sai. Nangi tamo qunun ti. Deqa iga yori bati qa tamo aqaryaiyim a bole sqas di kumbra bole.”

¹³ Yesus a nangi degsi minjrsiqqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej. Aqa ban bei ombla na kerekereeb.

¹⁴ Onaqa Farisi nangi Qotei talq dena oqedosib nangi gam kiyersib Yesus qalib moiqaqqa deqa qairoqneb.

Yesus a segi qujai Qotei aqa wau tamo bole

¹⁵ Farisi nangi Yesus qalqajqa qairoqneb di qalieosiqqa qure di uratosiq walwelosiq gilej. A gileqnaga tamo ungasari gargekoba nangi a dauryeqnab a nango ma tamo kalil nangi boletnjroqnej.

¹⁶ Osiqa a na nangi saidnjroqnej, “Ningi ijo ñam ubtosib maraib.”

¹⁷ Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu brantej. A anjam endegsi marej,

¹⁸ “Endi ijo wau tamo e segi na giltem qaji. E a tulan qalaqalaiyeqnum. E a qa areboleboleibegnu. E ijo Mondor aqaq di atitqa a na sawa bei bei qaji nanngi endegsim minjroqngas, ‘Ningi kumbra bole dauryiy.’

¹⁹ A njirin anjam maroqngasai. A lelenkobaoqngasai. Gamq di tamo ungasari nanngi aqa kakro quoqngasai.

²⁰ Silai aqa banga genqa laqnimqa a na torei gentqasai. Wanjal aqa pulon kiñalaamqa a na torei mosotqasai. A degsim lawo na wauoqnsim gilsim gilsim kumbra bole torei singilatqas.

²¹ Yimqa sawa bei bei qaji nanngi a qa nanngo areqalo singilatosib a na nanngi aqaryain-jrqajqa deqa tarinoqnsib sqab.”

Tamo qudei nanngi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa singila na waueqnu”

²² Onaqa bati di tamo bei mondor uge na medabu getentosiq nam qandimyej qaji a soqnej. Sonaqa tamo qudei na a osib Yesus aqa areq beb. Bonabqa Yesus na mondor uge di wiyetonaqa aqa men otyonaqa aqa namdamu boleosiqa a sawa unsiqa anjam bole maroqnej. ²³ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugugetosib maroqneb, “Tamo di a Devit aqa Njiri kiyo?”

²⁴ Onaqa Farisi nanngi nanngo anjam di qusibqa maroqneb, “Sai. Mondor uge nanngo gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena a na mondor uge nanngi winjreqnu.”

²⁵ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo nanngi sawa qujaiq di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi koba na geregere sqa keresai. Nanngi niñaqosib koboqab. Tamo nanngi qure qujai kiyo tal qujai kiyo di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi dego koba na geregere sqa keresai.

²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nanngi winjrqas di nanngi poaiyelqab. Deqa Satan a kiyersim aqa mondor uge nanngi olo taqatnjrqas? Di keresai.

²⁷ Ningi mareqnub, ‘Yesus a Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjreqnu.’ Di sai. E Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di yai aqa singila na nungo angro nanngi mondor uge winjrqab? Deqa nanngi segi na merngwab, ningi anjam groteqnub.

²⁸ Ariya e Qotei aqa Mondor aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di ningi endegsi poinngwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqo.’ Ningi degsi poinngwas.

²⁹ “Tamo bei a kiyersim tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqas? E marqai. A mati tamo di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

³⁰ “Tamo bei na e beterbqasai di a na e jeutbqas. Tamo bei a e ombla wauqasai di a na ijo wau ugetetbqas.

³¹ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Tamo ungasari nanngo une kalil Qotei na kobotet-njrqas. Nanngo misilin anjam mareqnub qaji une di dego Qotei na kobotetnjrqas. Ariya nanngi Qotei aqa Mondor misilinyqab une di Qotei na kobotetnjrqasai.

³² E Tamo Angro. Tamo a e misilinqbas une di Qotei na kobotqas. Ariya tamo a Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Bini bati endeqa Qotei na kobotqasai. Mondon dego Qotei na kobotqasai.”

Nam uge nanngi gei uge ateqnub

³³ Osiqa Yesus a olo marej, “Nam bole nanngi gei bole ateqnub. Nam uge nanngi gei uge ateqnub. Deqa tamo nanngi nam aqa gei unsibqa dena poinjrqas, ‘Nam di bole. Nam di uge.’

³⁴ Ningi amal uge bul. Ningi tamo uge. Deqa ningi kiyersib anjam bole maroqnqab? Tamo nanjo areqalo kalil nanjo are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu.

³⁵ Tamo bole nanjo are miligi di areqalo bole na maqejunu. Deqa nanji kumbra bole yeqnub. Ariya tamo uge nanjo are miligi di areqalo uge na maqejunu. Deqa nanji kumbra uge yeqnub.

³⁶ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondon Qotei a tamo ungasari nanji peginjrqba batiamqa nanjo anjam kalil nanji laja laja mareqnub qaji di Qotei na nanjo jejamuq di qametnjrqas.

³⁷ Ino anjam boleamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo bole.’ Ino anjam ugeamqa Qotei na mermqas, ‘Ni tamo uge.’ ”

Tamo qudei nanji Yesus aqa manwa unqajqa minjeb

³⁸ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei ti Farisi qudei ti nanji na kamba Yesus minjeb, “O Qalie Tamo, ni Qotei aqa manwa bei babtini iga unqom.”

³⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra tulan ugedamu. Nanji Qotei areiyosaieqnub. Nanji gaigai ijo manwa laja unqajqa metbeqnub. Deqa e na ijo manwa bei nanji osornjrqasai. Qotei aqa medabu o tamo Jona aqa manwa segi osornjritqa nanji unqab.

⁴⁰ Agi Jona a bati qalub qolo qalub qe ani aqa miligiq di soqnej. Dego kere e Tamo Angro bati qalub qolo qalub sub miligiq di sqai.

⁴¹ Mondon Qotei na tamo ungasari nanji peginjrqba batiamqa Ninive tamo nanji tigelqab. Tigelosibqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra uge babetnjrqab. Nanji degyqab. Di kiyaga? Ninive tamo nanji nami Jona aqa anjam qusib are bulieb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulan bunyejunu qaji a nunjo ambleq di unu.

⁴² Mondon Qotei na tamo ungasari nanji peginjrqba batiamqa unja mandor nami guta di sawa taqatoqnej qaji a dego tigelqas. Tigelosimqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra uge babetnjrqas. A degyqas. Di kiyaga? Unja di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsiqa sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulan bunyejunu qaji a nunjo ambleq di unu.”

Mondor uge a tamo aqa jejamu uratosim olo bqas

⁴³ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq dena ulanosim sawa kanranjoq gilqas. Gilsim dia laqnsimqa aqaratqajqa sawa namam ugeiyim marqas,

⁴⁴⁻⁴⁵ ‘E olo puluosiy ijo tal uratem qaji deq olo aigai.’ A degsi marsimqa aisim tal di laja unu degsim unqas. Tal di nami manj solsiq ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsimqa olo puluosim gilsim mondor uge 7 tulan ugedamu nanji joqsim bosim koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulan ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so olo tulan ugedamuqas. Dego kere tamo ungasari bini bati endeqa kumbra uge uge yeqnub qaji nanji degsib sougetesqab.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nanji tal qabe?”

⁴⁶ Yesus na tamo ungasari gargekoba nanji anjam degsi minjreqnaqa aqa was nanji aqa ai koba na Yesus qa bosib talq di iteb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nanji na anjam bei minjqajqa deqa oqeq di tigelesoqneb.

⁴⁷ Onaqa tamo bei na Yesus minjej, “Ni que. Ino was nanji ino ai ombla na ni anjam bei mermqa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

⁴⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai ijo was nanji tal qabe?”

⁴⁹ Degsi minjsiqa aqa ban na aqa segi angro nanji osoryosiqa minjej, “Ni une. Ijo ai ijo was nanji agide.

⁵⁰ Tamo a ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo jaja. A ijo ai.”

13

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹ Bati deqa Yesus a tal uratosiqa alile aisiq ya agu qalaq di awoej.

² Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi bosib aqa areq di koroonabqa a sasalosiq qobun gogetosiq di awoej. Awesonaqa tamo ungasari kalil nanqi alile di tigelesoqneb.

³ Tigelesonabqa a na yawo anjam gargekoba nanqi minjroqnej. Yawo anjam bei endegsi minjrej, "Ningi quiy. Tamo bei a gilsiq aqa ingi wauq di saga yago breiyelenej.

⁴ Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa qebari nanqi bosib uyekriteb.

⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma meniñ ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb.

⁶ Nango jirim tulan guma aiyosai deqa sen oqsiq kanjonaqa nanqi laosib moreñeb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba ateleneb. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem."

Yesus a kiyaaqa tamo ungasari nanqi yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa yawo anjam di qusibqa nanqi aqa areq bosib nenemyeb, "Ni kiyaaqa tamo ungasari nanqi yawo anjam minjreqnum?"

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, "Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanqi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro ningi segi utru qalieqab. Ariya a na tamo ungasari lanaj nanqi yawo anjam aqa utru osornjrqasai.

¹² Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yaiyimqa a lanja sqas.

¹³ Tamo ungasari nanqi di ñam atoqnsib ijo anjam aqa damu unosaieqnub. Nanqi dab atoqnsib ijo anjam aqa utru quosaieqnub. Osib poinjrosaieqnu. Deqa e na nanqi yawo anjam segi minjreqnum.

¹⁴ Nango kumbra dena anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami marej qaji di aqa damu branteqnu. A endegsi marej, 'Ningi dab atoqnqab di ijo anjam aqa utru poingwasai. Ningi ñam atoqnqab di ijo anjam aqa damu dego poingwasai.

¹⁵ Tamo ungasari di nango are miligi getenjnrejunu. Nango dabkala na ijo anjam quqwajqa asginjreqnu. Nanqi ñam brunejunub. Deqa nango ñamdamu na ijo kumbra unqasai. Nango dabkala na ijo anjam qusib utru poinjrqasai. Nanqi are bulyosib ijoq bqasai dego. Deqa e na nanqi boletnjrqasai.' Qotei a nami degsi marej.

¹⁶ "O ijo angro, ningi nungo ñamdamu na ijo kumbra uneqnub. Nungo dabkala na ijo anjam queqnub. Deqa ningi tulan areboleboleingem.

¹⁷ E bole merngwai. Nami Qotei aqa medabu o tamo nanqi ti tamo bole bole nanqi ti gargekoba kumbra ningi bini uneqnub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nanqi unosaioqneb. Anjam ningi bini queqnub qaji di dego nanqi quqwajqa are koba soqnej. Ariya nanqi quosaioqneb."

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, "Saga yago qa yawo anjam e maronum di aqa utru e na babbatqa ningi quiy.

¹⁹ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nanqi bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanqi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Anjam di tamo qudei nanqi qusibqa ariya nanqi geregere

poinjrosai. Deqa Satan a bosim anjam di olo yainjrqas. Qotei na nanjo are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yainjrqas.

²⁰ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nanjo areq atqab.

²¹ Ariya anjam di nanjo are miligiq tulan guma aiyosai. Deqa sokiñala Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo qudei na bosib nanji gulbe enjrsib ugeugeinjrqab. Yimqa nanjo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nanji olo ulontqab.

²² Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nanji olo mandam qa ingi ingi qa are koba qaloqnsib ñoro koba oqajqa are prugnjqonqas. Yimqa kumbra dena nanji gisanjnrsim Qotei aqa anjam nanjo are miligiq di tentim loumqas. Saga yago uge nanji gei bole atosaeqnub dego kere.

²³ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanji Qotei aqa anjam qusib geregere poinjrimqa nanjo are miligiq di singilatqab. Deqa Qotei aqa anjam di nanjo are miligiq di saga bul tulan kobaqas. Qudei 100. Qudei 60. Qudei 30.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam

²⁴ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei tamo ungasari nanji endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatjnrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a gilsika aqa ingi wauq di bem sum yageleney dego kere.

²⁵ Bem sum yagelenonaqa qolo tamo ungasari nanji nerenesonabqa jeu tamo bei a bosika bem sum yago ambleq di pilagin yago dego breiyej. Breiyosiq ulanej.

²⁶ Ariya bunuqna bem sum oqsib geitelenonabqa pilagin na dego dauryosiq oqej.

²⁷ Deqa kanjal tamo nanji na bosib unsibqa wau lanja minjeb, ‘O Tamo Koba, ni bem sum segi yagem. Deqa kiyaga bem sum oqsib geitonubqa pilagin dego dauryosib oqonub?’

²⁸ “Onaga wau lanja na kamba minjrej, ‘Jeu tamo bei a bosiq pilagin yago breiyej.’ Degsi minjrnaqa nanji na kamba minjeb, ‘O Tamo Koba, ni marimqa iga pilagin di otorelenqom.’

²⁹ Onaga minjrej, ‘Ningi pilagin otoraib. Ningi otorqab di bem sum ti turtosib otoro uge.

³⁰ Deqa ningi uratib soqneb. Bem sum ti pilagin ti koba na oqsib geitelenabqa e na ijo wau tamo qudei nanji endegsi minjrqai, “Ningi pilagin otorosib ruwoelenosib namyuwoq di koitij. Koitosib bem sum olo osib ijo talq di atelenij.” ’ ’ ”

Sis yago qa yawo anjam

³¹ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatjnrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere.

³² Sis yago nanji tulan kiñilala kas yago bul. Ingi ingi qudei nanjo yago kokba yala. Sis yago nanji tulan kiñilala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagimqa bunuqna a oqsim tulan kobaqujaqas. Osim nam qudei bunjnrsim dani kokba atelenqas. Amqa qebari nanji bosib aqa daniq di simi atelenqab.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

³³ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanji taqatjnrsim nanjo Mandor Koba sqas. Kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Unaga bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lanjaq ti turtosiq web kobaqujaq di bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³⁴ Yesus a na tamo ungasari nanngi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. A anjam bei minjrosaiqnej. Yawo anjam segi minjroqnej.

³⁵ A kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

“E yawo anjam tamo ungasari nanngi minjroqnqai.

Tulan nami yawo anjam di aqa utru uliesoqnej.

Sosiq agi bini uliejunu.

Deqa e na ubtosiy maroqnqai.”

Pilagin yago breiyqajqa yawo anjam aqa utru

³⁶ Osiqa Yesus na tamo ungasari nanngi uratnjrsiqa tal gogetosiq di sonaqa aqa angro nanngi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na pilagin qa yawo anjam di aqa utru geregere plaltosim merge.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Tamo bem sum yagej qaji di agi e segi. E Tamo Angro.

³⁸ Bem sum aqa wau di mandam endi. Bem sum yago di tamo ungasari Qotei na taqatnjreqnu qaji nanngi. Pilagin yago di Satan aqa segi tamo ungasari nanngi.

³⁹ Jeu tamo pilagin yago breiyej qaji di Satan. Bem sum geiteleno bati di diño bati. Wau tamo bem sum otoreleneb qaji di lan angro nanngi.

⁴⁰ Deqa ningi quiy. Wau tamo nanngi bosib pilagin otorosib namyuwoq di koiteleneb dego kere lan angro nanngi diño bati qa kumbra degyqab.

⁴¹ Bati deqa e Tamo Angro na ijo lan angro nanngi qarinnjritqa aisib ingi uge uge kalil tamo nanngi uneq breinjreqnub qaji nanngi ti tamo kalil kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi ti pilagin bul breinjrib namyuwo kobaq aiqab. Deqa Qotei a nango Mandor Koba sqasai. Osim nanngi taqatnjrqasai dego.

⁴² Nanngi namyuwo kobaq aisib dia akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.

⁴³ Bati deqa tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nango Abu Qotei na nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Deqa nanngi sen bul tulan suwanesqab. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Silali ulitqajqa yawo anjam

⁴⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo qudei na silali kobaquja osib nam monqum miligiq di ateb dego kere. Atsib nañu agu beiq di sub bogsib sub miligiq di nam monqum uliteb. Onaqa tamo bei na bosiq nam monqum di itosiq tulan areboleboleiyej. Deqa a nam monqum di olo subq di mororyosiq gilsiq aqa ingi ingi kalil qarinyosiq dena silali osiq nañu agu di awaiyej.”

Kolilei qa yawo anjam

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di ingi ingi qarinyo tamo bei a kolilei qa namoqnej dego kere.

⁴⁶ A gilsiq kolilei tulan boledamu bei itosiq olo puluosi bosiq aqa ingi ingi kalil qarinyosiq dena silali osiq kolilei di awaiyej.”

Kakan waiyqa yawo anjam

⁴⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo nanngi yuwalq di kakan waiyosib qe gargekoba utru segi segi eleneb dego kere.

⁴⁸ Kakan maqonaqa tamo nanngi na titosib bosib ululq di goge atsib awoosib qe bole bole gumbaq di jigeleneb. Osib qe uge uge uratosib qalag di breinjreb.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kumbra deqaji diño bati qa brantqas. Lan angro nangi bosib tamo bole bole nangi elenqab. Osib tamo uge uge nangi breinjribqa namyuwoq aiqab. Namyuwo koba dia nangi akamkobaoqnsib pailoqnsib nango jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.”

⁵¹ Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi nenemnjrej, “Yawo anjam kalil merngonum qaji endi ningi utru poinjwo e?” Onaqa nangi na minjeb, “Od.”

⁵² Onaqa Yesus na olo minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Anjam di dal anjam qalie tamo qudei nangi poinjreqnu. Poinjreqnu qaji nangi tal aqa abu bul sqab. Deqa nangi nango talq dena ñoro bunuj ti ñoro namij ti elenqnsib oqeq atoqnqab.”

Yesus aqa qure utru nangi aqa anjam quetosai

⁵³ Yesus a yawo anjam di kalil marsiq koboonaqa a sawa di uratej.

⁵⁴ Osiqa aqa segi qure utruq gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq tamo ungasari gargekoba sonab tigelosiq Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari nangi aqa anjam qusibqa tulan prugugetosib maroqneb, “Yesus a powo qabe na osiqa anjam singila deqaji palontosiq mergeqnu? A kiyersiq manwa deqaji babteleneqnu?”

⁵⁵ Aqa abu a laña tal gereiyo qaji tamo. A Maria aqa njiri. A Jems na Josep na Saimon na Judas na nango was.

⁵⁶ Aqa jaja kalil nangi agi iga koba na endi unum. Deqa a kiyersiq manwa deqaji babteleneqnu?”

⁵⁷ Nangi degsib yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb. Onaqa a na minjrej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nangi aqa anjam quetqa asginjqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq di dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnqas di nangi aqa anjam quetoqnsib aqa ñam soqtoqnqab.”

⁵⁸ Yesus na tamo ungasari nangi degsi minjrej. Aqa segi qure utruq di a manwa gargekoba yosai. Di kiyaaqa? Nangi a qa nango areqalo singilatosai deqa.

14

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansnjro qaji”

¹ Bati deqa tamo ungasari nangi Yesus qa saosib laqnaqba Mandor Herot a quej.

² Qusiqa aqa wau tamo nangi minjrej, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa singila osiqa manwa babteleneqnu.”

³⁻⁴ Herot a nami aqa was Filip aqa ñaun Herodias yayosiq ej. Deqa Jon na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa uña em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei qarinnjrnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb.

⁵ Jon a tonto talq di sonaqa Herot a endegsi are qaloqnej, “E Jon qalit moiqa.” Ariya tamo ungasari kalil nangi maroqneb, “Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” Nangi degsib maroqneb deqa Herot a nangi ulainjrsiq Jon qalqa uratej.

⁶ Ariya bati bei Herot a Jon qalim moiqaqqa gam endegsi itej. Aqa nambabo bationaqa a na maruro atsiqa tamo qudei nangi metnjrnaq bosib aqa talq di koroeb. Koroosib ingi uyeqnaqba Herot aqa ñaun aqa angro sebin a warum miligiq bosiq nangi lou tuetnjroqnej. Onaqa Herot a di unsiq tulan areboleboleiyej.

⁷ Deqa a na angro sebin di minjej, “Ni ijo ingi kiye oqajqa merbqam e ni emqai.” Osiqa aqa anjam di olo singilatosiq minjej, “Ijo anjam di e bole dauryqai. E uratqasai bole sai.”

⁸ Onaqa angro sebin aqa ai na minjej, “Ni Jon aqa gate qa Herot minje.” Onaqa angro sebin na Herot minjej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabirq di atsim ebe.”

⁹ Onaqa Herot a Jon qalim moiqaajqa are sosai deqa a are tulan gulbekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq di marsiq singilatej qaji deqa are qalsiqa angro sebin di minjej, “Di kere.”

¹⁰ Osiqa aqa qaja tamo bei qarinyonaq gilsiq tonto talq di Jon aqa kakro gentetej.

¹¹ Osiqa aqa gate tabirq di atsiqa osi bosiq angro sebin di yonaqa a na osi gilsiq aqa ai yej.

¹² Onaqa bunuqna Jon aqa angro nangi deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb. Osib Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Herot na Jon qalnaq moiyej.”

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

¹³ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa a sawa di uratosiq qobun bei gogetosiq wadau sawaq gilej. Aqa angro nangi ti gileb. A gileqnaqa tamo ungasari kalil nangi deqa qusibqa nango segi segi qureq na tigelosib singa na gurgurosib Yesus namqajqa gileb.

¹⁴ Onaqa Yesus a qobun na gilsiq tiryosiq nam atej di tamo ungasari tulan gargekoba nangi nami tiryqa sawaq di tarijesonab unjrej. Unjrsiqa a nangi qa are ugeiyej. Deqa a nango areq aisiqa nango ma tamo kalil boletnjroqnej.

¹⁵ Onaqa sen aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Sen aigo. Qoloqas. Deqa ni na tamo ungasari nangi minjrimqa qure qureq gilsib di ingi awaiyosib uyqab.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjrej, “Nangi kiyaa qure qureq gilqab? Ningi segi na ingi anainjriy.”

¹⁷ Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5 qe aiyela segi unu.”

¹⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Bem ti qe ti di ijoq osib boiy.”

¹⁹ Onaqa nangi bem ti qe ti di osi bosib Yesus yonabqa a na tamo ungasari kalil nangi minjrej, “Ningi kalil ñinq di awoelenoiy.” Onaqa nangi kalil awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti gingenyosiq aqa angro nangi enjrnaqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi jeisib enjreqnab uyoqneb.

²⁰ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto urateleneb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej.

²¹ Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji nangi sisiyeb 5,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nangi sisiyosai.

Yesus a ya bangaq na walwelej

²² Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi qobun gogetosib namoosib gilsib ya agu taqal beiq di tiryosib soqniy. E na tamo ungasari nangi minjritqa nango qure qureq jaraiyoqnib e bqai.”

²³ Onaqa Yesus aqa angro nangi namoosib qobun na gileqnabqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrnaq jaraiyeqnabqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Oqsiq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej.

²⁴ Onaqa aqa angro nangi qobun na gileqnabqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiq ya korkortosiq nangi pulutnjrej.

²⁵ Nobqolo ambru Yesus a aqa angro nangoq bosiq ya bangaq na walwelosiq nangi daurnjrnsiq gilej.

²⁶ Onaqa nangi nam ateb di Yesus a ya bangaq na walwelosiq nango areq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib nangi tulan ulaugetosib lelenkobaeb.

²⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Nungo are singilatiy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

²⁸ Onaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni kiyo beqnum? Ni degam e odbimqa e kamba ya bangaq na walwelosiy ino areq bqai.”

²⁹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Od, endi e. Ni au.” Degsi minjnaqa Pita a qobun uratosiq ya bangaq na walwelosi gilsiq Yesus jojomyej.

³⁰ Yesus jojomyosiqqa nam atsiq jagwa unsiq ulaej. Ulaosiq tuqoqnsiq maosiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, e tuqeqnum. Deqa ni e aqaryaibe.”

³¹ Onaqa Yesus na aqa ban waiyosiq Pita ojsiq soqtej. Soqtosiq minjej, “Kiyaqa ni areqalo aiyeltonum? Ni e qa ino areqalo singilatqa yonum keresaiimqo.”

³² Degsi minjsiqqa nangi aiyel qobun gogetonabqa jagwa laej.

³³ Onaqa tamo qobunq di soqneb qaji nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi aqa nam soqtosib minjeb, “Bole, ni Qotei aqa Niri.”

Tamo ungasari nangi Yesus aqa gara mutu ojeqnab nanjo ma kobooqnej

³⁴ Yesus aqa angro nangi koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb.

³⁵ Tiryonabqa qure deqaji nangi na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrej. Poinjrnaqa anjam qarinyonab qure qure kalil jojom di soqneb nangi quoqnsib nanjo ma tamo nangi joqoqnsib Yesus aqa areq osi belenjoqneb.

³⁶ Belenjoqnsib Yesus endegsib minjoqneb, “Nangi ino gara mutu segi ojibqa nanjo ma kobooqnqas.” Onaqa Yesus na odnjrnaqa tamo ungasari kalil ma ti soqneb qaji nangi aqa gara mutu ojoqneb. Ojoqneb qaji kalil nanjo ma kobooqnej.

15

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nanjo kumbra qa ti marej

¹ Onaqa bati deqa Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo qudei ti nangi Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb. Koroosib minjeb,

² “Ino angro nangi kiyaqa gago moma nanjo kumbra gotranjeqneb? Agi nangi ingi uyqa oqnsib mati ban yansosaisosib lanja uyeqneb.”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi kiyaqa Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsibqa olo nunjo segi moma nanjo kumbra dauryeqneb?”

⁴ Qotei a nami marej, ‘Ni ino ai abu nanjo sorgomq di geregere sosimqa nanjo anjam dauryoqne. Tamo bei na aqa ai abu nangi misilijnjrimqa a qalib moyem.’ Qotei a nami degsi marej.

⁵ Ariya ningi mareqneb, ‘Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo ingi qa truquamqa a na minjqas, “Ijo ingi ingi ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraiyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.”’

⁶ A degsi minjqas di ningi marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nangi aqaryainjrai.’ Ningi degsib marqab. Nunjo kumbra dena ningi Qotei aqa anjam gotranjoqnsibqa olo nunjo segi moma nanjo kumbra dauryeqneb.

⁷ “Ningi gisan tamo. Ningi anjam maro aiyelteqneb. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere ningi qa anjam endegsi marej,

⁸ ‘Tamo nangi di nanjo medabu na ijo nam soqteqneb. Ariya nanjo are miligi e qa sosai. Isaq di unu.

⁹ Nangi lanja baban na e qa loueqneb. Osib mandam tamo nanjo dal anjam palontoqnsib olo beltoqnsib mareqneb, “Anjam endi Qotei aqa anjam.”’

Ingi kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁰ Yesus a Farisi nangi anjam degsi minjrsiqqa olo tamo ungasari kalil nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi ijo anjam endi geregere qusib poingem.

¹¹ Tamo bei a ingi uyimqa aqa miligiq aiqas dena tamo jiga yqasai. Ingi uge uge tamo aqa medabuq na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.”

¹² Yesus na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrsiq koboonaqa aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “Farisi nangi ino anjam di qusib ni qa are ugeinjrqo. Di ni qalie e?”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo Abu lan qureq di unu qaji a ingi yagobuleqnu. Ingi kalil a yagosai qaji di a na jirim qoji otorosim taqal breinjrqas.

¹⁴ Deqa ningi Farisi nanngi uratnjrib soqneb. Nanngi tamo nam qandimo bul unub deqa nanngi na tamo bei gam osoryqa keresai. Ningi qalie, tamo nam qandimo bei na tamo nam qandimo bei aqa ban ojsim ombla walwelqab di ombla mangalsib subq aiqab. Farisi nanngi tamo deqaji bul.”

¹⁵ Onaqa Pita na Yesus minnej, “O Tamo Koba, ingi jiga qa yawo anjam ni maronum di aqa utru geregere plaltosim mergim iga quqwom.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Ningi dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai e?”

¹⁷ Tamo nanngi ingi uyeqnabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeqnu. Ningi di poingosai kiyo?

¹⁸ Ingi uge uge tamo aqa are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

¹⁹ Ingi uge uge di agi ubtosiy merngwai. Areqalo uge uge, tamo qaloqa, unja qa laoqa, was aqa najun anjamyoga, bajinoqa, was aqa jejamu lanja gisanjoqa, was yomuiyoqa.

²⁰ Kumbra uge uge dena tamo jiga yeqnu. Tamo a ban yansosaisosim lanja ingi uyqas dena a jiga yqasai.”

Kenan qaji unja a Yesus qa aqa areqalo singilatej

²¹ Onaqa Yesus a dena tigelosiq walwelosiq Tair qure ti Saidon qure ti nango sawaq gilej.

²² Gilsiq di sonaqa Kenan qaji unja bei a sawa dena brantosiq Yesus aqa areq bosiq singila na pailyosiq minnej, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni e qa are ugeimeme. Mondor uge na ijo angro sebin a tulan ugeugeiyosiq jaqatin koba yeqnu.”

²³ Onaqa Yesus a unja di aqa anjam qusiq quosaibulosiq anjam bei kamba minjosai. A mequmej. Deqa Yesus aqa angro nanngi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, unja di a singila na iga pailgoqnsiq daurgeqnu. Deqa ni na saidyimqa a puluosim ulanqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Israel nanngi sougetejunub. Nanngi kaja bul mandor saiqoji. Qotei na e qarinqbonaq nango segiq bem.”

²⁵ Onaqa unja di a Yesus aqa areq di singa pulutosiq pailyosiq minnej, “O Tamo Koba, ni e aqaryaibe.”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Iga angro du du nango ingi yainjrsim olo baun nanngi anainjrqom di kumbra bolesai.”

²⁷ Onaqa unja dena olo Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Angro du du nanngi ingi uyeqnabqa ingi ñengi ululoneqnaqa baun nanngi dego uyeqnu.”

²⁸ Onaqa Yesus a anjam di qusiq minnej, “O unja, ni e qa ino areqalo tulan singilatonum. Osim agi ni na anjam degsi merbonum. Deqa ni gilime. Ino anjam di e na dauryosiy ino angro boletqai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa mondor uge na aqa angro di uratonaga a boleelj.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nanngi boletnjroqnej

²⁹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiq walwelosiq Galili ya aguq di brantej. Brantosiq dena manaq oqsik dia awesoqnej.

³⁰ Awesonaga tamo ungasari tulan gargekoba nanngi na tamo singa qandamnjo qaji ti tamo nam qandamnjo qaji ti tamo jejamu lainjo qaji ti tamo men singilainjo qaji ti tamo ma utru segi segi so qaji nanngi ti joqsib boqnsib Yesus aqa areq di atoqneb. Ateqnabqa a na nanngi kalil boletnjroqnej.

³¹ Deqa tamo men singilainjo qaji nanngi olo anjam bole maroqneb. Tamo jejamu lainjo qaji nango jejamu olo singilaoqnej. Tamo singa qandamnjo qaji nanngi olo tigelosib walweloqneb. Tamo nam qandamnjo qaji nanngi olo nam poinjreqnaqa sawa unoqneb.

Deqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa manwa di unoqnsib tulan prugoqnsib Israel nanjo Qotei aqa ñam soqtoqneb.

Yesus a tamo 4,000 nangi ingi anainjrej

³² Onaqa Yesus na aqa angro nangi olo metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo ungasari nangi bati qalub e koba na soqneb nangi ingi saiyoji. Deqa e nangi qa are ugeibqo. E nangi mam ti suweinjitqa gamq di nangi mam na lao uge.”

³³ Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga ingi qabe na osimqa tamo ungasari gargakoba endi anainjronam kereqas?”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu. Qe kiñilala quja quja dego unu.”

³⁵ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi minjrej, “Ningi kalil mandamq di awoelenoyi.”

³⁶ Degsi minjrnaqa nangi kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 ti qe ti di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem ti qe ti gingenyosiqa aqa angro nangi enjreqnaqa nangi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nangi anainjreqnab uyoqneb.

³⁷ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto urateleneb qaji di Yesus aqa angro nangi na koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenej.

³⁸ Tamo kalil ingi uyeb qaji nangi sisiyeb 4,000. Ariya ungasari ti angro du du ti nangi sisiyosai.

³⁹ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi suweinjrnaqa nanjo qure qureq gileqnabqa a qobun gogetosiqa Magadan sawaq gilej.

16

Farisi nangi Qotei aqa manwa bei unqajqa mareb

¹ Onaqa Farisi ti Sadyusi ti nangi Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojqaqa deqa gisanjosib minjeb, “Ni endego Qotei aqa manwa bei babtima iga unqom.”

² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Bilaqteqnaqa ningi mareqnub, ‘Sen lentqo. Lanbi usriqo. Deqa sawa boleqas.’

³ Nebeeqaqa ningi mareqnub, ‘Lanbi tuluqo. Sen lentqo. Deqa jagwa awa ti bqas.’ Od, ningi lan unoqnsib geregere pegiyeqnub. Ariya Qotei aqa manwa bini branteqnu qaji di ningi kiyaaq utru poingosaieqnu?

⁴ Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanjo kumbra tulan ugedamu. Nangi Qotei areiyosaieqnub. Nangi gaigai Qotei aqa manwa lanja unqajqa metbeqnub. Deqa e na Qotei aqa manwa bei nangi osornjrqasai. Jona aqa manwa segi osornjritqa nangi unqab.” Yesus na Farisi ti Sadyusi ti nangi degsi minjrsiqa uratnjrsiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

⁵ Osiqa Yesus na aqa angro nangi joqsiqa koba na olo qobun gogetosibqa ya agu taqal beiq di branteb. Bati deqa aqa angro nangi bem oqajqa are walnjrej.

⁶ Onaqa Yesus a nangi endegsi minjrej, “Ningi geregere ñam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nanjo bem ti bulymqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Sadyusi nanjo bem dego tiyekritosim tulan kobaqujaqas.”

⁷ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kiyo mergwo?”

⁸ Onaqa Yesus a nanjo anjam di qalieosiqa minjrej, “Nungo areqalo e qa singilatqa yonub tulan keresaiingwo. Ningi kiyaaq bem osai deqa mareqnub?”

⁹ Ningi e qa poingosai unu kiyo? E nami bem 5 gingenyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej. Ningi deqa are walngwo kiyo?

¹⁰ E bati bei bem 7 dego gingenjyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa ningi ingi oto koroiyosib gumba kokba 7 di jignab maqelenjej. Ningi deqa are walngwo kiyo?

¹¹ O ijo angro, e ningi bem tiyeqnu qaji sum qa merngonum di e ningi yawo anjam merngonum. E ningi bem bole qa merngosai. Ningi kiyaa deqa poinjosai? Ningi quiy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi ti Sadyusi ti nanjo bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Ningi deqa geregere nam atsib soqniy.”

¹² Yesus na aqa angro nanji degsi minjrnaga nanji qusib poinjrej, “Bole, Yesus a bem bole tiyosim kobaqujaqas deqa iga mergosai. Farisi ti Sadyusi ti nanjo gisan anjam bem bul tulan kobaqas deqa iga mergwo.”

Pita a Yesus qa poiyoonaqa aqa ñam ubtej

¹³ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nanji olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nanjo sawaq di branteb. Brantosib Yesus na aqa angro nanji endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nanji e Tamo Angro e qa kiyersib mareqnub?”

¹⁴ Onaqa nanji na minjeb, “Tamo qudei nanji mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanji mareqnub, ni Elaija. Qudei nanji mareqnub, ni Jeremaia kiyo Qotei aqa medabu o tamo nanji nami soqneb deqaji bei kiyo?”

¹⁵ Onaqa Yesus a nanji olo nenemnjrej, “Ningi segi e qa kiyersib mareqnub?”

¹⁶ Onaqa Saimon Pita na minjej, “Ni Kristus. Ni Qotei nambile gaigai unu qaji aqa Niri.”

¹⁷ Pita a kamba Yesus degsi minjrnaga a na minjej, “O Saimon, Jona aqa njiri, ni tulan areboleboleimeme. Di kiyaa? Ino anjam merbonum di mandam tamo bei na babtosiq mermosai. Ijo Abu lan qureq di unu qaji a segi na anjam di babtosiq mermqo.

¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni Pita. Ni meniñ bul. Meniñ quraq di e na ijo segi tamo ungasari kalil nanji koroinjrqi. Koroinjritqa Moiyo Qure aqa singila na nanji ugetnjrqa keresai.

¹⁹ O Pita, ni que. Qotei a lan qureq di Mandor Koba unu deqa e ni singila emqai. Emitqa ni mandamq endi gam getentqam di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ni mandamq endi gam waqtqam di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.”

²⁰ Yesus na Pita degsi minjsiqa olo aqa angro nanji endegsi minjrej, “E Kristus. Ningi ijo ñam di ubtosib tamo qudei minjraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²¹ Bati deqa Yesus na aqa angro nanji endegsi minjrej, “E Jerusalem aiyeqnum. Dia Juda gate nanji ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanji ti e jaqatin koba ebsib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Yesus a anjam di ubtosiq minjrej.

²² Onaqa Pita a anjam di qusiqa Yesus osiqa qalaq gilsiq njrintosi minjej, “O Tamo Koba, kumbra di inoq di degsi brantqa maraim.”

²³ Onaqa Yesus a bulosiqa Pita koqyosiqa njrintosi minjej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni e uneq waibaim. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nanjo areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

²⁴ Osika Yesus na aqa angro kalil nanji endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi namburbas qoboiyosim e daurbem.

²⁵ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

²⁶ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai. Aqa qunun padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunun olo aqaryaiyosim a nambile sqas? Di keresai.

²⁷ E Tamo Angro. Mondon e ijo Abu aqa rian na ti aqa lan angro nanjo rian na ti bqai. Bosiy tamo ungasari kalil nanjo kumbra qa peginjrsiy awai keretosi enjrqai.

²⁸ E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanngi morenosaisoqnibqa e Tamo Angro bqai. Bosiy nanngi taqatnjrsiy nangö Mandor Koba soqnit nanngi e nubqab.”

17

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nanngi unobeiteb

¹ Osiqa bati 6 onaqa Yesus a tigelosiqqa Pita na Jems na aqa was Jon na nanngi segi qalub joqsiqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb.

² Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nanngi unobeiteb. Aqa ulatamu senj bul tulan suwanjoqnej. Aqa gara dego tulan pulonosiqa qatekritej.

³⁻⁴ Onaqa Moses Elaija wo nanngi brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareqnabqa Yesus aqa angro nanngi na nanngi aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minnej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanngi bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni na e odbimqa e tal kiñilala qalub gereiyqai. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁵ Pita a degsi mareqnaqa lanbi tulan suwanosiqa aisiqa nanngi kabutnjrej. Onaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanngi queb, “Endi ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa areboleboleibegnu. Deqa ningi aqa anjam quetoqniy.”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanngi anjam di qusibqa tulan ulaugeteb. Osib singa pulutosib mandamq di nam quosib nerenjeb.

⁷ Onaqa Yesus a nango areq gilsiqqa nango gateq di aqa ban atsiqa minjrej, “Ningi tigeliy. Ningi ulaaib.”

⁸ Degsi minjrnaqa nanngi tigelosib nam ateb di Yesus a segi nanngi koba na sonab uneb. Nanngi tamo bei unosai.

⁹ Nanngi Yesus ombila manaq dena olo aiyoqnsibqa Yesus a singila na minjrej, “Manwa ningi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo qudei minjraib. Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tigelotqa bati deqa ningi na ubtosib minjroqnqab.”

¹⁰ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusib kamba minjeb, “Dal anjam qalie tamo nanngi mareqnub, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaaqa degsib mareqnub?”

¹¹ Onaqa Yesus na minjrej, “Nango anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo ungasari kalil nango areqalo gereiyetnjrsim soqnimqa bunuqna Kristus a bqas.

¹² Ariya e ningi endegsi merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa tamo nanngi a qa poinjrosai. Deqa gulbe kalil nanngi a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. E Tamo Angro dego degsib jaqatin ebqab.”

¹³ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusib endegsi poinjrej, “Bole, Yesus a Elaija qa bole marosai. A Jon yansnjro qaji qa marqa osiqa Elaija aqa nam na yawo anjam marqo.”

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa angro qalub nanngi di joqsiqa koba na aisib tamo ungasari tulan garggekoba mana utruq di tarinesonab itnjreb. Onaqa tamo bei a bosiqqa Yesus aqa areq di singa pulutosiqa minnej,

¹⁵ “O Tamo Koba, ni ijo angro mel qa are ugeimimqa aqaryaiye. A bati gaigai nanarioqnsiqa dena aqa jejamu tulan ugeeqnu. Bati garggekoba a ulonjoqnsiqa namyuwoq o yaq aiyeqnu.

¹⁶ Deqa e a osim ino angro nangoq osi bonumqa nanngi na boletqa yonub keresaiinjrqo.”

¹⁷ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa endegsi marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bole sai. Nungo kumbra tulan uge. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulbe di qobooyoqnqai? Angro mel di ijo areq osib boiy.”

¹⁸ Onaqa osi bonabqa Yesus na mondor uge di niringtosiq minnej, “Ni angro di uratosim ulan.” Degsi minjnaqa mondor uge na angro di uratosiq ulanjej. Ulanonaqa bati qujai deqa angro a boleelj.

¹⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaaq mondor uge di wiyqa yonum keresaiigwo?”

²⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Utru agiende. Ningi e qa nungo areqalo singilatqa yonub ningi tulan truquonub. E bole merngwai. Nungo areqalo e qa singilato qaji di sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ningi mana kobaquja endi minjibqa a nungo anjam dauryosim tigelosim sawa beiq gilqas. Nungo areqalo e qa singilato qaji degesqas di ningi kumbra kalil yqa kereingwas.

²¹ Deqa ningi mondor uge deqaji winjrqa osibqa ningi mati ingi uratosib qurienosib Qotei pailyoqniy. Dena qujai ningi na mondor uge winjrib jaraiqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²² Onaqa Yesus na aqa angro nanqi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawaq gilsib dia sosibqa Yesus na minjrej, “E Tamo Angro. Jeu tamo nanqi na e ojsib tamo qudei nanjo banq di e atqab.

²³ Atib lubib moiqai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.” Onaqa Yesus aqa angro nanqi anjam di qusib utru poinjrosai. Deqa nanqi are tulan gulbekobainjrej.

Yesus a atra tal takis waiyej

²⁴ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanqi koba na walwelosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib di sonabqa atra tal takis o tamo nanqi Pita aqa areq bosib nenemyeb, “Nunjo Qalie Tamo a atra tal takis oqnsiq ateqnu e?”

²⁵ Onaqa Pita na minjrej, “Od, a ateqnu.”

Osiqa Pita a tal gogetosiqa takis o tamo nanjo anjam di Yesus minjqa laqnaqa Yesus a nami qalieosiq deqa minjoqujatej, “O Saimon, ni kiyersi are qalonum? Mandam endeqaji mandor nanqi yai nanjoq dena takis eqnub? Nanjo segi angro nanjoq dena eqnub kiyo tamo lanaj nanjoq dena eqnub kiyo?”

²⁶ Onaqa Pita na kamba minjej, “Tamo lanaj nanjoq dena eqnub. Nanjo segi angro nanjoq dena osaieqnub.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. E Qotei aqa Angro unum deqa e atra tal takis atqa uratqai di kere.

²⁷ Ungum. Iga takis o tamo nanjo are ugetetnjrqasai. Deqa ni alile aisim yima waiyosim qe namoqna oqam qaji di aqa medabu waqtosimqa aqa medabu miligiq di silali bei soqnim unqam. Unsim silali di osi gilsim gago aiyel qa takis atqa osimqa takis o tamo nanqi enjre.”

18

Ningi angro kiñilala bul soqniye

¹ Bati deqa Yesus aqa angro nanqi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Qotei lan qureq di unu qaji a na iga taqatgosim gago Mandor Koba soqnim bati deqa ino angro yai a iga kalil bungosim ñam ti sqas?”

² Onaqa Yesus na angro kiñala bei metonaq aqa areq bonaqa nanjo ambleq di tigeltosiqa osornjrej.

³ Osornjrsiqa minjrej, “E bole merngwai. Ningi are bulyosib angro kiñala endeqaji bulqasai di Qotei lan qureq di unu qaji a na ningi taqatngwasai. Osim a nunjo Mandor Koba sqasai dego.

⁴ Tamo bei na aqa segi ñam aguq atsim angro kiñala endeqaji bulqas di Qotei na tamo di aqa ñam olo soqtetinqa a tamo kalil nanqi bunjrsim a ñam ti sqas. Deqa Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqas.

⁵ “Tamo bei a e qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas.”

Ningi une torej uratiy

⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na angro kiñala endeqaji bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim menin kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aisim moiqas di kere.

⁷ “Bunuqna tamo qudei nangi tamo qudei uneq breinjroqngab. Bole, kumbra di brantoqngas. Ariya tamo nangi kumbra di yoqngab qaji nangi tulan padalougetqab.

⁸ Ino ban na kiyo ino singa na kiyo ni titmosim uneq waimqa laqnimqa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni ban genjo kiyo singa genjo kiyo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni ban aiyel ti kiyo singa aiyel ti kiyo sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas. Namyuwo di gaigai yuoqnsim sqas.

⁹ Ino namdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa namdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaga? Ni namdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni namdamu aiyel ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

¹⁰ “Deqa ningi angro kiñilala endeqaji nangi qa ugeaib. E merngwai. Nango lan angro nangi na ijo Abu lan qureq di unu qaji aqa ulatamu gaigai koqyeqnum.

¹¹ E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nangi eleneqnum. E deqa mandamq aiyem.

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹² “Ningi kiyersib are galonub? Tamo bei aqa kaja 100 nangi manaq di soqribqa qujai bei alelamqa a kiyerqas? E merngwai. A na kaja 99 nangi uratnjrsim qujai alelqo qaji di namosim gilsim itqas.

¹³ E bole merngwai. A na kaja qujai di itosim tulan areboleboleiyqas. A kaja du du 99 alelosai qaji nangi qa tulan areboleboleiyqasai. Qujai alelqo qaji a qa tulan areboleboleiyqas.

¹⁴ Dego kere nungo Abu lan qureq di unu qaji a angro kiñala endeqaji bei padalqajqa a deqa are sosai.”

Ningi nungo was aqa une olo gereiyeti

¹⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ino Kristen was bei na ni une bei emimqa ningi segi aiyel ombla awoosib aqa une ni emqo qaji di ubtosim minje. Minjimqa a ino anjam qusim are bulyqas di ni na ino was olo onum.

¹⁶ Ariya a ino anjam quetmosaiamqa ni na Kristen tamo qujai kiyo aiyel kiyo joqsimqa nangi ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib minjqab.

¹⁷ Ariya a nango anjam dego quetnjrosaiamqa ni na Kristen tamo ungasari kalil nangi metnjrim koroosib ni taqmosib ino was aqa une di olo ubtosib minjqab. Ariya a nango anjam dego quetnjrosaiamqa ni na a qoreiye. Ni na une tamo ti takis o qaji tamo ti nangi qoreinjreqnum dego kere ni na ino was di qoreiye.

¹⁸ “E bole merngwai. Ningi mandamq endi gam getentqab di Qotei a dego lan qureq di gam getentqas. Ningi mandamq endi gam waqtqab di Qotei a dego lan qureq di gam waqtqas.

¹⁹ “E olo merngwai. Mandamq endi ijo angro aiyel nangi ingi bei oqa marsibqa areqalo qujaitosib ijo Abu lan qureq di unu qaji a pailyqab di a na ingi di enjrqas.

²⁰ Tamo aiyel kiyo qalub kiyo ijo ñam qa are qalsib koroqab di e nango ambleq di sqai.”

Gago Kristen was aqa une kobotqajqa yawo anjam

²¹ Onaqa bati deqa Pita a Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “O Tamo Koba, ijo Kristen was bei na e une gembub ebimqa e aqa une di moiyoqai? E endegyqai kiyo? A na une 7 ebimqa aqa une di moiyoqai. Ariya a olo une bei ebimqa e moiyoqasai. Degyqai kiyo?”

²² Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ino was bei na ni une 7 emimqa aqa une di segi moiyoqam di keresai. A na une gargekoba emoqnsim soqnim ni aqa une kalil di dego

moiyotoqne. A ni une 7 emoqnm une di moiyotoqne. Olo une 7 emoqnm moiyotoqne. Degsim giloqnm.

²³ “Ningi quiy. Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa kumbra sigitejunu. Mandor dena aqa kangal tamo qudei nami silali yaiyeb qaji di kamba olo yqajqa minjrej.

²⁴ Aqa kangal tamo bei 10 milion kina yaiyej qaji di osib aqa ulatamuq di tigelteb.

²⁵ Tigeltonabqa a na silali di kamba olo yqajqa keresaiyej. Deqa mandor a na minjej, ‘Ni silali di kamba olo e ebqa keresaiimqo deqa e ni ino naur wo ino angro nangi ti osiy tamo bei aqa banq di uratngitqa tamo dena silali ebimqa ningi a lanja wauetoqnqab. Ino ingi ingi kalil dego e ni yaimosiy tamo qudei nangi enjritqa nangi na kamba silali ebqab. Gam dena ni silali nami yaibem qaji di kobotqam.’

²⁶ Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, ‘O Tamo Koba, ni e kumbra degbaim. Ni e qa dulosim mati e qa tarinoqnime. E silali nami yaimem qaji di kalil itosiy e kamba emekritqai.’

²⁷ Onaqa mandor a kangal tamo deqa dulosiqa silali kalil nami yaiyej qaji di lanja kobotej. Osiqa a uratonaq gilej.

²⁸ “Gilsiq kangal tamo bei ombla wauo qaji a itosiq ojsiq kakro apiyetosiq minjej, ‘Ni nami 10 kina yaibem qaji di kamba olo ebe.’

²⁹ “Degsi minjnaq qusiqa aqa areq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, ‘Ni e qa dulosim mati e qa tarinoqnime. E 10 kina nami yaimem qaji di itosiy e kamba emekritqai.’

³⁰ Degsi minjnaqa a aqa anjam di quetqa asgiyonaqa a osi gilsiq tonto talq di waiyosiq minjej, ‘Ni tonto talq endi soqne. Bunuqna ni 10 kina nami yaibem qaji di kamba ebekritimqa e ni olo uratmit oqedqam.’

³¹ “A degyonaqa kangal tamo qudei a koba na wauo qaji nangi unsibqa are ugeinjrnaqa aisib nango mandor a deqa saiyosib minjeb.

³² Minjnab qusiqa kangal tamo di metonaq bonaqa minjej, ‘Ni kangal tamo uge. Ni e pailbonumqa silali ni nami yaibem qaji di e na kobotonum.

³³ E ni qa dulosim silali di kobotonum. Ariya kiyaga ni olo gilsim kangal tamo bei ni ombla wauo qaji a qa dulosai? Osim silali a na nami yaimej qaji di ni kobotosai?”

³⁴ Degsi minjsiq a qa tulan minjin oqetonaqa osiq qaja tamo nango banq di atsiqa minjrej, ‘Ningi a wau koba yibqa a jaqatin ti wauosim gilsim gilsim silali kalil nami yaibej qaji di kamba ebekritimqa ningi a olo uratib gilqas.’

³⁵ “O ijo angro, dego kere ningi nungo are miligiq na nungo Kristen was nango une kobotetnjrqasai di ijo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai.”

19

Yesus a unja uratqajqa anjam marej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa a Galili sawa uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej.

² A di sonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi a dauryosib aqa areq di koroonabqa a na nango ma tamo kalil nangi boletnjroqnej.

³ Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojqajqa deqa gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei aqa naur aqa jejamuq di une kinala bei soqnmqa tamo dena a uratqa kere e? Gago dal anjam a kiyersi marqo?”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di ningi nami sisiyosai kiyo? Anjam endegsi unu, ‘Tulan nami Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyosiq bati deqa a tamo unja wo dego gereinjrrej.

⁵ Gereinjrjsiq marej, “Tamo bei na aqa ai abu nangi uratnjrsimqa aqa naur wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.” ’

⁶ Qotei aqa anjam di agi nenngrenq di unu. Deqa tamo unja wo nangi jejamu qujai sqab. Nangi olo jejamu aiyel sqasai. Qotei na nangi aiyel turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjrai.

⁷ Onaqa Farisi nangi na kamba Yesus minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa Moses a kiyaga dal anjam endegsi marej, ‘Tamo bei na aqa njanj uratqa osimqa pepa bei nenngrenyosim yosim di a uratqas?’”

⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Nungo are getenjejunu deqa Moses a ningi unja uratqa merngej. Ariya tulan nami kumbra degsi sosai.

⁹ Ningi quiy. Tamo bei na aqa njanj lanja uratosim olo unja bei oqas di a na aqa njanj kumbra ugeq waiyqo. Di kiyaga? Unja di a nami tamo bei ombla une atosai deqa.”

¹⁰ Onaqa Yesus aqa angro nangi na minjeb, “Tamo unja ti unub qaji nangi gulbe deqaji oqab deqa ungun. Nangi unja aib. Nangi lanja soqneb.”

¹¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi anjam maronub di tamo kalil nangi dauryqa keresai. Tamo nangi Qotei na singila enjreqnu qaji nangi segi anjam di dauryqa kere.

¹² Tamo qudei nango jejamu bolesai. Nangi degsib ai miligiq na nambabeb. Deqa nangi unja oqa keresai. Tamo qudei nangi tamo qudei na welum etnjreb deqa nangi angrotqa keresai. Deqa nangi dego unja oqa keresai. Nangi lanja unub. Ariya tamo qudei nango segi areqalo na Qotei aqa wau ojqa marsibqa unja oqa urateqnub. Tamo nangi ijo anjam endi dauryqa kereamqa nangi dauryebe.”

Angro du du nangi Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo ungasari qudei nangi nango angro du du joqsib Yesus na aqa ban nango gateq di atetnjrsim nangi qa Qotei pailyqajqa deqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na saidnjrsib minjreb, “Nungo angro du du nangi joqsib endeq baib.”

¹⁴ Degsib saidnjrnabqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “Angro du du nangi uratnjrib ijo areq beb. Nangi saidnjraib. Tamo ungasari nangi angro du du bul sqab di Qotei lanj qureq di unu qaji a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.”

¹⁵ Osiqa Yesus na angro du du nango gateq di aqa ban atetnjrsiqa a sawa di uratosiq gilej.

Noro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁶ Onaqa tamo bei a Yesus aqa areq bosiqqa nenemyej, “O Qalie Tamo, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e nambile gaigai sqai?”

¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaga e kumbra bole qa nenembonum? Qotei a segi qujai tamo bole. Ariya ni nambile gaigai sqajqa osimqa ni Qotei aqa dal anjam daurye.”

¹⁸ Onaqa tamo dena olo Yesus nenemyej, “E dal anjam kiye dauryqai?” Onaqa Yesus na minjej, “‘Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa unja jejamu ojetaim. Ni bajiain. Ni tamo bei aqa jejamu lanja gisanayaim.

¹⁹ Ni ino ai abu nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam dauryoqne. Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nangi degsim gereinjroqne.’”

²⁰ Onaqa angro wala dena olo Yesus minjej, “E dal anjam kalil di nami dauryosim boqnem agi bini degsi unum. Deqa e Qotei aqa kumbra kiye keretosai unum?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni Qotei aqa kumbra kalil keretqa osimqa endegye. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiqoji nangi jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lanj qureq di awai bole itqam.”

²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulanj gulbeiyej. A ingi ingi koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulanej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nangi minjrej, “E bole merngwai. Tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.

²⁴ E ningi olo merngwai. Kamel a yumba miligiq gilqajqa bangi koba. Dego kere tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan bangi koba.”

²⁵ Onaqa Yesus aqa angro nangi anjam di qusibqa tulan prugugetosib minjeb, “Ni anjam degsi mergonum deqa tamo yai nangi Qotei na elenamqa nangi nambile gaigai sqa kere?”

²⁶ Onaqa Yesus a nangi koqnjrsiqa minjrej, “Tamo nangi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nangi elenqa kere. Di kiyaaqa? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁷ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum. Deqa iga awai kiye oqom?”

²⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Mondon Qotei a lan bunuj ti mandam bunuj ti atimqa bati deqa e Tamo Angro ñam kobaquja osiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai. Awesosiyya ningi tamo e daurbeqnub qaji metngitqa ningi dego awo jaram kokba 12 di awoelenqab. Awoosib Jekop aqa angro 12 nango moma kalil nangi taqatnjroqnqab.

²⁹ Deqa tamo nangi ijo ñam qa are qaloqnsib nango segi tal, nango was nangi, nango jaja nangi, nango ai abu nangi, nango angro nangi ti nango wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo ingi bole bole tulan gargekoba nangi enjrqas. Yimqa mondon nangi nambile gaigai sqab.

³⁰ Deqa ningi quiy. Tamo gargekoba bini ñam ti unub qaji nangi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini ñam saiqoji unub qaji nangi mondon ñam ti sqab.”

20

Yesus a ingi wauqa yawo anjam marej

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nangi endegsi minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Kumbra di wau lanja bei aqa kumbra sigitejunu. Wau lanja dena nobqolo ambru tigelosiq aisiq tamo qudei nangi aqa ingi wauq di wauetqajqa itnjrej.

² Itnjrsiqa minjrej, ‘Ningi ijo ingi wauq di wauoqnib wau qa bati koboamqa e na silali quruño quja quja engwai.’ Degsi minjrsiq qarinnjrnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb.

³ Sen kiñala goge oqnaqa wau lanja a koro sawaq aisiqa dia tamo qudei nangi lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej,

⁴ ‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’

⁵ Degsi minjrnaqa nangi gilsib aqa ingi wauq di wauoqneb. Qanam jige tamo qudei nangi dego lanja tigelesonab unjrsiqa minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo wauq di wauoiy. Wauab kere dego awai engwai.’ Degsi minjrnaqa nangi gilsib aqa wauq di wauoqneb. Sen keliñtonaqa olo tamo qudei dego degsi minjrnaqa nangi gilsib wauoqneb.

⁶ “Sen bilaqtonaqa wau lanja a aisiqa gamq di tamo qudei nangi lanja tigelesonab unjrsiqa nenemnrej, ‘Ningi kiyaaqa lanja tigelesonab sen bilaqtqo?’

⁷ Onaqa nangi na minjeb, ‘Tamo bei na iga wau egosai deqa iga lanja tigelejunum.’ Onaqa wau lanja na minjrej, ‘Ningi dego gilsib ijo ingi wauq di wauoiy.’

⁸ “Ariya wau qa bati koboonaqa wau lanja na aqa wau taqato tamo bei qarinyosiq minjej, ‘Ni gilsim wau tamo nangi di metnjrim ino areq di koroabqa nango awai enjre. Enjrqa osimqa tamo nangi bilaq bosib wauonub qaji nango awai namo enjrsimqa ariya tamo nangi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqtonub qaji nango awai bunuqna enjre.’

⁹ Degsi minjnaq qusiqa tamo nanġi bilaq bosib waueb qaji nanġi namo metnjrnaq aqa areq bonabqa silali quruġo quja quja enjrej.

¹⁰ Onaqa tamo nanġi nobqolo ambru bosib wauosib bilaqteb qaji nanġi degsib unsibqa are qaleb, 'Iga nobqolo ambru bosim wauosim bilaqtonum. Deqa iga silali kobaquja oqom.' Degsib are qalnabqa wau taqato tamo na nanġi metnjrnaq aqa areq bonabqa nanġi dego silali quruġo quja quja enjrej.

¹¹ Onaqa nanġi degsib unsibqa nanġi na wau lanja nġirintosis minjeb,

¹² 'Tamo nanġi di bilaq bosib waukiñalayonubqa silali ni na iga egonum qaji dego kere nanġi enjronum. Iga nobqolo ambru waueqnam sen oqsiq gago jejamu tulan kanġaneqnaqa bilaqtqo. Iga silali koba osai.'

¹³ "Onaqa wau lanja a nango anjam di qusiqa bei endegsi minnej, 'O was, e ni kumbra uge emosai. Aqo ombla bini nobqolo anjam keretosimqa e ni silali quruġo qujai emqa mermonum.

¹⁴ Deqa ni ino silali quruġo qujai osim aiye. E ni silali quruġo qujai emonum dego kere tamo nanġi bunuqna bosib wauonub qaji nanġi silali quruġo quja quja enjronum. E ijo segi areqalo na degyonum.

¹⁵ Silali di ijo segi silali. Deqa e ijo segi areqalo dauryosiy ijo silali jeiqa kere. E na tamo nanġi bunu bonub qaji nanġi kumbra bole enjrqqa areibqas enjrqai. Deqa ni kiyaa e qa are ugeimqo?"

¹⁶ Yesus a yawo anjam degsi marsiqa olo marej, "Dego kere tamo bini ñam ti unub qaji nanġi mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo bini ñam saiqoji unub qaji nanġi mondon ñam ti sqab."

Yesus a marej, "E moisiy olo subq na tigelqai"

¹⁷ Osiqa Yesus na aqa angro 12 nanġi joqsiqa koba na walwelosib Jerusalem aiyoqneb. Aiyoqnsibqa Yesus na nanġi segitnjrsiqa endegsi minjrej,

¹⁸ "Ninġi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo ti nango banq di e atqab. Yimqa nanġi na ijo jejamuq di une qamsib merbqab, 'Ni une ti. Deqa ni moiqa.'

¹⁹ Nanġi e degsib merbosib tamo nanġi Qotei qaliesai qaji nango banq di e atqab. Yimqa nanġi na e misilinjboqnsib bu toqon na kumbainjboqnsib njamburbasq di lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai."

Jems Jon wo nanġi aiyel tamo kokba sqajqa mareb

²⁰ Onaqa Sebedi aqa nġiri aiyel nango ai ombla na Yesus aqa areq bosibqa nango ai a singa pulutosiqa Yesus minnej, "O Tamo Koba, e ni anjam bei mermitqa ni ijo anjam dauryqa kere kiyo?"

²¹ Onaqa Yesus na kamba minnej, "Ni inġi kiye qa merbqam?" Onaqa a na Yesus minnej, "Mondon ni gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa ijo angro aiyel endi nanġi ino ban woq ino ban qonanq di awoqab."

²² Onaqa Yesus na kamba nanġi aiyel endegsi minjrej, "Anjam ninġi merbonub di aqa utru ninġi geregere poingosai. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. Jaqatin e oqai di ninġi aiyel dego oqa kere e?" Onaqa nanġi na minjeb, "Od, aqo aiyel oqa kere."

²³ Onaqa Yesus na olo nanġi aiyel minjrej, "Bole, jaqatin e oqai di ninġi dego oqab. Ariya tamo yai nanġi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nanġi ijo Abu na giltinrej qaji nanġi segi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab."

²⁴ Yesus aqa angro 10 nango njamdamuq di was aiyel nanġi na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nanġi aiyel qa nġirineb.

²⁵ Onaqa Yesus na aqa angro 10 nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqnub qaji nangi nango segi ñam soqtoqnsib tamo ungasari nangi njirin na taqatnjreqnub.

²⁶ Ariya kumbra di nungoq di saiq. Nungo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osim a ñam ti sqas.

²⁷ Nungo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nungo kangal tamo soqnem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas.

²⁸ E Tamo Angro. Ningi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniy. Ijo kumbra agiende. E na tamo ungasari nangi wauetnjreqnum. E deqa bem. Tamo ungasari nangi e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi nambile uratosiy tamo ungasari gargekoba nangi elenqai.”

Yesus na tamo aiyel ñam qandimnjro qaji nangi boletnjrej

²⁹ Osiqa Yesus na aqa angro nangi joqsiqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus dauryosib koba na aiyoqneb.

³⁰ Aiyeq nabqa tamo aiyel ñam qandimnjro qaji nangi gam qalaq di awesosibqa anjam endegsib queb, “Yesus a beqnu.” Nangi degsib qusibqa tulan lelenosib mareb, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni aqo aiyel qa dulame.”

³¹ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneb qaji nangi na nangi aiyel njirntjrsib minjreb, “Ningi lelenkobaaib. Kirioiy.” Degsib minjrnabqa nangi aiyel kiriosai. Nangi olo tulan lelenoqnsib Yesus minjoqneb, “O Tamo Koba, Devit aqa Niri, ni aqo aiyel qa dulame.”

³² Onaqa Yesus a tigelosiq nangi aiyel metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E ningi aiyel kiyerngwajqa deqa ningi e qa lelenoq nab?”

³³ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “O Tamo Koba, aqo aiyel olo ñam poigim sawa unqajqa deqa iga ni qa lelenoqnam.”

³⁴ Onaqa Yesus a nangi aiyel qa dulosiq aqa ban waiyosiq nango ñamdamu ojetnjrej. Ojetnjrnaqa nangi aiyel ñam poinjrnaqa sawa unsibqa tigelosib Yesus dauryosib aiyeb.

21

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyel

¹ Onaqa Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib aisib Jerusalem jojomysib Betfage qureq di branteb. Betfage qure agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa angro aiyel qarijnrsiq minjrej,

² “Ningi aisib qure bei jojom di unu di brantosib donki bei aqa du wo tontnjronub unub di unjrqab. Unjrsib sil palontosib titnjrsib joqsib boiy.

³ Ningi sil palontoqnbqa tamo bei na nenemngwas kiyo, ‘Ningi kiyaaq donki aiyel nango sil palonteqnub?’ Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, ‘Tamo Koba a wau ti deqa donki aqa du wo qa mergwo.’ Yimqa a na donki aqa du wo nangi qarijnrim ijoq bqab.”

⁴ Yesus a kumbra di yej deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo bei nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej,

⁵ “Ningi na Saion qure nangi endegsib minjriy, ‘Ningi uniy. Nungo Mandor Koba a nungoq beqnu. A lawo na beqnu. A areqalo minjin saiqoji. Deqa a donki quraq di awoosiq beqnu. Od, a donki aqa du quraq di awoosiq beqnu.’ ”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro aiyel nangi aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryeb.

⁷ Osib nangi donki aqa du wo Yesus aqa areq joqsib beb. Bosib nango segi gara jugo piqtosib donki aiyel nango quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiq quraq di awoej.

⁸ Awoonaqa donki aiyel nanġi walwelosib aieqnaabqa tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi belenjosib nanġo segi gara jugo piqtelenjosib gamq di tuelenjoqneb. Tamo qudei nanġi nañuq dena ñam baŋga ġingenjosibqa osi bosib di dego gamq di tuelenjoqneb.

⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo unġasari namooqneb qaji nanġi ti bunuoqneb qaji nanġi ti tulaġ lelenjoqnsibqa maroqneb, “O Devit aqa Niri, iga ni qa tulaġ areboleboleiqeġnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulaġ geregereimeġnu. Deqa iga Qotei laġ goge di unu qaji aqa ñam tulaġ soqtoqnqom.” Tamo unġasari nanġi degoqnsib lelen ti Yesus dauryoqneb.

¹⁰ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jerusalem di brantonaga tamo unġasari kalil nanġi a unsibqa tulaġ prugugetosib segi segi maroqneb, “Tamo endi yaiyo?”

¹¹ Degsib mareqnaabqa tamo unġasari qudei Yesus dauryosib aiyooqneb qaji nanġi na kamba minjreb, “Tamo endi Yesus. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. Aqa qure utru Nasaret. Qure di Galili sawaq di unu.”

Yesus na tamo unġasari nanġi atra talq dena winjrej

¹² Onaqa Yesus a walwelosi aisiqa atra tal koba miligiq ġilej. Ġilsiqqa ñam atej di tamo unġasari gargekoba nanġi inġi inġi qarinyoqnsibqa dena silali eqnaab unjrsiqqa nanġi winjrnaq jaraiyeb. Tamo qudei nanġi silali piloqneb. Qudei nanġi binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nanġo jar ti jaram ti bilbelyosiqqa nanġi dego winjrnaq jaraiyeb.

¹³ Nanġi kalil jaraiyeqnaabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenġrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Ariya ninġi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nanġo tal bulqo.”

¹⁴ Yesus a atra tal miligiq di sonaqa tamo ñam qandimnjro qaji ti tamo sinġa qandamn-jro qaji ti nanġi aqa areq beqnaabqa a na nanġi kalil boletnjroqnej.

¹⁵ Onaqa anġro du du atra tal miligiq di soqneb qaji nanġi Yesus aqa mañwa di unsibqa tulaġ lelenjoqnsib minjoqneb, “O Devit aqa Niri, iga ni qa tulaġ areboleboleiqeġnu.” Onaqa dal anjam qalie tamo nanġi ti atra tamo kokba ti nanġi anġro du du nanġo anjam di qusibqa Yesus qa ugeeb.

¹⁶ Osib Yesus minjeb, “Anġro du du nanġi lelenjoqnsib anjam mareqnub di ni queqnum e?” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Od, e nanġo anjam queqnum. Ariya anjam bei nenġrenq di unu qaji di ninġi nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende, ‘O Abu, anġro du du ti anġro mom ti nanġi ino ñam soqteqnub.’”

¹⁷ Yesus a nanġi degsi minjrsiq koboonaqa a tigelosiq Jerusalem uratosiq Betani qureq ġilej. Ġilsiq qoloonaq di ñeiej.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹⁸ Nebeonaqa Yesus a olo tigelosiqqa Jerusalem aiyooqnsiqqa gamq di a mamyej.

¹⁹ Mamyonaga ñam atsiqa qura baŋga ti gam qalaq di tigelesonaq unsiqa aqa ġei unqajqa utruq ġilej. Ġilsiq unej qura ġei bei saiqoji. Baŋga segi sonab unej. Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai.” Degsi minjnaqa bati qujai deqa qura di utru ti kalil laosiq moiyej.

²⁰ Onaqa Yesus aqa anġro nanġi aqa kumbra di unsibqa tulaġ prugugetosib Yesus nenemyeb, “Qura di kiyersi urur laosiq moiqo?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernġwai. Ninġi Qotei qa nunġo areqalo sinġilatosib nunġo areqalo aiyeltqasai di ninġi dego qura minjibqa a laosim moiqa. Qura segi sai. Ninġi mana kobaquja endi dego minjqab, ‘Ni tigelosim yuwalq aie.’ Minjibqa a nunġo anjam di dauryosim tigelosim yuwalq aiqa.

²² Deqa ninġi Qotei qa nunġo areqalo sinġilatosib inġi bei qa pailyqab di ninġi inġi di oqab.”

Juda nanġi na Yesus nenemyeb, “Ni sinġila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

²³ Osiqa Yesus a olo atra tal miligiq gilsiq dia Qotei aqa anjam palontoqnej. Onaqa Israel nanjo gate nanji ti atra tamo kokba ti nanji na Yesus aqa areq bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinyej deqa ni bosim wau endi yeqnum?”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngwai. Nenemngitqa ningi e merbibqa e yai na qarinyonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy merngwai.

²⁵ Ningi na merbiy. Yai na Jon qarinyonaq bosiq tamo ungasari nanji yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?”

Onaqa nanji Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinyej,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’

²⁶ Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarinyej,’ degsi minjqom di dego keresai. Tamo ungasari nanji mareqnub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Deqa iga nanji ulainjronum.”

²⁷ Nanji degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinyej di iga qaliesai.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinyonaq bosim wau endi yeqnum di ningi merngwasai.”

Yesus a yawo anjam bei marej

²⁸ Osiqa Yesus a olo Juda gate nanji ti atra tamo kokba ti nanji endegsi minjrej, “Ningi kiyersib are qalonub? Tamo bei aqa niri aiyel soqneb. Bati bei a aqa niri matu aqaq bosiq minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo ingi wauq di wauame.’

²⁹ Onaqa aqa niri matu na minjej, ‘Sai. E wauqa uratonum.’ Degsi aqa abu saidyosiq bunuqna areqalo bei osiqa gilsiq wauetej.

³⁰ Onaqa abu a aqa niri yala aqaq bosiq minjej, ‘O ijo angro, ni gilsim ijo ingi wauq di wauame.’ Onaqa aqa niri yala na minjej, ‘Od, Abu, e wauqai.’ Degsi aqa abu odyosiq ariya a wauosai. A lanja talq di soqnej.

³¹ Deqa ningi na merbiy. Angro yai na aqa abu aqa anjam dauryej?” Onaqa nanji na kamba Yesus minjeb, “Niri matu a na aqa abu aqa anjam dauryej.”

Nanji degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “E bole merngwai. Takis o qaji tamo ti gam qaji unja ti nanji na ningi bungosib namoosib Qotei aqaq oqibqa a nanji elenjosim nanjo Mandor Koba sosim nanji taqatnjrqas.

³² Di kiyaqa? Jon yansnjro qaji a nungoq bosiq Qotei aqa kumbra bole ningi osornqonaqa ningi Jon aqa anjam quetosai. Ariya takis o qaji tamo ti gam qaji unja ti nanji Jon aqa anjam geregere queteb. Quetonab ningi di unsibqa ariya ningi olo are bulyosai. Osib ningi Jon aqa anjam quetosai dego.”

Wain wau qa yawo anjam

³³ Yesus a Juda tamo kokba nanji degsi minjrsiq olo endegsi minjrej, “E ningi yawo anjam bei merngit ningi quiy. Tamo bei a tigelosiq aqa wauq gilej. Gilsiq wain sil yagelenjosiq jen qosej. Qoso koboonaqa menin qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib paraparaiyosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nanjo banq di aqa wau uratetnjrsiq sawa isaq gilsiq di soqnej.

³⁴ Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo qudei nanji qarinyrnaqa wau taqato tamo nanjoq aisib minjreb, ‘Wau lanja a na iga qarinywo bonum. Deqa ningi wain gei egibqa iga na osi gilqom.’

³⁵ Degsi minjrnabqa nanji na nanji ojelenjosib bei qalougeteb. Bei qalnab moiyej. Bei menin na qalnab moiyej.

³⁶ Onaqa wau lanja a di qusiq olo aqa kangal tamo gargekoba nanji qarinyjroqnej. Qarinyjreanaqa aiyeqnaq nanji dego nūmoqneb.

³⁷ “Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, ‘E ijo segi angro qujai qarinyit aiqas di nanqi a qalqasai. Nanqi aqa anjam quetqab.’ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej.

³⁸ Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanqi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

³⁹ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib osi gilsib wau qalaq di qalnab moiyej.

⁴⁰ Deqa ninqi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanqi di kiyernjrqas? Ninqi na merbiy.”

⁴¹ Onaqa nanqi na minjeb, “Wau lanja a bosimqa tamo uge nanqi di tulan ugeugein-jrsim padaltnjrougetqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nanqo banq di uratetnjrimqa nanqi na kamba wau taqatosib wain gei melioqnmqa koroioqnsib wau lanja yoqnqab.”

⁴² Nanqi degsib Yesus minjnabqa a na olo minjrej, “Qotei aqa anjam bei unu. Ninqi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende,

‘Tal gereiyo qaji tamo nanqi na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.

Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum,

“Tal ai di tulan bolequja.” ’

⁴³ Deqa e ninqi endegsi merngwai. Qotei a nungo Mandor Koba sosim ninqi taqatngwajqa uratosim ninqi taqal breingwas. Osim olo tamo ungasari qudei aqa kumbra bole dauryeqnub qaji nanqi elenjosim nanqo Mandor Koba sosim nanqi taqatnjrqas. Nanqi gei bole atobuleqnub deqa Qotei na nanqi taqatnjrqas.

⁴⁴ Tamo ungasari ulonjosib tal ai quraq aiqab qaji nanqi di tal ai dena nanqo tanu gingenyqas. Ariya tal ai di ulonjosim tamo ungasari qudei nanqoq aisim jejamu ti tanu ti torei paraparainjqas.”

⁴⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Farisi nanqi ti yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nanqo jejamuq di une qametnjrej.

⁴⁶ Nanqi degsib qalieosib deqa nanqi Yesus ojqa mareb. Ariya nanqi tamo ungasari nanqi ulainjrsib deqa Yesus ojqa urateb. Di kiyaqqa? Tamo ungasari kalil nanqi maroqneb, “Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

22

Yesus a maruro qa yawo anjam marej

¹ Onaqa Yesus a olo Juda tamo kokba nanqi yawo anjam bei endegsi minjrej,

² “Qotei lan qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanqi taqatnjrsim nanqo Mandor Koba sqas. Kumbra di mandor bei aqa niri unja ban ojqa bationaqa maruro atej dego kere.

³ A maruro atsiqa aqa kangal tamo qudei qarinnjrnaqa nanqi gilsib tamo ungasari nami aqa maruro unqa minjrej qaji nanqi metnjreb, ‘Ninqi boiy.’ Onaqa nanqi bqa asginjrej.

⁴ Asginjrnaqa mandor a deqa qusiqa aqa kangal tamo qudei olo qarinnjrnsiqa minjrej, ‘Ninqi gilsib tamo ungasari e ijo maruro unqa minjrem qaji nanqi olo endegsib minjriy, ‘Ninqi quiy. Mandor a ingi ingi kalil gereiyosiq atqo unu. Makau ti wagme namur bole bole ñumsiqa goiqo. Deqa ninqi asgingaiq. Ninqi bosib aqa maruro uniy.” O kangal tamo, ninqi gilsib nanqi degsib minjriy.’

⁵ “Onaqa nanqi gilsib tamo ungasari nanqi di minjreb, ‘Ninqi boiy.’ Minjnabqa nanqi kalil bqa asginjrej. Bei a ulanosiqa aqa ingi wauq gilej. Bei a ulanosiqa aqa silali wauq gilej.

⁶ Qudei na kangal tamo nanqi di ojelenjosib ugeugeinjsib ñumnab morenejeb.

⁷ Onaqa mandor a deqa qusiqa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo nangi qarinnjrnaqa gilsib tamo nangi kangal tamo ñumeb qaji nangi kamba ñumekriteb. Osib nanngo tal ingi ingi kalil qatrentonab yuekriteb.

⁸ “Onaqa mandor a olo aqa kangal tamo qudei qarinnjrnsiq minjrej, ‘Ijo angro aqa unja ban ojqa bati kereqo deqa e na maruro atonum unu. Tamo ungasari e nami ijo maruro unqa minjrem qaji nangi bqa asginjrej. Nangi tamo ungasari bolesai deqa nangi ijo maruro unqa keresai.

⁹ Deqa ningi gilsib gamq di tamo ungasari lanja lanaj nangi turossib metnjrib ijo maruro unqa beb.’

¹⁰ Onaqa nangi gilsib gamq di tamo ungasari gargekoba bole ti uge ti nangi turossib metnjrnabqa nangi kalil maruro unqajqa bosib koroonabqa tal tamo na maqej.

¹¹ “Onaqa mandor a na tamo ungasari nangi di unjrqa marsiq tal miligiq gilej. Gilsiq nam atej di tamo bei a maruro qa gara wala jugosai di unsiqa minjej,

¹² ‘O was, ni kiyaa maruro qa gara wala jugosai? Ni degsim maruro unqa baim.’ Degsi minjnaqa tamo di a na kamba olo anjam bei minjqa keresaiyonaqa lanja kirieso-qnej.

¹³ Onaqa mandor a na aqa kangal tamo nangi minjrej, ‘Ningi na tamo di singa ti ban ti tontetosib oqeq waiyibqa sawa ambruq di soqnem. Sawa dia tamo nangi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatin qa qalagei anjam atognqas.’ ”

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi quiy. Qotei a tamo tulan gargekoba nangi metnjreqnu. Ariya a tamo quja quja segi giltnjreqnu.”

“Iga Sisar takis yqom e?”

¹⁵ Onaqa Farisi nangi gilsib nangi anjam kiye Yesus nenemyib a anjam grotim qusib a ojqaqqa deqa qairoqneb.

¹⁶ Qairossib anjam kereonaq nanngo angro qudei Herot aqa wau tamo qudei ti qarinnjrnab Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nangi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nangi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nangi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nangi minjreqnum.

¹⁷ Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

¹⁸ Onaqa Yesus a nanngo areqalo uge di poiyoona minjrej, “Ningi gisan tamo. Kiyaa ningi e anjam bei grotitqa qusib e ojqaqqa deqa gisanbeqneb?

¹⁹ Ningi meni silali bei osorbiy.” Degsi minjrnaqa nangi meni silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej,

²⁰ “Meni silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?”

²¹ Onaqa nangi na minjeb, “Di Sisar aqa.” Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiy. Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiy.”

²² Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb. Osib nangi Yesus uratosib jaraiyeb.

Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqab

²³ Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nangi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nangi mareqneb, “Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai.” Deqa nangi bosib Yesus endegsib minjeb,

²⁴ “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami endegsi marej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ñaun angro saiqoji soqnimqa aqa was bei na olo unja qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami degsi marej.

²⁵ Deqa ni que. Was 7 nangi soqneb. Nanngo was matu a unja osiqa moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo unja qujai di ej.

²⁶ Osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo unja qobul di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Was 7 kalil nanngi unja qujai di osib moreneb. Nanngi angro saiqoji.

²⁷ Nanngi kalil morenonabqa ariya bunuqna unja di a dego moiyej.

²⁸ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nanngi subq na tigelabqa unja di a yai aqa njaun tintin sqas? Ni qalie, was 7 kalil nanngi unja qujai di eb.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu ningi poingosai. Qotei aqa singila dego ningi poingosai. Deqa ningi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub.

³⁰ Mondon tamo ungasari nanngi subq na tigelosibqa nanngi unjatqasai. Nanngi tamotqasai. Nanngi lan angro bul lanja sqab.

³¹ “Ningi quiy. Tamo nanngi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Qotei a nami babtosiq ningi merngej. Di ningi sisiyosai kiyi? Qotei a endegsi marej,

³² ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’ Qotei a degsi marej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreno qaji nanngo Qotei sai. A tamo nambile so qaji nanngo Qotei.”

³³ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb.

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

³⁴ Yesus a Sadyusi nanngi anjam degsi minjrnaqa nanngi na kamba olo anjam bei minjqa keresaiinjrej. Onaqa Farisi nanngi deqa qusib olo Yesus aqa areq beb.

³⁵ Nanngo ambleq dena dal anjam qalie tamo bei a tigelosiq Yesus gisanjyosiq nene-myej,

³⁶ “O Qalie Tamo, ni mare. Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bunnjrejunu?”

³⁷ Onaqa Yesus na minnej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino areqalo ti kalil a yekritime.’

³⁸ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunnjrejunu.

³⁹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nanngi degsim geregereinjroqnime.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum.

⁴⁰ Ni dal anjam aiyel di dauryqam di ni Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngo anjam ti kalil keretosim dauryqam.”

Kristus a kiyersim Devit aqa niri sqas?

⁴¹ Onaqa Farisi nanngi olo Yesus aqa areq di koroesonabqa a na nenemnrej,

⁴² “Ningi Kristus qa kiyersib are qalonub? A yai aqa niri?” Onaqa nanngi na kamba minjeb, “Kristus a Devit aqa niri.”

⁴³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Qotei aqa Mondor na Devit aqa medabu singilatetonaqa a endegsi marej,

⁴⁴ ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minnej,

“Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanngi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni na nanngi taqatnjroqnqam.” ’

⁴⁵ Ningi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa niri sqas?”

⁴⁶ Yesus a Farisi nanngi anjam degsi minjrnaqa tamo bei na kamba anjam bei minjqa keresai. Deqa tamo nanngi olo bunuqna anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

23

Juda tamo kokba nanqi kumbra uge uge yoqneb

- ¹ Onaqa Yesus na olo aqa angro nanqi ti tamo ungasari kalil nanqi ti endegsi minjrej,
² “Dal anjam qalie tamo nanqi ti Farisi nanqi ti Moses aqa ñam osib dal anjam plaltoqnsib ningi merngeqnub.
³ Deqa anjam kalil nanqi na merngeqnub qaji di ningi qusib dauryoqniy. Ariya kumbra nanqi yeqnub qaji di ningi dauryaib. Nanqi anjam maroqnsib ariya nanqi segi anjam di dauryosaieqnub.
⁴ Nanqi gulbe kokba tamo ungasari nanqi enjreqnab qoboioqnsib unub. Ariya nanqi olo tamo ungasari nanjo gulbe di qoboietnjrosaieqnub.
⁵ Kumbra kalil nanqi yeqnub qaji di tamo ungasari nanqi unoqnsib nanjo ñam soqtet-njrqajqa deqa yeqnub. Nanjo kumbra bei agiende. Nanqi Qotei aqa dal anjam mutu qudei pepa kiñilalaq di nengrenyoqnsibqa lopo miligiq di jigelenoqnsib nanjo lanjaq di gara ñengi na qoseqnub. Osib nanjo gara jugo mutuq di gara burbur nengren ti wala bole bole tonteqnub.
⁶ Nanqi goiyo kokbaq di, Qotei tal miligiq di sosibqa tamo ñam ti nanjo awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleinjreqnu.
⁷ Nanqi koro sawaq di tamo ungasari nanqi na nanjo ñam soqtoqnsib ban ojetnjrqajqa deqa areboleboleinjreqnu. Tamo ungasari nanqi na ‘O Qalie Tamo Koba’ degsib minjro-qnqajqa deqa ti nanqi areboleboleinjreqnu.
⁸ “O ijo angro, tamo qudei na ningi ‘O Qalie Tamo Koba’ degsib merngaib. Tamo qujai a segi nunjo Qalie Tamo. Ningi kalil was.
⁹ Mandamq endi ningi na tamo bei endegsib minjaib, ‘O Abu.’ Tamo qujai a segi nunjo Abu. Agi a lan qureq di unu.
¹⁰ Tamo qudei na ningi endegsib merngaib, ‘O Gate Koba.’ Tamo qujai a segi nunjo Gate Koba. Agi e Kristus.
¹¹ Nunjo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nunjo wau tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.
¹² Tamo kalil nanjo segi ñam soqteqnub qaji nanqi Qotei na olo ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo kalil nanjo segi ñam aguq ateqnub qaji nanqi Qotei na olo ñam soqtetnjrqas.”

Yesus a Juda tamo kokba nanjo kumbra uge qa marej

- ¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi tamo ungasari nanqi lan qureq oqwajqa gam itqa mareqnabqa ningi na olo gam getentetnjreqnub. Ningi segi lan qureq oqwajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nanqi dego lan qureq oqwajqa gam itqa yeqnab ningi na gam getentetnjreqnub.
¹⁴ O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi unja qobul nanqi gisanjroqnsibqa nanjo tal ti ingi ingi ti lana yainjreqnub. Osib tamo ungasari nanqi na ningi nungsib nunjo ñam soqtetngwajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondon Qotei na tamo nanqi peginjrqqa batiamqa a na ningi awai tulan uge engwas.
¹⁵ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi na tamo qujai segi ningi daurngwa maroqnsib singa na kiyo qobun na kiyo sawa sawa kalil keretoqnsib laqnub. Ariya tamo qujai di a ningi daurngwas di a na ningi bungosim tamo tulan ugedamu sqas. Deqa a ningi qa namoosim torei ñamyuwoq aigas.
¹⁶ “Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nanqi gam osornjrqqa keresai. Agi ningi mareqnub, ‘Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra tal aqa ñam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a gol atra tal miligiq

di unu qaji aqa ñam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.’ Ningi deqsib mareqnub.

¹⁷ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Ningi tulan nanari. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa ñamgalaq di tulan bole? Atra tal a tulan bole kiyo atra tal aqa gol a tulan bole kiyo? Od, atra tal a tulan bole. Ariya gol atra tal miligiq di unu qaji a dego ingi bole.

¹⁸ Ningi endegsib mareqnub, ‘Tamo bei a anjam singilatqa osimqa atra bijal aqa ñam na singilatqas di aqa anjam singilaqasai. Deqa a na anjam di uratqas di kere. Ariya a atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nanngo ñam na anjam singilatqas di aqa anjam bole singilaqas. Deqa a anjam di urataiq.’ Ningi deqsib mareqnub.

¹⁹ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Ningi na merbiy. Ingi kiye a Qotei aqa ñamgalaq di tulan bole? Atra bijal a tulan bole kiyo atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nanngi tulan bole kiyo? Od, atra bijal a tulan bole. Ariya atraiyo ingi ingi atra bijal gogeq di unub qaji nanngi dego bole kalil.

²⁰ Deqa ningi quiy. Tamo bei a atra bijal aqa ñam na anjam singilatqas di a atra bijal ti ingi ingi kalil atra bijal gogeq di unub qaji nanngi ti nanngo ñam na anjam singilatqas.

²¹ Tamo bei a atra tal aqa ñam na anjam singilatqas di a atra tal ti Qotei agi atra tal miligiq di unu qaji a ti nanngo ñam na anjam singilatqas.

²² Tamo bei a lan qure aqa ñam na anjam singilatqas di a Qotei ti aqa awo jaram ti nanngo ñam na dego anjam singilatqas.

²³ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib poto 10 yoqnsib oto qujai Qotei atraiyeqnub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqnub. Agi ningi kumbra bole bole dauryqa asgingeqnu. Ningi tamo nanngi qa dulosaeqnub. Ningi Qotei qa nunngo areqalo singilatosaieqnub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are bulyosib dal anjam kokba dauryosib laqniy. Ningi dal anjam kiñilala dego dauryqa urataib.

²⁴ Ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi tamo nanngi gam osornjrqa keresai. Agi ningi qui uyqa oqnsib añiñig kiñala quiq di sonaqa unoqnsib taqal ateqnub. Ariya kamel a quiq di sonaqa ningi unosaieqnub. Qoji uyeqnub.

²⁵ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi ya gamban ti tabir ti qore segi yanseqnub. Ningi miligi yansosaieqnub. Dego kere ningi baban na tamo bole. Ariya nunngo are miligi bajin kumbra ti jejamu qa kumbra uge ti dena maqejunu.

²⁶ O Farisi ningi tamo ñam qandimo bul unub. Deqa ningi endegyiy. Ningi mati ya gamban ti tabir ti miligi yansiy. Yansib milalamqa qore dego milalqas.

²⁷ “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Agi ningi tamo moiyo qaji sub bul unub. Sub gogeq di wala boledamu. Ñam qaq na liyeb. Ariya sub miligiq di tamo aqa qusa ti tanu ti dena maqejunu.

²⁸ Ningi sub di bul. Deqa tamo ungasari nanngi na ningi nungoqnsib mareqnub, ningi tamo bole. Ariya nunngo are miligi gisan kumbra ti dal anjam gotranyqajqa kumbra ti dena maqejunu.”

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “O dal anjam qalie tamo ti Farisi ti, ningi gisan tamo. Deqa ningi tulan padalougetqab. Ningi anjam maro aiyelteqnub. Bole, ningi Qotei aqa medabu o tamo nanngo sub gereiyosib tamo ungasari nami kumbra bole bole yoqneb qaji nanngo sub walateqnub.

³⁰ Ariya ningi olo endegsib mareqnub, ‘Iga nami soqnem qamu iga gago moma nanngi ti beterosim Qotei aqa medabu o tamo nanngi ñumosai qamu.’ Di gisan koba. Ningi nunngo moma nanngi ti areqalo qujai.

³¹ Ningi mareqñub, ‘Gago moma.’ Nungo anjam dena ningi segi qa ubtosib endegsib marobuleqñub, ‘Tamo nanngi na Qotei aqa medabu o tamo nanngi ñumoqñeb qaji nanngo angro agi iga.’

³² Ningi degsib marobuleqñub. Deqa unqum. Nungo moma nanngo kumbra uge di ningi na olo keretosib yoqñiy.

³³ Ningi amal uge bul. Deqa mondon Qotei a nungo une qa mernqsim ningi ñamyuwoq di breinqwas. Yimqa ningi kiyersib olo bole sqab? Keresai.

³⁴ “Deqa ningi quiy. E na Qotei aqa medabu o tamo nanngi ti Qotei aqa powo tamo nanngi ti Qotei aqa dal anjam qalie tamo nanngi ti qarinqñroqñit nungoq boqñqab. Boqñibqa ningi na nanngi qudei ñumoqñsib moiyoññroqñqab. Osib nanngi qudei ñamburbasq di gaintññrqab. Osib nanngi qudei ojelenqñsib nungo Qotei tal miligiq di kumbainññroqñqab. Osib nanngi qudei teteññribqa nanngi jaraiyoñsib qure bei beiq giloqñqab.

³⁵ Ningi nanngi degnñroqñibqa bati deqa Qotei a nungo moma nanngo une kalil osim nungo jejamuq di atelenqas. Nungo moma nanngo une agiende. Nanngi na tamo unqasari kumbra bole bole yoqñeb qaji nanngi ñumoqñeb. Nanngo une di agi nanngi nami yqajqa utru atsib Kein na Abel qalñaq moiyej. Dena bosib bosib Berekiya aqa ñiri Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalñab moiyej. Une kalil di Qotei na osim nungo jejamuq di atelenqas.

³⁶ E bole mernqñwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo unqasari bini bati endeqa unub qaji nanngi enñrqas.”

Yesus a Jerusalem nanngi qa dulej

³⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o tamo nanngi ñumoqñsim moiyoñññreqñum. Osim tamo unqasari Qotei na inoq qarinqññreqñu qaji nanngi meninq na ñumeqñam moreñeqñub. Bati gargekoba e ino angro nanngi tuwe du du bul koroinññrqajqa yeqñam ningi saideqñub.

³⁸ Deqa ningi quiy. Qotei a nungo atra tal koba uratetñgimqa a laña sqas.

³⁹ Deqa e ningi endegsi mernqñwai. Ningi olo e nubqasai. Degsim gilsim mondon e olo lañ qureq na boqñitqa ningi e nubsib marqab, ‘Tamo a bqo endi Tamo Koba aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulañ geregereiyeqñu.’ ”

24

Bunuqna jeu tamo nanngi na atra tal niñaqyqab

¹ Osiqa Yesus a atra tal koba uratosiq gileqñaqqa aqa angro nanngi na aqa areq bosib atra tal osoryeb.

² Osoryonab Yesus na minñrej, “E bole mernqñwai. Atra tal ningi unonub endi bunuqna jeu tamo nanngi na bosib tulañ niñaqyosib aqa meninq kalil paraparainñrsibqa taqal breinñrqab. Yimqa meninq bei meninq bei aqa quraq di sqasai. Meninq kalil segi segiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Yesus na aqa angro nanngi degsi minñrsiqa Oliv manaq oqsiq goge di awesonaqa aqa angro nanngi aqa areq bosib lumu nenemyeb, “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanngi bosib atra tal endi niñaqyqab? Mandam endi kobaqa laqñimqa ni olo lañ qureq na boqñim kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁴ Onaqa Yesus na kamba minñrej, “Ningiq geregere ñam atoqñiy. Tamo qudei na ningiq gisañgo uge.

⁵ Bunuqna gisañ tamo gargekoba nanngi ijo ñam na boqñsib tamo unqasari nanngi endegsib minñroqñqab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo unqasari tulañ gargekoba nanngi gisañññroqñqab.

⁶ Bunuqna sawa bei bei qaji nangi an na qotokobaoqnqab. Ningi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, 'Kumbra di brantqas.' Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.

⁷ Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnqab. Mandor qudei nangi tigeloqnsibqa mandor qudei nangi qoto itnjroqnqab. Sawa bei beiq di mimiñ kokba ti mam ti ingi saio bati dego brantelenqas.

⁸ Kumbra kalil di uña angtrotqa osiqa mati jaqatin kiñala eqnu dego kere.

⁹ "Bati deqa nangi na ningi ojelenoqnsib jaqatin ti gulbe ti engoqnqab. Osib ningi qudei lungsib moiyoťngwab. Ningi ijo ñam ejunub deqa sawa bei bei qaji nangi ningi qa tulan ugeoqnsib jeutngoqnqab.

¹⁰ Bati deqa tamo ungasari gargekoba e qa nango areqalo singilato qaji nangi ijo ñam ulontosib segi segi jeu sqab. Sosibqa nango segi was nangi ojelenoqnsib tamo uge nango banq di atoqnqab.

¹¹ Gisan tamo tulan gargekoba nangi boqnsib ijo segi tamo ungasari nangi endegsib minjroqnqab, 'E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.' Degsib nangi gisanjnroqnqab.

¹² Kumbra uge deqaji tulan kobaoqnimqa tamo gargekoba nangi qalaqalaiyo kumbra uratoqnqab.

¹³ Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.

¹⁴ Ijo wau tamo nangi sawa sawa kalil keretoqnsibqa Qotei aqa anjam bole mare mare laqnqab. Amqa diño bati brantqas. Anjam bole di aqa damu agiende. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas."

Ingi tulan ugedamu brantqas

¹⁵ Osiqa Yesus a olo aqa angro nangi endegsi minjrej, "Diño batiamqa ingi tulan ugedamu Qotei aqa medabu o tamo Daniel a nami deqa marej qaji di brantim ningi unqab. Ingi ugedamu di a Qotei aqa getento warum miligiq di tigelesqas." E Matyu. Tamo ungasari ijo anjam endi sisiyeqnub qaji nangi geregere sisiyosib poinjrem. Poinjrim marqab, bole.

¹⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nangi olo endegsi minjrej, "Ningi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nangi jaraiyosib manaq oqoqujatebe.

¹⁷ Tamo ungasari tal meq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nangi jaraiyoqujatebe.

¹⁸ Tamo ungasari wauq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib nango gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nangi torei dena jaraiyoqujatebe.

¹⁹ Bati deqa uña guman ti uña angro mom ti jaraiyo banqioqnsib gulbe koba oqab.

²⁰ Deqa ningi endegsib pailyoqniy, 'Gulbe di awa bati qa brantaiq. Yori bati qa dego brantaiq.'

²¹ Ningi degsib pailyoqniy. Di kiyaaq? Bati deqa tamo ungasari nangi gulbe tulan kobaquja oqab. Gulbe deqaji nami brantosaiognej. Qotei na mandam atej bati deqa gulbe deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum. Bunuqna laña ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas.

²² Gulbe di aqa bati Qotei na truqutqas. A na truqutqasai di tamo ungasari kalil nangi padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari nami giltjnrej qaji nangi padalaib deqa a na gulbe di aqa bati truqutqas.

²³ "Bati deqa tamo qudei na merngwab, 'Ningi uniy. Kristus bqo agiende' o 'Kristus bqo agide.' Degsib merngibqa ningi nango anjam quetnjraib.

²⁴ Tamo qudei nangi bosib gisanosib marqab, 'E Kristus.' Qudei marqab, 'E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.' Degsib maroqnsib manwa kokba babtoqnqab. Nango manwa dena nangi na tamo ungasari kalil areqalo niñaqyetnjroqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltjnrej qaji nangi dego areqalo niñaqyetnjrqajqa wauoqnqab.

²⁵ “Ningi quiy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna merngonum.

²⁶ Deqa tamo qudei na ningi endegsib merngwab, ‘Ningi uniy. Kristus bqo agi wadau sawaq di unu.’ Degsib merngibqa ningi nanjo anjam di dauryosib wadau sawaq gilaib. Tamo qudei na ningi merngwab, ‘Kristus bqo agi talq di unu.’ Degsib merngibqa ningi nanjo anjam quetnjraib.

²⁷ Ningi qalie, kola minjaleqnaqa lan kalil suwanqnu. Dego kere e Tamo Angro lan qureq na boqnitqa tamo ungasari kalil nanji e nubqab.

²⁸ “Tamo nanjo jejamu qusaeqnu qaji sawa dia qal nanji koroqab.”

Tamo Angro a singila ti rian ti bqas

²⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nanjo bati koboamqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai. Bongar nanji lan goge na ululonqosib mandamq aiyelenqab. Lan goge dia ingi ingi kalil renjinjyelenqab.

³⁰ Bati deqa e Tamo Angro bqai. Ijo toqor a lan goge dia brantimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanji e qa akamugetqab. E singila ti rian ti lanbiq na boqnit tamo ungasari kalil nanji e nubqab.

³¹ Yimqa e singila na gul anjamosiy ijo lan angro nanji qarinnjritqa nanji sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltjnrej qaji nanji lan utru utruq na koroinjqab.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poingem

³² Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ningi merngitqa dena poingwas. Qura banqa qalsim olo ñalguyoqnmqa ningi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

³³ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.’

³⁴ E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanji kalil morenosaisoqnbqa kumbra kalil endi brantelenqas.

³⁵ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Lan angro nanji qaliesai. E Qotei aqa Niri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie.

³⁷ Noa aqa bati qa tamo ungasari nanji kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa tamo ungasari nanji kumbra degyoqnbqa.

³⁸ Agi Noa aqa bati qa mandam ya maqosaisonaqa tamo ungasari nanji ingi ti ya ti uyoqnsib unja ban ojelenqnsib sonabqa Noa a qobun miligiq gilej.

³⁹ Mandam ya maqosim nanji padaltnjqas nanji deqa qaliesai. Nanji lanja nanari soqneb. Sonabqa gulbe di nanjoq di brantej. Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa tamo ungasari nanji nanari degsib sqab.

⁴⁰ Tamo aiyel wau qujaiq di ingi yagoqnbqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

⁴¹ Unja aiyel tal qujaiq di saplan gereiyoqnbqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

⁴² Deqa ningi geregere nam atiy. E nunjo Tamo Koba. E bati gembu bqai di ningi qaliesai.

⁴³ Ningi are qaliy. Bati gembu bajin tamo a bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq sonaq qamu bajin tamo bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu.

⁴⁴ Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prughtngaim deqa ningi geregere nam atoqnsib e qa tarinqnsib soqniy.”

Tamo yai a kanjal tamo bole?

⁴⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Kangal tamo yai a areqalo bole ti sosiqa gaigai wau bole yeqnu? Kangal tamo di tal lanja na endegsi minjqas, ‘Ni na ijo kangal tamo kalil nanngi geregere taqatnjroqnsimqa nanngo ingi uyqajqa batiaoqnmqa ingi anainjroqnsim soqne.’

⁴⁶ Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim wau kalil a na aqa kangal tamo yej qaji di kalil keretosim soqnmqa a bosim unimqa kangal tamo di a tulan areboleboleiyqas.

⁴⁷ Deqa e bole merngwai. Kangal tamo di a wau boledamu yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqngas.

⁴⁸ Ariya kangal tamo di a tamo uge sqas di a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’

⁴⁹ Degsi are qalsimqa a na kangal tamo qudei a ombla wauo qaji nanngi lanja lanja kumbainjroqngas. Osim wain uyo tamo qudei nanngi joqsim koba na ingi ti wain ti uyoqnsib nanarioqngab.

⁵⁰ Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai deqa a kumbra degsim yoqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas.

⁵¹ Deqa aqa tamo koba a na qalougetosim gisanj tamo nanngo so sawaq waiyim aiqas. Sawa dia tamo nanngi tulan akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatinj qa qalagei anjam atoqngas.”

25

Dungenge 10 nanngo yawo anjam

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei lanj qureq di unu qaji a na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di dungenge 10 nanngo kumbra sigitejunu. E deqa ningi saingwai. Tamo bei a unja ban oje. A unja ban ojqa sawaq gilqa laqnaqa dungenge 10 nanngi a ombla gilqa marsib nanngo segi segi lam osib walwelosib aisib gamq di a qa tariñoqneb.

² Dungenge 5 nanngi nanari. Dungenge 5 nanngi powo ti.

³ Dungenge nanari nanngo lam miligiq di ya kiñala segi soqnej. Nanngi lam ya bei o ti aiyosai.

⁴ Dungenge powo ti nanngi nanngo lam osibqa lam ya jalinaj di qamsib o ti aiyeib.

⁵ Ariya tamo a unja ban ojqa sawaq urur gilosai. A sokobaiyej. Deqa dungenge 10 nanngi gamq di a qa tariñosib sonabqa urnamnjrnaqa nerenjeb.

⁶ “Nerenjesonabqa qolo jige tamo qudei nanngi maosib mareb, ‘Tamo unja ban ojqa qaji agi gileqnu. Deqa ningi tigelosib walwelosib gamq di a turoiy.’

⁷ Onaqa dungenge 10 nanngi tigelosib nanngo lam gereiyeb.

⁸ Gereiyosibqa dungenge nanari nanngi na dungenge powo ti nanngi minjreb, ‘Ningi lam ya kiñala egiy. Gago lam ya saiqa deqa mosoqa laqnu.’

⁹ Onaqa dungenge powo ti nanngi na kamba minjreb, ‘Lam ya endi gago segi qa kere. Iga ningi qa ti keresai. Deqa ningi olo sumsib nungo segi lam ya awaiyy.’

¹⁰ Onaqa dungenge nanari 5 nanngi tigelosib lam ya awaiyyajqa sumeqnabqa tamo di a unja ban ojqa sawaq giloqnej. Gileqnaqa dungenge powo ti nanngi nami nanngo lam gereiyosib soqneb deqa nanngi na tamo di dauryosib unja ban ojqa sawaq gileb. Gilsib tal miligiq gilekritosib siran kabuteb.

¹¹ “Sokiñalayonaq dungenge nanari nanngi tal meq di brantosib maosib tamo di minjeb, ‘O Tamo Koba, iga bonum. Ni na siranme waqtetgime.’

¹² Onaqa a na kamba minjrej, ‘E bole merngwai. E ningi qaliesai.’ ”

¹³ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere ningi geregere nam atsib soqniy. Di kiyaga? Ijo bqajqa bati ningi qaliesai deqa.”

Silali taqatqajqa yawo anjam

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a sawa isaqa gilsiq di soqnej dego kere. A gilqa osiqa aqa kanqal tamo nanngi koroinjrsiqa nanngi na aqa silali taqatqa minjrsiq nanngo banq di uratetnjrej.

¹⁵ A na aqa kanqal tamo nanngo segi segi singila pegiyetnjrsiqa nanngi wau yqajqa kere dego silali pupoiyosiqa enjrej. Bei 5,000 kina yej. Bei 2,000 kina yej. Bei 1,000 kina yej. Osiqa a sawa isaqa gilsiq di soqnej.

¹⁶ Sonaqa kanqal tamo 5,000 kina ej qaji a silali dena wauosiqa olo 5,000 kina bei ej.

¹⁷ Kanqal tamo 2,000 kina ej qaji a dego silali dena wauosiqa olo 2,000 kina bei ej.

¹⁸ Ariya kanqal tamo 1,000 kina ej qaji a silali dena wauosai. A silali di osi gilsiq mandamq di sub bogsika sub miligiq di ulitonaq soqnej.

¹⁹ “Bati olekoba yala koboonaqa tamo koba a olo puluosi bosika aqa kanqal tamo nanngi wauqa silali enjrej qaji di metnjrej. Metnjrnaqa nanngi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali engem qaji dena ningi waueb olo silali di osorbiy.’

²⁰ Onaqa kanqal tamo 5,000 kina ej qaji a na 5,000 kina bei osi bosika aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 5,000 kina nami ebem qaji dena e wauonamqa olo 5,000 kina bei brantej agiende.’

²¹ Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘Ni kanqal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²² “Onaqa kanqal tamo 2,000 kina ej qaji a bosika aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 2,000 kina ebem qaji dena e wauonamqa olo 2,000 kina bei brantej agiende.’

²³ Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘Ni dego kanqal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e wau gargekoba olo ino banq di uratitqa ni na taqatoqnqam. Deqa ni bosim e ombla areboleboleigim sqom.’

²⁴ “Onaqa kanqal tamo 1,000 kina ej qaji a bosika aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ni que. E nami qalieem, ni tamo njirin ani. Tamo qudei nanngi ingi yageq nab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanngi saga yago breiyeq nab boleeqnaq ni segi na koroioqnsim uyeqnum.

²⁵ Deqa e ni qa ulaosim ino 1,000 kina ebem qaji di osi gilsimqa mandamq di sub bogsim sub miligiq di ulitonam soqnej agiende.’

²⁶ “Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘Ni kanqal tamo uge. Ni lola ani. Ni nami qalieem, tamo qudei nanngi ingi yageq nab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Tamo qudei nanngi saga yago breiyeq nab boleeqnaq e segi na koroioqnsim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem.

²⁷ Deqa ni kiyaga ijo silali di osi gilsim silali talq atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqa qamu turtosim onum qamu.’

²⁸ Degsi minjsiqa aqa kanqal tamo qudei nanngi minjrej, ‘Ningi 1,000 kina di yaiyosibqa kanqal tamo nami wauosiqa 10,000 kina ejunu qaji di olo yiy.

²⁹ Ningi degyiy. Di kiyaga? Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau yimqa a wau gargekoba taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di a olo bunu taqatqasai. Qotei na a kobotimqa a lanja sqas.

³⁰ Deqa ningi na kanqal tamo uge di qalaq di waiyibqa sawa ambruq di soqnem. Sawa dia nanngi akamkobaoqnsib pailoqnsib nanngo jaqatin qa qalagei anjam atoqnqas.’ ”

Mondon Tamo Angro a bosim tamo ungasari kalil nanngi peginjqas

³¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondon e Tamo Angro ñam kobaquja oqai. Osiy lan angro kalil nanngi joqsiy mandamq aisiy ijo segi awo jaram kobaq di awesqai.

³²⁻³³ Awesoqnit sawa bei bei qaji kalil nangi bosib ijo ulatamuq di koroabqa e na nangi peginjrqi. E na nangi qudei ijo ban woq di atelenosiy olo nangi qudei ijo ban qonanq di atelenqai. Wagme taqato tamo nangi na kaja ti meme ti nangi peginjreqnub dego kere.

³⁴ Osiy tamo ungasari ijo ban woq di unub qaji nangi endegsi minjrqi, 'Ijo Abu a ningi qa tulan areboleboleiyeqnu. Nami a mandam atej bati deqa a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa gam gereiyetnjej. Deqa ningi ijoq babqa ijo Abu na ningi taqatngwas.

³⁵ Di kiyaga? E mambonaqa ningi na e ingi anaibeb. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibeb. E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nungo talq di gereibeb.

³⁶ E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbeb. E maibonaqa ningi na e taqatbeb. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibeb.'

³⁷ "E na tamo ungasari ijo ban woq di unub qaji nangi degsi minjritqa nangi e kamba nenembqab, 'O Tamo Koba, bati gembu ni mammonaqa iga na ingi anaimem? Bati gembu ni ya qarmonaqa iga na ya anaimem?

³⁸ Bati gembu ni yaun tamo sonamqa iga ni osim gago talq di gereimem? Bati gembu ni gara saiqoji sonamqa iga na gara tigetmem?

³⁹ Bati gembu ni maimonaqa iga na taqatmem? Bati gembu ni tonto talq di sonamqa iga bosim ni gereimem?'

⁴⁰ "Nangi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqi, 'E bole merngwai. Ningi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nangi geregereinjroqneb di agi ningi e dego gereiboqneb.'

⁴¹ "Ariya e na tamo ungasari ijo ban qonanq di unub qaji nangi endegsi minjrqi, 'Ningi tamo ungasari tulan ugedamu. Deqa ningi jaraiyyi. Jaraiyosib aisib ñamyuwo gaigai yuejunu qaji dia soqniy. Satan aqa lan angro nangi ti dia sqab. Qotei a nami ñamyuwo di nangi gereiyetnjrej.

⁴² Deqa ningi ñamyuwo deq aiyi. Di kiyaga? E mambonaqa ningi na e ingi anaibosai. E ya qarbonaqa ningi na e ya anaibosai.

⁴³ E yaun tamo sonamqa ningi na e osib nungo talq di gereibosai. E gara saiqoji sonamqa ningi na gara tigetbosai. E maibonaqa ningi na e taqatbosai. E tonto talq di sonamqa ningi na bosib e gereibosai.'

⁴⁴ "E na tamo ungasari ijo ban qonanq di unub qaji nangi degsi minjritqa nangi e kamba nenembqab, 'O Tamo Koba, bati gembu ni mamme? Bati gembu ni ya qarme? Bati gembu ni yaun tamo soqnem? Bati gembu ni gara saiqoji soqnem? Bati gembu ni maime? Bati gembu ni tonto talq di soqnem? O Tamo Koba, bati gembu ni degsi sonamqa iga ni numsim gereimosai?'

⁴⁵ "Nangi e degsib nenembibqa e na kamba minjrqi, 'E bole merngwai. Ningi na ijo was ñam saiqoji unub qaji nangi gereinjrosaiqneb di agi ningi e dego gereibosaiqneb.'

⁴⁶ E na nangi degsi minjrsiyqa nanggo awai uge enjrjiy breinjrit ñamyuwoq aiqab. Dia nangi bati gaigai jaqatin oqnsib sqab. Ariya tamo ungasari kumbra bole yeqnub qaji nangi ñambile gaigai sqab."

26

Juda tamo kokba nangi Yesus qalib moiqaqqa gam ñamoqneb

¹ Yesus a anjam kalil di marsiq kobonaqa a na aqa angro nangi endegsi minjrej,

² "Ningi qalie, yori bati koba jojomqo. Bati aiyel unu. Yori bati di brantimqa Juda tamo kokba nangi na e Tamo Angro ojsib jeu tamo nanggo banq di atqab. Atibqa nangi na e ñamburbasq di lubib moiqai." Yesus na aqa angro nangi degsi minjrej. Yori bati di Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq di padalqa laqnabqa aqaryainjrej deqa olo are qalqajqa bati.

³ Yori bati di jojomej deqa atra tamo kokba ti Israel nanggo gate nangi ti gilsib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq di koroeb.

⁴ Koroosib endegsib nenemoqneb, “Iga kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiyo-otqom?”

⁵ Osib mareb, “Iga yori bati qa Yesus ojqsai. Ojqom di tamo ungasari nangi iga nugsib nirinjosib qoto tigeldo uge.”

Uña bei a goren quleq ti osiq Yesus aqa gateq di bilentej

⁶ Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiq tamo bei nami yu na aqa jejamu ugeelenej qaji aqa ñam Saimon aqa talq di soqnej.

⁷ Sosiq ingi uyeqnaqa uña bei a goren quleq ti tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinaj jigsiq osi bosiq Yesus aqa gateq di bilentej.

⁸ Onaqa Yesus aqa angro nangi uña di aqa kumbra unsibqa nirinjosib segi segi maroqneb, “Uña di a kiyaaqa goren di lanja ñanguiyqo?”

⁹ A goren di osiq tamo qudei enjrqa qamu silali kobaquja yonub qamu gilsiq tamo ingi ingi saiqoji nangi jeisi enjrqa qamu di kere.”

¹⁰ Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiq minjrej, “Ningi kiyaaqa uña di gulbe yeqnub? A kumbra bole ebqo.

¹¹ Tamo ingi ingi saiqoji nangi bati gaigai ningi ti sqab. Ariya e bati gaigai ningi ti sqasai.

¹² E moiqai. Moiyitqa e subq atqab. Uña di a e qa are qalsiq ijo jejamuq di goren bilentosiq dena ijo jejamu subq atqajqa gereiyetbqo.

¹³ E bole merngwai. Bunuqna ijo wau tamo nangi sawa sawa kalilq di ijo anjam bole mare mare laqnsibqa uña endena kumbra ebqo qaji deqa are qaloqnsib a qa saoqnqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nango banq di atqas

¹⁴ Onaqa Judas Iskariot a tigelosiq atra tamo kokba nangoq gilej. Judas a Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei.

¹⁵ A nangoq gilsiq minjrej, “Ningi na awai kiye ebibqa e Yesus osiy nungo banq di atqai?” Onaqa nangi na meniñ silali 30 yeb.

¹⁶ Yonab a gilsiq a Yesus osim nango banq di atqajqa gam njamonej.

Yesus aqa angro nangi ti yori bati aqa ingi uyeb

¹⁷ Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantonaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa ingi ingi gereiyetmonamqa ni ingi uyqam?”

¹⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi aisib qure ambleq di tamo bei itqab. Itosib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “Ijo bati jojomqo. Deqa e ijo angro nangi koba na ino talq di awoosim yori bati aqa ingi uyqom.”’ ”

¹⁹ Onaqa Yesus aqa angro nangi qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsib brantonab dauryosib ingi ingi kalil gereiyelenjeb.

²⁰⁻²¹ Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nangi ti koba na aisib tal gogetosib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus na nangi endegsi minjrej, “E bole merngwai. Ningi ijo angro 12. Nungo ambleq dena angro bei a tigelosim e osim tamo qudei nango banq di atqas.”

²² Degsi minjrnaq qusibqa are tulan gulbeinjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?”

²³ Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tuqteqnum qaji a na e osim tamo qudei nango banq di atqas.

²⁴ Ningi quiy. E Tamo Angro moiqai. Nami Qotei aqa anjam degsib e qa nenjrenjeb. Deqa ungum. E anjam di dauryosiy moiqai. Ariya angro e osim tamo qudei nango banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami nambabosai qamu di kere.”

²⁵ Onaqa Judas agi Yesus osim jeu tamo nango banq di atqas qaji a na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo ubtosim maronum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Od. Anjam agi ni na maronum.”

Yesus na aqa angro nanngi bem ti wain ti anainjrej

²⁶ Osiqa Yesus aqa angro nanngi koba na ingi uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailyosiqa bem bei osiq gingenyosiqa aqa angro nanngi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyi.”

²⁷ Osiqa wain osiqa gambanq di bilentosiqa Qotei pailyosiqa aqa angro nanngi enjrsiqa minjrej, “Ningi kalil wain endi uyi.”

²⁸ Endi ijo len. Tamo ungasari gargekoba nango une kobotetnjrqajqa deqa ijo len aiqas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

²⁹ E ningi merngwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon diño batiamqa ijo Abu a nungo Mandor Koba soqnmqa e ningi koba na awoosiy olo wain bunuj uyqai.”

³⁰ Yesus na aqa angro nanngi degsi minjrsiqa nanngi koba na louosib koboonaqa qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nanngi minjrej, “Ningi kalil e uratbosib jaraiqab”

³¹ Yesus aqa angro nanngi ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Qolo qujai endeqa ningi kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nungo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb, ‘E na kaja nango mandor qalitqa kaja nanngi segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nenngrenyeb.

³² Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ningi qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ningi bunuqna e daurbosib dia e itbqab.”

³³ Onaqa Pita na minnej, “Angro kalil nanngi ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamosaisoqnmqa ni gisanjoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

³⁵ Onaqa Pita a tulan saidosiq minnej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, unqum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nanngi anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

³⁶ Yesus aqa angro nanngi koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa angro nanngi minjrej, “Ningi endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.”

³⁷ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Sebedi aqa njiri aiyel nanngi Pita koba na joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiq pailyoqnsiqa a are tulan gulbekobaibyej.

³⁸ Osiqa aqa angro qalub nanngi minjrej, “E are tulan gulbekobaibqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa ningi e ombla endi sosimqa ñam atoqniy.”

³⁹ Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiq mandamq di ñam quosiqa Qotei pailyosiq minnej, “O ijo Abu, gam bei soqnmqa ni na marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Unqum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴⁰ Yesus a degsi Qotei pailyosiq olo tigelosiq aqa angro nango areq aisiq ñam atej di nanngi are gulbe na ñerenesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minnej, “Ningi e ombla na ñam sokiñalayqa keresai e?”

⁴¹ Ningi ñerenjaib. Ningi ñam sosib pailyoqniy. Yim gulbe bei nungoq bqas di gulbe dena ningi uneq waingwasai. Bole, nungo are miligiq di ningi e daurbqajqa are unu. Ariya ningi segi gulbe di oqajqa singila saiqoji.”

⁴² Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosiq endegsi pailyej, “O ijo Abu, gam bei saiamqa, unqum, ni ino segi areqalo dauryosim marimqa e gulbe endi oqai.”

⁴³ Degsi pailyosiq bosiqa aqa angro qalub nanngi urnamnjrnaqa ñerenesonab unjrej.

⁴⁴ Unjrsiqa olo nanngi uratnjrsiq puluosi gilsiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyej.

⁴⁵ Osiqa a olo aqa angro nango areq aisiq minjrej, “Ningi aqaratosib geregere ñerenjunub e? Unqum. Bati koboqo. Ningi uniy. E Tamo Angro osib une tamo nango banq di atqajqa bati bqo.

⁴⁶ Ningi tigelab gilqom. Tamo e osim nanngo banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanngo banq di atej

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa angro 12 nanqi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nanqi sebru ti torom ti elenonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Israel nanngo gate nanqi ti atra tamo kokba ti nanqi na nanqi qarinnjrnab Yesus ojqa beb.

⁴⁸ Judas a nami nanqi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E tamo kundoqyqai agide. A ojsib osib giliy.”

⁴⁹ Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba, qolo bole.” Degsi minjsiq kundoqyej.

⁵⁰ Kundoqyonaqa Yesus na minjej, “O was, ni kumbra kiye e ebqa bonum ni degye.” Degsi minjnaqa tamo nanqi di brantosib ban waiyosib Yesus oheb.

⁵¹ Onaqa Yesus aqa angro bei na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kanjal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiq dabkala segi gentetej.

⁵² Onaqa Yesus na aqa angro di minjej, “Ino sebru olo ate. Tamo kalil sebru na qotqab qaji nanqi sebru na morenqab.

⁵³ Ni que. E ijo Abu minjqai di a na lan angro 72,000 nanqi qarinnjrimqa bosib e aqaryaibqab. Ni di qaliesai kiyo?

⁵⁴ Ariya e ijo Abu degsi minjqasai. Minjqai di aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqasai. Agi nami endegsib nengrenyeb, ‘Kristus a moiqtas.’”

⁵⁵ Osiqa bati deqa Yesus na tamo nanqi di minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenonab e ojqa bonub e? E bati gaigai atra tal miligiq di sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojsai.

⁵⁶ Ningi kumbra degyeb deqa Qotei aqa medabu o tamo nanngo anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu agi brantej.” Yesus a nanqi degsi minjrnaga aqa angro kalil nanqi a uratosib jaraiyeb.

Juda tamo kokba nanqi Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵⁷ Onaqa tamo Yesus oheb qaji nanqi na a osib atra tamo gate aqa ñam Kaiafas aqa talq osi gileb. Dia Juda gate nanqi ti dal anjam qalie tamo nanqi ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo nanqi na Yesus osi gilsib nanngo ulatamuq di tigelteb.

⁵⁸ Nanqi Yesus osi gileqnabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiq nanqi Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei nango ambleq di awesoqnej.

⁵⁹ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanqi ti kalil koroesosibqa nanqi gisan anjam na Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam namoqneb. Di kiyaga? Anjam dena nanqi Yesus qalib moiqtajqa deqa.

⁶⁰ Anjam namonab namonab ugeinjrej. Deqa nanqi tamo gargekoba metnjreqnab boqnsib gisan anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenoqneb. Nango ambleq dena tamo aiyel tigelosib Yesus aqa jejamu lanja gisanjosib mareb,

⁶¹ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E Qotei aqa atra tal koba endi kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’”

⁶² Onaqa atra tamo gate a nanngo anjam di qusiqa a tigelosiq Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nanqi endi une gargekoba ino jejamuq di qameqnub. Di ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁶³ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Qotei nambile gaigai unu qaji aqa ñam na e ni nenemmqai, ni Kristus e? Ni Qotei aqa Niri e? Ni e merbe.”

⁶⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere. Ni que. E Tamo Angro. Bunuqna e lan qureq oqsiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiyo olo lanbiq na boqnit ningi e nubqab.”

⁶⁵ Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulan minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranyosiqa marej, “Aqa une agi a segi babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaga tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas? Aqa misilin anjam ningi quonub.

⁶⁶ Deqa ningi kiyersib marqab?” Onaqa nangi kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moiye.”

⁶⁷⁻⁶⁸ Nangi kalil deqsib marnabqa nango ambleq dena tamo qudei nangi tigelosib Yesus aqa ulatamuq di miselyoqnsib ban na qaloqneb. Osib aqa namdamu gara na qosetosib ula ponjoqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?”

Pita a gisañoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁹ Ariya Pita a tal meq di awesonaqa kangal una bei na aqa areq bosiq minjej, “Ni dego Yesus Galili qaji aqa angro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.”

⁷⁰ Onaqa Pita a tamo kalil nango namdamuq di tulan saidosiq una di minjej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.”

⁷¹ Degsi minjsiq tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej. Sonaqa kangal una bei na Pita unsiqa tamo nangi Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji nangi minjrej, “Tamo di a dego Yesus Nasaret qaji aqa angro bei. A nami Yesus dauryosiq laqnej.”

⁷² Onaqa Pita a olo tulan saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum.”

⁷³ Olo kiñala soboleiyonaq tamo qudei jojom di tigelesoqneb qaji nangi Pita aqa areq bosib minjeb, “Iga ino anjam maro na qalieonum, ni Galili qaji tamo. Dena iga poigwo, ni Yesus aqa angro bei.”

⁷⁴ Onaqa Pita a olo tulan singila na saidosiq marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisañot Qotei na e lubem.” A degsi marnaqa tuwe anjamej.

⁷⁵ Tuwe anjamonaqa Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Tuwe anjamosaisoqninqa ni gisañoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiq poiyoonaqa oqedosiq tulan akamugetej.

27

Juda tamo kokba nangi Yesus osib Pailat aqa banq di ateb

¹⁻² Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Israel nango gate nangi ti kalil koroesosibqa Yesus qalib moiqajqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nangi Yesus aqa ban tontetosib osi gilsib Rom nango gate Pailat aqa banq di ateb.

Judas na aqa segi jejamu qalsiq moiyej

³⁻⁴ Atra tamo kokba ti Juda gate nangi ti Yesus qalib moiqajqa anjam keretonabqa Judas a qusiqa olo areqalo bei osiq nango areq bosiq minjrej, “E une kobaquja yonum. Tamo e nungo banq di atonum qaji a une saiqoji. Ningi a lana qalsib moiyoqab. Deqa menin silali 30 ningi na ebeb qaji endi olo oiy.” Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Di gago gulbe sai. Di ino segi gulbe.”

⁵ Onaqa Judas a silali di olo osi gilsiq atra tal meq di breiyosiqa aisiq a segi na aqa kakroq di sil waiyosiq gainosiq moiyej.

⁶ Onaqa atra tamo kokba nangi mareb, “Silali endi tamo qalib moiqajqa aqa awai. Deqa iga silali endi atra tal aqa silali ti turtqasai.”

⁷ Nangi deqsib marsibqa silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyeb. Yaun tamo nangi moreñoqniqbqa mandam mutu dia subq atelenqajqa deqa awaiyeb.

⁸ Mandam mutu di “Lenj Aiyo Qaji Mandam” ñam degsib waiyeb. Ñam di bini mareqñub.

⁹⁻¹⁰ Deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Jeremaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “Israel nanngi Kristus aqa jejamu awaiyqa marsib menin silali 30 atqab. Atsib silali di olo osib web gereiyo qaji tamo bei aqa mandam mutu bei awaiyqab. Tamo Koba a na anjam degsi merbqo.” Jeremaia a nami degsi marej.

Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda nanngo Mandor Koba e?”

¹¹ Onaqa Yesus a Pailat aqa ulatamuq di tigelonaa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanngo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minnej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

¹² Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanngi ti Yesus aqa anjam di qusib minjin oqetnjrnaqa Yesus gisanjoqnsib aqa jejamuq di une gargekoba qamelenjoqñeb. Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei kamba yala marosai.

¹³ Deqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Nanngi une gargekoba ino jejamuq di qameqñub. Di ni queqñum e?”

¹⁴ Onaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. Deqa Pailat a tulan prugugetej.

Pailat a marej, “Ninngi Yesus a ñamburbasq di qamiy”

¹⁵ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqñimqa Juda tamo ungasari nanngi tamo qujai aqa ñam maroqñibqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqñsim enjroqñqas.

¹⁶ Bati deqa tamo bei aqa ñam Barabas a tonto talq di soqnej. A lenj ojo tamo.

¹⁷ Deqa tamo ungasari kalil nanngi Pailat aqa areq di koroonaqqa a na nenemnjrej, “E tamo yai tonto talq dena uratosiy engwai? E Barabas uratosiy engwai kiyo Yesus agi ninngi Kristus qa mareqñub qaji a uratosiy engwai kiyo? Ninngi na merbiy.”

¹⁸ Pailat a nanngi degsi nenemnjrej. Di kiyaaqa? A qalieej, atra tamo kokba nanngi Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa banq di ateb.

¹⁹ Bati di Pailat a une pegiyo qaji awo jaramq di awesonaqa aqa ñaun na anjam bei pepa mutu kiñalaq di nengrenyosiq Pailat aqaq qarinjej. A endegsi nengrenyej, “Yesus aqa jejamuq di une saiqoji. Deqa ni a kumbra uge bei yaim. Qolo e ñeiobilqeiosim Yesus unonum. Deqa e are tulan gulbekobaibqo.”

²⁰ Onaqa Juda gate nanngi ti atra tamo kokba ti nanngi na tamo ungasari nanngo areqalo tigeltetnjreb. Tamo ungasari nanngi Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsim olo Yesus qalim moiqaqqa deqa nanngo areqalo tigeltetnjreb.

²¹ Onaqa Pailat na olo tamo ungasari nanngi nenemnjrej, “E tamo yai uratosiy engwai? Barabas kiyo Yesus kiyo? Ninngi na merbiy.” Onaqa nanngi na kamba minjeb, “Ni Barabas uratosim ege.”

²² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E ninngi Barabas engwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi ninngi a qa mareqñub. ‘A Kristus.’ ” Onaqa nanngi kalil murqumyosib minjeb, “Ni Yesus osim ñamburbasq di qame.”

²³ Onaqa minjrej, “Kiyaaqa Yesus qalit moiqaq? A une kiye yqo deqa a ñamburbasq di qamqai?” Degsi minjrnaqa nanngi olo tulan murqumyoqnsib wainjoqñeb, “Ni a ñamburbasq di qame.”

²⁴ Onaqa Pailat a nanngo anjam di qusiqa endegsi poiyej, “Tamo ungasari nanngi ijo anjam quetbqasai. E nanngi saidnjrqai di nanngi ñirinjosib qoto tigeltqab.” Pailat a degsi poiyej deqa a tamo ungasari nanngo ulatamuq di ya bei tabirq di qamsiqa ya dena aqa ban yansosiqa minjrej, “Yesus a moiqaq di nungo une. Di ijo une sai.”

²⁵ Onaqa tamo ungasari nanngi na minjeb, “Di kere. Unqum. Yesus a moiqaq di gago une. Di gago angro nanngo une dego.”

²⁶ Nanngi Pailat degsib minjnabqa a nanngo anjam di dauryosiqqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanngi enjrej. Enjrsiqa olo Yesus osiq qaja tamo nanngo banq di atsiqa

minjrej, “Ningi Yesus bu toqon na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanngi na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi Yesus namburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nanngi Yesus misilinyoqneb

²⁷ Pailat na qaja tamo nanngi degsi minjrnaqa nanngi Yesus osib Rom nango tal kobaqu-jaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nanngi metnjrnab bosib tal dia koroeb.

²⁸ Koroosib Yesus aqa gara piqtetosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanngi gaigai jigeqneb deqaji bei osib Yesus jigete.

²⁹ Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nango gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib bu toqon kanenjo osib Yesus aqa ban woq di yonab a mandor koba bul ojsiq tigelesoqnej. Osib aqa areq di singa pulutosib a gisan na binjyoqnsib minjoqneb, “O Juda nango Mandor Koba, kaiye.”

³⁰ Degsib Yesus minjoqnsib a miselyoqnsib bu toqon esoqnej qaji di tatruiyosib dena aqa gateq di qaloqneb.

³¹ Nanngi degsib Yesus misilinyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di namburbas atetosib a ban ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nanngi Yesus osib namburbasq di qameb

³² Nanngi Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walweloq aiyeqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena namburbas yayiosib tamo di yonabqa a kamba qoboiyosiqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji.

³³ Nanngi Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di brante. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.”

³⁴ Di brantosib qaja tamo nanngi na wain ya ti kial aqa ya isa koba de ti buliyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej.

³⁵ Onaqa qaja tamo nanngi na Yesus osib namburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib menin silali alaneb. Tamo yai aqa menin na bunjrqas di a na gara oqas. Degsib marsib menin silali alanosib gara eleneb.

³⁶ Onaqa Yesus a namburbas goge di gainesonaqa qaja tamo nanngi namburbas utruq di awoosib Yesus taqatesoqneb.

³⁷ Osib namburbas mutu gogeq di anjam endegsib nenngrenyeb, “Tamo endi Yesus. A Juda nango Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda nango Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nenngrenyeb.

³⁸ Bati deqa bajin tamo aiyel dego namburbasq di gaintnjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonanq di qameb.

³⁹ Yesus a namburbas goge di sonaqa tamo ungasari nanngi aqa ulatamuq dena walweloq gile beoqnsib a misilinyoqnsib gate gainyoqnsib minjoqneb,

⁴⁰ “Ni nami marem, ‘E atra tal koba kongrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni degsi marem deqa ni ino segi jejamu aqaryaiye. Ni Qotei aqa Niriamqa ni namburbas uratosim mandamq aiye.”

⁴¹⁻⁴² Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Juda gate nanngi ti dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo ungasari gargekoba nanngi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A Israel nango Mandor Koba boleamqa a namburbas uratosim mandamq aiyimqa iga unsim marqom, ‘Bole.’

⁴³ A segi mareqnu, ‘E Qotei qa ijo areqalo singilatejunum. E segi Qotei aqa Niri.’ Aqa anjam di boleamqa Qotei na endego aqaryaiyem.”

⁴⁴ Onaqa bajin tamo aiyel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanngi dego Yesus degsib misilin anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

⁴⁵ Qanam jige sen bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq gilsiq sen bati 3 onaqa bilaqtej.

⁴⁶ Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei, O ijo Qotei. Ni kiyaqa e qoreibonum?”

⁴⁷ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneq qaji nangi aqa anjam di qusib mareb, “A Elaija meteqnu.”

⁴⁸ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñengi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiq soruq di qosisiqa osi bosiq Yesus anaiyqajqa soqtosiq aqa medabuq di atej.

⁴⁹ Onaqa tamo qudei nangi mareb, “Iga mati tarinosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus ñamburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?”

⁵⁰ Onaqa Yesus a olo tulan lelenosiq mondor titosiq aqa ñambile uratosiq moiyej.

⁵¹ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiq aisiq poaiyelej. Onaqa mimin kobaquja dego dosiq mandam renginyonaqa menin kokba paraparaeleneb.

⁵²⁻⁵³ Bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari gargekoba nami moreneb qaji nango sub waqelenonabqa nangi olo subq na tigeleb. Bunuqna Yesus a dego subq na tigelonaqa tamo ungasari nangi di Qotei aqa qure koba Jerusalem miligiq gileb. Gilnabqa tamo gargekoba nangi na unjreb.

⁵⁴ Ariya qaja tamo nangi ñamburbas utruq di Yesus taqatesoqneq qaji nango gate ombla na mimin dosiq mandam renginyonaq menin kokba paraparaelenonab unsibqa nangi tulan ulaugetosib mareb, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa Niri.”

⁵⁵⁻⁵⁶ Ungasari gargekoba nangi isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneq. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei agi Jems Josep wo nango ai. Ariya uña bei Sebedi aqa njiri aiyel nango ai. Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa ungasari nangi dena a dauryosib laqnsib kangalyoqneq. Bati Yesus a Galili sawa uratosiq a na nangi joqsiqa koba na Jerusalem beleneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁵⁷⁻⁵⁸ Onaqa bilaqtonaqa ñoro tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiq Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A dego Yesus dauryoqnej qaji. Deqa a Pailat aqa talq gilsiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na odyosiq aqa qaja tamo qudei nangi minjrej, “Ningi Yesus aqa jejamu osib Josep yiy.”

⁵⁹⁻⁶⁰ Onaqa Josep na Yesus aqa jejamu osi gilsiq gara qat omu na dalaosiq aqa segi sub bunuj nami menin miligiq di gereiyej qaji dia atej. Atsiqa menin kobaquja belbeltosiq dena sub me getentej. Osiqa olo aiyej.

⁶¹ Onaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo bosib sub areq di awoosib taqatesoqneq.

Qaja tamo nangi sub me taqatesoqneq

⁶² Juda nango yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej. Deqa atra tamo kokba ti Farisi nangi ti Pailat aqa talq gilsib minjeb,

⁶³ “O Tamo Koba, Yesus a gisan tamo. Deqa a moyosaisosiq endegsi marnaq iga quem, ‘Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.’ A degsi marnaq iga quem.

⁶⁴ Deqa ni ino qaja tamo qudei qarinnjrimqa nangi gilsib sub me geregere getentosib taqatesoqnibqa bati qalub koboqas. Ni degye. Ni degyqasai di Yesus aqa angro nangi gilsib aqa jejamu bajinosib gisanosib tamo ungasari nangi minjrqab, ‘Yesus a subq na tigelqo.’ Yimqa nango gisan anjam di tulan kobaosim Yesus aqa gisan anjam nami marej qaji di tulan bunyqas.”

⁶⁵ Onaqa Pailat na minjrej, “Ningi nungo segi qaja tamo qudei joqsib gilibqa nangi sub me geregere getentosib taqatesqab.”

⁶⁶ Pailat a nanngi degsi minjrnaqa nanngi na qaja tamo qudei nanngi joqsib gilsib minjreb, “Ninggi na sub me geregere taqatesoqniy.” Degsib minjrsib menin kobaquja nami sub me getentesoqnej qaji di olo geregere singilatosib sub meq di saga waiyeb. Nanngi degyeb. Di kiyaa? Yesus aqa angro nanngi bunuqna bosib saga olo taqal atqab di tamo kalil nanngi poinjrqa, Yesus aqa angro nanngi aqa jejamu bajinonub.

28

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Yori bati koboonaqa nebeonaq nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji wo Maria bei wo tigelosib Yesus aqa sub unqajqa gileb.

² Nanngi gileqnabqa Tamo Koba aqa lan angro bei a lan goge na aisiqa menin kobaquja sub me getentesoqnej qaji di belbeltosiq qalaq di atsiqa menin quraq di awesoqnej. Awesonaqa mimin kobaquja dej.

³ Lan angro di aqa ulatamu kola bul tulan minjalej. Aqa gara lanbi bul tulan qat.

⁴ Onaqa qaja tamo sub me taqatesoqneb qaji nanngi na lan angro di unsibqa nanngi tulan ulaugetosib gindagindanosib mandamq di ululonjosib tamo moreno bul tindanesoqneb.

⁵ Onaqa lan angro na unja aiyel di minjrej, “Ninggi ulaaib. E qalie, ningi Yesus hamburbasq di qameb qaji a qa nameqnub. ⁶ A endi sosai. A subq na tigelqo. Agi a nami ningi endegsi merngej, ‘E subq na tigelqai.’ Deqa ningi aiyel bosib sub miligi uniy. A neioteb qaji lume agi unu.

⁷ Ningi unsibqa olo puluosib gurgur ti aisib Yesus aqa angro nanngi endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ O unja aiyel, e ningi anjam di merngwa bonum.”

⁸ Onaqa unja aiyel di nanngi tulan ulaugeteb. Osib nanngi olo areboleboleinjrej. Deqa nanngi subq dena olo puluosib lan angro na anjam minjrej qaji di Yesus aqa angro nanngi minjrqaqqa gurgur ti aiyeb.

⁹ Aiyeqnabqa gamq di Yesus a segi nanngi aiyel turosiqa minjrej, “Nobqolo bole.” Degsi minjrnaqa nanngi aiyel aqa areq bosibqa aqa singa ojsib a binjyeb.

¹⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “Ninggi ulaaib. Ningi aisib ijo was nanngi endegsib minjriy, ‘Ninggi Galili sawaq giliy. Gilsib dia Yesus itqab.’ ”

Qaja tamo nanngo gisan anjam

¹¹ Unja aiyel aiyeqnabqa qaja tamo qudei sub taqatesoqneb qaji nanngi tigelosib qure miligiq aiyeb. Aisib kumbra kalil subq di brantonaq uneb qaji di atra tamo kokba nanngi sainjreb.

¹² Sainjrnab qusibqa Juda gate kalil nanngi metnjrnab bosib koroosib anjam qosisib qaja tamo nanngi di silali kobaquja enjreb. Osib minjreb,

¹³ “Ninggi na tamo ungasari nanngi anjam endegsib minjroqniy, ‘Iga sub taqatosim nerenesonamqa Yesus aqa angro nanngi qolo bosib subq dena Yesus aqa jejamu bajinosib jaraiyeb.’

¹⁴ Yimqa Pailat a nungo anjam di qusim ningi qa njirinamqa iga na aqa are olo latetosim anjam gereiyonamqa a ningi gulbe bei engwasai.”

¹⁵ Onaqa qaja tamo nanngi silali di osib atra tamo kokba nanngo anjam dauryosib Yesus aqa angro nanngi na aqa jejamu subq dena bajineb anjam di mare mare laqneb. Laqnab Juda tamo ungasari tulan gargekoba nanngi anjam di quelenjosib nanngi kamba saoqneb agi bini saoqnsib unub.

Yesus na aqa angro nanngi wau enjrej

¹⁶ Onaqa Yesus aqa angro 11 nanngi Galili sawaq gilsib mana bei Yesus a nami nanngi deq oqwajqa minjrej qaji deq oqeb.

¹⁷ Oqsib dia Yesus itosib a binjyosib aqa ñam soqteb. Ariya nanġi qudei areqalo aiyelteb.

¹⁸ Onaqa Yesus a nanġo areq gilsiq a minjrej, “Ijo Abu na singila kalil ijo banq di atej deqa e mandam ti lan ti taqatejunum.

¹⁹ Deqa ninġi walwelosib sawa sawa kalil keretoqnsibqa tamo unġasari nanġi ijo anjam minjre minjre laqniy. Yim nanġi e daurbqajqa deqa. Ninġi ijo Abu aqa ñam na ti e Qotei aqa Niri ijo segi ñam na ti Mondor Bole aqa ñam na ti nanġi yansnjroqniy.

²⁰ O ijo angro, anjam kalil e nami merngoqnem qaji di ninġi walwelosib tamo unġasari nanġi minjroqniy. Yim nanġi anjam di dauryqajqa deqa. Ninġi quiy. E bati gaigai ninġi koba na wauoqnsiy sqai. Degsim soqnim soqnim diño bati brantqas.”

MAK

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹ Qotei aqa Njiri Yesus Kristus aqa anjam bole e utruq na saqai.

² Nami Qotei na aqa Njiri Yesus endegsi minnej, “Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.

³ A wadau sawaq di tulan lelenoqnsim tamo ungasari nangi endegsi minjroqngas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyetiy. Aqa gam tingitetiy.’ ” Qotei a nami aqa Njiri degsi minnej. Onaqa aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam di nenngrenyonaq soqnej.

⁴⁻⁵ Bunuqna Jon yansnjro qaji a wadau sawaq di brantej. Brantosi q di tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontosi q minjroqnej. Tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nangi ti Jerusalem qureq di soqneb qaji nangi ti kalil Jon aqa areq gileq nabqa a na nangi endegsi minjroqnej, “Ningi are buliyibqa Qotei na nungo une kalil kobotetngwas. Amqa e na ningi yansngwai.” Degsi minjreqnaqa nangi na nanggo une kalil babteq nabqa Jordan yaq di yansnjroqnej.

⁶ Jon a wadau sawaq di soqnej di a ingi ingi saiqoji. Deqa a gara jugo kamel aqa jungum na gereiy o qaji di jugoqnsiqa alalag na singilatosi q laqnej. A ingi uyo saiqoji deqa a sis ti bisim qaq ti uyoqnej.

⁷ A Qotei aqa anjam palontoqnsiqa tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai.

⁸ E ya na ningi yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Mondor Bole aqa singila na ningi yansngwas.” Jon na tamo ungasari nangi anjam degsi minjroqnej.

Jon na Yesus yansej

⁹ Bati bei Yesus a Jon na yansqa marsiqa Nasaret qureq dena tigelosiqa Galili sawa uratosi q Jon aqa areq bej. Bonaqa Jon na Jordan yaq di yansej.

¹⁰ Yansonaqa a yaq na tigelosiqa tarosi q lan goge koqyonaqa lan waqej. Lan waqonaqa Qotei aqa Mondor a binon bulosi q aisi q Yesus aqa jejamu q di awoej.

¹¹ Awoonaqa lan goge dena Qotei na Yesus metonaqa aqa kakro quej. A endegsi minjna q quej, “Ni ijo Angro qujai. E ni tulan qalaqalaimeqnum. E ni qa tulan areboleboleibeqnu.”

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹²⁻¹³ Onaqa Mondor a Yesus wadau sawaq osi gilsiq di uratonaga bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiq a Yesus a une bei atqa marsiqa walawalaiyoqnej. Yesus a wagme juwan nangi ti soqneb. Sonabqa Qotei aqa lan angro nangi bosib Yesus singilatoqneb.

Yesus a Galili sawaq di aqa wau utru atej

¹⁴ Bati bei Jon a tonto talq di waiyonab sonaqa Yesus a olo Galili sawaq aiyej. Aisi q dia Qotei aqa anjam bole palontoqnej.

¹⁵ A endegsi maroqnej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nanggo Mandor Koba sqajqa bati jojomqo. Deqa ningi are buliyosib Qotei aqa anjam bole nungo areqaloq di singilatiy.”

Yesus na tamo qolqe nangi metnjrnaq a dauryeb

¹⁶ Osiqa Yesus a Galili ya agu kobaquja q gilej. Gilsiq alile dia walweloqnsiqa nam atej di Saimon aqa was Andru wo nangi qe o qaji tamo soqneb deqa nangi kakan waiyeq nab unjrej.

¹⁷ Unjrjsiqa minjrej, “Ningi aiyel e daurbij. Ningi qe o qaji tamo unub deqa ningi qe eqnub. Dego kere e wau engitqa ningi olo tamo oqnqab.”

¹⁸ Yesus a nanqi degsi minjrnaqa nanqi nango kakan uratosib Yesus dauryeb.

¹⁹ Onaqa Yesus a olo walwelosiq gilokiñalayosiqa Sebedi aqa niri Jems aqa was Jon wo nanqi aiyel qobun miligiq di kakan branjo qandimeqnabqa unjrjsiqa metnjrej.

²⁰ Metnjrnaqa nango abu Sebedi wau tamo ti qobun miligiq di sonabqa nanqi urat-njrsib Yesus dauryeb.

Yesus a tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

²¹ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti walwelosib gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib sonabqa Juda nango yori batiej. Deqa Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej.

²² Aqa anjam palontej di singila ti. Dal anjam qalie tamo nango anjam maroqneb de ti keresai. Yesus a segi anjam di aqa abu. Aqa anjam dena dal anjam qalie tamo nango anjam tulan bunyoqnej. Deqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa anjam di qusib tulan prugeb.

²³ Bati di tamo bei mondor uge na oje qaji a Qotei tal miligiq di awesoqnej. Deqa a Yesus unsiqa tulan lelenosiqa minjej,

²⁴ “O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiyergwajqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa Tamo Boledamu. Ino jejamuq di une bei saiqoji.”

²⁵ Onaqa Yesus na mondor uge di njrintosiqa minjej, “Ni medabu getentosim tamo di uratosim ulan.”

²⁶ Degsi minjrnaqa mondor uge dena tamo di kunjimyosiqa tulan lelenosiqa a uratosiq ulanej.

²⁷ Onaqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi tulan prugosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero? A anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di singila ti mareqnu. A segi anjam di aqa abu. Agi a na mondor uge nanqi minjreqnaqa nanqi aqa anjam dauryosib jaraiyeqneb.”

²⁸ Tamo ungasari nanqi degsib maroqneb. Osib nanqi walwelosib Galili sawa keretosib Yesus aqa manwa deqa saqnsib laqneb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

²⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti Qotei tal uratosib Saimon Andru wo nango tal gogeteb. Jems Jon wo nanqi koba na tal gogeteb.

³⁰ Tal gogetosibqa Saimon aqa mimibe makobaiyonaq jejamu tulan kanjanyonaqa neiesonaq uneb. Deqa Yesus aqa angro nanqi na Yesus minjeb, “Ni na unja di boletqa kere e?” Onaqa minjrej, “Od, e na boletqa kere.”

³¹ Degsi minjrjsiqa unja maiyej qaji aqa areq gilsiq ban ojsiq tigeltej. Tigeltonaqa aqa jejamu kanjan di koboonaqa a tigelosiq nanqi ingi goiyetnjrej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nanqi boletnjroqnej

³² Sen ayeqnaqa qure deqaji tamo ungasari ma utru segi segi so qaji nanqi ti mondor uge uge na ojelenjo qaji nanqi ti nango was nanqi na joqoqnsib Yesus aqa areq boqneb.

³³ Boqnsib Yesus soqnej qaji tal meq di korooqneb.

³⁴ Onaqa Yesus na tamo ungasari kalil ma ti soqneb qaji nanqi boletnjroqnej. Osiqa mondor uge nanqi dego winjroqnej. Mondor uge nanqi di Yesus qa qalieeb deqa nanqi aqa nam ubtqa mareqnab a na nanqi saidnjroqnej.

Yesus a Galili sawaq di Qotei aqa anjam mare mare laqnej

³⁵ Onaqa nobqolo ambru Yesus na tamo ungasari nanqi alelnjrjsiqa wadau sawaq gilsiq dia Qotei pailyoqnej.

³⁶⁻³⁷ Pailyeqnaqa aqa angro nanği Saimon koba na a qa namosib gilsib itosib minjeb, “Tamo unğasari kalil nanği ni qa nameqnub.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi tigelabqa iga qure qureq giloqnsimqa dia Qotei aqa anjam palontoqnsim tamo unğasari nanği minjroqnqom. E wau di yqajqa deqa mandamq aiye.”

³⁹ Degsi minjrşiqa walweloqnsiqa qure qure kalil Galili sawaq di brantoqnsiqa Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Osiqa mondor uge uge nanği winjreqnaqa nanği na tamo unğasari nanğog dena jaraiyoqneb.

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelenej qaji di boletej

⁴⁰ Onaqa tamo bei yu na aqa jejamu ugeelenej qaji a Yesus aqa areq bosiq aqa singaq di singa pulutosiqa pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnimqa e boletbe.”

⁴¹ Onaqa Yesus na tamo di aqa yu unsiqa a qa dulosiqa ban waiyosiq ojej. Ojsiqa minjej, “E ni boletmq are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.”

⁴² Onaqa bati qujai deqa aqa yu kalil mosoosiq aqa jejamu boleej.

⁴³ Onaqa Yesus a singila na minjej, “Ni tigelosim gile.

⁴⁴ Ino jejamu boleqo deqa ni tamo qudei nanği minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa ingi ingi Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiye. Yimqa tamo unğasari nanği ni numsib marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’ ”

⁴⁵ Onaqa a gilsiq ariya a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na boletej deqa a anjam mare mare laqnaqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği quekriteb. Deqa Yesus a segitosiqa gilsiq wadau sawaq di soqnej. Tamo unğasari nanği a jujunyaib deqa a qure beiq di brantosaioqnej. A wadau sawaq di sonaqa tamo unğasari tulan gargekoba nanği qure qure kalilq dena tigeloqnsib aqa areq belenjoqneb.

2

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

¹ Bati bei Yesus a olo Kaperneam gilsiq di sonaqa qure deqaji nanği endegsib queb, “Yesus a gago qureq olo bqo. A talq di unu.”

² Deqa tamo unğasari gargekoba nanği bosib siranmeq di jujunonabqa Yesus a Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Onaqa tamo qolqe nanği na tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di atsibqa qoboiyosib Yesus aqa talq osi beb.

⁴ Osi bosib nam ateb di tamo unğasari gargekoba nanği siranme junonab unjreb. Deqa nanği Yesus aqa areq gilqa keresaijnraqa tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiyej.

⁵ Onaqa Yesus a nango areqalo unej di nango areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Degsi unsiq deqa tamo di minjej, “O ijo angro, ino une kalil e na kobotetmonum.”

⁶ Onaqa dal anjam qalie tamo qudei warum dia awesoqneb qaji nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nango areqalo na mareb,

⁷ “Yesus a kiyaqa anjam degsi marqo? A Qotei misilinyqo. Yai na tamo nango une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.”

⁸ Nanği degsib are qaleqnabqa Yesus a nango areqalo di qalieosiqa minjrej, “Ningi kiyaqa areqalo di onub?

⁹ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyoq qaji di minjitqa ningi qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim ino sapera osim walwel,’ anjam de kiyo?

¹⁰ Ariya e segi Tamo Angro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nanjo une kobotetnrqqa kere. Ningi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nanji degsi minjrsiqqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqqa minjej,

¹¹ “E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

¹² Degsi minjnaqa aqa jejamu boleonaqa a tigelosiqqa aqa sapera osiqqa tamo ungasari kalil nanjo namdamuq di walwelosiq gilej. Onaqa tamo ungasari kalil nanji Yesus aqa manwa di unsibqa nanji tulan prugugetosib Qotei aqa nam soqtosib mareb, “Manwa iga endego unonum di kumbra tulan bei. Tamo bei na manwa deqaji bei yeqnaq iga nami unosaiognem.”

Yesus na Livai minjej, “Ni e daurbe”

¹³ Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo ungasari garggekoba nanji bosib aqa areq di koroonabqa a na Qotei aqa anjam palonteqnaq nanji quoqneb.

¹⁴ Dena walwelosiq takis o qaji tamo bei aqa nam Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. A Alfias aqa njiri. A itosiq minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa a tigelosiqqa Yesus dauryej.

¹⁵ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanji ti Livai aqa talq gilsib awoosib ingi uyoqneb. Nanji segi sai. Une tamo ti takis o qaji tamo ti garggekoba nanji dego koba na Yesus dauryosib Livai aqa talq di awoosib Yesus aqa angro nanji ti ingi uyoqneb.

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanji bosib Yesus a une tamo ti takis o qaji tamo ti nanji koba na ingi uyeqnaq unjrsibqa Yesus aqa angro nanji minjreb, “Yesus a kiyaaq une tamo ti takis o qaji tamo ti nanji koba na ingi uyeqnaq?”

¹⁷ Onaqa Yesus a Farisi nanjo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji nanji yu qanqra tamo aqaq gilosaieqnaq. Tamo ma ti nanji segi yu qanqra tamo aqaq gileqnaq. Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanji metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanji metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurienqqa anjam marej

¹⁸ Bati bei Jon aqa angro nanji ti Farisi nanji ti ingi uratoqnsib qurienqnaq. Deqa nanji Yesus aqa areq bosib minjeb, “Jon aqa angro nanji ingi uratoqnsib qurienqnaq. Farisi nanjo angro nanji dego ingi uratoqnsib qurienqnaq. Ariya ino angro nanji kiyaaq qurienqosaieqnaq?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo bei a unja ban ojqa bati qa aqa was nanji ti soqnaq nanji qurienqnaq e? Sai.

²⁰ Bunuqna nanjo was a nanji uratnjrimqa bati deqa nanji qurienqnsib sqab.

²¹ “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di bunuqna a na gara jugo sari di yansimqa gara mutu bunuj a kiñalaosim gara jugo sari di uratim bran qelikobaqas.

²² Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kanqrañosiq singilaej deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenqsim mandamq aiaqas. Ya nobu a dego ugeqas. A wain bunuj osim ya nobu bunujq di qamqas di kere.”

Yesus a segi yori bati aqa Tamo Koba

²³ Yori bati bei Yesus aqa angro nanji ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanji bem sum gei elenqnsib uye uye giloqneb.

²⁴ Nanji degsib gileqnaqqa Farisi qudei nanji bosib unjrsibqa Yesus minjeb, “Ino angro nanji kiyaaq kumbra degyeqnaq? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanji minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo ti nanji mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi buk miligiq di sisiyosai kiyo?”

²⁶ Abiatar a atra tamo gate sonaqa bati deqa Devit a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyqajqa bem uysiq aqa wau tamo nanqi dego anainjrnaq uyebe. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa namgalaq di une saiqoji. Ningi anjam di sisiyosai kiyo?”

²⁷ Osiqa minjrej, “Qotei a yori bati qa are qalsiq tamo nanqi atosai. A tamo nanqi qa are qalsiq yori bati atej.

²⁸ E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

3

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

¹ Olo yori bati bei Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq tamo bei ban qandamyej qaji a di sonaq unej.

² Onaqa Farisi nanqi Yesus koqyoqnebe. Nanqi are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kiyo? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati grotonum.’” Deqa nanqi Yesus koqyoqnebe.

³ Onaqa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni tigelosim au.”

⁴ Degsi minjnaqa a tigelosiq Yesus aqa areq gileqnaqa Yesus na Farisi nanqi nen-emnjrej, “Iga yori bati qa kumbra bole yqom kiyo kumbra uge yqom kiyo? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam a bole sqas di kere kiyo iga na uratonam a padalqas di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo? Ningi na merbiy.” Onaqa Farisi nanqi kamba olo anjam bei Yesus minjosai. Nanqi mequmesoqnebe.

⁵ Nango are getenjnresonej deqa Yesus a nanqi koqnjrej. Osiqa nanqi qa minjin oqetonaqa tamo ban qandamyej qaji di minjej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej.

⁶ Onaqa Farisi nanqi Qotei talq dena oqedosib Herot aqa wau tamo nanqi ti koba na koroosib nanqi kiyersib Yesus qalib moiqajqa deqa qairoqnebe.

Tamo ungasari gargekoba nanqi Yesus dauryoqnebe

⁷⁻⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti tigelosib tamo ungasari kalil nanqi uratnjrsib alile aisib di soqnebe. Bati deqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi endegsib quebe, “Yesus a manwa gargekoba yeleneqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib alile aisib aqaq di korooqnebe. Galili sawa nanqi ti Judia sawa nanqi ti Jerusalem qure nanqi ti Idumia sawa nanqi ti qure kalil Jordan ya taqal beiq di soqnebe qaji nanqi ti Tair qure ti Saidon qure ti nanqi kalil belenosib Yesus aqaq di korooqnebe.

⁹ Onaqa Yesus na aqa angro nanqi endegsi minjrej, “Qobun bei atib soqnem. Tamo ungasari nanqi bosib e jujunbaib deqa e qobun gogetosiy di awoqai.” Onaqa aqa angro nanqi qobun bei atnab soqnej. Nanqi degyebe. Di kiyaqa?

¹⁰ Yesus a nami tamo ungasari gargekoba nanqi boletnjroqnej. Deqa tamo ma ti kalil nanqi aqa areq boqnsibqa nango ban aqa jejamuq di atqa maroqnsib a jujunyoqnebe.

¹¹ Tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nanqi dego Yesus aqa areq boqnebe. Boqnsibqa mondor uge nanqi na Yesus unoqnsib aqa singaq di singa pulutoqnsib lelenoqnsib minjoqnebe, “Ni Qotei aqa Niri.”

¹² Degsib minjeqnabqa a nanqi singila na saidnjroqnsiq minjroqnej, “Ningi ijo nam ubtosib maraib.”

Yesus a tamo 12 nanqi giltanjrej

¹³ Onaqa Yesus a dena walwelosiq manaq oqej. A endegsi are qalej, “E na tamo qudei giltanjritqa nanqi e koba na laqnsibqa ijo wau ojoqnqab.” A degsi are qalsiq manaq oqsiq dia tamo qudei nanqi metnjrnaqa aqa areq bebe.

¹⁴ Bonabqa a na tamo 12 nangi giltjnrej. Nangi a ombla sqajqa deqa ti a na nangi qarijnrimqa nangi aqa anjam mare mare laqajqa deqa ti nangi giltjnrej.

¹⁵ Nangi na mondor uge uge tamo ungasari nango jejamuq dena winjrqaajqa deqa ti nangi giltjnrej.

¹⁶ Tamo 12 giltjnrej qaji nango ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej.

¹⁷ Bei Sebedi aqa njiri Jems aqa was Jon wo. Nango ñam bei Yesus na Boanerges wainjrej. Ñam di aqa damu, “Tamo kola bul.”

¹⁸ Ariya Andru Filip wo. Bei Bartolomyu Matyu wo. Bei Tomas. Bei Alfias aqa njiri Jems. Bei Tadius. Bei Saimon agi Rom nangi winjrqaajqa maroqnej qaji.

¹⁹ Ariya bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiqa jeu tamo nango banq di atej qaji.

Tamo qudei nangi maroqneb, “Yesus a Belsebul aqa singila na waueqnu”

²⁰ Onaqa Yesus a tal bei gogetosiq di sonaqa tamo ungasari gargekoba nangi olo bosib korooqneb. Deqa aqa angro nangi ti ingi uyqa bati saiinjrej.

²¹ Yesus aqa was nangi aqa ai koba na degsib qusibqa Yesus oqajqa marsib qure deg gileb. Nangi maroqneb, “Yesus a nanariqo kiyo?”

²² Onaqa dal anjam qalie tamo qudei Jerusalem dena beb qaji nangi Yesus yomuiy-oqnsib maroqneb, “Mondor uge nango gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena Yesus na mondor uge nangi winjreqnu.”

²³ Onaqa Yesus a nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa yawo anjam bei endegsi minjrej, “Satan na aqa segi mondor uge nangi kiyersim winjrqas? Di keresai.

²⁴ Tamo nangi qure qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi koba na geregere sqa keresai.

²⁵ Tamo nangi tal qujaiq di unub qaji nangi segi poaiyelosib qotqab di nangi dego koba na geregere sqa keresai.

²⁶ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nangi jeutnjrsim winjrqas di aqa singila koboosim aqa wau ulonqas.

²⁷ “Tamo bei a tamo singila koba bei aqa tal gogetosim aqa ingi ingi kalil bajinqa keresai. A mati tamo singila di sil na tontim soqnimqa di aqa ingi ingi kalil bajinqas. Tontqasai di aqa ingi ingi bajinqa keresai.

²⁸ “E bole merngwai. Tamo ungasari nango une kalil Qotei na kobotetnjrqas. Tamo ungasari nangi misilin anjam mareqnub une di dego Qotei na kobotetnjrqas.

²⁹ Ariya tamo a Mondor Bole misilinyqas une di Qotei na kobotqasai. Une di tamo aqa jejamuq di gaigai sqas.”

³⁰ Yesus na dal anjam qalie tamo nangi anjam degsi minjrej. Di kiyaaq? Nangi maroqneb, “Yesus a mondor uge ti.”

Yesus a marej, “Ijo ai ijo was nangi tal qabe?”

³¹ Onaqa Yesus aqa was nangi aqa ai koba na bosib tal oqeq di tigeleb. Yesus a warum miligiq di sonaqa nangi oqeq di tigelosib tamo qudei minjreb, “Iga Yesus qa bonum. Deqa ningi a minjib endeq bem.”

³² Onaqa tamo ungasari Yesus aqa areq di awesoqneb qaji nangi na Yesus minjeb, “Ino was nangi ino ai ombla na ni qa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

³³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo ai ijo was nangi tal qabe?”

³⁴ Degsi minjrsiqa tamo ungasari aqa areq di awesoqneb qaji nangi koqnjrsiqa minjrej, “Ningi segi ijo ai ijo was nangi.

³⁵ Ningi quiy. Tamo a Qotei aqa areqalo dauryoqnqas di a ijo was bole. A ijo jaja bole. A ijo ai bole.”

4

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

¹⁻² Onaqa Yesus a olo alile ainaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi bosib aqaq di koroonabqa a sasalosiq qobun bei gogetosiq di awoej. Awoosiq tamo ungasari kalil nanngi alile di sonabqa a na yawo anjam gargekoba minjroqnej.

A na yawo anjam bei endegsi minjrej,

³ “Ninggi quiy. Tamo bei a gilsiq aqa ingi wauq di saga yago breiyelenej.

⁴ Breiyonaqa jagwa na saga yago qudei puyonaqa gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa qebari nanngi bosib uyekriteb.

⁵ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma menin ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb.

⁶ Nanngo jirim tulan guma aiyosai deqa sen oqsic kanjanonaqa nanngi laosib moreneb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsic kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyeb. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba ateleneb. Qudei 30. Qudei 60. Qudei 100.”

⁹ Yesus na tamo ungasari nanngi yawo anjam degsi minjrsiq koboonaqa olo endegsi minjrej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaga tamo ungasari nanngi yawo anjam minjroqnej?

¹⁰ Onaqa Yesus na tamo ungasari nanngi uratnjrsiq a kiñala qalaq gilsiq a segi sonaqa aqa angro 12 nanngi ti tamo qudei a dauryosib laqneb qaji nanngi ti aqa areq bosibqa aqa yawo anjam di aqa utru geregere qalieqajqa deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa a na kamba endegsi minjrej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro ngingi segi utru qalieqab. Ariya tamo ungasari qala qalaq di unub qaji nanngi yawo anjam segi minjroqnqai.

¹² Deqa nanngi nam atoqnqab di ijo anjam aqa damu unsib poinjrqasai. Nanngi dab atoqnqab di ijo anjam aqa utru quqwasai. Osib poinjrqasai dego. Deqa nanngi are bulyosib Qotei aqaq bqa keresai. Deqa Qotei a nanngo une kobotetnjrqasai.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹³ Osiqa Yesus a olo aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru ngingi poingosai e? Dego di ngingi kiyersib ijo yawo anjam kalil qa poinqwas?

¹⁴ Tamo a saga yago breiyej di a Qotei aqa anjam breiyej.

¹⁵ Saga yago qudei gam qalaq ainabqa qebari nanngi bosib uyekriteb di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam quqwab. Ariya anjam di nanngo are miligiq di soqninqa Satan a urur bosim anjam di olo yainjrqas. Qotei na nanngo are miligiq di anjam di atej ariya Satan a bosim olo yainjrqas.

¹⁶ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrimqa anjam di oqujatosib nanngo areq atqab.

¹⁷ Ariya anjam di nanngo are miligiq tulan guma aiyosai. Deqa sokiñala Qotei aqa anjam gotranyo qaji tamo qudei na bosib nanngi gulbe enjrsib ugeugeinjrqab. Yimqa nanngo areqalo Yesus qa singilateqñub qaji di nanngi olo ulontqab.

¹⁸⁻¹⁹ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeb qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusibqa ariya bunuqna nanngi olo mandam qa ingi ingi qa are koba qaloqnsib ñoro koba oqnqajqa are prugnjoqnqas. Yimqa kumbra dena nanngi gisanjrsim Qotei aqa anjam nanngo are miligiq di tentim loumqas. Saga yago uge nanngi gei bole atosaietqñub dego kere.

²⁰ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiyebe qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib nanngo are miligiq di geregere ojsib singilatqab. Deqa Qotei aqa anjam di nanngo are miligiq di saga bul tulan kobaqas. Qudei 30. Qudei 60. Qudei 100.”

Tamo bei a lam qatrentosim pulonamqa guwe na kabutqasai

²¹ Osiqa Yesus a olo minjrej, “Tamo bei a lam qatrentosim pulonamqa guwe na kabutqasai. Bijal surumq di atqasai. Boleq di gaintim warum suwanesqas.

²² Dego kere kumbra kalil uliejunu qaji di Qotei na boleq atqas. Kumbra kalil kabuejunu qaji di dego Qotei na babtqas.

²³ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

²⁴ Osiqa Yesus a olo minjrej, “Anjam nangi queqnub qaji di geregere quoqniy. Nangi geregere quoqnqab kere dego Qotei a kamba powo engoqnqas. Osim olo powo tulan koba engoqnqas.

²⁵ Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yaiyim a lana sqas.”

Saga yago nanngi segi oqeleneqnub

²⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di tamo bei a saga yago breiyeqnu dego kere.

²⁷ Tamo di a qolo ñeioqnsiqa nobqolo a olo tigeloqnsiqa walweleqnu. A kumbra degyeqnaqa saga yago nanngi segi kokitoqnsibqa oqeleneqnub. Saga yago nanngi kiyersib oqeleneqnub di tamo a qaliesai.

²⁸ Mandam a segi waueqnaqa saga yago nanngi kokitoqnsibqa bangateqnub. Dena sotoqnsibqa geitoqnsibqa melieqnub.

²⁹ Meli sau bqo deqa tamo di a bosim serie na gingeñyosim oqas.”

Sis yago qa yawo anjam

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Kumbra di aqa utru nangi geregere poingwajqa deqa yawo anjam bei endegsi merngwai.

³¹⁻³² Kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Sis yago nanngi tulan kiñilala kas yago bul. Ingi ingi qudei nanngo yago kokba yala. Sis yago nanngi tulan kiñilala. Ariya sis yago di tamo bei na osim aqa wauq di yagimqa bunuqna a oqsim tulan kobaqujaqas. Osim ñam qudei bunnjrsim dani kokba atelenqas. Amqa qebari nanngi bosib aqa waburq di awoelenqab.”

Yesus a yawo anjam gargekoba maroqnej

³³ Yesus na tamo ungasari nanngi yawo anjam gargekoba deqaji minjroqnej. Nangi aqa yawo anjam quqwa kere deqa a degsi minjroqnej.

³⁴ A anjam bei minjrosaiqnej. Yawo anjam segi minjroqnej. Olo segitoqnsiqa aqa segi angro nanngi yawo anjam aqa utru geregere plaltosiq minjroqnej.

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

³⁵ Onaqa bilaqtonaqa Yesus na aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Iga gilsim ya agu taqal beiq di brantqom.”

³⁶ Degsi minjrnsiqa nanngi koba na tamo ungasari kalil nanngi uratnjrsibqa qobun na gileqnabqa tamo qudei nanngi dego nanngo qobun osib Yesus dauryosib giloqneb.

³⁷ Yesus aqa angro nanngi ti qobun na gileqnabqa jagwa tulan koba tigelosiq ya korkortosiqa qobun qaloqnsiqa morman miligiq aiyeqnaqa ya maqej.

³⁸ Yesus a nami qobun bunuq di gate kulun atsiqa ñeisiq qambumtej. Deqa aqa angro nanngi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Qalie Tamo, iga padalqa laqnum. Ni deqa are qalosai kiyo?”

³⁹ Onaqa Yesus a tigelosiq jagwa ti ya ti singila na minjrej, “Ninji laoiy.” Minjrnaqa jagwa laej. Ya dego maninej.

⁴⁰ Onaqa Yesus na aqa angro nanji endegsi minjrej, “Ninji kiyaga ulaosib e qa yala poingosai?”

⁴¹ Onaqa aqa angro nanji olo tulan ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

5

Yesus a tamo bei aqa jejamuq na mondor uge gargekoba winjretej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nanji ti qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Gerasa sawaq di tiryeb.

² Tiryosib Yesus a qobun uratosiq mandamq ainaqa tamo bei a tamo sub ato sawaq dena brantosiq Yesus aqa areq bej. Tamo di a mondor uge uge na ojeleno qaji.

³ A bati gaigai tamo sub ato sawaq di njeioqnej. A tamo singila koba. Tamo bei na a ojqa keresai. Sil kokba na a tontqa keresai dego.

⁴ Bati gargekoba tamo qudei nanji aqa singa ti ban ti sil kokba na tonteqnabqa a olo kukoqyoqnej. Tamo bei na a ojqa keresai bole sai.

⁵ A bati gaigai qolo ti qanam ti tamo sub ato sawaq di tulan lelenoqnsiqa aqa segi jejamu menin na pupoiyoqnej. A manaq di dego kumbra di yoqnej.

⁶⁻⁸ Deqa a isaq na nam atsiqa Yesus unsiqa urur ti aqa areq bosiq aqa singaq di singa pulutej. Onaqa Yesus na mondor uge di minjej, “O mondor uge, ni tamo di uratosim ulan.” Degsi minjnaqa mondor uge dena tulan lelenosiq singila na pailosiq Yesus minjej, “O Yesus, Qotei Goge Koba aqa Niri, ni e kiyerbqajqa bonum? E Qotei aqa nam na ni mermqai, ni e jaqatin ebaim.”

⁹ Onaqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino nam yai?” Degsi nenemyonaqa minjej, “Ijo nam Qoto Tamo Gargekoba. Iga mondor tulan gargekoba tamo endi aqa jejamuq di unum.”

¹⁰ Osiqa singila na pailosiq Yesus minjej, “Ni iga sawaq beiq waigaim.”

¹¹ Bati deqa bel tulan gargekoba nanji mana goge dia suwaroqneb.

¹² Deqa mondor uge nanji na Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nango jejamuq gilelenqom.”

¹³ Mondor uge nanji degsib Yesus minjnabqa a na nanji odnjrnaqa tamo di uratosibqa bel nango jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nanji gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib moreneb. Bel moreneb qaji nanji sisiyeb 2,000.

¹⁴ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanji kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aisib tamo ungasari kalil nanji sainjroqnsib laqneb. Gamq di dego sainjroqnsib laqneb. Onaqa tamo ungasari nanji kumbra di unqajqa beb.

¹⁵ Bosib Yesus aqa areq di koroosib nam ateb di tamo nami mondor uge ti soqnej qaji aqa areqalo boleosiqa gara tigsig awesonaq uneb. Unsib tulan ulaugeteb. Di kiyaga? Mondor uge tulan gargekoba nami tamo di aqa jejamuq di soqneb deqa.

¹⁶ Onaqa tamo nango namdamu na Yesus a mondor uge di winjrnaq uneb qaji nanji bel qa ti mondor uge qa ti tamo ungasari nanji sainjrnab queb.

¹⁷ Qusibqa Yesus minjeb, “Ni gago sawa endi uratosim sawa beiq gile.”

¹⁸ Onaqa Yesus a qobun gogetosiq gilqa laqnaqa tamo aqaq na Yesus na mondor uge uge winjretej qaji a singila na pailosiq minjej, “E ni daurmqai.”

¹⁹ Onaqa Yesus na saidyosiq minjej, “Ni olo ino segi qureq gile. Gilsim Tamo Koba a ni qa dulosiqa kumbra tulan boledamu emqo deqa ino was nanji sainjre.”

²⁰ Onaqa a puluosiq aqa qureq gilsig Yesus na a kumbra tulan boledamu yej deqa Dekapolis sawa (nam di aqa damu, Qure 10) dia tamo ungasari kalil nanji sainjroqnsiq laqnej. Sainjreqnaqa nanji aqa anjam quoqnsib tulan prugoqneb.

Un̄a bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiq olo angro moiyej qaji a tigeltej

²¹ Onaqa Yesus a olo qobun gogetosiqa ya agu taqal beiq gilej. Gilsiq qobun tiryonaq mandamq aisiq alile di sonaqa tamo un̄gasari tulan gargekoba bosib aqaq di koroqneq.

²²⁻²³ Koroosib sonabqa Qotei tal taqato tamo bei aqa ñam Jairus a walwelosiq Yesus unsiq aqa areq bosiq singa pulutosiq singila na pailyosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo angro sebin̄ a moiqa laqnu. Deqa ni bosim ino ban̄ aqa jejamuq di atimqa a olo boleosiq n̄ambile sqas.”

²⁴ Onaqa Yesus na Jairus odyosiqa a dauryosiq gileqnaqa tamo un̄gasari tulan gargekoba nan̄gi dego nan̄gi aiyel daurnjrsib jujun̄osib giloqneq.

²⁵ Gileqnabqa nan̄go ambleq di un̄a bei ma ti soqnej qaji a nan̄gi daurnjrsiq giloqnej. Un̄a di a nami bai na unej len̄ aiyeqnsiq degsi soqnej wausau 12 uratej.

²⁶ Yu qan̄gra tamo gargekoba nan̄gi nami a boletqa yeqnab a jaqatin̄kobaiyoqnej. A ma gereiyo talq giloqnsiq silali koba urateqnaqa nan̄gi aqa jejamu gereiyeqnaqqa a boleosaioqnej. Aqa ma olo kobaqujaoqnej.

²⁷⁻²⁸ Deqa a Yesus aqa ñam qusiqa are qalej, “E aqa gara mutu segi ban̄ na ojitqa ijo ma koboqas.” Degsi are qalsiq Yesus aqa qoreq na dadauryosiqa ban̄ waiyosiq aqa gara mutu ojej.

²⁹ Ojnaqa aqa len̄ aiyeqnej qaji di koboej. Koboonaqa a aqa segi jejamu qalieosiqa marej, “Bole, ijo ma saiqo.”

³⁰ Onaqa Yesus a poiyej, “Singila qudei ijo jejamu uratosiq gilqo.” Degsi poiyoonaqa bulosiq tamo un̄gasari tulan̄ gargekoba soqneq qaji nan̄gi un̄jrsiqqa nenemnjrej, “Yai na ijo gara ojjo?”

³¹ Degsi nenemnjrnaqa aqa angro nan̄gi na minjeb, “Ni kiyaaq degsi nenemonum? Ni une. Tamo un̄gasari tulan̄ gargekoba nan̄gi ni daurmosib jujun̄mejunub.”

³² Onaqa Yesus a un̄a gara mutu ojej qaji di un̄qajqa ñam ateqnej.

³³ Onaqa un̄a di a endegsi qalieej, “Ijo ma saiqo deqa Yesus a e nubqajqa ñam ateqnu.” A degsi qalieosiqa tulan̄ ulaugetosiq are ton̄ton̄yonaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq a segi qa ubtosiq minjej, “E na ino gara mutu ojonum.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjej, “O un̄a, ni ino areqalo e qa singilatosisim ijoq bonum deqa ino ma agi koboqo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

³⁵ Yesus a un̄a degsi minjeqnaqa tamo qudei nan̄gi Jairus aqa talq dena bosibqa gamq di Jairus Yesus wo turosib nan̄gi na Jairus minjeb, “Un̄gum. Ino angro a nami moiqa. Deqa ni na Qalie Tamo a laña wau koba yaim. Uratim aiyem.”

³⁶ Onaqa Yesus a nan̄go anjam di qusiqa Jairus minjej, “Ni ulaaim. Ni e qa ino areqalo singilatime.”

³⁷⁻³⁹ Degsi minjsiqqa tamo un̄gasari kalil nan̄gi a dauryqa saidnjrsiqqa Jems aqa was Jon wo Pita ombla nan̄gi segi joqsiqa Jairus koba na gilsib aqa talq di branteb. Brantosib Yesus a ñam atej di tamo un̄gasari gargekoba nan̄gi qatron̄ koba yoqnsib akam murqumyeqnaq un̄jrej. Un̄jrsiqqa tal gogetosiqa minjrej, “Ningi kiyaaq qatron̄ koba yoqnsib akameqnub? Angro di a moiyoai. A laña ñeisiq qambumtejunu.”

⁴⁰ Degsi minjrnaqa nan̄gi Yesus kikiyeb. Nan̄gi qalieeb, “Angro a nami moiyoqboletqo.” Degsib qalieosib deqa Yesus kikiyeb. Onaqa Yesus a nan̄gi kalil minjrej, “Ningi sasaloiy.” Degsi minjrnaqa nan̄gi sasalonabqa Yesus a angro moiyej qaji aqa ai abu osiq aqa segi angro qalub nan̄gi dego joqsiqa angro aqa warum miligiq gilej.

⁴¹ Gilsiq angro aqa ban̄ titosiqa minjej, “Talita, kum.” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O angro, ni tigel.”

⁴² Degsi minjnaqa angro di a olo n̄ambile osiq urur tigelej. Tigelosiq walwelej. Angro aqa wausau 12. Onaqa nan̄gi kalil Yesus aqa man̄wa di unsibqa tulan̄ prugeb.

⁴³ Onaqa Yesus a nan̄gi singila na endegsi minjrej, “Ningi ijo man̄wa endi unonub deqa tamo qudei minjraib.” Osiqa marej, “Ningi angro endi ingi anaiyiy.”

6

Yesus aqa qure utru nanngi aqa anjam quetosai

¹ Onaqa Yesus a sawa di uratosiqa aqa angro nanngi joqsiqa aqa segi qure utruq gilej.

² Gilsiq di sonaqa yori batiej. Deqa a Juda nanngo Qotei tal miligiq gilsiqqa tamo ungasari gargekoba sonabqa tigelosiqqa Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Minjreqnaqa tamo ungasari nanngi aqa anjam qusibqa tulan prugugetosib maroqneb, “Yesus a powo qabe na osiqa anjam singila endeqaji palontosiq mergeqnu? A kiyersiq manwa endeqaji babteleneqnu?”

³ Iga qalie, a lanja tal gereiyo qaji tamo. A Maria aqa njiri. A Jems na Joses na Judas na Saimon na nanngo was. Aqa jaja kalil nanngi agi iga koba na endi unum.” Tamo ungasari nanngi degsib yomu anjam marsib Yesus qa ugeeb.

⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnaqas di nanngi aqa anjam quetqa asginjrqas. Deqa a ñam saiqoji sqas. Aqa segi talq di dego a ñam saiqoji sqas. Ariya a qure bei beiq giloqnsim anjam minjroqnaqas di nanngi aqa anjam quetoqnsib aqa ñam soqtoqnaqab.”

⁵ Yesus a nanngi degsi minjrsiqa aqa segi qure utruq di manwa bei yqajqa keresaiyej. A tamo quja quja segi nanngo gateq di aqa ban atnaqa nanngo ma koboej.

⁶ Aqa segi qure utru nanngi a qa nanngo areqalo singilatosai deqa a are gulbeiyej.

Yesus na aqa angro 12 nanngi wau enjrej

Onaqa Yesus a walwelosiqa qure bei beiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontoqnej.

⁷ Osiqa bati bei a na aqa angro 12 nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanngi tamo ungasari nanngo jejamuq na mondor uge uge winjroqnaqajqa deqa singila enjrej. Osiqa minjrej, “Ninggi aiye aiyel giloqnsibqa qure qureq di ijo anjam palontoqnsib laqniy.

⁸ Ningi ingi ingi osib gilaib. Ingi uyo bei aib. Nungo qaqun aib. Silali osib gilaib. Toqon segi osib walweliy.

⁹ Singa tatal dego jigsib giliy. Gara jugo aiye aiyel aib.”

¹⁰ Osiqa minjrej, “Ninggi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Dia sosib dena olo tigelosib qure beiq giloqniy.

¹¹ Tamo bei na ningi gereingwa uratimqa kiyo nungo anjam quqwa asgiyimqa kiyo ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tatal tumbum butuyoqniy. Yimqa nanngi nungo kumbra di unsib poinjrqas, ‘Bole, iga kumbra ugetonum.’ ”

¹² Yesus na aqa angro 12 nanngi degsi minjrsiq qarinjrnnaqa nanngi qure qureq giloqnsibqa Qotei aqa anjam palontoqnsib tamo ungasari nanngi endegsib minjroqneb, “Ninggi are buliy.”

¹³ Osib mondor uge uge nanngi winjroqnsibqa tamo ungasari nanngo gateq di goren bilenteqnaqba nanngo ma saioqnej.

Herot a are qalej, “Yesus a Jon yansnjro qaji”

¹⁴ Yesus aqa angro nanngi aqa ñam mare mare laqnabqa Mandor Herot a quej. Tamo ungasari gargekoba nanngi dego qusib maroqneb, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo. A deqa singila osiqa manwa endeqaji babteleneqnu.”

¹⁵ Onaqa tamo qudei nanngi maroqneb, “Tamo di a Elaija olo bqo.” Onaqa qudei nanngi maroqneb, “Tamo di a Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami soqneb deqaji bei.”

¹⁶ Ariya Herot a segi Yesus aqa ñam qusiqa marej, “Tamo di a Jon e nami kakro gentetem qaji. A moisiq olo subq na tigelqo.”

¹⁷⁻¹⁸ Herot a nami aqa was Filip aqa njaun Herodias yaiyosiq ej. Deqa Jon yansnjro qaji a na Herot minjoqnej, “Ni ino segi was aqa unja em di kumbra bolesai. Ni kumbra ugeteqnum.” Jon na Herot degsi minjoqnej. Deqa Herot a Jon qa minjin oqetonaqa aqa qaja tamo qudei nanngi qarinjrnnaqa gilsib Jon ojsib sil na qosisib tonto talq di waiyeb.

¹⁹ Bati deqa Herot aqa n̄aun a Jon qa tulan n̄irin̄ugetej deqa a na Herot wain̄yosiq min̄joqnej, “Ni na Jon qalim moiym.” Yeqnaqa Herot na saidyoqnej.

²⁰ Di kiyaga? A Jon qa ulaoqnej deqa. Deqa a Jon geregere taqatoqnej. A endegsi qalieej, “Jon a tamo bole. Aqa jejamuq di une bei saiqoji. A Qotei aqa tamo t̄int̄in̄.” Herot a degsi qalieosiq deqa a Jon taqatoqnsiq aqa anjam quoqnej. Quoqnsiq are koba qaloqnej. A Jon aqa anjam quqwajqa tulan arearetoqnej.

²¹ Ariya bati bei Herot aqa n̄aun a Jon qalim moiqaqqa gam endegsi itej. Herot aqa n̄ambabo bationaqa Herot na maruro atsiqa aqa tamo kokba ti aqa qaja tamo nango gate kokba ti Galili sawa taqato tamo nangi ti metnjrnaq bosib aqa talq di koroeb.

²² Koroosib ingi uyeqnaqqa Herot aqa n̄aun aqa angro sebin̄ a warum miligiq bosiq nangi lou tuetnjreqnaqa nangi a unsibqa tulan areboleboleinjrej. Deqa Herot na angro sebin̄ di min̄nej, “Ni ijo ingi kiye oqajqa merbqam e ni emqai.”

²³ Osiqa aqa anjam di olo singilatosiq min̄nej, “Ni ijo n̄oro kalil ambleq na potosim oqajqa marqam emqai. E ijo anjam di uratqasai bole sai.”

²⁴ Onaqa angro sebin̄ a gilsiq aqa ai nenemyej, “E ingi kiye qa Herot min̄jqai?” Onaqa min̄nej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate qa mare.”

²⁵ Onaqa a olo urur ti warum miligiq gilsiq Herot min̄nej, “Ni Jon yansnjro qaji aqa gate tabir̄q di atsim ebe.”

²⁶ Onaqa Herot a Jon qalim moiqaqqa are sosai deqa a are tulan gulbekobaiyej. Ariya aqa segi anjam tamo kalil nango ulatamuq di marsiq singilatej qaji deqa are qalsiq angro sebin̄ di saidyqa uratej.

²⁷⁻²⁸ Osiqa aqa qaja tamo bei qar̄inyosiq min̄nej, “Ni gilsim Jon aqa kakro gentosim aqa gate osau.” Degsi min̄jnaqa a gilsiq tonto talq di Jon aqa kakro gentosiq aqa gate tabir̄q di atsiqa osi bosiq angro sebin̄ di yej. Yonaqa a na osi gilsiq aqa ai yej.

²⁹ Onaqa bunuqna Jon aqa angro nangi deqa qusibqa bosib Jon aqa qusa osi gilsib subq ateb.

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

³⁰ Bati bei Yesus aqa anjam maro tamo nangi olo aqa areq di koroosib kumbra kalil nangi yoqneb qaji deqa ti anjam kalil nangi palontogneb qaji deqa ti Yesus saiyogneb.

³¹ Bati deqa tamo un̄gasari tulan gargekoba nangi gile be eqnab Yesus aqa angro nangi ti ingi uyqa bati saijn̄rej. Deqa a na nangi endegsi min̄jrej, “N̄ingi tigeliy. Iga tamo un̄gasari nangi uratnjrsim segitosim wadau sawaq di kiñala aqaratqom.”

³² Degsi min̄jrsiq aqa angro nangi joqsiqa koba na qobun̄ gogetosib wadau sawaq gileb.

³³ Nangi qobun̄ na gileqnaqqa tamo un̄gasari kalil nangi Yesus unsibqa aqa ulatamu poin̄rnaqa nango qure qureq na tigelosib singa na gurgurosib gilsib Yesus tiryqajqa sawaq di namoqna branteb.

³⁴ Onaqa Yesus a qobun̄ na gilsiq tiryosiq n̄am atej di tamo un̄gasari tulan gargekoba nangi nami tiryqa sawaq di tar̄inesonab un̄jrej. Nangi kaja bul mandor saiqoji. Deqa Yesus a nangi qa dulosisqa Qotei aqa anjam gargekoba min̄jroqnej.

³⁵ Onaqa sēn̄ aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi aqa areq bosib min̄jeb, “O Tamo Koba, endi wadau sawa. Sēn̄ aiqo. Qoloqas.

³⁶ Deqa ni na tamo un̄gasari nangi min̄jrimqa qure qureq gilsib dia ingi uysib n̄eren̄qab.”

³⁷ Onaqa Yesus na min̄jrej, “N̄ingi na ingi anain̄jriy.” Degsi min̄jrnaqa nangi na kamba min̄jeb, “Iga kiyersim ingi anain̄jrqom? Iga 200 kina qabe na osimqa ingi awaiyosim nangi anain̄jrqom?”

³⁸ Onaqa Yesus na nenem̄njrej, “N̄ingi ingi gembub unu? N̄ingi gilsib uniy.” Onaqa nangi gilsib unsib min̄jeb, “Iga bem 5 qe aiyela segi unu.”

³⁹ Onaqa Yesus na tamo un̄gasari kalil nangi min̄jrej, “N̄ingi qur segi segi yosibqa n̄in̄q di awoelen̄oiy.”

⁴⁰ Onaqa nanği kalil dedegsib awoeb. Qudei nanği qur segi segi 100 awoelenëb. Qudei nanği qur segi segi 50 awoelenëb.

⁴¹ Awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiq Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem gingenyosiq aqa angro nanği enjrsiq minjrej, “Bem endi jeisib tamo unğasari nanği anainjriy.” Osiqa qe aiyel dego gingenyosiq aqa angro nanği enjrsiq minjrej, “Qe endi dego jeisib tamo unğasari nanği anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanği bem ti qe ti osi giloqnsibqa tamo unğasari nanği jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁴² Uynab kalil menetnjrej.

⁴³ Onaqa ingi oto uratelenëb qaji di Yesus aqa angro nanği na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenëj.

⁴⁴ Tamo kalil bem ti qe ti uyeb qaji nanği sisiyeb 5,000.

Yesus a ya banğaq na walwelej

⁴⁵ Onaqa Yesus na aqa angro nanği endegsi minjrej, “Ninği qobun gogetosib namoosib gilsib Betsaida qureq di tiryosib soqnij. E na tamo unğasari nanği minjritqa nango qure qureq jaraiyoqnib e bqai.”

⁴⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanği namoosib qobun na gileqnabqa Yesus na tamo unğasari nanği minjrnaq jaraiyeqnabqa a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej.

⁴⁷⁻⁵⁰ Oqsiq a segi mana goge di sonaqa bilaqtej. Onaqa aqa angro nanği qobun na gileqnabqa ya agu ambleq di jagwa koba tigelosiq ya korkortosiq nanği pulutnjrej. Nobqolo ambru Yesus a ya banğaq na walwelosiq aqa angro nanği daurnjrsiq gilej. Gilsiq nanği jojomnjrsiq bunjrqa laqnaqa nam ateb di Yesus a ya banğaq na walwelosiq nanğaq beqnaqa unsib mareb, “Di buga beqnu.” Osib tulan ulaugetosib lelenkobaeb. Onaqa Yesus na minjrej, “Nunğo are singilatiy. Endi e beqnum. Ulaaib.”

⁵¹⁻⁵² Degsi minjrsiq qobun gogetonaqa jagwa laej. Onaqa Yesus aqa angro nanği tulan prugugeteb. Di kiyaya? Nanği Yesus aqa manğwa di unsib utru geregere poinjrosai deqa. Nami Yesus na tamo 5,000 nanği ingi anainjrej manğwa di dego aqa angro nanği unsib poinjrosai. Nango are getenjnresojnej.

Yesus a Genesaret sawaq di ma tamo gargekoba nanği boletnjroqnej

⁵³ Ariya Yesus aqa angro nanği koba na qobun na gilsib ya agu taqal beiq di brantosib Genesaret sawaq di tiryeb.

⁵⁴⁻⁵⁵ Tiryonabqa qure deqaji nanği na Yesus unsibqa aqa ulatamu poinjrnaqa gurgur ti qure qureq giloqnsibqa Yesus tiryej qaji sawa di ubtosib tamo unğasari nanği minjroqneb. Minjreqnab quoqnsib nango ma tamo nanği saperaq di atelenjoqnsib qoboiyoqnsib Yesus aqa areq osi beleneqnab a na nanği boletnjroqnej.

⁵⁶ A qure kiñilala ti qure kokba ti ga gamq di dego branteqnaqa tamo unğasari nanği a unoqnsibqa tamo ma ti nanği joqoqnsib nango qure ambleq di ateqnsib endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, nanği ino gara mutu segi ojibqa nango ma saioqnqas.” Onaqa Yesus a nanği odnjreqnaqa ma tamo kalil nanği aqa gara mutu ojoqneb. Ojeqnab nango ma kalil kobooqnej.

7

Yesus a Qotei aqa dal anjam ti moma nango kumbra qa ti marej

¹ Onaqa Farisi nanği ti dal anjam qalie tamo qudei ti nanği Jerusalem dena bosibqa Yesus aqa areq di koroeb.

² Koroosib nam ateb di Yesus aqa angro qudei nanği ban yansosaisosib lana ingi uyeqnab unjreb.

³ Farisi nango kumbra agiende. Bati gaigai nanği ingi uyqa oqnsib mati ban yanseqnub. Nanği ban yansqasai di nanği ingi uyqasai. Juda kalil nanği kumbra degyeqnub. Di nango moma nango kumbra dauryeqnub.

⁴ Nanği inği qarınño sawaq dena boqnsibqa inği uyqa oqnsib mati nanğo jejamu geregere yanseqnub. Nanği nanğo jejamu yansqasai di nanği inği uyqasai. Nanği kumbra deqaji gargəkoba yeqnub. Nanğo ya gamban, ya nobu, web dego mati geregere yanselenoqnsib inği uyeqnub. Kumbra di nanğo moma nanğoq dena elenşosib dauryeqnub.

⁵ Deqa bati di Farisi nanği ti dal anjam qalie tamo nanği ti Yesus nenemyeb, “Ino anğro nanği kiyaga gago moma nanğo kumbra gotranıyeqnub? Ağı nanği inği uyqa oqnsib mati ban yansosaisosib laña uyeqnub.”

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninği gisan tamo. Ninği anjam maro aiyelteqnub. Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a kere ninği qa anjam endegsi nengrenıyej, ‘Tamo nanği di nanğo medabu na ijo ñam soqteqnub. Ariya nanğo are miligi e qa sosai. İsaq di unu.

⁷ Nanği laña baban na e qa loueqnub. Osib mandam tamo nanğo dal anjam palontoqnsib olo beltoqnsib mareqnub, “Anjam endi Qotei aqa anjam.” ’

⁸ Aisaia a anjam degsi nengrenıyej. Aqa anjam di bole. Ağı ninği Qotei aqa dal anjam gotranıyoqnsibqa olo mandam tamo nanğo dal anjam dauryqajqa tulan şingilaeqnub.”

⁹ Yesus na Farisi nanği anjam degsi minjrısiqa olo minjrej, “Ninği Qotei aqa dal anjam gotranıyoqnsibqa olo nunğo segi moma nanğo kumbra dauryeqnub.

¹⁰ Moses a marej, ‘Ni ino ai abu nanğo sorgomq di geregere sosımqa nanğo anjam dauryoqne. Tamo bei na aqa ai abu nanği misilinıjrimqa a qalib moiıem.’ Moses a degsi marej.

¹¹ Ariya ninği mareqnub, ‘Tamo bei aqa ai kiyo aqa abu kiyo inği qa truquamqa a na minjqas, “İjo inği inği ejunum endi e ni emqa kere. Eo. E ni emqasai. E nami Qotei atraıyqa giltem deqa e ni aqaryaimqasai.” ’

¹² A degsi minjqas di ninği marqab, ‘A keretqo. A na aqa ai abu nanği aqaryainjraiıq.’ Ninği degsib marqab.

¹³ Nunğo kumbra dena ninği Qotei aqa anjam gotranıyoqnsibqa olo nunğo segi moma nanğo kumbra dauryeqnub. Ninği kumbra deqaji gargəkoba yeqnub.”

Ninği kiye na tamo a jiga yeqnu?

¹⁴ Yesus a Farisi nanği anjam degsi minjrısiqa olo tamo unğasari kalil nanği metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ninği kalil ijo anjam endi geregere qusib poingem.

¹⁵ Tamo bei a inği uyımqa aqa miligiıq aıqas dena tamo jiga yqasai. İnği uge uge tamo aqa miligiıq na oqoqnsıq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

¹⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

¹⁷ Yesus na tamo unğasari nanği anjam degsi minjrısiq koboonaqa a nanği uratnjrısiqa tal miligiıq gilej. A tal miligiıq gilsıq di sonaqa aqa anğro nanği na aqa yawo anjam di aqa utru qa nenemyeb.

¹⁸⁻¹⁹ Nenemyonabqa minjrej, “Ninği dego ijo yawo anjam di aqa utru poingosai e? Ninği quıy. Tamo nanği inği uyeqnabqa aisiq meneq di unu. Meneq dena bi talq di waiyeqnub. İnği di tamo aqa are miligiıq aıyosai. Aqa bi anıq aıqo koboqo. Deqa inği dena tamo jiga yqa keresai.” Yesus aqa anjam dena a inği uyo kalil jiga saıqoji qa marej.

²⁰ Osiqa aqa anğro nanği olo minjrej, “İnği uge uge tamo aqa miligiıq na oqoqnsıq branteqnu qaji dena tamo jiga yeqnu.

²¹ Di kiyaga? İnği uge uge di tamo aqa are miligiıq na branteqnu. İnği uge uge di ağı ubtosıy mernğwai. Areqalo uge uge, unğa qa laoqa, bajınıoqa, tamo qaloqa,

²² was aqa ñauı anjamıyoqa, was aqa ñoro qa maulyoqa, kumbra uge uge yoqa, gisanıoqa, laña laña laoqa, was qa ugeoqa, was yomuiyoqa, aqa segi ñam soqtoqa, nanari kumbra yoqa.

²³ Kumbra uge uge deqaji tamo aqa are miligiıq na brantoqnsıq dena tamo jiga yeqnu.”

Fonisia qure qaji uña a Yesus qa aqa areqalo singilatej

²⁴ Onaqa Yesus a dena tigelosiq walwelosiq Tair qure nango sawaq gilej. Tamo nangi a qa qalieaib deqa a uliosiq gilej. Gilsiq tal bei gogetosiq sosiq a uliesqa keresai. Tamo qudei nangi a unsib mareb, “Yesus a gago sawaq bqo. A talq di unu.”

²⁵ Degsib marnabqa uña bei a qusiq aqa angro sebin a mondor uge ti soqnej deqa a Yesus aqa talq giloqujatosiq aqa areq di singa pulutej.

²⁶ Uña di a Grik qaji. A Juda uña sai. A Siria sawaq di nambabej. A Fonisia qure qaji. A Yesus aqa areq di singa pulutosiq a wainyoqnsiq minjoqnej, “Ni na mondor uge di wiyimqa a ijo angro uratosim ulanqas.”

²⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Iga angro du du nangi mati ingi anainjrim uyib menetnjrqas di kumbra bole. Iga angro du du nango ingi yainjrsim olo baun nangi anainjrqom di kumbra bolesai.”

²⁸ Onaqa uña dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni kere maronum. Ariya e kamba anjam bei mermit ni que. Angro du du nangi ingi uyeqnabqa ingi ñengi ululoneqnaqa baun nangi dego uyeqnub.”

²⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O uña, ni kere maronum. Ni degsi maronum deqa ni gilime. Mondor uge a ino angro uratosiq ulanqo.”

³⁰ Degsi minjnaqa a aqa talq gilsiq nam atej di mondor uge a nami aqa angro uratonaga a bijalq di ñeiesonaq unej.

Tamo bei dabkala geteño men singilaej qaji di Yesus na boletej

³¹ Onaqa Yesus a Tair qure nango sawa uratosiq Saidon qure ambleq na walwelosiq Dekapolis sawaq gilsiq Galili ya aguq di brantej.

³² Di brantosiq sonaga tamo qudei na tamo bei dabkala geteño men singilaej qaji a osi bosibqa Yesus pailyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni ino ban aqa gateq di atimqa a boleqas.”

³³ Onaqa Yesus a tamo di osiq tamo ungasari nangi uratnjrsiq a segi sosiq aqa ban gei aiyel tamo di aqa dabkalaq jigej. Jigsia aqa segi maul osiq tamo di aqa men tonyetej.

³⁴ Osiqa lan tarosiq are tulan gulbekobaiyonaqa jagwa titosiq marej, “Efata.” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “Dabkala waqeme.”

³⁵ A degsi marnaqa tamo di aqa dabkala waqej. Aqa men dego boleej. Boleonaqa a anjam bole maroqnej.

³⁶ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi endegsi minjrej, “Ningi kumbra unonub endi tamo qudei nangi ubtosib minjraib.” Degsi minjrnaqa nangi aqa anjam di quetosai. Nangi giloqnsibqa Yesus aqa manwa deqa mare mare laqneb.

³⁷ Mare mare laqnabqa tamo gargekoba nangi quoqnsib tulan prugoqnsib maroqneb, “Manwa kalil Yesus a yeqnu qaji di a geregere yeqnu. Agi a na tamo dabkala geteñjro qaji nangi boletnjreqnaqa nango dabkala olo waqeqnaqa nangi anjam queqnub. Tamo men singilainjro qaji nangi dego gereinjreqnaqa nangi anjam bole mareqnub.”

8

Yesus a tamo 4,000 nangi ingi anainjrej

¹ Onaqa bati bei Yesus a wadau sawaq di sonaga tamo ungasari tulan gargekoba nangi olo aqa areq di korooqneb. Nangi ingi saiqoji. Deqa Yesus na aqa angro nangi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej,

² “Tamo ungasari nangi bati qalub e koba na soqneb nangi ingi saiqoji. Deqa e nangi qa are ugeibqo.

³ Nangi qudei isaq na beb. Deqa e nangi mam ti suweinjitqa gamq di nangi mam na lao uge.”

⁴ Degsi minjrnaqa nanği na kamba minjeb, “Sawa endi wadau. Deqa iga qabe na ingi osimqa tamo unğasari gargəkoba endi anainjronam kereqas?”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bem gembub unu?” Onaqa minjeb, “Bem 7 unu.”

⁶ Onaqa Yesus na tamo unğasari nanği minjrej, “Ningi kalil mandamq di awoelenjoiy.” Degsi minjrnaqa nanği kalil mandamq di awoonabqa Yesus na bem 7 di osiqa Qotei pailyej. Pailyosiqa bem giŋgenjyosiqa aqa anğro nanği enjreqnaqa nanği na osi giloqnsibqa tamo unğasari nanği anainjreqnab uyoqneb.

⁷ Qe kiñilala qudei dego soqneb. Deqa Yesus na qe di osiqa Qotei pailyosiqa aqa anğro nanği minjrej, “Qe endi dego tamo unğasari nanği anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanği na qe di osib tamo unğasari nanği jeisib anainjreqnab uyoqneb.

⁸ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenjeb qaji di Yesus aqa anğro nanği na koroijosib gumba kokba 7 di jignab maqelenjeb.

⁹ Tamo kalil ingi uyeb qaji nanği sisiyeb 4,000.

Onaqa Yesus na tamo unğasari kalil nanği suweinjrnaqa nango qure qureq giloqneb.

¹⁰ Nanği gileqnabqa Yesus na aqa anğro nanği olo joqsiqa koba na qobun gogetosib Dalmanuta sawaq gileb.

Farisi nanği Qotei aqa mañwa bei unqajqa mareb

¹¹ Onaqa Farisi nanği Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib a ojqaqqa deqa a ombla anjam na qoteb. Osib gisanjyosib minjeb, “Ni Qotei aqa mañwa bei babtım iga unqom.”

¹² Degsib Yesus minjnabqa a nanği qa are tulan gulbeyonaqa jagwa titosiqa minjrej, “Ningi tamo unğasari bini bati endeqa unub qaji kiyaga e Qotei aqa mañwa bei lanja babbıt nıngi unqajqa metbeqnub? Nıngi quiy. E Qotei aqa mañwa bei nıngi osorıngwasai.”

¹³ Yesus a Farisi nanği degsi minjrısiqa nanği uratnjrsıqa olo qobun gogetosiqa ya agu taqal beiq gilej.

Bem tiyeqnu qaji sum qa yawo anjam

¹⁴ Bati deqa Yesus aqa anğro nanği bem oqajqa are walnjrej. Bem qujai bole qujai qobun miligiq di soqnej.

¹⁵ Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Ningi geregere ñam atsib soqniy. Bem tiyeqnu qaji sum Farisi nango bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas. Herot aqa bem dego tiyekritosim tulan kobaqujaqas.”

¹⁶ Onaqa Yesus aqa anğro nanği aqa yawo anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Iga bem osai deqa kiyo mergwo?”

¹⁷ Onaqa Yesus a nango anjam di qalieosiqa nenemnjrej, “Ningi kiyaga bem osai deqa mareqnub? Kiyaga nıngi e qa poıngosai unu? Nungo are getenğejunu kiyo?”

¹⁸ Nıngi ijo sıngila unoqnsib unosaibuleqnub. Nıngi ijo anjam quoqnsib quosaibuleqnub.

¹⁹ E nami bem 5 giŋgenjyosimqa tamo 5,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa nıngi ingi oto koroijosib gumba kokba gembub jignab maqelenjeb?” Onaqa nanği na Yesus minjeb, “Gumba 12.”

²⁰ Onaqa olo minjrej, “Bati bei e bem 7 dego giŋgenjyosimqa tamo 4,000 anainjronam uynab menetnjrnaqa nıngi ingi oto koroijosib gumba kokba gembub jignab maqelenjeb?” Onaqa minjeb, “Gumba 7.”

²¹ Onaqa minjrej, “Ningi kiyaga e qa poıngosai unu?”

Yesus a tamo ñam qandimyej qaji boletej

²² Yesus na aqa anğro nanği degsi minjrısiqa koba na qobun na gilsib Betsaida qureq di tıryeb. Tıryosib mandamq ainabqa tamo qudei na tamo bei ñam qandimyej qaji a Yesus aqa areq osi bosib minjeb, “Ni ino ban aqa gateq di atımqa a olo boleosim ñam poiyqas.”

²³ Onaqa Yesus a tamo di aqa ban ojsiqa qure polomq osi gilsika aqa namdamuq di misel atetej. Osiqa aqa gateq di aqa ban atsiqa nenemyej, “Ni sawa unqa kere e?”

²⁴ Onaqa a nam atsiqa marej, “E tamo nangi unjronum nangi namtan bul annileq nub.”

²⁵ Onaqa Yesus a olo tamo di aqa namdamuq di aqa ban atnaqa a nam atej namdamu bole suwanej. A sawa kalil geregere unej.

²⁶ Onaqa Yesus na minnej, “Ni ino talq gilime. Ni qure miligiq gilaim.”

Pita a Yesus qa poiyonaqa aqa nam ubtej

²⁷ Onaqa Yesus na aqa angro nangi olo joqsiqa koba na walwelosib Sisaria Filipai qure nango sawaq di brantosib gamq di Yesus na aqa angro nangi endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nangi e qa kiyersib mareqnub?”

²⁸ Onaqa nangi na minjeb, “Tamo qudei nangi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nangi mareqnub, ni Elaija. Qudei nangi mareqnub, ni Qotei aqa medabu o tamo nangi nami soqneb deqaji bei.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo nenemnjrej, “Ningi segi e qa kiyersib mareqnub?” Onaqa Pita na minnej, “Ni Kristus.”

³⁰ Pita a anjam degsi ubtonaqa Yesus na aqa angro nangi singila na getentnjrsiqa minjrej, “Ningi anjam di olo tamo qudei minjraib.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³¹ Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “E Tamo Angro. Bunuqna e jaqatin koba oqai. Juda gate nangi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti e qoreibosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³² Yesus a anjam degsi ubtosiq marnaqa Pita na Yesus osiqa qalaq gilsika njirintej.

³³ Onaqa Yesus a bulosiqa aqa angro nangi koqnjrsiqa Pita njirintosiqa minnej, “Ni Satan bul. Deqa ni ijo qoreq gile. Ni Qotei aqa areqalo dauryosai. Ni mandam tamo nango areqalo dauryonum. Dauryosim agi ni na anjam di merbonum.”

³⁴ Osiqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi ti aqa segi angro nangi ti metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim aqa segi namburbas qoboiosim e daurbem.

³⁵ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa ti ijo anjam bole qa ti are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

³⁶ Tamo bei a mandam qa nro kalil koroiyosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di nro dena a kiyersim aqaryaiyqas? Di keresai.

³⁷ Aqa qunun padalqas di a awai kiye atsim dena aqa qunun olo aqaryaiyosim a nambile sqas? Di keresai.

³⁸ E Tamo Angro. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi Qotei toreil qoreiyoqnsib une atoqnsib laqnub. Deqa bini bati endi tamo bei a e qa ti ijo anjam qa ti jemaikyqas di mondon e ijo Abu aqa rian na ti aqa lan angro nango rian na ti bosiyqa e kamba tamo deqa jemaibqas.”

9

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nangi endegsi minjrej, “E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nangi morenosaisoqnibqa Qotei a singila ti bqas. Bosim nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba soqnim nangi unqab.”

Yesus aqa jejamu bulyonaq aqa angro qalub nangi unobeiteb

² Osiqa bati 6 onaqa Yesus a tigelosika Pita na Jems na Jon na nangi segi qalub joqsiqa koba na mana goge kobaq oqsib di soqneb. Sosibqa Yesus aqa jejamu bulyonaq nangi unobeiteb.

³ Aqa gara dego tulan pulonjosi qatekritej. Tamo bei na gara yansqas degsim qatqa keresai.

⁴⁻⁵ Onaqa Moses Elaija wo nanngi brantosib Yesus koba na anjam maroqneb. Mareqnabqa Yesus aqa angro nanngi na nanngi aiyel unjrsibqa Pita a Yesus minnej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo nanngi bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa ni marimqa iga tal kiñilala qalub gereiygom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.”

⁶ Yesus aqa angro nanngi tulan ulaugete deqa Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa anjam di lanja marej.

⁷ Onaqa lanbi aisiqa nanngi kabutnjrnaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanngi queb, “Endi ijo Angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji. Ningi aqa anjam quetoqniy.”

⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanngi bulosib nam ateb di Yesus a segi nanngi koba na sonab uneb. Nanngi tamo bei unosai.

⁹ Onaqa nanngi Yesus ombla manaq dena olo aiyeqnsibqa Yesus na minnej, “Manwa ningi mana goge di unonub qaji di ubtosib tamo qudei minjraib. Bunuqna e Tamo Angro moisiy olo subq na tiglotqa bati deqa ningi na ubtosib minjroqnaqab.”

¹⁰ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusib segi segi maroqneb, “Yesus a kiyaqa subq na tigelqa marqo? Anjam di aqa utru iga poigosai.” Degsib maroqnsib Yesus aqa anjam di nango areqaloq di atnab soqnej.

¹¹ Osib nanngi Yesus minjeb, “Dal anjam qalie tamo nanngi mareqneb, ‘Elaija a namo bamqa Kristus a bunuqna bqas.’ Anjam di kiyaqa degsib mareqneb?”

¹² Onaqa Yesus na minnej, “Nango anjam di bole. Elaija a namo bosim tamo ungasari kalil nango areqalo gereiyetnjrsim soqnim bunuqna Kristus a bqas. Ariya anjam kiye nengrenq di unu? Anjam agiende. Jeu tamo nanngi na e Tamo Angro kumbra uge ebibqa e jaqatin koba oqai.

¹³ E ningi olo merngwai. Elaija agi bej. Bonaqa gulbe kalil nanngi a yqajqa are soqnej qaji agi yeb. Anjam di nami a qa nengrenyeb unu.”

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

¹⁴ Onaqa Yesus na aqa angro qalub nanngi di joqsiqa koba na aisib mana utruq di branteb. Brantosib nam ateb di Yesus aqa angro qudei nanngi ti dal anjam qalie tamo qudei ti anjam na qoteqnaq unjreb. Tamo ungasari gargekoba nanngi dego Yesus aqa angro nanngi kainjresonab unjreb.

¹⁵ Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus unsibqa tulan prugugetosib gurgur ti aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, bilaq bole.”

¹⁶ Degsib minjnabqa Yesus na aqa angro nanngi nenemnej, “Ningi nanngi ti anjam kiye na qoteqneb?”

¹⁷ Onaqa tamo ungasari nango ambleq dena tamo bei brantosiqa Yesus minnej, “O Qalie Tamo, e ijo angro mel osi bonum agiende. Ni na a boletqajqa deqa osi bonum. A mondor uge ti. Deqa aqa medabu getenyejunu.

¹⁸ Mondor uge dena aqa jejamu ojoqnsiqa mandamq waiyeqnaqa ara gijiriqtoqnsiqa tindaneqnu. Oqnsiqa maul aiyeqnu. Deqa e na ino angro nanngi minjronum, ‘Ningi mondor uge di wiyiy.’ Minjronumqa nanngi na wiyqa yonub keresaiinjrqa.”

¹⁹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bole sai. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulbe di qoboioqnaqai? Angro mel di ijo areq osi boiy.”

²⁰ Onaqa osi bonabqa mondor uge dena Yesus unsiqa angro di qunjimyonaa a mandamq aisiqa belbelonaqa aqa medabuq na maul aiyoqnej.

²¹ Onaqa Yesus na angro di aqa abu nenemyej, “Bati gembub a degesoqnej?” Onaqa minnej, “A angro kiñala qa degesoqnej agi bini unu.

²² Mondor uge na a qalsim moiyoṭṭa oqnsiqa bati gaigai a ṇamyuwoq o yaq waiyeqnu. Deqa ni na iga aqaryaigwa kereamqa aqaryaige.”

²³ Onaqa Yesus na minjej, “ ‘Kereamqa’ degsi merbaim. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a kumbra kalil yqa kere.”

²⁴ Onaqa tamo dena lelenṣiqa Yesus minjej, “E ni qa ijo areqalo singilatonum. Ariya ijo areqalo olo gulbeibeqnu. Deqa ni na aqaryaibimqa e geregere ijo areqalo ni qa singilatqai.”

²⁵ Onaqa tamo unḡasari gargekoba nanḡi gurgur ti bosib Yesus aqa areq di koroeqn-abqa Yesus a nanḡi unjrsiqa mondor uge di ṇirinṭosiḡ minjej, “Ni mondor uge. Ni na anḡro di aqa dabkala getentonum. Ni aqa medabu dego getentonum. Deqa ni anḡro di uratosim olo aqa jejamuḡ gilaim.”

²⁶ Degsi minjnaqa mondor uge a lelenḡkobaosiqa anḡro di singila na qunjimyosiqa a uratosiḡ ulanjej. Ulanḡonaqa anḡro di a moiyoḡbulosiqa ṇeiesonaqa tamo qudei nanḡi unsib mareb, “A moiḡo.”

²⁷ Onaqa Yesus na anḡro di aqa baṇ titonaqa a boleosiḡ tigelej.

²⁸ Onaqa Yesus aqa anḡro nanḡi aqa areq lumu bosib nenemyeb, “Iga kiyaaqa mondor uge di wiyqa yonumqa keresaiḡwo?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Niḡi mondor uge deqaji winjrqa osibqa Qotei pailyoqniy. Dena qujai niḡi na mondor uge winjrib jaraiqab. Gam bei na sai.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³⁰ Onaqa Yesus na aqa anḡro nanḡi olo joqsiqa koba na sawa di uratosib Galili sawa ambleq na walwelosib giloqneb. Tamo unḡasari nanḡi a qa qalieaib deqa nanḡi uliosib giloqneb.

³¹ Giloqnsibqa gamq di Yesus na aqa anḡro nanḡi anjam endegsi minjrej, “E Tamo Anḡro. Jeu tamo nanḡi na e ojsibqa tamo qudei nango baṇq di atib lubib moiḡai. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³² Onaqa Yesus aqa anḡro nanḡi aqa anjam di geregere poinjrosai. Deqa nanḡi a olo nenemyqajqa ulaeb.

Yesus aqa anḡro yai a ṇam ti sqas?

³³ Onaqa Yesus aqa anḡro nanḡi ti gilsib Kaperneam qureq di branteb. Brantosib tal bei gogetosib di sosibqa Yesus na aqa anḡro nanḡi endegsi nenemnjej, “Niḡi gamq di anjam kiye na qotoqnab?”

³⁴ Onaqa nanḡi mequmosib soqneb. Di kiyaaqa? Nanḡi gamq di Yesus aqa anḡro yai a nanḡi kalil buṇjrsim ṇam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

³⁵ Onaqa Yesus a awoosiqa aqa anḡro 12 nanḡi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Tamo bei a ṇam ti sqa marsimqa a mati tamo kalil nango kanḡal tamo soqnem. Osimqa a ṇam ti sqas.”

³⁶ Yesus a nanḡi degsi minjrsiqa anḡro kiṇala bei osiqa nango ambleq di tigeltosiqa olo soqonjyosiqa nanḡi minjrej,

³⁷ “Tamo bei a ijo ṇam qa are qalsimqa anḡro kiṇala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas. Tamo a e osim geregereibqas di a na e segi geregereibqasai. A na ijo Abu e qarinjbej qaji di dego osim geregereiyqas.”

Tamo nanḡi iga jeutgosaieqnub di nanḡi iga koba na wau qujai

³⁸ Onaqa Jon na Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni que. Iga tamo bei unem. A ino ṇam na mondor uge nanḡi winjreqnaqa iga na unsim saidyem. Di kiyaaqa? A iga koba na wauosaieqnu deqa.”

³⁹ Onaqa Yesus na minjej, “Niḡi a saidyaib. A ijo ṇam na maṇwa bei babtqas di a urur olo e misilinḡba keresai.

⁴⁰ Tamo nanḡi iga jeutgosaieqnub di nanḡi iga koba na wau qujai.

⁴¹ Tamo bei a endegsi are qalqas, ‘Tamo di a Kristus dauryeqnu qaji tamo.’ A degsi are qalsimqa tamo di osim ya tigsim anaiyqas di Qotei na kamba awai bole yqas. Yimqa aqa awai bole di tamo bei na olo yaikyqas keresai.”

Ningi une torei uratiy

⁴² Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na angro kiñala bei e qa aqa areqalo singilateqnu qaji di osim uneq waiyqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. Iga tamo di ojsim menin kobaquja osim sil na aqa kakroq di tontosim waiyim ya robuq aiqas di kere.

⁴³⁻⁴⁴ Ino ban na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa ban di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaa? Ni ban genjo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni ban aiye ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas. Namyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ino singa na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa singa di gentosim waiy. Ni degye. Di kiyaa? Ni singa genjo sosimqa une bei yqasai di kere. Di ni nambile gaigai sqam. Ariya ni singa aiye ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

⁴⁷ Ino namdamu na ni titmosim uneq waimqa laqnimqa namdamu di otorosim waiy. Ni degye. Di kiyaa? Ni namdamu qujai ti sosimqa une bei yqasai di kere. Di Qotei a ino Mandor Koba sosim ni taqatmqas. Ariya ni namdamu aiye ti sosimqa une yqam di keresai. Di Qotei na ni namyuwoq waimqas.

⁴⁸ Namyuwo di mosoqasai. Gaigai yuoqnqas. Namyuwoq di tamo nango ambli bati gaigai sqab. Nangi morenqa keresai.”

⁴⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo angro kalil nangi jaqatin oqnsib sqab. Atraiyo ingiq di bar atoqnsib namyuwo na koiteqnub dego kere.

⁵⁰ “Bar a bole. A qajarara koba. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai. Dego kere ningi bar bul sosibqa nungo was nangi koba na geregere lawo na laqniy.”

10

Yesus a una uratqajqa anjam marej

¹ Osiqa Yesus a sawa di uratosiqa Judia sawaq gilsiq Jordan ya taqal beiq di soqnej. A di sonaqa tamo ungasari gargekoba nangi bosib aqaq di koroonaqqa aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo dauryosiqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

² Onaqa Farisi nangi olo Yesus aqa areq bosibqa a anjam bei grotimqa qusib nangi a ojqaqqa deqa laja gisanjosib endegsib nenemyeb, “Tamo bei na aqa una uratqa kere e? Gago dal anjam degsi unu e?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Moses a dal anjam kiyersi marej?”

⁴ Onaqa nangi na minjeb, “Moses a marej, ‘Tamo bei na aqa naun uratqa osimqa pepa bei nengrenjosim yosim di a uratqas.’”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Nungo are getengejunu deqa Moses a dal anjam degsi nengrenjosiq ningi engej.

⁶ Ariya ningi quiy. ‘Tulan nami Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyosiqa a tamo una wo dego gereinjrej.

⁷⁻⁸ Deqa tamo bei na aqa ai abu nangi uratnjrsimqa aqa naun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.’ Qotei aqa anjam di nengrenq di unu. Deqa tamo una wo nangi jejamu qujai sqab. Nangi olo jejamu aiye sqasai.

⁹ Qotei na nangi aiye turtnjrej deqa tamo bei na olo potnjrai.”

¹⁰ Osiqa Yesus a tal bei gogetosiq di sonaqa aqa angro nangi aqa areq bosibqa aqa anjam deqa nenemyeb.

¹¹ Nenemyonabqa minjrej, “Tamo bei na aqa naun uratosim olo una bei oqas di a na aqa naun kumbra ugeq waiyqo.

¹² Un̄a a dego aqa gumbulun̄ uratosimqa olo tamo bei oqas di a na aqa gumbulun̄ kumbra ugeq waiyqo.”

Angro du du nangi Yesus aqa areq beb

¹³ Onaqa tamo un̄gasari qudei nangi nan̄go angro du du joqsib Yesus na aqa ban̄ nan̄go gateq di atetn̄jrqa marsib Yesus aqa areq beb. Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na saidn̄jrsib minjreb, “Nun̄go angro du du nangi joqsib endeq baib.”

¹⁴ Degsib saidn̄jrnabqa Yesus na aqa angro nangi n̄irin̄tn̄jrsiqa minjrej, “Angro du du nangi uratn̄jrib ijo areq beb. Nangi saidn̄jraib. Tamo un̄gasari nangi angro du du deqaji bul sqab di Qotei a nan̄go Mandor Koba sosim nangi taqatn̄jrqa.

¹⁵ E bole mern̄gwai. Tamo nangi angro du du bul sqasai di Qotei na nangi osim taqatn̄jrqa. Deqa a nan̄go Mandor Koba sqasai dego.”

¹⁶ Osiqa Yesus na angro du du nangi di soqon̄jrsiqa aqa ban̄ nan̄go gateq di atetn̄jrsiqa nangi qa Qotei pailyej.

Ñoro tamo bei a Yesus ombla anjam mareb

¹⁷ Osiqa Yesus a dena tigelosiqa gam dauryosiq gileqnaqa tamo bei urur ti aqa areq bosiqa aqa singaq di singa pulutosiqa nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e n̄ambile gaigai sqai?”

¹⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaa e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole.

¹⁹ Ariya ni Qotei aqa dal anjam qalie. Anjam agiende. ‘Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni tamo bei aqa un̄a jejamu ojetaim. Ni bajin̄aim. Ni tamo bei aqa jejamu lan̄a gisan̄yaim. Ni was bei aqa ingi ingi lan̄a gisan̄ na yaiyaim. Ni ino ai abu nan̄go sorgomq di geregere sosimqa nan̄go anjam dauryoqne.’ ”

²⁰ Onaqa tamo dena olo Yesus minjej, “O Qalie Tamo, e angro kiñala qa dal anjam kalil di dauryosim boqnem agi bini degsi unum.”

²¹ Onaqa Yesus a tamo di koqyosiq qalaiyosiq minjej, “Ni dal anjam kalil di dauryosim keretonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiqoji nangi jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Yimqa bunuqna ni lan̄ qureq di awai bole itqam.”

²² Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are tulan̄ gulbekobaiyej. A ingi ingi koba ti soqnej deqa ulatamu ugeiyonaqa ulanej.

²³ Onaqa Yesus na aqa angro nangi koqn̄jrsiqa endegsi minjrej, “Tamo un̄gasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatn̄jrsim nan̄go Mandor Koba sqa marsibqa lan̄ qureq oqwajqa ban̄gi koba.”

²⁴ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa tulan̄ prugeb. Onaqa Yesus na olo minjrej, “O ijo angro, n̄ingi quiy. Tamo un̄gasari nangi Qotei na taqatn̄jrsim nan̄go Mandor Koba sqa marsibqa lan̄ qureq oqwajqa tulan̄ ban̄gi koba.

²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa ban̄gi koba. Dego kere tamo un̄gasari ingi ingi koba ti unub qaji nangi Qotei na taqatn̄jrsim nan̄go Mandor Koba sqa marsibqa lan̄ qureq oqwajqa tulan̄ ban̄gi koba.”

²⁶ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa olo tulan̄ prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a anjam degsi mergwo deqa tamo yai nangi Qotei na elen̄amqa nangi n̄ambile gaigai sqa kere?”

²⁷ Onaqa Yesus a nangi koqn̄jrsiqa minjrej, “Tamo nangi segi n̄ambile sqa keresai. Ariya Qotei na nangi elen̄qa kere. Di kiyaa? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum.”

²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole mern̄gwai. Tamo nangi e qa ti ijo anjam bole qa ti are qaloqnsib nan̄go segi tal, nan̄go was nangi, nan̄go jaja nangi, nan̄go ai abu nangi,

nanjo angro nanji ti nanjo wau kalil dego uratnjrsib e daurbqab di Qotei na olo tal, was, jaja, ai, angro, wau gargekoba nanji enjrqas. Yimqa jeu tamo nanji dego bosib nanji gulbe enjroqnqab. Ariya mondon nanji nambile gaigai sqab.

³¹ Deqa ningi quiy. Tamo gargekoba bini ñam koba ti unub qaji nanji mondon ñam saiqoji sqab. Ariya tamo gargekoba bini ñam saiqoji unub qaji nanji mondon ñam koba ti sqab.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³² Osiqa Yesus na aqa angro nanji joqsiqa koba na gam dauryosib Jerusalem aiy-oqneb. Aiyeqnsibqa Yesus a namoeqnaqa aqa angro nanji bunuqna dauryoqnsibqa are tontontjroqnej. Tamo ungasari qudei gam na dauryoqneb qaji nanji dego ulaosib aiyeqneb. Onaqa Yesus na aqa angro 12 nanji segitnjrsiqa a une kiye turqas deqa nanji sainjroqnej.

³³⁻³⁴ A na nanji endegsi minjrej, “Ningi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia tamo qudei na e ojsib dal anjam qalie tamo nanji ti atra tamo kokba ti nanjo banq di e atqab. Yimqa nanji na ijo jejamu lanja gisanjosib merbqab, ‘Ni une ti. Deqa ni moi qam.’ Nanji e degsib gisanbosib e olo ojsib tamo nanji Qotei qaliesai qaji nanjo banq di e atqab. Yimqa nanji na e misilinjboqnsib miselboqnsib bu toqon na e kumbainjboqnqab. Osib e njamburbasq di lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

Jems Jon wo nanji aiyel tamo kokba sqajqa mareb

³⁵ Onaqa Sebedi aqa njiri aiyel Jems Jon wo nanji Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Qalie Tamo, aqo aiyel anjam bei mermonam ni gago anjam dauryqa kere kiyo?”

³⁶ Onaqa Yesus na nanji aiyel nenemnrej, “E ningi kiyernjgawajqa deqa ningi ijoq bonub?”

³⁷ Onaqa nanji aiyel na Yesus minjeb, “Mondon ni rian koba ti lan goge na bosim gago Mandor Koba sosimqa bati deqa ni marimqa aqo aiyel ino ban woq ino ban qonanq di awoqom.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam ningi merbonub di aqa utru ningi geregere poingosai. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. E gulbe koba dego oqai. Gulbe di tamo nanji ya tuqtjnro bul. Jaqatin ti gulbe ti e oqai di ningi aiyel dego oqa kere e?”

³⁹ Onaqa nanji na minjeb, “Od, aqo aiyel oqa kere.”

Onaqa Yesus na olo nanji aiyel minjrej, “Bole, jaqatin e oqai di ningi dego oqab. Gulbe e oqai di ningi dego oqab.

⁴⁰ Ariya tamo yai nanji ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab di e na marqa keresai. Di ijo wau sai. Tamo nanji Qotei na giltjnrej qaji nanji segi ijo ban woq ijo ban qonanq di awoqab.”

⁴¹ Yesus aqa angro 10 nanjo namdamuq di Jems Jon wo nanji na anjam di Yesus minjeb deqa qusib nanji aiyel qa njirjeb.

⁴² Onaqa Yesus na aqa angro 10 nanji metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi qalie, mandor kokba sawa sawa kalil taqateqnub qaji nanji nanjo segi ñam soqtoqnsib tamo ungasari nanji njirin na taqatnjreqnub.

⁴³ Ariya kumbra di nunjoq di saiq. Nunjo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nunjo wau tamo soqnem. Osim a ñam ti sqas.

⁴⁴ Nunjo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati nunjo kangal tamo soqnem. Osimqa a olo tamo kobaqujaqas.

⁴⁵ E Tamo Angro. Ningi ijo kumbra qalieosib degsib dauryoqniy. Ijo kumbra agiende. E na tamo ungasari nanji wauetnjreqnum. E deqa bem. Tamo ungasari nanji e wauetbqajqa e deqa bosai. Bunuqna e ijo segi nambile uratosiy tamo ungasari garkekoba nanji elenqai.”

Yesus na tamo nam qandimo boletej

⁴⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nanngi joqsiqa koba na walwelosib aisib Jeriko qureq di branteb. Brantosib Jeriko qure ambleq na walwelosib olo Jeriko uratosib aiyeq nabqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus dauryosib koba na aiyoqneb. Aiyeq nabqa tamo bei nam qandimyej qaji aqa nam Bartimeus a gam qalaq di awesosiqa tamo ungasari nanngi silali qa nilnjroqnej. Bartimeus a Timeus aqa niri.

⁴⁷ A gam qalaq di awesosiqa anjam endegsi quej, "Yesus Nasaret qaji a beqnu." A degsi qusiqa tulan lelenosiq marej, "O Yesus, Devit aqa Niri, ni e qa dulame."

⁴⁸ Onaqa tamo ungasari gargekoba Yesus dauryosib aiyoqneb qaji nanngi na Bartimeus niriŋtosib minjeb, "Ni lelenkobaaaim. Kiri." Degsib minjeq nabqa a nango anjam quetnjrosai. A olo tulan lelenoqnsiq Yesus minjoqnej, "O Devit aqa Niri, ni e qa dulame."

⁴⁹ Onaqa Yesus a tigelosiq tamo ungasari nanngi minjrej, "Tamo di metib ijo areq bem." Onaqa nanngi na tamo nam qandimyej qaji di metosib minjeb, "Ni are singilat. Ni tigel. Yesus a ni metmeqnu."

⁵⁰ Degsib minjnab qusiqa aqa gara jugo taqal atsiqa urur tigelosiq Yesus aqa areq bej.

⁵¹ Bonaqa Yesus na nenemyej, "E ni kiyermqajqa deqa ni e qa lelenoqnam?" Onaqa minjej, "O Tamo Koba, e olo nam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa lelenoqnam."

⁵² Onaqa Yesus na minjej, "Ni e qa ino areqalo singilatonum deqa e ni boletmqai. Deqa ino namdamu olo poimimqa ni aiye." Degsi minjnaqa aqa namdamu poiyo naqa sawa unsiq tigelosiq Yesus dauryosiq aiyej.

11

Yesus a donki aqa quraq di awoosiq Jerusalem aiyej

¹ Onaqa Yesus aqa angro nanngi koba na walwelosib aisib Jerusalem jojomysib Betfage qure ti Betani qure ti dia branteb. Qure aiyel di agi Oliv mana utruq di unu. Di brantosib Yesus na aqa angro aiyel qarinjrsiq minjrej,

² "Ningi aisib qure bei jojom di unu di brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaioqnej qaji. Ningi donki di unsib sil palontosib titosib osi boiy.

³ Ningi sil palonteqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, 'Ningi kiyaga donki aqa sil palonteqnub?' Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, 'Tamo Koba a wau ti deqa donki qa mergwo.' Yimqa a na donki qarinjim ijoq bqas."

⁴⁻⁵ Yesus a nanngi aiyel degsi minjrsiq qarinjrnaqa aisib gam jojomq di donki uneb. Donki di tal meq di tontonab sonaq uneb. Unsib sil palonteqnabqa tamo qudei gamq di tigelesoqneb qaji nanngi na nanngi aiyel nenemnjreb, "Ningi kiyaga donki aqa sil palonteqnub?"

⁶ Onaqa nanngi aiyel na anjam Yesus a minjrej qaji di tamo nanngi di minjrnab odnjrnabqa donki di osib Yesus aqa areq osi beb.

⁷ Bosib nango aiyel gara jugo piqtosib donki aqa quraq di tunabqa Yesus a segi donki gogetosiq quraq di awoej.

⁸ Awoonaqa donki a walwelosi aiyeqnaqa tamo ungasari gargekoba nanngi belenosib nango segi gara jugo piqtelenosib gamq di tuelenoqneb. Tamo qudei nanngi nañuq dena nam banga gingenjosibqa osi bosib di dego gamq di tuelenoqneb.

⁹ Onaqa Yesus a donki quraq di awoosiq walweleqnaqa tamo ungasari namooqneb qaji nanngi ti bunuoqneb qaji nanngi ti tulan lelenoqnsibqa maroqneb, "Iga ni qa tulan areboleboleiqnu. Ni Tamo Koba aqa nam na bonum deqa a ni tulan geregereimeqnu.

¹⁰ Ni gago moma Devit aqa wau osimqa ni kamba gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bonum. Deqa iga Qotei lan goge di unu qaji aqa nam soqtoqnqom!" Tamo ungasari nanngi degoqnsib lelen ti Yesus dauryoqneb.

¹¹ Onaqa Yesus a walwelosi aisiq Jerusalem di brantosiq atra tal koba miligiq gilej. Gilsiq ingi ingi kalil atra tal miligiq di soqnej qaji di koqyoqnej. Osiq bilaqtonaqa a olo atra tal koba uratosiq aqa segi angro 12 nangi joqsqa koba na puluosib Betani qureq gileb.

Yesus a qura minjej, “Ni olo bunu geitqasai”

¹² Nebeonaqa Yesus aqa angro nangi ti olo tigelosib Betani qure uratosib aiye. Nangi aiyoqnsibqa gamq di Yesus a mamyej.

¹³ Onaqa a isaq na nam atsiqa qura banga ti sonaq unsiq aqa gei unqajqa utruq gilej. Gilsiq unej qura gei bei saiqoji. Geitqa bati sai deqa banga segi sonab unej.

¹⁴ Unsiqa qura di minjej, “Ni olo bunu geitqasai. Tamo bei a bosim ino gei bei oqasai.” Degsi minjnaqa aqa angro nangi queb.

Yesus na tamo ungasari nangi atra talq dena winjrej

¹⁵ Onaqa Yesus aqa angro nangi ti walwelosi aisib Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq na atej di tamo ungasari gargakoba nangi ingi ingi qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrjsiq nangi winjrnaq jaraiye. Tamo qudei nangi silali piloqneb. Qudei nangi binon qarinyoqnsib dena silali oqneb. Deqa Yesus a nangjo jar ti jaram ti bilbelyosiq nangi dego winjrnaq jaraiye.

¹⁶ Osiqa tamo ungasari atra tal miligiq di ingi ingi osi laqneb qaji nangi dego saidnjrsiq winjrnaq jaraiye.

¹⁷ Nangi kalil jaraiyeqnabqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenye unu, ‘Ijo tal endi tamo ungasari kalil nangjo pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ningi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nangjo tal bulqo.”

¹⁸ Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a qa ulaosib a qalib moiqajqa gam namoqneb. Di kiyaga? Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej deqa.

¹⁹ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa angro nangi koba na olo Jerusalem uratosib gileb.

Qura a laosiq moiyej

²⁰ Nebeonaqa Yesus aqa angro nangi ti olo tigelosib gam dauryosib aiyoqnsib qura di olo uneb utru ti kalil laosiq moiyej.

²¹ Onaqa Pita a Yesus aqa anjam nami qura minjej qaji deqa olo are qalsiq Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni unime. Qura ni ya njrintem qaji agi laosiq moiyo.”

²² Onaqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi Qotei qa nungo areqalo singilatiy.

²³ E bole merngwai. Tamo bei a areqalo aiyeitqasai di a mana kobaquja endi minjqas, ‘Ni tigelosim yuwalq aiye.’ Aqa are miligiq di a endegsi are qalqas, ‘Bole, mana di a ijo anjam dauryqas.’ Degsi are qalqas di mana aqa anjam dauryosim tigelosim yuwalq aiqas.

²⁴ Deqa ningi quiy. Ningi ingi bei qa Qotei pailyqa osibqa endegsib are qaliy, ‘Ingi di Qotei na egwas.’ Degsib are qalsib pailyqab di a na engwas.

²⁵ Deqa ningi Qotei pailyqa osibqa tamo bei qa anjam soqnimqa ningi na aqa une kobotosib Qotei pailyy. Yimqa nungo Abu lan qureq di unu qaji a kamba nungo une kalil kobotetngwas.

²⁶ Ariya ningi tamo di aqa une kobotetqasai di nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego nungo une kobotetngwasai.”

Juda nangi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

²⁷ Osiqa Yesus aqa angro nangi koba na walwelosib aisib olo Jerusalem di branteb. Brantosib Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia walweleqnaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Juda gate nangi ti Yesus aqa areq bosib nenemyeb,

²⁸ “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinyej deqa ni bosim wau endi yeqnum?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngwai. Nenemngitqa ningi e merbibqa e yai na qarinyonaq bosim wau endi yeqnum di ubtosiy merngwai.

³⁰ Ningi na merbiy. Yai na Jon qarinyonaqa bosiqqa tamo ungasari nanngi yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo?”

³¹ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib mareb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinyej,’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’

³² Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarinyej,’ degsi minjqom di dego keresai.” Nanngi tamo ungasari nanngi ulainjsib deqa degsib qaireb. Di kiyaqa? Tamo ungasari nanngi maroqneb, “Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

³³ Nanngi degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinyej di iga qaliesai.” Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi degsib merbonub deqa e dego yai na qarinyonaq bosim wau endi yeqnum di ningi merngwai.”

12

Wain wau qa yawo anjam

¹ Yesus na Juda tamo kokba nanngi degsi minjrsiqa olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a tigelosiqqa aqa wauq gilej. Gilsiqqa wain sil yagelenosiqqa jen qosej. Qoso koboonaqa menin qura gogeq di tabir kuru bul gereiyej. Wain sil geitimqa wain gei koroiyosib parapariyosib aqa ya dia bilentqajqa deqa gereiyej. Osiqa wauq di tal atsiqa wau taqato tamo qudei nango banq di aqa wau uratetnjrsiqa sawa isaq gilsiq di soqnej.

² Sonaga wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo bei qarinyonaqa wau taqato tamo nangoq aisiqa minjrej, ‘Wau lanja na e qarinybqo bonum. Deqa ningi wain gei ebibqa e na osi gilqai.’

³ Degsi minjrnaqa nanngi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosiq gilej.

⁴ Gilnaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego ojsib aqa gate paratetosib tulan ugeugeiyeb.

⁵ Onaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib moiyo- oteb. Olo kangal tamo gargekoba nanngi qarinyneqnaqa aiyeqnaq qudei nūmougetoqneb. Qudei moiyoetnjroqneb.

⁶ Onaqa wau lanja a endegsi are qalej, ‘Ijo segi angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji di qarinyit aqas di nanngi a qalqasai. Nanngi aqa anjam quetqab.’

⁷ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej. Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanngi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

⁸ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib qalnab moinaqa aqa jejamu osib wau qalaq di waiyeb.

⁹ “Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanngi di kiyernjrqas? E ningi merngwai. A bosim nanngi nūmsim moiyoetnjrqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nango banq di uratetnjrimqa nanngi na kamba taqatesqab.

¹⁰ “Qotei aqa anjam bei unu. Ningi anjam di nami sisiyosai kiyo? Anjam agiende, ‘Tal gereiyo qaji tamo nanngi na tal ai arqsiqbqa uge qa marsib taqal waiyeb.

Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu.

Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.

¹¹ Tamo Koba a segi na tal ai di tigeltej deqa iga unsim mareqnum,

“Tal ai di tulan boleqja.” ’ ’ ”

¹² Onaqa Juda tamo kokba nanġi yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nanġo jejamuq di une qametnjrej. Nanġi degsib qalieosib deqa Yesus ojqa mareb. Ariya nanġi tamo unġasari nanġi ulainjrsib deqa nanġi Yesus ojqa uratosib jaraiyeb.

“Iga Sisar takis yqom e?”

¹³⁻¹⁴ Juda tamo kokba nanġi jaraiyosib Farisi nanġi ti Herot aqa wau tamo qudei ti nanġoq aisib minjreb, “Ninġi Yesus aqaq gilsib anjam bei nenemyibqa a anjam grotim iga qusim ojgom.” Degsib minjrsib nanġi qarinnjnab Yesus aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo unġasari nanġi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nanġi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nanġi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nanġi minjreqnum. Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

¹⁵ Onaqa Yesus a nanġo gisan anjam di poiyoanaqa minjrej, “Kiyaqa ninġi e anjam bei grotitqa qusib e ojqujqa deqa gisanbeqnub? Menin silali bei osi boiy. Osbab e unqai.”

¹⁶ Degsi minjrnaqa nanġi menin silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, “Menin silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nanġi na minjeb, “Di Sisar aqa.”

¹⁷ Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa inġi inġi a qa olo yiy. Qotei aqa inġi inġi a qa olo yiy.” Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugeteb.

Tamo moreño qaji nanġi olo subq na tigelqab

¹⁸ Onaqa bati deqa Sadyusi tamo qudei nanġi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nanġi mareqnub, “Tamo moreño qaji nanġi olo subq na tigelqasai.” Deqa nanġi bosib Yesus endegsib minjeb,

¹⁹ “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ñaun angro saiqoji soqnimqa aqa was bei na olo uña qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami dal anjam degsi nengrenyej.

²⁰ Deqa ni que. Was 7 nanġi soqneb. Nanġo was matu a uña osiqa moiyej. A angro saiqoji.

²¹ Onaqa aqa was yala na olo uña qujai di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Onaqa aqa was yala na olo uña di ej. Osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji.

²² Was 7 kalil nanġi uña qujai di osib moreneb. Nanġi angro saiqoji. Nanġi kalil morenonabqa ariya bunuqna uña di a dego moiyej.

²³ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nanġi subq na tigelabqa uña di a yai aqa ñaun tintin sqas? Ni qalie, was 7 kalil nanġi uña qujai di eb.”

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu ninġi poingosai e? Qotei aqa singila dego ninġi poingosai e? Od, ninġi poingosai. Utru deqa ninġi anjam grotonub. Grotosib agi nenembonub.

²⁵ Mondon tamo unġasari nanġi subq na tigelosibqa nanġi unjatqasai. Nanġi tamotqasai. Nanġi lan angro bul lanja sqab.

²⁶ “Ninġi quiy. Tamo nanġi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Moses a nami babtosi nengrenyej. Di ninġi sisiyosai kiyo? Ñam marin miligiq di puloneqnaqa Qotei a ñam pulonq di sosisqa Moses metosiq endegsi minjej, ‘E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.’

²⁷ Qotei na Moses degsi minjej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nanġo Qotei sai. A tamo ñambile so qaji nanġo Qotei. Anjam di ninġi tulan grotonub!”

Dal anjam kiye a tulan bolequja?

²⁸ Onaqa dal anjam qalie tamo bei a bosiqqa Yesus a Sadyusi nanġi ti anjam na qoteqnab unjrej. Yesus a geregere Sadyusi nanġi kamba anjam minjrnaqa qusiqa Yesus nenemyej,

“Qotei aqa dal anjam kiye a segi qujai tulan bolequja? Dal anjam kiye a dal anjam kalil bunjrejunu?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjej, “Dal anjam tulan bolequja agi mermqai. ‘O Israel ningi quiy. Gago Tamo Koba Qotei a segi qujai Tamo Koba.

³⁰ Deqa ni ino Tamo Koba Qotei a tulan qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino areqalo ti ino singila ti kalil a yekritime.’ Dal anjam di a segi qujai tulan bolequja. A na dal anjam kalil bunjrejunu.

³¹ Ariya dal anjam deqaji bei dego mermqai. Dal anjam agiende. ‘Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ino was nangi degsim geregereinjroqnume.’ Dal anjam boledamu aiyel agi e na mermonum. Dal anjam deqaji bei saiqoji.”

³² Onaqa dal anjam qalie tamo dena kamba Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni bole maronum. Qotei a segi qujai. Qotei bei saiqoji.

³³ Iga a tulan qalaqalaiyosim gago are miligi ti gago powo ti gago singila ti kalil a yekritqom di kumbra bolequja. Iga gago segi jejamu gereiyeqnum dego kere gago was nangi degsim geregereinjroqnum di dego kumbra bolequja. Dal anjam aiyel di tulan boledamu. Iga ingi ingi Qotei atraiyqom di lana kiñala. Iga ingi bei namyuwo na koitosim Qotei atraiyqom di dego lana kiñala. Ariya iga dal anjam aiyel di dauryqom di tulan bolequja.”

³⁴ Dal anjam qalie tamo di a tulan poiyoonaqa anjam degsi marnaqa Yesus a qusiqa minjej, “Ni anjam tulan boledamu maronum. Deqa sokiñala Qotei na ni taqatmosim ino Mandor Koba sqas.”

Onaqa tamo ungasari nangi olo anjam bei Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Kristus a kiyersim Devit aqa niri sqas?

³⁵ Onaqa Yesus a atra tal koba miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam plaltoqnej. Osiqa tamo ungasari nangi anjam bei endegsi minrej, “Dal anjam qalie tamo nangi kiyaqa mareqnub, ‘Kristus a Devit aqa niri’?”

³⁶ Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi Mondor Bole na Devit aqa medabu singilatetonaqa a endegsi marej, ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej, ‘Ni ijo ban woq endi awo. Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nangi elenqosiy ino sorgomq di atitqa ni na nangi taqatnjroqnam.” ’

³⁷ Ningi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa niri sqas?”

Dal anjam qalie tamo nangi kumbra uge uge yoqneb

Tamo ungasari gargekoba nangi sosibqa Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej.

³⁸ Yesus a anjam bei endegsi plaltosiq minrej, “Ningi dal anjam qalie tamo nango kumbra uge geregere tenemtoqniy. Nangi koro sawaq di tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetnjrsib ban ojetnjrqajqa deqa gara olekokba jugoqnsib laqnub.

³⁹ Nangi Qotei tal miligiq di, goiyo kokbaq di sosibqa tamo ñam ti nango awo jaramq di awoqnqajqa deqa areboleboleinjreqnu.

⁴⁰ Nangi unja qobul nangi gisanjroqnsibqa nango tal ti ingi ingi ti lana yainjreqnub. Osib tamo ungasari nangi na unjrsib nango ñam soqtetnjrqajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondon Qotei na nangi awai tulan ugedamu enjrqas.”

Unja qobul aqa silali kiñala soqnej di Qotei yekritej

⁴¹ Osiqa Yesus a atra tal miligiq di sosiqa silali ato qaji kulum jojomq di awoej. Awoosiqa nam atej di tamo ungasari nangi boqnsib silali ateqnab unjroqnej. Ñoro tamo gargekoba nangi boqnsib silali tulan kokba atoqneb.

⁴² Onaqa uña qobul bei ñoro tulan saiqoji a dego bosiqa menin silali kiñilala aiyel segi atej.

⁴³ Atnaqa Yesus na unsiqa aqa angro nanqi metnjrnaqa aqa areq bonabqa minjrej, “E bole merngwai. Uña qobul endi a ñoro tulan saiqoji. Deqa a na ñoro tamo kalil nanqi bunjrnsiqa silali kobaquja atqo.

⁴⁴ Ñoro tamo nanqi silali koba ejunub. Nanqi oto kiñala segi ateqnub. Ariya uña qobul endi a silali tulan sai bole sai. Aqa menin silali kiñilala aiyel segi naj agi atekritqo.”

13

Bunuqna jeu tamo nanqi na atra tal niñaqyqab

¹ Osiqa Yesus na aqa angro nanqi joqsiqa koba na atra tal koba uratosib giloqnsibqa aqa angro bei na minjej, “O Qalie Tamo, ni unime. Atra tal endi tulan bolequja. Atra tal walato qaji menin di tulan boledamu!”

² Onaqa Yesus na kamba minjej, “Atra tal ni unonum endi bunuqna jeu tamo nanqi na bosib tulan niñaqyosib aqa menin kalil paraparainjrsibqa taqal breinjrqab. Yimqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segi segiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

³ Osiqa Yesus a Oliv manaq oqsiq atra tal areiyosiq awesonaqa Pita na Jems na Jon na nanqi qalub Yesus aqa areq bosib lumu nenemyeb,

⁴ “Ni iga merge. Bati gembu jeu tamo nanqi bosib atra tal endi niñaqyqab? Niñaqyqa osibqa kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na ningi gisanqo uge.

⁶ Bunuqna gisanqo tamo gargekoba nanqi ijo ñam na bosib tamo ungasari nanqi minjroqngab, ‘E Kristus.’ Degsib tamo ungasari tulan gargekoba nanqi gisa gisanjroqngab.

⁷ “Bunuqna sawa bei bei qaji nanqi an na qotokobaoqngab. Ningi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.

⁸ Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqngab. Mandor qudei nanqi tigeloqnsibqa mandor qudei nanqi qoto itnjroqngab. Sawa bei beiq di mimin kokba ti mam ti ingi saio bati brantelenqas. Kumbra kalil di uña angrotqa osiqa mati jaqatin kiñala eqnu dego kere.

⁹ “Deqa ningi geregere ñam atoqniy. Kumbra kalil di brantosaisoqnmqa Juda nanqi na bosib ningi ojelenosib anjam pegiyo talq di ningi tigeltngoqngab. Osib nango Qotei tal miligiq di ningi kumbaingoqnsib olo ningi joqoqnsib Rom nango gate ti nango mandor ti nango ulatamuq di ningi tigeltngoqngab. Yimqa ningi ijo anjam bole palontoqnsib nanqi minjroqngab.

¹⁰ Sawa sawa kalilq di dego ningi ijo anjam bole ubtosib mare mare laqnibqa tamo ungasari nanqi quoqngab. Amqa diño bati brantqas.

¹¹ Nanqi na ningi ojoqnsib anjam pegiyo talq di tigeltngoqnbqa ningi endegsib are qalaib, ‘Iga na kamba anjam kiyersi minjrqom?’ Ningi degaib. Bati deqa Qotei na powo engoqnmqa ningi kamba anjam minjroqngab. Ningi segi na anjam minjrqasai. Mondor Bole na nungo medabu singilatetngim ningi anjam marqab.

¹² Bati deqa kumbra uge endeqaji brantqas. Tamo qudei na nango segi was nanqi ojoqnsib qaja tamo nango banq di atoqnibqa nanqi na nanqi ñumoqnib moreñoqngab. Tamo qudei na nango segi angro nanqi dego degsib ojoqngab. Angro qudei na nango segi ai abu nanqi jeutnjroqnsib ojoqnsib qaja tamo nango banq di atoqnibqa nanqi na nanqi ñumoqnib moreñoqngab.

¹³ Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo kalil nanqi ningi qa are tulan ugeinjroqngas. Ariya ningi ijo ñam singila na ojsib gilsib diño bati itqab di Qotei na ningi elenqas.”

Ingi tulan ugedamu brantqas

¹⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Dinjo batiamqa ingi tulan ugedamu a Qotei aqa getento warum miligiq di tigelesoqnm ningi unqab.” E Mak. Tamo ungasari ijo anjam endi sisiyeqnuq qaji nangi geregere sisiyosib poinjrem. Poinjrim marqab, bole. Osiqa Yesus na aqa angro nangi olo endegsi minjrej, “Ningi ingi ugedamu di unsibqa bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nangi jaraiyosib manaq oqoqujatebe.

¹⁵ Tamo ungasari tal meq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nangi jaraiyoqujatebe.

¹⁶ Tamo ungasari wauq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib nango gara jugo oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nangi torei dena jaraiyoqujatebe.

¹⁷ Bati deqa unja guman ti unja angro mom ti nangi jaraiyo bangioqnsib gulbe koba oqab.

¹⁸ Deqa ningi endegsib pailyoqniy, ‘Gulbe di awa bati qa brantaiq.’

¹⁹ Ningi degsib pailyoqniy. Di kiyaa? Bati deqa tamo ungasari nangi gulbe tulan kobaquja oqab. Gulbe deqaji nami brantosaiioqnej. Qotei na mandam atej bati deqa gulbe deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum. Bunuqna laja ambleq di dego brantqasai. Agi bati qujai deqa brantqas.

²⁰ Gulbe di aqa bati Tamo Koba a na truqutqas. A na truqutqasai di tamo ungasari kalil nangi padalekritqab. Aqa segi tamo ungasari nami giltinjrej qaji nangi padalaib deqa a na gulbe di aqa bati truqutqas.

²¹ “Bati deqa tamo qudei na merngwab, ‘Ningi uniy. Kristus a bqo agiende’ o ‘Kristus a bqo agide.’ Degsib merngibqa ningi nango anjam quetnjraib.

²² Tamo qudei nangi bosib gisanosib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei nangi maroqnqab, ‘E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ Degsib maroqnsib manwa kokba gargekoba babtoqnqab. Nango manwa dena nangi na tamo ungasari kalil areqalo niñaqyetnjroqnqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltinjrej qaji nango areqalo dego niñaqyetnjrqajqa wauoqnqab.

²³ Deqa ningi geregere nam atsib soqniy. Kumbra kalil di brantosaisonaqa e namoqna merngonum.”

Tamo Angro a singila ti rian ti bqas

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Gulbe kalil di nango bati koboamqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai.

²⁵ Bongar nangi lan goge na ululonosis mandamq aiyelenqab. Lan goge dia ingi ingi kalil renjinyelenqab.

²⁶ Bati deqa e Tamo Angro singila ti rian koba ti lanbiq na mandamq aiyoqnit tamo ungasari nangi tarosib e nubqab.

²⁷ Yimqa bati deqa e na ijo lan angro nangi qarinnjritqa nangi sawa sawa kalil keretosib Qotei aqa segi tamo ungasari nami giltinjrej qaji nangi lan utru utruq na koroinjrqab.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poinjem

²⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “E na qura qa yawo anjam ningi merngitqa dena geregere poinjem. Qura banga qalsim olo ñalguyoqnmqa ningi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

²⁹ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa ningi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Kristus bqajqa bati jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.’

³⁰ E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi kalil morenosaisoqnbqa kumbra kalil endi brantqas.

³¹ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Yesus bqajqa bati di tamo bei a qaliesai

³² Osiqa Yesus a olo marej, “Ijo bqajqa bati tamo qujai bei a qaliesai. Lan angro nangi qaliesai. E Qotei aqa Niri e segi dego qaliesai. Ijo Abu a segi qalie.

³³ “Ningi ijo bqajqa bati qaliesai deqa ningi geregere nam atsib soqniy.

³⁴ Ijo bqajqa bati di tamo bei a sawa isaq gilej dego kere. A gilqa osiqa aqa kangal tamo nango banq di aqa tal ti ingi ingi ti uratetnjrsiqa nangi wau segi segi enjrej. Aqa kangal tamo bei minjej, ‘Ni siranmeq di tigelesosim geregere nam atogne.’

³⁵ Degsi minjej. Dego kere ningi geregere nam atsib soqniy. Di kiyaa? Tal lanja a olo bqajqa bati ningi qaliesai. A bilaq kiyo, qolo kiyo, tuwe anjamoqnimqa kiyo, nobqolo kiyo bqas.

³⁶ A boqujatosim ningi nerenesoqniq nungaim deqa ningi geregere nam atsib soqniy.

³⁷ E anjam merngonum qaji endi tamo kalil nangi dego minjreqnum. Ijo anjam agiende, ‘Ningi geregere nam atsib soqniy.’ ” Yesus na aqa angro nangi degsi minjrej.

14

Juda tamo kokba nangi Yesus qalib moiqaqqa gam namoqneb

¹ Onaqa Juda nango yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa nam Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati. Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq di padalqa laqnabqa aqaryainjrej. Deqa olo are qalqajqa bati jojomej. Bati aiyele soqnej. Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti endegsib nenemoqneb, “Iga kiyersim Yesus lumu na ojsim qalsim moiyoqom?”

² Osib mareb, “Iga yori bati qa Yesus ojqsai. Ojqom di tamo ungasari nangi iga nugsib njirinosib qoto tigelte uge.”

Unja bei a gorenj quleq ti osiq Yesus aqa gateq di bilentej

³ Onaqa Yesus a Betani qureq gilsiq tamo bei nami yu na aqa jejamu ugelenej qaji aqa nam Saimon aqa talq di soqnej. Sosisiqa ingi uyeqnaqa unja bei a gorenj quleq ti tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinajq jigsisqa osi bosisqa aqa medabu paratosiqa Yesus aqa gateq di bilentej.

⁴ Onaqa tamo qudei tal miligiq di awesoqneb qaji nangi unja di aqa kumbra unsibqa njirinosib segi segi maroqneb, “Unja di a kiyaa gorenj di lanja nanguiyo?”

⁵ A gorenj di osiq tamo qudei enjrqa qamu menin silali 300 yonub qamu gilsiq tamo ingi ingi saiqoji nangi jeisi enjrqa qamu di kere.” Osib nangi unja di njirinteb.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi kiyaa unja di gulbe yeqnub? A kumbra bole ebqo.

⁷ Tamo ingi ingi saiqoji nangi bati gaigai ningi ti sqab. Deqa ningi na nangi aqaryainjrqa are soqnimqa aqaryainjroqniy. Ariya e bati gaigai ningi ti sqasai.

⁸ E moiqai. Moiyoqqa e subq atqab. Unja di a e qa are qalsiqa ijo jejamuq di gorenj bilentosiq dena ijo jejamu subq atqajqa gereiyetbqo. A na kumbra di e qa yqa kere agi yqo.

⁹ E bole merngwai. Bunuqna ijo wau tamo nangi sawa sawa kalilq di ijo anjam bole mare mare laqnsibqa unja endena kumbra ebqo qaji deqa are qaloqnsib a qa saonqab.”

Judas a Yesus osim atra tamo kokba nango banq di atqas

¹⁰ Onaqa Judas Iskariot a tigelosiq atra tamo kokba nangoq gilej. Judas a Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei. A nangoq gilsiq minjrej, “E Yesus osiy nungo banq di atqai.”

¹¹ Degsi minjrnaqa nangi qusib tulan areboleboleinjrnaga minjeb, “Ni Yesus osim gago banq di atimqa iga ni silali emqom.” Degsib minjnabqa a gilsiq a Yesus osim nango banq di atqajqa gam namoqnej.

Yesus aqa angro nangi ti yori bati aqa ingi uyele

¹² Ariya Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantej. Qotei a nami Israel nangi endegsi minjrej, “Ningi kaja du du nangi numelenosib siranmeq di len liyibqa e na unsiy ningi uratngwai. E ningi padaltngwasai.” Qotei a nami Israel nangi degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nangi mareb, “Iga kaja du du nangi

ñumelenjosim Qotei atraiyqom.” Onaqa bati deqa Yesus aqa angro nanqi na endegsib nenemyeb, “Ni iga merge. Iga aisim tal qabia yori bati aqa ingi ingi gereiyetmonamqa ni ingi uyqam?”

¹³ Onaqa Yesus na aqa angro aiyel qarinnjrsiqa minjrej, “Ningi aiyel aisib qure ambleq di tamo bei ya nobu qoboiosim giloqnm gamq di itosib dauryiy.

¹⁴ Ningi a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “E ijo angro nanqi koba na awoosim yori bati aqa ingi uyqajqa warum a qabi unu?”’

¹⁵ Ningi degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeqsi unu di ningi osornqwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti atelenqeb unu. Ningi aiyel aisib warum dia gago ingi ingi gereiyelenjoiy.”

¹⁶ Onaqa nanqi aiyel qure miligiq aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsibqa ingi ingi kalil warum dia gereiyelenqeb.

¹⁷⁻¹⁸ Onaqa bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nanqi ti koba na aisib tal gogetosib awoosib ingi uyoqnsibqa Yesus a nanqi endegsi minjrej, “E bole mernqwai. Ningi ijo angro 12. Nunqo ambleq dena angro bei a tigelosim e osim tamo qudei nanqo banq di atqas. Angro di agi iga koba na ingi uyeqnum.”

¹⁹ Degsi minjrnaq qusibqa are tulan gulbekobainjrnaqa segi segi Yesus nenemyoqneb, “O Tamo Koba, ni e qa kiyo maronum?”

²⁰ Onaqa minjrej, “Angro aqo ombla endego tabir qujaiq di bem quiq di tuqteqnum qaji a na e osim tamo qudei nanqo banq di atqas. A dego ijo angro 12 ningi deqaji bei.

²¹ Ningi quiy. E Tamo Angro moiqa. Nami Qotei aqa anjam e qa degsib nengrenyeb. Deqa ungum. E anjam di dauryosiy moiqa. Ariya angro e osim tamo qudei nanqo banq di atqas qaji a tulan padalougetqas. A nami nambabosai qamu di kere.”

Yesus na aqa angro nanqi bem ti wain ti anainjrej

²² Osiqa Yesus aqa angro nanqi koba na ingi uyoqnsibqa Yesus a Qotei pailyosiqa bem bei osiq gingenjyosiqa nanqi enjrsiqa endegsi minjrej, “Endi ijo jejamu. Osib uyyi.”

²³ Osiqa wain osiqa gambanq di bilentosiq Qotei pailyosiqa aqa angro nanqi enjrnaqa nanqi kalil osib uyeb.

²⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Wain gambanq endi ijo len. Tamo unqasari gargekoba nanqo une kobotetnrqajqa deqa ijo len aiqas. Aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

²⁵ E bole mernqwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon diño batiamqa Qotei a nunqo Mandor Koba soqnmqa e olo wain bunuj uyqai.”

²⁶ Yesus na aqa angro nanqi degsi minjrsiqa nanqi koba na louosib koboonaqa qure uratosib Oliv manaq oqeb.

Yesus na aqa angro nanqi minjrej, “Ningi kalil e uratbosib jaraiqab”

²⁷ Yesus aqa angro nanqi ti manaq oqoqnsibqa Yesus na minjrej, “Ningi kalil ijo ñam ulontosib e uratbosib jaraiqab. Nunqo kumbra deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘E na kaja nanqo mandor qalitqa kaja nanqi segi segi jaraiqab.’ Qotei aqa anjam nami degsib nengrenyeb.

²⁸ Ariya bati qalub koboamqa e olo subq na tigelosiy ningi qa namoosiy Galili sawaq gilitqa ningi bunuqna e daurbosib dia e itbqab.”

²⁹ Onaqa Pita na minjej, “Angro kalil nanqi ino ñam ulontosib jaraiqab e segi ino ñam ulontqasai.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba Pita minjej, “E bole mermqai. Qolo qujai endeqa ni ijo ñam ulitqam. Tuwe anjamoaiyeltosaisoqnmqa ni gisanqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’”

³¹ Onaqa Pita a tulan saidosiq minjej, “Sai. E ni ombla moiqa marimqa, ungum, e ino ñam ulitqasai bole sai.” Onaqa Yesus aqa angro kalil nanqi anjam qujai di minjoqneb.

Yesus a Getsemani nañu aguq di aqa Abu pailyej

³² Yesus aqa angro nanqi koba na walwelosib nañu agu beiq di branteb. Nañu agu di aqa ñam Getsemani. Di brantosib Yesus na aqa angro nanqi minjrej, “Ningi endi awesoqniy. E kiñala sasalosiy ijo Abu pailyosiy bqai.”

³³ Degsi minjrsiqa aqa angro qalub agi Pita na Jems na Jon na nanqi segi joqsiqa pailyqajqa sasalej. Sasalosiq pailyoqnsiq a are tulan gulbekobaiyej.

³⁴ Osiqa aqa angro qalub nanqi di minjrej, “E are tulan gulbekobaibqo. Gulbe dena e moiyepratonum. Deqa ningi e ombla endi sosimqa ñam atoqniy.”

³⁵⁻³⁶ Degsi minjrsiqa olo kiñala sasalosiq mandamq di ñam quosiq endegsi pailyej, “O Aba. (Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Abu.”) Gam bei soqnimqa ni na marimqa gulbe aqa bati bqo endi e bunbosim gilem. Ni kumbra kalil yqa kere. Deqa ni marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Ungum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

³⁷ Yesus a degsi Qotei pailyosiq olo tigelosiq aqa angro nango areq aisiq ñam atej di nanqi are gulbe na ñerenesonab unjrej. Deqa Yesus na Pita minjej, “O Saimon, ni ñeiejunum e? Ni ñam sokiñalayqa keresai e?”

³⁸ Ningi ñerenjaib. Ningi ñam sosib pailyoqniy. Yim gulbe bei nungoq bqas di gulbe dena ningi uneq waingwasai. Bole, nungo are miligiq di ningi e daurbqajqa are unu. Ariya ningi segi gulbe di oqajqa singila saiqoji.”

³⁹⁻⁴⁰ Osiqa Yesus a olo puluosi sasalosiq a nami pailyej qaji degsi olo pailyosiq bosiq aqa angro qalub nanqi urnamnjrnaqa ñerenesonab unjrej. Unjrnaqa nanqi Yesus anjam bei minjqa keresaiinjrej.

⁴¹ Olo gilsiq Qotei pailyosiq bosiq aqa angro nanqi itnjrsiq minjrej, “Ningi aqaratosib geregere ñerenjejunub e? Ungum. Bati koboqo. Ningi uniy. E Tamo Angro osib une tamo nango banq di atqajqa bati bqo.

⁴² Ningi tigelab gilqom. Tamo e osim une tamo nango banq di atqajqa agi brantqo.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej

⁴³ Onaqa Yesus aqa angro 12 nanqi deqaji bei agi Judas a na tamo gargekoba nanqi sebru ti torom ti elenjonab joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Juda gate nanqi ti dal anjam qalie tamo nanqi ti atra tamo kokba ti nanqi na nanqi qarijnjrnaq Yesus ojqa beb.

⁴⁴ Judas a nami nanqi ti qairosib anjam gereiyosib a na endegsi minjrej, “E na tamo kundoqyqai agide. A ojsib geregere taqatosib osib giliy.”

⁴⁵ Onaqa Judas a Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Tamo Koba.” Degsi minjsiq kundoqyej.

⁴⁶ Kundoqyonaga tamo nanqi brantosib ban waiyosib Yesus ojeb.

⁴⁷ Onaqa Yesus aqa angro bei jojom di tigelesoqnej qaji a na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kangal tamo gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiq dabkala segi gentetej.

⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo nanqi di minjrej, “E len ojo tamo unum deqa kiyo ningi sebru ti torom ti elenjosib e ojqa bonub e?”

⁴⁹ E bati gaigai atra tal miligiq di ningi koba na sosimqa Qotei aqa anjam plaltoqnem. Bati deqa ningi yala ban waiyosib e ojasai. Ningi kumbra degyeb deqa Qotei aqa anjam nenngrenq di so qaji di aqa damu brantej.”

⁵⁰ Yesus a nanqi degsi minjrnaqa aqa angro kalil nanqi a uratosib jaraiyeb.

Angro wala bei a yosi ulanej

⁵¹ Bati deqa angro wala bei a ñeio gara segi na kabuosiq Yesus dauryej. Onaqa tamo nanqi na angro di ojeb.

⁵² Ojnbqqa a ñeio gara segi nango banq di uratosiq yosi ulanej.

Juda tamo kokba nanği Yesus aqa jejamuq di une qametqa marsib koroeb

⁵³ Onaqa tamo nanği na Yesus osib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Dia atra tamo kokba ti Juda gate nanği ti dal anjam qalie tamo nanği ti kalil koroesoqneb. Koroesonabqa tamo nanği na Yesus osi gilsib nango ulatamuq di tigelteb.

⁵⁴ Nanği Yesus osi gileq nabqa Pita a kiñala isa isaq na Yesus dauryosiq uli uliosiq gilsiq torei atra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiqa nanği Yesus kiyeryib unqajqa deqa are qalsiq qaja tamo qudei nanği tal meq di nam tunguyosib awesonabqa bosiq nanği koba na nam yoroqneb.

⁵⁵ Onaqa atra tamo kokba ti Juda gate nanği ti kalil koroesosibqa nanği Yesus aqa jejamuq di une qametqa are qalsib anjam namoqneb. Di kiyaca? Anjam dena nanği Yesus qalib moiqajqa deqa. Anjam namonab namonab ugeinjrej.

⁵⁶ Deqa nanği tamo gargekoba metnjreqnab boqnsib gisan anjam Yesus aqa jejamuq di qamelenjoqneb. Nanği anjam laña laña maroqneb. Nango anjam di qujaiaisai.

⁵⁷ Onaqa nango ambleq dena tamo qudei nanği tigelosib Yesus aqa jejamu laña gisanjosib mareb,

⁵⁸ “Tamo endi a endegsi marnaq iga quem, ‘E atra tal koba endi tamo na gereiyo qaji di kongrontosiyqa bati qalub qa olo atra tal bei tamo na gereiyosai qaji di tigeltqai.’ ”

⁵⁹ Ariya nango anjam di dego qujaiaisai. Nanği anjam laña laña maroqneb.

⁶⁰ Onaqa atra tamo gate a nango anjam di qusiqa a tigelosiq Yesus aqa areq bosiq nenemyej, “Tamo nanği endi une gargekoba ino jejamuq di qameqnub. Di ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁶¹ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai.

Deqa atra tamo gate na olo nenemyej, “Ni Kristus e? Ni Qotei Goge Koba aqa Njiri e? Ni e merbe.”

⁶² Onaqa Yesus na minnej, “Od. Agi e segi. Ni que. E Tamo Angro. Bunuqna e lan qureq oqsiy Qotei singila koba ti unu qaji aqa ban woq di awesosiyo olo lanbiq na boqnit ningi e nubqab.”

⁶³ Onaqa atra tamo gate a Yesus aqa anjam di qusiqa a tulan minjin oqetonaqa aqa segi gara jugo bumbranyosiqa marej, “Aqa une agi a segi na babtqo iga quonum. Deqa iga kiyaca tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

⁶⁴ Aqa misilin anjam ningi quonub. Deqa ningi kiyersib marqab?” Onaqa nanği kalil mareb, “A bole une ti. Deqa qalib moiye.”

⁶⁵ Nanği kalil degsib marnabqa nango ambleq dena tamo qudei nanği tigelosib Yesus miselyoqneb. Osib aqa namdamu gara na qosetosib ban na qaloqnsib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?” Onaqa qaja tamo qudei nanği Yesus aqa areq boqnsib a ula ponjoqneb.

Pita a gisanjoqalubtosiq marej, “E Yesus qaliesai”

⁶⁶⁻⁶⁷ Ariya Pita a tal meq di awesosiyo nam yoreqnaqa atra tamo gate aqa kangal unja bei a bosiq Pita unsiqa koqyosiyo minnej, “Ni dego Yesus Nasaret qaji aqa angro bei. Ni nami a dauryosim laqnem.”

⁶⁸ Onaqa Pita a tulan saidosiyo minnej, “Ni anjam merbonum di e qaliesai.” Degsi minjsiq tigelosiq tal qala beiq gilsiq di soqnej.

⁶⁹ Sonaqa kangal unja dena olo Pita unsiqa tamo nanği jojom di tigelesoqneb qaji nanği minjrej, “Tamo di a dego Yesus aqa angro bei.”

⁷⁰ Onaqa Pita a olo tulan saidej.

Olo kiñala soboleiyonaq tamo qudei Pita aqa areq di tigelesoqneb qaji nanği Pita koqyosib minjeb, “Ni Galili qaji tamo. Deqa iga qalieonum, ni Yesus aqa angro bei.”

⁷¹ Onaqa Pita a olo tulan singila na saidosiyo marej, “E tamo di qaliesai bole sai. E bole maronum. E gisanjot Qotei na e lubem.”

⁷² A degsi marnaqa tuwe anjamej. Tuwe anjamonaga Pita a qusiqa anjam nami Yesus na minjej qaji, “Tuwe anjamoiyeltosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiqa poiyoŋaqa tulaŋ akamugetej.

15

Juda tamo kokba nanŋi Yesus osib Pailat aqa baŋq di ateb

¹ Onaqa nobqolo malu qameqnaq atra tamo kokba ti Juda gate nanŋi ti dal anjam qalie tamo nanŋi ti kalil koroesosibqa Yesus qalib moiqaŋaqa anjam keretoqneb. Anjam kereonaq nanŋi Yesus aqa baŋ tontetosib osi gilsib Rom naŋgo gate Pailat aqa baŋq di ateb.

² Onaqa Pailat na Yesus nenemyej, “Ni Juda naŋgo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

³ Onaqa atra tamo kokba nanŋi Yesus aqa anjam di qusib minjŋ oqetnŋrnaqa aqa jejamuq di une gargekoba qametoqneb.

⁴ Deqa Pailat na olo Yesus minjej, “Nanŋi une gargekoba ino jejamuq di qamelenjeqneb. Ni kamba anjam bei marqasai e?”

⁵ Onaqa Yesus a torei mequmej. A anjam bei yala marosai. Deqa Pailat a tulaŋ prugugetej.

Pailat a marej, “Niŋgi Yesus a ŋamburbasq di qamiy”

⁶ Pailat aqa kumbra agiende. Wausau gaigai yori bati koba brantoqnimqa Juda tamo ŋŋasari nanŋi tamo qujai aqa ŋam maroqnibqa Pailat na tamo di tonto talq dena uratoqnsim enjroqŋas.

⁷ Bati deqa tamo bei aqa ŋam Barabas a tonto talq di soqnej. A nami tamo qudei joqsiqa Rom nanŋi ti qotsib tamo qudei ŋumnab moreŋeb. Deqa a ojsib tonto talq di waiyeb.

⁸ Waiyonab sonaqa tamo ŋŋasari kalil nanŋi Pailat aqa areq gilsibqa a naŋgo yori bati qa kumbra gaigai yoqnej qaji di olo yqajqa minjeb.

⁹ Minjnabqa a na nenemnŋrej, “E Juda naŋgo Mandor Koba uratosiy enŋwai e? Niŋgi na merbiy.”

¹⁰ Pailat a nanŋi degsi nenemnŋrej? Di kiyaaqa? A qalieej, atra tamo kokba nanŋi Yesus qa ugeosib deqa a ojsib Pailat aqa baŋq di ateb.

¹¹ Onaqa atra tamo kokba nanŋi na tamo ŋŋasari kalil naŋgo areqalo tigeltetnŋreb. Tamo ŋŋasari nanŋi Pailat minjibqa a na Barabas uratosim enjrsimqa olo Yesus qalim moiqaŋaqa deqa naŋgo areqalo tigeltetnŋreb.

¹² Onaqa Pailat na olo minjrej, “E niŋgi Barabas enŋwajqa merbonub deqa e Yesus kiyeryqai? Agi niŋgi a qa mareqneb, ‘A Juda naŋgo Mandor Koba.’ ”

¹³ Onaqa nanŋi kalil murqumyosib minjeb, “Ni a ŋamburbasq di qame.”

¹⁴ Onaqa minjrej, “Kiyaaqa Yesus qalit moiqaŋ? A une kiye yqo deqa a ŋamburbasq di qamqai?” Degsi minjŋrnaqa nanŋi olo tulaŋ murqumyoqnsib waiŋyoqnsib minjoqneb, “Ni a ŋamburbasq di qame.”

¹⁵ Onaqa Pailat a naŋgo are latetnŋrqa osiqa naŋgo anjam di dauryosiqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanŋi enjrej. Enjrsiqa olo Yesus osiq qaja tamo naŋgo baŋq di atsiqa minjrej, “Niŋgi Yesus bu toqoŋ na kumbainyiy.” Degsi minjŋrnaqa nanŋi na Yesus osib kumbainyeb. Kumbainyosib koboonaqa Pailat na olo minjrej, “Niŋgi Yesus ŋamburbasq di qamqajqa osib giliy.”

Qaja tamo nanŋi Yesus misiliŋyoqneb

¹⁶⁻¹⁷ Pailat na qaja tamo nanŋi degsi minjŋrnaqa nanŋi Yesus baŋ ojsib Rom naŋgo tal kobaqujaq osi gileb. Osi gilsib qaja tamo kalil nanŋi metnŋrnab bosib tal dia koroeb. Koroosib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanŋi gaigai jigeqneb deqaji bei osib

Yesus jigeteḅ. Osib sil luwit osib lulumosib sil dena mandor nanḡo gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib sinḡila na teqiyeb.

¹⁸ Osib gisaḡ na Yesus binjyoqnsib minjoqneb, “O Juda nanḡo Mandor Koba, kaiye!”

¹⁹ Degsib Yesus minjoqnsib bu toqon na aqa gateq di qaloqnsib miselyoqnsib aqa areq di sinḡa pulutoqneb.

²⁰ Nanḡi degsib Yesus misilinḡyosib koboonaqa gara lent di piqtetosib aqa segi gara olo jigetosib aqa qawarq di aqa segi ḡamburbas atetosib a baḡ ojsib gaintqa sawaq osi gileb.

Nanḡi Yesus osib ḡamburbasq di qameb

²¹ Nanḡi Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walwelosiq Jerusalem aieyqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena ḡamburbas yayiosib tamo di yonabqa a kamba qoboiyosiqqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ñam Saimon. A Sairini qure qaji. A Aleksander Rufus wo nanḡo abu.

²² Nanḡi Yesus osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Golgota di branteḅ. Ñam di aqa damu, “Tamo gate tanu.”

²³ Di brantosib qaja tamo nanḡi na wain ti kial aqa ya isa koba de ti bulyosib Yesus anaiyonab uyo oneiyonaq ugeiyonaq uratej.

²⁴ Onaqa qaja tamo nanḡi na Yesus osib ḡamburbasq di qameb. Qamsib Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib meniḡ silali alaḡeb. Tamo yai aqa meniḡ na buḡnjrqas di a na gara oqas. Degsib marsib meniḡ silali alaḡosib gara eleneb.

²⁵ Seḡ bati 9 onaqa nobqolo nanḡi Yesus ḡamburbasq di qameb.

²⁶ Qamsib ḡamburbas mutu gogeq di anjam endegsib nengrenyeb, “Tamo endi a Juda nanḡo Mandor Koba.” Yesus a nami maroqnej, “E Juda nanḡo Mandor Koba.” Yesus aqa une deqa osib anjam di nengrenyeb.

²⁷ Bati deqa bajin tamo aiel dego ḡamburbasq di gaintnjrsib ñumeb. Bei Yesus aqa baḡ woq di qameb. Bei Yesus aqa baḡ qonaḡq di qameb.

²⁸ Kumbra dena Qotei aqa anjam bei nengrenḡq di so qaji di aqa damu brantej. Aḡi endegsib nengrenyeb, “Tamo unḡasari nanḡi marqab, ‘Kristus a dego une tamo.’ ”

²⁹ Yesus a ḡamburbas goge di sonaqa tamo unḡasari nanḡi aqa ulatamuq dena walwelosib gile beoqnsib a misilinḡyoqnsib gate gainḡyoqnsib minjoqneb, “Ni nami mareḡ, ‘E atra tal koba koḡgrontosiyqa bati qalub qa olo tigeltqai.’ Ni nami degsi mareḡ.

³⁰ Ino anjam di boleamqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim ḡamburbas uratosim mandamq aieye.”

³¹ Atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanḡi ti dego Yesus degsib misilinḡyoqneb. Osib segi segi maroqneb, “A na tamo unḡasari gargekoba nanḡi aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai.

³² A maroqnej, ‘E segi Kristus. E Israel nango Mandor Koba.’ Aqa anjam di boleamqa a ḡamburbas uratosim mandamq aiyimqa iga unsim marqom, ‘Bole.’ ” Onaqa bajin tamo aiel Yesus ombla gaintnjreb qaji nanḡi dego Yesus degsib misilinḡ anjam minjoqneb.

Yesus a moiyej

³³ Qanam jige seḡ bati 12 onaqa sawa kalil tulaḡ ambruosi sonaq gilsiq seḡ bati 3 onaq bilaqtej.

³⁴ Onaqa Yesus a tulaḡ lelenosiqqa marej, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” Di Hibru anjam. Anjam di aqa damu, “O ijo Qotei. O ijo Qotei. Ni kiyaga e qoreibonum?”

³⁵ Onaqa tamo qudei Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji nanḡi aqa anjam di qusib mareb, “Ninḡi quiy. A Elaija meteqnu.”

³⁶ Degsib marnabqa tamo bei a urur ti gilsiq gara ñenḡi bei osiq wain isa kobaq di tuqtosiqqa soruq di qosisiqa osi bosiqa Yesus anaiyqajqa soqtosiqqa aqa medabuq di atej. Osiqa marej, “Iga mati tariḡosim koqyesqom. Elaija a bosim Yesus ḡamburbasq dena osim mandamq atqas kiyo?”

³⁷ Onaqa Yesus a olo tulan lelenosiqa mondor titosiq aqa nambile uratosiq moiyej.

³⁸ Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiq aisiq poaiyelej.

³⁹ Yesus a degsi mondor titosiq moiyej deqa qaja tamo nango gate Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a unsiq marej, “Bole. Tamo endi a Qotei aqa Niri.”

⁴⁰ Ungasari qudei nanqi isaq di tigelesosib Yesus koqyoqneb. Bei Maria Makdala qure qaji. Maria bei agi Jems yala Joses wo nango ai. Unja bei Salome.

⁴¹ Yesus a nami Galili sawaq di sonaqa ungasari nanqi dena a dauryosib laqnsib kangalyoqneb. Bunuqna Yesus a Galili sawa uratosiq a na nanqi qalub ungasari qudei ti joqsika koba na Jerusalem beleneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁴² Juda nango yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁴³ Onaqa bilaqtonaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiq Pailat nenemyqa gilej. Josep a Juda nango gate bei. A Arimatea qure qaji. Aqa kumbra tulan boledamu. Deqa tamo ungasari kalil nanqi a qa maroqneb, “A tamo bolequja.” A endegsi are qaloqnej, “Bunuqna Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq Qotei qa tarinoqnsiq soqnej. A Pailat aqa talq gilsiq aqa areq di tigelej. A ulaosai. Osiqa Pailat nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?”

⁴⁴ Onaqa Pailat a tulan prugugetosiq marej, “Yesus a urur moiqo e?” Osiqa qaja tamo nango gate a metonaq bonaq nenemyej, “Yesus a bole moiqo e?”

⁴⁵ Onaqa minnej, “Od, a moiqo.” Onaqa Pailat a anjam di qusiqa Josep odyosiq minnej, “Di kere. Ni Yesus aqa jejamu am. Osim subq ate.”

⁴⁶ Onaqa Josep a gilsiq gara qat awaiyosiq Yesus aqa jejamu namburbasq dena osiq gara qat na dalaosiq osi gilej. Osi gilsiq sub bei nami menin miligiq di gereiyeb qaji dia atsiqa menin kobaquja belbeltosiq dena sub me getentej.

⁴⁷ Josep na Yesus subq ateqnaqa Maria Makdala qure qaji wo Maria bei agi Joses aqa ai wo bosib koqyesoqneb.

16

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Onaqa yori bati koboonaqa Salome na Maria Makdala qure qaji na Jems aqa ai Maria na nanqi qalub nam so aqa ya quleq tulan boledamu awaiyeb. Nam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa awaiyeb.

²⁻³ Osib nobqolo ambru nanqi tigelosib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq giloqnsib gamq di segi segi maroqneb, “Yai na menin kobaquja sub me getentejunu qaji di beltosim taqal atetgwas?”

⁴ Degsib maroqnsib gilsib nam ateb di menin kobaquja waqosiq taqal di sonaq uneb. Menin di tulan kobaquja.

⁵ Onaqa nanqi sub miligiq aisib angro wala bei ban woq di awesonaq unsib ulaugeteb. Angro wala di aqa gara tulan qat.

⁶ Onaqa angro wala na minjrej, “Ningi ulaaib. E qalie, ningi Nasaret tamo Yesus namburbasq di qameb qaji a qa nameqneb. A endi sosai. A subq na tigelqo. Ningi bosib sub miligi uniy. A neieteb qaji lume agi unu.

⁷ Ningi unsibqa olo puluosib aisib Yesus aqa angro qudei nanqi Pita ombla endegsib minjriy, ‘Yesus a subq na tigelqo. Tigelosiq ningi qa namoosiq Galili sawaq gilqo. Agi a nami ningi endegsi merngej, “E ningi qa namoosiy Galili sawaq gilqai.” Deqa ningi dego Galili sawaq gilsib dia a itqab.’ ”

⁸ Onaqa nanġi qalub tulaŋ ulaugetosib are tonġonġirnaqa sub uratosib olo puluosib aiyeb. Aiyeqnsibqa gamq di tamo unġasari nanġi turoqnsib anjam bei minjrosaioqneb. Nanġi laŋa aiyeqneb. Di kiyaaqa? Nanġi tulaŋ ulaugeteb deqa.

Maria Makdala qure qaji a Yesus unej

⁹ Yori bati koboonaqa nobqolo ambru Yesus a subq na tigelosiqqa mati Maria Makdala qure qaji aqaq di brantonaq unej. Maria aġi nami Yesus na mondor uge 7 nanġi aqaq dena winjretej qaji.

¹⁰⁻¹¹ A Yesus unsiqqa olo puluosi ġilsiq Yesus aqa anġro qudei nami Yesus dauryosib laqneb qaji nanġi are ugeinġirnaqa akameqnaqbqa itnġrsiqqa minjrej, “E Yesus unonum. A nambile unu.” Onaqa nanġi Maria aqa anjam di qunab ugeinjrej. Nanġi aqa anjam deqa poinjrosai.

Yesus aqa anġro aiyel nanġi gamq di Yesus uneb

¹² Olo bati bei Yesus aqa anġro aiyel nanġi nañu gam bei dauryosib ġileqnaqbqa Yesus aqa jejamu bulyosiqqa nanġoq di brantonaq uneb.

¹³ Unsibqa nanġi olo puluosib aisib Yesus aqa anġro qudei nanġi minjreb, “Yesus a gagoq di brantqoqa iġa unonum.” Degsib minjrnabqa nanġi dego qunab ugeinjrej. Nanġi anjam deqa poinjrosai.

Yesus na aqa anġro nanġi wau enjrej

¹⁴ Olo bati bei Yesus aqa anġro 11 nanġi tal miligiq di awoosib inġi uyeqnaqbqa Yesus a nanġoq di brantej. A nami subq na tigelonaaqqa tamo qudei na unsib nanġi sainjrnab qunab ugeinjrej. Nanġo are ġetenġnġresoqnej. Deqa Yesus a segi nanġoq di brantosiqqa nanġi nġirġtnjrej.

¹⁵ Osiqa minjrej, “Ninġi tigelosib sawa sawa kalil keretoqnsib tamo unġasari kalil nanġi iġo anjam bole minjre minjre laqniy.

¹⁶ Tamo unġasari nanġi e qa nanġo areqalo singilatosib yanso oqab di Qotei na nanġi elenqas. Ariya tamo unġasari nanġi e qa nanġo areqalo singilatqasai di Qotei na nanġi elenqasai. A na nanġo une qa peginġrsim awai uge enjrqas.

¹⁷ Tamo unġasari e qa nanġo areqalo singilatqab qaji nanġi maŋwa gargekoba endeqaji babtoqnqab. Nanġi iġo ñam na mondor uge uge winjroqnqab. Qotei na nanġo meŋ bulyetnġroqnmqa nanġi qure utru bei bei nanġo anjam bunuj maroqnqab.

¹⁸ Nanġi baŋ waiyosib amal uge oġoqnqab. Nanġi ya isa koba qaja ti di uyoqnb dena morenqasai. Nanġi ma tamo nanġo ġateq di baŋ atoqnb nanġi olo boleqnqab.”

Yesus a laŋ qureq oqej

¹⁹ Tamo Koba Yesus na aqa anġro nanġi degsi minjirnaqa Qotei a Yesus laŋ qureq osi oqsiqa aqa baŋ woq di awotej.

²⁰ Onaqa aqa anġro nanġi jaraiyosib sawa sawa kalil keretoqnsib Qotei aqa anjam palontoqneb. Palonteqnaqbqa Tamo Koba a nanġi koba na wauoqnsiqqa maŋwa gargekoba babtoqnsiqqa dena nanġo anjam singilatoqnej.

LUK

Luk a anjam endi nengrenyosiq Tiofilus aqaq qarinyej

¹⁻² O Tamo Koba Tiofilus, kumbra kalil Qotei a nami gago ambleq di yoqnej qaji di aqa wau tamo nanngi unoqnsib deqa iga saigoqneb. Nanngi anjam di tamo gargekoba nanngi quoqnsib nengrenyoqneb.

³ Deqa e dego anjam di nengrenyosiy inoq qarinyqa are qalem. Are qalsimqa anjam aqa damu geregere qalieqajqa deqa nenemosim laqnem. Nenemosim laqnsimqa anjam di utruq na nengrenyosim agi inoq qarinyonum.

⁴ Deqa ni sisiyosim qalieqam, anjam ni nami mermoqneb qaji di bole kalil.

Sekaraia aqa nawn Elisabet a gumannej

⁵ Herot a Judia sawa nanngi mandor sonaqa bati deqa atra tamo bei aqa ñam Sekaraia a soqnej. A atra tamo Abiya aqa moma. Sekaraia aqa nawn a atra tamo gate Aron aqa moma. Aqa ñam Elisabet.

⁶ Sekaraia aqa nawn wo nanngi kumbra tulan boledamu. Nanngi Qotei aqa dal anjam kalil geregere dauryoqnsib soqneb. Nanngi Tamo Koba aqa namgalaq di une saiqoji.

⁷ Elisabet aqa miligi ugeej deqa aqa gumbulun wo angro saiqoji sosibqa qelieb.

⁸ Bati bei Sekaraia aqa wau qujai nanngi ti Qotei atraiyqa marsibqa Jerusalem gileb.

⁹ Nanngi ambleq dena tamo bei giltibqa a Tamo Koba aqa atra tal miligiq gilsim nam qaq koitim quleqamqa Qotei atraiyqajqa deqa Jerusalem gileb. Gilsib nanngi tamo yai giltqab di qalieqajqa deqa nanngi menin alano bubuneb. Menin alanonabqa Sekaraia aqa menin na bunnej. Deqa nanngi Sekaraia giltonabqa a atra tal miligiq gilsiq Qotei atraiyej.

¹⁰ Qotei atraiyeqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi atra tal oqeq di koroosib Qotei pailiosib soqneb.

¹¹⁻¹² Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei aisiq Sekaraia aqa ulatamuq di brantosiqa atra bijal nam qaq koitoqnej qaji ban woq di tigelonaq unsiq tulan ulaugetej.

¹³ Onaqa lan angro na minnej, "Sekaraia, ni ulaaim. Qotei a ino pailyo quetmqo. Deqa ino nawn Elisabet a gumanosim angro mel oqas. Yim ni aqa ñam Jon waiyqam.

¹⁴ Angro di a nambabimqa ni tulan areboleboleimqas. Tamo ungasari gargekoba nanngi dego a unsibqa tulan areboleboleinjraqas.

¹⁵ Angro di a Tamo Koba aqa namgalaq di ñam koba ti sqas. A wain ti ya singila ti uyoqnqasai. A aqa ai miligiq di soqnimqa Mondor Bole na a singilatoqnqas.

¹⁶ Bunuqna a na Israel gargekoba nanngi are bulyetnjroqnm nanngi nanngi Tamo Koba Qotei areiyoqnqab.

¹⁷ Kristus a bqa laqnimqa Jon a namoosim Qotei aqa medabu o tamo Elaija aqa kumbra ti singila ti osim Kristus aqa gam gereiyetqas. A Kristus aqa gam endegsi gereiyetqas. Abu nanngi angro nanngi ti jeu jeu soqnibqa a na nanngi are bulyetnjroqnm nanngi are qujaitosib sqab. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranjeqnub qaji nanngi dego a na are bulyetnjroqnm nanngi kumbra bole bole dauryoqnqab. Jon na degsim tamo ungasari nanngi areqalo gereiyetnjrim soqnibqa Tamo Koba a bqa.

¹⁸ Onaqa Sekaraia na kamba lan angro di minnej, "E tulan qelionum. Ijo nawn a dego qeligo. Deqa e kiyersiy qalieqai, ino anjam di bole?"

¹⁹ Onaqa lan angro na Sekaraia minnej, "Ijo ñam Gabriel. E Qotei aqa ulatamuq di tigelejunum. Qotei a segi na e qarinqboqa bosim anjam bole endi ni mermonum.

²⁰ Deqa ni que. Ni ijo anjam poimosai deqa bini medabu getenmimqa sqam. Bunuqna anjam e ni mermonum qaji aqa damu kalil brantimqa ino medabu olo waqtosim anjam maroqnqam. Bati Qotei na giltqo qaji batiamqa ijo anjam aqa damu kalil brantim ni unqam." Lan angro na degsiqa Sekaraia minnej.

²¹ Tamo ungasari nangi Sekaraia a olo atra talq dena oqedqajqa deqa tarinoqneb. Osib maroqneb, “Sekaraia a kiyaaq atra tal miligiq di sokobaiyqo?”

²² Onaqa Sekaraia a oqedosiqa nangi anjam minjrqa yonaq keresaiyej. Deqa nangi mareb, “Qotei aqa manwa bei atra tal miligiq di brantqoqa Sekaraia a unqo. Deqa a anjam marqa keresai.” Sekaraia aqa medabu getenyej deqa a ban na segi nangi anjam minjroqnej.

²³ Ariya bunuqna aqa atraiyo wauqa bati koboonaqa a olo puluosiqa aqa qureq oqej.

²⁴ Bati bei aqa naun Elisabet a gumanej. Deqa a bai 5 aqa talq di soqnej. A boleq di walwelosaiognej. Osiqa marej,

²⁵ “Bini Tamo Koba a kumbra tulan boledamu e ebsiqa tamo ungasari nango namgalaq di ijo gulbe kobotetbqo.”

Lan angro Gabriel a Maria aqaq di brantej

²⁶ Onaqa bai 5 di koboonaqa Qotei na aqa lan angro Gabriel olo qarinyonaqa Galili sawa nango qure bei nam Nasaret deq aiyej.

²⁷ Aisiq dia dungenge bei aqa nam Maria aqaq di brantej. Tamo bei aqa nam Josep a na Maria oqajqa saga qameb. Josep a Mandor Koba Devit aqa moma.

²⁸ Gabriel a Maria aqaq di brantosiqa minjej, “O Maria, kaiye. Tamo Koba a ni ombla unub. A ni kumbra tulan boledamu emqo.”

²⁹ Onaqa Maria a anjam di qusiqa tulan prugugetej. Osiqa are qalej, “Lan angro di aqa anjam e poibosai.”

³⁰ Onaqa lan angro na minjej, “Maria, ni ulaaim. Qotei a ni qa are tulan boledamuiyqo.

³¹ Deqa ni gumanosim angro mel oqam. Osim aqa nam Yesus waiyqam.

³² A nam tulan kobaquja oqas. Nangi a qa maroqnqab, ‘A Qotei Goge Koba aqa Niri.’ Qotei na a giltimqa a Mandor Koba sqas. A na aqa moma Devit nami mandor koba soqnej qaji aqa wau osim a kamba Mandor Koba sqas.

³³ Deqa a Jekop aqa moma kalil nango Mandor Koba sosimqa nangi bati gaigai tagatnjroqnqas. Aqa wau di koboqa keresai.”

³⁴ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “Kumbra di kiyersi brantqas? E tamo osaiunum.”

³⁵ Onaqa lan angro na minjej, “Mondor Bole a inoq aisim Qotei Goge Koba aqa singila emimqa ni angro oqam. Deqa nangi a qa maroqnqab, ‘A Qotei aqa Niri.’ A Qotei aqa segi kumbra ti sqas.

³⁶ “Ni que. Ino gagai Elisabet a dego angro mel oqas. A qeliosiq gumanqo. Nangi nami a qa maroqneb, ‘A angro oqa keresai.’ Ariya bini a gumanqo bai 6 gilqo.

³⁷ Qotei a kumbra kalil yqa kere. Kumbra bei a yqa keresai di sosai.”

³⁸ Onaqa Maria na lan angro di minjej, “E Tamo Koba Qotei aqa kanjal unja. Anjam ni e merbonum qaji di Qotei na dauryosim kumbra degsi ebem.” Onaqa lan angro a Maria uratosiqa gilej.

Maria a Elisabet unqajqa gilej

³⁹ Bati deqa Maria a tigelosiqa urur ti Sekaraia aqa qureq oqej. Qure di yamban. A Judia sawaq di unu.

⁴⁰ Oqsiq Sekaraia aqa talq di brantosiqa Elisabet itosiq metej, “O gagai Elisabet, kaiye.”

⁴¹⁻⁴² Metonaqa Elisabet a Maria aqa anjam di qunaqa angro a Elisabet aqa meneq di annilej. Onaqa Mondor Bole a Elisabet aqaq aisiq singila yonaqa a tulan maosiqa Maria minjej, “Qotei a kumbra tulan boledamu ni emqo. Kumbra deqaji Qotei a nami ungasari qudei nangi enjrosaiognej. Angro ino meneq di unu qaji a dego Qotei na kumbra tulan boledamu yqo.

⁴³ O Maria, ni ijo Tamo Koba aqa ai. E unja kiyero deqa ni ijo talq bonum?

⁴⁴ Ni que. Ni e metbonum e ino anjam quonumqa angro ijo meneq di unu qaji a areboleboleiyqoqa anjilqo.

⁴⁵ Tamo Koba a na ni kumbra boledamu emqas anjam di mermonaqa ni qusim marem, 'Bole, Qotei aqa anjam di aqa damu brantqas.' Ni degsi marem deqa ni tulan areboleboleimim sqam." Elisabet na degsiqa Maria minjej.

Maria a Qotei aqa ñam soqtej

⁴⁶ Onaqa Maria a kamba medabu waqtosiqa marej, "Ijo are na e Tamo Koba aqa ñam soqtosim a binjyeqnum.

⁴⁷ E Qotei qa tulan areboleboleibeqnu. Agi a na iga padalo sawaq na elenej.

⁴⁸ E aqa kanjal uña. E ñam saiqoji. Di unqum. Qotei na e uratbosai. A na e nubsiqua areibqo.

Deqa bati endeqa ti bunuq qa ti tamo unqasari kalil nangi e qa endegsib maroqnqab, 'Qotei na Maria kumbra tulan boledamu yej.'

⁴⁹ Qotei singila koba ti unu qaji a na e aqaryaibeqnu.

Qotei aqa ñam getento koba. Une bei aqaq di sosai.

⁵⁰ Qotei a tamo unqasari kalil aqa sorgomq di unub qaji nangi qa tulan duleqnu. Bati endeqa ti bunuq qa ti Qotei a nangi qa duloqnsim sqas.

⁵¹ Qotei a wau singila koba yeqnu.

Tamo unqasari nango segi ñam soqtqa are qaleqnuq qaji nangi Qotei na olo winjreqnaq jaraiyeqnu.

⁵² A na mandor kokba nangi kobotnjroqnsiqua tamo unqasari nango segi ñam aguq ateqnuq qaji nangi olo ñam soqtetnjreqnu.

⁵³ Tamo unqasari mam unub qaji nangi Qotei na ingi anainjreqnaq nangi kere na unub. Ariya tamo unqasari ingi koba ti unub qaji nangi a na uratnjreqnaqa nangi ingi saainjreqnu.

⁵⁴⁻⁵⁵ A na aqa wau tamo Israel nangi aqaryainjreqnu.

A nami marej, 'E Israel nangi qa gaigai duloqnqai.'

A aqa anjam deqa are qaloqnsiqua agi bini Israel nangi aqaryainjreqnu.

Qotei aqa anjam di a na nami gago moma utru nangi minjrej.

Agi a na anjam di Abraham aqa moma kalil nangi ti minjrej."

Maria a medabu waqtosiqa anjam degsi marej.

⁵⁶ Bai qalub Maria a Elisabet aqa talq di soqnej. Di koboonaqa a olo puluosiqa aqa qureq gilej.

Elisabet a aqaratonaq Jon a ñambabej

⁵⁷ Onaqa Elisabet aqa bati kereonaqa a aqaratej. Aqaratonaqa aqa angro mel ñambabej.

⁵⁸ Ñambabonaqa aqa qure qujai nangi ti aqa len nangi ti kalil endegsi poinjrej, "Tamo Koba a Elisabet qa tulan dulosiqua aqa miligi gereiyqoqa angro mel oqo." Nangi degsi poinjrej deqa nangi Elisabet koba na areboleboleinjrej.

⁵⁹⁻⁶⁰ Bati 8 koboonaqa nangi angro di mulun waiyqa marsib koroeb. Koroosib aqa ñam Sekaraia waiyqa laqnabqa aqa ai na saidnjrsiqua minjrej, "Iga aqa ñam Jon waiyqom."

⁶¹ Onaqa nangi na minjeb, "Ñam di ino len nangoq di sosai."

⁶² Degsi minjsib ban na Sekaraia nenemyeb, "Ni ino angro ñam yai waiyqam?"

⁶³ Onaqa a ban na minjrej, "Pepa bei osbabqa e aqa ñam nenngrenyit ningi unqab." Pepa osi bonabqa endegsi nenngrenyey, "Aqa ñam Jon waiyqom." Degsi nenngrenyonaqa nangi kalil tulan prugeb.

⁶⁴ Onaqa bati qujai deqa Sekaraia aqa menj otyonaqa medabu waqtosiqa anjam maroqnqsiqa Qotei aqa ñam soqtoqnej.

⁶⁵ Bati deqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nanqi kumbra deqa qusib ulaeb. Ulaosib kumbra deqa mare mare laqnabqa nanqo anjam di tulan kobaonaqa qure kalil Judia sawaq di so qaji nanqi quekriteb.

⁶⁶ Tamo ungasari anjam di queb qaji nanqi kalil maroqneb, “Angro di a tamo kiyero sqas?” Nanqi degsi maroqneb. Di kiyaaqa? Qotei aqa singila angro di aqaq di sonaq uneb deqa.

Sekaraia a Qotei aqa medabu osiqa anjam marej

⁶⁷ Onaqa Mondor Bole a Jon aqa abu Sekaraia aqaq aisiq singila yonaqa medabu waqtosiqa anjam endegsi marej,

⁶⁸ “Iga Tamo Koba Qotei aqa ñam tulan soqtoqnqom. A Israel gago Qotei. Iga aqa segi tamo ungasari unum deqa a na bosim iga awaigim iga padalqasai.

⁶⁹ Aqa wau tamo Devit aqa len na tamo singila koba bei ñambabqas. Qotei na tamo di giltej deqa a na iga elenqas.

⁷⁰ Qotei aqa kumbra deqa nami aqa segi medabu o qaji tamo nanqi anjam palontoqneb.

⁷¹ Nanqi anjam endegsib palontoqneb, ‘Qotei a gago jeu tamo nanqo banq dena iga elenqas. Osim tamo kalil iga qa ugeeqnub qaji nanqo banq na dego iga elenqas.’ Nanqi anjam degsib palontoqneb.

⁷² Qotei a gago moma utru nanqi qa dulosiqa aqaryainjrej. Aqa segi anjam nami singilatej qaji deqa are qalsiqa nanqi aqaryainjrej.

⁷³ Aqa anjam di a singilatosiq gago moma utru Abraham minjej.

⁷⁴ Deqa a na gago jeu tamo nanqo banq dena iga elenqamqa iga aqa wau ojoqnqom. Iga ulaqasai.

⁷⁵ Iga bati gaigai Qotei aqa ñamgalaq di aqa segi kumbra bole tintin dauryoqnqom.

⁷⁶ O ijo angro Jon, bunuqna ni Qotei Goge Koba aqa medabu o qaji tamo sqam. Tamo ungasari nanqi degsib ni qa maroqnqab. Tamo Koba a bqa laqnimqa ni namoosim aqa gam gereiyetosim soqnim a bqas.

⁷⁷⁻⁷⁸ Ni na Qotei aqa segi tamo ungasari nanqi anjam minjroqnimqa nanqi quoqnsib endegsi poinjroqnqas, ‘Bole, Qotei a iga qa dulej deqa a na gago une kobotetgosim iga elenqas.’ Gago Qotei a lan goge na suwan qarinyim gagoq bqas.

⁷⁹ Tamo ungasari ambruq di sosib morenqa ulaeqnub qaji nanqi Qotei na suwantnjroqnqas. Osim a na iga gam osorgoqnimqa iga lawo kumbra dauryoqnqom.” Sekaraia a anjam degsi marej.

⁸⁰ Onaqa Jon a kobaqujaeqnaqa Qotei aqa Mondor na singila yoqnej. A wadau sawaq di sosiqa a na Israel tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam minjrqaqqa bati qa tarinoqnej.

2

Maria a aqaratonaaqqa Yesus a ñambabej

¹ Bati deqa Rom nanqo mandor koba Sisar Ogastus a marej, “Iga sawa sawa kalilq di tamo ungasari nanqo ñam sisiyqom.”

² Degsi marnaqa Kwirinius a Siria sawaq di gate sonaqa nanqi na ñam sisiyeb. Nanqi nami ñam sisiyosaiqneb.

³ Deqa tamo ungasari kalil nanqi na nanqo ñam atelenqajqa marsibqa nanqo segi qure utruq gileleneb.

⁴ Josep a Nasaret qureq dena tigelosiqqa Devit aqa qure utruq oqej. Nasaret qure a Galili sawaq di unu. Devit aqa qure utru aqa ñam Betlehem. Betlehem a Judia sawaq di unu. Josep a deq oqej. Di kiyaaqa? A Devit aqa len na ñambabej deqa.

⁵ Maria a Josep aqa ñauñ soqnej deqa nanqi aiyel ombla na nanqo ñam atqa marsibqa Betlehem oqeb. Bati deqa Maria a guman ti.

6-7 Nanġi Betlehem di sonabqqa Maria aqa bati kereonaqa a anġro ej. Nerenjo tal koba qaji tamo na maqej deqa aqa anġro matu mel nambabonaqa gara na dalaosiq makau nanġo inġi uyo tabirq di njeiotej.

*Lan anġro nanġi na kaja taqato tamo nanġi
Qotei aqa anjam minjreb*

⁸ Qolo qujai deqa qure qalaq di tamo qudei nanġo kaja nñin uyeqnabqa taqatnjreso-qneb.

⁹ Onaqa Tamo Koba aqa lan anġro bei aisiqa nanġo areq di tigelonaq uneb. Aqa rian na nanġi suwantnjrnaqa nanġi unsib tulan ulaugeteb.

¹⁰ Onaqa lan anġro dena nanġi minjrej, “Ninġi ulaaib. E ninġi anjam bole mernġwajqa bonum. Mernġitqa ninġi qusib tulan areboleboleinġwas. Tamo unġasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanġi dego tulan areboleboleinjrqa.

¹¹ Anjam bole agiende. Bini Tamo Koba Kristus a Devit aqa qure utruq di nambabqo. A na qujai tamo unġasari nanġi elenjamqa nanġi padalqasai.

¹² Anġro mom di gara na dalaosib makau nanġo inġi uyo tabirq di njeiotonub unu. Ninġi aisib unsib poinġwas.”

¹³ Degsi minjreqnaqa lan anġro tulan gargekoba nanġi lan goge na bosib lan anġro nami bej qaji a ombla tigelosibqa Qotei aqa nñam soqtoqnsib endegsib maroqneb,

¹⁴ “Lan goge di Qotei a nñam kobaquja oqo. Mandamq endi tamo unġasari nanġi lawo na soqnebe. Qotei a nanġi qa are tulan boleiyeqnu.”

Kaja taqato tamo nanġi Yesus unqajqa marsib Betlehem qureq aiye

¹⁵ Lan anġro nanġi olo puluosib lan qureq oqeqnabqa kaja taqato tamo nanġi qairosib mareb, “Iga tigelosim Betlehem aisim Tamo Koba a iga kumbra deqa mergwo qaji di unqom.”

¹⁶ Degsib marsibqa gurgur ti aisib Maria Josep wo nanġo anġro mom a makau nanġo inġi uyo tabirq di njeiotosib sonab unjreb. ¹⁷ Unjrsibqa anġro deqa anjam lan anġro na minjrej qaji di kalil ubtosib saogneb.

¹⁸ Saeqnab tamo unġasari kalil anjam di queb qaji nanġi prugugetosib are koba qaloqneb.

¹⁹ Ariya Maria a anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq soqnej.

²⁰ Onaqa kaja taqato tamo nanġi olo puluosib gileb. Anjam kalil lan anġro na minjrnaq queb qaji deqa ti kumbra kalil nanġi uneb qaji deqa ti nanġi tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa nñam soqtoqnsib giloqneb.

Nanġi anġro aqa nñam Yesus waiyeb

²¹ Ariya Yesus a nambabosiq sonaqa bati 8 kereonaqa a mulun waiyeb. Osib aqa nñam Yesus waiyeb. Nñam di nami lan anġro na Maria gumanjosaisonaq minnej qaji.

Simeon Ana wo nanġi atra talq di Yesus uneb

²² Juda nanġo dal anjam bei agiende. Unja anġrotimqa bati 40 koboamqa nanġi unja aqa jejamu yansetqab. Dal anjam di Moses a nami marej. Deqa Maria aqa jejamu yansetqa bati kereonaqa aqa gumbulun wo Jerusalem gilsibqa atra tal miligiq di Maria aqa jejamu yansetosib Yesus osib Tamo Koba aqa banq di ateb.

²³ Agi Moses a nami Tamo Koba aqa dal anjam endegsi nengrenyej, “Anġro matu mel nambabamqa ninġi Tamo Koba Qotei aqa banq di atiy. Atibqa a Qotei aqa segi tamo sqas.”

²⁴ Nanġi aiye Tamo Koba Qotei aqa dal anjam di dauryosib wagme bei osib Qotei atraiyeb. Agi dal anjam endegsi unu, “Binon aiye kiyo qebari bunuj aiye kiyo osib Qotei atraiyi.”

²⁵ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa nñam Simeon. Aqa kumbra tulan boledamu. A Qotei aqa sorgomq di geregere soqnej. Mondor Bole na a singilatonaq soqnej. A endegsi

are qaloqnej, “Bati brantimqa Qotei na Israel tamo ungasari nanjo are boletetnjqas.” A degsi are qaloqnsiq deqa bati di brantqajqa tarinoqnsiq soqnej.

²⁶ Mondor Bole na nami Simeon minjej, “Ni mati moiqasai. Ni moiynosaisoqnmq Tamo Koba a na aqa Kristus qarinyim bamqa ni unsim moiqam.”

²⁷ Onaqa bati bei Qotei aqa Mondor na Simeon aqa are tigeltetonaqa atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa Maria Josep wo nanji dal anjam dauryosib nanjo angro Yesus osib Qotei aqa banq di atqa marsibqa atra tal miligiq gileb.

²⁸ Onaqa Simeon a Yesus unsiq a osiq soqonyej. Soqonyosiq Qotei aqa ñam soqtosiq endegsi pailyej,

²⁹ “O Tamo Koba, e ino wau tamo. Ino anjam ni nami e merbem qaji di ni uratosai. Deqa e lawo na moiqai.

³⁰ Ni na ino segi tamo ungasari nanji elenjam nanji padalaib deqa ino Kristus qarinyem agi e unonum.

³¹ Tamo ungasari kalil nanjo namdamuq di ni kumbra di yqajqa gam gereiyem.

³² Kristus aqa rian na sawa bei bei qaji nanji suwantnjroqnas.

Osim ino segi tamo ungasari Israel nanji dego suwantnjrimqa nanjo ñam kobaqas.”

³³ Simeon a Yesus qa anjam degsi marnaqa Yesus aqa ai abu nanji qusib tulan prugeb.

³⁴ Onaqa Simeon a nanji aiyel qa Qotei pailyosiq Yesus aqa ai Maria minjej, “Ni que. Qotei na angro endi giltej deqa Israel gargekoba nanji ulonjosib padalqab. Gargekoba dego olo tigelosib nambile bole oqab. Angro endi a toqor bul soqnmq gargekoba nanji na a jeutoqnqab.

³⁵ Deqa gargekoba nanjo areqalo uliejunu qaji di olo boleq dqas. Yimqa serie na ino are qametmo bul are jaqatin oqnqam.”

³⁶ Bati deqa Qotei aqa medabu o qaji uña bei soqnej aqa ñam Ana. A Fanuel aqa angro. A Aser aqa moma. A tulan qeliej. A nami tamo osiq gumbulun wo wausau 7 soqneb.

³⁷ Aqa gumbulun moinaqa a segi qobul soqnej. Aqa wausau kalil 84. A qobul sosiq a bati gaigai qolo ti qanam ti atra tal miligiq giloqnsiq ingi ti ya ti uratoqnsiq Qotei pailyoqnej. A atra tal uratosai oqnej.

³⁸ Simeon a anjam marsiq koboonaqa Ana a bosiq angro kiñala di unsiq Qotei aqa ñam soqtej. Osiqa Jerusalem tamo ungasari kalil Qotei na awainjrqa marsib tarinoqneb qaji nanji Yesus qa sainjroqnej.

Maria Josep wo nanji olo Nasaret qureq gileb

³⁹ Maria Josep wo nanji Jerusalem dia Tamo Koba aqa dal anjam kalil dauryekritosib nanji olo puluosib Galili sawaq gilsib nanjo segi qure utru Nasaret di soqneb.

⁴⁰ Di sosibqa nanjo angro kiñala Yesus a boleqnsiq singilaoqnsiq powo qelikoba oqnej. Qotei a Yesus qa are tulan boleiy oqnej.

Yesus aqa wausau 12 kereonaqa a Jerusalem aiyej

⁴¹ Yesus aqa ai abu nanji wausau gaigai Juda nanjo yori bati koba ñam Pasova di unqajqa maroqnsib Jerusalem aiyoqneb.

⁴² Deqa Yesus aqa wausau 12 kereonaqa a na aqa ai abu nanji daurnjrsiq yori bati di unqajqa koba na Jerusalem aiyeb.

⁴³ Aisib yori bati di unsib koboonaqa tamo ungasari kalil nanji puluosib nanjo segi segi qureq olo gileqnabqa angro wala Yesus a segi Jerusalem di soqnej. Aqa ai abu nanji deqa qaliesai.

⁴⁴ Nanji are qaleb, “Yesus a tamo gudei nanji daurnjrsiq nami gilqo kiyo?” Degsib are qalsibqa qanam qujai nanji walwelosib gileb. Gilsib gamq di Yesus unosai deqa nanji na nanjo segi kadoi nanji ti nanjo segi len nanji ti Yesus qa nene nenemnjqroqneb.

⁴⁵ Onaqa ugeinjrnaqa nanji aiyel olo puluosib Jerusalem aisib dia Yesus qa namoqneb.

⁴⁶ Bati qalub nanġi Yesus qa nġamoqneb. Namosib gilsib atra tal miligiq di nġam atsib Yesus a di awesonaq uneb. A dal anġam qalie tamo nanġo ambleq di awesosiq a nanġo anġam quoqnsiq a nanġam qudei nanġi nenemnġroqnej.

⁴⁷ Aqa powo tulaġ kobaquja deqa a dal anġam qalie tamo nanġi kamba anġam bole bole minġreqnaqa tamo kalil aqa anġam di quoqneb qaji nanġi prugoqneb.

⁴⁸ Onaqa aqa ai abu nanġi a unsib prugugetosib aqa ai na minġej, “O ijo anġgro, ni kiyaaqa aqo ino abu wo kumbra deggonum? Ni que. Aqo aiyel are tulaġ gulbeigwoqa ni qa nġamoqnam.”

⁴⁹ Onaqa Yesus na minġrej, “Ninġi kiyaaqa e qa nġamoqna? E ijo Abu aqa talq endi sqai. Ninġi di qaliesai kiy?”

⁵⁰ Onaqa aqa ai abu nanġi aqa anġam di qusib poinġrosai.

⁵¹ Onaqa Yesus a tigelosiq aqa ai abu nanġi daurnġrsiq Nasaret qureq gileb. Gilsib dia a nanġo aiyel anġam geregere dauryoqnsiq nanġo sorgomq di soqnej. Aqa kumbra kalil di aqa ai na unoqnsiq tulaġ areboleboleiyeqnaqa aqa areqaloq di atnaq soqnej.

⁵² Yesus a Nasaret qureq di sosiq a tamo kobaqujaoqnsiq aqa powo dego qelikobaoqnej. Qotei a Yesus qa are boleiyooqnej. Tamo unġasari nanġi dego Yesus qa are boleinjroqnej.

3

Jon yansnġro qaji a wadau sawaq di Qotei aqa anġam palontoqnej

¹⁻² Bunuqna Sekaraia aqa nġiri Jon a wadau sawaq di sonaqa Qotei na aqa anġam minġnaq quej. Bati deqa Sisar Taiberius a wausau 15 Rom nanġo mandor koba soqnej. Pontius Pailat a Judia sawa nanġo gate soqnej. Herot a Galili sawa taqatoqnej. Herot aqa was Filip a Ituria sawa ti Trakonitis sawa ti taqatoqnej. Lisantias a Abilene sawa taqatoqnej. Anas Kaiafas wo nanġi aiyel atra tamo gate soqneb.

³ Jon a sawa kalil Jordan ya qalaq di soqneb qaji deq giloqnsiq Qotei aqa anġam palontoqnsiq tamo unġasari nanġi endegsi minġroqnej, “Ninġi are buliybqa e na ninġi yansnġwai. Amqa Qotei a nunġo une kalil kobotetnġwas.”

⁴ Jon a kumbra degyej deqa anġam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia nami nengrenġej qaji di aqa damu brantej. A Jon qa anġam endegsi nengrenġej, “Tamo bei a wadau sawaq di tigelosimqa a tulaġ lelenoqnsim tamo unġasari nanġi endegsim minġroqnqas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti. Gam tingiteti.’

⁵ Botau kalil mororyiy. Mana kokba ti mana kiñilala ti kalil ġingenġnġrsib taqal atiy. Gam kanenġo kalil tingitiy. Gam niñaqejunub qaji kalil di dego gereiyiy.

⁶ Yimqa tamo unġasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanġi Qotei na padalo sawaq dena elenam unqab.’ ”

⁷ Tamo unġasari tulaġ gargekoba nanġi Jon na yansnġrqa marsibqa aqa areq beqnabqa siġila na endegsi minġroqnej, “Ninġi kumbra uge yo qaji tamo. Ninġi amal uge bul. Ninġi yai na mernġwoqa mondon Qotei aqa minġin nunġoq aiyaim deqa ulaosib ijoq bonub?”

⁸ Ninġi are buliyiy. Osib nunġo kumbra uge kalil uratosib kumbra bole bole yoqniy. Yim e unsiy marqai, ‘Bole, ninġi are bulyonub.’ Osiy ninġi yansnġwai. Ninġi endegsib are qalaib, ‘Abraham a gago moma utru unu deqa iga Qotei aqa nġamgalaq di tamo bole.’ Ninġi degsib are qalaib. Ninġi quiy. Qotei na marimqa menin kalil endi dego tamo bulyosib tigelosib Abraham aqa moma brantqab.

⁹ Qotei na tapor qalat ojsiq nġam qomqajqa utruq di atej unu. Deqa nġam kalil gei bole atosaielnub qaji di Qotei na tapor dena qomelenosim nġamyuwoq di breinjrqas.”

¹⁰ Jon a tamo unġasari nanġi anġam degsi minġrnaqa nanġi na kamba nenemyeb, “Ni anġam degsi mergonum deqa iga kumbra kiyeryqom?”

¹¹ Onaqa Jon na minġrej, “Ni gara aiyel soqnimqa bei osim tamo gara saiqoji di ye. Ni inġi uyo soqnimqa qudei osim tamo inġi saiqoji di anaiye.”

¹² Onaqa takis o qaji tamo qudei nanngi Jon na yansnjrqa marsibqa aqa areq bosib nenemyeb, “O Qalie Tamo, ni mare. Iga takis o qaji tamo. Deqa iga kumbra kiyeryqom?”

¹³ Onaqa Jon na minjrej, “Nungo gate kokba nanngi takis silali gembub ningi oqajqa merngonub kere dego oqniy. Silali bei laja goqe ataib.”

¹⁴ Onaqa qaja tamo qudei nanngi Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni mare. Iga kumbra kiyeryqom?” Onaqa Jon na minjrej, “Ningi tamo nanngi ugeugeinjraib. Osib nanngo silali bajinoqnaib. Ningi tamo qudei gisan na nanngo jejamuq di une qametnjraib. Ningi endegsib are qaloqniy, ‘Gago awai iga eqnum di iga qa kere.’ ”

¹⁵ Bati di tamo ungasari nanngi Kristus bqajqa tarinoqnsib soqneb. Deqa nanngi Jon aqa anjam quoqnsib are qaloqneb, “Jon a Kristus kiyo?”

¹⁶ Onaqa Jon a nanngo areqalo di qalieosiqa minjrej, “Tamo Koba a bunuqna ijo qoreq na bqas. A tamo singila koba. Ijo singila aqa singila ti keresai. Deqa e a kangalyqajqa e tamo bolesai. E ya na laja yansngeqnum. Ariya Tamo Koba a bosimqa Mondor Bole aqa singila na ti namyuwo na ti ningi yansngwas.

¹⁷ A bem sum ñoqoryosim damu elenjosim aqa talq di atqas. Osim a bem sum aqa suwi breinjrim namyuwo gaigai yuejunu qaji dia yuekritqab.”

¹⁸ Jon na tamo ungasari nanngo are qametnjrqa osiq deqa anjam gargekoba nanngi minjroqnej. A Qotei aqa anjam bole nanngi minjroqnej.

Herot na Jon ojsiqa tonto talq di waiyej

¹⁹ Bati bei Jon na mandor Herot aqa une qa njirintej. Aqa une agi a na aqa segi was aqa naun Herodias yayiosiq ej. Une deqa ti kumbra uge uge kalil Herot a yoqnej qaji deqa ti Jon na njirintej.

²⁰ Deqa Herot a olo kumbra uge bei dego yej. Aqa kumbra uge bei agiende. A Jon ojsiqa tonto talq di waiyej.

²¹ Ariya tamo ungasari kalil nanngi yanso eqnabqa Yesus a dego yanso ej. Yanso osiqa bati deqa a tarosiq laj goqe koqyosiq Qotei pailyeqnaqa laj waqej.

²² Laj waqonaqa Mondor Bole a binon bulosiq aisiqa Yesus aqa jejamuq di awoej. Awoonaqa laj goqe na Qotei aqa anjam bei endegsi brantej, “Ni ijo segi angro qujai. E ni tulan qalaqalaimeqnum. E ni qa tulan areboleboleibeqnu.”

Yesus aqa moma nanngo ñam kalil

²³ Yesus aqa wausau 30 kereonaqa aqa wau utru atej. Nanngi Yesus qa endegsib maroqneb, “A Josep aqa njiri.” Yesus aqa moma nanngo ñam kalil agi marqai. Josep a Heli aqa njiri.

²⁴ Heli a Matat aqa njiri. Matat a Livai aqa njiri. Livai a Melki aqa njiri. Melki a Janai aqa njiri. Janai a Josep aqa njiri.

²⁵ Josep a Matatias aqa njiri. Matatias a Amos aqa njiri. Amos a Nahum aqa njiri. Nahum a Esli aqa njiri. Esli a Nagai aqa njiri.

²⁶ Nagai a Mat aqa njiri. Mat a Matatias aqa njiri. Matatias a Semen aqa njiri. Semen a Josek aqa njiri. Josek a Joda aqa njiri.

²⁷ Joda a Joanan aqa njiri. Joanan a Resa aqa njiri. Resa a Serubabel aqa njiri. Serubabel a Sealtiel aqa njiri. Sealtiel a Neri aqa njiri.

²⁸ Neri a Melki aqa njiri. Melki a Adi aqa njiri. Adi a Kosam aqa njiri. Kosam a Elmadam aqa njiri. Elmadam a Er aqa njiri.

²⁹ Er a Josua aqa njiri. Josua a Elieser aqa njiri. Elieser a Jorim aqa njiri. Jorim a Matat aqa njiri. Matat a Livai aqa njiri.

³⁰ Livai a Simeon aqa njiri. Simeon a Juda aqa njiri. Juda a Josep aqa njiri. Josep a Jonam aqa njiri. Jonam a Eliakim aqa njiri.

³¹ Eliakim a Melea aqa njiri. Melea a Mena aqa njiri. Mena a Matata aqa njiri. Matata a Natan aqa njiri. Natan a Devit aqa njiri.

³² Devit a Jesi aqa niri. Jesi a Obet aqa niri. Obet a Boas aqa niri. Boas a Salmon aqa niri. Salmon a Nason aqa niri.

³³ Nason a Aminadap aqa niri. Aminadap a Atmin aqa niri. Atmin a Arni aqa niri. Arni a Hesron aqa niri. Hesron a Peres aqa niri. Peres a Juda aqa niri.

³⁴ Juda a Jekop aqa niri. Jekop a Aisak aqa niri. Aisak a Abraham aqa niri. Abraham a Tera aqa niri. Tera a Nahor aqa niri.

³⁵ Nahor a Seruk aqa niri. Seruk a Reu aqa niri. Reu a Pelek aqa niri. Pelek a Eber aqa niri. Eber a Sela aqa niri.

³⁶ Sela a Kainan aqa niri. Kainan a Arpaksat aqa niri. Arpaksat a Siem aqa niri. Siem a Noa aqa niri. Noa a Lamek aqa niri.

³⁷ Lamek a Metusela aqa niri. Metusela a Enok aqa niri. Enok a Jaret aqa niri. Jaret a Mahalalel aqa niri. Mahalalel a Kenan aqa niri.

³⁸ Kenan a Enos aqa niri. Enos a Set aqa niri. Set a Adam aqa niri. Adam a Qotei aqa niri.

4

Satan a bosiq Yesus walawalaiyoqnej

¹⁻² Mondor Bole a Yesus aqa jejamuq di awoonaqa a Jordan yaq dena olo pulueqnaqa Mondor na a wadau sawaq osi gilej. Osi gilsiq uratonaga bati 40 a di laqnej. Di laqnaqa Satan bosiq Yesus a une bei atqa marsiq walawalaiyoqnej.

Bati deqa Yesus a ingi uratoqnsiq qurien ti soqnej. Bati 40 koboonaga a mamyej.

³ Onaga Satan na minnej, “Ni Qotei aqa Niriamqa menin kalil endi minjrim bem bulyibqa ni uye.”

⁴ Degsi minjnaqa Yesus na kamba minnej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Tamo nanqi ingi uyo na segi nambile sqasai.’ ”

⁵ Onaga Satan a Yesus olo osiq mana goge kobaq oqsik dia Yesus tigeltosiq sawa sawa kalil mandor kokba nanqi na taqatejunub qaji di Yesus osoryej.

⁶ Osoryosiq minnej, “Sawa sawa kalil di nango singila ti ñoro ti ni emqai. Sawa sawa kalil di ijo. Qotei na nami ebej. Deqa e na tamo bei yqa are soqnim yqai.

⁷ Deqa ni ijo ulatamuq endi singa pulutosim e qa louimqa sawa sawa kalil di ni emqai.”

⁸ Onaga Yesus na minnej, “Nami Qotei aqa anjam bei endegsib nengrenyeb unu, ‘Ino Tamo Koba Qotei a segi qa louoqnsimqa aqa sorgomq di soqne.’ ”

⁹ Onaga Satan na Yesus olo osiq Jerusalem gilsiq atra tal quraq oqsik goge dia Yesus atsiqa minnej, “Ni Qotei aqa Niriamqa endena prugosim mandamq aiye.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, ‘Qotei na aqa lan angro nanqi minjrimqa bosib ni taqatmqab.’

¹¹ Anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Lan angro nanqi bosib ban na ni soqtmibqa ino singa menin na qalqasai.’ ”

¹² Onaga Yesus na kamba Satan minnej, “Qotei aqa anjam bei dego nengrenq di unu. Anjam agiende, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei aqa singila lanja tenemtqa osim a gisanjaim.’ ”

¹³ Satan a kumbra kalil dena Yesus uneq waiyqa yonaq ugeiyonaqa a uratosiq ulanej. Bunuqna a na olo Yesus walawalaiyqa marsiq tarinosisq soqnej.

Yesus a Galili sawaq di aqa wau utru atej

¹⁴ Qotei aqa Mondor aqa singila Yesus aqaq di soqnej deqa a olo puluosiq Galili sawaq aiyej. Aisiq di sonaqa qure kalilq di tamo ungasari nanqi a qa saoqnsib laqneb.

¹⁵ A bati gaigai Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiq tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam minjreqnaqa nanqi quoqnsib aqa ñam soqtoqneb.

Nasaret qureq di nanqi Yesus qa minjin oqetnjrej

¹⁶ Onaqa Yesus a dena walwelosiq Nasaret qureq aiyej. Di aqa qure utru. A dia boleej. Aisiq di sosisa yori bationaqa aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiq Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam sisiyqa osiq tigelej.

¹⁷ Onaqa buk Baibel yonabqa a na waqtosiq Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa anjam nami nengrenyej qaji mutu bei itosiq endegsi sisiyej,

¹⁸ “Tamo Koba aqa Mondor ijoq di unu deqa a na e giltbosiqa merbej, ‘Ni na tamo ungasari sougetejunub qaji nanqi ijo anjam bole minjroqne.’ Osiqa a na e qarinqbosiqa merbej, ‘Ni na tamo ungasari nam qandimo unub qaji nanqi boletnjroqne. Osim tamo ungasari nango segi une na ojejunu qaji nanqi gereinjroqne. Osim tamo ungasari jeu tamo nanqi na ugeugeinjreknub qaji nanqi aqaryainjroqne.

¹⁹ Osim anjam endegsi palontogne, “Tamo Koba a na tamo ungasari nanqi boletnjrqajqa bati brantqo.” ’ ’ ”

²⁰ Yesus a anjam degsi sisiyosiq koboonaqa buk Baibel kabutosiq Qotei tal taqato tamo yosiq a olo awoej. Onaqa tamo ungasari kalil Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanqi Yesus koqyesoqneb.

²¹ Onaqa Yesus na nanqi minjrej, “Qotei aqa anjam e endego sisiyonum ningi quonub qaji di aqa damu agi bini brantqo.”

²² Degsi minjrnaqa nanqi kalil aqa anjam di qusib mareb, “Yesus aqa anjam di bolequja.” Osib olo areqalo kobaiyoqnsib maroqneb, “Yesus a Josep aqa niri. Deqa a powo qabe na osiq anjam bole endeqaji palontosiq mergeqnu?”

²³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi yawo anjam endegsib merbqab kiyo, ‘O yu qangra tamo, ni ino segi jejamu gereiye.’ Osib ningi endegsib merbqab, ‘Kaperneam qureq di ni manwa babteqnam iga deqa queqnum. Manwa kere dego ni ino segi qure utruq endi babtini iga unqom.’ ”

²⁴ Osiqa Yesus a olo endegsi minjrej, “E bole merngwai. Qotei aqa medabu o tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqngas di nanqi aqa anjam quetqa asginjrqa. Deqa a nam saiqoji sqas.

²⁵ E bole merngwai. Elaija aqa bati qa lan getenjesonaqa wausau qalub bai 6 gilsiq awa bosaioqnej. Deqa sawa sawa kalilq di nanqi mam koba eb. Bati deqa Israel sawaq di unja qobul garggekoba soqneb.

²⁶ Sonabqa Qotei na Elaija nangoq qarinyosai. A na Elaija qarinyonaqa Saidon sawaq gilsiq Sarefat qureq di unja qobul bei aqaq di segi brantosiq aqaryaiyej.

²⁷ Qotei aqa medabu o tamo Elisa dego aqa bati qa tamo garggekoba nango jejamu yu na ugeeleney qaji nanqi Israel sawaq di soqneb. Ariya Elisa a nanqi boletnjrosai. A Siria sawaq gilsiq dia tamo bei yu na aqa jejamu ugeeleney qaji aqa nam Naman a segi boletej.”

²⁸⁻²⁹ Yesus na tamo ungasari Qotei tal miligiq di soqneb qaji nanqi anjam degsi minjrnaqa nanqi kalil qusibqa minjin ani oqetnjrnaqa tigelosib Yesus ojsib tututosib qure qalaq osi gileb. Nango qure mana goge di soqnej deqa nanqi Yesus mana goge dena waiyqa mareb.

³⁰ Onaqa a nango ambleq na loumosiq ulanej.

Yesus a tamo bei aqaq dena mondor uge wiyetej

³¹ Onaqa Yesus a Kaperneam qureq gilej. Qure di Galili sawaq di unu. Gilsiq di sosisa yori batieqnaqa tamo ungasari nanqi Qotei aqa anjam plaltoqnsiq minjroqnej.

³² Yesus aqa anjam maroqnej di singila ti. A segi anjam di aqa Abu. Deqa tamo ungasari kalil nanqi aqa anjam di quoqnsib tulan prugugetoqneb.

³³ Yori bati bei tamo mondor uge na oje qaji a Qotei tal miligiq di soqnej. Deqa a tulan lelenosiq Yesus minjej,

³⁴ “O Yesus Nasaret qaji tamo, ni iga kiyergwajqa bonum? Ni iga padaltgwa bonum e? E ni qalie. Ni Qotei aqa segi Niri bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji.”

³⁵ Mondor uge dena Yesus degsi minjnaqa a singila na njirintosiq minnej, “Ni medabu getentosim tamo di uratosim ulanj.” Onaqa mondor uge dena tamo di uratqa osiqa tamo ungasari nango ambleq di a waiyonaq mandamq di njeiesonaqa uratosiq ulanej. Tamo di aqa jejamu yala ugetosai. A bole soqnej.

³⁶ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa manwa di unsibqa nangi tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a anjam bunuj mareqnu. Aqa anjam bunuj di singila ti mareqnu. Agi a na mondor uge nangi anjam minjreqnaqa nangi aqa anjam dauryoqnsib jaraiyeqnu.”

³⁷ Tamo ungasari nangi degsib maroqnsib olo walwelosib sawa sawa kalilq di Yesus aqa manwa deqa saoqnsib laqneb.

Yesus na Pita aqa mimibe boletej

³⁸ Onaqa Yesus a tigelosiq Qotei tal uratosiq Saimon aqa ñam bei Pita aqa tal gogetej. Tal gogetosiqa Saimon aqa mimibe makobaiyonaqa jejamu kanjanyonaq unej. Deqa Yesus aqa angro nangi na minjeb, “Ni a boletime.”

³⁹ Onaqa Yesus a gilsiq unja maiyej qaji aqa areq di tigelosiq anjam segi minjnaqa aqa jejamu kanjan di koboej. Onaqa unja a tigelosiq nangi ingi goiyetnjrej.

Yesus a tamo ungasari gargekoba nangi boletnjroqnej

⁴⁰ Sen aiqa laqnaqa tamo ungasari ma utru segi segi so qaji nango was nangi na joqoqnsib Yesus aqa areq boqneb. Beqnaqba Yesus na aqa ban nango gateq di ateqnaqa nango ma koboeqnaqa nangi jaraiyoqneb.

⁴¹ Mondor uge gargekoba dego Yesus na winjreqnaqa nangi olo tamo ungasari nangi uratnjroqnsib jaraiyoqneb. Jaraiyoqnsib tulan lelenjoqnsib Yesus minjoqneb, “Ni Qotei aqa Njiri.” Yeqnaqba Yesus a singila na saidnjroqnej, “Ningi ijo ñam ubtosib maraib.” Degsi saidnjroqnej. Di kiyaaqa? Nangi qalie, Yesus a Kristus.

Yesus a qure qureq giloqnsiqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej

⁴² Onaqa nobqolo ambru Yesus na tamo ungasari nangi alelnjrsiqa qure di uratosiq wadau sawaq gilej. Gilsiq di sonaqa nangi a qa namosib gilsib itosib minjeb, “Ni iga uratgaim.”

⁴³ Onaqa Yesus na minjrej, “E qure bei beiq dego giloqnsiyqa Qotei aqa anjam bole endegsi minjroqnqai, ‘Ningi are bulyibqa Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas.’ Degsi minjroqnqai. Qotei a deqa e qarinqbonaq mandamq aiyem.”

⁴⁴ Yesus na tamo ungasari nangi degsi minjrsiqa nangi uratnjrsiqa gilsiq Judia sawaq di walweloqnsiqa Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam palontoqnej.

5

Yesus na Pita minjnaqa a kakan waiyosiq qe ani ej

¹ Bati bei Yesus a Genesaret ya agu kobaqujaq gilsiq alile dia tigelesonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Qotei aqa anjam quqwajqa are qalsibqa Yesus aqa areq bosib koroeb.

² Koroesonabqa Yesus a nam atsiqa qobun aiyel alile di tiryosib sonab unjrej. Qe o qaji tamo nangi qobun dena mandamq aisib nango kakan yansoqneb.

³ Qobun bei Saimon aqa qobun. Yesus a Saimon aqa qobun gogetosiq di awoosiqa Saimon minnej, “Qobun tututim kiñala sasalem.” Onaqa Saimon na qobun tututonaq sasalonaqa Yesus a qobun miligiq di awoosiqa tamo ungasari kalil nangi alile di sonabqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

⁴ Anjam minjrsiqa koboonaqa a na Saimon minnej, “Ningi qobun oyoosib ya robuq oqsib nungo kakan waiyqab qe oqab.”

⁵ Onaqa Saimon na kamba minnej, “O Tamo Koba, iga qolo waukobaonum gilsiq nebeqo. Iga qe bei yala osai. Di ungun. Ni maronum deqa e kakan olo waiyqai.”

6-7 Onaqa qe o qaji tamo nanqi ya robuq oqsib kakanj olo waiyosib qe tulan ani eb. Qe ani onabqa nanjo kakanj qe na maqej deqa branqa laqnaqa titqa keresaiinjrej. Deqa nanqi na nanjo was qudei qobun beiq di soqneb qaji nanqi metnjrnab bosib koba na kakanj titosib qe osib qobun aiyel miligiq di jugonab maqosib tugwa laqneb.

8 Onaqa Saimon aqa ñam bei Pita a Yesus aqa manwa di unsiqa aqa singaq di singa pulutosiq minjej, “O Tamo Koba, e une tamo. Deqa ni e uratbosim gile.”

9 Saimon na Yesus degsi minjej. Di kiyaaq? Aqa was nanqi ti qe tulan koba elenjosib prugugeteb deqa.

10 Sebedi aqa ñiri aiyel Jems Jon wo nanqi Saimon ombla wau qujai. Nanqi dego Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugeb. Onaqa Yesus na Saimon minjej, “Ni ulaaaim. Ni qe o tamo unum deqa ni qe eqnum. Bunuqna ni degsim olo tamo oqnqam.”

11 Onaqa nanqi nanjo qobun alile dia atsib nanjo ai abu nanqi uratnjrsib nanjo ñoro ti inji inji kalil ti uratosib Yesus dauryeb.

Yesus a tamo yu na aqa jejamu ugeelennej qaji di boletej

12 Nanqi Yesus dauryosib bati bei nanqi koba na qure beiq gileb. Dia tamo bei yu na aqa jejamu ugeelennej qaji a Yesus unsiqa aqa areq bosiqa singa pulutosiq mandamq di ñam quosiqa Yesus pailiosiq minjej, “O Tamo Koba, ni e boletbqa are soqnim e boletbe. E qalie, ni e boletbqa kere.”

13 Degsi minjnaqa Yesus a ban waiyosiq tamo di aqa jejamu ojej. Ojsiqa minjej, “E ni boletmq are unu. Deqa ino jejamu olo boleeme.” Onaqa bati qujai deqa aqa yu uge kalil mosoosiq aqa jejamu boleej.

14 Onaqa Yesus na minjej, “Ino jejamu boleqo deqa ni tigelosim gile. Ni tamo qudei nanqi ijo ñam ubtosim minjraim. Ni gilsim ino jejamu atra tamo osoryosim atraiyqajqa inji inji Moses a nami marej qaji di osim Qotei atraiyime. Yimqa tamo ungasari nanqi ni nunsib marqab, ‘Bole, ino jejamu boleqo.’”

15 Onaqa a gilsiq ariya a Yesus aqa anjam di dauryosai. Yesus na a boletej deqa mare mare laqnaqa aqa anjam tulan kobaosiq sawa sawa kalil keretej. Deqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi Yesus aqa anjam quqwajqa ti a na nanjo ma boletetnjrqajqa ti are qalsibqa boqnsib aqa areq di korooqneb.

16 Ariya bati gargekoba Yesus a tamo ungasari nanqi alelnjroqnsiq wadau sawaq giloqnsiq dia a segi sosiq Qotei pailyoqnej.

Yesus a tamo bei jejamu laiyej qaji di boletej

17-18 Bati bei tamo ungasari nanqi olo koroesonabqa Yesus a Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Minjreqnaqa bati di Farisi nanqi ti dal anjam qalie tamo nanqi ti bosib Yesus aqa areq di awesoqneb. Nanqi Galili sawa ti Judia sawa ti nanjo qure qureq dena beleneb. Nanqi Jerusalem dena dego beleneb. Tamo Koba Qotei aqa singila Yesus aqaq di soqnej deqa a na tamo ungasari nanjo ma boletetnjrqajqa wauoqnej. Onaqa tamo qudei nanqi tamo bei jejamu laiyej qaji a saperaq di ñeiosib Yesus aqa areq di atqa marsibqa qoboiyosib beb.

19 Bosib ñam ateb di tamo tulan gargekoba siranmeq di jujuneb. Deqa nanqi Yesus aqa areq gilqa keresaiinjrnaga tal quraq oqsib goge na waqtosibqa tamo sapera qoji gulaintosib ura uratonab Yesus aqa areq aiyej.

20 Onaqa Yesus a nanjo areqalo unej di nanjo areqalo qujai Yesus na tamo jejamu laiyej qaji di boletqa kere. Deqa a na tamo di minjej, “O ijo was, ino une kalil e na kobotetmonum.”

21 Onaqa dal anjam qalie tamo nanqi ti Farisi nanqi ti tal dia awesoqneb qaji nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa nanjo areqalo na mareb, “Yesus a Qotei misilinyqo. Yai na tamo nanjo une kobotqa kere? Qotei a segi qujai.”

²² Nanği degsib are qaleqnabqa Yesus a nanġo areqalo di qalieosiqa minjrej, “Ninġi kiyaqa degsib are qaleqnub?”

²³ Anjam kiye e na tamo jejamu laiyo qaji di minjit ninġi qusib e qa poingwas? ‘Ino une kalil e na kobotetmonum,’ anjam de kiyo, ‘Ni tigelosim walwel,’ anjam de kiyo?

²⁴ E segi Tamo Anġro. E mandamq endi singila ti unum deqa e na tamo nanġo une kobotetnjqra kere. Ninġi degsi poingwajqa deqa e na tamo di boletqai.” Yesus a nanġi degsi minjrsiqa tamo jejamu laiyej qaji di koqyosiqa minjej, “E ni mermqai. Ni tigelosim ino sapera osim ino talq gile.”

²⁵ Degsi minjnaqa a tamo unġasari kalil nanġo njamdamuq di tigelosiqa aqa sapera neiesoqnej qaji di qoboiyosiqa Qotei aqa nām soqtosiqa walwelosiq aqa talq gilej.

²⁶ Onaqa tamo unġasari kalil nanġi Qotei aqa manwa di unsibqa nanġi tulan pruguge-tosib Qotei aqa nām soqtosib a binjyeb. Osib nanġi ulaosib mareb, “Manwa iga endego unonum di kumbra bei. Tamo qudei na manwa deqaji yeqnab iga nami unosaioqnem.”

Yesus na Livai minjej, “Ni e daurbe”

²⁷ Yesus a dena walwelosiqa takis o qaji tamo bei aqa nām Livai a takis o talq di awesonaq gilsiq itej. Itosiqa minjej, “Ni e daurbe.”

²⁸ Onaqa a na aqa inġi inġi kalil uratosiqa tigelosiq Yesus dauryej.

²⁹ Osiqa bati bei Livai a maruro atsiqa takis o qaji tamo tulan gargekoba nanġi ti Yesus aqa segi anġro nanġi ti tamo lanja lanaj nanġi ti metnjrnaq bosib koba na awoosib inġi uyoqneb.

³⁰ Onaqa Farisi nanġi ti dal anjam qalie tamo nanġi ti bosib kumbra di unsibqa Yesus aqa anġro nanġi njirinjnrsib minjreb, “Ninġi kiyaqa takis o qaji tamo ti une tamo ti nanġi koba na awoosib inġi ti ya ti uyeqnub?”

³¹ Onaqa Yesus a nanġo anjam di qusiqa minjrej, “Tamo ma saiqoji nanġi yu qanġra tamo aqaq gilosai eqnub. Tamo ma ti nanġi segi yu qanġra tamo aqaq gileqnub.

³² Tamo bei a marqas, ‘E tamo bole. E une saiqoji.’ E tamo deqaji nanġi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyosai. Tamo a marqas, ‘E une ti.’ E tamo deqaji nanġi metnjrit ijoq bqajqa deqa mandamq aiyem.”

Yesus a qurien qa anjam marej

³³ Onaqa Farisi nanġi na olo Yesus minjeb, “Jon aqa anġro nanġi bati gaigai inġi uratoqnsib qurienjoqnsib Qotei pailyoqnsib unub. Farisi nanġo anġro nanġi dego kumbra degyeqnub. Ariya ino anġro nanġi kiyaqa qurienjoqnsib? Agi nanġi bati gaigai inġi ti ya ti uyoqnsib unub.”

³⁴ Onaqa Yesus a nanġo anjam di qusiqa a kamba yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a uña ban ojqa bati qa aqa was nanġi ti soqnbqa nanġi qurienqab e? Sai.

³⁵ Bunuqna nanġo was a nanġi uratnjrimqa bati deqa nanġi qurienjoqnsib sqab.”

³⁶ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a gara jugo bunuj osim dena mutu gentosim gara jugo sari branjoq di qandimqa keresai. Degsi qandimqas di a na gara jugo bunuj di ugeugeiyqas. Amqa gara sari aqa uno bolesaiqas. Di kiyaqa? Gara sari ti gara bunuj ti kerekereqasai.

³⁷ Tamo bei a wain bunuj osim ya nobu sariq di qamqa keresai. Ya nobu sari di nami kanġrajosiq singilaej. Deqa a wain bunuj qamimqa wain a didiqosim ya nobu sari paratosimqa wain bilenjosim mandamq aiqas. Ya nobu a dego ugeqas.

³⁸ A ya nobu bunujq di wain bunuj qamimqa ombla bole sqab.

³⁹ Tamo bei a wain namij uysimqa a olo wain bunuj uyqasai. Di kiyaqa? A marqas, ‘Namij di bole.’ ”

¹ Yori bati bei Yesus aqa angro nanngi ti wau ambleq na giloqnsibqa aqa angro nanngi bem sum gei elenqnsib ban na ñoqoryoqnsib uye uye giloqneb.

² Nanngi degsib gileqnabqa Farisi qudei nanngi bosib nanngi unjrsib minjreb, “Ninggi kiyaa kumbra degyeqñub? Yori bati qa kumbra degyo di getento koba.”

³ Onaqa Yesus na kamba Farisi nanngi minjrej, “Nami Devit aqa wau tamo nanngi ti mamnjrnaqa kumbra yeb qaji di ningi buk miligiq di sisiyosai kiyo?”

⁴ Devit a atra tal miligiq gilsiaqa Qotei atraiyqajqa bem uysiaqa aqa wau tamo nanngi dego anainjrnaq uye. Bem di getento. Di atra tamo nango segi uyqajqa bem. Devit a degyej di a dal anjam grotej. Ariya a Qotei aqa ñangalaq di une saiqoji. Ningi anjam di sisiyosai kiyo?”

⁵ Osiqa minjrej, “E Tamo Angro. Deqa e segi na yori bati taqatejunum. E segi yori bati aqa Tamo Koba.”

Yori bati qa Yesus a tamo ban qandamyej qaji di boletej

⁶ Olo yori bati bei Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiaqa Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Qotei tal miligiq di tamo bei ban wo qandamyej qaji a soqnej.

⁷ Onaqa dal anjam qalie tamo nanngi ti Farisi nanngi ti Yesus koqyoqneb. Nanngi are qaleb, “Yesus a yori bati qa tamo di boletqas kiyo? Yimqa minjqom, ‘Ni na yori bati grotonum.’ ” Deqa nanngi Yesus koqyoqneb.

⁸⁻⁹ Onaqa Yesus a nango areqalo di qalieosiaqa tamo ban qandamyej qaji di minnej, “Ni tigelosim gago ambleq au.” Degsi minjnaqa a tigelosiq nango ambleq bonaqa Yesus na Farisi nanngi minjrej, “E ningi anjam bei nenemngwai. Iga yori bati qa kumbra bole yqom kiyo kumbra uge yqom kiyo? Tamo bei a padalqa laqnimqa iga na aqaryaiyonam bole sqas di kere kiyo iga a uratonam padalqas di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?”

¹⁰ Yesus na nanngi kalil degsi minjrsiq koqnjrsiaqa tamo ban qandamyej qaji di minnej, “Ni ino ban waiy.” Degsi minjnaqa aqa ban waiyonaq boleej.

¹¹ Onaqa Farisi nanngi Yesus aqa kumbra di unsibqa minjin oqetnjrnaqa nanngi Yesus kiyeryqajqa deqa qairoqneb.

Yesus na aqa angro 12 nanngi giltanjrej

¹² Bati deqa Yesus a segi Qotei pailyqa marsiq manaq oqej. Manaq oqsiaq dia Qotei pailyeqnaqa nebeej. ¹³ Nebeonaqa Yesus na tamo kalil a dauryosib laqneb qaji nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nango ambleq dena angro 12 giltanjrej. Nanngi a ombla sosib aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltanjrej.

¹⁴ Nango ñam agiende. Bei Saimon. Yesus na aqa ñam bei Pita waiyej. Nanngi aqa was Andru wo. Bei Jems. Nanngi aqa was Jon wo. Bei Filip. Bei Bartolomyu.

¹⁵ Ariya Matyu Tomas wo. Bei Alfias aqa njiri Jems. Bei Saimon agi Rom nanngi winjrqaqqa maroqnej qaji.

¹⁶ Ariya bei Jems aqa njiri Judas. Bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiaqa jeu tamo nango banq di atej qaji.

Yesus na tamo ungasari gargekoba nanngi boletnjroqnej

¹⁷⁻¹⁸ Onaqa Yesus na aqa angro nanngi di joqsiqa koba na manaq dena olo aiyeb. Aisib sawa gun dia sonabqa tamo ungasari gargekoba a dauryosib laqneb qaji nanngi bosib aqa anjam quqwajqa ti a nango ma boletetnjrqajqa ti koroeb. Tamo ungasari laña lañaj gargekoba dego Judia sawa nango qure qureq dena ti Jerusalem dena ti Tair qure wo Saidon qure wo nango sawa alile jojom dena ti beleneb. Bonabqa Yesus a tamo kalil mondor uge uge na ojeleno qaji nanngi boletnjroqnej.

¹⁹ Aqa jejamuq na singila gileqnaqa tamo ma ti kalil nango ma kobooqnej. Deqa nanngi kalil aqa jejamuq di nango ban atqa maroqnsib ban waiyoqnsib ojoqneb.

Tamo yai nanngi tulan areboleboleinjqas?

²⁰ Onaqa Yesus a bulosiq aqa angro nangi koqnjrsiq a endegsi minjrej,
 “Ningi bini sougetejunub qaji bunuqna Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

²¹ “Ningi bini mam unub qaji bunuqna kere na sqab. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

“Ningi bini akam ti unub qaji bunuqna akam uratosib olo kikiqab. Deqa ningi tulan areboleboleingwas.

²²⁻²³ “Ningi e Tamo Angro daurbegnub deqa bunuqna tamo qudei na ningi jeutngoqnsib misilingoqnsib nungo ñam ugeugeiyoqnqab. Nami nanjo moma nangi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi degsib ugeugeinjroqneb. Nangi ningi ugeugeingibqa, di ungum, ningi tulan areboleboleingem. Ningi quiy. Nunjo awai bole agi lan goge di unu. Bunuqna ningi oqsib awai di itqab.

²⁴ “Ariya ningi bini ñoro koba ti unub qaji ningi ñam atoqniy. Nunjo are boletetngwajqa ingi ingi agi ningi mandamq endi ekritonub deqa bunuqna ningi gulbe koba oqab.

²⁵ “Ningi bini ingi qa kere na unub qaji ningi dego ñam atoqniy. Bunuqna ningi mam oqab.

“Ningi bini kikiqneb qaji ningi dego ñam atoqniy. Bunuqna ningi are ugeingim akam ti sqab.

²⁶ “Tamo kalil nangi na nunjo ñam soqtetngwab di uge. Deqa ningi ñam atoqniy. Nami nanjo moma nangi na dego gisan anjam maro tamo nanjo ñam soqtetnjroqneb.

Ningi nunjo jeu tamo nangi qa boleqnsib gereinjroqniy

²⁷ “Ningi ijo anjam endi queqnub qaji e na olo endegsi merngwai. Tamo qudei na ningi jeutngoqnsibqa ningi kamba olo nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa boleqnsib qalaqalainjroqniy.

²⁸ Tamo qudei na ningi misilingoqnsibqa ningi kamba olo nangi misilinjraib. Ningi anjam bole bole minjroqniy. Tamo qudei na ningi ugeugeingqnsibqa ningi kamba olo nangi ugeugeinjraib. Ningi nangi qa Qotei pailyoqniy.

²⁹ Tamo bei na ula ponmimqa belosim waliñe bei osoryimqa ponjem. Tamo bei a ino gara jugo yaimimqa ni na saidyaim. Olo ino gara jugo bei dego ye.

³⁰ Tamo bei na ino ingi bei yaimqajqa mermimqa ye. Yosim a na kamba olo ni emqajqa minjaim.

³¹ Kumbra bole bole tamo nangi na ningi engwajqa arearetngqnu qaji di ningi na olo nangi enjroqniy.

³² “Tamo ungasari ningi qa boleeqnub qaji nangi qa segi ningi kamba boleqnsib di kumbra bolesai. Dal anjam gotranyo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³³ Tamo ungasari ningi geregereingqnsib qaji nangi segi ningi na kamba geregereinjroqnsib di kumbra bolesai. Dal anjam gotranyo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³⁴ Ningi na tamo qudei nangi ingi bei enjrqab osibqa nangi kamba olo ningi engwajqa minjrsib ingi enjrqab di kumbra tulan bolesai. Dal anjam gotranyo qaji tamo nangi dego kumbra degyeqnub.

³⁵ Deqa ningi ijo anjam endi quiy. Tamo qudei na ningi jeutngoqnsibqa ningi kamba olo nangi jeutnjraib. Ningi nangi qa boleqnsib nangi qalaqalainjroqniy. Osib ingi bole bole enjroqnsib nangi na kamba olo ningi engwajqa minjroqnaib. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei Goge Koba aqa angro bole sosib awai tulan boledamu oqab. Ningi qalie, tamo ungasari kumbra uge uge yoqnsib Qotei binjyqa urateqnub qaji nangi di Qotei na kamba kumbra uge uge enjrosaleqnu. A na nangi olo kumbra bole bole enjreqnu. Deqa ningi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo bole ti tamo uge ti nangi turtnjroqnsib kumbra bole bole enjroqniy. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei aqa angro bole sqab.

³⁶ Nunjo Abu a tamo nangi qa duleqnu deqa ningi dego Qotei aqa kumbra di dauryosib tamo nangi qa duloqniy.

Ningi na tamo qudei nangi peginjraib

³⁷ “Ningi na tamo qudei nangi peginjraib. Ningi peginjraqasai di Qotei a kamba dego ningi pegingwasai. Ningi na tamo qudei nango jejamuq di une qametnjraib. Yimqa Qotei a kamba dego nungo jejamuq di une qametngwasai. Ningi na tamo nango une kalil taqal atetnjroqniy. Yimqa Qotei a dego nungo une kalil taqal atetngoqnqas.

³⁸ Ningi na tamo nangi lueinjroqnsib ingi ingi enjroqniy. Yimqa Qotei a kamba dego ningi lueingoqnsim ingi ingi engoqnqas. Osim ingi ingi tulan koba engoqnsim nungo mogomq di bilentoqnmqa ojqa keresaiingoqnmqa bilenqnsib dobulq aiyoqnqab. Ningi tamo nangi kumbra enjroqnqab kere dego Qotei a kamba ningi kumbra engoqnqas.” Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrej.

³⁹ Osiqa Yesus a olo yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei nam qandimo unu qaji a na tamo bei dego nam qandimo unu qaji di gam osoryqa keresai. A na aqa ban ojsim ombla walwelqab di ombla mangalsib subq aiqab.

⁴⁰ Skul angro na aqa qalie tamo a bunyqa keresai. A kobaqujaosimqa di aqa qalie tamo ombla kerekereqab.

⁴¹ “Kiyaqa ni ino was aqa namdamuq di nam ñengi kiñala unu di unsimqa ino segi namdamuq di nampañ kobaquja unu di ni unosai?

⁴² Kiyaqa ino segi namdamuq di nampañ kobaquja soqnmqa ni na tentosim ino was minjqam, ‘Was, e ino namdamuq di nam ñengi kiñala unonum di osiy taqal waiyetmqai?’ Kiyaqa ni degsi minjqam? Kiyaqa nampañ kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di ni unosai? Ni gisan tamo. Ni mati nampañ kobaquja ino segi namdamuq di unu qaji di taqal waiyosim namdamu suwanmimqa ariya degam nam ñengi kiñala ino was aqa namdamuq di unu qaji di geregere unsim taqal waiyete.”

Nam uge nangi gei uge ateqnub

⁴³ Osiqa Yesus a olo marej, “Nam bole nangi gei bole ateqnub. Nangi gei uge atosaieqnub. Nam uge nangi gei uge ateqnub. Nangi gei bole atosaieqnub.

⁴⁴ Deqa tamo nangi nam aqa gei unsibqa dena nangi poinjraqas, ‘Nam di bole. Nam di uge.’ Ningi man luwit marinq dena qura gei osib uyosaieqnub. Sil luwit marinq dena wain gei osib uyosaieqnub.

⁴⁵ Dego kere tamo bole nango are miligiq di areqalo bole na maqejunu. Deqa nangi kumbra bole yeqnub. Ariya tamo uge nango are miligiq di areqalo uge na maqejunu. Deqa nangi kumbra uge yeqnub. Tamo nango areqalo kalil nango are miligiq na oqoqnsiq medabuq na branteqnu.”

Yesus a tal gereiyo kumbra qa yawo anjam marej

⁴⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Kiyaqa ningi ‘O Tamo Koba, O Tamo Koba’ e degsib metboqnsib olo ijo anjam dauryosaieqnub?

⁴⁷⁻⁴⁸ Ningi quiy. Tamo ungasari nangi ijoq bosib ijo anjam qusib dauryqab di nangi tal gereiyo tamo bul sqab. Tal gereiyo tamo di a tal utru atqa osiqa tal ai sub bogelenosiq guma koba aiyeleosiq meniñ iteleñej. Bunuqna awa koba bosimqa ya meli dosim tal di qamsim putqasai. Singila na tigelesqas. Di kiyaqa? A meniñ quraq di tal atej deqa.

⁴⁹ Ariya tamo ungasari nangi ijo anjam qusib olo dauryqa uratqab di nangi tamo bei laña sub gogeq di aqa tal atej qaji a bul sqas. Tal atnaq sonaqa awa koba bosiq ya meli dosiqa tal di qamsiq rengintosiñ putonaq aisiq tulan niñaqej.”

7

Yesus na qaja tamo gate bei aqa kangal tamo boletej

¹ Yesus a anjam kalil degsi marnaqa tamo ungasari nangi qunabqa a nangi uratnjrsiqa Kaperneam qureq aiyej.

² Dia qaja tamo gate bei soqnej. A Rom tamo. Aqa kanjal tamo a tulan qalaqalaiyoqnej qaji di makobaiyosiq moiqa laqnej.

³ Deqa tamo qudei na qaja tamo gate di minjeb, “Yesus a bqo Kaperneam endi unu.” Degsi minjnab quej. Qusiqa Juda gate qudei nangi Yesus minjib bosim aqa kanjal tamo boletqajqa deqa qarinjrnraq gileb.

⁴ Gilsib Yesus itosib singila na pailyosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga uratgaim. Qaja tamo gate di a tamo bolequja.

⁵ A Juda kalil nangi qa tulan boleqnsiq gaigai geregereinjreqnu. Agi a na gago Qotei tal gereiyej.”

⁶ Nangi degsib Yesus minjnab qusiqa tigelosiq nangi daurnjrsiq koba na aiyej. Aisib tal jojomyqa laqnabqa qaja tamo gate dena aqa was qudei nangi olo qarinjrnraq gilsib gamq di Yesus turosib minjeb, “O Tamo Koba, gago was a marqo, ‘Ungum, ni lana waukobaaim. E tamo bolesai deqa ni ijo talq baim.

⁷ E dego ino areq bqo keresai. Deqa ni anjam segi marimqa ijo kanjal tamo a boleqas.

⁸ E dego tamo kokba qudei nango sorgomq di unum. Ijo qaja tamo nangi ijo sorgomq di unub. E bei minjqai, “Ni gile.” Yimqa a gilqas. Bei minjqai, “Ni au.” Yimqa a bqas. Ijo kanjal tamo bei minjqai, “Wau di ye.” Degsi minjitqa a ijo anjam dauryqas.”

⁹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa tulan prugugetej. Osiqa bulosiq tamo ungasari gargekoba a dauryoqneb qaji nangi minjrej, “E ningi endegsi merngwai. Qaja tamo gate di a e qa aqa areqalo tulan singilatqo. Israel tamo nami e qa degsi aqa areqalo singilato qaji bei unosai.”

¹⁰ Onaqa qaja tamo gate aqa was nangi a na qarinjnjrej qaji nangi olo puluosib aqa talq gilsib kanjal tamo di a boleosi q sonaq uneb.

Yesus a unja qobul bei aqa njiri moiyej qaji di olo tigeltej

¹¹ Olo bati bei Yesus a qure bei q aiyej. Qure di aqa ñam Nain. Tamo ungasari gargekoba nangi Yesus aqa angro ti koba na aiyej.

¹² Yesus a qure polomq di branteqnaqa tamo bei nami moiyej qaji a subq atqajqa qoboiyosib giloqneb. Tamo di aqa ai qobulej. Aqa angro qujai bole qujai agi a segi. Angro di qoboiyosib gileqnaqqa tamo ungasari tulan gargekoba qure dia soqneb qaji nangi unja di koba na walwelosib giloqneb.

¹³ Onaqa Tamo Koba a unja di unsiq a qa tulan dulosiq minjej, “Ni akamaim.”

¹⁴ Degsi minjsiq walwelosiq ban waiyosiq kulum angro jigeb qaji di ojnaqa tamo nangi a qoboiyosib giloqneb qaji tigeleb. Onaqa Yesus na angro moiyej qaji di minjej, “O angro, e ni mermqai, ni tigel.”

¹⁵ Degsi minjnaqa a tigelosiq awoosiq anjam maroqnej. Onaqa Yesus na a ban ojsiq osi gilsiq aqa ai yej.

¹⁶ Onaqa tamo ungasari kalil qure dia soqneb qaji nangi Qotei aqa manwa di unsibqa nangi tulan prugugetosib Qotei aqa ñam soqtosib maroqneb, “Bole, bini Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja a gago ambleq endi brantqo. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi aqaryainjrqaqqa deqa tamo di qarinyqo bqo.”

¹⁷ Yesus a manwa di yonaqa tamo ungasari nangi unsib deqa mare mare laqnab Judia sawaq di, sawa bei beiq di nangi quekriteb.

Jon yansnjro qaji aqa angro aiyej nangi anjam bei Yesus nenemyeb

¹⁸ Jon aqa angro nangi manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa Jon saiyej.

¹⁹ Saiyonab Jon na aqa angro aiyej nangi metnjrnraq aqa areq bonabqa minjrej, “Ningi Tamo Koba aqa areq gilsib endegsib nenemyiy, ‘Kristus agi Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?’ ”

²⁰ Jon na nangi aiyej degsi minjrsiq qarinjrnraq Yesus aqa areq gilsib minjeb, “Jon yansnjro qaji a na iga qarinqwoqa inoq bonum. A ni endegsi nenemmqo, ‘Kristus agi

Qotei na nami qarinyim bqajqa marej qaji di ni kiyo? Ni saiamqa iga tamo bei qa tarinqom kiyo?" "

²¹ Bati deqa Yesus na tamo ungasari tulan gargekoba ma utru segi segi nangi ti tamo nango jejamu mondor uge uge na ojeleno qaji nangi ti boletnjroqnej. Tamo nam qandimo gargekoba dego boletnjreqnaqa nam poinjroqnej.

²² Deqa Yesus a tamo aiyel Jon na qarinyej qaji nangi di minjrej, "Ningi aisib kumbra ningi uneqnub qaji deqa ti anjam ningi queqnub qaji deqa ti Jon saiyosib minjiy. Endegsib minjiy, 'Tamo nam qandimnjro qaji nangi olo nam poinjreqnaqa sawa uneqnub. Tamo jejamu lainjro qaji nangi olo walweleqnub. Tamo nango jejamu yu na ugeeleno qaji nango yu kalil koboeqnu. Tamo dabkala getenjro qaji nango dabkala olo waqeqnu. Tamo moreno qaji nangi olo tigeleqnub. Tamo sougetejunub qaji nangi Qotei aqa anjam bole queqnub.

²³ Tamo nangi e qa nango areqalo singilatoqnsib olo ijo nam ulontosaieqnub qaji nangi tulan areboleboleinjroqnu.' "

²⁴ Onaqa Jon aqa angro aiyel nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi olo puluosib Jon minjqajqa aiyeb. Aiyeqnabqa Yesus na tamo ungasari gargekoba a ombla soqneb qaji nangi Jon qa endegsi minjrej, "Ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo silai aqa banga bul jagwa na pileteqnaqa di unqajqa gileb kiyo? Sai. Jon a tamo deqaji sai.

²⁵ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi tamo gara bole walaosi laqnu qaji di unqajqa gileb kiyo? Di dego sai. Tamo gara bole walaoqnsib nro koba ti unub qaji nangi mandor kokba nango talq di unub.

²⁶ Deqa ningi tamo kiyero unqajqa wadau sawaq gileb? Ningi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei unqajqa gileb kiyo? Od. Agide. Ningi deqa unqa gileb. Deqa e ningi endegsi merngwai. Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo kobaquja. A na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi tulan bunjrejunu.

²⁷ Agi nami e mandamq aiyosaisanamqa Qotei a Jon qa endegsi merbej, 'Ni que. E na ijo anjam maro tamo qarinyitqa a ni qa namoosim ino gam gereiyetmqas.' Tamo di agi Jon. Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu.

²⁸ Deqa e bole merngwai. Jon yansnjro qaji a na tamo kalil mandamq endi unub qaji nangi tulan bunjrejunu. Ariya tamo qudei nam saiqoji unub qaji nangi Qotei na taqatnjroqnsiqa nango Mandor Koba unu deqa nangi olo Jon tulan bunyejunub."

²⁹ Onaqa tamo ungasari nangi ti takis o qaji tamo nangi ti anjam di qusib mareb, "Bole. Qotei aqa kumbra kalil di bole tintin." Nangi degsib mareb. Di kiyaa? Nangi nami are bulyonab Jon na yansnjrej deqa.

³⁰ Ariya Farisi nangi ti dal anjam qalie tamo nangi ti Jon na yansnjrqa urateb deqa nangi gam bole Qotei na osornjrej qaji di qoreiyeb.

³¹ Onaqa Yesus a olo marej, "Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango kumbra qa e yawo anjam kiyersiy marqai?

³² E nango kumbra qa endegsi marqai. Nangi angro du du bul qure ambleq di alanoqnsib angro qudei na qudei minjreqnub, 'Iga yumba anjamonumqa ningi lou tuosai. Iga are uge qa louonumqa ningi akamosai.' "

³³ Osia Yesus a olo marej, "Jon yansnjro qaji a bosiqa ingi ti wain ti uratosiq sonaqa ningi a qa mareqnub, 'A mondor uge ti unu.'

³⁴ Ariya e Tamo Angro bosimqa ingi ti wain ti uyeqnamqa ningi e nuboqnsib mareqnub, 'Ningi uniy. Yesus a qunjan ani. A wain uyo ani. A takis o qaji tamo ti une tamo ti nangi koba na walweleqnub.' "

³⁵ Osia Yesus a olo marej, "Qotei aqa tamo ungasari nangi bole qalieeqnub, aqa powo tulan kobaquja."

Unja bei a gorenj quleq ti osiq Yesus aqa singa liyoqnej

³⁶ Bati bei Farisi tamo bei aqa ñam Saimon a Yesus minjej, “Ni ijo talq bamqa aqo ombla ingi uyqom.” Onaqa Yesus a Saimon odyosiqa aqa talq gilsiq Saimon ombla awoosib ingi uyoqneb.

³⁷⁻³⁸ Onaqa sambala uña bei qure dia soqnej qaji a anjam endegsi quej, “Yesus a Saimon aqa talq di sosiqa ingi uyeqnu.” A anjam degsi qusiqa goren jaliña quleq ti osiqa Saimon aqa tal miligiq gilsiq Yesus aqa qoreq na bosiqa aqa singa jojomq di tigelosiq akamej. Akamonaqa aqa ñam ya Yesus aqa singaq ainaqa singa tombol na awoosiq aqa ñam ya singaq aiyej qaji di aqa segi gate banga na piyoqnsiq Yesus aqa singa kundoqyoqnsiq goren quleq ti dena Yesus aqa singa liyoqnej.

³⁹ Uña a kumbra di yonaqa Saimon a unsiqa are qalej, “Yesus a Qotei aqa medabu o tamo unu qamu uña endi bosiqa aqa jejamu ojjo qaji di sambala uña a degsi poiyoq qamu.”

⁴⁰ Onaqa Yesus a Saimon aqa areqalo di qalieosiqa minjej, “Saimon, e ni anjam bei mermqai.” Onaqa Saimon na minjej, “O Qalie Tamo, ni mare.”

⁴¹ Onaqa Yesus na yawo anjam endegsi Saimon minjej, “Tamo aiyel na tamo bei silali yaiyeb. Bei na 100 kina yaiyej. Bei na 10 kina yaiyej. Yaiyonabqa minjrej, ‘Bunuqna ningi na kamba silali di olo e ebqab.’

⁴² Ariya bunuqna nangi aiyel na kamba silali di a olo yqa keresai deqa a na nangi aiyel minjrej, ‘Ungum, ningi na silali di olo ebaib. Uratiy.’ Degsi minjrej. Deqa Saimon, ni merbe, tamo yai a tamo deqa tulan are boledamuiyqas? Tamo 100 kina yaiyej qaji a kiyo tamo 10 kina yaiyej qaji a kiyo?”

⁴³ Onaqa Saimon na minjej, “E are qalonum, tamo 100 kina ej qaji a tamo deqa tulan are boledamuiyqas.” Onaqa Yesus na Saimon minjej, “Ni kere maronum.”

⁴⁴ Osiq bulosiqa sambala uña di areiyosiqa Saimon minjej, “Ni uña endi unime. E ino tal miligiq gilonumqa ni ijo singa yansetbosai. Ariya uña endi a bosiqa aqa ñam ya na ijo singa yansetbosiq aqa gate banga na ijo singa piyoq.

⁴⁵ E ino tal miligiq gilonumqa ni e kundoqbosai. Ariya uña endi a bosiqa ijo singa kundoqyoqnaj agi kundoqyoqnsiq unu.

⁴⁶ Ni na ijo gate goren na liyosai. Ariya uña endi a goren boledamu quleq ti osi bosiqa dena ijo singa liyoq.

⁴⁷ Deqa Saimon, e ni mermqai. Sambala uña endi aqa une tulan gargekoba. E na aqa une kalil kobotetonum deqa a e qa are tulan boledamuiyqo. Ariya e na tamo bei aqa une quja quja segi kobotetqai di a e qa are bolekiñalayqas.”

⁴⁸ Osiqa uña di minjej, “Ino une kalil e na kobotetmonum.”

⁴⁹ Onaqa tamo nangi Yesus koba na awoosib ingi uyoqneb qaji nangi aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kihero deqa a na tamo nango une kobotetnjreqnu?”

⁵⁰ Onaqa Yesus na uña di minjej, “Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa Qotei na ni oqo. Deqa ni are lawo na gilime.”

8

Ungasari qudei nangi Yesus dauryosib koba na walweloqneb

¹ Bati bei Yesus a walwelosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia brantoqnsiq Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas anjam bole di minjre minjre laqnej. Tamo 12 Yesus na giltjnrej qaji nangi a ti walweloqneb.

² Ungasari qudei nami nango jejamuq dena Yesus na mondor uge uge winjrej qaji nangi ti uña qudei nami mainjrnaqa Yesus na boletnjrej qaji nangi ti Yesus dauryosib koba na walweloqneb. Uña bei aqa ñam Maria. A Makdala qure qaji. Nami mondor uge 7 nangi aqa jejamuq di sonabqa Yesus na winjretej.

³ Unja bei aqa ñam Joana. A Kusa aqa ñauñ. Kusa a Mandor Herot aqa tal taqatoqnej qaji. Unja bei aqa ñam Susana. Unjasari gargekoba nanngi dego Yesus dauryoqneb. Nanngi nanngo segi silali na Yesus aqa angro nanngi ti ingi awaiyetnjroqneb.

Yesus a saga yago qa yawo anjam marej

⁴ Bati deqa tamo unjasari tulan gargekoba nanngi qure qure kalilq dena bosib Yesus aqa areq di koroonabqa a tigelosiqqa yawo anjam endegsi minjrej,

⁵ “Tamo bei a saga yago osiq aqa ingi wauq di breiyej. Breiyonaqa saga yago qudei gam qalaq aiyeleneb. Ainabqa tamo qudei nanngi walwelosib saga yago di soselenonabqa qebari nanngi bosib uyekriteb.

⁶ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiyeleneb. Mandam di guma menin ti. Gogeq di mandam kiñala. Deqa saga yago aiyelenosib urur oqoqujateb. Onaqa mandam olo kangranonaq saga yago laosib moreneb.

⁷ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiyeleneb. Dena oqeb qaji sil luwit na dego dauryosiq oqsiiq kabutnjrnaq geitosai.

⁸ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiye. Di aisib oqoboledamuyosib gei tulan gargekoba ateb. 100 dego.” Yesus na tamo unjasari nanngi yawo anjam degsi minjrsiq kobonaqa a tulan lelenosiq marej, “Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

Yesus a kiyaqa tamo unjasari nanngi yawo anjam minjroqnej?

⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa yawo anjam di qusibqa nanngi anjam aqa utru geregere qalieqajqa deqa Yesus nenemyeb.

¹⁰ Nenemyonabqa a na kamba endegsi minjrej, “Qotei na aqa segi tamo unjasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Anjam di aqa utru uliejunu. Di Qotei na babtinqa ijo angro nanngi segi utru qalieqab. Ariya tamo unjasari lanjaq nanngi yawo anjam segi minjroqnqai. Deqa nanngi ñam atoqnqab di nanngi ijo anjam aqa damu unqasai. Nanngi dab atoqnqab di nanngi ijo anjam aqa utru poinjrqsai.”

Saga yago qa yawo anjam aqa utru Yesus na babtej

¹¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Saga yago qa yawo anjam maronum di aqa utru e na babbatqa nanngi quiy. Saga yago di Qotei aqa anjam.

¹² Saga yago qudei gam qalaq aiye qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib nanngo are miligiq di atib soqninqa Satan a bosim anjam di olo yainjrqs. Yim nanngi Qotei aqa anjam nanngo areqaloq di singilatqa keresai. Deqa Qotei a nanngi elenqasai.

¹³ Saga yago qudei mandam lanjaq di aiye qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib tulan areboleboleinjrinqa anjam di oqujatosib nanngo areq atqab. Ariya anjam di nanngo are miligiq tulan guma aiyosai. Deqa sokiñala gulbe bei bei nanngoq bamqa nanngo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di nanngi olo ulontqab.

¹⁴ Saga yago qudei sil luwit ambleq di aiye qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam quqwab. Ariya bunuqna nanngo segi jejamu qa ulaqajqa ti ñoro koba oqajqa ti mandam qa ingi ingi qa areboleboleinjrqsajqa ti kumbra dena anjam bole nanngo are miligiq di unu qaji di tentim loumqas. Saga yago uge nanngi gei bole atosieqnub dego kere.

¹⁵ Saga yago qudei mol mandam boledamuq di aiye qaji di aqa utru endegsi unu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam qusib ojsib dauryoqnqab. Nanngo are miligi bolequja deqa nanngi singila na tigelesosib gulbe qoboioqnqab. Saga yago bole nanngi gei bole ateleneqnub dego kere.”

Tamo bei a lam qatrentosim kulum miligiq jugwasai

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei a lam qatrentosim web na kabutqasai. A bijal surumq di atqasai. Boleq di gaintim warum suwanamqa tamo ungasari nanqi tal miligiq gilsib warum geregere unqab.

¹⁷ Dego kere kumbra kalil uliejunu qaji di olo boleq dqas. Ingi ingi kalil kabuejunu qaji di dego olo boleq dimqa tamo ungasari nanqi unsib utru qalieqab.

¹⁸ “Deqa ningi ijo anjam geregere qusib poingem. Tamo a powo ti sqas di Qotei na powo olo yimqa a powo koba oqas. Ariya tamo a powo ti sqasai di powo kiñala aqaq di unu qaji di Qotei na olo yayimqa a laña sqas. Tamo di a marqas, ‘E powo ti.’ Di sai. A powo saiqoji.”

Tamo yai nanqi Yesus aqa was bole? Tamo yai nanqi Yesus aqa ai bole?

¹⁹ Onaqa Yesus aqa was nanqi aqa ai koba na Yesus aqaq bosib talq di iteb. Itosib tamo ungasari gargekoba siranmeq di jujuneb deqa nanqi aqa areq gilqa keresaiinjrej.

²⁰ Deqa tamo qudei na Yesus minjeb, “Ino was nanqi ino ai ombla na ni numqa bonub agi oqeq di tigelejunub.”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo ungasari Qotei aqa anjam qusib dauryeqnub qaji nanqi ijo ai bole. Nanqi ijo was bole dego.”

Yesus a jagwa ti ya korkor ti anjam minjrnaq laeb

²²⁻²³ Bati bei Yesus aqa angro nanqi ti qobun bei gogetosibqa Yesus na minjrej, “Iga ya agu taqal beiq gilqom.” Degsi minjrnaq nanqi koba na qobun na gileqnabqa Yesus a urnamyonaqa qobun miligiq di ñeisiq qambumtej. Onaqa jagwa koba tigelosiq ya korkortosiqa qobun qaloqnsiqa morman miligiq aiyeqnaqa ya maqonaqa qobun tugwa laqnej.

²⁴ Deqa Yesus aqa angro nanqi tulan ulaugetosib aqa areq bosib dudumyosib minjeb, “O Tamo Koba, iga padalqa laqnum.” Degsi minjnabqa Yesus a nanjo anjam di qusiqa qutuosiqa tigelej. Tigelosiq jagwa ti ya ti singila na minjrej, “Ningi laoiy.” Onaqa jagwa ti ya ti laosib tulan maninej.

²⁵ Onaqa Yesus na aqa angro nanqi minjrej, “Ningi kiyaaq e qa nunjo areqalo singilatosai?” Degsi minjrnaqa nanqi tulan ulaugetosib segi segi maroqneb, “Yesus a tamo kiyero deqa jagwa ti ya ti minjrqaqa aqa anjam qusib laonub?”

Yesus a tamo bei aqa jejamuq na mondor uge gargekoba winjretej

²⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanqi ti Galili sawa uratosib ya agu ambleq na potosib qobun na gilsib Gerasa sawaq di tiryeb.

²⁷ Tiryosib Yesus a mandamq ainaqa qure deqaji tamo bei a bosiqa Yesus itej. Tamo di a mondor uge uge na ojeleno qaji. A bati gaigai yosi laqnej. A nami koba degsi soqnej. A talq di ñeiosaiqnej. A gaigai tamo sub ato sawaq di ñeioqnej.

²⁸ Deqa a Yesus unsiqa tulan lelenosiqa bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiqa minjej, “O Yesus, Qotei Goge Koba aqa Niri, ni e kiyerbqa bonum? E ni endegsi mermqai, ni e jaqatin ebaim.”

²⁹ Mondor uge dena Yesus degsi minjej. Di kiyaaq? Yesus na singila na minjoqnej, “Ni tamo di uratosim ulan.” Mondor uge dena bati gargekoba tamo di aqa jejamu ugeugeiyeteqnaqa tamo qudei na ojoqnsib sil kokba na aqa singa ti ban ti tontoqnsib geregere taqatoqneb. Yeqnaqa mondor uge dena sil kokba kukoqyelenoqnsiqa tamo di oqnsiqa wadau sawaq osi giloqnej.

³⁰ Deqa Yesus na mondor uge di nenemyej, “Ino ñam yai?” Onaqa minjej, “Ijo ñam Qoto Tamo Gargekoba.” A na Yesus degsi minjej. Di kiyaaq? Mondor uge tulan gargekoba tamo di aqa jejamuq di soqneb deqa.

³¹ Onaqa mondor uge nanqi singila na pailosib Yesus minjeb, “Ni iga sub guma kobaq di waigaim.”

³²⁻³³ Bati deqa bel tulan gargekoba nanği mana goge dia suwaroqneb. Deqa mondor uge nanği na Yesus minjeb, “Ni iga qarinqimqa iga bel nanġo jejamuq gilelenqom.” Onaqa Yesus a mondor uge nanği odnjrnaqa nanği na tamo di uratosibqa segi segi bel nanġo jejamuq gileleneb. Gilnabqa bel kalil nanği gurgurosib botau dena prugelenosib yaq aisib ya uysib moreneb.

³⁴ Onaqa bel taqatoqneb qaji tamo nanği kumbra di unsibqa jaraiyosib qure miligiq aisib tamo unġasari kalil nanği sainjroqnsib laqneb. Gamq di dego sainjroqnsib laqneb.

³⁵ Onaqa tamo unġasari nanği kumbra di unqajqa beb. Bosib Yesus aqa areq di koroosib nam ateb di tamo nami mondor uge ti sosiq yosi laqnej qaji aqa areqalo boleosiqa gara tigsig Yesus aqa singa jojomq di awesonaq uneb. Unsib ulaugeteb.

³⁶ Onaqa tamo nanği Yesus aqa manwa di uneb qaji nanği na tamo unġasari nanği sainjreb. Yesus na mondor uge winjrnaq tamo a boleej deqa sainjreb.

³⁷ Yesus a manwa di babtej deqa tamo unġasari kalil Gerasa sawaq di soqneb qaji nanği tulan ulaugetosib minjeb, “Ni iga uratgosim ulan.” Onaqa Yesus a qobun gogetosiqa nanği uratnjrsiq aiyej.

³⁸ Aiq laqnaqa tamo Yesus na mondor uge winjretej qaji a singila na pailosiq minjej, “E ni daurmqai.” Onaqa Yesus na saidyosiq minjej,

³⁹ “Ni olo ino segi qureq gilsim Qotei na kumbra tulan boledamu emqo deqa nanği sainjre.” Onaqa a pulusiq aqa qureq gilsig Yesus na kumbra tulan boledamu yej deqa tamo unġasari kalil nanği sainjroqnsiq laqnej.

Unja bei a Yesus aqa gara ojnaq boletosiqa olo angro moiyej qaji a tigeltej

⁴⁰ Onaqa Yesus a olo qobun gogetosiqa Galili sawaq gilej. Gilsig qobun tiryonaq mandamq aisiq nam atej di tamo unġasari tulan gargekoba nanği nami bosib a qa tarijesonab unjrej. Deqa nanği a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

⁴¹ Onaqa Qotei tal taqato tamo bei aqa nam Jairus a bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq pailyosiq minjej, “Ni ijo talq au.”

⁴² Degsi minjej. Di kiyaaq? Aqa angro sebin qujai bole qujai moiqa laqnej deqa. Angro aqa wausau 12.

Onaqa Yesus na Jairus odyosiqa tigelosiq a dauryosiq gileqnaqa tamo unġasari tulan gargekoba nanği dego nanği aiyel daurnjrsib jujujosib giloqneb.

⁴³ Gileqnaqqa nanġo ambleq di unja bei ma ti soqnej qaji a nanği daurnjrsiq giloqnej. Unja di nami bai na unej len aiyosiq degsi soqnej wausau 12 uratej. Tamo gargekoba nanği nami a boletqa yeqnab nanği keresaiinjroqnej.

⁴⁴ Deqa a Yesus aqa qoreq na dadauryosiqa ban waiyosiq Yesus aqa gara mutu ojej. Ojnaqa aqa len aiyosiq qaji di koboej.

⁴⁵ Onaqa Yesus a marej, “Yai na ijo gara ojjo?” Onaqa tamo unġasari kalil nanği saidonabqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni unime. Tamo unġasari tulan gargekoba nanği ni daurmosib jujujmejunub.”

⁴⁶ Onaqa Yesus a kamba marej, “E qalieonum, bei na ijo gara ojjoqa singila qudei ijo jejamu uratosiq aqaq gilqo.”

⁴⁷ Onaqa unja di a are qalej, “E Yesus aqa gara ojonum ijo ma kobogo di ulitqa keresai.” A degsi are qalsiq are tonjonyonaqa jinga na bosiq Yesus aqa areq di singa pulutosiq tamo unġasari kalil nanġo namdamuq di aqa kumbra yej qaji di ubtekratej. A Yesus aqa gara ojej deqa ti aqa ma urur koboej deqa ti ubtej.

⁴⁸ Onaqa Yesus na minjej, “O unja, ni ino areqalo e qa singilatosim ijoq bonum deqa ino ma agi kobogo. Deqa ni are lawo na gilsim bole soqnime.”

⁴⁹ Yesus na unja degsi minjeqnaqa tamo bei a Jairus aqa talq dena bosiq Jairus minjej, “Unġum. Ino angro nami moiqa. Deqa ni Qalie Tamo a lanja wau koba yaim. Uratim aiyem.”

⁵⁰ Degsi minjnaqa Yesus a anjam di qusiqa Jairus minnej, “Ni ulaaim. Ni e qa ino areqalo singilatimqa ino angro a boleosis nambile sqas.”

⁵¹ Osiqa Jairus ombla gilsib Jairus aqa talq di branteb. Brantosib Yesus na tamo ungasari kalil nangi tal gogetqa saidnjrsiqa angro moiyej qaji aqa ai abu aqa angro qalub agi Pita na Jon na Jems na nangi segi joqsiqa tal gogeteb.

⁵² Tamo ungasari kalil nangi na angro moiyej qaji a akamkobatoqneb. Deqa Yesus na minjrej, “Ningi akamaib. Angro di a moiynosai. A laña njeisiq qambumtejunu.”

⁵³ Degsi minjrnaqa nangi Yesus kikiyeb. Nangi qalieeb, “Angro a nami moyoboletqo.” Degsib qalieosis deqa Yesus kikiyeb.

⁵⁴ Onaqa Yesus a warum miligiq gilsiqqa angro aqa ban ojsiqa soqtosiq minnej, “O Angro, ni tigel.”

⁵⁵ Degsi minjnaqa a olo nambile osiqa urur tigelej. Onaqa Yesus na aqa ai abu nangi minjrej, “Ningi ingi osib a anaiyiy.”

⁵⁶ Aqa ai abu nangi Yesus aqa manwa di unsib deqa nangi tulan prugugeteb. Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi ijo manwa endi unonub deqa ningi ijo ñam ubtosib tamo qudei minjraib.”

9

Yesus na aqa angro 12 nangi wau enjrej

¹ Bati bei Yesus na aqa angro 12 nangi koroinjrsiqa singila enjrej. Nangi tamo ungasari nango jejamuq dena mondor uge uge winjrqajqa ti tamo nango ma kobotetnjrqajqa ti deqa singila enjrej.

² Osiqa nangi qarinnjrsiqa minjrej, “Ningi giloqnsibqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di minjre minjre laqnsibqa nango ma kobotetnjroqniy.”

³ Osiqa olo minjrej, “Ningi ingi ingi osib gilaib. Toqon ojaib. Nungo qaqun aib. Ingi uyo bei osib gilaib. Silali osib gilaib. Gara jugo aiye aiyel aib.

⁴ Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Dena olo tigeloqnsib qure beiq giloqniy.

⁵ Tamo nangi ningi gereingosaiabqa ningi qure di uratqa oqnsib nungo singa tumbrum butuyoqniy. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib poinjrqas, ‘Bole, iga kumbra uge-tonum.’”

⁶ Onaqa Yesus aqa angro 12 nangi tigelosib qure qureq giloqnsibqa Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nangi minjre minjre laqnsib nango ma kobotetnjroqneb.

Herot a qalieqajqa, “Yesus a tamo yai?”

⁷ Mandor Herot a manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa quej. Qusiqa areqalo kobaiyej. Di kiyaaqa? Tamo qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Jon yansnjro qaji. A moisiq olo subq na tigelqo.”

⁸ Onaqa qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Elaija kiyo olo bqo?” Olo qudei nangi maroqneb, “Tamo di a Qotei aqa medabu o tamo nangi nami soqneb deqaji bei. A olo subq na tigelqo.”

⁹ Ariya Herot a segi marej, “Tamo di a Jon sai. Jon agi e na kakro gentem moiyej koboej. Di tamo yai olo bqo? E a qa anjam gargekoba queqnum.” Herot a degsi marsiqa Yesus unqajqa are qalsiq soqnej.

Yesus a tamo 5,000 nangi ingi anainjrej

¹⁰ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo 12 nangi olo bosib aqa areq di koroosibqa kumbra kalil nangi yoqneb qaji deqa saiyosib minjoqneb. Minjnabqa Yesus a qusiqa nangi joqsiq qure bei ñam Betsaida gileb.

¹¹ Gileq nabqa tamo ungasari nanngi endegsib queb, “Yesus a Betsaida gileqnu.” Degsib qusibqa Yesus dauryosib gileb. Dauryosib gileq nabqa unjrsiqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di minjroqnej. Tamo ungasari ma ti so qaji nanngi dego Yesus dauryosib gileq nabqa a na nanngi kalil boletnjroqnej.

¹² Onaqa sen aisiq bilaqtonaqa Yesus aqa angro 12 nanngi aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, ni na tamo ungasari nanngi minjrimqa qure qureq gilsib dia ingi uysib nerenqab. Endi wadau sawa. Ingi saiqoji.”

¹³ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi na ingi anainjriy.” Degsi minjrnaqa nanngi na kamba minjeb, “Iga ingi sai. Iga bem 5 qe aiyela segi unu. Di keresai. Iga aisim ingi tulan koba awaiyosim tamo ungasari kalil endi nanngi anainjrqom di dego kereqasai.”

¹⁴ Nanngi degsib mareb. Di kiyaaqa? Tamo 5,000 soqneb deqa.

Onaqa Yesus a kamba aqa angro nanngi endegsi minjrej, “Ningi na tamo ungasari nanngi minjribqa qur segi segi 50 awoelenqab.”

¹⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanngi na tamo ungasari nanngi minjrnab dedegsib awoelenjeb.

¹⁶ Awoonabqa Yesus na bem 5 ti qe aiyel ti di osiqa lan goge tarosiqa Qotei pailyej. Pailyo koboonaqa bem ti qe ti ginjenyosiqa aqa angro nanngi enjreqnaqa nanngi na osi giloqnsibqa tamo ungasari nanngi jeisib enjreqnab uyoqneb.

¹⁷ Uynab kalil menetnjrej. Onaqa ingi oto uratelenej qaji di Yesus aqa angro nanngi na koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenjeb.

Pita a Yesus qa poiyonaqa aqa ñam ubtej

¹⁸ Bati bei Yesus aqa angro nanngi ti sasalosib nanngi segi sosibqa Yesus a Qotei pailyoqnej. Pailyo koboonaqa a na aqa angro nanngi endegsi nenemnjrej, “Tamo ungasari nanngi e qa kiyersib mareqnub?”

¹⁹ Onaqa aqa angro nanngi na minjeb, “Tamo qudei nanngi mareqnub, ni Jon yansnjro qaji. Qudei nanngi mareqnub, ni Elaija. Qudei nanngi mareqnub, ni Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami soqneb deqaji bei agi subq na tigelqo.”

²⁰ Onaqa Yesus a nanngi olo nenemnjrej, “Ningi segi e qa kiyersib mareqnub?” Onaqa Pita na minnej, “Ni Qotei aqa Kristus.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

²¹ Pita a anjam degsi marnaqa Yesus na aqa angro nanngi singila na getentnjrsiqa minjrej, “Ningi anjam di ubtosib tamo qudei minjraib.”

²² Osiqa minjrej, “E Tamo Angro. Bunuqna e jaqatin koba oqai. Juda gate nanngi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti e qoreibosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

²³ Osiqa aqa angro kalil nanngi endegsi minjrej, “Tamo bei na e daurbqa osimqa a aqa segi areqalo kalil uratekritosim bati gaigai aqa segi namburbas qoboiyosim e daurboqnem.

²⁴ Tamo bei na aqa segi nambile taqatqajqa arearetqas di a padalqas. Ariya tamo bei a e qa are qalsimqa aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

²⁵ Tamo bei a mandam qa ñoro kalil koroiyosim ariya mondon aqa segi qunun padalqas di ñoro dena a kiyersim olo aqaryaiyqas? Di keresai.

²⁶ E Tamo Angro. Tamo bei a e qa ti ijo anjam qa ti jemaikyqas di mondon e bosiyqa e kamba tamo deqa jemaibqas. Bati di e ijo segi rian na ti ijo Abu aqa rian na ti ijo Abu aqa lan angro nanngi rian na ti bqai.

²⁷ E bole merngwai. Tamo qudei ijo areq endi tigelejunub qaji nanngi morenosaisoqnibqa Qotei na nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba soqnimqa nanngi unqab.”

Yesus aqa angro qalub nanngi mana goge di Yesus aqa jejamu bulyonaq unobeiteb

²⁸ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa bati 8 onaqa a Qotei pailyqa marsiqa Pita na Jon na Jems na nanngi qalub joqsiqa koba na manaq oqeb.

²⁹ Manaq oqsib dia Yesus a Qotei pailyeqnaqa aqa ulatamu bulyonaq nanngi unobeiteb. Aqa gara dego tulan pulonosi qatekritej.

³⁰ Onaqa tamo aiyel brantosib Yesus ombla anjam maroqneb. Tamo aiyel di Moses Elaija wo.

³¹ Nanngi aiyel rian koba ti Qotei aqa singila ti beb. Bosibqa Yesus a bunuqna Jerusalem dia aqa wau kobotosim moisis mandam uratqas anjam deqa Yesus ombla qairoqneb.

³² Yesus aqa angro qalub nanngi tulan urnamnjrnaqa nerenesoqneb deqa olo qutuosibqa nam poinjrnaqa Yesus aqa rian koba de ti tamo aiyel a ombla tigelesoqneb qaji nanngi ti unjreb.

³³ Onaqa Moses Elaija wo nanngi olo Yesus urateqnabqa Pita na minnej, “O Tamo Koba, Moses Elaija wo bosib iga koba na endi unum di bolequja. Deqa iga tal kiñilala qalub gereiyqom. Bei ino. Bei Moses aqa. Bei Elaija aqa.” Pita a anjam bei marqa saiiyonaqa anjam di laña marej.

³⁴ Mareqnaqa lanbi aisiqa nanngi kabutnjrnaqa nanngi ulaugeteb.

³⁵ Onaqa lanbi miligiq dena anjam bei endegsi brantonaq nanngi queb, “Endi ijo Angro qujai e segi na giltem qaji. Ningi aqa anjam quetoqniy.”

³⁶ Onaqa Yesus aqa angro nanngi anjam di qusib nam ateb di Yesus a segi nanngi koba na sonab uneb. Nanngi tamo bei unosai. Bati deqa nanngi kumbra uneb qaji di ubtosib tamo qudei nanngi minjrosai oqneb. Nanngi mequmosib soqneb.

Yesus a angro mel aqa jejamuq na mondor uge wiyetej

³⁷ Nebeonaqa nanngi manaq dena olo aisib tamo ungasari tulan gargekoba mana utruq di tarinesonab itnjreb.

³⁸ Onaqa tamo ungasari nango ambleq dena tamo bei a brantosiqa tulan maosiq Yesus minnej, “O Qalie Tamo, ni ijo angro mel unime. A ijo angro qujai bole qujai.

³⁹ Mondor uge na aqa jejamu ojoqnsiqa mandamq waiyeqnaqa a tulan lelenjoqnsiqa aqa medabuq na maul aiyeqnu. Mondor uge dena a qunjimyoqnsiqa aqa jejamu tulan ugeugeiyeqnu. A olo uratosai eqnu.

⁴⁰ Deqa e na ino angro nanngi minjronum, ‘Ningi mondor uge di wiyiy.’ Minjronumqa nanngi na wiyqa yonub keresai injrqa.”

⁴¹ Onaqa Yesus a anjam di qusiqa marej, “Ningi tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nungo areqalo e qa singilatosai bole sai. Nungo areqalo ti kumbra ti tulan uge. Bati gembub e ningi koba na sosiyqa nungo gulbe di qoboioqnqai?” Degsi marsiqa angro di aqa abu minnej, “Ino angro mel di osau.”

⁴² Onaqa osi beqnaqa mondor uge dena aqa jejamu ojsiq mandamq waiyosiq qunjimyoqnej. Yeqnaqa Yesus na mondor uge di niriñtosiq wiyonaq angro aqa jejamu uratonaq boleej. Boleonaqa Yesus na angro di ban ojsiq osi gilsiq aqa abu yej.

⁴³ Onaqa tamo ungasari kalil mana utruq di soqneb qaji nanngi Qotei aqa manwa di unsibqa tulan prugugeteb.

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

Tamo ungasari nanngi manwa kalil Yesus a yoqnej qaji deqa are koba qaleqnabqa a na aqa angro nanngi endegsi minjrej,

⁴⁴ “Ningi ijo anjam endi geregere quiy. E Tamo Angro. Jeu tamo nanngi na e ojsib tamo qudei nango banq di atqab.”

⁴⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusib anjam aqa utru Qotei na ulitej deqa nanngi poinjrosai. Deqa nanngi Yesus nenemyqajqa ulaeb.

Yesus aqa angro yai a ñam ti sqas?

⁴⁶ Bati bei Yesus aqa angro nanngi segi segi niringosib angro yai a nanngi kalil bunjrsim ñam ti sqas deqa anjam na qotoqneb.

⁴⁷⁻⁴⁸ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiq a angro kiñala bei osiq aqa areq di tigeltosiq nanngi osornjrej. Osornjrsiq minjrej, “Tamo bei a ijo ñam qa are qalsimqa angro kiñala endeqaji bei osim geregereiyqas di a e dego osim geregereibqas. Tamo a e osim geregereibqas di a na ijo Abu e qarinqej qaji di dego osim geregereiyqas. Nungo ambleq di tamo bei a aqa segi ñam soqtqa uratqas di tamo dena ningi kalil bungosim ñam ti sqas.”

Tamo nanngi ningi jeutngosaieqnub di nanngi ningi koba na wau qujai

⁴⁹ Onaqa Jon na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni que. Iga tamo bei unem. A ino ñam na mondor uge nanngi winjretnaqa iga na unsim saidyem. Di kiyaa? A iga koba na wauosaieqnu deqa.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Ningi a saidyaib. Tamo nanngi ningi jeutngosaieqnub di nanngi ningi koba na wau qujai.”

Samaria tamo nanngi na Yesus qoreiyeb

⁵¹ Onaqa Yesus a mandam uratosim lan qureq oqwajqa bati jojomonaqa a Jerusalem aqajqa areqalo qujaitosiq Jerusalem areiyosiq walwelej.

⁵²⁻⁵³ Walweloqnsiq aqa angro qudei nanngi qarinqjrnaqa nanngi namo aisib Samaria nanngo qure beiq di brantosib Yesus a di nejajqa minjrnabqa nanngi na saideb. Di kiyaa? A Jerusalem aiyoqnej deqa.

⁵⁴ Onaqa Yesus aqa angro aiyel Jems Jon wo nanngi kumbra di unsibqa minjin oqetnjrnaqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni marimqa iga ñamyuwo metonam lan goge na aisim tamo nanngi di koitnjrqas.”

⁵⁵ Onaqa Yesus a bulosiq nanngi aiyel niringtnjrej.

⁵⁶ Osiqa aqa angro kalil nanngi joqsiqa koba na qure beiq aiyeb.

Tamo qudei nanngi Yesus dauryqajqa mareb

⁵⁷ Nanngi gam dauryosib aieyqnbqa tamo bei na Yesus minjej, “Ni sawa sawaq giloqnmqa e ni daurmoqnqai.”

⁵⁸ Onaqa Yesus na minjej, “Baun juwan nanngi tal ti. Agi sub miligiq di nereneqnub. Qebari nanngi simi ti. Deqa nanngi simiq di nereneqnub. Ariya e Tamo Angro nejajqa tal saiqoji. Deqa ni e daurbqajqa gulbe koba.”

⁵⁹ Osiqa tamo bei minjej, “Ni e daurbe.” Degsi minjnaqa tamo dena minjej, “O Tamo Koba, ni e odbimqa e mati aisiy ijo abu qa tarinqqnqai. A moiymqa subq atsiy di e ni daurmqa.”

⁶⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Ungum. Tamo moiyo qaji nanngi segi na tamo moiyo qaji nanngi subq atelenoqnqab. Ariya ni sawa sawaq giloqnsimqa Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas anjam di minjre minjre laqne.”

⁶¹ Onaqa tamo bei na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni marimqa e mati gilsiy ijo was nanngi ban ojelenosiy bosiy ni daurmqa.”

⁶² Onaqa Yesus na minjej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas anjam di ni mare mare laqne. Ni que. Tamo bei a kuñi ojsimqa a bulosim qoreq ñam atoqnqas di a Qotei aqa wau ojqa keresai.”

10

Tamo 72 nanngi Yesus aqa anjam mare mare laqneb

¹ Bati bei Tamo Koba a na tamo kalil a dauryoqneb qaji nanngi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanngo ambleq dena tamo 72 nanngi giltjnrej. Nanngi aqa anjam mare mare laqajqa deqa giltjnrej. Giltjrsiq nanngi aye aiyel namoosib qure kalil a segi bunuqna walwelosim aqas qaji nanngi deq aqajqa minjrsiq qarinqjrnaq aiyeb.

² A nangi qarinjnrqa osiqa yawo anjam endegsi minjrej, “Wauq di ingi gargekoba melionub. Ariya ingi meli bunuj otorqajqa wau tamo gargekoba sai. Deqa ningi wau lanja minjibqa a na wau tamo nangi qarinjnrqamqa nangi aqa wauq gilsib ingi meli bunuj otorelenqab.

³ “Deqa ningi aiyiy. Ningi kaja du du bul unub deqa e na ningi qaringitqa aisib baun juwan nango ambleq di wauoqnqab.

⁴ Ningi silali osib aiyaib. Nungo qaqun aib. Singa tatal jigaib. Ningi aiyoqnsibqa gamq di tamo qudei turoqnsibqa nangi anjam bei minjraib.

⁵ Ningi tal bei gogetoqnsibqa tamo ungasari tal miligiq di unub qaji nangi endegsib minjroqniy, ‘Ningi lawo na soqniy.’

⁶ Degsib minjroqnsibqa lawo tamo bei sqas di a nungo lawo anjam di oqas. Ariya lawo tamo bei sqasai di nungo lawo anjam di olo puluosim nungoq bqas.

⁷ Ningi qure bei beiq di brantoqnsibqa tal qujaiq di soqniy. Olo tal bei bei gogetoqnaib. Nangi na ningi joqsib ingi ti ya ti anaingoqnsibqa uyoqniy. Ningi Qotei aqa wau tamo unub deqa nungo awai agi oqniy.

⁸ “Ningi qure beiq di brantoqnsibqa nangi ningi joqoqnsib ingi anaingoqnsibqa uyoqniy.

⁹ Ningi qure dia sosibqa tamo ungasari ma ti unub qaji nangi boletnjroqnsib endegsib minjroqniy, ‘Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo.’

¹⁰ Ariya ningi qure beiq di brantoqnsibqa nangi ningi gereingosaiabqa ningi nangi uratnjrqa oqnsib nango qure ambleq di tigeloqnsibqa endegsib minjroqniy,

¹¹ ‘Ningi Qotei qoreiyonub deqa nungo qure qa tumbum gago singa qandratqo qaji agi butuyetngonum. Ariya ningi endegsib qalieoiy, Qotei a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa bati jojomqo.’ O ijo angro, ningi degsib minjroqniy.

¹² E ningi merngwai. Mondonj Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjrqa batiamqa a na qure deqaji nangi tulan padaltnjrougetqas. A na Sodom qure nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.

Tamo ungasari are bulyosai qaji nangi mondonj tulan padalougetqab

¹³ “O Korasin qure ti Betsaida qure ti, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaga? Manwa e nungoq di yoqnem qaji di Tair qure ti Saidon qure ti nangoq di brantej qamu nangi nami are bulyosib are uge qa gara jigsib nam sumq di awoeb qamu.

¹⁴ Deqa e ningi endegsi merngwai. Mondonj Qotei a tamo ungasari nango une qa peginjrqa batiamqa a na ningi tulan padaltnjrougetqas. A na Tair qure ti Saidon qure ti nangi degsim padaltnjrqasai. A nangi gulbe kiñala enjrqas.

¹⁵ O Kaperneam tamo ungasari, ningi lan qureq oqwa kere e? Keresai. Qotei na ningi breingimqa moiyo qureq aiqab.”

¹⁶ Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Tamo bei a nungo anjam qusim dauryqas di a ijo anjam dego qusim dauryqas. Ariya tamo a ningi qoreingwas di a na e dego qoreibqas. Tamo a e qoreibqas di a na ijo Abu e qarinbej qaji di dego qoreiyqas.”

Tamo 72 Yesus na qarinjnjrej qaji nangi olo aqa areq beb

¹⁷ Yesus na tamo 72 nangi di qarinjnrnaq aisib aqa anjam mare mare laqneb. Onaqa bunuqna nango wau di koboonaqa nangi olo puluosib Yesus aqa areq bosib areboleboleinjrnaqa minjeb, “O Tamo Koba, iga ino ñam na mondor uge uge nangi winjreqnamqa nangi gago anjam dauryoqnsib jaraiyoqneb.”

¹⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Kola minjal urur mandamq aiyeqnu dego kere Satan a urur lan goge na ulonosiq aiyeqnaq e unonum.

¹⁹ Ningi quiy. E na Qotei aqa singila ningi engonum. Deqa ningi singila di osib amal uge ti degin ti nango singila tentoqnsib laqnqab. Gago jeu tamo Satan aqa singila kalil dego ningi na kobotoqnqab. Deqa ingi bei na yala ningi ugeugeingwa keresai.

²⁰ Mondor uge nanŋi nuŋgo anjam dauryoqnsib jaraiyeqñub di bolequja. Ariya ningi deqa tulaŋ areboleboleiŋgaiq. Qotei a nuŋgo ñam laŋ qureq di nenŋrenyej unu. Ningi deqa tulaŋ areboleboleiŋgem.”

Yesus a tulaŋ areboleboleiyonaqa Qotei pailyej

²¹ Bati deqa Mondor Bole a Yesus aqaq aisiq areqalo singilatetonaqa a tulaŋ areboleboleiyonaqa Qotei endegsi pailyej, “O Abu, ni segi laŋ qa ti mandam qa ti Koba. E ino ñam soqteqñum. Di kiyaaq? Ni ijo anjam kalil powo tamo nanŋi qa ulitoqnsimqa tamo nanŋi anŋro du du bul unub qaji nanŋi segi qa babteqñam nanŋi poinjreqñu. Od, Abu, ni ino segi areqalo dauryosim agi degyeqñum.”

²² Yesus a degsi Qotei pailyej. Osiqa marej, “Ijo Abu na inŋi inŋi kalil ijo baŋq di atelenjej unu. E segi Qotei aqa Niri. Tamo bei a e qa qaliesai. Ijo Abu a segi e qa qalie. Tamo bei a ijo Abu qa qaliesai dego. E segi ijo Abu qa qalie. E na tamo qudei nanŋi ijo Abu osornjrqa areibqas di osornjrqi. Yim nanŋi dego ijo Abu qa qalieqab.”

²³ Yesus a degsi marsiqa aqa anŋro nanŋi joqsiqa nanŋi segi sasalosib a na minjrej, “Ninŋi nuŋgo ñamdamu na ijo kumbra uneqñub deqa ninŋi tulaŋ areboleboleiŋgem.

²⁴ Ninŋi quiy. Nami mandor kokba ti Qotei aqa medabu o tamo nanŋi ti gargekoba kumbra ninŋi bini uneqñub qaji di unqajqa are koba soqnej. Ariya nanŋi unosaiogñeb. Anjam ninŋi bini queqñub qaji di dego nanŋi quqwajqa are koba soqnej. Ariya nanŋi quosaiogñeb.”

Samaria tamo bei a kumbra bole yej

²⁵ Onaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa singila laŋa tenemtqa osiqa endegsi nenemyej, “O Qalie Tamo, e kumbra bole kiye dauryosiy dena e ñambile gaigai sqai?”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Dal anjam nenŋrenq di kiyersi unu? Ni gaigai sisiyeqñum. Deqa ni segi na mare.”

²⁷ Onaqa tamo dena minjej, “Dal anjam endegsi unu, ‘Ni ino Tamo Koba Qotei a tulaŋ qalaqalaiyime. Qalaqalaiyosim ino are miligi ti ino qunun ti ino singila ti ino areqalo ti kalil a yekritime. Osim ni ino segi jejamu gereiyeqñum dego kere ino was nanŋi degsim geregereinjqñime.’ ”

²⁸ Onaqa Yesus na minjej, “Ni kere maronum. Deqa ni kumbra di yoqñqam dena ni ñambile oqam.”

²⁹ Onaqa tamo di a diqosiq aqa segi powo babtqa are qalsiq deqa olo Yesus nenemyej, “Tamo yai a ijo was unu deqa e na gereiyqai?”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba yawo anjam endegsi minjej, “Tamo bei a Jerusalem dena tigelosiqqa gam dauryosiq Jeriko qureq aiyeqñanaqa gamq di bajin tamo qudei nanŋi na a ojsib aqa inŋi inŋi kalil yaiyekriteb. Osib aqa gara palontetosib qalougetonab a moiqa jojomonaqa gam qalaq di a uratosib jaraiyeb. ³¹ A gam qalaq di ñeiesonaqa atra tamo bei a gam dena walwelosiq gilsiq tamo di unej. Unsiqa a aqaryaiyqa uratosiqqa gam qala beiq na bunyosiqqa gilej.

³² Onaqa sokiñalayonaq tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. A Livai tamo. A atra tal taqatoqnej qaji. A gam dena walwelosiq tamo di gam qalaq di ñeiesonaq unsiqa a dego tamo di aqaryaiyqa uratosiqqa gam qala beiq na bunyosiqqa walwelosiq gilej.

³³⁻³⁴ “Ariya olo sokiñalayonaq Samaria tamo bei a dego gam dena walwelosiq gilej. Gilsiq tamo di unsiqa a qa tulaŋ dulosiqa aqa areq bosiqqa goren ti wain ti osiq aqa jejamu pupoiyeleneb qaji di yanselenosiqqa qoselenetej. Osiqa a soqtosiqqa aqa donki quraq di atsiqa osi gilsiqqa tamo ñerenjo qaji talq di gereiyosiq taqatoqnej.

³⁵ Onaqa nebeonaqa Samaria tamo di aqa segi qureq gilqa osiqa ñerenjo qaji tal taqato tamo aqa baŋq di silali baŋga qudei atsiqa minjej, ‘Ni silali endena tamo di geregereiyogñe. E bosiy ino segi silali baŋga gembub ni olo uratqam di ni kamba emqai.’ ”

³⁶ Yesus na dal anjam qalie tamo di yawo anjam degsi minjsiqa olo minnej, “Tamo qalub nanji gam dena walwelosib gileb. Deqa ni merbe. Tamo yai a tamo gam qalaq di qalnab njeisoqnej qaji aqa was bole?”

³⁷ Onaqa dal anjam qalie tamo na kamba Yesus minnej, “Samaria tamo agi tamo deqa dulej qaji di aqa was bole.” Onaqa Yesus na minnej, “Ni kere maronum. Deqa ni gilsim kumbra degsim yoqne.”

Yesus a Marta Maria wo nanjo talq di soqnej

³⁸ Onaqa bati bei Yesus aqa angro nanji koba na walwelosib aisib qure beiq di branteb. Qure dia unja bei soqnej aqa ñam Marta. A nanji joqsiq koba na aqa tal gogeteb.

³⁹ Marta aqa jaja bei soqnej aqa ñam Maria. A Tamo Koba aqa singa jojomq di awoosiqa aqa anjam quoqnej.

⁴⁰ Ariya Marta a nanjo ingi goiyetnjrqqa marsiqa wau koba yoqnej. Osiqa Yesus aqa areq bosiq minnej, “O Tamo Koba, ijo jaja na e uratbqoqa e segi ingi goiyeqnsim ingi ingi kalil gereiyeqnum. A na e yala aqaryaibosai. Deqa ni na minjimqa a e aqaryaibem.”

⁴¹ Onaqa Tamo Koba a na kamba Marta minnej, “O Marta, ni ingi ingi kalil qa are koba qaleqnum. Ni ingi ingi deqa are kobaimaiq.

⁴² Ingi qujai qa are qalqam di kere. Maria a ingi qujai di oqo. Ingi di tulan boledamu. Ingi di tamo bei na olo yaikyqa keresai.”

11

Yesus a pailyo kumbra qa anjam palontej

¹ Onaqa bati bei Yesus a sawa beiq gilsiq dia Qotei pailyosiq sonaqa aqa angro bei na minnej, “O Tamo Koba, Jon a nami aqa angro nanji pailyqajqa gam osornjroqnej dego kere ni na iga dego pailyqajqa gam osorge.”

² Onaqa Yesus na aqa angro nanji endegsi minjrej, “Ningi Qotei pailyqa osibqa endegsib pailyoqniy,

‘O Abu, ino ñam tulan getento.

Ni bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgoqnime.

³ Gago ingi uyo bati gaigai keretgoqnime.

⁴ Tamo nanji iga qa une ateqnub qaji nanjo une kalil iga na kobotetnjreqnum deqa ni kamba gago une kalil dego kobotetgoqnime.

Gulbe bei na iga walawalaigosim uneq waigwa laqnimqa ni iga aqaryaigoqnime.’ ”

⁵⁻⁶ Osiqa Yesus na olo minjrej, “Ino kadoi bei a qolo jige ino talq bosimqa oqeq di tigelosim mermqas, ‘O kadoi, ijo was a sawa isaq na walwelosiq ijo talq bqoqa e ingi bei anaiyqajqa di saiqoji. Deqa ni bem qalub ebimqa e anaiyqai.’

⁷ A degsi mermimqa ni na kamba minjqam, ‘Ni e ñeio ñam gentbaim. E siran qandimtonum. E ijo angro nanji ti ñeiejunum. Deqa e ni bem emqa keresai.’

⁸ Ni na ino kadoi degsi minjimqa a ni tulan wainmqas. Wainmimqa ni tigelosim bem yqam. A ino kadoi unu ni deqa are qalsim bem yqasai. A ni tulan wainmqo deqa ni tigelosim ingi keretosim yqam.

⁹ Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na engwas. Ningi ingi bei oqa marsibqa ñamqab di itqab. Ningi siranme kindokindonabqa Qotei na siran waqtetjgwas.

¹⁰ Tamo kalil Qotei pailyeqnub qaji nanji ingi eqnub. Tamo kalil ingi qa ñameqnub qaji nanji iteqnub. Tamo kalil siranme kindokindoneqnub qaji nanji Qotei na siran waqtetnjreqnu.

¹¹ “Tamo bei aqa angro a mamyim qe qa minjimqa a qe yqas. A amal uge yqasai.

¹² A na tuwe tawel qa minjimqa a tuwe tawel yqas. A degin yqasai.

¹³ Deqa ningi quiy. Ningi tamo bolesai. Ariya ningi nungo angro nanngi ingi bole bole enjreqnub. Ningi nanngi saidnjrosaieqnu. Nungo kumbra dena ningi endegsi poingem, nungo Abu lan qureq di unu qaji a dego ningi saidngosaieqnu. Ningi pailyqab di a na aqa Mondor Bole engwas. A na ningi saidngwasai bole sai.”

Tamo qudei nanngi maroqneb, “Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu”

¹⁴ Onaqa Yesus a tamo bei mondor uge na medabu getentesoqnej qaji di mondor uge wiyetej. Wiyetonaqa a olo boleosiqa anjam maroqnej. Deqa tamo ungasari nanngi Yesus aqa manwa di unsibqa tulan prugugeteb.

¹⁵ Onaqa tamo qudei nanngi dego Yesus aqa manwa di unsib Yesus yomuiyosib maroqneb, “Mondor uge nanngo gate koba Belsebul a Yesus aqa jejamuq di unu. Singila dena a na mondor uge nanngi winjreqnu.”

¹⁶ Onaqa tamo qudei nanngi Yesus aqa singila lan tenemtqa osib gisanjosib minjeb, “Ni Qotei lan goge di unu qaji aqa singila bei babtım iga unqom.”

¹⁷ Onaqa Yesus a nanngo areqalo di qalieosiqa yawo anjam endegsi minjrej, “Tamo nanngi sawa qujaiq di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi koba na geregere sqa keresai. Nanngi niñaqosib koboqab. Tamo nanngi tal qujaiq di unub qaji nanngi segi poaiyelosib qotqab di nanngi dego koba na geregere sqa keresai.

¹⁸ Dego kere Satan na aqa segi mondor uge nanngi winjrqas di nanngi poaiyelqab. Deqa Satan a kiyersim aqa mondor uge nanngi olo taqatnjrqas? Di keresai. Ningi mareqnu, ‘Yesus a Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjreqnu.’

¹⁹ Di sai. E Belsebul aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di yai aqa singila na nungo angro nanngi mondor uge winjrqab? Deqa nanngi segi na merngwab, ningi anjam groteqnu.

²⁰ Ariya e Qotei aqa singila na mondor uge nanngi winjrqai di ningi endegsi poinqwas, ‘Bole, Qotei a gago Mandor Koba sosım iga taqatgwajqa bati brantqo.’ Ningi degsi poinqwas.

²¹ “Tamo singila koba bei a an ti qaja ti ojelenosım aqa segi tal geregere taqatqas di aqa ingi ingi kalil bole sqab.

²² Ariya tamo bei tulan singila koba a bosım tamo di ombla qotsım singilaqas di a na qaja ti an ti tal aqa abu a dena singilaqnej qaji di yayelenosım aqa ingi ingi kalil elenqas. Osim ingi ingi di tamo qudei nanngo banq di olo atelenqas.

²³ “Tamo bei na e beterbqasai di a na e jeutbqas. Tamo bei a e ombla wauqasai di a na ijo wau ugetetbqas.”

Mondor uge a tamo aqa jejamu uratosım olo bqas

²⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Mondor uge a tamo bei aqa jejamuq dena ulanosım sawa kangranq gilqas. Gilsım dia laqnsımqa aqaratqajqa sawa namam ugeiyım marqas, ‘E olo puluosiy ijo tal uratem qaji deq olo aiqai.’

²⁵⁻²⁶ A degsi marsımqa aisım tal di nami man solсіб ingi ingi kalil gereiyeb milalejunu di unsımqa olo puluosım gilsım mondor uge 7 tulan ugedamu nanngi joqsim bosım koba na tal dia sqab. Soqnibqa tamo di aqa so tulan ugeqas. Aqa so uge namij degwasai. Aqa so olo tulan ugedamuqas.”

Tamo yai nanngi tulan areboleboleinjrim sqab?

²⁷ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari nanngo ambleq dena unja bei a brantosiqa tulan lelenosiqa Yesus minjej, “Ino ai agi ni nami namabtmosiqa munqum anaimoqnej qaji a Qotei aqa namgalaq di unja tulan bolequja. Deqa a tulan areboleboleiyım sqas.”

²⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ijo ai a segi areboleboleiyqasai. Tamo nanngi Qotei aqa anjam quqnsib dauryeqnub qaji nanngi dego tulan areboleboleinjrim sqab.”

Tamo qudei nanngi Yesus aqa manwa unqajqa minjeb

²⁹ Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus aqa areq di koroeq nabqa a na nanngi endegsi minjroqnej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo kumbra tulan ugedamu. Nanngi gaigai Qotei aqa manwa lanja unqajqa metbeqnub. Deqa e na Qotei aqa manwa bei nanngi osornjrqasai. Jona aqa manwa segi osornjritqa nanngi unqab.

³⁰ Agi Jona a segi manwa bul sonaqa tamo ungasari Ninive qureq di soqneb qaji nanngi manwa di uneb. Dego kere e Tamo Angro manwa bul soqnit tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi manwa di unqab.

³¹ Mondonj Qotei na tamo ungasari nanngi peginjrqqa batiamqa unja mandor nami guta di sawa taqatoqnej qaji a tigelqas. Tigelosimqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo kumbra uge babetnjrqas. A degyqas. Di kiyaaqa? Unja di a nami Solomon aqa powo kobaquja unqa marsiqa sawa isaq na walwelosi bej deqa. Ariya bini tamo bei Solomon tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.

³² Mondonj Qotei na tamo ungasari nanngi peginjrqqa batiamqa Ninive tamo nanngi dego tigelqab. Tigelosibqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngo kumbra uge babetnjrqab. Nanngi degyqab. Di kiyaaqa? Ninive tamo nanngi nami Jona aqa anjam qusib are bulyeb deqa. Ariya bini tamo bei Jona tulan bunyejunu qaji a nungo ambleq di unu.”

Ino namdamu a ino jejamu qa pulonj bul

³³ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei a lam qatrentosim tal surumq di atqasai. Kulum miligiq jugwasai. Boleq di gaintim warum suwanjamqa tamo ungasari nanngi tal miligiq gilsib warum geregere unqab.

³⁴ Ino namdamu a ino jejamu qa pulonj bul. Deqa ino namdamu boleqas di ino jejamu kalil suwanesqas. Ariya ino namdamu ugeqas di ino jejamu kalil ambruesqas.

³⁵ Deqa ningi geregere unoqniy. Nungo jejamu suwanjejunu qaji di olo ambruo uge.

³⁶ Ino jejamu kalil suwanjekritqas di taqal bei ambruqa keresai. Deqa ino jejamu kalil suwanjoq di soqneme. Lam pulonjosi ni suwantmeqnu dego kere.”

Farisi ti dal anjam qalie tamo nanngi ti kumbra uge uge yeqnub

³⁷ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa Farisi tamo bei a Yesus aqa areq bosiq minjej, “Aqo ombla ijo talq gilsim ingi uyqom.” Osiqa nanngi ombla aqa talq gilsib awoeb.

³⁸ Awoosib Yesus a ingi uyqa osiqa a mati ban yansosaisosiq lanja uyej. Deqa Farisi tamo a Yesus aqa kumbra di unsiqa tulan prugugetej.

³⁹ Onaqa Tamo Koba a na minjej, “Ningi Farisi nungo kumbra uge agi ubtosiy merngwai. Ningi ya gamban ti tabir ti qore segi yanseqnub. Ningi miligi yansosaieqnub. Di yawo anjam. Aqa damu agiende. Ningi baban na tamo bole. Ariya nungo are miligi kumbra uge ti bajin kumbra ti dena maqejunu.

⁴⁰ Ningi nanari tamo! Qotei a nungo jejamu gereiyosiq nanngo are miligi dego gereiyej. Di ningi qaliesai kiyo?

⁴¹ Deqa ingi ingi kalil nungo are miligiq di unu qaji di ningi elenjosib tamo ingi saiqoji nanngi enjroqniy. Ningi kumbra degyibqa nungo ingi ingi kalil milalesqas.

⁴² “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaqa? Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Agi ningi lei ti lombo ti saga ti oqnsib poto 10 yoqnsib oto qujai Qotei atraiyeqnub. Ariya ningi Qotei aqa dal anjam kokba dauryqajqa urateqnub. Agi ningi kumbra bole bole dauryosaieqnub. Ningi Qotei qalaqalaiyosaieqnub. Ningi dal anjam kiñilala segi dauryeqnub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi are bulyosib dal anjam kokba dauryosib laqniy. Ningi dal anjam kiñilala dego dauryqa urataib.

⁴³ “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaqa? Ningi Qotei tal miligiq di tamo ñam ti nanngo awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleingeqnu. Ningi koro sawaq di dego tamo ungasari nanngi na nungo ñam soqtetngosib ban ojetngwajqa deqa areboleboleingeqnu.

⁴⁴ “O Farisi tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi tamo moiyo qaji sub bul unub. Sub gogeq di marij na kabutqo. Deqa tamo ungasari nangi quraq na walweloqnqab di nangi qalieqasai.”

⁴⁵ Yesus a anjam degsi marnaqa dal anjam qalie tamo bei a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo, ni Farisi nangi anjam degsi minjronum deqa ni gago ñam dego ugetoiyonum.”

⁴⁶ Onaqa Yesus na kamba minjej, “O dal anjam qalie tamo, ningi dego tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Ningi tamo ungasari nangi gulbe kokba enjreqnab qoboioyqnsib unub. Ariya ningi na olo nango gulbe di qoboioytnjrosaeqñub.

⁴⁷ “Ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Nungo moma nangi nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ñumeqñab moreñoqñeb. Ariya ningi na olo nango sub gereieyqñub.

⁴⁸ Nungo kumbra dena ningi endegsib marobuleqñub, ‘Gago moma nango kumbra bole.’ Ningi degsib marobuleqñub. Agi nungo moma nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ñumoqñeb. Ariya ningi na olo nango sub gereieyqñub.

⁴⁹ “Utru deqa Qotei powo koba ti unu qaji a endegsi marej, ‘E ijo medabu o tamo nangi ti ijo anjam maro tamo nangi ti qarijnritqqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanogoq giloqnibqa nangi na nangi jeutnjroqnsib tulan ugeugeinjroqnqab. Osib qudei ñumoqnib moreñoqnqab.’

⁵⁰⁻⁵¹ O dal anjam qalie tamo, Qotei a nungo moma nango une kalil osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nango jejamuq di atelenqas. Nungo moma nango une di agi nangi nami yqajqa utru atsib Kein na Abel qalnaq moiyej. Qotei a mandam atej bati deqa nangi une di yqajqa utru ateb. Dena bosi bosib Sekaraia atra bijal ti atra tal ti ambleq di qalnab moiyej. E bole merngwai. Une kalil di aqa awai uge Qotei na osim tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi enjrqas.

⁵² “O dal anjam qalie tamo, ningi tulan padalougetqab. Di kiyaaq? Tamo ungasari nangi Qotei qalieqajqa gam itqa mareqñabqa ningi na olo gam getentetnjreqñub. Ningi segi Qotei qalieqajqa gam itqa keresai. Deqa tamo ungasari nangi dego gam di itqa yeqñab ningi na olo gam getentetnjreqñub.”

⁵³ Osiqa Yesus a tigelosiqqa tal di uratosiq gilej. Bati deqa dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti a qa minjin oqetnjrnaqa anjam gargekoba nenemyoqñeb.

⁵⁴ A anjam bei grotimqa nangi a ojajqa deqa anjam gargekoba nenemyoqnsib a dadauryoqñeb.

12

Yesus a Farisi nanngo kumbra uge qa anjam marej

¹ Onaqa tamo ungasari tulan gargekoba nangi Yesus unqajqa bosib koroosib junjkobaeb. Singa waiyosib walwelqa keresai. Deqa tamo qudei na tamo qudei nango singa sosetnjroqñeb. Bati deqa Yesus a aqa angro nangi joqsiqa nangi sasalosib a na minjrej, “Ningi geregere ñam atoqnij. Farisi nangi gisan tamo. Nangi anjam maro aiyelteqñub. Bem tiyeqñu qaji sum Farisi nango bem ti bulyimqa bem dena tiyekritosim tulan kobaqujaqas.

² Deqa ningi quiy. Kumbra kalil kabuejunu qaji di boleq dqas. Anjam kalil uliejunu qaji di tamo nangi qusib poinjrqas.

³ Deqa anjam kalil ningi ambruq di mareqñub qaji di suwanamqa tamo nangi quqwab. Anjam kalil ningi warum miligiq di mareqñub qaji di tamo nangi bijal gogeq di tigelosib palontqab.”

Ningi Qotei segi ulaiyiy

⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “O ijo angro, ningi quiy. Ningi jeu tamo nanngi ulainjraib. Nanngi nunngo jejamu segi qalsib moiyoṭṭa kere. Nanngi ningi gulbe bei enḡwa keresai. Deqa ningi nanngi ulainjraib.

⁵ Tamo ningi ulaiyqab qaji agi deqa mernḡwai. Qotei a segi nunngo jejamu moiyoṭṭosim bunuqna nunngo qunun dego ṇamyuwoq waiyqa kere. Deqa ningi a segi ulaiyiy.

⁶ “Ningi qalie. Tamo nanngi qebari sinjir silali kobaquja na awaiyosaieqṇub. Silali kiñala na awaiyeqṇub. Ariya Qotei na qebari sinjir nanngi geregere taqatṇreqṇu. A na nanngi uratṇjrosaieqṇu.

⁷ Dego kere Qotei a nunngo gate baṅga segi segi sisiyoqṇsiq geregere taqateqṇu. Deqa ningi ulaaib. Ningi qebari kalil nanngi tulaṅ bunṇjrejṇub.”

Iga Yesus aqa ñam marqajqa jemaigwasai

⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “E Tamo Angro. Ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam boleq atsib marqab di mondon e na kamba Qotei aqa laṅ angro nanngo ulatamuq di nunngo ñam boleq atsiy marqai.

⁹ Ariya ningi mandam tamo nanngo ulatamuq di ijo ñam marqajqa asḡḡwas di mondon e kamba dego Qotei aqa laṅ angro nanngo ulatamuq di nunngo ñam marqajqa asḡḡbas.

¹⁰ “E Tamo Angro. Tamo bei na e misilṇbqas une di Qotei na kobotqas. Ariya tamo bei na Mondor Bole misilṇyqas une di Qotei na kobotqasai.

¹¹ “Bunuqna Juda tamo kokba nanngi ningi ojsib nanngo Qotei tal miligiq di tigeltṇḡosib nenemṇḡibqa ningi na kamba anjam kiye minṇrqajqa deqa are koba qalaib. Rom nanngo gate ti nanngo mandor ti nanngo ulatamuq di dego ningi tigeltṇḡibqa ningi na kamba anjam minṇrqajqa ulaaib.

¹² Bati deqa Mondor Bole na areqalo enḡimqa ningi anjam marqab.”

Ñoro tamo qa yawo anjam

¹³ Onaqa tamo unḡasari koroesoqṇeb qaji nanngo ambleq dena tamo bei a tigelosiqqa Yesus minjej, “O Qalie Tamo, ni ijo was minḡimqa a na gago abu moiyej qaji aqa ñoro kalil ambleq na potosim taqal bei ebqas.”

¹⁴ Onaqa Yesus na minjej, “Tamo yai na e giltbqo deqa e nunngo gulbe di gereiyqai?”

¹⁵ Degsi minḡsiqa tamo unḡasari kalil nanngi endegsi minṇrej, “Ningi ñoro koba oqajqa mamaulṇgaiq. Ningi ñoro koba ti sqab dena ningi ṇambile bole oqa keresai. Ningi ijo anjam deqa geregere are qaloqṇiy.”

¹⁶ Osiqa yawo anjam bei endegsi minṇrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa wauq di ingi tulaṅ koba melioqnej.

¹⁷ Deqa a endegsi are qalej, ‘E kiyerqai? Ijo ingi tulaṅ koba melielenqo. Deqa e ingi di atqajqa tal keresaiibqo.’

¹⁸ Osiqa marej, ‘E endegyyqai. E ijo tal kalil koḡelenḡosiy olo tal kokba atelenqai. Osiy ijo ingi meli kalil tal kokbaq di jugwai. Ijo ñoro kalil dego dia jugelenqai.

¹⁹ Jugelenḡosiy marqai, “Ijo ingi ingi tulaṅ koba agi atonum unu. Deqa e aqaratosiḡ laṅa awesqai. Sosiḡ ingi ti ya ti uyoqṇsiḡ areboleboleiboqṇqas. Wausau gargekoba ḡilqas ijo ingi ingi di koboqasai.”

²⁰ Tamo di a degsi marnaqa Qotei na minjej, ‘Ni nanari tamo. Qolo qujai endeqa e ino qunun yaimitqa ni moiḡam. Yimqa ingi ingi kalil ni na gereiyosim atonum qaji di tamo yai na olo oqas?’ Qotei na degsi minjej.

²¹ Dego kere tamo nanngi ñoro koba koroieḡṇub qaji nanngo ñoro qoji padalqab. Nanngi laṅ qure qa ñoro saiḡoji unub deqa nanngi Qotei aqa ṇamgalaq di sougetesosib moreṇqab.”

Ningi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib

²² Osiqa Yesus na aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi mandamq endi bole sqajqa deqa areqalo kobaiyaib. Osib endegsib maraib, ‘Iga ingi qabe na osim uyqom? Gara qabe na osim gago jejamu kabutqom?’ Ningi degsib maraib.

²³ Ningi ingi uyo na segi nambile oqasai. Ningi gara jugoqnqab dena segi nungo jejamu bole sqasai.

²⁴ Ningi qebari nangi unjriy. Nangi ingi yagosaieqnub. Ingi otorosib talq di atosaeqnub. Ariya Qotei na qebari nangi ingi anainjreqnu. Ningi qalie, qebari nangi qunun saiqoji. Ningi tamo qunun ti. Ningi qebari nangi tulan bunjrejunub.

²⁵ Ningi mandamq endi sokobaiyqajqa deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab dena ningi nungo segi sqajqa bati olo yala totoryqa keresai. Sai bole sai.

²⁶ Ningi wau kiñala deqaji yqa keresai deqa ningi kiyaaqa ingi qudei qa are koba qaleqnub?

²⁷ “Ningi nam so unjriy. Nango wala kiyersib branteqnub di ningi qaliesai. Nangi segi wauosaieqnub. Nango segi wala gereiyosaieqnub. Deqa e ningi endegsi merngwai. Nami Solomon a gara wala boledamu jugoqnej. Ariya nam so aqa wala dena Solomon aqa wala tulan bunyejunu.

²⁸ Man lanaj a bini oqwas nebe tamo nangi na gingenyosib namyuwoq waiyqab. Man lanaj di Qotei na wala enjreqnu. Deqa ningi kiyaaqa Qotei qa nungo areqalo singilatqa yonub keresaiingwo? Ningi man lanaj sai. Ningi tamo qunun ti. Deqa ningi endegsi poingem, Qotei a ningi dego gara engoqnqas.

²⁹ Ningi areqalo kobaiyosib endegsib maraib, ‘Iga ingi ti ya ti qabe na osim uyqom?’ Ningi degsib maraib.

³⁰ Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi ingi ingi deqa are koba qaleqnub. Ariya ningi deqa are koba qalaib. Nungo Abu a qalie, ningi lanja sqa keresai. Ningi ingi ingi deqaji oqnsib sqab.

³¹ Deqa ningi Qotei na taqatngosim nungo Mandor Koba sqajqa singilaoqniy. Ningi degyqab di Qotei na kamba ingi uyo ti gara ti dego engoqnqas.”

Ningi lan qure qa ingi ingi oqajqa deqa are qaloqniy

³² Osiqa Yesus a olo marej, “O ijo kaja du du ningi ulaaib. Nungo Abu a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngwajqa areareteqnu.

³³ Deqa ningi kumbra endegyi. Ningi nungo ñoro kalil qarinyosib silali osib tamo ingi ingi saiqoji nangi di jeisib enjriy. Osib silali jugwajqa qun ugeosaieqnu qaji di gereiyosib lan qure qa ingi ingi elenosib di jugelenoiy. Ingi ingi di koboqa keresai. Bajin tamo nangi bosib oqasai. Sisimbin na ugetqasai. Ingi ingi di gaigai sqas.

³⁴ Sawa qabia ino ñoro bole unu dia ino are miligi dego singilatim sqas.”

Kangal tamo bole a tal lanja olo bqajqa bati qa tarineqnu

³⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi nungo gara tigelenosib nungo ingi ingi kalil gereiyosib wanal qatrentosib ijo bqajqa bati qa tarinosib soqniy.

³⁶ Tamo bei a goiyo kobaq dena olo bosim aqa talq di brantosim siranme kindokin-donamqa aqa kangal tamo nangi a qa tarinejunub qaji nangi siranme waqtoqujatqab. Dego kere ningi ijo bqajqa bati qa tarinosib soqniy.

³⁷ Tal lanja aqa kangal tamo nangi a qa tarinosib nam atoqnibqa bosim degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqa. Deqa a na nangi metnjrim awoelenabqa ingi anainjroqnqas.

³⁸ A qolo jige kiyo nebeqa laqnimqa kiyo bosim aqa kangal tamo nangi a qa tarinosib nam atoqnibqa degsi unjrimqa nangi tulan areboleboleinjrqa.

³⁹ “Ningi are qaliy. Bati gembu bajin tamo a bosim tal paratqas di tal lanja a qalieqasai. A nami qalieosiq sonaq qamu bajin tamo a bosiq tal paratqa yonaq unsiq wiyej qamu.

⁴⁰ Dego kere e Tamo Angro bqajqa bati ningi qaliesai. E bosiy ningi prugtngaim deqa ningi geregere nam atoqnsib e qa tarinqnsib soqniy.”

Tamo yai a wau tamo bole?

⁴¹ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni yawo anjam maronum di iga segi quqwajqa kiyo tamo ungasari kalil nangi dego quqwajqa kiyo?”

⁴² Onaqa Tamo Koba a na minjej, “Kangal tamo yai a areqalo bole ti sosiqa gaigai wau bole yeqnu? Kangal tamo di tal lanja na endegsi minjqas, ‘Ni na ijo kangal tamo kalil nangi geregere taqatnjroqnsimqa nango ingi uyqajqa batioqnmqa ingi anainjroqne.’

⁴³ Degsi minjsimqa sawa beiq gilsim di sqas. Olo puluosim wau kalil a na aqa kangal tamo yej qaji di kalil keretosim soqnmqa a bosim unimqa kangal tamo di a tulan areboleboleiyqas.

⁴⁴ Deqa e bole merngwai. Kangal tamo di a wau boledamu yej deqa tal lanja na aqa ingi ingi kalil osim aqa banq di atim a na taqatetoqnqas.

⁴⁵ Ariya kangal tamo di a endegsi are qalqas, ‘Ijo tamo koba a urur bqasai.’ Degsi are qalsimqa a na kangal tamo ti kangal unja ti nangi lanja lanja kumbainjroqnqas. Osim ingi ti wain ti uyoqnsim nanarioqnqas.

⁴⁶ Aqa tamo koba bqajqa bati a qaliesai deqa a kumbra degsim yoqnmqa aqa tamo koba brantoqujatosim unimqa a tulan prugugetqas. Deqa aqa tamo koba na a qalougetosim tamo nangi Qotei qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nango so sawaq waiyim aiqas.

⁴⁷ “Tal lanja na aqa kangal tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere qusim ariya a olo asgimosim wau di yosaiamqa tal lanja na a kumbainjyogargekobatqas.

⁴⁸ Ariya tal lanja na aqa kangal tamo bei minjqas, ‘Ni wau di ye.’ Yimqa a geregere quosai deqa a wau di yosaiamqa tal lanja na a jinga na kumbainjoqujaitqas. Ningi quiy. Qotei na tamo bei wau koba yimqa a wau di ojsim olo wau tulan koba dego ojeme. Qotei na tamo bei aqa banq di wau koba atimqa a wau di taqatosim olo wau tulan koba dego taqateme.”

Yesus na tamo ungasari nangi pupoinjrimqa nangi jeu jeu sqab

⁴⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “E namyuwo waiyit mandamq aiqas. E deqa bem. Deqa e Qotei endegsi pailyeqnum, ‘O Abu, namyuwo di urur puloneme.’

⁵⁰ Ningi quiy. E yanso bei oqai. E yanso di osaiunum deqa e are tulan gul-bekobaibegnu.

⁵¹ O ijo angro, ningi kiyersib are qalonub? E na qaja kobotitqa tamo ungasari nangi geregere lawo na sqajqa e deqa bem kiyo? Sai. E na qaja kobotqajqa bosai. E na tamo ungasari nangi pupoinjritqa nangi jeu jeu sqajqa deqa bem.

⁵² Bini bati endeqa ti bunuq qa ti tamo 5 tal qujaiq di unub qaji nangi ijo nam qa jeu jeu sqab. Tamo qalub nangi na tamo aiyel jeutnjroqnqab. Tamo aiyel nangi na tamo qalub jeutnjroqnqab.

⁵³ Abu nangi na nango segi angro mel nangi jeutnjroqnqab. Angro mel nangi na nango segi abu nangi jeutnjroqnqab. Ai nangi na nango segi angro sebin nangi jeutnjroqnqab. Angro sebin nangi na nango segi ai nangi jeutnjroqnqab. Ain qeli nangi na nango segi ain yala nangi jeutnjroqnqab. Ain yala nangi na nango segi ain qeli nangi jeutnjroqnqab.”

Kumbra bini branteqnu qaji di tamo nangi utru poinjrosaeqnu

⁵⁴ Osiqa Yesus na tamo ungasari kalil nangi endegsi minjrej, “Sen aiyoq dena lanbi tigelamqa ningi unsib marqab, ‘Awa bqas.’ Degsib marqab awa bqas.

⁵⁵ Meli jagwa bamqa ningi unsib marqab, ‘Sawa kanjanqas.’ Degsib marqab sawa kanjanqas.

⁵⁶ Ningi gisan ani. Ningi mandam ti lan ti unoqnsib geregere pegiyeqnub. Ariya kiyaka kumbra bini branteqnu qaji di ningi unoqnsib utru poinjrosaeqnu?”

*Tamo bei a ni qa anjam soqnimqa ningi segi aiyel
anjam urur gereiyoqujatiy*

⁵⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Kumbra bole ti kumbra uge ti di ningi kiyaga gegerere pegiyosaieqnub?”

⁵⁸ Tamo bei a ni qa anjam soqnimqa ningi ombla walwelosib anjam pegiyo talq giloqnsibqa gamq di ningi segi aiyel anjam urur gereiyoqujatiy. Yosib anjam moiotosib a ni osim anjam pegiyo talq gilqasai. Ariya ningi gamq di anjam gereiyqasai di a na ni osi gilsimqa anjam pegiyo tamo aqa ulatamuq di tigeltmimqa anjam pegiyo tamo a ni osim qaja tamo nango banq di atqas. Yimqa nanqi na ni osib tonto talq di waimqab.

⁵⁹ Deqa e ni mermqai. Ni tonto talq dena olo oqedqasai. Ni mati ino une aqa awai kalil keretimqa di ni uratmib oqedqam.”

13

Tamo a are bulyqasai di a padalqas

¹ Onaqa bati deqa tamo qudei nanqi Yesus aqa areq bosib minjeb, “O Tamo Koba, Galili tamo qudei nanqi wagme osib Qotei atraiyeq nabqa Pailat na aqa qaja tamo nanqi qarinnjrnac gilsib nanqi ñumnab nango len aisiq wagme nango len ti tuturej.”

² Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyersib are qalonub? Galili tamo nanqi di une gargekoba yoqneb deqa gulbe di nanqoq di brantej. Galili tamo qudei nanqi une gargekoba yosaieqnub. Ningi deqsib are qalonub kiyo?”

³ Di sai. E ningi merngwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab.

⁴ Jerusalem dia tal olekoba aqa ñam Siloam di puosiqa tamo 18 nanqi ñumnaq moreneb. Deqa ningi kiyersib are qalonub? Tamo 18 moreneb qaji nanqi une gargekoba yoqneb deqa nanqi deqsib moreneb. Tamo qudei Jerusalem di unub qaji nanqi une gargekoba yosaieqnub. Ningi deqsib are qalonub kiyo?”

⁵ Di sai. E ningi merngwai. Ningi are bulyqasai di ningi kalil dego padalqab.”

Qura geitosai qaji aqa yawo anjam

⁶ Osiqa Yesus a yawo anjam bei endegsi marej, “Tamo bei a aqa wauq di qura yagej. Bunuqna a qura gei oqajqa marsiq bej. Bosiq unej qura geitosai.

⁷ Deqa a na aqa wau taqato tamo minjej, ‘Ni que. Wausau qalub gilqo e boqnsim nam atoqnem qura geitosai. Deqa unqum. Qomsim waiy. A kiyaga mandam aqa namur lana saiqas?’

⁸ Onaqa wau taqato tamo na minjej, ‘O Tamo Koba, ni mati uratim soqnem. Wausau qujai endeqa e na qura utruq di moror qamsiy namur atsiy unqai.

⁹ Degyitqa wausau bei qa geitqas kiyo sai kiyo? Saiaimqa ni marim e qomsiy waiyqai.’ ” Yesus a yawo anjam degsi marej.

Yori bati qa Yesus na unqa bei boletej

¹⁰⁻¹¹ Onaqa yori bationaqa Yesus a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiq Qotei aqa anjam minjroqnej. Minjroqnsiq nam atej unqa bei sonaq unej. Unqa di a maiyej. Mondor uge na ma yonaqa wausau 18 a gonoqsiq laqnej. A tintin tigelqa keresai.

¹² Deqa Yesus na unqa di unsiq metonaqa aqa areq bonaqa minjej, “O unqa, ni que. Endego ino ma di ni uratmqas.”

¹³ Degsi minjsiq unqa aqa jejamuq di ban atnaqa aqa ma koboonaqa a tintin tigelosiq Qotei aqa ñam soqtoqnej.

¹⁴ Onaqa Qotei tal taqato tamo a Yesus aqa manwa di unsiqa minjin oqetej. Di kiyaga? Yesus a yori bati qa unqa di boletej deqa. Deqa Qotei tal taqato tamo na tamo unqasari nanqi endegsi minjrej, “Bati 6 iga waueqnum. Deqa wau qa bati segi nunqo ma boletqajqa boqniy. Yori bati qa nunqo ma boletqajqa baib.”

¹⁵ Onaqa Tamo Koba a na kamba minjej, “Ningi gisanj tamo. Ningi yori bati gaigai nunjo makau ti donki ti tontonub unub di sil palontoqnsib joqoqnsib ya anainjreqnub.

¹⁶ Ariya unja endi a Abraham aqa moma. Satan na ma yonaqa wausau 18 ma ti soqnej. Deqa e kiyaga yori bati qa aqa ma di uratit sqas? Sai. E boletqai.”

¹⁷ Yesus a degsi marnaqa aqa jeu tamo kalil nanji aqa anjam di qusibqa jemainjrej. Kumbra kalil Yesus a yoqnej qaji di tulan bolequja deqa tamo ungasari kalil nanji tulan areboleboleinjroqnej.

Sis yago qa yawo anjam

¹⁸ Onaqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Yawo anjam kiye ningi merngitqa Qotei aqa kumbra di aqa utru ningi geregere poingwas?

¹⁹ Od, e qalieonum. Qotei aqa kumbra di tamo bei na sis yago osiq aqa wauq di yagej dego kere. Bunuqna sis a oqsik tulan kobaqujaonaqa qebari nanji bosib aqa daniq di simi atelenjeb.”

Bem tiyeqnu qaji sum aqa yawo anjam

²⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Yawo anjam kiye ningi merngitqa Qotei aqa kumbra di aqa utru ningi geregere poingwas?

²¹ Od, e qalieonum. Qotei aqa kumbra di bem tiyeqnu qaji sum bul. Unja bei a bem tiyeqnu qaji sum kiñala osiqa bem sum lanaj ti turtosiq web kobaqujaq di bulyonaqa bem kalil tiyekritej.”

Ningi siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoiy

²² Yesus a dena tigelosiq Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq qure kokba ti qure kiñilala ti dia Qotei aqa anjam minjre minjre aiyoqnej.

²³ Aiyeqnaqa tamo bei na minjej, “O Tamo Koba, Qotei na tamo quja quja segi elenqas kiyo? Ni iga geregere merge.” Onaqa Yesus na kamba minjrej,

²⁴ “Ningi siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoiy. E ningi merngwai. Tamo gargekoba nanji siranme kiñala miligiq gilqajqa singilaoqñib ugeinjroqñas.

²⁵ Tal aqa abu a tigelosim siranme kabutimqa ningi oqeq di tigelosibqa siranme kindokindonjosib minjoqñqab, ‘O Tamo Koba, ni na siranme waqtetgime.’ Amqa a na kamba merngwas, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai.’

²⁶ Degsi merngimqa ningi na minjqab, ‘O Tamo Koba, iga ni ombla ingi ti ya ti uyoqñem. Ni gago qureq di Qotei aqa anjam plaltosim mergoqñem.’

²⁷ Degsib minjibqa a na kamba merngwas, ‘Ningi tal qabe? E ningi qaliesai. Deqa ningi kalil jaraiyyi. Ningi kumbra uge yo qaji tamo.’

²⁸ A na ningi degsim merngsim ningi qalaq di breingwas. Yimqa Abraham, Aisak, Jekop, Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanji ti Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas. Soqñimqa ningi nanji unjrsibqa akamkobaoqñsib pailoqñsib nunjo jaqatinj qa qalagei anjam atoqñqas.

²⁹ Tamo ungasari gargekoba nanji sawa guta na guma na taun na beben na ti bosib Qotei aqa singaq di koroelenjabqa Qotei a nango Mandor Koba sosim nanji taqatnjrqas. Yimqa nanji Qotei ombla awoosib ingi uyoqñqab.

³⁰ Deqa ningi quiy. Tamo qudei bini ñam ti unub qaji nanji mondonj ñam saiqoji sqab. Ariya tamo qudei bini ñam saiqoji unub qaji nanji mondonj ñam ti sqab.”

Yesus a Jerusalem nanji qa dulej

³¹ Onaqa bati deqa Farisi qudei nanji Yesus aqa areq bosib minjeb, “Mandor Herot a ni lumsim moiyoymqa mareqnu. Deqa ni sawa endi uratosim ulanj.”

³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi gilsib gisan tamo Herot a endegsib minjiy, ‘Yesus a marqo, “Bini e mondor uge uge nanngi winjroqnsiyqa tamo ma ti nanngi bolet-njroqngai. Nebe dego e wau di yoqngai. Ariya alieb e ijo wau di kobotqai.” ’ Ningi gilsib Herot degsib minjiy.

³³ Bini e walwelosi aisiy nebe olo tigelosiy aisiy ariya alieb e Jerusalem di brantqai. E degyqai. Di kiyaga? Jerusalem dia qujai jeu tamo nanngi na Qotei aqa medabu o tamo nanngi ñumeq nab moreñeqnub. Nanngi qure beiq di nanngi ñumosaieqnub.

³⁴ “O Jerusalem qure, O Jerusalem qure, ni na Qotei aqa medabu o tamo nanngi ñumoqnsim moiyo tñjreqnum. Osim tamo ungasari Qotei na inoq qariñjreqnu qaji nanngi meniñ na ñumeq nam moreñeqnub. Bati gargekoba e ino angro nanngi tuwe du du bul koroinjr qajqa yeqnam ni saideqnum.

³⁵ Deqa ningi quiy. Qotei a nungo atra tal koba uratetngimqa a lanja sqas. Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi olo e nubqasai. Degsim gilsim mondon e olo lan qureq na boqnitqa ningi e nubsib marqab, “Tamo a bqo endi Tamo Koba aqa ñam na bqo. Deqa Qotei na a tulan geregereiyeqnu.”

14

Tamo bei jejamu sunyelenj qaji di Yesus na boletej

¹ Yori bati bei Yesus a Farisi gate bei aqa talq gilsiq a ombla ingi uyoqneb. Ingi uyeq nabqa tamo qudei tal dia soqneb qaji nanngi Yesus koqyoqneb.

² Yesus aqa areq di tamo bei jejamu sunyelenj qaji a awesoqnej.

³ Deqa Yesus na tamo di unsiq dal anjam qalie tamo nanngi ti Farisi nanngi ti endegsi nenemnjrej, “Ningi mariy. Yori bati qa tamo boletqajqa di kere kiyo? Dal anjam a kiyersi marqo?”

⁴ Onaqa nanngi na kamba anjam bei Yesus minjosai. Nanngi mequmesoqneb. Deqa Yesus na tamo di aqa jejamu ojsiq aqa ma boletej. Osiqa qariñyonaq gilej.

⁵ Onaqa Yesus na Farisi nanngi olo nenemnjrej, “Nunگو angro kiyo nunگو makau kiyo yori bati qa ulonqosim subq aiyimqa ningi na aqaryaiyosib subq dena osib goge atqab e? Ningi na merbiy.”

⁶ Onaqa nanngi na kamba olo anjam bei Yesus minjqa yonab keresaiinjrej.

Ningi na nunگو segi ñam soqtaib

⁷ Bati deqa Yesus a ñam atej di tamo qudei nanngi ingi uyo qa marsib talq bosib tamo ñam ti nanگو awo jaramq di awoosib ingi uyeq nab unjrej. Deqa a na nanngi yawo anjam endegsi minjrej,

⁸⁻⁹ “Tamo bei na maruro atsim ni metmimqa ni tamo ñam ti nanگو awo jaramq di namo awoaim. Ni tamo ñam ti nanگو awo jaramq di awoqam di goiyo lanja na tamo ñam ti bei metim bam ni mermqas, ‘Ni awo jaram di uratosim tamo endi yim awoqas.’ Yim ni jemaimim tamo lanaj nanگو awo jaramq di awoqam.

¹⁰ Deqa tamo bei na maruro atsim metmimqa ni tamo lanaj nanگو awo jaramq di awo. Yimqa goiyo lanja na bosim mermqas, ‘O was, ni bosim tamo ñam ti nanگو awo jaramq endi awo.’ Yim tamo kalil ingi uyeq nub qaji nanگو ñamgalaq di ni ñam ti sqam.

¹¹ Tamo kalil nanگو segi ñam soqteqnub qaji nanngi Qotei na olo ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo nanگو segi ñam aguq ateqnub qaji nanngi Qotei na olo ñam soqtetnjrqas.”

Ningi na tamo sougetejunub qaji nanngi gereinjriy

¹² Osiqa Yesus na goiyo lanja minjej, “Ni maruro atsimqa ino segi was nanngi ti ino segi kadoi nanngi ti tamo ungasari ñoro koba ejunub qaji nanngi ti metnjraim. Ni degyqam di ni endegsi are qalqam, ‘Nanngi na kamba maruro atsib e metbib gilit ingi anaibqab.’

¹³ Ni degyaim. Ni maruro atsimqa tamo ñoro saiqoji nanngi ti tamo jejamu lainjro qaji nanngi ti tamo singa uge nanngi ti tamo ñam qandimo nanngi ti metnjrim bab ingi anainjre.

¹⁴ Amqa ni tulan areboleboleimqas. Di kiyaaqa? Nanngi ni kamba ingi anaimqa keresai. Deqa mondon tamo bole bole nanngi olo subq na tigelo batiamqa Qotei na kamba awai tulan boledamu ni emqas.”

Yesus a maruro qa yawo anjam marej

¹⁵ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo bei Yesus ombla awoosib ingi uyoqneb qaji a qusiqa minnej, “Mondon Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqas. Sosimqa a na nanngi ingi anainjrim awoosib koba na ingi uyoqnqab. Deqa nanngi tulan areboleboleinjrim sqab.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba yawo anjam bei endegsi minnej, “Tamo bei a maruro atqa osiqa tamo gargekoba nanngi aqa maruro unqa metnjrej.

¹⁷ Aqa maruro bati brantonaqa a na aqa kanqal tamo bei qarinyonaq gilsiqqa tamo nanngi di minjrej, ‘Ninngi boiy. Ingi ingi kalil gereiyosib atonub unu.’

¹⁸ Degsi minjrnaqa nanngi kalil bqa urateb. Osib minjoqneb, ‘Iga bqa keresai.’ Bei na minnej, ‘E mandam bunuj awaiyonum. Di unqajqa aiquai. Deqa ni goiyo lanja minje, “E bqa keresai.” ’

¹⁹ Bei na minnej, ‘E makau bunuj 10 awaiyem. Deqa bini e nanngi wau enjrqai. Deqa ni goiyo lanja minje, “E bqa keresai.” ’

²⁰ Bei na minnej, ‘E bini unja bunuj onum. Deqa e dego bqa keresai.’

²¹ “Onaqa kanqal tamo a olo puluosiq aisiq anjam kalil nanngi na minjeb qaji di aqa tamo koba minjnaqa a minjin oqetonaqa olo qarinyosiqa minnej, ‘Ni urur gilsimqa gam kokbaq di gam kiñilalaq di tamo ingi ingi saiqoji nanngi ti tamo jejamu lainjro qaji nanngi ti tamo nam qandimnjro qaji nanngi ti tamo singa ugeinjro qaji nanngi ti itnjrsimqa joqsim ijo talq boiy.’

²² Onaqa kanqal tamo a olo gilsiqqa tamo nanngi di kalil joqsi bosiqa aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, e ino anjam dauryosim agi nanngi kalil joqsi bonum. Ariya ino tal tamo na maqosai unu.’

²³ “Onaqa goiyo lanja na olo aqa kanqal tamo qarinyosiqa minnej, ‘Ni gilsim gam kalilq dena ti nañuq dena ti tamo nanngi joqsim boiy. Nanngi kalil babqa ijo tal magwas.

²⁴ E ni mermqai. Tamo nanngi e nami metnjronum bqa uratonub qaji nanngi ijo maruro unqasai.’ ”

Tamo a Yesus dauryqa marsimqa a mati geregere are qalsim Yesus dauryem

²⁵ Yesus a dena tigelosiqqa walwelosiq ayeqnaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi a dauryosib ayoqneb. Deqa a bulosiqqa nanngi endegsi minjrej,

²⁶ “Tamo bei a e daurbqa osimqa aqa abu, aqa ai, aqa nawn, aqa angro nanngi, aqa was nanngi, aqa jaja nanngi, aqa segi jejamu dego jeutnjrqasai di a ijo angro sqa keresai.

²⁷ Tamo bei na aqa segi jamburbas qoboiosim e daurbqasai di a ijo angro sqa keresai.”

²⁸ Osiqa nanngi endegsi minjrej, “Tamo bei a tal atqa osimqa a mati awoosim tal kobotqajqa aqa awai geregere are qalsim aqa silali sisiyqas. Aqa silali kereqas kiyo sai kiyo degsi are qalqas.

²⁹⁻³⁰ A mati degsi are qalqasai di a tal aqa utru atsim bati amble di aqa silali saiamqa tal kobotqa keresaiiyimqa tamo nanngi unsib a kikiyosib minjqab, ‘Ni tal aqa utru atem di ni kobotqa keresai.’ Yim a jemaikyqas.

³¹ “Mandor bei na mandor bei qoto itqa marsimqa a mati awoosim geregere endegsi are qalqas, ‘Ijo qaja tamo 10 tausen nanngi na mandor di aqa qaja tamo 20 tausen nanngi ñumsib winjrqa kere kiyo?’

³² A degsi are qalsim marqas, ‘E na mandor di qoto bunyqa keresai.’ Degsi marsimqa aqa wau tamo qudei nanngi qarijnjrim gilsib mandor di minjqab, ‘Unqum, iga qotqa uratonum.’

³³ “Dego kere tamo bei na e daurbqa osimqa a mati aqa segi ingi ingi kalil uratqasai di a ijo angro sqa keresai.”

Bar qa yawo anjam

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Bar a bole. Ingiq di bar atoqnib aqa uyo boledamuqas. Ariya bar aqa qajarara koboqas di ingi kiye na olo qajararatqas? Di keresai.

³⁵ Bar aqa qajarara koboqas di a ugeqas. Iga bar di mandam ti bulyonamqa mandam namuryqa keresai. Deqa iga bar di uratosim waiyqom. Tamo a dabkala ti sqas di a ijo anjam endi geregere quem.”

15

Kaja du alelqo qaji aqa yawo anjam

¹ Bati bei takis o qaji tamo nanngi ti une tamo nanngi ti kalil Yesus aqa anjam quqwa marsibqa aqa areq bosib koroeb.

² Koroonabqa Farisi nanngi ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Yesus yomuiyosib mareb, “Yesus a une tamo nanngi joqoqnsiqa koba na ingi uyeqnub.”

³ Degsib marnabqa Yesus a nanngo anjam di qusiqa yawo anjam endegsi minjrej,

⁴ “Tamo bei aqa kaja 100 nanngi ñin uyoqnibqa qujai bei alelamqa a na kaja 99 nanngi uratnjrsim qujai alelqo qaji di ñamosim gilsim itqas.

⁵ Itosim areboleboleiyim soqtosim qoboiyqas.

⁶ Qoboiyosim aisim aqa qureq di brantosim aqa was nanngi ti aqa qure qujai nanngi ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ningi uniy. Ijo kaja alelqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’ ”

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyqas di lan goge dia nanngi a qa tulan areboleboleinjqas. Tamo 99 nanngi mareqnub, ‘Iga tamo bole une saiqoji. Deqa iga are bulyqasai.’ Nanngi qa lan goge dia nanngi areboleboleinjqasai. Ariya une tamo qujai a are bulyqas di nanngi a qa tulan areboleboleinjqas.”

Silali loumqo qaji aqa yawo anjam

⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Unja bei aqa menin silali 10 soqnimqa menin silali qujai loumimqa a wanjal qatrentosim aqa talq di man solsim ñamosim itqas.

⁹ Itosim gilsim aqa was nanngi ti aqa qure qujai nanngi ti kalil koroinjrsimqa minjrqas, ‘Ijo menin silali qujai loumqo qaji agi olo itonum! Deqa ningi e ombla areboleboleigim sqom!’ ”

¹⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “Dego kere une tamo qujai a are bulyqas di Qotei aqa lan angro nanngi a qa tulan areboleboleinjqas.”

Tamo bei aqa ñiri aiyele qa yawo anjam

¹¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei aqa ñiri aiyele soqneb.

¹² Bati bei ñiri yala na aqa abu minnej, ‘O Abu, ni ino ñoro kalil ambleq na potosim taqal bei e ebe.’ Degsi minjnaqa abu na aqa ñoro ambleq na potosiqa taqal bei aqa ñiri yala yej. Taqal bei aqa ñiri koba yej.

¹³ Onaqa bati bei ñiri yala na aqa ñoro kalil qarinyosiqa silali osiq tigelosiq sawa beiq gilej. Gilsiq dia diqosi laqnsiqa aqa silali kalil uyekritej.

¹⁴ Onaqa sawa dia mam koba aiyele deqa ñiri yala a ingi tulan saiiyej.

¹⁵ Deqa a sawa deqaji tamo bei aqaq gilnaqa minnej, ‘Ni ijo bel taqatnjroqnsim ingi anainjroqne.’

¹⁶ Onaqa a bel nanngi taqatnjroqnsiqa ingi anainjroqnej. Osiqa are qaloqnej, ‘E mam koba unum. Deqa e endegyqai. Bel nanngi ingi oto uratoqnibqa di oqnsiy uyoqnitqa dena e kereoqnqas.’ A degsi are qalsiq soqnej. Di kiyaqa? Tamo bei na ingi anaiyosaiyoqnej deqa.

¹⁷ “Osiqa olo are qalej, ‘E kumbra grotonum deqa e mam na moiqa laqnum. Ijo abu aqa wau tamo nangi ingi koba uyeqnub. E segi qujai mam na moiqa laqnum.

¹⁸ Deqa e olo puluosiy ijo abu aqaq aisiy minjqai, “O Abu, e Qotei aqa namgalaq di une kobaquja atonum. Ino namgalaq di dego e une kobaquja atonum.

¹⁹ Deqa e ino angro sqa keresai. Deqa ni marimqa e ino wau tamo sosiy ni wauetmoqnqai.”

²⁰ Degsi are qalsiqa tigelosiq aqa abu aqaq olo aiyej.

“Aiyeqnaqa aqa abu nam atsiqa isaq di unsiq a qa tulan dulosiqa urur ti gilsiq a soqonyosiqa qalaqalaiyoqnsiqa kundoqyoqnej.

²¹ Onaqa minjej, ‘O Abu, e Qotei aqa namgalaq di une kobaquja atonum. Ino namgalaq di dego e une kobaquja atonum. Deqa e ino angro sqa keresai.’

²² Degsi minjnaqa aqa abu na aqa kangal tamo qudei nangi minjrej, ‘Ningi urur ti gilsib gara jugo tulan boledamu olekoba di osi bosib jigeti. Banrin dego osi bosib aqa ban duq di jigeti. Singa tatal dego osib aqa singaq di jigeleneti.

²³ Makau meli bunuj didiqo di qalsib goiyiy. Goisib osib babqa iga koba na uysim areboleboleigim sqom.

²⁴ Iga degyqom. Di kiyaga? Ijo angro yala a moiymbulosiq olo nambile sosiq bqo deqa. A loumej agi gagoq di olo brantqo.’ Degsi minjnaqa nangi aqa anjam kalil di dauryosib makau goisib koba na awoosib areboleboleinjnaq soqneb.

²⁵⁻²⁶ “Ariya niri koba a wauq di sosiq dena puluosi bosiq tal jojomyosiqa nangi areboleboleinjretnaq lou tueqnab qusiqa kangal angro bei metonaq aqa areq bonaqa nenemyej, ‘Nangi kiyaga lou tueqnub?’

²⁷ Degsi nenemyonaqa kangal angro dena minjej, ‘Ino was yala a olo bqo. Deqa ino abu na makau meli bunuj didiqo di qalqo nangi uyoqnsib areboleboleinjretnaq lou tueqnub. Aqa angro a bole sosiq olo brantqo deqa lou tueqnub.’

²⁸ Degsi minjnaq qusiqa nirijsiq qudalej. Osiqa tal miligiq gilqa uratej. Deqa aqa abu a talq dena ogedosiqa minjej, ‘O ijo angro, ni tal miligiq au. Bamqa iga koba na awoosim ingi uysim areboleboleigim sqom.’

²⁹ Onaqa niri koba a na kamba aqa abu minjej, ‘O Abu, ni que. E wausau gargekoba ino anjam dauryosim ni wauetmoqnem. E ino anjam bei gotranyosaioqnem. Ni deqa e qa are qalsim kaja du bei qalsim goiyosaieqnum. E ijo kadoi nangi ti koba na areboleboleigosaieqnu.

³⁰ Ariya ino angro yala a na ino ñoro osiqa gam qaji uña nangi ombla sambalaoqnsiq silali kalil uyekritej. Osiq olo bqoqa ni a qa tulan areboleboleimqoqa makau meli bunuj didiqo di agi qaletonum.’

³¹ “Degsi minjnaqa aqa abu na kamba minjej, ‘O ijo angro, ni gaigai e ombla unum. Ijo ingi ingi kalil di ino dego.

³² Ariya bini iga maruro atsimqa areboleboleigeqnu. Di kiyaga? Ino was a moiymbulosiq olo nambile sosiq bqo. A loumej agi gagoq di olo brantqo.’ ”

16

Yesus a ñoro taqato tamo qa yawo anjam marej

¹ Osiqa Yesus a olo aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ñoro tamo bei soqnej. Aqa ñoro kalil aqa wau tamo bei na taqatoqnej. Bati bei tamo qudei na ñoro tamo di minjeb, ‘Ino ñoro taqato tamo a ino ñoro kalil laña uyeqnu.’

² Degsi minjnabqa a na ñoro taqato tamo di metonaq aqa areq bonaqa minjej, ‘Ni qa anjam degsi merbonubqa e quonum. Ni kiyaga kumbra degyonum? Deqa ijo ñoro kalil ni uyonum qaji di sisiyosim merbimqa e geregere qalieosiy ni kobotmqai. Yim ni ijo ñoro olo bunu taqatqasai.’

³ “Onaqa ñoro taqato tamo di a segi are qalej, ‘E kiyerqai? Ijo tamo koba a na e kobotbqa marqo. E singila saiqoji deqa e wau bei yqa keresai. E tamo qudei nanngi minjrit silali lanja ebqab di e jemaibqas.

⁴ Deqa e kiyerqai? E qalieonum. Tamo qudei nami ijo tamo koba aqaq dena ñoro osib nanngi a kamba olo yqajqa minjeb qaji nanngi di metnjrqai. Metnjrit ijoq babqa ñoro nami eb qaji di e na aguq atitqa nanngi e qa tulan areboleboleinjrqs. Deqa ijo tamo koba a na e wibimqa tamo nanngi dena e osib nanngo talq di e geregereiboqnqab.’

⁵ A degsi are qalsiqa tamo kalil nami aqa tamo koba aqaq dena ñoro eb qaji nanngi metnjrnaq bonabqa tamo namo bej qaji di nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’

⁶ Onaqa minnej, ‘E gorenj kulum 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minnej, ‘Ni olo gorenj kulum 50 segi nenngrenye.’

⁷ Osiga tamo bei nenemyej, ‘Ni ñoro gembub ijo tamo koba aqaq dena em?’ Onaqa minnej, ‘E bem sum aqa qun 100 em.’ Degsi minjnaqa ñoro taqato tamo na minnej, ‘Ni olo bem sum aqa qun 80 segi nenngrenye.’

⁸ “Onaqa ñoro tamo a aqa ñoro taqato tamo aqa kumbra gisanj di poiyoanaqa aqa ñam soqtosiq minnej, ‘Ni keretonum.’ Degsi minnej. Di kiyaga? Ñoro taqato tamo uge di a powo ti sosisq deqa kumbra gisanj di yej. Deqa ningi quiy. Mandam endeqa tamo ungasari nanngi mandam qaji powo koba ti unub. Ariya suwanqa tamo ungasari nanngi mandam qaji powo kiñala ti unub.

⁹ “Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi mandam qaji ñoro uge oqnsib dena tamo ungasari nanngi kumbra bole enjroqnb nanngi ningi qa tulan areboleboleinjqnqas. Yim bunuqna ningi moisib mandam qaji ñoro uge kalil uratibqa Qotei na ningi joqsim tal gaigai sqas qaji dia ningi geregereingwas.

¹⁰ “Ningi ñoro kiñala geregere taqatqab di ningi ñoro qelikoba dego geregere taqatqab. Ariya ningi ñoro kiñala geregere taqatqasai di ningi ñoro qelikoba dego geregere taqatqasai.

¹¹ Ningi mandam qaji ñoro uge geregere taqatqasai di ningi lanj qure qaji ñoro dego geregere taqatqasai. Deqa tamo yai na lanj qure qaji ñoro nungo banq di atqas? Tamo dego bei sosai.

¹² Ningi tamo bei aqa ñoro geregere taqatqasai di ningi nungo segi ñoro dego geregere taqatqasai. Deqa tamo yai na ñoro bei nungo banq di atqas? Tamo dego bei sosai.

¹³ “Tamo qujai a tamo kokba aiyel nanngi wauetnjrqqa keresai. A tamo kobaquja bei qalaqalaiyosim olo tamo kobaquja bei jeutqas. Bei aqa anjam dauryosim olo bei qoreiyqas. Dego kere ningi silali ti Qotei ti turtnjrsib nanngi wauetnjrqqa keresai.”

Yesus a dal anjam qa ti Mandor Koba Qotei qa ti anjam palontej

¹⁴ Onaqa Farisi nanngi Yesus aqa anjam di qusib a yomuiyeb. Farisi nanngi bati gaigai silali oqnqajqa are koba soqnej. Utru deqa nanngi Yesus yomuiyeb.

¹⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi are qaleqnub, ‘Iga kumbra bole bole lanja baban na yoqnim tamo ungasari nanngi na iga nugoqnsib iga tamo bole qa mergwab.’ Ningi degsib are qaleqnub. Di gisanj. Nungo are miligi di Qotei a segi qalie. Kumbra qudei tamo nanngi deqa arearetnjreqnu qaji di Qotei aqa ñamgalaq di kumbra tulan ugedamu.

¹⁶ “Nami Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngo anjam ti maroqneb dena bosi bosiq Jon aqa bati brantej. Jon aqa bati brantej dena bosiq bini ijo anjam maro tamo nanngi Qotei aqa anjam bole palonteqnub. Palonteqnab tamo ungasari kalil nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqajqa tulan singilaeqnub.

¹⁷ “Lanj ti mandam ti koboqab. Ariya Qotei aqa dal anjam mutu kiñala bei koboqasai bole sai.”

Tamo bei na aqa ñaun uratqa anjam

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na aqa ñaun uratosim olo uña bei oqas di a na aqa ñaun kumbra ugeq waiyqo. Uña bei dego aqa gumbulun na a uratimqa bunuqna tamo bei na olo oqas di tamo bunuj dena uña di kumbra ugeq waiyqo.”

Ñoro tamo Lasarus wo nanjo sa anjam

¹⁹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ñoro tamo bei soqnej. A bati gaigai gara wala bole jugoqnsiqa tulan areboleboleiyeqnaqa ingi bole bole uyoqnsiq soqnej.

²⁰ Aqa tal meq di tamo bei ingi tulan saiqoji aqa ñam Lasarus a bati gaigai awooqnsiq ñeioqnsiq soqnej. Aqa jejamu kalil yu na ugetej.

²¹ Deqa a tal meq di awesonaqa ñoro tamo a ingi uyeqnaqa ñengi ululoneqnaqa osiq uyoqnej. Aqa yuq dena len aiyeqnaqa baun nangi boqnsib nanjo men na yu bilgetoqneb.

²² “Bati bei Lasarus a moiyej. Moinaqa Qotei aqa lan angro nangi bosib aqa qunun osib Abraham aqa areq di awoteb. Bunuqna ñoro tamo a dego moinaqa subq ateb.

²³⁻²⁴ Subq atnabqa aqa qunun aisiq moiyo qureq di soqnej. Sosiqa jaqatin kobaiyeqnaqa tarosiqa Abraham isaq di sonaq unej. Lasarus a Abraham aqa areq di awesonaq unsiq tulan maosiqa Abraham minjej, ‘O Abu Abraham, e ñamyuwoq endi sosimqa tulan kanqanoqnsim jaqatin koba eqnum. Deqa ni e qa are ugeimimqa Lasarus minjim aqa ban gei yaq di tuqtosim bosim ijo menq di atimqa kiñala ulilibqas.’

²⁵ “Onaqa Abraham na minjej, ‘O angro, ni are qale. Ni nami mandamq di sosimqa ni ingi bole bole uyoqnem. Ariya Lasarus a ingi uge uge uyoqnej. Deqa bini Lasarus a sawa boleq endi sosiqa a tulan areboleboleiyeqnu. Ariya ni ñamyuwoq di sosimqa jaqatin koba eqnum.

²⁶ Ni ñam atsim une. Ni iga ti ambleq di sub guma koba unu. Deqa iga sub di laqaiosim nungoq bqa keresai. Ningi dego sub di laqaiosib gagoq bqa keresai.’

²⁷⁻²⁸ “Onaqa ñoro tamo dena kamba Abraham minjej, ‘O Abraham, ni na Lasarus minjimqa olo puluosim ijo abu aqa talq gilsim ijo was 5 nangi saidnjrimqa nangi sawa uge endeq bqasai.’

²⁹ Onaqa Abraham na minjej, ‘Ino was nangi Moses aqa dal anjam qalieonub. Nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam dego qalieonub. Nangi anjam di dauryqab di kere.’

³⁰ Onaqa ñoro tamo dena olo minjej, ‘O Abu Abraham, di keresai. Ariya tamo moiyej qaji a subq na tigelosim anjam minjrqas di nangi qusib are bulyosib dauryqab.’

³¹ “Onaqa Abraham na minjej, ‘Tamo nangi Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti qusib are bulyqasai di tamo bei a subq na tigelosim nangi anjam minjrqas di dego nangi qusib are bulyqasai.’ ”

17

Tamo a Yesus aqa angro kiñala bei uneq waiyqas di a tulan padalougetqas

¹ Osiqa Yesus na aqa angro nangi olo endegsi minjrej, “Bunuqna tamo qudei na tamo qudei uneq breinjroqnaqab. Bole, kumbra di brantoqnaqas. Ariya tamo nangi kumbra di yoqnaqab qaji nangi tulan padalougetqab.

² Iga tamo deqaji nangi ojsim menin kobaquja osim sil na nanjo kakroq di tontosim breinjrim ya robuq aiqab di kere. Yim nangi bunuqna angro kiñala bei uneq waiyqasai.

³ “Deqa ningi geregere ñam atoqniy. Ino was bei a une bei atimqa ni na minje, ‘Une di urat.’ Yim a ino anjam di qusim are bulyqas di ni aqa une di torei moiyoqtime.

⁴ Ariya a bati qujai qa une 7 ni emoqnsim olo boqnsim ni mermoqnaqas, ‘O was, e kumbra grotonum.’ Degsi mermo 7 yimqa ni aqa une kalil di torei moiyoqtime.”

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqajqa anjam

⁵ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo nanği na minjeb, “O Tamo Koba, gago areqalo ni qa singilateqnum qaji di ni na olo kobaqujatime.”

⁶ Onaqa Tamo Koba a na kamba minjrej, “Nunġo areqalo e qa singilato qaji di sis yago bul kiñala sqas di kereqas. Degesqas di ninġi subar endi minjibqa a nunġo anjam dauryosim jirim qoji waqosim aisim yuwalq di tigelqas.”

Yesus a kanġal tamo aqa kumbra qa anjam marej

⁷ Osiqa Yesus a olo marej, “Tamo bei na aqa kanġal tamo qarinyonaqa gilsiq aqa inġi wauq di mandam qamsiq bulyej. Osiqa aqa kaja nanği dego taqatnjrej. Ariya a wau di kobotimqa aqa tamo koba a na kiyersi minjqs? ‘Ni namo inġi uye’ degsi minjqs e? Sai.

⁸ A minjqs, ‘Ni ijo inġi goiyetbosim gara tigsim inġi suweiyosim ebimqa inġi ti ya ti uyqai. Uyit menetbimqa bunu ni kamba inġi ti ya ti uyqam.’ A na aqa kanġal tamo degsi minjqs. Di kiyaa? A kanġal tamo lanaj deqa.

⁹ Kanġal tamo dena aqa tamo koba aqa anjam dauryimqa a na kamba aqa ñam soqtetqasai. Osim ‘Ni keretonum’ degsi minjqsai. Di kiyaa? A kanġal tamo lanaj deqa.

¹⁰ Dego kere ninġi Qotei aqa kanġal tamo sosibqa wau kalil a na ninġi enġoqnqas qaji di yoqniy. Yoqnsib maroqniy, ‘Iga kanġal tamo lanaj. Deqa wau kalil Qotei na iga egeqnu qaji di agi yeqnum.’ ”

Yesus a tamo 10 nanġo jejamu yu na ugeelenej qaji nanġi boletnjrej

¹¹ Yesus a dena tigelosiq Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq Samaria sawa ti Galili sawa ti ambleq na walwelosiq aiyoqnej.

¹²⁻¹³ Aiyoqnsiq qure beiq di brantej. Onaqa tamo 10 nanġo jejamu yu na ugeelenej qaji nanġi bosib Yesus itosibqa nanġi kiñala isaq di tigelosib tulan maosib minjeb, “O Tamo Koba, ni iga qa dulosim aqaryaige.”

¹⁴ Onaqa Yesus a nanġi unjrseq minjrej, “Ninġi olo puluosib aisib nunġo jejamu atra tamo nanġi osornjriy.” Degsi minjrnaqa nanġi aiyoqnsibqa gamq di nanġo yu kalil mosoonaa nanġo jejamu boleonaq uneb.

¹⁵ Onaqa nanġo ambleq dena qujai a segi olo puluosiq Yesus aqa areq gilej. A lelen ti Qotei aqa ñam soqtoqnsiq giloqnej.

¹⁶ Gilsiq Yesus aqa singaq di singa pulutosiq binijosiq minjej, “O Tamo Koba, ni keretosim ijo jejamu boletonum.” Tamo di a Samaria qaji.

¹⁷ Onaqa Yesus a tamo di unsiq marej, “E na tamo 10 nanġo jejamu boletetnjonumqa ariya qujai a segi ijoq bqo. Tamo 9 nanġi qabi unub?

¹⁸ Nanġi olo ijoq bosai. Nanġi Qotei aqa ñam soqtosai dego. Sawa bei qaji tamo endi a segi qujai olo bosiq Qotei aqa ñam soqtqo.”

¹⁹ Yesus a degsi marsiq tamo di minjej, “Ni tigelosim aiye. Ni ino areqalo e qa singilatonum deqa ino jejamu boleqo.”

Mondon Tamo Anġro a lan qureq na bqas

²⁰ Bati bei Farisi nanġi Yesus endegsib nenemyeb, “Bati gembu Qotei a bosim aqa segi tamo unġasari nanġo Mandor Koba sosim nanġi taqatnjrqas?” Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a Mandor Koba sqajqa bati brantoqnimqa manwa bei namoqna bam ninġi unqasai.

²¹ Tamo bei na endegsi mernġwasai, ‘Ninġi uniy, Mandor Koba a bqo agiende,’ o ‘Mandor Koba a bqo agide.’ Degyqasai. Ninġi quiy. Bini Qotei a nunġo ambleq endi Mandor Koba unu.”

²² Osiqa Yesus na aqa anġro nanġi endegsi minjrej, “E Tamo Anġro. Bati bei brantimqa ninġi ijo bqajqa bati unqa maroqnsib unqasai.

²³ Tamo qudei na ninġi gisanġoqnsib mernġoqnqab, ‘Ninġi uniy. Tamo Anġro bqo agide,’ o ‘Tamo Anġro bqo agiende.’ Degsib mernġoqnibqa ninġi nanġi daurnjraib.

²⁴ Kola minjaleqnaqa lan kalil suwanqnu dego kere mondon e Tamo Angro brantitqa tamo ungasari kalil nangi e nubqab.

²⁵ Ariya e brantosaisoqnitqa tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nangi na e qoreibosib jaqatin koba ebqab.

²⁶ “Noa aqa bati qa tamo ungasari nangi kumbra yoqneb dego kere e Tamo Angro bqajqa bati qa nangi kumbra degyoqnqab.

²⁷ Agi Noa aqa bati qa tamo ungasari kalil nangi ingi ti ya ti uyoqnsib unja ban ojelenoqnsib sonabqa Noa a qobun miligiq gilnaqa awa koba aisiqa mandam ya maqon-aqa nangi kalil morenekriteb.

²⁸⁻²⁹ Lot aqa bati qa dego tamo ungasari nangi ingi ti ya ti uyoqnsib ingi ingi awaiyoqnsib silali oqnsib ingi yagoqnsib tal atoqneb. Nangi kumbra degyoqnsib sonabqa Lot a Sodom qure uratosiq ulaneqnaqa namyuwo ti menin pulon ti lan goge na awa bul aisiqa Sodom tamo ungasari kalil nangi padaltnjrej.

³⁰ Dego kere bunuqna tamo ungasari nangi kumbra degyoqnsib soqribqa e Tamo Angro brantqai.

³¹ “Bati deqa tamo ungasari tal meq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo warum miligiq gilaib. Nangi jaraiyoqujatebe. Tamo ungasari wauq di unub qaji nangi jaraiqa oqnsib ingi ingi oqa osibqa olo puluosib qureq baib. Nangi torei dena jaraiyoqujatebe.

³² Kumbra nami Lot aqa naun aqaq di brantej qaji ningi deqa are qaliy.

³³ Tamo bei a aqa segi nambile taqatqajqa areqalo kobaiyqas di a padalqas. Ariya tamo bei a aqa segi nambile uratqas di a olo nambile bole oqas.

³⁴ “E ningi endegsi merngwai. Ijo bqajqa bati brantimqa qolo deqa tamo aiyel warum qujaiq di nerenesoqribqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

³⁵ Unja aiyel tal qujaiq di saplan gereiyoqribqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.

³⁶ Tamo aiyel wau qujaiq di ingi yagoqribqa Qotei na bei lan qureq osi oqsimqa bei uratim sqas.” Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrej.

³⁷ Onaqa nangi na kamba nenemyeb, “O Tamo Koba, kumbra kalil di sawa qabia brantqas?” Onaqa Yesus a nangi yawo anjam endegsi minjrej, “Tamo nango jejamu qusaeqnu qaji sawa dia qal nangi koroqab.”

18

Iga Qotei pailyqqajqa asgigwasai

¹⁻² Yesus aqa angro nangi bati gaigai Qotei pailyoqrib asginjraim deqa a na yawo anjam bei endegsi minjrej, “Qure beiq di anjam pegiyo tamo soqnej. Tamo di aqa kumbra bolesai. A Qotei ulaiyosaiqnej. A tamo ungasari nangi qa dego are qalosaioqnej.

³ Qure dia unja qobul soqnej. A bati gaigai anjam pegiyo tamo di aqa areq giloqnsiqa minjoqnej, ‘Tamo bei na e gulbe ebeqnu. Deqa ni na aqaryaibosim gago aiyel anjam pegiyetgimqa tamo dena e olo gulbe ebqasai.’

⁴ A degsi minjeqnaqa a aqaryaiaqqa uratoqnej. Bunuqna a areqalo bei osiqa marej, ‘Bole, e Qotei ulaiyosaieqnum. E tamo ungasari nangi qa are qalosaieqnum.

⁵ Ariya unja qobul di a bati gaigai e wainboqnsiqa merbeqnu, “Ni aqaryaibe.” A merbo gaigai yeqnu deqa unqum e aqa anjam gereiyetqai. E aqa anjam gereiyetqasai di a bati gaigai ijo areq boqnsim sqas. Yim e tulan asgibo uge.’ ”

⁶ Osiqa Tamo Koba a olo marej, “Anjam pegiyo tamo uge aqa anjam marej qaji di ningi quiy.

⁷ Qusib are qaliy. Qotei a tamo bole. A anjam pegiyo tamo di bul sai. Deqa tamo ungasari a na giltnjrej qaji nangi qolo ti qanam ti pailyoqnqab di a nango pailyo qusimqa tarijsokobaiyqasai. A nangi urur aqaryainjrqas.

⁸ E ningi merngwai. Qotei na nangi urur aqaryainjroqujatqas. Ariya mondon e Tamo Angro bosiyqa tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi e qa nango areqalo singilatosib soqnib degsi unqai e?”

Farisi tamo bei takis o qaji tamo bei wo nangi aiyel Qotei pailieb

⁹ Tamo qudei nangi mareqnuh, “Iga tamo bole. Iga tamo qudei nangi unub dego sai.” Yesus na tamo deqaji nangi yawo anjam bei endegsi minjrej,

¹⁰ “Tamo aiyel nangi Qotei pailyqa marsibqa atra tal miligiq gileb. Bei Farisi tamo. Bei takis o qaji tamo.

¹¹ Nangi atra tal miligiq gilsibqa Farisi tamo a namo tigelosiq endegsi pailiej, ‘O Qotei, e tamo qudei nangi unub dego sai. E gisan na tamo ungasari nangi silali yainjrosai eqnum. E sambala kumbra yosaieqnum. E kumbra uge bei dego yosaieqnum. E takis o qaji tamo di bul sai.

¹² E gaigai ni pailmqa oqnsim ingi ti ya ti urateqnum. E ijo segi ingi ingi kalil potelenjoqnsim oto bei ni atraimeqnum.’

¹³ Farisi tamo a degsiqa Qotei pailiej. Onaqa takis o qaji tamo a kiñala isaq di tigelesosiq lan goge koqyosim pailyqajqa jemaionaqa turuosiq are soqonyosiq marej, ‘O Qotei, e une ti. Deqa ni e qa dulosim ijo une kalil kobotetbime.’ Takis o qaji tamo a degsiqa Qotei pailiej.”

¹⁴ Yesus a yawo anjam degsi minjrsiq olo minjrej, “E ningi merngwai. Takis o qaji tamo di aqa une kalil Qotei na kobotetonaqa a olo puluosiq aqa talq aiyej. Ariya Farisi tamo di aqa une Qotei na kobotetosai. Di kiyaaqa? Tamo kalil nango segi ñam soqteqnuh qaji nangi Qotei na olo ñam aguq atetnjrqas. Ariya tamo nango segi ñam aguq ateqnuh qaji nangi Qotei na olo ñam soqtetnjrqas.”

Yesus a marej, “Angro du du nangi ijo areq bqajqa saidnjraib”

¹⁵ Onaqa tamo ungasari qudei nangi nango angro du du ti angro mom ti joqsib Yesus na aqa ban nango gateq di atetnjrqas marsib aqa areq beb. Beqnaqqa Yesus aqa angro nangi na saidnjrsib minjreb, “Nungo angro du du nangi joqsib endeq baib.”

¹⁶ Degsib saidnjrnabqa Yesus na angro du du nangi di metnjrej. Osiqa aqa angro nangi minjrej, “Angro du du nangi uratnjrib ijo areq beb. Nangi saidnjraib. Tamo ungasari nangi angro du du bul sqab di Qotei a nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas.

¹⁷ E bole merngwai. Ningi angro du du nangi bul sqasai di Qotei a ningi osim taqatngwasai. Deqa a nungo Mandor Koba sqasai dego.”

Ñoro tamo bei a Yesus ombla na anjam mareb

¹⁸ Onaqa Juda gate bei na Yesus endegsi nenemyej, “O Qalie Tamo Bole, e kiyersiyqa ñambile gaigai sqai?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni kiyaaqa e tamo bole qa merbonum? Qotei a segi qujai tamo bole.

²⁰ Ariya ni Qotei aqa dal anjam kalil qalie unum. ‘Ni tamo bei aqa uña jejamu ojetaim. Ni tamo bei qalsim moiyoaim. Ni bajinaim. Ni tamo bei aqa jejamu lanja gisanayaim. Ni ino ai abu nango sorgomq di geregere sosimqa nango anjam dauryoqne.’ ”

²¹ Onaqa Juda gate dena olo Yesus minjej, “E angro kiñala qa dal anjam kalil di dauryosim boqnem agi bini degsi unum.”

²² Degsi minjnaq qusiqa kamba minjej, “Ni dal anjam kalil di dauryosim keretonum. Ariya kumbra qujai ni keretosai. Deqa e ni mermqai. Ni gilsim ino ingi ingi kalil qarinyosim silali osim tamo ingi ingi saiyoji nangi jeisim enjre. Degsim enjrsim bosim e daurbe. Osim bunuqna ni lan qureq di awai bole itqam.”

²³ Yesus na tamo di degsi minjnaq qusiqa are gulbekobaiyej. Di kiyaaqa? A ingi ingi koba ti soqnej deqa.

²⁴ Onaqa Yesus a tamo di koqyosiqqa marej, “Tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banngi koba.

²⁵ Kamel a yumba miligiq gilqajqa banngi koba. Dego kere tamo ungasari ingi ingi koba ti unub qaji nanngi Qotei na taqatnjrsim nanngo Mandor Koba sqa marsibqa lan qureq oqwajqa tulan banngi koba.”

²⁶ Onaqa tamo qudei Yesus aqa anjam di queb qaji nanngi na minjeb, “Ni anjam degsi maronum deqa tamo yai nanngi Qotei na elenjamqa nanngi nambile gaigai sqa kere?”

²⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo nanngi segi nambile sqa keresai. Ariya Qotei na nanngi elenqa kere. Di kiyaaqa? Qotei a kumbra kalil yqa kere.”

²⁸ Yesus a nanngi degsi minjrnaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni une. Iga gago ingi ingi kalil uratosim ni daurmeqnum.”

²⁹⁻³⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E bole merngwai. Tamo bei a Qotei na taqatosim aqa Mandor Koba sqa marsimqa aqa segi qure, aqa naun, aqa was nanngi, aqa ai abu nanngi, aqa angro nanngi ti kalil uratnjrsim e daurbqas tamo di Qotei na ingi ingi gargekoba olo yelenqas. Yimqa mondon a nambile gaigai sqas.”

Yesus a marej, “E moisiy olo subq na tigelqai”

³¹ Yesus na aqa angro 12 nanngi anjam degsi minjrsiq koboonaqa nanngi joqsiqa segitnjrsiq endegsi minjrej, “Ningi quiy. E Tamo Angro. Iga Jerusalem aiyeqnum. Dia anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami e qa nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas.

³² Agi tamo qudei na e ojgab. E ojsib tamo nanngi Qotei qaliesai qaji nanngo banq di e atqab. Yimqa nanngi na e misilinboqnsib miselboqnsib ugeugeiboqnqab.

³³ Osib e kumbainbosib lubsib moiyoqbqab. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.”

³⁴ Yesus na aqa angro nanngi anjam degsi minjrnaq qusibqa anjam di aqa utru Qotei na ulitej deqa nanngi geregere poinjrosai.

Yesus na tamo bei nam qandimyej qaji di boletej

³⁵ Onaqa Yesus a walwewosi aisiq Jeriko qure jojomyeqnaqa tamo bei nam qandimyej qaji a gam qalaq di awesosiqqa tamo ungasari nanngi silali qa nilnjroqnej.

³⁶ Tamo ungasari tulan gargekoba nanngi Yesus dauryosib qatronoqnsib aiyeqnab tamo dena qusiqa nenemnajej, “Ningi kiyaaqa qatronoqnub?”

³⁷ Onaqa nanngi na minjeb, “Yesus Nasaret qaji a aiyeqnu.”

³⁸ Degsi minjnabqa a tulan lelenosiqqa marej, “O Yesus, Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

³⁹ Onaqa tamo ungasari namoeb qaji nanngi na tamo di njrintosib minjeb, “Ni lelenkobaaaim. Kiri.” Degsi minjnabqa a nanngo anjam quetnjrosai. A olo tulan lelenoqnsiq Yesus minjoqnej, “O Devit aqa Niri, ni e qa dulame.”

⁴⁰ Onaqa Yesus a tigelosiqqa tamo ungasari nanngi minjrej, “Tamo di osib ijo areq osi boiy.” Onaqa nanngi na a osib Yesus aqa areq osi beb. Osi bonabqa nenemyej,

⁴¹ “E ni kiyermqajqa deqa ni e qa lelenoqnam?” Onaqa minjej, “O Tamo Koba, e olo nam poibim sawa unqajqa deqa e ni qa lelenoqnam.”

⁴² Onaqa Yesus na minjej, “Ni e qa ino areqalo singilatonum deqa e ni boletmqai. Deqa ino namdamu olo poimeme.”

⁴³ Degsi minjnaqa aqa namdamu poiyoonaqa sawa unsiqqa Qotei aqa nam soqtosiqqa tigelosiq Yesus dauryosiq aiyej. Onaqa tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa manwa di unsibqa nanngi dego Qotei aqa nam soqtoqneb.

1-3 Onaqa Yesus a aisiqa Jeriko qureq di brantosiq qure ambleq na walweleqnaqa tamo bei aqa ñam Sakius a Yesus tamo kiyero degosiq unqajqa dauryej. Sakius a takis o qaji tamo nango gate. A ñoro koba ti soqnej. A tamo truquyala deqa a Yesus dauryosiq unqajqa yonaq ugeiyej. Di kiyaaqa? Tamo gargekoba nanqi na sawa getenteb deqa.

4 Deqa Sakius a urur ti aisiq tamo ungasari kalil nanqi bunjnrsiqa namoosiq gam qalaq di ñam bei oqsiq ñam atej. Ñam atsiqa are qaleb, “Yesus a gam endena bamqa e geregere unqai.”

5 Onaqa Yesus a gam dena walwelosi aisiq ñam utruq di tigelosiq tarosiq Sakius unsiqa minnej, “O Sakius, ni mandamq aiyoqujat. Bini e ino talq di sqai.” 6 Degsi minjnaqa a qusiqa mandamq aiyoqujatosiqa tulan areboleboleiyonaqa Yesus osiqa ombla na aqa talq gileb.

7 Gileq nabqa tamo ungasari kalil nanqi di unsib ñirinjosib mareb, “Ningi uniy. Yesus a une tamo aqa talq gileqnu.”

8 Onaqa talq di Sakius a tigelosiqa Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni que. E ijo ingi ingi kalil ambleq na potosiy tamo ingi ingi saiqoji nanqi jeisi enjrqai. E nami tamo bei gisanjosim silali dala qujai yayiem kiyo? Degamqa e kamba silali dala qolqe olo yqai.”

9 Onaqa Yesus a Sakius aqa anjam di qusiqa tamo ungasari nanqi minjrej, “Bini Sakius a dego Abraham aqa angro tintinqo. Deqa Qotei na a ti tamo kalil aqa talq endi unub qaji nanqi ti elenqo.

10 E segi Tamo Angro. E na tamo ungasari padalo gamq di unub qaji nanqi ñamoqnsim elenqnum. E deqa mandamq aiyem.”

Silali taqatqajqa yawo anjam

11 Onaqa tamo ungasari nanqi Yesus aqa anjam di qusib are qaleb, “Bini kiyo Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwajqa bati brantqas?”

12 Nanqi degsib are qaleb. Di kiyaaqa? Yesus a Jerusalem jojomyej deqa. Onaqa Yesus a yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo kobaquja bei a sawa isaq gilej. Tamo di a are qaleb, ‘E sawa deq gilitqa sawa deqaji nanqi na e mandor atqab. Yibqa e olo puluosiy bosiy ijo segi qure qujai nango mandor sosiy nanqi taqatnjrqai.’ A degsi are qalsiqa sawa isaq gilej.

13 A gilqa osiqa aqa kanqal tamo 10 nanqi metnjrnaqa aqa areq bonabqa nanqi segi segi 20 kina enjrsiqa minjrej, ‘Silali endena wauosib silali aqa oto dego oiy. Bunuqna e olo bosiy unqai.’

14 “Tamo kobaquja a degsi minjrsiqa sawa isaq gilsiq di sonaqa aqa qure qujai nanqi a qa tulan ugeosib are qaleb, ‘A gago mandor sqasai.’ Degsib are qalsibqa tamo qudei nanqi qarinnjnab sawa deq gilsib sawa deqaji nanqi minjreb, ‘Tamo di a gago mandor ataib. A na iga taqatgwajqa iga uratonum.’

15 Ariya sawa deqaji nanqi na tamo di mandor ateb. Onaqa bunuqna a olo puluosiq aqa segi qureq aisiqa kanqal tamo nanqi wau qa silali enjrej qaji nanqi metnjrej. Metnjrnaqa nanqi aqa areq bonabqa a na minjrej, ‘E nami silali engem qaji dena ningi wauoqneb olo silali di osorbiy.’

16 “Onaqa kanqal tamo deqaji bei a bosiq minnej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena e waueqnamqa olo 200 kina brantej agiende.’

17 Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘Ni kanqal tamo bolequja. Ni wau kiñala geregere taqatonum deqa e qure kokba 10 ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnam.’

18 “Onaqa kanqal tamo bei a bosiq aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ino 20 kina ebem qaji dena e waueqnamqa olo 100 kina brantej agiende.’

19 Onaqa aqa tamo koba a na minnej, ‘E qure kokba 5 ino banq di uratitqa ni na taqatnjroqnam.’

20 “Onaqa kanqal tamo bei a bosiq aqa tamo koba minnej, ‘O Tamo Koba, ni unime. Ino 20 kina ebem qaji agi olo osibetmonum. E gara ñenqi na dalaosim atnam soqnej.

²¹ E kumbra degyem. Di kiyaaqa? E ni qa ulaem deqa. E qalieem, ni tamo njirin ani. Tamo qudei nanngi waueqnab silali branteqnaqa ni segi na eqnum. Tamo qudei nanngi ingi yageqnab melieqnaqa ni segi na otorosim uyeqnum.'

²² "Onaqa tamo koba dena kamba endegsi minnej, 'Ni kangal tamo uge. Ino segi anjam dena e ino une ubtosiy ni pegimqai. Ni nami qalieem, e tamo njirin ani. Tamo qudei nanngi waueqnab silali branteqnaqa e segi na eqnum. Tamo qudei nanngi ingi yageqnab melieqnaqa e segi na otorosim uyeqnum. Ni nami e qa degsim qalieem.

²³ Deqa ni kiyaaqa ijo silali di osi gilsim silali talq di atosai? Ni di atem qamu e bosimqa silali talq dena ijo silali aqa oto kobaqa qamu turtosim onum qamu.'

²⁴ Degsi minjsiqa tamo qudei aqa areq di tigelesoqneb qaji nanngi minjrej, 'Ningi aqa 20 kina di yayisibqa kangal tamo nami wauosiqa 200 kina ej qaji di olo yiy.'

²⁵ Onaqa nanngi na minjeb, 'O Tamo Koba, a 200 kina ejunu. Deqa ni kiyaaqa 20 kina olo yqa maronum?'

²⁶ "Onaqa tamo koba a na minjrej, 'E ningi merngwai. Tamo a wau geregere taqatoqnqas di Qotei na olo wau koba yimqa a na taqatoqnqas. Ariya tamo a wau geregere taqatqasai di wau kiñala a na taqatejunu qaji di a olo bunu taqatqasai. Qotei na a kobotimqa a lanja sqas.'

²⁷ Osiqa minjrej, 'Tamo nanngi e qa jeu ateb qaji nanngi di joqsib boiy. Nanngi e qa mareb, "Tamo di a gago mandor ataib." Deqa tamo nanngi di joqsib bosib ijo ulatamug endi nanngi ñumib morenqab.'

²⁸ Yesus a yawo anjam degsi marsiqa a Jerusalem aiqajqa gam dauryosiq aiyoqnej.

Mandor Koba Yesus a Jerusalem aiyej

²⁹⁻³⁰ Yesus a aisiqa Betfage qure ti Betani qure ti Oliv mana utruq di jojomysiq aqa angro aiyej qarinnjrsiqa minjrej, "Ningi aisib qure bei jojom di unu di brantosib donki bei tontonub unu di unqab. Donki di bunuj tamo bei nami aqa quraq di awoosaioqnej qaji. Ningi donki di unsibqa sil palontosib titosib osib boiy.

³¹ Ningi sil palontoqnibqa tamo bei na nenemngwas kiyo, 'Ningi kiyaaqa donki aqa sil palonteqnub?' Degsi nenemngimqa ningi na minjiy, 'Tamo Koba a wau ti. Deqa a donki qa mergwo.'

³² Yesus a nanngi aiyej degsi minjrsiq qarinnjrnaqa aisib anjam Yesus na minjrej qaji di dauryosib donki di uneb.

³³ Unsib sil palonteqnabqa donki aqa abu nanngi na nanngi aiyej nenemnjreb, "Ningi kiyaaqa donki aqa sil palonteqnub?"

³⁴ Degsi nenemnjrnabqa nanngi aiyej na kamba minjreb, "Tamo Koba a wau ti. Deqa a donki qa mergwo."

³⁵ Degsi minjrnab odnjrnab nanngi aiyej donki di osib Yesus aqa areq osi gileb. Osi gilsib nanngo segi gara jugo piqtosib donki aqa quraq di tusib Yesus soqtosib donki aqa quraq di awoteb.

³⁶ Yesus a donki aqa quraq di awoonaqa donki a walwelosi aiyeqnaqa tamo ungasari nanngi nanngo gara jugo piqtelenjosib gamq di tuelenjoqneb.

³⁷ Onaqa Yesus a Oliv mana utru jojomyeqnaqa aqa angro gargekoba nanngi tulan areboleboleinjregnaqa lelenjoqneb. Yesus a nami manwa gargekoba yeqnaqa nanngi unoqneb deqa nanngi Qotei aqa ñam soqtoqnsib endegsib maroqneb,

³⁸ "Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulan geregereimeqnu. Ni gago Mandor Koba. Iga Qotei Goge Koba aqa ñam tulan soqtoqnqom! Lan qureq di lawo kumbra gaigai sqas."

³⁹ Onaqa tamo ungasari nanngo ambleq dena Farisi qudei nanngi tigelosib Yesus minjeb, "O Qalie Tamo, ni ino angro nanngo medabu getentetnjrime."

⁴⁰ Onaqa Yesus na minjrej, "Ijo angro nanngo medabu getentqab di menin nanngi tamo bulyosib tulan murqumyoqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnqab."

Yesus a Jerusalem nanngi qa akamej

⁴¹ Osiqa Yesus a Jerusalem jojomyosiq unsiqa akamej.

⁴² Akamosiq marej, “O Jerusalem tamo ungasari, bini bati endeqa ningi Qotei aqa kumbra qalieeb qamu ningi geregere lawo na unub qamu. Ariya kumbra di ningi qa uliejunu deqa ningi qalieqa keresai.

⁴³⁻⁴⁴ Deqa ningi quiy. Bati bei brantimqa tamo qudei na bosib ningi jeutngosib nungo qure koba endi agutibqa ningi jaraiqa keresaiingwas. Amqa nanngi na ningi qoto itngosib tulan ugeugeingosib nungo qure koba endi niñaqyekritqab. Osib qure aqa menin kalil paraparainrsib breinjribqa menin bei menin bei aqa quraq di sqasai. Menin kalil segisegiqab. Jeu tamo nanngi bosib ningi degngwab. Di kiyaaqa? Qotei na ningi aqaryaingwajqa bati brantqo di ningi poingosai deqa.”

Tamo ungasari nanngi atra tal miligiq di ingi ingi qarinyoqneb

⁴⁵ Osiqa Yesus a atra tal koba miligiq gilsiqqa nam atej di tamo ungasari gargekoba nanngi ingi ingi qarinyoqnsibqa dena silali eqnab unjrnsiqqa nanngi winjrnaq jaraiyeb.

⁴⁶ Nanngi jaraiyeqnaqqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, ‘Ijo tal endi pailyqajqa tal.’ Qotei aqa anjam degsi unu. Ariya ningi na olo tal endi ugetonubqa a bajin tamo nanngo tal bulqo.”

⁴⁷ Yesus a bati gaigai atra tal miligiq giloqnsiq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej. Bati deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Juda gate nanngi ti Yesus qalib moiqaqqa gam namoqneb.

⁴⁸ Ariya tamo ungasari kalil nanngi Yesus aqa anjam quqwajqa tulan arearetnjroqnej. Deqa Juda gate nanngi Yesus qalib moiqaqqa gam namonab ugeinjrej.

20

Juda nanngi na Yesus nenemyeb, “Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum?”

¹⁻² Bati bei Yesus a atra tal koba miligiq gilsiq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam bole palontosiq minjroqnej. Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanngi ti Juda gate nanngi ti bosib nenemyeb, “Ni iga merge. Ni singila qabe na osimqa kumbra endi yeqnum? Yai na ni qarinqmej deqa ni wau endi yeqnum?”

³ Onaqa Yesus na minjrej, “E kamba anjam bei ningi nenemngitqa ningi e merbiy.

⁴ Yai na Jon qarinyonaqa bosiqa tamo ungasari nanngi yansnjroqnej? Qotei na kiyo? Tamo bei na kiyo? Ningi na merbiy.”

⁵ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi qairosib maroqneb, “Iga Yesus minjqom, ‘Qotei na Jon qarinyej’ degsi minjqom di a iga mergwas, ‘Kiyaaqa ningi Jon aqa anjam quetosai?’

⁶ Ariya iga minjqom, ‘Tamo bei na Jon qarinyej’ degsi minjqom di tamo ungasari nanngi njirinosib bosib iga menin na lugwab. Di kiyaaqa? Nanngi mareqnub, ‘Jon a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.’ ”

⁷ Nanngi degsib qairosib olo Yesus minjeb, “Yai na kiyo Jon qarinyej di iga qaliesai.”

⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningiq degsib merbonub deqa e dego yai na qarinqbonaq bosim wau endi yeqnum di ningi mernjgwasai.”

Wain wau qa yawo anjam

⁹ Osiqa Yesus a olo tamo ungasari nanngi yawo anjam bei endegsi minjrej, “Tamo bei a tigelosiqqa aqa wauq gilej. Gilsiqqa wain sil yagelenosiqqa wau taqato tamo qudei nanngo banq di aqa wau uratetnjrsiqqa sawa isaq gilsiq dia sokobaiyej.

¹⁰ Sonaqa wain gei melionaqa a na aqa kangal tamo bei qarinyonaqa wau taqato tamo nanngoq aisiq minjrej, ‘Wau lanja na e qarinqbqo bonum. Deqa ningi wain gei ebibqa e na osi gilqai.’ Degsi minjrnaqa nanngi na a ojsib qalougetosib wiyonab lanja puluosiq gilej.

¹¹ Gilnaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonabqa a lanja puluosiq gilej.

¹² Onaqa wau lanja na olo kangal tamo bei qarinyonaq ainaqa a dego qalougetosib ugeugeiyosib wiyonab gilej.

¹³ Onaqa wau lanja a are qalej, ‘E kiyerqai? E endegyqai. E ijo segi angro qujai e na tulan qalaqalaiyeqnum qaji di qarinyit aiqas nanqi aqa anjam quetqab.’

¹⁴ Degsi are qalsiqa aqa segi niri qarinyonaq aiyej. Aiyeqnaqa wau taqato tamo nanqi a unsibqa segi segi qairosib mareb, ‘Tamo a bqo endi wau lanja aqa segi niri. A na aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. Deqa iga a qalsim moiotosimqa wau endi iga na oqom.’

¹⁵ Degsib marsibqa wau lanja aqa niri ojsib wau qalaq osi gilsib dia qalnab moiyej.

“Deqa ningi kiyersib are qalonub? Wau lanja a bosimqa wau taqato tamo uge nanqi di kiyernjrqas?

¹⁶ E ningi merngwai. A bosim nanqi ñumsim moiyojnjqas. Osim aqa wau di olo yainjrsim tamo qudei nanjo banq di uratetnjrimqa nanqi na kamba taqatesqab.” Yesus na tamo ungasari nanqi yawo anjam degsi minjrnaqa nanqi qusib minjeb, “Wau taqato tamo nanqi kumbra uge di yaib.”

¹⁷ Onaqa Yesus na nanqi koqnjrnsiqa minjrej, “Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu. Aqa damu ningi poingwo e? Anjam agiende,

‘Tal gereiyo qaji tamo nanqi na tal ai arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltej unu. Tal ai di tal singilatqajqa deqa tigeltej.’

¹⁸ Ningi quiy. Tamo ungasari ululonjosib tal ai quraq aiqab qaji nanqi di tal ai dena nanjo tanu ginjenyqas. Ariya tal ai di ulonjosim tamo ungasari qudei nanjoq aisim jejamu ti tanu ti torei paraparainjrqas.”

¹⁹ Onaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanqi ti yawo anjam di qusib endegsib qalieeb, Yesus a yawo anjam dena nanjo jejamuq di une qametnjrej. Nanqi degsib qalieosib deqa minjin oqetnjrnaqa Yesus ojqa mareb. Ariya nanqi tamo ungasari nanqi ulainjrsib deqa nanqi Yesus ojqa uratosib jaraiyeb.

“Iga Sisar takis yqom e?”

²⁰ Ariya atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanqi ti Yesus koqyesoqneb. Osib endegsib are qaleb, “Iga tamo qudei qarijnjrnab nanqi Yesus aqa areq gilsib gisanjosib anjam bei nenemyibqa a nanqi tamo bole edegwas. Osim anjam grotimqa iga qusim ojsim Rom nanjo gate aqa banq di atqom.” Nanqi degsib are qalsibqa tamo qudei qarijnjrnab nanqi Yesus aqa areq gileb.

²¹ Gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, iga qalie, ni anjam bole maro qaji tamo. Ni anjam bole segi tamo ungasari nanqi minjroqnsim Qotei aqa kumbra osornjreqnum. Ni tamo bei ulaiyosaieqnum. Ni tamo ñam ti nanqi anjam bei minjroqnsim olo tamo ñam saiqoji nanqi anjam bei minjrosaieqnum. Ni anjam qujai tamo kalil nanqi minjreqnum.

²² Deqa ni iga merge. Iga Sisar takis yqom e? Yqasai e? Ni kiyersi are qalonum?”

²³ Onaqa Yesus a nanjo areqalo uge di poiyoonaqa minjrej,

²⁴ “Ningi meniñ silali bei osorbiy.” Degsi minjrnaqa nanqi meniñ silali bei osi bosib osoryonab unsiqa minjrej, “Meniñ silali quraq endi tamo yai aqa ulatamu ti ñam ti unu?” Onaqa nanqi na minjeb, “Di Sisar aqa.”

²⁵ Onaqa a na minjrej, “Deqa Sisar aqa ingi ingi a qa olo yiy. Qotei aqa ingi ingi a qa olo yiy.”

²⁶ Onaqa nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa tulan prugugetosib mequmosib soqneb. Tamo ungasari nanjo ñamdamuq di nanqi Yesus gisanjosib a anjam bei grotqa yonab ugeinorej.

Tamo moreño qaji nanqi olo subq na tigelqab

²⁷ Onaqa Sadyusi tamo qudei nangi Yesus aqa areq beb. Sadyusi nangi mareqñub, “Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai.”

²⁸ Deqa nangi bosib Yesus endegsib minjeb, “O Qalie Tamo, ni que. Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Tamo bei a moiymqa aqa ñauñ angro saiqoji soqñimqa aqa was bei na olo uña qobul di osim aqa was moiyej qaji aqa angro ñambabtetqas.’ Moses a nami dal anjam degsi nengrenyej.

²⁹ Deqa ni que. Was 7 nangi soqñeb. Nango was matu a uña osiqa moiyej. A angro saiqoji.

³⁰ Onaqa aqa was yala na olo uña qujai di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji.

³¹ Onaqa aqa was yala na olo uña qobul di osiqa a dego moiyej. A angro saiqoji. Was 7 kalil nangi uña qujai di osib moreñeb. Nangi angro saiqoji.

³² Nangi kalil moreñonabqa ariya bunuqna uña di a dego moiyej.

³³ Deqa ni iga merge. Mondon subq na tigelo batiamqa tamo kalil nangi subq na tigelabqa uña di a yai aqa ñauñ tintin sqas? Ni qalie, was 7 kalil nangi uña qujai di eb.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Mandamq endi tamo nangi unateqñub. Uña nangi tamoteqñub.

³⁵ Ariya mondon tamo ungasari Qotei na subq na tigelqa giltñjrej qaji nangi subq na tigelosibqa nangi tamotqasai. Nangi unatqasai.

³⁶ Nangi lan angro bul lan sqab. Qotei na nangi subq na tigeltñjrimqa nangi aqa segi angro bole sqab. Deqa nangi olo moreñqa keresai.

³⁷ Ningi quiy. Tamo nangi moisib olo subq na tigelqab anjam di aqa utru Moses a nami babtosiq endegsi nengrenyej, ‘Ñam marin miligiq di puloneqnaqa Qotei a ñam pulonq di sosisqa Moses metosiq minjej, “E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.” ’

³⁸ Qotei na Moses degsi minjej deqa iga qalieonum, Qotei a tamo moreño qaji nango Qotei sai. A tamo ñambile so qaji nango Qotei. Deqa tamo kalil nangi Qotei aqa ñamgalaq di ñambile unub.”

³⁹⁻⁴⁰ Onaqa dal anjam qalie tamo nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi olo anjam bei nenemyqajqa ulaeb. Deqa nangi na minjeb, “O Qalie Tamo, ino anjam di bole.”

Kristus a kiyersim Devit aqa ñiri sqas?

⁴¹ Onaqa Yesus a olo nangi endegsi minjrej, “Dal anjam qalie tamo nangi kiyaaqa mareqñub, ‘Kristus a Devit aqa ñiri’?”

⁴²⁻⁴³ Devit a nami marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Agi louqa buk miligiq di Devit a anjam endegsi nengrenyej,

‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej,

“Ni ijo ban woq endi awo.

Awesoqñimqa e ino jeu tamo kalil nangi elenosiñ ino sorgomq di atitqa ni na nangi taqatñjroqñam.” ’

⁴⁴ Ningi uniy. Devit a marej, ‘Kristus a ijo Tamo Koba.’ Deqa Kristus a kiyersim Devit aqa ñiri sqas?”

Dal anjam qalie tamo nangi kumbra uge uge yeqñub

⁴⁵ Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam di queqñabqa a na aqa angro nangi endegsi minjrej,

⁴⁶ “Ningi dal anjam qalie tamo nango kumbra uge geregere tenemtoqñiy. Nangi koro sawaq di tamo ungasari nangi na nango ñam soqtetñjrsib ban ojetñjrqañqa deqa gara jugo olekokba jugoqñsib laqñub. Nangi Qotei tal miligiq di, goiyo kokbaq di sosibqa tamo ñam ti nango awo jaramq di awoqajqa tulan areboleboleinjqñu.

⁴⁷ Nan̄gi un̄a qobul nan̄gi gisan̄njroqnsibqa nan̄go tal ti ingi ingi ti lan̄a yainjreqnub. Osib tamo un̄gasari nan̄gi na un̄jrsib nan̄go ñam soqtetn̄jqajqa deqa pailyo olekokba yeqnub. Deqa mondon̄ Qotei na nan̄gi awai tulan̄ ugedamu en̄jqas.”

21

Un̄a qobul aqa silali kiñala soqnej di Qotei yekritej

¹ Yesus a atra tal miligiq di sosisqa ñam atej di ñoro tamo nan̄gi boqnsib silali ato qaji kulumq di silali ateqnab un̄jroqnej.

² Onaqa un̄a qobul bei ñoro tulan̄ saiqoji a dego bosisqa men̄i silali kiñilala aiyel segi atej. Atnaqa Yesus na unsiq aqa an̄gro nan̄gi min̄jrej,

³ “E bole mer̄ngwai. Un̄a qobul endi a ñoro tulan̄ saiqoji. Deqa a na ñoro tamo kalil nan̄gi bun̄jrsiqa silali kobaquja atqo.

⁴ Ñoro tamo nan̄gi silali koba ti unub. Nan̄gi oto kiñala segi ateqnub. Ariya un̄a qobul endi a silali tulan̄ sai bole sai. Aqa men̄i silali kiñilala aiyel segi naj agi atekritqo.”

Bunuqna jeu tamo nan̄gi na atra tal niñaqyqab

⁵ Onaqa Yesus aqa an̄gro qudei nan̄gi atra tal di koqyosibqa Yesus min̄jeb, “O Tamo Koba, ni unime. Atra tal walato qaji men̄i di tulan̄ boledamu. Qotei atraiyqajqa ingi ingi ti men̄i ti turtosib atra tal endi walateb.” Onaqa Yesus na kamba min̄jrej,

⁶ “Atra tal n̄ngi unonub endi bunuqna jeu tamo nan̄gi na bosib tulan̄ niñaqyosib aqa men̄i kalil paraparain̄jrsibqa taqal brein̄jqab. Yimqa men̄i bei men̄i bei aqa quraq di sqasai. Men̄i kalil segisegiqab.”

Gulbe kobaquja bunuqna brantqas

⁷ Onaqa Yesus aqa an̄gro nan̄gi na kamba nenemyeb, “O Qalie Tamo, bati gembu jeu tamo nan̄gi bosib atra tal endi niñaqyqab? Niñaqyqa osibqa kumbra kiye namoqna brantim iga unsim poigwas, ‘Bati di jojomqo?’”

⁸ Onaqa Yesus na min̄jrej, “N̄ngi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei na n̄ngi gisan̄go uge. Bunuqna gisan̄ tamo gargekoba nan̄gi ijo ñam na boqnsib maroqnqab, ‘E Kristus.’ Qudei maroqnqab, ‘Kristus bqajqa bati agi jojomqo.’ Degsib gisan̄osib maroqnibqa n̄ngi nan̄gi daurn̄jraib.

⁹ Bunuqna sawa bei bei qaji nan̄gi an̄ na qotokobaoqnqab. N̄ngi deqa qusib ulaaib. Qotei a nami marej, ‘Kumbra di brantqas.’ Deqa brantem. Ariya kumbra di brantimqa diño bati urur brantqasai. Soboleiyosim brantqas.”

¹⁰ Yesus a nan̄gi degsi min̄jrsiqa olo min̄jrej, “Bati deqa sawa bei ti sawa bei ti qotoqnqab. Mandor kokba qudei nan̄gi dego tigeloqnsibqa mandor kokba qudei nan̄gi qoto itn̄jroqnqab.

¹¹ Sawa bei beiq di mim̄i kokba ti ma uge ti mam ti ingi saio bati brantelen̄qas. Lan̄ goge di man̄wa bei bei brantoqnibqa tamo un̄gasari nan̄gi unoqnsib ulaugetoqnqab.

¹² “Ariya kumbra kalil di brantosaisoqnm̄qa Juda nan̄gi na bosib n̄ngi jeutn̄goqnsib ugeugein̄goqnsib ojelen̄oqnqab. Ojelen̄oqnsib an̄jam pegiyo talq di n̄ngi tigeln̄goqnsib tonto talq di brein̄goqnqab. Osib ijo ñam ugetqa are qaloqnsib n̄ngi joqoqnsib Rom nan̄go mandor ti nan̄go gate ti nan̄go ulatamuq di n̄ngi tigeln̄goqnqab.

¹³ Yimqa gam dena n̄ngi ijo an̄jam bole palontoqnsib nan̄gi min̄jroqnqab.

¹⁴ Deqa n̄ngi na kamba an̄jam kiye min̄jqajqa deqa nami are koba qalaib.

¹⁵ E segi na nun̄go medabu singilatetn̄gosiy powo engitqa n̄ngi kamba an̄jam min̄jroqnqab. Min̄jroqnibqa nan̄gi nun̄go an̄jam di gotran̄yqa yoqnib ugein̄jroqnqas.

¹⁶ “Bati deqa nun̄go ai abu nan̄gi ti nun̄go was nan̄gi ti nun̄go len̄ nan̄gi ti nun̄go kadoi nan̄gi ti tigeloqnsib n̄ngi ojelen̄oqnsib jeu tamo nan̄go ban̄q di atelen̄oqnqab. Osib n̄ngi qudei lun̄goqnib moren̄joqnqab.

¹⁷ Ningi ijo ñam ejunub deqa tamo ungasari kalil nanngi nanngi qa tulan ugeoqnsib jeutnngoqnsib.

¹⁸ Ariya Qotei na nanngi geregere taqatnngoqnsas deqa ijo angro bei padalqasai. Ningi kalil bole sqab. Nungo gate banga bei dego ugeqasai.

¹⁹ Deqa nanngi gulbe di qoboiyoqnsib singila na tigelesoqniy. Sosib dena nanngi nambile bole oqab.

Bunuqna qaja tamo nanngi Jerusalem qure niñaqyqab

²⁰ “Bunuqna qaja tamo nanngi bosib Jerusalem agutesqab. Agutesoqnsib nanngi unsibqa endegsib qalieqab, ‘Bole, Jerusalem padalqajqa bati brantqo.’

²¹ Bati deqa tamo ungasari Judia sawaq di unub qaji nanngi jaraiyosib manaq ogo-qujatebe. Tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nanngi qure uratosib jaraiyoqujatebe. Tamo ungasari wauq di, gamq di unub qaji nanngi olo puluosib qureq baib. Nanngi torei dena jaraiyoqujatebe.

²² Bati deqa Qotei na tamo ungasari nango une qa kambatnjrougetqas. Yimqa aqa anjam kalil nami nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas.

²³ O aiyo! Bati deqa Qotei aqa minjin Juda nangoq aiymqa gulbe tulan kobaquja nango mandamq di brantqas. Deqa unja guman ti unja angro mom ti nanngi jaraiyo bangioqnsib gulbe gargekoba oqnsqab.

²⁴ Jeu tamo nanngi bosib Juda nanngi serie na ñumoqnsib morenjoqnsqab. Osib qudei ojelenosib joqsib sawa bei beiq di uratnjroqnsqab. Tamo Juda sai nanngi bosib Jerusalem tulan niñaqyosib singila na taqatesqab. Taqatesoqnsib bati Qotei a nami giltej qaji di kereamqa a na nanngi olo taqal breinjrqa.

Tamo Angro a singila ti rian ti lanbiq na mandamq aiqas

²⁵ “Bati deqa sen ambruqas. Bai dego suwanqasai. Bongar nanngi ululonosi mandamq aiyeleqnsqab. Yuwal dego korkortosim anjam atoqnsqas. Yimqa sawa bei bei qaji nanngi quoqnsib areqalo niñaqyetnjroqnsimqa nanngi tulan ulagetoqnsqab.

²⁶ Lan goge di ingi ingi kalil renjinyelenamqa tamo ungasari nanngi unsib maroqnsqab, ‘Bole, gulbe oqa batiqo.’ Nanngi deqsib maroqnsib ulagetoqnsib nam eriqnjroqnsqas.

²⁷ Bati deqa e Tamo Angro singila ti rian koba ti lanbiq na mandamq aiyoqnsit tamo ungasari nanngi tarosib e nubqab.

²⁸ Kumbra kalil di brantqa utru atoqnsimqa nanngi ulaaib. Ningi tigelosib tarosib nam atoqniy. Di kiyaga? Qotei na nanngi awainjim nanngi bole sqajqa bati jojomqo deqa.”

Ningi qura qa yawo anjam dena poingem

²⁹ Osiqa Yesus a yawo anjam endegsi minjrej, “Ningi qura ti nam kalil ti unjriy.

³⁰ Nam banga qalsim olo ñalguyoqnsimqa nanngi unsib qalieqab, ‘Sen aqa bati jojomqo.’

³¹ Dego kere kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantimqa nanngi unsib endegsib qalieoiy, ‘Bole, Qotei na aqa segi tamo ungasari nanngi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqajqa bati jojomqo.’

³² “E bole merngwai. Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanngi kalil morenosaisoqnsibqa kumbra kalil e ubtosim merngonum qaji endi brantelenqas.

³³ Lan ti mandam ti koboqab. Ariya ijo anjam koboqa keresai.”

Ningi geregere nam atsib soqniye

³⁴ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi geregere nam atsib soqniy. Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Nungo segi jejamu qa ingi ingi qa areqalo kobaiyoqnaib. Aliem urur bel qaleqnu dego kere bati uge di bosim nanngi pruatnngo uge.

³⁵ Od, bati uge di bosim tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangoq di brantoqnsqas.

³⁶ Deqa ningi gaigai nam atoqnsib Qotei pailyoqnsib soqniy. Yimqa Qotei a singila engoqnimqa kumbra kalil brantelenqas qaji di ningi na britosib e Tamo Angro ijo ulatamuq di tigelesqab.” Yesus a degsi marej.

³⁷ Bati gaigai qanam Yesus a atra tal miligiq di sosiqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam palontoqnsiq minjroqnej. Qoloeqnaqa a olo qure uratoqnsiq mana nam Oliv di neioqnej.

³⁸ Tamo ungasari kalil nangi Yesus aqa anjam quqwa maroqnsib nobqolo ambru tigeloqnsibqa atra tal miligiq giloqneb.

22

Judas a Yesus osim jeu tamo nanngo banq di atqas

¹ Onaqa Juda nanngo yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa nam Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati. Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq di padalqa laqnaqqa aqaryainjrej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej.

² Yori bati jojomonaqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti Yesus qalsib moiyoqajqa gam namoqneb. Di kiyaaqa? Nangi tamo ungasari nangi ulainjreb deqa.

³ Onaqa Satan a Judas aqa miligiq aiyej. Judas aqa nam bei Iskariot. A dego Yesus aqa angro 12 nangi deqaji bei.

⁴ Satan a Judas aqa miligiq aisiq walawalaiyonaqa tigelosiqqa atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nangi ti nanngoq gilsiqqa minjrej, “E Yesus osiy nunngo banq di atqai.”

⁵ Degsi minjrnaqa nangi areboleboleinjrnaga minjeb, “Ni Yesus osim gago banq di atimqa iga ni silali emqom.”

⁶ Degsi minjnabqa a nanngo anjam di qusiqa minjrej, “Di kere.” Osiqa Judas a gilsiq a na Yesus osim nanngo banq di atqajqa gam namoqnej. A are qalej, “Yesus a tamo ungasari nangi uratnjrsim a segi soqnimqa e na osiy Juda tamo kokba nanngo banq di atqai.”

Pita Jon wo nangi yori bati aqa ingi ingi gereiyeb

⁷ Onaqa Bem Tiyosai Qaji Uyqajqa Bati brantej. Qotei a nami Israel nangi endegsi minjrej, “Ningi kaja du du nangi numelenosib siranmeq di lej liyibqa e na unsiy ningi uratngwai. E ningi padaltngwasai.” Qotei a nami Israel nangi degsi minjrej. Kumbra deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Juda nangi mareb, “Iga kaja du du nangi numelenosim Qotei atraiyqom.”

⁸ Onaqa bati deqa Yesus na Pita Jon wo nangi minjrej, “Bini yori bati koba. Deqa ningi aiyel aisib gago ingi ingi gereiyetgibqa iga koba na ingi uyqom.”

⁹ Onaqa nangi aiyel na minjeb, “Ni iga merge. Iga aisim tal qabia ingi ingi gereiyqom?”

¹⁰⁻¹¹ Onaqa Yesus na nangi aiyel qarijnrsiqqa minjrej, “Ningi aiyel aisib qure ambleq di tamo bei ya nobu qoboiyosim giloqnim gamq di itosib dauryiy. Ningi a dauryosib tal a gogetqas qaji di miligiq gilsib tal lanja endegsib minjiy, ‘Qalie Tamo a marqo, “E ijo angro nangi koba na awoosim yori bati aqa ingi uyqajqa warum a qabi unu?”’

¹² Ningi degsib minjibqa a na warum kobaquja bei gogeysi unu di ningi osorngwas. Warum dia nami jar ti awo jaram ti atelenjeb unu. Ningi aiyel aisib warum dia gago ingi ingi gereiyelenjoiy.”

¹³ Onaqa nangi aiyel aisib anjam kalil Yesus na minjrej qaji degsi brantonab unsibqa ingi ingi kalil gereiyelenjeb.

Yesus na aqa angro nangi bem ti wain ti anainjrej

¹⁴ Onaqa ingi uyqa bati brantonaqa Yesus aqa anjam maro tamo nangi ti koba na awoosib ingi uyoqneb.

¹⁵ Nangi ingi uyoqnsibqa Yesus na nangi endegsi minjrej, “E jaqatin osaiunum. Deqa e ningi koba na awoosim yori bati aqa ingi uyqajqa tulan areboleboleibqo.

¹⁶ E ningi mernḡwai. E ingi endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon Qotei na ningi taqatngosim a nungo Mandor Koba soqnimqa ingi endi aqa utru e na geregere babtosiyy olo uyqai.”

¹⁷ Osiqa a wain osiq gambanq di bilentosiq Qotei pailyosiqa aqa angro nangi endegsi minjrej, “Ningi wain gambanq endi osib uyi.”

¹⁸ E ningi merngwai. E wain endi olo uyqasai. Degsi gilsiy mondon Qotei na ningi taqatngosim a nungo Mandor Koba soqnimqa e olo uyqai.”

¹⁹ Osiqa Yesus a olo Qotei pailyosiqa bem osiq gingenjyosiqa nanngi enjrsiqa minjrej, “Endi ijo jejamu. E ningi aqaryaingwa osim deqa engonum. Deqa ningi osib uyi. Bunugna ningi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁰ Onaqa nan̄gi bem uynábqa Yesus na ólo wain gamban osiq Qotei pailyosiqa minjrej, “Wain gamban endi ijo len. Nun̄go une kobotqajqa deqa ijo len aisim Qotei aqa anjam bunuj nami gereiyej qaji di singilatqas.

²¹ Ariya ningi quiy. Ijo angro bei na e osim tamo qudei nango banq di atqas. Angro di agi iga koba na endego awoosim ingi uyeqnum.

²² E Tamo Angro. Deqa Qotei na nami merbej, ‘Ni moiqam.’ A degsi merbej deqa e aqa anjam di dauryosiy moiqai. Ariya angro e osim tamo qudei nangö banq di atqas qaji a tulan padalougetqas.”

²³ Yesus na aqa angro nangi degsi minjrnaq qusibqa segi segi maroqneb, “Angro yai a kumbra di yqas?”

Yesus aqa angoro nangi niringosib anjam na qotoqneb

²⁴Onaqa Yesus aqa angro nangi segi segi njirinosib yai a angro kalil bunjrsim ñam ti sqas dega anjam na gotoqneb.

²⁵ Onaqa Yesūs na minjrej, “Mandor kokba sawa sawa kalil taqateqñub qaji nan̄gi ñirin̄ na sawa taqateqñub. Yeqñab tamo un̄gasari nan̄gi na nan̄go ñam soqtoqñsib mareqñub, ‘Nan̄gi sawa taqato tamo bole.’

²⁶ Ariya kumbra di nungoq di saiq. Nungo ambleq di angro bei a tamo kobaquja sqa marsimqa a mati tamo lanaj bul soqnem. Osim a tamo kobaquja sqas. Nungo ambleq di angro bei a ñam ti sqa marsimqa a mati nungo wau tamo soqnem. Osimqa a ñam ti sqas.

²⁷ Ningi are qaliy. Tamo yai a tamo kobaquja? Tamo awoosiq ingi uyeqnu a kiyo? Tamo wauosiq ingi suweieqnu a kiyo? Tamo agi awoosiq ingi uyeqnu qaji a tamo kobaquja. Ariya ijo kumbra degsi sosai. E nungo ambleq endi sosim ningi wauetngeqnum.

²⁸“O ijo angro, e gulbe qoboiyeqnam ningi e uratbosaieqnuv. Ningi e beterbecnuv.

²⁹ Ijo Abu na e Mandor Koba atej dego kere e kamba ningi mandor atelenqai.

³⁰ Osiy mondon e nungo Mandor Koba sosiy ningi koba na ingi ti ya ti uyoqngom. Yimqa ningi awo jaram kokbaq di awoosib Jekop aqa angro 12 nanggo moma kalil nangi taqatniroqngab.”

Pita a gisaŋoqalubtosim marqas, “E Yesus qaliesai”

³¹ Osiqa Yesus a olo marej, “O ijo angro kalil Saimon ombla ningi quiy. Satan na ningi uneq waingwa marqo. Ningi singila na tigelesosib e daurbqab kiyo e uratbosib jaraiqab kiyo di Satan a nungo areqalo tenemtosi qalieqajqa deqa ningi uneq waingwa marqo. Agi tamo nangi bem sum ñoqoryoqnsib damu eleneqñub dego kere.

³² O Pita, e ni qa gaigai endegsim pailyeqnum, ‘O Abu, ni na Pita aqa areqalo singilatetimqa a e uratbqasai.’ E ni qa degsim pailyeqnum. Bole, ni mati ulonqam. Ariya bunuqna ni olo are bulyosim ijoq bqam. Bosim ino was nangi singilatnjqroqnam.”

³³ Onaqa Pita na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na marimqa ago ombla tonto talq aisim morenqom. E ulagasai.”

³⁴ Onaqa Yesus na minjej, “O Pita, ni que. Bini tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisaŋoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

Yesus aqa angro nanŋi silali ti qaquŋ ti sebru ti oqab

³⁵ Osiqa Yesus na aqa angro nanŋi endegsi minjrej, “E niŋgi nami qarinqosim merngem, ‘Niŋgi gilsib ijo anjam mare mare laqniy. Niŋgi silali ti gilaib. Nunŋo qaquŋ aib. Singa taqal jigaib.’ Degsi merngonamqa niŋgi iŋgi bei qa truqueb e?” Onaqa nanŋi na minjeb, “Sai. Iga iŋgi bei qa truquosai.”

³⁶ Onaqa a na minjrej, “Ariya bini e anjam di beltosiy olo endegsi mernŋwai. Nunŋo silali bei soqnim oiy. Nunŋo qaquŋ bei soqnim di dego oiy. Niŋgi sebru saiamqa nunŋo gara jugo bei qarinqosib silali osib dena sebru awaiyiy.

³⁷ E niŋgi mernŋwai. Anjam e qa nami nerngrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, “Tamo unŋasari nanŋi marqab, “Kristus a une tamo.” ’ ”

³⁸ Onaqa Yesus aqa angro nanŋi na minjeb, “O Tamo Koba, ni unime. Iga sebru aiyelejunum.” Onaqa Yesus na minjrej, “Di kere.”

Yesus a Oliv manaq oqsiq dia Qotei pailyej

³⁹ Yesus aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiq Jerusalem uratosiq Oliv manaq oqej. Aqa angro nanŋi dego a dauryosib oqeb.

⁴⁰ Oqsib naŋu agu beiq di brantosib Yesus na aqa angro nanŋi minjrej, “Niŋgi endegsib pailiy, ‘O Abu, gulbe bei na iga uneq waigaiq.’ ”

⁴¹ Yesus a degsi minjrsiq nanŋi uratnjrsiq kiŋala sasalej. Tamo bei na meniŋ waiyim isaq yala gilqas dego kere a sasalosiq singa pulutosiq Qotei pailyej.

⁴² A endegsi pailyej, “O Abu, ni marimqa gulbe endi ijoq baiq. Gulbe endi ya uge uyo bul. Unŋum, ni ijo areqalo dauryaim. Ni ino segi areqalo dauryosim ye.”

⁴³⁻⁴⁴ Yesus a degsi singila na Qotei pailyoqnsiq a are tulaŋ gulbekobaiyej. Onaqa a neskobaiyosiq aqa nŋes leŋ ti mandamq aiyoqnej. Bati deqa laŋ angro bei aisiqa Yesus taqyosiq singilatej.

⁴⁵⁻⁴⁶ Yesus a pailyo koboonaqa a olo tigelosiq aqa angro nanŋo areq aisiq nŋam atej di nanŋi are gulbe na nŋerenesonab unjrej. Unjrnaqa minjrej, “Niŋgi kiyaga nŋerennejunub? Niŋgi tigelosib Qotei pailyoqniy. Yim gulbe bei nunŋoq bqas di gulbe dena niŋgi uneq waiŋwasai.”

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanŋo banq di atej

⁴⁷ Yesus a anjam degsi mareqnaqa aqa angro 12 nanŋi deqaji bei agi Judas a na tamo gargakoba nanŋi joqsiqa Yesus aqa areq di branteb. Brantonabqa Judas a Yesus aqa areq bosiq kundoqyej.

⁴⁸ Kundoqyonaqa minjej, “O Judas, e Tamo Angro. Tamo nanŋi endi e ojqaajqa deqa ni na e kundoqbonum e?”

⁴⁹ Onaqa tamo nanŋi di Yesus ojqa laqnabqa aqa angro nanŋi unsibqa Yesus minjeb, “O Tamo Koba, ni marimqa iga gago sebru osim tamo nanŋi di nŋumnam moreŋqab.”

⁵⁰ Degsi minjsibqa aqa angro bei na aqa sebru osiq atra tamo gate aqa kanŋal tamo bei gateq di qalqajqa sebru waiyej grotosiq dabkala wo segi gentetej.

⁵¹ Onaqa Yesus na aqa angro nanŋi minjrej, “Kumbra degyaib. Uratij.” Degsi minjrsiq tamo di aqa dabkala ojnaqa olo boleej.

⁵² Onaqa Yesus na atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nanŋi ti Juda gate nanŋi ti minjrej, “E leŋ ojo tamo unum deqa kiyo niŋgi sebru ti torom ti elenŋosib e ojqa bonub e?”

⁵³ E bati gaigai atra tal miligiq di niŋgi koba na soqnem. Bati deqa niŋgi yala baŋ waiyosib e oJosai. Ariya bati uge nunŋoq di brantqo deqa niŋgi e oJonub. Endego ambru aqa singila agi brantqo.”

Pita a marej, “E Yesus qaliesai”

⁵⁴⁻⁵⁵ Onaqa nanġi Yesus ojsib walwelosib atra tamo gate aqa talq osi gileb. Nanġi Yesus osi gileqnabqa Pita a kiñala isa isaq na nanġi daurnjrsiq gilej. Gilsiq a tra tamo gate aqa tal meq di brantej. Brantosiq qaja tamo qudei nanġi tal meq di nam tunġuyosib awesonabqa bosiq nanġi koba na nam yoroqnej.

⁵⁶ Pita a namyuwo areq di awesonaga kanġal uña bei na unsiq koqyosiq qaja tamo nanġi minjrej, “Tamo endi Yesus ombla soqneb.”

⁵⁷ Onaqa Pita a saidosiq minnej, “Uña, e tamo di qaliesai.”

⁵⁸ Sokiñalayonaq tamo bei na olo Pita unsiq minnej, “Ni dego Yesus aqa anġro bei.” Onaqa Pita na minnej, “E aqa anġro sai.”

⁵⁹ Olo kiñala soboleiyonaq tamo bei na Pita koqyosiq singila na marej, “Tamo endi a dego Galili qaji tamo. Deqa e qalieonum, a Yesus ombla soqneb.”

⁶⁰ Onaqa Pita na minnej, “Ni anjam maronum di e poibosai bole sai.” Degsi minjnaqa tuwe anjamej.

⁶¹⁻⁶² Tuwe anjamonaga Tamo Koba a bulosiq Pita koqyej. Koqyonaqa anjam nami Yesus na minnej qaji, “Bini tuwe anjamosaisoqnimqa ni gisañoqalubtosim marqam, ‘E Yesus qaliesai,’ ” anjam deqa olo are qalsiq poiyoonaqa tal qalaq gilsiq tulañ aka-mugetej.

Nanġi na Yesus misilinyoqnsib bañ na qaloqneb

⁶³ Tamo Yesus oġeb qaji nanġi a misilinyoqnsibqa bañ na qaloqneb.

⁶⁴ Qaloqnsibqa aqa namdamu gara na qosetosib minjoqneb, “Ni Kristus amqa ni ubtosim mare, yai na ni lumqo?”

⁶⁵ Degsib minjoqnsib olo misilinj anjam gargekoba minjoqneb.

Yesus a Juda tamo kokba nanġo ulatamuq di tigelej

⁶⁶ Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda gate nanġi ti atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nanġi ti koroosib Yesus osib tigeltosib nenemyeb,

⁶⁷ “Ni Kristus amqa geregere merge.” Onaqa a na minjrej, “E kamba anjam mernġwai di ninġi ijo anjam quetbqasai.

⁶⁸ E anjam bei nenemġwai di ninġi olo anjam merbqasai.

⁶⁹ Deqa e ninġi endegsi mernġwai. E Tamo Anġro. Bini bati endeqa ti bunuq qa ti e Qotei singila koba ti unu qaji aqa bañ woq di awesqai.”

⁷⁰ Yesus a nanġi degsi minjrnaqa nanġi na minjeb, “Deqa ni Qotei aqa Niri e?” Onaqa a na minjrej, “Od. Anjam ninġi maronub di kere.”

⁷¹ Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusib tulañ minjin oqetnjrnaqa segi segi maroqneb, “Aqa une aġi a segi babtqo iġa quonum. Deqa iġa kiyaga tamo bei olo metonam bosim aqa une marqas?”

23

Juda tamo kokba nanġi Yesus osib Pailat aqa ulatamuq di tigelteb

¹ Juda tamo kokba nanġi degsib marsibqa Yesus osi gilsib Rom nanġo gate Pailat aqa ulatamuq di tigelteb.

² Tigeltosib Pailat minjeb, “Iga Yesus uneqnum, a na Juda tamo unġasari nanġi kumbra ugeq breinjreqnu. Osiqa nanġi mandor koba Sisar takis yqajqa saidnġroqnsiq minjreqnu, ‘E segi nuñgo Mandor Koba. E segi Kristus.’ ” Juda tamo kokba nanġi degsib Yesus aqa jejamuq di une qametej.

³ Onaqa Pailat a nanġo anjam di qusiqa Yesus nenemyej, “Ni Juda nanġo Mandor Koba e?” Onaqa Yesus na minnej, “Od. Anjam ni maronum di kere.”

⁴ Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti tamo unġasari kalil nanġi ti minjrej, “E segi are qalonum, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoġi.”

⁵ Degsi minjrnaqa nangi na kamba minjeb, “Yesus a tamo ungasari nangi kumbra uge dauryqajqa are tigeltetnjreqnu. Agi a Galili sawaq di aqa wau utru atsiqa dena Judia sawaq aisiq qure qure kalilq di walweloqnsiqa dena bosiq gago qure endia dego kumbra degyeqnu.”

Pailat na Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej

⁶ Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa nenemnjrej, “Yesus a Galili qaji tamo e?”

⁷ Degsi nenemnjrnaqa nangi na minjeb, “Od, a Galili qaji tamo.” Onaqa Pailat a nango anjam di qusiqa minjrej, “Mandor Herot a Galili sawa taqatejunu. Bini a Jerusalem endi unu. Deqa e Yesus qarinyitqa a Herot aqaq gilimqa a kamba Yesus aqa anjam quqwas.” Degsi minjrsiqa Yesus qarinyonaqa Herot aqaq gilej.

⁸ Herot a nami Yesus qa anjam quoqnej deqa a Yesus itqajqa arearetoqnej. Yesus a bosim Herot aqa ulatamuq di manwa bei yim unqajqa deqa are qaloqnej. Deqa a Yesus aqa ulatamuq unsiqa tulan areboleboleiyej.

⁹ Onaqa a na Yesus anjam gargekoba nenemyoqnej. Nenemyeqnaqa Yesus a kamba anjam bei marosai. A torei mequmesoqnej.

¹⁰ Deqa atra tamo kokba ti dal anjam qalie tamo nangi ti bosib Herot aqa ulatamuq di tigelosib Yesus aqa jejamuq di une gargekoba qamelenjoqneb.

¹¹ Onaqa Herot aqa qaja tamo qudei nangi ti Yesus tulan ugeugeiyosib misilinyoqneb. Osib gara jugo olekoba mandor kokba nangi gaigai jigeqnub deqaji bei osib jigetosib qarinyonab olo Pailat aqaq aiyej.

¹² Bati qujai deqa Herot Pailat wo nangi jeu turyeb. Nami nangi ombila jeu soqneb.

Pailat a marej, “Ningi Yesus a namburbasq di qamiy”

¹³⁻¹⁴ Onaqa Pailat na atra tamo kokba ti Juda gate nangi ti tamo ungasari kalil nangi ti metnjrnaqa aqa areq bosib koroonaqqa endegsi minjrej, “Ningi Yesus osib ijo areq di tigeltosib merbonub, ‘Tamo endi a tamo ungasari nangi kumbra ugeq breinjreqnu.’ Merbonubqa e segi Yesus geregere nenemyonum ningi quonub. Une kalil ningi aqa jejamuq di qameqnub qaji di e quonum ugeibqo. E aqa jejamuq di une bei itosai.

¹⁵ Herot a dego Yesus aqa jejamuq di une bei itosai. Deqa a na Yesus olo qarinyoqqa ijoq bqo. Deqa ningi quiy. Ningi Yesus aqa une bei babtosai. Deqa e a lana moiyoqqa keresai.

¹⁶⁻¹⁷ Deqa e ijo qaja tamo nangi minjrit nangi bu toqon na kumbainyosib a uratib gilqas.”

¹⁸ Onaqa tamo ungasari kalil nangi Pailat aqa anjam di qusibqa nangi tulan murqumyosib minjeb, “Ni Yesus urataim. Ni a moiyoqqa. Osim Barabas oqeq atsim iga ege.”

¹⁹ Barabas a nami tamo qudei nangi joqsiqa Rom nangi ti qotsib tamo qudei ñumeb deqa qaja tamo nangi Barabas osib tonto talq di waiyeb.

²⁰ Ariya Pailat a Yesus uratim oqedqajqa are soqnej deqa a na tamo ungasari nangi olo minjrej, “Ningi marib e Yesus uratit gilqas.”

²¹ Onaqa nangi olo tulan murqumyoqnsib wainyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus urataim. Ni a namburbasq di qame! Ni a namburbasq di qame!”

²² Onaqa olo minjrej, “Kiyaqa Yesus qalit moiqas? A une kiye yej deqa a namburbasq di qamqai? Ningi Yesus aqa une bei babtosai. Deqa e a lana moiyoqqa keresai. Deqa e ijo qaja tamo nangi minjrit nangi bu toqon na kumbainyosib a uratib gilqas.”

²³⁻²⁴ Onaqa tamo ungasari nangi olo tulan murqumyoqnsib singila na Pailat saidyoqnsibqa wainyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus namburbasq di qame!” Degsib singila na Pailat minjeqnab nango anjam dena Pailat aqa anjam qalotoqnej. Deqa a nango anjam di dauryosiqa minjrej, “Di kere. Ungum. E na ijo qaja tamo nangi minjrit Yesus osi gilsib namburbasq di qamib moiqas.”

²⁵ Degsi minjrşiqa Barabas tonto talq dena oqeq atsiqa nanğı enjrej. Osiqa tamo unğasari nanğı areqalo dauryosiqa Yesus osiqa qaja tamo nanğı banq di atnaqa nanğı na aqa qawarq di aqa segi ħamburbas atetosib a osib gileb.

Nanğı Yesus osib ħamburbasq di qameb

²⁶ Nanğı Yesus osi giloqnsibqa gamq di tamo bei walwelosiq Jerusalem aieqnaqa a turosib ojsib Yesus aqa qawarq dena ħamburbas yaiyosib tamo di yonabqa a kamba qoboiyosiqa gam na Yesus dauryosiq giloqnej. Tamo di aqa ħam Saimon. A Sairini qure qaji.

²⁷ Tamo unğasari tulañ gargekoba nanğı Yesus gam na dauryosib giloqneb. Giloqnsibqa nanğı ambleq di unğa qudei nanğı are tulañ gulbeinjrnaqa Yesus qa akamoqnsib lou ti giloqneb.

²⁸ Gileqnaqqa Yesus a qusiqa bulosiqa nanğı minjrej, “O Jerusalem unğasari, niñgi e qa akamaib. Niñgi nungo anğro nanğı qa ti niñgi segi qa ti akamoiy.

²⁹ Niñgi quiy. Bati bei brantimqa tamo nanğı endegsib marqab, ‘Unğa nanğı miligi ugeeñ qaji nanğı ti unğa anğrotosaieqnub qaji nanğı ti areboleboleinjrqa. Unğa anğro muñgum anainjrosaieqnub qaji nanğı dego areboleboleinjrqa.’ Tamo nanğı degsib marqab.

³⁰ Osib mana nanğı minjrqa, ‘Niñgi bosib iga kabutgosib ulitgiy.’

³¹ O unğasari, e ħam gesgi bul. Tamo nanğı na e kumbra uge ebeqnub. Tamo nanğı di ħam moiyo bul. Deqa kumbra tulañ ugedamu nanğıoq di brantqa.”

³² Bajin tamo aiyel dego ħamburbasq di ħumib moreñqajqa marsib Yesus koba na joqsib giloqneb.

³³ Nanğı giloqnsib sawa agu kiñala bei aqa ħam Tamo Gate Tanu di brantosib dia Yesus ħamburbasq di qameb. Qamsib bajin tamo aiyel nanğı dego ħamburbasq di ħumeb. Bei Yesus aqa ban woq di qameb. Bei Yesus aqa ban qonanq di qameb.

³⁴ Yesus a ħamburbas goge di sosiqa a endegsi pailyej, “O Abu, ni na tamo nanğı e gaintbonub qaji nanğı une di kobotime. Nanğı une yonub di nanğı qaliesai.” Bati deqa qaja tamo nanğı Yesus aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Osib meniñ silali alaneb. Tamo yai aqa meniñ na buñjrqa di a na gara oqas. Degsib marsib meniñ silali alanosib gara eleneb.

³⁵ Onaqa tamo unğasari kalil nanğı tigelesosib Yesus koqyeqnaqqa Juda gate nanğı na Yesus misilinyoqnsib endegsib maroqneb, “A na tamo unğasari nanğı aqaryainjroqnej. Ariya a na aqa segi jejamu aqaryaiyqa keresai. A maroqnej, ‘E Qotei aqa Kristus. A na e giltbej.’ Anjam di boleamqa a na aqa segi jejamu aqaryaiyosim ħamburbas uratosim mandamq aiyem.”

³⁶⁻³⁷ Qaja tamo nanğı dego Yesus degsib misilinyoqneb. Osib aqa areq gilsib wain isa koba anaiyosib minjeb, “Ni Juda nanğı Mandor Koba boleamqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim ħamburbas urat.”

³⁸ Osib ħamburbas mutu gogeq di anjam endegsib nenğrenyeb, “Tamo endi a Juda nanğı Mandor Koba.”

³⁹ Onaqa bajin tamo bei ħamburbasq di qameb qaji a na Yesus misilinyosiqa minjej, “Ni Kristus amqa ni ino segi jejamu aqaryaiyosim aqo aiyel dego aqaryaige.”

⁴⁰ Onaqa bajin tamo bei na aqa anjam di qusiqa ħirinťosiq minjej, “Gulbe Yesus a oqo endi ni dego onum. Deqa ni kiyaaqa Qotei ulaiyosai?”

⁴¹ Aqo aiyel une tamo. Deqa iga kere moreñqom. Ariya Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁴² Osiqa Yesus minjej, “O Yesus, mondon ni olo bosim Mandor Koba sosimqa ni e qa are qalsim e ame.”

⁴³ Onaqa Yesus na minjej, “Bini qujai ni e ombla lan qureq di sqom. E bole mermonum.”

Yesus a moiyej

⁴⁴⁻⁴⁵ Qanam jige sen bati 12 onaqa sawa kalil tulan ambruosi sonaq gilsiq sen bati 3 onaq bilaqtej. Bati qujai deqa gara kobaquja atra tal miligiq di gainesoqnej qaji a goge na branosiq aisiq poaiyelej.

⁴⁶ Onaqa Yesus a tulan lelenosiqa marej, “O Abu, e na ijo qunun osim ino banq di atonum.” Degsi marsiqa mondor titosiq moiyej.

⁴⁷ Onaqa qaja tamo nanjo gate a Yesus degsi mondor titosiq moiyej di unsiqa Qotei aqa ñam soqtosiqqa marej, “Bole, Yesus aqa jejamuq di une bei saiqoji.”

⁴⁸ Onaqa tamo ungasari kalil Yesus unqa beleneb qaji nangi dego Yesus degsi moiyej di unsibqa a qa are tulan gulbeinjrnaqa are soqonjeb. Osib jaraiyosib nanjo segi segi talq gileleneb.

⁴⁹ Yesus aqa kadoi kalil nangi ti ungasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawa uratosib Jerusalem beleneb qaji nangi ti isaq di tigelesosibqa Yesus a namburbasq di gainosiq moinaq koqyoqneb.

Josep a Yesus aqa jejamu osiq subq atej

⁵⁰ Tamo bei aqa ñam Josep a soqnej. A Juda nanjo gate bei. A Arimatea qure qaji. Arimatea a Judia sawaq di unu. Josep a tamo bolequja. Aqa kumbra tulan boledamu.

⁵¹ A endegsi are qaloqnej, “Bunuqna Qotei a bosim gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas.” A degsi are qaloqnsiq Qotei qa tarinoqnsiq soqnej. Juda gate kokba nangi Yesus qalib moiqajqa anjam qoseb bati deqa Josep a nangi koba na anjam qososai. A nanjo anjam di uratoqnej.

⁵² Tamo di a Pailat aqa areq bosiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?”

⁵³ Onaqa Pailat na odyonaqa gilsiq Yesus aqa jejamu namburbasq dena osiq gara qat na dalaosiq osi gilsiq sub bei nami meniñ miligiq di gereiyeb qaji dia atej. Sub di bunuj. Sub dia nami tamo bei jugosaioqneb.

⁵⁴ Juda nanjo yori bati brantqa laqnej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqnej.

⁵⁵ Bati di ungasari qudei nami Yesus dauryosib Galili sawaq dena beleneb qaji nangi Josep koba na subq gileb. Gilsib Josep na Yesus subq atnaq uneb.

⁵⁶ Unsib olo puluosib nanjo talq aisib nam so aqa ya quleq tulan boledamu di gereiyosib atnab soqnej. Nam so aqa ya di Yesus aqa jejamuq di liyqajqa marsib deqa gereiyeb. Onaqa yori bati brantonaga nangi Qotei aqa dal anjam dauryosib wau getentosib aqaratosib soqneb.

24

Yesus a olo subq na tigelej

¹ Yori bati koboonaga nebeonaq nobqolo ambru ungasari nangi olo tigelosib nam so aqa ya quleq boledamu nami gereiyeb qaji di osib Yesus aqa jejamuq di liyqajqa deqa subq gileb.

² Nangi gilsib nam ateb di meniñ kobaquja sub me getentesoqnej qaji di waqosiq taqal di sonaq uneb.

³ Unsib sub miligiq aiyej di nangi Tamo Koba Yesus aqa jejamu unosai.

⁴⁻⁵ Deqa nangi are tulan kobainjrej. Onaqa tamo aiyel nangi brantosib ungasari nanjo areq di tigelesonab unjrsib tulan ulaugetosib turuosib mandamq di nam queb. Tamo aiyel di nanjo gara tulan minjalo. Onaqa nangi na ungasari nangi minjreb, “Ningi kiyaga tamo moiyo sawaq endi tamo nambile unu qaji a qa nameqnub?”

⁶ Yesus a endi sosai. A olo subq na tigelqo. Nami a Galili sawaq di sosisqa bati deqa a na ningsi endegsi merngej, 'E olo subq na tigelqai.' Ningsi aqa anjam deqa olo are walngwo kiyo?

⁷ Agi a ningsi endegsi merngej, 'E Tamo Angro ojsibqa une tamo nango banq di atib lubib moiqa. Bati qalub koboamqa e olo subq na tigelqai.' "

⁸⁻⁹ Onaqa ungasari nangi Yesus aqa anjam deqa olo are qalsibqa subq dena puluosib aisib anjam kalil tamo aiyel na minjreb qaji di Yesus aqa angro 11 nangi tamo qudei ti sainjreb. ¹⁰ Unja bei aqa ñam Maria. A Makdala qure qaji. Bei Joana. Bei Maria. A Jems aqa ai. Ungasari qudei dego tamo aiyel nango anjam di qusib aisib Yesus aqa anjam maro tamo nangi sainjreb.

¹¹ Sainjrnab qunab ugeinjrnaq mareb, "Ungasari nango anjam di lanja sa anjam."

¹² Onaqa Pita a tigelosiq urur ti gilsiq sub miligiq di tirosiq ñam atej di Yesus dalaeb qaji gara di segi sonaq unej. Unsiqa olo puluosiq aqa talq aisiq kumbra deqa are koba qaloqnej.

Yesus aqa angro aiyel nangi Emeus gamq di Yesus tureb

¹³ Bati qujai deqa Yesus aqa angro aiyel nangi Jerusalem uratosib qure bei aqa ñam Emeus deq giloqneb. Jerusalem dena tigelosib Emeus qureq gilqajqa kiñala isaq 11 kilomita dego.

¹⁴ Nangi aiyel giloqnsibqa kumbra kalil jeu tamo nangi na Yesus yoqneb qaji deqa ombla maroqnsib giloqneb.

¹⁵ Gileqnaabqa Yesus a segi nanogoq di brantosiqa nangi koba na walwelosib giloqneb.

¹⁶ Nangi Yesus uneb ariya nangi a qa poinjrosai.

¹⁷ Deqa a na nangi aiyel endegsi nenemnjurej, "Ningsi anjam kiye maroqnsib gileqnub?" Degsi nenemnjrnaqa nangi tigeleb. Yesus a moiyej deqa nangi aiyel ulatamu tulan ugeinjurej.

¹⁸ Onaqa bei aqa ñam Kliopas a na kamba Yesus minjej, "Tamo gargekoba nangi Jerusalem endi unub. Ni segi kiyo kumbra brantej qaji deqa qaliesai?"

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba nenemnjurej, "Kumbra kiye brantej?"

Onaqa nangi aiyel na minjeb, "Kumbra kalil Nasaret tamo Yesus aqaq di brantej qaji iga deqa mareqnum. A Qotei aqa medabu o qaji tamo bole soqnej. A Qotei ti tamo ungasari kalil ti nango ñamdamuq di manwa kokba yoqnej. Osiqa anjam singila ti dego maroqnej.

²⁰ Ariya a kumbra degyeqnaqa gago gate nangi ti atra tamo kokba ti nangi na a ojsib Rom nango banq di ateb. Atnaabqa nangi na a osib tigeltosib minjeb, 'Ni une tamo. Deqa ni moiqam.' Degsib minjsib a osib ñamburbasq di qalnab moiyej.

²¹ Iga are qalem, 'Yesus a na qujai iga Israel tamo ungasari awaigim iga bole sqom.'

"Anjam bei dego unu. Yesus a moiyej bati qalub gilqo.

²²⁻²³ Yqoqa nobqolo ambru gago ungasari qudei nangi Yesus aqa subq gilonub nangi aqa jejamu unosai. Dena puluosib bosib iga mergonub, 'Iga subq di lan angro qudei unjronumqa nangi na mergonub, "Yesus a subq na tigelqo. Deqa a ñambile unu." ' Ungasari nangi na iga degsi mergonubqa iga tulan prugugetonum.

²⁴ Tamo qudei nangi iga koba na sonam nangi dego subq gilonub. Gilsib kumbra kalil ungasari nangi na unsib saigonub qaji di unonub. Ariya nangi Yesus aqa jejamu unosai."

²⁵ Onaqa Yesus na kamba minjreb, "Nunjo areqalo tulan truqingwo. Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nami maroqneb qaji di ningsi poingosai.

²⁶ Anjam agiende. Kristus a jaqatin koba osim moisim lan qureq oqimqa Qotei na ñam kobaquja yqas."

²⁷ Osiqa Yesus a segi qa anjam kalil nengrenq di so qaji di nanqi sainjrej. A Qotei aqa medabu o tamo kalil nanqi Moses ombla nango anjam nengrenq di so qaji dena utru atsiq anjam geregere plaltosiq minjroqnej.

²⁸⁻²⁹ Ariya nanqi qalub koba na walwelosib qure nanqi gilqa mareb qaji di jojomysib Yesus a nanqi uratnjrsim gam bei dauryqa laqnaqa nanqi aiyel na saidyosib minjeb, “Ni iga uratgaim. Qoloqas. Deqa ni iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa a nanqi aiyel daurnjrsiqa nango tal gogetosib koba na soqneb.

³⁰ Sosib awoosib ingi uyoqnsib Yesus a bem osiq Qotei pailyosiqa bem gingenjyosiqa nanqi aiyel anainjrej.

³¹ Anainjrnaqa bati deqa nanqi Yesus qa poinjrnaqa mareb, “Bole, tamo endi Yesus.” Degsib marnabqa Yesus a nango ambleq na loumosiq ulañej.

³² Ulañonaq nanqi mareb, “Bole, aqo aiyel gamq di walweleqnamqa Yesus a Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa utru geregere plaltosiq mergeqnaqa iga quoqnsim tulan arearetgoqnaj.”

³³ Nanqi aiyel degsib marsib bati qujai deqa nanqi tigelosib olo puluosib Jerusalem aisib Yesus aqa angro 11 nanqi tamo qudei ti koroesonab itnjreb.

³⁴ Onaqa nanqi na nanqi aiyel endegsib minjreb, “Tamo Koba a bole subq na tigelqo. Agi a subq na tigelosiq Saimon aqaq di brantqoqa a bole unqo.”

³⁵ Degsib minjnabqa nanqi aiyel kamba anjam kalil gamq di Yesus na minjrej qaji deqa ti a na bem gingenjyosiq anainjrnaqa nanqi a qa poinjrej deqa ti nanqi sainjreb.

Yesus aqa angro nanqi a uneb

³⁶ Degsib sainjreqnabqa Yesus a segi nango ambleq di brantosiqa minjrej, “Ningi are lawo soqniy.”

³⁷ Degsi minjrnaqa nanqi kalil ulaosib tulan prugugetosib are qaleb, “Iga buga bei unonum kiyo?”

³⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi kiyaga e buga qa marsib ulaosib prugonub?”

³⁹ Endi e di. Ningi ijo ban bile unsib ijo singa unsib ban waiyosib ijo jejamu ojsib poingwas, e damu ti tanu ti. Buga a damu ti tanu ti saiqoji.”

⁴⁰⁻⁴¹ Yesus na nanqi degsi minjrsiqa aqa ban ti singa ti nanqi osornjrnaqa nanqi unsib tulan areboleboleinjrej. Onaqa nanqi olo areqalo aiyeltoqnsib are koba qaloqneb. Yeqnaqa Yesus na minjrej, “Ningi ingi bei unu e?”

⁴²⁻⁴³ Onaqa nanqi qe bei koiteb qaji di gentosib mutu bei Yesus yonab osiq nango nandamuq di uyej.

⁴⁴ Uysiqa minjrej, “E nami ningi koba na sosimqa endegsi merngoqnem, ‘Dal anjam kalil Moses a e qa nengrenyej qaji di aqa damu brantqas. Anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanqi e qa nengrenyeb qaji di dego aqa damu brantqas. Anjam kalil louqa buk miligiq di e qa nengrenyeb qaji di dego aqa damu brantqas.’ E nami ningi degsi merngoqnem.”

⁴⁵ Osiqa Yesus a nango areqalo waqtetnjrnaqa nanqi Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di aqa utru geregere poinjrej.

⁴⁶ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Kristus a jaqatin koba osim moisim bati qalub koboamqa a olo subq na tigelqas anjam di nengrenq di unu.

⁴⁷⁻⁴⁸ Deqa ijo anjam maro tamo nanqi sawa sawa kalilq giloqnsibqa dia ijo anjam palontoqnaqab. Palontoqnaqab tamo ungasari nanqi quoqnsib are bulyoqnaqab. Yimqa Qotei a ijo ñam na nango une kobotetnjroqnaqas. O ijo angro, ningi segi ijo anjam maro tamo unub deqa kumbra kalil e nami nungo nandamuq di yoqnem qaji deqa tamo ungasari nanqi sainjroqniy. Ningi Jerusalem endia wau di utru atsib laqniy.

⁴⁹ Ningi quiy. Mondor Bole ijo Abu a nami nungoq qarinyqa marej qaji di e na qarinyit nungoq bqas. Deqa ningi qure endia tariñoqniy. Tariñosib soqnibqa lan goge na Qotei aqa singila nungoq bqas.”

Qotei na Yesus osiq lan qureq oqej

⁵⁰ Osiqa Yesus na aqa angro nangi joqsiqa Jerusalem uratosib Betani qureq gileb. Gilsib dia aqa ban soqtosiqa nangi qa pailyej.

⁵¹ Pailyeqnaqa Qotei na a metonaq nangi uratnjrsiqa lan qureq oqej.

⁵² A lan qureq oqeqnaqa nangi singa pulutosibqa a qa louosib tulan areboleboleinjrej. Onaqa nangi olo puluosib Jerusalem aiyeb.

⁵³ Aisib bati gaigai atra tal miligiq di sosibqa Qotei aqa ñam soqtoqneb.

JON

Qotei a tamo bulyosiq a gago ambleq di soqnej

¹ Tulaŋ nami ingi ingi kalil brantosaisonabqa Anjam a soqnej. Anjam a Qotei ombla soqneb. Anjam a segi Qotei.

² Tulaŋ nami Anjam a Qotei ombla soqneb.

³ Anjam a singila ti soqnej. Singila dena Qotei na ingi ingi kalil gereiyej. Ingi bei gam bei na brantosai. Ingi ingi kalil branteleneb qaji di Anjam a segi na gereiyej.

⁴ Anjam a segi nambile qa utru. Nambile di pulonj bul. Nambile dena tamo ungasari nanŋi suwantnjreqnu.

⁵ Pulonj di ambruq di suwaneqnu. Ambru na pulonj di mosotqa keresai.

⁶ Tamo bei brantej aqa ñam Jon. Qotei na a qarinyonaq bej.

⁷ A bosiqa pulonj qa anjam palontoqnej. Di kiyaaqa? Tamo ungasari kalil nanŋi aqa anjam qusib pulonj qa nango areqalo singilatqajqa deqa.

⁸ Jon a pulonj sai. A pulonj qa anjam palontqajqa bej.

⁹ Pulonj di pulonj bole. A mandamq aisiqa tamo ungasari kalil nanŋi suwantnjreqnu.

¹⁰ Anjam a mandamq di soqnej. Aqa singila na Qotei a mandam atej. Ariya tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nanŋi a qa poinjrosai.

¹¹ A aqa segi qure utruq ainaqa aqa leŋ qujai nanŋi a areiyosai.

¹² Ariya tamo ungasari a areiyosib aqa ñam qa nango areqalo singilateb qaji nanŋi a na giltjnirnaqa nanŋi Qotei aqa angro tintin branteb.

¹³ Ai abu na nambabtnjro qaji nangoq dena nanŋi Qotei aqa angro brantosai. Nango segi areqalo na nanŋi Qotei aqa angro brantosai. Tamo bei aqa areqalo na dego nanŋi Qotei aqa angro brantosai. Qotei a segi na marnaqa nanŋi aqa angro tintin branteb.

¹⁴ Anjam di a tamo bulyosiq a gago ambleq di soqnej. Sonaqa iga aqa ñam koba ti aqa singila koba ti unem. A segi qujai Qotei aqa Niri. A iga qa are tulaŋ boleiyeqnu. A segi anjam bole qa utru.

¹⁵ A qa nami Jon a anjam palontoqnsiq a endegsi lelenoqnej, “E nami maroqnem, ‘Tamo di a ijo qoreq na bqas. E nambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulaŋ bunbejunu.’ ”

¹⁶ Qotei aqa Niri a iga kalil qa are tulaŋ boleiyeqnu. Aqa kumbra dena a na iga tulaŋ geregereiqnu.

¹⁷ Bole, nami Qotei a Moses aqa wau na iga dal anjam egej. Ariya Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are boleiyosiq a anjam bole egej.

¹⁸ Tamo bei na Qotei aqa ulatamu unosai. Qotei aqa Niri a na qujai iga Qotei osorgej. Qotei aqa Niri a segi Qotei. A aqa Abu aqa areq di sosiq beteryejunu.

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹⁹ Bati bei Juda tamo kokba nanŋi na atra tamo ti Livai nanŋi ti qarijnjrnabqa Jerusalem qure uratosib Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni tamo yai?”

²⁰ Ariya Jon a anjam ulitosai. A segi qa ubtosiq a minjrej, “E Kristus sai.”

²¹ Onaqa nanŋi na olo nenemyeb, “Deqa ni tamo yai? Ni Elaija kiyo?” Onaqa a na minjrej, “Sai.” Onaqa nanŋi na olo nenemyeb, “Ni Qotei aqa medabu o tamo iga a qa tariŋeqnum qaji tamo de kiyo?” Onaqa a na kamba minjrej, “Sai. E a sai.”

²² Deqa olo nenemyeb, “Ni tamo yai? Ni segi qa kiyersi mareqnum di geregere merginqa iga olo aisim tamo nanŋi iga qarignonub qaji di minjrqom.”

²³ Onaqa Jon na minjrej, “Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam endegsi nenŋrenyej, ‘Tamo bei a wadau sawaq di tulaŋ lelenoqnsim tamo ungasari nanŋi

minjroqnaqas, “Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti.” ’ Aisaia a nami anjam degsi nengrenyej. Gam gereiyqa tamo agi e segi.”

²⁴ Tamo nanngi di Farisi nanngi na qarinnjnab Jon aqaq gileb.

²⁵ Deqa nanngi olo Jon nenemyeb, “Ni Kristus sai. Ni Elaija sai. Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo di sai. Deqa ni kiyaaq tamo ungasari nanngi yansnjreqnum?”

²⁶ Onaqa Jon na kamba minjrej, “E ya na nanngi yansnjreqnum. Ariya nunngo ambleq di tamo bei unu. Ningi a qa qaliesai.

²⁷ A ijo qoreq na bqas. A ñam ti unu. E ñam saiqoji. Deqa e na a kangalyqajqa e tamo bolesai.”

²⁸ Jon a Betani qureq di nanngi anjam degsi minjroqnej. Betani qure di Jordan ya taqal beiq di unu. Dia Jon na tamo ungasari nanngi yansnjroqnej.

Yesus a Qotei aqa Kaja Du

²⁹ Nebeonaqa Yesus a walwelosiq Jon aqa areq beqnaqa unsiq marej, “Ningi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du. A na qujai tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngo une kobotetnjqas.

³⁰ E tamo deqa nami endegsi merngoqnem, ‘A ijo qoreq na bqas. E nambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulan bunbejunu.’

³¹ E nami a qa qaliesai. Ariya Israel nanngi a qa qalieqajqa deqa e bosim ya na tamo ungasari nanngi yansnjreqnum.”

³² Jon a nanngi degsi minjrsiqa olo minjrej, “Qotei aqa Mondor a lan qure uratosiq binon bulosiq mandamq aisiqa Yesus aqa gateq di awoonaq e unem.

³³ E nami Yesus qa qaliesai. Ariya Qotei agi e ya na tamo ungasari nanngi yansnjrqajqa qarinnbej qaji a na merbej, ‘Ijo Mondor Bole a aisim tamo bei aqa gateq di awoamqa ni unqam. A na qujai Mondor aqa singila na tamo ungasari nanngi yansnjroqnaqas.’

³⁴ Qotei na e degsi merbonaqa e tamo di unsim marem, ‘Bole, a Qotei aqa Niri.’ ”

Tamo qalub nanngi Yesus dauryeb

³⁵⁻³⁶ Olo nebeonaqa Jon aqa angro aiyel nanngi ti koba na tigelesonabqa Yesus a walwelosiq gileqnaqa Jon na unsiqa nanngi aiyel minjrej, “Ningi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du.”

³⁷ Degsi minjrnaqa nanngi aiyel Jon dauryqa uratosib olo Yesus dauryosib gileb.

³⁸ Onaqa Yesus a bulosiq nanngi aiyel a dauryosib beqnabqa unjrsiqa nenemnrej, “Ningi aiyel kiyaaq e daurbegnub?” Onaqa minjeb, “Rabai, ni tal qabia unum?” Ñam “Rabai” di Hibru anjam. Gago anjam, “Qalie Tamo Koba.”

³⁹ Onaqa Yesus na nanngi aiyel minjrej, “Ningi bosib ijo tal uniy.” Onaqa nanngi Yesus dauryosib gilsib tal a soqnej qaji di uneb. Unsib sen bati 4 onaqa bilaqtej deqa nanngi a ombla soqneb.

⁴⁰ Tamo aiyel Jon aqa anjam qusib Yesus dauryeb qaji bei aqa ñam Andru. A Saimon Pita aqa was.

⁴¹ A Yesus uratosiq walwelosiq aqa was Saimon itosiq minjej, “Iga Mesaia unonum.” Ñam “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.”

⁴² Degsi minjsiqa Saimon osiq Yesus aqa areq osi gilej. Onaqa Yesus na Saimon unsiqa minjej, “Ni Saimon. Ni Jon aqa njiri. Bunuqna ino ñam Sifas mermoqnaqab.” Ñam “Sifas” di Hibru anjam. Gago anjam, “Pita.” Aqa damu, “Menin.”

Yesus a Filip Nataniel wo nanngi metnjrej

⁴³ Olo nebeonaqa Yesus a Galili sawaq gilqa osiqa tamo bei aqa ñam Filip itosiq minjej, “Ni e daurbe.”

⁴⁴ Filip a Betsaida qure qaji. Di Andru Pita wo nanngo qure utru.

⁴⁵ Onaqa Filip a aisiqa tamo bei aqa ñam Nataniel itosiq minjej, “Ni au. Iga tamo a qa nami Moses marsiq dal anjamq di nengrenyej qaji a unonum. Qotei aqa medabu o qaji

tamo nanġi deġo a qa maroqnsib neŋġrenjoqneb. Tamo di Yesus Nasaret qure qaji. A Joŋep aqa nġiri.”

⁴⁶ Onaqa Nataniel na kamba Filip minnej, “Nasaret di qure kiñala. Di qure kobaquja sai. Tamo bole bei a qure dena brantqa kere kiyo?” Onaqa Filip na minnej, “Ni bosim tamo di unime.”

⁴⁷ Onaqa Nataniel a walwelosiq Yesus aqa areq beqnaqa unsiqa a qa marej, “Ninġi uniy. Tamo di a Israel tamo bolequja. A gisaŋ anjam marosaieqnu.”

⁴⁸ Onaqa Nataniel na Yesus nenemyej, “Ni kiyersi e qa qalieonum?” Onaqa Yesus na kamba minnej, “Filip a ni metmosaisonaga ni qura utruq di awesonamqa e ni numonum.”

⁴⁹ Onaqa Nataniel a Yesus aqa anjam di qusiqa minnej, “O Qalie Tamo Koba, ni degsi maronum deqa e poibqo, ni Qotei aqa Nġiri. Ni Israel nanġo Mandor Koba.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni qura utruq di awesonam e ni numonum e degsi ubtosim mermonumqa ni qusim ino areqalo e qa singilatonum e? Di ijo singila kiñala segi e babtonum. Bunuqna e ijo singila kokba babtoqnit ni unoqnqam.”

⁵¹ Osiqa nanġi kalil minjrej, “Ninġi quiy. E bole mernġwai. E segi Tamo Anġro. Deqa bunuqna lan waqamqa Qotei aqa lan anġro nanġi ijo jejamuq na lan qureq oqoqnsib olo mandamq aiyoqniġ ninġi unjrqab.”

2

Tamo bei uña baŋ ojqa bati brantej

¹ Bati aiyel koboonaqa Kana qure aġi Galili sawaq di unu dia tamo bei uña baŋ ojqa bati brantej. Deqa tamo unġasari nanġi koroosib inġi goiyeb. Anjam qarinyonab Yesus aqa ai a koro deq ġilej.

² Yesus aqa anġro nanġi ti deġo metnjrnab koro deq ġileb.

³ Koroosib inġi uyeqnaġ wain saiinjrnaqa Yesus aqa ai na minnej, “Nanġi wain saiinjrqo.”

⁴ Onaqa Yesus na minnej, “Ai, di ino wau. Di ijo wau sai. Ijo wauqa bati brantosaiunu.”

⁵ Onaqa aqa ai na kanġal tamo nanġi endegsi minjrej, “Yesus a anjam kiye mernġimqa di dauryiy.”

⁶ Tal dia ya nobu 6 kokba meniŋ na gereiyo qaji atelenonab soqneb. Juda nanġi Qotei pailyqa oqnsib ya nobu dena ya tigoqnsib nanġo baŋ ti jejamu ti yansoqneb. Deqa ya nobu di atelenonab soqneb. Ya nobu quja quja 100 lita.

⁷ Ariya Yesus na kanġal tamo nanġi minjrej, “Ya nobu di maqteleniy.” Onaqa nanġi ya nobuq di ya qamelenonab maqej.

⁸ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ya bei tigsib osi ġilsib goiyo lanja a yiy.” Onaqa kanġal tamo nanġi Yesus aqa anjam di dauryosib ya bei tigsib osi ġilsib goiyo lanja a yeb.

⁹ Ya di Yesus na bulyonaq wain babej. Wain babonaqa goiyo lanja a uyo oneiyosiq marej, “Endi wain bolequja.” Wain di qabe na bej di a qaliesai. Kanġal tamo ya tigeġ qaji nanġi segi qalie. Onaqa goiyo lanja a na tamo uña baŋ ojeġ qaji di metonaq aqa areq bonaq minnej,

¹⁰ “Bati ġaġai tamo nanġi inġi goiyoqnsib wain qaqaŋin bole namo tamo nanġi anainjreġnab uyeqnuġ. Uyeqnaġ olo bunu wain qaqaŋin bolesai di anainjreġnuġ. Ariya ni deġyosai. Ni wain qaqaŋin bole tentosim namo wain qaqaŋin bolesai anainjronum uyonuġ olo bunu wain qaqaŋin bole anainjronum.”

¹¹ Yesus a Kana qureq di maŋwa di babtej. Kana qure aġi Galili sawaq di unu. A nami maŋwa bei babtosaiognej. Bati di qujai a na maŋwa babtqa utru atej. Maŋwa dena a na aqa segi ñam koba ti aqa singila koba ti boleq atej. Onaqa aqa anġro nanġi maŋwa di unsibqa a qa nanġo areqalo singilateb.

¹² Ariya unja ban ojqa bati di koboonaqa Yesus aqa was nanği ti aqa anğro nanği ti aqa ai koba na Kana qure uratosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib dia bati qudei soqneb.

Tamo nanği atra tal miligiq di ingi ingi qarinyoqneb

¹³ Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanği elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomonaqa Yesus a Jerusalem aijej.

¹⁴ Aisiq atra tal kobaquja miligiq gilej. Gilsiq a nam atej di tamo nanği na makau ti kaja ti binon ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyeqneb unjrej. Silali piloqneb qaji tamo nanği nango awo jaramq di awesosib silali pileqnabqa nanği dego Yesus na unjrej.

¹⁵ Unjrsiqa raunga osiq dena toqon gereiyosiq ganinyoqnsiq nanği kalil nango kaja ti nango makau ti winjrnaqa atra tal uratosib jaraiyeb. Silali piloqneb qaji tamo nanği dego winjrniq nango awo jaram bilbelyosiq silali bimblenyetnjrej.

¹⁶ Osiqa tamo nanği binon qarinyoqnsibqa dena silali oqneb qaji nanği endegsi minjrej, “Ningi binon di elenosib jaraiy. Ningi na ijo Abu aqa tal endi ingi qarinyo tal bulyaib.”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa anğro nanği aqa kumbra di unsibqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji deqa olo are qaleb. Agi nami endegsib nengrenyeb, “O Abu, e ino tal qa tulan arearetbqo. Deqa e ino tal bole sqajqa singilaeqnum.”

¹⁸ Yesus na tamo nanği di winjrnaqa Juda tamo kokba nanği unsibqa deqa nenemyeb, “Ni manwa kiye babtım dena iga poigwas, ni Qotei aqa nam na kumbra endi yeqnum?”

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi na atra tal kobaquja endi kongrontibqa bati qalub qa e olo tigeltqai.”

²⁰ Onaqa nanği na minjeb, “Atra tal endi gereiyeqneb wausau 46 koboej. Ni kiyafa bati qalub qa olo tigeltqa maronum? Keresai.”

²¹ Yesus a atra tal qa marej di aqa segi jemu sigitosiq yawo anjam marej.

²² Deqa bunuqna a subq na tigelonaqa aqa anğro nanği aqa anjam deqa olo are qalsibqa Qotei aqa anjam nami nengrenyeb qaji deqa poinjrnaqa Yesus qa nango areqalo singilateb.

Yesus a tamo kalil nango kumbra qa qalie bole

²³ Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanği elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Yesus a Jerusalem di sosiqa manwa babteqnaqa tamo unğasari tulan gargəkoba nanği unoqnsib aqa nam qa nango areqalo singilatoqneb.

²⁴ Ariya Yesus a nanği areinjrosai. A tamo kalil nanği qa qalie bole.

²⁵ A powo bei qa truquosaieqnu. Deqa tamo bei na tamo nanği qa ubtosim Yesus minjaiq. A segi tamo nango areqalo qalie bole.

3

Nikodemus a qolo Yesus ombla anjam qaireb

¹ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa nam Nikodemus. A Farisi tamo. A Juda nango gate bei.

² A qolo Yesus aqa areq bosiq minjej, “O Qalie Tamo Koba, iga qalieonum, ni powo tamo bole. Ni Qotei aqaq na bem. Qotei a ni singila emosai qamu manwa ni yeqnum qaji di ni babtqa keresai qamu.”

³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E bole mermqai. Tamo bei a anğro mom bunuj bulosim nambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. Deqa a Qotei unqa keresai.”

⁴ Onaqa Nikodemus na nenemyej, “Tamo a qeliqo di a kiyersim olo aqa ai miligiq aisim anğro mom bulosim nambabqas?”

⁵ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E bole mermqai. Tamo bei a ya na ti Qotei aqa Mondor na ti anğro mom bunuj bulosim nambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai.

⁶ Ningi nungo ai abu nanngo jejamuq dena nambabeqnub deqa ningi mandam tamo unab. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo bei nambabtqas di a mondor ti sqas.

⁷ E ni mermonum, 'Ningi angro mom bunuj bulosib nambaboij.' Ni ijo anjam di qusim prugugetaim.

⁸ Jagwa a segi puyoqnsiq sawa sawaq gileqnaqa ni aqa anjam ato queqnum. Ariya a qabe na kiyo boqnsiq qabiteqnu di ni qaliesai. Tamo kalil Qotei aqa Mondor aqa singila na angro mom bunuj bulosib nambabeqnub qaji nanngi kere dego."

⁹ Onaqa Nikodemus na olo Yesus nenemyej, "Kumbra di kiyersi brantqas?"

¹⁰ Onaqa Yesus na kamba minnej, "Ni Israel nanngo qalie tamo koba. Ni kiyaga ijo anjam endeqa poimosai?"

¹¹ E bole mermqai. Anjam iga qalieonum qaji deqa mareqnum. Kumbra iga uneqnum qaji deqa saeqnum. Ariya ningi gago anjam endi ojosaieqnub.

¹² Endego e mandam qa anjam merngonumqa ningi qusib nungo areqaloq di singilatosai. Deqa e lan qure qa anjam dego merngit ningi kiyersib nungo areqaloq di singilatqab?

¹³ Tamo bei a lan qureq oqosai. E Tamo Angro e segi qujai lan qureq dena mandamq aiyem.

¹⁴ Nami Moses a wadau sawaq di sosisa a amal sigitosiq soqtosisa gaintej. Dego kere e Tamo Angro soqtbosib gaintbqab.

¹⁵ Amqa tamo kalil e qa nanngo areqalo singilatqab qaji nanngi nambile gaigai sqab.

¹⁶ "Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na tamo ungasari kalil mandamq endi unab qaji nanngi tulan qalaqalainjrsiq deqa aqa segi Niri qujai di nanngi enjrej. A endegsi are qalej, 'Tamo ungasari nanngi ijo Angro qa nanngo areqalo singilatqab di nanngi padalqasai. Nanngi nambile gaigai sqab.' Qotei a degsi are qalsiq deqa aqa segi Niri qujai nanngi enjrej.

¹⁷ Qotei a tamo ungasari mandamq endi unab qaji nanngo une qa peginjrqas marsiq aqa Niri qarinyosai. A nanngi elenjam nanngi padalaib deqa osiq aqa Niri qarinyonaq mandamq aiyej.

¹⁸ Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi Qotei na peginjrqasai. Ariya tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilatosaeqnub qaji nanngi Qotei na peginjrqas. Di kiyaga? Nanngi aqa segi Niri qujai aqa nam qa nanngo areqalo singilatosai deqa.

¹⁹ Qotei na tamo ungasari nanngi di peginjrqas di aqa utru agiende. Pulon a mandamq ainaqa nanngi ambru qa arearetnjroqnej. Nanngi pulon qa arearetnjrosaiioqnej. Di kiyaga? Nanngi kumbra uge yoqneb deqa.

²⁰ Tamo ungasari kalil kumbra uge yeqnub qaji nanngi pulon jeuteqnub. Nango kumbra uge di pulon na boleq ataim deqa nanngi pulon aqaq bosaieqnub.

²¹ Ariya tamo ungasari anjam bole dauryeqnub qaji nanngi pulon aqaq beqnub. Boqnsib wau bole bole yeqnabqa tamo nanngi unoqnsib mareqnub, 'Bole, nanngi Qotei aqa singila na wau di yeqnub.' "

Jon yansnjro qaji a Yesus qa anjam palontoqnej

²² Bati bei Yesus aqa angro nanngi ti walwelosib Judia sawaq gileb. Gilsib dia sosibqa Yesus na tamo ungasari nanngi yansnjroqnej.

²³ Jon yansnjro qaji a Ainon qureq di sosisa a dego tamo ungasari nanngi yansnjroqnej. Ainon qure di Salim qure jojomq di unu. Dia ya koba soqnej deqa tamo ungasari nanngi Jon aqa areq beqnabqa a na yansnjroqnej.

²⁴ Herot na Jon tonto talq di waiyosaisoqnej deqa Jon a kumbra di yoqnej.

²⁵ Bati bei Jon aqa angro qudei nanngi Juda tamo bei ti jejamu yanso kumbra qa anjam na qotoqneb.

²⁶ Osib nanŋi Jon aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, nami tamo ni ombla Jordan ya taqal beiq di sosibqa ni a qa anjam maroqnem qaji bini tamo unŋasari kalil nanŋi aqa areq gileq nabqa a na yansnjreqnu. Nanŋi inoq bosaieqnub.”

²⁷ Onaqa Jon na kamba minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na iga inŋi bei egwasai di iga inŋi bei oqa keresai.

²⁸ Ninŋi segi ijo anjam bei quoqneb. Agi e mernŋoqnem, ‘E Kristus sai. Qotei na e namoqna qarinqbonaq e Kristus bqajqa gam gereiyetem.’

²⁹ Tamo unŋa ban ojqa qaji a segi na unŋa di oqas. Aqa was a lanŋa qalaq di tigelesosimqa tamo unŋa ban ojqa qaji aqa anjam quoqnqas. Qusimqa tulan areboleboleiyqas. Dego kere e bini tulan areboleboleibqo.

³⁰ Kristus aqa ñam tulan kobaqas. Ijo ñam aguq aiqas.” Jon na aqa anŋro nanŋi degsi minjrej.

³¹ Tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inŋi inŋi kalil tulan bunjrejunu. Mandam qaji tamo unŋasari nanŋi mandam endeqa kumbra yoqnsib anjam mareqnub. Ariya tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inŋi inŋi kalil tulan bunjrejunu.

³² Kumbra a uneqnu qaji a deqa saeqnu. Anjam a queqnu qaji di a na babtosiq mareqnu. Ariya mandam qaji tamo unŋasari nanŋi aqa anjam di ojosaieqnub.

³³ Tamo unŋasari Yesus aqa anjam di ojeqnub qaji nanŋi a qa nanŋo areqalo singilatoqnsib mareqnub, “Bole, Qotei a anjam bole qa utru.” Nanŋi degsi mareqnub.

³⁴ Tamo Qotei na qarinyej qaji a Qotei aqa anjam babtosiq mareqnu. Di kiyaaq? Qotei na aqa Mondor a torei yekritej deqa. A na aqa Mondor potosiq taqal bei segi Yesus yosai.

³⁵ Abu na aqa segi Niri qalaqalaiyeqnu deqa a na inŋi inŋi kalil aqa banq di atelenej.

³⁶ Tamo unŋasari Qotei aqa Niri qa nanŋo areqalo singilateqnub qaji nanŋi nambile gaigai sqab. Ariya tamo unŋasari Qotei aqa Niri aqa anjam dauryqa urateqnub qaji nanŋi nambile itqasai. Qotei aqa minjin nanŋoq di sqas.

4

Yesus a Samaria unŋa bei wo anjam maroqneb

¹⁻³ Farisi nanŋi endegsib queb, “Yesus a Jon bunyosiqa tamo unŋasari tulan gargekoba yansnjreqnaqa nanŋi a dauryeqnub. Jon a tamo gargekoba yansnjrosaieqnu.” Farisi nanŋi degsi queb. Bole, Yesus a segi na tamo unŋasari nanŋi yansnjrosaioqnej. Aqa anŋro nanŋi na yansnjroqneb. Tamo Koba Yesus a qalieej, Farisi nanŋi degsi queb. Deqa a Judia sawa uratosiqa olo Galili sawaq gilej.

⁴ A gam dauryosiqa Samaria sawa amble potosiqa walwelosiq gilej.

⁵ Gilsiq Samaria nanŋo qure kiñala bei aqa ñam Sikar di brantej. Qure qalaq di mandam mutu bei soqnej. Mandam mutu di Jekop a nami aqa niri Josep yej.

⁶ Ya uyqajqa sub dia soqnej. Ya sub di Jekop a nami bogej qaji. Yesus a walwelosiq qanam jige sen bati 12 onaqa aqa jejamu asgiyonaqa aqaratqa osiqa ya sub qalaq di awoej.

⁷⁻⁸ Onaqa aqa anŋro nanŋi inŋi awaiyqa marsib qure miligiq aiyej. Aiyeq nabqa Samaria unŋa bei a ya tugwajqa bej. Bonaqa Yesus na minjej, “Ya gamban tigsim e anaibe.”

⁹ Onaqa Samaria unŋa dena Yesus kamba minjej, “Ni Juda tamo. E Samaria unŋa. Deqa ni kiyaaq e merbonum, ‘Ya gamban tigsim e anaibe?’” Unŋa na degsiqa Yesus minjej. Di kiyaaq? Juda nanŋi Samaria nanŋi ti koba na anjam marosaieqnub.

¹⁰ Onaqa Yesus na unŋa di minjej, “Ni inŋi bole Qotei na lanŋa emqajqa di qalieosim qamu tamo ni na ya tigsim anaiyqajqa mermqo qaji a qa poimqo qamu ni e merbimqa nambile gaigai sqajqa ya anaimonum qamu.”

¹¹ Onaqa uña dena minnej, “O Tamo Koba, ni ya tugwajqa gamban saiqoji. Ya sub endi tulan guma koba. Deqa ni qabe na nambile gaigai sqajqa ya di oqam?”

¹² Gago moma utru Jekop a nami ya sub endi bogsiqa gago moma nangi enjrej. A sub endena ya uyoqnej. Aqa angro nangi ti aqa makau ti aqa kaja ti nangi dego sub endena ya uyoqneb. Ni na gago moma utru Jekop bunyqam kiyo?”

¹³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Tamo nangi sub endena ya uyoqnqab di nangi olo bunu ya qarnjroqnqas.

¹⁴ Ariya e na tamo nangi ya anainjrqai di nangi bunu ya qarnjrqasai. Ya e na anainjrqai di nangi uyibqa nango are miligiq di ya ani bul polyoqnmqa nangi nambile gaigai sqab.”

¹⁵ Onaqa uña dena Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni na ya di anaibimqa e olo ya qarboqnqasai. Amqa e olo bosiy sub endena ya tugoqnqasai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minnej, “Ni mati aisim ino gumbulun metosim ningi ombla endeq boiy.”

¹⁷ Onaqa uña na minnej, “E gumbulun saiqoji.” Onaqa Yesus na minnej, “Ni gumbulun saiqoji di kere maronum.

¹⁸ Ni nami gumbulun 5 osim uratnjrem. Ariya tamo ni bini ombla unum qaji di ino gumbulun sai. Deqa ino anjam di bole.”

¹⁹ Onaqa uña dena minnej, “O Tamo Koba, ni anjam di ubtosim merbonum deqa e poibqo, ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.

²⁰ Gago moma nangi nami manaq endi korooqnsib Qotei qa louoqneb. Ariya Juda nangi mareqnub, ‘Qotei qa louqajqa sawa qujai agi Jerusalem.’ ”

²¹ Onaqa Yesus na olo minnej, “O uña, e ni anjam bei mermit ni qusim poimeme. Anjam agiende. Bati bei brantimqa manaq endi ningi Abu qa louoqnqasai. Jerusalem dia dego ningi Abu qa louoqnqasai.

²² Ningi Samaria qaji. Deqa ningi Abu qa loueqnub qaji a qa geregere poingosai. Ariya iga Juda qaji. Deqa iga Abu qa loueqnum qaji a qa geregere poigeqnu. Di kiyaqa? Abu na tamo ungasari nangi elenqajqa utru agi Juda iga segi.

²³ Ariya bati bei brantimqa tamo nangi Mondor na ti anjam bole na ti Abu qa louoqnqab. Osib nango lou dena nangi Abu qa bole louoqnqab. Yim Abu a nangi qa tulan areboleboleiyqas. Bati di agi brantqo.

²⁴ Qotei a segi Mondor. Deqa tamo nangi Qotei qa louqa oqnsib Mondor na ti anjam bole na ti louoqnqab di nangi Qotei qa bole louoqnqab.”

²⁵ Onaqa uña dena Yesus minnej, “E qalie, Mesaia a bqas.” “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.” Osiqa Yesus minnej, “Mesaia a bosimqa Qotei aqa anjam kalil ubtosim mergekritqas.”

²⁶ Onaqa Yesus na minnej, “Mesaia agi e segi. Aqo ombla anjam mareqnum.”

²⁷ Yesus a uña degsi minjnaqa aqa angro nangi olo qureq na bosibqa a uña de wo anjam mareqnab unsibqa tulan prugugeteb. Ariya nangi Yesus nenemyosai, “Ni kiyaqa uña de wo anjam mareqnub?” Degyosai.

²⁸ Onaqa uña dena aqa ya nobu uratosiqa olo qure miligiq aisiqa tamo ungasari nangi minjrej,

²⁹ “Ningi bosib tamo di uniy. E kumbra nami yoqnem qaji di a na ubtekritqo. Tamo di a Kristus kiyo?”

³⁰ Degsi minjrnaqa nangi qure uratosib Yesus unqajqa beb.

³¹ Beqnabqa Yesus aqa angro nangi na minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni bosim ingi uye.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo ingi uyo bei unu di ningi qaliesai.”

³³ Onaqa aqa angro nangi aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Tamo bei na ingi bei osi bosiq anaiyqo kiyo?”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei e qarinqbej qaji aqa areqalo e dauryosiy aqa wau kobotqai. Ijo ingi uyo bole agide.

³⁵ “Ningi mareqnu, ‘Bai qolqe koboeqnaqa ingi melieqnu.’ Ningi degsib mareqnu. Ariya e na ningi yawo anjam bei endegsi merngwai. Ningi ingi wauq di nam atsib ingi meliosiq unu di unqab.

³⁶ Tamo ingi meli gentoqnsib koroiyeqnu qaji nanqi awai eqnu. Nango awai agi nanqi nambile gaigai sqab. Deqa tamo nanqi ingi yageqnu qaji ti tamo nanqi ingi meli genteqnu qaji ti koba na areboleboleinjraqas.

³⁷ Deqa anjam endi bole, ‘Tamo bei na ingi yagwas. Olo tamo bei na ingi meli gentqas.’

³⁸ E ningi qarinqonumqa gilsib wau ningi na wauosai qaji dena ingi elenqnu. Tamo qudei nanqi nami waukobaeb. Ariya ningi laja gilsib ingi elenqnu.”

³⁹ Unja dena Samaria tamo ungasari gargekoba qure dia soqneb qaji nanqi Yesus qa sainjrnaq qusibqa Yesus qa nango areqalo singilateb. Di kiyaga? Unja na minjrej, “Kumbra kalil e nami yoqnem qaji di tamo dena ubtekritqo.”

⁴⁰ Degsi minjrnaq qusibqa Yesus aqa areq bosib minjeb, “Ni gago qureq endi iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa Yesus a bati aiyel nango qureq di soqnej.

⁴¹ Sosiqa Qotei aqa anjam palonteqnaqa tamo ungasari gargekoba nanqi aqa anjam quoqnsib poinjreqnaqa a qa nango areqalo singilatoqneb.

⁴² Deqa nanqi na unja di minjeb, “Ni Yesus qa anjam mergonam qusim gago areqaloq di singilatem. Singilatosim sonamqa a segi na olo anjam mergwo qusim turtosim gago areqalo a qa tore singilatonum. Osim deqa iga endegsi poigwo, ‘Bole, Yesus a na qujai tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanqi elenqas.’ ”

Yesus na Rom nango tamo gate aqa niri boletej

⁴³ Onaqa bati aiyel koboonaqa Yesus a qure di uratosiqa walwelosiq Galili sawaq gilej.

⁴⁴ A segi nami endegsi marej, “Qotei aqa medabu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nanqi aqa anjam quetqa asginjraqas. Deqa a qure dia nam saiqoji sqas.”

⁴⁵ Yesus a Galili sawaq di brantonaga tamo ungasari sawa dia soqneb qaji nanqi a qa tulan areboleboleinjrej. Di kiyaga? Nami Juda nango yori bati koba qa Yesus a Jerusalem dia manwa babteqnaq nanqi unoqneb deqa.

⁴⁶ Ariya Yesus a olo Kana qureq aiyej. Qure di agi Galili sawaq di unu. Qure dia nami Yesus a ya bulyonaqa wain babej. Aisiq di sonaga Kaperneam qureq di Rom nango mandor aqa tamo gate bei aqa niri makobaiyonaq neiesoqnej.

⁴⁷ Deqa tamo gate di Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di soqnej di qusiqa walwelosiq aqa areq aisiq pailiosiq minjej, “O Tamo Koba, ijo angro a moiqa laqnu. Deqa ni bosim a boletime.”

⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo di minjej, “Ningi ijo manwa bei nungo namdamu na unqasai di ningi e qa nungo areqalo singilatqasai.”

⁴⁹ Onaqa tamo dena olo Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni boqujat. Ijo angro a moiyo uge.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Ni gile. Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” Onaqa a Yesus aqa anjam di qusiqa bole qa marsiq gilej.

⁵¹ A gileqnaqa aqa kangal tamo qudei nanqi aqa talq dena bosib gamq di turossib minjeb, “Ino angro a boleossiq nambile unu.”

⁵² Onaqa a na nenemnjrej, “Sen bati gembu a boleqo?” Onaqa minjeb, “Ya qanam sen bosiq ingi uyo bati tinjyonaqa aqa jejamu kanjan koboonaqa a boleej.”

⁵³ Degsi minjnabqa a qalieej, sen bati deqa tintin Yesus na minjej, “Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” A degsi qalieossiq deqa a Yesus qa aqa areqalo singilateb. Tamo kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanqi dego Yesus qa nango areqalo singilateb.

⁵⁴ Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di sosisa bati deqa a manwa di yej. A nami Galili sawaq di manwa bei yosaiognej. Aqa manwa qujai nami yej qaji agi a ya bulyonaq wain babej.

5

Yesus a ma tamo bei boletej

¹ Bati bei Yesus a Juda nango yori bati koba unqa marsiqa Jerusalem aiyej.

² Jerusalem dia ya kuru bei soqnej. Ya kuru di kaja nango siranme qalaq di soqnej. Ya kuru di aqa ñam Betesda. Di Hibru anjam na mareqnub. Ya kuru areqsi jagwa oqajqa tal kiñilala 5 soqneb.

³ Tal dia tamo ma ti, tamo ñam qandimo, tamo singa uge, tamo jejamu lainjro qaji tulan gargekoba soqneb. Nangi ya anñilqajqa tarinjoqneb.

⁴ Bati qudei Tamo Koba aqa lan angro ya kuru miligiq aiyoqnsiqa ya enteqnaqa anñiloqnej. Ya anñiloqnimqa tamo a namo yaq aiqas qaji aqa ma koboqas. Utru deqa nangi ya anñilqajqa tarinjoqneb.

⁵ Ariya bati deqa tamo bei wausau 38 ma ti soqnej qaji a dia tarinjoqnej.

⁶ Onaqa Yesus na tamo di ñeiesonaq unsiqa a bati olekoba ma de ti soqnej di qalieosiqa nenemyej, “Ni boleqajqa are unu e?”

⁷ Onaqa minnej, “O Tamo Koba, ya anñiloqnimqa tamo yai na e aqaryaibosim urur yaq osi aiqas? Tamo dego bei sosai. E aiqa yeqnam ma tamo qudei nangi e bunboqnsib namo yaq aiyeqnub.”

⁸ Onaqa Yesus na minnej, “Ni tigelosim ino sapera qoboiosim walwel.”

⁹ Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa jejamu boleonaqa a tigeloqujatosiq aqa sapera qoboiosiq walwelosiq gilej.

Bati di Juda nango yori bati.

¹⁰ Deqa Juda tamo kokba nangi na tamo boleej qaji di unsib minjeb, “Bini yori bati. Iga wauqa getento. Deqa ni ino sapera qoboiyaim.”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo e boletbqo qaji a na merbqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel.’ ”

¹² Degsi minjrnaqa nangi na nenemyeb, “Tamo yai na ni mermqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel?’ ”

¹³ Onaqa a na minjrej, “Tamo e boletbqo qaji aqa ñam di e qaliesai.” A nangi degsi minjrej. Di kiyaaq? Tamo gargekoba sonab Yesus a nango ambleq na ulanej.

¹⁴ Onaqa nebeonaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiq tamo di itosiq minnej, “Ni que. E ni boletmonum deqa ni olo une bei ataim. Gulbe kobaquja bei ino jejamuq di olo branto uge.”

¹⁵ Onaqa tamo di aisiqa Juda tamo kokba nangi minjrej, “Tamo e boletbej qaji agi Yesus.”

¹⁶ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus ugeugeiyqajqa maroqneb. Di kiyaaq? A manwa di yori bati qa yoqnej deqa.

¹⁷ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo Abu a nami gaigai wauoqnej agi bini wauoqn-siq unu. Deqa e dego waueqnum.”

¹⁸ Onaqa Juda tamo kokba nangi Yesus aqa anjam di qusibqa nangi a qalib moiqaqqa torei singilaoqneb. Di kiyaaq? A yori bati segi gentosai. A dego marej, “Qotei a ijo Abu.” Aqa anjam dena a segi qa marej, “Aqo Qotei wo ombla kerekere.”

Yesus a Qotei aqa Niri

¹⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E Qotei aqa Niri. E ijo segi areqalo na kumbra bei yqa keresai. Kumbra ijo Abu na yeqnaq e uneqnum qaji di e dego yeqnum.”

²⁰ E ijo Abu aqa Niri. Deqa a na e qalaqalaiboqnsiqa kumbra kalil a yeqnu qaji di e olo osorbeqnu. Bunuqna a kumbra tulan singila kokba dego osorboqnqas. Yim ningi unsib tulan prugwab.

²¹ Ijo Abu na tamo moreño qaji nangi olo nambile enjroqnsiqa subq na tigeltnjreqnu. Deqa e Qotei aqa Niri e kamba dego ijo segi areqalo na tamo nangi nambile enjreqnum.

²² Ijo Abu na tamo nanngo une qa nangi peginjrosaieqnu. Wau di a na e ebej. E Qotei aqa Niri deqa e na tamo nanngo une qa nangi peginjreqnum.

²³ E wau di yeqnum. Di kiyaaqa? Tamo kalil nangi ijo ñam soqtetboqnqajqa deqa. Agi nangi ijo Abu aqa ñam soqteqnub dego kere. Tamo a ijo ñam soqtetbosaieqnu di a ijo Abu e qarinqbej qaji aqa ñam dego soqtosaieqnu.

²⁴ “E bole merngwai. Tamo a ijo anjam qusim ijo Abu e qarinqbej qaji a qa aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas. Deqa e aqa une qa pegiyqasai. A moiyo gam uratosim olo nambile oqas.

²⁵ “E bole merngwai. E Qotei aqa Niri. Bati bei brantimqa tamo ungasari moreño qaji nangi ijo kakro qusib nambile oqab. Bati di agi brantqo.

²⁶ Ijo Abu a segi nambile qa utru. E aqa Niri. A na e singila ebej deqa e dego nambile qa utru.

²⁷ E Tamo Angro unum deqa ijo Abu na e singila ebej. Singila dena e na tamo ungasari nanngo une qa peginjreqnum.

²⁸ Ningi ijo anjam di qusib tulan prugaib. Bati bei brantimqa tamo ungasari kalil subq di unub qaji nangi ijo kakro quqwab.

²⁹ Qusib olo sub uratosib tigelqab. Tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nangi tigelosib nambile sqab. Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi tigelabqa e na nangi peginjrsiy padaltnjrqi.

Tamo qudei na Yesus aqa ñam ubteqnub

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “E ijo segi areqalo na wau bei yqa keresai. Ijo Abu na e anjam merbeqnaq quoqnsim tamo ungasari nangi peginjreqnum. E kumbra tintin na nangi peginjreqnum. E ijo segi areqalo dauryosaieqnum. Ijo Abu e qarinqbej qaji aqa areqalo dauryeqnum.

³¹ “E segi na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di tamo nangi bole qa maraib.

³² Tamo bei unu agi Qotei. A dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiq mareqnu. E qalieonum, anjam a mareqnu qaji di bole.

³³ “Ningi na tamo qudei qarinqjnab Jon aqaq gilnabqa a anjam bole ubtosiq minjro-qnej.

³⁴ Bole, mandam tamo bei na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtqa keresai. Ariya Qotei na ningi elenqajqa deqa e ningi Jon qa merngonum.

³⁵ Jon a nam pulon bul sosiqa tamo ungasari nangi suwantnjreqnaqa ningi aqa suwanjoq di sokiñalayoqnsib areboleboleingqnej.

³⁶ “Ijo anjam e ubtosim mareqnum qaji di anjam kobaquja. Anjam dena Jon aqa anjam tulan bunyejunu. Di kiyaaqa? Wau kalil ijo Abu na ebej qaji di e yeqnam tamo ungasari nangi unoqnsib endegsi poinjreqnu, bole, ijo Abu na e qarinqbonaqa bem.

³⁷ Ijo Abu e qarinqbej qaji a e qa anjam ubtosiq mareqnu. Ariya ningi aqa kakro nami quosaioqneb. Aqa ulatamu dego ningi nami unosaioqneb.

³⁸ Qotei aqa anjam dego nunngo are miligiq di sosai. Tamo Qotei na qarinyonaq mandamq aiyej qaji aqa anjam ningi nunngo areqaloq di singilatosaieqnub.

³⁹ “Bole, ningi Qotei aqa anjam nenngrenq di unu qaji di sisiyoqnsib peleiyeqnub. Ningi are qaleqnub, anjam dena ningi nambile gaigai sqab. Ariya anjam di e ubtosiq mareqnu.

⁴⁰ Ningi kiyaaqa nambile oqajqa are qaloqnsib olo ijoq bqajqa urateqnub?

⁴¹ “E mandam tamo nanngoq dena ñam koba osaieqnum.

⁴² Ariya e ningi qa qalieonum. Nunngo are miligiq di ningi Qotei qalaqalaiyosaieqnub.

⁴³ E ijo Abu aqa ñam na bonamqa ningi ijo anjam osai. Tamo bei aqa segi ñam na bqas di ningi aqa anjam oqujatqab.

⁴⁴ Ningi nungo segi was nanqoq dena ñam koba oqajqa are qaleqnub. Ariya ningi Qotei aqaq dena ñam koba oqajqa are qalosaieqnub. Qotei agi a segi qujai Qotei bole. Ningi kumbra degyeqnub deqa ningi kiyersib e qa nunqo areqalo singilatqab? Di keresai.

⁴⁵ “E ijo Abu aqa ñamdamuq di nunqo une qa mernqwai edegaib. Nunqo une qa mernqwaiqa tamo qujai agi Moses. Ningi are qaleqnub, Moses a na ningi aqaryainqwas. Di sai.

⁴⁶ Ningi Moses aqa anjam nunqo areqaloq di singilateqnub qamu ijo anjam dego nunqo areqaloq di singilateqnub qamu. Di kiyaaqa? Moses a nami e qa anjam nenqrenyej.

⁴⁷ Ningi Moses aqa anjam nami nenqrenyej qaji di nunqo areqaloq di singilatosieqnub deqa ningi kiyersib ijo anjam dego nunqo areqaloq di singilatqab? Di keresai.”

6

Yesus a tamo 5,000 nanqi ingi anainjrej

¹ Bati bei Yesus a Galili ya agu taqal beiq gilej. Ya agu di yuwal bul tulan kobaquja. Ya agu di aqa ñam bei Taiberias ya agu.

² Yesus a tamo mainjro qaji nanqoq di manwa babteqnaqa tamo unqasari tulan gargekoba nanqi unoqneb. Deqa a ya agu taqal beiq gileqnaqa nanqi a dauryosib giloqneb.

³ Bati di Yesus na aqa anqro nanqi joqsiqa koba na manaq oqsibqa mana goge dia awesoqneb.

⁴ Qotei a nami Israel nanqi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanqi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej.

⁵ Deqa Yesus a ñam atsiqa tamo unqasari tulan gargekoba a dauryosib aqa areq beqnaqqa unjrsiqa Filip nenemyej, “Iga qabe na ingi awaiyosim tamo unqasari kalil di anainjronam kereqas?”

⁶ Filip a kamba Yesus kiyersi minjim quqwajqa deqa Yesus na laña nenemyej. Yesus a kumbra kiye yqas di a segi nami qalieej.

⁷ Onaqa Filip na kamba Yesus minjej, “Tamo unqasari nanqi di tulan gargekoba. Iga 200 kina osim dena ingi awaiyosim ingi kiñala kiñala anainjrqom di tulan kereqasai.”

⁸ Onaqa Yesus aqa anqro bei Andru di Saimon Pita aqa was a na Yesus minjej,

⁹ “Anqro wala bei unu. A bem 5 qe kiñilala aiyel ojejunu. Ingi di dego tamo unqasari gargekoba endi anainjrqom di tulan kereqasai.”

¹⁰ Onaqa Yesus na aqa anqro nanqi minjrej, “Ningi na tamo unqasari kalil nanqi minjribqa mandamq di awoeleneb.” Sawa dia ñin koba soqnej deqa Yesus aqa anqro nanqi na tamo unqasari minjrnabqa kalil ñinq di awoeleneb. Tamo awoeleneb qaji sisiyeb 5,000.

¹¹ Awoonabqa Yesus na bem ti qe ti di osiqa Qotei pailyosiqa tamo unqasari awoeleneb qaji nanqi jeisi anainjreqnaq uyoqneb. Uynab kalil menetnjrej.

¹² Menetnjrnaqa Yesus na aqa anqro nanqi minjrej, “Ningi ingi oto kalil koroiyiy. Oto bei urataib.”

¹³ Degsi minjrnabqa nanqi bem 5 aqa oto kalil tamo unqasari nanqi urateleneb qaji di koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqeleneb.

¹⁴ Onaqa tamo unqasari kalil nanqi Yesus aqa manwa di unsib maroqneb, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim mandamq aiqajqa marej qaji agi a di.”

¹⁵ Onaqa Yesus a nanqo anjam di qusiqa endegsi qalieej, “Nanqi bosib e ojsib e nango Mandor Koba atqajqa are qaleqnub.” A degsi qalieosiq deqa a sawa di uratosiqa a segi manaq oqsiq di soqnej.

Yesus a ya banqaq na walwelej

¹⁶ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa angro nanngi alile aiyebe.

¹⁷ Alile aisib qobun bei gogetosib qobun suweiyosib gileb. Nanngi mareb, “Iga ya agu taqal beiq gilsim Kaperneam qureq di tiryqom.” Nanngi degsib marsib gileb. Qoloonaga Yesus a nanngoq bosaisoqnej.

¹⁸ Nanngi ya agu ambleq di gileqnabqa jagwa koba tigelosiqqa ya korkortosiqqa nanngi pulutnjrej.

¹⁹ Nanngi 5 o 6 kilomita oyoosib gileqnabqa Yesus a ya bangaq na walwelosiqqa nanngi daurnjrsiq gilej. Gilsiq qobun jojomyonaga nam ateb di a ya bangaq na walwelosiq beqnaqa unsib ulakobaeb.

²⁰ Deqa a na minjrej, “Endi e beqnum. Ulaaib.”

²¹ Degsi minjrnaqa nanngi areboleboleinjrnaqa a metonab qobun gogetej. Onaga qobun a ururosiaq sawa nanngi gilqajqa mareb qaji di tiryej.

Tamo ungasari nanngi Yesus qa namoqnebe

²² Nebeonaqa tamo ungasari qudei nanngi ya agu taqal beiq di soqnebe. Nanngi qalie, ya bilaq qobun qujai segi dia tiryosiq soqnej. Yesus aqa angro nanngi qobun di gogetosib gileb. Yesus a nanngi koba na qobun di gogetosai.

²³ Ariya tamo ungasari nanngi alile di sonabqa qobun qudei Taiberias qureq dena beb. Bosib sawa Tamo Koba Yesus a pailyosiq nanngi ingi anainjrej qaji sawa jojomq di tiryebe.

²⁴ Yesus aqa angro nanngi ti di sosai. Tamo ungasari nanngi degsi unsibqa qobun di gogetosib gilsib Kaperneam qureq di Yesus qa namoqnebe.

Yesus a segi nambile qa bem uyo bole

²⁵ Ariya nanngi ya agu taqal beiq di Yesus itosib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni sen bati gembu endeq bem?”

²⁶ Onaga Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E manwa babteqnam ningi unoqnebe ningi deqa are qalsib e qa namosai. E ningi bem anaingonam uynab menetngej ningi deqa are qalsib e qa nameqnub.

²⁷ Jexamu qa ingi a koboqas. Ningi ingi deqa wauaib. Nambile gaigai sqajqa ingi deqa ningi wauoqniy. Ingi di e na ningi anaingit uyqab. E Tamo Angro. Ijo Abu Qotei na e giltbej.”

²⁸ Onaga nanngi na kamba Yesus nenemyeb, “Iga Qotei aqa wau kiye yoqnqom?”

²⁹ Onaga Yesus na minjrej, “Qotei aqa wau agi merngwai. Ningi tamo Qotei na qarinyej qaji a qa nungo areqalo singilatiy. Tamo di agi e segi.”

³⁰⁻³¹ Onaga nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa olo nenemyeb, “Ni manwa kiye babtini iga unsim ni qa gago areqalo singilatqom? Nami gago moma nanngi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqnebe. Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, ‘Moses a lan qure qa bem tamo ungasari nanngi anainjreqnaq uyoqnebe.’ Deqa ni wau kiye yim iga unsim ni qa poigim gago areqalo ni qa singilatqom?”

³² Onaga Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Bem Moses na tamo ungasari nanngi anainjrej qaji di lan qure qa bem bolesai. Bem Ijo Abu na ningi anaingoqnqas qaji di lan qure qa bem bole.

³³ Bem di Qotei aqa segi bem. Bem di lan qureq dena mandamq aisiq tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi nambile enjreqnu.”

³⁴ Onaga nanngi na Yesus minjrej, “O Tamo Koba, bati gaigai bem di anaigoqne.”

³⁵ Onaga Yesus na minjrej, “E segi nambile qa bem uyo bole. Deqa tamo bei a ijoq bqas di a bunu mamyqasai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a bunu ya qaryqasai dego.

³⁶ “Ningi nungo namdamu na e nubeqnub. Ariya ningi e qa nungo areqalo singilatosaieqnub. E nami degsi merngem.

³⁷ Ningi quiy. Tamo ungasari kalil Qotei na e ebej qaji nanngi ijoq boqnqab. Tamo ungasari ijoq bqab qaji nanngi di e na olo winjrqa keresai.

³⁸ E ijo segi areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyosai. Abu e qarinbej qaji aqa areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyem.

³⁹ Abu e qarinbej qaji aqa areqalo agiende. Tamo ungasari a na ebej qaji bei e uratit padalqasai. E nanngi kalil diño bati qa olo subq na tigeltnjrqai.

⁴⁰ Od, ijo Abu aqa areqalo agiende. Tamo ungasari kalil e nuboqnsib e qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi nambile gaigai sqab. Diño bati qa e na nanngi olo subq na tigeltnjrqai. E Qotei aqa Niri unum deqa e kumbra di yqai.”

⁴¹ Onaqa Juda nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa nanngi a qa ugeosib yomuogneb. Di kiyaga? A marej, “E segi bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji.”

⁴² Nanngi a qa yomuognsib maroqneb, “Tamo di Yesus. A Josep aqa niri. Aqa ai abu nanngi qa iga qalie bole. A kiyaga marqo, ‘E lan qure uratosim mandamq aiyem?’”

⁴³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi e qa lanja lanja njirinoqnaib.

⁴⁴ Tamo bei aqa segi areqalo na ijoq bqa keresai. Ijo Abu e qarinbej qaji a na tamo bei aqa are tigeltetim ijoq bqas. Yim diño bati qa e na olo subq na tigeltqai.

⁴⁵ Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi nami anjam endegsib nengrenyeb, ‘Qotei na tamo kalil nanngi anjam plaltosim minjroqnqas.’ Anjam degsib nengrenyeb. Deqa tamo kalil ijo Abu aqa anjam quoqnsib a qa poinjreqnu qaji nanngi ijoq boqnqab.

⁴⁶ “Tamo bei a ijo Abu aqa ulatamu unosai bole sai. E segi qujai ijo Abu aqa ulatamu unem. Agi e nami Qotei aqaq dena mandamq aiyem.

⁴⁷ E bole merngwai. Tamo a e qa aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas.

⁴⁸ E segi nambile qa bem uyo bole.

⁴⁹ Nami nungo moma nanngi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Bunuqna nanngi kalil morenkekriteb.

⁵⁰ Ariya e segi qujai bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo ungasari nanngi bem di uyqab di nanngi morenqasai.

⁵¹ E segi nambile qa bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo bei a bem di uyqas di a nambile gaigai sqas. Bem di agi ijo jejamu. E na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi ijo jejamu anainjrit uyqab. Uysib nanngi nambile sqab.”

⁵² Onaqa Juda nanngi Yesus aqa anjam di qusib segi segi anjam na qotoqnsib maroqneb, “Tamo di a kiyersim aqa jejamu iga anaigim uyqom?”

⁵³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E Tamo Angro. Deqa ningi ijo jejamu ti ijo len ti uyqasai di ningi nambile sqasai.

⁵⁴ Tamo nanngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqab di nanngi nambile gaigai sqab. Deqa diño bati qa e na nanngi olo subq na tigeltnjrqai.

⁵⁵ Ijo jejamu di ingi uyo bole. Ijo len di ya uyo bole.

⁵⁶ Tamo nanngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqab di nanngi e beterbesqab. E dego nanngi beternjresqai.

⁵⁷ Ijo Abu nambile unu qaji a na e qarinbej deqa aqa singila na e dego nambile unum. Dego kere tamo nanngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqab di nanngi ijo singila na nambile sqab.

⁵⁸ E segi bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Nungo moma nanngi nami bem uyoqneb dego sai. Nanngi bem uyoqnsib olo morenoqneb. E segi bem uyo bole. Deqa tamo nanngi bem bole di uyqab di nanngi morenqasai. Nanngi nambile gaigai sqab.”

⁵⁹ Yesus a Kaperneam qureq Juda nanngo Qotei tal miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam di palontosiq tamo ungasari nanngi minjroqnej.

Yesus a segi nambile gaigai sqajqa utru

⁶⁰ Onaqa tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nanngi aqa anjam di qusibqa nanngi gargekoba endegsib maroqneb, “Anjam di gulbe koba. Tamo yai nanngi anjam di poinjrqa kere?”

⁶¹ Degsib maroqnsib Yesus qa yomueqnabqa di qalieosiqa minjrej, “Ijo anjam dena nungo areqalo ugetetngwoqa ningi ijo ñam ulontonub e?”

⁶² E Tamo Angro. Qure e nami soqnem qaji deq olo oqoqnitqa ningi e nubsibqa kiyersib are qalqab?

⁶³ Qotei aqa Mondor a segi na tamo ungasari nanngi nambile enjreqnu. Nungo jejamu na ningi aqaryaingwa keresai. Ijo anjam kalil e ningi merngeqnum qaji endi Mondor aqa anjam. Anjam dena ningi nambile oqab.

⁶⁴ Ariya ningi qudei e qa nungo areqalo singilatosai qneb.” Yesus a nanngi degsi minjrej. Di kiyaaqa? Tamo yai nanngi a qa nango areqalo singilatqasai di a nami qalieej. Bunuqna aqa angro bei na a osim jeu tamo nango banq di atqas di dego a nami qalieej.

⁶⁵ Osiqa minjrej, “Utru deqa e ningi merngonum, ‘Qotei na tamo bei aqa are tigeltetqasai di a ijoq bqa keresai.’ ”

⁶⁶ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari gargekoba a nami dauryoqneb qaji nanngi a dauryqa uratosib jaraiyeb.

⁶⁷ Onaqa Yesus na aqa angro 12 nanngi nenemnjrej, “Ningi dego e uratbosib jaraiqab e?”

⁶⁸ Onaqa Saimon Pita na minnej, “O Tamo Koba, iga ni uratmosim tamo yai aqaq gilqom? Tamo dego bei sosai. Ni segi qujai nambile gaigai sqajqa anjam mergeqnum.

⁶⁹ Iga ni qa gago areqalo singilatosim endegsi qalieonum, Qotei aqa segi Tamo Bole a na nami giltej qaji agi ni qujai.”

⁷⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi na ijo angro 12 ningi giltngem. Ariya nungo ambleq di angro bei a mondor uge ti unu.”

⁷¹ Yesus a Saimon Iskariot aqa njiri Judas a qa degsi marej. Yesus aqa angro 12 nanngi deqaji bei agi Judas. A na bunuqna Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej qaji.

7

Yesus a Jerusalem aiyej

¹ Bati bei Yesus a Judia sawaq di laqajqa uratosiq walwelosiq Galili sawaq di laqnej. Di kiyaaqa? Juda tamo kokba nanngi a qalib moiqaqqa maroqneb deqa.

² Ariya Juda nango yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa utru agiende. Juda nango moma nanngi nami jagwa oqajqa tal gereiyosib osi laqneb.

³ Deqa Yesus aqa was nanngi na minjeb, “Ni Galili sawaq endi saim. Ni tigelosim Judia sawaq aiye. Aisim dia ino manwa babtoqnimqa ino angro nanngi unoqnqab.

⁴ Ni ino manwa boleq atqajqa are soqnim ni uli na yaim. Ni tamo ungasari kalil nango namdamuq di yoqne.”

⁵ Yesus aqa was nanngi a qa nango areqalo singilatosai deqa nanngi degsib misilin anjam minjeb.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo bati kereosaiunu. Ariya bati kalil di nungo bati.

⁷ Mandam tamo nanngi ningi jeutngwa keresai. Ariya nanngi e jeutbeqneb. Di kiyaaqa? E nango kumbra uge uge babetnjreqnum deqa.

⁸ Ningi segi aisib yori bati di uniy. Ijo bati kereosai unu deqa e aiqasai.”

⁹ Yesus na aqa was nanngi degsi minjrsiqa a Galili sawaq di soqnej.

¹⁰ Ariya aqa was nanngi yori bati di unqajqa ainabqa a dego aiyej. A boleq di aiyosai. Tamo nanngi a unaib deqa a loumosiq aiyej.

¹¹ Yori bati di brantonaqa Juda tamo kokba nanngi Yesus qa namoqneb. Namosib maroqneb, “Yesus a qabi unu?”

¹² Onaqa tamo ungasari gargekoba nanngi segi segi niringoqnsib anjam lanja lanja Yesus qa maroqneb. Qudei nanngi maroqneb, “Yesus a tamo bolequja.” Qudei nanngi maroqneb, “Sai. A na tamo ungasari nanngi gisa gisanjreqnu.”

¹³ Nanngi degsib maroqneb. Ariya nanngi Juda tamo kokba nanngi ulainjrsib deqa nanngi Yesus qa boleq di anjam marosaioqneb.

¹⁴ Ariya yori bati gilsiq ambleqyonaa Yesus a segi brantosiqa atra tal miligiq gilsiq dia tamo ungasari nanngi Qotei aqa anjam palontosiqa minjroqnej.

¹⁵ Onaqa Juda tamo kokba nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa nanngi tulan prugugetosib segi segi maroqneb, “Yesus aqa powo kobaquja di qabe na osiqa anjam mareqnu? A nami skul beiq gilosai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam e mareqnum endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarinqej qaji aqa anjam.

¹⁷ Tamo bei a Qotei aqa areqalo dauryqajqa are soqnimqa anjam e mareqnum qaji endi aqa utru a geregere poiyyas. Osim qalieqas, ijo anjam endi Qotei aqaq na bej. E ijo segi areqalo na marosaieqnum. A degsim qalieqas.

¹⁸ Tamo bei aqa segi areqalo na anjam marqas di a aqa segi ñam soqtqa osim deqa anjam marqas. Ariya e Qotei aqa ñam soqtqa are qaleqnum. Agi a na e qarinqej. Deqa e tamo bole. E gisan tamo sai.

¹⁹ “Nami Moses na ningi dal anjam engej. Ariya ningi dal anjam di dauryosaieqnum. Kiyaa ningi e lubsib moiyyotbqa mareqnum?”

²⁰ Onaqa tamo ungasari nanngi na kamba Yesus minjeb, “Mondor uge inoq di unu. Yai na ni lumsim moiyyotmqa mareqnu?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E manwa qujai babtem deqa ningi kalil prugugeteqnum.

²² Ariya ningi are qaliy. Moses a ningi mulun engej deqa nungo angro mel nanngi mulun waiyya bati bosiq yori bati tintineqnu di ningi yori bati qa nanngi mulun breinjreqnum. Bole, Moses a mulun qa utru sai. Nungo moma nanngi mulun qa utru.

²³ Ningi Moses aqa dal anjam dauryqa maroqnsib yori bati qa nungo angro mel nanngi mulun breinjreqnum. Ariya e yori bati qa tamo qujai aqa jejamu boletonamqa ningi unsibqa kiyaa e qa niringeqnum?

²⁴ Ningi lanja namdamu na ijo kumbra tenemtaib. Geregere ijo kumbra tenemtosib bole qa maroqniy.”

Yesus a tamo yai?

²⁵ Bati deqa tamo ungasari qudei Jerusalem di soqneb qaji nanngi segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyo Juda gate nanngi na qalib moiyyajqa laqnum?

²⁶ Ningi uniy. A boleq di anjam palonteqnaqa nanngi a anjam bei minjosaieqnum. Nanngi qalie kiyo, a Kristus?

²⁷ Kristus a qabe na bqas di tamo bei a qalieqasai. Ariya tamo endi aqa qure utru di iga qalie bole.”

²⁸ Onaqa Yesus a atra tal miligiq di sosisqa a lelenosiqa Qotei aqa anjam palontosiqa tamo ungasari nanngi endegsi minjrej, “Ningi e qa qalie e? E qabe na bem di dego ningi qalie e? Ariya e ijo segi areqalo na bosai. Ijo Abu na e qarinqbonaqaq bem. Ijo Abu a segi anjam bole qa utru. Ningi a qa qaliesai.

²⁹ E a qa qalie bole. E aqaq na bem. A na e qarinqej.”

³⁰ Onaqa Juda tamo kokba nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa nanngi a ojsib tonto talq di waiyya maroqneb. Ariya a ojqa bati kereosaieqnej deqa tamo bei na a ojasai.

³¹ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanngi Yesus qa nanngi areqalo singilatoqneb. Osib maroqneb, “Tamo endi a manwa gargekoba babteqnu. Kristus a bosim tamo endi bunyyqa keresai.”

Farisi nanġi Yesus ojqa mareb

³² Tamo unġasari nanġi Yesus qa anjam degsib mareq nab Farisi nanġi qusibqa atra tamo kokba ti koroosib qaja tamo qudei qarinj n n n nab Yesus ojqa gileb.

³³ Deqa Yesus a endegsi marej, “E ninġi koba na sokiñalayosiy ijo Abu e qarinj bej qaji aqaq olo oqwai.

³⁴ Oqitqa ninġi e qa n n n qab e nubqasai. Qure e sqai di ninġi oqwa keresai.”

³⁵ Onaqa Juda tamo kokba nanġi segi segi maroqneb, “Yesus a qabitimqa iga a unqasai? A Grik nango sawaq oqsim dia Juda tamo qudei ti sosib Grik nanġi anjam plaltosim minjroq n qas kiyo?

³⁶ A marqo, ‘Ninġi e qa n n n qab di ninġi e nubqasai. Qure e sqai di ninġi oqwa keresai.’ Utru kiyafa a degsi marqo?”

Yesus a nambile gaigai sqajqa ya qa marej

³⁷ Ariya yori bati gilsiq kobaqa laqnaqa yori kobaquja brantonaqa Yesus a tigelosiq lalenosiq marej, “Tamo bei a ya qaryimqa ijoq bosim ya uyem.

³⁸ Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di aqa are miligiq na nambile gaigai sqajqa ya oqoqnsim ya ani bul polyoq n qas. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu.”

³⁹ Yesus a ya qa marej di a Mondor Bole sigitosiq yawo anjam marej. A lan qureq oqosaisosiq deqa a n n n koba osaisoqnej. Deqa bati di tamo nanġi a qa nango areqalo singilateb qaji nanġi Mondor Bole di osaisoqneb.

Tamo unġasari nanġi Yesus aqa anjam qusib poaiyeleb

⁴⁰ Onaqa tamo unġasari qudei nanġi Yesus aqa anjam di qusib maroqneb, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim bqajqa marej qaji agi a endi.”

⁴¹ Onaqa qudei maroqneb, “Tamo endi a bole Kristus.” Onaqa qudei maroqneb, “Sai. Kristus a bqas di a Galili sawaq dena bqasai.

⁴² Kristus a Devit aqa len na nambabosim aqa qure utru Betlehem dena bqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nengrenyeb unu.”

⁴³ Tamo unġasari nanġi degsib Yesus qa anjam tititosib nirinosis poaiyeleb.

⁴⁴ Osib nanġi qudei Yesus ojqa mareb. Mareb di tamo bei na a ojsai.

Juda tamo kokba nanġi Yesus qa nango areqalo singilatosai

⁴⁵ Onaqa qaja tamo nanġi olo puluosib atra tamo kokba ti Farisi ti nangoq ainabqa minjreb, “Ninġi kiyafa Yesus ojsib osi bosai?”

⁴⁶ Onaqa qaja tamo nanġi na kamba minjreb, “Iga Yesus aqa anjam quonum di anjam bolequja maroq n n n. Tamo bei nami anjam deqaji marosai oqnej. Deqa iga a ojsai.”

⁴⁷ Onaqa Farisi nanġi na minjreb, “Yesus a ninġi dego gisan gwo e?

⁴⁸ Ninġi uniy. Juda gate bei Yesus qa aqa areqalo singilatosai. Farisi tamo bei dego Yesus qa aqa areqalo singilatosai. Sai bole sai.

⁴⁹ Ariya tamo unġasari lanja lanaj nanġi dal anjam qaliesai deqa nanġi Yesus qa nango areqalo singilateq n n n. Tamo unġasari nanġi di Qotei na torei qorein jrim padalqab.”

⁵⁰ Onaqa Juda gate Nikodemus agi nami Yesus aqaq gilsiq anjam minnej qaji a Farisi nango ambleq di tigelosiq minjreb,

⁵¹ “Gago dal anjam kiyersi unu? Iga tamo bei lanja ojsim aqa une qa pegiyqom e? Sai. Gago dal anjam degsi sosai. Iga mati aqa anjam qusim aqa kumbra geregere qalieqom.”

⁵² Onaqa Farisi nanġi na kamba minjreb, “Ni dego Galili qaji tamo kiyo? Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di geregere peleie. Peleiyim endegsi poimqas, Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a Galili sawaq dena bqasai.”

Unja bei une atej qaji a ojsib Yesus aqa areq osi beb

⁵³ Onaqa koro koboonaqa tamo unġasari kalil nanġi jaraiyosibqa nango segi segi talq gileleneb.

8

¹ Ariya Yesus a Oliv manaq oqej.

² Nobqolo ambru a olo tigelosiq a atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa tamo ungasari kalil nangi aqa areq beqnabqa a awoosiq a Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Ariya unja bei a tamo bei wo une ateqnab tamo qudei na uneb. Unsibqa dal anjam qalie tamo nangi ti Farisi nangi ti minjrnab qusibqa unja di ojsib osi bosib tamo ungasari nango namdamuq di tigelteb.

⁴ Osib Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, unja endi a tamo bei wo une ateqnab tamo qudei na unjronub.

⁵ Ni qalie, Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Unja bei a tamo bei wo une atibqa menin na a qalib moiym.’ Deqa ni kiyersi marqam?”

⁶ Nangi Yesus degsib nenemyeb. Di kiyaa? Nangi a laja are qametib a anjam bei grotimqa qusib a ojqaqqa deqa. Onaqa Yesus a kamba nangi anjam bei minjrosai. A mana qamsiq turuosiq ban gei na mandamq di nengrenyoqnej.

⁷ Onaqa nangi na olo anjam di Yesus nenemyonabqa a tigelosiq minjrej, “Nunjo ambleq di tamo bei une saiqoji unu kiyo? Soqnimqa ningi na minjib a namo menin osim unja di qalem.”

⁸ Osiqa olo turuosiq mandamq di nengrenyoqnej.

⁹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi oqedosib jaraiyeb. Tamo qeli nangi namoosib jaraiyonab qudei bunueb. Osib nangi kalil Yesus uratonab a segi soqnej. Unja di a Yesus aqa ulatamuq di tigelesoqnej.

¹⁰ Onaqa Yesus a olo tigelosiq unja di minjej, “Unja, tamo nangi qabitonub? Ni unime. Tamo bei na ino une qa olo ni mermosai.”

¹¹ Onaqa unja dena Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, tamo bei na ijo une qa olo merbosai.” Onaqa Yesus na minjej, “E dego ino une qa mermqasai. Deqa ni gile. Olo une bei ataim.”

Yesus a pulon bulosiq tamo nangi suwantnjreqnu

¹² Osiqa Yesus na tamo ungasari nangi olo endegsi minjrej, “E mandamq endi pulon bul unum. Tamo a e daurbqas di a ambruq di walwelqasai. A suwanjoq di walweloqnsim nambile gaigai sqas.”

¹³ Onaqa Farisi nangi Yesus aqa anjam di qusib minjeb, “Ni segi ino kumbra ti ino wau ti ubtosim mareqnum. Deqa iga bole qa marqasai.”

¹⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di ningi bole qa marqa kere. Di kiyaa? E qabe na bem di e segi qalie bole. E puluosiy olo qabitqai di dego e qalie. Ariya e qabe na bem di ningi qaliesai. E puluosiy olo qabitqai di dego ningi qaliesai.

¹⁵ Ningi mandam qa kumbra na tamo nangi peginjreqnub. E tamo nangi peginjro-saieqnum.

¹⁶ Ariya e tamo nangi peginjrqai di e kumbra tintin na peginjrqai. Di kiyaa? E segi na tamo nangi peginjro-saieqnum. Ijo Abu e qarinqej qaji a ombla na tamo nangi peginjreqnum.

¹⁷ Nunjo dal anjam bei endegsib nengrenyeb unu, “Tamo aiyel nangi anjam qujai marqab di nango anjam bole brantqas.”

¹⁸ Deqa e segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum. Ijo Abu e qarinqej qaji a dego e ombla ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum.”

¹⁹ Onaqa Farisi nangi na Yesus nenemyeb, “Ino Abu a qabi unu?”

Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi e qa qaliesai deqa ningi ijo Abu qa dego qaliesai. Ningi e qa qalie qamu ningi ijo Abu qa dego qalie qamu.”

²⁰ Yesus a atra tal miligiq di sosiqa anjam degsi plaltosiq marej. A silali ato qaji warum jojomq di awesoqnej. Warum dia tamo nangi Qotei atraiyoqnsibqa silali atoqneb. Yesus ojqa bati kereosaisoqnej deqa tamo bei na a ojasai.

Yesus a marej, “Qure e oqwai di ningi oqwa keresai”

²¹ Onaqa Yesus na tamo ungasari nangi olo endegsi minjrej, “E ningi uratngitqa ningi e qa namqab e nubqasai. Ningi nungo une ti sosib morenqab. Qure e oqwai di ningi oqwa keresai.”

²² Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyaga marqo, ‘Qure e oqwai di ningi oqwa keresai’? A na aqa segi jejamu qalim moiqa kiyo?”

²³ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ningi mandam endena branteb. E lan goge na bem. Ningi mandam qaji tamo. E mandam qaji tamo sai.

²⁴ Deqa ningi e qa nungo areqalo singilatiy. Osib poingem, e segi qujai gaigai degsi unum. Ningi degyqasai di ningi nungo une ti sosib morenqab. Agi e nami ningi degsi merngonum.”

²⁵ Onaqa nangi na Yesus nenemyeb, “Ni tamo yai?” Onaqa Yesus na minjrej, “E nami ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim merngoqnsim agi bini merngeqnum.

²⁶ E anjam gargekoba merngsiy nungo une qa pegingwajqa ijo areqaloq di unu. Ariya ijo Abu e qarinqej qaji a anjam bole qa utru. Deqa anjam kalil a na merbeqnu qaji di e quoqnsim tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi minjreqnum.” Yesus a nangi degsi minjrej.

²⁷ Juda nangi qaliesai, Yesus a Abu qa nangi minjrej.

²⁸ Deqa a na olo minjrej, “Ningi e Tamo Angro soqtbosib gaintbibqa bati deqa ningi poingwas, e segi qujai gaigai degsi unum. Osib qalieqab, e ijo segi areqalo na kumbra bei yosaieqnum. Anjam kalil ijo Abu na merbeqnaq queqnum qaji di segi e mareqnum.

²⁹ Ijo Abu e qarinqej qaji a e ombla sosiqa taqbejunu. E gaigai kumbra kalil a tulan areareteqnu qaji di dauryeqnum. Deqa a na e uratbosaieqnu.”

³⁰ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari nangi qusibqa nangi gargekoba a qa nango areqalo singilateb.

Yesus na iga aqaryaigimqa gago une na iga taqatgwa keresai

³¹ Juda nangi Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi a na endegsi minjrej, “Ningi ijo anjam singila na dauryoqniy. Ningi degyqab di ningi ijo angro tintin sqab.

³² Sosibqa ningi anjam bole geregere qalieqab. Yimqa anjam bole dena ningi aqaryaingimqa ingi bei na ningi ojsim taqatngwa keresai.”

³³ Onaqa nangi na kamba minjeb, “Iga Abraham aqa moma. Iga nami tamo bei aqa kangal tamo sosai. Deqa ni kiyaga mergonum, ‘Ingi bei na ningi ojsim taqatngwa keresai’?”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Tamo kalil une yeqnub qaji nangi une aqa kangal tamo bul unub.

³⁵ Kangal tamo nangi lanja wau tamo unub deqa nangi abu saiqoji. Ariya angro nangi abu ti unub deqa nangi gaigai nango abu ombla sqab.

³⁶ E Qotei aqa Niri deqa e Abu ti unum. Deqa e na ningi aqaryaingitqa nungo une na ningi ojsim taqatngwa keresai bole sai.

³⁷ “E qalie, ningi Abraham aqa moma unub. Ariya ijo anjam nungo are miligiq di sosai. Utru deqa ningi e lubsib moiyoqbqa mareqnub.

³⁸ Kumbra kalil ijo Abu na e osorbeqnu qaji deqa e saeqnum. Ningi dego kumbra kalil nungo abu na osorngeqnu qaji di dauryeqnub.”

³⁹ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa olo kamba minjeb, “Gago abu bole agi Abraham.” Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi Abraham aqa angro unub qamu kumbra Abraham a yoqnej qaji di ningi dego dauryeqnub qamu.

⁴⁰ Ariya ningi dauryosaieqnub. Anjam bole kalil Qotei na e merbeqnaq queqnum qaji di e ningi olo merngeqnam ningi e lubsib moiyoqbqa mareqnub. Abraham a kumbra deqaji yosaioqnej.

⁴¹ Ningi nungo abu aqa kumbra dauryeqnub.” Onaqa nangi na minjeb, “Gago ai nangi laña laña laosib iga nambabtgosai. Gago Abu qujai agi Qotei.”

⁴² Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a nungo Abu qamu ningi e qalaqalaibonub qamu. Di kiyaga? E Qotei aqag na bem deqa. E ijo segi areqalo na bosai. Qotei na e qarinqbonaq bem.

⁴³ “Kiyaga ningi ijo anjam endi poingosai? E merngwai. Ningi ijo anjam quqwa keresai deqa.

⁴⁴ Ningi nungo abu Satan aqa angro sosib aqa areqalo dauryqajqa tulan singilaeqnub. Satan a nami leñ ojo tamo soqnej agi a bini degsi unu. A kumbra bole dauryosaieqnu. A kumbra bole dauryqajqa torei urateqnu. A gisan tamo. A anjam marqas di a gisan anjam segi marqas. A gisan anjam qa utru. A gisan anjam kalil qa abu.

⁴⁵ Ariya e anjam bole palonteqnam ningi ijo anjam nungo areqaloq di singilatosaieqnub.

⁴⁶ Ningi ijo jejamuq di une gametbeqnub e? E anjam bole maritqa ningi kiyaga ijo anjam nungo areqaloq di singilatqasai?

⁴⁷ Tamo ungasari Qotei aqag na beb qaji nangi aqa anjam queqnub. Ningi Qotei aqag na bosai deqa ningi aqa anjam quosaieqnub.”

Yesus a segi qujai gaigai degsi unu

⁴⁸ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Iga bole maronum, ni Samaria qaji tamo. Mondor uge inoq di unu.”

⁴⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Mondor uge ijoq di sosai. E ijo Abu aqa ñam soqteqnam ningi na olo ijo ñam ugetetbeqnub.

⁵⁰ E ijo segi ñam soqtqa are qalosaieqnum. Ijo Abu a segi na ijo ñam soqtetbqa are qaleqnu. Agi a na qujai nungo une qa ningi peginqeqnu.

⁵¹ E bole merngwai. Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai. Sai bole sai.”

⁵² Onaqa Juda nangi na minjeb, “Endego iga qalieonum, mondor uge inoq di unu. Abraham a moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego morejekriteb. Ariya ni maronum, ‘Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai.’

⁵³ Ni gago moma utru Abraham bunyqam kiyo? A moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego morejeb. Deqa ni segi qa kiyersi marqam?”

⁵⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E ijo segi ñam soqteqnum qamu e laña soqteqnum qamu. Ariya ijo Abu na ijo ñam soqtetbeqnu. Agi ningi a qa mareqnub, ‘A gago Qotei.’

⁵⁵ Ningi a qa qaliesai. E segi a qa qalie. E a qa qaliesai degsi marqai di e ningi bul gisan tamo sqai. E a qa qalieosim deqa agi aqa anjam dauryeqnum.

⁵⁶ “Nunگو moma utru Abraham a nami ijo bqajqa bati unqa marsiqa areboleboleiy-onaq soqnej. A unsiqa tulan areboleboleiyej.”

⁵⁷ Onaqa Juda nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ino wausau 50 osaiunu. Ni Abraham unem e?”

⁵⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Abraham a nambabosaisonaqa e segi qujai gaigai degsi unum.”

⁵⁹ Onaqa nangi Yesus aqa anjam di qusibqa minjin oqetnjrnaqa menin elenjosib Yesus menin na qalsib moiyoqbqa yonab a loumosiq atra tal uratosiq ulanej.

9

Yesus a tamo nam qandimo boletej

¹ Yesus a walweloſiq gilsiq gam qalaq di tamo bei ai miligiq na nam qandimo nambabej qaji di awesonaq unej.

² Onaqa Yesus aqa angro nanſi na nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, yai aqa une na tamo di a nam qandimo nambabej? Aqa segi une na kiyo aqa ai abu nanſo une na kiyo?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo di aqa une na sai. Aqa ai abu nanſo une na sai dego. A nam qandimo nambabej di aqa utru agiende. Qotei na a boletimqa tamo unſasari nanſi Qotei aqa wau unsib aqa nam soqtqab. ⁴ Sawa suwanſesoqnimqa ijo Abu e qarinqbej qaji aqa wau yoqnſom. Ambruamqa tamo nanſi wauqa keresai.

⁵ E mandamq endi sosimqa e mandam endeqa pulonj bul unum.”

⁶ Yesus na aqa angro nanſi degsi minjrsiqa mandamq di miseloſiq aqa misel mandam ti ojnaq jagi bulonaq oſiqa tamo di aqa namdamuq di atej.

⁷ Atsiqa qarinqyoſiq minjej, “Ni gilsim ya bei nam Siloam di yal.” “Siloam” di Hibru anjam. Aqa damu, “Qarinqyo.” Onaqa tamo di a gilsiq yalonaqa nam poiyoſonaqa sawa unej. Sawa unſiqa olo puluoſi bej.

⁸ Bonaqa aqa qure qujai nanſi ti tamo nanſi a nami nam qandimo ſoſiqa ſilali qa nijnroqnej qaji nanſi ti a unsibqa mareb, “Tamo nami ſilali qa nijnroqnej qaji agiende kiyo?”

⁹ Onaqa tamo qudei nanſi mareb, “Od, agi a qujai.” Onaqa tamo qudei nanſi mareb, “A sai. Endi tamo bei. Aqa ulatamu tamo nam qandimo aqa ulatamu bul.” Onaqa a segi na minjrej, “Agi e segi.”

¹⁰ Onaqa tamo unſasari nanſi na nenemyeb, “Ni namdamu kiyerſi poimqoqa sawa unonum?”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo bei aqa nam Yesus a na jagi gereiyosiq ijo namdamuq di atsiqa merbqo, ‘Ni gilsim Siloam yaq di yal.’ Degsi merbqoqa e gilsim yalonumqa nam poibqoqa sawa unonum.”

¹² Onaqa tamo unſasari nanſi na olo nenemyeb, “Tamo ni boletmqo qaji a qabi unu?” Onaqa a na minjrej, “A qabitqo kiyo di e qaliesai.”

¹³ Onaqa tamo unſasari nanſi na tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di oſib Farisi nanſoq oſi gileb.

¹⁴ Bati Yesus na jagi gereiyosiq tamo di boletej di Juda nanſo yori bati.

¹⁵ Deqa Farisi nanſi na tamo di endegsib nenemyeb, “Ni namdamu kiyerſi poimqoqa sawa unonum?” Onaqa a na minjrej, “Tamo bei aqa nam Yesus a jagi misel ti bulyoſiq ijo namdamuq di atqoqa e yalonum nam poibqoqa sawa unonum.”

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanſi mareb, “Yesus a yori bati grotqo deqa iga qalieonum, Qotei na a qarinqyoſai.” Ariya Farisi qudei nanſi mareb, “Sai. Une tamo a kiyerſim manſwa deqaji babtqas?” Farisi nanſi anjam deqa njirinſoſib poaiyeleb.

¹⁷ Onaqa nanſi na tamo di olo nenemyeb, “Yesus a ino namdamu boletqo deqa ni a qa kiyerſi are qalonum?” Onaqa a na minjrej, “E are qalonum, a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

¹⁸ Tamo di a nami nam qandimo ſoſiqa olo nam poiyej deqa Juda tamo kokba nanſi areqalo kobaiyeleb. Oſib aqa ai abu nanſi metnjrnab beb.

¹⁹ Bonabqa endegsib nenemnjreb, “Tamo endi nunſo angro e? A bole nam qandimo nambabej e? Boleamqa ninſi na mergibqa iga quqwom. A kiyerſi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu?”

²⁰ Onaqa aqa ai abu nanſi na kamba minjreb, “Di bole, a gago angro. A nam qandimo nambabej di iga qalie.

²¹ Ariya a kiyersi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu di iga qaliesai. Tamo yai na aqa namdamu boletqo di dego iga qaliesai. A tamo boleqo. A segi nenemyibqa a segi na marqas.”

²² Aqa ai abu nangi Juda tamo kokba nangi ulainjrsib deqa anjam degsib minjreb. Juda tamo kokba nangi nami maroqneb, “Tamo bei a marqas, ‘Yesus a bole Kristus,’ degsi marimqa tamo di iga taqal waiyonam a bunu olo Qotei tal miligiq gilqasai.”

²³ Deqa nangi aiyel Juda tamo kokba nangi ulainjrsib minjreb, “A tamo boleqo. A segi nenemyiy.”

²⁴ Onaqa tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di Farisi nangi na olo metonab bonaq minjeb, “Ni Qotei aqa nam soqtosim anjam bole merge. Iga qalieonum, Yesus a une tamo. Ni degsi merge.”

²⁵ Onaqa a na kamba minjrej, “A une tamo kiyo sai kiyo di e qaliesai. Ariya e nami nam qandimo soqnem bini e olo nam poibqoqa sawa uneqnum di e qalieonum.”

²⁶ Onaqa nangi na olo nenemyeb, “Yesus a ni kiyermqo? A kiyersi ino namdamu boletqoqa ni sawa uneqnum?”

²⁷ Onaqa a na kamba minjrej, “E nami merngonum ningi ijo anjam quetbosai. Kiyaqa ololo merngit quqwab? Ningi dego Yesus aqa angro sqajqa are unu e?”

²⁸ Onaqa Farisi nangi na tamo di misilinyosib minjeb, “Ni Yesus aqa angro. Iga Moses aqa angro.

²⁹ Iga qalie, Qotei a bole Moses anjam minjoqnej. Ariya Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.”

³⁰ Onaqa tamo dena kamba minjrej, “E nungo anjam di quonum ugeibqo. Ningi mareqnub, ‘Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.’ Ariya Yesus a ijo namdamu boletqoqa e sawa uneqnum.

³¹ Iga qalie, tamo nangi une ateqnub qaji nangi Qotei pailyqab di a nango pailyo quqwasai. Ariya tamo nangi Qotei qa ulaoqnsib aqa areqalo dauryeqnub qaji nangi pailyqab di a nango pailyo quqwas.

³² Tamo ai miligiq na nam qandimo nambabo qaji di tamo bei na nami boletonaq iga quosaioqnem.

³³ Qotei na Yesus qarinyosai qamu a manwa bei babtqa keresai qamu.”

³⁴ Onaqa Farisi nangi na kamba minjeb, “Une aqa kumbra inoq di beterejunu. Ni une ti sosim nambabem agi bini ni degsi unum. Deqa ni Qotei aqa anjam iga mergaim.” Degsib minjsib a taqal waiyosib a olo Qotei tal miligiq gilqajqa saidyeb.

Farisi nangi tamo nam qandimo bul unub

³⁵ Farisi nangi na tamo di taqal waiyonab Yesus a di qusiqa a qa namosiq itosiq nenemyej, “Ni Tamo Angro qa ino areqalo singilatonum e?”

³⁶ Onaqa a na kamba Yesus minjej, “O Tamo Koba, Tamo Angro di yai? Ni merbimqa e qusiy ijo areqalo a qa singilatqai.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Ni na Tamo Angro agi itonum. Endego aqo ombla anjam mareqnun.”

³⁸ Onaqa a na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, e ni qa ijo areqalo singilatonum.” A degsi Yesus minjsiq aqa areq di singa pulutosiq a binijej.

³⁹ Onaqa Yesus a marej, “E tamo ungasari nangi peginjqajqa deqa mandamq aiyem. Deqa tamo nam qandimo unub qaji nangi olo namdamu bole atoqnqab. Tamo namdamu bole ateqnub qaji nangi olo nam qandimnjresqas.”

⁴⁰ Onaqa Farisi qudei Yesus aqa jojomq di tigelesoqneb qaji nangi aqa anjam di qusib nenemyeb, “Iga dego nam qandimgejunu kiyo?”

⁴¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi nam qandimngejunu qamu ningi une saiqoji unub qamu. Ariya ningi mareqnub, ‘Iga namdamu bole ateqnum.’ Dego di ningi une ti unub.”

10

Yesus a kaja nanngo mandor bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E bole merngwai. Tamo bei a kaja nanngo jen miligiq gilqa osimqa a siranmeq na gilqa uratosim qalaq na jen prugosim miligiq gilqas di a bajin tamo.

² Tamo a siranmeq na jen miligiq gilqas di a kaja nanngo mandor bole.

³ Deqa siranme taqato tamo na siran waqtetoqnm miligiq giloqnsim aqa segi kaja nanngo nam metnjroqngas. Metnjroqnm nanngi aqa kakro qusib boqnib joqsim oqedoqngas.

⁴ A na aqa segi kaja kalil nanngi joqsim oqedoqnsim a nanngi qa namoosim giloqnmqa nanngi aqa kakro qa poinjrim deqa nanngi a dauryoqngab.

⁵ Tamo lanaj bei na nanngi metnjrqas di nanngi aqa kakro qalieqasai deqa nanngi a dauryqasai. Nanngi a uratosib jaraiqab.”

⁶ Yesus na yawo anjam degsi minjrnaqa nanngi qusib utru poinjrosai.

⁷ Deqa Yesus a damu ubtosiqa endegsi minjrej, “E bole merngwai. Kaja nanngi di ijo segi tamo ungasari nanngi sigitnjrejunub. Jen miligiq gilqajqa siranme agi e segi.

⁸ Anjam plalto tamo kalil e bosaisonam nami beb qaji nanngi bajin tamo bul. Deqa kaja nanngi nanngo medabu dauryosai oqneb.

⁹ E segi siranme. Tamo ungasari nanngi ijoq na jen miligiq giloqngab di Qotei na nanngi elenqas. Amqa nanngi miligiq gile oqede oqnsib ingi bole uyoqngab.

¹⁰ “Ningi qalie, bajin tamo nanngi kaja bajinosib ugeugeinjsib numqajqa deqa beqneb. Ariya e degyqa bosai. E na kaja nanngi nambile enjritqa nanngi nambile tulan boledamu oqajqa e deqa bem.

¹¹ E kaja nanngo mandor bole. Mandor bole aqa kumbra agiende. A kaja nanngi aqaryainjrqa marsimqa aqa segi nambile uratosim moiqa.

¹² Ariya tamo lanaj aqa kumbra degosai. A silali qa segi wauqas deqa a kaja nanngi geregere taqatnjrqasai. A kaja nanngo mandor bolesai. Kaja nanngi aqa sai. Deqa baun juwan bamqa unsim kaja nanngi uratnjrsim ulanqas. Yimqa baun juwan na kaja qudei numim kalil segisegiosib jaraiqab.

¹³ A silali qa segi wauqas deqa a kaja nanngi geregere taqatnjrqasai. A kaja nanngi qa are qalosai. Baun juwan bamqa a kaja nanngi uratnjrsim ulanqas.

¹⁴ “E kaja nanngo mandor bole. E ijo segi kaja nanngi qa qalie bole. Ijo segi kaja nanngi e qa dego qalie bole.

¹⁵ Ijo Abu a e qa qalie bole. E ijo Abu qa qalie bole. Dego kere e ijo segi kaja nanngi qa qalie bole. Nanngi dego e qa qalie bole. Deqa e na ijo kaja nanngi aqaryainjrqa marsiy ijo segi nambile uratosiy moiqa.

¹⁶ Ijo kaja qudei dego jen oqeq di unub. Nanngi jen miligiq di sosai. Deqa e nanngi dego joqsiy bosiy ijo kaja jen miligiq di unub qaji nanngi ti turtnjrsiy jen qujaiq di breinjrit nanngi mandor qujai ti sqab. Sosib ijo medabu quoqngab.

¹⁷ Ijo Abu na e tulan qalaqalaibeqnu. Di kiyaaq? E ijo segi nambile uratosiy moisiy olo subq na tigelqai.

¹⁸ Tamo bei na ijo nambile yaibqa keresai. E ijo segi areqalo na ijo nambile uratosiy moiqa. E singila ti unum deqa e na ijo nambile uratqa kere. Osiy olo ijo nambile oqa kere. Ijo Abu a nami merbej, ‘Ni degye.’ Deqa e degyqai.”

¹⁹ Onaqa Juda nanngi Yesus aqa anjam deqa njirnosib poaiyeleb.

²⁰ Osib nanngi gargekoba endegsib maroqneb, “Yesus a mondor uge ti unu deqa a tulan nanariqo. Kiyaaq ningi aqa anjam queteqnub?”

²¹ Onaqa nanngi qudei maroqneb, “Tamo a mondor uge ti sqas di a anjam bole deqaji marqa keresai. Mondor uge na tamo nam qandimo boletqa kere e? Sai.”

Juda tamo kokba nanngi Yesus qa minjin oqetnjrej

²² Nami Juda nanngo moma nanngi atra tal bunuj siran waqteb. Deqa olo are qalqajqa yori bati Jerusalem dia brantej. Bati di ulili aiga bati.

²³ Onaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiga tal me ñam Solomon dia walweloqnej.

²⁴ Walweleqnaqa Juda tamo kokba nanngi aqa areq di koroosib minjeb, “Bati gembub koboamqa ni na ino kumbra ti ino wau ti ubtosim geregere mergwam? Ni Kristus amqa geregere merge.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E nami ningi merngem, ‘E Kristus.’ Merngonam ningi qunab ugeingej. Wau kalil e ijo Abu aqa ñam na yeqnum qaji di ningi geregere tenemtoqniy. Tenemtosib endegsi poingwas, bole, e Qotei aqa Niri.

²⁶ Ningi ijo kaja sai deqa ningi e qa nunngo areqalo singilatosaiqneq.

²⁷ Ijo kaja nanngi ijo medabu queqneq. E nanngi qa qalie bole. Nanngi e daurbeqneq.

²⁸ E nanngi ñambile enjreqnum deqa nanngi ñambile gaigai sqab. Nanngi padalqasai. Sai bole sai. Tamo bei na nanngi ijo banq dena yaibqa keresai.

²⁹ Ijo Abu na nanngi e ebej. A segi qujai ingi ingi kalil tulan bunjrejunu. Deqa tamo bei na ijo kaja nanngi ijo Abu aqa banq dena yaibqa keresai bole sai.

³⁰ Aqa ijo Abu wo tamo qujai.”

³¹ Onaqa Juda tamo kokba nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa nanngi a qalib moiqaqqa marsib menin elenjab.

³² Osib Yesus qalqa laqnab endegsi minjrej, “E na Abu aqa wau bole gargekoba ningi osorngoqnem. Wau bole kiye qa ningi e lubsib moiyoqbqa menin elenjonub?”

³³ Onaqa Juda tamo kokba nanngi na kamba endegsib minjeb, “Wau bole bei qa iga ni menin na lumqasai. Ni Qotei misilinyonum deqa lumqom. Agi ni segi qa maronum, ni Qotei. Ni degsi maraim. Ni mandam tamo. Deqa ni lumqom.”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba nanngi minjrej, “Nunngo dal anjam bei nami endegsib nenngrenjab, ‘E ningi merngonum, “Ningi qotei.”’

³⁵ Agi Qotei na tamo qudei nanngi minjrej, ‘Ningi qotei.’ A na nanngi degsi minjrej. Ningi qalie, iga Qotei aqa nenngrenjab bei gentqa keresai.

³⁶ Abu a segi na e giltbosiqa qarinqbonaq mandamq aiyem deqa e maronum, ‘E Qotei aqa Niri.’ E degsi maronum deqa ningi kiyaga merbonub, ‘Ni Qotei misilinyonum?’

³⁷ “E ijo Abu aqa wau yosaiotqa ningi ijo anjam quetbaib.

³⁸ Ariya e Abu aqa wau yitqa ningi ijo anjam quib ugeingim olo ijo wau unsib dena geregere poingem, bole, Abu na e beterbesonaqa e kamba Abu beteryejunum.”

³⁹ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusib a oja yonab a nanngi qa loumosiq ulanjab.

⁴⁰ Ulanosiqa olo Jordan ya taqal beiq gilej. Gilsiga Jon na nami tamo ungasari nanngi yansnjroqnej qaji sawaq di soqnej.

⁴¹ Sonaqa tamo ungasari gargekoba nanngi aqaq giloqnsib segi segi maroqneq, “Jon a manwa bei babtosaioqnej. Ariya anjam kalil Jon a Yesus qa maroqnej qaji di bole.”

⁴² Nanngi degsib maroqneq deqa Yesus a sawa dia sonaqa tamo ungasari gargekoba nanngi a qa nanngo areqalo singilateb.

11

Lasarus a makobaiyosiq moiyej

¹ Tamo bei aqa ñam Lasarus a maiyej. Lasarus aqa qure utru Betani. Qure di Maria aqa jaja Marta wo nanngo qure utru.

² Maria agi bunuqna Tamo Koba Yesus aqa singaq di gorej bilentosiq aqa gate banga na piyej qaji a di. Aqa jaja Lasarus a maiyej.

³ Deqa Maria Marta wo nanngi na tamo qudei qarinqjnab Yesus aqaq gilsib minjeb, “O Tamo Koba, tamo ni tulan qalaqalaiyeqnum qaji a maiyqo.”

⁴ Onaqa Yesus a nanngo anjam di qusiqa minjrej, “Ma di moiqaajqa ma sai. A maiyqo di aqa utru agiende. Qotei aqa singila boleq dimqa tamo ungasari nanngi unsib Qotei aqa ñam soqtqajqa deqa a ma di oqo. E Qotei aqa Niri dego ñam koba oqai.”

⁵ Yesus a Marta aqa jaja Maria wo nanngi aiyele qalaqalainjrej. A Lasarus dego qalaqalaiyej.

⁶ Lasarus a maiyej anjam di qusiqa quosaibulosiqa sawa a soqnej qaji dia bati aiyele olo soqnej.

⁷ Sosiqa aqa angro nanngi minjrej, “Iga olo Judia sawaq aiqom.”

⁸ Onaqa nanngi na Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, nami yala Juda nanngi menin na ni lumqa mareb. Di ni olo deq aiqam e?”

⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Sen oqsiq qanam jigeqo sawa suwanqo. Deqa tamo nanngi walwelqa kere. Manqalqasai.

¹⁰ Ariya sen aisiq qoloqo sawa ambruqo. Deqa tamo nanngi walwelqa keresai. Manqalqab.”

¹¹ Yesus a anjam degsi marsiqa olo minjrej, “Gago was Lasarus a ñeiejunu. E aisiy dudumyqai.”

¹² Onaqa Yesus aqa angro nanngi aqa anjam di qusibqa minjeb, “O Tamo Koba, a ñeiejunu degam aqa ma saiqas.”

¹³ Nanngi Lasarus a bole ñeiejunu edegeb. Di sai. A bole moiyej. Yesus a Lasarus aqa moiyo sigitosiqa ñeio qa marej.

¹⁴ Deqa a na ubtosiq minjrej, “Lasarus a bole moiyej.

¹⁵ Ningi ijo singila unsib e qa nunngo areqalo singilatqajqa deqa e aqaq aiyosaisanam a moiyej. E ningi qa are qalsim kumbra degyem. E ijo kumbra deqa areboleboleibeqnu. Ningi tigelab iga Lasarus aqaq aiqom.”

¹⁶ Onaqa Tomas aqa ñam bei Didimus a na Yesus aqa angro qudei nanngi minjrej, “Unqum. Iga kalil aisim Yesus a koba na moiqom.”

Yesus a marej, “E segi subq na tigelo qa utru”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanngi koba na aisib Betani qure jojomyosib anjam endegsib queb, “Lasarus a nami moiyej subq ateb. Bati qolqe koboqo.”

¹⁸ Betani qure di Jerusalem jojom. Kilomita qalub.

¹⁹ Deqa Juda tamo ungasari gargekoba nanngi Betani qureq bosib Marta Maria wo nanngo jaja moiyej deqa are latetnjrqajqa koroosib soqneb.

²⁰ Onaqa Marta a anjam endegsi quej, “Yesus a beqnu.” A degsi qusiqa walwelosiqa gamq di Yesus turqajqa gilej. Maria a talq di awesoqnej.

²¹ Marta a gilsiq gamq di Yesus turosiq minjej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moiyoasai qamu.

²² E qalieonum, ni ingi kiye qa Qotei pailyqam a ni emqas.”

²³ Onaqa Yesus na Marta minjej, “Ino jaja a olo subq na tigelqas.”

²⁴ Onaqa Marta na kamba minjej, “E qalie, diño bati qa tamo ungasari kalil nanngi subq na tigelabqa ijo jaja dego ombla tigelqab.”

²⁵ Onaqa Yesus na minjej, “E segi subq na tigelo qa utru. E segi ñambile sqajqa utru. Tamo a e qa aqa areqalo singilatosim moiqas di unqum. A ñambile sqas.

²⁶ Tamo kalil ñambile sosib e qa nanngo areqalo singilateqñub qaji nanngi olo bunu moiqasai. O Marta, ni ijo anjam di qusim ino areqaloq di singilatonum e?”

²⁷ Onaqa Marta na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba. E qalieonum, ni Kristus, Qotei aqa Niri. Ni qujai Qotei na qarinqmonaqa mandamq aiyem qaji. Deqa e ni qa ijo areqalo singilatonum.”

Yesus a Lasarus qa are ugeiyonaqa akamej

²⁸ Marta a anjam degsi marsiqa olo puluosi aisiq aqa jaja Maria metonaq aqa areq bonaq ombla sasalosibqa minnej, “Qalie Tamo Koba a bqo. A ni qa marqo.”

²⁹ Onaqa Maria a Marta aqa anjam di qusiqa tigeloqujatosiq Yesus unqa gilej.

³⁰ Yesus a qure miligiq aiyosaisoqnej. A Marta wo anjam mareb qaji sawaq di soqnej.

³¹ Sonaqa Juda tamo ungasari talq di Maria are latetoqneb qaji nanqi Maria a tigeloqujatosiq tal uratosiq gileqnaqa unsib are qaleb, “A Lasarus aqa subq di akamtqajqa gileqnu kiyo.” Nanqi degsib are qalsib tigelosib Maria dauryosib gileb.

³² Maria a gilsiq Yesus soqnej qaji sawaq di brantosiq Yesus unsiqa aqa areq di singa pulutosiq minnej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moiynosai qamu.”

³³ Onaqa Yesus a Juda tamo ungasari Maria dauryosib beb qaji nanqi Maria ombla akamoqneb di unsiqa nanqi qa are gulbeyonaqa nenemnjrej,

³⁴ “Ningi Lasarus qabia subq ateb?” Onaqa nanqi na minjeb, “O Tamo Koba, ni bosim aqa sub une.”

³⁵ Degsi minjnabqa Yesus a dego akamej.

³⁶ A akamonaqa Juda nanqi di unsibqa mareb, “Ningi uniy. Yesus a Lasarus tulan qalaqalaiyoqnej deqa akamqo.”

³⁷ Onaqa nanqi qudei Yesus qa yomuosib mareb, “Yesus a nami tamo nam qandimo boletej. A kiyaca Lasarus boletosai? Yim a moiqasai.”

Yesus a Lasarus subq na tigeltej

³⁸ Onaqa Yesus a nanqi yomu anjam di qusiqa are gulbeyonaqa walwelosiq Lasarus aqa subq gilej. Sub di mana miligiq di bogeb. Lasarus nami subq atsib menin kobaquja na sub me getenteb.

³⁹ Deqa Yesus na tamo qudei minjrej, “Ningi menin kobaquja di taqal atiy.” Onaqa tamo moiyej qaji aqa jaja Marta na Yesus minnej, “O Tamo Koba, a nami moiyej bati qolqe gilqo. Iga menin taqal atqom di aqa qusa quleqwas.”

⁴⁰ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E nami mermonum, ni e qa ino areqalo singilatqam di ni Qotei aqa singila unqam.”

⁴¹ Degsi minjnaqa nanqi menin kobaquja di taqal atnabqa Yesus a lan goge tarosiq Qotei endegsi pailyej, “O Abu, ni ijo pail endi quonum deqa e ni qa tulan areboleboleibqo.

⁴² E qalieonum, ni gaigai ijo pail queqnum. Ariya tamo ungasari ijo areq endi tigelejunub qaji nanqi e qa nanqi areqalo singilatqajqa deqa e ni pailmonum. Yim nanqi qalieqab, ni na e qarinqbonam bem.”

⁴³ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a tulan maosiq marej, “O Lasarus, ni subq dena tigelosim au.”

⁴⁴ Degsi marnaqa tamo moiyej qaji a subq dena tigelosiq oqedej. Aqa singa ti ban ti ulatamu ti nami gara na dalaeb. Deqa Yesus na minjrej, “Aqa gara di pamblonyib walwelosim gilem.”

Juda tamo kokba nanqi koroosib Yesus qalib moiqajqa maroqneb

⁴⁵ Bati deqa Juda tamo ungasari Maria aqa are latetqa beb qaji nanqi Yesus aqa manwa di unsibqa nanqi gargekoba Yesus qa nanqi areqalo singilateb.

⁴⁶ Ariya nanqi qudei tigelosib Farisi nanqoq gilsib kumbra Yesus yej qaji deqa sainjreb.

⁴⁷ Sainjrnab qusibqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti metnjrnab nanqi areq bosib koba na koroosib mareb, “Iga kiyerqom? Yesus a manwa gargekoba yeleneqnu.

⁴⁸ Iga a uratonam degsi kumbra yoqnqas di tamo ungasari kalil nanqi a qa nanqi areqalo singilatqab. Yim Rom nanqi bosib gago atra tal niñaqyosib iga dego kobotgwab.”

⁴⁹ Wausau deqa tamo bei aqa nam Kaiafas a Juda nanqi atra tamo gate soqnej. Deqa a nanqi ambleq di tigelosiq minjrej, “Ningi tulan nanarionub. Anjam lanja lanja mareqnu.

⁵⁰ Ningi are qaliy. Tamo qujai a tamo ungasari kalil nangi qa moiqas di kere. Amqa iga padalqasai.”

⁵¹ Kaiafas aqa segi areqalo na anjam di marosai. A wausau deqa atra tamo gate soqnej deqa a Qotei aqa medabu osiqa anjam di marej. Yesus a Juda nangi qa moiqas anjam di ubtosiq marej.

⁵² Bole, Yesus a Juda nangi segi qa moiqasai. Qotei aqa angro kalil sawa bei beiq di unub qaji nangi qa ti moiqas. Moisis nangi kalil koroinjrimqa nangi aqa segi tamo ungasari sqab. Kaiafas a anjam di ubtosiq marej.

⁵³ Bati qujai deqa Juda tamo kokba nangi Yesus qalib moiqajqa anjam gereiyqa utru ateb.

⁵⁴ Yesus a di qalieosiq deqa a Juda nango ambleq di walwelosaioqnej. A segitosiqa qure kiñala bei wadau sawa jojom deq gilsiq aqa angro nangi koba na dia soqneb. Qure di aqa ñam Efraim.

⁵⁵ Qotei a nami Israel nangi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nangi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej. Yori bati jojomonaqa Juda tulan gargekoba nango qure qureq dena tigelosib yori bati di unqajqa deqa Jerusalem beb. Juda nango kumbra agiende. Yori bati di brantosaisoqnimqa nangi Jerusalem bosib nango segi jejamu yansosib yori bati qa tarinqab. Utru deqa nangi Jerusalem beb.

⁵⁶ Ariya nangi Jerusalem bosib Yesus qa ñamoqneb. Ñamoqnsib atra tal miligiq bosib segi segi maroqneb, “Ningi kiyersib are qalonub? Yesus a yori bati unqajqa Jerusalem bqas kiyo sai kiyo?”

⁵⁷ Nangi degsib maroqneb. Di kiyaga? Atra tamo kokba ti Farisi ti nangi na tamo ungasari nangi nami endegsib minjreb, “Tamo bei a Yesus qabi soqnimqa unsim bosim iga mergim iga na ojgom.”

12

Maria a goren quleq tulan boledamu Yesus aqa singaq di bilentej

¹ Ariya Juda nango yori bati koba jojomej. Bati 6 amqa brantqas. Deqa Yesus a tigelosiq Betani qureq gilej. Qure di Lasarus agi Yesus na subq na tigeltej qaji aqa qure utru.

² Gilnaqa qure deqaji tamo ungasari nangi a unsibqa areboleboleinjrnaqa ingi goiyeteb. Marta a ingi suweiyosiq Lasarus Yesus wo tamo qudei ti metnjrnaq bosib koba na awoosib ingi uyoqneb.

³ Onaqa Maria a goren quleq tulan boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinaq jigsiq osi bosiqa Yesus aqa singaq di bilentosiq aqa segi gate banga na piyetej. Onaqa goren aqa quleq na tal keretej.

⁴ Onaqa Yesus aqa angro bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiq jeu tamo nango banq di atej qaji a Maria aqa kumbra di unsiqa njirinosiq marej,

⁵ “A kiyaga goren di qarinyosiq menin silali 300 osiq dena tamo ingi ingi saiyoji nangi aqaryainjrosai?”

⁶ Judas a tamo ingi ingi saiyoji nangi qa are qalsiq anjam di marosai. A bajin tamo. A Yesus aqa angro nango silali jugwajqa qun taqatoqnej. Deqa nangi qun miligiq di silali ateqnab a na olo bajinoqnej. A deqa are qalsiq anjam di marej.

⁷ Onaqa Yesus a Judas aqa anjam di qusiqa minnej, “Unja di urat. A goren di ojesoqnem. A ijo jejamu subq atqajqa are qalsiq nami gereiyqo.

⁸ Tamo ingi ingi saiyoji nangi bati gaigai ningi ti sqab. Ariya e bati gaigai ningi ti sqasai.”

Atra tamo kokba nangi Lasarus qalsib moiyoqqa maroqneb

⁹ Juda tulan gargekoba nangi qalieeb, Yesus a Betani qureq gilsiq di soqnej. Deqa nangi a unqa beleneb. Nangi Yesus segi unqajqa bosai. Yesus a nami Lasarus subq na tigeltej deqa nangi a dego unqa beb.

¹⁰ Atra tamo kokba nanɣi Lasarus dego qalsib moiyoṭṭa qairoqneḅ.

¹¹ Di kiyaaq? Yesuṣ a Lasarus subq na tiɣeltonaaɣa Juḁa gargekoba nanɣi atra tamo kokba nanɣi uratnjrsib olo Yesuṣ qa nanɣo areqalo siɣilatoqneḅ.

Mandor Koba Yesuṣ a Jerusalem bej

¹² Tamo unɣasari tulaɗ gargekoba nanɣi yori bati unqajqa marsib Jerusalem beleneḅ. Belenosiḅ nebeonaqa nanɣi endegsib queḅ, “Yesuṣ a Jerusalem bqas.”

¹³ Nanɣi degsib qusib deqa nanɣi tuwom baɗga elenosiḅ Yesuṣ gamq di turqajqa aiyeb. Aisib Yesuṣ beqnaqa unsib tulaɗ lelenoqnsib endegsib minjoqneḅ, “Iga ni qa tulaɗ areboleboleigeqnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulaɗ geregereimeqnu. Ni Israel nanɣo Mandor Koba.”

¹⁴ Onaqa Yesuṣ a donki osiqa quraq di awoej. Aqa kumbra deqa nami Qotei aqa anjam bei endegsib nenɣrenyeḅ unu,

¹⁵ “O Saion tamo unɣasari, niɗɗi ulaaib. Niɗɗi uniy. Nunɣo Mandor Koba a donki bunuj quraq di awoosiq beqnu.”

¹⁶ Bati deqa Yesuṣ aqa angro nanɣi anjam di aqa utru poinjrosai. Bunuqna Yesuṣ a moisiq ñam koba onaqa nanɣi anjam deqa olo are qalsib endegsib mareḅ, “Bole, anjam di Yesuṣ qa nenɣrenyeḅ deqa tamo unɣasari nanɣi lelenoqnsib a biɗiyoqneḅ.”

¹⁷ Ariya tamo unɣasari Yesuṣ a Lasarus metosiq subq na tiɣeltonaq uneb qaji nanɣi maɗwa deqa saoqnsib laqneḅ.

¹⁸ Laqnab tamo unɣasari tulaɗ gargekoba nanɣi quoqneḅ. Deqa Yesuṣ a donki bunuj quraq di awoosiq Jerusalem beqnaqa nanɣi a gamq di turqajqa aiyeleneḅ.

¹⁹ Ainabqa Farisi nanɣi na unjrsibqa segi segi maroqneḅ, “Iga Yesuṣ siɗila na saidyeqnamqa keresaiigeqnu. Niɗɗi uniy. Tamo unɣasari kalil nanɣi a dauryeqnub.”

Grik tamo qudei nanɗi Filip minjeb, “Iga Yesuṣ unqom”

²⁰ Tamo unɣasari Qotei louqa marsib yori bati unqajqa Jerusalem aiyeleneḅ qaji nanɣo ambleq di Grik tamo qudei soqneḅ.

²¹ Grik tamo nanɗi di Filip aqaq di branteḅ. Di kiyaaq? Filip a dego Grik tamo. Filip aqa qure utru Betsaida. Qure di Galili sawaq di unu. Nanɗi Filip aqaq di brantosib nenemyeb, “O gago was, iga Yesuṣ unqa kere e?”

²² Onaqa Filip a aisiqa nanɣo anjam di Andru minjsiqa Andru ombla gilsib olo Yesuṣ minjeb.

²³ Minjnab qusiqa nanɗi kamba minjrej, “E Tamo Angro. Deqa e ñam koba oqajqa bati brantqo.

²⁴ E bole mernɗwai. Kurgus yago breiyibqa mandamq aisim moiqasai di a laɗa sqas. Moiqaṣ di a olo qoqi oqsim gei gargekoba atelenqas.

²⁵ Dego kere tamo bei na aqa segi ɗambile tulaɗ qalaqalaiyqas di a padalqas. Ariya a mandamq endi aqa segi ɗambile qoreiyqas di a ɗambile gaigai sqas.

²⁶ Tamo bei na e wauetbqa osimqa a e daurbem. Yimqa qure e sqai di a dego e ombla sqom. A ijo wau yoqnqas di ijo Abu na a ñam kobaquja yqas.”

Jeu tamo nanɗi na Yesuṣ soqtosib goge gaintqab

²⁷ Osiqa Yesuṣ a olo anjam endegsi marej, “Endego e are tulaɗ gulbekobaibqo. Deqa e endegsi Qotei pailyqai kiyo, ‘O ijo Abu, ni na marimqa bati uge endi ijoq baiq’? Unɗum, e degsi pailyqasai. Bati uge endi branteme. E deqa mandamq aiyem.

²⁸ O ijo Abu, ni na ino ñam tulaɗ kobaqujatime.” Yesuṣ a degsi marnaqa laɗ goge dena anjam endegsi brantej, “E ijo ñam kobaqujatunum. Ololo kobaqujatqai.”

²⁹ Anjam degsi brantonaqa tamo unɣasari Yesuṣ aqa areq di tigelesoqneḅ qaji nanɗi qusibqa segi segi maroqneḅ, “Kola anjam atqo kiyo?” Onaqa tamo qudei nanɗi mareḅ, “Sai. Laɗ angro bei na Yesuṣ anjam minjqo.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam ningi quonub qaji di e aqaryaibqajqa brantosai. Di ningi aqaryaingwajqa brantqo.

³¹ Ningi quiy. Qotei na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi peginjrqajqa bati bqo. A na mandam endeqa gate koba Satan taqal waiyqajqa bati dego bqo.

³² E bini mandamq endi unum. Ariya bunuqna jeu tamo nangi na e soqtbosib goge gaintbqab. Yimqa bati deqa e na tamo ungasari kalil nangi are tigeltetnjritqa ijoq bqab.”

³³ Yesus a aqa segi moiqajqa gam boleq atqa osiqa deqa degsi marej.

³⁴ Onaqa tamo ungasari nangi na kamba Yesus minjeb, “Kristus a bati gaigai sqas. Dal anjam nami degsib marnab iga quem. Deqa ni kiyaga maronum, ‘E Tamo Angro soqtbosib goge gaintbqab’? Tamo Angro di tamo yai?”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Pulon a nungo ambleq di sokiñalayosim ningi olo uratngwas. Deqa ningi pulon ti sosib pulonq na laqniy. Yimqa ningi ambruingwasai. Tamo ambruq na laqnu qaji a qabiteqnu kiyo di a qalieqasai.

³⁶ Ningi pulon ti sosib pulon qa nungo areqalo singilatiy. Ningi degyqab di ningi pulon aqa angro sqab.”

Juda tamo gargekoba nangi Yesus qa nanngo areqalo singilatosai

Yesus na tamo ungasari nangi anjam degsi minjrsiqa nangi uratnjrnaq nangi a olo unosai.

³⁷ A Qotei aqa manwa gargekoba nanngo namdamuq di yeqnaqa nangi unoqneb. Unoqn-sib ariya nangi Yesus qa nanngo areqalo singilatosai oqneb.

³⁸ Nanngi kumbra di yeb deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo yai a gago anjam endi qusiqa aqa areqaloq di singilatqo? Tamo yai a Tamo Koba aqa singila unsiq poiyoq? Tamo dego bei sosai.” Aisaia a nami anjam degsi marej.

³⁹ Deqa nangi Yesus qa nanngo areqalo singilatqa keresai. Utru deqa Aisaia a anjam bei dego endegsi nengrenyej,

⁴⁰ “Qotei a nanngo namdamu getentetnjrej. A nanngo are miligi dego getentetnjrej. Deqa nangi nanngo namdamu na Qotei aqa kumbra bei unqa keresai. Nangi nanngo are miligiq na Qotei aqa anjam dego poinjrqa keresai. Deqa nangi are bulyosib ijoq bqa keresai. Deqa e na nanngi boletnjrqasai.”

⁴¹ Aisaia a nami Yesus aqa singila unsiq deqa anjam degsi marej.

⁴² Bole, Juda gate gargekoba nangi are bulyosib Yesus qa nanngo areqalo singilateb. Ariya nangi Farisi nangi ulainjrsib deqa nangi boleq di Yesus aqa ñam marosaioqneb. Nangi are qaleb, “Iga boleq di Yesus aqa ñam marqom di Farisi nangi iga Qotei tal miligiq gilqa saidgwab.”

⁴³ Nanngi degsib are qaleb. Di kiyaga? Nanngi Qotei na nanngo ñam soqtaqajqa arearet-njrosaioqnej. Tamo nanngi na nanngo ñam soqtaqajqa deqa arearetnjroqnej.

Yesus aqa anjam a tamo sigitosim tamo ungasari nangi peginjrqas

⁴⁴ Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a e qa segi aqa areqalo singilatqasai. Ijo Abu e qarinqej qaji a qa dego aqa areqalo singilatqas.

⁴⁵ Tamo bei a e nubqas di a ijo Abu e qarinqej qaji di dego unqas.

⁴⁶ E pulon bulosim mandamq aiyem. Deqa tamo ungasari kalil e qa nanngo areqalo singilateqneq qaji nangi ambruq di sqasai.

⁴⁷ Tamo bei a ijo anjam qusimqa ariya a dauryqasai di e na a pegiyqasai. E tamo ungasari nangi peginjrqas bosai. E nanngi elenqajqa bem.

⁴⁸ Tamo ungasari nangi e qoreibosib ijo anjam quqwa uratqab di nangi peginjrqajqa tamo bei unu. Anjam e mareqnum qaji a segi tamo sigitosim tamo ungasari nangi peginjrqas. Diño batiamqa anjam dena nanngi peginjrqas.

⁴⁹ E ijo segi areqalo na anjam marosaieqnum. Ijo Abu e qarinqbej qaji a na anjam merbeqnaqa quoqnsim agi mareqnum.

⁵⁰ E qalieonum, ijo Abu aqa anjam di nambile gaigai sqajqa anjam. Deqa anjam kalil e mareqnum qaji di ijo Abu na e merbeqnaq quoqnsim agi mareqnum.”

13

Yesus na aqa angro nanjo singa yansetnjrej

¹ Juda nanjo yori bati koba jojomonaqa Yesus a endegsi qalieej, “E mandamq endi so bati koboqo. E moisiy ijo Abu aqaq olo oqwa bati brantqo.” Yesus na aqa segi angro mandamq di soqneb qaji nangi tulan qalaqalainjroqnsiq gilsig qaji aqa moiqa bati itej.

² Deqa a nangi koba na awoosib ingi uyoqneb. Di bilaq. Ingi uyeqnaq Satan a Judas Iskariot aqaq aiyej. Aisiqa Judas na Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqajqa deqa are tigeltetej. Judas a Saimon Iskariot aqa njiri.

³ Yesus a qalieej, aqa Abu na ingi ingi kalil aqa banq di atelennej. A Qotei aqaq na bej puluosim Qotei aqaq olo oqwas di dego qalieej.

⁴ Deqa a aqa angro nangi koba na ingi uyoqnsibqa a tigelosiq aqa gara olekoba piqtosiq jejamu piyo qaji gara osiq tigej.

⁵ Tigsig kanjal tamo bulosiq tabirq di ya qamsiq aqa angro nanjo singa yansetnjroqnsiq jejamu piyo qaji gara dena piyetnjroqnej.

⁶ Osiqa Pita aqa singa yansetqa laqnaqa minnej, “O Tamo Koba, ni ijo singa yansetbqam e?”

⁷ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Kumbra e endego yeqnum endi ni utru poimosai unu. Bunuqna ni poimqas.”

⁸ Onaqa Pita na Yesus saidyosiq minnej, “Ni ijo singa yansqasai. Sai bole sai.” Onaqa Yesus na minnej, “E ni yansmqasai di ni e ombla sqa keresai.”

⁹ Onaqa Saimon Pita na minnej, “O Tamo Koba, ni ijo singa segi yansaim. Ijo ban ti gate ti dego yansetbe.”

¹⁰ Onaqa Yesus na minnej, “Tamo a yalqo a olo yalqasai. Aqa singa segi yansqas di kere. Dena a torei milalo sqas. Ningi milalo unub. Ariya ningi kalil milalo sosai.”

¹¹ Yesus a qalieej, aqa angro bei agi Judas a na Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqas. Deqa a na minjrej, “Ningi kalil milalo sosai.”

¹² Yesus a nanjo singa yansetnjrsiq koboonaqa aqa segi gara olekoba olo jigsig awoosiq nenemnjrej, “Kumbra e endego ningi engonum qaji di ningi utru poingwo e?”

¹³ Ningi e merbeqnub, ‘O Qalie Tamo Koba. O gago Tamo Koba.’ Ningi kere e merbeqnub. Agi e segi qujai.

¹⁴ E nunjo Tamo Koba. E nunjo Qalie Tamo Koba dego. Ariya e nunjo singa yansetngonum deqa ningi dego segi segi qa kumbra degyoqniy.

¹⁵ Kumbra e endego ningi osorngonum qaji di ningi kamba dego degsib yoqniy.

¹⁶ E bole merngwai. Kanjal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Tamo a wau qa gilqas di a na tamo a qarinyqo qaji di bunyqa keresai.

¹⁷ Kumbra e yeqnum endi aqa utru ningi poingim dauryiy. Yimqa ningi tulan areboleboleingwas.

¹⁸ “Ijo anjam endi e ningi kalil qa marosai. E na ningi giltngem deqa e ningi qa qalie bole. Ariya Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, ‘Tamo e ombla bem quiq di tuqtosim uyqas qaji a na e jeutbqas.’

¹⁹ Kumbra di brantosaisonaqa e nami merngonum. Deqa kumbra di brantimqa ningi e qa nunjo areqalo singilatosib marqab, ‘Bole, Yesus a segi qujai gaigai degsi unu.’

²⁰ E bole merngwai. Tamo bei na tamo ungasari e qarijnjronum qaji nangi osim geregereinjrqas di a e dego osim gereibqas. A e osim gereibqas di a na ijo Abu e qarinqbej qaji a dego osim gereiyqas.”

Judas a Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqas

²¹ Yesus a degsi marsiqa are tulan gulbekobaiyonaqa olo marej, “E bole merngwai. Ijo angro bei na e osim jeu tamo nanjo banq di atqas.”

²² Onaqa Yesus aqa angro nanji segi segi kokoqoqneb. Yesus a angro yai qa degsi marej di nanji qaliesai deqa nanji degyoqneb.

²³ Yesus aqa angro bei agi Yesus na tulan qalaqalaiyoqnej qaji a Yesus aqa areq di awesoqnej.

²⁴ Deqa Saimon Pita a ban na angro di minjej, “Ni na Yesus nenemyimqa a angro yai qa degsi marqo di mermqas.”

²⁵ Onaqa angro dena Yesus beteryosiqa nenemyej, “O Tamo Koba, ni angro yai qa degsi maronum?”

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Angro e endego bem osiy quiq di tuqtosiy anaiyqai qaji a na e osim jeu tamo nanjo banq di atqas.” Degsi minjsiqa bem quiq di tuqtosiq Saimon Iskariot aqa niri Judas anaiyej.

²⁷ Anaiyonaq Satan a Judas aqa are miligiq ainaqa Yesus na minjej, “Ni kumbra yqam qaji di endego yoqujat.”

²⁸ Yesus a Judas degsi minjnaqa aqa angro kalil awesoqneb qaji nanji qusibqa Yesus na Judas kiyaga anjam di minjej nanji deqa poinjrosai.

²⁹ Judas a nanjo silali jugwajqa qun taqatoqnej deqa nanji qudei are qaleb, Judas a gilsim yori bati aqa ingi ingi awaiyqajqa deqa kiyo Yesus na degsi minjej. Nanji qudei are qaleb, Judas a gilsim ingi awaiyosim tamo sougetejunub qaji nanji anainjrqas.

³⁰ Onaqa Judas a bem di uysiqa warum uratosiq oqedej. Di qolo.

Yesus na aqa angro nanji dal anjam bunuj enjrej

³¹ Judas a oqedonaqa Yesus a endegsi marej, “Bini e Tamo Angro ñam koba oqai. E ñam koba otqa Qotei a dego ñam koba oqas.

³² Qotei a ñam koba osimqa a na e dego ñam koba ebqas. A urur ñam koba ebqas.

³³ O ijo angro ningi quiy. E ningi koba na sokiñalayosiy uratngitqa ningi e qa ñamoqnqab. Qure e oqwai di ningi oqwa keresai. E nami Juda tamo kokba nanji degsi minjroqnem agi bini ningi dego olo merngonum.

³⁴ Endego e dal anjam bunuj engwai. Dal anjam bunuj agiende. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. E ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

³⁵ Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniyqa tamo kalil nanji nunjo kumbra di unoqnsib dena qalieoqnqab, ningi ijo angro bole.”

Yesus na Pita minjej, ‘Ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai’ ”

³⁶ Onaqa Saimon Pita na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni qabitqam?” Onaqa Yesus na minjej, “Qure e oqwai di ni mati oqwa keresai. Bunuqna ni e daurbosim qure deq oqwam.”

³⁷ Onaqa Pita na olo Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaga e bini ni daurmqa keresai? Ni marimqa e ni qa ijo ñambile uratosiy moiqai.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni e qa ino ñambile uratosim moiqam e? E bole mermqai. Tuwe anjamosaisoqnimqa ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

14

Iga Qotei aqaq oqwajqa gam agi Yesus a segi qujai

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi are gulbeingaiq. Ningi Qotei qa nunjo areqalo singilateqneb ariya ningi e qa dego nunjo areqalo singilatoqniy.

² Ijo Abu aqa talq di warum gargekoba unub. E oqsiy nunjo segi segi warum gereiyetngwai. Ijo anjam di bolesai qamu e ningi merngosai qamu.

³ E nungo segi segi warum gereiyetngsiy olo bosiy ningi joqsiy qure e sqai di ningi dego e ombla sqab.

⁴ Qure e sqai deq oqwajqa gam di ningi qalie.”

⁵ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Tamo Koba, qure ni oqwam di iga qaliesai. Deqa iga kiyersim qure deq oqwajqa gam qalieqom?”

⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E segi gam. E segi anjam bole qa utru. E segi nambile qa utru dego. Tamo bei a gam bei na ijo Abu aqaq oqwa keresai. Ijo Abu aqaq oqwajqa gam agi e segi qujai.

⁷ Ningi e qa qalieonub qamu ningi ijo Abu qa dego qalieonub qamu. Agi endego ningi ijo Abu qa qalieqa utru atonub. Osib ningi a unonub.”

⁸ Onaqa Filip na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ino Abu osorgimqa di iga qa kereqas.”

⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O Filip, e bati olekoba ningi koba na soqnem. Ni e qa qalieosai unum e? Tamo a e nubqo di a ijo Abu dego unqo. Deqa ni kiyaga e merbonum, ‘Ni na ino Abu iga osorge’?”

¹⁰ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu di ni poimosai kiyo? Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo segi areqalo na merngosai. Ijo Abu na e beterbesosiq aqa wau ojeqnu.

¹¹ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu. Ningi ijo anjam di qusib e qa nungo areqalo singilatiy. Saiamqa wau kalil e nungo namdamuq di yeqnum qaji di ningi unsib e qa nungo areqalo singilatiy.

¹² “E bole merngwai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di wau kalil e yeqnum qaji a dego yoqnqas. Osim ijo wau di bunyosim wau tulan kokba yoqnqas. Di kiyaga? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa.

¹³ E Qotei aqa Niri unum deqa ningi ijo ñam na ingi bei qa Qotei pailyqab di e na ingi di engwai. Yim dena ijo Abu a ñam koba oqas.

¹⁴ Ningi ijo ñam na ingi bei qa Qotei pailyqab di e na ingi di engwai.”

Yesus a aqa Abu minjim a na aqa Mondor Bole qarinyqas

¹⁵ Osiga Yesus a olo marej, “Ningi e qalaqalaibqab di ningi ijo anjam dauryoqnqab.

¹⁶ Amqa e ijo Abu minjitqa a na Aqaryaingo Tamo qarinyim nungoq bosim singilatngwas. Osim a bati gaigai ningi koba na sqas.

¹⁷ Aqaryaingo Tamo di a anjam bole qa Mondor. Tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi Mondor di oqa keresai. Nangi a unosaieqnub. Nangi a qa qaliesai dego. Ariya ningi a qa qalie. A ningi koba na unub. Bunuqna a bosim nungo are miligiq di sqas.

¹⁸ “E ningi mandum angro bul uratngwasai. E nungoq olo bqai.

¹⁹ Sokiñala tamo ungasari mandamq endi unub qaji nangi e olo nubqasai. Ariya ningi e nubqab. E nambile unum deqa ningi dego nambile sqab.

²⁰ Sosibqa bati deqa ningi endegsib qalieqab, e na ijo Abu beteryesonam ningi kamba e beterbesonab e ningi beterngejunum.

²¹ Ningi quiy. Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo dal anjam dego qusim dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyqas. E na dego tamo di qalaqalaiyoqnasiy aqaq di brantoqnasiyqa e segi qa babtoqnqai.”

²² Onaqa Judas bei Judas Iskariot sai a na Yesus endegsi nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaga ni tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangiq di brantqa saidosim gago segiq di brantoqnasiy ni segi qa babtoqnqam?”

²³ Onaqa Yesus na minjej, “Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo anjam dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyimqa aqo ijo Abu wo aqaq bosim a ombla gaigai sqom.

²⁴ Tamo bei a e qalaqalaibqasai di a ijo anjam dauryqasai. Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarinqbej qaji aqa anjam.

²⁵ “Anjam endi e ningi koba na sosim merngeqnum.

²⁶ Bunuqna Aqaryaingo Tamo a nungoq bosim singilatngwas. A Mondor Bole. Ijo Abu na a qarinyim ijo ñam na bosim anjam kalil ningi merngekritqas. Osim nungo areqalo tigeltetngimqa anjam kalil e ningi merngeqnum qaji deqa olo are qaloqnqab.

²⁷ “E ningi uratngwa osiy nungo are latetngwai. E segi are lawo unum deqa e nungo are latetngwai. Mandam tamo bei na degsim nungo are latetngwa keresai. Deqa ningi are gulbeingaiq. Osib ulaaib.

²⁸ E ningi endegsim merngonum quonub, ‘E ningi uratngsiy olo nungoq bqai.’ Ningi e qalaqalaibonub qamu ningi ijo anjam deqa areboleboleingwo qamu. Di kiyaaqa? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa. Ijo Abu agi a na e tulan bunbejunu.

²⁹ E ijo Abu aqaq oqosaisosim anjam endi merngonum. Deqa bunuqna e ijo Abu aqaq oqitqa ningi e qa nungo areqalo torei singilatqab.

³⁰ “Mandam endeqa gate koba Satan a beqnu. A na e gulbe bei ebqa keresai. Deqa e olo anjam olekoba totoryosiy merngwasai.

³¹ Ijo are koba endegsi unu. Mandam qaji tamo ungasari nangi qalieqab, e ijo Abu qalaqalaiyeqnum deqa anjam a na merbeqnu qaji di e dauryeqnum. Ariya ningi tigelab iga gilqom.”

15

Yesus a wain ñamtañ bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E segi wain ñamtañ bole. Ijo Abu a wain wau qa lanja.

² Ijo dani qudei nangi gei bole atqasai di ijo Abu na nangi gingeñjrsim taqal breinjrqas. Ijo dani nangi gei bole atelenqab di ijo Abu na gereinjrinqa nangi olo gei koba atelenqab.

³ Anjam kalil e nami merngoqnem qaji dena ningi gereingej koboej.

⁴ Ningi e beterbesoqniy. Yimqa e dego ningi beterngesqai. Ñam dani a segi sqas di a geitqa keresai. Qoboq di beteresqas di a geitqas. Dego kere ningi e beterbesqasai di ningi gei bole atqa keresai.

⁵ “E segi wain ñamtañ bole. Ningi ijo dani bul. Tamo bei a e beterbesqas di e dego a beteryesqai. Yimqa a gei koba atelenqas. Ningi e uratbqab di ningi wau bei yqa keresai.

⁶ Tamo bei a e beterbesqasai di a ñam dani uge bul gingeñyosib taqal breiyib kangrañamqa koroiyosib ñamyuwoq di breiyib yugwas.

⁷ “Ningi e beterbesosib ijo anjam nungoq di soqnimqa ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na ingi di engwas.

⁸ Ningi gei koba atelenqas ijo angro bole soqniy. Yimqa ijo Abu aqa ñam tulan kobaqas.

⁹ Ijo Abu na e qalaqalaibeqnu dego kere e na ningi qalaqalaingeqnum. Deqa ningi gaigai ijo qalaqalaiyo kumbraq di soqniy.

¹⁰ Ningi ijo dal anjam kalil dauryoqnqab di ningi ijo qalaqalaiyo kumbraq di sqab. E ijo Abu aqa dal anjam dauryoqnsimqa aqa qalaqalaiyo kumbraq di unum dego kere.

¹¹ E segi areboleboleibeqnu deqa ningi dego areboleboleingonem. Ijo arebolebole di nungoq di tulan kobaoqnem. Utru deqa e na anjam endi ningi merngonum.

¹² Ijo dal anjam agiende. E na ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

¹³ Qalaqalaiyo kumbra tulan bolequja bei agiende. Tamo bei na aqa was nangi aqaryainjrqa osimqa aqa segi ñambile uratosim moiqa. Qalaqalaiyo kumbra dena qalaqalaiyo kumbra kalil tulan bunnjrejunu.

¹⁴ Ningi ijo anjam kalil e na merngeqnum qaji endi dauryqab di ningi ijo segi was bole sqab.

¹⁵ Anjam kalil ijo Abu na e merbeqnaq queqnum qaji di e ubtosim ningi merngeqnum. Deqa e ningi 'was' merngeqnum. E ningi 'kangal tamo' merngosaieqnum. Kangal tamo a aqa tamo koba aqa wau qaliesai.

¹⁶ "Ningi na e giltbosai. E na ningi giltngem. Osim ningi wau engem. Ningi gilsib gei koba atelenoqnibqa nungo gei gaigai sqajqa deqa e na ningi wau engem. Deqa ningi ijo ñam na ingi bei qa ijo Abu pailyqab di a na ingi di engwas.

¹⁷ E na ningi dal anjam endegsi merngwai. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy."

*Mandam qaji tamo ungasari nangi na
Jesus aqa angro nangi jeutnjreqnub*

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, "Mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi jeutngeqnub. Deqa ningi endegsi poingem, nangi namoqna e dego jeutboqneb.

¹⁹ Ningi mandam qaji tamo unub qamu mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi qalaqalaingeqnub qamu. Agi nangi na nango segi was nangi qalaqalainjreqnub dego kere. Ariya ningi mandam qaji tamo sai. E na ningi giltngem deqa ningi mandam qaji kumbra urateb. Utru deqa mandam qaji tamo ungasari nangi na ningi jeutngeqnub.

²⁰ E nami merngonum, kangal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Ningi anjam deqa are qaliy. Jeu tamo nangi na e ugeugeiboqneb dego kere nangi na ningi ugeugeingoqnqab. Nangi ijo anjam dauryoqneb qamu nangi nungo anjam dego dauryeqnub qamu.

²¹ Ariya nangi ijo Abu e qarinqej qaji a qa qaliesai. Deqa nangi ningi ugeugeingoqnqab. Di kiyaya? Ningi ijo ñam ejunub deqa.

²² "E bosim nangi anjam minjrosai qamu nangi une saiqoji unub qamu. Ariya e nangi anjam minjrem deqa nangi nango une ulitqa gam saiqoji.

²³ Tamo bei na e jeutbqas di a na ijo Abu dego jeutqas.

²⁴ E manwa qudei tamo bei na nami yosaiognej qaji di nango ambleq di babtosa qamu nangi une saiqoji unub qamu. Ariya e nango ambleq di manwa qudei babteqnamqa nangi unoqnsib aqo ijo Abu wo jeutgeqnub.

²⁵ Nango kumbra dena dal anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, "Tamo nangi e laña jeutbeqnub."

²⁶ "Aqaryaingo Tamo a ijo Abu ombla unub. E na a qarinyit nungoq bqas. A anjam bole qa Mondor. A ijo Abu aqaq dena bqas. Bosim ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim marqas.

²⁷ Ningi dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosib marqab. Di kiyaya? Nami e ijo wau utru atem bati deqa ningi e ombla sosib ijo wau unoqneb dena bosib agi bini ningi e ombla unum.

16

¹ "Ningi ijo ñam uratosib ulonjaib deqa e na anjam endi merngeqnum.

² Bunuqna jeu tamo nangi na ningi taqal breingosib ningi olo Qotei tal miligiq gilqa saidngwab. Osib bati bei bamqa nangi na ningi moiyo tnggoqnqab. Osib endegsib are qaloqnqab, 'Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa iga na nangi moiyo tngjreqnum.'

³ O ijo angro, jeu tamo nangi aqo ijo Abu wo qa qaliesai deqa nangi ningi degngwab.

⁴ Nangi ningi degngibqa ningi ijo anjam e bini merngeqnum qaji endeqa olo are qaliy."

Jesus a Mondor Bole qa anjam marej

Osiqa Yesus a olo marej, "Nami e ningi koba na soqnem bati deqa e na anjam endi ningi merngosaioqnem.

⁵ Sokiñala e ningi uratngsiy ijo Abu e qarinqej qaji aqaq olo oqwai deqa bini e anjam endi ningi merngeqnum. Ariya ningi kamba e nenembosaieqnub, 'Ni qabitqam?' degbosai.

⁶ E ningi anjam endi merngeqnum deqa ningi are gulbeingeqnu.

⁷ E bole merngwai. E ningi uratngsiy oqwai. E oqwasai di Aqaryaingo Tamo agi Mondor Bole a nungoq bqasai. Utru deqa e ningi uratngsiy oqwai. E oqsiy Mondor qarinyitqa a nungoq bqas.

⁸ Bosimqa mandam qaji tamo ungasari nango une babetnjroqnm nangi poinjroqnqas. Kumbra bole qa utru dego a na osornjroqnm nangi qalieoqnqab. Qotei a tamo ungasari nangi peginjrqa kumbra di dego nangi qalieqajqa deqa Mondor na nangi osornjroqnqas.

⁹ A na mandam qaji tamo ungasari nango une babetnjroqnqas. Di kiyaa? Nangi e qa nango areqalo singilatosaieqnub deqa.

¹⁰ Kumbra bole qa utru dego a na nangi osornjroqnqas. Di kiyaa? E ijo Abu aqaq oqitqa ningi e olo nubqasai.

¹¹ Qotei a tamo ungasari nangi peginjrqa kumbra di dego Mondor na nangi osornjroqnqas. Di kiyaa? Qotei na mandam endeqa gate koba Satan pegiyosim nanyuwoq waiyqas.

¹² “E anjam gargekoba ningi merngwajqa ijo areqaloq di unu. Bini e merngwasai. Di kiyaa? Nungo areqalo na ojqa keresai deqa.

¹³ Ariya anjam bole qa Mondor a bosimqa nungo areqalo gereiyetngimqa ningi anjam bole kalil poingekritqas. Aqa segi areqalo na anjam merngwasai. A anjam quoqnsim di segi ningi merngoqnqas. Osim kumbra mondon brantelenqas qaji di dego ubtoqnsim merngoqnqas.

¹⁴ A ijo anjam osim ningi merngoqnqas. Kumbra dena a na ijo ñam koba ti ijo singila koba ti boleq atqas.

¹⁵ Ijo Abu aqa ingi ingi kalil di ijo ingi ingi dego. Deqa e ningi merngonum, Qotei aqa Mondor na ijo anjam osim ningi merngoqnqas.”

*Yesus aqa angro nangi are gulbeinjrinqa
olo bunuqna nangi areboleboleinjrqa*

¹⁶ Osiqa Yesus a olo marej, “Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nangi segi segi maroqneb, “Yesus a marqo, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ A dego marqo, ‘E ijo Abu aqaq olo oqwai.’ A kiyaa degsi marqo?”

¹⁸ Nangi degsib maroqnsib olo maroqneb, “Yesus a kiyaa marqo, ‘Sokiñala’? Anjam di aqa utru iga poigosai.”

¹⁹ Nangi Yesus aqa anjam deqa nenemyqa laqnab di qalieosiqa endegsi minjrej, “E ningi merngonum, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ Ijo anjam di aqa utru ningi poingosai deqa ningi segi segi qaireqnub.

²⁰ O ijo angro, e bole merngwai. Ningi akam ti sosib are tulan gulbeingwas. Amqa mandam qaji tamo ungasari nangi areboleboleinjrqa. Ariya nungo are gulbe di olo koboamqa ningi tulan areboleboleingwas.

²¹ Unja a angro oqajqa batieqnaqa aqa jejamu tulan jaqatinyeqnaqa a are gulbekobaiyeqnu. Ariya a angro osim aqa jaqatin koboamqa a aqa jaqatin deqa olo are qalqasai. A angro osim deqa tulan areboleboleiyqas.

²² Dego kere bini ningi are gulbeingwo. Ariya bunuqna e ningi olo ningitqa ningi are gulbe di uratosib tulan areboleboleingwas. Nungo arebolebole di tamo bei na olo yaingwa keresai.

²³ Bati deqa ningi olo e anjam bei nenembqasai. E bole merngwai. Ningi ijo ñam na ingi bei qa Abu pailyqab di a na ingi di engwas.

²⁴ Ningi nami ijo ñam na Qotei pailyosaiogneb. Ariya bini ningi ingi bei oqajqa are soqnmqa ningi ijo ñam na Qotei pailyoqniy. Osib deqa ningi ingi di osib tulan areboleboleingwas.”

Yesus a mandam endeqa singila kalil gotranyosiq tigelejunu

²⁵ Osiqa Yesus a olo marej, “E ningi yawo anjam merngoqnam. Bunuqna e olo yawo anjam bei ningi mernwasai. Anjam aqa damu gegerere plaltosiy ijo Abu qa merngoqnai.

²⁶ Bati deqa e segi ningi qa Abu pailyqasai. Ningi ijo ñam na Abu pailyoqnqab.

²⁷ Ijo Abu a segi na ningi qalaqalaingeqnu. Di kiyaaqa? Ningi e qalaqalaiboqnsib e Qotei aqaq na bem degsi poinjeqnu deqa.

²⁸ Nami e ijo Abu aqaq na bosim mandamq aiyem. Sokiñala e olo mandam uratosiy aqaq olo oqwai.”

²⁹ Onaqa Yesus aqa angro nangi aqa anjam di qusib minjeb, “Od, endego ni boleq di anjam ubtosim mergonum. Ni yawo anjam mergosai.

³⁰ Deqa bini iga poigwo, ni kumbra kalil qa qalieonum. Deqa iga ni anjam bei nenemmqasai. Ni namoqna gago nenem qalieonum. Utru deqa iga ni qa gago areqalo singilatosim maronum, bole, ni Qotei aqaq na bem.”

³¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ningi e qa nungo areqalo singilatonub e? Di keretonub.

³² Ningi quiy. Bati bei bqas agi bqo. Sokiñala jeu tamo nangi na ningi teteingibqa ningi kalil segisegiosib nungo qureq jaraiqab. Jaraiyibqa e segi sqai. Bole, e segi sqasai. Ijo Abu a e ombla sqom.

³³ E anjam endi ningi merngeqnum. Di kiyaaqa? Ningi na e beterbosib are lawo sqajqa deqa. Bole, ningi mandamq endi gulbe koba oqnqab. Di ungum. E segi na mandam endeqa singila kalil gotranyosim tigelejunum. Deqa ningi are singilatosib soqniy.”

17

Yesus a aqa angro nangi qa pailyej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa lan goge tarosiqqa Qotei endegsi pailyej, “O Abu, bati brantqo. E ino segi Angro qujai unum deqa ni ijo ñam kobaqujatimqa e kamba dego ino ñam kobaqujatqai.

² Ni e singila ebem. Singila dena e na tamo ungasari kalil nangi taqatnjroqnai. Osiy tamo kalil ni na ebem qaji nangi ñambile enjritqa nangi ñambile gaigai sqab.

³ Ñambile gaigai sqajqa kumbra agiende. Tamo e na ñambile enjreqnum qaji nangi ni qa bole qalieeqnub. Agi ni segi Qotei bole. Nangi e Yesus Kristus qa dego bole qalieeqnub. Agi ni na e qarinqbonam mandamq aiyem. Ñambile gaigai sqajqa kumbra agide.

⁴⁻⁵ “O Abu, e mandamq endi ino ñam koba ti ino singila koba ti babtoqnem. Osim wau kalil ni na ebem qaji di yekritem. Nami mandam a brantosaisonaqa e ni ombla ñam koba ti soqnem. Ñam di ni na olo ebimqa aqo ombla ñam koba ti sqom.

⁶ “Tamo kalil ni na ebem qaji nangi di e na ino ñam osornjroqnem. Deqa nangi ino anjam dauryoqneb. Nangi ino segi tamo soqneb deqa ni na nangi mandamq endena elenjosim e ebem.

⁷ Bini nangi qalieonub, ingi ingi kalil ni na e ebem qaji di inoq dena branteb.

⁸ Nangi degsib qalieonub. Di kiyaaqa? Anjam kalil ni na e merbem qaji di e kamba nangi minjrnang nangi queb. Qusib ni na e qarinqbonam bem anjam di nangi areqaloq di singilateb. Osib endegsi poinjrej, e inoq dena bem.

⁹ “E nangi qa ni pailmonum. E mandam qaji tamo ungasari nangi qa ni pailmosai. Tamo ni na ebem qaji nangi qa segi e ni pailmonum. Di kiyaaqa? Nangi ino tamo unub deqa.

¹⁰ Ijo tamo kalil nangi di ino dego. Ino tamo kalil nangi di ijo dego. Nangoq dena e ñam kobaquja eqnum.

¹¹ “E inoq olo bqai. Deqa e mandamq endi olo sqasai. Ariya tamo ni na ebem qaji nangi mandamq endi sqab. O Abu, ino kumbra kalil tulan boledamu. Ni segi qujai une saiqoji. Ino ñam koba ni na ebem qaji ñam dena ni na ijo tamo nangi taqatnjroqnime. Amqa aqo aiyel are qujaitosim unum dego kere nangi kamba are qujaitosib sqab.

¹² E nanġi koba na sosimqa ino ñam kobaquja ni na ebem qaji ñam dena nanġi taqatnjroqnem. Deqa ijo anġro bei padalosai. Anġro qujai agi ni nami padalqajqa giltem qaji a segi padalqas. A padalamqa ino anjam nenġrenq di unu qaji di aqa damu brantqas.

¹³ E olo inoq bqai. Ijo segi arebolebole tulañ kobaosim tamo ni na ebem qaji nanġoq di gaigai sqajqa deqa e mandamq endi sosimqa anjam endi mareqnum.

¹⁴ “E na nanġi ino anjam minjroqnem. Utru deqa mandam qaji tamo unġasari nanġi na nanġi jeutnjreqnub. Nanġi mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁵ Ni na nanġi joqsim nanġi mandam uratosib lañ qureq oqwjajqa deqa e ni pailmosai. Nanġi mandamq endi soqñib ni na nanġi taqatnjroqnim tamo uge Satan na nanġi ugeugeinjraim deqa e ni pailmonum.

¹⁶ Nanġi mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁷ Ino anjam kalil bole. Ni ino anjam bole di nanġi minjroqne. Yimqa anjam di nanġo are miligiq di wauoqñimqa nanġi ino segi tamo tintiñ sqab.

¹⁸ Nami ni na e qarinjbonam mandamq aisim tamo unġasari nanġo ambleq di soqñem. Deqa e kamba tamo ni na ebem qaji nanġi qarinjñritqa mandam qaji tamo unġasari nanġo ambleq di sqab.

¹⁹ E nanġi qa are qalsiy ijo segi jejamu ni emekritqai. Ijo kumbra dena nanġi ino segi tamo tintiñ sosib ino anjam bole dauryoqñqab.

²⁰ “E ijo anġro 11 nanġi qa segi ni pailmosai. Bunuqna nanġi ijo anjam mare mare laqñibqa tamo unġasari gargekoba nanġi nanġo anjam quoqñsib e qa nanġo areqalo sinġilatoqñqab. E nanġi qa dego ni pailmonum.

²¹ O Abu, ni ijoq di unum. E dego inoq di unum. Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ijo segi tamo unġasari kalil nanġi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa e ni pailmonum. Yimqa mandam qaji tamo unġasari nanġi qalieqab, ni na e qarinjbonam bem.

²² Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ñam koba ni na ebem qaji di e kamba olo ijo segi tamo unġasari nanġi enjrem. Di kiyajqa? Nanġi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa.

²³ E ijo segi tamo unġasari nanġoq di unum. Ni ijoq di unum. Kumbra dena nanġi kalil dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqom. Soqñimqa mandam qaji tamo unġasari nanġi na nanġi unjrsibqa qalieqab, ni na e qarinjbonam bem. Osib qalieqab, ni e qalaqalaibeqnum dego kere ni ijo segi tamo unġasari nanġi qalaqalainjreqnum.

²⁴ “O Abu, tamo unġasari ni na ebem qaji qure e sqai di nanġi dego e ombla qure dia sqom. E deqa ni pailmonum. Nanġi e ombla sosibqa ñam koba ni na ebem qaji di unqajqa deqa ti e ni pailmonum. Nami ni mandam atosaisosimqa ñam koba di e ebem. Di kiyajqa? Ni na e qalaqalaiboqñem deqa.

²⁵ O Abu, ino kumbra kalil tulañ bole tintiñ. Mandam qaji tamo unġasari nanġi ni qa qaliesai. Ariya e ni qa qalie bole. Ijo segi tamo unġasari nanġi dego ni qa qalie bole. Deqa nanġi qalieonub, ni na e qarinjbonam bem.

²⁶ E ino ñam nanġi osornjroqñem. Nanġi olo osornjrqi. Yimqa ni na e qalaqalaibeqnum dego kere nanġi ino qalaqalaiyo kumbraq di sqab. Amqa e segi nanġi koba na sqom.”

18

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanġo banq di atej

¹ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a na aqa anġro nanġi joqsiqa koba na walwelosib Kidron ya dosib taqal beiq aisib nañu agu beiq di soqñeb.

² Bati gaigai Yesus aqa anġro nanġi koba na nañu agu dia koroqñeb. Deqa Yesus aqa anġro Judas agi Yesus osim jeu tamo nanġo banq di atqas qaji a nañu agu di qaliesoqñej.

³ Deqa a na qaja tamo gargekoba nanġi wañal ti lam ti sebru ti elenjonab joqsiqa nañu agu deq gileb. Atra tamo kokba ti Farisi ti nanġi na nanġi qarinjrnab Yesus ojqa gileb. Rom nanġo qaja tamo qudei dego nanġi koba na gileb.

⁴ Gulbe kalil Yesus aqaq di brantqas qaji di a nami qaliesoqnej. Deqa qaja tamo nanġi aqaq bonabqa a nanġo areq aisiqa nenemnrej, “Ninġi yai qa bonub?”

⁵ Onaqa nanġi na kamba minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.” Onaqa Yesus na minjrej, “E agiende.” Judas agi Yesus osiqa qaja tamo nanġo banq di atej qaji a nanġi koba na tigelesoqneb.

⁶ Onaqa nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa qore na ululonjosib nerenjeb.

⁷ Onaqa Yesus na olo nenemnrej, “Ninġi yai qa bonub?” Onaqa nanġi na minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.”

⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E nami merngonum, e agiende. Ninġi e qa bonub di e segi ojiy. Ijo angro nanġi uratnjrib gileb.”

⁹ Yesus a nanġi degsi minjrej deqa aqa anjam bei nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi a nami endegsi marej, “O Abu, tamo nanġi ni na ebem qaji bei e uratit padalqasai.”

¹⁰ Onaqa jeu tamo nanġi Yesus ojeqnab Saimon Pita na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kanġal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej. Kanġal tamo di aqa ñam Malkus.

¹¹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Ino sebru olo ate. E jaqatin koba oqai. Jaqatin di ya uge uyo bul. Di uyqai. Ijo Abu na merbej, ‘Ni jaqatin di oqam.’ ”

Qaja tamo nanġi Yesus ojsib Anas aqa talq osib aiyej

¹² Onaqa qaja tamo nanġi ti nanġo gate koba a ombla na Yesus ojsib aqa ban tonteteb.

¹³ Osib Kaiafas aqa sou Anas aqa talq osib aiyej. Kaiafas a wausau deqa Juda nanġo atra tamo gate soqnej.

¹⁴ Agi a nami Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Tamo qujai a tamo unġasari kalil nanġi qa moiqas di kere.”

Pita a marej, “E Yesus aqa angro sai”

¹⁵ Qaja tamo nanġi Yesus osi aiyeqnabqa Saimon Pita a qoreq na Yesus dauryosiq aiyej. Yesus aqa angro bei dego a dauryosiq aiyej. Angro di atra tamo gate a qalie. Deqa a Yesus dauryosiq torei jen miligiq gilsiq atra tamo gate aqa talq di brantej.

¹⁶ Ariya Pita a siranme qala oqeq di tigelesoqnej. Onaqa Yesus aqa angro agi atra tamo gate a qaliesoqnej qaji a na siranme taqato uña minjnaqa odyonaqa Pita osiq ombla na jen miligiq gilsib tal qalaq di tigelesoqneb.

¹⁷ Onaqa siranme taqato uña a na Pita nenemyej, “Ni Yesus aqa angro kiyo?” Onaqa Pita na kamba minjej, “Eo. E aqa angro sai.”

¹⁸ Kanġal tamo nanġi ti tal taqato tamo nanġi ti yornjrnaqa ñam tunguyosib ñamyuwo areq di tigelesosib ñam yoroqneb. Onaqa Pita a dego bosiq nanġi koba na tigelesosib ñam yoroqneb.

Atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej

¹⁹ Bati deqa atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej. Yesus aqa angro nanġi qa ti aqa anjam a na tamo unġasari nanġi minjroqnej qaji deqa ti nenemyoqnej.

²⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E boleq di tamo unġasari nanġi anjam minjroqnem. E bati gaigai Qotei tal miligiq di, atra tal miligiq di, Juda nanġo koro sawaq di anjam palontoqnsim minjroqnem. E uliosim anjam minjrosaioqnem.

²¹ Deqa ni kiyaaq e nenemkobaibeqnum? Tamo unġasari ijo anjam quoqneb qaji nanġi segi nenemnrimqa nanġi na mermqab. E anjam minjroqnem qaji di nanġi qalie.”

²² Yesus a atra tamo gate degsi minjnaqa qaja tamo bei Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a ban lubtosiqa Yesus aqa ulatamuq di qalej. Osiqa minjej, “Ni kiyaaq atra tamo gate aqa medabu ojonum?”

²³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E anjam maronum endi gisanamqa ubtosim merbe. Ariya ijo anjam boleamqa ni kiyaqa e lubonum?”

²⁴ Onaqa Anas na aqa qaja tamo nanji minjrnaqa Yesus osib atra tamo gate Kaiafas aqaq gileb. Yesus aqa ban tonto qorbi sonaq osi gileb.

Pita a olo marej, “E Yesus aqa angro sai”

²⁵ Saimon Pita a namyuwo areq di tigelesosiq nam yoreqnaqa tamo qudei na minjeb, “Ni dego Yesus aqa angro bei kiyo?” Onaqa Pita a saidosiq minjrej, “Eo. E aqa angro sai.”

²⁶ Onaqa atra tamo gate aqa kangal tamo bei na Pita minjej, “E ni kiyo Yesus ombla nañu aguq di sonam numonum?” Tamo di agi Pita na tamo dabkala gentetej qaji aqa was.

²⁷ Onaqa Pita a olo saidosiq minjej, “Di e sai.” Pita a degsi gisanjoqalubtonaqa tuwe anjamej.

Juda tamo kokba nanji na Yesus osib Pailat aqa talq gileb

²⁸ Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda tamo kokba nanji na Kaiafas aqa talq dena Yesus osib Rom nanjo mandor Pailat aqa tal kobaqujaq gileb. Nanji tal miligiq gilosai. Nanji endegsib are qaleb, “Pailat a Juda tamo sai. A sawa bei qaji tamo. Deqa iga aqa tal miligiq gilqa getento. Gago dal anjam degsi unu. Iga aqa tal miligiq gilqom di iga une ti sqom. Deqa gago yori bati koba brantimqa iga ingi uyqa keresaiigwas.” Nanji degsib are qalsib deqa nanji Pailat aqa tal miligiq gilosai.

²⁹ Nanji oqeq di tigelesonabqa Pailat a segi oqedosiq nanjoq di brantej. Brantosiq nenemnrej, “Tamo endi aqa une kiye qa ningi a osib ijoq bonub?”

³⁰ Onaqa nanji na Pailat minjeb, “Tamo endi a kumbra uge yosai qamu iga inoq osi bosai qamu.”

³¹ Onaqa Pailat na olo minjrej, “Ningi a olo osi aisib nunjo segi dal anjam na aqa une qa pegiyi.” Onaqa nanji na kamba Pailat minjeb, “Iga Juda tamo. Deqa iga na tamo moiyoqta keresai.”

³² Nanji Pailat degsib minjeb deqa anjam bei Yesus a nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi Yesus a gam kiye na moiqaq di a segi nami ubtej.

³³ Onaqa Pailat a olo puluosiq aqa tal miligiq gilsiq aqa qaja tamo nanji minjrnaqa nanji na Yesus osib aqa areq beb. Bonabqa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanjo Mandor Koba e?”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni ino segi areqalo na anjam di merbonum kiyo tamo qudei na e qa saimonub qusim anjam di merbonum kiyo? Ni e merbe.”

³⁵ Onaqa Pailat na olo minjej, “E Juda tamo e? Sai. Ni que. Ino segi len agi Juda nanji ti atra tamo kokba ti nanji na ni osib ijoq bonub. Deqa ni merbe. Ni une kiye yonum deqa ni osi bonub?”

³⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E mandam qaji mandor sosai. Degsi so qamu Juda nanji na e ojeqnaq ijo wau tamo nanji njirinosib qoto itnjreb qamu.”

³⁷ Onaqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Ni bole mandor e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od, ni kere merbonum. E mandor. E anjam bole ubtqajqa deqa mandamq aisim njambabem. Tamo kalil anjam bole dauryeqnub qaji nanji ijo anjam queqnub.”

³⁸ Onaqa Pailat na nenemyej, “Anjam bole di kiye?”

Juda nanji na Pailat minjeb, “Ni Yesus njamburbasq di qame!”

Pailat a degsi marsiq a olo oqedosiq Juda tamo kokba nanjoq gilsiq minjrej, “E tamo endi aqa jejamuq di une bei unosai.

³⁹ Deqa e nunjo kumbra bei dauryqai. Wausau gaigai nunjo yori bati koba branteqnaqa e na tamo qujai tonto talq dena uratoqnsim engeqnum. Deqa ningi na merbiy. Wausau endeqa e tamo yai uratosiy engwai? E Juda nanjo mandor endi uratosiy engwai e?”

⁴⁰ Onaqa Juda tamo kokba nanġi olo tulaŋ saidosib minjeb, “Ni a uratim oqedaiq. Tonto tamo Barabas a uratim oqedem.” Nanġi Pailat deġsib minjeb. Barabas a leŋ ojo tamo.

19

¹ Onaqa Pailat a Yesus osiqa aqa qaja tamo naŋgo baŋq di atsiqa minjrej, “Niŋgi Yesus bu toqoŋ na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanġi na Yesus osib bu toqoŋ na kumbainyeb.

² Kumbainyosib koboonaqa nanġi na sil luwit osib lulumosib dena mandor kokba naŋgo gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib singila na teqiyeb. Osib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanġi gaigai jigeqnuq deqaji bei osib Yesus jigeteq. A segi qa Mandor Koba maroqnej deqa nanġi na kumbra degyeb.

³ Osib nanġi Yesus aqa areq bosib a misilinyoqnsib gisaŋ na biŋiyoqnsib minjoqneb, “O Juda naŋgo Mandor Koba, kaiye.” Nanġi deġsib Yesus misilinyoqnsib baŋ lubtosib aqa ulatamuq di qaloqneb.

⁴ Onaqa Pailat a olo aqa talq dena oqedosiqa Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Niŋgi uniy. E Yesus aqa jejamuq di une bei yala unosai bole sai. Niŋgi di qalieqajqa deqa e Yesus olo nuŋgoq osi bonum.”

⁵ Degsi minjrnaqa Yesus a oqedej. Gate tatal sil luwit na gereiyosib aqa gateq di ateteb qaji de ti gara lent a jigeteq qaji de ti qorbi oqedej. Onaqa Pailat na minjrej, “Niŋgi tamo endi uniy.”

⁶ Degsi minjrnaqa atra tamo kokba ti naŋgo qaja tamo nanġi ti Yesus unsibqa nanġi murqumyoqnsib Pailat wainyoqnsib minjoqneb, “Ni a ŋamburbasq di qame! Ni a ŋamburbasq di qame!” Onaqa Pailat na minjrej, “Niŋgi segi na Yesus osib ŋamburbasq di qamiy. E aqa jejamuq di une bei unosai.”

⁷ Onaqa Juda tamo kokba nanġi na olo Pailat minjeb, “Yesus a segi qa marqo, ‘E Qotei aqa Niri.’ Aqa une deqa a moiym. Gago dal anjam degsi unu.”

⁸ Onaqa Pailat a naŋgo anjam di qusiqa a tulaŋ ulaugetej.

⁹ Osiqa a olo Yesus osiq tal miligiq gilsiq nenemyej, “Ni sawa qabe qaji? Ni e merbe.” Onaqa Yesus a mequmesoqnej. A na kamba anjam bei Pailat minjosai.

¹⁰ Deqa Pailat na olo minnej, “Ni anjam bei merbqasai e? Ni que. E tamo kobaquja. Deqa e ni uratmit ni gilqam. E ni uratmqasai di ni ŋamburbasq di gainosim moiqlam. Ni degsi poimosai e?”

¹¹ Onaqa Yesus na Pailat minnej, “Qotei laŋ qureq di unu qaji a na ni singila emosai qamu ni e gulbe bei ebqa keresai qamu. Deqa ino une kiŋala. Ariya atra tamo gate agi e ojsiq ino baŋq di atqo qaji aqa une kobaquja.”

¹² Yesus na Pailat deġsib minjnaq qusiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Ungum. E Yesus uratit gilqas.” A nanġi deġsib minjreqlaqa nanġi na olo tulaŋ saidoqnsib murqumyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus uratim gilaiq. Ni a uratqam di ni mandor koba Sisar aqa wau tamo bolesai. Yesus a marqo, ‘E segi mandor koba.’ A deġsib marqo deqa a na Sisar jeu atqo.”

¹³ Nanġi na Pailat deġsib minjeqlab qusiqa a olo Yesus osiq oqedosiqa aqa awo jaram kobaq di awoej. Pailat a gaigai tamo naŋgo une qa peginjraqa oqnsiq dia awoqnej. Jaram so qaji sawa di aqa ñam Meniŋ Bijal. Hibru anjam na “Gabata” mareqnub.

¹⁴ Juda naŋgo yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa iŋgi iŋgi kalil gereiyosib atnab soqnej. Sen bati 12 onaqa qanam jigeej. Deqa Pailat na Yesus osiqa Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Niŋgi nuŋgo mandor koba uniy.”

¹⁵ Onaqa nanġi tulaŋ leleŋoqnsib minjoqneb, “Ni a taqal waiy! Osim ŋamburbasq di qame!” Onaqa Pailat na nenemnrej, “E nuŋgo mandor koba osiy ŋamburbasq di qamqai e?” Onaqa atra tamo kokba nanġi na kamba minjeb, “Gago mandor bei saiqoji. Gago mandor qujai agi Sisar.”

¹⁶ Onaqa Pailat a nanggo areqalo dauryosiqqa Yesus osiq nanggo banq di atsiqa minjrej, “Ningi na Yesus osib namburbasq di qamiy.”

Yesus a namburbasq di gainjej

¹⁷ Pailat a Juda tamo kokba nangi degsi minjrnaqa qaja tamo nangi Yesus osib aqa qawarq di aqa segi namburbas atetosib a ban ojsib Jerusalem uratosib osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Tamo Gate Tanu di branteb. Ñam di Hibru anjam na “Golgota” mareqñub.

¹⁸ Di brantosib Yesus osib namburbasq di qameb. Tamo aiyel dego namburbasq di qameleneb. Yesus a ambleq di tigeltosib tamo bei aqa ban qonanq di tigelteb. Bei aqa ban woq di tigelteb.

¹⁹ Onaqa Pailat a anjam bei nengrenyosiq namburbas mutu gogeq di atej. A endegsi nengrenyej, “Yesus Nasaret qaji a Juda nanggo Mandor Koba.”

²⁰ Sawa agu Yesus namburbasq di gainteb qaji di Jerusalem jojom. Deqa Juda tamo ungasari gargekoba nangi gile beoqnsib anjam Pailat na nengrenyej qaji di sisiyoqñeb. Anjam di Hibru anjam na ti Rom nanggo anjam na ti Grik nanggo anjam na ti turtosiq nengrenyej.

²¹ Onaqa Juda nanggo atra tamo kokba nangi na Pailat minjeb, “‘Yesus a Juda nanggo Mandor Koba’ anjam degsi nengrenyaim. ‘A marej, “E Juda nanggo Mandor Koba,”’ anjam degsi nengrenye.”

²² Onaqa Pailat na minjrej, “Uñgum. E anjam nengrenyonum degesoqñem.”

²³ Ariya qaja tamo nangi na Yesus namburbasq di qamsibqa aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Giltelenosib tumbol qolqe ateb. Aqa gara jugo olekoba di gara banqa qujai na gereiyeb. Gara banqa bei na totoryosai. Gara di tulan boledamu.

²⁴ Deqa qaja tamo nangi segi segi qairosib mareb, “Iga gara di bumbranyqasai. Iga menin silali alanonam tamo yai aqa menin na bunjrqas a na gara di oqas.” Degsib marsib menin silali alaneb. Nangi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nangi ijo gara elenqa marsib giltelenqab. Giltelenosib menin silali alanqab.”

²⁵ Yesus aqa ai wo aqa ai yala wo namburbas utruq di tigelesoqñeb. Maria Makdala qure qaji wo Klopas aqa ñaun Maria wo nangi aiyel dego bosib koba na tigelesoqñeb.

²⁶ Onaqa Yesus a tirosiqqa aqa ai wo aqa angro agi a tulan qalaqalaiyoqñej qaji de wo namburbas utruq di tigelesonab unjrsiqa aqa ai metosiq minjej, “O ai, di ino angro.”

²⁷ Osiqa angro di minjej, “Di ino ai.” Onaqa bati qujai deqa angro dena Yesus aqa ai osiqqa aqa segi talq di ombla sosibqa taqatoqñej.

Yesus a moiyej

²⁸ Yesus a qalieej, wau kalil aqa Abu na yej qaji di kobotej. Osiqa marej, “E ya qar bqo.” A degsi marej. Di kiyaaqa? Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa damu brantqajqa deqa.

²⁹ Onaqa qaja tamo nangi Yesus aqa anjam di qusibqa gara ñengi bei osib wain isa kobaq di tuqteb. Tuqtosib nantan bei aqa dani osib mutuq di gara ñengi qosisib osib Yesus anaiyqajqa soqtosib aqa medabuq di ateb. Wain di ya nobu bei namburbas utruq di nami atnab soqñej qaji dena tigsib Yesus anaiyeb.

³⁰ Onaqa Yesus a wain isa koba di uysiqqa marej, “Bini e ijo wau kobotonum.” Degsi marsiqqa aqa gate gulainosiqqa mondor titosiq moiyej.

Qaja tamo bei na Yesus aqa jar banqaq di qamej

³¹ Juda nanggo yori bati koba brantqa laqñej deqa yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyosib atnab soqñej. Nebe yori bati. Deqa Juda nangi mareb, “Iga yori bati qa tamo nangi namburbasq di uratnjrim sqasai.” Osib nangi Pailat aqa areq bosib minjeb, “Ni ino

qaja tamo nanği minjrimqa gilsib tamo namburbasq di gainjejunub qaji nanğo singa gentetnjribqa urur moreñabqa osib subq atqab.”

³² Onaqa Pailat a nanğo anjam di qusiqa odosiq aqa qaja tamo qudei qarinjninaq gilsib tamo aiyel Yesus koba na namburbasq di gainesoqneñ qaji nanğo singa gentetnjreb.

³³ Osib Yesus aqa areq gilsib uneb a nami moiyej. Deqa nanği aqa singa gentosai.

³⁴ Onaqa qaja tamo bei na aqa qaja osiq Yesus aqa jar bangaq di qamnaq len ti ya ti aiyej.

³⁵ Nanği kumbra di yonabqa e ijo segi nãdamu na unem. E kumbra deqa saeqnsim laqnum. E segi qalieonum, ijo anjam bole. Deqa ningi qusib nunğo areqaloq di singilatiy.

³⁶ Qaja tamo nanği kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nenğrenq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nenğrenyeb, “Nanği aqa tanu bei gentqasai.”

³⁷ Qotei aqa anjam bei dego aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nanği qaja na aqa jar bangaq di qamsibqa a koqyesqab.”

Tamo aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub bunujq di ateb

³⁸ Onaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsiqa Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A Yesus dauryoqneñ qaji. A Juda tamo kokba nanği ulainjrsiq deqa uliosiq Yesus dauryoqneñ. A boleq di dauryosaioqneñ. Ariya a Pailat aqa areq gilsiq nenemyej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na Josep odyonaqa a Yesus aqa jejamu osiq subq atqa gilej.

³⁹ Nikodemus agi nami qolo Yesus aqaq gilej qaji a dego Josep ombla na Yesus aqa jejamu osib subq atqa gileb. Nikodemus a gilqa osiq nã so aqa ya quleq ti utru aiyela turtosiq gereiyosiq osi gilej. Nã so aqa ya di aqa gulbe 30 kilogram.

⁴⁰ Onaqa nanği aiyel Yesus aqa jejamu osib gara boledamu na dalaosib nã so aqa ya di osib aqa jejamuq di liyeb. Juda nanği na tamo subq atqa oqnsib degyeqnub.

⁴¹ Sawa Yesus namburbasq di qameb qaji qalaq di nañu agu bei soqneñ. Nañu agu dia sub bunuj bei soqneñ. Sub dia nami tamo bei atosaisoqneñ.

⁴² Sub di isaq di sosai. A jojom di soqneñ. Juda nanğo yori bati aqa ingi ingi kalil gereiyqa bati brantej deqa nanği aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub miligiq di jugeb.

20

Yesus a subq na tigelej

¹ Yesus a subq di sonaq yori batiej. Olo nebeonaqa nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji a tigelosiq Yesus aqa subq gilej. Gilsiq nã atej menin kobaquja sub me getenteb qaji di waqosiq taqal di sonaq unej.

² Unsiqa olo puluosiq urur ti aisiq Saimon Pita wo Yesus aqa angro agi a tulan qalaqalaiyoqneñ qaji de wo nanği aiyel itnjrsiq minjrej, “Gago Tamo Koba aqa jejamu subq dena osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di iga qaliesai.”

³ Degsi minjninaqa Pita angro de wo nanği anjam di qusibqa Yesus aqa sub unqajqa gileb.

⁴ Nanği aiyel gurgurosib giloqnsib angro dena Pita bunyosiq namoosi gilsiq subq di brantej.

⁵ Osiq sub meq di tigelosiq miligi tirosiq gara Yesus dalaeb qaji di sonaq unej. A sub miligiq aiyosai.

⁶ Onaqa Saimon Pita a bunuqna bosiq torei sub miligiq aiyej. Aisiq a dego gara Yesus dalaeb qaji di unej.

⁷ Gara mutu bei Yesus aqa gate qoseteb qaji di lubosiq taqal beiq di sonaq unej. Gara mutu di gara qudei ti turtosiq sosai. A segiq di soqneñ.

⁸ Onaqa angro namo subq di brantej qaji a dego sub miligiq aiyej. Aisiq gara di unsiq marej, “Bole.”

⁹ Bati deqa nanɣi aiyel Qotei aqa anjam bei nenɣrenɣ di so qaji di aqa utru geregere poinjrosaisoqnej. Anjam agiende, “Kristus a olo subq na tigelqas.”

¹⁰ Ariya nanɣi olo puluosib nanɣo qureq aiyeb.

Maria Makdala qaji a Yesus unej

¹¹ Onaqa Maria a sub qalaq di tigelesosiqa akamoqnej. Akamoqnisiqa sub miligi tirej.

¹² Tirosiqa lan anɣro aiyel sub miligiq di sonab unjrej. Nanɣi gara qat jigsib Yesus neioteb qaji lumeq di awesoqneb. Bei gateqsi bei singaqsi awesoqneb.

¹³ Awesosibqa Maria minjeb, “Unɣa, ni kiyaa akameqnum?” Onaqa minjrej, “Nanɣi ijo Tamo Koba osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di e qaliesai.”

¹⁴ Maria a nanɣi degsi minjrsiq bulosiqa aqa qoreq di Yesus a tigelesonaq unej. A qaliesai, di Yesus.

¹⁵ Onaqa Yesus na Maria minjej, “O unɣa, ni kiyaa akameqnum? Ni yai unqa bonum?” Onaqa Maria a are qalej, “Tamo endi a nañu agu taqateqnu kiyo?” Degsi are qalsiq minjej, “Ni na kiyo ijo Tamo Koba osim sawa qabia atonum di merbimqa e gilsiy oqai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjej, “O Maria.” Degsi minjnaqa Maria a Yesus qa poiyyonaqa areiyosiq minjej, “O Rabonai.” Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Qalie Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa Yesus na Maria minjej, “E ijo Abu aqaq oqosaiunum deqa ni e ojaim. Ni ijo was nanɣoq gilsim endegsi minjre, ‘Yesus a marqo, “E ijo Abu aqaq olo oqwai. Ijo Abu agi nunɣo Abu dego. Ijo Qotei agi nunɣo Qotei dego.”’ Ni gilsim nanɣi degsi minjre.”

¹⁸ Onaqa Maria Makdala qaji a Yesus aqa anjam di qusiqa gilsiq Yesus aqa anɣro nanɣi itnjrsiqa minjrej, “E gago Tamo Koba a unonum.” Osiqa anjam kalil Yesus na minjej qaji di olo nanɣi sainjrej.

Yesus aqa anɣro nanɣi na a uneb

¹⁹ Yori bati koboosiq bilaqtonaqa Yesus aqa anɣro nanɣi tal bei gogetosib siranme kalil qandimtelenosib warum miligiq di soqneb. Nanɣi Juda tamo kokba nanɣi ulainjrsib deqa degyeb. Onaqa bati qujai deqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nanɣo ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo anɣro, ninɣi are lawo soqniy.”

²⁰ Osiqa aqa ban ti jar banga ti nanɣi osornjrej. Onaqa nanɣi kalil Tamo Koba a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

²¹ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ninɣi are lawo soqniy. Ijo Abu na e qarinqej dego kere e ninɣi qarinqeqnum.”

²² Yesus na aqa anɣro nanɣi anjam degsi minjrsiqa aqa mondor puynjrsiqa minjrej, “Ninɣi Qotei aqa Mondor Bole oiyy.

²³ Ninɣi tamo unɣasari nanɣo une kobotetnjrqab di Qotei a dego nanɣo une kobotetnjrqas. Ariya ninɣi tamo unɣasari nanɣo une kobotetnjrqasai di Qotei a dego nanɣo une kobotetnjrqasai.”

Tomas a Yesus unej

²⁴ Yesus a nanɣoq di brantej di Tomas a nanɣi koba na sosai. Tomas a Yesus aqa anɣro 12 deqaji bei. Aqa ñam bei Didimus.

²⁵ Onaqa Yesus aqa anɣro nanɣi gilsib Tomas itosib minjeb, “Iga gago Tamo Koba a unonum.” Degsi minjnabqa a nanɣo anjam di qunaq ugeiyonaq minjrej, “E ijo ñamdamu na Yesus aqa ban bile tutu na qameb qaji pirigi di unsiyy ojqai di e marqai, ‘Bole.’ E aqa jar banga qaja na qameb qaji pirigi di dego unsiyy ojqai di e marqai, ‘Bole.’ E unqasai di e bole qa marqasai.”

²⁶ Ariya bati 7 koboonaqa Yesus aqa anɣro nanɣi olo tal miligiq di soqneb. Tomas a dego nanɣi koba na soqneb. Siranme kalil qandimesonabqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nanɣo ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo anɣro, ninɣi are lawo soqniy.”

²⁷ Osiqa Tomas minnej, “O Tomas, ni ino ban gei na ijo ban bile qameb qaji pirigi ojsim unime. Ino ban waiyosim ijo jar banga qameb qaji pirigi dego oje. Areqalo aiyeltaim. Areqalo qujaitosim e qa ino areqalo singilat.”

²⁸ Onaqa Tomas na Yesus minnej, “O Yesus, ni ijo Tamo Koba. Ni ijo Qotei dego.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo Tomas minnej, “Ni ino namdamu na e nubsim deqa ino areqalo e qa singilatonum e? Ariya tamo ungasari nanjo namdamu na e nubosaieqnub qaji nanji e qa nanjo areqalo singilatqab di nanji tulan areboleboleinjrqs.”

Jon a anjam endi nengrenyej di aqa utru

³⁰ Yesus a Qotei aqa manwa tulan gargekoba aqa angro nanjo namdamuq di yoqnej. E aqa manwa quja quja segi buk miligiq endi nengrenyonum.

³¹ E anjam endi nengrenyonum. Di kiyaaqa? Ningi sisiyosib Yesus qa nunjo areqalo singilatosib a bole Kristus Qotei aqa Niri degsi poingwajqa deqa. Osib ningi Yesus aqa nam na nambile gaigai sqajqa deqa.

21

Yesus aqa angro 7 nanji na Yesus uneb

¹ Onaqa bati bei Yesus a Taiberias ya agu qalaq di sosiqa aqa angro nanjoq di olo brantej. E deqa kiñala saqai.

² Ya agu qalaq di Yesus aqa angro 7 nanji soqneb. Angro bei Saimon Pita. Bei Tomas aqa nam bei Didimus. Bei Nataniel. Nataniel aqa qure utru Kana. Kana a Galili sawaq di unu. Sebedi aqa niri aiyel nanji dego ya agu qalaq di soqneb. Ariya Yesus aqa angro aiyel dego nanji koba na soqneb.

³ Onaqa Saimon Pita na nanji minjrej, “E qe oqajqa deqa kakan waiyqa aieqnum.” Onaqa nanji na minjeb, “Iga kalil koba na aiqom.” Degsi minjsib nanji koba na aisib qobun gogetosib ya robuq oqsib kakan waiyoqneb. Di qolo. Waiyeqnab nebeej. Nanji qe bei osai bole sai.

⁴ Nobqolo ambru nanji qobun miligiq di sosib nam ateb Yesus a alile di tigelesonaq uneb. Nanji qaliesai, di Yesus.

⁵ Deqa a na nenemnrej, “O ijo angro, ningi qe onub e?” Onaqa nanji na minjeb, “Eo. Iga qe osai.”

⁶ Onaqa minjrej, “Ningi qobun aqa qala bei ban woq di kakan waiyiy. Waiyosib ningi qe oqab.” Onaqa nanji Yesus aqa anjam di dauryosib ban woq di kakan waiyeb qe tulan ani eb. Qe di tulan gargekoba deqa nanji na soqtosib qobun goge di atqa keresaiinrej.

⁷ Onaqa Yesus aqa angro agi a tulan qalaqalaiyoqnej qaji a na Pita minnej, “Tamo di gago Tamo Koba.” Onaqa Saimon Pita a anjam di qusiqa aqa gara jugo wauqa osiq piqtej qaji di olo jigsika qobun dena prugosiq yaq aisiq qawainosiq Yesus aqa areq gilej.

⁸ Yesus aqa angro qobun miligiq di soqneb qaji nanji alile jojom 100 mita. Deqa kakan qe na maqesonaq nanji qobun na titosib aisib alile di tiryeb.

⁹ Alile di tiryosib nam ateb di Yesus a nami nam tunguyosiq qe koitonaq namyuwoq di sonaq uneb. Bem qudei dego sonaq uneb.

¹⁰ Deqa Yesus na minjrej, “Ningi qe onub di qudei osi boiy.”

¹¹ Onaqa Pita a olo qobun gogetosiq kakan qe ti titosiq alile di atej. Qe di kokba. Qe kalil sisiyeb 153. Di qe gargekoba. Ariya kakan yala branjosai.

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bosib ingi uyi.” Angro bei na yala nenemyosai, “Ni tamo yai?” Degosai. Nanji qalie, di nanjo Tamo Koba.

¹³ Onaqa Yesus a namyuwo jojomysiqqa bem ti qe ti di osiq nanji anainjronaq uye.

¹⁴ Yesus a subq na tigelosiqqa aqa angro nanjoq di brantoaiyeltej. Bini qalubqo.

Yesus na Pita minnej, “Ni ijo kaja du du nanji gereinjime”

¹⁵ Nanġi iġi uynab koboonaqa Yesus na Saimon Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa ġiri, ni ijo anġro kalil nanġi buġġrsimqa ni segi e tulaġ qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minnej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minnej, “Ni ijo kaja du du nanġi gereinjime.”

¹⁶ Osiqa olo Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa ġiri, ni e tulaġ qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minnej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minnej, “Ni ijo kaja nanġi taqatnjime.”

¹⁷ Osiqa olo nenemyej, “O Saimon, Jon aqa ġiri, ni e qalaqalaibeqnum e?” Yesus na Pita anjam di nenemyoqalubtej deqa Pita a are gulbeyonaq minnej, “O Tamo Koba, ni kumbra kalil qa qalie. Deqa ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na olo minnej, “Ni ijo kaja nanġi gereinjime.”

¹⁸ “O Pita, e bole mermqai. Ni anġro wala sosimqa ni ino segi areqalo dauryoqnsim sawa ni gilqajqa are soqnej qaji deq giloqnem. Ariya bunuqna ni qeliosimqa ino baġ aiyel soqtim tamo bei na ni tontmosim sawa ni gilqajqa asgimqas qaji deq osi gilqas.”

¹⁹ Pita aqa moiġajqa gam di Yesus na ubtosiqa degsi minnej. Pita a gam dena moiym Qotei aqa ñam goge oqwas. Pita a di qalieqajqa deqa Yesus na degsi minnej. Osiqa Pita minnej, “Ni e daurbe.”

Anjam getento

²⁰ Osiqa Yesus a Pita ombla walweloqnsibqa Pita a bulosiqa anġro Yesus na tulaġ qalaqalaioqnej qaji a nanġi aiyel daurnjreqnaq unej. Anġro di aġi nami Yesus aqa anġro nanġi koba na iġi uyoqnsibqa a Yesus beteryosiq nenemyej, “O Tamo Koba, anġro yai na ni osim jeu tamo nanġo baġq di atqas?”

²¹ Deqa Pita a anġro di unsiqa Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, bunuqna ino anġro di a kumbra kiye turqas?”

²² Onaqa Yesus na Pita minnej, “Anġro di a moiyoaisoqnmqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim. Di ino wau sai. Di ijo wau. Ni e daurbe.”

²³ Yesus na Pita degsi minnej. Deqa anġro di a moiqasai anjam di sawa sawaq gileqnaqa Kristen was kalil nanġi quoqneb. Anġro di a moiqasai Yesus na Pita degsi minjosai. A na minnej, “Anġro di a moiyoaisoqnmqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim.”

²⁴ Yesus aqa anġro di aġi e segi. E na anjam endi nengrenyonum. E ijo segi ñamdamu na Yesus aqa kumbra kalil endi unsim deqa nengrenyonum. Iga qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁵ Yesus a mandamq endi sosiqa a kumbra tulaġ gargekoba yoqnej. Deqa e are qalonum, Yesus aqa kumbra kalil deqa nengrenyqom di buk tulaġ tumbol kobaosim sawa sawa kalilq di maqosim sawa atqa keresaiqas.

YESUS AQA ANJAM MARO TAMO NANGI

Yesus na aqa Mondor qarinyim aqa angro nangoq aiqas

¹ O Tiofilus, e nami anjam bei nengrenyosim inoq qarinyem. Kumbra kalil Yesus a yoqnej qaji deqa ti anjam kalil a na tamo ungasari nangi minjroqnej qaji deqa ti utruq na nengrenyem.

² Nengrenyosim gilsimqa Qotei na Yesus osiq lan qureq oqej di patem. Yesus a lan qureq oqosaisosiq aqa segi angro giltnej qaji nangi koroinjrnaqa Mondor Bole na aqa medabu singilatetonaqa minjrej, “Ningi ijo wau ojoqnsib ijo anjam mare mare laqniy.”

³ Yesus a jaqatin osiq moisiq olo nambile sosiq aqa angro nangoq di brantoqnsiq manwa gargekoba yeqnaqa nangi unoqneb. Unoqnsib maroqneb, “Bole.” Bati 40 qa a nangoq di brantoqnej. Brantoqnsiq Qotei a tamo ungasari nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrqas anjam di minjroqnej.

⁴ Onaqa bati bei Yesus na aqa angro nangi di olo koroinjrnsiq minjrej, “Ningi Jerusalem urataib. Ijo Abu aqa Mondor ningi nami engwa marej qaji deqa tarinoqnsib soqniy. E nami ningi deqa merngoqnem.

⁵ Jon a ya na tamo ungasari nangi yansnjroqnej. Ariya bati qudei koboamqa e Mondor Bole aqa singila na ningi yansngwai.”

⁶ Onaqa bati bei Yesus a olo aqa angro nangi koroinjrnaqa nangi na endegsib nene-myeb, “O Tamo Koba, bini bati endeqa kiyo ni na Rom nango singila kobotosim iga Israel tamo ungasari singila egimqa iga kamba mandam endi taqatqom?”

⁷ Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bati di qalieqa maraib. Di nungo wau sai. Di ijo Abu aqa wau. A segi na bati di giltej unu.

⁸ Ariya Mondor Bole a nungoq bamqa ningi singila osib e qa anjam mare mare laqniy. Ningi Jerusalem endia, Judia sawaq di, Samaria sawaq di, sawa sawa kalil keretosib e qa anjam mare mare laqniy.”

Yesus a lan qureq oqej

⁹ Yesus na aqa angro nangi anjam degsi minjrnsiq a mandam uratosiq lan goge oqeqnaqa nangi a koqyesoqneb. Onaqa lanbi na a kabutonaqa nangi a olo unosai.

¹⁰⁻¹¹ Nangi lan goge tarosib nam ateqnabqa tamo aiyel gara qat jige qaji nangi bosib nango areq di tigelosib minjreb, “O Galili tamo, ningi kiyaqa lan goge tarosib nam ateqnub? Yesus a ningi uratngsiqa lan goge oqeqnaq ningi unonub mondon a degsim olo bqas.”

Yesus aqa angro nangi na tamo bei giltonab a Judas aqa sawa ej

¹²⁻¹³ Mana nangi soqneb qaji aqa nam Oliv mana. Mana di Jerusalem jojomq di unu. Nangi dena olo puluosib Jerusalem aisib tal gogetosib nango warum bei gogeqsi nangi gaigai soqneb qaji deq gileb. Yesus aqa angro warum deq gileb qaji nango nam agiende. Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfius aqa niri Jems, Jems bei aqa niri Judas, Saimon agi nami Rom nangi winjrqaqqa maroqnej qaji. Yesus aqa angro 11 nangi di warum deq gileb.

¹⁴ Nangi ti ungasari qudei ti Yesus aqa was nangi ti aqa ai Maria dego nangi koba na gaigai warum dia korooqnsibqa are qujaitoqnsib Qotei pailyoqneb.

¹⁵ Bati bei tamo ungasari 120 Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi koroosib sonabqa Pita a nango ambleq di tigelosiq minjrej,

¹⁶⁻¹⁷ “O ijo was ningi quiy. Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji di aqa damu bini brantqo. Anjam di aqa damu Qotei a nami brantqa marej deqa agi brantqo. Anjam di Qotei aqa Mondor na Devit minjnaq qusiqa nengrenyonaq soqnej. A Judas qa nengrenyej.

Judas agi iga koba na sosimqa Yesus aqa wau ojoqnem. Ningi qalie, bunuqna a na jeu tamo nangi gam osornjrnaqa Yesus ojeb.” Pita a nangi anjam degsi minjrej.

¹⁸ Judas aqa kumbra tulan uge. Aqa kumbra uge agiende. Juda tamo kokba nangi na a silali yonabqa Yesus osiqa nango banq di atej. A silali di osiqa mandam taqal bei awaiyej. Awaiyosiqa a mandam dia ulonosiqa aqa mene paraonaqa bi bilenej.

¹⁹ Bunuqna tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nangi deqa qusibqa mandam di aqa ñam “Akeldama” waiyeb. Di nango segi anjam na ñam waiyeb. Ñam di aqa damu, “Lenj Aiqajqa Mandam.”

²⁰ Ariya Pita a olo marej, “Devit a nami Qotei louqa buk miligiq di Judas qa endegsi nenngrenyej, ‘Aqa tal lanja sqas. Tamo bei na olo aqa tal oqasai.’ Osiqa olo Judas qa endegsi nenngrenyej, ‘Tamo bei na kamba aqa wau ojqs.’

²¹ “Deqa ijo was ningi quiy. Iga tamo bei giltonamqa a na Judas aqa sawa osim iga ti Yesus aqa wau ojgom. Iga nami Tamo Koba Yesus dauryosim laqnamqa bati deqa tamo nangi iga koba na soqnem deqaji bei giltqom.

²² Jon yansnjro qaji aqa bati qa Yesus na aqa wau utru atej dena bosi bosiq Qotei a Yesus yaigosiq lan qureq oqej. Bati deqa tamo nangi iga koba na soqnem deqaji bei giltonamqa a iga ti Yesus aqa wau ojgom. Ojsimqa Yesus a moisiq olo subq na tigelej deqa mare mare laqnqom.”

²³ Pita a nangi anjam degsi minjrnaqa nangi na tamo aiyel giltonjreb. Josep Matias wo giltonjreb. Josep aqa ñam bei Barsabas. Aqa ñam bei Jastas.

²⁴ Nangi aiyel giltonjrsibqa endegsib pailyeb, “O Tamo Koba, ni tamo kalil nango areqalo qalie. Deqa tamo aiyel endi ni yai giltqam di iga osorgimqa tamo dena Judas aqa sawa osim aqa wau ojqs.

²⁵ Judas a wau di uratosiq moisiq sawa uge ni nami a aiqajqa giltem qaji deq aiyej.”

²⁶ Nangi degsib pailyosib koboonaqa tamo yai na kamba Judas aqa wau ojqs deqa marsibqa menin silali alaneb. Alanonabqa Matias aqa menin na bunyej. Deqa nangi Matias giltonabqa a Yesus aqa anjam maro tamo 11 nangi koba na sosib wauoqneb.

2

Qotei aqa Mondor a mandamq aiyej

¹⁻² Onaqa Juda nango yori bati koba ñam Pentikos di brantej. Juda nango moma nangi nami ingi meli bunuj otoreleneb. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaaqa Yesus aqa tamo ungasari nangi tal qujaiq di koroosib soqneb. Sonabqa lan goge na jagwa koba anjam ato bulosiq tal nangi awesoqneb qaji deq aiyej. Aisiq tal keretej.

³ Onaqa ingi bei a ñam pulon bulosiq aisiq segi segiosiq nango gateq di awoelenonaq uneb.

⁴ Bati deqa Mondor Bole a nango segi segi are miligiq aisiq men bulyetnjrnaqa nangi kalil qure utru segi segi nango anjam marelenjoqneb.

⁵ Bati deqa Juda tulan gargekoba sawa sawa kalilq di ñambabeb qaji nangi Jerusalem di soqneb. Nangi kalil Qotei qa louoqneb qaji.

⁶⁻⁷ Jagwa koba di anjam ato bulonaqa nangi kalil queb. Qusibqa manwa di unqajqa bosib koroeb. Koroosib nango segi segi qure utru anjam Yesus aqa tamo ungasari nangi na mareqnab qusibqa prugugetoqneb. Osib maroqneb, “Tamo ungasari kalil endi Galili qaji.

⁸ Nangi kiyersib gago segi segi qure utru anjam mareqnab iga queqnum?

⁹ Iga qudei Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia qaji.

¹⁰ Iga qudei Frigia, Pamfilia, Isip qaji. Iga qudei Libia sawa agi Sairini sawa jojom deqaji. Iga qudei Rom qaji.

¹¹ Iga qudei Juda tamo tintin. Iga qudei Juda nanjo lou dauryqa marsim nanjo miligiq aiyem. Iga qudei Krit. Iga qudei Arebia qaji. Nanji kiyersib gago segi segi qure utru anjam na Qotei aqa manwa kalil qa saeqnab iga queqnum?”

¹² Juda kalil nanji anjam degsib marsibqa prugugetoqnsib segi segi maroqneb, “Endi kumbra kiyero?”

¹³ Onaqa nanji qudei yomuqnsib maroqneb, “Nanji wain bunuj uysib deqa nanariosib anjam lanja lanja mareqnum.”

Pita a anjam palontej

¹⁴ Onaqa Yesus aqa angro 11 nanji Pita ombla tigelosibqa Pita na aqa medabu waqtosiq endegsi marej, “Ningi Juda ti tamo kalil Jerusalem endi unub qaji ningi ti ijo anjam endi qusib poingem.

¹⁵ Ningi maronub, ‘Tamo ungasari nanji di wain uysib nanarionub.’ Di sai. Endego nobqolo koba. Wain uyqa bati sai.

¹⁶ Manwa ningi bini unonub qaji endeqa Qotei aqa medabu o tamo Joel a nami marej. Agi a endegsi marej,

¹⁷ ‘Qotei a marqo, “Dinjo bati jojomonimqa e na ijo Mondor qarinyitqa tamo ungasari kalil nanjoq aigas. Aisim nungo angro mel ti nungo angro sebin ti nanji singila enjrimqa nanji ijo medabu osib anjam maroqnqab. Nungo angro wala nanji ti nungo tamo bole bole nanji ti areqalo waqtetnjoqnimqa neio buloqnsibqa ijo kumbra gargekoba unoqnqab.

¹⁸ Bati deqa e na ijo Mondor qarinyitqa ijo wau tamo ti ijo wau unja ti nanjoq aisim singila enjroqnimqa nanji ijo medabu osib anjam maroqnqab.

¹⁹ Lan goqe dia e manwa gargekoba yoqnqai. Mandamq di dego manwa gargekoba yoqnqai. Len ti nanyuwo ti qurem koba ti qarinyit mandamq aigas.

²⁰ Sen ambruqas. Bai lentosim len bulqas. Amqa Tamo Koba a rian koba ti singila koba ti bqas.

²¹ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanji Tamo Koba aqa nam metosib pailyibqa a na nanjo pailyo qusim nanji kalil elenjamqa nanji so bole gaigai sqab.” ’ Qotei aqa medabu o qaji tamo Joel a nami anjam degsi marej.

²² “Deqa Israel tamo ungasari, ningi ijo anjam endi quiy. Ningi qalie, Qotei a Yesus Nasaret qaji aqa singila na manwa gargekoba nungo ambleq di yoqnej. A degyoqnej. Di kiyaga? Ningi poingwajqa, Qotei na a qarinyonaq bej.

²³ Bunuqna Qotei na Yesus olo osiq nungo banq di atej. A nami kumbra degyqa marsiq aqa segi areqalo dauryosiq degyej. Degyonaqa ningi na Yesus ojsib tamo uge nanjo banq di atnabqa nanji a osib namburbasq di qalnab moiyej. Nungo kumbra dena ningi segi na Yesus qalsib moiyoteb.

²⁴ Onaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltosiq moiyo aqa gulbe kobotej. Deqa moiyo na Yesus a olo ojqa keresai.

²⁵ Agi Devit a nami Yesus qa endegsi marej, ‘Tamo Koba a bati gaigai ijo ulatamuq di sonaq e uneqnum. A ijo ban woq di unu deqa e padalqasai.

²⁶ Deqa e tulan areboleboleibeqnu. E arebolebole na anjam mareqnum. O Qotei, inji bole bole ni na e ebqajqa marem qaji di e oqajqa tarinjoqnsim unum.

²⁷ Ni ijo qunun uratim moiyo qureq aigasai. Ni ino segi angro bolequja ni na giltem qaji aqa jejamu dego subq di uratim qusaqasai.

²⁸ Nambile sqajqa gam di ni na e osorbeqnum. Ni e ombla sqam deqa e tulan areboleboleibeqnu.’ Devit a nami anjam degsi marej.

²⁹ “O ijo was, e bole merngwai. Gago moma Devit a moinaqa subq ateb. Aqa sub agi bini unu iga gaigai uneqnum.

³⁰⁻³¹ Nami Qotei na Devit minjej, ‘Mondon ino moma nanqi paraosibqa len dena tamo bei a nambabqas. Amqa e na tamo di gilititqa ni mandor koba unum dego kere a kamba ino sawa osim Mandor Koba sqas.’ Qotei a nami Devit anjam degsi minjsiqa aqa anjam di singilatosiqa olo minjej, ‘E ijo anjam di uratqasai. E dauryqai.’ Devit a Qotei aqa medabu o tamo soqnej deqa kumbra Qotei na mondon yqas qaji di Devit a nami qalieej. Osiqa Kristus qa endegsi marej, ‘Bunuqna a subq na tigelqas.’ Osiqa olo marej, ‘Qotei na Kristus moiyo qureq di uratqasai. Aqa jejamu dego subq di uratim qusaqasai.’

³² O ijo was, Yesus qujai di Qotei a subq na tigeltonaqa iga kalil namdamu na unem. Deqa bini iga a qa mare mare laqnum.

³³ A lan qureq oqsiq nam kobaquja osiq Qotei aqa ban woq di awoej. Osiqa Mondor Bole ningi nami engwa marej qaji di aqa Abu aqaq dena yaiyosiqa qarinyqo aiqoqa ningi unsib nungo dabkala na dego quonub.

³⁴ Devit a subq na tigelosiq lan qureq oqosai. Ariya a Kristus qa endegsi marej, ‘Tamo Koba a na ijo Tamo Koba minjej, “Ni ijo ban woq endi awo.

³⁵ Awesoqnimqa e ino jeu tamo kalil nanqi elenjosiy ino sorgomq di atitqa ni na nanqi taqatnjrqam.”’ Devit a nami Kristus qa degsi marej.

³⁶ “Deqa Israel tamo ungasari, ningi kalil endegsi poingem. Yesus agi ningi na namburbasq di qalnab moiyej qaji a Qotei na olo gilitosiqa a gago Tamo Koba Kristus nam waiyej.”

Tamo ungasari gargekoba nanqi are bulyosib yanso eb

³⁷ Onaqa tamo ungasari nanqi Pita aqa anjam di qunabqa anjam dena nango are gametnjrej. Deqa nanqi na Yesus aqa angro nanqi Pita ombla minjreb, “O gago was ningi na mergiy. Iga kiyeronamqa Qotei na iga elenjamqa iga padalqasai?”

³⁸ Onaqa Pita na kamba minjrej, “Ningi segi segi are bulyosib Qotei aqaq boiy. Babqa iga Yesus Kristus aqa nam na ningi yansgonam Qotei na nungo une kalil kobotetngwas. Osim aqa Mondor Bole ningi lanja engwas. Awai saiqoji.

³⁹ Qotei a nami marej, ‘E na ningi ti nungo angro ti tamo kalil isa isaq di unub qaji nanqi ti ijo Mondor engwai.’ Qotei a nami degsi marej. Deqa ningi quiy. Gago Tamo Koba Qotei a aqa anjam di uratqasai. Tamo ungasari kalil a na metnjrim aqaq bqab qaji nanqi aqa Mondor enjrqas.”

⁴⁰ Pita a anjam deqaji gargekoba singila na nanqi minjroqnej. Osiqa olo endegsi minjrej, “Tamo ungasari bini bati endeqa unub qaji nanqi kumbra uge uge yoqnsib laqnum. Ningi nanqi ti Qotei na padaltngaim deqa ningi geregere nam atoqniy.”

⁴¹ Pita a anjam degsi marnaqa bati deqa tamo ungasari 3,000 nanqi aqa anjam di qusib nango are miligiq di ateb. Osib nanqi yanso eb. Nanqi Yesus qa nango areqalo singilateb deqa nanqi tamo ungasari nami Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nango miligiq aisib koba na soqneb.

Yesus aqa tamo ungasari kalil nanqi are qujaitoqnsib soqneb

⁴² Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nanqi bati gaigai aqa anjam maro tamo nango anjam quoqnsib dauryoqneb. Nanqi are qujaitoqnsib bem gentoqn-sib uyoqnsibqa Qotei pailyoqnsib soqneb.

⁴³ Qotei na Yesus aqa anjam maro tamo nanqi di singila enjreqnaqa nanqi manwa gargekoba yoqneb. Yeqnab Yesus aqa tamo ungasari kalil nanqi manwa di unoqnsib Qotei aqa nam soqtoqneb.

⁴⁴ Tamo ungasari kalil Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngi bati gaigai korooqnsibqa are qujaitoqnsib soqneb. Nanngo ingi ingi kalil di koba qaji degsib maroqnsib segi segi qa jei jeiyoneb.

⁴⁵ Nanngo mandam ti ingi ingi ti qarinyeleqneq nab tamo qudei na awaiyoqnsib silali enjreqnab oqnsib Yesus aqa tamo ungasari ingi ingi saiqoji nanngi jeisib enjroqneb.

⁴⁶⁻⁴⁷ Nanngi bati gaigai are qujaitoqnsib sosibqa atra tal miligiq di korooqnsib louoqneb. Nanngo segi segi talq di dego korooqnsibqa bem gentoqnsib uyoqneb. Nanngi arebolebole ti lawo na sosibqa Qotei aqa ñam soqtoqnsib koba na ingi uyoqneb. Degyeq nabqa tamo ungasari kalil nanngi nanngo kumbra di unoqnsib nanngi qa tulan areboleboleinjroqnej. Bati gaigai tamo ungasari qudei nanngi are bulyeq nab Tamo Koba a na nanngi elenq nabqa nanngi boqnsib tamo ungasari nami Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngo miligiq aiyoqnsib koba na soqneb.

3

Pita Jon wo nanngi na tamo singa qandamo boleteb

¹⁻² Bati gaigai bilaq sen kelin teq nabqa Juda tamo ungasari nanngi atra tal miligiq giloqnsib dia Qotei pailyoqneb. Pailyo bati bei Pita Jon wo nanngi aiyel pailyoqa marsib atra tal miligiq gilqa laq nabqa tamo bei ai miligiq na singa qandamo ñambabej qaji a atra tal siranme jojomq di awesoqnej. Bati gaigai aqa was nanngi a qoboioqnsib boqnsib siranme jojomq di ateq nabqa awooqnsiqa tamo ungasari atra tal miligiq gileq nabqa silali qa ñilnjroqnej. Siranme di aqa ñam Siranme Boledamu.

³ Bati deqa Pita Jon wo nanngi atra tal miligiq gilqa laq nabqa unjr siqa silali qa ñilnjrej.

⁴ Onaqa nanngi aiyel na tamo di koqyosibqa Pita na minnej, “Ni aqo nige.”

⁵ Degsi minjnaqa a are qalej, “Nanngi aiyel silali bei ebqab.” Degsi are qalsiqa nanngi aiyel koqnjresoqnej.

⁶ Onaqa Pita na minnej, “E silali saiqoji. Ijo ingi bei unu di ni emqai. Yesus Kristus Nasaret qaji aqa ñam na e ni mermonum, ‘Ni tigelosim walwel.’”

⁷⁻⁸ Degsi minjsiqa aqa ban woq di ojsiq tigeltonaqa aqa singa tombol singilaonab tigeloqujatosiq walwelej. Osiqa Pita Jon wo nanngi aiyel daurnjr siqa atra tal miligiq gilsiq tulan areboleboleiyeq nabqa pruprugoqnsiq Qotei aqa ñam soqtoqnej.

⁹⁻¹⁰ A degyeq nabqa tamo ungasari kalil nanngi a unsibqa are koba qaloqneb. Osib maroqneb, “Tamo singa qandamo bati gaigai atra tal siranme jojomq di awooqnsiqa silali qa ñileqnu qaji agi a di.”

Pita a atra tal miligiq di anjam palontej

¹¹ Tamo di a Pita Jon wo nanngi aiyel daurnjr siq laq nabqa tamo ungasari kalil nanngi a unoqnsib are koba qaloqneb. Deqa nanngi gurgur ti bosib atra tal meq di Pita Jon wo sonabqa koba na korooqneb. Atra tal me di aqa ñam Solomon aqa Tal Me.

¹² Tamo ungasari nanngi bosib koroeq nab Pita a nanngi unjr siqa endegsi minjrej, “O Israel tamo ungasari, ningi kiyaga aqo aiyel tamo di boletonum unsibqa are koba qaleqnub? Ningi kiyaga aqo aiyel nugsibqa endegsib mareqnub, ‘Nanngo segi singila na ti kumbra bole na ti tamo di boletonub walwelqo’? Ningi degsib maraib.

¹³ Qotei aqa wau tamo Yesus aqa singila na tamo di bole siq walwelqo. Qotei a Abraham, Aisak, Jekop, gago moma kalil nanngi ti nanngo Qotei. A na Yesus lan qureq osi oqsiq ñam kobaquja yej. Yesus qujai di ningi na osib jeu tamo nanngo banq di ateb. Onaqa Pailat a olo Yesus tonto talq dena oqeq atqajqa marnaqa ningi na saideb.

¹⁴ Yesus a Qotei aqa segi Tamo Boledamu. A une saiqoji. Ariya ningi na Yesus qoreiyosib saidosib Pailat minjeb, “Tonto tamo bei oqeq atsim ege.” Ningi na Pailat degsib minjnabqa a nungo anjam di dauryosiqa len ojo tamo osiqa oqeq atsiq engej.

¹⁵ Ariya Yesus a segi nɲambile qa utru. Di nɲingi na qalnab moiyej. Moinaqa Qotei na olo subq na tigeltonaqa iga gago nɲamdamu na unem. Deqa bini iga a qa mare mare laqnum.

¹⁶ Aqo aiyel Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga aqa ñam na tamo singa qandamo di boletonum a singilaqo. Tamo singa qandamo di nɲingi qalie. Nɲingi gaigai a unoqneb. Yesus a segi na aqo aiyel singila egwoqa a qa gago areqalo singilatosim tamo di boletonumqa nɲungo nɲamdamuq di walwelqo.

¹⁷ “O gago was, e qalieonum, nɲingi ti nɲungo gate nɲangi ti une kobaquja ateb di nɲingi poɲgosai.

¹⁸ Nɲingi kumbra di yeb deqa Qotei aqa medabu o tamo kalil nɲango anjam nami maroqneb qaji di aqa damu Qotei na babtej. Agi Qotei na nɲango medabu singilatetnɲreqnaqa nɲangi endegsib maroqneb, ‘Qotei aqa Kristus a jaqatin koba osim moiɲas.’

¹⁹⁻²⁰ “Deqa ijo was kalil, nɲingi are bulyosib Tamo Koba aqaq boiy. Babqa a na nɲungo une kobotetɲgsim nɲingi singila bunuj engwas. Osim mondon a na Yesus olo qarɲɲim nɲungoq bɲas. Tamo di agi Kristus Qotei a nami nɲingi qa osiq giltej qaji.

²¹ A laɲ qureq oqej di unu. A di soqɲimqa Qotei na mandam bunuj ti laɲ bunuj ti atqa bati brantimqa a olo bɲas. Qotei a nami aqa kumbra deqa anjam marej. Osiqa aqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nɲangi minɲreqnaqa nɲangi na nɲengrenɲoqneb.

²² “Nami Moses a Yesus qa endegsi marej, ‘Mondon Tamo Koba Qotei na aqa medabu o qaji tamo bei e bul nɲungo ambleq dena tigeltimqa a anjam mernɲgoqnɲas. Anjam mernɲgoqnɲimqa nɲingi aqa anjam kalil qusib dauryoqniy.

²³ Tamo unɲasari kalil aqa anjam quqwa uratqab qaji nɲangi Qotei na ñumim moreɲqab. Deqa nɲangi olo Qotei aqa tamo unɲasari nɲango ambleq di sqasai.’ Moses a nami Yesus qa degsi marej.

²⁴ Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nɲangi dego nami Yesus qa anjam degsib maroqneb. Agi Samuel a utru atsiqa a Yesus bɲajqa bati qalieosiq deqa Yesus qa anjam maroqnej. Samuel a moinaqa Qotei aqa medabu o tamo kalil bunuqna brantelenɲeb qaji nɲangi dego Yesus bɲajqa bati qalieosib deqa anjam maroqneb.

²⁵ “Qotei a nɲingi elenqa osiq deqa aqa medabu o qaji tamo nɲangi qarɲɲnɲreqnaqa aqa anjam mare mare laqneb. A nami nɲungo moma utru nɲangi ti koba na anjam qosisibqa Abraham endegsi minjej, ‘Mondon ino moma nɲangi paraosibqa len dena tamo bei nɲambabqas. Nɲambabosim tamo unɲasari sawa sawa kalilq di unub qaji nɲangi boletnɲrqas.’ Qotei a nɲingi elenqa osiq deqa anjam di Abraham minjej.

²⁶ Osiqa bunuqna aqa wau tamo Yesus a qarɲɲyonaq nɲungoq aiyej. Qotei a are qalej, a Yesus qarɲɲim a nɲingi kalil boletnɲgimqa nɲingi nɲungo kumbra uge uge kalil uratqab. Qotei a degsi are qalsiq Yesus qarɲɲyonaq nɲungoq aiyej.”

4

Nɲangi na Pita Jon wo ojelenɲosib tonto talq di breinɲreb

¹⁻³ Pita Jon wo nɲangi na tamo unɲasari nɲangi Qotei aqa anjam minɲreqnabqa atra tamo nɲangi ti Sadyusi nɲangi ti atra tal taqato tamo nɲango gate ombla na tulan minɲin oqetnɲrnaqa bosib nɲangi aiyel ojelenɲosib tonto talq di breinɲreb. Di kiyafa? Nɲangi aiyel maroqneb, “Yesus a moisiq olo subq na tigelej deqa tamo kalil nɲangi dego moisiq olo subq na tigelqab.” Deqa nɲangi aiyel tonto talq di breinɲreb. Bilaqtej deqa nɲangi aiyel tonto talq di uratnɲrnab sonab nebeej.

⁴ Bati deqa tamo unɲasari tulan gargekoba nɲangi Qotei aqa anjam quoqnsib Yesus qa nɲango areqalo singilatoqneb. Nɲangi kalil turteb 5,000.

Pita Jon wo nɲangi Juda gate kokba nɲango ulatamuq di tigeleb

⁵ Nebeonaqa Juda nɲango tamo kokba ti gate nɲangi ti dal anjam qalie tamo nɲangi ti Jerusalem di koroeb.

⁶ Atra tamo gate Anas aqa len kalil nanngi ti dego koroeb. Bei Kaiafas. Bei Jon. Bei Aleksanda.

⁷ Koroosib Pita Jon wo nanngi metnjrnab bonab nanngo ambleq di tigeltjnreb. Tamo singa qandamyonaq olo boleej qaji a dego osi bosib tigelteb. Osib Pita Jon wo nenem-njreb, “Ninggi singila qabe na osib tamo endi boleteb? Ningi yai aqa ñam na boleteb?”

⁸⁻⁹ Onaqa Mondor Bole a Pita aqa miligiq aisiq medabu singilatetonaqa a na nanngi endegsi minjrej, “O Israel tamo kokba ti gate nanngi ti ijo anjam endi quiy. Aqo aiyel na tamo singa qandamo endi boletem deqa nanngi iga osib nungo ñamdamuq di tigeltgonub. Tamo endi a kiyersi boleej deqa nanngi qalieqa osib nenemgonub.

¹⁰ Deqa nanngi ti Israel tamo ungasari kalil ti ijo anjam endi qusib poingem. Nasaret tamo Yesus Kristus agi nanngi na ñamburbasq di qalnab Qotei a olo subq na tigeltej qaji aqa ñam na tamo endi a boleqo. Boleosiq nungo ulatamuq endi tigelesonaq nanngi unonub.

¹¹ Yesus a tal ai bul. Ningi tal gereiyo qaji tamo bul. Ningi na tal ai di arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa Qotei na olo tal ai di osiqa tal singilatqajqa deqa tumaq di tigeltej unu.

¹² Ningi quiy. Tamo bei aqa ñam na Qotei na iga elenqasai. Yesus aqa ñam na qujai Qotei na iga elenqas. Amqa iga padalqasai. Iga elenqajqa tamo bei saiqoji. Sawa bei beiq di Qotei na tamo bei iga osorgosai bole sai.”

¹³ Pita Jon wo nanngi singila na anjam di maroqneb nanngi ulaosai. Deqa Juda tamo kokba nanngi tulan prugeb. Di kiyaya? Nanngi qalieeb, nanngi aiyel nami skul beiq gilosai. Nanngi tamo lanaj. Degsib qalieosib poinjrej, nanngi aiyel nami Yesus ombla laqneb.

¹⁴ Tamo singa qandamyonaq olo boleej qaji a Pita Jon wo nanngo areq di tigelesonaq Juda tamo kokba nanngi unsibqa anjam bei kamba marqa keresaiinjrej.

¹⁵ Deqa nanngi na Pita Jon wo minjrnabqa taqal beiq gilnabqa nanngi segi qairosib mareb,

¹⁶ “Iga nanngi aiyel kiyernjrqom? Nanngi aiyel manwa kobaquja yonubqa Jerusalem tamo ungasari kalil nanngi quekritonub. Deqa iga gisan qa marqa keresai.

¹⁷ Unqum, iga na nanngi aiyel Yesus aqa ñam mare mare laqajqa saidnjrqom. Yimqa nanngo anjam kobaqasai.”

¹⁸ Juda tamo kokba nanngi degsib qairosib nanngi aiyel olo metnjrnab bonabqa singila na saidnjrsib minjreb, “Ninggi aiyel olo Yesus aqa ñam maroqnaib. Medabu getentiy.”

¹⁹ Onaqa Pita Jon wo nanngi na kamba minjreb, “Aqo aiyel Qotei aqa anjam dauryqa uratosim olo nungo anjam dauryqom di Qotei aqa ñamgalaq di kumbra bole e? Ningi segi mariy.

²⁰ Aqo aiyel medabu getentqa keresai. Qotei aqa manwa kalil gago ñamdamu na unoqnem qaji deqa iga mare mare laqnqom. Aqa anjam kalil gago dabkala na quoqnem qaji di dego iga mare mare laqnqom. Iga uratqa keresai.”

²¹ Onaqa Juda tamo kokba nanngi na olo nanngi aiyel Yesus aqa ñam marqajqa singila na saidnjrsib uratnjrnab gileb. Nanngi aiyel na tamo singa qandamo boletonabqa tamo ungasari tulan gargekoba nanngi unsibqa Qotei aqa ñam soqtoqneb. Deqa Juda tamo kokba nanngi tamo ungasari nanngi ulainjreb. Nanngi nanngo aiyel jejamuq di une bei babtosai deqa nanngi ñumqa keresai. Utru deqa nanngi tamo ungasari nanngi ulainjrsib nanngi aiyel uratnjrnab gileb.

²² Tamo singa qandamo nanngi aiyel na boleteb qaji di aqa wausau 40.

Yesus aqa wau tamo nanngi Qotei pailyeb

²³ Juda tamo kokba nanngi na nanngi aiyel uratnjrnab gilsib tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngoq di branteb. Brantosib anjam kalil atra tamo kokba ti tamo gate ti nanngi na minjreb qaji deqa sainjreb.

²⁴ Sainjrnab qusibqa tulan areboleboleinjrej. Deqa nanği kalil medabu qujaitosib Qotei endegsib pailyeb, “O Tamo Koba, ni na lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti atem unub.

²⁵ Nami ni na Mondor Bole qarinyonamqa aisiq ino wau tamo agi gago moma Devit aqa medabu singilatetonaqa endegsi marej,

‘Kiyaqa sawa bei bei qaji nanği minjin oqetnjreqnu?

Kiyaqa nanço areqalo tulan nanarieqnaq nanği Qotei ti qotqajqa qaireqnub?

²⁶ Sawa bei beiq di mandor kokba nanği tigeloqnsib Kristus qalib moiçajqa deqa singilaeqnub.

Gate kokba nanği na Tamo Koba aqa Kristus wo qoto itnjrqajqa deqa koroeqnub.’

²⁷ “O Qotei, Devit aqa anjam di aqa damu gam endena brantej. Herot wo Pontius Pailat wo Israel nanği ti sawa bei bei qaji nanği ti kalil qure endia koroosibqa ino segi wau tamo bole Yesus ni nami giltem qaji a ugeugeiyqa marsibqa anjam kereteb.

²⁸ O Qotei, ni nami marem, ‘Nanği Yesus qalib moiças.’ Ino anjam di agi nanği dauryosib Yesus qalnab moiyej. Nanço segi areqalo na nanği Yesus qalosai. Ino singila na ti ino areqalo na ti nanği Yesus qalnab moiyej.

²⁹ O Tamo Koba, Juda tamo kokba nanği minjin oqetnjrqoqa iga ula egwajqa anjam mergonub di ni unime. Iga ino wau tamo unum. Deqa ni iga singila egoqnimqa iga ino anjam maroqnqom. Iga ulaqasai.

³⁰ Ni iga singila egoqnimqa iga ino wau tamo bole Yesus aqa ñam na tamo ungasari nanği boletnjroqnqom. Osim ino manwa kokba babtoqnqom.”

³¹ Nanği degsib Qotei pailyosib koboonaqa tal nanği koroesoqneb qaji di renğinej. Onaqa Mondor Bole aisiqa nanği singila enjrnaqa nanği Qotei aqa anjam mare mare laqneb. Nanği ulaosai.

Yesus aqa tamo ungasari nanği na nanço Kristen was nanği aqaryainjroqneb

³² Bati deqa tamo ungasari Yesus qa nanço areqalo singilateb qaji nanği kalil are qujaitoqnsib soqneb. Tamo bei na aqa ingi ingi saiaosiq aqa segi qa marosaioqnej. Nanço ingi ingi kalil di koba qaji degsib maroqnsib segi segi qa jei jeiyqneb.

³³ Tamo Koba Yesus aqa anjam maro tamo kalil nanği aqa wau ojoqneb. A subq na tigelej anjam di nanği mare mare laqneb. Nanço anjam di singila ti. Nanği mare mare laqnab Qotei a nanği qa are tulan boleiyqnej.

³⁴⁻³⁵ Tamo ungasari Yesus qa nanço areqalo singilateb qaji nanği kalil ingi kere soqneb. Bei a ingi qa truquosaioqnej. Di kiyaqa? Nanği nanço segi mandam ti tal ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyoqnsib silali enjroqneb. Enjreqnab silali di osi boqnsib Yesus aqa anjam maro tamo nanço banq di ateqnab nanği na tamo ingi ingi saiqoji nanği jeisib enjroqneb.

³⁶ Nanço ambleq di tamo bei soqnej aqa ñam Josep. Aqa ñam bei Barnabas. Yesus aqa anjam maro tamo nanği na ñam di waiyeb. Aqa ñam di aqa damu, “Tamo are singilatetnjro qaji.” Barnabas a Livaı aqa lenj. A Saıprus nui qaji.

³⁷ Aqa mandam bei soqnej di tamo qudei na awaiyosib silali yonab osi gilsiq Yesus aqa anjam maro tamo nanço banq di atej.

5

Ananias aqa ñauñ Safaira wo nanği Qotei gisañyeb

¹⁻² Ariya tamo bei soqnej aqa ñam Ananias. Aqa ñauñ aqa ñam Safaira. Ananias aqa mandam bei tamo qudei na awaiyosib silali yonabqa a silali di osiqa aqa ñauñ wo anjam keretosib silali oto aqa segi qa ulitosiq oto bei osi gilsiq Yesus aqa anjam maro tamo nanço banq di atej.

³ Onaqa Pita na minjej, “Ananaias, kiyaqa Satan a ino are miligiq aiqoqa ni Mondor Bole a gisanjonum? Ino mandam awaiyonub silali osim kiyaqa oto bei ino segi qa marsim ulitonum?”

⁴ Nami ino mandam awaiyosaisonaq di ino segi mandam. Ariya bunuqna mandam awaiyosib silali emonub di ino segi silali. Ni segi na silali di taqatosim ni wau kiye yqa osim ye. Ni kiyaqa gisanosim maronum, ‘Silali kalil agi osi bonum’? Ni kiyaqa kumbra uge di yqajqa are qalonum? Ni que. Ino gisan anjam di ni na tamo nanqi minjrosai. Ni Qotei gisan yqa osim minjonum.”

⁵⁻⁶ Pita a degsi marnaqa Ananaias a anjam di qusiqa moiyoqujatosiq mandamq di ulonej. Onaqa angro wala nanqi bosib aqa jejamu gara na dalaosib osi gilsib subq ateb. Subq atnabqa tamo ungasari kumbra deqa queb qaji nanqi tulan ulageteb.

⁷ Sokiñalayonaq Ananaias aqa ñauñ bej. Aqa gumbulun moiyej di a qaliesai.

⁸ A bonaqa Pita na minjej, “Ni mare. Ni ino gumbulun wo nungo mandam bei tamo qudei na awaiyosib silali engonub qaji agi ino gumbulun na osi bosiq ebqo endi segi e?” Onaqa minjej, “Od. Silali kalil agide.”

⁹ Degsi minjnaqa Pita na minjej, “Kiyaqa ni ino gumbulun wo anjam keretosib kumbra uge di yonub? Ningi are qalonub, Tamo Koba aqa Mondor a nungo kumbra di unqasai. Degosib ningi yonub. Ni que. Angro wala ino gumbulun subq atonub qaji nanqi bosib siranmeq di tigelonub. Nanqi ni dego qoboimosib gilsib subq atqab.”

¹⁰ Degsi minjnaqa a dego moiyoqujatosiq Pita aqa singaq di ulonej. Onaqa angro wala nanqi bosib a moiyej di unsib qoboiyosib gilsib aqa gumbulun aqa areq di subq ateb.

¹¹ Onaqa tamo ungasari kalil kumbra deqa queb qaji nanqi tulan ulageteb. Kristen kalil nanqi dego ulageteb.

Yesus aqa anjam maro tamo nanqi manwa gargekoba babtoqneb

¹² Bati deqa Qotei na Yesus aqa anjam maro tamo nanqi singila enjreqnaqa nanqi manwa gargekoba yeqnabqa tamo ungasari nanqi unoqneb. Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nanqi kalil are qujaitoqnsibqa atra tal meq di koroqnsibqa Qotei qa louoqneb. Tal me di aqa ñam Solomon aqa Tal Me.

¹³ Jerusalem dia tamo ungasari lanja lanaj kalil nanqi na tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nango ñam soqtetnjroqnsibqa nanqi ti koba na koroqajqa ulaoqneb.

¹⁴ Tamo ti unja ti tulan gargekoba nanqi Tamo Koba Yesus qa nango areqalo singilatoqnsib boqnsib tamo ungasari nami Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nango miligiq aiyeq nab nanqi tulan kobaoqneb.

¹⁵ Kobaoqnsib nango ma tamo nanqi saperaq di ñeiotnjroqnsib qoboinjroqnsib gam qalaq di atelenoqneb. Di kiyaqa? Pita a gam na walwelosim giloqnmqa aqa sen qunun na nanqi waburnjroqnmqa nango ma kobooqnqajqa deqa.

¹⁶ Qure kiñilala kalil Jerusalem jojomq di soqneb qaji dena dego tamo mainjro qaji nanqi ti tamo mondor uge uge na ojeleno qaji nanqi ti joqsib boqneb. Joqsib beqnab nanqi kalil boleoqneb.

Lan angro na Yesus aqa anjam maro tamo nanqi tonto talq dena oqeq atej

¹⁷⁻¹⁸ Yesus aqa anjam maro tamo nanqi kumbra degyeqnabqa atra tamo gate aqa wau qujai agi Sadyusi nanqi ti koba na unsib minjin oqetnjrnaqa nanqi ojelenosib tonto talq di breinjrnab soqneb.

¹⁹ Sonabqa qoloej. Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei aisiqa tonto tal siranme waqtosiq nanqi joqsib oqedeb. Oqedonabqa lan angro na minjrej,

²⁰ “Ningi gilsib atra tal miligiq di tigelosib tamo ungasari nanqi ñambile gaigai sqajqa anjam palontosib minjroqniy.”

²¹ Onaqa nanġi lan angro aqa anjam di dauryosib nobqolo malu qameqnaqa atra tal miligiq gilsib dia tigelosib tamo unġasari nanġi Qotei aqa anjam palontosib minjroqneb.

Bati deqa atra tamo gate aqa wau qujai ti nanġi na Juda tamo kokba ti Israel tamo gate ti nanġi metnjrnab bosib koroeb. Koroosib anjam keretosib nango qaja tamo nanġi minjreb, “Ninġi aisib Yesus aqa anjam maro tamo nanġi tonto talq dena joqsib boiy.”

²² Onaqa qaja tamo nanġi aisib tonto talq di brantosib nam ateb Yesus aqa anjam maro tamo nanġi di sosai. Nanġi degsi unsib deqa olo puluosib bosib Juda tamo kokba nanġi minjreb,

²³ “Iga aiyonum di tonto tal siranme qandimesonaq unonum. Tal taqato tamo nanġi an ti siranmeq di tigelenab. Ariya iga siran waqtosim miligiq gilonum di iga tamo bei unosai.”

²⁴ Degsib minjrnabqa atra tamo kokba ti atra tal taqato tamo nango gate ombla na anjam di qusib are koba qalsib maroqneb, “Tamo nanġi di kiyersib tonto tal uratosib jaraiyonub?”

²⁵ Onaqa tamo bei bosiqa nanġi minjrej, “Ninġi quiy. Tamo ninġi na tonto talq di breinjreb qaji nanġi atra tal miligiq di sosibqa anjam plalteq nab tamo unġasari nanġi queq nub.”

²⁶ Degsi minjrnaqa qaja tamo nanġi ti atra tal taqato tamo nango gate ombla na atra tal miligiq gileb. Gilsib Yesus aqa anjam maro tamo nanġi di sonab unjrsib ojelenosib joqsib gileb. Singila na ojsib gilosai. Lawo na joqsib gileb. Tamo unġasari nanġi njirinosis menin osib nanġi nmaib deqa ulaosib lawo na joqsib gileb.

Yesus aqa anjam maro tamo nanġi aqa anjam marqajqa ulaosai

²⁷ Joqsib gilsib Juda tamo kokba nango ulatamuq di tigeltjnreb. Tigelonabqa atra tamo gate na nanġi njirintjrsiqa minjrej,

²⁸ “Ninġi Yesus aqa nam mare mare laqajqa iga singila na saidngem. Di ninġi na olo mare mare laq nabqa tamo unġasari kalil Jerusalem endi unub qaji nanġi quekriteq nub. Di segi sai. Ninġi gago jejamuq di une qamoqnsib mareq nub, iga na Yesus namburbasq di qalnam moiyej.”

²⁹ Atra tamo gate na Yesus aqa anjam maro tamo nanġi degsi minjrnaqa nanġi Pita ombla na kamba minjeb, “Iga Qotei aqa anjam segi dauryqom di kere. Iga tamo nango anjam dauryqasai.

³⁰ Di bole, ninġi na Yesus namburbasq di qalnab moiyej. Moinaqa gago moma utru nango Qotei na olo subq na tigeltej.

³¹ Yesus qujai di Qotei na lan qureq osi oqsiqa aqa ban woq di awotej. Deqa Yesus a gago Tamo Koba. A na qujai iga elenjamqa iga padalqasai. Yesus qujai dena iga Israel tamo unġasari are bulyetgoqnsiqa gago une kobotetgeqnu.

³² Iga gago segi namdamu na Yesus aqa kumbra di unoqnem deqa mare mare laqnum. Mondor Bole a dego Yesus aqa kumbra di ubtosiq mareqnu. Mondor di agi Qotei na tamo unġasari aqa anjam dauryeqnub qaji nanġi enjreqnu.”

Gamaliel a Juda tamo kokba nanġi dalnjrej

³³ Onaqa Juda tamo kokba nanġi Yesus aqa anjam maro tamo nango anjam di qusibqa minjin ani oqetnjrnabqa nanġi numib morenqajqa maroqneb.

³⁴ Onaqa nango ambleq dena Farisi tamo bei aqa nam Gamaliel a tigelej. A dal anjam qalie tamo kobaquja. Tamo kalil nanġi bati gaigai a qa maroqneb, “A tamo bolequja.” A tigelosiqa Juda tamo kokba nanġi minjrej, “Ninġi mati tamo nanġi endi minjrib taqal beiq gileb.”

³⁵ Onaqa nanġi taqal beiq gilnabqa Gamaliel na olo Juda tamo kokba nanġi minjrej, “O Israel tamo, ninġi na tamo nanġi endi gulbe enjrqa osibqa mati geregere are qaliy.

³⁶ Ningi qalie, nami yala tamo bei aqa ñam Teudas a tigelosiq aqa segi ñam soqtoqn-siq maroqnej, 'E tamo kobaquja.' Degsi mareqnaqa tamo 400 a dauryoqneb. Onaqa Rom nanngi na bosib a qalnab moinaqa tamo kalil a dauryoqneb qaji nanngi segi segi jaraiyonab aqa wau koboej.

³⁷ Bunuqna tamo ungasari nango ñam sisiyo bati qa Galili qaji tamo bei aqa ñam Judas a dego tigelosiq Rom nanngi ti qotqajqa maroqnsiq tamo nango are tigeltetnjreqnaqa nanngi a dauryoqneb. Onaqa Rom nanngi na a qalnab moinaqa tamo kalil a dauryoqneb qaji nanngi segi segi jaraiyeb.

³⁸ Deqa ningi quiy. Ningi tamo nanngi endi uratnjrib nango wau yoqnebe. Nanngi nango segi areqalo na wau endi tigeltqab di nango wau koboqas.

³⁹ Ariya nanngi Qotei aqa areqalo na wau endi tigeltqab di ningi na nanngi kobotnjrqa keresai. Ningi nanngi ñumqab di ningi Qotei ti qotqab."

Gamaliel na Juda tamo kokba nanngi degsi minjrnaqa nanngi aqa anjam di dauryosib Yesus aqa anjam maro tamo nanngi ñumqa urateb.

⁴⁰ Osib nanngi metnjrnabqa nanngi olo bonabqa bu toqon na nanngi kumbainjrsib nanngi Yesus aqa ñam olo marqajqa singila na saidnjrsib nanngi uratnjreb.

⁴¹ Onaqa nanngi koro sawa di uratosib gileb. Qotei a are qalej, nanngi Yesus aqa ñam qa jaqatin ti jema ti oqa kere. Deqa nanngi areboleboleinjrnaq gileb.

⁴² Nanngi Yesus aqa anjam mare mare laqajqa uratosioqneb. Nanngi bati gaigai Yesus aqa anjam plaltoqnsib maroqneb. Atra tal miligiq di, tamo ungasari nango segi segi talq di nanngi anjam endegsib maroqneb, "Yesus a bole Kristus."

6

Tamo 7 nanngi ingi jeiyo wau ojqaqqa giltnjreb

¹ Bati deqa Juda tulan gargekoba nanngi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Juda qudei nanngi Grik qaji. Deqa nanngi Grik anjam qalie. Juda qudei nanngi Hibru qaji. Deqa nanngi Hibru anjam qalie. Bati bei Grik qaji Juda nanngi tigelosib Hibru qaji Juda nanngi qa njrineb. Di kiyaa? Ingi jeiyo batieqnaqa Hibru qaji Juda nanngi na Grik qaji Juda nango unja qobul nanngi uratnjroqnsib nango segi unja qobul nanngi ingi jeisib enjroqneb.

² Deqa Yesus aqa anjam maro tamo 12 nanngi na tamo ungasari kalil Yesus dauryoqneb qaji nanngi koroinjrsib minjreb, "Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum. Gago wau qujai agi iga Qotei aqa anjam mare mare laqnum. Iga gago wau di uratosim ingi jei jeiyoqnqasai.

³ Deqa ijo was, ningi tamo 7 nungo ambleq dena giltnjriy. Tamo endeqaji gilt-njriy. Nango kumbra tulan boledamu. Qotei aqa Mondor a nangoq di sosiqa nanngi singilatnjreqnu. Nanngi powo koba ti unub. Ningi tamo deqaji giltnjrsib wau enjribqa nanngi na ingi jeiyetnjoqnaqab.

⁴ Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa iga bati gaigai Qotei pailyoqnsim Yesus aqa anjam mare mare laqnqom. Gago wau bole agide."

⁵ Onaqa Kristen nanngi kalil anjam di qusib odosib tamo 7 nanngi giltnjreb. Bei aqa ñam Stiven. Stiven aqa areqalo kalil Yesus qa singilatoqnej. A areqalo aiyeltosioqnej. Mondor Bole a Stiven aqa are miligiq aiyeqnsiq singilatoqnej. Bei aqa ñam Filip. Bei Prokorus. Bei Nikanor. Bei Timon. Bei Parmenas. Bei Nikolas. Nikolas aqa qure utru Antiok. A Juda tamo sai. A nami Jerusalem bosiqqa Juda nango lou dauryqa marsiq nango miligiq aiyej.

⁶ Kristen nanngi na tamo 7 nanngi di giltnjrsib Yesus aqa anjam maro tamo nango ulatamuq di tigeltnjrnab nango gateq di ban atsib nanngi qa Qotei pailyeb.

⁷ Bati deqa Qotei aqa anjam tulan kobaoqnej. Jerusalem dia tamo ungasari tulan gargekoba nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatoqneb. Atra tamo gargekoba nanqi dego Qotei aqa anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nanqo areqalo singilatoqneb.

Stiven a Juda tamo kokba nanqo ulatamuq di tigelej

⁸ Qotei a Stiven qa are tulan boleiyuqnsiq a singila yeqnaqa a na tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nanqo namdamuq di manwa gargekoba yoqnej.

⁹ Onaqa bati bei Juda tamo qudei nanqi tigelosib Stiven ombla anjam na qotoqneb. Tamo nanqi di Juda nanqo Qotei tal beiq di gaigai louoqneb. Nanqi nami kangal tamo sosibqa olo bunuqna nanqo segi wau ojoqneb deqa nanqi Qotei tal dia louoqneb. Qotei tal di aqa ñam endegsib waiyeb, “Tamo Nanqo Segi Wau Ojo Qaji Nanqo Qotei Tal.” Tamo nanqi di Stiven ombla anjam na qotoqneb. Nanqi nami Sairini qure ti Aleksandria qure ti Silisia sawa ti Esia sawaq dena ti beleñeb.

¹⁰ Nanqi Stiven ombla anjam na qoteqnaq Qotei aqa Mondor na Stiven powo koba yoqnej deqa nanqi aqa anjam qalotqa keresai.

¹¹ Deqa nanqi lumu na tamo qudei nanqi metnjrnab bonab minjreb, “Ninqi Stiven aqa jejamu laña gisanjiy.” Degyosib silali enjreb. Silali enjrnab nanqi gisanjosib mareb, “Stiven a Moses Qotei wo qa misilin anjam mareqnaq iga quoqnem.”

¹² Nanqi anjam degsib marnabqa Juda tamo ungasari nanqi ti Juda gate nanqi ti dal anjam qalie tamo nanqi ti qusibqa Stiven qa minjin oqetnjrnaqa a ojeb. A ojsib koro sawaq osi gilsib Juda tamo kokba nanqo ulatamuq di tigelteb.

¹³ Tigeltosib tamo qudei nanqi dego osi bonab nanqi Stiven aqa jejamu laña gisanjosib mareb, “Tamo endi a bati gaigai Qotei aqa atra tal qa ti Moses aqa dal anjam qa ti misilin anjam mareqnu.

¹⁴ Bati bei a endegsi marnaq iga quem, ‘Nasaret tamo Yesus a na atra tal endi niñaqyosim Moses aqa dal anjam iga nami egej qaji di dego kobotosim dal anjam bunuj egwas.’ ”

¹⁵ Onaqa tamo kalil koro sawaq di awesoqneb qaji nanqi Stiven koqyoqneb. Koqyoqnsib aqa ulatamu lan angro aqa ulatamu bulonaq uneb.

7

Stiven a Qotei aqa anjam plaltej

¹ Onaqa atra tamo gate a na Stiven nenemyej, “Nanqo anjam maronub di bole e?”

²⁻³ Onaqa Stiven a kamba marej, “O ijo was ijo abu ti ninqi ijo anjam endi quiy. Nami gago moma utru Abraham a Mesopotemia sawaq di sosiqa Haran qureq gilosaionaqa gago Qotei lan qureq di unu qaji a Abraham aqa ulatamuq di brantosiqa minnej, ‘O Abraham, ni ino sawa ti ino was nanqi ti uratnjrsimqa mandam mutu bei e na osormitqa deq gilime.’

⁴ Qotei na Abraham degsi minjnaqa a tigelosiq Kaldia sawa uratosiq Haran qureq gilsiq di soqnej. Bunuqna aqa abu moinaqa Qotei na a qarinyonaq mandam mutu iga bini unum qaji endeq bosiq soqnej.

⁵ Sonaga Qotei na mandam mutu endi a yosai. A angro saiqoji sonaga Qotei na minnej, ‘Bunuqna e na ni ti ino moma kalil ñambabqab qaji nanqi ti mandam mutu endi engwai.’

⁶ Osiqa minnej, ‘Mati ino moma kalil nanqi sawa beiq di yaun tamo soqnibqa sawa deqaji tamo nanqi na wau koba enjroqnsib ugeugeinjroqnsibqa wausau 400 gilqas.

⁷ Yimqa e na kamba sawa deqaji tamo nanqi peginjrsiy ñumitqa ino moma nanqi sawa di uratosib bosib mandam mutu endia sosib e qa louoqnqab.’ Qotei na nami Abraham degsi minnej.

⁸ Osiqa Abraham ombla anjam qosisiqa minnej, ‘Ni mulun unqam.’ Degsi minjnaqa Abraham aqa angro Aisak a ñambabonaqa bati 8 qa mulun waiyeb. Bunuqna Aisak aqa

angro Jekop a nambabeb. Olo bunuqna Jekop aqa angro 12 nangi dego nambabeb. Di gago moma utru 12.

⁹⁻¹⁰ “Onaqa bati bei Jekop aqa angro 11 nangi nango was Josep qa ugeosib a ojsib tamo qudei nango banq di atnabqa nangi na silali enjrsib Josep osi sumsib Isip sawaq di uratonab soqnej. Josep a Isip sawaq di gulbe ti sonaqa Qotei na aqaryaiyoqnsiq geregereiyonej. Osia Josep powo koba yeqnaqa Isip nango mandor a di unoqnsiq Josep qa are boleiyonaq soqnej. Deqa a na Josep minjej, ‘Ni gate koba sosim Isip sawa taqatqam.’ Degsi minjej deqa Josep a Isip sawa taqatoqnej. A mandor aqa tal dego taqatoqnej.

¹¹ “Bunuqna Isip sawa ti Kenan sawa ti nangi mam koba osib gulbe kobaquja iteb. Gago moma utru nangi dego ingi sainjrej.

¹² Onaqa Jekop a endegsi quej, ‘Isip sawaq di ingi unu.’ Qusiqa gago moma utru nangi qarinjnraq ingi awaiyqajqa Isip sumeb. Sumsib ingi awaiyosib olo puluosib beb.

¹³ Bunuqna Jekop na gago moma utru nangi olo ingi awaiyqa qarinjnraq Isip sumeb. Sumsib nango was Josep aqa ulatamuq di tigelonab a segi qa babtonaq nangi a qa poinjrej. Josep a aqa abu qa ti aqa was nangi qa ti dego babtonaq Isip nango mandor a nangi qa poinjrej.

¹⁴ Deqa Josep na aqa was nangi olo qarinjnraq aisib Josep aqa len kalil aqa abu Jekop ombla joqsib Isip sumeb. Tamo ti una ti kalil turtonab 75.

¹⁵ Bati deqa Jekop a Isip sumsia dia sosisq moiyej. Gago moma utru nangi dego dia moreneb.

¹⁶ Onaqa nango qusa osi bosib Sekem qureq di subq ateleneb. Sub di nami Abraham a Hamor aqa angro nangoq dena awaiyej.

¹⁷ “Ariya Israel nangi Isip uratosib mandam mutu iga bini unum qaji endeq bqajqa bati jojomej. Bati jojomonaqa Israel nangi tulan gargekobaeb. Agi nami Qotei na Abraham minjej, ‘Bunuqna e na ni ti ino moma nangi ti mandam mutu endi engwai.’

¹⁸ Bati deqa Isip nango mandor bei tigelej. A Josep qa poiyosai.

¹⁹ Deqa a na gago moma nangi gisa gisanjnroqnsiq ugeugeinjroqnej. Nango angro nambabeqnaq a na nangi minjreqlaq osi giloqnsib nañuq di uratnjreqlaq moreñoqneb.

²⁰ Bati deqa Moses a nambabeb. Qotei a Moses qa are tulan boleiyonaq soqnej. Bai qalub qa Moses aqa ai abu nango talq di a ulitosib geregereiyoneb.

²¹ Bunuqna nangi Moses osib yaq di uratonab sonaqa Isip nango mandor aqa angro sebin na itosisq aqa segi qa marsiq a boletonaq tamo kobaqujaej.

²² A Isip nango skul kobaq giloqnsiq powo koba oqnej. Deqa a tamo singila koba soqnej. A singila na wauoqnsiq anjam maroqnej.

²³⁻²⁴ “Moses aqa wausau 40 kereonaqa a na aqa was Israel nangi unjrqlaq marsiq gilsiq nangoq di brantej. Brantonaa Isip tamo bei na Israel tamo bei qalougeteqnaq unsia a kamba Israel tamo di aqaryaiyosiq Isip tamo qalnaq moiyej.

²⁵ Osia are qalej, ‘Ijo was Israel nangi ijo kumbra di unsib endegsi poinjrqlaq, “Bole, Qotei a Moses gilmqa a na iga joqsim Isip sawa uratqom.” ’ Nangi degsi poinjrosai.

²⁶ Nebeonaqa Moses a olo walwewosi gilsiq Israel tamo aiyel qoteqlaq unjrqlaq nangi aiyel potnjrsiq minjrej, ‘Ningi aiyel was wo. Kiyaqa ningi qoteqlaq?’

²⁷ Degsi minjnraqa tamo aqa was qaloqnej qaji a na tigelosia Moses aqa ban gotranjetosia minjej, ‘Yai na ni gago gate koba atqoqa iga taqatgosim gago une gereiyqa bonum?’

²⁸ Ya ni na Isip tamo bei qalnam moiyej degsim e olo lubsim moiyoqbam e?’

²⁹ Onaqa Moses a anjam di qusiqa a ulanosi qilsiq Midian sawaq di yaunej. Di sosisq una osia angro mel aiyel nambabtnjrej.

³⁰ “A di sosisq wausau 40 koboonaqa Sainai mana aqa wadau sawaq di nam luwit yusiq puloneqnaqa Qotei aqa lan angro bei nam pulonq di sonaq unej.

³¹⁻³² Unsiqa are koba qalsiqa olo geregere unqa osiqa nam luwit utruq gilej. Gilnaqa nam pulon miligiq di Tamo Koba a na anjam endegsi minjej, 'O Moses, e ino moma nanjo Qotei. E Abraham aqa Qotei. E Aisak aqa Qotei. E Jekop aqa Qotei.' Degsi minjnaqa Moses a qusiqa ulaugetosiq gindagindanej. Osiqa nam pulon di unqa uratosiqa turuej.

³³ Onaqa Tamo Koba a na olo minjej, 'Mandam mutu kiñala ni tigelejunum endi getento koba. Deqa ino singa tatal piqt.

³⁴ Ni que. Ijo segi tamo ungasari nanji Isip sawaq di gulbe koba ti sonab e unjreqnum. Nanji akamkobaeqnab e queqnum. Deqa e na nanji Isip nanjo mandor aqa banq dena elenqai. E deqa ni mermqa bonum. Deqa ni tigel. E ni qarinqmitqa Isip aiqam.' Qotei na Moses degsi minjej.

³⁵ "O ijo was, Moses qujai di nami Israel nanji na qoreiyosib minjeb, 'Yai na ni gago gate koba atqoqa iga taqatgosim gago une gereiyqa bonum?' Agi a qujai Qotei na gate koba atsiqa qarinqyonaqa a Israel nanjoq aisiqa aqaryainjrej. Lan angro nam luwitq di sosisqa Moses aqaq di brantej qaji a Moses singilatonaq a kumbra di yej.

³⁶ Moses qujai dena Isip aisiq dia manwa gargekoba yoqnej. Osiqa Israel nanji joqsiqa Isip uratosib gilsib wadau sawaq di, Yuwal Lentq di Moses na manwa gargekoba yeqnaqa wausau 40 koboej.

³⁷ Moses qujai dena Israel nanji minjrej, 'Bunuqna Qotei na aqa medabu o qaji tamo bei e bul nunjo ambleq dena tigeltimqa a na ningi anjam merngoqnqas.'

³⁸ Moses qujai dena Israel nanji joqsiq wadau sawaq di korooqneb. Di gago moma nanji. Moses qujai di Sainai manaq oqsiq dia lan angro bei na anjam minjnaqa a ombla soqneb. Sosibqa Moses a anjam nambile unu qaji di Qotei aqaq dena yayiosiq gago moma nanji enjrej.

³⁹ "Ariya Moses a Sainai mana goge di sonaqa gago moma nanji na aqa anjam dauryqa uratosib a qoreiyosib olo puluosib Isip aiqajqa maroqneb.

⁴⁰ Osib atra tamo gate Aron endegsib minjeb, 'Ni gago qotei qudei gereiyetgimqa nanji na iga joqsiq puluosim Isip olo aiqom. Moses agi iga Isip dena joqsiq bej qaji bini a qabitqo kiyo di iga qaliesai.' Nanji na Aron degsib minjeb.

⁴¹ Minjsib bati deqa nanji na makau sigitosib aqa sulum gereiyosib gisan qotei di atraiyosib areboleboleinjroqnej.

⁴² Nanji kumbra degyeb deqa Qotei na nanji qoreijnrnaqa nanji sen ti bai ti bongar ti binjroqneb. Nanjo kumbra deqa Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji bunuqna endegsib nenngrenyeb, 'O Israel tamo ungasari, ningi wausau 40 wadau sawaq di sosibqa makau ti kaja ti nunoqnsib gisan qotei nanji atrainjroqneb. Ningi e atraibosaioqneb.

⁴³ Ningi gisan qotei Molek aqa tal ti gisan qotei Refan aqa bongar ti sigitosib nanjo sulum gereiyosib wadau sawaq di osi laqnsib nanji binjroqneb. Nunjo une deqa e ningi winjitqa ningi sawa endi uratosib Babilon qure taqal beiq gilsib di sqab.' Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji anjam degsib nenngrenyeb.

⁴⁴ "Gago moma nanji wadau sawaq di sosibqa Qotei aqa tal gara na gereiyo qaji di osi laqneb. Tal di Qotei na nami sigitosiqa Moses osoryonaqa degsi gereiyej. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babtoqnej.

⁴⁵ Bunuqna gago moma nanji tal di onabqa Josua na nanji joqsiq bosiqa mandam mutu endia soqneb. Sonabqa Qotei a Josua minjnaqa a na sawa bei bei qaji nanji winjrnaj jaraiyonabqa Qotei a gago moma nanji mandam mutu endi enjrej. Bati deqa gago moma nanji Qotei aqa tal di osi bosib mandam mutu endia atnab soqnej gilsiq Devit aqa batiej.

⁴⁶ Qotei a Devit qa are boleiyonaq soqnej deqa Devit a endegsi pailyej, 'O Jekop aqa Qotei, ni e odbimqa e ni sqajqa tal kobaquja gereiyetmqai.'

⁴⁷ Ariya a tal gereiyosai. Bunuqna Devit aqa njiri Solomon a na tal di Qotei gereiyetej.

⁴⁸ “O was ningi quiy. Qotei Goge Koba a tal tamo na gereiyo qaji dia sqasai. Aqa medabu o qaji tamo bei a nami anjam endegsi marej,

⁴⁹ “Tamo Koba a marqo, “Lan qure a ijo awo jaram koba. Mandam a ijo singa atqajqa sawa. Deqa e sqajqa tal ningi na gereiyetbqa keresai. E aqaratqajqa sawa bei sosai.

⁵⁰ E ijo segi ban na ingi ingi kalil di gereiyem unu.” ’ ’ ”

⁵¹ Stiven a anjam kalil di marekritosiq olo Juda tamo kokba nanngi singila na endegsi minjrej, “Ningi anjam gotranjo ani tamo. Nungo are Qotei aqaq di sosai. Ningi sawa bei bei qaji nanngi bul. Ningi Qotei aqa anjam quqwa urateqnub. Ningi bati gaigai Mondor Bole aqa anjam dego quqwa urateqnub. Nungo moma nanngi kumbra deqaji yoqneb agi ningi na olo yeqnub.

⁵² Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi na nungo moma nanngi anjam endegsib minjroqneb, ‘Kumbra Bole Yeqnu Qaji Tamo a bqas.’ Degsib minjreqnab nanngi quqwa uratoqneb. Osib Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanngi ugeugeinjroqnsib ñumoqneb. Bei uratosaiqneb. Ariya tamo di a bonaqa ningi na nungo moma nanngo kumbra uge di dauryosib agi tamo di ojsib jeu tamo nanngo banq di ateb. Atnabqa nanngi na qalnab moiyej. Tamo di agi Yesus.

⁵³ Moses a lan angro nanngo banq dena dal anjam yainjrej. Dal anjam di ningi na osib olo dauryqa urateqnub.” Stiven a Juda tamo kokba nanngi degsi minjrej.

Nangi Stiven meniñ na qalsib moiyyoteb

⁵⁴ Onaqa Juda tamo kokba nanngi Stiven aqa anjam di qunab are qametnjrnaqa minjin ani oqetnjrnaqa qalagei anjam atoqnej.

⁵⁵ Bati qujai deqa Mondor Bole na Stiven singila yonaqa a lan goge tarosiqa Qotei aqa rian koba unej. Unsiqa Yesus a dego Qotei aqa ban woq di tigelesonaq unej.

⁵⁶ Osiqa Juda tamo kokba nanngi minjrej, “Ningi quiy. Lan waqwoqa Tamo Angro a Qotei aqa ban woq di tigelesonaq e unonum.”

⁵⁷ Stiven a nanngi degsi minjrnaqa nanngi kalil aqa anjam di quqwa uratosib tulan murqumyosib nanngo dabkala ban na getentosib gurgur ti gilsib singila na Stiven ojeb.

⁵⁸ Ojsib meniñ na qalib moiqajqa titosib qure polomq osi gileb. Osi gilsib meniñ na qaloqneb. Tamo nanngi nami Stiven aqa jejamu lana gisaneyeb qaji nanngi na nanngo gara jugo piqtelenosib angro wala bei aqa ñam Sol aqa singaq di koroieyeb.

⁵⁹ Tamo kalil nanngi meniñ na Stiven qaleqnabqa a moiqa osiqa endegsi pailyej, “O Tamo Koba Yesus, ni na ijo qunun ame.”

⁶⁰ Degsi pailyosiqa singa tombol na awoosiq tulan maosiq marej, “O Tamo Koba, nanngi e lubonub nanngo une deqa ni na kambatnjraime.” A degsi pailyosiqa moiyej.

8

¹⁻² Nanngi Stiven qalnab moinaqa Sol a di unsiqa tulan areboleboleiyej. Osiqa marej, “Keretosib Stiven qalnub moiqa.” Onaqa tamo qudei Qotei aqa kumbra dauryoqneb qaji nanngi Stiven moiyej deqa akamkobaoqnsib bosib aqa jejamu osib subq ateb.

Sol a Kristen nanngi ugeugeinjroqnej

Bati deqa Jerusalem dia Juda tamo kokba nanngi Kristen nanngi qa minjin oqetnjrnaqa ugeugeinjroqneb. Deqa Kristen nanngi segi segi jaraiyosib Judia sawa ti Samaria sawa ti deq giloqneb. Yesus aqa anjam maro tamo nanngi segi Jerusalem di soqneb. Nanngi jaraiyosai.

³ Sol a dego Kristen nanngi qa minjin oqeqnaqa ugeugeinjroqnej. A nanngo segi segi talq giloqnsiqa tamo ti unja ti ojelenjoqnsiqa nanngi joqoqnsiqa aiyoqnsiqa tonto talq di breinjroqnej.

Samaria qureq di nanngi Qotei aqa anjam mare mare laqneb

⁴ Yesus aqa tamo ungasari jaraiyeb qaji nangi sawa bei beiq di Qotei aqa anjam bole palontoqnsib laqneb.

⁵ Filip a Samaria nango qure kobaqujaq gilsiq dia nangi Kristus aqa anjam minjroqnej.

⁶ Minjroqnsiqa manwa gargekoba yeqnaqa nangi unoqnsib Filip aqa anjam dauryoqneb.

⁷ Tamo ungasari gargekoba nangi mondor uge ti sonabqa Filip na mondor uge wiyet-njreqnaqa mondor uge nangi nango jejamu uratoqnsib tulan lelenoqnsib jaraiyoqneb. Tamo ungasari jejamu lainjro qaji ti singa qandamnjo qaji ti gargekoba Filip na bolet-njroqnej.

⁸ Deqa qure dia tamo ungasari nangi tulan areboleboleinjroqnej.

⁹ Qure dia quñam tamo bei soqnej aqa ñam Saimon. A nami quñam gargekoba yoqnsiqa aqa segi ñam soqtoqnsiqa maroqnej, “E tamo kobaquja.” Degyeqnaqa tamo ungasari qure dia soqneb qaji nangi a ulaiyoqnsibqa binjiyoqneb.

¹⁰ Deqa tamo ñam ti tamo lanaj ti kalil qure dia soqneb qaji nangi Saimon aqa anjam quoqnsib dauryoqneb. Osib aqa ñam soqtoqnsib maroqneb, “Tamo endi a singila koba. A Qotei aqa singila na waueqnu.”

¹¹ Nangi degyoqneb. Di kiyaaqa? Saimon a nami quñam qaloqnsiq manwa gargekoba yoqnej deqa. Degsi yonaq yonaq nangi a unoqnsib binjiyoqneb.

¹² Ariya Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam bole di Filip a palontoqnsiqa Yesus Kristus aqa ñam mare mare laqnej. Laqnaqa tamo ungasari gargekoba nangi quoqnsib are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Degyeqnaqqa Filip na nangi yansnjroqnej.

¹³ Onaqa Saimon a dego Filip aqa anjam di qusiqa quñam uratosiq are bulyosiq aqa areqalo Yesus qa singilatej. Deqa Filip na Saimon dego osiq yansej. Yansonaqa Saimon a Filip dauryosiq laqnsiqa Qotei na Filip aqa ban na manwa gargekoba yeqnaq unoqnsiqa tulan prugoqnej.

¹⁴⁻¹⁵ Bati deqa Samaria tamo ungasari gargekoba nangi Qotei aqa anjam osib Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Deqa Yesus aqa anjam maro tamo Jerusalem di soqneb qaji nangi degsi qusibqa Pita Jon wo qariñnjrnab Samaria nanjoq gileb. Gilsib Samaria nangi qa endegsib Qotei pailyeb, “O Abu, ni na Samaria nangi ino Mondor Bole enjrimen.” Degsib Qotei pailyeb.

¹⁶ Di kiyaaqa? Bati di Qotei aqa Mondor nanjoq aiyosaisoqnej deqa. Nangi Tamo Koba Yesus aqa ñam na segi yanso eb.

¹⁷ Ariya nangi aiyel Samaria nangi qa pailyoqnsibqa nanjo gateq di ban ateqnab nangi Qotei aqa Mondor oqneb.

¹⁸ Pita Jon wo nangi degyeqnaqqa Saimon a unsiqa silali osi bosiqqa nangi aiyel silali enjrqqa osiqa minjrej,

¹⁹ “Ningi e dego singila ebibqa e kamba tamo qudei nango gateq di ban atoqnitqa nangi Mondor Bole oqnqab.”

²⁰ Degsi minjrnaqa Pita na minjej, “Qotei aqa singila endi a na iga lana egwo. Iga silali na awaiyosai. Deqa ni silali na awaiyqa maraim. Ni kumbra ugetonum. Deqa ni ino silali qoji padalqam.

²¹ Ino are miligi Qotei na unqo bolesai. Deqa ni iga ombla wau endi ojqa keresai.

²²⁻²³ E ni numonum ino are miligi tulan uge. Ino kumbra uge dena ni singila na ojejunu. Deqa ni are bulyosim ino kumbra uge di urat. Osim Tamo Koba pailyimqa a ino are uge di taqal waiyetmqas. Yim a ni qa olo are boleiyqas.”

²⁴ Onaqa Saimon na minjrej, “Ningi segi aiyel e qa Tamo Koba pailyiy. Yimqa e padalqa merbonub di e padalqasai.”

²⁵ Ariya Pita Jon wo nanngi qure dia Tamo Koba aqa anjam bole palontoqnsib aqa kumbra kalil qa saaqneq. Osib bati bei olo puluosib Jerusalem aiyoqnsib Samaria nanngo qure qure kalilq di brantoqnsib Yesus aqa anjam bole minjre minjre aiyeq nab quoqneq.

Filip a Itiopia tamo bei itosiq Yesus qa saiyoqnej

²⁶ Onaqa Tamo Koba aqa lan angro bei a Filip aqaq aisiqa minnej, “Ni tigelosim gam Jerusalem dena Gasa qureq aiyejunu deq aiye.” Gam di wadau sawaq di unu.

²⁷ Onaqa Filip a lan angro aqa anjam di qusiqa tigelosiq gam deq aiyej. Aisiq nam atej di Itiopia tamo bei a Qotei louqajqa Jerusalem gilsiq dena puluosiq Itiopia sawaq olo aiyeqnaqa gamq di turej. Tamo di a tamo kobaquja. A Itiopia nanngo mandor aqa ñoro taqatoqnej. Mandor di aqa ñam Kandasi. A unja. Aqa ñoro ti silali ti kalil tamo dena taqatoqnej.

²⁸ Aqa karis goge di awoosiqa Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa anjam nengrenq di so qaji di sisiyoqnsiq aiyoqnej.

²⁹ Onaqa Mondor na Filip minnej, “Ni gilsim karis di jojomye.”

³⁰ Degsi minjnaqa Filip a ururosiq karis jojomyosiqa tamo di a Aisaia aqa anjam sisiyeqnaqa qusiqa nenemyej, “Ni anjam sisiyeqnum di aqa damu poimqo e?”

³¹ Onaqa tamo dena minnej, “E kiyersiy anjam endi aqa damu poibqas? Tamo bei na anjam endi aqa damu plaltosim merbimqa e poibqas.” Osiqa Filip metonaqa a karis gogetosiqa ombla awoeb.

³² Tamo di a Qotei aqa anjam endegsi sisiyoqnej, “A kaja du bul qalib moiqaqja osi gileb. Kaja nanngi jungum joqetnjreqnab mequmosib unub dego kere a mequmesoqnej.

³³ Nanngi a tulan ugeugeiyosib gisan anjam gargekoba aqa jejamuq di lanja qametoqneq. Deqa a mandamq endi olo sqasai. A angro saiyoqi unu deqa tamo qudei na aqa angro bei qa marqa keresai.”

³⁴ Itiopia tamo dena anjam di sisiyekritosiq Filip minnej, “Ni e merbe. Qotei aqa medabu o qaji tamo aqa anjam endi yai qa nengrenyej? A segi qa kiyo tamo bei qa kiyo nengrenyej?”

³⁵ Onaqa Filip a anjam dena utru atsiq Qotei aqa anjam qudei ti turtosiq Yesus qa saiyoqnej.

³⁶ Onaqa nanngi gam dauryosib aiyoqnsib gam qalaq di ya bei sonaq unsibqa Itiopia tamo dena Filip minnej, “Ni une. Ya agide. Ingi bei na e getentbqa keresai. Deqa ni e yansbe.”

³⁷ Onaqa Filip na minnej, “Ni are bulyosim ino areqalo kalil Yesus qa singilatqam di e ni yansmqai.” Onaqa minnej, “E ijo areqalo Yesus Kristus qa singilatosim poibqo, a Qotei aqa Niri.”

³⁸ Degsi minjsiqa aqa karis tigeltosiq nanngi aiyeq mandamq aisib Filip na a osiq yaq aisiq yansej.

³⁹ Onaqa nanngi aiyeq yaq dena tigelonabqa Tamo Koba aqa Mondor na Filip loumtosiq osi gilsiq sawa beiq di atnaqa Itiopia tamo a olo Filip unosai. A yanso ej deqa a tulan areboleboleiyonaqa gam dauryosiq aiyej.

⁴⁰ Onaqa Filip a Asdot qureq di brantosiq dena walweloqnsiqa qure qureq di Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nanngi minjroqnsiq gilsiq Sisaria qureq di brantej.

9

Sol a are bulyosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej

¹ Bati deqa Sol na tamo ungasari Tamo Koba Yesus dauryoqneq qaji nanngi ugeugeinjsim moiyoqnjrqaqja singila na maroqnej. Deqa a atra tamo gate aqaq gilsiq minnej,

² “Ni anjam bei nengrenyosim ebimqa e anjam di osiy gilsiy Damaskus qureq di Juda tamo kokba nanngi enjrqai. Enjritqa nanngi na anjam di sisiyosib e odbibqa tamo ungasari

Damaskus qureq di Yesus aqa gam dauryeqnub qaji nanği tontnjrsiy joqsiy Jerusalem bqai.”

³⁻⁴ Degsi minjnaqa anjam di nengrenyosiq yonaqa walwelosi gilsiq Damaskus qure jojomyeqnaqa gamq di pulonj singila koba minjal ti lanj goge na aqaq aisiq tulan rianonaqa a ulonosiq mandamq di ñeiej. Neiesosiqqa Yesus aqa kakro quej. Yesus na minnej, “O Sol, ni kiyaqa e ugeugeibeqnum?”

⁵ Onaqa Sol na minnej, “O Tamo Koba, ni yai?” Onaqa minnej, “E Yesus agi ni na ugeugeibeqnum.

⁶ Deqa ni tigelosim Damaskus qureq gile. Gilsim dia tamo bei itqam. A na ni wau kiye yqam di mermqas.”

⁷ Onaqa tamo nanği Sol ombla walweloqneb qaji nanği Yesus aqa kakro qusib ñam ateb nanği tamo bei unosai. Deqa nanği ulaosib mequmosib lanja tigelesoqneb.

⁸ Onaqa Sol a mandamq dena tigelosiqqa ñam plaltej a sawa unqa keresai. Deqa nanği a babanyosib Damaskus qureq osi gileb.

⁹ Sol a bati qalub ñam qandimyonaq soqnej. Deqa a inği bei uyosai. A ya uyosai dego.

¹⁰ Damaskus qureq di tamo bei aqa ñam Ananaias a soqnej. A Yesus dauryoqnej qaji. Tamo Koba a na aqa areqalo waqtetosiqa ñeibilqei na minnej, “O Ananaias.” Onaqa minnej, “Tamo Koba, e agiende.”

¹¹ Onaqa Tamo Koba a na minnej, “Ni tigelosimqa gam bei aqa ñam Tintin di dauryosim gilsim Judas aqa talq di brantqam. Tarsus tamo bei aqa ñam Sol a dia pailyoqnsiq unu di unqam.

¹² E na Sol aqa areqalo waqtetonumqa a ñeibilqei na kumbra endegsi unqo. Tamo bei aqa ñam Ananaias a bosim Sol aqaq di banj atimqa ñam poiym sawa unqas.”

¹³⁻¹⁴ Onaqa Ananaias na kamba minnej, “O Tamo Koba, Sol a Jerusalem dia ino tamo ungasari nanği tulanj ugeugeinjreqnu. Atra tamo kokba nanği na a qarinyonab Damaskus qure endeq bej. A qure endia tamo ungasari ino ñam metoqnsib pailmeqnub qaji nanği tontnjrsim joqsim Jerusalem aiqajqa deqa bej. Tamo gargekoba nanği degsib mareqnab e queqnum.”

¹⁵ Onaqa Tamo Koba a na Ananaias minnej, “Ni ijo anjam dauryosim Sol aqaq gile. Sol a ijo wau tamo. E na a giltem deqa a ijo ñam osi walwelosim sawa sawa kalilq di tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nanği ti mandor kokba ti Israel nanği ti ijo ñam ubtosim minjroqnas.

¹⁶ A ijo ñam qa gulbe gargekoba itoqnqas. Gulbe di e na osoryoqnit itoqnqas.”

¹⁷ Onaqa Ananaias na minnej, “Od, Tamo Koba, e ino anjam dauryqai.” Osiqa tigelosiq gilsiq Sol soqnej qaji tal di gogetosiqa Sol aqaq di banj atsiqa minnej, “O ijo was Sol, Tamo Koba Yesus agi gamq di a segi qa babtonaq ni unem qaji a na e endegsi merbqo, ‘Ni gilsim Sol boletimqa aqa ñamdamu olo poiyyas. Yimqa Mondor Bole a Sol aqa are miligiq aisim a singilatqas.’ O Sol, Yesus na e degsi merbosiqa qarimbqoqa agi e inoq bonum.”

¹⁸ Ananaias na Sol degsi minjnaqa bati qujai deqa inği bei qe gajige bul Sol aqa ñamdamuq dena ulononaq ñam poiyoonaqa sawa unej. Sawa unsiqa tigelonaq Ananaias na Yesus aqa ñam na yansej.

¹⁹⁻²⁰ Yansonaga a inği uynaqa jejamu singilaej.

Sol a Damaskus qureq di maroqnej, “Yesus a Qotei aqa Niri”

Sol a bati qudei Damaskus qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nanği koba na korooqneb. A Juda nango Qotei tal dego miligiq giloqnsiqqa nanği endegsi minjroqnej, “Yesus a Qotei aqa Niri.”

²¹ Yeqnaqa tamo ungasari aqa anjam quoqneb qaji nanği tulanj prugoqnsib maroqneb, “Ninği uniy. Sol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu. A nami Jerusalem dia tamo ungasari Yesus aqa ñam metoqnsib pailyeqnub qaji nanği ugeugeinjroqnej. Osiqa

Damaskus endia dego nanği tontnjrsim atra tamo kokba nanğoq olo joqsim aıqajqa bej.” Tamo unğasari nanği degsib maroqnsib tulañ prugoqneb.

²² Sol a singila na Qotei aqa wau yeqnaqa aqa singila ti powo ti tulañ kobaoqnej. Deqa a Qotei aqa anjam geregere plaltoqnsıqa endegsi maroqnej, “Yesus a bole Kristus Qotei na qarınıyej qaji.” Degsi mareqnaqa Juda tamo kokba Damaskus di soqneb qaji nanği aqa anjam qalotqa keresaiınjroqnej.

Juda tamo kokba nanği Sol qalsib moiyoıaqja maroqneb

²³ Onaqa bati gargəkoba yala koboonıqa Juda tamo kokba nanği koroosib mareb, “İga Sol qalsim moiyoıqom.”

²⁴⁻²⁵ Nanği degsib marsibqa Sol a ulañaim deqa nanği qolo ti qanam ti qure aqa siranme kalil taqatesoqneb. Taqatesonabqa tamo unğasari Sol dauryoqneb qaji nanği na qolo a osib gumbaı di jıgsib qure aqa jen gogetosib sil na gumba tontosib goge na ura uratonab jen qalaq aiyej.

Sol a Jerusalem aisiq di soqnej

²⁶ Bunuqna Sol a walweloııqa Jerusalem di brantosiıq tamo unğasari Yesus dauryoqneb qaji nanğoq gılsıqa minjrej, “E nıngi koba na Qotei aqa wau ojgom.” Degsi minjrnaqa nanği a ulaiyosib saidyeb. Di kiyıaq? A Yesus dauryoqnej di nanği poinjrosai deqa.

²⁷ Onaqa Barnabas na Sol osıqa Yesus aqa anjam maro tamo nanğoq gılsıqa Sol a nami gamq di Tamo Koba unnaqa anjam minjej qaji deqa nanği sainjrej. Sol a Damaskus dia Yesus aqa ñam na anjam mare mare laqnej a ulaosaioqnej deqa ti Barnabas na nanği sainjrej.

²⁸ Deqa nanği Sol osib koba na soqneb. Sosibqa Sol a Jerusalem dia Tamo Koba aqa ñam na anjam mare mare laqnej. A ulaosaioqnej.

²⁹ Bati bei Sol a Juda tamo qudei ti anjam na qotoqneb. Tamo nanği di Grik anjam maro qaji. Nanği Sol ombla anjam na qotsibqa nanği a qa ugeosib mareb, “İga Sol qalsim moiyoıqom.”

³⁰ Onaqa Yesus aqa tamo unğasari nanği deqa qusibqa Sol osib Sisaria qureq osi gileb. Gilsib dena Sol qarınıyonabqa Tarsus qureq gilej.

³¹ Bati deqa Judia sawaq di, Galili sawaq di, Samaria sawaq di dego tamo unğasari Yesus qa nanğo areqalo singilateb qaji nanği geregere lawo na soqneb. Nanği bati gaigai Tamo Koba aqa sorgomq di sonabqa Mondor Bole na are singilateınjroqnej. Tamo unğasari gargəkoba nanği are bulyoqnsib Kristen nanğo miligıq aiyeqnab nanği tulañ kobaoqneb.

Pita na Ainias boletej

³² Ariya Pita a sawa bei beıq di laqnsıqa gılsıq Lida qureq di brantej. Brantosiıqa Qotei aqa segi tamo unğasari qure dia soqneb qaji nanği itnjrej.

³³⁻³⁴ Dia tamo bei soqnej aqa ñam Ainias. A jeıamu laiyoıaq soqnej. Wausau 8 a bıjalq di ñeıesoqnej. Onaqa Pita na unsiqa minjej, “Ainias, Yesus Kristus na ni boletmqo. Deqa ni tigelosim ino bıjal qale.” Degsi minjnaqa aqa jeıamu singilaonaq a tigelej.

³⁵ Onaqa tamo unğasari kalil Lida qure ti Saron sawa ti dia soqneb qaji nanği tamo di boleonaq unsibqa nanği are bulyosib Tamo Koba qa nanğo areqalo singilateb.

Pita na Tabita tigeltej

³⁶ Jopa qureq di uña bei soqnej aqa ñam Tabita. A Yesus dauryoqnej qaji. Grik anjam na aqa ñam Dorkas. A uña bolequja. A gaigai kumbra tulañ bolequja yoqnsıqa tamo unğasari inği inği saiıqoji nanği lueinjroqnsıq inği anainjroqnej.

³⁷ Bati bei a maiyosıq moiyej. Moınaqa uña qudei na aqa jeıamu yansosib warum bei goge di atıab soqnej.

³⁸ Lida qure di Jopa qure jojom. Deqa Jopa qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi Pita a Lida qureq di soqnej di qusibqa tamo aiyel qarijnjnab aisib Pita minjeb, “Ni urur au. Ni iga daurgosim koba na Jopa qureq gilqom.”

³⁹ Onaqa Pita a tigelosiq nangi daurnjrsiq koba na gilsib Jopa qureq di branteb. Brantonabqa nangi Pita osib unja moiyej qaji aqa warum miligiq gileb. Gilnabqa unja qobul kalil nangi Pita aqa areq di koroosib akamoqneb. Osib gara jugo ti gara tugo ti nami Dorkas a nangi koba na sosibqa gereiyelenej qaji di Pita osoryeb.

⁴⁰ Onaqa Pita a nangi minjrej, “Ningi kalil oqediy.” Degsi minjrnaqa nangi oqedonab singa pulutosiq Qotei pailyej. Pailyosiq koboonaqa unja moiyej qaji aqa areq gilsiq minjej, “O Tabita, ni tigel.” Degsi minjrnaqa a nam plaltosiq Pita unsiq tigelosiq awoej.

⁴¹ Onaqa Pita na aqa ban ojsiq tigeltej. Tigeltosiq Qotei aqa segi tamo ungasari nangi ti unja qobul nangi ti metnrnaqa nangi warum miligiq bosib Tabita uneb a nambile soqnej.

⁴² Onaqa Jopa qureq di tamo ungasari kalil nangi manwa deqa qusibqa nangi gargekoba Tamo Koba qa nango areqalo singilateb.

⁴³ Onaqa Pita a bati gargekoba yala Jopa qureq di soqnej. Tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa nam Saimon aqa talq di a ombla soqneb.

10

Lan angro bei na Kornilius anjam minjej

¹ Sisaria qureq di tamo bei soqnej aqa nam Kornilius. A Rom tamo. A qaja tamo nanjo gate. A na qaja tamo 100 nangi taqatnjroqnej. Qaja tamo nangi di Itali sawa qaji.

² Kornilius a Qotei aqa kumbra dauryoqnej qaji. Deqa tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nangi a ti Qotei aqa sorgomq di soqneb. Juda nangi ingi ingi saijnreqnaqa a nangi silali qa aqaryainjroqnej. A bati gaigai Qotei pailyoqnej.

³ Ariya bati bei sen kelinjtonaqa Qotei na Kornilius aqa areqalo waqtetonaqa neio bulosiq Qotei aqa lan angro bei aqaq bonaq unej. Unnaqa lan angro dena minjej, “O Kornilius.”

⁴ Onaqa Kornilius na lan angro di koqyosiq tulan ulaugetosiq minjej, “O Tamo Koba, ni kiyaga ijoq bonum?”

Onaqa lan angro dena minjej, “Qotei a gaigai ino pailyo queqnu. Juda nangi ingi ingi saijnreqnaqa ni na nangi aqaryainjreqlum. Ino kumbra di Qotei a unoqnsiq deqa a ni qa tulan areboleboleiyeqnu.

⁵ Deqa ni que. Ni na tamo qudei nangi qarijnjrimqa Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa nam Saimon nam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na anjam bei ni mermqas.

⁶ A tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa nam Saimon aqa talq di unu. Aqa tal agi alile qalaq di unu.”

⁷ Lan angro dena Kornilius anjam degsi minjsiq olo ulanonaqa Kornilius na aqa kangal tamo aiyel metnrnaqa aqa areq beb. Qaja tamo qujai dego metonaq aqa areq bej. Qaja tamo di a Qotei aqa kumbra dauryoqnej qaji. A bati gaigai Kornilius ombla sosiq wauetoqnej.

⁸ Onaqa Kornilius na anjam kalil lan angro a marej qaji di nangi qalub minjrsiq qarijnjrnaq Jopa qureq aiyeb.

Pita a neio bulej

⁹ Nangi walwelosi aisib gamq di qoloinjrnaqa nereneb. Olo nebeonaqa tigelosib aisib Jopa qure jojomyeqnaq bati qujai deqa Pita a Qotei pailyqa osiq warum bei gogeqsi deq oqej. Di qanam jige.

¹⁰⁻¹¹ Oqsiq warum dia sonaqa a mamyonaga unja qudei nangi minjrnaqa ingi goiyeteb. Ingi goiyeqnaq Qotei na Pita aqa areqalo waqtetonaqa a neio bulej. A neio bulosiq lan waqonaq ingi bei gara kobaquja bul plalosiq mutu qolqeq di ojelenosib lan goge dena ura uratonab aiyeqnaq unej.

¹² Gara miligiq di wagme utru segi segi soqneb. Bel ti baun ti amal ti bagu ti qebari ti sonab unjrej.

¹³ Unjrsiqa kakro bei quej. A marej, “Pita, ni tigelosim wagme bei qalsim uye.”

¹⁴ Onaqa Pita na minjej, “O Tamo Koba, e uyqasai! Wagme uge uge deqaji e nami uyosaioqnem. Wagme deqaji uyqajqa di getento koba.”

¹⁵ Osiqa Pita a kakro di olo quej. A marej, “Ingi ingi e jiga saiqoji qa maronum di ni olo uge qa maraim.”

¹⁶ Gara di degsi aiyoqalubtosiqa olo torei oqej.

¹⁷ Neio di aqa utru Pita a poiyoasai. Deqa a are koba qalsiq soqnej. Onaqa tamo qalub Kornilius na qarijnjrej qaji nanqi Jopa qureq di brantosib tamo qudei nanqi endegsib nenemnjreb, “Saimon aqa tal qabi unu?” Degsib nenemnjrnabqa nanqi na minjreb, “Saimon aqa tal agide.” Onaqa nanqi walwelosib Saimon aqa tal meq di tigeleb.

¹⁸ Tigelosib maosib mareb, “Saimon ñam bei Pita a tal endi unu e?”

¹⁹ Pita a neio deqa are koba qaleqnaqa Qotei aqa Mondor na minjej, “Ni que. Tamo qalub bosib ni qa maronub.

²⁰ Deqa ni tigelosim nanqi daurnjrsim gile. Ni are gulbeimaiq. E na nanqi qarijnjronum bonub.”

²¹ Onaqa Pita a tal uratosiq mandamq aisiq nango areq di brantosiq minjrej, “Ningi tamo ñameqnub qaji agi e di. Ningi kiyaaq bonub?”

²² Onaqa nanqi na minjeb, “Qaja tamo gate aqa ñam Kornilius a tamo bolequja. A Qotei aqa sorgomq di sosiqa kumbra bole dauryeqnu. Juda kalil nanqi a qa mareqnub, ‘A tamo bolequja.’ Ni que. Ya bilaq Qotei aqa lan angro bei a Kornilius aqaq di brantosiq minjej, ‘Ni tamo qudei nanqi qarijnjrimqa aisib Pita minjib ino talq bosim anjam bei mermim quqwan.’”

²³ Onaqa Pita a nango anjam di qusiqa nanqi joqsiqa tal a soqnej qaji dia koba na soqneb. Nerenosib nebeonaqa Pita a nanqi koba na tigelosib gileb. Jopa tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nanqi dego koba na gileb.

Pita a Kornilius aqa talq gilej

²⁴ Nanqi gilsib gamq di qoloinjrnaqa nerenjeb. Olo nebeonaqa nanqi tigelosib gilsib Sisaria qureq di branteb. Kornilius a nanqi qa tarinoqnsiq ñam atoqnej. A na aqa tamo si nanqi ti aqa segi len nanqi ti kalil minjrnaq bosib a ti koroosib tarinoqneb.

²⁵ Onaqa Pita a gilsiq Kornilius aqa talq di brantej. Brantosiq tal gogetonaqa Kornilius a bosiqa Pita aqa singaq di singa pulutosiq a binjiyej.

²⁶ Onaqa Pita na Kornilius tigeltosiq minjej, “Ni tigel. Ni e binjibaim. Aqo ombla mandam tamo.”

²⁷ Degsi minjsiq nanqi ombla anjam qairosib warum bei miligiq gileb. Warum miligiq di tamo ungasari gargekoba nanqi koroesonab unjrej.

²⁸ Unjrsiqa minjrej, “Ningi qalie, e Juda tamo. Ningi Juda tamo sai. Ningi sawa bei qaji. Deqa gago Juda kumbra agiende. Iga nungo tal gogetqajqa getento koba. Iga ningi koba na laqajqa dego getento koba. Moses aqa dal anjam nami degsi nenjrenjyej unu. Ariya Qotei na e endegsi merbej, ‘Sawa bei bei qaji nanqi ijo ñamgalaq di tamo uge edegaim.’ Qotei na e degsi merbej.

²⁹ Deqa ningi e qa anjam qarinyonab e nungo anjam gotranjosai. E nungo anjam dauryosim bosim nungo tal gogetonum. Deqa ningi merbiy, ningi kiyaaq e qa anjam qarinyeb?”

³⁰⁻³¹ Onaqa Kornilius na Pita minjej, “Ya ya endi bati qolqe gilqo sen bati kere endego sen kelinonaqa e pailyeqnamqa tamo bei gara tulan qat jigsiq bosiq ijo ulatamuq di tigelosiq merbej, ‘O Kornilius, Qotei a gaigai ino pailyo queqnu. Juda nanqi ingi ingi saijnreqnaqa ni na nanqi aqaryainjreqnum. Ino kumbra di Qotei a unoqnsiq deqa a ni qa tulan areboleboleiyeqnu.

³² Deqa ni que. Ni na tamo qudei nangi qarinnjrimqa Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa ñam Saimon ñam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na anjam bei ni mermqas. A tamo bei wagme aqa jegara na ingi ingi gereiyo qaji aqa ñam Saimon aqa talq di unu. Aqa tal agi alile qalaq di unu.’

³³ Lan angro na e degsi merbonaqa e tamo qudei nangi urur qarinnjrnem Jopa qureq aisib inoq di branteb. Brantonabqa ni na nangi daurnjrsim agi ijo talq bonum. Deqa e ni qa tulan areboleboleibqo. Endego iga kalil endia koroosimqa Qotei aqa ñamgalaq di awejunum. Deqa anjam kalil Tamo Koba a na ni mermej qaji di mergimqa iga quqwom.” Kornilius na Pita degsi minjej.

Pita a anjam bole palontej

³⁴ Onaqa Pita a tigelosiq nangi endegsi minjrej, “Endego e qalieonum, Qotei a tamo qudei bole qa maroqnsiq olo tamo qudei uge qa marosaieqnu. Aqa ñamgalaq di tamo kalil kerekere unub.

³⁵ Deqa sawa sawa kalilq di tamo ungasari kumbra bole bole yoqnsib Qotei aqa sorgomq di unub qaji nangi Qotei na tulan areinjreqnu.

³⁶ Bole, nami Qotei na aqa anjam bole qarinyonaqa Israel nanjo segiq aiyej. Anjam bole di aqa damu endegsi unu. Tamo ungasari nangi Qotei ti ombla jeu atoqnsib sonabqa Yesus Kristus na jeu kobotej. Yesus a tamo kalil nanjo Tamo Koba.

³⁷ Ningi qalie, Jon a bosiqa tamo ungasari nangi yanso qa anjam minjroqnej. Bati deqa Yesus Nasaret qaji a Galili sawaq di aqa wau utru atsiqa walweloqnsiq Judia sawa nanjo qure kalil keretoqnsiq wauoqnej.

³⁸ Qotei na aqa Mondor Bole ti aqa singila ti Yesus yonaqa a walweloqnsiq kumbra bole bole yoqnej. Yoqnsiq tamo ungasari Satan na ugetnjro qaji nangi kalil boletnjroqnej. Qotei a Yesus ombla soqneb deqa a singila ti wauoqnej.

³⁹ Yesus a Juda nanjo sawa ti Jerusalem qure ti dia manwa gargekoba yeqnaqa iga gago ñamdamu na unoqnem. Iga deqa bini saoqnsim laqnum. Ariya nangi na Yesus osib ñamburbasq di qalsib moiyoqneb.

⁴⁰ Bati qalub kobonaqa Qotei na Yesus olo subq na tigeltonaqa a tigelosiq gago ñamdamuq di branteqnaqa iga unoqnem.

⁴¹ A Juda kalil nanjo ñamdamuq di brantosaiyoqnej. Iga Qotei na aqa anjam mare mare laqajqa giltgej qaji gagoq di segi brantoqnej. Agi a subq na tigelosiq iga koba na awoqnsimqa ingi ti ya ti uyoqnem.

⁴² A na mergej, ‘E segi qujai Qotei na giltbej qaji. Deqa mondon e na tamo ñambile so qaji ti tamo moreño qaji ti nangi peginjrjai. Ningi na tamo ungasari nangi e qa degsib minjroqniy.’ Yesus na iga degsi mergej.

⁴³ O ijo was, Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi nami endegsib maroqneb, ‘Qotei na tamo ungasari kalil Kristus qa nanjo areqalo singilatqab qaji nangi aqa ñam na nanjo une kobotetnjrqas.’ ”

Qotei na sawa bei bei qaji nangi aqa Mondor Bole enjrej

⁴⁴⁻⁴⁶ Pita a anjam degsi mareqnaqa bati qujai deqa Mondor Bole aisiqa tamo kalil Pita aqa anjam quoqneb qaji nanjo men bulyetnjrnaqa nangi qure utru segi segi nanjo anjam poinjrnaqa marelenoqneb. Maroqnsib Qotei aqa ñam soqteqnaqqa Juda Kristen Pita koba na beb qaji nangi di qusibqa tulan prugeb. Di kiyaga? Bati di Qotei na sawa bei bei qaji nangi dego aqa Mondor enjrej deqa. Onaqa Pita a endegsi marej,

⁴⁷ “Iga Juda tamo unum. Iga nami Qotei aqa Mondor em. Dego kere bini sawa bei bei qaji nangi aqa Mondor onub. Deqa tamo bei na iga nangi yansnjrqajqa saidgwa keresai.”

⁴⁸ Osiqa nangi minjrej, “Ningi Yesus Kristus aqa ñam na yanso oiy.” Degsi minjrnaqa nangi na yanso osib Pita minjeb, “Ni bati qudei iga koba na endi sqom.” Degsi minjnabqa a nanjo koba na soqneb.

11

Pita a Jerusalem aiyej

¹ Yesus aqa anjam maro tamo nanği ti Yesus aqa tamo unğasari kalil Judia sawaq di soqneb qaji nanği ti anjam endegsib queb, “Sawa bei bei qaji nanği dego Qotei aqa anjam osib nango areqaloq di singilateb.”

² Onaqa bati bei Pita a Jerusalem aisiq di sonaqa Juda tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nanği na Pita nırıntosib minjeb,

³ “Sawa bei bei qaji nanği mulun unosaieqñub. Deqa ni kiyaqa nango tal gogetosim nanği ti awoosim ingi uyoqñem?”

⁴ Onaqa Pita a nango anjam di qusiqa utruq na anjam endegsi sainjrej,

⁵ “E Jopa qureq di pailyeqñamqa Qotei na ijo areqalo waqtetbonaqa e ñeio bulem. E ñeio bulosimqa ingi bei gara kobaquja bul plalosiq mutu qolqeq di ojelenosib lan goge na ura uratonab ijo ulatamuq ainaq unem.

⁶ Unsim geregere gara miligi peleiyosim wagme utru segi segi unjrem. Wagme juwan ti amal ti bagu ti qebari ti gara miligiq di sonab unjrem.

⁷ Unjrsimqa kakro bei quem. A merbej, ‘O Pita, ni tigelosim wagme bei qalsim uye.’

⁸ Onaqa e marem, ‘O Tamo Koba, e uyqasai! Wagme uge uge deqaji e nami uyosaioqñem. Wagme uge deqaji uyqajqa di getento koba.’

⁹ Onaqa kakro di a olo lan goge na brantej. A marej, ‘Ingi ingi e jiga saiqoji qa maronum di ni olo uge qa maraim.’

¹⁰ Gara di degsi aiyoqalubtosiq wagme kalil gara ti olo torei goge oqej.

¹¹ “Bati qujai deqa tamo qalub nanği bosib e soqñem qaji tal meq di tigeleb. Tamo bei na nanği Sisaria qureq dena qariñnjrnaq ijoq beb.

¹² Bonab Qotei aqa Mondor na e merbej, ‘Ni tigelosim nanği qalub daurnjrsim gile. Ni are gulbeimaiq.’ Degsi merbonaqa e tigelosim nanği qalub daurnjrsim Yesus aqa tamo 6 agi endia tigelejñunub qaji nanği koba na gilem. Gilsim Sisaria qureq di brantosim tamo di aqa tal gogetem.

¹³⁻¹⁴ Gogetonamqa tamo dena iga endegsi saigej, ‘Lan anğro bei a bosiq a ijo talq endi tigelesonaq e unem. Unnamqa merbej, “Ni na tamo qudei nanği qariñnjrimqa Jopa qureq aisib dia tamo bei aqa ñam Saimon ñam bei Pita a itqab. A itosib osib babqa a na ni Qotei aqa anjam mermimqa anjam dena Qotei na ni oqas. Osim tamo unğasari kalil ni ombla tal qujaiq endi unub qaji nanği dego elenqas.” ’

¹⁵ O ijo was, tamo dena iga degsi saigonaqa e kamba anjam marqa yeqñamqa Mondor Bole a tamo kalil tal dia koroesoqñeb qaji nanğoq aiyej. Mondor a nami iga Juda gagoq aiyej dego kere nanğoq aiyej.

¹⁶ Nanğoq ainaqa e unsimqa Tamo Koba aqa anjam nami marej qaji deqa olo are qalem. Agi a endegsi marej, ‘Jon a ya na tamo unğasari nanği yansnjroqñej. Ariya e Mondor Bole aqa singila na ninği yansñgwai.’

¹⁷ O ijo was ninği quiy. Iga nami Tamo Koba Yesus Kristus qa gago areqalo singilatonamqa Qotei na aqa Mondor Bole iga egej. Bini sawa bei bei qaji nanği dego Yesus qa nango areqalo singilateqñabqa Qotei na aqa Mondor nanği enjreqñu. Deqa Qotei aqa wau di e na getentqa keresai.”

¹⁸ Onaqa Juda tamo Pita nırınteb qaji nanği aqa anjam di qunabqa nango nırin koboej. Deqa nanği Qotei aqa ñam soqtosib mareb, “Bole, Qotei a sawa bei bei qaji nanği dego are bulyetñjreqñu. Deqa nanği dego ñambile gaigai sqab.”

Antiok qureq di tamo unğasari gargekoba nanği are bulyoqñeb

¹⁹ Ariya Juda tamo Stiven qaleb qaji nanği na Kristen nanği ugeugeinjqñab segi segi jaraiyosib Fonisia sawa ti Saiprus nui ti Antiok qure ti deq gileleñeb. Gilsib dia Qotei

aqa anjam mare mare laqneb. Laqnсібqа Juda nаngи сеги Qoteи aqa anjam minjroqneb. Sawa bei bei qaji nаngи Qoteи aqa anjam minjrosaioqneb.

²⁰ Ariya Kristen qudei nаngи Saiprus ti Sairini ti dena tigelosib Antiok qureq aisib Grik nаngи dego Tamo Koba Yesus aqa anjam bole minjroqneb.

²¹ Kristen nаngи di Tamo Koba aqa singila ti wauoqneb deqa tamo ungasari tulan gargеkoba nаngи Yesus qa nаngо areqalo singilatoqnsib are bulyoqneb.

²² Onаqа Yesus aqa tamo ungasari Jerusalem di soqneb qaji nаngи kumbra deqa qusibqа Barnabas qarinyonab Antiok gilej.

²³ Antiok gilsiqа Qoteи a Grik nаngи qa dego are boleiyоqnsiqа аqaryainjroqnej di unej. Unsiqа tulan areboleboleiyej. Deqa a na nаngи kalil are singilatetnjroqnsiqа minjroqnej, “Ningi Tamo Koba a gaigai dauryoqnsib soqniy.”

²⁴ Barnabas a tamo bolequja. Mondor Bole аqаq di sonаqа a singila ti wauoqnej. Aqa areqalo kalil Tamo Koba Yesus qa singilatосiq soqnej. Deqa a Yesus aqa anjam mareqnaqа tamo ungasari gargеkoba nаngи quoqnsib Yesus аqаq boqneb.

²⁵ Ariya bati bei Barnabas a Sol nаmqajqа marsiq Tarsus qureq gilej.

²⁶ Gilsiq Sol namosiq itosiq ombla puluosib Antiok olo aiyeб. Aisib dia wausau qujai Yesus aqa tamo ungasari nаngи koba na wauoqneb. Wauoqnsibqа tamo ungasari tulan gargеkoba nаngи Qoteи aqa anjam minjroqneb. Antiok dia tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nаngо nаm Kristen wainjreb.

²⁷ Onаqа bati bei Qoteи aqa medabu o qaji tamo qudei nаngи Jerusalem dena wal-welosib Antiok beb.

²⁸ Bei аqа nаm Agabus. Nаngи Antiok bonabqа Qoteи aqa Mondor na Agabus medabu singilatetonaqа a tigelosiqа marej, “Sawa sawa kalilq di nаngи mam koba oqab.” Agabus a degsi marej. Mam di bunuqna Mandor Koba Klodius аqа bati qa brantej.

²⁹ Yesus аqа tamo ungasari nаngи Agabus аqа anjam di qusibqа nаngи nаngо сеги сеги silali soqnej di koroiyeб. Koroiyosib nаngо Kristen was Judia sawaq di soqneb qaji nаngи аqaryainjrqа marsib silali qarinyonab nаngоq aiyej.

³⁰ Silali di nаngи Barnabas Sol wo enjrnabqа nаngи na osi aisib Kristen gate Judia sawaq di soqneb qaji nаngо banq di ateb.

12

Herot na Pita ojsiqа tonto talq di waiyej

¹ Bati deqa Mandor Herot na Yesus аqа tamo ungasari qudei nаngи ojelenosiqа ugeugeinjroqnej.

² Osiqа a na qaja tamo bei qarinyonaqа gilsiq Jon аqа was Jems serie na qalnaq moiyej.

³ A degyonaqа Juda tamo kokba nаngи areboleboleinjrej di qalieosiq deqa Pita dego ojej. Bati di Bem Tiyosai Qaji Uyqajqа Yori Bati Koba.

⁴ Herot a Pita ojsiqа tonto talq di waiyosiqа qaja tamo 16 nаngи minjrnaqа nаngи Pita taqatesoqneb. Herot a endegsi are qalej, “Yori bati koba nаm Pasova di koboamqа e Pita osiy Juda nаngо ulatamuq di tigeltqai.”

⁵ Pita a tonto talq di sonаqа Yesus аqа tamo ungasari nаngи singila na Pita qa paily-oqneb.

Laп angro bei a bosiqа Pita tonto talq dena oqeq atej

⁶ Herot a marej, “Nebeamqа e na Pita osiy Juda nаngо ulatamuq di tigeltqai.” Qolo deqa qaja tamo aiyeл na Pita osib tonto tal miligiq di warum beiq waiyosib ambletosib sil kokba aiyeл na tontonab neiesoqnej. Qaja tamo qudei nаngи tonto tal siranme jojomq di tigelesosib taqatoqneb.

⁷ Onаqа qolo qujai deqa Tamo Koba аqа laп angro bei a warum miligiq di brantoqu-jatej. Aqa rian na warum di tulan suwantej. Onаqа laп angro dena Pita jar banqаq di

kontosiq̃a dudumyej. Dudumyosiq̃ minnej, “Ni tigeloqujat.” Degsi minjnaqa sil kokba aiyel Pita aqa baŋ qoseb qaji di pambloŋosib uloneb.

⁸ Onaqa laŋ angro na olo Pita minnej, “Ino gara tigsim ino singa tatal jige.” Onaqa Pita a degyonaqa olo minnej, “Ino gara jugo dego jigsim e daurbe.”

⁹ Degsi minjnaqa Pita a warum di uratosiq̃ laŋ angro dauryosiq̃ gilej. Laŋ angro a bole Pita oqeq̃ atej di Pita a poiynosai. A are qalej, “E ɲeibilqeionum kiyo?”

¹⁰ Nanġi walwelosib qaja tamo bei tonto tal taqatesoqneŋ qaji di bunyosib gilsib olo qaja tamo bei bunyosib siranme kobaquja ain na gereiyo qaji di brantonab siran a segi waqonaqa nanġi aiyel oqedeb. Siranme di tonto talq dena oqedosim qureq aiaqajqa siranme. Nanġi siranme dena oqedosib gam dauryosib giloqnsib laŋ angro na Pita uratosiq̃ ulaŋej.

¹¹ Onaqa Pita a poiynaqa marej, “Bole. Endego e qalieonum, Juda nanġi e lubqa laqnabqa Tamo Koba a na aqa laŋ angro qarinyqoqa bosiq e aqaryaibosiq̃a Herot aqa baŋq dena e oqo.”

¹² Pita a degsi poiynaqa walwelosi gilsiq̃ Jon aqa ñam bei Mak aqa ai Maria aqa talq di brantej. Tal miligiq̃ di Kristen gargəkoba nanġi koroesosib Pita qa pailyoqneŋ.

¹³⁻¹⁴ Onaqa Pita a tal meq di brantosiq̃a siranmeq di tigelosiq̃ kindokindoneŋosiq̃ maeqnaqa kanġal uŋa bei aqa ñam Roda a bosiq̃a siran waqtqa osiq̃a Pita aqa kakro qusiq̃ tulaŋ areboleboleiyej. Onaqa a siran waqtqa uratosiq̃a olo urur ti warum miligiq̃ gilsiq̃a nanġi minjrej, “Pita bqo agi tal meq di tigelejunu!”

¹⁵ Onaqa nanġi na minjeb, “Ni nanarionum. Di Pita sai.” Degsi minjnabqa a tulaŋ singilaosiq̃a minjrej, “E nanariosai. E bole maronum. Pita a bqo aqa kakro quonum.” Onaqa nanġi na minjeb, “Di Pita sai. Di aqa laŋ angro kiyo?”

¹⁶ Onaqa Pita a siranmeq di tigelesosiq̃a kindokindoneŋeqnaqa nanġi kalil bosib siran waqtosib Pita unsib tulaŋ prugeb.

¹⁷ Onaqa Pita a aqa baŋ soqtonaqa nanġi kirionabqa Tamo Koba a na tonto talq dena oqeq̃ atej deqa nanġi sainjrej. Osiq̃a minjrej, “Niŋgi gilsib Yesus aqa tamo uŋgasari kalil Jems ombla endegsib minjriy, ‘Pita a tonto talq dena oqedqo.’ ” Pita a nanġi degsi minjrsiq̃a nanġi uratnjrsiq̃ tal beiq̃ gilej.

¹⁸ Nebeonaqa qaja tamo tonto tal taqatesoqneŋ qaji nanġi ɲam ateb Pita a tonto talq di sosai. Nanġi degsi unsibqa tulaŋ ulaugetosib are koba qaloqnsib maroqneŋ, “Pita a qabitqo?”

¹⁹ Onaqa Herot na aqa qaja tamo qudei nanġi minjrej, “Niŋgi tonto talq gilsib Pita osib boiy.” Degsi minjrnaqa nanġi tonto talq gilsib Pita qa ɲamonab ugeinjrej. Ugeinjrnaqa olo puluosib aisib Herot minjeb, “Pita a tonto talq di sosai.” Degsib Herot minjnabqa a segi gilsiq̃ qaja tamo tonto tal taqatesoqneŋ qaji nanġi nenemnjrnaqa minjeb, “Pita a qabitqo kiyo di iga qaliesai.” Nanġi degsib Herot minjnabqa a na aqa qaja tamo qudei nanġi minjrej, “Nanġi Pita geregere taqatosai deqa niŋgi na nanġi ñumib moreŋqab.” Osiq̃a bunuqna Herot a Judia sawa uratosiq̃a Sisaria qureq gilsiq̃ di soqneŋ.

Herot a moiyej

²⁰ Herot a nami Tair qure ti Saidon qure ti nanġi qa ɲirinugetej. Deqa tamo uŋgasari qure aiyel dia soqneŋ qaji nanġi koroosib mareb, “Iga tamo qudei qarinyŋrimqa nanġi Sisaria qureq aisib Herot aqa are latetqab. Yim aqa ɲirin koboqas.” Nanġi degsib marsib tamo qudei qarinyŋrnabqa nanġi aisib Herot aqa talq di brantosib tal taqato tamo aqa ñam Blastus endegsib minjeb, “Ni na Herot minjim a odimqa iga a ombla qairqom. Yim aqa ɲirin koboqas.” Sawa kalil Herot a taqatoqneŋ qaji nanġoq dena Tair ti Saidon ti nanġi na iŋgi awaiyoqneŋ. Utru deqa nanġi Herot aqa ɲirin kobotqajqa mareb. Onaqa Blastus a nanġo anjam di qusiq̃a gilsiq̃ Herot minnej.

²¹ Minjnaqa Herot a qusiq̃a odosiq̃a nanġi koba na qairqajqa bati atej. Bati branton-aqa nanġi koroonaqba Herot a nanġi anjam bei minjrqa osiq̃a mandor kokba nanġo

wala gaigai jigeqñub deqaji bei jigsıqa aqa awo jaram kobaq di awoosıq nanđi anjam minjroqnej.

²² Minjreqnaqa tamo unđasari koroesoqñeb qaji nanđi aqa anjam di quoqñsib tulañ areboleboleinjrnaqa leleñosib maroqñeb, “Herot a mandam tamo sai. A dego qotei bei. Deqa a anjam degsi mareqñu.”

²³ Herot a Qotei bole aqa ñam soqtosai. A aqa segi ñam soqtoqñsıqa anjam maroqñej. Deqa Tamo Koba aqa lañ anđro bei urur aısıq Herot a ma uge yonaqa aqa bi ani ambli na uynab a moiyej.

²⁴ Bati deqa Tamo Koba aqa anjam tulañ kobaoqñsıqa qure qure kalil keretoqñej.

²⁵ Onaqa Barnabas Sol wo nanđi Jerusalem dia nanđo wau kobotosib olo puluqa laqñsib Jon aqa ñam bei Mak a osib koba na Antiok qureq gileb.

13

Antiok qureq di Kristen nanđi na Barnabas Sol wo gıltnjreb

¹ Antiok dia Qotei aqa medabu o tamo nanđi ti Qotei aqa anjam plalto tamo nanđi ti Kristen nanđo ambleq di soqñeb. Nanđo ñam agiende. Bei Barnabas. Bei Simeon aqa ñam bei Niger. Bei Lusius. A Sairini qaji. Bei Manain. A nami Mandor Herot ombla tal qujaiq di anđro kiñılala sosib boleeb. Bei Sol.

² Nanđi Tamo Koba a qa louoqñsib inđi ti ya ti uratosib sonabqa Mondor Bole na nanđi minjrej, “Ninđi Barnabas Sol wo nanđi aiyeł gıltnjrsib qariñnjribqa nanđi gılsib wau e na enjronum qaji di ojgab.”

³ Onaqa nanđi inđi ti ya ti uratosib pailyosib nanđo aiyeł gateq di bañ atsib qariñnjrnab gileb.

Saiprus nuiq di Barnabas Sol wo nanđi Yesus aqa anjam bole maroqñeb

⁴ Mondor Bole na nanđi aiyeł qariñnjrnaq gılsib Selusia qureq di brantosib dia qobuñ bei gogetosib qobuñ na gılsib Saiprus nuiq di branteb. ⁵ Brantosib Salamis qureq di tıryosib dena nanđi sinđa na walweloqñsib Juda nanđo Qotei tal qudei miligiq gıloqñsib Qotei aqa anjam minjre minjre laqñeb. Jon aqa ñam bei Mak a nanđi aiyeł daurnjrsiq aqaryainjroqnej.

⁶ Nanđi Saiprus nui aqa qure kalil keretosib Pafos qureq di branteb. Osib qure dia quñam tamo bei aqa ñam Barjisas iteb. A Juda tamo. A na tamo unđasari nanđi gisa gisañnjroqñsıqa endegsi minjroqñej, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

⁷⁻⁸ Rom nanđo gate koba bei aqa ñam Sergius Paulus a Pafos qureq di soqñej. Barjisas a gaigai Sergius Paulus dauryosiq laqñej. Sergius Paulus a qalie tamo kobaquja. A na Barnabas Sol wo nanđi metnjrnaqa aqa areq bosib Qotei aqa anjam minjoqñeb. Onaqa Barjisas (Grik anjam na aqa ñam Elimas) a are qalej, “E na Barnabas Sol wo nanđo anjam gegentoqnqai. Sergius Paulus a Yesus qa aqa areqalo singilato uge.”

⁹⁻¹⁰ Sol aqa ñam bei Pol. Mondor Bole a Pol aqa miligiq aısıq singila yonaqa a na Elimas koqyosiq minjej, “Ni Satan aqa anđro. Ni kumbra bole kalil jeutosim laqñum. Ni gisañ anjam marqajqa ino areqaloq di maqejunu. Ni gisañ kumbra yqajqa tulañ singilaeqñum. Ni Tamo Koba aqa anjam bole beltoqñsimqa olo gisañ anjam segi mareqñum. Ino kumbra uge di ni uratqa keresai.

¹¹ Deqa ni que. Endego Tamo Koba aqa singila inoq aiyimqa ni ñamdamu getenmimqa bati gargekoba yala sen unqasai.” Degsi minjnaqa aqa ñamdamu ambruiyonaqa a sawa unqa keresai. Deqa a na tamo qudei nanđi metnjroqñsıqa endegsi minjroqñej, “Ninđi ijo bañ ojsib e gam osorbiy.”

¹² Sergius Paulus a Tamo Koba aqa singila di unsiqa Qotei aqa anjam Pol Barnabas wo nanđi maroqñeb qaji di poiyyonaqa tulañ prugosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej.

Pol a Pisidia sawaq di Qotei aqa anjam palontej

¹³ Onaqa tamo nanği Pol dauryosib laqneb qaji nanği a koba na Pafos qure uratosib qobun na gilsib Pamfilia sawaq di brantosib Perga qureq di tiryeb. Tiryosib dia Jon Mak a nanği uratnjrsiqa olo puluosiq Jerusalem aiyej.

¹⁴⁻¹⁵ Onaqa Pol Barnabas wo nanği Perga qure uratosib singa na walwelosib Pisidia sawaq gilsib Antiok qureq di branteb. Brantosib di sonabqa yori batiej. Deqa nanği Qotei tal miligiq gilsib awoonabqa Juda gate kokba nanği tigelosib Moses aqa dal anjam ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam ti sisiyoqneb. Sisiyosib koboonaqa nanği na Pol Barnabas wo minjreb, “O gago was aiyel, ningi gagoq bonub deqa tamo ungasari nango are singilatetnjrqajqa anjam bei soqnim tigelosib mariy.”

¹⁶ Onaqa Pol a tigelosiq aqa ban soqtonaqa tamo ungasari nanği kirionabqa endegsi minjrej, “O Israel ningi ti tamo ungasari kalil Qotei aqa sorgomq di unub qaji ningi ti ijo anjam endi quiy.

¹⁷ Qotei a nami gago moma nanği giltjnnaqa nanği Isip sawaq di tulan garggekobaonabqa Qotei a singila na nanği joqsiqa Isip uratosib gileb. Gago moma nanği di agi Israel.

¹⁸ Nanği gilsib wausau 40 wadau sawaq di sonabqa Qotei a nango gulbe qoboietnjroqnej.

¹⁹ Osiqa Kenan sawaq di qure kokba 7 padaltjnrsiqa nango mandam pupoiyoqnsiq gago moma nanği enjroqnej. Qotei a nanği degnjroqnsiq bosi bosiq wausau 450 koboej.

²⁰ Di koboonaqa Qotei a gago moma qudei nanği giltjnrsiqa gate kokba atsiqa singila enjreqnaqa singila dena nanği na Israel tamo ungasari nanği taqatnjroqneb. Degsib yonab yonab Qotei aqa medabu o qaji tamo Samuel aqa bati brantej.

²¹ “Onaqa Israel nanği na Samuel minjeb, ‘Ni na tamo bei giltimqa a gago mandor koba sosim iga taqatgwas.’ Degsib Samuel minjnabqa a na Kis aqa njiri Sol giltonaqa a Israel nango mandor koba soqnej. Sol a Benjamin aqa len. A Israel nango mandor koba sonaqa wausau 40 koboej.

²² Onaqa Qotei na Sol kobotosiqa olo Devit giltonaqa a kamba Israel nango mandor koba soqnej. Qotei a Devit qa endegsi marej, ‘E Jesi aqa njiri Devit unonum, aqa kumbra tulan boledamu. E Devit aqa kumbra qa tulan arearetbeqnu. E qalieonum, a ijo areqalo kalil dauryoqnqas.’

²³ O ijo was ningi quiy. Qotei aqa anjam bei a nami marej qaji di a segi dauryosiqa Devit aqa len nangoq dena tamo bei giltosiqa qarinyonaq Israel gagoq bej. Tamo di aqa ñam Yesus. A iga padalo sawaq na elenqajqa deqa Qotei na qarinyonaq bej.

²⁴ “Yesus na aqa wau utru atosaisonaqa Jon a namoqna bosiqa Israel nanği endegsi minjroqnej, ‘Ningi are buliybqa e na ningi yansngwai.’

²⁵ Osiqa aqa wau kobotqa osiqa olo endegsi maroqnej, ‘Ningi e qa kiyersib mareqnub? E nami merngem, e Kristus sai. Kristus a ijo qoreq na bqas. Aqa ñam kobaquja. E ñam saiqoji. E tamo lanaj. Deqa e na Kristus kangalyqajqa e tamo bolesai.’ Jon a degsi maroqnej.

²⁶ “O Abraham aqa moma ningi ti tamo kalil Qotei aqa sorgomq di unub qaji ningi ti ijo anjam endi quiy. Ningi kalil ijo was. Qotei a iga padalo sawaq na elenqas anjam di a na qarinyonaq gagoq bej.

²⁷ Tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nango gate ti nanği na Yesus qalib moiqaqqa anjam qoseb. Di kiyaqa? Yesus a bole Kristus di nanği poinjrosai deqa. Qotei aqa medabu o tamo nango anjam yori bati gaigai sisiyeqneb qaji di aqa damu dego nanği poinjrosai. Utru deqa nanği na Yesus qalib moiqaqqa anjam qoseb. Nango kumbra dena nanği Qotei aqa medabu o tamo nango anjam keretosib yeb.

²⁸ Nanği Yesus aqa une bei babtosai. Nanği a moiyoqajqa utru saiqoji. Deqa nanği lanja aqa jejamuq di une qamsib Pailat minjeb, ‘Yesus a une ti deqa ni a namburbasq di gaint.’ Degsib minjnabqa a na Yesus osiq qaja tamo nango banq di atnaqa nanği a qalnab moiyej.

²⁹ Anjam kalil Qotei aqa medabu o tamo nanngi nami nenngrenyeb qaji di Juda nanngi keretosib yosib agi Yesus qalsib moiyyoteb. Moiyotosib namburbasq dena osib subq ateb.

³⁰⁻³¹ Onaqa Qotei na olo Yesus subq na tigeltonaqa a tigelosiqa tamo nanngi nami a ombla Galili sawa uratosib Jerusalem aiyeb qaji nango namdamuq di bati gargekoba branteqnaqa nanngi unoqneb. Deqa bini nanngi Yesus qa anjam saqnsib laqnabqa Juda tamo ungasari kalil nanngi queqneb.

³² “Nami Qotei na gago moma nanngi anjam bole endegsi minjrej, ‘E na Kristus qarinyit bosim tamo ungasari nanngi elenqas.’ Qotei aqa anjam bole di bini aqo Barnabas wo na ningi merngeqnum.

³³ Qotei na anjam bole di aqa damu babtqa osiq deqa Yesus olo subq na tigeltej. Gago moma nango len agi iga. Deqa Yesus a gagoq bej. Devit a nami louqa buk miligiq di Yesus qa endegsi nenngrenyeb,

‘Ni ijo angro bole.

Bini e ni nambabtmonum.’

Devit a lou namba 2q di anjam di nenngrenyeb.

³⁴ Bunuqna Yesus a moinaqa Qotei na subq na tigeltej deqa Yesus a olo moiqasai. Aqa jejamu subq di qusaqasai dego. Agi Qotei a nami marej, ‘E nami Devit boletem dego kere e ningi boletngwai. E bole merngonum.’

³⁵ Deqa ningi quiy. Nami Devit a Qotei minjej, ‘Ni ino segi angro bolequja ni na giltem qaji aqa jejamu subq di uratim qusaqasai.’ Devit a degsi Qotei minjsiqa louqa buk miligiq di nenngrenyeb.

³⁶ Ningi qalie, Devit a mandamq di sosiqa a Qotei aqa areqalo dauryoqnej. A moinaqa aqa jejamu subq ateb. Aqa moma nanngi nami subq ateleneb a dego degsib subq ateb. Onaqa aqa jejamu subq di qusaej.

³⁷ Ariya tamo Qotei na subq na tigeltej qaji aqa jejamu qusaosai. Tamo di agi Yesus.

³⁸ O ijo was, ningi endegsi poingem. Yesus qujai di aqa ñam na Qotei a nungo une kobotetngwas. E Yesus qujai deqa anjam plaltoqnsim ningi merngeqnum.

³⁹ Ningi Moses aqa dal anjam dauryqab gam dena Qotei a nungo une kobotetngwasai. A ningi tamo bole qa mernngwasai dego. Tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateqneb qaji nanngi segi Qotei na une kobotetnjroqnsiq nanngi tamo bole qa minjreanu.

⁴⁰ Deqa ningi geregere nam atoqniy. Qotei aqa medabu o tamo nango anjam nanngi nami maroqneb qaji di aqa damu nungoq bo uge. Agi nanngi endegsib maroqneb,

⁴¹ ‘O ijo anjam misilinyo qaji tamo, nungo bati qa e na manwa bei babbatqa ningi di unsib tulan prugwab. Tamo bei na manwa deqa saingwas di ningi bole qa marqasai. Deqa ningi padalougetqab.’ ” Pol a anjam degsi marej.

⁴² Onaqa lou koboonaqa Pol Barnabas wo nanngi Qotei talq dena oqedonabqa tamo ungasari nanngi na minjreb, “Yori bati bei ningi bosib anjam deqaji olo mergibqa iga quqwom.”

⁴³ Tamo ungasari nanngi jaraiyeqnebqa nango ambleq di Juda gargekoba nanngi na Pol Barnabas wo nanngi daurnjreb. Sawa bei bei qaji qudei nami Qotei aqa sorgomq di sqa marsib Juda nango miligiq aiyeb qaji nanngi dego Pol Barnabas wo nanngi daurnjreb. Deqa nanngi aiyel na nango are singilateetnjroqnsib endegsib minjroqneb, “Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di ningi geregere ojesoqniy.”

⁴⁴ Onaqa yori bati bei tamo ungasari kalil Antiok qureq di soqneb qaji nanngi Qotei aqa anjam quqwa marsibqa bosib Qotei talq di koroeb.

⁴⁵ Onaqa Juda nanngi na nanngi unjrsib are ugeinjrej. Deqa Pol a anjam mareqnaqa nanngi na aqa anjam gegentoqnsib a misilinyoqneb.

⁴⁶ Yeqnab Pol Barnabas wo nanngi na Juda nanngi singila na endegsib minjreb, “Qotei na aqo Barnabas wo qaringsiq mergej, ‘Ningi namoqna Juda nanngi segi ijo anjam minjroqniy.’ Mergej deqa iga bosim Qotei aqa anjam ningi Juda segi namoqna merngeqnum.

Merngeqnamqa ningi na gago anjam gotran̄yeq̄nub. Nun̄go kumbra dena ningi nun̄go segi jejamuq̄ di une atoq̄nsib ningi n̄ambile gaigai sqajqa gam urateq̄nub. Deqa ningi quiy. Bini aqo aiyel ningi urat̄ngsimqa sawa bei bei qaji nan̄goq giloq̄nsim Qotei aqa anjam nan̄gi min̄jroq̄nqom.

⁴⁷ Iga degyqom. Di kiyaaqa? Tamo Koba a nami iga endegsi mergej, ‘E ni qarin̄mitqa ni pulon̄ bul sosim sawa bei bei qaji nan̄goq giloq̄nqam. Giloq̄nsim lan̄ utru qolqeq di tamo un̄gasari nan̄gi ijo anjam min̄jroq̄nim e na nan̄gi elen̄qai.’ ”

⁴⁸ Onaqa sawa bei bei qaji nan̄gi Pol aqa anjam di qusibqa tulan̄ arebolebolein̄rnaqa Tamo Koba aqa anjam bin̄iyoneb. Deqa qure dia tamo un̄gasari Qotei na nami n̄ambile gaigai sqajqa gilt̄njrej qaji nan̄gi Yesus qa nan̄go areqalo sin̄gilateb.

⁴⁹ Bati deqa Tamo Koba aqa anjam tulan̄ kobaosiq̄a sawa di keretej.

⁵⁰ Onaqa Juda nan̄gi Pol Barnabas wo nan̄gi qa tulan̄ min̄jin̄ oqet̄njrnaqa un̄a kokba qudei Qotei qa louoq̄neb qaji nan̄gi ti qure deqa gate kokba ti nan̄go are ugetet̄njreb. Are ugetet̄njrnabqa nan̄gi tigelosib Pol Barnabas wo nan̄gi ugeugein̄rsib nan̄gi aiyel qure dia sqajqa sin̄gila na said̄njrsib win̄jrnab jaraiyeb.

⁵¹ Deqa nan̄gi aiyel nan̄go sin̄ga tumbrum butuyosib qure di urateb. Juda nan̄gi nan̄go segi une qalieqajqa deqa nan̄gi aiyel kumbra di yeb. Yosib Aikoniam qureq aiyeb.

⁵² Bati deqa Antiok qureq di Mondor Bole a tamo un̄gasari Yesus qa nan̄go areqalo sin̄gilateb qaji nan̄go are miligiq̄ aiyooq̄nsiq̄a nan̄gi sin̄gilat̄njreqnaqa nan̄gi tulan̄ arebolebolein̄jroq̄nej.

14

Pol Barnabas wo nan̄gi Aikoniam qureq di Qotei aqa anjam palontoq̄neb

¹ Pol Barnabas wo nan̄gi Aikoniam dia Juda nan̄go Qotei tal miligiq̄ gileb. Gilnabqa tamo un̄gasari nan̄gi koroesonabqa tigelosib Qotei aqa anjam palontosib min̄jroq̄neb. Min̄jreq̄nabqa nan̄go aiyel anjam dena tamo un̄gasari tulan̄ gargekoba Juda ti Grik ti are qamet̄njrnaqa nan̄gi Yesus qa nan̄go areqalo sin̄gilateb.

² Onaqa Juda qudei nan̄gi Pol Barnabas wo nan̄go anjam quq̄wa uratosib Grik qudei nan̄go are ugetet̄njrnabqa nan̄gi Yesus aqa tamo un̄gasari nan̄gi qa ugeosib misilin̄jroq̄neb.

³ Deqa nan̄gi aiyel Aikoniam qureq di sokobaiyosib Tamo Koba a tamo un̄gasari nan̄gi qa are boleyeq̄nu anjam di mare mare laq̄neb. Nan̄gi aiyel ulaosai. Tamo Koba a na nan̄gi aiyel sin̄gila en̄jreq̄naqa nan̄gi man̄wa gargekoba yoq̄neb. Yeq̄nabqa tamo un̄gasari gargekoba nan̄gi man̄wa di unoq̄nsib endegsi poin̄jroq̄nej, “Bole, nan̄go aiyel anjam di Qotei aqa anjam.”

⁴ Onaqa qure dia tamo un̄gasari nan̄gi poelen̄osib qudei nan̄gi Juda nan̄gi daurn̄jrsib olo qudei nan̄gi Pol Barnabas wo nan̄gi daurn̄jreb.

⁵ Deqa Grik qudei ti Juda qudei ti nan̄go gate nan̄gi ti endegsib are qaleb, “Iga na nan̄gi aiyel ugeugein̄rsim men̄in̄ na ñumsim moiyōtn̄jqom.”

⁶ Onaqa nan̄go areqalo di Pol Barnabas wo nan̄gi qalieosib jaraiyosib Likonia sawa nan̄go qure aiyel Listra ti Derbe ti deq̄ aiyeb. Aisib sawa bei jojom di dego branteb.

⁷ Brantosib dia Yesus aqa anjam bole mare mare laq̄neb.

Pol Barnabas wo nan̄gi Likonia sawaq̄ di Yesus aqa anjam bole maroq̄neb

⁸ Listra qureq di tamo bei ai miligiq̄ na sin̄ga qandamo n̄ambabej qaji a soq̄nej. A nami walwelosaioq̄nej. Aqa sin̄ga sin̄gila saiq̄oji. Awogaigaisoq̄nej.

⁹ Bati deqa Pol a Qotei aqa anjam palonteq̄naqa tamo di a quoq̄nej. Onaqa Pol na tamo di koq̄yosiq̄a aqa areqalo unej aqa areqalo qujai Qotei na a bolet̄bqa kere.

¹⁰ Degsi unsiq deqa tamo di metosiq minjej, “Ni tigelosim walwel.” Minjnaqa a tigeloqujatosiq walwelej.

¹¹ Pol a kumbra di yonaqa tamo ungasari tulan gargekoba nanqi unsibqa nanjo segi Likonia anjam na lelenoqnsib maroqneb, “Ningi uniy. Gago qotei nanqi tamo bulyosib gagoq bonub.”

¹² Nanqi degsib lelenoqnsib Barnabas minjeb, “Ni gago qotei Sus.” Pol a Qotei aqa anjam plaltoqnej deqa nanqi a minjeb, “Ni gago qotei Hermes.”

¹³ Qure polomq di nanjo qotei Sus aqa atra tal soqnej. Deqa atra tamo a makau qudei osiq nam so na walatnjrsiqa Pol Barnabas wo nanqi aiyel atrainjrqa marsiqa tamo ungasari gargekoba joqsiq nanqi koba na qure polomq gileb.

¹⁴ Onaqa Yesus aqa anjam maro tamo aiyel Barnabas Pol wo nanqi deqa qusibqa are tulan gulbeinjrnaqa nanjo segi gara bumbranjosib gurgur ti tamo ungasari nanjo ambleq aisib lelenosib minjreb,

¹⁵ “O tamo ungasari, ningi kiyaga kumbra endi yeqnub? Aqo aiyel mandam tamo, ningi ti kere. Aqo aiyel na Yesus Kristus aqa anjam bole ningi merngeqnum. Di kiyaga? Ningi are bulyosib gisan qotei kalil endi torei uratnjrsib Qotei nambile so qaji a qa nunjo areqalo singilatqajqa deqa. Qotei agi a na lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti gereiyej.

¹⁶ Bole, nami Qotei na sawa bei bei qaji nanqi uratnjreqnaqa nanqi nanjo segi areqalo dauryoqnsib laqneb.

¹⁷ Bati deqa Qotei a ningi qa uliosaioqnej. Ningi a qa qalieqajqa deqa a bati gaigai ningi geregereingoqnej. A lan goge na awa engeqnaqa ingi uyo kalil aqa bati qa melieqnaqa ningi uyoqnsib areboleboleingoqnej.”

¹⁸ Onaqa tamo ungasari nanqi Pol Barnabas wo nanjo anjam di qusib quosaibulosib olo minjreb, “Ningi gago qotei.” Degsib minjroqnsib nanqi aiyel atrainjrqaqajqa tulan singilaeqnab nanqi na saidnjroqneb.

¹⁹ Onaqa Juda tamo qudei nanqi Antiok dena ti Aikoniam dena ti walwelosib Listra qureq bosib dia tamo ungasari nanjo are ugetetnjrnabqa nanqi tigelosib Pol menin na qaleb. Osib a girinyosib gilsib qure qalaq di ateb. Nanqi are qaleb, “A moiqa.”

²⁰ Onaqa tamo ungasari Yesus qa nanjo areqalo singilateb qaji nanqi Pol aqa areq gilsib Pol a mandamq di neiesonaq a kainyesonabqa tigelosiqa olo qure miligiq gilej. Nebeonaqa a Barnabas osiqa ombla walwelosib Derbe qureq aiyeb.

Pol Barnabas wo nanqi na Kristen nanqi singilatnjreb

²¹ Nanqi aiyel Derbe qureq aisib dia Yesus aqa anjam bole plalteqnabqa tamo ungasari gargekoba nanqi Yesus dauryoqneb. Onaqa bunuqna nanqi aiyel olo puluosib qure kalil nanqi nami laqneb qaji deq olo giloqneb. Listra qure ti Aikoniam qure ti Antiok qure ti deq giloqneb.

²² Nanqi aiyel degsib giloqnsibqa tamo ungasari nami Yesus dauryoqneb qaji nanqi singilatnjroqnsib minjroqneb, “Ningi Yesus qa nunjo areqalo singilatoqnsib soqniy. Ningi gulbe gargekoba itelenqab di ungum. Gulbe di nunjoq boqnibqa Qotei a nunjo Mandor Koba sosim ningi taqatngwas.”

²³ Qure kalilq di nanqi aiyel na Kristen gate atelenoqneb. Osib ingi ti ya ti uratoqnsib Kristen gate nanqi qa pailyoqneb. Osib nanqi joqsiq Tamo Koba agi nami a qa nanjo areqalo singilateb qaji aqa banq di ateqneb.

Pol Barnabas wo nanqi olo Antiok qureq aiyeb

²⁴ Bunuqna Barnabas Pol wo nanqi aiyel Pisidia sawa amble potosib walwelosib Pamfilia sawaq di branteb.

²⁵ Brantosib Perga qureq aisib dia Yesus aqa anjam palontoqnsib minjroqneb. Dena tigelosib Atalia qureq aiyeb.

²⁶ Aisib dena qobun gogetosib aisib Antiok qure agi nami nanngi dena tigelosib walweleb qaji di olo branteb. Dia nami Kristen nanngi koroosib nanngi aiyel qa pailyosib qarinnjnab gileb. Qotei a nanngi aiyel qa are boleiyim nanngi aiyel singila na wauoqnqajqa deqa pailyeb. Ariya nanngi aiyel wau di kobotosib qure deq olo aiyeb.

²⁷ Aisib Kristen nanngi koroinjrsibqa wau kalil Qotei a nango ban na yoqnej qaji deqa nanngi sainjroqneb. Sainjroqnsib endegsib minjroqneb, “Qotei na sawa bei bei qaji nanngi dego gam waqtetnjreqnaqa nanngi Yesus qa nango areqalo singilateqnub.”

²⁸ Nanngi aiyel Antiok qureq di tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nanngi koba na sokobaiyeb.

15

Kristen nanngi Jerusalem di koroeb

¹ Bati bei tamo qudei nanngi Judia sawaq dena walwelosib Antiok qureq gilsib dia Kristen nanngi endegsib minjreb, “Ninggi Moses aqa dal anjam dauryosib mulun uniy. Yimqa Qotei a ningi elenqas. Ningi mulun unqasai di Qotei a ningi elenqasai.”

² Degsib minjnabqa Pol Barnabas wo nanngi qusibqa tamo nanngi di njirintjrsib nanngi ti anjam na qotoqneb. Onaqa Kristen kalil nanngi koroosib anjam endegsib kereteb, “Iga na Pol Barnabas wo Yesus aqa tamo qudei ti nanngi qarinnjrim Jerusalem aiqab. Aisib dia Yesus aqa anjam maro tamo nango gate nanngi ti koba na anjam di gereiyqab.”

³ Nanngi degsib anjam keretosib nanngi qarinnjnab aiyeb. Nanngi aiyoqnsibqa Fonisia sawa ti Samaria sawa ti dia Yesus aqa tamo ungasari nanngi itnjroqnsibqa endegsib minjroqneb, “Qotei na sawa bei bei qaji nanngi dego are bulyetnjreqnu.” Degsib minjreqnab nanngi kalil quoqnsib tulan areboleboleinjroqnej.

⁴ Nanngi aisib Jerusalem di brantonabqa Yesus aqa anjam maro tamo nanngi ti Kristen kalil ti nango gate ti nanngi na minjreb, “Ninggi kere bonub.” Onaqa Pol Barnabas wo nanngi tigelosib wau kalil Qotei a nango ban na yoqnej qaji deqa nanngi sainjreb.

⁵ Sainjnabqa Farisi tamo qudei Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nanngi qusibqa tigelosib mareb, “Sawa bei bei qaji nanngi gago miligiq aiqa osibqa nanngi mati mulun unsib Moses aqa dal anjam dauryqab di kere.”

⁶⁻⁷ Nanngi degsib marnabqa Yesus aqa anjam maro tamo nanngi ti Kristen gate nanngi ti anjam di gereiyqa koroeb. Koroosib anjam gargekoba marelenjoqneb. Onaqa Pita a tigelosiqqa nanngi endegsi minjrej, “O ijo was kalil ningi qalie, Qotei a nami nungo ambleq dena e giltbej. E na sawa bei bei qaji nanngi Yesus aqa anjam bole minjroqnitqa nanngi quoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa giltbej.

⁸ Qotei a tamo kalil nango areqalo qalie. A na aqa Mondor Bole nami iga egej dego kere sawa bei bei qaji nanngi enjreqnu. Aqa kumbra dena a na iga osorgeqnu, a na sawa bei bei qaji nanngi dego elenqajqa are qaleqnu.

⁹ Qotei a gam bei na iga Juda elenjoqnsiq olo gam bei na sawa bei bei qaji nanngi elenosaieqnu. Nanngi Yesus qa nango areqalo singilateqnub gam dena qujai Qotei na nango are miligi yansetnjreqnu.

¹⁰ Deqa ningi kiyaqa tamo ungasari Yesus dauryeqnub qaji nanngi gulbe koba enjreqnub? Nungo kumbra dena ningi Qotei aqa areqalo ugeteteqnub. Gulbe di nami gago moma nanngi qoboiyqa keresai. Bini iga dego qoboiyqa keresai.

¹¹ Iga endegsi poigeqnu, Tamo Koba Yesus a iga ti sawa bei bei qaji nanngi qa ti are boleiyeqnu kumbra dena qujai Qotei na iga kalil elenjoqnu.”

¹² Pita a nanngi degsi minjrnaqa nanngi kalil aqa anjam di qusibqa nanngi mequmesoqneb. Onaqa Barnabas Pol wo nanngi kamba tigelosib Qotei na nami nanngi aiyel singilatnjreqnaqa nanngi sawa bei bei qaji nango ambleq di manwa gargekoba yoqneb deqa nanngi sainjnab queb.

¹³ Sainjrsib koboonaqa Jems a kamba tigelosiqqa marej, “O ijo was, ningi e na anjam bei merngit quiy.

¹⁴ Saimon a mergwo, ‘Qotei a sawa bei bei qaji nanjo ambleq dena aqa segi tamo ungasari nanqi elenqa osiq giltjnrej.’

¹⁵ Saimon aqa anjam de ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam ti utru qujai. Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a anjam endegsi nengrenyej,

¹⁶ “Tamo Koba a marqo, “Bunuqna e olo bosiy Devit aqa tal ulonej qaji di olo tigeltqai. Tal aqa ingi ingi kalil ugeeleneb qaji di dego bunuj atelenqai.

¹⁷ Amqa sawa bei bei qaji nanqi e itbqa maroqnsib ijoq boqnqab. E na nanqi giltjnritqa nanqi ijo segi tamo ungasari sqab.”

¹⁸ Tamo Koba aqa anjam di a nami babtej agi bini olo babtoqnsiq mareqnu.’

¹⁹ “Deqa ijo was, e ijo areqalo endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji nanqi are bulyoqnsib Qotei aqaq boqnibqa iga nanqi gulbe bei enjrqasai.

²⁰ Iga anjam truquyala segi nengrenyosim nanjoq qarinyqom. Anjam agiende. ‘Ningi gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnaib. Ningi sambala kumbra yoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneb qaji di ningi uyoqnaib. Wagme len ti dego uyoqnaib.’ Iga anjam truquyala di segi nengrenyosim sawa bei bei qaji nanjoq qarinyqom.

²¹ Iga qalie, nami koba Juda nanqi Moses aqa dal anjam qure qureq di palontoqneb agi bini palontoqnsib unub. Yori bati gaigai nanqi nanjo Qotei tal kalil miligiq di Moses aqa dal anjam sisiyeqnu.”

*Kristen nanqi anjam nengrenyosib
sawa bei bei qaji nanjoq qarinyeb*

²² Jems a anjam degsi marnaqa Yesus aqa anjam maro tamo nanqi ti Yesus aqa tamo ungasari kalil ti nanjo gate ti nanjo ambleq dena tamo aiyel giltjnreb. Tamo aiyel di qarijnjrib Pol Barnabas wo nanqi daurnjrsib Antiok qureq gilqajqa deqa giltjnreb. Tamo aiyel giltjnreb qaji nanjo ñam Judas aqa ñam bei Barsabas nanqi Sailas wo. Nanqi aiyel Kristen gate soqneb.

²³ Nanqi qarijnjrqa osibqa anjam truquyala endegsib nengrenyosib nanjo banq di ateb,

“O was ningi kaiye. Iga Yesus aqa anjam maro tamo iga ti Kristen gate ti anjam endi nengrenyosim nunjoq qarinyonum. Ningi Antiok qure ti Siria sawa ti Silisia sawa ti di unub. Ningi sawa bei bei qaji.

²⁴ Iga nami quem, tamo qudei nanqi gago ambleq na tigelosib nunjoq gilsib nanjo segi areqalo na anjam bei merngeb. Merngsib anjam dena nunjo areqalo niñaqyetngeb. Tamo nanqi di iga na qarijnjrosai.

²⁵ Deqa iga kalil koroosim areqalo qujaitosim tamo aiyel giltjnrsimqa nunjoq qarijnjronum. Nanjo ñam Judas Sailas wo. Iga na nanqi ti gago Kristen was bole aiyel Barnabas Pol wo nanqi ti nunjoq qarijnjronum.

²⁶ Barnabas Pol wo nanqi gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam singila na ojsib waueqnu. Jeu tamo nanqi na nanqi aiyel ñumib morenqajqa mareqnab nanqi ulaosaieqnu.

²⁷ Deqa iga nanqi aiyel Judas Sailas wo koba na nunjoq qarijnjronum. Judas Sailas wo nanqi na gago anjam nengrenyonum qaji endi ningi olo merngib quqwab.

²⁸ O was ningi quiy. Iga Mondor Bole ombla areqalo qujaitosim anjam endi qosonum. Ningi gago anjam truquyala endi segi qusib dauryqab di kereqas. Iga ningi gulbe koba engwasai. Gago anjam truquyala agiende.

²⁹ Ningi gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnaib. Wagme len ti uyoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneb qaji di uyoqnaib. Sambala kumbra dego yoqnaib. Ningi kumbra di segi dauryqab di ningi geregere sqab. Koboqo.” Yesus aqa tamo ungasari nanqi anjam di nengrenyeb.

³⁰ Nenngrenjyosib tamo qolqe nanngo banq di atsib nanngi qarinnjrnab gileb. Gilsib Antiok di brantosib Yesus aqa tamo ungasari nanngi koroinjrsibqa anjam nenngrenjyeb qaji di enjreb.

³¹ Onaqa nanngi kalil anjam di sisiyosib anjam dena nanngo are singilatetnjrnaqa nanngi tulan areboleboleinjrej.

³² Judas Sailas wo nanngi Qotei aqa medabu o qaji tamo soqneb deqa nanngi aiyel anjam olekoba Yesus aqa tamo ungasari nanngi minjrnab qunabqa anjam dena nanngo are singilatetnjrej.

³³⁻³⁴ Nanngi aiyel bati qudei Antiok di sonabqa bunuqna Yesus aqa tamo ungasari nanngi na minjreb, “O gago was aiyel ningi olo aiyiy.” Degsib minjrsib qarinnjrnabqa nanngi aisib Yesus aqa anjam maro tamo Jerusalem di soqneb qaji nanngoq di olo branteb.

³⁵ Onaqa Pol Barnabas wo nanngi Antiok di sosibqa Kristen qudei ti koba na wauoqn-sibqa Tamo Koba aqa anjam plaltoqnsib tamo ungasari nanngi minjroqneb.

Pol Barnabas wo nanngi njirinkobaosib poeb

³⁶ Onaqa bati bei Pol na Barnabas minjej, “Ago aiyel nami qure qureq di Tamo Koba aqa anjam palontoqnem qaji deq olo gilsimqa Yesus aqa tamo ungasari nanngi unjrqom. Nanngi kiyersib unub kiyo di unjrqom.”

³⁷ Onaqa Barnabas na Pol minjej, “Di kere. Iga Jon olo osim koba na gilqom.” Jon aqa ñam bei Mak.

³⁸ Onaqa Pol a singila na Barnabas saidyoqnej, “Eo. Mak a nami iga koba na wauqa gilnamqa Pamfilia sawaq di a na iga uratgosiq Jerusalem aiyej deqa iga a olo osi gilqasai.”

³⁹ Pol na Barnabas degsi saidyeqnaqa nanngi aiyel anjam titosib njirinkobaosib poeb. Deqa Barnabas a Mak osiqa qobun na Saiprus nuiq gileb.

⁴⁰ Ariya Pol a Sailas osiqa ombla gilqa laqnabqa Yesus aqa tamo ungasari nanngi na minjreb, “Tamo Koba a ningi qa are boleyeme.” Osib nanngi aiyel qarinnjrnab gileb.

⁴¹ Nanngi aiyel gilsib Siria sawa ti Silisia sawa ti ambleq na walweloqnsibqa qure qureq di brantoqnsibqa Kristen nanngi itnjroqnsib Qotei aqa anjam minjroqnsib singilatnjroqneb.

16

Timoti a Pol dauryej

¹ Onaqa bati bei Pol a walweloqsiq Derbe qureq di brantej. Dena tigelosiq Listra qureq gilej. Dia tamo bei soqnej aqa ñam Timoti. A Yesus dauryoqnej qaji. Aqa ai a Juda unja. A Yesus qa aqa areqalo singilatej qaji. Timoti aqa abu a Grik tamo.

² Listra qure ti Aikoniam qure ti dia Yesus aqa tamo ungasari nanngi maroqneb, “Timoti a tamo bolequja.”

³ Sawa dia Juda nanngi qalieeb, Timoti aqa abu a Grik tamo. Deqa Pol a Timoti osiqa a ombla wauqa marsiqa mulun waiyej.

⁴ Bati bei nanngi aiyel Sailas koba na gilsib qure qureq di walweloqneb. Walweloqnsibqa Jerusalem dia anjam qoseb qaji di Kristen nanngi qusib dauryqajqa deqa minjroqnsib laqneb. Anjam di Yesus aqa anjam maro tamo nanngo gate nanngi ti qoseb.

⁵ Bati deqa Qotei na tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateb qaji nanngi singilatnjroqnej. Bati gaigai tamo ungasari gargekoba are bulyoqnsib Kristen nanngo miligiq aiyeqnab nanngi tulan kobaoqneb.

Pol a ñejo bulosiqa Masedonia tamo bei unej

⁶ Bati bei Pol na Sailas na Timoti na nanngi qalub walwelosib Frigia sawa ti Galesia sawa ti dia Qotei aqa anjam mare mare giloqneb. Nanngi Esia sawaq di Yesus aqa anjam marqa laqnabqa Mondor Bole na nanngi saidnjrej.

⁷⁻⁸ Deqa nanği walwelosib Misia sawaq di branteb. Dena Bitinia sawaq gilqa laqnabqa Yesus aqa Mondor na nanği olo saidnjrnaqa nanği Misia sawa amble potosib sumsisb torei Troas qureq di branteb.

⁹ Nanği Troas di sosibqa qolo Pol a ñeio bulosiqa Masedonia tamo bei unej. Masedonia tamo di a Pol aqa ulatamuq di tigelosiq minjej, “Ni Masedonia bosim iga aqaryaige.”

¹⁰ Pol a ñeio degsi unej deqa iga tigelosim Masedonia sawaq sumem. Iga endegsi poigej, “Qotei na iga metgwo deqa iga Masedonia sawaq di tamo unğasari nanği Yesus aqa anjam bole minjroqnqom.”

Lidia a Yesus qa aqa areqalo singilatej

¹¹ Onaqa iga Troas qureq dena qobun gogetosim Samotres nui tinjosim sumem. Sumsim nui di bunjosim nebeonaqa Neapolis qureq di tiryem.

¹² Dena iga singa na walwelosim Filipai qureq di brantem. Qure di nami Rom nanği bosib awoeb qaji. Qure di Masedonia nango qure kobaquja. Iga sumsim bati gargekoba yala qure dia soqnem.

¹³ Onaqa Juda nango yori bationaqa iga qure polomq aisim ya qala beiq di brantem. Iga are qalem, “Ya qalaq di Juda nango pailyo sawa unu kiyo?” Degosim aiyem. Aisim unğasari qudei dia koroesonab nanği itnjrsimqa nanği koba na awoosim Qotei aqa anjam minjroqnem.

¹⁴ Nango ambleq di unğa bei soqnej aqa ñam Lidia. A gara lent oqnsiq qarinyeqnaqa tamo nanği na awaiyoqneb. Di aqa silali wau. Aqa qure utru Taiataira. A Qotei qa louoqnej qaji. A ya qalaq di sonaqa Qotei na aqa areqalo waqtetonaqa a Pol aqa anjam qusiq poiyoonaqa are bulyej.

¹⁵ Deqa tamo unğasari Lidia aqa talq di soqneb qaji nanği Lidia a ti yanso eb. Onaqa Lidia na iga mergej, “E Tamo Koba a qa ijo areqalo singilatonum nıngi bole edegosib bosib ijo talq endi iga koba na sqom.” Lidia a tulanğ singilaej deqa iga aqa talq di a koba na soqnem.

Filipai qureq di Pol Sailas wo nanği tonto talq di breinjreb

¹⁶ Onaqa bati bei iga olo pailyo sawaq aiyeqnamqa kangal unğa bei bosiq gamq di iga itgej. Unğa di a mondor uge ti soqnej. Mondor uge dena kumbra bunuqna brantelenqas qaji di ubtosiq minjeqnaqa a kamba tamo qudei nanği minjroqnej. Minjreqlaqa nanği quoqnsib silali koba yeqnab osi giloqnsiq aqa tamo kokba nango banq di atoqnej.

¹⁷ Iga Pol koba na aiyeqnamqa unğa di a iga daurgoqnsiq tulanğ lelenoqnsiq maroqnej, “Tamo nanği di Qotei Goge Koba aqa wau tamo. Nanği anjam palontoqnsib Qotei a nıngi padalo sawaq na elenqajqa gam osorıgeqnub.”

¹⁸ Bati gargekoba unğa dena anjam degsi maroqnsiq iga daurgoqnej. Deqa bati bei Pol a unğa deqa minjın oqnaqa bulosiqa mondor uge di minjej, “E Yesus Kristus aqa ñam na ni mermonum, ni unğa di uratosim ulanğ.” Degsi minjnaqa mondor uge dena unğa di uratosiq ulanğej.

¹⁹⁻²⁰ Pol a kumbra degyej deqa unğa di aqa tamo kokba nanği silali oqajqa gam saiınjrej. Gam sainjrnaga di unsibqa Pol Sailas wo nanği ojsib koro sawaq joqsib gilsib Rom gate nango ulatamuq di tigeltınjreb. Tigeltınjsibqa Rom gate nanği endegsib minjreb, “Tamo aiyel nanği dena iga tamo unğasari qure endia unum qaji gulbe koba egeqnub. Nanği aiyel Juda tamo.

²¹ Nanği aiyel kumbra osorgeqnub qaji di iga Rom tamo na dauryqajqa getento koba.”

²² Onaqa tamo unğasari kalil qure dia soqneb qaji nanği anjam di qusibqa Pol Sailas wo nango jejamuq di une qametnjroqneb. Onaqa Rom gate nanği na nanği aiyel ojsib qaja tamo nango banq di ateb. Atnabqa nanği na osib gara bumbranjetnjrsib bu toqon na kumbainjreb.

²³ Nanği kumbainjro gargekobatosib tonto talq di breinjrsib tonto tal taqato tamo a minjeb, “Ni na nanği aiyel singila na tontnjrsim geregere taqatnjresoqne.”

²⁴ Degsib minjnabqa a nanği aiyel joqsıqa tonto tal miligiq di warum beiq di breinjrsiq nıamtañ kobaquja na nango singa gitantetnjrej.

²⁵ Onaqa qolo jige Pol Sailas wo nanği tonto tal miligiq di Qotei pailyoqnsib loueqn-abqa tamo nanği tonto talq di soqneb qaji nanği quoqneb.

²⁶ Bati qujai deqa mimiñ koba dosıqa singila na tonto tal renjinyonaqa siranme kalil wagelenjeb. Sil kokba kalil tamo nanği tontnjreb qaji di pamblonjelenjeb.

²⁷⁻²⁸ Onaqa tonto tal taqato tamo a tigelosıqa nıam atej di siranme kalil wagelenjesonaq unej. Deqa a are qalej, “Tonto tamo kalil nanği jaraiyonub.” Degsi are qalsıqa aqa serie osiq aqa segi jejamu qalqa yonaqa Pol a maosiq minjej, “Ni ino segi jejamu qalaım. Iga kalil endi unum. Iga jaraiyosai.”

²⁹⁻³⁰ Pol a degsi tonto tal taqato tamo di minjnaqa a na qaja tamo qudei nanği metnjr-naq wañal osi bonab warum suwanej. Onaqa a tulan ulaugetosiq gındagındañosiq urur ti warum miligiq gilsiq Pol Sailas wo nango singaq di nıam quosiq ñeiej. Dena tigelosıqa nanği aiyel joqsıq oqedosiq nenemnırej, “O tamo kokba aiyel, e kumbra kiye yitqa Qotei na e oqas?”

³¹ Onaqa nanği aiyel na minjeb, “Ni Tamo Koba Yesus qa ino areqalo singilateime. Yimqa Qotei na ni ti tamo unğasari kalil ni ombla tal qujaiq di unub qaji nanği ti elenqas.”

³² Degsi minjsibqa Tamo Koba aqa anjam plalteqnabqa a quoqnej. Tamo unğasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanği dego quoqneb.

³³ Onaqa qolo deqa tonto tal taqato tamo a na nanği aiyel yu qosetnjrsıqa tamo unğasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanği koba na yanso eb.

³⁴ Onaqa a na nanği aiyel joqsıqa aqa talq gilsib dia ingi anainırej. Tamo unğasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanği a ti tulan areboleboleınjrej. Di kiyaaqa? Nanği are bulıyosib Qotei qa nango areqalo singilateb deqa.

³⁵ Ariya nebeonaqa Rom gate nanği na qaja tamo qudei nanği qarınjrnab aisib tonto tal taqato tamo di minjeb, “Ni na tamo aiyel di oqeq atim nanği sumeb.”

³⁶ Onaqa a nango anjam di qusıqa Pol minjej, “Rom gate nanği na qaja tamo qudei qarınjronub bosib e endegsib merbonub, ‘Ni na nanği aiyel oqeq atim nanği sumeb.’ Nanği e degsib merbonub. Deqa ñingi aiyel are lawo sumiy.”

³⁷ Onaqa Pol a anjam di qusıqa qaja tamo nanği minırej, “Aqo aiyel Rom tamo. Gate nanği na gago une bole babtosai. Nanği aqo aiyel laña ojsib tamo unğasari nango nıamdamuq di kumbaingosib tonto talq endi waigeb. Bini nanği lumu na iga olo oqeq atib sumqajqa maronub. Deqa iga sumqasai. Nanği segi bosib iga tonto talq endena oqeq atib sumqom.”

³⁸ Onaqa qaja tamo nanği olo gilsib Rom gate nanği Pol aqa anjam di minjrnabqa qusib ulaeb. Di kiyaaqa? Pol Sailas wo nanği Rom tamo deqa.

³⁹ Deqa Rom gate nanği Pol Sailas wo nango are latetnjrqı marsibqa tonto talq aisib minıreb, “Bole, iga grotonum.” Degsib minjrsibqa siran waqtetnjrsib joqsib oqedeb. Oqedosib nanği aiyel minıreb, “Ñingi qure endi uratosib sumiy.”

⁴⁰ Degsib minjrnabqa nanği aiyel tonto tal uratosibqa walwelosib Lidia aqa talq gileb. Gilsib dia Yesus aqa tamo unğasari qudei nanği itnjrsibqa Yesus aqa anjam na nango are singilateınjreb. Osib nanği uratnjrsib qure di uratosib sumeb.

17

Tesalonaika nanği na Pol Sailas wo ojqa mareb

¹ Pol aqa wau qujai nanği ti sumsib Amfipolis qureq di brantosib dena walwelosib Apolonia qureq sumeb. Dena tigelosib sumsib Tesalonaika qureq di branteb. Dia Juda nango Qotei tal bei soqnej.

² Deqa Pol aqa kumbra gaigai yoqnej qaji di dauryosiqa Qotei tal miligiq gilej. Gilsiq a yori bati qalub qa Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di plaltoqnsiqa Juda tamo ungasari nangi minjroqnej.

³ Pol a anjam gegerere plaltosiq endegsi minjroqnej, “Qotei aqa anjam nami nengrenyeb qaji di aqa utru agiende. Kristus a jaqatin koba osim moisis olo subq na tigelqas.” Osiqa minjroqnej, “Yesus agi e ningi a qa merngeqnum qaji a bole Kristus.”

⁴ Pol a nangi anjam degsi minjreqlaqa tamo ungasari qudei nangi aqa anjam di qusib poinjrnaqa Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol Sailas wo daurnjreb. Grik tamo gargekoba Qotei qa louoqneb qaji nangi ti unja kokba qudei ti nangi dego Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol Sailas wo daurnjreb.

⁵ Onaqa Juda nangi Pol Sailas wo nangi qa minjin oqetnrnaqa tamo uge qudei ingi qarinyo sawaq dena joqsib tamo ungasari kalil nango are ugetetnjreb. Osib Pol Sailas wo ojqa marsib tamo bei aqa ñam Jeson aqa talq gurgur ti gileb. Nangi aiyel tal dia nerenjoqneb. Gilsib nangi aiyel tamo ungasari nango ulatamuq di tigeltnrqa marsib nangi aiyel qa ñamoqneb.

⁶⁻⁷ Namonab ugeinjrnaq nangi Jeson lana ojsib Yesus aqa tamo ungasari qudei dego ojelenosib girinjrnsib aisib qure deqa gate kokba nango ulatamuq di tigeltnjreb. Tigelt-njrnsib lelenosib endegsib maroqneb, “Pol Sailas wo qure qureq di tamo ungasari nango areqalo niñaqyetnjroqnsib laqnub. Agi nangi gago qure endeq bonabqa Jeson na nangi joqsiaqa aqa talq di gereinjrrej unub. Tamo aiyel dena gago mandor koba Sisar aqa dal anjam gotranjoqnsib mareqnub, ‘Mandor koba bei unu aqa ñam Yesus.’ Nangi aiyel degsib mareqnub.”

⁸ Juda nangi na anjam di Pol Sailas wo nango jejamuq di qametnrnabqa qure deqa gate kokba ti tamo ungasari gargekoba ti nangi qusibqa nangi aiyel qa minjin oqetnrrej.

⁹ Onaqa qure deqa gate kokba nangi na Yesus aqa tamo ungasari qudei Jeson a ti minjreb, “Nango aiyel une di ningi na awaiyosib silali atibqa iga ningi uratngnam gilqab.” Onaqa nangi silali atnabqa gate kokba nangi na nangi uratnrnab gileb.

Pol Sailas wo Beria qureq di Qotei aqa anjam maroqneb

¹⁰ Onaqa qolo qujai deqa Yesus aqa tamo ungasari Tesalonaika di soqneb qaji nangi na Pol Sailas wo qarinnjrnb walwelosib sumsib Beria qureq di branteb. Di brantosib Juda nango Qotei tal miligiq gilsib Qotei aqa anjam palontosib minjroqneb.

¹¹ Juda tamo ungasari Beria di soqneb qaji nango kumbra tulan boledamu. Tesalonaika di soqneb qaji nangi bul sai. Nangi Qotei aqa anjam quqwajqa tulan areboleboleinjrroqnej. Bati gaigai nangi Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di gegerere peleiyoqneb. Pol Sailas wo nango anjam bole kiyo sai kiyo di nangi qalieqa marsib deqa nango aiyel anjam ti Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji de ti gegerere tenemtoqneb.

¹² Deqa qure dia Juda gargekoba nangi Yesus qa nango areqalo singilatoqneb. Grik tamo ungasari kokba qudei dego Yesus qa nango areqalo singilatoqneb.

¹³ Onaqa Juda nangi Tesalonaika di soqneb qaji nangi Pol a Beria qureq sumsiq dia dego Qotei aqa anjam palontoqnej di qusibqa minjin oqetnrnaqa mareb, “Iga Pol qalqom.” Degsib marsibqa Beria qureq bosib dia tamo ungasari nango are ugetetnjreb.

¹⁴ Degyonabqa Kristen nangi na Pol qarinyonab alile aiyej. Ariya Sailas Timoti wo nangi aiyosai. Nangi Beria di soqneb.

¹⁵ Tamo nangi Pol suweiyeb qaji nangi a osib koba na torei Atens qureq sumeb. Sumsib Atens qureq di nangi Pol uratosib olo puluqa laqnabqa Pol na minjrej, “Ningi oqsib Sailas Timoti wo minjrib ijoq boqujateb.”

Pol a Atens qureq di Yesus aqa anjam plaltoqnej

¹⁶ Onaqa Pol a Athens qureq di Sailas Timoti wo nangi qa tarinjesosiq qure ambleq di walweloqnsiq gisan qotei nango sulum gargekoba unoqnsiq are tulan gulbekobaiyoqnej.

¹⁷ Deqa a bati gaigai Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiq Juda nangi ti Grik nangi Qotei qa louoqneb qaji nangi ti Yesus aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Athens nango koro sawaq di dego a bati gaigai tigeloqnsiq tamo ungasari nangi Yesus aqa anjam plaltosiq minjroqnej.

¹⁸ Bati bei Grik nango qalie tamo qudei Athens di soqneb qaji nangi Pol ombla anjam na qotoqneb. Qudei nangi qalie tamo koba Epikurias aqa skulq dena qalie eb. Qudei nangi skul bei aqa ñam Stoik dena qalie eb. Pol a nangi endegsi minjroqnej, “Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa mondon tamo kalil nangi dego subq na tigelqab.” Pol a nangi degsi minjroqnej deqa nangi Pol ombla anjam na qotoqnsib segi segi maroqneb, “Pol a anjam laña laña mareqnu. A anjam kiyersi mergwajqa bqo?” Qudei nangi maroqneb, “Pol a qure bei nango qotei qa mergeqnu kiyo?”

¹⁹ Nangi degsib maroqnsib Pol osib nango koro sawa aqa ñam Areopagus deq osi gileb. Osi gilsib nango ambleq di tigeltosib minjeb, “Anjam bunuj ni mareqnum qaji di aqa utru geregere mergimqa iga qusim qalieqom.

²⁰ Anjam bunuj ni mareqnum qaji di aqa utru bei. Iga anjam deqaji nami quosaioqnem. Deqa ni na anjam aqa utru geregere mergimqa iga qalieqom.”

²¹ Bati gaigai Athens nangi ti tamo ungasari sawa bei beiq na Athens beleneb qaji nangi ti koroqnsibqa anjam bunu bunuj maroqneb.

²² Deqa Pol a nango koro sawa ambleq di tigelosiq minjrej, “O Athens tamo ungasari, e unonum, ningi qotei gargekoba louetnjreqnub.

²³ E nungo qure ambleq di walweloqnsimqa nungo louqajqa ingi ingi kalil unelenosim gilsim atra bijal bei unonum. Atra bijal di aqa quraq di anjam endegsi nengrenyonab sonaq unonum, ‘Atra bijal endi qotei bei iga qaliesai qaji aqa atra bijal.’ O Athens tamo ungasari ningi ijo anjam endi quiy. E Qotei ningi qaliesai qaji di ubtosiy merngwai. A Qotei bole. Ningi a qa qaliesai. Ningi a qa laña loueqnub.

²⁴ “Qotei di a lan ti mandam ti ingi ingi kalil dego gereiyelenej. A segi qujai lan qa ti mandam qa ti Tamo Koba. Deqa atra tal tamo na gereiyo qaji Qotei a dia sqasai.

²⁵ Iga mandam tamo unum deqa iga na Qotei aqaryaiyosim ingi bei yqa keresai. A ingi bei qa truquosaieqnu. A segi ingi ingi kalil nango utru. A segi na iga nambile egeqnu. Ingi ingi kalil dego a segi na iga egeqnu.

²⁶⁻²⁷ Qotei dena nami tamo qujai Adam gereiyonaqa aqa moma nangi paraosibqa sawa sawa kalil kereteb. Qotei na tamo ungasari nango segi segi sqajqa bati atelenej. Nango segi segi sqajqa mandam beli dego atelenej. A degyej. Di kiyaya? Tamo ungasari nangi a qa namosib namosib itqajqa deqa. O Athens tamo ungasari ningi quiy. Qotei a isaq di sosai. A nungo jojomq di unu.

²⁸ A segi na iga nambile egeqnaqa iga bole sosim walweleqnum. Nungo segi powo tamo qudei nangi nami deqa are qalsib endegsib mareb, ‘Iga dego Qotei aqa angro.’

²⁹ Di bole. Iga Qotei aqa angro. Deqa ningi quiy. Qotei a sulum bul sai. Tamo nangi gol na silva na meniñ na ti sulum gereiyeqnu. Nango segi ban na ti qalie na ti sulum di gereiyeqnu. Qotei a sulum deqaji bul unu ningi edegaib.

³⁰ “Nami tamo ungasari nangi nanari soqneb. Nangi Qotei qaliesai. Deqa nangi gisan qotei nango sulum gereinjroqnsib binjroqneb. Bati di Qotei a nango kumbra di unoqnsiq unosaibuloqnsiq nangi kambatnjrosaiyoqnej. Ariya bini Qotei na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi endegsi minjreqnu, ‘Ningi are buliyi.’

³¹ Qotei a bati atej unu. Bati di brantimqa a na tamo ungasari kalil nango une qa peginjrqas. Aqa segi kumbra bole na ti aqa Niri Yesus Kristus giltej qaji aqa wau na ti

nango une qa peginjrqas. Tamo ungasari nangi degsib qalieqajqa deqa Qotei na Yesus subq na tigeltej.”

³² Onaqa tamo ungasari nangi subq na tigelo qa anjam di qusibqa nangi qudei Pol kikiyeb. Ariya nangi qudei na Pol minjeb, “Anjam di bunuqna ni na olo mergim iga qugwom.”

³³ Onaqa Pol a nangi uratnjrsiqa gilej.

³⁴ Tamo qudei nangi Pol aqa anjam di qusib poinjrnaqa Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol dauryeb. Bei aqa ñam Dionisius. A koro sawa deqaji gate koba. Unja bei aqa ñam Damaris. Tamo ungasari qudei dego nangi Yesus qa nango areqalo singilatosib Pol dauryeb.

18

Pol a Korin qureq di Yesus aqa anjam plaltoqnej

¹ Onaqa bati bei Pol a Atens qure uratosiqa walweloziq Korin qureq gilej.

² Gilsiq dia Juda tamo bei aqa ñam Akwila itej. Akwila aqa qure utru Pontus. Nami yala Akwila aqa ñauñ Prisila wo Itali sawa uratosib Korin beb. Rom nango mandor koba Klodius a marej, “Juda nangi Rom qureq endi sqasai. Kalil jaraiqab.” Deqa nangi aiyel Itali sawa uratosib Korin qureq beb. Bosib Korin di sonabqa Pol a gilsiq nangi itnjrej.

³ Pol a nangi ti silali wau qujai. Deqa nangi koba na Korin di sosibqa silali qa wauoqneb. Nango silali wau di nangi gara na tal gereiyoqneb.

⁴ Yori bati gaigai Pol a Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Juda ti Grik ti nangi Yesus aqa anjam plaltosiqa minjroqnej. Aqa anjam dena nango are qametnjrimqa nangi Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa osiq anjam minjroqnej.

⁵ Onaqa bati bei Sailas Timoti wo nangi Masedonia sawa uratosib gilsib Korin dia Pol itosib nangi koba na soqneb. Deqa Pol na aqa silali wau uratosiqa Qotei aqa anjam qa segi wauoqnej. Osiqa Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa nangi singila na endegsi minjroqnej, “Yesus a bole Kristus Qotei na qarinyej qaji.”

⁶ Degsi minjreqnaqa nangi aqa anjam di quoqnsib gotranyoqnsib a misilinyoqneb. Deqa Pol na aqa segi gara jugo tumburum butuyosiqa minjrej, “Ningi padalqab di nunjo segi une na padalqab. Ijo une na sai. Deqa bini e ningi uratngsiy tamo Juda sai nangoq giloqnsiyqa Yesus aqa anjam minjroqnqai.”

⁷ Pol na Juda nangi degsi minjrsiqa nango Qotei talq dena oqedosiqa tamo bei aqa ñam Titius Jastus aqa talq di soqnej. Titius a Qotei qa louoqnej qaji. Aqa tal di Juda nango Qotei tal jojomq di soqnej.

⁸ Bati deqa Qotei tal taqato tamo aqa ñam Krispus a ti tamo ungasari kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nangi ti Pol aqa anjam qusib Tamo Koba a qa nango areqalo singilateb. Korin tamo ungasari gargekoba nangi dego Pol aqa anjam qusib Yesus qa nango areqalo singilatosib yanso eb.

⁹ Bati bei qolo Pol a ñeio bulosiqa Tamo Koba Yesus unnaqa minjej, “O Pol, ni ulaaim. Ni qure endia sosimqa ino medabu waqtoqnsimqa boleq di ijo anjam mare mare laqne. Mequmaim.

¹⁰ E ni ombla sqai deqa tamo bei na ni ugeugeimqasai. Qure endia ijo segi tamo ungasari gargekoba unub.”

¹¹ Onaqa Pol a anjam di dauryosiqa Korin dia wausau qujai bai 6 sosisqa tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam plaltoqnsiqa minjroqnej.

¹² Ariya Rom nango gate koba Galio a Akaia sawa taqatesonaqa bati deqa Korin dia Juda nangi Pol qa minjin oqetnjrnaqa a ojsib koro sawaq osi gilsib Galio aqa awo jaram namoq di tigelteb.

¹³ Tigeltosib Galio minjeb, “Tamo endena iga Juda gago dal anjam gotranyoqnsiqa Qotei louqajqa gam bei osorgeqnu.”

¹⁴ Onaqa Pol a kamba anjam marqa laqnaqa Galio na getentosiqqa Juda nangi minjrej, “O Juda tamo ungasari ningi quiy. Tamo endi a une kobaquja bei yimqa kiyo tamo bei qalim moiymqa kiyo ningi a ojsib bosib ijo ulatamuq endi tigeltqab di e nungo anjam qugwai.

¹⁵ Ariya ningi nungo segi dal anjam qa ti nungo segi moma nango ñam qa ti maronub deqa e nungo anjam di gereiyqasai. Di ijo wau sai. Ningi segi na gereiyiy.”

¹⁶⁻¹⁷ Galio a awo jaramq di awesosiqqa Juda nangi degsi minjrsiqqa nangi winjrej. Onaqa Juda nangi nango Qotei tal taqato tamo aqa ñam Sostenes a ojsib Galio aqa awo jaram namoq di qalougeteb. Qaleqnab Galio a di unsiqqa a deqa yala are qalosai. Unsiq unosaibulej.

Pol a Jerusalem olo aisiq dena Antiok qureq gilej

¹⁸ Pol a bati gargekoba yala Korin di soqnej. Sosisqa Yesus aqa tamo ungasari nangi uratnjrsiqqa Prisila Akwila wo nangi joqsiqa koba na Siria sawaq aqa marsib qobun gogeteb. Nangi qobun gogetqa yosib Pol a mati Senkria qureq di Juda nango kumbra dauryosiqqa aqa segi gate banga ti me jungum ti gentej. Nami a bati qudei Qotei pailyoqnsiq deqa aqa gate banga ti me jungum ti uratonaq soqnej.

¹⁹⁻²¹ Ariya nangi Senkria qureq di qobun gogetosib aisib Efesus qureq di tiryeb. Tiriyosib mandamq aisib Pol a Juda nango Qotei tal miligiq gilsiqqa nangi Qotei aqa anjam plaltosiq minjroqnej. Onaqa nangi Pol aqa anjam qusib minjeb, “Ni bati qudei iga koba na endi sqom.” Minjnabqa a na nangi saidnjrsiqqa aqa osiqqa minjrej, “Qotei na odbimqa bunuqna e nungoq olo bqai.” Degsi minjrsiqqa a qobun gogetosiq aiyej. A na Prisila Akwila wo nangi Efesus qureq di uratnjrsiq aiyej.

²² Pol a aisiqa Sisaria qureq di tiryosiqqa qobun uratosiqqa singa na walwelosi aisiq Jerusalem di brantej. Brantosiqqa Yesus aqa tamo ungasari nangi itnjrsiqqa koba na soqneb. Osiqa nangi olo uratnjrsiqqa walwelosiq Antiok qureq gilej.

²³ Gilsiq Antiok dia bati gargekoba yala sosisqa dena walwelosiq Galesia sawa ti Frigia sawa ti dia laqnej. Laqnsiqqa nango qure kalilq di brantoqnsiqqa tamo ungasari Yesus dauryoqneb qaji nangi koroinjroqnsiqqa Qotei aqa anjam na singilatnjroqnej.

Apolos a Efesus qureq di Qotei aqa anjam plaltoqnej

²⁴ Onaqa bati bei Juda tamo bei aqa ñam Apolos a Efesus qureq bosiq dia wauoqnej. Aqa qure utru Aleksandria. A Qotei aqa anjam maro tamo. A Qotei aqa anjam tulan qaliedamu. Deqa a na Qotei aqa anjam kalil nengrenq di so qaji di geregere plaltoqnej.

²⁵ Tamo qudei na nami Tamo Koba aqa gam Apolos osoryeb deqa a singila na Yesus aqa anjam plaltoqnej. A Jon yansnjro qaji aqa wau qa segi qalieej.

²⁶ Deqa bati bei a Juda nango Qotei tal miligiq di singila na anjam palonteqnaqa Prisila Akwila wo nangi aqa anjam qusibqa a osib qalaq gilsibqa Qotei aqa gam bole geregere osoryonab a poiyej.

²⁷ Onaqa bunuqna Apolos a marej, “E Akaia sawaq gilqai.” A degsi marnaqa Yesus aqa tamo ungasari Efesus qureq di soqneb qaji nangi na odyosib minjeb, “Di kere. Ni gilime.” Degsib minjsibqa anjam bei nengrenyosib Apolos yonab a na osi gilsiqqa Yesus aqa tamo ungasari Akaia sawaq di soqneb qaji nangi enjrej. Endegsib nengrenyeb, “O gago was ningi quiy. Apolos a nungoq bqo. Deqa ningi a osib geregereiyiy.” Ariya Apolos a Akaia sawaq di sosisqa a na tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nangi Qotei aqa anjam minjreqnaqa anjam dena nangi singilatnjroqnej. Qotei a nami nangi elenqa marsiq deqa nangi qa are boleiyey. Gam dena nangi Yesus qa nango areqalo singilateb.

²⁸ Apolos a tamo ungasari nango namdamuq di Juda nango anjam singila na gotranjoqnej. A Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji dena nangi endegsi osornjrej, Yesus a bole Kristus.

19

Pol a Efesus qureq di Qotei aqa anjam palontoqnej

¹⁻² Apolos a Korin di sonaqa Pol a Esia sawa yamban nango qure qureq di walweloqnej. A walwelosi aisiq Efesus qureq di brantosiqa tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nanqi sonab itnjrsiqa endegsi nenemnjrej, “Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatosib bati deqa ningi Mondor Bole eb e?” Onaqa nanqi na saideb, “Eo. Mondor Bole unu kiyo sai kiyo di iga nami quosaioqnem.” ³ Onaqa Pol na olo nenemnjrej, “Ningi anjam kiye qusib yanso eb?” Onaqa nanqi na minjeb, “Jon yansnjro qaji aqa anjam segi iga qusim dena yanso em.”

⁴ Onaqa Pol na olo minjrej, “Jon na tamo ungasari nanqi endegsi minjroqnej, ‘Ningi are buliyibqa e na yansngwai.’ Osiqa minjroqnej, ‘Ningi tamo ijo qoreq na bqas qaji a qa nungo areqalo singilatiy.’ Tamo Jon aqa qoreq na bqajqa maroqnej qaji agi Yesus.”

⁵ Onaqa nanqi Pol aqa anjam di qusib poinjrnaqa Tamo Koba Yesus aqa ñam na yanso eb.

⁶ Yanso onabqa Pol a nango gateq di aqa ban atnaqa Mondor Bole nangoq aisiq men bulyetnjrnaqa bati qujai deqa nanqi qure utru segi segi nango anjam marelenjoqneb. Osib nanqi Qotei aqa medabu osib anjam palontoqneb.

⁷ Bati deqa tamo 12 nanqi Mondor eb.

⁸ Pol a bai qalub Efesus dia Juda nango Qotei tal miligiq giloqnsiqa Qotei aqa anjam minjroqnej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nanqi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di aqa utru Juda nanqi geregere poinjrqaqqa deqa Pol a singila na minjroqnej.

⁹ Degyeqnaqa Juda qudei nanqi Pol aqa anjam di qusibqa nanqi a qa ugeosib aqa anjam dauryqa urateb. Osib ñambile gaigai sqajqa gam Yesus na babtej qaji di misilinyosib tamo ungasari nanqi endegsib minjroqneb, “Yesus aqa gam di uge.” Deqa Pol a nanqi uratnjrsiqa tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateb qaji nanqi segi joqsiqa tamo bei aqa ñam Tiranus aqa skul kobaq gileb. Gilsib dia Pol a bati gaigai Qotei aqa anjam plaltoqnej.

¹⁰ Pol a wausau aiyel degyoqnej. Deqa tamo ungasari kalil Esia sawaq di soqneb qaji Juda ti Grik ti nanqi Tamo Koba aqa anjam quoqneb.

Skeva aqa njiri 7 nanqi mondor uge nanqi winjrqaqqa wauoqneb

¹¹ Qotei a Pol aqa ban na manwa gargekoba babtoqnej.

¹² Deqa tamo qudei na nango gara ñengi oqnsib Pol aqa jejamuq di betertoqnsib gara di olo osi giloqnsib tamo mainjro qaji nango jejamuq di ateqnab nango ma saioqnej. Tamo mondor uge ti so qaji nango jejamuq di dego gara ñengi ateqnab mondor uge nanqi jaraiyoqneb.

¹³ Juda tamo qudei nanqi dego sawa sawaq di walweloqnsibqa mondor uge nanqi winjrib jaraiqajqa wauoqneb. Nanqi silali oqajqa deqa marsib wau di yoqneb. Onaqa bati bei nanqi qudei Tamo Koba Yesus aqa ñam na mondor uge bei wiyqa osib mondor uge endegsib minjeb, “Iga Yesus agi Pol a deqa anjam palonteqnu qaji aqa ñam na ni mermonum, ni tamo di uratosim ulan.”

¹⁴ Juda nango atra tamo koba Skeva aqa njiri 7 nanqi kumbra di degyeb.

¹⁵ Degyonabqa mondor uge na nanqi kamba minjrej, “E Yesus qalie. E Pol dego qalie. Ariya ningi tal qabe?”

¹⁶ Onaqa tamo mondor uge ti so qaji a singila na prugosiq nango qawarq di awoosiq nanqi ñumougetnjrsiq jejamu niñaqyetnjrej. Osiqa nango gara bumbranjetnjrnaqa nanqi tal uratosib yosi jaraiyeb.

¹⁷ Onaqa tamo ungasari kalil Juda ti Grik ti Efesus qureq di soqneb qaji nanqi kumbra deqa qusibqa ulageteb. Osib nanqi Tamo Koba Yesus aqa ñam tulan soqtoqneb.

¹⁸ Bati deqa tamo ungasari gargekoba nanği Yesus qa nanço areqalo singilatoqneb. Deqa nanği boqnsib nanço kumbra uge uge nami yoqneb qaji di tamo kalil nanço nıamdamuq di ubtoqneb.

¹⁹ Tamo ungasari gargekoba quńam qaloqneb qaji nanği dego boqnsib nanço quńam qalo qaji buk kalil koroıyoqnsibqa tamo ungasari nanço ulatamuq di koıtelenoqneb. Buk di nami silali na awaiyo qaji. Awai sisiyeb 50,000 kına.

²⁰ Nanği kumbra degyeb deqa Tamo Koba aqa anjam tulan kobaoqnsıqa sawa sawaq gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nanği quoqneb.

Efesus nanği Pol qa minjın oqetnjrnaqa murqumyoqneb

²¹ Efesus qureq di Pol a Qotei aqa wau yoqnsiq koboonaqa Qotei aqa Mondor na Pol areqalo yonaqa a endegsi marej, “E Masedonia sawa ti Akaia sawa ti dia walweloqnsıyqa dena aısıy Jerusalem di brantqai.” Osiqa marej, “Di koboamqa e Jerusalem uratosiy gılsiy Rom qure dego unqai.”

²² Pol a degsi marsıqa tamo aiyel a koba na wauo qaji Timoti Erastus wo nanği qarınjırnaqa namoosib Masedonia sawaq gileb. Pol a segi Esia sawaq di soqnej. A bunuqna Masedonia sawaq gilqa marsıqa nanği aiyel namoqna qarınjırnaq gileb.

²³ Bati deqa Efesus dia tamo qudei nanği nıambile gaigai sqajqa gam Yesus na babtej qaji deqa njırınkobaoqneb.

²⁴ Nanço njırın aqa utru agiende. Tamo bei aqa nıam Demetrius a silva oqnsiq dena ınđi ınđi gereıyoqnej. A na gısan qotei bei aqa nıam Artemis aqa atra tal sigitoqnsıqa atra tal sulum kılılala silva na gereıyoqnej. Gereıyeqnaqa tamo ungasari nanği awaiyeqınabqa tamo qudei a koba na wauo qaji nanği a ti dena silali koba oqneb.

²⁵ Bati bei Demetrius a na aqa wau qujai nanği ti tamo qudei wau deqaji yoqneb qaji nanği ti koroınjrısqı endegsi minjrej, “Nıngi quıy. Gago wau endena ıga silali koba eqnum.

²⁶ Ariya Pol a gago wau endi ugeteqnu. Agi a gam endena ugeteqnu. A na tamo ungasari gargekoba nanço are tıgeltetnjroqnsıqa minjreqnu, ‘Tamo nanği ban na qotei gereıyo qaji di qotei bolesai. Di gısan qotei.’ Yeqnaqa nanği aqa anjam di dauryoqnsib qotei Artemis qoreıyoqnsib Artemis aqa atra tal sulum dego awaiyqa urateqnub. Pol aqa kumbra di nıngi uneqnub. Aqa anjam dego nıngi queqnub. Aqa kumbra di a Efesus endia segi yosai. Esia sawa keretoqnsıqa dia dego a kumbra di yeqnu.

²⁷ Pol aqa kumbra dena gago silali wau endi ulonqas. Di segi sai. Gago qotei koba Artemis aqa atra tal aqa nıam dego ugeqas. Amqa tamo ungasari kalil nanği Artemis aqa nıam soqtqa uratqab. Nıngi qalıe, Esia sawaq endi tamo ungasari nanği Artemis aqa nıam soqtoqnsibqa a qa loueqnub. Sawa sawa kalılq di dego tamo ungasari nanği Artemis aqa nıam soqteqnub. Pol aqa anjam mareqnu qaji dena Artemis aqa nıam koba di torei ulontqas.”

²⁸ Onaqa sulum gereıyo tamo nanği anjam di qusib minjın ani oqetnjırnaqa tulan murqumyoqnsib maroqneb, “Efesus gago qotei Artemis a qotei kobaquja.”

²⁹ Nanği degsib murqumyeqınabqa tamo ungasari kalil Efesus di soqneb qaji nanği qusibqa nanği dego murqumyoqneb. Osib Masedonia tamo aiyel Pol dauryosib beb qaji agi Gaius Aristarkus wo nanği ojeb. Ojsib nanği aiyel gırınjrısb qure deqa gate kokba nanço ulatamuq di tıgeltnjırqa marsib gurgurosib koro sawaq joqsib gileb.

³⁰ Onaqa Pol a deqa qusıqa tamo ungasari nanço are latetnjırqa marsıqa nanço ambleq aiqa laqnaqa tamo ungasari Yesus dauryeb qaji nanği na saidyeb.

³¹ Rom tamo kokba qudei Esia sawa taqatoqneb qaji nanği Pol qalıeeb deqa nanği dego anjam qarınjosib minjeb, “Ni koro sawa milıgiq gılaim.”

³² Tamo ungasari tulan gargekoba nanği koro sawaq di koroosib murqumyoqneb. Utru kiye qa nanği bosib koroeb di nanği qalıesai. Utru bei bei qa maroqnsibqa lanja lanja murqumyoqneb.

³³ Onaqa Juda qudei nanği na tamo unğasari nanço are latetnjrqa marsib Juda tamo bei aqa ñam Aleksander osib koro sawa ambleq di atnabqa tamo unğasari nanği a unsib mareb, “Tamo di aqa une qa kiyo iga bosim koroonum?” Onaqa Aleksander a tamo unğasari nanği anjam bei minjrqa osiq tigelej. Tigelosiq nanği kiriqa osiq aqa ban soqtej.

³⁴ Ban soqtonaqa nanği kiriosai. Nanği poinjrej, Aleksander a Juda tamo. Deqa nanği kalil olo murqumyoqnsib maroqneb, “Efesus gago qotei Artemis a qotei kobaquja.” Nanği anjam qujai di tulan wainoqnsib sokobaiyeb.

³⁵ Onaqa Efesus nanço gate bei a kamba tamo unğasari nanği anjam minjrqa osiq tigelej. Tigelosiq nanği kiriqa osiq aqa ban soqtonaqa nanği kirieleñonabqa minjrej, “O Efesus tamo unğasari nıngi quiy. Efesus endia nıngi na qotei koba Artemis aqa atra tal taqateqnub. Artemis aqa sulum nami lan goge na ulonosi mandamq aiyej qaji di dego nıngi na taqateqnub. Tamo unğasari kalil nanği di qalie.

³⁶ Deqa tamo bei na anjam di gotranıyqa keresai. O ijo was, nıngi grosib une bei yaib deqa nıngi mati lawo na sosib geregere are qaliy.

³⁷ Tamo aiyel Gaius Aristarkus wo nanği une saiqoji. Nıngi na nanği lanja joqsib bonub. Nanği gago atra talq dena nıngi bei bajınosai. Nanği gago qotei Artemis aqa ñam misilinyosai dego.

³⁸ Deqa Demitrius aqa wau qujai nanği ti tamo qudei qa anjam bei soqnımqa joqsib Rom gate kokba nanço ulatamuq di tigeltnjrsib anjam marqab.

³⁹ Nıngi dego tamo qudei qa anjam bei soqnımqa bati atıbqa Rom gate kokba nanği koroosib nunço anjam gereiyqab.

⁴⁰ Bini iga lanja nırın tigeltunum utru saiqoji. Deqa Rom gate kokba nanği bosib koro endeqa utru nenemgıbqa iga na kamba anjam bei minjrqa keresaiıgo uge.”

⁴¹ Tamo gate dena tamo unğasari nanği anjam degsi minjrsıqa nanği winjrnaq jaraiyeb.

20

Pol a Masedonia sawa ti Grik sawa ti dia walweloqnej

¹ Onaqa tamo unğasari nanço murqumyo koboonaqa Pol na Kristen nanği metnjrnaqa aqa areq di koroonabqa nanği sıngilatnjrej. Osiqa nanği uratnjrsıqa Masedonia sawaq gılej.

² Gılsiq sawa dia walweloqnsıqa Kristen nanği itnjroqnsıqa Qotei aqa anjam gargəkoba minjroqnej. Minjreqnaqa aqa anjam dena nanği sıngilatnjroqnej. Onaqa a sumsıq Grik nanço sawaq di brantej.

³ Brantosıqa sawa dia bai qalub sosiqa dena qobun na Siria sawaq aiqa laqnaqa Juda tamo qudei na Pol qalsib moiyotqa mareqnab qusiqa endegsi are qalej, “E olo puluosıy sınga na Masedonia sawaq oqsıy dena Siria sawaq aiqai.”

⁴⁻⁵ A degsi are qalsıqa tigelosiq Masedonia sawaq oqwa osıqa tamo qudei nanği joqsıqa koba na oqeb. Tamo di nanço ñam agi marqai. Bei Sopater. A Pirus aqa niri. A Beria qure qaji. Tesalonaika tamo aiyel Aristarkus Sekundus wo. Bei Gaius. A Derbe qure qaji. Bei Timoti. Esia tamo aiyel Tikikus Trofımas wo. Tamo kalil nanği di Pol ombla Masedonia sawaq oqsib dia iga Pol koba na uratgosib namo aisib Troas qureq di branteb. Brantosib dia iga qa tarınoqneb.

⁶ Onaqa Juda nanço bem tiyosai qaji uyqa bati koboonaqa iga Filipai qureq di qobun bei gogetosim qobun na aisim bati 5 koboonaqa Troas qureq di tiryem. Tiryosim dia tamo nanği iga qa tarınoqneb qaji nanği itnjrsımqa bati 7 nanği koba na soqnem.

Yutikus a ulonosi moinaqa Pol na olo tigeltej

⁷ Onaqa Juda nanço yori bati koboonaqa nebeonaq qolo iga Kristen nanği koroinjrsımqa nanği koba na bem gentosim uyoqnem. Bem uyeqnamqa Pol na Qotei aqa anjam

minjroqnej. A anjam olekoba mareqnaq qolo jigeej. Di kiyaaq? Nebeamqa a nangi uratnjrsim aiqas.

⁸ Nangi koroesonabqa warum goge dia wanjäl gargekoba pumblonjoqneb.

⁹ Angro wala bei aqa ñam Yutikus a siranme kiñala dadanj gogeqsi aqa areq di awesoqnej. Onaqa Pol a anjam tulan olekoba mareqnaqa Yutikus a urnamyonaqa tibiboqnej. Osiq qambumtosiqa warum goge dena ulonosiqa mandamq aiyej. Onaqa nangi kalil mandamq aisib Yutikus osib soqteb a moiyej.

¹⁰ Pol a dego mandamq aisiqa angro wala di soqonjeje. Soqonjonaqa a olo ñambile ej. Deqa Pol na tamo ungasari kalil nangi minjrej, “Ningi are gulbeingaiq. A ñambile unu.”

¹¹ Pol a nangi degsi minjrsiqa olo warum gogeq oqsiq dia bem gingenjonaqa nangi uyeb. Uynabqa Pol na olo anjam olekoba nangi minjreqnaqa nebeej. Nebeonaqa Pol a nangi uratnjrsiqa aiqa osiqa endegsi minjrej, “O ijo was ningi quiy. E aiyeqnum. Deqa ningi bole soqniy.”

¹² Angro wala di a ñambile soqnej deqa aqa was nangi tulan areboleboleinjnaqa a osib nangi talq gileb.

Pol a Troas qure uratosiqa Miletus qureq aiyej

¹³ Ariya iga na Pol uratosim namoosim qobun bei gogetosim aisim Asos qureq di tiryem. Di kiyaaq? Pol a nami iga endegsi mergej, “Ningi namooiy. E bunuqna singa na walwelosiy aisiy Asos qureq di ningi itngwai. Osiy dena ningi koba na qobun gogetosim aiqom.” Pol a iga degsi mergej deqa iga namo qobun na aisim Asos qureq di tiryosim Pol qa tarinjoqnem.

¹⁴ Bunuqna Pol a Asos qureq bosiq dia iga itgonaqa iga koba na qobun gogetosim aisim Mitilini qureq di tiryem.

¹⁵ Nebeonaqa iga dena qobun na aisim Kios nui qalaq di tigelosim ñerenem. Olo nebeonaqa iga qobun na aisim Samos nui qalaq di tigelosim ñeiem. Olo nebeonaqa iga aisim Miletus qureq di tiryem.

¹⁶ Pol na iga endegsi mergej, “Iga Efesus qure bunyosim urur Jerusalem aiqom. Aisim di soqnimqa Juda nangi ingi meli bunuj otero bati ñam Pentikos di brantim unqom. E Esia sawaq endi bati olekoba sqasai.” Pol na iga degsi mergej.

Pol a Efesus nangi Kristen gate nangi anjam minjrej

¹⁷⁻¹⁹ Iga Miletus qureq di tiryonamqa Pol na tamo qudei nangi qarinnjrnaga nangi singa na gilsib Efesus di brantosib Kristen gate nangi endegsi minjreb, “Ningi Miletus qureq aisib dia Pol itosib aqa areq di koroabqa a na ningi anjam bei mernjwas.” Onaqa Kristen gate nangi tigelosib Miletus qureq aisib dia Pol itosib aqa areq di koroonabqa a na nangi anjam endegsi minjrej,

“O Kristen gate ningi quiy. E Esia sawaq di branto ñasiti e nunjoq bosim ningi koba na soqnem. Sosimqa e bati gaigai Tamo Koba aqa anjam ningi mernjoqnem. E ijo segi ñam soqtqajqa are qalosaijoqnem. Ijo kumbra di ningi qalie. E ningi koba na sosimqa gulbe gargekoba itoqnsim akamoqnem. Bati gargekoba Juda nangi na e lubsib moiyoqbqa mareqnab dena e are gulbekobaiboqnej.

²⁰ Ningi qalie, e bati gaigai nunjo koro sawaq di, nunjo segi segi talq di are singilatetngwajqa anjam mernjoqnem. E anjam deqaji ningi mernjwas quratosaijoqnem.

²¹ E bati gaigai Juda tamo ti Grik tamo ti nangi singila na endegsi minjroqnem, ‘Ningi are buljosib Qotei aqaq bosib gago Tamo Koba Yesus qa nunjo areqalo singilatiy.’ E degsi minjroqnem.

²² Deqa ningi quiy. Qotei aqa Mondor na ijo are tigeltetbej deqa e Jerusalem aiyeqnum. Dia kumbra kiye ijoq di brantqas di e qaliesai.

²³ E qure qureq di laqnamqa Mondor Bole na e endegsi merbeqnu, ‘Ni Jerusalem dia tonto talq aisim gulbe koba oqam.’ Deqa e qalieonum, kumbra di ijoq bqas.

²⁴ “Di unġum. E ijo segi jejamu qa are qalosai eqnum. Wau kalil Tamo Koba Yesus na ebej qaji di e yosiy kobotqajqa are qaleqnum. Wau di endegsi unu. E singila na Yesus aqa anjam bole tamo unġasari nanġi minjre minjre laqnqai. Yesus aqa anjam bole di aqa damu agiende. Qotei a tamo unġasari nanġi qa are boleiyeqnu.

²⁵ “Deqa ninġi quiy. E nami nunġo ambleq di sosimqa anjam endegsi palontognem, ‘Qotei na aqa segi tamo unġasari nanġi taqatnjrsim nanġo Mandor Koba sqas.’ Ariya bini e qalieonum, e ninġi uratnġitqa ninġi ijo ulatamu olo unqasai.

²⁶⁻²⁷ Bati e nunġo ambleq di sosimqa e Qotei aqa areqalo kalil ubtosim ninġi mernġekritem. E wau di uratosaiognem. Deqa tamo bei a nunġo ambleq di padalqas di ijo une na sai.

²⁸ O Kristen gate, ninġi nunġo segi segi so gegerere taqatosib Qotei aqa tamo unġasari nanġi dego gegerere taqatnjroqniy. Qotei aqa tamo unġasari nanġi di kaja du du bul. Qotei na aqa Niri Yesus Kristus aqa len aiyej qaji dena nanġi awainjrej. Deqa ninġi nanġo gate bole sosibqa nanġi gegerere taqatnjroqniy. Wau di Mondor Bole na ninġi enġej.

²⁹ E qalie, e ninġi uratnġitqa gisan anjam maro tamo qudei nanġi nunġo ambleq aisib Qotei aqa tamo unġasari nanġi ugeugeinjroqnqab. Baun juwan na kaja nanġi ugeugeinjreknub dego kere.

³⁰ Nunġo ambleq dena dego tamo qudei nanġi tigelosib Qotei aqa anjam bole olo bubulyoqnsibqa gisan anjam maroqnqab. Nanġi degyqab. Di kiyaaqa? Tamo unġasari Yesus dauryeqnub qaji nanġi qusibqa Qotei aqa anjam bole ulontosib olo gisan tamo nanġi di daurnjrqaajqa deqa.

³¹ Deqa ninġi gegerere nam atoqniy. Osib ijo anjam e bati gaigai ninġi mernġoqnm qaji deqa are qaloqniy. Agi wausau qalub e ninġi koba na sosimqa qolo ti qanam ti Qotei aqa anjam ninġi mernġoqnsim akamoqnm. E wau di uratosaiognem. Ninġi ijo anjam deqa gegerere are qaloqniy.

³² “Bini e ninġi Qotei aqa banq di atitqa a na ninġi gegerere taqatnġwas. Qotei a ninġi qa are boleiyej anjam di ninġi singila na ojesoqnibqa anjam dena ninġi singilatnġwas. Amqa ingi bole bole Qotei a nami aqa segi tamo unġasari nanġi enjrqa marej qaji di ninġi oqab.

³³ “E silali qa ti gara qa ti tamo bei njilyosaiognem.

³⁴ Ninġi qalie, e ingi bei qa truquoqnsimqa e segi wauoqnsim ijo ingi awaiyoqnm. Osim tamo nanġi e koba na soqnm qaji nanġi dego ingi anainjroqnm.

³⁵ Kumbra kalil e nunġo ambleq di yoqnm qaji di ninġi segi unoqneb. Kumbra di ninġi dauryosib yoqniy. Kumbra agiende. Ninġi waukobaoqnsibqa tamo unġasari singila saiqoji unub qaji nanġi aqaryainjroqniy. Ninġi Tamo Koba Yesus aqa anjam nami marej qaji deqa are qaloqnsib deġsib wauoqniy. Agi Yesus a segi nami endegsi marej, ‘Tamo bei na tamo bei ingi yqas di tamo ingi oqas qaji a areboleboleiyqas. Ariya tamo dena ingi yqas qaji a olo tulan areboleboleiyqas.’ ”

³⁶ Pol na Efesus Kristen gate nanġi anjam deġsi minjrseq koboonaqa singa pulutosiqa nanġi koba na Qotei pailieb.

³⁷ Pailyo koboonaqa gate nanġi akamkobaoqnsib Pol soqonyosib kundoqyoqneb.

³⁸ Pol na minjrej, “Ninġi ijo ulatamu olo unqasai.” Aqa anjam deqa nanġi are tulan gulbeinjrej. Onaqa nanġi na iga suweigonab iga alile aisim nanġi uratnjrsim qobun gogetosim aiyem.

21

Pol a qobun na Jerusalem aiyeqnej

¹ Iga qobun na aisim Kos nui bunyosim nebeonaqa Rodes nuiq di tiryonam olo nebeej. Nebeonaqa iga Rodes nui uratosim aisim Patara qureq di tiryem.

² Dia qobun bei Fonisia sawaq aiqa laqnaqa iga qobun di gogetosim aiyem.

³ Iga qobun na aisim Saiprus nui jojomysim ban qonanq waiyosim bunyosim aiyem. Aisim Siria sawa bunyosim Tair qureq di tiryem. Tiryonamqa tamo qobunq di wauo qaji nangi na ingi ingi kalil wangarosib mandamq di atelenjeb.

⁴ Qure dia iga Yesus aqa tamo ungasari nangi itnjrsimqa bati 7 nangi koba na soqnem. Sonamqa Qotei aqa Mondor na anjam ubtosiqa nangi endegsi minjrej, “Pol a Jerusalem dia gulbe koba itqas.” Degsi minjrnaq qusibqa Pol wainyoqneb, “Ni Jerusalem aiyaim.” Onaqa Pol na kamba minjroqnej, “Sai. E Jerusalem aiqai.”

⁵ Onaqa bati 7 koboonaqa iga Pol koba na qure di uratosim qobun gogetqa marsim alile aiyem. Yesus aqa tamo kalil nango unja ti angro ti nangi na iga suweigisib alile aisim dia iga koba na singa pulutosim Qotei pailyem.

⁶ Pailyo koboonaqa iga nangi ban ojsimqa minjrem, “Ningi bole soqniy.” Onaqa nangi na iga mergeb, “Ningi aiyiy.” Degsib mergonab iga qobun gogetonamqa nangi olo puluosib nangi qureq gileb.

Qotei aqa medabu o qaji tamo Agabus a anjam bei Pol minjej

⁷ Ariya iga qobun na Tair qure uratosim aisim Tolemes qureq di tiryem. Tiryosim dia Yesus aqa tamo ungasari nangi itnjrsimqa bati qujai nangi koba na soqnem.

⁸ Nebeonaqa iga Tolemes qure uratosim walwelosi aisim Sisaria qureq di brantem. Brantosim Yesus aqa anjam maro tamo Filip aqa tal gogetosimqa a ombla soqnem. Nami Jerusalem dia tamo 7 nangi ingi jeiyo wau enjreb deqaji bei agi Filip.

⁹ Filip aqa angro sebin qolqe nangi a ombla soqneb. Nangi Qotei aqa medabu o qaji unja.

¹⁰ Bati qudei iga Sisaria qureq di sonamqa Qotei aqa medabu o qaji tamo Agabus a Judia sawaq dena walwelosiq gagoq bej.

¹¹ Bosiq Pol aqa alalag yayosiqa qombilgej. Qombil aqa utru agiende. Agabus na Pol aqa alalag osiq aqa segi ban ti singa ti alalag dena qosej. Osiqa mergej, “Mondor Bole na e endegsi merbqo, ‘Jerusalem dia Juda nangi na tamo alalag endi tigeqnu qaji aqa singa ti ban ti endegsib qosqab. Qosisib a osi gilsib tamo Juda sai nango banq di atibqa nangi na a ugeugeiyqab.’”

¹² Onaqa iga Agabus aqa anjam di qusimqa tamo ungasari qudei qure dia soqneb qaji nangi iga ti Pol minjoqnem, “Ni Jerusalem aiyaim.”

¹³ Onaqa Pol na iga mergej, “Ningi kiyaga akamoqnsib are gulbetetbeqnub? E Tamo Koba Yesus aqa ñam qa tonto talq di waibqab di kere. Aqa ñam qa e lubib moiqa di kere. E gulbe di uratqasai. E itqai.”

¹⁴ Pol a degsi gago anjam quqwa uratosiq mergonaqa iga na olo saidyosai. Iga marem, “Ungum. Pol a Tamo Koba aqa areqalo dauryosim Jerusalem aiyem.”

Pol a Jerusalem di brantej

¹⁵ Bati qudei koboonaqa iga Jerusalem aiqa marsimqa gago ingi ingi kalil gereiyosim tigelosim aiyem.

¹⁶ Aiqa yeqnam Sisaria tamo qudei Yesus dauryoqneb qaji nangi na iga suweigisib koba na aisim Jerusalem di brantem. Brantosim nangi na iga tamo bei aqa ñam Nason aqa talq di uratgeb. Deqa iga Nason ombla aqa talq di soqnem. Nason a nami koba Yesus dauryoqnsiq soqnej. Aqa qure utru Saiprus.

¹⁷ Iga Jerusalem di brantonamqa Yesus aqa tamo ungasari dia soqneb qaji nangi na iga nugsibqa tulan areboleboleinjrnaqa iga osib geregeregeb.

¹⁸⁻¹⁹ Nebeonaqa iga Pol dauryosim Jems unqajqa gilem. Gilsim Kristen gate kalil nangi Jems koba na koroesonabqa Pol a nangi kaiyeinjrej. Osiqa wau kalil Qotei a Pol aqa ban na sawa bei beiq di tamo ungasari nango ambleq di yoqnej qaji deqa nangi sainjrej.

Kristen gate nangi na Pol minjeb, “Ni atra tal miligiq gile”

²⁰ Onaqa Kristen gate nanngi Pol aqa anjam di qusibqa tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqneb. Osib Pol minjeb, “O gago was Pol, ni qalie, Juda tulan gargekoba nanngi Yesus qa nango areqalo singilateqnub. Nanngi Moses aqa dal anjam dauryqajqa dego singilaeqnub.

²¹ Deqa tamo qudei na Juda nanngi endegsib minjreqnub, ‘Pol na Juda tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nanngi Moses aqa dal anjam dauryqa saidnjreqnu. Osika nanngi endegsi minjreqnu, “Nunjo angro nanngi mulun breinjraib. Kumbra kalil Moses a nami ningi dauryqa merngej qaji di uratiy.” ’ O Pol, tamo qudei na Juda nanngi degsib minjreqnub.

²² Juda nanngi quqwab, ni Jerusalem bonum. Deqa iga kiyerqom?

²³ Od, iga qalieonum. Iga ni endegsi mermim ni degye. Gago ambleq endi Juda tamo qolqe unub. Nanngi nami gago Juda kumbra dauryosib Qotei pailyqa osib nango gate banga ti me jungum ti urateb unub.

²⁴ Deqa ni nanngi joqsim atra tal miligiq gilsim une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di nanngi koba na dauryosib yiy. Osim wagme awaiyetnjrimqa nanngi na Qotei atraiyosib nango gate banga ti me jungum ti joqwab. Ni degyimqa Juda tamo kalil nanngi ino kumbra di unsib endegsib qalieqab, ‘Bole, Pol a dego Moses aqa dal anjam dauryo qaji tamo. Anjam nanngi a qa mareqnub qaji di bolesai.’

²⁵ Ariya Pol, ni qalie, iga nami anjam bei nengrenyosim sawa bei bei qaji nangoq qarinyem. Nanngi di Yesus qa nango areqalo singilateb qaji. Iga anjam endegsim qarinyem, ‘Ningi gisan qotei atrainjro qaji ingi bei uyoqnaib. Wagme len ti uyoqnaib. Wagme sil na kakro tontnjrnab moreneb qaji di uyoqnaib. Sambala kumbra dego yoqnaib.’ Iga nami anjam degsim qosisim nengrenyosim nangoq qarinyem.”

²⁶ Onaqa Pol na tamo qolqe nanngi di joqsiqa nebeonaqa atra tal miligiq gilsiq une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di nanngi koba na dauryosib yeb. Osika atra tamo nanngi minjrej, “Une kobotqajqa bati koboamqa iga gago segi segi wagme osim Qotei atraiyqom.”

Juda tamo qudei nanngi atra tal miligiq di Pol ojob

²⁷⁻²⁸ Une kobotqajqa bati 7 di koboqa laqnaqa Juda tamo qudei Esia sawaq dena beleneb qaji nanngi Pol a atra tal miligiq di sonaq unsibqa a ojob. Ojsib lelenjoqnsib tamo ungasari kalil nango areqalo ugetetnjrqqa marsibqa Pol aqa jejamuq di une qamsib minjreb, “O Israel tamo ungasari, ningi kalil bosib iga aqaryaigiy. Pol a sawa sawa kalilq di iga Juda qa ti Moses aqa dal anjam qa ti atra tal qa ti misilin anjam mareqnaqa tamo ungasari kalil nanngi queqnub. Di segi sai. A dego Grik tamo qudei nanngi joqoqnsiqa koba na atra tal miligiq gileqnub. Aqa kumbra dena a na Qotei aqa atra tal ugeteqnu.”

²⁹ Nanngi degsib mareb. Di kiyaga? Nami Efesus tamo bei aqa ñam Trofimius a Pol ombla Jerusalem dia laqnaabqa unjrsib are qaleb, “Pol a tamo di osika atra tal miligiq gilej.”

³⁰ Onaqa tamo ungasari kalil Jerusalem di soqneb qaji nanngi anjam di qusibqa minjin oqetnjrnaqa gurgur ti koroosib Pol ojob. Ojsib girinyosib atra tal oqeq atsib atra tal aqa siranme kalil kabuteleneb.

Rom qaja tamo nanngi bosib Pol olo eb

³¹ Onaqa nanngi Pol moiyoqqa marsibqa ban na qaloqneb. Qaleqnabqa Rom qaja tamo nango gate koba a anjam endegsi quej, “Jerusalem endia tamo ungasari kalil nanngi minjin ani oqetnjreqnu.”

³² A degsi qusiqa aqa qaja tamo qudei nango gate nanngi ti joqsiqa gurgurosib tamo ungasari nango ambleq ainabqa unjrsibqa Pol qalqa urateb.

³³ Onaqa qaja tamo nango gate koba a bosika Pol ojsika aqa qaja tamo nanngi minjrej, “Sil singila kokba aiyel osi bosib a tontiy.” Onaqa nanngi bosib Pol tontonabqa qaja tamo

nanngo gate koba a na tamo ungasari kalil nanngi endegsi nenemnjrej, “Tamo endi yai? A une kiye yqo deqa ninngi a qaloqnab?”

³⁴ A nanngi degsi nenemnjrnaqa nanngi olo lelenkobaoqnsib anjam utru segi segi marelenjoqneb. Qudei nanngi anjam bei maroqneb. Qudei nanngi anjam bei maroqneb. Nanngi degsib marelenjoqnsib ariya nanngi Pol aqa une geregere ubtosib marqa keresai. Deqa qaja tamo nanngo gate koba a na aqa qaja tamo nanngi minjrnaqa nanngi Pol osib nanngo njeio talq osi gileb.

³⁵⁻³⁶ Osi giloqnsib nanngo njeio tal jojomyeqnaabqa tamo ungasari kalil nanngi minjin ani oqetnjrnaqa nanngi daurnjroqnsib murqumyoqnsib maroqneb, “Ninngi na Pol qalsib moiyyotiy.” Nanngi degsib maroqneb deqa qaja tamo nanngi na Pol soqtosib nanngo qawarq di atsib osi giloqneb.

Pol a tigelosiqqa Yesus aqa anjam palontej

³⁷ Nanngi Pol osi giloqnsib nanngo njeio tal gogeq di atqa laqnabqa Pol a Grik anjam na qaja tamo nanngo gate koba endegsi nenemyej, “E ni anjam bei mermqa kere e?” Onaqa minnej, “Ni Grik anjam qalie e?”

³⁸ E endegsi are qalonum. Ni Isip tamo bei nami Rom ti qotqa marsiqqa tigelosiq qaja tamo 4,000 joqsiqa wadau sawaq di laqnej qaji agi ni edegonum.”

³⁹ Onaqa Pol na minnej, “E tamo di sai. E Juda tamo. Ijo qure utru Tarsus. Tarsus a qure kobaquja. A Silisia sawaq di unu. Deqa ni mare. E na tamo ungasari kalil endi anjam bei minjrqa kere e?”

⁴⁰ Onaqa qaja tamo nanngo gate koba a na Pol odyonaqa tetaq di tigelosiqqa aqa ban soqtonaqa tamo ungasari kalil nanngi kiri kirionabqa Hibru anjam na endegsi minjrej,

22

¹ “O ijo was ti ijo abu ti e kamba anjam bei merngit quiy.”

² Pol a Hibru anjam na nanngi degsi minjrnaqa nanngi torei kiri kiriosib sonab olo endegsi minjrej,

³ “E Juda tamo. Ijo qure utru Tarsus. Tarsus a Silisia sawaq di unu. E dia nambabonam ijo ai abu nanngi na e Jerusalem osi bonabqa e endia tamo kobaqujaem. Kobaqujaosimqa Gamaliel aqa skul kobaq di soqnem. Sonamqa Gamaliel na gago moma nanngo dal anjam geregere plaltosiq osorboqnej. Deqa e Qotei aqa kumbra dauryqajqa tulan singilaoqnem. Agi bini ninngi Qotei aqa kumbra dauryqajqa singilaeqnub dego kere.

⁴ E na tamo ungasari Yesus aqa gam dauryoqneb qaji nanngi moiyyotnjrqa maroqnsim nanngi tulan ugeugeinjroqnsim tontnjroqnsim tonto talq di breinjroqnm.

⁵ Ninngi na Juda tamo kokba ti atra tamo gate a ti nanngi nenemnjribqa ijo kumbra deqa ninngi saingwab. Agi e atra tamo gate endegsi minjem, ‘Ni anjam bei nenngrenyosim ebimqa e anjam di osiy gilsiy Damaskus qureq di Juda gate kokba nanngi enjrqai. Enjritqa nanngi na anjam di sisiosib e odbibqa tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi ojelenosiy joqsiy bosiy Jerusalem endia tonto talq di breinjrqai.’ E degsim atra tamo gate minjem.

Pol a kiyersi Kristen tamo brantej deqa saej

⁶⁻⁷ “Deqa e walwelosi gilsim Damaskus jojomyeqnamqa qanam jige pulonj singila koba minjal ti lan goge na aisiq ijo ulatamuq di tulan rianonaqa e ulonjosim mandamq di njeiem. Neiesosim kakro bei brantonaq quem. A endegsi merbej, ‘O Sol, ni kiyaqa e ugeugeibeqnum?’

⁸ Onaqa e na kamba minjem, ‘O Tamo Koba, ni yai?’ Onaqa merbej, ‘E Yesus Nasaret qaji agi ni na ugeugeibeqnum.’

⁹ Tamo e ombla soqneb qaji nanngi dego pulonj di uneb. Ariya anjam Yesus na merbej qaji di nanngi poinjrosai.

¹⁰ “Onaqa e na olo Yesus minjem, ‘O Tamo Koba, e wau kiye yqai?’ Onaqa Tamo Koba a na merbej, ‘Ni tigelosim Damaskus gilsim dia tamo bei itqam. Wau e ni emqai qaji di a na ubtosim mermqas.’

¹¹ Pulonj di tulan rianqsiq nam qamotbonaqa e nam ambruibonaqa nam atqa keresai. Deqa tamo nanqi e ombla soqneb qaji nanqi ijo ban ojsib e babanbosib Damaskus osi gileb.

¹² “Damaskus dia tamo bei soqnej aqa nam Ananaias. A Qotei aqa dal anjam dauryoqnej qaji. Juda tamo ungasari kalil Damaskus di soqneb qaji nanqi a qa maroqneb, ‘A tamo bolequja.’

¹³ E Damaskus gilsim di sonamqa Ananaias na e itbosiqa ijo areq di tigelosiq merbej, ‘O ijo was Sol, ino namdamu olo poimeme.’ Degsi merbonaqa bati qujai deqa ijo namdamu poibonaqa e olo nam atsim Ananaias aqa ulatamu unem.

¹⁴ Onaqa Ananaias na olo merbej, ‘Gago moma nango Qotei a ni gilmqo. Ni aqa areqalo qalieosim Yesus unsim aqa medabuq na anjam bei quqwajqa deqa ni gilmqo. Yesus a kumbra bole tintin yeqnu qaji tamo.

¹⁵ Deqa ni aqa anjam mare mare laqnsimqa kumbra ni unem qaji ti anjam ni quem qaji deqa ti tamo ungasari kalil nanqi sainjroqne.

¹⁶ Deqa ni tarinjam. Ni urur tigelosim yanso ame. Osim Yesus aqa nam metosim pailye. Yimqa Qotei na ino une kalil kobotetmqas.’ Ananaias na e degsi merbej.

Pol a nami sawa bei bei qaji nanqoq gilej deqa saej

¹⁷⁻¹⁸ “Bati bei e olo Jerusalem bosimqa atra tal miligiq di Qotei pailyoqnsimqa e neio bulosim Yesus unem. Yesus unnamqa merbej, ‘Ni Jerusalem endia ijo anjam maroqnqam di Juda nanqi ni quetmoqnqasai. Deqa ni Jerusalem endi saim. Ni urur tigelosim Jerusalem uratosim gile.’

¹⁹⁻²⁰ Onaqa e na Yesus minjem, ‘O Tamo Koba, Juda nanqi qalie, nami e nango Qotei tal miligiq giloqnsimqa tamo ungasari ni qa nango areqalo singilatoqneb qaji nanqi ojelenjoqnsim toqon na numoqnsim tonto talq di breinjroqnem. Nanqi ino wau tamo Stiven menin na qaleqnabqa e jojom di tigelosim tamo nanqi a qaloqneb qaji nango gara jugo taqatesosim endegsi minjroqnem, “Ningi keretosib Stiven qalonub moiqa.” Ijo kumbra di Juda nanqi qalie.’

²¹ Onaqa Yesus na e olo merbej, ‘Ni gile. E ni qarimmitqa ni sawa isaq gilsim dia sawa bei bei qaji nanqi ijo anjam minjroqnqam.’ ”

Pol a na qaja tamo nanqi minjrej, “E Rom tamo”

²² Pol a tamo ungasari nanqi anjam degsi minjroqnsiq a sawa bei bei qaji nanqoq gilqa marnaqa anjam qujai di nanqi qusib minjin ani oqetnjrnaqa tulan lelenjoqnsib maroqneb, “Pol a qalib moiye. Tamo deqaji mandamq endi olo saiq.”

²³ Nanqi degsib maroqnsib murqumyoqnsib nango gara jugo piqtelenosib nango ban na wi ramboiyoqnsib breiyeqnab goge oqoqnej.

²⁴ Onaqa qaja tamo nango gate koba a na aqa qaja tamo nanqi minjrej, “Ningi Pol osib nungo neio tal miligiq di bu toqon na kumbainyiy. Kumbainyosib nenemyibqa aqa une kiye qa tamo ungasari nanqi murqumyoqnsib a qalib moiqajqa mareqnub di a na geregere merbimqa e quqwai.”

²⁵ Onaqa qaja tamo nanqi Pol sil na tontosib kumbainyqa laqnabqa a na qaja tamo gate bei jojom di tigelesoqnej qaji di minjej, “E Rom tamo. Deqa ningi ijo une mati qalieosaosib e laja kumbainbqab di kumbra bole kiyo?”

²⁶ Onaqa qaja tamo gate dena Pol aqa anjam di qusiqa a qaja tamo nango gate koba aqa areq gilsiq nenemyej, “Pol a Rom tamo. Deqa ni a kiyeryqam?”

²⁷ Degsi nenemyonaq qusiqa Pol aqa areq gilsiq minjej, “Ni merbe, ni bole Rom tamo e?” Onaqa Pol na minjej, “Od. E Rom tamo.”

²⁸ Degsi minjnaqa qaja tamo nanjo gate koba dena olo Pol minjej, “E silali kobaquja waiyonamqa deqa nanji na e Rom tamo ateb.” Onaqa Pol na kamba minjej, “E silali waiyosai. Ijo ai abu nanji Rom qaji deqa e Rom tamo tintin.”

²⁹ Onaqa qaja tamo nanji Pol aqa anjam di qusib a kumbainyqa urateb. Qaja tamo nanjo gate koba a dego Pol aqa anjam di qusiq a ulaej. Di kiyaaq? A na aqa qaja tamo nanji minjrnaqa Pol sil na tonteb deqa.

Pol a Juda tamo kokba nanji anjam minjrej

³⁰ Onaqa nebeonaqa Juda nanji na une kiye Pol aqa jejamuq di qametoqneb di qaja tamo nanjo gate koba a qalieqa marsiqa Pol osiq sil palontetosiq atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti nanji metnjrnaq bosib koroonabqa Pol osiqa nanjo ulatamuq di tigeltej.

23

¹ Onaqa Pol a Juda tamo kokba nanji koqnrsiqa endegsi minjrej, “O ijo was ningi quiy. E nami Qotei aqa namgalaq di kumbra bole bole yoqnem agi bini yoqnsim unum. Deqa e are gulbe saiqoji.”

² Onaqa atra tamo gate aqa nam Ananaias a Pol aqa anjam di qusiqa tamo nanji Pol aqa areq di tigelesoqneb qaji nanji minjrej, “Ningi Pol aqa medabuq di qaliy.”

³ Onaqa Pol na Ananaias minjej, “Qotei na ni dego lumqas. Ni namtan babanq di nam qaq na limo bul. Deqa ino uno boledamu ariya ino are miligi jigat. Agi ni Moses aqa dal anjam dauryosim ijo une qalieqajqa tigeltbonum. Osim ni olo Moses aqa dal anjam gotranjosim nanji ijo medabuq di lubqajqa minjronum. Di kumbra uge.”

⁴ Onaqa tamo nanji Pol aqa areq di tigelesoqneb qaji nanji aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ni kiyaaq Qotei aqa atra tamo gate degsi misilinyonum?”

⁵ Degsib minjnabqa Pol na minjrej, “O ijo was, tamo endi a atra tamo gate di e qaliesai. Deqa e anjam grotonum. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjgengyeb unu, ‘Ningi nunjo gate koba a anjam uge minjaib.’ ”

⁶ Juda tamo kokba awesoqneb qaji nanjo ambleq di Sadyusi tamo ti Farisi tamo ti soqneb. Pol a di qalieosiq deqa lelenosiq minjrej, “O ijo was ningi quiy. E Farisi tamo. Ijo abu a dego Farisi tamo. Deqa e endegsi are qalonum, tamo kalil moreno qaji nanji mondon olo subq na tigelqab. E anjam deqa ijo areqalo tulan singilateqnum. Anjam deqa qujai nanji na e ojsib nunjo namdamuq di tigeltbonub.”

⁷ Pol na nanji degsi minjrnaqa Farisi ti Sadyusi ti nanji poelenosib njirinkobaeb.

⁸ Di kiyaaq? Sadyusi nanji mareqnub, “Tamo moreno qaji nanji olo subq na tigelqasai. Lan angro saiqoji. Mondor dego saiqoji.” Ariya Farisi nanji mareqnub, “Tamo moreno qaji nanji subq na tigelqab. Lan angro unub. Mondor nanji dego unub.”

⁹ Deqa nanji kalil poelenosib njirinkobaosib murqumyoqneb. Onaqa Farisi nango dal anjam qalie tamo qudei nanji tigelosib singila na mareb, “Iga Pol aqa anjam quonum di a une saiqoji. Mondor bei na kiyo lan angro bei na kiyo anjam minjqoqa a degsi marqo.”

¹⁰ Nanji degsib marnabqa qoto anjam tulan kobaej. Onaqa qaja tamo nanjo gate koba a di unsiq are qalej, “Nangi Pol aqa jejamu tulan ugeugeiyqab.” A degsi are qalsiqa ulaosiq aqa qaja tamo nanji metnjrnaqa bosib Juda nango banq dena Pol yainjsib nango njeio talq olo osi gileb.

¹¹ Gilsib di sonab nebeosiq olo qoloonaga Tamo Koba a bosiq Pol aqa areq di tigelosiq minjej, “Ni are singilatime. Ulaaim. Ni Jerusalem endia ijo anjam singila na mareqnum dego kere ni Rom gilsim dia ijo anjam minjroqnqam.”

Juda tamo qudei nanji Pol qalsib moiyoqajqa anjam qoseb

¹² Onaqa olo nebeonaqa Juda tamo qudei nanji koroosibqa are qujaitosib anjam endegsib qoseb, “Iga Pol qalsim moiyoqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga

uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyyotosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyyotosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom.”

¹³ Juda tamo 40 nanqi anjam degsib qoseb.

¹⁴ Osib Juda gate nanqi ti atra tamo kokba ti nanqoq gilsib minjreb, “Iga anjam endegsi qosonum. Iga Pol qalsim moiyyotqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyyotosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyyotosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom. Iga anjam degsi qosonum.

¹⁵ Deqa ningi ti Juda tamo kokba kalil nanqi ti endegiyi. Ningi na qaja tamo nanqo gate koba a minjiy, ‘Ni Pol osau. Osbamqa iga olo koroosimqa aqa anjam geregere qusim aqa une qalieqom.’ Ningi na qaja tamo nanqo gate koba a degsib minjibqa a Pol osi bosim nunqoq di brantosaisoqnimqa gamq di iga Pol qalsim moiyyotqom.”

¹⁶ Onaqa Pol aqa jaja aqa niri a nanqo anjam di qusiqa tigeloqujatosiq qaja tamo nanqo neio talq gilsiq anjam di Pol minjej.

¹⁷ Minjnaq qusiqa qaja tamo gate bei metonaq aqa areq bonaq minjej, “Ni angro wala endi osim nunqo gate koba aqa areq osi aiyimqa a na anjam bei minjqas.”

¹⁸ Onaqa qaja tamo gate dena angro wala di osiqa aqa gate koba aqa areq osi aisiqa minjej, “Tonto tamo Pol a na e merbqo, ‘Ni angro wala endi osi aiye.’ Degbqo deqa agi ino areq osi bonum. A ni anjam bei mermqas.”

¹⁹ Onaqa qaja tamo nanqo gate koba a na angro wala di ban titosiqa kiñala sasalosiq nenemyej, “Ni anjam kiye merbqam?”

²⁰ Onaqa minjej, “Juda tamo kokba nanqi anjam bei kereteb. Nanqi na ni endegsib mermqab, ‘Nebe ni Pol gagoq osau. Osbamqa iga koroosim aqa anjam geregere qusim aqa une qalieqom.’ Nanqi ni degsib mermqab.

²¹ Deqa ni nanqo anjam di quetnjraim. Tamo 40 nanqi anjam endegsib qosisib maronub, ‘Iga Pol qalsim moiyyotqom. Gago anjam di iga bole dauryqom. Iga uratqasai bole sai. Deqa iga Pol moiyyotosaisosimqa iga ingi ti ya ti mati uyqasai. Iga Pol qalsim moiyyotosimqa bati deqa iga olo ingi ti ya ti uyqom.’ Nanqi anjam degsib qosonub. Deqa bini nanqi gamq di tariñeqnub. Ni na Pol osi aiyuqnimqa gamq di nanqi Pol qalsib moiyyotqab.”

²² Onaqa qaja tamo nanqo gate koba a angro wala aqa anjam di qusiqa minjej, “Ni gile. Ni anjam degsi merbonum di tamo qudei minjraim. Torei tent.”

Nanqi na Pol qarinyonabqa Rom nanqo gate Feliks aqaq gilej

²³ Osiqa a na aqa qaja tamo gate aiyel nanqi metnjrnaqa aqa areq bonab minjrej, “Ningi na qaja tamo 200 singa na walwelo qaji nanqi ti qaja tamo 200 an osi laqnub qaji nanqi ti qaja tamo 70 hos na walwelo qaji nanqi ti minjribqa nanqi bini qolo sen bati 9 Pol osib Sisaria qureq gilqab. Ningi na endegsib minjriy, ‘Nunqo walwelqajqa ingi ingi gereiyosib soqniy.’ ”

²⁴ Osiqa olo nanqi aiyel minjrej, “Ningi Pol aqa hos qudei dego gereiyib soqnem. Pol a hos goge di awoamqa ningi na geregere taqatosib osi gilsib Rom nanqo gate Feliks aqa talq di brantiy.” Qaja tamo nanqo gate koba a na nanqi aiyel degsi minjrej.

²⁵ Osiqa anjam bei endegsi nenngrenyej,

²⁶ “O Gate Koba Feliks, ijo ñam Klodius Lisias. E qaja tamo nanqo gate koba. Ijo anjam endi ni sisiyqajqa deqa e nenngrenyosim inoq qarinyonum. O kaiye.

²⁷ Tamo agi inoq osi bonub qaji aqa ñam Pol. Juda nanqi na a ojsib moiyyotqa laqnabqa e ijo qaja tamo nanqi ti aisim Juda nanqo banq dena yainjrem. E qalieem, Pol a Rom tamo. Deqa e na a aqaryaiyosim nanqo banq dena yainjrem.

²⁸ Nanqi Pol aqa jejamuq di une kiye qametoqneb di e qalieqa osimqa Pol osi aisim Juda tamo kokba nanqo ulatamuq di tigelttem.

²⁹ Tigeltonamqa nanngi anjam gargekoba marelenjeq nabqa e qusimqa endegsi poibej, Juda tamo kokba nanngi nanngo segi dal anjam qa maroqnsib deqa Pol aqa jejamuq di une qametoqneb. Nanngi Pol aqa une kobaquja bei babtosai. Deqa e na a lanja moiyo tqa keresai. Tonto talq di lanja waiyqa keresai dego. E degsi poibej.

³⁰ Ariya bini e quonum, nanngi Pol qalsib moiyo tqa jqa anjam qosonub. E di qusim deqa agi Pol inoq qarinyonum. E na tamo nanngi Pol aqa jejamuq di une qameteq nub qaji nanngi endegsi minjrqai, ‘Ninngi Sisaria qureq gilsib Feliks aqa ulatamuq di tigelosib Pol aqa une geregere minjib a quqwas.’ ”

³¹ Qaja tamo nanngo gate koba a anjam degsi nengrenyej. Onaqa aqa qaja tamo nanngi aqa medabu dauryosib qolo Pol osib Antipatris qureq osi gilsib dia nereneb.

³² Nebeonaqa qaja tamo singa na walwelo qaji nanngi ti qaja tamo an osi laqneb qaji nanngi ti Antipatris qureq dena olo puluosib Jerusalem aisib nanngo neio talq di soqneb. Onaqa qaja tamo hos na walwelo qaji nanngi segi Pol suweiyosib torei Sisaria qureq osi gileb.

³³ Osi gilsibqa nanngo gate koba aqa anjam nengrenyej qaji di Feliks yosib Pol osib aqa ulatamuq di tigelteb.

³⁴ Onaqa Feliks a anjam di sisiyosiq Pol nenemyej, “Ni sawa qabe qaji?” Onaqa Pol na minnej, “E Silisia sawa qaji.”

³⁵ Degsi minjnaqa Feliks na olo minnej, “Tamo nanngi ino jejamuq di une qameq nub qaji nanngi babqa e ino anjam geregere quqwai.” Osiqa qaja tamo nanngi minjrnaqa nanngi na Pol osib tamo koba Herot aqa talq di waiyosib taqatoqneb.

24

Juda nanngi Pol aqa jejamuq di une qametoqneb

¹ Bati 5 kobonaqa atra tamo gate Ananias a ti Juda gate qudei ti nanngo anjam taqyo tamo bei aqa nam Tertulus a ti Sisaria qureq gileb. Gilsib Feliks aqa ulatamuq di tigelosibqa Pol aqa jejamuq di une qametoqneb.

² Onaqa Feliks na Pol metonaq warum miligiq bosiq aqa ulatamuq di tigelesonaqa Tertulus a Pol aqa jejamuq di une qametqa osiq Feliks minnej, “O Gate Koba Feliks, ni gago sawa endi geregere taqateqnum deqa bini iga bole unum. Iga qoto saiqoji. Ni iga geregere aqaryaigoqnsimqa gago gulbe kalil kobotetgeqnum.

³ Deqa iga ni qa tulan areboleboleigeqnaqa ino nam soqteqnum.

⁴ “E anjam olekoba ni mermqasai. Ni asgimo uge. Deqa ni gago anjam truquyala endi que.

⁵ Iga tamo endi uneqnum, a tamo uge. A kumbra uge uge yoqnsiq Juda tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngo ambleq di qoto tigelteqnu. Osiqa nanngi pupoinjroqnsiq minjreqnu, ‘Ninngi gago Juda kumbra uratosib olo Nasaret tamo a dauryiy.’

⁶⁻⁷ A na gago atra tal dego ugeteqnu. Deqa iga a ojsim gago segi dal anjam na aqa une qa pegiyqa laqnamqa qaja tamo nanngo gate koba Lisias a bosiq gago anjam gentosiq gago banq dena Pol singila na yaigej.

⁸ Yaigosiq mergej, ‘Ninngi Pol qa anjam bei soqnimqa gilsib Rom nanngo gate Feliks aqa ulatamuq di mariy.’ Deqa iga bosim ino ulatamuq endi Pol aqa une agi mermonum. Deqa Gate Koba Feliks, ni segi na Pol nenemyimqa une kalil iga aqa jejamuq di qameqnum qaji di bole kiyo sai kiyo di a segi na mermimqa ni quqwam.” Tertulus a anjam degsiqa Feliks minnej.

⁹ Onaqa Juda tamo kalil nanngi tigelosib Tertulus aqa anjam di singilatosib mareb, “Aqa anjam di bole.”

Pol a kamba Feliks aqa ulatamuq di tigelosiq anjam marej

¹⁰ Onaqa Feliks a Pol aqa anjam quqwjajqa osiq aqa ban soqtosiq Pol metonaqa a kamba tigelosiq Feliks minjej, “E qalieonum, ni wausau gargekoba sawa endi taqatesoqnem agi bini taqatejunum. Deqa e kamba ijo anjam mermqai.

¹¹ Ya ya endi e Qotei louqajqa Jerusalem aiyem. E aiyem bati 12 gilqo. Ni segi na Juda nangi nenemnjrimqa degsib mermqab.

¹² E Jerusalem aisim di sosimqa e anjam na qotosaioqnem. Qoto tigeltosaioqnem dego. E qoto bei tigelteqnam Juda nangi e nubosai. E atra talq di, Juda nango Qotei talq di, qure ambleq di dego lawo na soqnem. E kumbra uge bei yosaioqnem.

¹³ Deqa une kalil Juda nangi ijo jejamuq di qameqnub qaji di bolesai. Nangi ijo une bei ubtosib marqa keresai.

¹⁴ “Ijo une qujai agiende. E Yesus aqa gam dauryeqnum. Juda nangi endegsib mareqnub, ‘Yesus aqa gam bunuj dena tamo ungasari nangi poeleneqnub.’ O Gate Feliks, gam di qujai e dauryoqnsimqa gago moma nango Qotei qa loueqnum. Osim Moses aqa dal anjam kalil qa ti Qotei aqa medabu o tamo nango anjam kalil nami nengrenyoqneb qaji deqa ti ijo areqalo singilateqnum.

¹⁵ Mondon Qotei na tamo bole ti tamo uge ti nangi olo subq na tigeltnjrqas. Qotei qujai deqa e ijo areqalo singilatoqnsim subq na tigelo bati qa tariñoqnsim unum. Juda nangi dego degyeqnub.

¹⁶ E subq na tigelo bati qa tariñeqnum deqa e bati gaigai Qotei aqa namgalaq di, tamo ungasari kalil nango namgalaq di kumbra bole bole yoqnsim laqnum. Deqa e are gulbe saiqoji unum.

¹⁷ “E sawa bei beiq di Qotei aqa wau yoqnsim wausau qudei koboonaqa agi ya ya endi e Jerusalem aiyem. E silali qudei osi aisim Juda Kristen nangi mam soqneb deqa enjrem. Silali qudei dego osim Qotei atraiyem.

¹⁸ Bati deqa e atra tal miligiq gilsim dia une kobotqajqa kumbra Moses a nami marej qaji di dauryosim yeqnamqa Juda nangi na e nubeb. E tamo ungasari gargekoba joqsim atra tal miligiq gilosai. Osim qoto bei tigeltosai dego.

¹⁹ Ariya Juda tamo qudei Esia sawaq dena Jerusalem aiye qaji nangi na e ojeb. Deqa tamo nangi di e qa anjam bei soqnimqa bosib ino ulatamuq endi tigelosib ijo une marqab.

²⁰ Nangi bqasai di ni na Juda tamo agi endia tigelejunub qaji nangi nenemnjre. Nenemnjrimqa e Jerusalem dia Juda tamo kokba nango ulatamuq di tigelesonam une kiye ijo jejamuq di iteb di ni mermqab.

²¹ Bole, ijo anjam qujai endeqa nangi na ijo jejamuq di une qametbeb. E nango ulatamuq di tigelosim lelenosim endegsi minjrem, ‘Tamo kalil moreño qaji nangi mondon olo subq na tigelqab. Anjam deqa qujai ningi na e tigeltbonub.’ ” Pol a Feliks degsi minjej.

²² Feliks a nami tamo ungasari Yesus aqa gam dauryoqneb qaji nango kumbra qalieej. Deqa a na Juda nangi endegsi minjrej, “Nungo anjam di mati soqnem. Qaja tamo nango gate koba Lisias a bamqa ningi olo anjam di maribqa e qusiy gereiyqai.”

²³ Osiqa qaja tamo gate bei minjej, “Ni na Pol osim tonto talq di waiyosim taqatesoqne. A gulbe bei yaim. Aqa was nangi a unqa bosib ingi ingi qa aqaryaiyqa maroqnibqa ni na saidnjraim.”

Pol a tonto talq di sonaqa wausau aiyel koboej

²⁴ Bati qudei koboonaqa Feliks aqa nau Drusila wo tonto talq di brantosibqa Feliks na Pol metonaq aqa areq bej. Drusila a Juda uña. Pol a bosiqa tamo nangi Kristus Yesus qa nango areqalo singilatqajqa kumbra qa Feliks minjnaq quej.

²⁵ Kumbra bole tintin dauryqajqa ti tamo nango segi segi so geregere taqatqajqa ti Qotei na mondon tamo nango une qa peginjrqajqa ti Pol na Feliks minjnaq quej. Qusiqa ulaosiq Pol minjej, “Ni mati aisim ino warumq di soqne. Bunuqna e bati atsiy ni metmit bosim anjam di olo plaltim e quqwai.”

²⁶ Feliks a bati gargekoba Pol aqa anjam quqwjaja metoqnej. Aqa anjam quqwjaja deqa segi metosaioqnej. A endegsi are qaloqnej, “E Pol metit a bosim silali ebimqa e tonto talq dena a uratqajqa deqa kiyo merbqas?” Osiq deqa metoqnej.

²⁷ Wausau aiyel koboonaqa Feliks a Judia sawa taqato wau di uratonaga tamo bei aqa ñam Porsius Festus a kamba Feliks aqa wau osiqa Judia sawa taqatesoqnej. Feliks na Juda nango are boletetnjrqajqa deqa a Pol tonto talq di uratonag soqnej.

25

Pol a marej, “E Sisar aqa ulatamuq di tigelqai”

¹ Festus a Judia sawaq aisiq Sisaria qureq di soqnej. Bati qalub koboonaqa a dena tigelosiqqa Jerusalem aiyej.

²⁻³ Aisiq di sonaqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti nangi bosib Festus aqa ulatamuq di tigelosib Pol aqa jejamuq di olo une qamoqneb. Osib Festus minjeb, “Ni anjam qarinyim qaja tamo nangi Sisaria qureq dena Pol osib Jerusalem osi beb. Osab gago are boleqas.” Nangi degsib Festus minjeb. Di kiyaga? Nangi nami anjam endegsib qoseb, “Qaja tamo nangi Pol osi boqnibqa gamq di iga Pol qalsim moiyoqom.”

⁴ Onaqa Festus na kamba minjrej, “Pol a Sisaria dia tonto talq di unu. Bati qudei koboamqa e segi olo Sisaria gilqai.

⁵ Deqa ningi Pol qa anjam bei soqnimqa ningi na tamo ñam ti qudei giltjnrib nangi e daurbosib koba na Sisaria gilqom. Gilsim dia nangi ijo ulatamuq di tigelosib Pol aqa une bei ubtosib merbib e quqwai.”

⁶ Festus a bati 8 o 10 Jerusalem di sosisqa olo puluosiq Sisaria gilej. Juda tamo qudei nangi a dauryosib gileb. Nebeonaqa Festus a aqa awo jaram kobaq di awoosiqqa aqa qaja tamo nangi minjrej, “Ningi Pol osi boiy.” Minjrnaqa nangi na Pol osi bosib Festus aqa ulatamuq di tigelteb.

⁷ Onaqa Juda tamo Festus dauryosib Jerusalem dena beb qaji nangi Pol kalilyosib Festus aqa ulatamuq di tigelosib une gargekoba Pol aqa jejamuq di qamelenjoqneb. Nango anjam di utru saiqoji.

⁸ Onaqa Pol a kamba marej, “E Juda gago dal anjam bei gotranjyosaiognem. E gago atra tal qa anjam uge bei marosaioqnm. E Rom nango mandor koba Sisar a dego kumbra uge bei yosaiognem. Deqa e une saiqoji.”

⁹ Pol a degsi marnaqa Festus a Juda nango are boletetnjrqajqa deqa Pol endegsi nenemyej, “Ni Jerusalem aisim dia ijo ulatamuq di tigelosim ino anjam olo marqa kere e?”

¹⁰ Onaqa Pol na minjej, “E bini Sisar aqa awo jaram namoq endi tigelejunum. Endia ijo anjam marqai. Ni qalie, e Juda nangi qa une bei yosai.

¹¹ Une kobaquja bei ijo jejamuq di soqnimqa ungum e moiqai. Ariya une kalil Juda nangi ijo jejamuq di qameqneb qaji di bolesaiamqa tamo bei na e lanja osim nango banq di atqa keresai. Deqa e Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.”

¹² Pol na Festus degsi minjnaqa a warumq dena oqedosiqqa Rom tamo kokba qudei nangi koba na anjam qairosib olo warum miligiq gilsiqqa Pol minjej, “Ni Sisar aqa ulatamuq di tigelqa maronum deqa e ni qarijnmitqa Sisar aqaq gilqam.”

Festus na Agripa nenemyej, “Ni Pol kiyeryqam?”

¹³ Onaqa bati qudei koboonaqa Rom nango mandor bei aqa ñam Agripa aqa jaja Bernaisi wo Festus unqajqa marsib Sisaria aiyeb.

¹⁴ Aisib bati gargekoba yala Sisaria di sonabqa Festus na Agripa minjej, “Tamo bei aqa ñam Pol a nami Feliks na tonto talq di waiyej unu.

¹⁵ Deqa e Jerusalem di sonamqa Juda gate nangi ti atra tamo kokba ti nangi na Pol aqa jejamuq di une qamsib endegsib merbeb, ‘Ni Pol aqa une qa marsim ojsim ino qaja tamo nango banq di atimqa nangi na qalib moiym.’

¹⁶ Onaqa e na kamba endegsi minjrem, ‘Iga tamo bei laña ojsim qaja tamo nanjo banq di atqa keresai. Rom gago kumbra degsi sosai. Tamo qudei nanqi tamo bei qa anjam soqnimqa nanqi mati aqa une ubtib qusimqa a kamba aqa anjam marqas di kere.’

¹⁷ “E na Juda nanqi degsi minjrnamba nanqi e daurbosib Sisaria beb. E tariñosai. Nebeonaqa nanqi koroesonabqa e ijo awo jaramq di awoosim ijo qaja tamo nanqi minjrnamba nanqi Pol osi bosib ijo ulatamuq di tigelteb.

¹⁸ Onaqa Juda nanqi tigelosib Pol aqa jejamuq di une gargekoba qamelenjoqneb. E nami are qalem, nanqi une kokba Pol aqa jejamuq di qamqab. Nanqi degyosai.

¹⁹ Nanqi nanjo segi louqa kumbra qa niriñoqnsib Pol ombla anjam titoqneb. Osib tamo bei qa dego anjam titoqneb. Pol a maroqnej, ‘Tamo di a moiyej olo nambile unu. Aqa ñam Yesus.’

²⁰ Onaqa e nanjo anjam deqa utru itqa yonam keresaiibonaqa Pol nenemyem, ‘Ni Jerusalem aisim dia ijo ulatamuq di tigelosim ino anjam olo marqa kere e?’

²¹ E degsi Pol nenemyonamba a saidosiq merbej, ‘E mati tonto talq endi sqai. Sosiy bunuqna e Mandor Koba Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.’ Pol na e degsi merbonaqa e ijo qaja tamo nanqi minjrem, ‘Ningi Pol osib tonto talq di waiyosib taqatesoqniy. Bunuqna e Pol qarinyitqa Sisar aqaq gilqas.’ ”

²² Festus a Agripa degsi minjnaqa Agripa na minjej, “E dego Pol aqa anjam quqwai.” Onaqa Festus na minjej, “Nebe ni aqa anjam quqwam.”

²³ Nebeonaqa Agripa Bernaisi wo gara wala boledamu jigsib koro sawaq beb. Qaja tamo nanjo gate kokba ti tamo ñam ti kalil nanqi dego bosib koro sawaq di koroeb. Onaqa Festus na aqa qaja tamo nanqi minjrnamba nanqi Pol osi bosib Agripa aqa ulatamuq di tigelteb.

²⁴ Tigeltonab Festus na Agripa minjej, “O Mandor Agripa, Pol agi osi bonub. Ni unime. Ningi koroonub qaji dego Pol uniy. E Jerusalem di sonamba Juda kalil nanqi murqumyoqnsib endegsib merboqneb, ‘Pol a moiyej. A olo mandamq endi saiq.’ Nanqi bosib Sisaria endia dego anjam degsib merboqneb.

²⁵ E Pol aqa jejamuq di une kobaquja bei unosai deqa e a laña moiyoqta keresai. Ariya Pol na merbej, ‘E Mandor Koba Sisar aqa ulatamuq di tigelitqa a ijo anjam qusim gereiyetbqas.’ Onaqa e na Pol minjem, ‘Di kere. E ni qarinyitqa Rom gilqam.’

²⁶ O Mandor Agripa, e Pol aqa jejamuq di une bei unosai. Deqa e a qa anjam kiye nengrenyit gago Tamo Koba Sisar aqaq gilqas? Laña qarinyqai di Sisar a niriñqas. Deqa e Pol osi bosim ino ulatamuq endi tigeltunum. Ni segi na Pol nenemyimqa aqa une bei babtun ningi kalil qusib merbibqa une deqa nengrenyit Sisar aqaq gilqas.

²⁷ E are qalonum, tamo a une saiqoji soqnimqa e laña qarinyit Sisar aqaq gilqas di kumbra bolesai.”

26

Pol a Agripa aqa ulatamuq di tigelosiq anjam marej

¹ Onaqa Agripa na Pol minjej, “Ni kamba ino anjam marimba e quqwai.” Degsi minjnaqa Pol na aqa ban soqtosiq endegsi marej,

² “O Mandor Agripa, bini e ino ulatamuq endi tigelejunum. Une kalil Juda nanqi ijo jejamuq di qameqnub qaji di bolesai. Deqa e na kamba ijo anjam marit ni que. Yim e areboleboleibqas.

³ Gago Juda kumbra kalil di ni qalie. Iga gaigai anjam titeqnum qaji di ni dego qalie. Deqa ni ijo anjam endi quime. Ni asgimaiq.

⁴ “Juda kalil nanqi e qa qalie unub. E angro wala qa Judia sawa ti Jerusalem qure ti dia soqnem.

⁵ Nanqi nami koba ijo kumbra qaliesoqneb. Nanqi ni degsi mermqa are soqnimqa mermqab. Nanqi qalie, e angro wala qa Farisi nanjo ambleq di sosimqa nanjo kumbra

dauryoqnem. Farisi nanjo kumbra di singila koba. Kumbra dena gago Juda kumbra kalil tulan bunyejunu.

⁶ Bini e ingi bole bole Qotei a nami gago moma nanji enjrqa marej qaji di oqajqa tarinoqnsim unum. Utru deqa e ino ulatamuq endi tigelejunum.

⁷ Gago moma nanji di agi Jekop aqa angro 12 nanjo moma. Nanji e ti koba na ingi bole bole di oqajqa tarinoqnsim qolo ti qanam Qotei qa loueqnum. O Mandor Agripa, utru deqa Juda nanji ijo jejamuq di une qametbeqneb.

⁸ Kiyaga ningi qudei endegsib are qaleqneb, 'Qotei na tamo moreno qaji nanji olo subq na tigeltjrqasai'?

⁹ "Bole, e segi nami Yesus Nasaret qaji aqa nam ugeugeiyoqnsim jeutosim laqnem.

¹⁰ E Jerusalem dia kumbra uge di yoqnem. Atra tamo kokba nanji na e odbeqnebqa e Qotei aqa tamo ungasari nanji ojelenoqnsim tonto talq di breinjroqnem. Osim Juda gate nanji koba na areqalo qujaitosim maroqnem, 'Nanji namsib moiyojnriy.'

¹¹ E bati gargekoba Juda nanjo Qotei tal kalil miligiq giloqnsimqa dia Yesus aqa tamo ungasari nanji ojelenoqnsim ugeugeinjroqnem. E endegsi are qaloqnem, 'E nanji jaqatin koba enjritqa nanji ulaosib Yesus qoreiyosib aqa nam misilinyqab.' Degsi are qaloqnsim nanji ugeugeinjroqnem. E nanji qa minjin ani oqetbeqnaqa nanji daurnjroqnsimqa qure isa isaq giloqnsim dia nanji itnjroqnsim ugeugeinjroqnem.

Pol a kiyersi Kristen tamo brantej deqa saej

¹²⁻¹³ "O Mandor Agripa, e degyeqnamqa bati bei atra tamo kokba nanji na e qarinqbonabqa Damaskus qureq gilem. E gileqnamqa qanam jige pulon singila koba minjal ti lan goge na ijoq ainaq unem. A tulan rianosiqa tamo e koba na walweloqnem qaji nanji ti iga suwantgej. Aqa rian di sen ti keresai. Rian dena sen aqa rian tulan bunyej.

¹⁴ Suwantgonaga iga kalil ululonosim mandamq di nerenem. E neiesosimqa tamo bei aqa kakro quem. A Hibru anjam na e endegsi merbej, 'O Sol, ni kiyaga e ugeugeibeqnum? Ni e ugeugeibeqnum dena ino segi jejamu dego ugeugeiyeqnum. Ni qaja na ino jejamu qoruyqam dego kere.'

¹⁵ Onaga e na minjem, 'O Tamo Koba, ni yai?' Onaga a na merbej, 'E Yesus agi ni na ugeugeibeqnum qaji.

¹⁶ Deqa ni tigel. E ni giltmonum deqa ni ijo wau tamo sosimqa kumbra ni bini unonum qaji ti kumbra bunuqna osormoqnqai qaji ti deqa mare mare laqnqam.

¹⁷ Bunuqna e ni qarinqmitqa ni Juda nanji ti sawa bei bei qaji nanji ti nanjoq giloqnqam. Deqa ni nanji qa ulaaim. E ni taqatmesoqnitqa nanji ni moiyojtmqasai.

¹⁸ Ni nanjoq giloqnsim ijo anjam minjroqnmqa nanji e qa poinjroqnm ambru uratosib suwanjoq boqnqab. Ni na nanji are bulyetnjroqnmqa nanji Satan aqa singila uratosib Qotei aqaq boqnqab. Amqa e na nanjo une kalil kobotetnjritqa ingi bole bole e nami enjrqa marem qaji di nanji oqab. E na nanji ti tamo ungasari kalil e qa nanjo areqalo singilateqneb qaji nanji ti Qotei aqa segi kumbra boleq di atelenit sqab.'

Pol a nami Qotei aqa anjam palontoqnej a deqa Agripa saiyej

¹⁹ "Deqa Mandor Agripa, lan goge dena pulon ainaqa e unsimqa anjam Yesus na merbej qaji di dauryem. E gotranjosai.

²⁰ E aqa anjam di dauryosim tigelosim Damaskus qureq gilem. Gilsim dia Qotei aqa anjam plaltoqnsimqa tamo ungasari nanji endegsi minjroqnem, 'Ningi are bulyosib Qotei aqaq boiy. Bosib kumbra bole bole yoqnibqa tamo ungasari nanji na ningi nungsib merngwab, "Bole, ningi are bulyonub." ' E Jerusalem dia, Judia sawaq di, sawa bei beiq di dego tamo ungasari nanji anjam di minjroqnem.

²¹ Utru deqa Juda tamo qudei na atra tal miligiq di e ojsib moiyojbqa maroqneb.

²² Ariya nanġi e moiyoṭbosai. Qotei na e taqatboqnej deqa bini e ino ulatamuq endi tigelosimqa ni ti tamo kokba ti tamo lanaj ti Qotei aqa anjam palontosim mernġeqnum. E anjam bei palontosaieqnum. Nami Moses a ti Qotei aqa medabu o tamo nanġi ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji di ubtosib maroqneb. Nanġo anjam di segi e bini palonteqnum.

²³ Nanġo anjam di aqa utru agiende. Kristus a jaqatin koba osim moiqas. Osim a tamo kalil qa namoosim subq na tigelosim Juda nanġi ti sawa bei bei qaji nanġi ti anjam minjroqnimqa nanġi suwanjoq boqnqab.”

Pol na Agripa minnej, “Ni Kristus qa ino areqalo sinġilat”

²⁴ Pol a anjam degsi mareqnaqa Festus na aqa anjam gentosiqa lelenosiqa minnej, “Pol, ni nanarionum. Ino qalie kobaquja dena ni tulan nanaritmqo.”

²⁵ Onaqa Pol na minnej, “O Gate Koba Festus, e nanariosai. Ijo anjam endi bole. E areqalo bole na anjam mareqnum.

²⁶ Mandor Agripa a ijo anjam endi aqa utru nami qalieosiqa soqnej. Deqa e na minjqa ulaosai. Yesus aqa kumbra kalil endi uli na brantosaioqnej. A boleq di unu.

²⁷ O Mandor Agripa, ni kiyersi are qalonum? Qotei aqa medabu o tamo nanġo anjam nami nengrenyeb qaji di bole e? Od, e qalieonum, ni maronum, di bole.”

²⁸ Onaqa Agripa na Pol nenemyej, “E sokiñala Kristen tamo brantqai ni degsi are qalonum e?”

²⁹ Onaqa Pol na minnej, “Ni sokiñala Kristen tamo brantqam di kere. Sokobaiyosim Kristen tamo brantqam di kere. Ariya e na Qotei endegsi pailyeqnum, ‘O Abu, tamo bini ijo anjam queqnuḡ qaji nanġi ti Mandor Agripa a ti nanġi e unum degsib soqnebe. Ariya e sil na tontbeb unum nanġi degsib sqajqa e ni pailmosai.’ ”

³⁰⁻³¹ Onaqa Agripa Bernaisi wo tamo kalil awesoqneb qaji nanġi ti Festus koba na tigelosib warumq dena oqedeb. Oqedosib endegsib qairosib mareb, “Iga Pol aqa jejamuq di une kobaquja bei unosai bole sai. Deqa iga a qalsim moiyoṭqa keresai. A tonto talq di waiyqa keresai dego.”

³² Nanġi degsib marsibqa Agripa na Festus minnej, “Pol a Sisar aqa ulatamuq di tigelqa marosai qamu ni na endego a tonto talq dena uratonum oqedqo qamu.”

27

Pol a qobuḡ na Rom qureq giloqnej

¹ Onaqa iga qobuḡ na Itali sawaq gilqajqa anjam qosisib Pol tamo qudei ti tonto talq dena joqsib qaja tamo nanġo gate bei aqa ñam Julius aqa banq di ateb. Julius a Rom tamo.

² A na iga Pol ombla tonto tamo nanġi ti joqsiqa Adramitium qure nanġo qobuḡ bei Esia sawaq gilqa laqnaqa iga qobuḡ di gogetosim koba na gilem. Aristarkus a iga koba na gilem. Aristarkus aqa qure utru Tesalonaika agi Masedonia sawaq di unu. Qobuḡ di yuwal qala qalaq na dauryosim qundun kalil aiqa mareb.

³ Iga gilsim nebeonaqa Saidon qureq di tiryem. Tiryonamqa Julius a Pol qa dulosiqa odyonaqa qobuḡ uratosiq aqa Kristen was qudei nanġi itnjrnaqa nanġi na inġi inġi qa aqaryaiyeb.

⁴ Onaqa iga Saidon qure uratosim gileqnamqa jagwa na gotranġonaqa iga Saiprus nui taqyosim gilem.

⁵ Gilsim yuwal gentosim Silisia sawa ti Pamfilia sawa ti di brantosim yuwal qala qalaq na dauryosim gilsim Lisia sawaq di brantosim Maira qureq di tiryem.

⁶ Dia Julius a Aleksandria qure nanġo qobuḡ bei Itali sawaq gilqa laqnaqa unsiqa a na iga Pol ombla tonto tamo nanġi ti joqsiqa qobuḡ di gogetem.

⁷ Gogetosim jinġa na gileqnamqa bati gargekoba koboej. Onaqa jagwa na gotranġonaqa iga sinġila na gilsim Nidas qure jojomym. Dena jagwa na olo gotranġonaqa

iga gilqa keresaiigonaqa qobun bulyosimqa Krit nui aqa luwi bei ñam Salmone di tinjyosim oqem.

⁸ Oqsim luwi di bunjyosimqa tamo qobunq di wauo qaji nangi waukobaosib oqsib Krit nui qoreq di beterosib qala qalaq na gileb. Iga gilsim sawa bei aqa ñam Qundun Boledamu di Lasea qure jojom di brantem.

⁹⁻¹⁰ Iga bati gargekoba uratem deqa Juda nango qurienjo bati koboej. Yuwal ugeqa batiej deqa Pol na tamo qobunq di wauo qaji nangi endegsi minjrej, “Ningi quiy. E qalieonum, iga qobun na gilqom di iga gulbe koba itqom. Qobun aqa ingi ingi gargekoba lounqas. Qobun dego tugwas. Qobun a segi sai. Iga tamo kalil dego padalqom.”

¹¹ Pol a nangi degsi minjrnaqa qobun kuñi ojo tamo wo qobun aqa abu wo nangi aiyel na Pol aqa anjam di dauryqa uratosib gilqa mareb. Julius a dego Pol aqa anjam dauryqa uratosiqa nango aiyel anjam taqyej.

¹² Deqa iga qobun na gilem. Qundun iga soqnem qaji di jagwa bati qa qobun beterqajqa qundun bolesai. Deqa tamo gargekoba nangi mareb, “Jagwa bati brantqa jojomqo deqa iga qundun endi uratosim gilsim Finiks qundunq di jagwa bati qa beterosim sqom.” Finiks a Krit nuiq di unu. Dia jagwa bati qa beterqajqa qundun bolequja.

Jagwa koba bonaqa yuwal ugeej

¹³ Onaqa jagwa lawo guta na bonaqa tamo qobunq di wauo qaji nangi mareb, “Jagwa endena iga puygim gilsim Finiks qundunq di tiryqom.” Degsib marsib anka titosib qobun miligiq di atsib dena iga Krit nui aqa qala dauryosim gilem.

¹⁴⁻¹⁵ Gileqnamqa manaq dena meli jagwa koba bosiq gotrangonaqa gilqa keresaiigonaqa iga loo goge oqsim di sonamqa jagwa na segi osi laqnej.

¹⁶⁻¹⁷ Onaqa iga nui kiñala bei aqa ñam Kauda aqa qoreq di otosim sonamqa nui dena jagwa getentonaqa yuwal kiñala laej. Deqa tamo qobunq di wauo qaji nangi waukobaosib qobun du soqtosibqa qobun ani gogeq di atsib sil na qoseb. Qobun du ulonaim deqa sil na qoseb. Osib olo sil bei osib qobun ani yuwal na paraparaaim deqa sil na kainyosib singilateb. Qobun ururosime Afrika sawa jojomyosim dia sargum gogetosim paraaim deqa ulaosib qobun rer qalnab aiyej. Nangi degyeb deqa jagwa na segi osi laqnej.

¹⁸ Nebeonaqa iga loo goge di sonam jagwa tulan kobaosiq iga gotrangonaqa yuwal ugeonaqa qobun tuqepatej. Deqa tamo qobunq di wauo qaji nangi ingi ingi qudei breinjrnabqa yuwalq aiyeb.

¹⁹ Olo nebeonaqa nangi qobun aqa parara ti oyo ti osib breinjrnab yuwalq aiyeb.

²⁰ Bati gargekoba iga sen ti bongar ti unosai. Iga namoqna are qalem, “Iga padalqasai.” Ariya jagwa singila koba boqnsiqa iga gotrangonqej deqa gago areqalo namij di iga uratosim marem, “Iga padalqom. Jagwa endi koboqasai.”

²¹ Bati gargekoba tamo qobunq di so qaji nangi ingi uyosai. Deqa Pol a nango ambleq di tigelosiq minjrej, “O tamo ningi quiy. E nami merngem, ningi Krit nui uratosib gilaib. Ningi ijo anjam di dauryosai deqa agi iga gulbe koba itonum. Ningi uniy. Qobun aqa ingi ingi gargekoba lounmelenqo.

²² Deqa e ningi olo endegsi merngwai. Ningi are laeme. Tamo bei padalqasai. Iga kalil bole sqom. Qobun segi padalqas.

²³⁻²⁴ Ya qolo ijo Qotei agi e bati gaigai a qa loueqnum qaji aqa lan angro bei bosiq ijo areq di tigelosiq merbej, ‘O Pol, ni ulaaim. Ni Sisar aqa ulatamuq di tigelqam. Deqa Qotei na ni taqatmim ni padalqasai. Tamo kalil ni ombila qobun na gileqnum qaji nangi dego Qotei na taqatnjrim nangi padalqasai.’ Lan angro na e degsi merbej.

²⁵ Deqa ningi ulaaib. E qalieonum, Qotei aqa anjam qolo merbej qaji di a dauryosim degyqas.

²⁶ Ariya ningi quiy. Iga qobun na gilsim nui beiq di sargum gogetim qobun a ojetqas.”

²⁷ Pol na nanği degsi minjrnaqa iga Mediterenian yuwalq di otosim sonamqa jagwa na segi osi laqnej. Yori aiyel koboonaqa qolo jige yuwal a mandam qaleqnaq anjam ateqnaq tamo qobunq di wauo qaji nanği qusibqa are qaleb, “Iga nui bei jojomyonum kiyo?”

²⁸ Nanği degsib are qalsibqa yuwal aqa robu qalieqajqa deqa sil waiyonab ainaq uneb di tarag yala, 40 mita. Dena iga gilokiñalayosimqa nanği olo sil waiyosib uneb di tulan taragej, 30 mita.

²⁹ Degsib unsibqa are qaleb, “Iga gilsim nuiq di sargum gogetim qobun a ojetqas.” Degsib are qalsibqa ulaosib mareb, “Iga anka waiyonamqa qobun tigelqas.” Degsib marsibqa qobun bunuq dena anka qolqe waiyonab yuwalq aiyej. Onaqa nanği endegsib wainjoqneb, “Urur suwaneme.”

³⁰ Onaqa tamo qobunq di wauo qaji nanği endegsib are qaleb, “Iga qobun uratosim qobun du na jaraiqom.” Nanği degsib are qalsibqa gisanosib tamo nanği minjreb, “Iga qobun namoq dena anka waiyqom.” Degsib minjrsib qobun du uli na osib qobun ani aqa namoq na gaintonabqa yuwalq aiyej.

³¹ Degyeqnaqqa Pol a di unsiqqa qaja tamo nanği ti nanço gate Julius a ti endegsi minjrej, “Tamo qobunq di wauo qaji nanği jaraiqa mareqnub. Nanği jaraiqab di ningi kalil padalqab.”

³² Onaqa qaja tamo nanği qobun du aqa sil gentonabqa jagwa na osi ulanej.

³³ Nebeqa laqnaqa Pol na tamo kalil nanği endegsi minjrej, “Ningi ingi uyi. Bati olekoba ningi ingi uyosai. Nunço are nejiosai dego. Agi yori aiyel gilqo.

³⁴ Deqa e singila na endegsi mernçwai, ningi ingi uysib dena ningi singilaqab. Osib ningi kalil bole sqab. Bei padalqasai.”

³⁵ Pol na tamo kalil nanği degsi minjrsiqqa bem bei osiq nango ulatamuq di Qotei pailyosiqqa bem gentosiq uyej.

³⁶ Degonaqa tamo kalil nanği areboleboleinjrnaqa nanği kamba dego bem elenjosib uyej.

³⁷ Iga tamo qobunq di soqnem qaji kalil 276.

³⁸ Tamo kalil nanği ingi uynab menetnjrnaqa qobun otqajqa marsibqa bem sum osib waiyelenjonabqa yuwalq aiyej.

Qobun paraparaej

³⁹ Onaqa nebeonaqa nanği nam atsib mandam bei uneb. Nanği mandam di poinjrosai. Nanği qundun bei dego uneb. Qundun di aqa alile bolequja ulul ti. Unsib are qaleb, “Iga alile dia qobun tiryqom.”

⁴⁰ Degsib are qalsibqa anka nami waiyeb qaji sil serie na gingenjosibqa anka yuwalq di urateleneb. Osib kuñi tonteb qaji sil di palontosib kuñi ojsib rer giryosib alile di tiryqajqa aiyej.

⁴¹ Aisib qobun namoq sargum bei gogetosiq dia ojotonaq soqnej. Onaqa yuwal kokbayosiqqa qobun bunuq di qalnaqa paraparaej.

⁴² Onaqa qaja tamo nanği mareb, “Tonto tamo nanği qawainosib jaraiyaib deqa iga na ñumnam morenqab.”

⁴³ Degsib marnabqa nanço gate Julius a are qalej, “Nanği Pol dego qalib moiyaime deqa e na nanği saidnjqrai.” Degsi are qalsiqqa nanği minjrej, “Tonto tamo nanği ñumaib.” Osiqa tamo qawaino qalie nanği minjrej, “Ningi namo prugosib yuwalq aisib qawainosib alile di patiy.”

⁴⁴ Osiqa tamo qawaino qaliesai qaji nanği minjrej, “Qobun paraparaqo qaji aqa sarqei ningi na elenjosib bileq atsib dena otosib aisibqa alile di patiy.” A degsi minjrnaqa nanği degyosib iga kalil koba na alile dia geregere patelenem.

28

Pol a Malta nuiq di soqnej

¹ Iga kalil alile dia patonamqa nui di aqa ñam Malta degsi mergonab quem.

² Onaqa tamo ungasari nui dia soqneb qaji nanqi kumbra tulan boledamu dauryosib iga geregereigeb. Osib awa boqnej deqa iga yorgonaqa nam tunguyosib mergeb, “Ningi bosib namyuwo areq endi awooiy.” Degsib mergonabqa iga namyuwo areq di awoonam jejamu kankanjej.

³ Onaqa Pol a nam koroiyosiq namyuwoq di atnaqa amal uge nam miligiq di soqnej qaji kankanjonaqa oqedosiq Pol aqa banq di uñiyosiq gainesoqnej.

⁴ Onaqa nui deqaji tamo ungasari nanqi amal uge Pol aqa banq di uñiyosiq gainesonaqa unsibqa segi segi maroqneb, “Tamo endi a len ojo tamo kiyo? A yuwalq di moiyoasai deqa gago qotei na a kambatosiq amal uge qarinyqoqa a uñiyqo. Deqa a moiqas.”

⁵ Onaqa Pol na aqa ban butuyonaqa amal ulonjosiqa namyuwoq ainaqa Pol a bole soqnej. Aqa jejamu yala gulbe bei osai.

⁶ Onaqa nanqi Pol koqyoqneb. Aqa jejamu sunyqas kiyo a moism ulonjoqumatqas kiyo degsib marsibqa tarinkobaeb. Tarinonab tarinonab Pol aqa jejamuq di gulbe bei brantosai. Deqa nanqi areqalo bei osib mareb, “Tamo endi a qotei bei.”

⁷ Nui deqaji tamo bei aqa ñam Publius a soqnej. A tamo kobaquja. A na nui di taqatoqnej. Aqa tal jojom di soqnej deqa a na iga joqsiqa aqa talq gilsiq dia bati qalub iga geregereigoqnej.

⁸ Iga aqa talq di sonamqa aqa abu makobaiyonaqa neiesoqnej. Aqa jejamu tulan kankanjosiqa bi mormantej. Deqa Pol na aqa areq gilsiq Qotei pailyosiq aqa jejamuq di ban atnaqa aqa ma koboosiq olo bolelej.

⁹ A degyonaqa nui deqaji tamo ungasari mainjrej qaji nanqi qusibqa Pol aqa areq beqnaabqa a na nanqi kalil boletnjroqnej.

¹⁰ Ariya nui deqaji tamo ungasari nanqi na iga geregereigoqnsib kumbra tulan boledamu egoqneb. Bunuqna iga nui di uratqa laqnamqa ingi ingi kalil iga saiigelenjej qaji di nanqi na olo egelenonab gago ingi ingi kereej.

Pol a Rom qureq di brantej

¹¹ Iga nui dia bai qalub soqnem. Di koboonaqa iga qobun bei gogetosim gilem. Qobun di jagwa bati qa nui dia beterosiq soqnej. Qobun di Aleksandria qure qaji. Qobun aqa namoq di qotei bei aqa ñam Sus aqa angro aiyele nango sulum gereiyosib atnab soqnej.

¹² Iga qobun na gilsim Sirakyus qureq di tiryosimqa bati qalub di soqnem.

¹³ Dena qobun na gilsim Regium qureq di tiryosim neiem. Nebeonaqa jagwa guta na bonaqa iga qobun na gileqnam qoloej. Olo nebeonaq iga gilsim Puteoli qureq di tiryem.

¹⁴ Dia iga Yesus aqa tamo ungasari qudei nanqi itnjrem. Itnjrnemqa nanqi na metgonabqa iga bati 7 nanqi koba na soqnem. Sosimqa nanqi olo uratnjrsimqa singa na walwelosim Rom qureq di brantqa marsim gilem.

¹⁵ Rom dia Yesus aqa tamo ungasari qudei nanqi iga beqnam qusibqa gamq di iga turqajqa marsib walwelosib aiyele. Nanqi aiyeqnaabqa iga giloqnsim gam qalaq di qure ñam Apius Ingi Qarinyo Qure dia nanqi qudei turem. Olo gilsimqa qure ñam Nerejo Tal Qalub dia nanqi qudei turem. Turosime unjrsimqa Pol a tulan areboleboleiyonaqa Qotei binjyosiq aqa are singilakobaiyej.

¹⁶ Ariya iga gilsim Rom di brantem. Brantonam Rom nango gate nanqi odonabqa Pol a aqa segi talq di soqnej. Qaja tamo qujai na a taqatoqnej.

Pol a Rom dia Yesus aqa anjam bole maroqnej

¹⁷ Bati qalub koboonaqa Pol na Juda tamo gate nanqi metnjrnaqa bosib aqa areq di koroonab minjrej, “O ijo was ningi quiy. Jerusalem dia Juda nanqi e lanja ojsib

Rom nanjo banq di atnab nanji na e tonto talq di waibeb. E Juda gago kumbra bei ugeugeiyosaiognem. Gago moma nanjo kumbra bei dego gotranjyosaiognem.

¹⁸ Deqa e Rom gate kokba nanjo ulatamuq di tigelosim ijo anjam marnamqa nanji qusibqa ariya nanji une kobaquja bei ijo jejamuq di unosai. Deqa nanji e lana moyotbqa uratosib tonto talq dena e uratim oqedqajqa mareb.

¹⁹ Marnabqa Juda nanji na Rom gate kokba nanjo anjam di gotranjyeb. Deqa e gam bei saiqoji. E marem, 'E Sisar aqa ulatamuq di tigelqai. Yim a ijo anjam quqwas.' E degsi marem. Ariya e Juda nanji qa anjam bei yala sosai.

²⁰ O ijo was, e ningi nungsiy ijo anjam merngwajqa deqa metngonum. E ingi bole bole Qotei a nami Israel gago moma nanji enjrqa marej qaji di oqajqa tarinoqnsim unum. Utru deqa e sil kokba endena tontbonub." Pol a degsiqa Juda tamo gate nanji minjrej.

²¹ Onaqa nanji na Pol minjeb, "Judia sawaq di tamo qudei nanji ni qa anjam bei nengrenyosib gagoq qarinyosai. Juda tamo bei na bosiq ni qa anjam uge bei mergosai dego.

²² Deqa ni segi na ino anjam mergim iga quqwom. Iga qalieonum, sawa sawa kalilq di tamo ungasari nanji mareqnub, 'Yesus aqa gam bunuj di uge. Gam dena tamo ungasari nanji poeleneqnub.' " Juda tamo gate nanji na Pol degsib minjeb.

²³ Ariya nanji olo koroqajqa bati ateb. Koro bati di brantonaga Juda gargekoba nanji nobqolo bosib Pol aqa talq di koroeb. Koroonabqa Pol a tigelosiqqa anjam utru atsiq anjam olekoba nanji minjreqnaq gilsiq bilaqtej. Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas anjam di aqa utru plaltosiqqa minjroqnej. Moses aqa dal anjam na ti Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo anjam na ti anjam mutu quja quja elenqnsiqqa nanjo are qametnjrimqa nanji Yesus qa nanjo areqalo singilatqajqa deqa singila na minjroqnej.

²⁴ Minjreqnaqa Juda qudei nanji Pol aqa anjam di qusib mareb, "Anjam di bole." Onaqa nanji qudei Pol aqa anjam qusib quosaibulosib mareb, "Anjam di bolesai."

²⁵ Nanji degsib areqalo aiyeltosib tigelosib jaraiqa laqnabqa Pol na anjam qujai endegsi minjrej, "Mondor Bole a kere Qotei aqa medabu o tamo Aisaia aqa medabuq na gago moma nanji anjam endegsi minjroqnej,

²⁶ 'Ningi dab atoqnqab di ijo anjam aqa utru poingoqnqasai. Ningi nam atoqnqab di ijo anjam aqa damu dego poingoqnqasai.' Agi Qotei na Aisaia minjej, 'Ni nangoq giloqnsimqa anjam degsi minjroqne.

²⁷ O Aisaia, tamo ungasari di nanjo are miligi getenjnrejunu. Nango dabkala na ijo anjam quqwajqa asginjreqnu. Nanji nam brunejunub. Deqa nanjo namdamu na ijo kumbra unqa keresai. Nango dabkala na ijo anjam qusib utru poinjrqa keresai. Nanji are bulyosib ijoq bqa keresai dego. Deqa e na nanji boletnjrqasai.' Qotei na Aisaia degsi minjej."

²⁸⁻²⁹ Osiqa Pol a olo Juda nanji minjrej, "O ijo was ningi endegsi poingem. Qotei na sawa bei bei qaji nanji elenqa marsiqqa anjam qarinyonaqa nangoq gilej. Nanji qusib dauryqab."

³⁰ Onaqa Pol aqa segi tal awaiyoqnej qaji dia wausau aiyel soqnej. Sonaqa tamo ungasari nanji a unqajqa beqnabqa a na nanji kalil joqoqnsiqqa aqa talq di koba na awooqnsib qairoqneb.

³¹ Qotei na aqa segi tamo ungasari nanji taqatnjrsim nanjo Mandor Koba sqas anjam di aqa utru Pol na plaltoqnsiqqa nanji sainjroqnej. Tamo Koba Yesus Kristus qa dego anjam plaltosiq sainjroqnej. Pol a anjam deqaji marqajqa ulaosaiognej. A anjam deqaji mareqnaqa tamo bei na saidyosaiognej.

ROM

Pol a Yesus aqa wau tamo

¹ E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. A na e metbej deqa e Qotei aqa anjam bole mare mare laqnum. E wau di yqajqa deqa a na e giltbej.

² Tulañ nami Qotei a marej, “Ijo anjam bole di aqa damu bunuqna brantqas.” Onaqa Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam bole di nengrenyonab soqnej. Nengrenj di Qotei aqa segi nengrenj.

³ Qotei aqa anjam bole di aqa segi Niri aqa anjam. Aqa Niri a tamo bulyosiq Devit aqa lenj na nambabej.

⁴ Onaqa bunuqna Qotei na a subq na tigeltej. Tigeltonaqa bati deqa aqa Mondor Bole na iga endegsi osorgej, Yesus a Qotei aqa Niri singila koba. A gago Tamo Koba Yesus Kristus.

⁵ Yesus aqa singila na Qotei a iga qa are boleiyej. Osiqa Yesus aqa ñam na iga wau egej. Deqa iga aqa anjam maro tamo unum. Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Yesus qa nango areqalo singilatosib aqa anjam dauryqajqa deqa are qalsiq wau egej.

⁶ Ningi dego Yesus Kristus na metnjej deqa ningi aqa anjam dauryeqnub.

⁷ Qotei na ningi Rom qureq di unub qaji ningi tulañ qalaqalaingeqnu. A na ningi metnjej deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. O ijo was, e anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleijnrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a marej, “E Rom Kristen nangi unjrqi”

⁸ E mati ningi anjam bei merngwai. Ningi Yesus Kristus qa nungo areqalo singilateqnub deqa tamo ungasari gargekoba nangi ningi qa saoqnsib laqnabqa sawa sawa kalilq di nangi queqnub. E deqa are qaloqnsim Yesus Kristus aqa ñam na ijo Qotei minjeqnum, “Keretonum.”

⁹ E ijo are miligi singilatosim deqa e Qotei aqa wau ojoqnsim aqa Niri aqa anjam bole palontoqnsim laqnum. Qotei a segi qalie, bati gaigai e pailyqa oqnsim ningi qa are qaleqnum.

¹⁰ E gaigai ningi qa endegsi pailyeqnum, “O Qotei, ni na merbimqa e gam itosiy aisiy Rom Kristen nangi unjrqi.”

¹¹ O ijo was, e ningi nungwajqa are koba qaleqnum. Di kiyaaq? E Mondor aqa anjam ningi merngitqa dena nungo are singilatetngwajqa deqa.

¹² Ijo are koba endegsi unu. E nungoq bosiy ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub di unsiyqa dena ijo are singilatqai. Ningi dego e Yesus qa ijo areqalo singilateqnum di unsibqa dena nungo are singilatqab. Gam dena iga kalil koba na gago are singilatoqnsim sqom.

¹³ O was ningi endegsib qalieoiy. Bati gargekoba e bosiy ningi nungwajqa are qaleqnum. Ariya e nungoq bqajqa gam gaigai geteneqnu. Ijo are koba endegsi unu. Tamo ungasari sawa bei beiq di unub qaji nango ambleq di e waueqnamqa nangi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilateqnub dego kere e nungo ambleq di wauoqnitqa tamo qudei nangi are bulyoqnsib Yesus qa nango areqalo singilatoqnab.

¹⁴ E na Grik tamo nangi ti yaun tamo nangi ti powo tamo nangi ti nanari tamo nangi ti Yesus aqa anjam minjroqnit quqwajqa deqa Qotei na e wau ebej.

¹⁵ Deqa ningi Rom qureq di unub qaji ningi dego e na Yesus aqa anjam bole merngoqnit quqwajqa are prugbeqnu.

Yesus aqa anjam bole a Qotei aqa singila ti unu

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole di marqajqa jemaibosaieqnu. Di kiyaa? Anjam bole di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena Qotei na tamo kalil Yesus qa nanngo areqalo singilateqnu qaji nanngi padalqa gamq na elenjeqnu. A matiq Juda nanngi elenjeqnu. Osiqa sawa bei bei qaji nanngi dego elenjeqnu.

¹⁷ Anjam bole dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam osorgej. Gam agiende. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas. Gam bei saiqoji. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilatqab di a na nanngi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Yim nanngi nambile gaigai sqab.”

Tamo ungasari kalil nanngi na Qotei qoreiyeqnu

¹⁸ Iga qalie, Qotei a lan goge di sosisqa aqa minjin boleq ateqnu. A na tamo ungasari kalil a qoreiyoqnsib kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi awai uge enjreqnu. Nanngo kumbra uge dena nanngi Qotei aqa anjam bole tenteqnub.

¹⁹ Tamo ungasari nanngi di Qotei aqa kumbra qalie bole. Qotei a segi na nanngi aqa kumbra osornjreqnu. Ariya nanngi olo Qotei qoreiyeqnu deqa a na nanngi awai uge enjreqnu.

²⁰ Qotei a nami mandam ti ingi ingi kalil ti gereiyonaq sonaq aqa manwa di tamo ungasari nanngi unoqneb dena bosi bosiq agi bini nanngi uneqnu. Gam dena nanngi Qotei aqa kumbra uliejunu qaji di qalieonub. Aqa kumbra utru ti aqa singila gaigai sqas qaji deqa ti nanngi qalie bole. Deqa tamo bei a marqa keresai, “E Qotei qaliesai deqa e une saiqoji.”

²¹ Nanngi Qotei qa qalie unub. Ariya nanngi aqa ñam soqtqa uratoqnsib a binijqa asginjreqnu. A segi Qotei bole nanngi deqa are qalosaieqnu. Nanngo kumbra dena nanngi nanaritnjroqnsiq nanngo areqalo getentetnjreqnu. Deqa nanngi ambruc di laqnu.

²² Nanngi diqoqnsib mareqnu, “Iga powo koba ti unum.” Di gisanj. Nanngi tulan nanarioqnsib unub.

²³ Sosibqa Qotei nambile gaigai unu qaji a qoreiyoqnsib a qa louqajqa uratoqnsib olo beloqnsib mandam tamo ti qebari ti wagme ti amal ti nanngo sulum gereiyoqnsib nanngi qa loueqnub.

Tamo ungasari nanngi kumbra uge uge yeqnub

²⁴ Tamo ungasari nanngi Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nanngi uratnjreqnaqa nanngi kumbra tulan uge uge jigat yoqnqajqa are prugnjreqnu. Kumbra dena nanngi na nanngo segi jejamu tulan ugeugeiyeqnu.

²⁵ Tamo ungasari deqaji nanngi Qotei aqa anjam bole uratoqnsib olo beloqnsib gisanj anjam segi dauryeqnu. Deqa nanngi Qotei qoreiyoqnsib ingi ingi kalil a na gereinjrej qaji di bininjroqnsib nanngo sorgomq di unub. O ijo was, Qotei a ingi ingi kalil qa utru deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

²⁶ Tamo ungasari nanngi di Qotei qoreiyeqnu deqa a na kamba nanngi uratnjreqnaqa nanngi jema kumbra tulan uge uge yoqnqajqa are prugnjreqnu. Nanngo jema kumbra agiende. Ungasari nanngi tamo ti nerenqajqa uratoqnsibqa unja bei bei wo nerenjreqnu.

²⁷ Tamo nanngi dego unja ti nerenqajqa uratoqnsibqa tamo bei bei wo nerenqajqa are tulan prugnjreqnu. Nanngi jema kumbra di yeqnub deqa Qotei a nanngi kambatnjroqnsiq nanngo jejamuq di awai tulan ugedamu enjreqnu.

²⁸ Nanngi Qotei aqa sorgomq di sqajqa are qalosaieqnu deqa Qotei na nanngi uratnjreqnaqa nanngi nanngo segi areqalo uge uge dauryoqnsib kumbra uge uge yeqnub.

²⁹ Nanngo kumbra uge agiende. Nanngi kumbra bole tintin yqajqa tore i urateqnu. Nanngi ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnu. Nanngi tamo nanngi jeutnjreqnu. Nanngi tamo qudei ingi koba ti unub qaji nanngi qa are ugeinjreqnu. Nanngi tamo nanngi ñumoqnsib moiyoqnsib. Nanngi lanja lanja njirinoqnsib gisanj anjam mareqnu. Nanngi tamo qudei

nanngo ingi ingi lanja yainjreqnub. Nanngi tamo qudei nanngi ugeugeinjreqnub. Kumbra kalil di nanngoq di tulan koba unu. Nanngi yomueqnub.

³⁰ Nanngi gisan na tamo nanngo ñam ugetetnjreqnub. Nanngi Qotei jeuteqnub. Nanngi diqo-qnsib laqnsib nanngo segi ñam soqteqnub. Nanngi kumbra uge uge bunuj babtelenjeqnub. Nanngi nanngo ai abu nanngo medabu gotranjyeqnub.

³¹ Nanngi areqalo bole ti sosaieqnub. Nanngi nanngo segi anjam bei dauryqa maroqnsib olo dauryqa urateqnub. Nanngi tamo qudei nanngi qalaqalainjrosaieqnub. Nanngi tamo qudei nanngi qa dulosaieqnub.

³² Qotei aqa dal anjam endegsi unu, “Tamo ungasari kumbra uge deqaji yeqnub qaji nanngi ñumib morenebe.” Dal anjam degsi unu. Tamo ungasari nanngi di Qotei aqa dal anjam qalie bole. Ariya nanngi olo gotranjyoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Di segi sai. Tamo ungasari nanngi dena tamo qudei nanngi kumbra uge uge deqaji yeqnub unjroqnsib nanngo ñam soqtetnjroqnsib minjreqnub, “Keretonub. Ningi kumbra degyoqniy.”

2

Qotei a une tamo nanngi awai uge enjrqas

¹ O tamo, ni que. Ni une saiqoji unum ni degsi marqa keresai. Kumbra uge uge tamo ungasari nanngi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni na tamo ungasari nanngo jejamuq di une qametnjreqnum di ni segi dego ino jejamuq di une qameqnum.

² Iga qalie, tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi Qotei na kamba peginjrsim awai uge enjrqas. Qotei a kere nanngi awai uge enjrqas.

³ Ni na tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngo jejamuq di une qametnjreqnum ariya kumbra nanngi yeqnub qaji di ni segi dego yeqnum. Deqa ni kiyersi are qalonum? Qotei na tamo ungasari nanngi di peginjrsim awai uge enjrqas ariya a ni awai uge emqasai. Ni degsi are qalonum kiyo? Di sai.

⁴ Ni que. Qotei a gaigai kumbra tulan boledamu ni emoqnsiqa a ni qa tariñsokobaiyeqnu. A urur ni awai uge emosaieqnu. Qotei aqa kumbra bole di ni unsim olo uge qa marsim gotranjyqam e? Degaim. Qotei a ni are bulyqajqa deqa are qaloqnsiq kumbra bole osormeqnu. Ni di qaliesai kiyo?

⁵ Ariya ino are miligi getenjejunu deqa ni are bulyosai. Ino kumbra dena ni ino awai uge tumbol ateqnum. Deqa mondon diño batiamqa Qotei a kumbra tintin na tamo ungasari nanngi peginjrsim aqa minjin boleq atsimqa a na nanngi ni ombla awai tulan ugedamu engwas.

⁶ Ni qalie, diño bati qa Qotei na tamo ungasari kalil nanngo kumbra kambatosim awai segi segi enjrqas.

⁷ Tamo ungasari qudei nanngi singila na tigeloqnsib kumbra bole bole yoqnsib lan qure qa gam itqajqa waukobaeqnub. Osib nanngi lan qureq di ñam koba oqajqa ti so bole gaigai sqajqa ti tulan singilaeqnub. Deqa Qotei na tamo ungasari nanngi di awai boledamu enjrim nanngi ñambile gaigai sqab.

⁸ Ariya tamo ungasari qudei nanngi nanngo segi jejamu qa are qaloqnsib anjam bole gotranjyoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Deqa Qotei na tamo ungasari nanngi di awai ugedamu enjrsim nanngi qa minjin oqetqas.

⁹ Nanngi kumbra uge uge yeqnub deqa mondon nanngi gulbe koba ti jaqatin koba ti oqab. Matiq Juda nanngi oqab. Bunuqna sawa bei bei qaji nanngi dego oqab.

¹⁰ Ariya tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nanngi Qotei na aqaryainjrimqa nanngi lan qureq oqsib dia ñam koba ti lawo ti so bole gaigai sqab. Matiq a Juda nanngi aqaryainjrqas. Bunuqna a sawa bei bei qaji nanngi dego aqaryainjrqas.

¹¹ Qotei aqa ñangalaq di tamo ungasari kalil nanngi kerekere unub. Deqa a nanngo ñam qa are qalsim nanngi peginjrqasai.

¹² Ningi quiy. Tamo qudei nanngi dal anjam qaliesai. Di ungum. Nanngi une yeqnub deqa nanngi kalil padalqab. Tamo qudei nanngi dal anjam qalie unub. Di dego ungum. Nanngi une yeqnub deqa Qotei na nanngi peginjrqas. A dal anjam aqa wau na nanngi peginjrqas.

¹³ Tamo nanngi dal anjam lanja queqnub qaji nanngi Qotei aqa namgalaq di tamo bolesai. Tamo nanngi dal anjam quoqnsib dauryeqnub qaji nanngi segi Qotei aqa namgalaq di tamo bole sqab.

¹⁴ Bole, sawa bei bei qaji nanngi dal anjam qaliesai. Ariya nanngi nanngo segi areqalo na dal anjam mutu qudei dauryeqnub. Dena iga poigwo, dal anjam a nanngo areqaloq di nami sosisq wauoqnej.

¹⁵⁻¹⁶ Qotei a nanngo are miligiq di dal anjam nengrenyobulej deqa nanngi kumbra bole ti kumbra uge ti qalie unub. Deqa mondonj diño batiamqa nanngo areqalo qudei na nanngi minjrqas, “Nunngo kumbra di uge.” Osim nanngo areqalo qudei na olo nanngi minjrqas, “Nunngo kumbra di bole.” Bati deqa Qotei na tamo ungasari nanngo kumbra kalil nanngo are miligiq di uliejunu qaji di boleq atekritosim dena nanngi peginjrqas. A Kristus Yesus aqa wau na nanngi peginjrqas. Anjam bole e palonteqnum qaji aqa damu degsi unu.

Juda tamo nanngi are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa iga kere unum”

¹⁷ O Juda tamo, ningi qudei endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam ti unum deqa Qotei na iga pegigwasai.” Osib ningi nunngo segi ñam soqtoqnsib endegsib mareqnub, “Iga Qotei aqa tamo unum.

¹⁸ Iga Qotei aqa areqalo qalieonum. Qotei na aqa dal anjam iga osorgej deqa iga kumbra bole kalil qa tulanj arearetgeqnu.”

¹⁹⁻²⁰ Osib ningi endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam qalie unum deqa iga powo bole ti anjam bole ti ejunum. Deqa iga na tamo ungasari nam qandimo unub qaji nanngi gam osornjreqnum. Iga na tamo ungasari ambruq di unub qaji nanngi suwantnjreqnum. Iga na tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nanngi powo enjreqnum. Iga na tamo ungasari angro kiñilala bulosib nanarieqnub qaji nanngi Qotei aqa anjam aqa damu osornjreqnum.”

²¹ O Juda tamo, kiyaaq nanngi gaigai dal anjam plaltoqnsib ariya ningi olo dal anjam di dauryosaieqnub? Ningi mareqnub, “Bajinaib.” Ariya ningi olo bajineqnub.

²² Ningi mareqnub, “Ningi tamo bei aqa unja jejamu ojetaib.” Ariya ningi olo was bei aqa ñaun jejamu ojeteqnub. Ningi gisanj qotei nanngi qa asgingeqnu. Ariya ningi olo gisanj qotei nanngo atra talq dena sulum bajineqnub.

²³ Ningi nunngo segi ñam soqtoqnsib mareqnub, “Iga Qotei aqa dal anjam qalie bole.” Ariya ningi olo dal anjam di gotranjeqnub. Nunngo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam ugeteqnub.

²⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami ningi qa endegsib nengrenyeb unu, “Nunngo kumbra uge di sawa bei bei qaji nanngi unoqnsib Qotei aqa ñam misilinyeqnub.”

Tamo yai a Juda tamo bole?

²⁵ Bole, ni mulun aiqa marsim ni mati dal anjam dauryoqnqam di kere. Ariya ni dal anjam gotranjoqnsim lanja mulun aiqam di keresai. Ino kumbra dena ni tamo mulun aiyosai qaji nanngi bulqam.

²⁶ Deqa tamo bei mulun aiyosai qaji a dal anjam dauryoqnqas di a tamo mulun aiyeqnub qaji nanngi bul sqas.

²⁷ Bole, ningi Juda tamo unub deqa ningi dal anjam ejunub. Ningi mulun dego aiyeqnub. Ariya ningi dal anjam gotranjqab di tamo mulun aiyosaieqnub qaji nanngi na merngwab, “Ningi une ti.” Nanngi na degsib merngwab. Di kiyaaq? Nanngi dal anjam dauryeqnub deqa. Nanngi mulun aiyosai di ungum.

²⁸ Tamo bei a lanja baban na Juda tamo sqas di a Juda tamo bolesai. Aqa jejamu segi osim mulun aiqas di aqa mulun bolesai.

²⁹ Tamo a aqa are miligiq na Juda tamo sqas di a Juda tamo bole. A aqa are miligiq na mulun aiqas di aqa mulun bole. A na aqa jejamu laña osim dal anjam dauryqas di keresai. Qotei aqa Mondor na a singila yimqa aqa are miligiq na a mulun bole aiqas di kere. Tamo di a Qotei aqa ñamgalaq di ñam ti sqas. A mandam tamo nanjo ñamgalaq di ñam ti sqasai.

3

Qotei a kumbra bole tiñtiñ na tamo nanji peginjrqas

¹ O ijo was, ningi kamba e merbqab kiyo, “O Pol, ni degsi maronum deqa unqum, iga Juda tamo unum di laña. Iga mulun aiyem di dego laña.” O was ningi e degsib merbaib.

² Ningi quiy. Qotei a Juda nanjo banq di ingi bole bole atej. Ingi bole bei agiende. A na Juda nanji aqa anjam taqatqa osiq wau enjrej.

³ Bole, Juda qudei nanji Qotei aqa anjam di nanjo areqaloq di singilatosaieqñub. Osib aqa anjam di dauryosaieqñub. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei a dego aqa segi anjam di dauryosaieqñu”?

⁴ O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Iga endegsi marqom, “Tamo kalil nanji gisan tamo. Qotei a segi qujai gisan tamo sai. A anjam bole gaigai maroqnsiq a olo uratosaeqñu.” Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “O Qotei, ino anjam kalil bole.

Deqa tamo qudei na ni pegimqa laqnibqa ni olo nanji tulan bunjrsim ni une saiqoji sqam.”

⁵⁻⁶ Deqa ijo was, ningi kamba olo e endegsib merbqab kiyo, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga kumbra uge yoqnqom gam dena Qotei aqa segi kumbra bole olo brantoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei a kiyaga gago une qa ñirinjosim awai uge egwas? Qotei aqa kumbra di uge.’ Degsi marqom e?” O ijo was, iga degsi marqasai bole sai. Qotei a gaigai kumbra bole segi yeqnu. A kumbra bole yosai qamu a kiyersim tamo ungasari kalil nanji peginjrqas? Di keresai. Nunjo areqalo di mandam tamo nanjo areqalo.

⁷ Ariya ningi olo e endegsib merbqab kiyo, “O Pol, ni marobulonum, ‘Iga gisan anjam maroqnimqa gam dena Qotei aqa anjam bole olo brantoqnim aqa ñam tulan goge oqoqnqas.’ O Pol, ni degsi marobulonum deqa iga kamba marqom, ‘Degwas di Qotei a kiyaga iga une tamo qa mergsim awai uge egwas?’ ” O ijo was, nunjo anjam di tulan uge.

⁸ Anjam uge deqaji tamo qudei nanji mare mare laqnub. Agi nanji endegsib mareqñub, “Unqum, iga kumbra uge uge yoqnqom. Yim gam dena kumbra bole olo brantoqnqas. Pol a anjam degsi palonteqnu.” O ijo was, tamo qudei nanji degsib iga yomuigosib mareqñub. Di gisan koba. Nanjo kumbra uge dena Qotei na nanji awai ugedamu enjrqas.

Tamo bole bei sosai

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Iga Juda tamo unum deqa iga na tamo kalil nanji bunjreqñum degsi marqom e? Iga degsi marqasai. E nami merngonum, iga Juda ti Grik ti kalil une na kabutgejunu.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo bole bei sosai.

Qujai bei a Qotei aqa kumbra bole dauryosaieqñu.

Tamo dego bei sosai.

¹¹ Tamo qujai bei a Qotei qa poiyoaieqñu.

Qujai bei a Qotei itqa are qalosaieqñu. Tamo dego bei sosai.

¹² Tamo kalil nanji gam bole uratekriteqñub.

Nangi kalil tamo uge.

Qujai bei a kumbra bole dauryosaieqnu. Sai bole sai.

¹³ Nanqi kalil anjam uge marelenjeqnu.

Tamo moiyo qaji sub waqesonaq tamo nanqi jejamu sub miligiq di qusaeqnu dego kere tamo kalil nanqi medabu na anjam tulan uge uge mareqnu.

Nanqi gisan anjam koba marelenjeqnu.

Amal uge na tamo uñinjeqnu dego kere tamo kalil nanqi medabu na tamo nanqi tulan ugetnjeqnu.

¹⁴ Osib gaigai nanqi medabu na tamo nanqi qa anjam uge maroqnsib nanqi qa are ugeinjeqnu.

¹⁵ Nanqi bati gaigai tamo ñumsib moiyoñinjeqnu urur ti gileqnu.

¹⁶ Nanqi na tamo nanqi ugeugeinjeqnu are qaloqnsib gulbe koba enjeqnu.

¹⁷ Nanqi lawo kumbra qaliesai.

¹⁸ Nanqi Qotei yala ulaiyosaieqnu.”

O ijo was, Qotei aqa anjam nami degsib nenjenye unu.

¹⁹ Iga qalie, Moses a tamo ungasari dal anjam ejunub qaji nanqi qa are qalsiq dal anjam nenjenye. Deqa tamo bei a endegi marqa keresai, “E tamo bole. E une saiqoji.” A degsi marqa keresai. Iga tamo ungasari kalil mandamq endi unum qaji iga Qotei aqa namgalaq di une ti unum.

²⁰ Deqa tamo bei a dal anjam dauryosim dena a Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Sai bole sai. Dal anjam na gago une iga osorgeqnu. Di segi.

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom di iga tamo bole sqom

²¹ O ijo was, iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole sqajqa gam bei unu. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Qotei na gam bei babtosiqa iga osorgej. Nami Moses a gam deqa marsiq dal anjamq di nenjenye. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanqi dego gam deqa marsib anjam nenjenye.

²² Gam agiende. Tamo ungasari kalil Yesus Kristus qa nanqi areqalo singilateqnu qaji nanqi Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjeqnu. Gam di segi. Gam bei saiqoji.

²³ Iga kalil une ateqnum deqa iga lan qureq oqsim dia Qotei itqa keresai.

²⁴ Iga degsi unum deqa Qotei na iga aqaryaigwa osiqa iga qa are boleiyosiqa Kristus Yesus qarinyonaqa a bosiq iga awaigej. Gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Di gago segi kumbra bole na sai. Qotei a Kristus Yesus aqa wau na iga lana awaigej.

²⁵ Agi Qotei a endegi are qalej. A na Yesus qarinyim bosim moiyo aqa len aisim tamo ungasari kalil a qa nanqi areqalo singilateqnu qaji nanqi une taqal waiyosim Qotei aqa minjin kobotqas. Wau dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Aqa wau di a na boleq atsiqa iga osorgej. Nami Qotei a tamo nanqi qa tarinsokobaiyoqnej. Deqa a nanqi une qa nanqi urur kambatnjrosaiqnej.

²⁶ Ariya bini bati endi Qotei na iga endegi osorgeqnu, a gaigai kumbra bole tintin yeqnu. A na tamo ungasari Yesus qa nanqi areqalo singilateqnu qaji nanqi tamo bole une saiqoji qa minjeqnu di a lana minjrosaiqnu. A Yesus aqa wau na nanqi tamo bole une saiqoji qa minjeqnu. Dena iga qalieonum, a kumbra bole tintin yeqnu.

²⁷ Deqa tamo yai na aqa segi ñam soqtqa kere? Tamo dego bei sosai. Iga gago segi ñam soqtqajqa kumbra di torei koboej. Gam kiye na kumbra di koboej? Iga dal anjam dauryqom gam dena sai. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga gago ñam soqtqajqa kumbra di koboej.

²⁸ Bini iga qalieonum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom. Iga dal anjam dauryqom gam dena sai.

²⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a Juda nanqi segi Qotei e? A sawa bei bei qaji nanqi Qotei sai e? Di sai. A sawa bei bei qaji nanqi Qotei dego.

³⁰ Qotei a segi qujai Qotei bole. Deqa mulun aiyo qaji tamo nanngi ti mulun aiyo-saieqnub qaji tamo nanngi ti Yesus qa nanngo areqalo singilatqab di Qotei a nanngi kalil turtnjrsim tamo bole une saiqoji qa minjrqas.

³¹ Iga maronum, iga Yesus qa gago areqalo singilatqom di iga tamo bole une saiqoji sqom. Gago anjam dena iga dal anjam ugeteqnum e? Sai. Iga dal anjam olo singilateqnum.

4

Abraham a Qotei aqa namgalaq di tamo bole soqnej

¹ Abraham a iga bul mandam tamo. A gago moma utru. Deqa iga a qa kiyersi marqom?

² Abraham a wau bole yoqnej gam dena a Qotei aqa namgalaq di tamo bole soqnej iga degsi marqom e? Sai. Iga degsi maronum qamu Abraham a aqa segi nam soqtqa kere qamu.

³ Ariya Qotei aqa anjam kiye nengrenq di unu? Anjam agiende. “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.”

⁴ Iga qalie, tamo a wauqas di a awai oqas. A lanja awai oqasai. A wauosim dena awai oqas.

⁵ Ariya tamo bei a Qotei aqa namgalaq di tamo bole sqa marsimqa a kiyerqas? E marqai. A wauosaiosim Qotei qa aqa areqalo singilatqas. A degyqas di Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjqas. Iga qalie, Qotei na tamo nanngi a qoreiyeqnub qaji nanngi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu.

⁶ Tamo nanngi di wau bole yeqnub kiyo sai kiyo di ungum. Qotei a nanngi tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Yeqnaqa nanngi tulan areboleboleinjqas. Devit a nami anjam deqaji marej.

⁷ Agi a endegsi marej,
“Qotei a tamo nanngo kumbra uge qa are walyimqa
nanngo une kobotetnjrqas di
nanngi tulan areboleboleinjqas.

⁸ Tamo Koba a tamo nanngo une qa olo bunu are qalqasai di
nanngi tulan areboleboleinjqas.”

⁹ Deqa iga kiyersi marqom? Tamo mulun aiyo qaji nanngi segi areboleboleinjqas e? Tamo mulun aiyosaieqnub qaji nanngi dego areboleboleinjqas e? Od. Nanngi kalil koba na areboleboleinjqas. Agi iga mareqnum, Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹⁰ Ariya Abraham a kiyersi sonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej? A nami mulun aiyej kiyo a mulun aiyosaisoqnej kiyo? Od, Abraham a mulun aiyosaisonaqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹¹ A mulun aiyosaisoqnej bati deqa a Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej. Osiqa a toqor bei yej. Toqor di agi Qotei na Abraham mulun waiyej. Deqa iga endegsi qalieonum, Abraham a tamo kalil mulun aiyosaiosib nanngo areqalo Qotei qa singilateqnub qaji nanngo moma matu.

¹² A tamo nanngi mulun aiyeqnub qaji nanngo moma matu dego. Ariya tamo nanngi nanngo jejamu lanja oqnsib mulun aiyeqnub qaji a nanngo moma matu sai. Tamo nanngi mulun aiyosaisib olo Abraham aqa kumbra dego dauryeqnub qaji a nanngo moma matu bole. Gago moma matu Abraham aqa kumbra agiende. A mulun aiyosaisosiqqa Qotei qa aqa areqalo singilatej.

Tamo ungasari Qotei qa nanngo areqalo singilateqnub qaji nanngi ingi bole bole oqab

¹³ Nami Qotei na Abraham aqa moma nanngi ti endegsi minjrej, “E ninni mandam kalil engwai.” Abraham a dal anjam dauryej deqa Qotei a anjam di marosai. A Qotei qa aqa

areqalo singilatej deqa Qotei a anjam di marej. Osiqa Abraham a tamo bole une saiqoji qa minjej.

¹⁴ Tamo nanji dal anjam dauryqab gam dena Qotei na nanji ingi bole bole enjrqa marej qamu iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di laña ulonej qamu. Qotei aqa anjam marej qaji di dego laña ulonej qamu.

¹⁵ Iga qalie, dal anjam unu deqa tamo nanji dal anjam gotranjeq nabqa Qotei a nanjo une deqa minjin oqeteqnu. Dal anjam sosai qamu iga na tamo nanji endegsi minjrqa keresai qamu, “Ningi dal anjam gotranjeq nub.”

¹⁶ Qotei a Abraham qa ti aqa moma bunuqna branteq nub qaji nanji qa ti are boleyosiq ingi bole bole nanji enjrqa marej. Deqa tamo nanji Abraham aqa kumbra dauryosib Qotei qa nanjo areqalo singilateq nub qaji nanji ingi bole bole di oqab. Tamo nanji dal anjam ejunub qaji nanji segi ingi di oqasai. Tamo kalil Qotei qa nanjo areqalo singilateq nub qaji nanji dego ingi di oqab. Abraham a iga kalil gago moma matu.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, e ni gilmem deqa ni tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanjo moma matu sqam.” O ijo was ningi quiy. Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a Qotei aqa namgalaq di gago moma matu unu. Qotei qujai di tamo moreño qaji nanji olo subq na tigeltjnreqnu. A segi na marnaqa ingi ingi kalil nami sosai qaji di brantelenej.

¹⁸ Qotei a kiyersim aqa anjam a nami Abraham minjej qaji di dauryqas di Abraham a poiyosai. Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq marej, “Bole, Qotei na aqa anjam di dauryqas.” Aqa kumbra dena a tamo ungasari gargekoba sawa sawa kalilq di unub qaji nanjo moma matu brantej. Agi Qotei a nami Abraham endegsi minjej, “Ino moma nanji tulan gargekobaqab.”

¹⁹ Abraham a angro saiqoji soqnej. Aqa wausau 100. Deqa aqa singila koboej. Aqa naun Sara a dego tulan qeliej. Deqa a angrotqa keresai. Abraham a di qalieosiq ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatqa uratosai.

²⁰ Anjam Qotei na nami minjej qaji a deqa are qalsiq soqnej. A areqalo aiyeltosai. A Qotei qa aqa areqalo singilatosiq aqa nam soqtoqnej.

²¹ A endegsi qalieej, “Bole, anjam Qotei na nami merbej qaji di a dauryqa kere.”

²² Abraham a degsi Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.

²³ Anjam di Qotei aqa nengrenq di unu. Anjam agiende, “Qotei na Abraham a tamo bole une saiqoji qa minjej.” Anjam di Abraham qa segi nengrenyosai.

²⁴ Iga kalil qa dego anjam di nengrenyeb. Iga dego Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Qotei agi gago Tamo Koba Yesus subq na tigeltej qaji a qa gago areqalo singilateqnum.

²⁵ Qotei a Yesus uratonaga jeu tamo nanji na a qalnab moiyej. Qotei na Yesus degyej. Di kiyaga? A gago une kobotetgwajqa deqa. Onaga Qotei na Yesus olo subq na tigeltosiq gam dena iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

5

Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej

¹ Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatem deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a jeu kobotej deqa iga Qotei ombla are qujaitosim unum.

² Yesus na gam waqtetgonaga iga a qa gago areqalo singilatem. Bati deqa Qotei a iga qa are boleyej. Qotei aqa kumbra di iga bini ojsim tigelej unum. Deqa iga Qotei na lan qureq joqsim oqsim dia iga a ombla sqajqa tarineqnum. Iga deqa tulan areboleboleqnu.

³ Iga deqa segi areboleboleigosai. Iga gulbe eqnum deqa ti areboleboleigeqnu. Di kiyaaqa? Iga qalieonum, gulbe dena iga singilatgeqnaqa iga singila na tigelejunum.

⁴ Iga singila na tigelejunum deqa iga gulbe di gotranjeqnamqa Qotei na iga nugoqnsiq iga qa tulan areareteqnu. Gago kumbra dena iga Qotei na lan qureq joqsim oqwajqa tarinoqnsim unum.

⁵ Ariya iga lan tarinosaieqnum. Qotei na aqa Mondor Bole iga egej deqa Mondor dena aqa qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di atej unu.

⁶ Iga nami Qotei qoreiyo qaji tamo soqnem deqa iga gago segi jejamu aqaryaiyqa keresai. Iga degsi sonamqa Kristus a iga qa moiyej. Qotei a bati giltonaqa a iga qa moiyej.

⁷ Bole, iga mandam tamo unum deqa iga na tamo bole bei aqaryaiyqa osim a qa moiqasai. Tamo tulan boledamu bei soqnim a qa kiyo iga moiqom.

⁸ Ariya Kristus a iga bul sai. Iga une tamo sonamqa a iga qa moiyej. Aqa kumbra dena Qotei na iga osorgej, a iga tulan qalaqalaigeqnu.

⁹ Kristus a moinaqa aqa len aiyej deqa Qotei a iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Deqa iga bole qalieonum, mondon Qotei a Kristus aqa wau dena iga torei elenqas. Amqa aqa minjin oqwa batiamqa iga so bole sqom.

¹⁰ Iga Qotei ti jeu sonamqa aqa Niri a jeu kobotqa marsiq moiyej deqa bini iga Qotei ombla geregere unum. Deqa iga bole qalieonum, Yesus aqa nambile na Qotei a iga torei elenqas.

¹¹ Anjam bei dego unu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila na iga Qotei ombla geregere unum deqa iga tulan areboleboleigoqnaqas.

Adam a moiyo qa utru, Yesus a nambile qa utru

¹² Iga qalie, tamo qujai Adam a une atej. Aqa une dena tamo ungasari kalil nanqi dego une elenqeb. Adam a une ti soqnej deqa a moiyej. Tamo ungasari kalil nanqi dego une atoqnsib morenoqneb.

¹³ Dal anjam a bosaisonaqa tamo ungasari kalil nanqi une atoqnsib laqneb. Dal anjam sosai deqa Qotei a nanqi une geregere ubtosaiognej.

¹⁴ Adam a soqnej dena bosiq Moses aqa bati qa tamo ungasari kalil nanqi morenoqneb. Bole, dal anjam qujai Adam na gotranjej qaji di tamo bei na gotranjosai. Adam a segi na gotranjej. Ariya moiyo na nanqi kalil ojesoqnej.

Adam a Kristus bunuqna bqas qaji a sigitej.

¹⁵ Ningi quiy. Qotei a iga qa are boleiyosiq Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Tamo qujai Adam a une atej deqa tamo ungasari gargekoba nanqi morenoqneb. Ariya Qotei a olo tamo ungasari gargekoba nanqi qa are tulan boleiyosiq tamo qujai Yesus Kristus enjrej. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulan bunyejunu.

¹⁶ Qotei na iga Yesus egej aqa kumbra de ti Adam aqa une ti ombla kerekere sai. Adam a une qujai yej deqa Qotei na tamo ungasari nanqi peginjrsiq nanqi jejamuq di une qametnjrej. Ariya tamo ungasari nanqi une gargekoba yoqneb deqa Qotei a olo nanqi qa are boleiyosiq Yesus enjrej. Osiqa nanqi tamo bole une saiqoji qa minjrej.

¹⁷ Tamo qujai Adam a Qotei aqa dal anjam gotranjej deqa tamo ungasari kalil nanqi moreneqneb. Ariya tamo qujai Yesus Kristus aqa wau na tamo ungasari Qotei a nanqi qa are boleiyeqnu qaji nanqi nambile osib mandor kokba gaigai sqab. Tamo ungasari nanqi di Qotei na tamo bole une saiqoji qa minjreqnu. Qotei aqa kumbra dena Adam aqa kumbra tulan bunyejunu.

¹⁸ Deqa ningi quiy. Tamo qujai Adam a dal anjam gotranjej. Aqa kumbra dena Qotei na tamo ungasari kalil nanqi peginjroqnsiq nanqi jejamuq di une qametnjreqnu. Dego kere tamo qujai Kristus a kumbra bole yej. Aqa kumbra dena Qotei a tamo ungasari kalil nanqi tamo bole une saiqoji qa minjroqnsiq nambile enjreqnu.

¹⁹ Tamo qujai Adam a Qotei aqa anjam gotranjeje. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba nanngi dego une eleneb. Dego kere tamo qujai Kristus a Qotei aqa anjam dauryej. Aqa kumbra dena tamo ungasari gargekoba nanngi tamo bole une saiqoji sqab.

²⁰ Dal anjam a bonaqa tamo ungasari nanngo une kobaonaqa nanngi dal anjam gotranjoqne. Nanngo une kobaej bati deqa Qotei a olo nanngi qa are tulan boleiyej.

²¹ Une aqa kumbra na moiyo babtosiqa iga singila na taqatgesoqnej. Ariya bini Qotei a iga qa are tulan boleiyeqnu kumbra dena iga olo taqatgejunu. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boleiyeqnsiqa iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Kumbra dena iga nambile gaigai sqom.

6

Iga Kristus beteryosim a koba na moiyoqne

¹ Ariya iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom kiyo, “Unqum, iga une gargekoba yoqnoqom. Yim dena Qotei a iga qa are tulan boleiyeqnas.” Iga degsi marqom kiyo?

² Sai bole sai. Iga moiyoqnosim une aqa kumbra uratem. Deqa iga olo une yoqnoqom e? Sai.

³ Iga Kristus Yesus beteryosim aqa nam na yanso em. Kumbra dena iga a koba na moiyoqne. Ningi di qaliesai kiyo?

⁴ Iga yanso osim dena iga Kristus beteryosim a koba na moiyoqne. Deqa Abu na iga Kristus koba na subq atobulej. Osiqa aqa singila kobaquja na olo Kristus subq na tigeltej. Deqa iga dego a ti nambile bunuj osim kumbra bole dauryeqnoqom.

Iga Kristus beteryosim olo subq na tigeloqom

⁵ Kristus a moiyej deqa iga a beteryosim a ti moiyoqne. A olo subq na tigelej dego kere iga kamba a beteryosim olo subq na tigeloqom.

⁶ Iga qalie, une aqa singila a gago jejamuq di waueqnu. Singila di koboqajqa deqa gago areqalo namij a Kristus ombla namburbasq di moiyej. Deqa bini iga olo une aqa kanqal tamo bul sqasai.

⁷ Iga moiyo tamo bulem deqa une na iga olo ojqa keresai.

⁸ Od, iga Kristus ombla moiyoqne deqa iga qalieonum, iga a ombla olo nambile sqom.

⁹ Iga qalie, Kristus a subq na tigelej deqa a olo bunu moiqa keresai. Moiyo na a olo taqatqa keresai.

¹⁰ A bati qujai qa moiyej. Aqa kumbra dena a na une aqa singila kobotej. Ariya bini a olo nambile unu di a Qotei ombla nambile unub.

¹¹ Dego kere ningi endegsib are qaliy. Ningi moiyoqne deqa ningi olo une aqa kanqal tamo bul sosai. Ningi Kristus Yesus beteryosib Qotei ombla nambile unub.

¹² Deqa une a nungo jejamu taqatqa laqnimqa ningi na olo saidiy. Ningi degyqab di ningi nungo jejamu qa areqalo uge uge dauryeqnasai. Nungo jejamu agi bunuqna moiqa.

¹³ Une a nungo singa ti ban ti taqatqa laqnimqa ningi na olo saidiy. Ningi degyqab di ningi kumbra uge uge dauryeqnasai. Ningi subq na olo tigelobulosib nambile unub deqa ningi nungo segi jejamu ti ban ti singa ti Qotei yibqa a segi na taqatqas. Yim dena ningi kumbra bole dauryeqnab.

¹⁴ Une na ningi olo taqatngwasai. Di kiyaa? Ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a ningi qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di ningi unub.

Iga kumbra bole aqa kanqal tamo bul unum

¹⁵ Od, iga olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Qotei a iga qa are boleiyej kumbra di aqa sorgomq di iga unum. Deqa iga kiyerqom? Iga une yoqnoqom e? Sai bole sai.

¹⁶ Ningi qalie, ningi nungo segi jejamu osib tamo bei yosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi aqa kangal tamo sqab. Dego kere ningi une dauryoqnqab di ningi une aqa kangal tamo bul sqab. Osib ningi morenqab. Ariya ningi Qotei aqa kangal tamo sosib aqa anjam dauryoqnqab di ningi tamo bole une saiqoji sqab. Di ningi qaliesai kiyo?

¹⁷ Bole, nami ningi une aqa kangal tamo bul soqneb. Sonabqa bunuqna Qotei na ningi anjam bole merngonaq qusibqa nungo are miligiq na dauryoqneb. Qotei a degyej deqa iga na a tulan binjiyoqnqom.

¹⁸ Nungo une na ningi tonto talq di breingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi kumbra bole aqa kangal tamo bul unub.

¹⁹ O ijo was, e mandam tamo nanjo kumbra qa ningi yawo anjam merngeqnum. Di kiyaga? Ningi ijo anjam endi geregere poingosai deqa. Nami ningi na nungo singa ti ban ti nanji odnjreqnabqa nanji kumbra jiga ti kumbra uge ti nanjo kangal tamo bul sosibqa ningi kumbra ugeq breingoqneb. Ariya bini ningi na olo nungo singa ti ban ti minjribqa nanji kumbra bole aqa kangal tamo bul soqnebe. Yim gam dena Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab.

²⁰ Nami ningi une aqa kangal tamo bul soqneb. Bati deqa ningi kumbra bole aqa kangal tamo bul sosai.

²¹ Kumbra uge uge ningi nami yoqneb qaji dena ningi aqaryaingosai qneb. Agi bini ningi kumbra deqa jemaingeqnu. Kumbra dena tamo nanji moiyo gam tureqnu.

²² Ariya nungo une na ningi tonto talq di breingobulonaq sonabqa Qotei a dena ningi olo elenej. Deqa bini ningi Qotei aqa segi kangal tamo unub. Deqa ningi ingi boledamu oqab. Ingi boledamu agiende. Qotei na ningi aqa segi kumbra boleq di atimqa ningi dauryoqnqab. Osib ningi nambile gaigai sqab.

²³ Une na aqa kangal tamo nanji awai enjreqnu. Awai agiende. Nanji moreneqnu. Ariya Qotei na iga ingi boledamu laja egeqnu. Ingi boledamu di agi iga nambile gaigai sqom. Nambile di iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na oqom.

7

Iga kumbra bunuj dauryoqnqom

¹ O ijo was, ningi dal anjam qalie unub deqa e na endegsi merngwai. Ningi qalie, tamo a moiysaisoqnimqa dal anjam na a taqatoqnqas. A moiymqa dal anjam na a olo taqatqasai.

² Deqa unja bei a tamo ti soqnimqa aqa tamo a moiysaisoqnim a tamo bei ombla sqa keresai. Dal anjam na getentejunu. Aqa tamo moiymqa di a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai.

³ Deqa aqa tamo soqnim a tamo bei ombla sqas di iga endegsi marqom, a sambala unja. Aqa tamo moiymqa a na olo tamo bei oqa kere. Dal anjam na getentosai. Deqa a na tamo bei oqas di a sambala unja sqasai.

⁴ Deqa ijo was ningi quiy. Ningi Kristus aqa jejamu beteryosib a ombla moreneb deqa ningi olo dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ningi tamo bei agi Kristus subq na tigelej qaji aqa segi tamo ungasari unub. Deqa iga kumbra bole bole Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnqom.

⁵ Nami iga areqalo namij aqa kumbra dauryoqnem. Bati deqa dal anjam na gago banq di gago singaq di gago jejamuq di areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une atoqnem. Osim kumbra dena iga moiyo gam turoqnem.

⁶ Dal anjam na iga tonto talq di breigobulonaq soqnem. Ariya bini iga Kristus ombla moiyo bulejunum deqa iga olo dal anjam aqa kangal tamo bul sosai. Iga Qotei waueteqnum. Iga dal anjam nami nengrenyeb qaji deqa are qalsim Qotei wauetosaieqnum. Mondor na kumbra bunuj iga osorgej deqa iga Qotei waueteqnum.

Gago une na iga moiyo tgej

⁷ E maronum, dal anjam a gago areqalo uge uge tigelteqnaqa iga une ateqnem. Deqa iga kiyersi marqom? Dal anjam a une tamo bulej e? Sai bole sai. Dal anjam na ijo une e osorbeqnu. Osorbosai qamu e une poibosai qamu. Dal anjam a marej, “Ni ino was aqa ingi ingi qa mamaulmai.” Degsi marosai qamu mamaul kumbra di uge e degsi poibosai qamu.

⁸ Ariya dal anjam bej dena une a gam itosiqa ijo are miligiq di mamaul kumbra gargekoba babtelenoqnej. Dal anjam bosai qamu une a moiyo bulosiq uliejunu qamu.

⁹ Nami e Qotei aqa dal anjam qalieosaisosimqa bati deqa e nambile soqnem. Ariya bunuqna Qotei aqa dal anjam ijoq bonaqa ijo une a nambile so bulosiq tigelej.

¹⁰ Onaqa dena e moiye. Dal anjam aqa wau utru agi tamo nangi nambile enjraqajqa. Ariya e dal anjam dena nambile osai. Dal anjam na e moiyothej.

¹¹ Di kiyajqa? Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e gisanbej. Kumbra dena une na e moiyothej.

¹² Deqa iga dal anjam qa kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Dal anjam a bole. A Qotei aqa segi dal anjam. A Qotei aqaq na bej. Dal anjam mutu kalil di Qotei aqa segi anjam. Anjam di bole tintin kalil.

¹³ Deqa e kiyersi marqai? Dal anjam bole dena e lubsiq moiyothej degsi marqai e? Sai bole sai. Une na e moiyothej. Dal anjam bej dena une a gam itosiqa e moiyothej. Dal anjam na une aqa kumbra boleq atnaqa iga unsim qalieem, bole, une a tulan ugedamu.

Gago une na iga taqatgejunu

¹⁴ Iga qalie, dal anjam a Qotei aqa Mondor aqaq na bej. Ariya e areqalo namijq di unum deqa une na e tonto talq di waibobulej unum.

¹⁵ Kumbra e yeqnum qaji di aqa utru e poibosai. Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e olo yosaieqnum. Ariya kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

¹⁶ Kumbra uge e yeqnum qaji di e yqajqa arearetbosaieqnu. Ijo kumbra dena ijo areqalo babteqnu. Ijo areqalo agiende, Qotei aqa dal anjam a bolequja.

¹⁷ Deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yobuleqnu.

¹⁸ E qalieonum, ijo miligiq di ingi bole bei sosai. E ijo areqalo namij qa maronum. Bole, e kumbra bole yqajqa arearetbeqnu. Ariya e kumbra bole di yosaieqnum.

¹⁹ Kumbra bole e yqajqa arearetbeqnu qaji di e yosaieqnum. Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum.

²⁰ Kumbra uge e yqajqa arearetbosaieqnu qaji di e olo yeqnum deqa e qalieonum, e segi na kumbra uge di yosaieqnum. Une ijo miligiq di unu qaji a na kumbra uge di yeqnu.

²¹ Deqa e kumbra endeqaji uneqnum. E kumbra bole yqajqa arearetbeqnaqa kumbra uge na olo gam getentetbeqnu.

²² Bole, ijo miligiq di e Qotei aqa dal anjam qa tulan arearetbeqnu.

²³ Ariya e kumbra endeqaji uneqnum. Une a ijo banq di ijo singaq di ijo jejamuq di wauoqnsiqa Qotei aqa dal anjam ijo areqaloq di unu qaji di qoto iteqnu. Une di singila koba. Deqa a na e tonto talq di waibobuloqnsiqa ijo ban ti ijo singa ti ijo jejamu ti di singila na taqateqnu.

²⁴ Gulbe dena e tulan ugetbeqnu! Deqa tamo yai na aqaryaibimqa e ijo jejamu moiqaq qaji endi olo uratqai?

²⁵ Od, e qalieonum. Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na Qotei na aqaryaibimqa e ijo jejamu endi uratqai. Deqa e Qotei tulan binjoqnsiy sqai. Bole, e ijo segi areqalo na Qotei aqa dal anjam dauryeqnum. Ariya e ijo areqalo namij na une aqa kumbra dauryeqnum.

8

Kristus a gago une kobotosiqa Qotei aqa Mondor Bole iga egej

¹ O ijo was kalil, iga Kristus Yesus beteryejunum deqa Qotei na gago jejamuq di olo une qametgwasai. Deqa iga awai uge oqasai.

² Nambile qa Mondor a Kristus Yesus aqa wau na ningi aqaryaingej deqa une ti moiyo ti na ningi olo taqatngwa keresai.

³ Qotei na aqa segi Niri Yesus qarinyonaqa a une tamo bulosiqa gago une kobotqa bonaqa aqa segi jejamuq di Qotei a gago une aqa awai uge atsiqa dena une aqa singila kobotej. Iga gago areqalo namij na dal anjam dauryqa keresai deqa Qotei na iga degsi aqaryaigej.

⁴ Deqa bini iga gago jejamu qa areqalo namij na walweloiaeqnum. Iga Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walweleqnum. Osim dena iga dal anjam aqa kumbra bole geregere dauryoqnsim kereteqnum.

⁵ Tamo nangi areqalo namij aqa kumbra na walweleqnum qaji nangi areqalo namij dauryeqnub. Ariya tamo nangi Mondor aqa kumbra na walweleqnum qaji nangi Mondor aqa areqalo dauryeqnub.

⁶ Tamo nangi areqalo namij dauryoqnqab di nangi morenqab. Ariya tamo nangi Mondor aqa areqalo dauryoqnqab di nangi lawo na nambile sqab.

⁷ Tamo nangi areqalo namij dauryeqnub qaji nangi Qotei ti jeu atoqnsib unub. Di kiyaaqa? Nangi Qotei aqa dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa. Nangi dal anjam dauryqa keresai bole sai.

⁸ Tamo nangi areqalo namij na walweleqnum qaji nangi kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryqa keresai.

⁹ Ariya ningi areqalo namij aqa kumbra na walweloiaeqnub. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa ningi Mondor aqa kumbra na walweleqnum. Tamo a Kristus aqa Mondor ti sqasai di a Kristus aqa tamo sqa keresai.

¹⁰ Ningi une ti unub deqa nungo jejamu moiqa. Ariya Kristus a nungo are miligiq di unu deqa ningi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Deqa Mondor na ningi nambile engwas.

¹¹ Qotei na aqa Niri Kristus Yesus subq na tigeltej. Qotei aqa Mondor a nungo are miligiq di unu deqa Qotei na nungo jejamu moiqa qaji di dego subq na tigeltosim ningi nambile engwas. Di Mondor aqa singila na ningi nambile engwas.

Iga Qotei aqa angro tintin unum

¹² Deqa ijo was, iga areqalo namij aqa kumbra na walwelqasai.

¹³ Ningi areqalo namij aqa kumbra na walwelqab di ningi morenqab. Ariya ningi Mondor aqa singila na nungo jejamu aqa kumbra moiyoqab di ningi nambile sqab.

¹⁴ Tamo ungasari kalil Qotei aqa Mondor na gam osornjreqnaq walweleqnum qaji nangi Qotei aqa angro tintin unub.

¹⁵ Qotei na ningi lana kangal tamo sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engosai. Ningi lana kangal tamo sqab di ningi ulaqab. Qotei na ningi aqa segi angro tintin sqajqa marsiq aqa Mondor ningi engej. Deqa ningi endegsib Qotei meteqnub, "O ni gago Abu."

¹⁶ Mondor a segi gago are miligiq di waueqnu deqa iga endegsi boleq di mareqnum, "Bole, iga Qotei aqa angro unum."

¹⁷ Iga Qotei aqa angro unum deqa mondon ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di egwas. Ingi di gago was Kristus a ejunu. Kristus a ingi di osaisosiqa jaqatin qoboiey. Deqa iga dego jaqatin qoboioqnm. Qoboiosim mondon iga a ombla ingi di osim so bole gaigai sqom.

Mondon Qotei na iga so bole egwas

¹⁸ Mondon Qotei na so bole di babtosis iga egwas. E are qalonum, so bole de ti jaqatin iga bini eqnum qaji de ti ombla kerekere sai. So bole dena gago jaqatin kalil tulan bunyesqas.

¹⁹ Mondon Qotei na aqa segi angro nangi babtelenqas. Nangi babtqajqa bati di Qotei a nami atej. Ingi ingi kalil Qotei a gereiyelennej qaji nangi na bati di unqajqa deqa tarinoqnsib nam atoqnsib endegsib nenemeqnu, “Bati gembu bati di brantqas?”

²⁰ Bini ingi ingi kalil nangi di ugeosib unub. Nango segi areqalo na nangi ugeosai. Qotei a segi na nangi ugetnjrej. Deqa kumbra bole bole Qotei na mondon nangi enjrqas qaji deqa tarinoqnsib unub.

²¹ Qotei na ingi ingi kalil di nangi ugetnjrsiq tonto talq di breinjrobulej unub. Ariya mondon bati Qotei a nami atej qaji di brantimqa a na ingi ingi kalil di olo boletnjrimqa nangi aqa angro nangi ti koba na tulan bole sqab.

²² Iga qalie, ingi ingi kalil Qotei a gereiyelennej qaji nangi jaqatin koba obuloqnsib akam ti unub. Nangi nami jaqatin oqneb agi bini oqnsib unub. Unja a angrotqa osiq jaqatin eqnu dego kere.

²³ Ingi ingi kalil di nangi segi akamosai. Iga Qotei aqa Mondor ejunum qaji iga dego jaqatin oqnsim akamoqnsim unum. Qotei na aqa Mondor iga egej deqa iga qalieonum, a olo so tulan boledamu dego iga egwas. Osim mondon a boleq di mergwas, “Ningi ijo angro kalil.” Iga bati di brantqajqa deqa tarinoqnsim unum. Bati di brantimqa Qotei na gago jejamu bulyetgosim jejamu bunuj egwas.

²⁴ Qotei a iga elennej deqa bini iga jejamu bunuj di oqajqa tarinoqnsim unum. Iga degyeqnum. Di kiyaga? Iga jejamu bunuj di osaiunum deqa. Tamo bei a ingi bole bei oqas di a kiyaga ingi deqa olo tarinqas?

²⁵ Iga qalie, iga jejamu bunuj di osaiunum deqa iga mondon oqom. Deqa bini iga gulbe qoboiyoqnsim tarinoqnsim unum.

²⁶ Iga singila saiqoji unum deqa Qotei aqa Mondor na iga aqaryaigeqnu. Iga ingi kiye qa pailyqajqa di iga geregere qaliesai. Iga pailyqajqa medabu gulbeigeqnaqa gago are miligiq na akamoqnsim pailyeqnum. Deqa Mondor a segi na iga aqaryaigwa osiq iga qa pailyeqnu.

²⁷ Qotei agi tamo nango are miligi uneqnu qaji a Mondor aqa areqalo qalieeqnu. Deqa a na Mondor minjeqnaq quoqnsiq aqa segi tamo ungasari nangi qa pailyeqnu.

²⁸ Iga qalieonum, tamo kalil Qotei qalaqalaiyeqnu qaji nangi Qotei na geregereinjre-gnu. A nami nangi elenqa osiq metnjrej deqa kumbra bei na nangi ugetnjrqas keresai. Kumbra kalil nanjoq di branteqnu qaji dena nangi olo boletnjre-gnu.

²⁹ Tamo kalil Qotei a nami nangi qa qalieej qaji nangi di a na giltnejrej dego. Nangi aqa Niri Yesus a bulosib aqa segi kumbra bole dauryqajqa deqa osiq nangi giltnejrej. Gam dena Yesus a Qotei aqa angro gargekoba nango was matu sqas.

³⁰ Ariya tamo kalil Qotei na giltnejrej qaji nangi di a na metnjrej dego. Tamo kalil a na metnjrej qaji nangi di a na tamo bole une saiqoji qa minjrej dego. Tamo kalil a na tamo bole une saiqoji qa minjrej qaji nangi di a na aqa segi so bole enjrej dego.

Gulbe bei na Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra getentqa keresai

³¹ O ijo was, Qotei na kumbra bole kalil di babteqnu deqa iga kiyersi marqom? Qotei na iga areigeqnu deqa tamo yai na iga olo jeutgwas? Tamo dego bei sosai.

³² Qotei na aqa segi Niri Yesus getentosai. A na Yesus qarinyonaq iga kalil qa bosiq moiyej. A na aqa segi Niri iga egej deqa iga qalieonum, a na ingi bole kalil dego iga egoqnas.

³³ Qotei na iga giltnej deqa tamo yai na gago jejamuq di olo une qametgwas? Tamo dego bei sosai. Qotei a segi na iga tamo bole une saiqoji qa mergej.

³⁴ Deqa tamo yai na mergimqa iga gago une aqa awai uge olo oqom? Tamo dego bei sosai. Kristus Yesus a moisiq olo subq na tigelej. Deqa bini a Qotei aqa ban woq di awesosiq iga qa Qotei pailyeqnu.

³⁵ Kristus a segi na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa tamo yai na Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra di olo getentimqa a na iga qalaqalaigwasai? Tamo dego bei sosai. O ijo was, iga gulbe osimqa kiyo, jaqatin osimqa kiyo, tamo qudei na iga ugeugeigibqa kiyo, iga mam koba osimqa kiyo, gara saigimqa kiyo, kumbra uge bei na ugetgimqa kiyo, qoto bei gagoq di brantimqa kiyo Kristus a deqa iga qalaqalaigwasai e? Sai.

³⁶ Bole, ingi uge uge di gagoq di brantoqnqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“O Qotei, iga ino segi tamo ungasari unum
deqa bati gaigai jeu tamo nanqi na iga lugoqnsib moiyoqgeqnu.
Nanqi iga kaja du du bul edegosib iga lugwajqa laqnu.”

³⁷ Kristus na iga qalaqalaigej deqa ingi uge uge kalil di gagoq di brantoqnqas di ungum. A na gaigai iga singilatgeqnaqa iga qoto bunyoqnsim tigelejunum.

³⁸⁻³⁹ Od, Qotei na iga tulan qalaqalaigeqnu. Deqa e endegsi ijo are singilatosim qalionum, ingi bei na Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Moiyo ti nambile ti lan angro nanqi ti mondor singila nanqi ti ingi ingi bini unub qaji nanqi ti ingi ingi bunuqna brantelenqab qaji nanqi ti ingi ingi singila ejunub qaji nanqi ti ingi ingi lan goge di unub qaji nanqi ti ingi ingi mandam sorgomq di unub qaji nanqi ti ingi ingi Qotei na gereiyelennej qaji nanqi ti kalil dena Qotei getentqa keresai. Yim a na iga qalaqalaigwasai. Gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa singila na Qotei na gaigai iga qalaqalaigoqnsim sqas.

9

Pol a Israel nanqi qa are gulbeiyonej

¹ E Kristus aqa tamo unum deqa e ningi anjam bole merngeqnum. E gisan anjam merngosaieqnum. Mondor Bole na e areqalo ebeqnu deqa e qalionum, ijo anjam endi bole.

² E gaigai are tulan gulbeibeqnaqa are koba qaleqnum.

³ Osim endegsi pailyeqnum, “O Kristus, ni na e torei taqal waibosim ijo was agi Jekop aqa moma nanqi olo kamba elename.” E degsi pailyeqnum.

⁴ Ijo was nanqi di Israel tamo unub. Qotei na nanqi aqa segi angro qa giltinrej. A na louqajqa kumbra ti aqa segi rian ti aqa anjam nami singilatej qaji de ti aqa dal anjam ti nanqi enjrej. Osiqa minjrej, “Mondor e na ningi ingi bole bole engwai.”

⁵ Nango moma utru nanqi nam koba ti soqneb. Nanqoq dena Kristus a nambabeb. Kristus a segi Qotei. A ingi ingi kalil nango gate. Deqa iga bati gaigai aqa nam soqtoqnqom. Bole.

Qotei a Israel nanqoq di kumbra kiye yej?

⁶ Qotei a nami ijo was nanqi di ingi bole bole enjrqa marej. Ariya a na ingi di nanqi enjrosai. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Qotei aqa anjam ulonej”? Eo, iga degsi marqasai. Tamo kalil Israel nango len na nambabeb qaji nanqi Israel tamo tintin sai.

⁷ Bole, nanqi Abraham aqa len na nambabeb. Ariya nanqi kalil Abraham aqa angro tintin sai. Qotei a nami Abraham minjej, “Ino angro mel Aisak aqa len na qujai ino angro tintin nanqi brantqab.”

⁸ Anjam di aqa utru agiende. Tamo nango ai abu na nanqi nambabtnjrqb dena nanqi Qotei aqa angro tintin brantqasai. Tamo nanqi Qotei aqa anjam nami marej qaji di nango areqaloq di singilatqab dena qujai nanqi Abraham aqa angro tintin brantqab.

⁹ Agi Qotei na Abraham anjam endegsi minjej, “Bati e nami atem qaji di brantimqa e olo inoq botqa ino naur Sara a angro mel oqas.”

¹⁰ Qotei aqa anjam bei dego unu. Rebeka a aqaratonaga aqa angro mel aiyel Eso Jekop wo nanqi nambabeb. Nango abu agi gago moma utru Aisak.

¹¹⁻¹² Ariya Qotei na angro mel qujai segi giltej. A angro di aqa kumbra bole bei qa are qalsiq giltosai. A segi na metosiq giltej. Deqa iga qalieonum, Qotei a gaigai aqa segi areqalo dauryoqnsiq tamo nanqi giltjnreqnu. Deqa Rebeka aqa angro aiyel nanqi di nambabosaisosib kumbra bole ti kumbra uge ti yosaisonabqa Qotei na Rebeka endegsi minjej, “Angro namo nambabqas qaji a na angro bunu nambabqas qaji aqa sorgomq di sosim a kanqalyoqnqas.”

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E Jekop qalaqalaiyeqnum. E Eso qalaqalaiyosaieqnum.”

¹⁴ Deqa iga kiyersi marqom? Qotei a kumbra uge yej degsi marqom e? Sai. Iga degsi marqasai bole sai.

¹⁵ Agi Qotei a nami Moses endegsi minjej, “E tamo bei qa are boleibqa marsiy are boleibqas. E tamo bei qa dulqajqa are soqnim dulqai.”

¹⁶ Deqa ijo was ningi quiy. Qotei a tamo bei giltqas di a aqa segi areqalo na tamo deqa dulosim giltqas. A na tamo di aqa kumbra bole ti aqa are bole ti deqa osim giltqasai.

¹⁷ Agi a nami Isip nango mandor koba a qa dulqa uratosiqa endegsi minjej, “E ijo singila kobaquja ni osormitqa tamo ungasari kalil nanqi unsib sawa sawa kalilq di ijo nam mare mare laqnqab. Utru deqa e ni mandor koba atem.” Qotei aqa anjam di nami nengrenyeb unu.

¹⁸ Deqa ijo was, iga endegsi qalieonum. Qotei a tamo bei qa dulqa are soqnim a tamo deqa dulqas. Ariya a tamo bei aqa areqalo getentqa are soqnim a getentqas.

¹⁹ Ariya ningi e endegsib merbqab, “Qotei a kumbra degyeqnu deqa a kiyaaqo olo iga une ti qa mergeqnu? Qotei a gaigai aqa segi areqalo dauryeqnu deqa tamo yai a Qotei aqa areqalo di olo uratqa kere? Tamo dego bei sosai.”

²⁰ O tamo, ni tamo kiyero deqa ni Qotei degsi njirintqam? Tamo bei a web gereiyim web na tigelosim endegsi minjqas kiyo, “Ni kiyaaqo e degsi gereibonum?” A degsi minjqas keresai.

²¹ Web gereiyo tamo a aqa segi areqalo na mandam onqol aiyel osimqa web aiyel gereiyqas. Web bei tulan boledamu gereiyqas. Di ingi goiqajqa. Ariya web bei bolesai laja wau qudei qa gereiyqas. Web gereiyo tamo a degyqas di a kumbra uge yqo e? Sai. A kumbra bole yqo.

²² Qotei a dego kumbra di yeqnu. Agi a na aqa minjin boleq ateqnu. Di kiyaaqo? Tamo ungasari nanqi aqa singila qalieqajqa deqa. Tamo ungasari Qotei a nanqi qa minjin oqeteqnu qaji nanqi padalqa gamq di unub. Ariya a na nanqi urur padaltnjrosaietqnu. A nanqi qa tarijsokobaiyeqnu.

²³ A degyeqnu. Di kiyaaqo? Tamo ungasari a nanqi qa duleqnu qaji nanqi aqa so bole qalieqajqa deqa. Aqa so bole di tulan boledamu. Nanqi aqa so bole di oqajqa deqa a na nami giltjnrej.

²⁴ Tamo ungasari Qotei a nanqi qa duleqnu qaji nanqi di agi iga. A na iga metgej. A Juda nango segiq dena iga metgosai. A sawa bei bei qaji nangoq dena dego iga metgej.

²⁵ Agi Hosea a nami Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi nengrenyeb, “Tamo nami ijo tamo sosai qaji nanqi di e na olo minjrqi, ‘Ningi ijo segi tamo unub.’ Tamo nami e na qalaqalainjrosaietqnem qaji nanqi di e na olo qalaqalainjrqi.

²⁶ E nami sawa bei bei qaji nanqi endegsi minjrem, ‘Ningi ijo tamo sai.’ Ariya bunuqna e na nanqi endegsi minjrqi, ‘Ningi ijo segi angro unub. Agi e Qotei nambile unum qaji.’ ”

²⁷ Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa Israel nanqi qa are qalsiq anjam endegsi marej, “Israel nango moma nanqi ulul bul tulan gargekobaqab. Ariya nango ambleq dena Qotei a tamo quja quja segi elenqas.

²⁸ Od, Tamo Koba a na mandamq endi tamo ungasari nanqi urur njolawotnjrqas.”

²⁹ Aisaia a anjam bei dego endegsi marej, “Qotei singila koba ti unu qaji a na iga quja quja uratgonaq iga bole soqnem. A na iga padaltgosai. Padaltgej qamu iga Sodom ti Gomora ti bulosim kalil padalekriter qamu.”

Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai

³⁰ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Sawa bei bei qaji nangi tamo bole une saiqoji sqajqa gam namosaioqneb. Ariya nangi gam di iteb. Gam agiende. Nangi Yesus qa nango areqalo singilateqnub gam dena nangi tamo bole une saiqoji unub.

³¹ Ariya Israel nangi Moses aqa dal anjam dauryqajqa waukobaoqneb. Nangi are qaloqneb, “Gam dena iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.” Ariya nangi dal anjam dauryoqneb gam dena nangi tamo bole une saiqoji sosai.

³² Di kiyaqa? Nangi tamo bole une saiqoji sqajqa marsib Yesus qa nango areqalo singilatqa urateb deqa. Nangi maroqneb, “Iga segi waukobaosim dena iga tamo bole une saiqoji sqom.” Nangi degsib maroqnsib tal ai utru quraqyoqnsib mangaloqneb.

³³ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quiy. E na tal ai utru bei osiy tal singilatqajqa deqa Saion qureq di tigeltit sqas. Tal ai utru di tamo nangi quraqyosib mangalqab. Ariya tamo nangi tal ai utru deqa nango areqalo singilatqab di nangi jemainjrqsai.”

10

Israel nangi Qotei aqa kumbra qaliesai

¹ O ijo was, e Israel nangi qa are koba qaloqnsim endegsi pailyeqnum, “O Qotei, ni na Israel nangi elename.”

² E qalieonum, Israel nangi Qotei qa tulan singilaeqnub. Ariya nangi powo na degyo-saieqnub.

³ Nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa gam qaliesai. Deqa nangi nango segi singila na tamo bole une saiqoji sqajqa waueqnub. Nangi Qotei aqa gam na tamo bole une saiqoji sqajqa urateqnub.

⁴ Iga qalie, Kristus a Moses aqa dal anjam kalil keretekritej. Deqa tamo ungasari kalil Kristus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub.

⁵ Israel nangi tamo bole une saiqoji sqa marsibqa dal anjam dauryeqnub. Moses a nami nangi qa osiqa anjam endegsi nengrenyej, “Tamo a dal anjam mutu kalil torei dauryekritqas di a nambile sqas.” Moses a anjam degsi nengrenyej.

⁶ Ariya tamo nangi Kristus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Deqa Moses a nangi qa osiqa anjam endegsi nengrenyej, “Ningi nungo segi are miligiq na endegsib maraib, ‘Yai a lan qureq oqsim Kristus osim mandamq osi aigas?’ ”

⁷ Moses a olo anjam bei dego endegsi nengrenyej, “Ningi endegsib maraib, ‘Yai a moiyo qureq aisim Kristus olo subq na tigeltqas?’ ”

⁸ Anjam di aqa utru agiende, “Qotei aqa anjam a jojom di unu. A isaq di sosai. A nungo medabuq di unu. A nungo are miligiq di dego unu.” O ijo was, tamo nango areqalo Yesus qa singilatqajqa anjam di agi iga mare mare laqnum.

⁹ Deqa ningi nungo medabu waqtosib Yesus a segi qujai Tamo Koba unu degsib boleq di mariy. Osib Qotei a Yesus subq na olo tigeltej anjam di nungo are miligiq di singilatiy. Ningi degyqab di Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Gago are miligiq na iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergeqnu. Gago medabu na iga Yesus aqa nam soqtoqnsim boleq di mareqnum deqa Qotei na iga elenqnu.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nanngi Kristus qa nanngo areqalo singilatqab di nanngi jemainjrqasai.”

¹² Od, iga Juda ti Grik ti kalil kerekere unum. Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. Deqa a na tamo kalil a metoqnsib pailyeqnub qaji nanngi tulan geregereinjreqnu.

¹³ Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, “Tamo kalil Tamo Koba aqa ñam metoqnsib pailyeqnub qaji nanngi a na elenqas.”

¹⁴ Ariya tamo nanngi Kristus qa nanngo areqalo singilatqasai di nanngi kiyersib a metosib pailyqab? Nanngi aqa anjam quqwasai di nanngi kiyersib a qa nanngo areqalo singilatqab? Anjam palonto tamo nanngi Kristus aqa anjam palontqasai di tamo nanngi kiyersib aqa anjam quqwab?

¹⁵ Kristus na anjam palonto tamo nanngi qarinjnrqasai di nanngi kiyersib aqa anjam palontqab? Di keresai kalil. Ariya anjam palonto tamo nanngi agi beqnub. Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Anjam palonto tamo nanngi anjam bole osi beqnabqa tamo ungasari nanngi tulan areboleboleinjreqnu.”

Israel nanngi Qotei aqa anjam bole dauryosaieqnub

¹⁶ Tamo ungasari kalil nanngi Kristus aqa anjam bole di dauryeqnub e? Sai. Agi Aisaia a nami endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo quja quja segi gago anjam nanngo areqaloq di singilateqnub.”

¹⁷ Deqa ijo was, iga qalieonum, iga gago dabkala na Qotei aqa anjam quqwom gam dena iga gago areqaloq di singilatqom. Anjam iga queqnum qaji di agi Kristus aqa medabuq na branteqnu.

¹⁸ Ariya e ningi endegsi nenemngwai. Israel nanngi Kristus aqa anjam bole di nami quosai kiyo? Sai. Nanngi quoqneb. Agi nengren endegsi unu, “Qotei aqa anjam di gilsiq sawa sawa kalil keretonaqa tamo ungasari kalil nanngi quoqneb.”

¹⁹ Deqa e ningi olo nenemngwai. Israel nanngi anjam di aqa utru poinjrosai kiyo? Sai. Nanngi poinjrej. Agi Moses a nami Qotei aqa anjam bei endegsi marej, “Sawa bei bei qaji nanngi ñam saiqoji unub. Nanngi tamo bolesai. Nanngi e qa qaliesai dego. Ariya e na nanngi elenqai. Osiy ijo kumbra dena e na Israel nanngo are ugetetnjrit nanngi njirinqab.”

²⁰ Aisaia a dego nami sawa bei bei qaji nanngi qa osiq Qotei aqa anjam endegsi singila na marej, “Tamo nanngi e qa ñamosaioqneb qaji nanngi e itbeb. Tamo nanngi e qa marosaioqneb qaji nanngi e nubeb.”

²¹ Ariya Aisaia a olo Qotei aqa medabu osiqa Israel nanngi qa endegsi marej, “E bati gaigai nanngi qa tarinjoqnsim metnjreqnam nanngi olo diqoqnsib ijo anjam gotranjeqnub.”

11

Qotei a tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratnjreqnu

¹ Deqa e ningi endegsi nenemngwai. Qotei na aqa segi tamo ungasari agi Israel nanngi qoreinjrej e? Sai. E dego Israel tamo. E Abraham aqa moma. E Benjamin aqa len na ñambabem.

² Qotei na Israel nanngi qoreinjrosai. Nanngi aqa segi tamo ungasari unub. A nami nanngi qa qalieosiq giltinjrej. Agi Elaija aqa anjam bei nengrenq di unu. Aqa anjam di ningi qaliesai kiyo? Elaija a Israel nanngo kumbra uge qa are qalsiq endegsi Qotei pailyej,

³ “O Tamo Koba, nanngi na ino medabu o qaji tamo nanngi ñumelenjoqnsib ino atra bijal niñaqyeqnub. E segi qujai ni daurmeqnum deqa nanngi na e lubqa laqnub.” Elaija a Qotei degsi pailyej.

⁴ Onaqa Qotei na kamba Elaija kiyersi minnej? A endegsi minnej, “Ni segi e daurbosai. Ijo tamo 7,000 nanngi dego e daurbegqneb. Nanngi singa pulutosib gisan qotei Bal a qa louosaieqnub.” Qotei na Elaija degsi minnej.

⁵ Dego kere bini Qotei a Israel tamo quja quja segi elenjoqnsiq olo gargekoba uratnjre-qnu. Tamo nanngi a na elenjeqnu qaji di a nanngi qa are boleiyonaq giltnjrej.

⁶ A nanngo wau bole bei qa are qalsiq nanngi giltnjrosai. Nanngi wau bole yonab a deqa are qalsiq nanngi giltnjrej qamu a nanngi qa are boleiyey aqa kumbra di lana ulonej qamu.

⁷ Deqa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Israel nanngi tamo bole une saiqoji sqajqa waueqnab ugeinjqroqnej. Ariya Qotei na Israel nanngi qudei aqa segi qa marsiq giltnjrej. Deqa nanngi aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub. Israel nanngi gargekoba Qotei na olo areqalo getentetnjroqnej.

⁸ Nanngi qa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na nanngi nanaritnjrsiq nanngo namdamu ti dabkala ti torei getentetnjrej. Nanngi nami degsib soqneb bosiq agi bini degsib unub.”

⁹ Devit a dego nanngi qa osiq endegsi marej,
“Nanngi ingi uyqa korooqnibqa gulbe gargekoba nanngoq di brantoqnsim kakan bul nanngi kabutnjroqnas.

Osim sil bul nanngo kakro qainyetnjrsim nanngi uneq breinjrim nanngo singa meninq di tanyosib ululonjosib awai ugedamu oqnqab.

¹⁰ Nanngo namdamu dego getennjrim sawa unqajqa keresaiinjjrim sqab.

Soqnib Qotei na nanngo qore tanu pulutetnjrim nanngi tingiq keresai. Nanngi gaigai degsib sqab.”

Qotei na sawa bei bei qaji nanngi olo elenjeqnu

¹¹ Deqa ijo was, e ningi endegsi nenemngwai. Israel nanngi ululoneb deqa nanngi torei padalqab e? Sai bole sai. Israel nanngi Qotei qoreiyeb deqa Qotei a olo sawa bei bei qaji nanngi elenjeqnu. Israel nanngi Qotei aqa kumbra di unsibqa are ugeinjjrim aqaq olo bqajqa deqa are qalsiq sawa bei bei qaji nanngi elenjeqnu.

¹² Israel nanngi Qotei qoreiyeb gam dena Qotei na olo tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi so bole enjqre-qnu. Od, Israel nanngi Qotei aqa anjam urateb gam dena Qotei na olo sawa bei bei qaji nanngi so bole enjqre-qnu. Deqa iga bole qalieonum, mondon Israel nanngi olo puluosib Qotei aqaq babqa gam dena Qotei na nanngi ti sawa bei bei qaji kalil nanngi ti so tulan boledamu enjqras.

¹³ O sawa bei bei qaji ningi e na anjam endegsi merngit quiy. Qotei na e qarinqbej deqa e nungo ambleq di waueqnum. E ijo wau deqa tulan areboleboleibeqnu.

¹⁴ Ijo are koba endegsi unu. E na ijo was Israel nanngo areqalo tigeltetnjritqa kumbra bole bole Qotei a ningi enjqre-qnu qaji di nanngi dego oqajqa maribqa Qotei na nanngi qudei elenqas.

¹⁵ Qotei na Israel nanngi walinjrej gam dena a na olo tamo ungasari gargekoba mandamq endi unub qaji nanngi elenjosiq jeu kobotej. Deqa iga bole qalieonum, Qotei na Israel nanngi elenqas gam dena a na tamo ungasari gargekoba nanngi olo subq na tigeltnjrqas.

¹⁶ Iga bem sum oqnsim dena bem gereiyooqnsim potoqnsim taqal bei Qotei atraiye-qnum. Deqa bem kalil dego Qotei aqa segi bem. Nam aqa jirim di Qotei aqa segi jirim. Deqa nam aqa dani di dego Qotei aqa segi dani.

¹⁷ Israel nanngi nam oliv qure qaji aqa dani bul unub. Dani qudei Qotei na gingejjnjrsiq breinjrej. Ariya ningi sawa bei bei qaji unub deqa ningi nanu qaji oliv aqa dani bul unub. Dani di Qotei na olo elenjosiq nam oliv qure qaji aqa qoboq di betertnjrej unub. Dani di agi ningi segi. Dani Qotei na gingejjnjrsiq breinjrej qaji nanngo sawa di agi ningi na olo eb. Deqa bini ningi nam oliv qure qaji aqa dani nanngi ti namur bole oqnsib unub.

¹⁸ Deqa ningi diqosib endegsib are qalaib, “Iga na nam oliv qure qaji aqa dani qudei nanngi bunjqre-qnum.” Ningi diqwab di ningi mati endegsib are qaliy. Nam oliv aqa jirim a na ningi namur enjqre-qnu. Ningi na jirim di namur yosaieqnu.

¹⁹ Ariya ningi na kamba e endegsib merbqab, “Qotei na dani qudei gingejjnjrsiq nanngi breinjrsiq olo iga osiq nanngo limeq di iga betertgej unum.”

²⁰ Nungo anjam di bole. Ariya Qotei aqa kumbra di aqa utru agiende. Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosai deqa Qotei na nangi gingenjrsiqa breinjrej. Ariya nangi Qotei qa nungo areqalo singilateqnub deqa Qotei na nangi olo elenje. Di nungo segi wau bole bei na sai. Deqa nangi nungo segi ñam soqtaib. Ningi ulaoiy.

²¹ Ningi are qaliy. Nam oliv qure qaji aqa dani di Qotei na gingenjrsiqa breinjrej. Deqa nangi nungo segi ñam soqtosib diqwab di a na nangi dego gingenjosim breingwas.

²² Ningi geregere are qaliy. Qotei na tamo qudei nangi kumbra bole enjreqnu. Osiqa olo tamo qudei nangi gulbe enjreqnu. Tamo nangi Qotei qoreiyosib uloneb qaji nangi di a na gulbe enjreqnu. Ariya nangi Qotei aqa kumbra bole geregere ojgab di a na kumbra bole di nangi engoqnqas. Saiqas di a na nangi dego gingenjosim breingwas.

²³ Dani qudei nangi nami ñam oliv qure qaji di sonab Qotei na nangi gingenjrsiqa breinjrej. Ariya nangi are buliyosib Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi olo joqsim ñam oliv qoboq di betertnjrqas. Od, Qotei na nangi olo betertnjrqas kere.

²⁴ Ningi qalie, nami nangi nañu qaji oliv aqa dani soqneb. Sonabqa Qotei na nangi dena gingenjosiq joqsi bosiq ñam oliv qure qaji aqa qoboq di betertnje. Nam oliv qure qaji di nungo ñam utru tintin sai. Deqa iga bole qalieonum, bunuqna Qotei na ñam oliv qure qaji aqa segi dani nangi olo joqsim bosim nango segi limeq di betertnjrqas.

Qotei a tamo ungasari kalil nangi qa are boleiyosim elenqajqa are koba unu

²⁵ O ijo was kalil, nangi diqoqnsib endegsib maraib, “Iga powo koba ti unum.” Ningi degaib. E uli anjam bei merngwai. Israel gargekoba nango areqalo getenjnrejunu. Nangi degsib soqnib sawa bei bei qaji tamo ungasari Qotei na nami giltjnrej nangi di kalil elenekritosim kereamqa bati deqa a na Israel nango areqalo olo waqtetnjrqas.

²⁶ Gam dena Qotei na Israel kalil nangi elenqas. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Aqaryaingo Tamo Koba a Jerusalem dena tigelosim bosim Jekop aqa moma kalil nangi are bulyetnjrim nangi ijo anjam gotranyqajqa kumbra di olo uratqab.

²⁷ Yimqa bati deqa e nangi koba na anjam qosisiy dena nango une kalil kobotetnjrqai.” Qotei aqa anjam nami degsib nenngrenyeb.

²⁸ Israel nangi Yesus aqa anjam bole qoreiyeqnub deqa nangi Qotei ti jeu atoqnsib unub. Deqa Qotei na nangi kamba uratnjroqnsiq olo nangi sawa bei bei qaji tamo ungasari eleneqnu. Nami Qotei na Israel nangi giltjnrsiqa qalaqalainjrej. A nango moma utru nangi qa are qalsiq kumbra degyej.

²⁹ Iga qalie, Qotei a tamo ungasari nangi metnjrsim ingi bole bole enjrqas di a bunuqna aqa kumbra di olo uratqa keresai.

³⁰ O sawa bei bei qaji nangi nami Qotei aqa anjam gotranyoqneb. Ariya bini Israel nangi kamba Qotei aqa anjam gotranyeqnub. Gam dena Qotei a olo nangi qa duleqnu.

³¹ Od, Israel nangi Qotei aqa anjam gotranyeqnub deqa Qotei a nangi qa duleqnu. Gam dena bunuqna Qotei a Israel nangi qa kamba dego olo dulqas.

³² Qotei na iga kalil aqa anjam gotranyqajqa kumbraq di breigonaqa iga tonto talq di sobulem. Qotei a degyej. Di kiyaqa? A iga kalil qa olo dulqajqa deqa.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

³³ O ijo was, Qotei aqa areqalo ti powo ti kalil tulan bolequja. Di tulan guma koba dego. Deqa iga na Qotei aqa areqalo ti powo ti di aqa utru geregere ubtosim marqa keresai. Aqa kumbra kalil dego iga dauryosim itqa keresai.

³⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere?”

³⁵ Tamo yai na Qotei ingi bei yqas? Yosim Qotei na kamba olo yqajqa minjqas? Tamo dego bei sosai.”

³⁶ O ijo was ningi quiy. Qotei a ingi ingi kalil atelenjej. A ingi ingi kalil qa utru. Ingi ingi kalil di aqa segi. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

12

Ningi nungo jejamu osib Qotei atraiyiy

¹ O ijo was kalil, Qotei a iga qa dulej deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi nungo segi jejamu ñambile unu qaji di osib Qotei atraiyiy. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari bole unub deqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei qa bole louoqnqab.

² Ningi mandam tamo nango kumbra dauryosib walwelaib. Qotei a areqalo bunuj engimqa ningi tamo bunuj sosib dena ningi Qotei aqa areqalo geregere qalieoiy. Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole ti kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji de ti kumbra tulan bolequja de ti keretosib dauryoqniy.

Wau segi segi Qotei na ningi engej qaji di yoqniy

³ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e ningi segi segi endegsi merngwai. Ningi nungo segi ñam soqtaib. Osib nungo was qudei nangi bunjrqa are qalaib. Ningi areqalo bole ti sosib nungo kumbra geregere tenemtoqniy. Qotei na ningi segi segi singila engej deqa ningi singila di osib Qotei qa nungo areqalo singilatosib wauoqniy.

⁴ Ningi qalie, iga kalil jejamu qujai. Gago jejamu miligiq di ban ti singa ti ñamdamu ti dabkala ti unub. Nangi kalil wau qujai yosaieqnub. Nangi wau segi segi yeqnub.

⁵ Dego kere iga tamo ungasari gargekoba unum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai. Deqa iga segi segi kalil jejamu qujaiq di turtejunum.

⁶ Qotei a iga qa are boleiyonaq singila segi segi egej. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi a qa nango areqalo singilatoqnsib aqa medabu osib anjam palontoqnebe.

⁷ A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi nango Kristen was nangi aqaryainjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi aqa anjam plaltoqnebe.

⁸ A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi nango Kristen was nangi singilatnjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi silali ingi ingi jeiyaoqnsib tamo ungasari ingi qa truqueqnub qaji nangi enjroqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi aqa wau geregere taqatoqnebe. A na tamo qudei nangi singila enjrej deqa nangi arebolebole na tamo ungasari nangi qa duloqnebe.

Ningi na nungo Kristen was nangi bole qalaqalainjroqniy

⁹ O ijo was ningi na tamo ungasari nangi bole qalaqalainjroqniy. Ningi gisan na nangi qalaqalainjraib. Ningi kumbra uge kalil torei uratekritosib kumbra bole segi beteryosib yoqniy.

¹⁰ Ningi gaigai Qotei aqa segi tamo ungasari nangi nungo was tintin edegosib nangi qalaqalainjroqniy. Ningi nungo segi ñam tentoqnsib Kristen was nango ñam olo soqtoqniy.

¹¹ Ningi gaigai singila na Qotei aqa wau ojoqniy. Qotei aqa Mondor a nungoq aiyoqnsim are tigeltetngoqnim ningi Tamo Koba aqa wau ojajqa tulan singilaoqniy.

¹² Mondon Qotei na ningi lan qureq osi oqwas. Ningi deq oqwajqa tarinoqnsib areboleboleingoqneme. Osib gulbe nungoq boqnimqa ningi singila na tigeloqnsib qoboiyoqniy. Osib gaigai Qotei pailyoqniy.

¹³ Qotei aqa segi tamo ungasari qudei nangi ingi ingi qa truquoqnsibqa ningi na nangi aqaryainjroqniy. Tamo lanaj nangi dego nungo meq boqnibqa nangi oqnsib geregereinjroqniy.

¹⁴ Tamo qudei na ningi ugeugeingibqa di ungum, ningi kamba olo Qotei na nangi aqaryainjrqa marsib pailyoqniy. Qotei na nangi ugetnjrqajqa deqa pailyaib.

¹⁵ Kristen was qudei nanngi areboleboleinjrimqa nanngi nanngi koba na areboleboleingeme. Kristen was qudei nanngi akamoqnibqa nanngi nanngi koba na akamoiiy.

¹⁶ Nanngi segi segi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Nanngi nunngo segi ñam soqtqa are qalaib. Nanngi tamo ñam saiqoji nanngi koba na laqniy. Nanngi diqoqnsib endegsib maraib, “Iga powo koba ti unum.” Nanngi degaib.

¹⁷ Tamo qudei na nanngi kumbra uge engibqa nanngi na kamba nanngi kumbra uge enjraib. Nanngi tamo kalil nanngo ñamgalaq di kumbra bole segi yoqniy.

¹⁸ Nanngi ñirin ti qoto ti uratiy. Gam soqnimqa nanngi gaigai tamo ungasari kalil nanngi koba na are qujaitosib lawo na soqniy.

¹⁹ O ijo was bole, tamo qudei na nanngi gulbe engibqa nanngi na kamba nanngi gulbe enjraib. Uratosib nanngi Qotei aqa banq di atibqa a segi nanngi qa ñirinjosim gulbe enjrqas. Agi Tamo Koba aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Une kambatqajqa wau di ijo segi wau. E segi na tamo nanngo une qa nanngi kambatnjrqai.

²⁰ Deqa ino jeu tamo bei a mamyimqa ni a gereiyosim ingi anaiye. A ya qaryimqa dego gereiyosim ya anaiye. Ni a degyimqa a aqa kumbra uge qa are qalsim jemaityqas.”

²¹ O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa e nanngi segi segi endegsi mernjgwai. Kumbra uge bei na ni ojqa laqni ni segi singilaosim kumbra bole dauryosim dena ni kumbra uge bunyosim gotranjqam.

13

Nanngi sawa taqato qaji mandor nanngo sorgomq di soqniy

¹ Nanngi kalil sawa taqato qaji mandor nanngo sorgomq di geregere soqniy. Iga qalie, mandor nanngi laña wauosai. Qotei a segi na nanngi wau enjreqnaqa nanngi sawa taqateqnub. Qotei a segi na nanngi atelenjej unub.

² Deqa tamo nanngi mandor nanngo anjam gotranjqab di nanngi Qotei aqa anjam dego gotranjonub. Tamo nanngi degyqab di nanngi awai uge oqab.

³ Mandor nanngi wau ojeqnub di tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi ula enjrqajqa deqa waueqnub. Mandor nanngi na tamo kumbra bole bole yeqnub qaji nanngi ula enjrqajqa deqa wauosai. Deqa nanngi kumbra bole bole yoqniy. Nanngi degyqab di nanngi mandor nanngi qa ulaqasai. Nanngi na nunngo ñam soqtetjgwab.

⁴ Mandor nanngi Qotei aqa wau tamo bul unub. Nanngo wau qujai agi nanngi na nanngi aqaryaingoqnsib geregereingeqnub. Ariya nanngi kumbra uge uge yoqnqab di nanngi nanngi qa ulaqab. Nanngi qalie, mandor nanngi sebru ojejunub. Nanngi sebru laña ojosai. Nanngi Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nanngi sebru dena tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanngi awai uge enjreqnub.

⁵ Deqa iga mandor nanngo sorgomq di geregere sqom. Iga awai uge oqa uratosim deqa nanngo anjam dauryqom. Deqa segi sai. Iga gago are miligiq di qalieonum, kumbra di bole. Osim deqa ti iga mandor nanngo anjam dauryqom.

⁶ Utru deqa nanngi takis waiyeqnub. Mandor nanngi Qotei aqa wau tamo bul unub deqa nanngi gaigai singila na wau taqateqnub.

⁷ Deqa nanngi na mandor nanngo ingi ingi olo enjroqniy. Osib takis o qaji tamo nanngo banq di takis atoqniy. Od, nanngi tamo kokba kalil nanngo sorgomq di geregere sosibqa nanngo anjam quoqnsib kumbra bole bole osornjroqniy. Osib nanngo ñam soqtoqniy.

Nanngi qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy

⁸ Nanngi was bei aqa ingi ingi qudei ejunub di nunngoq di sokobaiyaiq. A qa kamba olo yiy. Ariya kumbra bole bei nunngoq di gaigai soqneme. Kumbra agiende. Nanngi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

⁹ Iga qalie, dal anjam a endegsi marqo, “Ningi tamo bei qalsib moiyoitaib. Ningi bajinaib. Ningi was bei aqa ingi ingi qa mamaulngaiq. Ningi was bei aqa uña jejamu ojetaib.” Anjam bei dego unu. Anjam agiende, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nangi degsim geregereinjroqne.” O ijo was, anjam qujai dena dal anjam kalil kabutejunu.

¹⁰ Tamo bei na tamo bei qalaqalaiyqas di a na tamo di kumbra uge bei yqa keresai. Deqa a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a dal anjam kalil dego keretosim dauryekritqas.

Ningi kumbra bole dauryosib walweloqniy

¹¹ Ningi kumbra degyoqniy. Bati iga bini unum qaji endi ningi qalie. Ningi neio qa kumbra uratosib tigelqajqa bati agi brantqo. Ningi qalie, Qotei na iga elenqajqa bati isaq yala sonaqa iga Kristus qa gago areqalo singilatem. Ariya bini Qotei na iga elenqajqa bati jojomqo.

¹² Qolo koboeqnaqa sawa suwanqa laqnu. Deqa iga ambru qaji kumbra kalil uratosim suwan qaji kumbraq di sosim qoto qa gara bul jugwom.

¹³ Tamo a qanam walweleqnu dego kere iga kumbra bole tintin na walweloqnqom. Deqa iga diqoqnsim alan kobaoqnsim ya uge uyoqnsim nanarioqnqasai. Iga sambala kumbra dego yoqnqajqa are pruggoqnm kumbra uge jigat yoqnqasai. Iga laña laña niriñoqnsim tamo qudei nangi qa are ugeigoqnqasai.

¹⁴ Ningi Tamo Koba Yesus Kristus beteryosib a gara bul jigsib soqniy. Sosib deqa ningi nungo segi jejamu qa areqalo namij dauryoqnaib.

14

Ningi nungo Kristen was nangi peginjraib

¹ Tamo ungasari qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nango areqalo di kiñala singilaosai unu. Deqa ningi nango kumbra pegiyosib uge qa minjraib. Osib nangi koba na anjam na qotaib. Ningi nangi osib gereinjriy.

² Nango areqalo kiñala singilaosai unu deqa nangi damu uyosaieqnub. Kalil getenteqnub. Ariya tamo ungasari qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi qalie, nangi ingi kalil uyqa kere. Osib nangi ingi kalil uyeqnub. Nangi ingi bei getentosaieqnub.

³ Deqa ningi quiy. Tamo ungasari ingi kalil uyeqnub qaji nangi na olo tamo ungasari damu getenteqnub qaji nangi uge qa minjraib. Tamo ungasari damu getenteqnub qaji nangi na kamba dego tamo ungasari ingi kalil uyeqnub qaji nangi uge qa minjraib. Qotei na nangi kalil elenjej.

⁴ Ni tamo kiyero deqa ni tamo bei aqa kangal tamo a uge qa minjqam? A wau bole yqas kiyo aqa wau ulonqas kiyo di aqa wau qa gate a segi na pegiyqas. E are qalonum, kangal tamo di a wau bole yqa kere. Tamo Koba Qotei na a singila yimqa a wau bole yqas.

⁵ Tamo bei a endegsi are qalqas, “Bati qudei yori bati kokba. Bati qudei bati lanaj.” Ariya tamo bei a marqas, “Sai. Bati kalil kerekere unub.” O ijo was, ningi segi segi nungo areqalo geregere tenemtosis areqalo bole ti soqniy.

⁶ Tamo qudei nangi yori bati kokba uneqnub di nangi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uneqnub. Tamo qudei nangi ingi kalil uyeqnub di nangi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa uyeqnub. Nangi ingi uyqa oqnsib Qotei pailyoqnsib uyeqnub. Tamo qudei nangi ingi qudei getenteqnub. Di nangi Tamo Koba a qa are qaloqnsib deqa getenteqnub. Nangi ingi getentqa oqnsib Qotei pailyoqnsib getenteqnub.

⁷ Iga qalie, tamo bei a endegsi marqa keresai, “Ijo nambile di ijo segi nambile. E segi na taqatejunum. E moiqai di e segi na marsiy moiqai.” A degsi marqa keresai.

⁸ Iga nambile sqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim nambile sqom. Iga moiqom di iga Tamo Koba a qa are qalsim moiqom. Deqa iga nambile sqom kiyo iga moiqom kiyo di iga Tamo Koba aqa segi tamo ungasari sqom.

⁹ Kristus a dego moisiq olo nambile osiq subq na tigelej. Deqa a tamo nambile so qaji nangi ti tamo moreno qaji nangi ti nango Tamo Koba gaigai sqas.

¹⁰ Ningi kiyaaq nungo Kristen was nango kumbra pegiyonnsib uge qa minjreqnub? Osib nangi misilinjnreqnub? Ningi qalie, mondon iga kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelamqa a na iga pegigwas.

¹¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E segi Tamo Koba. E nambile gaigai unum. Mondon tamo ungasari kalil nangi ijoq bosib ijo areq di singa pulutosib nango medabu qujaitosib merbqab, ‘Ni segi Qotei.’ ”

¹² Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, dinjo bati qa iga segi segi kalil Qotei aqa ulatamuq di tigelosim gago kumbra kalil babtosis minjnam a quqwas.

Ningi nungo Kristen was nangi kumbra ugeq breinjraib

¹³ Deqa iga gago Kristen was nangi uge qa minjrqasai. Osim nangi uneq breinjqasai.

¹⁴ Tamo Koba Yesus na e powo ebej deqa e qalieonum, ingi ingi kalil Qotei na gereiyelenej qaji di jiga bei saiqoji. Ariya Kristen was bei a endegsi are qalqas, “Ingi di jigat.” A degsi are qalsim deqa a ingi di getentqas.

¹⁵ Ariya a ingi di getentimqa ningi olo ingi di uyib nunqsimqa a are gulbeiyqas. Nungo kumbra dena ningi qalaqalaiyo kumbra uratosib nungo Kristen was aqa are gulbetetqab. Kristus a nungo was di qalaqalaiyosiq moiyej deqa ningi nungo ingi uyo qa osib a ugeugeiyaib.

¹⁶ Ningi mareqnub, “Iga ingi di uyqom di kumbra bole.” Di ningi kere mareqnub. Ariya nungo kumbra bole di Kristen was qudei nangi unsib olo uge qa marqab di keresai. Deqa unqum, ningi ingi di uyaib.

¹⁷ Mondor Bole na aqaryaigimqa iga kumbra bole ti lawo kumbra ti arebolebole ti sqom gam dena Qotei a gago Mandor Koba sosim iga taqatgwas. Iga ingi ti ya ti uyoqnqom gam dena sai.

¹⁸ Tamo nangi ijo anjam deqa are qalsib Kristus aqa wau ojgab di Qotei a nangi qa tulan arearetoqnqas. Amqa tamo ungasari kalil nangi na nangi unjrsib marqab, “Nangi tamo bole.”

¹⁹ Deqa iga kalil lawo na sosim gago Kristen was nangi singilatnjroqnqom.

²⁰ Ningi ingi uyo na Qotei aqa wau ugetaib. Bole, ningi ingi kalil uyqa kere. Ariya ningi ingi bei uysib dena nungo Kristen was bei uneq waiyqab di kumbra uge.

²¹ Ningi damu ti wain ti uysibqa kiyo kumbra bei ysisbqa kiyo dena nungo was bei uneq waiyqab di kumbra uge. Deqa ningi kumbra di uratiy.

²² Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi qalie, ningi ingi kalil uyqa kere. Ariya nungo qalie di nungo are miligiq di ulitib soqnem. Yim Qotei a segi unqas. Ningi ingi bei uyqa marsib are gulbeingwasai di ningi arebolebole na uyi.

²³ Ariya nungo ambleq di tamo bei a ingi bei uyqa osim are gulbeiyim uyqas di a une ti sqas. A Qotei qa aqa areqalo singilateqnu ariya a ingi di uyqa osim are gulbeiyim uyqas di a une atqas.

15

Ningi Kristus aqa kumbra dauryoqniy

¹ Tamo ungasari qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nango areqalo di kiñala singilaosai unu. Deqa iga singila ti unum qaji iga na nangi aqaryainjroqnsim nango gulbe qoboiyetnjroqnqom. Iga gago segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai.

² Iga gago Kristen was nangi aqaryainjroqnsim singilatnjroqnqom.

³ Iga qalie, Kristus a dego aqa segi jejamu aqaryaiyosaiyoqnej. A nami endegsi Qotei pailley, “O Abu, tamo qudei ni qa anjam uge mareqnub qaji nanngi e qa dego anjam uge mareqnub.” Qotei aqa anjam di agi nengrenq di unu.

⁴ Qotei aqa anjam kalil nami nengrenyeb qaji di iga Qotei aqa gam osorgwajqa deqa osib nengrenyeb. Anjam dena gago are singilatetgim iga singila na tigelonqsim Qotei na mondon iga elenqajqa deqa tarinoqnsim sqom. Utru deqa nengrenyeb.

⁵ Qotei a segi na gago are singilatetgoqnsiq aqaryaigeqnaqa iga singila na tigeleqnum. Deqa a na marimqa ningi kalil koba na Kristus Yesus aqa kumbra dauryosib areqalo qujaitosib soqniy.

⁶ Sosib ningi kalil medabu qujaitoqnsib gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqniy.

Kristus na Juda nanngi ti sawa bei bei qaji nanngi ti aqaryainjrej

⁷ Kristus a ningi qa areboleboleiyonaq ningi gereinje dego kere ningi nungo Kristen was nanngi qa areboleboleingim gereinjroqniy. Yim nungo kumbra dena ningi Qotei aqa ñam tulan soqtoqniy.

⁸ E endegsi marqai. Kristus a Juda nanngi qa are qalsiq wauoqnej. Qotei aqa anjam kalil bole. A nami Juda nango moma utru nanngi ingi bole bole enjrqqa marej. Anjam di singilatqajqa deqa Kristus a wauoqnej.

⁹ Kristus a sawa bei bei qaji nanngi qa dego wauoqnej. Qotei a nanngi qa dulej aqa kumbra di nanngi qalieosib aqa ñam soqtqajqa deqa Kristus a wauoqnej. Agi Kristus aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“E sawa bei bei qaji nango ambleq di ino ñam soqtoqnqai.

E ino ñam soqtqa oqnsiy ni qa louoqnqai.”

¹⁰ Anjam bei dego unu, “O sawa bei bei qaji ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi ti koba na areboleboleingim soqniy.”

¹¹ Anjam bei dego unu,

“O sawa bei bei qaji kalil,

ningi Tamo Koba aqa ñam soqtoqniy.

Od, ningi kalil aqa ñam soqtoqniy.”

¹² Aisaia a dego Qotei aqa medabu osiqa anjam bei endegsi marej, “Mondon Devit aqa abu Jesi aqa moma nangoq dena mandor kobaquja bei brantqas. Brantosim a na sawa bei bei qaji kalil nanngi taqatnjroqnqas. Nanngi a bosim boletnjrqajqa deqa are qalsib tarinoqnsib sqab.”

¹³ O ijo was, Qotei a nami iga ingi bole bole egwajqa marej deqa iga tarinoqnsim unum. Ningi Qotei qa nungo areqalo singilateqnub deqa a na ningi tulan keretngimqa ningi arebolebole ti are lawo na ti soqniy. Amqa Mondor Bole na ningi singilatngimqa ningi ingi bole bole Qotei a nami enywa marej qaji deqa tarinoqnsib soqniy.

Pol a Qotei aqa wau ojoqnej deqa a tulan areboleboleiyonoqnej

¹⁴ O ijo was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, ningi kumbra bole gaigai yeqnub. Ningi powo koba ti unub deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nanngi gam bole osornjreqnub.

¹⁵ Qotei a e qa are boleiyonaq wau ebej deqa e anjam singila endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Ningi ijo anjam endeqa are walngaim deqa e nengrenyonum.

¹⁶ E Kristus Yesus aqa wau tamo unum deqa e sawa bei bei qaji nango ambleq di wauoqnsim Qotei aqa anjam bole nanngi minjre minjre laqnum. E nanngi joqsiy Qotei aqa ulatamuq di atrainjrobulitqa Qotei a nanngi qa tulan areboleboleiyqajqa deqa e waueqnum. Mondor Bole na nanngi singilatnjrimqa nanngi Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib dauryqajqa deqa ti e nanngi qa waueqnum.

¹⁷ Aqo Kristus Yesus wo ombla waueqnum deqa e Qotei aqa wau yqajqa tulan areboleboleibeqnu.

¹⁸⁻¹⁹ Kristus a nami ijo medabu na ti ijo ban na ti wau yoqnej. Wau deqa segi e ningi saingwai. E wau bei qa ningi saingwasai. Kristus na e singila ebeqnaqa e manwa gargekoba yoqnem. Qotei aqa Mondor na dego e singilatbeqnaqa e wauoqnem. Kristus a kumbra kalil di yoqnej. Di kiyaqa? A na sawa bei bei qaji nango are tigeltetnjrimqa nangi Qotei aqa anjam dauryqajqa deqa. E Jerusalem dia wau utru atsim Kristus aqa anjam bole mare mare laqnsim gilsim torei Ilirikum sawaq di diqtem.

²⁰ E are qalem, e na tamo ungasari Kristus aqa ñam qaliesai qaji nango sawaq di Qotei aqa anjam bole palontoqnqai. Tal ai utru tamo bei na tigeltej qaji goqeq di e olo tal atqasai. E degsi are qalem.

²¹ Agi Qotei aqa anjam bei endegsi nenngrenq di unu, “Tamo ungasari Kristus aqa ñam nami quosai qaji nangi a unqab. Tamo ungasari aqa anjam nami quosai qaji nangi qusib a qa poinjrqaas.”

Pol a Rom Kristen nangi unjrsim dena Spen sawaq gilqas

²² O ijo was, e Qotei aqa wau di ojeqnum deqa e nungoq bqajqa gam getenjejunu. Deqa e nungoq bqa yeqnam keresaiibeqnu.

²³ Wausau gargekoba e ningi nungwajqa are qaloqnem. Ariya bini e sawa endia wau bei saiqoji.

²⁴ Deqa e Spen sawaq gilqa osiy e mati nungoq bosiy nungsiy ningi ti koba na sokiñalayitqa ningi ingi ingi qa aqaryaibibqa e Spen sawaq gilqai.

²⁵ Ariya e mati Jerusalem aisiy dia Juda Kristen nangi unjrsiy aqaryainjrqi. Nangi Qotei aqa segi tamo ungasari unub.

²⁶ Nangi qudei ingi ingi qa truqueqnub deqa Kristen was Masedonia sawa ti Akaia sawa ti di unub qaji nangi na nangi aqaryainjrqa marsib silali koroieyeb unu.

²⁷ Nangi nango segi areqalo na silali di koroieyeb. Juda Kristen nangi na nangi Qotei aqa anjam qa aqaryainjreqnub deqa nangi na kamba olo Juda Kristen nangi jejamu qa ingi ingi qa aqaryainjreqnub. Nango wau bole agide.

²⁸ Deqa e mati silali koroiyqajqa wau di kobotosiy silali di Jerusalem osiy aisiy bunuqna e Spen sawaq gilqa osiy e nungoq bosiy nungwai.

²⁹ E qalieonum. E nungoq bqai di e Kristus aqa kumbra bole kalil ijoq di maqejunu qaji di osi bosiy ningi osorngitqa dena ningi singilaqab.

³⁰ O ijo was ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a qa ti qalaqalaiyo kumbra Mondor na iga osorgeqnu qaji deqa ti are qalsibqa e koba na Qotei pailyqajqa waukobaoqnqom. Od, ningi e qa Qotei pailyoqniy.

³¹ Yim Qotei na e aqaryaibosim anjam gotranjo tamo Judia sawaq di unub qaji nango banq dena e olo oqas. E Qotei aqa segi tamo ungasari Jerusalem di unub qaji nangi qa silali koroieyqnum. Ningi Qotei pailyibqa a na nango are tigeltetnjrimqa nangi ijo wau deqa tulan areboleboleinjrqaas.

³² Qotei na marim e nungoq bosiy nungsiy dena e areboleboleibqas. Osiy ningi koba na aqaratosim dena e singila oqai.

³³ Qotei a are lawo qa utru. A ningi kalil koba na soqnebe. Bole.

16

Pol a kaiye anjam Rom Kristen nango qarinyej

¹ Ningi gago jaja Fibi osib gereiyoqniy. A na Kristen tamo ungasari Senkria qureq di unub qaji nangi qa waukobaeqnu.

² Ningi Tamo Koba a qa are qalsib Fibi qalaqalaiyoqniy. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari unub deqa ningi kumbra bole dauryosib Fibi qalaqalaiyoqniy. Fibi a gulbe ti

soqnimqa kiyo ingi bei qa truquamqa kiyo ningi na aqaryaiyyi. A nami tamo ungasari gargakoba nangi aqaryainjroqnsiq e dego aqaryaiyoqnej. Deqa ningi a urataib. A kamba dego aqaryaiyyi.

³ Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Prisila Akwila wo nangi aiyel minjriy. Nangi aiyel e koba na Kristus Yesus aqa wau ojeqnum.

⁴ Nami jeu tamo nangi na e lubqa laqnab nangi aiyel moiqa ulaosai. Nangi e aqaryaiyeb. Deqa e nangi aiyel minjreqnum, “Keretonub.” E segi sai. Kristen tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi dego nangi aiyel minjreqnub, “Keretonub.”

⁵ Ariya ningi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen tamo ungasari kalil Prisila Akwila wo nango talq di loueqnub qaji nangi dego minjriy.

Osib Epainetus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A Esia sawa qaji. Tamo kalil Esia sawaq di unub qaji nangi are bulyosaisonabqa Epainetus a namoqna are bulyosiq Kristus qa aqa areqalo singilatej.

⁶ Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Maria dego minjiy. A ningi aqaryainywa maroqnsiq waukobaoqnej.

⁷ Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Andronikus Junias wo nangi aiyel dego minjriy. Nangi aiyel ijo lej nangi. Jeu tamo nangi na nangi aiyel e ombla ojelenosib tonto talq di breigonab soqnem. Qotei na nangi aiyel wau enjrej deqa nangi aqa anjam mare mare laqnub. Deqa nangi aiyel dego ñam ti. E are bulyosaisonam nangi aiyel namoqna are bulyosib Kristus qa nango areqalo singilateb.

⁸ Ariya ningi ijo kaiye anjam endi Ampliatus dego minjiy. E Tamo Koba aqa ñam na a tulan qalaqalaiyeqnum.

⁹ Ningi Urbanus dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A iga ti koba na Kristus aqa wau ojeqnum. Ningi Stakis dego ijo kaiye anjam endi minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum.

¹⁰ Ningi Apeles dego ijo kaiye anjam endi minjiy. Iga qalieonum, a bole Kristus dauryeqnu.

Ningi ijo kaiye anjam endi osib Aristobulus aqa tal qujai nangi ti dego minjriy.

¹¹ Osib Herodion a dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo lej.

Ningi ijo kaiye anjam endi osib Narsisus aqa tal qujai nangi ti dego minjriy. Nangi Tamo Koba aqa tamo bole unub.

¹² Ningi Trifina Trifosa wo nangi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Nangi aiyel Tamo Koba aqa waukobaeqnum.

Ningi ijo kaiye anjam endi osib Persis dego minjiy. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A Tamo Koba aqa wau singila na ojeqnu.

¹³ Ningi ijo kaiye anjam endi Rufus dego minjiy. A tamo bolequja sosiq Tamo Koba dauryeqnu. Ningi aqa ai dego ijo kaiye anjam endi minjiy. A ijo ai bul.

¹⁴ Ningi ijo kaiye anjam endi osib Asinkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas nangi minjriy. Osib Kristen was kalil nangi koba na unub qaji nangi dego minjriy.

¹⁵ Osib Filologus Julia wo nangi aiyel dego ijo kaiye anjam endi minjriy. Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Nereus na aqa jaja na Olimpasi na ariya Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi koba na unub qaji nangi ti minjriy.

¹⁶ Ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi yeqnum.

Kristus aqa tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nangi na dego ningi kaiyeingonub.

Tamo qudei na Kristen nangi potoaiyeltnjreqnub

¹⁷ O ijo was, nungo ambleq di tamo qudei nangi Qotei aqa anjam ningi nami qusib dauryeb qaji di gotranjoqnsib olo bubulyeqnub. Osib Kristen nangi potoaiyeltnjroqnsib uneq breinjreqnub. Deqa e ningi singila na endegsi merngwai. Ningi tamo deqaji nangi qa geregere ñam atoqnsib nangi qoreinjriy.

¹⁸ Tamo deqaji nanŋi gago Tamo Koba Kristus aqa wau ojosaieqnub. Nanŋi nanŋo segi jejamu qa kumbra qa are qaloqnsib dauryeqnub. Osib tamo unŋasari nanŋi walawalainjroqnsib gisa gisaŋnjroqnsib nanŋi nanaritnjreqnub. Tamo unŋasari nanŋi di kumbra bole ti kumbra uge ti geregere pegiyosaieqnub.

¹⁹ O ijo was, e niŋgi qa tulaŋ areboleboleibeqnu. Di kiyaga? Niŋgi Qotei aqa anjam geregere dauryeqnab tamo unŋasari kalil nanŋi deqa queqnub. Ariya e niŋgi endegsi mernŋwai. Niŋgi kumbra bole yqajqa geregere poinŋoqnim kumbra uge yqajqa nanariosib soqniy.

²⁰ Qotei a are lawo qa utru. Sokiñala a na Satan ojsim osi bosim nunŋo sinŋaq di atim niŋgi na sosqab.

Gago Tamo Koba Yesus a niŋgi qa are boleiyeme.

Tamo qudei na kaiye anjam Rom Kristen nanŋoq qarinyeb

²¹ Timoti a e ombla wauo qaji. A na niŋgi kaiyeiŋgwo. Lusius na Jeson na Sosipater na nanŋi qalub dego niŋgi kaiyeiŋgonub. Nanŋi qalub ijo len nanŋi.

²² Ijo ñam Tertius. E Pol aqa medabuq na anjam kalil endi osim ijo segi baŋ na nenŋrenyonum. E dego Tamo Koba aqa ñam na niŋgi kaiyeiŋgonum.

²³ Gaius a dego niŋgi kaiyeiŋgwo. A na e osiqa aqa segi talq di e gereibeqnu. Osiqa Kristen tamo unŋasari kalil qure endia loueqnub qaji nanŋi dego gereinjreqnu.

Erastus Kwartus wo nanŋi aiyel dego niŋgi kaiyeiŋgonub. Erastus a Korin qure nanŋo silali taqateqnu qaji tamo. Kwartus a gago Kristen was.

²⁴ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a niŋgi kalil qa are boleiyeme. Bole.

Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²⁵ Yesus Kristus aqa anjam bole e mare mare laqnum qaji dena Qotei na niŋgi torei sinŋilatnŋwa kere. Tulaŋ nami Kristus aqa anjam bole di uliesoqnej.

²⁶ Ariya bini Qotei na anjam di boleq ateqnu. Qotei nambile gaigai unu qaji a marnaqa aqa medabu o qaji tamo nanŋi anjam di nenŋrenyonab soqnej. Sonaqa iga na olo osim tamo unŋasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanŋi minjre minjre laqnum. Deqa nanŋi uli anjam di quoqnsib poinjreqnu. Qotei na anjam di boleq ateqnu. Di kiyaga? Tamo unŋasari sawa bei beiq di unub qaji nanŋi anjam di qusib nanŋo areqaloq di sinŋilatosib dauryqajqa deqa.

²⁷ Qotei qujai di a powo koba ti unu. Deqa iga bati gaigai Yesus Kristus aqa wau na Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Bole.

1 KORIN

Pol a Yesus aqa anjam mare mare laqnu

¹⁻² E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e metbosiqa wau di ebej. O ijo was kalil, aqo gago was Sostenes wo anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Ningi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji. Kristus Yesus na ningi elenosiqa Qotei aqa segi kumbra boleq di atej. Qotei na ningi aqa segi tamo ungasari sqa marsiqa ningi gıltngej. Osiqa Kristen kalil qure qureq di gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam meteqnub qaji nanğı dego gıltnjrej. Yesus a gago Tamo Koba. A Kristen kalil nanğı Tamo Koba.

³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanğı aiyel ningi qa are boleın-jrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a Korin Kristen nanğı qa are qaloqnsiq Qotei binıyeqnu

⁴ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a ningi qa are boleıyej. Deqa e bati gaigai ningi qa are qaloqnsim ijo Qotei binıyeqnum.

⁵⁻⁶ Kristus aqa anjam iga nami ningi merngoqnem qaji di nunğı are miligiq di singila na waueqnu. Ningi Kristus beteryejunub deqa Qotei na nunğı kumbra kalil qa ti nunğı anjam maro qa ti nunğı powo qa ti ningi tulan keretngej.

⁷ Deqa ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus a mondon brantim unqajqa tarınjoqnsib unub. Ningi Qotei aqa Mondor aqa singila ejunub deqa ningi singila bei qa truquo-saieqnub.

⁸ Yesus Kristus a ningi gaigai singilatngoqnmqa ningi singila na tigeloqnsib gilsib gilsib diño bati itqab. Yimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na brantim ningi Qotei aqa ñamgalaq di une saıqoji sqab.

⁹ Yesus Kristus a Qotei aqa Niri. A gago Tamo Koba. Qotei na ningi metngej deqa ningi Yesus beteryosib a ombla are qujaitosib unub. Qotei a tamo bole unu deqa a ningi uratıgwasai.

Korin Kristen nanğı nırınjoqnsib pupoeqnub

¹⁰ Ariya ijo was kalil, e gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ningi singila na endegsi mernğwai. Ningi kalil anjam qujai maroqniy. Ningi anjam bei bei qa nırınjosib pupoeleñaib. Ningi areqalo qujaitosib koba na geregere soqniy.

¹¹ Tamo nanğı Kloe aqa talq di unub qaji nanğı na e endegsib merbonab quem, “Korin Kristen nanğı nırınjoqnsib anjam na qoteqnub.”

¹² O ijo was kalil, ningi anjam na qoteqnub qaji nunğı utru agiende. Ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Pita dauryo qaji tamo.” Ariya ningi qudei mareqnub, “E Kristus dauryo qaji tamo.” Ningi anjam na qoteqnub qaji nunğı utru agide.

¹³ Ningi kiyaca kumbra degyeqnub? Kristus a segi poelenosiqa tamo gargekobaıej kiyo? E Pol e segi ningi qa ñamburbasq di moiıem kiyo? Ningi ijo ñam na yanso eb kiyo? Di sai.

¹⁴ E nami nunğı ambleq di sosim e tamo qudei nanğı yansnjrosaioqnm. E ijo kumbra deqa are qaloqnsim Qotei binıyeqnum. Od, Krispus Gaius wo nanğı aiyel e na yansnjrem.

¹⁵ Deqa tamo bei a endegsi marqa keresai, “E Pol aqa ñam na yanso em.”

¹⁶ Bole, tamo nanğı Stefanas aqa talq di unub qaji nanğı dego e na yansnjrem. Ariya e tamo qudei nanğı dego yansnjrem kiyo di e poıbosai.

¹⁷ Kristus na e tamo nanğı yansnjrqqa marsiq e qarınbosai. E aqa anjam bole palon-tqajqa osiq e qarınbej. Deqa e mandam tamo nanğı powo na Kristus aqa anjam palontosaieqnum. E degyeqnum qamu Kristus a ñamburbasq di moiıej di a lanıa moiıej qamu.

Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu

¹⁸ Tamo nanği padalqa gamq di unub qaji nanği mareqnub, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di nanari anjam.” Nanği degsib mareqnub. Ariya iga Qotei na elenqnu qaji iga mareqnum, “Kristus a namburbasq di moiyej anjam di Qotei aqa singila ti unu.”

¹⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Powo tamo nanço powo e na taqal atetnjrqai. Qalie tamo nanço qalie dego e na kobotetnjrqai.”

²⁰ O ijo was kalil, powo tamo ti dal anjam qalie tamo ti nanği qa iga kiyersi marqom? Iga endegsi marqom. Nanği mandam qaji powo ejunub deqa Qotei na nanği olo nanaritnjreqnu. Od, tamo nanği anjam na qotqajqa arearetnjreqnu qaji nanği di Qotei na olo nanaritnjreqnu.

²¹ Mandam tamo nanço powo na nanği Qotei qalieqa keresai. Qotei na aqa segi powo na gam getentetnjrej deqa nanği a qa qalieqa keresai. Nanği a qa qalieqajqa gam bei a na osornjrej. Gam agiende. Anjam iga palonteqnum qaji di tamo nanği qusib Yesus qa nango areqalo singilatqab di Qotei na nanği elenqas. Gam dena qujai nanği Qotei qa qalieqab. Ariya tamo qudei nanği anjam di quoqnsib mareqnub, “Di nanari anjam.”

²² Agi Juda nanği Qotei aqa manwa lanja unqajqa mareqnub. Grik nanği mandam qaji powo oqajqa tulanğ singilaeqnub.

²³ Kristus a namburbasq di moiyej anjam di iga palontoqnsim laqnam Juda nanği quoqnsib uge qa mareqnub. Grik nanği anjam di quoqnsib nanari qa mareqnub.

²⁴ Ariya tamo unğasari Qotei na metnjrej qaji di Juda ti Grik ti nanği qalie, Kristus a Qotei aqa singila ti powo ti unu.

²⁵ Mandam tamo nanği mareqnub, “Anjam di nanari anjam.” Di sai. Anjam di Qotei aqa powo ti unu. Anjam dena mandam tamo nanço powo tulanğ bunyejunu. Mandam tamo nanği mareqnub, “Anjam di singila saiqoji.” Di sai. Anjam di Qotei aqa singila ti unu. Singila dena mandam tamo nanço singila tulanğ bunyejunu.

²⁶ O ijo was ninqi are qaliy. Qotei na ninqi metnğej bati deqa ninqi gargekoba mandam qaji powo saiqoji soqneb. Ninqi gargekoba singila saiqoji soqneb. Ninqi gargekoba ñam saiqoji soqneb.

²⁷ Tamo qudei nanği mandam qaji powo ejunub deqa nanği mareqnub, “Tamo Qotei na giltnjrej qaji nanği nanari tamo.” Yeqnab nanari tamo nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jemai enjreqnub. Tamo singila ti unub qaji nanği mareqnub, “Tamo Qotei na giltnjrej qaji nanği singila saiqoji unub.” Yeqnab tamo singila saiqoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di jemai enjreqnub.

²⁸ Tamo ñam ti unub qaji nanği mareqnub, “Tamo Qotei na giltnjrej qaji nanği ñam saiqoji unub.” Yeqnab tamo ñam saiqoji nanği dena olo mandam qaji tamo nanği di ñam aguq atetnjreqnub.

²⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa namgalaq di tamo bei na aqa segi ñam soqtqa keresai.

³⁰ Qotei a segi na ninqi Kristus Yesus aqa banq di atej. Deqa Kristus aqa wau na iga Qotei aqa powo ejunum. Kristus aqa wau na iga tamo bole tintin unum. Aqa wau na iga Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim walweleqnum. Aqa wau na Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa gago une na iga olo taqatgwa keresai.

³¹ Utru deqa iga gago segi ñam soqtqa keresai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqteme.”

2

Korin Kristen nanği Yesus qa nanço areqalo singilateqnub

¹ O ijo was kalil, e nami nungoq bosim Qotei aqa anjam palontoqnsim merngoqnem bati deqa e mandam qaji powo na anjam palontosaioqnem. E anjam kokba lanja lanja palontosaioqnem.

² E endegsi are qaloqnem. E nungo ambleq di sosiy Yesus Kristus aqa anjam segi merngoqnqai. A namburbasq di moiyej anjam di segi ningi merngoqnqai. E degsi are qaloqnem.

³ E nungo ambleq di soqnem bati deqa e singila saiqoji soqnem. Deqa e ulaugetoqnsim ginda gindañoqnem.

⁴ Anjam e palontoqnem qaji di e Qotei aqa Mondor aqa singila na palontoqnem. E mandam qaji powo na anjam palontit ningi qusib are bulyqajqa deqa are qalosaioqnem.

⁵ Deqa ningi Kristus qa nungo areqalo singilateb di mandam tamo nango powo na sai. Di Qotei aqa singila na.

Qotei aqa Mondor na iga powo bole egeqnu

⁶ Bole, Kristen qudei nanngi Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub. Deqa iga nanngi anjam minjreqnam nanngi powo bole eqnub. Powo di mandam qaji powo sai. Tamo kokba padalqa gamq di unub qaji nango powo sai dego.

⁷ Di Qotei aqa segi powo nami ulitesoqnej qaji. Powo di iga ubtoqnsim mareqnum. Powo di aqa utru agiende. Tulañ nami Qotei na iga lañ qureq oqwajqa gam gereiyetgej.

⁸ Powo di mandam qaji tamo kokba nanngi poinjrosaiqnu. Nanngi poinjrej qamu nanngi na Tamo Koba lañ qureq di unu qaji a osib namburbasq di qamosai qamu.

⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nango nandamu na lañ qure qa ingi ingi unosaieqnub. Nango dabkala na ingi ingi deqa quosaieqnub. Nango areqaloq di ingi ingi di yala sosai. Ingi ingi di Qotei na tamo ungasari a tulañ qalaqalaiyeqnub qaji nanngi segi gereiyetnjrej unu. Deqa nanngi oqsib oqab.”

¹⁰ O ijo was kalil, anjam di nami uliesonaqa Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergej. Qotei aqa areqalo uliejunu qaji di Mondor a segi qalie. Qalie kalil agi Mondor aqaq di unu.

¹¹ Tamo bei a tamo bei aqa areqalo qalieqa keresai. Tamo aqa mondor aqa are miligiq di unu qaji a segi aqa areqalo qalie. Dego kere tamo bei a Qotei aqa areqalo qalieqa keresai. Qotei aqa Mondor a segi Qotei aqa areqalo qalie.

¹² O ijo was kalil, iga mandam qaji mondor osai. Iga Mondor agi Qotei aqaq na bej qaji di em. Deqa lañ qure qa ingi ingi Qotei na egeqnu qaji di iga qalie. Mondor na ingi ingi di iga osorgeqnu.

¹³ Iga ingi ingi deqa anjam mare mare laqnum. Iga mandam qaji tamo nango powo na anjam marosaieqnum. Mondor na iga powo egeqnaqa iga anjam mareqnum. Mondor aqa anjam di iga na tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi minjreqnum.

¹⁴ Tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanngi lañ qure qa ingi ingi di oqa keresai. Di kiyaaqa? Nanngi mareqnub, “Ingi ingi di nanari tamo nango ingi.” O ijo was kalil, ingi ingi di iga Mondor aqaq na eleñeqnum. Deqa tamo ungasari Mondor ti sosai qaji nanngi ingi ingi deqa poinjrqa keresai. Tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi segi ingi ingi deqa poinjrqa kere.

¹⁵ Od, tamo ungasari Mondor ti unub qaji nanngi ingi ingi kalil geregere pegiyeqnub. Ariya tamo ungasari nanngi di mandam tamo bei na peginjrqa keresai.

¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo yai a Qotei aqa areqalo qalieqa kere? Osim a gam osoryqa kere? Tamo dego bei sosai.” Ariya iga Kristus aqa areqalo ejunum.

3

Pol Apolos wo nanngi Qotei aqa wau tamo bole

¹ O ijo was kalil, e nungo ambleq di soqnem bati deqa ningi Kristus aqa kumbra geregere qalieosaisoqneb. Ningi angro mom bul soqneb. E na tamo ungasari Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji nanngi anjam damu ti minjreqnum. Ariya ningi areqalo namij dauryoqneb deqa e na anjam damu ti ningi merngwa yeqnam ugeiboqnej.

² Ningi angro mom bul soqneb deqa ningi damu uyqa keresai. Deqa e ningi damu anaingosaiqnem. E ningi munqum anaingoqnem. Agi bini ningi damu uyqa keresai unub.

³ Ningi areqalo namij dauryoqnsib unub. Agi ningi nungo Kristen was nangi qa are ugeingeqnaqa koba na anjam na qotoqnsib laqnub. Nungo kumbra di jejamu qa kumbra uge. Di mandam tamo nango kumbra.

⁴ Agi ningi qudei mareqnub, “E Pol dauryo qaji tamo.” Ningi qudei mareqnub, “E Apolos dauryo qaji tamo.” O ijo was kalil, nungo kumbra di mandam tamo nango kumbra.

⁵ Apolos a tamo kiyero? E Pol e segi tamo kiyero? Aqo aiyel Qotei aqa wau tamo segi. Tamo Koba a na aqo aiyel wau segi segi egej. Deqa iga aqa anjam ningi merngonam qusib Yesus qa nungo areqalo singilateb.

⁶ E wauq di ingi yagonam Apolos a ingiq di ya atej. Ariya Qotei a segi na ingi boletej.

⁷ Deqa tamo ingi yageqnu qaji a ñam saiqoji unu. Tamo ingiq di ya ateqnu qaji a dego ñam saiqoji unu. Ariya Qotei ingi boleteqnu qaji a segi ñam koba ti unu.

⁸ Tamo ingi yageqnu qaji wo tamo ingiq di ya ateqnu qaji wo nangi aiyel ombla Qotei aqa wau ojeqnub. Mondon Qotei na nango wau segi segi pegiyosim awai enjrqas.

⁹ Aqo aiyel Qotei ombla wau ojeqnum. Qotei aqa ingi wau agi ningi.

Qotei aqa wau tamo nangi tal gereiyo qaji tamo bul

Ningi Qotei aqa tal bul unub.

¹⁰ Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej deqa e tal gereiyo qaji tamo bul unum. E tal gereiyqajqa qalie bole deqa e tal aqa utru atem. E tal aqa utru atem deqa tamo qudei nangi olo tal ai gogeq di tal ateqnub. Deqa e nangi endegsi minjreqnum, “Ningi tal geregere ateqniy.”

¹¹ O ijo was ningi qalie, Qotei na Yesus Kristus osiq a tal ai tuma qaji bul tigeltej unu. Deqa tamo qudei na olo tal ai tuma qaji bei ataib. Yesus a segi qujai tal ai tuma qaji bole.

¹² Ariya tamo nangi tal ai gogeq di tal atqa oqnsib gol na ti silva na ti meniñ naimyo na ti ñamtañ na ti liki na ti ingi ñengi aqa sau na ti tal ateqnub.

¹³ Mondon Qotei na tamo nangi peginjro batiamqa a ñamyuwo bulosim tamo kalil nango wau segi segi boleq atsim pegiyosim nango wau bole kiyo uge kiyo di unqas.

¹⁴ Tamo qudei nango wau di ñamyuwo na yugwasai deqa nangi awai bole oqab.

¹⁵ Tamo qudei nango wau di ñamyuwo na yuelenqas deqa nango wau kalil toreil loumqas. Ariya tamo nangi di padalqasai. Nangi ñamyuwoq di padalqa jojomoqnib Qotei na nangi dena olo elenqas.

Ningi Qotei aqa atra tal bul unub

¹⁶ Ningi Qotei aqa atra tal bul unub. Qotei aqa Mondor a nungo ambleq di unu. Di ningi qaliesai kiyo?

¹⁷ Qotei aqa atra tal di agi ningi. Deqa tamo bei na atra tal di ugeugeiyqas di Qotei na kamba tamo di ugeugeiyqas.

Iga tamo nango ñam soqtqasai

¹⁸ Ningi nungo segi jejamu gisanyaib. Ningi qudei mandam qaji powo ti sosib endegsib are qaleqnub kiyo, “E powo koba ti unum”? Di sai. Ningi endegsib mariy, “Bole, e nanari tamo.” Degsib marib Qotei na olo powo engimqa dena ningi powo bole oqab.

¹⁹ Tamo nangi mandam tamo nango powo ti unub qaji nangi Qotei aqa ñamgalaq di nanari tamo unub. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenjrenyeb unu, “Tamo nangi mandam tamo nango powo ti unub qaji nangi kumbra uge uge yeqnub. Yeqnab Qotei a kamba nangi padaltnjreqnu.”

²⁰ Anjam bei dego unu,

“Tamo nangi mandam tamo nango powo ti unub qaji nango areqalo Tamo Koba a segi qalie.

A qalie, nanngo areqalo di uge deqa nanngi wau bei bei yeqnab ugeinjreqnu.”

²¹ Deqa ningi na mandam tamo nanngo ñam soqtoqnaib. Ingi ingi kalil di nunngo.

²² Apolos, Pita, e Pol, mandam, ñambile, moiyo, ingi ingi kalil bini unub qaji ti ingi ingi kalil bunuqna brantelenqab qaji ti di nunngo.

²³ Ariya ningi Kristus aqa. Kristus a Qotei aqa.

4

Qotei a segi na aqa wau tamo nanngi peginjreqnu

¹ O ijo was kalil, aqo Apolos wo iga Kristus aqa wau tamo. Iga Qotei aqa wau taqateqnum. Gago wau agiende. Iga Qotei aqa uli anjam mare mare laqnum. Ningi iga qa deqsib are qaloqniy.

² Ningi qalie, wau taqato tamo a na wau lanja aqa medabu dauryoqnqas. Dego kere e Qotei aqa medabu dauryeqnum.

³ Deqa anjam pegiyo tamo bei na kiyo ningi na kiyo ijo kumbra pegiyqab di unqum. E deqa yala are qalqasai. E segi dego ijo kumbra pegiyosaieqnum.

⁴ Ijo kumbra uge bei unu kiyo di e geregere poibosai. Ariya e une saiqoji unum degsi marqa keresai. Tamo Koba a segi na e pegibqas.

⁵ Pegiyo bati brantosaiunu deqa ningi na tamo qudei nanngi peginjroqnaib. Ningi mati tariñesoqnibqa mondon Tamo Koba a bosimqa a segi na ingi ingi kalil ambruq di uliejunub qaji di suwanjoq di atqas. Osim tamo kalil nanngo areqalo dego boleq atqas. Yim bati deqa Qotei a gago segi segi kumbra unsim bole kiyo sai kiyo deqa mergwas.

Korin Kristen nanngi nanngo segi ñam soqteqnub

⁶ O ijo was kalil, aqo Apolos wo gago kumbra qa agi e na ningi merngonum. Di kiyaga? Ningi Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji de ti olo anjam qudei ti turtosib diqoqnaib deqa. Osib tamo qudei nanngo ñam soqtoqnsib olo tamo qudei nanngo ñam aguq atoqnaib deqa.

⁷ Ningi gate kokba unub e? Sai. Nunngo ingi bole kiye Qotei na ningi engosai? Nunngo ingi ingi kalil agi Qotei na ningi engej. Deqa ningi kiyaga mareqnub, “Iga gago segi singila na ingi ingi kalil di ejunum”? Ningi kiyaga nunngo segi ñam soqteqnub?

⁸ Agi ningi are qaleqnub, “Iga ingi ingi kalil kere na unum. Iga ñoro koba ejunum. Deqa iga na Pol Apolos wo nanngi aiyel bunñrsimqa iga segi mandor kokba bulonum.” O was ningi deqsib are qalaib. Ningi mandor kokba bulonub qamu e ningi qa tulan areboleboleibqoqa Apolos ombla na ningi beterngosim ningi koba na mandor kokba bulonum qamu.

⁹ Ijo areqalo agiende. Iga Yesus aqa anjam maro tamo unum deqa Qotei na gago ñam tulan aguq atej. Deqa iga tamo uge nanngi bulonum. Tamo uge nanngi agi anjam pegiyo tamo a na une ti qa minjroqnsiq moiyojnreqnu. Od, a na mandam tamo ti lan angro ti nanngo ñamgalaq di nanngi moiyojnreqnu. O ijo was kalil, iga tamo uge nanngi di bulonum.

¹⁰ Iga Kristus aqa ñam osi laqnum deqa iga nanari tamo bulonum. Ariya ningi powo ti sosib deqa ningi Kristus qa qalie bole. Iga singila saiqoji unum. Ariya ningi singila ti unub. Iga ñam saiqoji unum. Ariya ningi ñam ti unub.

¹¹ Iga nami mam ti ya qar ti soqnem agi bini unum. Iga gara bolesai. Tamo qudei na iga ugeugeiqeqnub. Iga tal saiqoji.

¹² Iga ñes na ti gago segi ban na ti wauoqnsim unum. Tamo qudei na iga misilingeqnab iga kamba olo nanngi qa pailyeqnum. Tamo qudei na iga ugeugeiqeqnab iga gulbe di qoboiyeqnum.

¹³ Tamo qudei na iga yomuigeqnab iga kamba olo nanngi anjam bole minjreqnum. Iga tamo sougetejunub qaji nanngi bulonum. Iga tamo ungasari kalil nanngo ñamgalaq di ingi tulan jigat bulosim unum. Iga nami degsi soqnem agi bini unum.

Pol na Korin Kristen nanji minjrej, “Ningi ijo kumbra dauryiy”

¹⁴ O ijo was, ningi ijo anjam endi sisiyosib jemaingwajqa e deqa nengrenyosai. E nungo areqalo tingitetngwajqa deqa osim anjam endi nengrenyonum. Ningi ijo angro bole. E ningi tulan qalaqalaiyeqnum.

¹⁵ Nungo abu qujai agi e segi. Nungo abu gargekoba sai. Tamo 10,000 nanji na Kristus aqa kumbra ningi osorngoqnqab di ungum. E qujai Kristus Yesus aqa anjam bole ningi merngonam qusib are bulye. Dena e nungo abuem.

¹⁶ Deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy.

¹⁷ Utru deqa e Timoti qarinyonum a nungoq bqo. E nami Tamo Koba aqa anjam Timoti minjnam a are bulye. Deqa a ijo angro bole. E a tulan qalaqalaiyeqnum. A nungoq bosim ijo kumbra qa ningi saingim quqwab. Ijo kumbra agiende. E Kristus beteryesosim a dauryeqnum. Ijo kumbra di e na sawa sawa kalilq di Kristen nanji osornjreqnum.

¹⁸ Ariya ningi qudei endegsib are qaleqnub, “Pol a gagoq bqasai.” Osib ningi diqoqnsib laqnub.

¹⁹ O was ningi degaib. Tamo Koba a na odbimqa e nungoq urur boqujatqai. Tamo nanji diqoqnsib laqnub qaji nango singila qabe na eqnub di unqajqa bqai. E nango anjam maro laja quqwajqa bqasai.

²⁰ Ningi qalie, Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. A laja anjam maro na iga taqatgosaieqnu. A singila na iga taqatgeqnu.

²¹ Nungo are kiyersiq unu? E nungoq bosiy njirintngosiy tingitngwai kiyo e bosiy ningi qalaqalaingosiy lawo na gereingwai kiyo? Ningi segi mariy.

5

Sambala kumbra a Korin Kristen nanjo ambleq di unu

¹ O ijo was kalil, e anjam bei endegsi quem. Nungo ambleq di tamo bei a sambala kumbra yeqnu. Aqa sambala kumbra di tulan ugedamu. Tamo nanji Qotei qaliesai qaji nanji sambala kumbra deqaji yosaieqnub. Aqa sambala kumbra agiende. A na aqa abu aqa najun oqnsiq ombla sambalaeqnub.

² Ningi aqa sambala kumbra deqa are ugeingosaieqnu, Ningi akamosaieqnub. Ningi diqoqnsib laqnub. Ningi are ugeingej qamu ningi tamo di osib nungo ambleq dena taqal waiye. qamu.

³ E ningi koba na sosai. E isaq endi unum. Ariya ningi ijo are miligiq di unub deqa e ningi ti sobulejunum. Deqa e sambala tamo di aqa une qa pegiyonum koboqo.

⁴ E ningi endegsi merngwai. Ningi gago Tamo Koba Yesus aqa nam na korooiy. Yim koroq di e ningi ti sobulitqa Tamo Koba Yesus aqa singila dego nungoq di sqas.

⁵ Ningi koroesosibqa tamo di ojsib Satan aqa banq di atibqa Satan na a osim aqa jejamu gulbe yqas. Yim mondon Tamo Koba Yesus a bqajqa batiamqa Qotei na tamo di aqa qunun olo oqas.

Pol na Kristen nanji minjrej, “Ningi tamo uge di wiyiy”

⁶ Ningi nungo segi nam soqteqnub di kumbra bolesai. Ningi qalie, tamo nanji sum kiñala oqnsib bem ti bulyeqnab bem tiyekritoqnsiq tulan kobaqujaeqnu.

⁷ Deqa ijo was kalil, ningi bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atiy. Osib dena ningi olo bem bunuj bulosib sum saiqoji sqab. E qalieonum, ningi sum saiqoji unub koboqo. Di kiyaya? Jeu tamo nanji na Kristus qalnab a kaja du bulosiq gago une qa moisiq aqa len aiye. Juda nango yori bati koba qa nanji Yesus degyeb.

⁸ Deqa iga yori bati koba di unqom. Unsim bem tiyeqnu qaji sum namij di taqal atsim olo bem bunuj sum saiqoji unu qaji di oqom. Sum namij di kumbra uge ti une ti sigitejunu. Bem bunuj sum saiqoji unu qaji di are bole ti anjam bole ti sigitejunu.

⁹ E nami anjam endegsi nenngrenyosim nunngoq qarinyem, “Ningi sambala tamo nangi koba na laqnaib.”

¹⁰ O ijo was, e na tamo Yesus qaliesai qaji nangi qa ningi degsi merngosai. Ningi nangi koba na laqnqa kere. Tamo sambalaegnub qaji nangi ti tamo ñoro qa maunhreqnu qaji nangi ti tamo gisan na silali eqnub qaji nangi ti tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nangi ti ningi nangi koba na laqajqa e deqa ningi saidngosai. Ningi nangi koba na laqasai di ningi torei mandam uratqab. Di keresai.

¹¹ Ariya tamo bei a marqas, “E nungo Kristen was bole.” Osim a olo sambala kumbra yqas kiyo, tamo bei aqa ñoro qa maulyqas kiyo, gisan qotei qa louqas kiyo, tamo nangi misilijnjqas kiyo, ya uge uyoqnsim nanarioqnqas kiyo, gisan na tamo nango silali yainjqas kiyo a kumbra degyimqa ningi a ombla laqnaib. Ningi a ombla ingi uyoqnaib dego. Agi e nami anjam deqa nenngrenyosim nunngoq qarinyem.

¹²⁻¹³ Deqa e na tamo Yesus qaliesai qaji nango une qa pegijnrqai e? Sai. Di ijo wau sai. Di Qotei aqa wau. Ariya Kristen nango une qa pegijnrqajqa wau di nungo wau tintin. Deqa ningi tamo uge di osib nungo ambleq dena taqal waiyiy.

6

Ningi nungo Kristen was bei osib anjam pegiyo talq gilaib

¹ Ningi qudei kumbra uge endegsib yeqnub. Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji nango ulatamuq di tigeltqab. Ningi a osib Qotei aqa tamo ungasari nango ulatamuq di tigeltqab di kere. Ariya ningi degyosaieqnub. Nungo kumbra uge deqa ningi jemaingosaieqnu.

² Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa mondon iga na tamo kalil mandamq endi unub qaji nango une qa pegijnrqom. Di ningi qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa kiyaaqa ningi nungo Kristen was nango anjam kiñilala qudei qa nangi pegijnrqai keresai?

³ Mondon iga lan angro nango une qa dego pegijnrqom. Ningi di qaliesai kiyo? Iga degyqom deqa e endegsi are galonum, iga mandamq endi gago Kristen was nango anjam kalil dego pegiyqa kere.

⁴ Deqa ningi Kristen was bei qa anjam soqnim kiyaaqa ningi na a osib anjam pegiyo tamo Qotei qaliesai qaji nangoq gilqab? Anjam pegiyo tamo nangi di Kristen tamo sai.

⁵ E anjam endi ningi merngonum. Di kiyaaqa? Ningi nungo kumbra uge deqa jemaingim uratqajqa deqa. Nungo ambleq di powo tamo bei unu kiyo? Sqas di Kristen was bei a was bei qa anjam soqnim powo tamo dena nango anjam pegiyqa kere.

⁶ Kiyaaqa Kristen was bei a was bei osim anjam pegiyo tamo Yesus qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nangoq gilsim nango ulatamuq di tigeltqas?

⁷ Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim a osib anjam pegiyo tamo nangoq gilqab di kumbra uge. Nungo kumbra dena ningi Yesus dauryqajqa uratosib ulonqab. Ningi nungo Kristen was bei qa anjam soqnim, ungum, ningi a uratib une engem. Osim nungo ingi ingi bajinem.

⁸ Ariya ningi degyosaieqnub. Ningi segi kamba olo nungo Kristen was nangi kumbra uge enjroqnsib nango ingi ingi gisan na yainhreqnub.

⁹⁻¹⁰ Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqasai. Di ningi qaliesai kiyo? O ijo was ningi na nungo segi jejamu gisanjaib. Tamo sambala kumbra yeqnub qaji nangi ti, tamo gisan qotei qa loueqnub qaji nangi ti, tamo was bei aqa ñaun jejamu ojeteqnub qaji nangi ti, tamo unja wo nerenqa uratoqnsib olo tamo bei bei wo nerenqnub qaji nangi ti, bajin tamo nangi ti, tamo was bei aqa ingi ingi qa mamaunhreqnu qaji nangi ti, tamo ya uge uyoqnsib nanarieqnub qaji nangi ti, tamo was bei yomuiyeqnub qaji nangi ti, tamo was bei aqa silali gisan na yaiyeqnub qaji nangi ti, tamo deqaji kalil nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqasai.

¹¹ Nami ningi qudei tamo uge deqaji soqneb. Ariya bunuqna Qotei na nungo are miligi yansetngosiq na ningi aqa segi kumbra boleq di atej. Atsiqa Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na ti gago Qotei aqa Mondor aqa singila na ti ningi tamo bole une saiqoji qa merngej.

Nunگو jejamu a Qotei aqa Mondor aqa atra tal bul unu

¹² Kristen qudei nanngi mareqñub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nanngi bole mareqñub. Ariya e kumbra qudei yoqñqai dena e aqaryaiqbqa keresai. Od, e kumbra gargekoba yqa kere. Ariya e kumbra bei aqa sorgomq di sqasai.

¹³ Tamo qudei nanngi mareqñub, “Ingi uyo aqa wau agi aisim meneq di sqas. Mene aqa wau agi ingi uyqas.” Di nanngi bole mareqñub. Ariya mondon Qotei na ingi uyo ti mene ti di torei kobotqas. Gago jejamu di sambala kumbra yqajqa sai. Gago jejamu di Tamo Koba aqa. A segi na taqateqñu.

¹⁴ Qotei aqa singila na a Tamo Koba olo subq na tigeltej. Deqa mondon a na iga dego tigeltgwas.

¹⁵ Nunگو jejamu di Kristus aqa jejamu qujai. Di ningi qaliesai kiyo? Deqa e Kristus aqa jejamu osiy sambala unqa aqa jejamuq di betertqai di kumbra bolesai.

¹⁶ Tamo bei a sambala unqa wo beterqab di a unqa de wo jejamu qujaitosib sqab. Di ningi qaliesai kiyo? Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei aqa ñaun wo beterosib nanngi jejamu qujaitosib sqab.”

¹⁷ Ariya tamo bei a Tamo Koba Yesus wo beterqab di nanngi aiyel Mondor qujai ti sqab.

¹⁸ Deqa ijo was, ningi gaigai sambala kumbra uratoqñsib isaq giloqñiy. Une kalil tamo nanngi yeqñub qaji di nanngo jejamuq di beterosaieqñu. Ariya sambala kumbra a tamo nanngo jejamuq di beteroqñsiq nanngo jejamu ugeteqñu.

¹⁹ Nunگو jejamu di Mondor Bole aqa atra tal bul unu. Qotei a segi na Mondor di ningi engej deqa a nunگو are miligiq di unu. Ningi di qaliesai kiyo? Nunگو jejamu di nunگو segi jejamu sai. Di Qotei aqa jejamu.

²⁰ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej. Deqa kumbra kalil ningi yeqñub qaji di ningi Qotei aqa ñam soqtqa are qaloqñsib yoqñiy.

7

Unqa oqajqa anjam

¹ Ariya anjam qudei ningi nengrenyosib ijoq qarinyeb qaji deqa kamba merngwai. Anjam bei agi unqa oqajqa anjam. Deqa merngwai. Tamo nanngi lanqa sosib unqa oqa uratqab di kumbra bole.

² Ariya sambala kumbra kobaaaim deqa ningi segi segi unqa oiy. Unqa ningi dego segi segi tamo oiy.

³ Tamo aqa jejamu di aqa ñaun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq. Unqa aqa jejamu di dego aqa gumbulun qa. Deqa a aqa jejamu getentaiq.

⁴ Unqasari nanngi na nanngo segi jejamu taqatosaieqñub. Nanngo jejamu di nanngo gumbulun na taqateqñub. Tamo nanngi dego nanngo segi jejamu taqatosaieqñub. Nanngo jejamu di nanngo ñaun na taqateqñub.

⁵ Deqa ningi nunگو jejamu getentaib. Ariya bati bei ningi nunگو unqa wo ombla areqalo qujaitosib pailyqa bati atsib di ningi nunگو jejamu getentosib pailyoqñiy. Bunuqna pailyo bati koboamqa ningi nunگو jejamu olo turtiy. Ningi nunگو segi jejamu geregere taqatqa keresai deqa Satan na ningi osim sambala kumbraq di olo breingo uge.

⁶ Ijo anjam di e ningi aqaryainqwa osim deqa merngonum. E singila na merngosai.

⁷ Ijo are endegsi unu. Tamo kalil nanngi e bul lanqa sqab di bole. Ariya Qotei na tamo nanngi singila segi segi enjreqñu. A na tamo qudei nanngi singila bei enjreqñu. Osiqa tamo qudei nanngi singila bei enjreqñu.

⁸ Ariya tamo unja osai qaji nanngi ti unja tamo osai qaji nanngi ti e na anjam endegsi minjrqai. Unja qobul nanngi dego e na anjam endegsi minjrqai. Ningi e bul lanja sqab di bolequja.

⁹ Ariya ningi nunngo segi jejamu taqatqa keresaiamqa ningi unja oiy. Ningi tamo oiy. Ningi sambala kumbra yqajqa are tulan prugngoqnqas di kumbra bolesai.

¹⁰ Ningi tamo ti unja ti unub qaji e na anjam endegsi merngwai. E segi na merngwasai. Tamo Koba a dego ningi merngwas. Anjam agiende. Unja nanngi na nanngo tamo nanngi uratnjraib.

¹¹ Ariya unja bei na aqa tamo uratqas di a olo tamo bei aiq. A lanja soqnem. Saiamqa a na aqa tamo nami uratej qaji di olo eme. Tamo nanngi dego nanngo unja nanngi uratnjraib.

¹² Ningi qudei e na anjam endegsi merngwai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E segi na merngwai. Ni Kristen tamo. Ariya ino njaun a Kristen unja sai. Di ungun. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim.

¹³ E unja nanngi dego anjam di minjrqai. Ni Kristen unja. Ariya ino gumbulun a Kristen tamo sai. Di dego ungun. Ni a urataim. A ni ombla sqa are soqnim ni a urataim.

¹⁴ Ningi quiy. Tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen unja oqas. Kumbra dena a Kristen nanngo miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Unja bei dego a Yesus qa aqa areqalo singilatosaiosim Kristen tamo oqas. Kumbra dena a Kristen nanngo miligiq aisim Qotei aqa jojomq di sqas. Degsi sosai qamu nanngo angro nanngi Qotei aqa namgalaq di jiga ti so qamu. Ariya nanngi Kristen nanngo miligiq di unub deqa nanngo angro nanngi Qotei aqa jojomq di unub.

¹⁵ Ariya Kristen tamo bei aqa unja a Yesus qa aqa areqalo singilatosai deqa unja dena a uratqa marsim uratem. Tamo a deqa gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Kristen unja dego aqa tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatosai deqa tamo dena a uratqa marsim uratem. Unja a dego gulbe oqasai. Qotei na odyqas. Qotei a ningi kalil koba na geregere lawo na sqajqa osiq metngeqnu. Deqa ningi ijo anjam di dauryiy.

¹⁶ O Kristen unja, ni ino gumbulun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai. O Kristen tamo, ni dego ino njaun Qotei aqa anjam minjimqa a are bulyqas kiyo sai kiyo di ni qalieqasai.

Qotei na iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej

¹⁷ Qotei na nami iga gam segi segi dauryqa marsiq giltgej deqa iga gam di dauryoqn-sim sqom. Gam kiye Qotei na iga dauryqa metgej qaji di segi dauryqom. Ijo anjam di e na Kristen tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nanngi minjre minjre laqnum.

¹⁸ Ningi qudei nami mulun aisib sonabqa Qotei na ningi metngej deqa ningi degsib soqniy. Ningi qudei nami mulun aiyosai sonabqa Qotei na ningi metngej deqa ningi dego degsib soqniy.

¹⁹ Ningi nami mulun aiyeb kiyo ningi mulun aiyosai kiyo di lanja. Ningi Qotei aqa dal anjam dauryqab di kumbra bole utru ti.

²⁰ Iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim sqom.

²¹ Ningi qudei kangal tamo sonabqa Qotei na ningi metngej. Ariya ningi deqa are gulbeingaiq. Ningi kangal tamo soqniy. Bunuqna ningi kangal tamo sqa uratosib olo nunngo segi wau ojqa gam soqnimqa degyiy.

²² Tamo nanngi kangal tamo sonabqa Qotei na metnjrej qaji nanngi Tamo Koba aqa. Deqa nanngi aqa namgalaq di kangal tamo sosai. Dego kere tamo nanngi kangal tamo sosai sonabqa Qotei na metnjrej qaji nanngi olo Kristus aqa kangal tamo unub.

²³ Qotei a awai kobaquja na ningi awaingej deqa ningi mandam tamo bei aqa kangal tamo saib.

²⁴ O ijo was kalil, iga nami kiyersim sonamqa Qotei na iga metgej degsim olo Qotei ombla sqom.

Pol a tamo uña osai qaji nanngi ti uña tamo osai qaji nanngi ti anjam minjrej

²⁵ Ariya e na tamo uña osai qaji nanngi ti uña tamo osai qaji nanngi ti anjam bei minjrqai. Anjam endi Tamo Koba aqa anjam sai. E ijo segi areqalo na nanngi minjrqai. Qotei a e qa dulej deqa e qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁶ E endegsi are qalonum. Bini bati endi gulbe kokba bqa jojomeqnub. Deqa ningi kalil kiyersib unub degsib olo soqniy.

²⁷ Ningi uña ti unub qaji ningi degsib soqniy. Ningi nungo uña uratqa gam n̄amaib. Ningi uña osai qaji ningi dego degsib soqniy. Ningi uña oqa are qalaib.

²⁸ Ningi uña ti tamo ti oqab di ningi une yosai. Dungenge nanngi dego tamo oqab di nanngi une yosai. Ariya tamo uña ejunub qaji nanngi ti uña tamo ejunub qaji nanngi ti gulbe itoqnqab. Nanngi gulbe di itaib deqa e na anjam endi nanngi minjronum.

²⁹ O ijo was kalil, diño bati jojomqo deqa e na ningi endegsi mern̄gwai. Tamo uña ti unub qaji nanngi uña saiqoji so bul soqnebe.

³⁰ Tamo akameqnub qaji nanngi akamosai bul soqnebe. Tamo areboleboleinjreqnu qaji nanngi areboleboleinjrosai bul soqnebe. Tamo ingi ingi awaiyeqnub qaji nanngi ingi ingi saiqoji so bul soqnebe.

³¹ Tamo mandam qa ingi ingi qa waueqnub qaji nanngi ingi ingi qa wauosai bul soqnebe. Ningi qalie, sokiñala mandam ti ingi ingi kalil ti torei koboekritqab.

³² Ijo are endegsi unu. Ningi mandam qa ingi ingi qa are qaloqnaib. Ningi qalie, tamo uña ti sosai qaji nanngi Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di nanngi yeqnub.

³³ Ariya tamo uña ti unub qaji nanngi mandam qa ingi ingi qa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil nan̄go uña a areareteqnu qaji di nanngi yeqnub.

³⁴ Deqa nanngi areqalo aiye aiyelteqnub. Dungenge nanngi ti uña tamo osai qaji nanngi ti dego Tamo Koba aqa kumbra torei dauryqajqa are qaleqnub. Deqa nanngi nan̄go segi jejamu ti qunun ti torei Qotei yekriteqnub. Ariya uña tamo ti unub qaji nanngi mandam qa ingi ingi qa are qaleqnub. Deqa kumbra kalil nan̄go tamo a areareteqnu qaji di nanngi yeqnub.

³⁵ E ningi aqaryain̄gwa osim deqa anjam di mern̄gonum. E ningi gulbe en̄gwa osim anjam di mern̄gosai. Deqa ningi quiy. Ningi kumbra bole bole dauryoqnsib gaigai Tamo Koba aqa wau ojoqniy. Mandam qa ingi ingi na ningi titngaiq.

³⁶ Tamo bei aqa dun̄ge a kobaqujaosim tamo oqa kereamqa a endegsi are qalqas, “Ijo dun̄ge a lan̄a sqa keresai. Deqa un̄gum, a tamo em. E na a tamo oqa getentqasai.” A degsi are qalqas di kere. A une atosai.

³⁷ Ariya tamo bei aqa are miligiq di singilaosim marqas, “E bole qalieonum, ijo dun̄ge a lan̄a sqa kere. Deqa e na getentqai. Yim a tamo oqasai.” A degsi marsimqa aqa segi areqalo dauryosim aqa dun̄ge getentqas di kere. A dego une atosai.

³⁸ Deqa tamo bei na aqa dun̄ge odyim a tamo oqas di a kumbra bole yqo. Ariya tamo bei na aqa dun̄ge getentim a tamo oqasai di a kumbra tulan̄ boledamu yqo.

³⁹ Uña bei aqa tamo a moiyoaisoqnimqa uña dena a uratqa keresai. Aqa tamo a moiymqa a olo tamo bei oqa are soqnim a na oqa kere. Ariya a Kristen tamo segi em.

⁴⁰ Ijo areqalo agiende. A olo tamo bei oqa uratosim lan̄a sqas di a areboleboleiyqas. Qotei aqa Mondor ijoq di unu deqa e anjam di ningi mern̄gonum.

8

Sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra

¹ O ijo was kalil, e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi mern̄gwai. Bole, iga kalil powo ti unum. Ariya iga olo diqoqnsim gago segi ñam soqtoqnqom di uge. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryosim gago Kristen was nanngi singilatn̄joqnqom di kere.

² Tamo bei a marqas, “E powo ti unum.” A degsi marqo deqa iga qalieonum, aqa powo kereosaiunu.

³ Ariya tamo bei a Qotei qalaqalaiyoqnqas di Qotei a tamo deqa poiyyas.

⁴ Deqa e sulum atrainjro qaji ingi uyqajqa kumbra qa ningi endegsi merngwai. Mandamq endi sulum nangi unub di nangi gisan qotei lanja sigiteqnub. Iga qalie, Qotei bole a segi qujai unu. Qotei bei sosai.

⁵ Tamo qudei nangi mareqnub, “Qotei gargekoba unub. Tamo kokba dego gargekoba unub.” Tamo qudei nangi degsib mareqnub di unqum. Lanq di, mandamq di qotei deqaji nangi unub di lanja.

⁶ Iga qalieonum, Qotei qujai unu. A gago Abu. A ingi ingi kalil qa utru. Iga aqa segi tamo unqasari tintin unum. Tamo Koba qujai dego unu. Di Yesus Kristus. A ingi ingi kalil atelenej. Iga kalil aqaq dena nambile em.

⁷ Ariya Kristen qudei nangi anjam deqa geregere poinjrosai unu. Nangi nami ingi uyo elenjoqnsib gisan qotei nango sulum atrainjroqneb. Deqa bini nangi ingi di uyqa oqnsib are gulbeinjreqnaqa endegsib are qaleqnub, “Iga sulum atrainjro qaji ingi di uyqom di iga sulum nangi olo atrainjrobulqom. Dena iga une oqom.” Nangi degsib are qaleqnub.

⁸ Bole, gago ingi uyo na iga Qotei aqa areq gilqa keresai. Iga ingi getentqom dena iga Qotei aqa nqamgalaq di une ti sqasai. Iga ingi uyqom dena iga tamo bole sqasai dego.

⁹ Ningi geregere are qaliy. Ningi ingi bei uyqa are soqnim uyyi. Di une sai. Ariya ningi ingi di uyibqa Kristen was qudei powo bole osai qaji nangi ningi nungsib dena ulonjosib uneq aiqab di uge. Deqa unqum, ningi ingi di uyaib.

¹⁰ Ningi powo bole ti unub qaji ningi sulum nango atra tal miligiq gilsib dia ingi uyoqnib Kristen was bei powo bole osai qaji a bosim ningi nungsinqa a endegsi are qalqas, “Kristen was nangi ingi di uyeqnub deqa unqum, e dego uyqai.” Osim a ulonjosim uneq aiqas.

¹¹ Nunqo powo dena ningi na was bei di powo bole osai qaji a uneq waiyonub. Ningi qalie, Kristus a was deqa moiyej.

¹² Deqa ningi quiy. Ningi na Kristen was nangi uneq breinjrsib nango areqalo Kristus qa singilateb qaji di ugetetnjrqab di ningi Kristus dego une yonub.

¹³ Deqa e damu uyitqa dena ijo was a uneq aiqas di e olo damu uyqasai. Ijo was a ulonjosim uneq aiyaam deqa e damu uratqai.

9

Pol a Yesus aqa wau ojoqnej dena a silali osaioqnej

¹ Ningi ijo kumbra uniy. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E Qotei aqa anjam maro tamo bole. E gago Tamo Koba Yesus unem. E aqa wau ojoqnem dena ningi are bulyeb. Ningi ijo kumbra deqa qaliesai kiyo?

² Tamo qudei nangi mareqnub, “Pol a Qotei aqa anjam maro tamo bolesai.” Nangi degsib mareqnub di unqum. Ningi segi e qa qalie. E nami Tamo Koba aqa anjam ningi merngonam qusib are bulyeb. Deqa ningi qalie, e Qotei aqa anjam maro tamo bole.

³ Tamo qudei nangi ijo kumbra pegiyeqnub deqa e na kamba endegsi minjreqnum.

⁴ Iga Qotei aqa anjam mare mare laqnum dena iga silali osim gago segi ingi ti ya ti uyqa kere.

⁵ Iga unja oqa are soqnim Kristen unja osim laqnqa kere. Agi Pita a unja oqnsiq laqnu. A segi sai. Qotei aqa anjam maro tamo qudei ti Tamo Koba aqa was nangi ti dego unja oqnsib laqnub.

⁶ Ningi quiy. Qotei aqa anjam maro tamo kalil nangi silali wau uratoqnsib Qotei aqa wau ojeqnub. Deqa aqo Barnabas wo dego silali wau uratqa kere.

⁷ Ningi qalie, qoto tamo bei a qotqas di a silali oqas. A aqa segi silali wau ojqasai. Tamo bei a ingi yagwas di a ingi meli osim uyqas. Tamo bei a kaja nangi taqatnjrqas di a munqum qaq osim uyqas.

⁸ E mandam tamo nango areqalo dauryosim anjam di mernqosai. Anjam di Qotei aqa dal anjamq di dego unu.

⁹ Agi Moses a nami dal anjam bei endegsi nengrenyej, “Makau nangi ingi ñengi paraparaiyoqnsib aqa sau taqal ateqnub. Deqa nangi ingi ñengi aqa damu uyqa yoqnib ningi na nangi saidnjraib.” O ijo was, Qotei a makau nangi qa are qalsiq anjam di marej kiyo? Sai. ¹⁰ A iga qa osiqa anjam di marej. Od, Moses a iga qa osiqa anjam di nengrenyej. Ningi are qaliy. Tamo bei a ingi yagwas di ingi meliamqa a osim uyqas. Tamo bei a ingi ñengi ñoqoryosim damu segitqas di a damu osim uyqas.

¹¹ O ijo was, iga Qotei aqa anjam qa ningi aqaryainqoqnem di nunqo qunun qa. Deqa ningi na kamba jejamu qa ingi ingi qa iga aqaryaigwajqa merngwom di iga une yosai. Iga nunqo are miligiq di Mondor aqa ingi yagobulem. Ingi di meliqo deqa ningi na olo otorosib jejamu qa ingi ingi egwajqa merngwom di iga une yosai.

¹² Tamo qudei nangi Qotei aqa anjam qa ningi aqaryainqeqnub deqa nangi nunqoq dena olo silali ingi ingi yainqeqnub. Deqa iga dego nunqoq dena silali ingi ingi yainqwa kere.

Ariya iga Kristus aqa anjam bole ugetaim deqa iga nunqoq dena silali ingi ingi yainqwa uratem. Osim dena iga gulbe gargekoba qoboioqnem.

¹³ Atra tamo nangi atra talq dena ingi oqnsib uyeqnub. Tamo nangi atra bijal taqateqnub qaji nangi atra bijalq dena atraiyqa wagme oqnsib uyeqnub. Ningi di qaliesai kiyo?

¹⁴ Dego kere Tamo Koba a endegsi marej, “Tamo nangi Qotei aqa anjam bole mare mare laqnub qaji nangi dena silali oqnsib nango segi ingi awaiyoqnsib uyoqnqab.”

¹⁵ Ariya e nunqo ingi bei yainqwa osim anjam endi nengrenyosai. E nunqoq dena silali ingi ingi yainqwa uratem agi bini unum. Degsi sosiy e moiqa. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqnu. Deqa tamo bei na ijo kumbra di olo uge qa maraiq.

¹⁶ E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnum deqa e ijo segi ñam soqtqa keresai. Qotei na e qarinqej deqa e aqa anjam mare mare laqnqai. E wau di uratqa keresai. Uratqai di Qotei na e gulbe ebqas.

¹⁷ E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laosaieqnum. E Qotei aqa wau tamo unum deqa e aqa areqalo dauryoqnsim aqa anjam mare mare laqnum. E ijo segi areqalo na Yesus aqa anjam mare mare laqnum qamu e dena silali ingi ingi eqnum qamu.

¹⁸ Deqa e awai kiye oqai? Ijo awai agiende. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnsim dena e silali oqa urateqnum. Ijo awai bole agide. Bole, e silali oqa kere. Ariya e oqa urateqnum. E lanja tamo unqasari nangi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Ijo awai bole agide.

Pol a tamo unqasari kalil nango kanqal tamo soqnej

¹⁹ E kumbra kiye yqa are soqnim e yqai. E tamo bei aqa sorgomq di sosai. Di unqum, e ijo segi areqalo na tamo kalil nango sorgomq di sosim nangi kanqalnreqnum. E degyeqnum. Di kiyaaqa? E tamo gargekoba nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa.

²⁰ Deqa e Juda nango kumbra dauryeqnum. Di kiyaaqa? E nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa. Tamo nangi dal anjam aqa sorgomq di unub qaji nango kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam aqa sorgomq di sobulejunum. Bole, e segi dal anjam aqa sorgomq di sosai. Ariya e nango kumbra di dauryeqnum. Di kiyaaqa? E nangi are bulyetnjroqnit Qotei na nangi elenqajqa deqa.

²¹ Tamo nangi dal anjam saiqoji unub qaji nango kumbra dego e dauryoqnsim dal anjam saiqoji sobulejunum. Bole, e Qotei aqa dal anjam ti unum. Agi e Kristus aqa dal

anjam aqa sorgomq di unum. Ariya e tamo nanngi dal anjam saiqoji unub qaji nanngi are bulyetnjroqnit Qotei na nanngi elenqajqa deqa e nanngo kumbra dauryeqnum.

²² Tamo singila saiqoji unub qaji nanngo kumbra dego e dauryoqnsim singila saiqoji sobulejunum. Di kiyaaqa? E nanngi are bulyetnjroqnit Qotei na nanngi elenqajqa deqa. O ijo was nngi quiy. E tamo kalil nanngo sorgomq di sosim nanngo kumbra dauryeqnum. Di kiyaaqa? E nanngi qudei are bulyetnjroqnit Qotei na nanngi elenqajqa deqa.

²³ E Yesus aqa anjam bole qa are qaloqnsim deqa kumbra kalil di yeqnum. Deqa mondon Yesus na awai boledamu e ebqas. Tamo kalil Yesus aqa anjam bole qa nanngo areqalo singilateqnum qaji nanngi dego awai di oqab.

Iga lan qure qaji awai oqajqa deqa gurgurqom

²⁴ E mandam tamo nanngo alan qa merngwai. Tamo nanngi gurguroqnsib bubuneqnum di nanngi awai oqajqa deqa. Ariya tamo qujai a segi na nanngi kalil bunjrsim awai oqas. Dego kere nngi lan qure qaji awai oqa marsib singila na gurguroqniy.

²⁵ Tamo gurgureqnum qaji nanngi awai oqa marsib gurgur qalieqa osib nanngo segi jejamu qaloqnsib singilateqnum. Deqa gurgur batiamqa nanngi singila na gurgurqab. Nanngo awai di mandam qaji awai. Deqa nanngo awai di koboqas. Ariya lan qure qaji awai iga oqa mareqnum di koboqasai. Di gaigai sqas.

²⁶ Deqa e ururoqnsim lana lanjaq di nam atosaietqnum. E awai bole di koqyoqnsim urureqnum. E qoto tamo bul unum deqa e lana lanjaq di ijo ban waiyosaietqnum. E tamo qalqajqa deqa ijo ban tinjsim geregere waiyeqnum.

²⁷ E ijo segi jejamu qaloqnsim geregere taqatoqnsim dena e singila eqnum. Di yawo anjam. Aqa utru agiende. Tamo ungasari nanngi lan qure qaji awai oqajqa deqa e na Yesus aqa anjam bole nanngi minjre minjre laqnum. Ariya e segi dego awai di osaiaim deqa e singila na waueqnum.

10

Iga kumbra uge uge dauryqajqa are prugwasai

¹ O ijo was nngi ijo anjam endeqa geregere poingem. Nami gago moma nanngi wadau sawaq di laqnabqa Qotei a lanbi miligiq di sosisqa nanngi gam osornjroqnej. Bati di nanngi Yuwal Lent di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb.

² Nanngi kalil Moses dauryeb deqa nanngi lanbi ti Yuwal Lent ti dena yanso obuleb.

³ Bati deqa Qotei aqa Mondor a lan goge na nanngi kalil ingi anainjreqnaq uyoqneb.

⁴ Ya dego Mondor na nanngi kalil anainjreqnaq uyoqneb. Mondor na nanngi menin bei osornjrnaqa menin dena ya branteqnaqa nanngi uyoqneb. Menin di wadau sawaq di nanngi daurnjrnsiq giloqnej. Menin di agi Kristus.

⁵ Ariya Qotei a nanngi qa arearetosaietqnej. Deqa a wadau sawaq di nanngi gargekoba ñumnaq moreneb.

⁶ Qotei na nanngi ñumnaq moreneb. Di kiyaaqa? Iga bini unum qaji iga ulaosim nanngo kumbra uge dauryqa are pruggaim deqa.

⁷ Deqa ijo was kalil, nngi gisan qotei nanngi qa louoqnaib. Agi gago moma qudei nanngi gisan qotei nanngi qa louoqneb. Qotei aqa anjam bei nanngi qa endegsib nengrenyeb unu, "Nanngi nanngo segi jejamu qa areboleboleinjreqnaq ingi ti ya ti uyoqnsib alanoqneb."

⁸ O ijo was kalil, iga sambala kumbra dego yqasai. Agi gago moma qudei nanngi sambala kumbra yoqneb deqa bati qujai qa Qotei na 23,000 tamo ungasari nanngi ñumnaq moreneb.

⁹ Iga Tamo Koba aqa singila lana tenemtqa osim a gisan yqasai dego. Agi gago moma qudei nanngi degyoqneb deqa Qotei na amal uge qarinnjrnaqa bosib nanngi uñinnjrnaq moreneb.

¹⁰ Iga Qotei n̄irin̄tqasai dego. Agi gago moma qudei nan̄gi degyoqneb deqa Qotei na padalto qaji lan̄ angro bei qarinyonaq aisiq nan̄gi padalt̄njrej.

¹¹ Qotei na gago moma nan̄gi degsi n̄olawot̄njrej. Onaqa Moses a anjam di nengren̄yonaq soqnej. Iga diño bati jojomyonum deqa iga anjam di sisiyosim ulaosim gago moma nan̄go kumbra uge dauryqa uratqom.

¹² Tamo bei a endegsi are qalqas, “E singila na tigelejunum.” Ariya a olo geregere n̄jam ateme. A ulon̄osim uneq aiyo uge.

¹³ Gulbe kalil nun̄goq di branteqnu qaji di mandam tamo kalil nan̄goq di dego branteqnu. Qotei a tamo bole unu deqa a n̄ingi urat̄ngwasai. A marimqa gulbe di aqa singila na nun̄go singila bun̄yqasai. Qotei na gam waqtet̄ngoqnimqa n̄ingi gulbe di britoqnsib singila na tigelesqab.

Iga Qotei bole ti mondor uge nan̄gi ti turtn̄jrsim bin̄jin̄rqa keresai

¹⁴ Deqa ijo was bole, n̄ingi gisan̄ qotei nan̄gi qa louoqnaib. N̄ingi nan̄gi tore i urat̄njrsib isaq giliy.

¹⁵ N̄ingi powo ti unub deqa e na anjam di n̄ingi mern̄gonum. Deqa n̄ingi ijo anjam di qusib geregere pegiyiy.

¹⁶ E n̄ingi ben̄gem qa anjam mern̄gwai. Iga Qotei pailyoqnsim wain gamban̄ uyeqnum di iga Kristus aqa len̄ aiyej qaji deqa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum. Iga bem gin̄gen̄yoqnsim uyeqnum di iga Kristus aqa jejamu qa are qaloqnsim a ombla korooqnsim uyeqnum.

¹⁷ Bem qujai unu agi Kristus aqa jejamu. Deqa iga kalil koba na korooqnsim bem qujai di uyeqnum. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai.

¹⁸ N̄ingi Israel nan̄go kumbra qa are qaliy. Israel nan̄gi atra bijalq di damu koitoqnsib oto bei Qotei atraiyoqnsib olo oto bei uyeqnub. Nan̄go kumbra dena nan̄gi Qotei ombla korooqnsib damu uyeqnub.

¹⁹ Sulum nan̄gi qotei bole edegaib. Sulum atrain̄jro qaji ingi di atraiyqa ingi bole edegaib.

²⁰ In̄gi di sawa bei bei qaji nan̄gi na oqnsib mondor uge nan̄gi atrain̄jreqnub. Nan̄gi Qotei bole atraiyosaieqnub. Nan̄gi Qotei qaliesai deqa nan̄gi kumbra di yeqnub. Deqa ijo was n̄ingi kumbra di uratiy. Uratqasai di n̄ingi mondor uge nan̄gi ti beterqab.

²¹ N̄ingi Tamo Koba aqa wain gamban̄ ti mondor uge nan̄go wain gamban̄ ti di turtoqnsib dena uyoqnaib. N̄ingi Tamo Koba aqa atra bijal ti mondor uge nan̄go atra bijal ti di dego turtoqnsib dena uyoqnaib.

²² Iga kumbra degyqom di iga Tamo Koba aqa are ugetetim a iga qa min̄jin̄ oqwas. Gago singila na Qotei aqa singila bun̄yqa kere e? Keresai.

Iga bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnqom

²³ Kristen qudei nan̄gi mareqnub, “E kumbra gargekoba yqa kere. Dal anjam na getentosai.” Di nan̄gi bole mareqnub. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga aqaryaigwa keresai. Od, iga kumbra gargekoba yqa kere. Ariya iga kumbra qudei yoqnqom dena iga singilaqasai.

²⁴ Iga gago segi jejamu aqarya i yqajqa are qalqasai. Iga tamo kalil nan̄gi qa are qaloqnsim nan̄gi aqaryain̄jroqnqom.

²⁵ N̄ingi ingi qarinyo sawaq dena damu awaiyoqnsib uyoqniy. Damu di nami tamo qudei na sulum atrain̄jroqneb kiyo sai kiyo n̄ingi deqa nenemoqnaib. N̄ingi oqnsib uyoqniy. N̄ingi nun̄go are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “Mandam endi Tamo Koba aqa segi mandam. In̄gi ingi kalil mandamq endi unub qaji di dego Tamo Koba aqa.”

²⁷ Deqa tamo bei Yesus qaliesai qaji a na ingi goisim ningi metngimqa ningi a ombla gilqa are soqnim giliy. Gilsib ingi kalil a na anaingwas qaji di ningi osib uyyi. Ningi deqa nenemoqnaib. Ningi nungo are miligiq di qalieonub, kumbra di bole.

²⁸ Ariya Kristen was bei na ningi merngwas, “Ingi di sulum atrainjro qaji ingi.” Degsi merngimqa ningi was deqa are qalsib ingi di osib uyaib. Ningi uyqab di ningi unetqab.

²⁹ Bole, ningi une yosai. Ariya tamo anjam merngwo qaji a are qalqas, ningi une yonub. E deqa ningi merngonum.

Ariya Kristen was deqaji bei sosaiamqa e ingi uyqa are soqnim uyqai. Di e une yosai. Kiyaga e tamo bei aqa areqalo dauryosiy ingi getentqai?

³⁰ E Qotei pailyosiy ingi di uyqai di tamo bei a kiyaga e misilinqbas?

³¹ Deqa ningi ingi ti ya ti uyqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib uyoqniy. Ningi kumbra bei yqa oqnsib Qotei aqa ñam soqtoqnsib yoqniy.

³² Ningi na Juda ti Grik ti Qotei aqa segi tamo ungasari nangi ti uneq breinjraib.

³³ Ningi e nubiy. E na tamo ungasari kalil nangi kumbra bole bole enjreqnam nangi e qa areboleboleinjreqnu. E ijo segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalosaieqnum. E tamo ungasari gargekoba nangi Qotei na elenqajqa deqa are qaloqnsim aqaryainjreqnum.

11

¹ Ningi ijo kumbra kalil dauryoqniy. Agi e segi Kristus aqa kumbra kalil dauryeqnum dego kere.

Unja nanngo gate kabutqajqa kumbra

² E qalieonum, ningi gaigai e qa are qaloqnsib anjam kalil e nami merngoqnem qaji di geregere dauryeqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

³ Ariya ningi ijo anjam bei dego qusib poingem. Ningi qalie, tamo kalil nanngo gate di Kristus. Unja nanngo gate di tamo nangi. Kristus aqa gate di Qotei.

⁴ Deqa tamo nangi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nangi gate tatal ataib. Nangi gate tatal atqab di nangi nanngo gate jemai yqab. Nanngo gate agi Kristus.

⁵ Ariya unja nangi pailyqa osib kiyo anjam palontqa osib kiyo nangi nanngo gate kabutebe. Unja a aqa gate kabutqasai di a aqa gate jemai yqas. Osim a unja qudei nanngo gate banga torei milalteqnub qaji nangi bul sqas.

⁶ Deqa a aqa gate kabuteme. A aqa gate kabutqa asgiyqas di ungum, a aqa gate banga dego gentosim milalteme. Ariya a dena jemaiyqa uratqas di a aqa gate kabuteme.

⁷ Tamo nangi nanngo gate kabutaib. Di kiyaga? Nangi Qotei sigitoqnsib aqa ñam ti singila ti boleq ateqnub. Ariya unja nangi nanngo segi tamo nanngo ñam ti singila ti boleq ateqnub.

⁸ Qotei a unja aqa tanu osiqa dena tamo gereiyosai. A tamo aqa tanu osiqa dena unja gereiyej.

⁹ Qotei a unja qa are qalsiqa tamo gereiyosai. A tamo qa are qalsiqa unja gereiyej.

¹⁰ Deqa unja nangi nanngo segi gate kabutebe. Nangi degyqab di lan angro nangi unsib marqab, “Bole, nangi nanngo segi tamo nanngo sorgomq di unub.”

¹¹ Tamo Koba aqa areqalo endegsi unu. Unja nangi nanngo segi qa sai. Tamo nangi dego nanngo segi qa sai.

¹² Qotei a tamo aqa tanu osiqa dena unja gereiyej deqa unja nangi tamo nanngo. Tamo nangi unja nanngoq dena nambabeqnub deqa tamo nangi unja nanngo. Ariya Qotei a segi qujai ingi ingi kalil qa utru.

¹³ Unja a aqa segi gate kabutosaiosim Qotei pailyqas di kumbra bole e? Ningi segi mariy.

¹⁴ Iga qalie, tamo nangi gate marin uratqab di kumbra bolesai.

¹⁵ Ariya unja nangi gate marin uratqab di bolequja. Di nanngo wala bole. Nanngo gate marin di Qotei na enjroqnsiq dena nanngo gate kabuteqnu.

¹⁶ O ijo was kalil, tamo bei a ijo anjam deqa n̄irin̄osim gotran̄yaiq. A gotran̄yqas di a endegsi poiym, iga kumbra bei dauryosaieqnum. Qotei aqa tamo un̄gasari qure qure kalilq di unub qaji nan̄gi dego kumbra bei dauryosaieqnum.

Korin Kristen nan̄gi louqa korooqnsibqa kumbra uge babteqnum

¹⁷ Ariya e nun̄go kumbra qudei qa areboleboleibosaieqnu. E deqa n̄ingi mern̄gwai. N̄ingi Qotei louqa korooqnsibqa n̄ingi kumbra bole babtosaieqnum. N̄ingi kumbra uge babteqnum.

¹⁸ E mati deqa n̄ingi mern̄gwai. E anjam endegsi quem. N̄ingi Qotei louqa korooqnsibqa n̄ingi pupooqnsibqa anjam na qoteqnum. E anjam di qusim endegsi are qalem, “Bole, nan̄gi degyeqnum.”

¹⁹ O was n̄ingi pupoeqnum di kere. N̄ingi pupoosai qamu tamo yai nan̄gi Qotei aqa kumbra geregere dauryeqnum di n̄ingi qaliesai qamu.

²⁰ E quem, n̄ingi koroeqnum di n̄ingi Tamo Koba a qa are qalsib in̄gi uyqajqa deqa koroosaieqnum.

²¹ N̄ingi qudei qunjan̄ bolet deqa n̄ingi namo boqnsib Qotei tal miligiq di in̄gi uyekriteqnum Kristen was qudei nan̄gi bunu boqnsib mamnjreqnu. N̄ingi qudei koroq di wain koba dego uyoqnsib nanarieqnum.

²² Nun̄go kumbra dena n̄ingi Qotei tal ugetoqnsib tamo in̄gi saiqoji nan̄gi jemai enjreqnum. Nun̄go segi segi tal unu deqa n̄ingi mati nun̄go talq di in̄gi ti ya ti uysib bunuqna bosib Qotei louqa korooiy. Ariya n̄ingi degyosaieqnum. Deqa e anjam kiyersiy mern̄gwai? E nun̄go kumbra deqa areboleboleibeqnu degsi mern̄gwai e? Sai. E degsi mern̄gwasai.

Pol a ben̄gem qa anjam marej

²³⁻²⁴ Ariya ben̄gem qa anjam e nami mern̄gem qaji di olo mern̄gwai. Anjam di Tamo Koba Yesus na merbonaq quem. Anjam agiende. Nami Judas na Yesus osiq jeu tamo nango ban̄q di atej. Qolo qujai deqa Yesus a bem osiq Qotei pailyosiq a bem di ḡingen̄yosiq aqa angro nan̄gi enjrsiq minjrej, “Endi ijo jejamu. E na n̄ingi aqaryain̄gwa osim deqa en̄gonum. Deqa n̄ingi osib uyiy. Bunuqna n̄ingi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁵ Degsi minjrnaqa nan̄gi bem uynab koboonaqa a na olo wain gamban̄ osiq Qotei pailyosiq minjrej, “Wain gamban̄ endi ijo len̄. Len̄ di aisim Qotei aqa anjam bunuj singilatqas. Deqa n̄ingi osib uyiy. Bunuqna n̄ingi gaigai uyoqnsib e qa are qaloqniy.”

²⁶ O ijo was, n̄ingi Yesus aqa anjam deqa are qaloqnsib bati gaigai bem ti wain gamban̄ ti di uyoqnsib anjam endegsib palontoqniy, “Tamo Koba a jaqatin̄ osiq moiyej.” Palontoqnsib soqni b mondon̄ a olo bqas.

N̄ingi bem ti wain ti uyqa osibqa n̄ingi mati nun̄go segi so peleiyiy

²⁷ Deqa tamo bei a Tamo Koba Yesus aqa bem ti wain gamban̄ ti uyqa osimqa a kumbra uge bei yqas di a Yesus aqa jejamu ti len̄ ti ugetqas. Dena a une yqas.

²⁸ Deqa tamo bei a bem ti wain gamban̄ ti uyqa osimqa a mati aqa segi so peleiyosim di a uyem.

²⁹ A Yesus aqa jejamu geregere peleiyosaiosim bem ti wain gamban̄ ti uyqas di a une yqas. Deqa Qotei na a kamba gulbe yqas.

³⁰ Utru deqa n̄ingi gargekoba singila saiqoji sosib main̄geqnu. Osib n̄ingi qudei moreneqnum.

³¹ Iga gago segi segi so geregere peleiyosim bem ti wain gamban̄ ti uyqom di iga unetqasai. Deqa Qotei na iga gulbe egwasai.

³² Tamo Koba a gago kumbra uge qudei qa iga pegigoqnsiq gulbe egeqnu. Di a iga tingitgwajqa deqa. Yim mondon̄ iga tamo kalil mandamq endi unub qaji nan̄gi ti une osim padalqasai.

³³ Deqa ijo was kalil, ningi bem ti wain gamban ti uyqa korooqnsibqa ningi urur uyaib. Ningi nungo Kristen was nanngi qa tarinjoiy.

³⁴ Ningi qudei mamngimqa ningi mati nungo segi talq di ingi uysib bunuqna bosib korooiy. Ningi namo bosib koroosib Qotei tal miligiq di ingi koba uyekritaib. Ningi degyqab di ningi une yqab. Deqa Qotei na kamba ningi gulbe engwas.

Ijo anjam qudei e mati nengrenyqasai. Bunuqna e nungoq bosiy anjam di nungo ulatamuq di gereiyqai.

12

Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu

¹ O ijo was, Qotei aqa Mondor na iga singila segi segi egeqnu. E deqa ningi merngit quiy.

² Ningi qalie, nami ningi Qotei qalieosaisonabqa gisan qotei nanngi na ningi titngeqnaabqa ningi nanngi daurnjroqneb. Gisan qotei nanngi di anjam marqa keresai.

³ Deqa ningi endegsi poingem. Qotei aqa Mondor a tamo bei aqa medabu singilatetimqa a endegsi marqa keresai, "Yesus a tamo uge." Tamo bei a Mondor Bole ti sqasai di a endegsi marqa keresai, "Yesus a Tamo Koba."

⁴ Mondor na iga singila segi segi egeqnu ariya Mondor qujai segi unu.

⁵ Iga wau segi segi ojeqnum ariya Tamo Koba qujai segi unu.

⁶ Qotei na iga kumbra segi segi egeqnu ariya Qotei qujai dena iga kalil keretgeqnu.

⁷ Mondor na iga segi segi aqaryaigeqnu. Di kiyaaq? Iga na Kristen tamo ungasari kalil nanngi geregereinjrqaqqa deqa.

⁸ Mondor na tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa powo babteqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Qotei aqa qalie babteqnu.

⁹ Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo tulan singilaboletqnu. Mondor qujai dena tamo qudei nanngi aqaryainjreqnu deqa nanngi tamo mainjro qaji nanngi boletnjreqnu.

¹⁰ Tamo qudei nanngi Qotei aqa manwa babteqnu. Tamo qudei nanngi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqnu. Tamo qudei na mondor kalil nanngi peginjroqnsib mareqnu, "Mondor nanngi di bole. Mondor nanngi di uge." Tamo qudei nanngi men bulyoqnsib qure utru segi segi nanngo anjam mareleneqnu. Tamo qudei nanngi qure utru segi segi nanngo anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnu.

¹¹ Ariya Mondor qujai dena aqa segi areqalo na tamo nanngi segi segi keretnjreqnaqa nanngi wau di yeqnu.

Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai

¹² Tamo kalil nanngi segi segi jejamu qujai. Nango ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti osib jejamu qujai di turtosib unub. Kristus a dego degsi unu.

¹³ Agi Mondor qujai na iga kalil yansgobulosiqa turtgej deqa iga kalil jejamu qujai di unum. Iga qudei Juda. Iga qudei Grik. Iga qudei kanjal tamo. Iga qudei kanjal tamo sai. Di ungum. Iga kalil Mondor qujai osim ya jumbumq dena ya uyobuleqnum.

¹⁴ Gago jejamu miligiq di ban segi sosai. Singa segi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujai di turtosib unub.

¹⁵ Singa a marqas, "E ban sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Ban a segi unu." Di bolesai. Singa a dego jejamu miligiq di unu.

¹⁶ Dabkala a marqas, "E namdamu sai. Deqa e jejamu miligiq di sosai. Namdamu a segi unu." Di dego bolesai. Dabkala a dego jejamu miligiq di unu.

¹⁷ Gago jejamu a namdamu segi sqas di iga kiyersim anjam quqwom? Keresai. Gago jejamu a dabkala segi sqas di iga kiyersim ingi quleqgwas? Di dego keresai.

¹⁸ Gago jejamu a degsi sosai. Qotei na ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti osiq a jejamu qujaiq di atelenj unub. A aqa segi areqalo na degyej.

¹⁹ Gago jejamu a namdamu segi sqas kiyo, a ban segi sqas kiyo, a singa segi sqas kiyo di gago jejamu a kiyersi sqas? A bole sqa keresai.

²⁰ Gago jejamu a degsi sosai. Ban ti singa ti namdamu ti dabkala ti kalil jejamu qujaiq di turtosib unub.

²¹ Namdamu na ban minjqas, “Ni ulan. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai. Gate na singa minjqas, “Ni ulan. E segi wauqa kere.” Degsi minjqas keresai.

²² Nangi kalil jejamu qujaiq di unub. Bole, nangi qudei singila kiñala unub. Ariya nangi wau bole yeqnub deqa iga na nangi uratnjrq keresai.

²³ Iga nangi qudei kiñala bolesai qa mareqnum. Ariya iga na olo nangi gereinjreqnum. Nangi qudei iga jemai qa mareqnum. Ariya iga olo gara na nangi kabutnjreqnum.

²⁴ Nangi qudei uno boledamu deqa iga na nangi kabutnjrosaiqnum. Ariya Qotei na nangi kalil jejamu qujaiq di atelenj unub. Deqa nangi qudei ñam saiqoji unub qaji di Qotei na olo ñam soqtetnjreqnu.

²⁵ Gago jejamu a poelñaim deqa Qotei a degyeqnu. Deqa jejamu miligiq di nangi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnub.

²⁶ Bei a jaqatin oqas di nangi kalil dego jaqatin oqab. Bei a ñam koba oqas di nangi kalil a ombla areboleboleinjqas.

²⁷ Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai. Ningi segi segi aqa jejamu miligiq di unub.

²⁸ Qotei na Kristen tamo ungasari nangi wau segi segi enjreqnu. Nangi qudei a na qarijnjreqnaqa nangi aqa anjam mare mare laqnub. Nangi qudei a na wau enjreqnu deqa nangi aqa medabu oqnsib anjam palonteqnub. Nangi qudei a na wau enjreqnu deqa nangi aqa anjam plalteqnub. Nangi qudei a na singila enjreqnu deqa nangi aqa manwa babteqnub. Nangi qudei a na singila enjreqnu deqa nangi tamo mainjro qaji nangi boletnjreqnub. Nangi qudei a na wau enjreqnu deqa nangi na tamo ungasari nangi aqaryainjreqnub. Nangi qudei a na Kristen gate atelenjreqnu deqa nangi na aqa wau taqateqnub. Nangi qudei a na men bulyetnjreqnu deqa nangi qure utru segi segi nango anjam marelenjreqnub.

²⁹ Deqa e ningi endegsi nenemngwai. Qotei na nangi kalil qarijnjreqnaqa nangi aqa anjam mare mare laqnub e? Sai. Nangi kalil Qotei aqa medabu oqnsib anjam palonteqnub e? Sai. Nangi kalil Qotei aqa anjam plalteqnub e? Sai. Nangi kalil Qotei aqa manwa babteqnub e? Sai.

³⁰ Nangi kalil tamo mainjro qaji nangi boletnjreqnub e? Sai. Nangi kalil men bulyoqnsib qure utru segi segi nango anjam marelenjreqnub e? Sai. Nangi kalil qure utru segi segi nango anjam di quoqnsib damu poinjreqnaqa ubteqnub e? Di dego sai. Qotei na nangi kalil wau segi segi enjreqnu.

³¹ O ijo was, Mondor aqa singila segi segi kalil di bolequja. Ningi singila di oqajqa are qaloqniy.

Iga qalaqalaiyo kumbra dauryqom

Ariya kumbra tulan boledamu bei e na ubtosiy ningi merngit quiy.

13

¹ Kumbra boledamu di agi qalaqalaiyo kumbra. Ningi quiy. E men bulyosiy qure utru segi segi nango anjam kiyo lan angro nango anjam kiyo maroqnqai ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo anjam maro di bolesai. Ijo anjam maro di lan noul bulosim qatronkobaqas. Osim gruma bul lan anjam atqas.

² E Qotei aqa medabu osiy anjam palonteqnqai kiyo, e Qotei aqa uli anjam kalil qalieosiy utru babtelenqai kiyo, e qalie koba ti sqai kiyo, e Qotei qa ijo areqalo tulan singilaboletosiy dena mana kobaquja minjitqa a ijo anjam dauryosim tigelosim sawa

beiq gilqas kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil di Qotei aqa n̄amgalaq di bolesai.

³ E ijo ingi ingi kalil elen̄osiy tamo sougetejunub qaji nangi jeisiy enjrqai kiyo, e ijo segi jejamu osiy jeu tamo nango banq di atitqa nangi na osib n̄amyuwo na koitqab kiyo ariya e qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di ijo kumbra kalil dena e yala aqaryaibqa keresai.

⁴ Tamo un̄gasari nangi qalaqalaiyo kumbra dauryqab di nangi gaigai lawo na sqab. Sosib tamo kalil nangi kumbra bole enjroqnqab. Tamo bei a ñoro koba ti soqnim nangi a qa are ugeinjqasai. Nangi nango segi ñam soqtqasai dego.

⁵ Nangi diqoqnsib sqasai. Nangi nango segi jejamu aqaryaiyqajqa are qalqasai. Nangi urur n̄irinjqasai. Tamo bei na nangi kumbra uge enjrimqa nangi deqa a kambatqasai.

⁶ Nangi kumbra uge qa areboleboleinjqasai. Nangi kumbra bole qa arebolebolein-jroqnqas.

⁷ Nangi gulbe kalil qoboioqnsib singila na tigelesqab. Sosib gaigai Qotei qa nango areqalo singilatoqnsib a qa tariñoqnqab.

⁸ Qalaqalaiyo kumbra di koboqa keresai. Tamo qudei nangi Qotei aqa medabu oqnsib aqa anjam palonteqnub. Wau di koboqas. Tamo qudei nangi qure utru segi segi nango anjam mareleñeqnub. Wau di dego koboqas. Tamo qudei nangi Qotei aqa qalie babteqnub. Wau di dego koboqas.

⁹ Bole, iga qalie ti unum. Ariya gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqnu. Iga Qotei aqa medabu oqnsim anjam palonteqnum. Anjam di dego oto oto deqa iga truquigeqnu.

¹⁰ Mondon̄ Yesus a olo bosim ingi ingi kalil keretinqa bati deqa qalie ti anjam ti iga truquigeqnu qaji di torei koboqas.

¹¹ Nami e angro kiñala sosinqa e angro kiñilala nango anjam ti powo ti areqalo ti oqnsim walweloqnem. Ariya bunuqna e tamo kobaqujaosinqa e angro kiñilala nango kumbra di uratem.

¹² Dego kere bini iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Gago qalie di oto oto deqa iga truquigeqnu. Iga ya qolbiq di gago ulatamu geregere unqa keresai dego kere iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosai unum. Mondon̄ iga Qotei aqa ulatamu unsinqa bati deqa iga a qa geregere qalieeqom. A iga qa geregere qalieeqnu dego kere iga kamba a qa geregere qalieeqom.

¹³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum kumbra di gaigai sqas. Iga Qotei qa tariñeqnum kumbra di dego gaigai sqas. Qalaqalaiyo kumbra di dego gaigai sqas. Ariya qalaqalaiyo kumbra di tulan̄ boledamu. Qalaqalaiyo kumbra dena kumbra kalil tulan̄ bun̄njrejunu.

14

Iga Qotei aqa anjam palontqom di wau bolequja

¹ Deqa ijo was kalil, ningi gaigai qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy. Osib wau kalil Qotei aqa Mondor na ningi en̄geqnu qaji di yqajqa tulan̄ singilaoqniy. Wau boledamu bei agiende. Ningi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontqom.

² Ningi qalie, tamo nangi men̄ bulyoqnsib qure utru segi segi nango anjam mareqnub di nangi Qotei segi min̄jeqnub. Nangi tamo nangi min̄jroaieqnub. Mondor na nangi singila en̄jreqnaqa nangi uli anjam mareqnub. Deqa tamo bei a qusim poiyya keresai.

³ Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam aqa damu babteqnub di tamo nangi quoqnsib poin̄jreqnu. Deqa anjam dena nangi singilatn̄jroqnsiq nangi kumbra bole yqajqa are tigeltetn̄jroqnsiq nango are miligi latetn̄jreqnu.

⁴ Tamo nangi men̄ bulyeqnub di nangi nango segi are miligi singilateqnub. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam aqa damu babteqnub di nangi na Kristen kalil nangi dego singilatn̄jreqnub.

⁵ Ijo are endegsi unu. Ningi kalil men bulyoqnqab di bole. Ariya ningi Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqnqab di tulan bolequja. Ningi quiy. Tamo bei a men bulyosim qure utru bei nango anjam marim tamo bei a kamba anjam di aqa damu poiym ubtqas di kere. Anjam dena Kristen kalil nangi singilatnjqas. Ariya anjam ubtqajqa tamo bei sqasai di men bulyo tamo a anjam maraiq. Aqa anjam dena Kristen nangi singilatnjqasai.

⁶ O ijo was, ningi ijo anjam endeqa are qaliy. E nungoq bosiy men bulyosiy qure utru bei nango anjam merngit ningi qusib poingwasai di anjam dena ningi kiyersim aqaryaingwas? Keresai. Ariya e Qotei aqa uli anjam bei ubtosiy merngitqa kiyo, Qotei aqa qalie bei babbatqa kiyo, Qotei aqa medabu osiy anjam palontitqa kiyo, anjam bei plaltitqa kiyo ningi qusib poingwas di bolequja. Anjam dena ningi aqaryaingwas.

⁷ Ingi qudei nambile sosai qaji e deqa ningi merngit quiy. Tamo bei na yumba qamimqa kiyo gombin anjamimqa kiyo ariya aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di iga kiyersim aqa lou poigwas? Di keresai.

⁸ Tamo nangi qoto qa gilqa marsib gul anjamibqa ariya gul aqa anjam ato di jagwa na osi taqal waiyqas di tamo yai nangi qoto qa gilqab? Tamo dego bei sosai.

⁹ Dego kere ningi men bulyosib qure utru bei nango anjam marqab di tamo nangi kiyersib qusib poinjqas? Keresai. Nungo anjam di dego jagwa na osi taqal waiyobulqas.

¹⁰ Bole, mandamq endi qure utru segi segi nango anjam gargekoba unub. Anjam kalil di damu ti.

¹¹ Ariya tamo bei na qure utru bei nango anjam e merbim qusiy aqa damu poibqasai di a e qa marqas, "A yaun tamo." Yim deqa e kamba a qa marqai, "A dego yaun tamo."

¹² O ijo was kalil, e qalieonum, ningi Qotei aqa Mondor aqa wau ojajqa tulan arearetngeqnu. Deqa ningi na Kristen nangi singilatnjqajqa wauoqnuy.

Men bulyo kumbra

¹³ Ariya nungo ambleq di tamo bei a men bulyosim qure utru bei nango anjam marqa osimqa a mati endegsi Qotei pailyem, "O Abu, ni na powo ebimqa e anjam endi marsiy olo aqa damu ubtqai."

¹⁴ Ningi are qaliy. E men bulyosiy qure utru bei nango anjam na Qotei pailyqai di ijo mondor ijo are miligiq di unu qaji a segi pailyimqa ijo areqalo a lana quqwas.

¹⁵ Deqa e endegyqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy pailyoqnqai. E ijo mondor ti ijo areqalo ti turtosiy louoqnqai dego.

¹⁶ Ni ino mondor na segi Qotei pailyosim binijqam di tamo lanaj bei a sosim ino pailyo di poiqqasai. Deqa a endegsi marqa keresai, "Ni bole maronum."

¹⁷ Bole, ni Qotei pailyoqnsim binijeqnum di bolequja. Ariya tamo bei a ino pailyo poiqqasai di ino pailyo dena a singilatqa keresai.

¹⁸ E ningi kalil tulan bungosim bati gargekoba men bulyeqnum. Deqa e Qotei minjeqnum, "Keretonum."

¹⁹ Ariya Kristen nangi Qotei louqa koroesoqnibqa e nango koroq di anjam truquyala segi minjroqnit nangi qusib poinjqas di tulan bolequja. E men bulyosiy qure utru segi segi nango anjam olekoba totoryosiy nangi minjroqnit nangi poinjqasai di bolesai.

²⁰ O ijo was kalil, ningi angro kiñilala nangi bulosib nanarioqnaib. Ningi tamo bole bole nangi bulosib areqalo bole na soqniy. Ningi angro mom nangi dego bulosib kumbra uge qa nanariosib soqniy. Ningi qalie, angro mom nangi kumbra uge qa poinjrosaieqnu.

²¹ Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nenngenyeb unu, "Tamo Koba a marqo, 'E qure utru bei bei nango men na ningi anjam merngit ningi ijo anjam quetbqasai.' "

²² Deqa ijo was, men bulyqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei na tamo ungasari a qa nango areqalo singilatosaiqnu qaji nangi aqa manwa osornjreqnu. Tamo ungasari a qa nango areqalo singilateqnu qaji nangi qa sai. Ariya Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi anjam palontqajqa kumbra di aqa utru agiende. Kumbra dena Qotei

na tamo ungasari a qa nanjo areqalo singilateqnu qaji nanji aqa manwa osornjreqnu. Tamo ungasari a qa nanjo areqalo singilatosaeqnu qaji nanji qa sai.

²³ Deqa Kristen koroq di ningsi kalil men bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam maroqnqab di bolesai. Ningsi degyqab di tamo lanaj qudei kiyo tamo qudei Qotei qaliesai qaji nanji kiyo nunjo koro miligiq gilsib nunjo anjam di qusib ningsi qa marqab, “Nangi nanarionub deqa anjam di mareqnu.”

²⁴ Ariya ningsi kalil Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqnqab di tamo bei Qotei qaliesai qaji kiyo tamo lanaj bei kiyo a nunjo koro miligiq gilsim nunjo anjam di qusim a poiyyas. Yim anjam dena aqa are qametim a aqa une qa geregere qalieqas.

²⁵ Osim aqa areqalo uge kalil aqa are miligiq di uliejunu qaji di boleq atsim singa pulutosim Qotei aqa nam soqtosim ningsi mernjwas, “Bole, Qotei a nunjo ambleq endi unu.”

Qotei louqajqa kumbra

²⁶ Deqa ijo was, ningsi Qotei louqa koroqnsibqa ningsi qudei lou babtoqniy. Ningsi qudei Qotei aqa anjam paltoqniy. Ningsi qudei Qotei aqa uli anjam ubtoqniy. Ningsi qudei men bulyoqnsib qure utru segi segi nanjo anjam maroqniy. Ningsi qudei qure utru segi segi nanjo anjam aqa damu poinjim ubtoqniy. O ijo was, nunjo wau segi segi dena ningsi na Kristen tamo ungasari nanji singilatnjroqniy.

²⁷ Tamo qudei nanji men bulyqa are soqnimqa ningsi na minjrib nanji aiyel kiyo nanji qalub kiyo segi men bulyqab. Tamo gargekoba nanji men bulyqab di bolesai. Ariya nanji koba na turtosib men bulyaib. Bei namoqna men bulyim bei bunuqna men bulyqas. Ariya nanji men bulyosib anjam maroqnibqa ningsi na anjam ubto tamo bei minjib a nanjo anjam di aqa damu ubteme. Yim tamo ungasari kalil nanji qusib poinjrqa.

²⁸ Kristen koroq di anjam ubtqajqa tamo bei sosaiamqa men bulyo tamo nanji anjam maraib. Nangi mequmosib nanjo segi are miligiq di Qotei pailyebe.

²⁹ Ningsi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji dego minjribqa nanji aiyel kiyo nanji qalub kiyo segi anjam palontoqnebe. Tamo gargekoba nanji anjam palontoqnaib. Nangi anjam palontoqnibqa tamo qudei na nanjo anjam di geregere pegiyoqnebe.

³⁰ Tamo bei a Qotei aqa anjam palontoqnim ariya Qotei na tamo bei awejunu qaji a anjam bei osoryim tamo nami anjam palonteqnu qaji a mati medabu getentim tamo di a kamba tigelosim anjam palonteme.

³¹ Ningsi segi segi kalil kumbra di dauryosib Qotei aqa medabu oqnsib anjam palontoqniy. Palontoqnib Kristen kalil nanji quoqnsib poinjroqnim anjam dena nanji singilatnjroqnqas.

³² Ningsi na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanji minjribqa nanji nanjo segi so geregere taqatoqnsib anjam palontoqnebe.

³³⁻³⁴ Qotei a aqa segi wau kalil geregere yoqnsiqa aqa wau bei niñaqyosaieqnu. A are lawo qa utru.

Ariya ungasari nanji Kristen koroq di anjam maraib. Nangi mequmesoqnebe. Qure qure kalilq di Kristen ungasari nanji degyeqnu. Deqa ungasari nanji nanjo segi nam aguq atoqnsib nanjo tamo nanjo sorgomq di geregere mequmosib soqnebe. Agi anjam di Moses aqa dal anjamq di unu.

³⁵ Deqa Kristen koroq di ungasari nanji anjam bei aqa damu geregere qalieqajqa are soqnim ningsi na nanji endegsib minjriy, “Yaintim nunjo segi talq di ningsi nunjo gumbulun nanji nenemnrib nanji na anjam aqa damu mernjwab.” Ningsi na ungasari nanji degsib minjriy. Di kiyaa? Ungasari nanji Kristen koroq di anjam marqab di kumbra bolesai.

³⁶ O ijo was, Qotei aqa anjam nungoq dena namoqna brantej e? Ningi segi na Qotei aqa anjam osib nungo areqaloq di singilateb ariya Kristen tamo qudei nanngi Qotei aqa anjam osaiegnub e? Sai.

³⁷ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole. E Qotei aqa Mondor ti unum.” A kere degsi are qalqo. Ariya tamo di a olo endegsi poiyem, “Anjam Pol na nenngrenjyosiq gagoq qarinyqo qaji endi Tamo Koba aqa segi dal anjam tintin.”

³⁸ Tamo di a ijo anjam endi urataiq. A uratqas di ningi na endegsib minjiy, “Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai.”

³⁹ Deqa ijo was, ningi Qotei aqa medabu osib anjam palontqajqa tulan singilaoqniy. Kristen koroq di tamo qudei nanngi menj bulyoqnib ningi na nanngi saidnjraib.

⁴⁰ Ningi Qotei louqajqa kumbra kalil geregere taqatosib dauryosib soqniy.

15

Kristus a moisiq olo subq na tigelej

¹ O ijo was kalil, Yesus aqa anjam bole e nami palontoqnsim merngoqnem qaji di bini e olo pulutosiy ningi merngwai. Anjam di agi ningi osib singila na tigelej unub.

² E qalie, anjam e palontoqnem qaji di ningi torej ojsib nungo areqaloq di singilateb. Deqa Qotei na ningi elenjej. Ningi lanja baban na singilateb qamu Qotei a ningi elenqa keresai qamu.

³ Anjam bole e ningi merngoqnem qaji di e Kristus aqa banq na em. Anjam di tulan kobaquja. Anjam agiende. Kristus a gago une qa moiyej. Anjam di agi nenngrenq di unu.

⁴ A moinaqa subq ateb. Bati qalub koboonaqa a olo subq na tigelej. Anjam di dego nenngrenq di unu.

⁵ A subq na tigelosiq Pita aqaq di brantonaq unej. Osiqa aqa angro 12 nanngoq di dego brantonaq uneb.

⁶ Osiqa bunuqna bati qujai qa a Kristen was 500 nanngoq di dego brantonaq uneb. Nanngi gargekoba bini unub. Ariya nanngi qudei morenej.

⁷ Bunuqna a Jems aqaq di dego brantonaq unej. Osiqa aqa anjam maro tamo kalil nanngoq di dego brantonaq uneb.

⁸ Olo bunuqna a ijoq di dego brantonaq unem. Unja bei a bati grotosim aqa angro ougetqas dego kere Kristus a ijoq di brantonaq unem.

⁹ E nami Qotei aqa tamo ungasari nanngi ugeugeinjroqnem. Deqa ningi e Yesus aqa anjam maro tamo bolesai edegwab di kere. Yesus aqa anjam maro tamo kalil nanngi na e bunbejunub deqa ijo nam tulan aguq aiyejunu.

¹⁰ Ariya Qotei a e qa are boleiyej deqa bini e aqa anjam maro tamo unum. A e qa are boleiyej aqa kumbra di lanja ulonjosai. E aqa kumbra di osim singila na waukobaeqnum. Ijo wau di tulan kobaoqnsiq Qotei aqa anjam maro tamo kalil nanngo wau bunyejunu. Ariya e ijo segi singila na wau di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleiyej deqa aqa singila na e wau di yeqnum.

¹¹ Qotei aqa anjam maro tamo qudei na kiyo e na kiyo wau di yeqnum di ungum. Yesus a moisiq olo subq na tigelej anjam di iga kalil koba na palonteqnum. Anjam di qujai ningi osib nungo areqaloq di singilateb.

Tamo ungasari moreno qaji nanngi olo subq na tigelqab

¹² Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej anjam di iga gaigai palontoqnsim laqnum. Ariya kiyaaq nanngi qudei mareqnub, “Tamo moreno qaji nanngi olo subq na tigelqasai”?

¹³ Tamo moreno qaji nanngi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁴ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu anjam iga palonteqnum qaji di bolesai qamu nunjo areqalo Kristus qa singilateqnum qaji di lanja ulonej qamu.

¹⁵ Qotei na tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltnjrqasai anjam di bole qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu iga Qotei aqa kumbra qa mare mare laqnum di iga gisan anjam mare mare laqnum qamu. Agi iga endegsi mare mare laqnum, “Qotei a Kristus subq na tigeltej.”

¹⁶ Qotei na tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltnjrqas anjam di bolesai qamu Qotei na Kristus dego subq na tigeltosai qamu.

¹⁷ Qotei na Kristus subq na tigeltosai qamu nunjo areqalo Kristus qa singilateqnum qaji di lanja ulonej qamu ningi nunjo uneq di unub qamu.

¹⁸ Deqa tamo nangi nami Kristus qa nango areqalo singilatosib moreñeb qaji nangi torei padaleb qamu.

¹⁹ O ijo was kalil, iga ingi bole bole Kristus na mondon egwas qaji deqa tarineqnum. Ariya iga subq na olo tigeltqasai anjam di bole qamu iga mandam qa ingi ingi qa segi tarineqnum qamu iga tulan sougetejunum qamu. Gago so uge dena mandam tamo kalil nango so uge tulan bunyejunu qamu.

²⁰ Ariya iga degsi sougetosai. Kristus a moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. Kristus a tamo kalil nami moreñeb qaji nangi qa namoosiq subq na tigelej.

²¹ Ningi qalie, tamo qujai Adam a une atej deqa a moiyo qa utru. Dego kere Kristus a subq na tigelo qa utru.

²² Adam aqa moma kalil nangi moreñeqnum. Dego kere Kristus aqa tamo kalil nangi olo nambile oqab.

²³ Iga gago segi segi bati dauryosim subq na tigelosim nambile oqom. Namogna Kristus a subq na tigelej. Mondon a olo lan qureq na bamqa iga aqa segi tamo ungasari unum deqa iga dego subq na tigeltqom.

²⁴ Iga subq na tigelamqa diño bati brantqas. Bati deqa mandor nangi ti mondor uge uge ti gate kokba ti nango singila ti kalil Kristus na kobotnjrqas. Osim a na ingi ingi kalil elenosim aqa Abu Qotei aqa banq di uratqas. Yim Qotei a Mandor Koba sosim ingi ingi kalil di taqatqas.

²⁵ Kristus a degyqas. Di kiyaga? A Mandor Koba sosim gilsim gilsim diño bati brantimqa Qotei a Kristus aqa jeu tamo kalil nangi joqsim aqa sorgomq di atim a na nangi taqatnjresqas.

²⁶ Osim bati deqa a na aqa jeu tamo kalil nangi di kobotnjrsim ariya a moiyo dego kobotqas.

²⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na ingi ingi kalil elenosim Kristus aqa sorgomq di atqas.” O ijo was, Qotei na ingi ingi kalil di elenosim Kristus aqa sorgomq di atqas deqa iga qalieonum, Qotei a segi Kristus aqa sorgomq di sqasai.

²⁸ Mondon Qotei na ingi ingi kalil di Kristus aqa sorgomq di atim soqnim Qotei aqa Niri a kamba dego Qotei aqa sorgomq di sqas. Deqa Qotei a segi na ingi ingi kalil di tulan bunjrsimqa a nango Mandor Koba sosim bati gaigai nangi taqatnjroqnas.

²⁹ Ningi qalie, tamo qudei na tamo moreño qaji nangi aqaryainjroqnsib nango sawa osib yanso eqnum. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltqasai anjam di bole qamu nangi kiyaga kumbra degyeqnum?

³⁰ Od, tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltqab anjam di iga mare mare laqnum. Mare mare laqnam tamo gargakoba nangi iga qa njirinoqnsib bati gaigai iga padaltgwa laqnum. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigeltqab anjam di bolesai qamu iga kiyaga anjam di mare mare laqnsim dena gulbe eqnum?

³¹ O ijo was, e bole maronum, e bati gaigai moiqa laqnum. E ningi qa are qaloqnsim deqa moiqa laqnum. Ningi gago Tamo Koba Kristus Yesus beteryejunub deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

³² Jeu tamo nangi wagme juwan bul unub deqa nangi na e moiyoqbqa laqnum. E Efesus qureq di nangi ti qotoqnm. E mandam qaji ingi ingi oqajqa marsim nangi ti qotosaiqnm. Tamo moreño qaji nangi olo subq na tigelqasai anjam di bole qamu iga endegsi mare mare laqnum qamu, “Iga nebe kiyo moiqom deqa unqum, iga alanoqnsim gago segi jejamu qa areboleboleigoqnm ingi ti ya ti uyoqnm.” Degsi mare mare laqnum qamu.

³³ O ijo was kalil, tamo qudei na ningi gisanqab deqa ningi geregere nam atoqniy. Anjam bei unu di ningi qalie. Anjam agiende, “Ningi tamo uge uge nangi koba na laqnaib. Laqnaib di nangi na nunqo areqalo niñaqetngibqa ningi kumbra bole uratosib nangi daurnjqab.” Anjam degsi unu.

³⁴ Deqa ningi areqalo bole ti sosib olo une yoqnaib. Ningi quiy. Nunqo ambleq di tamo qudei nangi Qotei qaliesai bole sai. Ningi jemaiñgwajqa deqa e ningi degsi mernqonum.

Tamo moreño qaji nango jejamu kiyero osib olo tigelqab?

³⁵ Ariya ijo was kalil, tamo bei na e endegsi nenembqas, “Tamo moreño qaji nangi kiyersib olo subq na tigelqab? Nango jejamu kiyero osib olo tigelqab?”

³⁶ O ijo was kalil, tamo di a nanariosim deqa degsi nenembqas. Ningi qalie. Kurgus bunuj breiyibqa mandamq aisim a laña mandamq di sqas. Ariya kurgus moiyo breiyib a olo nambile sosim qoqitosim oqwas.

³⁷ Kurgus kiyo saga kiyo qoqitosiq geitqo qaji di otorosim olo yagwasai. Aqa gei moiyo segi yagim dena oqwas.

³⁸ Tamo bei na kurgus yago kiyo saga yago kiyo yagimqa a olo qoqitosim oqimqa Qotei aqa segi areqalo na nangi tanu segi segi enjqas. Nango tanu di uno segi segi.

³⁹ Tamo ti wagme ti qebari ti qe ti nangi dego nango jejamu uno segi segi.

⁴⁰ Lan goge qaji ingi ingi nango uno bei. Mandam qaji ingi ingi nango uno bei. Lan goge qaji ingi ingi nango wala bei. Mandam qaji ingi ingi nango wala bei.

⁴¹ Sen ti bai ti bongar ti nango rian segi segi. Bongar kalil dego nango rian segi segi.

⁴² Tamo subq na tigelqab qaji nangi kere dego. Tamo nangi moreneqnaib nango jejamu subq ateqnub di qusaeqnu. Nangi subq na tigelabqa nango jejamu olo qusaqasai. Nangi nambile gaigai sqab.

⁴³ Tamo nangi moreneqnaib nango jejamu subq ateqnub di jejamu uge. Nangi subq na tigelabqa nango jejamu tulan boledamu sqas. Tamo nangi moreneqnaib nango jejamu subq ateqnub di singila saiqoji. Nangi subq na tigelabqa nango jejamu singila ti sqas.

⁴⁴ Tamo nangi moreneqnaib nango jejamu subq ateqnub di mandam qaji jejamu. Nangi subq na tigelabqa nango jejamu lan qure qaji jejamu sqas.

Mandam qaji jejamu unu. Lan qure qaji jejamu dego sqas.

⁴⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Adam namo qaji a mandamq endena brantej. Deqa a mandam qaji nambile osiq soqnej.” Ariya Adam bunu qaji a Mondor ti soqnej. Deqa a na iga lan qure qaji nambile egwas.

⁴⁶ Lan qure qaji nambile a namoqna brantosai. Mandam qaji nambile a namoqna brantej. Lan qure qaji nambile a bunuqna brantqas.

⁴⁷ Qotei na Adam namo qaji a mandam na gereiyej. Deqa a mandam tamo. Ariya Adam bunu qaji a lan qureq na bej.

⁴⁸ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa aqa moma kalil nangi dego mandam tamo unub. Ariya Adam bunu qaji a lan qure qaji tamo unu deqa aqa tamo kalil nangi dego lan qure qaji tamo sqab.

⁴⁹ Adam namo qaji a mandam tamo soqnej deqa iga a bulosim mandam tamo unum. Dego kere Adam bunu qaji a lan qure qaji tamo unu deqa mondon iga a bulosim lan qure qaji tamo sqom.

⁵⁰ O ijo was, e ningi endegsi merngwai. Qotei na mandam tamo nangi elenqa keresai. A nango Mandor Koba sosim nangi taqatnjrq keresai dego. Gago jejamu moisiq qusaeqnu qaji di nambile gaigai sqa keresai.

⁵¹ Deqa e uli anjam bei ningi endegsi merngwai. Iga kalil moiqasai. Iga kalil jejamu bulyosim jejamu bunuj oqom.

⁵² Qotei na gul bunu geten qaji anjamimqa tamo nami moreneb qaji nangi subq na tigelqab. Deqa nango jejamu olo bunu qusaqasai. Iga tamo moiynosai unum qaji iga dego jejamu bulyosim nangi ti koba na jejamu bunuj oqom. O ijo was, kumbra di urur brantoqujatqas.

⁵³ Gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom.

⁵⁴ Bole, gago jejamu ugeqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei ugeqasai qaji di oqom. Gago jejamu moiqas qaji endi iga uratosim olo jejamu bei moiqasai qaji di oqom. Yim bati deqa Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, "Qotei a tulan singilaosiq deqa a qoto bunyosiq moiyo kobotej.

⁵⁵ O Moiyo, ni gaigai singilaoqnsim tamo nangi qoto itnjreqnum. Ariya ino singila di qabi unu? A koboej. O Moiyo, ni gaigai tamo nangi qaja na nūmeqnum. Ariya ino qaja di qabi unu? A koboej."

⁵⁶ O ijo was ningi quiy. Moiyo aqa qaja agi gago une. Une aqa singila agi Qotei aqa dal anjam.

⁵⁷ Ariya gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga qoto bunyoqnsim tigelejunum. Qotei a segi na iga singilatgeqnu deqa iga a tulan binjyoqnqom.

⁵⁸ Deqa ijo was bole, ningi singila na tigelesosib Tamo Koba Yesus qa waukobaoqniy. Ningi wau di uratosib asgingaiq. Ningi qalie, ningi Yesus aqa wau ojeqnu di ningi lana wauosaieqnu. Wau di ulonqa keresai. Deqa ningi gaigai singila na wauoqniy.

16

Korin Kristen nangi silali koroiyqab

¹ Ariya ijo was, ningi na Jerusalem Kristen nangi qa silali koroiyiy. Silali koroiyqajqa gam di e nami Galesia Kristen nangi osornjrn timer nangi dauryeb. E ningi dego gam di osorngit dauryiy. Gam agiende.

² Yori bati gaigai olo nebeoqnmqa ningi segi segi silali soqnm oto oqnsib nungo segi talq di atoqniy. Bunuqna silali kobaamqa e botqa ningi nami silali ateb unu deqa urur koroiyib e na osiy qarinyit Jerusalem aiqas. Deqa bati di ningi olo silali qa namqasai.

³ E botqa ningi na tamo qudei giltjrib e nengren bei nangi enjrsiy qarijnjrit nangi silali di osib Jerusalem aiqab.

⁴ E dego aiqa are soqnm nangi na e daurbosib iga koba na aiqom.

Pol a Korin Kristen nanjoq bqa marej

⁵ Ariya e mati Masedonia sawa ambleq na walwelosiy aisiy dia Kristen nangi unjrsiy bunuqna e nunjoq bqa.

⁶ E nunjoq bosiy ningi koba na sqai kiyo. E qaliesai, e bati olekoba kiyo ningi koba na soqnit ulili bati koboqas. E ningi koba na sosiy olo uratngosiy sawa beiq gilqa laqnit ningi na e silali qa aqaryaibib e gilqai.

⁷ Ijo are endegsi unu. E bati truquyala ningi koba na sqasai. Tamo Koba a na odbimqa e bati olekoba ningi koba na sqai.

⁸ Ariya e Efesus qureq endi soqnit Juda nango yori bati koba nam Pentikos di brantqas.

⁹ Qotei na gam waqtetbej deqa e qure endia Yesus aqa wau yoqnsim tamo ungasari gargekoba nangi are bulyetnjreqnum. Yeqnam jeu tamo gargekoba nangi ijo wau di ugeugeiyqajqa laqnub.

¹⁰ Timoti a nungoq bamqa ningi a osib gereiyiy. Yim a ulaqasai. A ningi koba na are lawo sqas. Ningi quiy. Timoti a e ombla Tamo Koba aqa wau ojeqnum.

¹¹ Deqa tamo bei na Timoti aqa ñam ugetaiq. Ariya Timoti a olo ningi uratngosim walwelqa laqnimqa ningi a silali qa aqaryaiyosib lawo na suweiyib a olo ijoq bqas. A Kristen was qudei nangi koba na ijoq bqab deqa e nangi qa tarinqnqai.

¹² Gago was Apolos a endi unu. E a qa ningi saingit quiy. E bati gargekoba singila na Apolos minjoqnem, “Gago Kristen was qudei nangi Korin Kristen nangoq giloqnib ni nangi daurnjrsim gile.” Onaqa a gilqa uratoqnej. Bunuqna a nungoq bqajqa bati kereamqa a nungoq bqas.

Pol aqa anjam mutu qudei

¹³ Ariya ijo was, ningi geregere ñam atoqniy. Osib singila na tigeloqnsib Yesus qa nungo areqalo singilatoqniy. Ningi gulbe bei qa ulaaib. Ningi singila na soqniy.

¹⁴ Osib ningi kumbra bei yqa maroqnsib qalaqalaiyo kumbra na yoqniy.

¹⁵ Tamo kalil Akaia sawaq di unub qaji nangi are bulyosaisonabqa Stefanas aqa tal qujai nangi namoqna are bulyeb. Stefanas aqa tal qujai nangi Qotei aqa tamo ungasari nangi qa wauoqnsib unub. O ijo was ningi di qalie. Deqa e ningi singila na endegsi merngwai.

¹⁶ Ningi tamo deqaji nango sorgomq di geregere soqniy. Sosib tamo kalil Qotei aqa wau ojeqnub qaji nango sorgomq di dego soqniy.

¹⁷ Nungo ambleq dena Stefanas na Fortunatus na Akaikus na nangi qalub ijoq beb deqa e tulan areboleboleibej. Ningi kalil ijoq bqa keresai deqa nangi kamba ijoq beb.

¹⁸ Bosib ijo are latetbeb. Nangi nami nungo are dego latetngoqneb. Deqa ningi tamo deqaji nangi qa tulan areboleboleingoqneme.

¹⁹ Ariya tamo ungasari Esia sawaq endi Qotei qa loueqnub qaji nangi na ningi kaiyeingonub. Akwila Prisila wo nangi aiye dego ningi qa tulan areboleboleinjreqnu deqa nangi Tamo Koba aqa ñam na ningi kaiyeingonub. Tamo ungasari kalil nango aiye talq di Qotei qa loueqnub qaji nangi dego ningi kaiyeingonub.

²⁰ Kristen was kalil qure endia unub qaji nangi na dego ningi kaiyeingonub. Ariya ningi na nungo Kristen was nangi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi yeqnub.

²¹ E Pol. E ijo segi ban na kaiye anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

²² E ijo anjam getentqai. Tamo bei a Tamo Koba Yesus qalaqalaiyqasai di Qotei na kamba tamo di qoreiyosim ñolawotqas. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²³ Tamo Koba Yesus a ningi qa are boleiyeme.

²⁴ E Kristus Yesus aqa ñam na ningi kalil qalaqalaingeqnum. Bole.

2 KORIN

Pol a Yesus Kristus aqa wau tamo

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Aqo gago was Timoti wo anjam endi nengrenyonum. Nengrenyosim ningi Korin qureq di Qotei qa loueqnub qaji ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil Akaia sawaq di unub qaji nanqi qa ti qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanqi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Qotei a gago are latetgeqnu

³ Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Abu unu deqa a iga qa dulqajqa utru. A gago are tulan latetgwajqa Qotei.

⁴ Deqa a gago gulbe kalil qa iga are latetgeqnu. A kumbra degyeqnu deqa iga na olo kamba Kristen tamo ungasari gulbe ti unub qaji nanqi are latetnjreqnum.

⁵ Kristus a jaqatin koba qoboiey deqa iga a ombla jaqatin koba qoboieyqnum. Dego kere Kristus a are tulan laesonaqa iga a ombla are tulan laejunum.

⁶ O ijo was kalil, aqo Timoti wo gulbe eqnum di aqa utru agiende. Gago gulbe dena Qotei na nunqi are latetngosim ningi elenqas. Ariya Qotei na gago are latetgeqnu di aqa utru agiende. Kumbra dena dego Qotei na nunqi are latetngoqnqas. Yimqa jaqatin iga qoboieyqnum qaji di ningi dego qoboieyqnsib singila na tigelesqab.

⁷ Iga ningi qa gago areqalo singilatosim endegsi mareqnum, bole, ningi singila na tigelesqab. Iga qalieonum, ningi iga ti beterosim jaqatin eqnum deqa Qotei na ningi iga ti gago are latetgoqnqas.

⁸ O ijo was kalil, iga Esia sawaq di gulbe kobaquja item. Gulbe dena iga ugeugeigosiqa gago singila tulan bunyej. Deqa iga endegsi are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. O ijo was, ningi gago gulbe deqa qalieoiy.

⁹ Bole, iga are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. Anjam pegiyo tamo na tamo bei minjqas, “Ni une ti unum deqa ni moiqam.” Dego kere iga are qalem, gulbe dena iga moiyoqngwas. Qotei na gulbe di iga egej. Di kiyaga? Iga gago segi singila qa are qalaime deqa. Iga Qotei aqa singila qa are qaloqnqom. Agi a na qujai moiyo tamo nanqi olo subq na tigeltjreqnu.

¹⁰ O ijo was, gulbe dena iga moiyoqngwa laqnaqa Qotei na gulbe di taqal atetgej. Bunuqna dego a na gago gulbe taqal atetgoqnqas. Deqa iga Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim mareqnum, bole, a na olo gago gulbe taqal atetgoqnqas. Yim iga bole sqom.

¹¹ O ijo was ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Yimqa Qotei a nunqi pailyo de ti tamo ungasari gargakoba nanqi pailyo ti quoqnsim iga aqaryaigoqnqas. Gam dena ningi na dego iga aqaryaigoqnqab. Yim tamo ungasari gargakoba nanqi Qotei tulan binjiyoqnqab.

Pol a Kristen nanqi gisanjrosaiqnej

¹² O was kalil, ijo are miligiq di e qalieonum, e kumbra bole tintin segi dauryoqnsim unum. E ijo kumbra deqa tulan areboleboleibeqnu. Kumbra bole kalil Qotei na osorbeqnu qaji di segi e dauryoqnsim unum. E mandam tamo nanqi powo na kumbra di yosaieqnum. Qotei a e qa are boleioqnsiq kumbra osorbeqnu qaji di segi e yeqnum. Deqa e na tamo ungasari kalil nanqi kumbra bole gaigai enjreqnum. Agi e na ningi dego kumbra tulan boledamu enqonem.

¹³⁻¹⁴ Ijo anjam endi ningi sisiyosib poingwajqa deqa e nengrenyonum. Bole, ijo anjam qudei qa ningi geregere poingosai unu. Ariya ijo are endegsi unu. Ningi ijo anjam kalil

qa poingekritim gilsib diño bati itqab. Yim gago Tamo Koba Yesus a olo bqajqa batiamqa ningi e qa tulan areboleboleingim e kamba dego ningi qa tulan areboleboleibqas.

¹⁵⁻¹⁶ Ijo are miligiq di e nami qalieem, ningi ijo kumbra kalil qa tulan areboleboleingim sqab. Utru deqa e na ningi merngem, “E mati nungoq bosiy ningi uratngosiy Masedonia sawaq gilsiy dena puluosiy nungoq olo bqai.” Od, e bati aiyel nungoq bqajqa are qalem. Di kiyaga? Qotei na ningi gereingo aiyeltngwajqa deqa. E nungoq olo bosiy dena Judia sawaq aiqa laqnitqa ningi silali qa aqaryaibibqa e gamq di ingi bei qa truquaim deqa ti are qalem.

¹⁷ Ningi endegsib are qaleqnub kiyo, “Pol aqa anjam di a dauryosai. A na iga gisankej. A mandam tamo nango kumbra dauryoqnsiq deqa a anjam bei maroqnsiq olo urateqnu. A lanja odoqnsiq olo saideqnu.” O ijo was ningi e qa degsib are qalaib.

¹⁸ Qotei a tamo bole unu deqa a aqa segi anjam kalil dauryeqnu. Deqa e dego anjam bole segi ningi merngeqnum. E lanja odoqnsim olo saidosaieqnum.

¹⁹ Nami aqo Timoti wo Sailas ombla na wauoqnsim Qotei aqa Niri Yesus Kristus aqa anjam palontoqnsim ningi merngoqnem. Ningi qalie, Yesus a dego lanja odoqnsiq olo saidosaieqnu. A gaigai Qotei aqa ñam na odeqnu.

²⁰ Qotei a nami ingi bole bole iga egwajqa marej. Kristus a odeqnu deqa Qotei na ingi di iga egwas. Deqa iga Kristus aqa ñam na mareqnum, “Bole.” Osim iga Qotei aqa ñam soqteqnum.

²¹ Qotei a segi na ningi iga ti singilatgeqnu. Singilatgeqnaqa ningi iga ti Kristus beterye-junum. A na qujai iga aqa segi qa marsiq giltgej.

²² Osiqa aqa toqor egsiq gago are miligiq di atej unu. Aqa toqor di aqa Mondor Bole. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna ingi bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

Pol a Korin Kristen nanji gulbe enjraq uratosiq deqa a nanjoq olo bosai

²³ O ijo was, e Qotei aqa ñam na ningi endegsi merngwai. E ningi gulbe enjwa uratosim deqa e olo Korin qureq bosai.

²⁴ Nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di iga na lanja taqatosaeqnum. Iga ningi ti koba na Yesus aqa wau ojeqnum. Di kiyaga? Ningi tulan areboleboleingwajqa deqa. Iga qalieonum, ningi nungo areqalo Yesus qa geregere singilatosib tigelejunub.

2

¹ Ariya e olo Korin qureq bosai. E marem, e olo are gulbe na nungoq bqasai.

² E ningi are gulbetetngwai di tamo yai na olo ijo are boletetbqas? Ningi segi na ijo are boletetbqa kere.

³ Deqa e nungoq olo bosiy are gulbe oqa uratonum. E nungoq bosiy areboleboleibqas di kere. Utru deqa e anjam bei nami nengrenyosim nungoq qarinyem. E qalieem, e areboleboleibqas di ningi kalil dego ijo arebolebole di unsib e koba na areboleboleigwas.

⁴ Bole, e are gulbe ti akam ti sosim anjam di nengrenyem. E ningi are gulbetetngwa osim anjam di nengrenyosai. E ningi tulan qalaqalaiingeqnum di ningi qalieqajqa deqa e anjam di nengrenyem.

Ningi na tamo une atej qaji aqa une kobotetiy

⁵ Tamo qujai nami une atej qaji di aqa une qa e anjam koba merngwasai. Tamo dena e are gulbetetbosai. A ningi kalil are gulbetetngej.

⁶ Aqa une aqa awai uge ningi gargekoba na a yeb di kereqo.

⁷ Deqa bini ningi olo aqa une kobotetosib aqa are latetiy. Yim a are boleqas. Ningi degyqasai di a olo are tulan gulbe ti so uge.

⁸ Deqa ningi a olo qalaqalaiyo kumbra osoryoqniy. Yim a qalieqas, ningi a toreii qoreiyosai.

⁹ E nungo kumbra tenemtosiyn ningsi ijo anjam kalil dauryeqnub kiyo sai kiyo di qalieqajqa deqa e nami anjam nengrenyosim nungoq qarinyem.

¹⁰ Ningsi tamo bei aqa une kobotetqab di e kamba dego aqa une kobotetqai. E tamo bei aqa une kobotetqai di e ningsi qa osiy Kristus aqa namgalaq di kobotetqai.

¹¹ Tamo uge Satan na iga gisanjosim ugeugeigaim deqa e degyqai. Satan aqa areqalo uge ti aqa uli kumbra ti di iga bole qalieonum.

Pol a Taitus unqa marej

¹² O ijo was kalil, e Kristus aqa anjam bole palontqa osim walwelosim Troas qureq di brantem. Brantonam Tamo Koba a na gam waqtetbonaqa e dia aqa wau ojoqnm.

¹³ Bati di e ijo was Taitus itosai deqa e a qa are koba qaloqnm. Deqa e Troas Kristen nangi olo uratnjrsim Masedonia sawaq gilem.

Yesus aqa wau tamo nangi qoto bunyeqnum

¹⁴ Qotei a gaigai iga aqaryaigeqnaqa iga Kristus aqa singila na qoto bunyeqnum. Deqa e Qotei tulan binieqnum. Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi Qotei qa bole poinjreqnu. Nango powo di saban quleq ti bolequja bul.

¹⁵ Od, gago wau di qurem quleq ti bul Kristus na Qotei atraiyeqnu qaji. Quleq di tamo ungasari Qotei na elenjeqnu qaji nangi ti tamo ungasari padalqa gamq di unub qaji nangi ti nangoq aiyeqnu.

¹⁶ Quleq dena tamo ungasari padalqa gamq di unub qaji nangi moiyojnreqnu. Osiqa tamo ungasari Qotei na elenjeqnu qaji nangi nambile enjreqnu. Tamo yai nangi Qotei aqa wau di yqa kere? Tamo dego bei sosai.

¹⁷ Ningsi qalie, Qotei aqa anjam maro tamo gargekoba nangi silali oqajqa deqa osib Qotei aqa anjam mare mare laqnum. Ariya iga nangi bul sai. Qotei na iga wau egej deqa iga gisan na wauosaieqnum. Iga Kristus koba na are qujaitosim Qotei aqa namgalaq di aqa anjam mare mare laqnum.

3

Yesus aqa wau tamo nangi anjam bunuj mare mare laqnum

¹ Iga gago segi nam soqtqajqa are unu e? Sai. Tamo qudei na kiyo ningsi na kiyo iga qa anjam bolequja nengrenyqab di ungum. Ningsi na kiyo tamo qudei na kiyo anjam bolequja di sisiyosib gago nam soqtetgwab di dego ungum. Iga deqa are qalosaieqnum.

² Ningsi segi nengren bulosib gago kumbra qa saoqnsib laqnum. Ningsi nengren bul unub deqa tamo kalil nangi nengren di sisiyoqnsib iga qa poinjreqnu. Nengren di gago are miligiq di unu.

³ Kristus a segi na anjam di nengrenyobulej. Nengren di Kristus aqaq na bosiq boleq di unu. Nengren di ningsi segi. Agi iga ningsi wauetngeqnum. Kristus a mandam tamo bei aqa singila na anjam di nengrenyosai. A Qotei nambile gaigai unu qaji aqa Mondor aqa singila na anjam di nengrenyej. A meninq di nengrenyosai. A tamo ungasari nango are miligiq di nengrenyej.

⁴ Anjam di aqa utru agiende. Qotei a Kristus aqa nam na iga wau egej deqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Qotei na aqa wau di geregere boletqas.

⁵ Bole, iga segi na wau di yqa keresai. Deqa iga gago segi singila na Qotei aqa wau yeqnum degsi marqa keresai. Qotei a segi na iga singila egeqnaqa iga aqa wau yeqnum.

⁶ Gago wau agiende. Iga Kristus aqa anjam bunuj palontoqnsim laqnum. Anjam bunuj di tamo qudei na dal anjamq di nengrenyosai. Qotei aqa Mondor a segi na babtej. Dal anjam na tamo ungasari nangi moiyojnreqnu. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo ungasari nangi nambile enjreqnu.

⁷ Od, dal anjam na tamo ungasari nangi moiyojnreqnu. Dal anjam aqa wau agide. Dal anjam di Qotei a nami meninq di nengrenyonaqa a rian ti brantej. Deqa Moses

aqa ulatamu rianonaqa Israel tamo ungasari nangi aqa ulatamu koqyqa keresai. Nam qamotnjrej. Bunuqna rian di olo koboej.

⁸ Ariya Mondor aqa wau bunuj unu. Aqa wau dena dal anjam aqa wau tulan bunyejunu. Mondor aqa wau di olo torei rianosi qoge oqej.

⁹ Dal anjam aqa wau agiende. A na gago une qa iga mergoqnsiq padaltgeqnu. Bole, dal anjam aqa wau di nami rian ti bej. Ariya Qotei na iga tamo bole une saiqoji sqajqa gam babtej. Wau di olo tulan rian koba ti bej. Rian dena dal anjam aqa rian tulan bunyejunu.

¹⁰ Wau bunuj di rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu. Deqa iga wau namij aqa rian uneqnum di a torei koboej.

¹¹ Wau namij di gaigai sqa keresai. A koboqas. Bole, a rian ti bej. Ariya wau bunuj gaigai sqas qaji a olo tulan rian koba ti unu. Rian dena wau namij aqa rian tulan bunyejunu.

¹² Rian koba di mondon bosim gaigai gagoq di sqajqa deqa iga tarinoqnsim unum. Deqa iga ulaosaieqnum. Iga rian deqa mare mare laqnum.

¹³ Iga Moses soqnej dego sai. Moses aqa ulatamu rian ti soqnej deqa a gara mutu oqnsiq dena aqa ulatamu kabutoqnej. Di kiyaga? Israel nangi unaib deqa. Ariya wau namij aqa rian di koboej.

¹⁴ Israel nango areqalo getenjnresoqnej deqa nangi anjam namij sisiyoqneb di nango areqalo gara mutu na kabutobulesoqnej. Nangi nami deqsib soqneb agi bini unub. Tamo bei na gara di taqal atqa keresai. Kristus a segi na gara di olo taqal ateqnu.

¹⁵ Od, bati gaigai Israel nangi Moses aqa dal anjam sisiyeqnum di nango areqalo gara mutu na kabutobulejunu. Nangi nami deqsib soqneb agi bini unub.

¹⁶ Ariya tamo nangi are bulyosib Tamo Koba aqa areq bqab di Qotei na gara di olo taqal atetnjrqas.

¹⁷ Tamo Koba a segi Mondor. Ningi Tamo Koba aqa Mondor ti sqab di nungo une na ningi olo taqatngwa keresai. Ningi bole sqab.

¹⁸ Deqa gago ulatamu olo kabuesqasai. Iga kalil Tamo Koba aqa rian ya jeqiloq di unobuloqnqom. Unoqnim rian di gagoq di tulan kobaoqnimqa dena iga Tamo Koba a segi buloqnsim sqom. Tamo Koba a na kumbra di iga egeqnu. Tamo Koba a segi Mondor Bole.

4

Qotei aqa wau tamo nangi web bul unub

¹ Qotei a iga qa dulosiq wau egej deqa iga aqa wau di ojqajqa asgigosaieqnu.

² Kumbra uge uge kalil tamo nangi na ulitoqnsib yeqnub qaji di iga olo qoreiyeqnum. Iga gisan kumbra na walwelsaieqnum. Iga Qotei aqa anjam bubulyosaieqnum. Iga boleq di anjam bole segi mareqnum. Deqa tamo kalil nangi gago kumbra di unoqnsib nango are miligiq di qalieeqnub, iga Qotei aqa namgalaq di wau bole yeqnum.

³ Ariya tamo ungasari padalqa gamq di unub qaji nangi Yesus aqa anjam bole iga palonteqnum qaji di aqa utru poinjrosaieqnu.

⁴ Mandam endeqa gisan qotei Satan a na tamo ungasari Kristus qa nango areqalo singilatosaeqnub qaji nango areqalo getentetnjrejunu. Deqa Kristus aqa anjam bole nango are miligiq aiqa keresai. Nangi Kristus aqa suwan unqa keresai dego. Kristus a segi Qotei. A segi rian ti unu.

⁵ Ningi quiy. Iga gago segi kumbra qa saosaieqnum. Iga anjam endegsi palonteqnum, “Kristus Yesus a gago Tamo Koba unu deqa iga aqa nam na ningi wauetngeqnum.” Iga anjam degsi palonteqnum.

⁶ Tulan nami Qotei a ingi ingi kalil gereiyqa osiq endegsi marej, “Ambru aqaq na suwan brantqas.” Ariya bunuqna Qotei aqa suwan di gagoq bosiq gago are miligi

suwantetgej. Deqa iga Kristus aqa ulatamu geregere uneqnum. Kumbra dena iga suwan bole unoqnsim Qotei aqa rian poigeqnu.

⁷ O ijo was, ingi tulan boledamu iga deqa mare mare laqnum qaji di gagoq di unu. Bole, iga singila saiqoji unum. Iga web jagi na gereiyo qaji di bul unum. Deqa tamo kalil nangi iga nugoqnsib endegsib qalieeqnub, “Pol a aqa segi singila na wau di yosaieqnu. A Qotei aqa singila kobaquja na wau di yeqnu. Singila dena mandam qaji singila tulan bunyejunu.” Tamo kalil nangi degsib qalieeqnub.

⁸ Gulbe segi segi gargekoba gagoq beqnu. Ariya gulbe dena iga padaltgosaieqnu. Ingi ingi gargekoba na gago areqalo niñaqyetgeqnu. Ariya ingi ingi dena gago areqalo torei ugetetgosaieqnu.

⁹ Jeu tamo nangi na iga jaqatin egeqnu. Ariya Qotei a deqa iga uratgosaieqnu. Jeu tamo nangi dena iga lugoqnsib neiotgeqnu. Ariya nangi na iga torei ugeugeigosaieqnu.

¹⁰ Gago jejamuq di tamo ungasari nangi gaigai Yesus aqa moiyo unobuleqnu. Deqa Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq nangi uneqnu.

¹¹ Iga Yesus aqa wau ojeqnum deqa jeu tamo nangi na bati gaigai iga moiyo tawa laqnu. Nango kumbra dena Yesus aqa nambile dego gago jejamuq di branteqnaq tamo ungasari nangi uneqnu.

¹² Deqa moiyo a gagoq di waueqnu. Ariya nambile a nungoq di waueqnu.

¹³ Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa Qotei aqa anjam bei nengrenq di unu qaji a gagoq di branteqnu. Anjam agiende, “E Qotei qa ijo areqalo singilateqnum deqa e aqa anjam mare mare laqnum.” O ijo was, iga dego Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga aqa anjam mare mare laqnum.

¹⁴ Iga qalieonum, Qotei na Tamo Koba Yesus subq na tigeltej deqa mondon a na iga dego subq na tigeltgwas. Osim iga ningi ti joqsim Yesus aqa areq osi oqwas.

¹⁵ E anjam di ningi merngonum. Di kiyaa? E qalieonum, kumbra kalil gagoq di branteqnu qaji dena ningi aqaryaingeqnu. Gam dena Qotei a tamo ungasari tulan gargekoba nangi qa are boleieqnu. Deqa nangi Qotei binjyoqnsib aqa nam soqteqnu.

Iga lan qure qaji ingi ingi qa are qaleqnum

¹⁶ Deqa iga Qotei aqa wau ojajqa asgigosaieqnu. Bole, gago jejamu a uge qa laqnu. Ariya gago are miligi a bati gaigai olo boleqnsiq singilaeqnu.

¹⁷ Iga qalieonum, gulbe ti jaqatin ti iga bini qoboieqnum qaji di tulan kokba sai. Nangi sokiñalayosib koboqab. Iga gulbe di eqnum deqa iga qalieonum, mondon iga lan qureq di so bole gaigai sqom. Ingi bole bole iga mondon oqom qaji di tulan boledamu. Ingi bole bole dena mandam qa ingi ingi tulan bunjrejunu.

¹⁸ Ingi ingi iga gago namdamu na uneqnum qaji di sokiñalayosim koboqas. Deqa iga ingi ingi di koqyosaieqnum. Ingi bole bole iga gago namdamu na unqa keresai qaji di bati gaigai sqas. Deqa iga ingi bole bole di koqyoqnsim unum.

5

¹ Iga qalie, gago mandam qaji jejamu endi torei ugeqas. Gago jejamu endi gago tal bul. Mondon Qotei na olo tal bei iga egwas. Tal di tamo bei na gereiyosai. Tal di lan qureq di bati gaigai sqas.

² Iga bini mandam qaji talq endi unum deqa iga akamoqnsim unum. Iga gago lan qure qaji tal osim gara bul jugwajqa deqa are koba unu.

³ Iga tal di jugwom di iga olo lana sqasai. Iga jejamu bunuj oqom.

⁴ Iga mandam qaji talq endi unum deqa iga are gulbeigeqnaqa akamoqnsim unum. Iga jejamu bunuj osim gara bul jugwajqa are qaleqnum. Od, iga gago jejamu moiqa qaji endi uratosim olo jejamu nambile sqas qaji di oqajqa are qaleqnum. Iga jejamu saiqoji sqajqa asgigeqnu.

⁵ Nambile sqajqa gam di Qotei a segi na gereiyetgosiqa aqa Mondor iga egej. Mondor di Qotei na iga namo egej deqa iga qalieonum, bunuqna inji bole bole a na iga egwa marej qaji di dego egwas.

⁶ Deqa iga gaigai are singilatoqnsim unum. Iga qalie, iga mandam qaji jejamu ti unum deqa iga lan qureq di Tamo Koba a ombla sosaiunum.

⁷ Bini iga Yesus unosaieqnum. Ariya iga a qa gago areqalo singilatoqnsim walweleqnum.

⁸ Od, iga gago jejamu endi uratosim oqsim Tamo Koba a ombla sqajqa are qaleqnum. Lan qure a gago qure utru sqas.

⁹ Deqa iga bini mandamq endi sqom kiyo lan qureq oqsim dia sqom kiyo di unqum. Iga kumbra Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di dauryqajqa are qaleqnum.

¹⁰ Iga qalieonum, mondon iga kalil Kristus aqa ulatamuq di tigelamqa a na gago kumbra qa iga pegigwas. Iga mandamq endi sosimqa iga kumbra bole yoqnem kiyo kumbra uge yoqnem kiyo di a unsim awai segi segi egwas.

Iga tamo unqasari nanqo are bulyetnjrqajqa deqa waueqnum

¹¹ Iga Tamo Koba a qa ulaoqnsim aqa sorgomq di unum deqa iga tamo unqasari nanqo are bulyetnjreqnum. Iga wau di ugetosaieqnum. Qotei a iga qa qalie bole. Nunqo are miligiq di ninqi dego iga qa qalie bole. E degsi are qalonum.

¹² O ijo was, iga gago segi nam soqtqa marsim anjam endi nengrenyosai. Ninqi gago kumbra qa areboleboleinqwajqa deqa are qalsim anjam endi nengrenyonum. Tamo qudei nanqi lanq baban na kumbra bole yqajqa arearetnjreqnu. Nanqi are miligiq na kumbra bole yqajqa arearetnjrosaieqnu. Deqa ijo was, ninqi na tamo nanqi di tingitnjroqnsib dalnjroqniy.

¹³ Tamo nanqi di endegsib mareqnub, “Pol a nanari tamo.” Nanqo anjam di bole. Iga Qotei qa are qalsim nanari tamo unum. Ariya iga ninqi qa are qalsim areqalo bole ti unum.

¹⁴ Kristus na iga tulan qalaqalaigej aqa kumbra dena gago areqalo tigeltetgeqnaqa iga aqa wau ojeqnum. Iga qalieonum, Yesus a iga kalil qa moiyej deqa iga kalil dego morenjobulem.

¹⁵ Od, a iga kalil qa moiyej. Iga nambile unum deqa iga gago segi jejamu qa are qalsim walwelqasai. Yesus a iga qa moisiq olo subq na tigelej deqa iga a qa are qaloqnsim walweloqnqom.

¹⁶ Deqa bini iga gago areqalo namij na tamo unqasari nanqi peginjrosaieqnum. Bole, nami iga gago areqalo namij na Kristus pegiyoqnem. Ariya bini iga degyosaieqnum.

¹⁷ Deqa tamo bei a Kristus beteryesqas di Qotei na aqa are bulyetimqa a tamo bunuj brantqas. Ninqi quiy. Aqa kumbra namij torej koboej. Kumbra bunuj olo brantej.

¹⁸ Kumbra bunuj di Qotei aqaq na bej. Nami iga Qotei ti jeu sonamqa Qotei a olo Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa bini iga a ombla are qujaitosim unum. Jeu kobotqajqa wau di Qotei na iga egej deqa iga aqa anjam mare mare laqnum.

¹⁹ Anjam agiende. Tamo unqasari mandamq endi unub qaji nanqi nami Qotei ti jeu sonabqa Qotei na nanqi a ombla are qujaitosib sqajqa marsiq Kristus aqa singila na jeu kobotej. Deqa a nanqo une qa olo are qalosaieqnu. Iga Kristus aqa anjam di mare mare laqajqa deqa Qotei na wau egej.

²⁰ Kristus na iga qarinqej deqa Qotei a gago medabu na tamo kalil nanqi metnjreqnu. Iga Kristus aqa anjam palontoqnsim tamo kalil nanqi endegsi metnjreqnum, “Ninqi jeu kumbra uratosib bosib Qotei ombla are qujaitosib soqniy.”

²¹ O ijo was, Qotei na iga aqaryaigwa marsiq deqa a gago une kalil osiq Kristus aqa qawarq di atnaqa a une tamo bulej. Kristus a segi une yosaieqnu. Deqa iga Yesus beteryosim dena iga Qotei aqa segi tamo bole une saiqoji sqom.

6

Qotei aqa wau tamo nanği gulbe iteqnub

¹ Iga Qotei ombla waueqnum deqa iga nıngi singila na endegsi mernğwom, “Qotei a nıngi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di nıngi laņa urataib.”

² Agi Qotei a nami marej, “E ni padalo sawaq dena oqajqa bati atem. Bati di brantonaqa e ino pailyo qusim ni aqaryaimem.” O was nıngi quiy. Qotei na iga aqaryaigwajqa bati brantqo. A na iga padalo sawaq dena elenqajqa bati bini qujai.

³ Tamo unğasari nanği gago wau endi uge qa marsib ulonşosib uneq aiyaib deqa iga na nanği kumbra uge bei osornjrosaieqnum.

⁴ Iga Qotei aqa wau tamo unum deqa iga gaigai tamo unğasari kalil nanği kumbra bole osornjreqnum. Iga singila na tigeloqnsim gulbe qoboieqnum. Gago gulbe agiende. Tamo qudei na iga ugeugeieqnum. Une bei bei na iga niñaqgwa laqnu. Iga are jaqatinreqnu.

⁵ Jeu tamo nanği toqon na iga lugoqnsib tonto talq di breieqnum. Osib murqumyoqnşosib iga qa anjam uge uge mareleneqnum. Iga gaigai nes na ti jaqatin na ti waukobaeqnum. Iga geregere neiosaieqnum. Iga bati gaigai mam ti laqnum.

⁶ Iga gulbe kalil di oqnsim kumbra bole jiga saiqoji dauryeqnum. Iga qalie bole ti unum. Iga urur minjin oqosaieqnu. Iga na tamo unğasari nanği kumbra bole bole enjreqnum. Iga Qotei aqa Mondor Bole aqa singila oqnsim unum. Iga na tamo kalil nanği qalaqalainjreqnum. Iga laņa medabu na nanği qalaqalainjrosaieqnum.

⁷ Iga Qotei aqa anjam bole gaigai mareqnum. Iga Qotei aqa singila oqnsim waueqnum. Iga gago ban wo na ti ban qonan na ti qoto qa ingi ingi ojoqnsim dena kumbra bole tintin dauryoqnsim waueqnum.

⁸ Tamo qudei nanği gago ñam soqteqnum. Ariya tamo qudei nanği gago ñam olo ugeteqnum. Tamo qudei nanği iga yomuieqnum. Ariya tamo qudei nanği olo gago kumbra bole babteqnum. Tamo qudei nanği are qaleqnum, iga gisan tamo. Sai. Iga anjam bole segi mareqnum.

⁹ Tamo qudei nanği iga qa qaliesai. Ariya tamo gargekoba nanği iga qa bole qalieeqnum. Iga moiyo tamo bulonum. Ariya iga olo nambile unum. Qotei na iga tingitgwa maroqnsiq deqa iga gulbe egeqnu. Ariya gulbe dena iga moiyoqnsiaieqnu.

¹⁰ Iga are gulbeieqnu. Di unğum. Iga gaigai areboleboleieqnu. Iga ñoro saiqoji unum. Di unğum. Iga na tamo unğasari nanği aqaryainjreqnam nanği lan qure qaji ñoro koba eleneqnum. Iga ingi ingi saiqoji unum. Di unğum. Iga ingi bole bole kalil olo ejunum.

¹¹ O Korin tamo unğasari, iga anjam kalil endi boleq atsim nıngi mernğonum. Iga gago are miligi waqtosim nıngi engekritonum.

¹² Iga gago are miligi getentosai. Iga nıngi tulan qalaqalainjreqnum. Ariya nıngi nungo are miligi getentejunub. Nıngi iga koba na are qujaitosaieqnum.

¹³ Nıngi ijo anğro bul unub deqa e nıngi endegsi mernğwai. Iga gago are miligi waqtosim nıngi qalaqalainjreqnum dego kere nıngi kamba nungo are miligi waqtosib iga qalaqalaigoqniy.

Iga Qotei aqa atra tal bul unum

¹⁴ Tamo unğasari Kristus qa nanço areqalo singilatosaieqnum qaji nanço kumbra nunço kumbra ti ombla kerekere sai. Deqa nıngi nanği ti beterosib koba na laqnaib. Nıngi kumbra bole dauryo qaji tamo unub. Ariya nanği Qotei aqa dal anjam gotranço qaji tamo unub. Deqa nıngi nanği ti beterqa kere e? Sai. Nıngi suwançoq di unub. Ariya nanği ambruq di laqnum. Deqa nıngi nanği ti beterqa kere e? Sai.

¹⁵ Kristus Satan wo nanği aiyel are qujaitosib ombla sqa kere e? Keresai. Nıngi Kristus qa nunço areqalo singilateqnum. Tamo unğasari qudei nanği Kristus qa nanço areqalo

singilatosaieqnub. Deqa ningi nangi ti areqalo qujaitosib ombla sqa kere e? Di dego keresai.

¹⁶ Qotei aqa atra tal ti gisan qotei nango atra tal ti beterosib ombla sqa kere e? Di dego keresai. Qotei nambile gaigai unu qaji aqa atra tal agi iga segi. Deqa Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “E nango ambleq di sosiy walweloqnqai. E nango Qotei sqai. Nangi ijo segi tamo ungasari sqab.”

¹⁷ Tamo Koba a nami degsi marsiqa olo anjam bei dego endegsi marej, “ ‘Ningi na tamo ungasari e qa qaliesai qaji nangi uratnjrsib sasaloiy. Ningi nango kumbra jigat bei ojaib. Ojqasai di e ningi elenjosiy boletngwai.

¹⁸ Osiy e nungo Abu soqnit ningi ijo segi angro tintin sqab.’ Tamo Koba singila ti unu qaji a nami degsi marej.”

7

¹ O ijo was bole, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. Deqa kumbra jigat kalil gago jejamu ti gago are miligi ti di unub qaji di iga torei uratekritqom. Osim dena iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji sosim a qa ulaoqnqom. Ulaoqnsim gago jejamu ti gago are miligi ti torei Qotei yekritosim aqa segi kumbra boleq di sosim dauryoqnqom.

Pol a Korin Kristen nangi qa tulan areboleboleiyej

² Deqa ningi nungo are miligi waqtosib iga qalaqalaigoqniy. Iga nami tamo qudei kumbra uge bei enjrosaiognem. Iga tamo qudei ugeugeinjrosaiognem. Iga tamo qudei nango ingi ingi gisan na yainjrosaiognem.

³ E nungo jejamuq di une qametngwa osim anjam endi merngosai. Agi e maronum, iga ningi tulan qalaqalaingeqnum. Deqa iga moirom kiyo iga nambile sqom kiyo di ungum. Iga gago are miligi waqtosim ningi qalaqalaingoqnsim sqom.

⁴ E qalieonum, nungo kumbra bolequja. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu. Ijo are miligi ningi qa tulan laejunu. Iga gulbe koba eqnum di ungum. E ningi qa are qaloqnsim dena e tulan areboleboleibeqnu.

⁵ Ariya iga Masedonia sawaq di brantosim bati deqa iga aqaratqa keresai. Sawa dia iga gulbe gargekoba itoqnem. Tamo qudei nangi iga ti anjam na qotoqnem. Iga ulaoqnsim are tonngoqnej.

⁶ Ningi qalie, tamo ungasari are gulbeinjqreanu qaji nangi Qotei na olo are latetnjreqnu. Deqa Qotei na Taitus qarinyonaqa a gagoq bonaqa iga unsimqa gam dena gago are olo laej.

⁷ Od, gam dena Qotei na gago are latetgej. Gam dena segi sai. Taitus a nami nungo ambleq di sonaqa ningi na aqa are lateteb a degsi mergonaq qunamqa gam dena dego Qotei na gago are latetgej. Taitus a ningi qa iga endegsi saigej. Ningi e olo nubqajqa are koba qaloqnsib nungo une qa are ugeingeqnu. Osib ningi e ombla are qujaitosib sqajqa singilaeqnub. Taitus a ningi qa iga degsi saigej deqa e tulan areboleboleibeqnu.

⁸ E qalieonum, anjam e nami nengrenyem qaji di ningi sisiyosib are gulbeingej. Ariya e deqa are ugeibosai. Bole, nami e are ugeibej. Ariya bini sai. Anjam e nengrenyem qaji dena ningi are gulbeingej. Sokiñalayonaq nungo are gulbe di olo koboej.

⁹ Deqa e bini areboleboleibeqnu. Ningi are gulbeingej e deqa areboleboleibosai. Ningi are gulbeingej ariya bunuqna ningi olo are bulyeb deqa e areboleboleibeqnu. Qotei a segi na are gulbe di ningi engej. Deqa gago anjam nengrenyem qaji dena ningi yala ugeugeingosai.

¹⁰ Are gulbe Qotei na tamo ungasari nangi enjqreanu qaji dena nango are olo bulyet-njqreanu. Deqa Qotei na nangi eleneqnu. Nungo are gulbe di ingi uge sai. Di ingi bole. Iga deqa are ugeigwasai. Ariya mandam tamo nangi are gulbe eqnub di ingi uge. Dena nangi moiyo gam tureqnub. Di kiyaaqa? Nangi are bulyosai deqa.

¹¹ Ningi geregere are qaliy. Are gulbe Qotei na ningi engej qaji dena ningi olo singilatnɛgej. Agi bini ningi kumbra bole bole yeqnub. Are gulbe dena Qotei na nungo are tigeltetnɛgonaqa ningi tamo qujai nami une atej qaji di a nɛrinɛteb. Osib ningi Qotei ulaiyosib aqa sorgomq di geregere soqneb. Qotei na nungo are tigeltetnɛgej deqa ningi iga qa are koba qalsib tamo une atej qaji di aqa une gereiyetqa waukobaeb. Ningi kumbra kalil di yeb deqa iga qalieonum, ningi tamo bole une saiqoji unub.

¹² O ijo was, e nami anjam nengrenyosim nungoq qarinyem. Ningi na tamo une atej qaji aqa une gereiyetqajqa e deqa osim anjam di nengrenyosai. Tamo agi tamo dena une yej qaji a qa dego e are qalsim anjam di nengrenyosai. Ningi na iga tulan qalaqalaigeqnub nungo kumbra di Qotei aqa nɛmɛgalaq di boleq dqajqa deqa e anjam di nengrenyem. Yim ningi qalieqajqa, nungo kumbra di bolequja.

¹³ Nungo kumbra bole degsi unu deqa gago are tulan laejunu.

Gago are laejunu deqa iga areboleboleigeqnu. Ariya iga olo tulan areboleboleigeqnu. Di kiyaqa? Ningi na Taitus aqa are gulbe kobotetosib are boleteteb deqa.

¹⁴ Anjam kalil e ningi qa Taitus saiyem qaji di bole. Deqa e ijo anjam deqa jemaibosai. E nungo kumbra bole kalil qa Taitus saiyosim nungo nɛm soqtem. Taitus a qalie, anjam iga ningi qa a saiyem qaji di bole.

¹⁵ Bati Taitus a nungoq bonaqa ningi a ulaiyosib a osib aqa anjam dauryoqneb. Nungo kumbra bole di Taitus aqa areqaloq di unu deqa a na ningi tulan qalaqalaigeqnu.

¹⁶ E ningi qa are singilatosisim qalieonum, ningi kumbra bole kalil yoqnsib sqab. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibequ.

8

Kristen nangi silali koroiyeb

¹ O ijo was ningi quiy. Qotei a Kristen tamo unɛgasari Masedonia sawaq di unub qaji nangi qa are boleiyey. Iga deqa ningi saingonam quiy.

² Masedonia Kristen nangi ingi ingi tulan saiqoji sosib gulbe qoboieyqneb bati deqa Qotei na nangi singilatnɛrnaqa nangi areboleboleinɛrnaqa Judia Kristen nangi aqaryainɛrqa marsib silali koba koroiyeb.

³ E deqa ningi mernɛgwai. Masedonia Kristen nangi nango segi areqalo na silali di koroiyeb. Nango silali kiɛnala soqnej di nangi koroiyeb. Osib nangi na nango kumbra di bunyosib olo silali tulan koba koroiyeb.

⁴ Nangi na iga waingosib endegsib mergoqneb, “Ningi iga odgibqa iga ningi beternɛgosim Qotei aqa tamo unɛgasari nangi silali qa aqaryainɛrqom.”

⁵ O ijo was, iga nami are qalem, Masedonia Kristen nangi silali koroiyqab. Ariya nangi kumbra di olo bunyosib Qotei aqa areqalo dauryosib nango segi jejamu Tamo Koba Yesus yeb. Osib iga dego egeb.

⁶ Qotei a nami ningi qa dego are boleiyey deqa Taitus a silali koroiyqajqa wau di nungo ambleq di tigeltej. Deqa iga Taitus singila na minjem, “Ni olo Korin Kristen nangoq aisim wau di kobotime.”

⁷ O ijo was, bati gaigai ningi kumbra tulan boledamu yeqnub. Agi ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib aqa anjam palontqajqa waukobaegqneb. Ningi Qotei qa bole qalieeqnub deqa ningi aqa wau ojajqa tulan singilaeqneb. Osib ningi na iga tulan qalaqalaigeqnub. Ariya Qotei a ningi qa are boleiyey deqa ningi silali koroiyqajqa wau di dego yosib silali koba atib soqnem.

⁸ E ningi wau di yqajqa waingwasai. Kristen tamo unɛgasari qudei nangi wau di yqajqa tulan singilaeqneb. Nango kumbra deqa agi e na ningi saingonum. Deqa ningi dego qalaqalaiyo kumbra qa tulan singilaosib silali koroiyqajqa wau di yiy. Yibqa e unsiy marqai, “Bole, ningi qalaqalaiyo kumbra yeqnub.”

⁹ O ijo was ningi qalie, gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyej. A nami lan qure qaji ñoro koba ti soqnej. Sosiqa a ningi qa osiqa ñoro di olo uratosiqa ingi tulan saiqoji soqnej. Di kiyaga? Ningi kamba lan qure qaji ñoro koba oqajqa deqa.

¹⁰ Silali koroiyqajqa wau deqa e olo ijo areqalo bei ubtosiy merngwai. Wausau bei nami ningi namoqna silali koroiyqajqa wau di tigelteb bati deqa ningi wau di yqajqa tulan arearetngej.

¹¹ Deqa bini ningi wau di olo kobotqa singilaoiy. Ningi degyqab di bolequja. Nami ningi wau di yqajqa are tulan prugngoqnej. Deqa bini ningi silali soqnim singilaosib wau di kobotiy.

¹² Ningi silali koroiyqa are soqnim ningi koroiiy. Yim Qotei a ningi qa tulan areboleboleiyqas. Ningi silali saiamqa di unqum. Koroiyaib. Qotei a deqa njirinqasai. Ningi silali soqnim di koroiiy.

¹³ Ningi gulbe koba qoboiesoqni tamo qudei nangi olo gulbe saiqoji sqab e deqa ningi merngosai. Iga kalil kerekere unum.

¹⁴ Deqa bini ningi ingi koba ejunub qaji ningi na tamo qudei ingi qa truqueqnub qaji nangi aqaryainjroqniy. Bunuqna ningi ingi qa truquabqa nangi na kamba olo ningi aqaryaingwab. Ningi kumbra degyqab di ningi kalil kere na sqab.

¹⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi ingi koba koroiyeb qaji nangi ingi uynab menetnjrnaqa ingi oto bei uratosai. Tamo nangi ingi kiñala koroiyeb qaji nangi dego ingi uynab menetnjrnaqa ingi bei qa truquosai.”

Pol a tamo qudei nangi qarijnjrnaqa Korin Kristen nangoq aiye

¹⁶ E Qotei tulan binieqnum. Di kiyaga? A na Taitus are prughtetonaqa a iga ti are qujaitosiqa ningi qa are koba soqnej.

¹⁷ Iga Taitus minjem, “Ni olo Korin Kristen nangoq aiye.” Onaga Taitus a aqa segi areqalo na odosiq silali koroiyqajqa wau deqa tulan singilaosiq nungoq aiyej.

¹⁸ Iga Kristen was bei osim Taitus ombla qarijnjrnang nungoq aiye. Was bei di a ñam ti unu. A Yesus aqa anjam bole maro qaji tamo. Kristen tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nangi a qa qalie bole.

¹⁹ Di segi sai. Kristen nangi na a gileteb deqa a iga ti koba na walweloqnsimqa silali koroiyqajqa wau di taqateqnum. Wau di aqa utru agiende. Qotei a Kristen nangi sougetejunub qaji nangi qa are boleiyeqnu. Iga wau di taqateqnum deqa Tamo Koba aqa ñam tulan goge oqeqnaqa tamo kalil nangi unoqnsib iga qa mareqnub, “Bole, nangi wau di yqajqa tulan singilaeqnub.”

²⁰ O ijo was kalil, silali koroiyqajqa wau di tamo qudei na yomuiyaib deqa iga was bei di osim koba na silali di taqateqnum.

²¹ Gago are endegsi unu. Iga kumbra bole segi gaigai yoqnqom. Tamo ungasari kalil Tamo Koba a ombla nango ñamgalaq di iga kumbra di yoqnqom.

²² Ariya iga gago Kristen was bei dego qarinyonam a Taitus was de wo nangi aiye daurnjrsiq koba na nungoq aiye. Was bei di agi iga nami bati gargakoba aqa kumbra tenemtoqnem. A Qotei aqa wau ojajqa singilaoqnej iga degsi unoqnem. Bini a silali koroiyqajqa wau di ojajqa tulan singilaeqnu. A qalie, ningi kumbra bole yo qaji tamo unub. A degsi qalieosiq deqa a silali koroiyqajqa wau di ojajqa tulan singilaeqnu.

²³ Ningi Taitus qalie. A e ombla ningi qa are qaloqnsim waukobaeqnum. Ningi gago Kristen was aiye nangi di dego qalie. Nangi Qotei aqa tamo ungasari qure qure kalilq di unub qaji nangi qa wau bole yeqnub. Nango wau dena nangi Kristus aqa ñam tulan soqteqnub.

²⁴ Deqa ningi na was aiye nangi di kumbra bole enjroqniy. Yim Kristen kalil nangi nungo kumbra di unsib marqab, “Bole, nangi qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub.” Osib qalieqab, “Pol a Korin Kristen nango kumbra bole qa iga saigeqnu di a gisanosaieqnu. A anjam bole saigeqnu.”

9

Silali koroiyqajqa wau

¹ Iga silali koroieqnum di Qotei aqa tamo ungasari nangi aqaryainjrqaajqa deqa. Ningi wau di qalieonub deqa e olo anjam olekoba tortoryosiy nengrenyqasai.

² E qalieonum, ningi wau di yqajqa are tulan prugngeqnu. Deqa e gaigai Masedonia Kristen nango namgalaq di nungo nam soqteqnum. Osim endegsi minjreqnum, “Wausau bei nami Akaia sawaq di Korin Kristen nangi silali koroiyqajqa wau di tigeltqa mareb.” Od, ningi wau di yqajqa tulan singilaeqnum. E na Masedonia Kristen nangi nungo kumbra deqa sainjreqnam quoqnsib nangi gargekoba dego wau di yqajqa are prugnreqnu.

³ E nangi endegsi minjrem, “Korin Kristen nangi silali koroiyqajqa tulan singilaeqnum.” Ariya e nungo nam lana soqto uge deqa ningi silali di koroiiy. Utru deqa e was qalub nangi di qarinjrnjam nungoq aiyeb.

⁴ E qalieonum, ningi silali di koroiiyosib atib sqas. Soqnim Masedonia Kristen qudei nangi e ombla na nungoq bosim ningi nami silali di ateb unu degsi unqom. Iga bosim degsi unqasai di iga ningi ti jemaigo uge.

⁵ E are qalem, e was qalub nangi di minjritqa nangi namoqna aisib nungo silali ningi nami koroiyqa mareb qaji di ningi koba na gereiyqab. Gereiyibqa e bunuqna bosiy oqai. Yim tamo ungasari kalil nangi silali di unsib qalieqab, bole, ningi nungo segi areqalo na silali di ateb unu. E ningi silali di koroiyqajqa waingosaioqnem nangi degsib qalieqab.

⁶ Ningi geregere are qaliy. Tamo a ingi kiñala yagwas di a ingi kiñala olo oqas. Tamo a ingi koba yagwas di a ingi koba olo oqas.

⁷ Deqa ningi segi segi kalil silali atqajqa are soqnim silali atoqniy. Ningi are gulbe na silali ataib. Ningi tamo bei na waingim deqa silali ataib. Ningi nungo segi areqalo dauryosib are bole na silali atoqniy. Yim Qotei na ningi tulan qalaqalaingoqnqas.

⁸ Qotei a ningi qa are boleiyosim ingi bole bole gaigai engoqnqa kere. Deqa ningi tulan kere na sosibqa dena wau bole bole yoqniy.

⁹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo qudei nangi saga yago breiyo bul nango ingi ingi jeiyoqnsib tamo ingi saiqoji nangi enjreqnub.

Deqa nango kumbra bole bati gaigai sqas.”

¹⁰ O ijo was ningi qalie, Qotei a na qujai tamo nangi saga yago enjreqnaqa nangi breieqnum. Osiqa tamo nangi bem enjreqnaqa nangi uyeqnum. Dego kere Qotei na ingi ingi engoqnimqa ningi tulan kere na sqab. Deqa ningi Qotei aqa tamo ungasari nangi aqaryainjroqniy. Tamo nangi saga yago breieqnum ingi koba oqeleneqnu dego kere nungo silali koroiyqa wau di tulan boleqnqas.

¹¹ Qotei na ingi ingi koba engoqnimqa ningi na kamba Kristen nangi silali qa aqaryainjrqaajqa tulan kere na sqab. Deqa ningi silali di koroiiyosib gago banq di atib iga na osi aisim Kristen nangi enjrimqa nangi deqa Qotei binjyoqnsib sqab.

¹² Nungo wau dena Qotei aqa tamo ungasari nangi aqaryainjrimqa nangi kere na sqab. Nangi ingi bei qa truquqasai. Di segi sai. Nungo wau deqa nangi Qotei tulan binjyoqnqab.

¹³ Ningi wau di yqab di Qotei aqa tamo ungasari nangi unsib qalieqab, bole, ningi Kristus aqa anjam bole singila na ojoqnsib aqa medabu dauryeqnum. Od, ningi na Kristen nangi silali kobaquja na aqaryainjroqnqab di nangi nungo kumbra di unoqnsib Qotei aqa nam soqtoqnqab.

¹⁴ Osib qalieqab, “Bole, Qotei a Korin Kristen nangi qa are tulan boleieyqnu.” Nangi degsib qalieosib ningi tulan qalaqalaingosib ningi qa Qotei pailyoqnqab.

¹⁵ O ijo was ningi quiy. Qotei a ingi tulan kobaquja iga egej. Ingi di agi Kristus. Ingi di aqa utru iga geregere ubtosim marqa keresai. Qotei na ingi di iga egej deqa iga a tulan binjyoqnqom.

10

Tamo qudei nanngi Pol qa yomuoqneb

¹ Ningi qudei e qa yomuoqnsib endegsib mareqnub, “Pol a nami iga koba na sosisa aqa segi ñam aguq atoqnsisa laesoqnej. Ariya a sawa isaq di sosisa iga qa ñirinoqnsisa anjam singila na mergeqnu.” O ijo was ningi mati Kristus aqa kumbra qa are qaliy. A aqa segi ñam aguq atoqnsisa laesoqnej.

² Deqa e nungoq bosiy Kristus aqa kumbra di dauryosiy laesqai. E ningi qa ñirinoqnsai. Ariya tamo qudei nanngi are qaleqnub, iga mandam tamo nanngo kumbra dauryoqnsim laqnum. Tamo nanngi di e na ñirinoqnsiy anjam singila na minjraqai. E laesqasai.

³ Bole, iga mandamq endi laqnum. Ariya iga mandam tamo nanngo kumbra na qotosaieqnum.

⁴ Qotei na qoto qa ingi ingi iga egej. Ingi ingi di Qotei aqa singila ti unu. Di mandam qaji ingi ingi sai. Iga dena qotoqnsim gago jeu tamo nanngo singila gotranjeqnum.

⁵ Areqalo uge ti gisan anjam ti di iga na gotranjeqnum. Kumbra uge kalil ningi Qotei qalieqajqa gam getentetngeqnu qaji di dego iga na gotranjeqnum. Gago wau agiende. Iga na tamo ungasari nanngo are tigeltetnjreqnam nanngi nanngo areqalo kalil Kristus yekriteqnub.

⁶ Deqa ijo was, iga ningi qa tarineqnum. Ningi gago anjam kalil dauryekritibqa iga na tamo kalil Qotei aqa anjam gotranjeqnub qaji nanngi ñolawotnjrqom.

⁷ Ningi lanja baban na tamo nanngo kumbra tenemtoqnaib. Ningi geregere tenemtoqniy. Tamo bei a endegsi marqas, “E Kristus aqa tamo.” Ariya tamo di a olo endegsi poiym, a Kristus aqa tamo qa marqo deqa iga dego Kristus aqa tamo unum. A degsi poiym.

⁸ Tamo Koba a na iga singila egej deqa iga aqa wau ojeqnum. Iga ningi singilatngwajqa deqa wau ojeqnum. Iga ningi ugeugeingwajqa deqa wau ojosaieqnum. E gago wau deqa gago ñam kiñala soqtqai. E degyqai di e jemaibqasai.

⁹ Ariya ningi endegsib are qalaib, “Pol a iga ula egwajqa deqa anjam singila na nengrenyoqnsiq gagoq qarinyeqnu.” Ningi degsib are qalaib.

¹⁰ Bole, tamo qudei nanngi e qa endegsib yomueqnub, “Pol a anjam singila na nengrenyoqnsiq gagoq qarinyeqnu. Ariya a gago ambleq endi sosis anjam mergoqnej di a singila saiqoji soqnej. Anjam palontqa wau dego a qaliesai bole sai.”

¹¹ Tamo qudei nanngi e qa degsib yomueqnub. Deqa tamo deqaji nanngi endegsi poinjrem. Anjam iga sawa isaq endi sosim nengrenjeqnum qaji di iga nungo ambleq di sosim dauryeqnum.

¹² Tamo qudei nanngi diqoqnsib nanngo segi ñam soqteqnub. Iga nanngi unub dego sai. Gago kumbra ti nanngo kumbra ti ombla kerekere sai. Tamo nanngi di mareqnub, “Gago kumbra bole. Tamo kalil nanngo kumbra bolesai.” Nanngi degsib mareqnub. Di kiyaga? Nanngi powo tulan saiqoji unub deqa.

¹³ Iga nanngi unub dego sai. Iga gago segi ñam soqtoqnqasai. Wau Qotei na egej qaji deqa segi gago ñam soqtoqnqom. Wau bei Qotei na egej qaji agiende. Iga na ningi Korin Kristen wauetngeqnum.

¹⁴ Iga Qotei aqa wau tamo kalil qa namoosim nungoq di wau utru atsim Kristus aqa anjam bole ningi merngoqnem. Iga tamo qudei nanngo wau bajinoqnsai.

¹⁵ Wau Qotei na egej qaji di segi iga ojajqa singilaoqnsim gago ñam soqteqnum. Iga tamo qudei nanngo wau Qotei na egosai qaji deqa gago ñam soqtoqnsim. Gago are endegsi unu. Nungo areqalo Yesus qa singilateb qaji di tulan boleqnsimqa gago wau dego nungoq di tulan kobaoqnqas.

¹⁶ Kobaoqnimqa iga nungo sawaq dena tigelosim sawa sawa isaq giloqnsim dia Yesus aqa anjam mare mare laqnqom. Tamo qudei nanngi nami wauoqneb qaji sawa iga deq gilqasai. Iga nanngo wau qa gago ñam soqtqasai.

¹⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyebe unu, “Tamo bei a ñam bei soqtqa marsimqa a Tamo Koba aqa ñam segi soqtme.”

¹⁸ Iga qalie, tamo bei a aqa segi ñam soqtqas di a Tamo Koba aqa ñamgalaq di ñam saiqoji sqas. Ariya Tamo Koba a na tamo bei aqa ñam soqtetqas di a ñam bole oqas.

11

Tamo qudei nangi gisanjoqnsib Qotei aqa wau tamo buleqnub

¹ Ningi e odbibqa e olo nanari anjam kiñala merngwai. Ningi e odbqa kereamqa e odbiy.

² Aqo Qotei wo gago are koba endegsi unu. Ningi Kristus a segi qujai areiyosib aqa sorgomq di soqniy. Tamo bei na aqa dunge nami sambalaosai qaji di osim tamo qujai yim a na oqas dego kere e ningi Kristus aqa banq di atem.

³ E amal uge Satan qa are qalsim deqa e ningi qa ulaeqnum. A nami Iv gisanjonaqa a une atej. Une dena nungo areqalo ugetetngimqa ningi Kristus a segi qalaqalaiyqa urataib deqa e ulaeqnum.

⁴ E qalieonum, tamo qudei nangi nungoq boqnsib gisanjoqnsib Yesus bei qa anjam palontoqnsib merngeqnub. Yesus bei deqa iga nami anjam palontosaiqnem. Tamo nangi di mondor bei qa dego ningi merngeqnub. Di gisanj mondor. Mondor bei deqa iga nami ningi merngosaiqnem. Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di dego tamo qudei nangi bubulyoqnsib olo anjam bei ningi merngeqnub. O ijo was ningi kiyaga gisanj anjam di quoqnsib bole edegeqnub?

⁵ Ningi qudei endegsib are qaleqnub, “Tamo nangi di Qotei na bole qarinnjrnaq gagoq beb.” Di sai. Qotei na nangi qarinnjrosai. Ningi quiy. Tamo nangi di ñam ti unub ariya e dego ñam ti unum. Deqa tamo nangi dena e bunbosai.

⁶ Bole, e anjam marqajqa medabu gulbeibeqnu. Di unqum. E powo qa truquo-saieqnum. Kumbra kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji dena e ijo powo babteqnam ningi unoqneb.

⁷ Ningi qalie, e Qotei aqa anjam bole ningi merngoqnem bati deqa e nungo silali ingi ingi yaingosaioqnem. Ijo kumbra dena e ijo segi ñam aguq atoqnem. Di kiyaga? Nungo ñam olo goge oqwajqa deqa. E kumbra di yoqnem di e une atoqnem e? Sai.

⁸ E Kristen tamo ungasari qure qureq di unub qaji nangoq dena silali oqnsim olo nungo ambleq di Qotei aqa wau laja ojoqnem. E nungo silali yaingosaioqnem. Ijo kumbra dena e qure qureq di Kristen nango silali bajinobuloqnem.

⁹ Bati e nungo ambleq di ingi ingi qa truquoqnsimqa e na tamo bei gulbe yosaioqnem. E ningi gulbe engwajqa tulan uratoqnem agi bini e degsi unum. Bati bei Kristen was qudei nangi Masedonia sawaq dena Korin qureq bosib ingi ingi qa e aqaryaiboqneb. Gam dena e ningi gulbe engwajqa uratoqnem.

¹⁰ Kristus aqa anjam bole ijoq di unu deqa e ningi endegsi merngwai. E nungo silali yaingwa urateqnum. Ijo kumbra deqa e ijo segi ñam soqteqnum. E degoqnsiy sqai. Akaia sawaq di tamo qudei na e getentbqasai.

¹¹ E ningi qalaqalaingosaiqnum deqa e kumbra di yeqnum kiyo? Sai bole sai. Qotei a qalie, e ningi tulan qalaqalaingeqnum.

¹² E nungo silali yaingwa urateqnum. E degoqnsiy sqai. Tamo qudei nangi nungo ñamgalaq di iga bul sqa marsibqa nango segi ñam soqteqnub. Deqa e nangi gam getentetnjroqnai.

¹³ Tamo nangi di Qotei na qarinnjrosai. Nangi Yesus aqa wau tamo bolesai. Nangi gisanjoqnsib nango segi kumbra uge bulyoqnsib tamo bole buleqnub. Yeqnab tamo ungasari nangi na unjroqnsib mareqnub, “Nangi Kristus aqa wau tamo bole.”

¹⁴ O ijo was ningi nango kumbra di unsib deqa tulan prugaib. Iga qalie, Satan a dego gisanjoqnsiqa aqa segi kumbra uge bulyoqnsiqa Qotei aqa lan angro bole suwanjoq di unub qaji nangi buleqnub.

¹⁵ Satan a kumbra degyeqnu deqa aqa wau tamo nan̄gi dego nan̄go kumbra uge bulyoqnsib Qotei aqa wau tamo bole buleq̄nub. Deqa iga nan̄go kumbra di unsim tulan̄ prugwasai. Mondon̄ Qotei na tamo nan̄gi di nan̄go une deqa kambatn̄jsim awai ugedamu en̄jqas.

Pol a Qotei aqa wau ojoqnej deqa a gulbe gargekoba itoqnej

¹⁶ E olo mern̄gwai. Ningi e nanari tamo edegaib. Ungum, ningi e nanari tamo edegwab di kere. Deqa ningi e odbibqa e olo ijo ñam kiñala soqtqai.

¹⁷ E Tamo Koba aqa areqalo dauryosim anjam endi marosaieqnum. E nanari tamo bulosim deqa e anjam endi maroqnsim ijo segi ñam soqtqnum.

¹⁸ Tamo gargekoba nan̄gi mandam tamo nan̄go kumbra dauryoqnsib nan̄go segi ñam soqtq̄nub. Deqa e dego kumbra di dauryosiy olo ijo ñam kiñala soqtqai.

¹⁹ Ningi segi qa mareq̄nub, “Iga powo koba ti unum.” Ariya ningi kiyaqa olo nanari tamo nan̄gi odn̄jreqnabqa nan̄gi nanari anjam ningi mern̄geq̄nub?

²⁰ Nun̄go kumbra agiende. Tamo bei na ningi a laña kangalyqajqa mern̄gimqa kiyo, nun̄go ingi ingi saitimqa kiyo, nun̄go ingi ingi gisan̄ na yaingimqa kiyo, aqa segi ñam soqtimqa kiyo, nun̄go ula pongimqa kiyo ningi a odyqab.

²¹ O ijo was, iga tamo nan̄gi di bul sai. Iga singila saiqoji unum deqa iga na gulbe deqaji ningi engwa keresai. E deqa jemaibqas e? Sai.

Tamo nan̄gi di nan̄go segi ñam soqtqajqa ulaosaieq̄nub. Deqa e kamba dego ijo segi ñam soqtqai. O ijo was, e nanari tamo bulosiy deqa anjam endegsi mern̄gwai.

²² Tamo nan̄gi di mareq̄nub, “Iga Hibru tamo.” Ariya e dego Hibru tamo. Nan̄gi mareq̄nub, “Iga Israel tamo.” E dego Israel tamo. Nan̄gi mareq̄nub, “Iga Abraham aqa moma tin̄tin̄.” E dego Abraham aqa moma tin̄tin̄.

²³ Nan̄gi mareq̄nub, “Iga Kristus aqa wau tamo.” O ijo was, e nanari tamo bulosiy endegsi marqai, e dego Kristus aqa wau tamo. Agi e na tamo nan̄gi di tulan̄ bun̄jn̄rsimqa ñes na ti jaqatin̄ na ti Kristus aqa wau ojeq̄num. Bati gargekoba jeu tamo nan̄gi na e tonto talq di waiboq̄neb. Osib e lubogargekobatoq̄neb. Bati gargekoba e moiqa jojomoq̄nem.

²⁴ Bati 5 Juda nan̄gi na e kumbain̄bo gargekobatoq̄neb. Sisiyeb 39.

²⁵ Bati qalub nan̄gi bu toqon̄ na e luboq̄neb. Bati qujai nan̄gi na e moiyoibqa marsib menin̄ na luboq̄neb. Bati qalub e qobun̄ na gileq̄nam qobun̄ a padalej. Qobun̄ a padalonaq qolo ti qanam ti e yuwalq di otosi laq̄nem.

²⁶ Bati gargekoba e sawa isaq singa na walweloq̄nem. Yeq̄nam ya koba doq̄nsiqa ya na e padaltbqa jojomoq̄nej. E gamq di walweleq̄namqa bajin̄ tamo nan̄gi gam getentoq̄nsibqa e lubqa laq̄neb. Juda nan̄gi ti sawa bei bei qaji nan̄gi ti dego e lubqa laq̄neb. Qure qureq di, wadau sawaq di, yuwalq di dego e padalqa jojomoq̄nem. Gisan̄ Kristen nan̄gi na dego e ugeugeibqa laq̄neb.

²⁷ E ñes na ti jaqatin̄ na ti waukobaoq̄nem. Qolo gargekoba e waukobaoq̄nsim ñeiosaiq̄nem. E mam ti laq̄nem. E ya qarboq̄nej. Bati gargekoba e ingi saiqoji soq̄nem. Bati gargekoba e yorbeq̄naqa e ijo jejamu kabutqajqa gara saiqoji soq̄nem.

²⁸ Ariya bini gulbe qudei dego ijoq di branteq̄nub. Gulbe kobaquja bei agiende. E bati gaigai Kristen tamo un̄gasari qure qure kalilq di unub qaji nan̄gi qa are koba qaleq̄num. Nan̄gi bole unub kiyo sai kiyo deqa e nan̄gi qa tulan̄ are koba qaleq̄num.

²⁹ Deqa Kristen was bei aqa singila saiamqa e was deqa are koba qalsiy e dego singila saibqas. Ingi bei na Kristen was bei a uneq waiyimqa e was deqa are koba qalsiy are ugeibqas.

³⁰ O ijo was, gam bei saibqo deqa e ijo segi ñam soqtqai. Gulbe bei bei ijoq beq̄nu deqa ningi poingeq̄nu, e singila saiqoji unum. E deqa qujai ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai.

³¹ Tamo Koba Yesus aqa Abu Qotei a qalie, e anjam bole mareq̄num. E gisan̄osaieq̄num. Deqa iga bati gaigai Qotei bin̄jyoq̄nqom.

³² Damaskus qureq di Mandor Aretas a na qure taqato qaji tamo minjnaqa a qoto tamo qudei nanqi qarinjrnnaqa nanqi qure aqa siranme kalil taqatoqneb. Di kiyaqa? E ulanqa laqnitqa nanqi na e ojsib tonto talq di waibqajqa deqa.

³³ Ariya Kristen was qudei nanqi na e aqaryaibosib gumbaq di jigsib qure aqa jen gogetosib sil na gumba tontosib jen aqa siranme kiñalaq dena e ura uratbonab jen oqeq aiyem. Aisim qure taqato qaji tamo aqa banq dena ulanem.

12

Qotei na ñeibilqei Pol osoryej

¹ E gam bei saibqo deqa e olo ijo ñam soqtqai. Bole, e ijo ñam soqtqai kumbra dena e aqaryaibqa keresai. Di unqum. Tamo Koba a na ñeibilqei bei e nami osorbej deqa ningi saingit quiy.

² Ñeibilqei agiende. Wausau 14 koboej endi Qotei na Kristus aqa tamo bei osi oqsiqa torei lan qureq oqej. Lan qure di tulan goge koba. Tamo oqej qaji di e qalie. Tamo di agi e segi. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie.

³⁻⁴ E qalieonum, Qotei na tamo di osi oqsiqa lan qureq oqej. A jejamu qorbi oqej kiyo aqa jejamu uratosiq oqej kiyo di e qaliesai. Qotei a segi qalie. A lan qureq oqsiq dia anjam bei quej. Anjam di aqa damu tamo bei na ubtosim marqa keresai. Anjam di marqajqa getento koba.

⁵ E tamo di aqa ñam soqtqai. E ijo segi ñam soqtqasai. E singila saiqoji unum deqa qujai e ijo ñam soqtqai. E ijo kumbra bei qa ijo ñam soqtqasai.

⁶ E ijo segi ñam soqtqai di e nanari tamo sqasai. Di kiyaqa? E anjam bole marqai. E gisanqasai. Ariya e ijo segi ñam soqtqa uratonum. Tamo qudei nanqi ijo kumbra qa ti ijo anjam qa ti are qalsib ijo ñam soqtetbqab di kere. Nanqi ijo ñam lanja soqtetbaib.

Qotei a gulbe qarinyonaq Pol aqa jejamuq aiyej

⁷ Qotei a ñeibilqei tulan boledamu e osorbonaq unem. Ariya e di unsiy olo diqaim deqa Qotei na gulbe uge sil luwit bul qarinyonaq ijo jejamuq aiyej. Gulbe di Satan na ojsiqa dena e ugeugeibeqnu.

⁸ Deqa e singila na Qotei pailyoqalubtem, “O Abu, ni na gulbe di olo taqal atetbime.”

⁹ Onaqa Qotei a saidosiq endegsi merbej, “Ni singila saiqoji unum deqa e ni olo singilatmoqnqai. Osiy ni qa are boleiboqnqas. Dena ni keretmqas.” Qotei na e degsi merbej deqa e singila saiqoji unum di unqum. E olo areboleboleiboqnqas. Yim Kristus aqa singila ijoq di sqas.

¹⁰ E Kristus aqa ñam qa singila saiqoji sqai kiyo, tamo qudei na e misilinboqnqab kiyo, e gulbe oqnqai kiyo, jeu tamo nanqi na e ugeugeiboqnqab kiyo, e waukobaoqnqai kiyo di unqum. E deqa areboleboleiboqnqas. Di kiyaqa? E singila saiqoji sqai bati di e Kristus aqa singila ti sqai.

Korin Kristen nanqo areqalo Yesus qa singilateb qaji di Pol na olo singilatetnjrej

¹¹ Anjam e mareqnum qaji endi nanari anjam. Ningi segi na ijo are tigeltetbeqnub deqa e nanari anjam endi mareqnum. Ningi ijo kumbra bole ubtosaieqnub deqa e segi kamba ijo kumbra bole ubteqnum. Bole, e ñam saiqoji. Ariya kiyaqa ningi na olo tamo qudei nanqo ñam soqtoqnsib mareqnub, “Tamo nanqi di Qotei aqa anjam maro tamo bolequja”? O ijo was ningi quiy. Tamo nanqi dena e bunbosai.

¹² Agi e nunqo ambleq di sosim manwa gargekoba babtoqnem dena ningi endegsib qalieeb, Qotei na e qarinjbej. E singila na tigeloqnsim gulbe qobooyoqnsim manwa ti wau singila ti gargekoba nunqo ambleq di babtoqnem. Kumbra dena ningi osornqoqnej, e Qotei aqa wau tamo bole.

¹³ Kumbra kalil e qure qureq di Kristen nanjo ambleq di yeqnum qaji di e nunjo ambleq di dego yoqnem. Ariya kumbra qujai e nunjo ambleq di yosai. E ningi gulbe engwa uratosim deqa e nunjo silali ingi ingi yaingosaioqnem. Di e une yoqnem e? Sai. Ningi e une yoqnem edegosib ijo une di olo kobotetbiy.

¹⁴ E nami nunjoq boaiyelttem. Ariya bini e olo nunjoq bqajqa are qaleqnum. E nunjoq bqai di e ningi gulbe engwasai. E nunjo silali ingi ingi yaingwajqa are qalosaieqnum. E ningi segi elenqajqa are qaleqnum. Ningi qalie, angro kiñilala nanji na nanjo ai abu nanji silali qa aqaryainjrosaeqnum. Ai abu nanji na nanjo angro nanji silali qa aqaryainjreqnub.

¹⁵ E ningi tulan qalaqalaingeqnum deqa e ijo ingi ingi ti ijo jejamu ti ningi torei engwajqa areboleboleibeqnu. Ariya kiyaga ningi kamba olo e kiñala segi qalaqalaibeqnub?

¹⁶ Ningi qudei e qa endegsib mareqnum, “Bole, Pol a gago silali ingi ingi boleq di yaigosaioqnej. Ariya a na iga walawalaigoqnsiq gago silali ingi ingi gisan na yaigoqnej.”

¹⁷ O ijo was, e nami Kristen was qudei nanji qarijnjnam nunjoq aiye. Aisib ningi gisan e? Osib nunjo silali ingi ingi laña yaingosib olo bosib e ebeb e? Sai.

¹⁸ E na Taitus minjnam a nunjoq aiye. E Kristen was bei dego qarinyonam a Taitus dauryosiq ombla na aiye. Aisib Taitus a ningi gisanqosiq nunjo silali ingi ingi qudei bajine e? Sai. Aqo Taitus wo areqalo qujai ti sosim gam qujai dauryosim kumbra bole segi yoqnem.

¹⁹ Ningi ijo anjam kalil endi sisiyosib endegsib are qalaib, “Pol a segi une saiqoji degsi iga mergwa osiq anjam nengrenyej.” Di sai. O ijo was bole, anjam kalil e nengrenyonum qaji endi ningi singilatngwajqa deqa nengrenyonum. E Kristus aqa tamo unum deqa e Qotei aqa namgalaq di anjam endi nengrenyonum.

²⁰ E ningi qa ulaeqnum. E nunjoq bosiy nunjo kumbra unsiy e areboleboleibqas kiyo sai kiyo? Ningi dego ijo kumbra unsib areboleboleingwas kiyo sai kiyo? E deqa ulaeqnum. E nunjoq bosiy nunjo kumbra endi unqai kiyo? Ningi anjam na qoteqnum. Ningi nunjo Kristen was nanji qa are ugeingeqnu. Ningi minjin oqeqnu. Ningi pupoeleqnum. Ningi nunjo Kristen was qudei nanji misilinjreqnub. Ningi yomueqnum. Ningi diqeqnum. Ningi Qotei aqa wau ugeugeiyeqnub. E nunjoq bosiy nunjo kumbra di unqai kiyo?

²¹ E bosiy nunjo ambleq di tamo gargekoba nami une yoqneb qaji nanji are buliyosai degsi unqai kiyo? Degsi unqai di ijo Qotei na nunjo namgalaq di e olo jemai ebqas. Tamo nanji di nami une endeqaji yoqneb. Nanji kumbra uge jigat yoqneb. Nanji sambala kumbra yoqneb. Nanji kumbra uge yqajqa are prugnjqonej. E nunjoq bosiy tamo nanji di nanjo une qoreiyosai degsi unqai di e nanji qa are gulbeibqas. E deqa ulaeqnum.

13

Pol a Korin Kristen nanjoq olo bqajqa are qaleqnu

¹ E nami nunjoq boaiyelttem. Ariya bini e olo nunjoq bqajqa are qaleqnum. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenye unu, “Tamo bei a une atimqa tamo aiel kiyo tamo qalub kiyo nanji aqa une unsib babtibqa iga qusim marqom, ‘Bole, tamo di a une yqo.’”

² E nami nunjoq bosim ningi uratngosim bati bei e olo nunjoq bosim ningi endegsi merngem, “E bunuqna nunjoq olo bosiy tamo une ateqnub qaji nanji nolakotnjrqai.” Ariya bini e sawa isaq endi sosim anjam di ningi ti tamo nami une ateqneb qaji nanji ti olo merngeqnum.

³ Ningi qalieqajqa, Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu kiyo sai kiyo. E nunjoq bosiy tamo nanji une ateqnub qaji nanji di nolakotnjrit ningi unsib qalieqab, bole,

Kristus a ijo medabu na anjam mareqnu. Ningi quiy. Kristus a singila saiqoji sosim ningi tingitngwasai. A na aqa singila kobaquja ningi osorngwas.

⁴ Bole, Kristus a namburbasq di gainesoqnej bati deqa a singila saiqoji soqnej. Ariya a olo Qotei aqa singila osiq deqa bini a nambile unu. Iga Kristus beteryejunum deqa iga dego singila saiqoji unum. Ariya iga Qotei aqa singila osim Kristus ombla nambile sqom. Iga nungoq bosim singila di ningi osorngwom.

⁵ Ningi nungo segi segi so tenemtoqniy. Ningi degyqab di ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnu kiyo sai kiyo di qalieqab. Yesus Kristus a nungo are miligiq di unu di ningi poingosai kiyo? A nungo are miligiq di sqasai di ningi endegsib qalieqab, ningi aqa tamo bolesai.

⁶ Ariya ningi iga qa endegsi poingem, iga Kristus aqa wau tamo bole unum.

⁷ Iga ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nanngi aqaryainjrimqa nanngi kumbra uge kalil uratoqnsib kumbra bole bole yoqnqab.” O ijo was, iga wau bole yeqnum ningi di qalieqajqa deqa iga pailyosaieqnum. Ningi iga wau tamo bolesai edegwab di ungum.

⁸ Ningi qalie, iga Qotei aqa anjam ugetqa keresai. Iga Qotei aqa anjam singilatqajqa waueqnum.

⁹ Deqa iga singila saiqoji soqnim ningi singila ti sqab di iga areboleboleigwas. Iga gaigai ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni na Korin Kristen nanngi aqaryainjrimqa nanngi torei kere na sqab.”

¹⁰ Tamo Koba a na e giltbej deqa e aqa wau taqateqnum. E nungoq bosiy njirin anjam na nungo kumbra tingitetngwa uratonum. Deqa e isaq endi sosim anjam endi nenngrenyonum. E ningi singilatngwajqa deqa Tamo Koba a na e wau ebej. E ningi ugetngwajqa sai.

Pol a anjam getentosiq Kristen nanngi kaiyeinjrej

¹¹ Ariya ijo was, e ijo anjam getentqai. Ningi areboleboleingonem. Ningi kumbra bole kalil qa kere na sqajqa singilaoqniy. Ningi ijo anjam quoqnsib dauryoqniy. Ningi kalil areqalo qujaitosib soqniy. Yim Qotei a ningi ti sqas. Agi a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. A are lawo qa utru.

¹² Ningi na nungo Kristen was kalil nanngi segi segi kundoqnjriy. Kumbra di agi Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi yeqnub. Qotei aqa tamo ungasari kalil qure endia unub qaji nanngi na ningi kaiyeingonub.

¹³ Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleyeme. Qotei na ningi qalaqalaingeme. Mondor Bole na ningi kalil aqaryaingimqa ningi a beteryosib koba na are qujaitosib soqniy. Bole.

GALESIA

¹ E Pol. Yesus Kristus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Mandam tamo bei na e qarınbosai. Tamo bei na e giltbosai dego. Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanği segi aiyel na e giltbeb. Yesus agi Qotei na subq na tigeltej.

² Kristen was kalil e koba na endi unum qaji nanği e ti anjam endi nungoq qarınyonum. Ningi Galesia sawaq di loueqnub qaji.

³ Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanği aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

⁴ Yesus a gago Abu Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a gago une kobotqa marsiqa aqa segi nambile uratosiq moiyej. A na iga elenjamqa iga mandam qa kumbra uge uge kalil uratqa marsiq iga qa moiyej.

⁵ Deqa iga Qotei aqa ñam bati gaigai soqtoqnqom. Bole.

Yesus aqa anjam bole qujai segi unu

⁶ Kristus a ningi qa are boleiyej deqa Qotei na ningi aqa segi tamo unğasari sqajqa osiq metnjej. Ariya kiyaga ningi olo urur Qotei qoreiyosib Yesus aqa anjam bole dauryqa uratosib anjam bei dauryeqnub? E nungo kumbra deqa qusim tulan prugugetem.

⁷ Ningi qalie, Yesus aqa anjam bole bei saiqoji. Ariya tamo qudei nanği nungo areqalo niñaqyetnğwajqa wauoqnsib Kristus aqa anjam bole olo bubulyeqnub.

⁸ Deqa ningi quiy. Iga na kiyo lan angro bei na kiyo Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di olo bubulyosim anjam bei mernğwom di Qotei na iga ojsim namyuwoq di breigeme.

⁹ Od, tamo bei na Yesus aqa anjam bole iga nami ningi merngoqnem qaji di olo bubulyosim anjam bei mernğwas di Qotei na a ojsim namyuwoq waiyeme.

¹⁰ Ningi kiyersib are qalonub? Mandam tamo nanği e qa arearetnjrqajqa kiyo Qotei a e qa arearetqajqa kiyo deqa e waueqnum? Ningi quiy. Mandam tamo nanği e qa arearetnjrqajqa deqa e waueqnum qamu e Kristus aqa wau tamo bolesai qamu.

Qotei a segi na Pol giltej

¹¹ O ijo was kalil, e bole merngonum. Yesus aqa anjam bole e nami ningi merngoqnem qaji di tamo bei na babtosai.

¹² Anjam bole di e tamo bei aqa medabuq na osai. Tamo bei na e osorbosai dego. Yesus Kristus a segi na anjam bole di babtosiq osorbej.

¹³ Ningi qalie, e nami Juda nango kumbra singila na dauryoqnsimqa Qotei aqa tamo unğasari nanği ugeugeinjroqnem. Osim e nanği torei padaltnjrqajqa singila na wauoqnem.

¹⁴ E ijo moma nango kumbra kalil dauryqajqa tulan singilaoqnem. Ijo kumbra dena e na Juda tamo gargekoba e ombla louoqnem qaji nanği buñnjroqnem.

¹⁵ Ariya e nambabosaisanamqa Qotei a e giltbosiq e qa are boleiysiq metbej.

¹⁶ Osiqa bati a segi atej qaji di brantonaga a na aqa Niri Yesus e osorbosiq merbej, “Ni na Yesus aqa anjam bole osi giloqnsim tamo unğasari sawa bei beiq di unub qaji nanği minjre minjre laqne.” Ariya bati di e na tamo qudei nanği Yesus qa anjam bei nenemnğrosaiqnem.

¹⁷ E Yesus aqa anjam maro tamo nanği unjrqajqa Jerusalem aiyosai dego. Tamo nanği di namoqna Yesus aqa wau ojoqneb. E bunuqna aqa wau ojem. Ariya e nanği unğrosai. E Arebia sawaq aisim di soqnem. Sosim bunuqna e olo puluosim Damaskus qureq gilem.

¹⁸ Wausau qalub koboonaqa e Pita segi unqajqa Jerusalem aiyem. Aisim bati 15 Pita ombla soqnem.

¹⁹ E Jerusalem di soqnem bati di e Yesus aqa anjam maro tamo bei unosai. E Tamo Koba Yesus aqa was Jems a segi unem.

²⁰ Ijo anjam e nengrenyonum qaji endi anjam bole. E Qotei aqa namgalaq di anjam bole segi nengrenyonum. E gisanjosai.

²¹ Ariya bunuqna e Jerusalem olo uratosim Siria sawa ti Silisia sawa ti deq gilsim di laqnem.

²² Bati deqa Kristus aqa tamo ungasari Judia sawaq di soqneb qaji nanqi ijo ulatamu poinjrosaisoqnej.

²³ Nanqi e qa lanja endegsib quoqneb, “Pol a nami iga padaltgwa laqnej. Ariya bini a olo Yesus aqa anjam bole a nami ugeugeiyqa wauoqnej qaji di palontoqnsiq laqnu.”

²⁴ Nanqi e qa degsib quoqnsib tulan areboleboleinjrnaqa Qotei aqa ñam soqtoqneb.

2

Kristen gate nanqi Pol ombla areqalo qujai

¹ Wausau 14 koboonaga e olo Jerusalem aiyem. E Barnabas ombla aiyoqnsim Taitus dego osi aiyem.

² Qotei a segi na merbej deqa e Jerusalem aiyem. E Jerusalem aisim di sosimqa e tamo lanaj nanqi koba na qairosaiqnem. E Kristen gate nanqi segi koba na qairoqnem. Yesus aqa anjam bole e sawa bei beiq di palontoqnem qaji di e na ubtosim minjroqnem. E tamo lanaj bei minjosai. Di kiyaga? Yesus aqa wau e nami yoqnsim agi bini yeqnum qaji di ulonjo uge.

³ Taitus a Grik tamo. Ariya a e ombla Jerusalem di sonamqa Kristen gate nanqi e endegsib merbosai, “Ni na Taitus osim mulun waiy.” Degsib merbosai.

⁴ Bole, Kristen tamo qudei nanqi uli na gago koro miligiq aiye. Nanqi Kristen tamo bolesai. Nanqi gisan tamo. Iga nami kangal tamo bulosim dal anjam aqa sorgomq di sonamqa Kristus Yesus na iga elenej deqa bini dal anjam na iga olo taqatgosai. Ariya gisan tamo nanqi dena gago kumbra di lumu na tenemtqa marsibqa gago koro miligiq aiye. Nango are koba endegsi soqnej. Nanqi na iga olo dal anjam aqa sorgomq di atibqa dal anjam na iga taqatgim iga kangal tamo bulqom. Nango are koba degsi soqnej deqa nanqi gago koro miligiq aiye.

⁵ Aisib mergeb, “Ningi Taitus mulun waiyiy.” Onaga iga nango anjam di quetnjrosai. Nanqi Yesus aqa anjam bole olo bubulyaib deqa iga na nanqi saidnjrem. Di kiyaga? Yesus aqa anjam bole di nungoq di gaigai sqajqa deqa.

⁶ Ijo areqalo agiende. Kristen gate nanqi ñam ti unub di lanja. Qotei a tamo nango ñam qa are qalosaieqnu. E na Kristen gate nanqi ijo wau qa sainjrnamba nanqi qusib mareb, “Di kere.” Nanqi olo anjam bei totoryosib e merbosai.

⁷ Pita aqa wau agiende. A na mulun uno qaji nanqi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnu. Qotei a wau di Pita yej. E dego wau ti. Ijo wau agi e na mulun unosai qaji nanqi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum. Qotei a wau di e ebej. Kristen gate nanqi degsib qalieeb deqa nanqi olo anjam bei totoryosib e merbosai.

⁸ Od, Qotei na Pita singila yej deqa a mulun uno qaji nanqi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnu. Dego kere Qotei na e singila ebej deqa e sawa bei beiq qaji nanqi Yesus aqa anjam bole minjre minjre laqnum.

⁹ Tamo ungasari kalil nanqi mareqnu, “Jems na Pita na Jon na nanqi qalub Kristen gate unub.” Ariya nanqi qalub qalie, Qotei a e qa dego are boleiyosiq Yesus aqa wau ebej. Degsib qalieosib deqa nanqi na aqo Barnabas wo gago ban ojsib mergeb, “Ningi gago Kristen was bole.” Osib nanqi aqo aiyel ti are qujaitosib anjam endegsib keretosib mergeb, “Ningi Barnabas wo sawa bei beiq di Qotei aqa wau yoqniy. Iga mulun uno qaji nanqi ambleq di wauoqnqom.”

¹⁰ Osib nanği anjam qujai segi aqo aiyel endegsib mergeb, “Gago ambleq endi Kristen qudei nanği ingi ingi tulan saiqoji unub. Deqa ninği nanği qa are walngaiq. Ninği nanği aqaryainjroqniy.” Onaqa iga nanği odnjrem. Nami iga tamo ingi ingi saiqoji nanği aqaryainjrqaqqa are koba soqnej agi bini degsim unum.

Pol a Pita aqa kumbra uge babtej

¹¹ Ariya bunuqna Pita a Antiok qureq bonaqa e aqa ulatamuq di a njirintem. Di kiyaaqa? A kumbra uge yej deqa.

¹² Aqa kumbra uge agiende. Nami a sawa bei bei qaji nanği koba na ingi uyoqneb. Onaqa bati bei Jems a na Juda Kristen qudei mulun unqajqa tulan singilaoqneb qaji nanği qarinjnrnaqa Antiok bonabqa Pita a nanği qa ulaosiq olo sawa bei bei qaji nanği di tututnjrej. Aqa kumbra uge agide.

¹³ Juda Kristen qudei nanği dego Pita beteryosib gisan kumbra di yeb. Yonabqa bunuqna Barnabas a dego nanği daurnjrsiqa nango gisan kumbra di yej.

¹⁴ Nanği Yesus aqa anjam bole degsib ugetonabqa e unsimqa nango njamgalaq di Pita endegsi minjem, “Ni Juda tamo. Ariya ni Juda nango kumbra dauryqa uratosim sawa bei bei qaji nanği bulosim nango kumbra dauryeqnum. Di ni kere degyeqnum. Ariya kiyaaqa ni olo sawa bei bei qaji nanği minjreqnum, ‘Ninği Juda nango kumbra dauryiy?’”

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai iga tamo bole une saiqoji sqom

¹⁵ Bole, iga Juda. Di gago len tintin. Iga sawa bei bei qaji sai. Agi sawa bei bei qaji nanği uneq di laqhub. Iga tamo deqaji sai.

¹⁶ Ariya iga qalieonum, tamo nanği Moses aqa dal anjam dauryqab gam dena nanği Qotei aqa njamgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Tamo nanği Kristus Yesus qa nango areqalo singilatqab gam dena qujai Qotei na nanği tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Iga dego Kristus Yesus qa gago areqalo singilatem deqa Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Iga dal anjam dauryem gam dena sai. Tamo a dal anjam dauryqas gam dena a Qotei aqa njamgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai.

¹⁷ Od, iga Kristus qa gago areqalo singilatem gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergej. Iga degyem bati di iga sawa bei bei qaji nanği bulosim iga dego une tamo brantobulem. Deqa iga endegsi marqom kiyo, “Kristus na iga uneq breigej”? O ijo was, iga degsi marqasai bole sai.

¹⁸ E dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosiy ariya bunuqna e puluosiy dal anjam aqa sorgomq di olo sqai di ijo kumbra dena e une tamo brantqai.

¹⁹ Dal anjam na e moiyo gamq di waibosiq moiyothej deqa bini e olo Qotei ombla njambile unum. E Kristus ombla njamburbasq di gainjobulem.

²⁰ Osim e olo njambile bunuj em. Njambile di ijo segi njambile sai. Kristus a segi ijo are miligiq di njambile unu. Deqa bini kumbra kalil e mandamq endi yeqnum qaji di e Qotei aqa Niri qa ijo areqalo singilatoqnsim yeqnum. Agi Qotei aqa Niri na e tulan qalaqalaibosiq aqa segi njambile uratosiq e qa moiyej.

²¹ Qotei a iga qa are boleiyey aqa kumbra di e na ugeugeiyqasai. Iga Moses aqa dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa njamgalaq di tamo bole une saiqoji so qamu Kristus a laja moiyej qamu.

3

Iga Yesus qa gago areqalo singilatqajqa anjam

¹ O Galesia tamo ungasari, ninği tulan nanari. Iga nami ninği Yesus Kristus osorngonam ninği a njamburbasq di gainesonaq unobuleb. Ariya tamo yai na nunjo areqalo olo niñaqyetnjej deqa ninği Yesus aqa anjam olo urateqnub?

² Ijo nenem qujai agiende. Ningi gam kiye na Qotei aqa Mondor eb? Ningi dal anjam dauryeb gam dena ningi Mondor eb kiyo ningi Yesus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb gam dena ningi Mondor eb kiyo?

³ Ningi nanarionub e? Ningi nami are bulyosib bati deqa ningi Yesus dauryqa utru atsib Mondor aqa singila na walweloqneb. Ariya bini kiyaga ningi olo nungo segi singila na Yesus dauryqa marsib walweleqnub?

⁴ Gulbe ningi nami qoboioqneb qaji di ningi laña qoboioqneb e? E are qalonum, ningi laña qoboiosai.

⁵ Qotei na aqa Mondor ningi engoqnsiq nungo ambleq di manwa kokba babteleneqnu. A kiyaga degyeqnu? Ningi dal anjam dauryeqnub a deqa osiq degyeqnu e? Sai. Ningi Yesus aqa anjam bole qusib a qa nungo areqalo singilateb a deqa osiq degyeqnu.

⁶ Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej gam dena Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minjej.”

⁷ Deqa ijo was, ningi endegsi poingem, tamo nangi Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi segi Abraham aqa angro tintin unub.

⁸ Nami Qotei a endegsi qalieej, “Bunuqna sawa bei bei qaji nangi Yesus aqa anjam bole qusib nango areqaloq di singilatib gam dena e na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqai.” Qotei a nami degsi qalieosiq deqa a Yesus aqa anjam bole di ubtosiq Abraham minjej. A endegsi minjej, “O Abraham, ino moma nangoq dena tamo bei brantim aqa wau na e sawa bei bei qaji nangi boletnjrqai.” O ijo was, anjam di agi nengrenq di unu.

⁹ Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na tamo ungasari kalil Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi Abraham a ti boletnjrqas.

¹⁰ Tamo qudei nangi endegsib are qaleqnub, “Iga dal anjam dauryqom gam dena iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.” O ijo was, tamo nangi di Qotei na minjrqas, “Ningi tamo uge.” Osim nangi padaltnjrqas. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei aqa dal anjam mutu kalil torei dauryekritqasai di a na minjrqas, ‘Ningi tamo uge.’ Osim nangi padaltnjrqas.”

¹¹ Qotei aqa anjam bei dego endegsib nengrenyeb unu, “Tamo nangi Qotei qa nango areqalo singilatqab di a na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqas. Yim nangi nambile gaigai sqab.” Deqa iga qalieonum, tamo nangi dal anjam dauryqab gam dena Qotei na nangi tamo bole une saiqoji qa minjrqasai.

¹² Dal anjam dauryqajqa ti Qotei qa gago areqalo singilatqajqa ti di ombla kerekere sai. Nangi utru segi segi. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo a dal anjam mutu kalil torei dauryekritqas di a nambile sqas.”

¹³ Dal anjam a marqo, iga dal anjam mutu kalil torei dauryekritqasai di Qotei na iga tamo uge qa mergsim padaltgwas. Kristus a deqa are qalsiq iga aqaryaigwa marsiq gago padalo sawa osiq a segi Qotei aqa namgalaq di tamo uge bulosiq iga qa padalej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo kalil namtan goge di gainjunub qaji nangi Qotei na tamo uge qa minjroqnsiq padaltnjreqnu.”

¹⁴ Kristus Yesus na iga degsi aqaryaigej deqa aqa wau na Qotei a sawa bei bei qaji nangi Abraham a ti boletnjrqas. Iga Yesus qa gago areqalo singilatqom gam dena iga Qotei aqa Mondor oqom. Mondor di Qotei a nami iga egwa marej.

Qotei aqa anjam nami marej qaji di dal anjam na taqal waiyqa keresai

¹⁵ O ijo was kalil, e na mandam tamo nango kumbra qa ningi endegsi merngwai. Tamo bei a moiyosaisosimqa a na aqa ñoro kalil aqa angro nango banq di uratqa marsim a anjam bei nengrenyosim singilatqas. Deqa bunuqna a moiyim aqa angro nangi aqa ñoro di oqab. Aqa anjam nengrenyej qaji di tamo bei na olo taqal atqa keresai. Osim olo anjam bei dego totoryosim nengrenyqa keresai.

¹⁶ Dego kere ingi bole bole Qotei na mondon iga egwas qaji di a ubtosiqa Abraham aqa moma bei wo minjrej. A Abraham aqa moma gargekoba nanngi minjrosai. A aqa moma qujai segi minjej. Anjam di nengrenq di unu. Aqa moma qujai di agi Kristus.

¹⁷ O ijo was, e ningi degsi merngonum di aqa utru agiende. Qotei a nami Abraham ombla anjam qoseb. Onaqa wausau 430 koboonaqa dal anjam brantej. Dal anjam dena Qotei aqa anjam Abraham ombla qoseb qaji di taqal waiyqa keresai. Qotei na ingi bole bole iga laña egwa marej awai saiqoji. Osiqa anjam di singilatej. Anjam di dal anjam na gentqa keresai.

¹⁸ Iga dal anjam dauryqom gam dena iga ingi bole bole di onum qamu Qotei na ingi di iga laña egwa keresai qamu. Iga qalieonum, Qotei a ingi bole bole di iga laña egwajqa are qalsiq Abraham ombla anjam qoseb.

¹⁹ Deqa bunuqna Qotei a kiyaga olo dal anjam atej? E ubtosiy marqai. A gago une boleq atqa osiqa dal anjam atej. A endegsi are qalej. Dal anjam a soqnim bunuqna Abraham aqa moma qujai di a bqas. Moses a Israel nanngi Qotei ti nanngo ambleq di tigelesosiqa yeba waiyonaqa lan angro nanngi na dal anjam di Moses yonabqa a na kamba Israel nanngi enjrej.

²⁰ Amble qaji tamo a na tamo qujai segi aqa anjam gereiyetqa keresai. A tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nanngo ambleq di tigelesosim yeba waiyosim nanngo anjam gereiyetnjrqas. Ariya Qotei a segi qujai unu. Deqa a anjam bei singilatimqa tamo qudei na olo aqa anjam di gentqa keresai.

Dal anjam a gago abu bul sosiqa iga Kristus aqa areq joqsiq gilej

²¹ E endegsi marqai kiyo? Dal anjam ti ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji de ti ombla jeu atoqnsib unub. E degsi marqasai bole sai. Dal anjam mutu bei na iga nambile egwa kere qamu iga dal anjam dauryqom gam dena iga tamo bole une saiqoji so qamu.

²² Ariya degsi sosai. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo ungasari kalil nanngo une na nanngi tonto talq di breinjrobuleqnu.” O ijo was, anjam degsib nengrenyeb deqa iga Yesus Kristus qa gago areqalo singilatam gam dena iga ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di oqom.

²³ Nami iga Yesus qa gago areqalo singilatqa bati brantosaisonaqa dal anjam na iga taqatgesoqnej. Sonaq sonaq ariya bunuqna iga Yesus qa gago areqalo singilatqa bati agi brantej.

²⁴ Dal anjam a gago abu bul sosiqa iga Kristus aqa areq joqsiq gilej. Gilnaqa iga Kristus qa gago areqalo singilatam. Deqa bini iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unum.

²⁵ Iga Kristus qa gago areqalo singilatqa bati brantej deqa iga olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai. Dal anjam a olo gago abu bul sqasai dego.

Tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatqas gam dena a Qotei aqa angro tintin sqas

²⁶ Ningi kalil Kristus Yesus qa nunngo areqalo singilateb deqa ningi Qotei aqa angro tintin unub.

²⁷ Ningi kalil yanso osib Kristus beteryejunub deqa ningi Kristus a gara bul jigsib unub.

²⁸ Deqa ningi endegsib maraib, “E Juda qaji” o “E Grik tamo” o “E kangal tamo” o “E kangal tamo sai” o “E tamo” o “E unja.” Ningi degsib maraib. Ningi Kristus Yesus beteryejunub deqa ningi kalil tamo qujaosib unub.

²⁹ Ningi Kristus aqa segi tamo ungasari unub deqa ningi Abraham aqa angro tintin dego unub. Agi ingi bole bole Qotei a nami Abraham yqajqa minjej qaji di ningi oqab.

4

Iga Qotei aqa angro tintin unum

¹ Ijo anjam agiende. Angro matu a na bunuqna aqa abu aqa ingi ingi kalil oqas. A angro kiñala sosim a aqa abu aqa kanjal tamo lanaj bul sqas.

² Deqa tamo qudei nanqi a taqatoqnqab. Taqatesoqnib bati aqa abu nami atej qaji di brantimqa nanqi a olo taqatqasai.

³ Dego kere iga nami angro kiñilala bulosim mondor uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nanqi kanjal tamo bul soqnem.

⁴ Ariya bati Qotei a nami atej qaji di brantonaqa a na aqa Niri Yesus qarinyonaq mandamq aiyej. Aisiq aqa ai na nambabtonaqa a dal anjam aqa sorgomq di soqnej.

⁵ A degyej. Di kiyaaq? A na tamo ungasari dal anjam aqa sorgomq di soqneb qaji nanqi olo elenjosim nanqi uneq na awainjrqaqqa deqa. Yim iga Qotei aqa angro tintin sqajqa deqa.

⁶ Deqa ijo was, bini ningi Qotei aqa angro tintin unub. Qotei na aqa Niri aqa Mondor qarinyonaqa a gago are miligiq aiyej. Aiyej deqa iga Qotei endegsi meteqnum, "O ni gago Abu."

⁷ Deqa ningi olo kanjal tamo bul sosai. Ningi Qotei aqa angro tintin unub. Ningi aqa ingi ingi kalil oqab.

Pol a Galesia Kristen nanqi qa are koba qaloqnej

⁸ Nami ningi Qotei qalieosaisosib bati deqa ningi gisan qotei nanqi kanjal tamo bul soqneb.

⁹ Ariya bini ningi Qotei qalieonub. A ningi qa dego qalieqo. Deqa kiyaaq ningi olo puluosib mondor uge uge nanqi kanjal tamo bul sqajqa are qaleqnub? Ningi qalie, mondor uge uge nanqi di singila saiqoji unub deqa nanqi na ningi aqaryaingwa keresai.

¹⁰ Ningi gaigai yori bati kokba ti bai qala bunuj ti wausau bunuj ti di unqajqa are qaleqnub.

¹¹ Deqa e ningi qa ulaeqnum. Wau kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji di lana ulonaim deqa e ulaeqnum.

¹² Nami e dal anjam aqa sorgomq di sqa uratosim ningi bul soqnem. Bati deqa ningi na e une bei ebosaioqneb. Deqa ijo was, e ningi endegsi merngwai. Ningi kamba e bul soqniy.

¹³ Ningi are qaliy. E maibej bati deqa e nungoq bosim Yesus aqa anjam bole utruq na merngoqnem.

¹⁴ Ijo jejamu singila saiqoji soqnej deqa e ningi gulbe koba engoqnem. Ariya ningi deqa e qoreibosai. Ningi e gereibqa asgingosai. Qotei aqa lan angro bei kiyo Kristus Yesus a segi kiyo nungoq bqas di ningi a osib gereiyqab dego kere ningi e osib gereibeb.

¹⁵ Bati deqa ningi e qa tulan areboleboleingqojnej. Deqa e qalieonum, e na ningi merngem qamu ningi nungo namdamu dego otorosib ebeb qamu. O ijo was, kiyaaq bini ningi e qa areboleboleingosaieqnu?

¹⁶ E ningi anjam bole merngeqnum dena e ningi jeu ateqnum e? Di sai.

¹⁷ Ningi quiy. Gisan anjam maro tamo nanqi na ningi walawalaingeqnub. Nanqi ningi aqaryaingwajqa deqa are qalosaieqnub. Nanqi na ningi titngibqa ningi e qoreibosib olo nanqi daurnjrqaqqa deqa are qaleqnub.

¹⁸ Iga gago Kristen was nanqi kumbra bole bole enjrqaqqa singilaoqnqom di bolequja. Deqa ningi gaigai kumbra di yoqniy. E ningi koba na soqnim bati deqa segi sai. Ningi gaigai yoqniy.

¹⁹ O ijo angro, ningi quiy. Una angrotqa osiq jaqatinyeqnu dego kere e ningi qa are jaqatinbeqnu. Ijo are koba endegsi unu. Kristus a nungo are miligiq di soqnimqa ningi a bulosib aqa kumbra geregere dauryoqniy.

²⁰ Bini e ningi koba na sosai. E ningi koba na so qamu e ningi lawo anjam merngo qamu. O ijo was kalil, e ningi qa are koba qaleqnum. E kiyersiy ningi aqaryaingwai di e yala poibosai.

Pol a Hagar qa ti Sara qa ti yawo anjam marej

²¹ Ningi dal anjam aqa sorgomq di sqajqa are qaleqnub deqa e ningi nenemngwai. Kiyaaqa ningi dal anjam geregere poingosaieqnu?

²² Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu. Abraham a angro mel aiyeltej. Angro bei Hagar na nambabtej. Hagar a kangal uña. Angro bei Sara na nambabtej. Sara a kangal uña sai. A Abraham aqa njaun tintin.

²³ Abraham a mandam tamo nango kumbra dauryosiq deqa a Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabtej. Ariya Sara aqa angro a gam bei na nambabtej. Gam agiende. Qotei a anjam marnaqa aqa anjam di aqa damu brantonaqa Sara a aqaratonaq aqa angro qujai Aisak nambabtej.

²⁴ Sara Hagar wo nango anjam di yawo anjam bul. Nangi aiyel anjam namij ti anjam bunuj ti sigitejunub. Hagar a anjam namij sigitejunu. Anjam di Sainai manaq di brantej. Hagar aqa moma nangi kangal tamo unub.

²⁵ Hagar a Sainai mana sigitejunu. Sainai mana di Arebia sawaq di unu. Hagar a mandam qaji Jerusalem dego sigitejunu. Deqa aqa moma kalil nangi a ombla kangal tamo unub.

²⁶ Ariya Jerusalem bunuj a lan goge di unu. A kangal uña sai. A gago ai.

²⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O uña, ino miligi ugeej deqa ni angrotqa keresai. Di ungum, ni areboleboleimeme. Ni angro oqajqa jaqatinmosaieqnu. Di ungum, ni are boleimim soqne. Sosim ni louoqnsim areboleboleimim kikioqne. Di kiyaaqa? Qotei a ino miligi gereiyetmimqa ni na uña kalil gumbulun ti unub qaji nangi bunjrsimqa angro tulan gargekoba oqam.”

²⁸ O ijo was, uña di agi Sara. Ningi Sara aqa angro Aisak a bulosib unub. Qotei a nami anjam marnaqa Aisak a nambabtej. Dego kere Qotei a anjam marnaqa ningi Qotei aqa angro tintin brantej unub.

²⁹ Abraham a mandam tamo nango kumbra dauryosiq Hagar wo nerenosib angro qujai Ismael nambabtej. Deqa Ismael a na Sara aqa angro Aisak jeutoqnsiqqa ugeugeiyeqnej. Aisak agi Qotei aqa Mondor aqa singila na nambabtej. Dego kere bini iga Mondor ti unum qaji tamo qudei na jeutgoqnsibqa ugeugeiqnub.

³⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “O Abraham, ni na kangal uña di aqa angro Ismael wo nangi winjrim jaraiyeb. Ni que. Aisak a kangal uña aqa angro sai. A ino njaun tintin aqa angro. Deqa ino ingi ingi kalil a na oqas. Ismael a na ino ingi ingi oqasai.”

³¹ O ijo was, iga kangal uña aqa angro sai. Iga Abraham aqa njaun tintin aqa angro unum.

5

Iga kangal tamo bul sqasai

¹ Kristus na iga elenej deqa iga olo kangal tamo bul sqasai. Dal anjam na iga olo bunu taqatgwasai dego. Deqa ijo was, ningi singila na tigelesosib tamo qudei na olo ningi dal anjam aqa sorgomq di sqa merngoqnib saidnjroqniy.

² E Pol. E na ningi endegsi merngit quiy. Ningi mulun aiqab di Kristus na ningi aqaryaingwa keresai.

³ Ningi qudei mulun aiqa mareqnub deqa e na endegsi merngwai. Ningi mulun aiqab di Qotei na merngwas, “Ningi dal anjam mutu kalil dego torei dauryekritiy. Qujai bei grotaij.”

⁴ Ningi qudei mareqnub, “Iga dal anjam dauryqom gam dena Qotei na iga tamo bole une saiqoji qa mergwas.” Ningi degsib mareqnub di ningi Kristus urateqnub. Qotei a ningi qa are boleiyey aqa kumbra di dego ningi qoreiyeqnub.

⁵ O was ningi degaib. Iga Mondor ejunum deqa iga aqa wau na Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim mondon a na iga tamo bole une saiyoji qa mergwajqa deqa tariñoqnsim unum.

⁶ Tamo a Kristus Yesus beteryesqas di a endegsi poiyyas, “Iga mulun aiqom di laña. Iga mulun aiqasai di dego laña. Ariya iga Yesus qa gago areqalo singilatosim qalaqalaiyo kumbra dauryqom di kumbra bole utru ti.” A degsi poiyyas.

⁷ Nami ningi Yesus aqa gam geregere dauryosib walweloqneb. Ariya tamo yai na gam getentetnjej deqa ningi olo anjam bole dauryqa urateqnub?

⁸ Nungo areqalo ningi bini ojejunub qaji di bolesai. Qotei agi ningi metnjej qaji a na areqalo di ningi engosai.

⁹ Nungo areqalo uge di sum bul. Ningi qalie, tamo nangi sum kiñala oqnsib bem ti bulyeqnab bem tiyekritoqnsiq tulan kobaqujaeqnu. Dego kere nungo areqalo uge di tulan kobaqujaqas. Deqa ningi areqalo di uratiy.

¹⁰ O ijo was, e qalieonum, ningi areqalo uge di uratqab. Osib ijo areqalo olo dauryqab. Tamo Koba a na aqaryaingimqa ningi degyqab. Di e qalieonum. Tamo yai nangi nungo areqalo niñaqyetngwajqa waueqnub di e qaliesai. Tamo nangi di awai ugedamu oqab.

¹¹ Ariya “Ningi mulun aiyiy” e anjam di tamo nangi minjreqnum gamu kiyaqa jeu tamo nangi na e ugeugeibeqnub? O ijo was, e anjam di tamo nangi minjreqnum gamu Yesus a namburbasq di moiyej anjam dena jeu tamo nango areqalo ugetetnjrosai gamu.

¹² Jeu tamo nangi dena nungo areqalo niñaqyetngeqnub. Nangi mulun aiqajqa tulan singilaeqnub deqa ungum, nangi nango segi welum gei dego potosib torei taqal waiyebe.

¹³ Od, ijo was, Yesus a ningi elenje deqa dal anjam na olo bunu ningi taqatngwasai. Qotei a deqa are qalsiq ningi metnjej. Ariya ningi endegsib are qalaib, “Iga dal anjam aqa sorgomq di sosai deqa ungum, iga gago areqalo namij dauryosim kumbra uge uge yoqnqom.” Ningi degsib are qalaib. Ningi kumbra endegyiy. Ningi nungo Kristen was nangi aqaryainjroqnsib qalaqalainjroqniy.

¹⁴ Anjam bei dego unu, “Ni ino segi jejamu gereiyeqnum dego kere ni ino was nangi degsim geregereinjroqne.” O ijo was, anjam dena dal anjam kalil kabutejunu.

¹⁵ Deqa ningi segi segi niriñoqnsib qotoqnaib. Qotoqnqab di ningi segi segi qa kumbra uge yoqnsib uneq aisib padalqab.

Areqalo namij ti Qotei aqa Mondor ti ombla jeu atoqnsib unab

¹⁶ Ijo anjam bei agiende. Ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra na walweloqniy. Degsib walwelqab di ningi nungo segi jejamu qa areqalo namij dauryqasai.

¹⁷ Iga qalie, gago areqalo namij ti Qotei aqa Mondor ti ombla jeu atoqnsib unab. Deqa kumbra bole ningi yqajqa arearetngeqnu qaji di ningi yosaieqnub.

¹⁸ Ariya ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqab di ningi olo dal anjam aqa sorgomq di sqasai.

¹⁹ Areqalo namij aqa kumbra di ningi qalie. Sambala kumbra ti, kumbra jiga ti, kumbra uge uge yqajqa are prugnqoqa,

²⁰ gisan qotei qa louoqa, gumaninoqa, was bei jeutoqa, niriñoqa, was bei aqa ingi ingi qa maulngoqa, minjin oqoqa, are ugeoqa, nungo segi jejamu qa are qalsib anjam na qotoqa, Kristen was nangi pupoiyeltnjroqa,

²¹ tamo ñoro ti nangi qa are ugeingqoqa, ya uysib nanarioqa, alan kobaoqa. O ijo was, areqalo namij aqa kumbra kalil agide. Tamo ungasari kumbra deqaji yeqnub qaji nangi Qotei na taqatnjrsim nango Mandor Koba sqasai. E nami ningi degsi merngem agi olo merngonum.

²² Ariya Qotei aqa Mondor na iga kumbra bole endeqaji yqajqa are tigeltetgeqnu. Qalaqalaiyo kumbra dauryoqa, areboleboleigoqa, lawo kumbra yoqa, urur minjin oqosaioqa, gago was nangi aqaryainjroqnsim kumbra bole bole enjroqa, kumbra bole tinjin dauryoqa,

²³lawo na soqa, gago segi jejamu taqatosim areqalo namij dauryqa uratoqa. O ijo was, iga kumbra bole deqaji yoqnqom di dal anjam na iga getentgwa keresai.

²⁴Tamo ungasari Kristus Yesus beteryejunub qaji nangi na nango areqalo namij ti are prugnjqajqa kumbra ti kalil namburbasq di qamnab moiyej.

²⁵Qotei aqa Mondor na iga nambile egej deqa iga aqa kumbra na walweloqnqom.

²⁶Iga gago segi ñam soqtqasai. Iga Kristen qudei nango are ugetetnjroqnsim qotoqnqasai. Iga gago was nango ñoro qa maulgoqnqasai dego.

6

Ni ingi bei yagwam di ni olo ingi di otorosim oqam

¹O ijo was, Kristen tamo bei a une atimqa ningi Qotei aqa Mondor dauryeqnub qaji ningi na tamo di unsibqa lawo na osib aqa kumbra gereiyeti. Satan na ningi dego uneq breingim ulonjaib deqa ningi geregere ñam atoqniy.

²Osib ningi na nungo Kristen was nangi aqaryainjroqnsib nango gulbe qoboiyetnjroqniy. Degsib qoboiyqab di ningi Kristus aqa dal anjam keretosib dauryqab.

³Nunگو ambleq di tamo bei a marqas, “E ñam koba ti unum.” Ariya a ñam ti sosai. A ñam saiqoji unu deqa a na aqa segi jejamu gisanjqo.

⁴Deqa ningi nunگو segi segi wau geregere peleiyiy. Osib nunگو wau di bole kiyo sai kiyo di ningi qalieqab. Tamo a degyqas di a aqa segi wau qa areboleboleiyqas. Ni ino segi wau ti tamo bei aqa wau ti turtosim peleiyaim.

⁵Tamo kalil nangi nango segi segi wau taqatoqnebe.

⁶Kristen gate nangi Qotei aqa anjam plaltoqnsib ningi merngeqnub deqa ningi na kamba nangi ingi ingi qa aqaryainjroqniy.

⁷Ningi nunگو segi jejamu gisanjqosib endegsib are qalaib, “Iga Qotei maquiyimqa a gago une unqasai.” O ijo was, ningi Qotei maquiyqa keresai. Ni ingi bei yagwam di ni olo ingi di otorosim oqam.

⁸Tamo bei a ingi uge yagobulosim aqa areqalo namij dauryqas di aqa areqalo namij dena kumbra uge uge babtoqnim a padalqas. Ariya tamo bei a ingi bole yagobulosim Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryqas di Mondor dena a nambile yimqa a so bole gaigai sqas.

⁹Deqa iga kumbra bole yoqnqom. Iga kumbra bole yqajqa asgigwasai di bunuqna iga awai bole oqom.

¹⁰Deqa bati soqnim iga na tamo ungasari kalil nangi kumbra bole enjroqnqom. Osim tamo ungasari Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi kumbra bole enjrqajqa tulan singilaqom.

Kristus a namburbasq di moiyej anjam deqa segi Pol a areboleboleiyeqnej

¹¹Anjam mutu endi e segi na nengrenjonum. E nengren kokba ijo segi ban na atelenjonum di uniy.

¹²Ningi quiy. Tamo nangi ningi mulun breingwa singilaeqnub qaji nangi nunگو jejamuq dena ñam koba oqajqa deqa areboleboleinjreqnu. Kristus a namburbasq di moiyej anjam deqa nangi nango areqalo singilatqa ulaeqnub. Osib mareqnub, “Jeu tamo nangi na iga ugeugeigo uge.” Utru deqa nangi na ningi mulun breingwa singilaeqnub.

¹³Nangi segi nami mulun aiyeb. Ariya nangi Qotei aqa dal anjam dauryosaieqnub. Nangi na ningi mulun breingosib nunگو jejamuq dena ñam koba oqajqa deqa areboleboleinjreqnu.

¹⁴Ariya e ijo segi ñam soqtqa keresai. E tamo bei aqa ñam soqtqa keresai dego. E gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam segi soqtqai. A namburbasq di moiyej anjam deqa segi e areboleboleiboqnqas. Mandam qa kumbra kalil nami ijo areqaloq di soqnej qaji di

Kristus ombla moreneb. E segi dego namburbasq di moiyoqbullem. Deqa e olo mandam qa kumbra kalil dauryqa uratem.

¹⁵ Iga mulun aiqom di laja. Iga mulun aiqasai di dego laja. Qotei na gago are bulyetgonaga iga tamo ungasari bunuj brantem di kumbra bole utru ti.

¹⁶ Tamo ungasari kumbra di ojsib dauryeqnub qaji nangi qa Qotei a duloqnsiq are latetnjreqnu. Tamo ungasari nangi di Israel nango moma bole. Nangi Qotei aqa tamo ungasari tinjin.

¹⁷ Tamo bei na e gulbe ebaig. Nami jeu tamo nangi na e luboqneb. E luboqneb qaji pirigi agi ijo jejamuq di unu. Ningi di unsib endegsi poingwas, “Bole, Pol a Yesus aqa wau tamo bole.”

¹⁸ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleiyosim nungo qunun taqatoqneme. Bole.

EFESUS

Yesus na Pol qarinyej

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinyej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari Efesus qureq di unub qaji. Ningi Kristus Yesus geregere dauryeqnub. E anjam endi nenjrenjyosim nungoq qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanji aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Kristus na lan qaji ingi bole bole iga egej

³ Iga Qotei aqa ñam soqtoqnqom. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei. A Kristus aqa singila na lan qaji ingi bole bole iga egej. A gago qunun qa are qalsiq deqa ingi di iga egej.

⁴ Qotei a mandam atosaisosiq bati deqa a na iga giltgej. Di kiyaaqa? Iga Kristus beteryosim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim aqa ñamgalaq di une saiqoji sqajqa deqa.

⁵ Tulan nami Qotei na iga qalaqalaigosiq iga aqa segi angro sqa marsiq Yesus Kristus aqa wau na iga elenjej. Qotei aqa segi areqalo na a degyej.

⁶ Aqa kumbra dena a iga qa are boleiyej. Aqa Niri Yesus a tulanj qalaqalaiyeqnu qaji aqa singila na a degyej. Deqa aqa ñam tulanj goge oqoqnqas.

⁷ Qotei a iga qa are tulanj boledamuiyej. Aqa kumbra di aqa utru agiende. A na Kristus qarinyonaqa a gago uneq na iga awaigwa marsiq moiyej. Moisiq aqa len aiyej dena Qotei na gago une kalil kobotetgej.

⁸ A iga qa are tulanj boleiyosiq qalie ti powo ti kalil iga egej.

⁹ Nami Qotei a are qalej, “Kristus a wau di yqas.” Osiqa aqa areqalo di ulitesoqnej. Ariya bini a na olo aqa areqalo di boleq atsiq iga osorgeqnu.

¹⁰ Deqa iga qalieonum, Qotei na ingi ingi kalil mandam ti lan qure ti di unub qaji nanji taqatnjroqnqas. Osim gilsim gilsim bati a nami atej qaji di brantimqa a ingi ingi kalil di olo osim Kristus aqa banq di atim Kristus a nanjo gate sqas.

¹¹ Qotei a mareqnaqa ingi ingi kalil babeleneqnu. Tulan nami a aqa segi areqalo dauryosiq iga na Kristus beteryosim iga aqa segi tamo ungasari sqajqa marsiq giltgej.

¹² Iga Juda unum deqa iga namoqna Kristus qa gago areqalo singilatam. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulanj goge oqoqnqas.

¹³ Ningi sawa bei bei qaji ningi dego Qotei aqa anjam bole queb. Anjam bole agiende. Qotei a Yesus aqa wau na ningi elenjej. Ningi Yesus qa nunjo areqalo singilatosib a beteryesonab Qotei na aqa anjam nami marej qaji di dauryosiq aqa toqor ningi engej. Deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. Toqor di aqa Mondor Bole.

¹⁴ Iga Mondor ejunum deqa iga qalieonum, bunuqna iga ingi bole bole Qotei a nami aqa segi tamo ungasari nanji enjrqa marej qaji di oqom. Qotei a gago uneq na iga awaigej deqa iga ingi bole bole di oqom. Iga deqa bini tarinoqnsim unum. Gago kumbra dena Qotei aqa ñam tulanj goge oqoqnqas.

Pol a Efesus Kristen nanji qa pailyej

¹⁵ E endegsi quem. Ningi Tamo Koba Yesus qa nunjo areqalo singilatoqnsib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanji qalaqalainjreqnub.

¹⁶ Deqa e gaigai Qotei binjiyoqnsim ningi qa pailyeqnum.

¹⁷ A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Qotei. A gago Abu rian koba ti unu qaji. Deqa e ningi qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Efesus Kristen nangi areqalo bole enjrimqa nangi ino anjam aqa utru geregere poinjrim ni qa bole qalieoqnqab.”

¹⁸ O ijo was, ijo are koba endegsi unu. Qotei na nungo areqalo suwantetngimqa ingi tulan bole bole a nami ningi engwa osiq metngej qaji di ningi qalieqab. Agi ningi ingi di oqajqa tarinoqnsib unub. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa a na ingi di iga egwa marsiq gereiyetgej unu.

¹⁹ Qotei a singila koba ti unu. Singila dena a na gaigai iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum qaji iga aqaryaigeqnu. Qotei aqa singila di tulan kobaquja. Deqa iga na ubtosim marqa keresai. Aqa singila kobaquja di gagoq di waueqnu. Ningi singila di qalieqajqa deqa e ningi qa Qotei pailyeqnum.

²⁰ Singila di nami Kristus aqaq di wauoqnej. Agi Kristus a moinaqa Qotei aqa singila kobaquja dena a na Kristus olo subq na tigeltosiq lan qureq osi oqsiaq aqa ban woq di awotej.

²¹ Deqa Kristus na mondor singila nangi ti gate kokba ti mandor nangi ti tamo kokba ti kalil nangi tulan bunjrsiq goge kobaq di unu. A na tamo kalil bini bati endeqa ñam koba ejunub qaji nangi ti tamo kalil bunuqna ñam koba oqab qaji nangi ti tulan bunjrsiq goge kobaq di unu.

²² Qotei na ingi ingi kalil osiaq Kristus aqa sorgomq di atej unub. Deqa Kristus a ingi ingi kalil di nango gate koba sosiaq Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi taqatnjreqnu.

²³ Tamo ungasari nangi di agi Kristus aqa jejamu qujai unub. Kristus a nangi ti ingi ingi kalil ti ekritosiq tulan keretnjrejunu.

2

Iga moreñesobulonam Qotei a iga qa are boleiyosiq qalaqalaigej

¹ Nami ningi une yoqnsib laqneb deqa ningi moreñesobuleb.

² Bati deqa ningi mandam qa kumbra uge uge na walweloqneb. Ningi mondor uge uge lan goge di unub qaji nango gate koba Satan aqa kumbra dauryoqneb. Satan a segi mondor singila koba. Deqa a tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranyeqnub qaji nango are miligiq di singila na waueqnu.

³ Nami iga kalil dego nangi koba na laqnsimqa gago jejamu qa areqalo uge uge namij dauryoqnem. Deqa Qotei a iga ti nangi qa ti minjin ani oqetej.

⁴⁻⁵ Bole, iga une yoqnsim laqnem deqa iga moreñesobulem. Ariya bati deqa Qotei a iga qa tulan dulosiq qalaqalaigej deqa a na iga Kristus ombra ñambile egej. A iga qa are boleiyej aqa kumbra dena a na iga elenjej.

⁶ Osiqa iga Kristus Yesus ombra olo subq na tigeltgobulosiaq iga lan qureq joqsi oqsiaq Kristus aqa awo jaram kobaq di awotgej.

⁷ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a iga qa are tulan boledamuiyosiq iga boletgej. Aqa kumbra di a na tamo ungasari kalil bunuqna brantoqnqab qaji nangi osornjroqnqas.

⁸ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatonabqa Qotei a ningi qa are boleiyej. Aqa kumbra dena a na ningi elenjej. Ningi wau bole yonab dena Qotei na ningi elenjosai. Qotei a ningi lan elenjej awai saiqoji.

⁹ Od, ningi wau bole yonab dena Qotei na ningi elenjosai. Deqa ningi nungo segi ñam soqtqa keresai.

¹⁰ Kristus Yesus aqa wau na Qotei a gago are bulyetgonaga iga tamo ungasari bunuj brantem. Deqa kumbra bole bole kalil Qotei a nami iga dauryqajqa gereiyetgej qaji di iga dauryoqnsim walweloqnqom.

Kristus a moiyej dena a jeu kobotej

¹¹ Ningi qalie, Juda nangi mulun aiyeqñub. Di nanngo kumbra. Deqa nangi na ningi misilingoqñsib endegsib merngeqñub, “Ningi mulun aiyosai qaji tamo.” Nangi nanngo segi ban na tamo nangi mulun breinjreñub. Ariya ningi geregere are qaliy. Ningi Juda sai. Ningi sawa bei bei qaji.

¹² Deqa ningi nami Kristus aqaq di sosai. Ningi isaq di soqñeb. Ningi nami Israel nangi ti sosai dego. Qotei a marej, “E na Israel nangi ingi bole bole enjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatosiq soqñej. Ariya a na ingi bole bole di ningi engwa marosaioqñej. Deqa ningi ingi bole bole deqa tarinosaioqñeb. Ningi mandamq endi laña Qotei qaliesai soqñeb.

¹³ Ariya bini ningi Kristus Yesus beteryesosibqa Qotei aqa jojomq di unub. Nami ningi isaq di sonabqa bati deqa Kristus a ningi qa moisiq aqa len aiyej. Aqa kumbra dena a na ningi joqsiqa Qotei aqa areq bej.

¹⁴ Kristus a segi na jeu kobotej deqa bini iga kalil koba na so bole unum. Nami Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti jeu atoqñsib soqñeb. Deqa jen a nanngo ambleq di sosiqa nangi potnjrej. Ariya Kristus a moisiq dena jen di waqtosiqqa jeu kobotosiqqa Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrñsiqa sawa qujaiq di atej.

¹⁵ A moiyej gam dena a na Moses aqa dal anjam mutu kalil taqal atekritej. A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrej deqa nangi tamo bunuj brantosib tamo qujaosib unub. Kumbra dena Kristus na jeu kobotosiqqa iga kalil lawo kumbraq di atej unum.

¹⁶ A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrim nangi koba na tamo qujaosib sqajqa deqa marsiq ñamburbasq di moiyej. Moisiq dena a jeu kobotej.

¹⁷ A bosiqa anjam bole endegsi palontoqñej, “Bini ningi jeu turyqajqa kumbraq di unub.” A na anjam bole di ningi sawa isaq di unub qaji ti tamo ungasari jojom di unub qaji nangi ti palontosiq merngoqñej.

¹⁸ Kristus aqa wau dena iga koba na Mondor qujai ejunum. Deqa iga kalil are qujaitosim unum. Mondor dena gam waqtetgej deqa iga gaigai gago Abu Qotei aqa ulatamuq di brantoqñqom.

Kristen nangi Qotei aqa tal bul unub

¹⁹ Deqa bini ningi olo yaun tamo sosai. Ningi Qotei aqa angro tintin unub. Ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koba na was bole unub.

²⁰ Ningi Qotei aqa tal bul unub. Qotei a segi na tal di gereiyej. Qotei aqa anjam maro tamo nangi ti aqa medabu o qaji tamo nangi ti tal ai bul tigelejñub. Qotei a segi na tal di tigeltej. Kristus Yesus a segi tal ai tuma qaji. A segi na tal di singilatejunu.

²¹ Tal di aqa tanu kalil nangi Kristus beteryejñub deqa nangi kalil koba na singila na tigelejñub. Qotei na tal di gereiyoqñsiq unu. Deqa tal di kobaqujaoqñsiqa Tamo Koba aqa segi tal bul tigelejñu.

²² Ningi dego Kristus beteryejñub deqa Qotei na ningi ti aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti koroingej unub. Deqa ningi aqa segi so tal bul unub. Qotei aqa Mondor wo nangi aiyej na tal di gereiyosib miligiq di unub.

3

Pol na sawa bei bei qaji nangi Kristus aqa anjam bole minjre minjre laqnu

¹ O ijo was, Qotei a ningi kumbra tulan boledamu engej. E kumbra deqa saoqñsim laqnam tamo qudei na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. E Pol. E na ningi sawa bei bei qaji aqaryaingwa osim deqa Kristus Yesus aqa wau ojeqñum. Utru deqa e tonto talq endi unum.

² Ningi queb, Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej. O ijo was kalil, Qotei a ningi qa dego are boleiyqajqa deqa e wau yeqñum.

³ Qotei na jeu kobotej anjam di nami ulitesoqñej ariya a na olo boleq atsiqa e osorbej. E deqa anjam truquyala endi nenngrenyonum.

⁴ Ningi ijo anjam endi sisiyosib qalieosib mariy, “Bole, Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di aqa utru Pol a geregere poiyeqnu.”

⁵ O ijo was, Qotei na uli anjam di tamo ungasari nami soqneb qaji nangi minjrosaioqnej. Ariya bini a na aqa Mondor aqa singila na uli anjam di babtosiq aqa anjam maro tamo nangi ti aqa medabu o qaji tamo nangi ti minjreqnu.

⁶ Uli anjam di aqa utru agiende. Qotei na sawa bei bei qaji nangi ti Juda nangi ti turtnjrsiqa sawa qujaiq di atej. Nangi Yesus aqa anjam bole ojejunub deqa nangi kalil tamo qujaosib ingi bole bole Qotei a nami Kristus Yesus aqa wau na nangi enjrqa marej qaji di oqab.

⁷ E Yesus aqa anjam bole di mare mare laqajqa deqa Qotei a e qa are boleiyosiqa e wau tamo atej. Osiqa aqa segi singila kobaquja e ebej.

⁸ E tamo bolesai. Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi na e tulan bunbejunub. Di ungum. Qotei a e qa are boleiyey deqa e sawa bei beiq di Kristus aqa anjam mare mare laqnum. Kristus aqa anjam agiende. A na ingi tulan bole bole iga egwas. Ingi bole bole di aqa utru iga na ubtosim marqa keresai.

⁹ Ningi qalie, Qotei a mandam ti ingi ingi kalil ti ateleney unub. Ariya kumbra a yqajqa nami aqa areqaloq di soqnej qaji di a na ulitej. Bini a na aqa areqalo di olo boleq atqa marsiq e wau ebej.

¹⁰ Od, a na aqa segi qalie ti powo ti boleq atqa marsiq e wau ebej. Deqa lan angro singila kokba ti mondor lan goge di unub qaji nangi ti bini Qotei aqa areqalo di unoqnsib geregere poinjreqnu. Qotei aqa areqalo agiende. A na Juda nangi ti sawa bei bei qaji nangi ti turtnjrsim sawa qujaiq di atqas.

¹¹ Tulan nami Qotei a kumbra di yqajqa are qalej. Ariya bini a gago Tamo Koba Kristus Yesus aqa wau na kumbra di yeqnu.

¹² Iga Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa iga ulaosaieqnum. Iga bole qalieonum, iga Qotei aqa ulatamuq di brantqajqa gam agi Yesus a segi qujai.

¹³ Deqa ningi quiy. E ningi qa osim Yesus aqa wau ojeqnum. E wau di ojeqnum deqa e gulbe koba qoboieqnum. Ningi deqa are koba qalaib. Ningi are koba qalqab di ningi ulonqab. Deqa ningi ijo gulbe deqa areboleboleingem. Ijo gulbe dena ningi aqaryaingimqa ningi Qotei ombla so bole gaigai sqab.

Pol a Efesus Kristen nangi qa pailyeqnu

¹⁴ Deqa ijo was, e singa pulutoqnsim Abu Qotei binieqnum.

¹⁵ A tamo ungasari kalil lan ti mandam ti di unub qaji nango Abu. Deqa a na nango ñam segi segi breiyetnjreqnu.

¹⁶ E ningi qa endegsim pailyeqnum, “O Abu, ni nami ingi tulan bole bole Efesus Kristen nangi gereiyetnjrem. Deqa ni nango are miligiq di ino Mondor atim soqnim dena nangi tulan singilaqab.

¹⁷ Amqa nangi Kristus qa nango areqalo singilatesoqnib kumbra dena Kristus a nango are miligiq di sqas. O Abu, ni na Efesus Kristen nangi singilatnjrimqa qalaqalaiyo kumbra nango are miligiq di tulan singilatib soqneme. Mandam na ñam jirim ojesonaqa ñam a singila na tigelejunu dego kere.” O ijo was, e ningi qa degsim Qotei pailyeqnum.

¹⁸⁻¹⁹ Deqa ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi ti singila osib Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Aqa qalaqalaiyo kumbra di tulan kobaquja. A tulan olekoba. A tulan goge koba. A tulan guma koba. Od, Kristus aqa qalaqalaiyo kumbra dena powo ti qalie ti kalil tulan bunyejunu. Deqa ningi aqa qalaqalaiyo kumbra qa geregere qalieosib soqniy. Soqnib ingi bole bole kalil Qotei na ekritosiq keretejunu qaji di dego nungoq di maqesqas.

²⁰ Qotei aqa singila a gago are miligiq di waueqnu. Aqa singila dena gago areqalo ti pailyo ti kalil tulan bunyejunu.

²¹ Deqa Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi Kristus Yesus aqa ñam na bati gaigai Qotei aqa ñam soqtoqnsib gilsib gilsib diño bati itqab. Bole.

4

Iga Kristus aqa jejamu qujai

¹ E Pol. E Tamo Koba aqa wau ojeqnum deqa e tonto talq endi unum. Qotei na ningi a dauryqa osiq metngej. Deqa e nungo are tigeltetngitqa ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqniy.

² Osib ningi nungo segi ñam aguq atoqnsibqa ningi segi segi qa lawo kumbra yoqniy. Kristen tamo qudei na ningi une bei engibqa ningi kamba olo nanngi qa urur minjin oqaiq. Ningi nanngi qalaqalainjroqnsib gulbe nanngi na ningi engeqnub qaji di qoboiyetnjroqniy.

³ Osib ningi nungo Kristen was kalil nanngi koba na are qujaitosib lawo na sqajqa singilaoqniy. Kumbra di agi Qotei aqa Mondor na iga osorgeqnu.

⁴ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga kalil Mondor qujai ejunum. Qotei na ningi ingi qujai qa tarinqa osiq metngej. Ingi qujai di agi lan qureq di unu.

⁵ Tamo Koba qujai dego unu agi Kristus. Iga a qa qujai gago areqalo singilateqnum. Iga kalil yanso qujai em.

⁶ Qotei qujai unu. A gago kalil qa Abu. A na qujai tamo ungasari kalil nanngi taqatnjreqnu. A nanngo are miligiq di waueqnu. A nanngo ambleq di unu.

⁷ Kristus a iga kalil qa are boleiyosiq segi segi singila egej.

⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, "Qotei a tonto tamo gargekoba nanngi elenosiqa joqsiq lan goge oqej. Oqsiq dia nanngi singila enjrej."

⁹ O ijo was, Kristus a lan goge oqej anjam di aqa utru agiende. A mati oqosai. A mati moiyo qureq aiyej.

¹⁰ Aisiq dena olo tulan goge oqsiq lan qure kalil bunyekritosiq torei oqej. A degyej. Di kiyaqa? A na ingi ingi kalil ekritosim keretqajqa deqa.

¹¹ Deqa a segi qujai na tamo nanngi singila enjreqnu. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa anjam mare mare laqnub. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa medabu oqnsib aqa anjam babteqnub. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi aqa anjam bole palontoqnsib tamo ungasari nanngi are bulyetnjreqnub. Tamo qudei nanngi a na singila enjreqnaqa nanngi Qotei aqa anjam plaltoqnsib Kristen tamo ungasari nanngi taqatnjreqnub.

¹² Kristus na tamo nanngi di singila enjreqnu. Di kiyaqa? Nanngi na kamba iga Qotei aqa segi tamo ungasari singilatgimqa iga Kristus aqa wau geregere ojajqa deqa. Gago wau dena Kristus aqa jejamu a so bole sqas. Kristus aqa jejamu agi iga segi.

¹³ Wau di gilsim gilsim mondon iga kalil gago areqalo torei Kristus qa singilaboletosim koba na are qujaitosim sqom. Sosim bati deqa iga kalil Qotei aqa Niri qa bole qalieqom. Kumbra dena iga tulan boleqnsim singila ti sosim Kristus aqa segi kumbra bole kalil ekritosim keretqom.

¹⁴ Gisan tamo nanngi maqu kumbra yoqnsib anjam koba lanja lanja maroqnsib laqnub. Jagwa na yuwal tigelteqnaqa oqe aiyeqnu dego kere anjam dena tamo ungasari qudei nanngo areqalo niñaqyetnjreqnu. Ariya iga angro kiñilala bul sqasai deqa anjam dena gago areqalo niñaqyetgwasai.

¹⁵ Iga gisan anjam di qusim dauryqasai. Iga qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim anjam bole segi maroqnqom. Osim dena iga kalil boleqnsim singilaoqnsim gago Gate Koba Kristus beteryesqom.

¹⁶ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum deqa iga qudei aqa ban bul. Iga qudei aqa singa bul. Iga qudei aqa ñamdamu bul. A na aqa ban ti singa ti ñamdamu ti di turtoqnsiqa qujaitejunu. Deqa iga segi segi kalil Kristus beteryoqnsim aqa wau

geregere ojoqnsim aqa qalaqalaiyo kumbra dauryoqnqom. Kumbra dena iga tulan boleloqnsim singilaoqnqom.

Ningi so bunuj ti areqalo bunuj ti soqniy

¹⁷ Deqa e Tamo Koba aqa ñam na ningi singila na endegsi merngwai. Sawa bei bei qaji nanngo areqalo tulan niñaqejunu deqa ningi na nanngo kumbra uge uge olo dauryosib walwelaib.

¹⁸ Nanngo qalie ti powo ti tulan ambruejunu. Nanngi tulan nanarioqnsib laqnub. Nanngo are miligi getenjejunu. Deqa Qotei aqa ñambile nanngoq di sosai.

¹⁹ Nanngi kumbra uge uge yoqnsib ariya nanngi deqa jemainjrosaieqnu. Nanngi torei kumbra ugeq aiyejunub. Nanngi kumbra uge jigat yqajqa are tulan prugnjqreanu.

²⁰⁻²¹ E qalie, ningi Kristus aqa anjam ojejunub deqa ningi sawa bei bei qaji nanngo kumbra uge di dauryosaieqnu. Nami anjam plalto tamo nanngi na Kristus aqa anjam merngeqnaab ningi quoqneq. Anjam di gisan sai. Di Yesus aqa anjam bole.

²² Ningi so namijq di sosib walweloqneq bati deqa so namij dena ningi gisanqeanaqa ningi kumbra uge uge yqajqa are prugnjqreaneq. Nunngo kumbra dena ningi padalqa gamq di breingqreaneq. Deqa bini ningi so namij di torei uratiy.

²³ Uratosib areqalo bunujq di soqniy.

²⁴ Ningi so bunuj osib gara bul jigsib soqniy. Qotei na ningi a bul sqa marsiqa nunngo so bunuj di gereiyetnjeq. Ningi qalie, tamo nanngi so bunujq di unub qaji nanngo kumbra tulan bole tintin branteqnu. Deqa nanngi Qotei aqa segi kumbra boleq di unub.

²⁵ Deqa ningi gisan kumbra kalil uratekritisib anjam bole segi Kristen tamo ungasari nanngi minjroqniy. Ningi kalil Kristus aqa jejamu qujai unub deqa ningi kumbra degyoqniy.

²⁶ Ningi minjin oqimqa ariya ningi urur minjin kobotiy. Ningi minjin ti soqniq qoloaiq. Qoloqas di ningi olo une bei ato uge.

²⁷ Ningi urur minjin kobotqasai di ningi Satan gam waqtetibqa a na ningi olo uneq breingwas.

²⁸ Ariya bajin tamo nanngi olo bajinaib. Nanngi nanngo segi ban na wauoqnsib dena ingi ingi oqnsib tamo ungasari ingi qa truqueqnu qaji nanngi aqaryainjroqnebe.

²⁹ Ningi nunngo medabu waqtoqnsib anjam uge maroqnaib. Ningi anjam bole segi maroqnsib dena tamo ungasari gulbe ti unub qaji nanngi singilatnjroqniy. Yimqa nanngi nunngo anjam quoqniq dena Qotei a nanngi qa are boleiyosim kumbra bole enjroqnaqas.

³⁰ Qotei na aqa toqor ningi engeq deqa ningi aqa segi tamo ungasari unub. Toqor di agi aqa Mondor Bole. Diño batiamqa a nunngo uneq na ningi torei awaingwas. Deqa ningi na Mondor di are gulbe yaib.

³¹ Ningi are uge ti minjin ti njirin ti qoto ti misilin anjam ti kumbra uge uge ti kalil torei uratiy.

³² Osib ningi na nunngo Kristen was nanngi kumbra bole bole enjroqnsib nanngi qalaqalainjroqnsib nanngo une kobotetnjroqniy. Qotei a Kristus aqa ñam na nunngo une kalil kobotetnjeq deqa ningi na kamba olo nunngo Kristen was nanngo une dego kobotetnjroqniy.

5

Ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanq di laqniy

¹ Qotei na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Ningi aqa segi angro tintin unub deqa kumbra a segi yeqnu qaji di ningi dego dauryosib yoqniy.

² Kristus na iga tulan qalaqalaigosiq aqa segi ñambile uratosiq iga qa moiyeq. Dego kere ningi qalaqalaiyo kumbra dauryosib walweloqniy. Atra tamo nanngi atraiyo ingi

inggi saban quleq ti bolequja di oqnsib Qotei atraiyeqnub dego kere Kristus na aqa segi nambile Qotei atraiyosiq moinaqa Qotei a deqa tulan areboleboleiyej.

³ Ningi sambala kumbra yaib. Ningi kumbra jigat dego yaib. Ningi tamo qudei nango ingi ingi qa mamaulngaiq. Nungo ambleq di kumbra uge deqaji sai. Iga Qotei aqa segi tamo ungasari unum deqa iga kumbra kalil deqaji dauryqasai.

⁴ Anjam jiga ti nanari anjam ti alan anjam ti di dego ningi maroqnaib. Iga anjam deqaji marqom di kumbra bolesai. Deqa ningi anjam bei marqa oqnsib anjam bole segi maroqnsib Qotei binjiyoqniy.

⁵ Ningi endegsib qalieoiy. Tamo bei a sambala kumbra ti kumbra jiga ti mamaul kumbra ti dauryqas di Kristus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel na a taqatqasai. Osib aqa Mandor Kokba sqasai dego. Mamaul kumbra di gisan qotei qa louo bul.

⁶ O ijo was, tamo qudei na ningi kumbra uge deqaji yqajqa titngoqnsib anjam lana lana merngoqnibqa ningi nango anjam di qusib dauryaib. Tamo ungasari Qotei aqa anjam gotranyeqnub qaji nangi kumbra uge deqaji yeqnub deqa Qotei a nangi qa tulan minjin oqeteqnu.

⁷ Deqa ningi tamo ungasari deqaji nangi ti beteroqnaib.

⁸ Ningi nami ambruq di soqneb. Ariya bini Tamo Koba a na ningi elenosiya aqa suwanjoq di atej unub. Deqa ningi suwan qaji tamo ungasari sosib suwanjoq di laqniy.

⁹ Suwan a na kumbra endeqaji babteqnu. Tamo ungasari suwanjoq di unub qaji nangi kumbra bole bole yeqnub. Nangi kumbra tintin dauryeqnub. Nangi anjam bole mareqnub.

¹⁰ O ijo was, kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di ningi geregere qalieqa osib dauryoqniy.

¹¹ Osib tamo ungasari ambruq di sosib kumbra uge uge yeqnub qaji nangi ti beteroqnaib. Nangi kumbra deqaji yeqnub deqa nangi kumbra bole bei babtosaieqnub. Deqa ningi na tamo ungasari nangi di endegsib minjroqniy, "Nungo kumbra di uge."

¹² Tamo ungasari ambruq di unub qaji nangi ulioqnsib kumbra yeqnub. Di kiyaga? Nango kumbra di tulan ugedamu. Deqa iga nango kumbra uge qa yala marqasai bole sai. Marqom di iga jemaigwas.

¹³ Ariya suwan a na kumbra kalil boleq ateqnu.

¹⁴ Suwan a kumbra bei boleq atqas di a suwanjobulqas. Agi anjam bei endegsi unu, "O tamo neiejunum qaji ni olo subq na tigel. Yim Kristus na ni suwan emqas."

¹⁵ Deqa ijo was, ningi nungo segi segi walwel geregere taqatosib soqniy. Ningi nanari tamo bulosib walwelaib. Ningi powo ti sosib walweloqniy.

¹⁶ Bini bati uge. Deqa ningi bati lana ñanguiyaib. Bati soqnim ningi Qotei aqa kumbra yoqniy.

¹⁷ Ningi nanari kumbra yoqnaib. Ningi Tamo Koba aqa areqalo geregere qalieosib dauryoqniy.

¹⁸ Ningi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Kumbra dena ningi ugeugeingwas. Deqa ningi Qotei aqa Mondor aqa kumbra dauryoqnibqa a na ningi taqatngesqas.

¹⁹ Ningi nungo Kristen was nangi ti koba na anjam maroqnsibqa bati deqa ningi Qotei qa louoqniy. Lou qudei nengrenq di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nungo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ningi Qotei qa louoqniy. Osib nungo medabu na ti nungo are miligi na ti Tamo Koba a qa louoqniy.

²⁰ Kumbra kiye nungoq di brantoqnim, ungum, ningi bati gaigai gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjiyoqniy.

Pol a tamo unja wo nangi anjam minjrej

²¹ Kristus a nungo Tamo Koba unu deqa ningi a qa ulaoqnsibqa Qotei aqa tamo ungasari kalil nango sorgomq di soqniy.

²² O ungasari, ningi Tamo Koba aqa sorgomq di unub deqa ningi nungo gumbulun nanngo sorgomq di dego soqniy.

²³ Kristus a gago gate koba unu dego kere nungo gumbulun nanngi nungo gate unub. Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. A na iga elenjej.

²⁴ O ungasari, Qotei aqa tamo ungasari nanngi Kristus aqa sorgomq di unub dego kere ningi bati gaigai nungo gumbulun nanngo sorgomq di soqniy.

²⁵ O tamo, ningi na nungo naun nanngi tulanj qalaqalainjroqniy. Agi Kristus na aqa segi tamo ungasari nanngi tulanj qalaqalainjrseq aqa segi nambile uratosiq nanngi qa moiyej dego kere.

²⁶ Kristus a ya na ti aqa segi anjam na ti nanngi yansnjrej deqa nanngi Qotei aqa kumbra boleq di unub.

²⁷ Kristus a nanngi qa moiyej. Di kiyaaq? A na nanngi aqa segi qa marsim nanngi Qotei aqa kumbra boleq di atim nanngi tulanj boledamu une saiqoji sqajqa deqa.

²⁸ Deqa tamo, ningi nungo naun nanngi dego tulanj qalaqalainjroqniy. Agi ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnub dego kere. Tamo nanngi nanngo naun nanngi qalaqalainjrqb di nanngi nanngo segi jejamu dego qalaqalaiyqab.

²⁹ Iga qalie, tamo nanngi nanngo segi jejamu jeutosaiyeqnub. Nanngi nanngo jejamu geregereiyosib ingi bole bole anaiyeqnub. Kristus na aqa segi tamo ungasari nanngi geregereinjregnu dego kere.

³⁰ Iga kalil Kristus aqa jejamu qujai unum. Iga segi segi aqa singa ti ban ti unum.

³¹ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei na aqa ai abu nanngi uratnjrsimqa aqa segi naun wo beterosib jejamu qujaitosib sqab.”

³² Qotei aqa uli anjam di tulanj kobaquja. E na Kristus a ti aqa segi tamo ungasari nanngi ti sigitnjrsim agi ningi merngonum.

³³ O tamo, Qotei a ningi qa osiq anjam di marej. Deqa ningi na nungo naun nanngi qalaqalainjroqniy. Ningi nungo segi jejamu qalaqalaiyeqnub dego kere. Ariya ungasari, ningi kamba dego nungo gumbulun nanngo sorgomq di sosibqa nanngi kumbra bole enjroqniy.

6

Pol a angro nanngi ti nanngo ai abu nanngi ti anjam minjrej

¹ O angro, ningi na Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi nungo ai abu nanngo anjam dauryoqniy. Ningi kumbra degyqab di bolequja.

²⁻³ Agi Qotei a dal anjam endegsi marej, “Ni ino ai abu nanngo sorgomq di sosim nanngo anjam dauryoqne.” Osiqa olo anjam endegsi totoryej, “Ni degyqam di ni bole sosim mandamq endi so kobaiyqam.” Qotei a anjam degsi totoryej. A nami dal anjam bei marqa osiq anjam degsi totoryosaiyoqne.

⁴ O abu, ningi na nungo angro nanngo areqalo ugetetnjraib. Nanngi minjin oqetnjro uge. Ningi Tamo Koba aqa namgalaq di nanngi dalnjroqnsib tingitnjroqniy.

Pol a kangal tamo nanngo wau qa gate nanngi ti anjam minjrej

⁵⁻⁶ O kangal tamo ningi quiy. Ningi nungo wau qa gate nanngo sorgomq di sosibqa nanngi qa ulaoqniy. Ningi Kristus qa wau bole yeqnub dego kere ningi gaigai nungo wau qa gate nanngi qa wau bole yoqniy. Ningi gisan na nanngo namgalaq di lana wau bole yobulaib. Ningi Kristus aqa kangal tamo dego unub. Deqa ningi nungo are miligiq na Qotei aqa areqalo dauryosib nungo wau qa gate nanngi qa wau bole yoqniy.

⁷ Ningi mandam tamo nanngi segi wauetnjrosaieqnub. Ningi Tamo Koba a dego waueteqnub. Ningi deqa are qaloqnsib are bole na nungo wau qa gate nanngi wauet-njroqniy.

⁸ Ningi are qaliy. Ningi wau bole yqab di Tamo Koba a na kamba awai boledamu engwas. Ningi kanjal tamo unub kiyo ningi kanjal tamo sai kiyo di unqum. Ningi wau bole yoqniy.

⁹ Ariya wau qa gate, ningi dego nungo kanjal tamo nanqi kumbra bole enjroqniy. Ningi nanqi ula enjroqnaib. Tamo Koba a lan goge di unu. A nungo Tamo Koba unu. A kanjal tamo nanqi Tamo Koba dego unu. Aqa nungalaq di tamo ungasari kalil nanqi kerekere unub deqa a kumbra qujai na nanqi peginjreqnu. Ningi deqa are qaloqnsib nungo kanjal tamo nanqi kumbra bole enjroqniy.

Ningi qoto tamo bulosib qoto qa ingi ingi jigelenjoiy

¹⁰ Ariya e ijo anjam getentqai. Ningi Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi aqa singila kobaquja osib singila na tigelesoqniy. ¹¹ Osib qoto qa ingi ingi Qotei na ningi engeqnu qaji di jigelenjosib singila na tigelosib Satan aqa gisan anjam ti aqa uli kumbra ti gotranjoqnsib qotoqniy.

¹² Ningi geregere are qaliy. Iga mandam tamo ungasari nanqi ti qotosaieqnum. Iga lan goge qaji singila ti Satan aqa mondor uge uge nanqi ti aqa gate kokba nanqi ti qoteqnum. Nanqi kalil amburu qa bati endeqa mandam taqatoqnsib unub.

¹³ Deqa bati uge endi ningi qoto qa ingi ingi Qotei na engeqnu qaji di elenjosib singila na tigelosib qotoqniy. Yim bunuqna qoto koboamqa ningi singila na tigelesqab.

¹⁴ Deqa ningi singila na tigelesqa marsibqa anjam bole alalag bul di tigsib tigeloiy. Osib kumbra bole tintin gara jugo bul jigsib dena nungo are targa kabutiy.

¹⁵ Qotei na jeu kobotej deqa iga a ti are qujaitosim unum. Anjam bole di ningi singa tatal bul jigsib mare mare laqniy.

¹⁶ Ningi qoto qa ingi ingi kalil di jigekritosib ariya Yesus qa dego nungo areqalo singilatosib soqniy. Nungo areqalo di dumu bul osib tigeloiy. Yimqa tamo uge Satan na qaja ti namyuwo ti ningi qa waiyoqnimqa nungo dumu dena ningi na qaja ti namyuwo ti di gotranjoqnaqab.

¹⁷ Qotei na ningi elenej aqa kumbra di ningi gate tatal bul jigsib soqniy. Sosib Mondor aqa sebru dego ojsib dena qotoqniy. Sebru di Qotei aqa anjam.

¹⁸ Ningi Mondor aqa singila na gaigai Qotei pailyoqniy. Ningi aqarataib. Ningi Qotei na aqaryaingwa maroqnsib pailyoqniy. Ningi pailyoqajqa urato uge deqa ningi geregere nam atoqnsib soqniy. Sosib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanqi qa pailyoqniy.

¹⁹ Osib e qa dego endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ulaqasai. A ino anjam bole nami uliesoqnej qaji di ubtoqnsim tamo ungasari nanqi minjroqnqas.”

²⁰ O ijo was kalil, Qotei na e qarinqbonaqa e aqa anjam bole di mare mare laqnem deqa jeu tamo nanqi na e tonto talq endi waibeb unum. E anjam bole di marqajqa wau ti. Deqa ningi e qa Qotei pailyoqniqbqa a na e singilatboqnim e ulaqasai. E aqa anjam di singila na tamo ungasari nanqi minjroqnqai.

Anjam getento

²¹ Ariya Tikikus a nungoq bqo deqa a na ijo wau kalil qa ningi sainqwas. Tikikus a gago Kristen was bole. A Tamo Koba aqa wau tamo bole.

²² E na a qarinyonum nungoq bqo. Iga kiyersim unum di a na ningi mernqwas. Osim nungo are singilatetngwas.

²³ O Kristen was kalil, Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanqi aiyel na nungo are latetngebe. Osib ningi aqaryaingibqa ningi nanqi aiyel qa nungo areqalo singilatoqnsib qalaqalaiyo kumbra dauryoqniy.

²⁴ Tamo ungasari kalil gago Tamo Koba Yesus Kristus qalaqalaiyqajqa uratosaietqnu qaji nanqi qa Qotei a are boleiyeme. Bole.

FILIPAI

¹ E Pol. Aqo Timoti wo Kristus Yesus aqa wau tamo unum. Aqo aiyel na anjam endi nengrenyonum. Nengrenyosim ningi Kristus Yesus aqa segi tamo ungasari Filipai qureq di unub qaji nungoq qarinyonum. Nungo Kristen gate nangi ti nungo wau tamo nangi qa ti dego anjam endi qarinyonum.

² Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nangi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Pol a Filipai Kristen nangi qa Qotei pailyeqnu

³ E bati gaigai ningi qa are qaloqnsim deqa e ijo Qotei binieqnum.

⁴ Osim gaigai arebolebole na ningi kalil qa pailyeqnum.

⁵ Ningi nami iga betergosib Yesus aqa anjam bole mare mare laqneb. Agi bini ningi degyeqnub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

⁶ E endegsi qalieonum, Qotei a nungo are miligiq di wau boledamu yeqnu. A nami wau di utru atej. Ariya bini a wau di yeqnu dena gilsim gilsim mondon Kristus Yesus olo bqajqa batiamqa a na wau di kobotqas.

⁷ Ningi ijo are miligiq di unub deqa e kere ningi qa are qaleqnum. E tonto talq endi sqai kiyo e walwelosiy Yesus aqa anjam bole singilatoqnsiy mare mare laqnqai kiyo di unqum. Qotei a e qa are boleiyosiq wau ebej deqa ningi kalil e beterbosib e ti koba na Qotei aqa wau ojeqnum.

⁸ Kristus Yesus a na iga tulan qalaqalaigeqnu. Aqa kumbra dena ijo are tigeltetbej deqa e ningi kalil olo nungwajqa are koba unu. Di Qotei a segi qalie.

⁹ E bati gaigai ningi qa endegsi Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na Filipai Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi qalaqalaiyo kumbra nango are miligiq di tulan singilatosib dauryqab. Osib powo koba ti areqalo bole ti sqab.”

¹⁰ O ijo was, ningi kumbra kalil geregere tenemtosis kumbra bole segi yoqniy. Ningi degyqab di mondon Kristus a olo bosim tamo ungasari nangi peginjrqqa batiamqa ningi une saiqoji sqab.

¹¹ Kumbra bole kalil Yesus Kristus a segi na babteqnu qaji di nungoq di tulan kobaoqnmqa Qotei aqa nam goge oqoqnqas. Utru deqa e ningi qa Qotei pailyeqnum.

Pol a tonto talq di unu

¹² O ijo was, ningi endegsib qalieoiy, jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Ariya nangi Yesus aqa anjam bole getentosai. Anjam bole di olo tulan singilaeqnu.

¹³ Tamo kalil nangi qalie, e Kristus Yesus aqa wau ojoqnem deqa jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Tonto tal taqato tamo nangi dego qalie.

¹⁴ E tonto talq endi unum deqa Kristen was gargekoba nangi Tamo Koba a qa nango areqalo singilatoqnsib aqa anjam palontqajqa ulaosaieqnub.

¹⁵⁻¹⁷ Bole, tamo qudei na ijo nam tentib aguq aiqajqa deqa are qaloqnsib nango are uge na Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Nangi nango segi nam soqtqajqa are qaloqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Nangi tamo aqaryainjrqajqa deqa are qalosaieqnub. E tonto talq endi soqnit nangi ijo are ugetetbqajqa deqa are qaloqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Ariya tamo qudei nangi are bole na Kristus aqa anjam mare mare laqnub. Tamo di nangi qalie, e Yesus aqa anjam bole singilatqajqa waueqnamqa jeu tamo nangi na e tonto talq endi waibeb unum. Deqa nangi e tulan qalaqalaiboqnsib Kristus aqa anjam mare mare laqnub.

¹⁸ Deqa unqum. Tamo nangi are bole na Kristus aqa anjam mare mare laqnub kiyo tamo nangi are uge na Kristus aqa anjam mare mare laqnub kiyo di kere. Nangi kalil koba na Kristus aqa anjam mare mare laqnub deqa e tulan areboleboleibeqnu.

*Pol a are qalej, “E mandamq endi sosiy
Filipai Kristen nanngi aqaryainjroqnqai”*

¹⁹ Deqa ijo was, e tulan areboleboleibim sqai. Di kiyaaqa? E qalieonum, Qotei a nungo pailyo na ti Yesus Kristus aqa Mondor na ti e aqaryaibosim tonto talq endena oqeq atim e bole sqai.

²⁰ Deqa ijo are koba endegsi unu. Wau kalil Qotei na ebej qaji di e geregere ojoqnqai. Yim deqa e jemaibqasai. Bini bati endeqa ti bunuq qa ti e singila na tigeloqnsiy ijo jejamu Kristus torej yekritosiy aqa ñam soqtoqnqai. Agi e kumbra degyeqnum. Deqa e moiqa kiyo e sqai kiyo di ungum. E ijo kumbra kalil qa Kristus aqa ñam soqtoqnqai.

²¹ Ijo are koba endegsi unu. E sqai di e Kristus ombla sqai. Ariya e moiqa di e olo ingi tulan boledamu oqai.

²² E mandamq endi sosiyqa e tamo ungasari gargekoba nanngi aqaryainjroqnqai. E gam kiye dauryqai di e qaliesai.

²³ E areqalo aiyeltejunum. Ijo areqalo bei agiende. E lan qureq oqsiy Kristus ombla sqai. E degyqai di tulan bolequja.

²⁴ Ariya e mandamq endi sosiy ningi aqaryaingoqnqai di dego bolequja.

²⁵ Deqa e are qalonum, e mandamq endi sqai. E qalieonum, e urur moiqaasai. E mati sosiy ningi koba na Yesus aqa wau ojoqnqai. Yim wau dena ningi Yesus qa nungo areqalo geregere singilatqnsib areboleboleingim sqab.

²⁶ Deqa ijo was ningi quiy. E olo nungoq bosiy ningitqa bati deqa ningi e qa tulan areboleboleingim Kristus Yesus aqa ñam soqtoqnsib sqab.

Ningi Kristus aqa ñam qa jaqatin oqnqab

²⁷ Ijo anjam kobaquja bei agiende. Ningi Kristus aqa anjam bole geregere dauryoqniy. Ningi degyqab di e anjam endegsi quqwai, “Bole, Filipai Kristen nanngi are qujaitoqnsib waukobaeqnub. Di kiyaaqa? Tamo ungasari nanngi Yesus aqa anjam bole nanngo areqaloq di singilatqajqa deqa.” O ijo was, e olo nungoq bosiy nungwai kiyo e tonto talq endi sqai kiyo di ungum.

²⁸ E qalieqai, ningi nungo jeu tamo nanngi qa ulaosaieqnub. Nungo kumbra dena jeu tamo nanngo are qametnjreqnaqa nanngi endegsi poinjreqnu, “Bole, iga padalqom.” Ariya ijo was, ningi padalqasai. Qotei na ningi elenjam ningi so bole gaigai sqab.

²⁹ Ningi quiy. Qotei na ningi giltngelj. Di kiyaaqa? Ningi Kristus qa nungo areqalo singilatqajqa deqa. Deqa segi sai. Ningi aqa ñam qa jaqatin oqajqa deqa ti ningi giltngelj.

³⁰ Nami e jeu tamo nanngi ti Qotei aqa anjam na qoteqnam ningi e nuboqneb. Agi bini e jeu tamo nanngi ti qoteqnam ningi deqa queqnub. Ningi dego e beterbosib jeu tamo nanngi ti qoteqnum. Dena ningi jaqatin eqnub.

2

Ningi kalil are qujaitosib qalaqalaiyo kumbra dauryiy

¹ O ijo was, Kristus a gaigai nungo are singilatetngoqnsiya ningi qalaqalaingoqnsiya nungo are latetngeqnu. Qotei aqa Mondor a nungoq di beterejunu. Ningi nungo Kristen was nanngi qa are boleingeqnaqa nanngi qa duleqnub.

² E deqa ningi qa areboleboleibeqnu. Ariya ningi olo kumbra qudei dego yoqniqb dena e tulan areboleboleiboqnqas. Kumbra agiende. Ningi kalil are qujaitosib qalaqalaiyo kumbra dauryosib soqniy. Sosib ningi areqalo qujai na Qotei aqa wau yoqniy.

³ Ningi nungo segi jejamu qa are qalaib. Ningi nungo segi ñam soqtoqnaib. Ningi nungo segi ñam aguq atoqnsib olo nungo Kristen was nanngo ñam soqtetnjroqniy.

⁴ Ningi nungo segi ingi ingi qa are qaloqnsib gereiyonaib. Ningi nungo Kristen was nanngi qa are qaloqnsib nanngo ingi ingi dego gereiyetnjroqniy.

*Yesus a aqa segi ñam aguq atej deqa
Qotei na a olo ñam kobaquja yej*

⁵ Ningi Kristus Yesus aqa areqalo ojsib dauryoqniy.

⁶ Yesus a segi Qotei sosiq ariya a deqa are qalosaioqnej.

⁷ A aqa ñam kobaquja di ojqa uratosiq a tamo bulyosiq a kanjal tamo lanaj bul soqnej.

⁸ Deqa tamo kalil nanji a unoqneb di a mandam tamo soqnej. Sosiq aqa segi ñam aguq atsiqa Qotei aqa anjam dauryosiq moiyej. Od, a ñamburbasq di moiyej.

⁹ Onaqa Qotei na a lan qureq osi oqsqa ñam kobaquja yej. Deqa bini aqa ñam dena ñam kalil tulan bunjnrejunu.

¹⁰ Qotei na ñam di Yesus yej deqa mondon lan angro kalil nanji ti tamo kalil nanji ti Yesus aqa areq di singa pulutqab. Od, ingi ingi kalil lan ti mandam ti mandam sorgom ti dia unub qaji nanji Yesus aqa areq di singa pulutqab.

¹¹ Osib nango medabu qujaitoqnsib maroqnqab, “Yesus Kristus a segi Tamo Koba.” Yim kumbra dena Abu Qotei aqa ñam tulan goge oqoqnqas.

Ningi suwan qa kumbra tamo ungasari nanji osornjroqniy

¹² O ijo was bole, e qalieonum, ningi gaigai ijo anjam dauryeqnub. Ariya ningi olo singila na dauryoqniy. E ningi koba na sqai bati deqa segi sai. Bini e isaq endi soqnit ningi ijo anjam dauryqa urataib. Ningi ijo anjam olo singila na dauryoqniy. Qotei a ningi padalo sawaq na elenje deqa ningi ulaoqnsib lan qureq oqwajqa singilaoqniy.

¹³ E qalieonum, Qotei a nungo are miligiq di waueqnu deqa ningi kumbra a tulan areareteqnu qaji di yeqnub. Ningi kumbra di yqajqa are koba sonaqa agi yeqnub.

¹⁴ Ariya ningi ñirinoqnsib anjam na qotoqnaib. Kumbra kalil ningi yeqnub qaji di ningi lawo na yoqniy.

¹⁵⁻¹⁶ Ningi degyqab di ningi Qotei aqa angro tintin une saiqoji sqab. Sosib ningi ñambile gaigai sqajqa anjam ojoqnsib mandam qaji tamo ungasari nango ambleq di laqnsib suwan qa kumbra nanji osornjroqnqab. Tamo ungasari nanji di kumbra bole dauryqa uratoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Deqa mondon Kristus a olo bosim nango une deqa nanji peginjrqas. Yim bati deqa e nungo kumbra bole kalil qa tulan areboleboleibqas. Areboleboleibim qalieqai, wau kalil e nungo ambleq di yoqnem qaji di e lanja yosaioqnem.

¹⁷ O ijo was, nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di Qotei atraiyo ingi bul. Jeu tamo nanji na e lubib moiqai kiyo? Moisiy nungo areqalo de ti ijo len wain bul aiqas qaji de ti turtosiy Qotei atraiyobulqai. E moiqai di ungum. Bini e ningi ti koba na areboleboleigwas.

¹⁸ Ningi dego e ti koba na areboleboleigwas.

Pol na Timoti qarinyim a Filipai Kristen nanngoq gilqa marej

¹⁹ Tamo Koba Yesus na e odbimqa sokiñala e Timoti qarinyit a nungoq gilqas. Gilsim olo puluosim ijoq bosim nungo kumbra kalil qa e saibqas. Yim e qusiy are singilatqai.

²⁰ Timoti a gaigai ningi qa are qaloqnsiq deqa a na ningi aqaryaingwajqa gam ñameqnu. Tamo deqaji bei endi sosai. Aqo Timoti wo segi ningi qa are qaleqnum.

²¹ Tamo kalil nanji nango segi jekamu qa are koba qaleqnub. Nanji Yesus Kristus aqa wau qa are qalosaieqnub.

²² Timoti aqa kumbra tulan boledamu di ningi qalie. A na e wauetboqnsiq Yesus aqa anjam bole mare mare laqnu. Angro nanji na nango abu nanji wauetnjreqnub dego kere Timoti na e wauetbegnu.

²³ Deqa e kiñala tariñosiy kumbra kiye jeu tamo nanji na e ebqab di qalieosiy Timoti qarinyit a nungoq boqujatosim saingwas.

²⁴ E endegsi qalieonum, Tamo Koba a na e gam waqtetbimqa sokiñala e segi dego nungoq bosiy nungwai.

Pol a Epafroditus qarinyqa marej

²⁵ E endegsi are qalonum, e Epafroditus dego qarinyit a nungoq gilqas. A gago Kristen was bole. A e ombla wau qujai. Aqo ombla qatqarosim jeu tamo nanngi ti qoteqnum. Ningi nami a qarinyonab ijoq bosiq aqaryaiboqnej.

²⁶ Bini a ningi nungwajqa are koba unu. A qalie, a qure endia maiyonaqa ningi deqa qusibqa a qa are gulbeingej.

²⁷ A makobaiyonaq moiqa jojomonaqa Qotei na a boletosiqa a qa dulej. A qa segi dulosai. Qotei a e qa dego dulej. Di kiyaga? E are tulan gulbekobaibaim deqa.

²⁸ Deqa ijo was, e arebolebole na Epafroditus olo qarinyonum nungoq gilqo. Di kiyaga? Ningi a unsib tulan areboleboleingwajqa deqa. Yim e olo ningi qa are koba qalqasai.

²⁹ Deqa Epafroditus a nungoq bamqa ningi a qa tulan areboleboleingim Tamo Koba aqa ñam na gereiyonqniy. Ningi na tamo bole deqaji kalil nango ñam gaigai soqtetnjroqniy.

³⁰ Epafroditus a aqa segi jejamu bole sqajqa deqa are qalosaieqnu. A Kristus aqa wau ojoqnsiq deqa a moiqa jojomej. Bati deqa ningi na e aqaryaibqa keresai deqa ningi Epafroditus qarinyonab ijoq bosiq a kamba e aqaryaiboqnej.

3

Tamo a Kristus qa aqa areqalo singilatqas di a tamo bole sqas

¹ Ariya ijo was kalil, e ijo anjam getentqai. E anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi Tamo Koba a qa tulan areboleboleingim soqniy. E anjam di olo nengrenyqa asgibosaieqnu. E are qalonum, anjam dena ningi aqaryaingwas.

² Ningi geregere ñam atoqniy. Tamo qudei nanngi baun juwan bul sosib kumbra uge uge yeqnub. Tamo deqaji nanngi mulun aiqajqa tulan singilaeqnub. Nango mulun di bolesai. Di gisan mulun.

³ Ariya iga tamo deqaji sai. Iga mulun bole aiyo qaji. Iga Qotei aqa Mondor aqa singila na Qotei qa louoqnsimqa Kristus Yesus aqa ñam soqteqnum. Iga qalie, jejamu qa kumbra na iga aqaryaigwa keresai bole sai.

⁴ E nami jejamu qa kumbra dauryqajqa tulan singilaoqnem. Tamo qudei nanngi mareqnub, “Gago jejamu qa kumbra na iga aqaryaigwa kere.” O ijo was, e tamo nanngi di tulan bunjrejunum.

⁵ Ijo jejamu qa kumbra agiende. E ñambabonamqa bati 8 onaqa ijo ai abu nanngi na e osib mulun waibeb. E Israel tamo. Ijo moma utru Benjamin. E Hibiru anjam qalie bole. E dal anjam singila na dauryoqnem. Od, e Farisi nango kumbra na dal anjam dauryoqnem.

⁶ E Qotei aqa wau ojajqa tulan singilaoqnem deqa e na Kristen nanngi ugeugeinjroqnm. E dal anjam kalil dauryekritem deqa tamo kalil nanngi na e nuboqnsib ijo une bei babtosaioqneb.

⁷ Deqa e are qaloqnem, “Ijo jejamu qa kumbra dena tamo kalil nango kumbra tulan bunyeqnu.” E degsi are qalsimqa ariya bunuqna e are bulyosim ijo jejamu qa kumbra kalil unem di kumbra bolesai. Degsi unsimqa e kumbra di uratosim olo Kristus aqa gam dauryoqnem.

⁸ Di segi sai. E mandam qa kumbra kalil dego uratekriterem. Di kiyaga? E Kristus segi ojajqa deqa. E ijo Tamo Koba Kristus Yesus qa bole qalieem. Kristus qa qalieqajqa kumbra di tulan bolequja e degsi unem. E poiwej, mandam qa kumbra kalil di qalam jiri bul. Deqa bini e Kristus segi ojajqa are koba unu.

⁹ E a segi beteryejunum. E dal anjam dauryqai gam dena e Qotei aqa ñamgalaq di tamo bole sq a keresai. Deqa e gam bei na tamo bole une saiwoji unum. Gam agiende. E Kristus

qa ijo areqalo singilateqnum. Od, iga Kristus qa gago areqalo singilatqom gam dena qujai Qotei na iga mergwas, “Ningi ijo n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji unub.”

¹⁰ Deqa e Kristus qa qalieqajqa are koba unu. A subq na tigelosiq singila kobaquja ej. E singila deqa qalieqajqa are koba unu. A jaqatin̄ osiq moiyej. Deqa e a beteryosiy a ombla jaqatin̄ osiy moiyejbulqajqa are koba unu.

¹¹ E qalieonum, mondon̄ e olo subq na tigelqai.

Pol a Yesus aqa kumbra dauryqajqa singila na waueqnu

¹² E Kristus Yesus aqa kumbra di torei dauryekritosai unum. E gaigai kumbra di ojqaqqa singila na waueqnum. Nami Yesus na e ojsiq aqa segiq di atej deqa bini e kamba aqa kumbra ojqaqqa singila na waueqnum.

¹³ O ijo was kalil, e Yesus aqa kumbra di torei ojekritosai unum. Ijo areqalo qujai agi mern̄gwai. Jejamu qa kumbra kalil e nami dauryoqnem qaji di e uratekritisai awai bole Qotei na mondon̄ ebqas qaji di oqajqa singila na waueqnum.

¹⁴ Tamo nan̄gi gurguroqnsib bubuñeqnub di nan̄gi awai oqajqa. Dego kere e awai oqa maroqnsim singila na urureqnum. Awai agiende. Kristus Yesus aqa wau na Qotei na e metbimqa e lan̄ qureq oqsiy dia a ombla so bole gaigai sqai.

¹⁵ E areqalo bole ti sosim anjam endi nen̄gren̄yonum. Ningi qudei Qotei aqa kumbra dauryqajqa singila ti unub deqa ningi dego areqalo bole ti soqniy. Ariya ningi qudei areqalo bei ejunub kiyo? Degam Qotei na nun̄go areqalo di olo gereiyet̄ngwas.

¹⁶ Kumbra bole bole iga ojeqnum qaji di iga singila na ojesqom. Iga uratqasai.

¹⁷ O ijo was, ningi kalil gaigai ijo kumbra dauryoqniy. Osib tamo un̄gasari ijo kumbra dauryeqnub qaji nan̄gi un̄jroqnsib nan̄go kumbra dego dauryoqniy.

¹⁸ Kristus a n̄amburbasq di moiyej anjam di tamo gargekoba nan̄gi na jeuteqnum. E nan̄gi qa bati gargekoba ningi sain̄goqnem. Deqa bini e akam ti olo ningi sain̄geqnum.

¹⁹ Tamo nan̄gi di nan̄go segi jejamu qa kumbra qa are qaloqnsib dauryeqnub. Nan̄go kumbra di nan̄gi na gisan̄ qotei bul ateqnub. Nan̄gi bati gaigai mandam qa ingi ingi oqajqa are tulan̄ prugn̄jreqnu. Osib jemai kumbra yqajqa areboleboleinjreqnu. Deqa mondon̄ nan̄gi n̄amyuwoq di torei padalqab.

²⁰ Ariya iga lan̄ qure qaji tamo un̄gasari unum deqa mondon̄ Tamo Koba Yesus Kristus a lan̄ qureq na mandamq aisim iga elen̄qas. Deqa bini iga a qa tarin̄oqnsim unum.

²¹ Yesus a singila koba ti unu deqa a na ingi ingi kalil elen̄osim aqa segi sorgomq di atim sqas. Aqa singila dena a na gago jejamu bulyet̄gin̄qa gago jejamu di Yesus aqa jejamu bulosim so bole gaigai sqas. Gago jejamu di agi bini gulbe ti jaqatin̄ ti unu.

4

Ningi Tamo Koba Yesus qa areboleboleinjogqneme

¹ Deqa ijo was bole, ningi Tamo Koba a beteryosib singila na tigelesoqniy. Agi e nami ningi degsi mern̄gem. E ningi tulan̄ qalaqalain̄geqnum deqa e ningi qa are koba qaleqnum. Osim ningi qa tulan̄ areboleboleibeqnu. Ningi segi ijo awai bole bul. E awai di oqajqa waukobaeqnum.

² Ariya Yuodia Sintike wo, ningi aiyei Tamo Koba a beteryejunub deqa ningi aiyei ombla are qujaitosib geregere soqniy.

³ Tamo bei e ombla wauo qaji a dego Filipai di unu. E tamo di min̄jqai, “O was, ni na un̄a aiyei nan̄gi di aqaryain̄jime. Nan̄gi aiyei un̄a bole. Nan̄gi aiyei e ombla na Yesus aqa anjam mare mare laqnem. Tamo qudei nan̄gi Klemen a ti dego e koba na wauoqnem. Nan̄go n̄am Qotei a n̄ambile qa buk miligiq di nen̄gren̄yej unub.”

⁴ O ijo was, ningi bati gaigai Tamo Koba a qa areboleboleinjogqneme. E olo mern̄gwai. Ningi tulan̄ areboleboleinjogqneme.

⁵ Ningi lawo kumbra dauryoqñibqa tamo kalil nanği nunğo kumbra di unoqñqab. Sokiñala Tamo Koba a olo bqas.

⁶ Deqa ningi ingi bei qa areqalo kobaiyaib. Ningi gaigai nunğo gulbe kalil qa Qotei pailyoqñsib a binjiyoqñsib endegsib minjoqñiy, “O Abu, ni na iga aqaryaigoqñe.”

⁷ Ningi degyoqñibqa Qotei na ningi are latetñgwas. Osim a na nunğo are miligi ti nunğo areqalo ti taqatetñgwas. Yimqa ningi Kristus Yesus beteryosib are lawo sqab. Qotei aqa are lawo di tulan bolequja. Are lawo di aqa utru iga geregere poigwa keresai.

⁸ Ariya ijo was, e anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi kumbra bole ti kumbra tinñi ti kumbra jiga saiqoji deqa ti kumbra Qotei a tulan areareteqñu qaji deqa ti are qaloqñsib soqñiy. Kumbra kalil tamo nanği yeqñab iga unoqñsim binjyeqñum qaji deqa ti are qaloqñsib soqñiy.

⁹ Od, Qotei aqa anjam kalil e nami ningi merngeqñam quoqñeb qaji di ningi dauryosib soqñiy. Ijo kumbra kalil e nami nunğo ambleq di yeqñam ningi unoqñeb qaji di dego ningi dauryosib soqñiy. Yimqa Qotei a ningi ti sqas. Agi Qotei a are lawo qa utru.

Filipai Kristen nanği na Pol aqaryaiyeb deqa a nanği qa tulan areboleboleiyej

¹⁰ O ijo was, ningi bini e olo aqaryaibqajqa are qaleqñub deqa e Tamo Koba a qa tulan areboleboleibeqñu. Bole, nami ningi e qa are qaloqñeb ariya bati di ningi e aqaryaibqa gam saiqoji.

¹¹ E ingi ingi qa truqueqñum e deqa are qalosaieqñum. Ningi na e aqaryaibqajqa e deqa are qalsim anjam endi merngosai. E are lawo sqajqa kumbra qalieonum deqa gulbe kiye ijoq di brantqas di unğum, e ulaqasai.

¹² E ingi saiqoji sqai kiyo e ingi koba ti sqai kiyo di unğum, e are lawo sqai. E are lawo sqajqa kumbra qalieonum deqa e ingi kere sqas kiyo e mambqas kiyo e ingi koba ti sqai kiyo e ingi qa truquoqñqai kiyo di unğum, e are lawo sqai. Gulbe kiye ijoq di brantqas di unğum, e are lawo sqai.

¹³ Kristus a segi na e singilatbeqñu deqa e kumbra kalil yqa kere.

¹⁴ E gulbe ti sonamqa ningi e beterbosib silali qa aqaryaiboqñeb di ningi keretoqñeb.

¹⁵ O Filipai tamo unğasari, ningi qalie, e nami Yesus aqa anjam bole palontqajqa wau utru atsim Masedonia sawa uratosim walweleqñamqa ningi segi e qa are qaloqñsib silali qa aqaryaiboqñeb. Kristen qudei nanği e silali qa aqaryaibosaioqñeb.

¹⁶ Agi e Tesalonaika qureq di sonamqa ningi e silali qa aqaryaiboqñeb.

¹⁷ Ningi olo e silali ebqajqa e deqa are qalosaieqñum. Ningi kumbra bole dauryibqa Qotei na kamba ningi awai bole enğwajqa e deqa are qaleqñum.

¹⁸ E silali ingi ingi kere unu. E ingi bei qa truquosai. Di kiyaga? Ningi na silali Epafroditus yeb a na osi bosiq ebej. Ningi silali qa e aqaryaibeb deqa ningi Qotei atraiyobuleb. Atraiyo ingi di quleq bole ti. Qotei a atraiyo ingi deqa tulan areboleboleiyeqñu.

¹⁹ Qotei a Kristus Yesus aqa ñam na ingi tulan bole bole iga egoqñqas. Deqa ningi ingi bei qa truquoqñibqa a na enğoqñimqa ningi tulan kere na sqab.

²⁰ Qotei a gago Abu. A segi Qotei bole. Deqa iga bati gaigai aqa ñam soqtoqñqom. Bole.

Pol a Filipai Kristen nanği kaiyeinğrej

²¹ Ningi Kristus Yesus aqa tamo unğasari unub. E na ningi kalil kaiyeinğonum. Kristen was e koba na endi unum qaji nanği na dego ningi kaiyeinğonub.

²² Qotei aqa tamo unğasari kalil nanği na ningi kaiyeinğonub. Kristen tamo unğasari Mandor Sisar aqa talq di waueqñub qaji nanği dego ningi kaiyeinğonub.

²³ Tamo Koba Yesus Kristus a ningi qa are boleyosim nunğo qunun geregere taqateme. Bole.

KOLOSI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarinbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej.

² Aqo gago was Timoti wo anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Ningi gago Kristen was bole. Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari Kolosi qureq di unub qaji. Ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnub. Gago Abu Qotei a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Kolosi Kristen nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilateb

³ Aqo Timoti wo gaigai ningi qa pailyoqnsimqa gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei binjyeyqnum.

⁴ Aqo aiyel ningi qa anjam bei endegsi quem. Ningi Kristus Yesus qa nungo areqalo singilatoqnsib Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanngi qalaqalainjreqnub.

⁵⁻⁶ Nami Yesus aqa anjam bole nungoq bonaqa ningi queb. Qusibqa bini ingi bole bole Qotei na lan goge dia gereiyetngej qaji di ningi oqajqa tarineqnub. Yesus aqa anjam bole di sawa sawa kalilq gileqnaqa tamo ungasari gargekoba nanngi quoqnsib nanngo areqaloq di singilatoqnsib kumbra bole bole yeqnub. Ningi dego kumbra bole bole yeqnub. Qotei a iga qa are boleiyey anjam bole di ningi qusib poinqonaqa bati deqa ningi kumbra bole yqajqa utru ateb.

⁷ Anjam di Epafras a ningi mernqonaq qusib poingej. Epafras a iga ti Kristus aqa wau tamo bole unum. Iga Epafras tulan qalaqalaiyeyqnum. A singila na ningi aqaryainqoqnsiqa Kristus aqa wau ojeqnu.

⁸ A ningi qa endegsi iga saigej, "Qotei aqa Mondor na Kolosi Kristen nanngi singilatnjreqnaqa nanngi qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub."

Pol a gaigai Kolosi Kristen nanngi qa Qotei pailyeqnu

⁹ Iga nami quem, ningi kumbra bole di yeqnub. Bati deqa iga ningi qa pailyaq utru atem. Bini iga gaigai ningi qa pailyoqnsim unum. Iga endegsi pailyeqnum, "O Abu, ni na Kolosi Kristen nanngi aqaryainjrimqa nanngi ino areqalo geregere poinjrqas. Amqa ino Mondor na nanngi powo koba enjroqnmqa nanngi ino anjam kalil bole qalieoqnqab.

¹⁰ Osib nanngi kumbra kalil Tamo Koba a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqnqab. O Qotei, ni na nanngi aqaryainjroqnmqa nanngi wau bole bole yoqnsib ni qa geregere qalieoqnib nanngo qalie di tulan kobaoqnqas.

¹¹ Ni ino segi singila kobaquja na nanngi singilatnjroqnm nanngi gulbe kalil qoboioqnqab. Osib lawo na sosib tulan areboleboleinjroqnqas."

¹² O ijo was, iga degsim ningi qa Abu pailyeqnum. Deqa ningi a binjyoqnsib soqniy. A na ningi keretngej deqa ingi bole bole a nami lan goge dia gereiyetngej qaji di ningi mondon oqsib oqab. Agi ningi ti Qotei aqa segi tamo ungasari kalil suwanjoq di unub qaji nanngi ti ingi di oqab.

¹³ Nami iga ambruq di soqnem. Ambru aqa singila dena iga taqatgesoqnej. Onaqa bunuqna Qotei na iga ambruq dena elenosiqa aqa segi Niri qujai tulan qalaqalaiyeyqnu qaji aqa sorgomq di iga atej unum. Deqa bini Yesus a gago Mandor Koba sosisq iga taqatgeqnu.

¹⁴ A na iga awaigosiqa gago une kobotetgej.

Pol a Yesus aqa kumbra ti wau ti deqa anjam saej

¹⁵ Yesus a segi Qotei. Gago namdamu na iga Qotei unqa keresai. Ingi ingi kalil Qotei na gereinjrej qaji di Yesus a segi utru.

¹⁶ Yesus aqa wau na Qotei na ingi ingi kalil lan ti mandam ti di unub qaji di gereinjrej. Ingi ingi kalil gago nmandamu na uneqnum qaji ti gago nmandamu na unqa keresai qaji ti di Yesus aqa wau na Qotei na gereinjrej. Lan goge qaji singila ti lan angro nangi ti mandor kokba ti mondor nangi ti kalil di Yesus aqa wau na Qotei na gereinjrej unub. Ingi ingi kalil di Yesus a segi utru. Di aqa segi ingi ingi.

¹⁷ Tulan nami ingi ingi kalil di brantosaisonaqa Yesus a soqnej. A na ingi ingi kalil di geregere taqateqnu deqa ingi ingi kalil degsi bole unub.

¹⁸ Yesus a Kristen tamo ungasari nango gate. Nangi aqa jejamu bul. A nango nambile qa utru. A tamo kalil nangi qa namoosiq subq na tigelej deqa a segi qujai ingi ingi kalil nango gate.

¹⁹ Qotei aqa are koba endegsi unu. Aqa segi nambile ti kumbra ti kalil aqa Niri Yesus aqaq di soqnim Qotei a segi Yesus aqaq di keretosim maqesqas.

²⁰ Osim a Yesus aqa wau na ingi ingi kalil mandam ti lan ti di unub qaji nangi tingitnjrimqa nangi a ombla geregere lawo na sqab. Aqa are koba degsi unu deqa a na Yesus qarinyonaqa a namburbasq di moinaqa aqa len aiyej qaji dena a jeu kobotosiqa iga olo elenej.

²¹ Nami ningi Yesus qa isaq di soqneb. Ningi nungo segi areqalo na laqnsibqa Qotei ti jeu atoqnsib kumbra uge uge yoqneb.

²² Ariya bunuqna Yesus a namburbasq di moiyej aqa kumbra dena Qotei na jeu kobotosiqa ningi olo elenej. A degyej. Di kiyaaqa? A na ningi metngim ningi aqa areq bosib aqa segi kumbra boleq di sosib aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa deqa.

²³ Deqa ijo was kalil, une bei na ningi titngwa laqnimqa Yesus aqa anjam bole ningi queb qaji di nungo areqaloq di olo singilatoqniy. Di urataib. Ningi ingi bole bole Qotei a nami ningi engwa marej qaji di oqajqa tarinoqniy. Osib singila na tigelesoqniy. E Pol. E Qotei aqa wau tamo. E na Yesus aqa anjam bole di tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi minjre minjre laqnum.

Pol a Kolosi Kristen nangi aqaryainjrqa marsiq jaqatin koba eqnu

²⁴ Kristus aqa tamo ungasari nangi aqa segi jejamu bul. A na nangi aqaryainjrqa marsiq jaqatin koba ej. Aqa jaqatin di koboosaiunu deqa e dego nangi qa ti ningi qa ti osimqa ijo segi jejamuq di jaqatin koba eqnum. Ijo kumbra dena e na Kristus aqa jaqatin kereteqnum. E ijo jaqatin deqa tulaj areboleboleibeqnu.

²⁵ Qotei a segi na e giltbej deqa e Kristus aqa tamo ungasari nangi qa waueqnum. Ijo wau agiende. E Qotei aqa anjam kalil mare mare laqnum. Di ningi aqaryaingwajqa deqa.

²⁶ Tulan nami Qotei aqa anjam di uliesoqnej. Deqa tamo ungasari kalil nangi aqa anjam di qalieosaisoqneb. Uliesosiq bosib bosiq ariya bini Qotei na aqa anjam di olo boleq ateqnaqa aqa segi tamo ungasari nangi quoqnsib poinjreqnu.

²⁷ Qotei aqa segi areqalo na uli anjam di boleq atoqnsiqa iga osorgeqnu. Deqa iga endegsi poigeqnu, bole, Qotei na sawa bei bei qaji nangi aqaryainjreqnu. Uli anjam di tulaj bolequja. Aqa damu agiende. Kristus a nungo ambleq di unu. Mondon a na ningi elenosim lan qureq joqsi oqimqa dia ningi ingi tulaj bole bole oqab. Ningi ingi di oqajqa tarinoqnsib unub.

²⁸ Iga na tamo ungasari kalil nangi Kristus aqa anjam minjreqnum. Iga powo bole ti sosim anjam di singila na minjreqnum. Iga degyeqnum. Di kiyaaqa? Nangi gago anjam di qusib Kristus aqa kumbra toreidauryekritosib soqnib iga na nangi joqsim Qotei aqa areq di atqajqa deqa.

²⁹ E deqa wau koba yeqnum. Kristus aqa singila kobaquja Qotei na ebej qaji dena e wau koba yoqnsim laqnum.

2

Ningi gisanj anjam dauryaib

¹ O ijo was, ningi endegsib qalieoiy. E ningi qa ti Kristen tamo ungasari Laodisia qureq di unub qaji nanqi qa ti tamo ungasari kalil ijo ulatamu unosaieqnub qaji nanqi qa ti wau koba yeqnum.

² E ningi kalil are singilatetngitqa ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsib are qujaitosib sqajqa deqa osim wau koba yeqnum. Ijo are koba endegsi unu. Ningi powo bole osib Kristus qa nungo areqalo torei singilaboletosib dena ningi Qotei aqa uli anjam geregere qalieqab. Kristus a segi uli anjam di aqa utru.

³ Qalie ti powo ti kalil aqaq di uliejunu.

⁴ E ningi anjam degsi merngonum. Di kiyaaqa? Tamo bei na bosim ningi gisanjosim walawala anjam bei mernjimqa ningi qusib dauryaib deqa.

⁵ E bini ningi koba na sosai. E isaq endi unum. Ariya ningi ijo are miligiq di unub deqa e ningi ti sobulejunum. E qalieonum, ningi wau bole yoqnsib nungo areqalo Kristus qa geregere singilatoqnsib unub. Deqa e ningi qa tulan areboleboleibeqnu.

Iga Kristus taqyosim nambile bole oqom

⁶ Ningi nami Tamo Koba Kristus Yesus osib nungo areq di ateb deqa ningi aqa kumbra na walweloqniy.

⁷ Mandam na nam jirim ojesonaqa nam a singila na tigelejunu dego kere ningi Yesus osib nungo are miligiq di singilatosib aqa kumbra dauryoqniy. Yesus aqa anjam bole iga na merngoqnem qaji di ningi bati gaigai nungo areqaloq di singilatosib soqniy. Osib ningi gaigai Qotei binjiyoqniy.

⁸ O was ningi geregere nam atoqniy. Tamo qudei na bosib ningi nango anjam dauryqajqa walawalaingwab. Nanqi nango segi powo na ti gisan anjam na ti ningi walawalaingwab. Deqa ningi nango anjam di dauryaib. Tamo nanqi di nango moma nango anjam dauryeqnub. Osib mondor uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nango anjam dego dauryeqnub. Nanqi Kristus aqa anjam dauryosaieqnub.

⁹ Ningi qalie, Kristus a tamo bulyosiq gago ambleq di soqnej. Qotei aqa segi nambile ti kumbra ti kalil Kristus aqaq di keretosiq maqejunu.

¹⁰ Ingi ingi kalil singila ti unub qaji nango gate koba agi Kristus. Ningi Kristus aqa segi tamo ungasari unub deqa Qotei na ningi nambile engej. Nambile di nungoq di tulan keretosiq maqejunu.

¹¹ Ningi Kristus taqyejunub deqa ningi mulun bole aiyejunub. Di jejamu qaji mulun sai. Ningi Kristus aqa kumbra na nungo areqalo namij kalil urateb. Kumbra di mulun bole aqa utru.

¹² Ningi yanso eb bati deqa ningi Kristus beteryosib a ti moiyoqneleb. Onaqa Qotei na ningi Kristus ombla subq atobulej. Qotei na Kristus olo subq na tigeltej bati deqa a na ningi Kristus ombla subq na tigeltngobulej. Di kiyaaqa? Ningi Kristus qa nungo areqalo singilateb deqa.

¹³ Nami ningi une yoqnsib laqnsib nungo areqalo namij dauryoqneleb. Dena ningi morenesobuleb. Onaqa Qotei na ningi olo Kristus koba na nambile engsiqa nungo une kalil kobotetngej.

¹⁴ Nami dal anjam a gago une kalil boleq atsiq iga jeutgej deqa iga dal anjam aqa sorgomq di soqnem. Sonamqa Qotei na olo dal anjam mutu kalil di taqal waiyosiqa dal anjam aqa singila kobotosiqa Kristus aqa namburbasq di gamej.

¹⁵ Kumbra dena Qotei na mondor uge uge nanqi ti nango gate kokba ti kalil nango singila kobotetnjrej. Osiqa qoto singilaosiqa nanqi kalil tulan bunjrej. Kristus a namburbasq di moiyej wau dena Qotei a qoto singilaonaq tamo ungasari kalil nanqi unekriteb.

Ningi Kristus koba na morenjobuleb deqa ningi dal anjam aqa sorgomq di sosai

¹⁶ Deqa tamo bei na nungo jejamuq di anjam qametngosim endegsi merngaiq, “Ningi ingi uyo ti ya uyo ti yori bati ti bai qala bunuj ti getentoqniy.”

¹⁷ O ijo was, kumbra deqaji sen qunun bul damu saiqoji. Kumbra dena ingi bole bole mondon brantqas qaji di iga laja suwi osorgeqnu. Ariya Kristus a segi ingi bole bole deqa utru.

¹⁸ Tamo qudei na ningi endegsib merngwab, “Ningi nungo segi ñam aguq atoqnsib olo lan angro nangi qa louoqniy. Iga ñejobilqei na kumbra di unem deqa ningi degyiy.” O ijo was, ningi tamo di nango anjam quetnraib. Tamo deqaji nangi nango segi areqalo namij dauryeqnub. Osib mareqnub, “Iga powo bole ti unum.”

¹⁹ Tamo deqaji nangi Kristus beteryosaieqnub. Kristus a gago gate. Iga aqa jejamu qujai. Iga aqa singa ti ban ti bul. A na iga singilatgeqnu deqa iga kalil jejamu qujaiq di turtobuloqnsim Qotei aqa wau na boleqnsim singilaeqnum.

²⁰ Ningi Kristus koba na morenobuleb deqa ningi mondon uge uge lan ti mandam ti taqatejunub qaji nango sorgomq di sosai. Deqa kiyaaq ningi olo mandam tamo nango kumbra dauryeqnub? Kiyaaq ningi nango dal anjam dego dauryeqnub?

²¹ Nango dal anjam agiende, “Ni ingi di ojaim. Ni ingi di uyaim. Ingi di ino jejamuq di betermaiq.” O ijo was, ningi kiyaaq dal anjam di dauryeqnub?

²² Dal anjam di jejamu qa ingi ingi qa anjam. Iga jejamu qa ingi ingi qa are qaloqnqom di iga padalqom. Ingi ingi di urur koboqab. Dal anjam deqaji mandam tamo nangi na babteqnub.

²³ Bole, iga endegsi unobuleqnum. Dal anjam dena tamo qudei nango are tigeltetnreqnaqa nangi louoqnsib nango segi ñam aguq atoqnsib nango jejamu qaloqnsib singilateqnub. Deqa nangi are qaleqnub, dal anjam dena powo bole babteqnu. Di sai. Ningi quiy. Dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Iga dal anjam di dauryqom dena iga gago segi areqalo namij uratqa keresai bole sai.

3

Kristus a gago ñambile qa utru

¹⁻² O ijo was, Qotei a ningi Kristus ombla subq na tigeltngobulej deqa ningi lan goge qaji ingi ingi oqajqa wauoqniy. Kristus a lan goge oqsiq Qotei aqa ban woq di awejunu deqa ningi gaigai lan goge qaji ingi ingi oqajqa are qaloqniy. Ningi mandam qaji ingi ingi qa are koba qaloqnaib.

³ Ningi morenobulosib olo ñambile eb. Nungo ñambile di agi Kristus aqaq di uliesonaqa ningi Qotei beteryejunub.

⁴ Kristus a nungo ñambile qa utru. Mondon a boleq dimqa ningi dego a koba na Qotei aqa rian ti wala ti boleq dqab.

Ningi kumbra uge kalil uratekritiy

⁵ Deqa ningi mandam qaji kumbra kalil nungo are miligiq di unu qaji di moiyyotiy. Mandam qaji kumbra agi ubtosiy merngwai. Sambala kumbra ti, kumbra jiga ti, kumbra uge uge yqajqa are prugnogoqa, mandam qa ingi ingi qa maulngoqa di kalil moiyyotiy. Mamaul kumbra di gisan qotei qa louo bul.

⁶ Tamo nangi kumbra deqaji yeqnub qaji nangi mondon Qotei na awai uge enjrsim nangi qa minjin oqetqas. Tamo nangi di Qotei aqa anjam gotranyo qaji tamo.

⁷ O ijo was, nami ningi dego tamo deqaji nangi koba na laqnsibqa kumbra di yoqneb.

⁸ Ariya bini ningi kumbra kalil di uratekritiy. Nirin ti minjin ti are uge ti yomu anjam ti anjam jiga ti di kalil uratekritiy.

⁹ Ningi nungo areqalo namij aqa kumbra uge kalil qoreiyeb deqa ningi olo nungo Kristen was nangi gisan anjam minjroqnaib.

¹⁰ Ningi so bunujq di unub. Qotei a segi na nungo so bunuj di gereiyetngej. Osiqa a na gaigai ningi powo bole engeqnu. A na ningi a bul sqa marsiqa nungo so bunuj di gereiyetngej.

¹¹ Iga so bunujq di unum deqa iga kalil kerekere unum. Deqa iga endegsi marqasai, “E Grik qaji” o “E Juda qaji” o “E mulun aiyosai qaji” o “E mulun aiyosai qaji” o “E yaun tamo” o “E yamban tamo” o “E kanjal tamo” o “E kanjal tamo sai.” Iga degsi marqasai. Di kiyaga? Kristus a gago kalil qa Tamo Koba. A segi qujai na iga keretgejunu.

Ningi nungo Kristen was nangi qa duloqniy

¹² Qotei a ningi aqa segi qa marsiq giltngej deqa a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Deqa ningi kumbra endegyoqniy. Ningi nungo Kristen was nangi qa duloqnsib kumbra bole bole enjroqniy. Osib ningi nungo segi ñam aguq atoqnsib tamo nangi lawo na gereinjroqniy. Tamo qudei na ningi une bei engibqa ningi kamba olo nangi qa urur minjin oqaiq.

¹³ Kristen tamo bei na ningi gulbe engimqa ungum gulbe di qoboiyosib aqa une kobotetiy. Ningi degyiy. Di kiyaga? Tamo Koba a na nungo une kobotetngej deqa.

¹⁴ Ningi qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Qalaqalaiyo kumbra na kumbra kalil tulan bunjreqnu. Deqa ningi kalil koba na areqalo qujaitosib nungo Kristen was nangi qalaqalainjroqniy.

¹⁵ Kristus a na iga lawo kumbra egeqnu deqa kumbra dena nungo are miligi taqatesoqneme. Qotei na ningi metngej deqa ningi jejamu qujai bul sosib Qotei binjiyoqniy.

¹⁶ Osib ningi Kristus aqa anjam nungo are miligiq di singilatib soqnem. Soqnim ningi na nungo Kristen was nangi areqalo bole ti powo ti osornjroqniy. Ningi nungo are miligiq di Qotei binjiyoqnsib a qa louoqniy. Lou qudei nengrenq di unu qaji dena ti lou qudei Qotei aqa Mondor na nungo are miligiq di tigelteqnu qaji dena ti ningi Qotei qa louoqniy.

¹⁷ Nungo anjam maro na ti nungo wau na ti nungo kumbra kalil na ti ningi Tamo Koba Yesus aqa ñam soqtoqniy. Osib ningi aqa ñam na Abu Qotei binjiyoqniy.

Pol a tamo ti unja ti angro ti nangi anjam minjrej

¹⁸ O ungasari, ningi nungo tamo nango sorgomq di soqniy. Ningi degyqab di Tamo Koba a ningi qa tulan areboleboleiyqas.

¹⁹ O tamo, ningi nungo njan nangi tulan qalaqalainjroqniy. Ningi nango are ugetetnjraib.

²⁰ O angro, ningi gaigai nungo ai abu nango anjam dauryoqniy. Ningi degyqab di Tamo Koba a ningi qa tulan areboleboleiyqas.

²¹ O abu, ningi na nungo angro nango are ugetetnjraib. Ningi nango are ugetetnjrqab di nangi are gulbeinjqas. Osim nangi wau bole yqajqa asginjqas.

Pol a kanjal tamo nango wau qa gate nangi ti anjam minjrej

²² O kanjal tamo, ningi gaigai nungo wau qa gate nango anjam dauryoqniy. Ningi gisan na nango ñamdamuq di laja wau bole yobulaib. Ningi Tamo Koba a qa ulaosib gaigai are bole na nungo wau qa gate nangi qa wau bole yoqniy.

²³ Wau kalil ningi nangi qa yeqnub qaji di ningi singila na yoqniy. Ningi mandam tamo nangi qa wauosaieqnub. Ningi Tamo Koba a qa wau eqnub.

²⁴ Ningi qalie, mondon Tamo Koba a na ningi awai boledamu engwas. Awai di a nami aqa segi tamo ungasari nangi enjqra marej. Ningi are qaliy. Ningi Tamo Koba Kristus aqa kanjal tamo unub. A segi nungo Wau qa Gate.

²⁵ Tamo ungasari une ateqnub qaji nangi Qotei na kamba awai uge enjqras. Aqa ñamgalaq di tamo ungasari kalil nangi kerekere unub deqa a kumbra qujai na nangi peginjqas.

4

¹ O wau qa gate, ningi nungo kanjal tamo nangi kumbra bole enjroqniy. Ningi qalie, nungo Gate dego unu. Agi a lan qureq di unu.

Ningi gaigai singila na Qotei pailyoqniy

² Ariya ijo was, ningi gaigai singila na Qotei pailyoqniy. Ningi aqarataib. Ningi pailyoqnsib areqalo bole ti sosib Qotei binjiyoqniy.

³ Ningi iga qa dego Qotei pailyoqniy. Ningi endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa wau qujai nangi ti gam waqtetnjroqnimqa nangi medabu waqtoqnsib Kristus aqa anjam nami uliesoqnej qaji di mare mare laqnqab.” O ijo was ningi quiy. Jeu tamo nangi Kristus aqa anjam di dauryqa asginjreqnu deqa nangi e ojsib tonto talq endi waibeb unum.

⁴ Deqa ningi e qa endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na Pol aqa medabu singilatetimqa a ino areqalo dauryoqnsim Kristus aqa anjam geregere palontoqnqas.”

⁵ O ijo was, ningi areqalo bole dauryoqnsib tamo ungasari Yesus qaliesai qaji nango ambleq di kumbra bole bole yoqniy. Bati soqnim ningi Kristus aqa kumbra nangi osornjroqniy.

⁶ Ningi tamo ungasari nango are boletetnjrqqa oqnsib anjam bole segi gaigai minjroqniy. Tamo qudei na ningi anjam bei nenemngibqa ningi kamba anjam kiyersib minjrqa oqnsib geregere are qaloqnsib minjroqniy.

Pol a Tikikus Onesimus wo qarinyonum nangi Kolosi Kristen nanjoq gileb

⁷ E na Tikikus qarinyonum nunjoq bqo. A ijo wau kalil qa ningi saingwas. Tikikus a gago wau qujai. A gago Kristen was bole. A Tamo Koba aqa wau tamo bolequja.

⁸ E na a qarinyonum nunjoq bqo. Iga kiyersim unum di a na ningi saingim qusib dena nungo are singilatqab.

⁹ E na Onesimus dego qarinyonum a Tikikus ombla nunjoq bonub. A dego gago Kristen was bole. A nungo len qujai. Nangi aiyel nunjoq bosib gago kumbra kalil qa ningi saingwab.

Pol na Kolosi Kristen nangi kaiyeinjrej

¹⁰ Aqo Aristarkus wo ombla tonto talq endi waigeb unum. Aristarkus a na ningi kaiyeingwo. Mak a Barnabas aqa gagai. A dego ningi kaiyeingwo. Mak a nunjoq bo degamqa ningi a osib geregereiyiy. Agi e nami a qa anjam nenjrenjyosim nunjoq qarinyem.

¹¹ Jastus a dego ningi kaiyeingwo. Aqa ñam bei Yesus. A Tamo Koba Yesus aqa wa. Nangi qalub Juda tamo. Juda tamo qudei nangi e ombla Qotei aqa wau ojosaieqnub. Nangi segi qalub e ombla Qotei aqa wau ojeqnum. Qotei na aqa segi tamo ungasari nangi taqatnjrsim nango Mandor Koba sqas anjam di nangi segi qalub e aqaryaiboqnsib mare mare laqnub. Juda tamo bei na degyosaieqnu.

¹² Epafras a dego ningi kaiyeingwo. A nungo len qujai. A Kristus Yesus aqa wau tamo. A gaigai singila na ningi qa endegsi pailyeqnu, “O Qotei, ni na Kolosi Kristen nangi aqaryainjrimqa nangi singila na tigeloqnsib ino kumbra bole kalil keretoqnsib ino areqalo geregere qalieqab.” Epafras a ningi qa degsi pailyeqnu.

¹³ O ijo was, e ningi endegsi merngwai. Epafras a gaigai ningi qa are qaloqnsiq deqa a wau koba yeqnu. A ningi qa ti Laodisia Kristen nangi qa ti Hierapolis Kristen nangi qa ti are qaloqnsiq deqa wau koba yeqnu.

¹⁴ Ariya Luk a dego ningi kaiyeingwo. A yu qangra tamo. Iga a tulan qalaqalaiyeqnum. Demas a dego ningi kaiyeingwo.

¹⁵ O was ningi ijo kaiye anjam endi osib Laodisia Kristen nangi dego minjriy. Osib Kristen tamo ungasari Nimfa aqa talq di korooqnsib loueqnub qaji nangi a ti ijo kaiye anjam endi osib nangi minjriy.

¹⁶ Ningi ijo anjam kalil e nengrenyonum qaji endi sisiyosib koboamqa qarinyib Laodisia Kristen nanjoq gilmqa nangi dego sisiyqab. E anjam bei dego nami nengrenyosim Laodisia Kristen nanjoq qarinyem. Ijo anjam di nangi na kamba olo nunjoq qarinyib ningi sisiyoii.

¹⁷ Ariya ningi na Arkipus endegsib minjiy, “Qotei a ni wau emej deqa wau di ni na geregere taqatosim wauoqne.”

¹⁸ E Pol. Ijo anjam bosiq endi koboqo. Deqa e ijo segi ban na kaiye anjam endi nengrenyosim nunjoq qarinyonum. E tonto talq endi unum deqa ningi e uratbaib. Ningi e qa are qaloqnsib soqniy. O ijo was, Qotei a ningi qa are boleiyeme. Bole.

1 TESALONAIKA

¹ Iga Pol na Sailas na Timoti na iga qalub anjam endi nengrenyosim ningi Tesalonaika qureq di loueqnub qaji nungoq qarinyonum. Ningi Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel beternjrejunub.

Qotei a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Tesalonaika Kristen nangi Yesus qa nango areqalo singilateb

² Iga gaigai ningi kalil qa pailyoqnsim Qotei binিয়েqnum.

³ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi kumbra bole bole yeqnub. Osib ningi qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsib wau bole ojeqnub. Mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo bqas. Ningi a qa tarinoqnsib singila na tigelejunub. Iga nungo kumbra deqa are qaloqnsim gago Abu Qotei binিয়েqnum.

⁴ O ijo was kalil, Qotei a ningi aqa segi qa marsiq giltnegej deqa a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Di iga qalieonum.

⁵ Iga nami Yesus aqa anjam bole nungoq osi bem. Iga lanja anjam maro na osi bosai. Iga singila ti Mondor Bole ti areqalo bole ti dena osi bem. Ningi qalie, iga nungo ambleq di sosim kumbra boledamu yoqnsim ningi aqaryaingoqnem.

⁶ Ningi Qotei aqa anjam ojesoqneb deqa gulbe gargekoba nungoq di brantoqnej. Bati deqa ningi gago kumbra ti Tamo Koba aqa kumbra ti dauryoqneb. Ningi uratosaiqneb. Mondor Bole na nungo areqalo tigeltetngoqnej deqa ningi tulan areboleboleingqnej.

⁷⁻⁸ Ningi Tamo Koba aqa anjam palonteqnab anjam di giloqnsiq Masedonia sawa ti Akaia sawa ti dia brantoqnej. Deqa sawa dia tamo ungasari kalil Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nangi nungo kumbra qa quoqnsib dauryeqnub. Sawa dia segi sai. Sawa sawa kalilq di dego ningi Qotei qa nungo areqalo singilateb deqa saoqnsib laqnab tamo ungasari nangi quekriteqnub. Deqa ungum, iga aitentosisim nungo kumbra deqa olo mare mare laqasai.

⁹ Iga nami nungo ambleq di sonamqa bati deqa ningi gago anjam dauryoqneb. Nungo kumbra deqa sawa sawa kalilq di tamo ungasari nangi saoqnsib laqnub. Ningi are bulyosib gisan qotei nangi torej uratnjrsib Qotei bole agi nambile gaigai unu qaji a areiyosib waueteqnub.

¹⁰ Osib ningi Qotei aqa Niri a lan qureq na bqajqa deqa tarinoqnsib unub. Nungo kumbra deqa dego sawa sawa kalilq di nangi saoqnsib laqnub. Qotei aqa Niri di agi Yesus. A moinaqa Qotei na olo subq na tigeltej. A na iga padalo sawaq na elenje deqa mondon Qotei aqa minjin oqwa bati boqnimqa iga aqa minjin di turqasai. Iga so bole gaigai sqom.

2

Pol a Tesalonaika Kristen nango ambleq di wau bole yoqnej

¹ O ijo was ningi segi qalie, iga nami nungoq bosim nungo ambleq di wauoqnem gago wau di lanja ulonjosai.

² Ningi qalie, iga nungoq bosaisosisimqa iga Filipai qureq di Qotei aqa wau ojeqnam jeu tamo nangi na iga jaqatin egoqnsib ugeugeigoqneb. Bunuqna iga nungo qureq bonamqa dia dego jeu tamo nangi na iga ugeugeigoqneb. Gago Qotei na gago are singilatetgej deqa iga jeu tamo nangi qa ulaosai. Iga singila na tigeloqnsim Qotei aqa anjam bole ningi merngoqnem.

³ Bati deqa iga ningi endegsi merngoqnem, "Ningi Yesus qa nungo areqalo singilatiy." Iga anjam uge bei ningi merngosaiqnem. Iga nungo ambleq di sosim kumbra jiga ti gisan kumbra ti yosaiqnem.

⁴ Qotei a segi gago kumbra tenemtoqnsiq une bei unosaioqnej deqa a na iga wau egsiqa mergej, “Ningi ijo anjam bole mare mare laqniy.” O ijo was, mandam tamo nanqi gago wau qa arearetnjroqnqajqa iga deqa are qalosaioqnem. Iga endegsi are qaloqnem, “Qotei a segi gago are miligi peleiyqnsim gago wau qa arearetoqnqas.”

⁵ Ningi qalie, iga walawala anjam bei ningi merngosaiqnem. Osim nungo ingi ingi qa maulgonaq lanja gisan na anjam palontosaiqnem. Qotei a segi gago kumbra qa qalie.

⁶ Iga wauoqnem di ningi na kiyo tamo qudei na kiyo gago ñam soqtetgwajqa deqa wauoqnem e? Sai. Iga deqa wauosaioqnem.

⁷ Bole, iga Kristus aqa wau tamo bole unum deqa iga ningi endegsi merngwa kere, “Ningi silali ingi ingi qa aqaryaigoqniy.” Ariya iga degysai. Iga nungo ambleq di angro kiñilala bul lawo na soqnem. Ai nanqi na nanqi angro mom nanqi munqum anainjreqnub dego kere iga nungo ai bul sosim ningi gereingqnem.

⁸ Osim iga ningi tulan qalaqalaingqnem. Deqa iga nungo silali ingi ingi yaingwajqa are qalosaioqnem. Iga Qotei aqa anjam bole ningi merngwajqa deqa are qaloqnem. Di segi sai. Iga gago segi ñambile dego uratosim ningi aqaryaingwajqa are qaloqnem. Di kiyaga? Ningi gago Kristen was bole unub deqa.

⁹ O was ningi qalie, iga ningi koba na sosimqa Qotei aqa anjam bole merngoqnem bati deqa iga waukobaoqnem. Iga ningi gulbe engwa uratosim deqa gago segi ban na qanam ti qolo ti tulan singila na wauoqnem. Osim dena gago segi ingi ingi awaiyoqnsim uyoqnem. Ningi iga silali qa aqaryaigwajqa deqa merngosaiqnem.

¹⁰ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnu qaji iga na kumbra bole bole osorngoqnem. Iga kumbra uge bei osorngosaiqnem. Iga Qotei aqa ñamgalaq di kumbra bole tintin nungo ambleq di yoqnem. Di ningi qalie. Qotei a dego qalie.

¹¹ Abu nanqi na nanqi angro nanqi tingitnjroqnsib dalnjreqnub dego kere iga ningi tingitngqnsim dalngqnem.

¹² Iga ningi degngqnem. Di kiyaga? Ningi kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di yoqnsib walweloqnqajqa deqa. Qotei agi a na ningi endegsi metngej, “Ningi ijoq babqa e nungo Mandor Koba sosiy ningi taqatngitqa ningi lan qureq di so bole gaigai sqab.”

Tesalonaika Kristen nanqi gulbe qoboiyoqneb

¹³ Iga Qotei aqa anjam ningi merngeqnam ningi quoqnsib endegsib are qalosaioqneb, “Anjam di mandam tamo nanqi anjam.” Sai. Ningi are qaloqneb, “Bole, anjam di Qotei aqa anjam tintin.” Deqa bini Qotei aqa anjam di nungo are miligiq di singila na waueqnu. Di kiyaga? Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateb deqa. Utru deqa iga gaigai Qotei binjyeqnum.

¹⁴ O ijo was, tamo ungasari Judia sawaq di Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo qa loueqnub qaji nanqi kumbra agi ningi dauryeqnub. Tamo ungasari nanqi di Juda nanqi na gulbe koba enjroqneb dego kere nungo segi len qujai nanqi na ningi gulbe koba engeqnu.

¹⁵ Juda nanqi na Tamo Koba Yesus qalsib moiyoqneb. Nanqi nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nanqi dego ñumoqnsib moiyoqneb. Osib iga dego wigonab iga nungo qure uratosim jaraiyem. Juda nanqi di kumbra Qotei a tulan areareteqnu qaji di gotranjoqnsib tamo ungasari kalil nanqi jeutnjreqnub.

¹⁶ Osib iga na sawa bei bei qaji nanqi Qotei aqa anjam minjrqa yeqnam gam getentetgeqnu. Qotei na sawa bei bei qaji nanqi elenaim deqa Juda nanqi na gam getentetgeqnu. Deqa nanqi bati gaigai nanqi segi une tumbol ateqnu. Nanqi kumbra degyeqnu deqa Qotei aqa minjin bosiq nanqoq di unu.

Pol a Tesalonaika Kristen nanqi olo unjrqaqqa are koba qaleqnu

¹⁷ O ijo was, Juda nanqi na iga wigeq deqa iga ningi uratngosim bati truquyala sawa beiq di soqnem. Deqa iga nungo ulatamu unosaieqnum. Ningi gago are miligiq di unub

deqa iga ningi ti sobulejunum. Deqa iga nungoq olo bosim nungwajqa gam naneqnum. Iga ningi olo nungwajqa are koba qaleqnum.

¹⁸ Od, iga nungoq olo bqajqa are unu. E Pol e segi bati gargekoba nungoq olo bqajqa yeqnam Satan na iga gam getentetgoqnej.

¹⁹ Mondon gago Tamo Koba Yesus a lan qureq na bamqa bati deqa iga ningi qa are singilatosim Yesus aqa namgalaq di tulan areboleboleigwas. Yim Yesus na mergwas, “Ningi ijo wau tamo bole.” O ijo was, bati deqa iga ningi qa tulan areboleboleigwas.

²⁰ Od, bini dego iga ningi qa tulan areboleboleigqnu. Ningi na gago are tulan boletetgeqnu.

3

Pol a Timoti qarinyonaq Tesalonaika Kristen nanngoq gilej

¹ Iga ningi qa are kobaigoqnej. Deqa iga are qalem, “Ungum, iga olo tarinqa keresai. Aqo Sailas wo Atens qureq endi sqom.”

² Iga degsi are qalsimqa Timoti qarinyonam nungoq gilej. Timoti a gago Kristen was bole. A Qotei aqa wau tamo. A Kristus aqa anjam bole maro qaji tamo. A ningi aqaryaingosim nungo areqalo Yesus qa singilateqnu qaji di olo singilatetngwajqa deqa osim qarinyonam nungoq gilej.

³ Gulbe ti jaqatin ti ningi eqnub qaji dena nungo areqalo ugetetngaim deqa marsim Timoti qarinyonam nungoq gilej. Ningi qalie, Qotei a nami ningi ti iga ti gulbe oqajqa marsiq giltgej.

⁴ Agi iga ningi koba na sosimqa endegsi merngoqnem, “Gulbe gargekoba gagoq boqnqas.” Merngeqnam gulbe agi gagoq di brantoqnej. Di ningi qalie.

⁵ Utru deqa e tarinqa keresai. Ningi nungo areqalo Yesus qa bole singilateqnu kiyo sai kiyo di e qalieqajqa deqa Timoti qarinyonam nungoq gilej. E endegsi are qalem, walawalaiyo tamo Satan na ningi uneq waingonaqa ningi gago wau lan ulontosib nungo areqalo Yesus qa singilato qaji di urateb kiyo? Degsi are qalsim are kobaiboqnej.

Timoti a olo bosiq Pol minjej, “Tesalonaika Kristen nanngo so bolequja”

⁶ Ariya Timoti a nungoq gilsiq olo uratngsiqa aqo Sailas wo gagoq di brantosiq anjam bolequja endegsi mergej, “Tesalonaika Kristen nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnsib segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnub. Osib gaigai ningi qa are boleinjreanu. Ningi nanngi unjrqaqja are koba unu dego kere nanngi kamba ningi nungwajqa are koba unu.”

⁷ O ijo was, ningi Yesus qa degsib nungo areqalo singilateqnu anjam di Timoti a bosiq aqo Sailas wo saigonaqa anjam dena gago gulbe kalil qa olo are singilatetgej.

⁸ Deqa iga qalieonum, ningi singila na Tamo Koba aqa nam ojejunub. Iga di qalieosim deqa bini iga so bole unum.

⁹ Iga ningi qa are qaloqnsim deqa iga gago Qotei aqa namgalaq di tulan areboleboleigqnu. Gago arebolebole di tulan kobaquja. Qotei na arebolebole di iga egej deqa iga a binjyeqnum.

¹⁰ Iga qanam ti qolo ti endegsim Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na odgimqa iga Tesalonaika Kristen nanngoq gilsim unjrcom. Unjrsim nanngo areqalo Yesus qa singilateqnu qaji di truquinjrimqa iga na olo singilatetnjrcom.” Iga degsim Qotei pailyeqnum.

Pol a olo Tesalonaika Kristen nanngoq gilqajqa are qaleqnu

¹¹ Gago are koba endegsi unu. Gago Abu Qotei wo gago Tamo Koba Yesus wo nanngi aiyel na gam waqtetgibqa iga nungoq olo gilqom.

¹² Gago areqalo bei dego agiende. Tamo Koba a na ningi aqaryaingimqa qalaqalaiyo kumbra nungoq di tulan kobaeme. Amqa ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra

yoqnsibqa tamo ungasari kalil nangi dego tulan qalaqalainjroqniy. Agi iga na ningi tulan qalaqalaingeqnum dego kere.

¹³ Kumbra dena Qotei a nungo are miligi singilatetngimqa ningi aqa segi kumbra bole dauryoqnsib tamo ungasari tulan bolequja brantosib gago Abu Qotei aqa namgalaq di une saiqoji soqniy. Soqnib mondon gago Tamo Koba Yesus na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nangi lan qureq dena joqsim bqas. Bole.

4

Ningi sambala kumbra kalil torei uratiy

¹ O ijo was, kumbra bole kalil Qotei a tulan areareteqnu qaji di iga na nami ningi osorngoqnem. Kumbra di agi ningi dauryeqnub. Ariya bini iga nungo are miligi singilatetngosim Tamo Koba Yesus aqa nam na endegsi merngwom, “Ningi kumbra bole di olo torei singilatosib yoqniy.”

² Anjam kalil iga nami Tamo Koba Yesus aqa nam na ningi merngoqnem qaji di ningi segi qalie.

³ Anjam agiende. Qotei aqa areqalo agi ubtosiy marqai. Ningi aqa segi kumbra boleq di sosib sambala kumbra kalil torei uratiy.

⁴ Osib ningi nungo segi so geregere taqatiy. Ningi degyqab di ningi Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nam bole oqab.

⁵ Yimqa nungo areqalo uge uge na ningi titngosim sambala kumbraq di breingwasai. Ningi qalie, tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi sambala kumbra dauryoqnsib unub.

⁶ Ariya ningi kumbra di uratiy. Ningi na nungo Kristen was nangi kumbra uge bei osornjraib. Osib nangi gisanjnrsib nango nangun ugetnjraib. Tamo Koba a na tamo ungasari kumbra uge deqaji yeqnub qaji nangi awai uge enjrqas. Iga nami ningi singila na degsi merngoqnem.

⁷ Qotei na iga kumbra jigat yqajqa metgosai. Iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa metgej.

⁸ Deqa tamo bei a gago anjam endi gotranjqas di a kumbra tulan ugedamu yqo. A tamo nango anjam gotranjosai. A Qotei aqa anjam gotranjqo. Qotei agi a na aqa Mondor Bole ningi engeqnu.

Ningi qalaqalaiyo kumbra torei singilatosib yoqniy

⁹ Ningi nungo Kristen was nangi qalaqalainjreqnub deqa e olo anjam bei totoryosiy nengrenjqasai. Qalaqalaiyo kumbra di Qotei na osorngekritej.

¹⁰ Agi ningi na Masedonia Kristen kalil nangi tulan qalaqalainjreqnub. Ariya ijo was, iga nungo are singilatetngimqa ningi qalaqalaiyo kumbra di olo torei singilatosib yoqniy.

¹¹ Osib lawo na sosib nungo segi ingi ingi taqatosib nungo segi ban na wauoqniy. Anjam di iga nami ningi merngoqnem.

¹² Ningi degsib wauoqnibqa ningi ingi bei qa truquingwasai. Deqa tamo ungasari Yesus qaliesai qaji nangi nungo kumbra di unsib tulan areboleboleinjqas.

Yesus a olo bosim tamo ungasari moreno qaji ti nambile unub qaji ti nangi koba na sqab

¹³ Ariya ijo was, tamo ungasari nami moreneb qaji nangi mondon kumbra kiye turqab di ningi qalieqajqa deqa merngwom. Yim ningi nangi qa are gulbeingwasai. Tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nangi subq na tigelo bati qa tarijosaieqnub. Deqa nango was bei a moiqa di nangi tulan are gulbeinjqas. Ariya ningi degsib are gulbeingwasai.

¹⁴ Yesus a moisiqa olo subq na tigelej anjam di ningi iga ti gago areqaloq di singilatejunum. Deqa iga qalieonum, mondon Qotei a tamo ungasari kalil Yesus ombla sosib moreneb qaji nangi subq na tigeltjrimqa nangi Yesus beteryosib koba na lan qureq na mandamq aiqab.

¹⁵ Iga Tamo Koba aqa anjam ningi endegsi merngwom. Mondon Tamo Koba a mandamq aiyoqnimqa iga nambile unum qaji iga na tamo ungasari nami moreneb qaji nanngi bunjrsim namo oqsim Yesus itqasai.

¹⁶ Qotei a anjam singila na marimqa lan angro matu a lelenoqnimqa Qotei a gul anjamqas. Yimqa Tamo Koba Kristus a lan qure uratosim mandamq aiyoqnimqa tamo ungasari nami Kristus qa nanngo areqalo singilatosib moreneb qaji nanngi namo subq na tigelqab.

¹⁷ Tigelabqa bati deqa iga nambile unum qaji iga ti nanngi ti tuosim koba na lanbiq na oqsim Tamo Koba a itqom. Osim a ti gaigai sqom.

¹⁸ Deqa ningi anjam di Qotei aqa tamo ungasari nanngi minjroqnsibqa dena nanngo are singilatetnjroqniy.

5

Yesus a bqajqa bati tamo bei a qaliesai

¹⁻² O ijo was, Tamo Koba Yesus a bati gembu bqas di tamo bei a qaliesai. A bqajqa bati di bajin tamo bul brantqas. Bajin tamo nanngi qolo beqnub dego kere Yesus bqajqa bati di lumu brantosim tamo ungasari nanngi prutnjrqas. Ningi di qalie deqa iga olo anjam bei totoryosim nenjrenyqasai.

³ Yesus a bosaisoqnimqa tamo ungasari gargekoba nanngi endegsib maroqnqab, “Iga so bole unum. Iga ingi bei qa ulaqasai.” Degsib maroqnibqa gulbe kobaquja nanngoq di brantoqujatqas. Unja angrotqa osiq jaqatin eqnu dego kere. Gulbe di nanngi britosib jaraiqa keresai.

⁴ Ariya ijo was, ningi ambruq di sosai deqa Yesus bqajqa bati di bajin tamo bul bqas dena ningi prutngwasai.

⁵ Ningi kalil pulon aqa angro. Ningi suwan aqa angro. Iga qolo qaji tamo sai. Iga ambru qaji tamo sai.

⁶ Deqa iga nerenjo ani tamo nanngi bul sqasai. Iga nam atoqnsim areqalo bole ti sqom.

⁷ Iga qalie, tamo nanngi nerenjeqnub qaji nanngi qolo nerenjeqnub. Tamo nanngi ya uge uyoqnsib nanarieqnub qaji nanngi qolo ya uyeqnub.

⁸ Ariya iga suwan qaji tamo unum deqa iga areqalo bole ti sosim Qotei qa gago areqalo singilatoqnsim qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Gago kumbra di iga qoto qa gara jugo bul jigsim tigelesqom. Osim Qotei na iga padalo sawaq na elenqajqa deqa tarinjoqnqom. Gago kumbra di iga qoto qa gate tatal bul atsim tigelesosim nam atoqnqom.

⁹ Qotei na iga aqa minjin turqajqa giltgosai. Gago Tamo Koba Yesus Kristus na iga elenqajqa deqa giltgej.

¹⁰ Yesus a iga qa moiyej deqa iga mandamq endi sqom kiyo iga moiqom kiyo di unjum. Iga Yesus a koba na nambile gaigai sqom.

¹¹ Deqa ningi segi segi na Qotei aqa tamo ungasari nanngi anjam bole minjroqnsib dena nanngi singilatetnjroqniy. Agi bini ningi degyeqnub.

Ningi kumbra bole bole yoqniy

¹² Ariya ijo was, iga na ningi endegsi merngwom. Ningi nungo Kristen gate nanngo sorgomq di soqniy. Tamo Koba a na nanngi gate atelenej deqa nanngi ningi aqaryaingwajqa waueqnub. Wauoqnsib Qotei aqa anjam ningi merngoqnsib nungo kumbra tingitngeqnub.

¹³ Nanngi wau di yeqnub deqa ningi nanngi qa are boleingoqnim nanngi qalaqalainjroqniy. Osib ningi nungo Kristen was kalil nanngi koba na are qujaitosib soqniy.

¹⁴ O ijo was, iga nungo are tigeltetngimqa ningi kumbra endegyiy. Ningi na tamo ungasari wauqajqa asginjreqnu qaji nanngi tingitnjroqniy. Osib tamo ungasari are

gulbeinjreqnu qaji nanngi singilatnjroqniy. Tamo singila saiyoji unub qaji nanngi dego aqaryainjroqniy. Osib tamo kalil nanngi lawo na gereinjroqniy.

¹⁵ Tamo qudei nanngi nanngi kumbra uge engibqa nanngi na kamba olo kumbra uge enjraib. Nanngi na gaigai nungo Kristen was nanngi ti tamo ungasari kalil nanngi ti kumbra bole osornjroqniy.

¹⁶ Osib nanngi gaigai areboleboleingim soqniy.

¹⁷ Sosib gaigai pailyoqniy.

¹⁸ Kumbra kiye nungoq di brantoqniy, di ungum, nanngi olo Qotei binjiyoqnsib minjoqniy, “Ni keretonum.” Qotei aqa areqalo agiende. Nanngi Kristus Yesus beteryesosib degyoqniy.

¹⁹ Qotei aqa Mondor na nanngi wau bei yqajqa are tigeltetngimqa nanngi olo getentaib. Nanngi wau di yiy.

²⁰ Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi na anjam merngoqniyqa nanngi nanngi qa olo are ugeingaiq.

²¹ Anjam kalil nanngi queqnub qaji di nanngi geregere tenemtoqnsib pegiyoqniy. Osib kumbra kalil dego pegiyoqnsib kumbra bole segi dauryoqniy.

²² Osib kumbra uge kalil uratoqniy.

²³ Qotei a are lawo qa utru. A na nanngi torei aqa segi kumbra boleq di atqas. A nungo mondor ti nungo qunun ti nungo jejamu ti kalil taqatesoqniyqa nanngi so bole gaigai sqab. Deqa mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo lan qureq na bamqa nanngi aqa namgalaq di une saiyoji sqab.

²⁴ Qotei agi nanngi metngej qaji a na nanngi aqaryainjgimqa ingi bole kalil di nungoq di brantqas. Qotei a gisan tamo sai. Anjam kalil a mareqnu qaji di a bole dauryeqnu.

²⁵ O ijo was, nanngi iga qa Qotei pailyoqniy.

²⁶ Nanngi na nungo Kristen was kalil nanngi segi segi kundoqniy. Kumbra di agi Qotei aqa tamo ungasari nanngi yeqnub.

²⁷ E Tamo Koba aqa nam na nanngi endegsi merngwai. Nanngi na Qotei aqa tamo ungasari kalil nanngi koroinjsib ijo anjam nengrenyonum qaji endi sisiyabqa nanngi quqwab.

²⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a nanngi qa are boleiyeme. Bole.

2 TESALONAIIKA

¹ Iga Pol na Sailas na Timoti na iga qalub anjam endi nenngrenyosim ningi Tesalonaika qureq di loueqnub qaji nungoq qarinyonum. Ningi na gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanngi aiyel beternjrejunub.

² Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanngi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Gulbe oqa bati qa Tesalonaika Kristen nanngi singila na tigelejunub

³ O ijo was, iga gaigai ningi qa are qaloqnsim Qotei binjyeyqnum. Iga kere degyeqnum. Di kiyaga? Nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di tulan kobaqujaeqnu deqa. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yeqnub. Nungo kumbra di dego tulan kobaqujaeqnu.

⁴ Iga qure qure kalilq di Qotei aqa tamo ungasari nanngi nungo kumbra deqa sainjroqnsim nungo ñam soqteqnum. Kumbra uge kalil jeu tamo nanngi na ningi engeqnub qaji deqa ti gulbe kalil nungoq di branteqnu qaji deqa ti iga na Qotei aqa tamo ungasari nanngi sainjreqnum. Osim endegsi minjreqnum, “Tesalonaika Kristen nanngi gulbe kalil qoboiyoqnsib Yesus qa nanngi areqalo singilateqnub.”

Qotei a kumbra bole tintin na tamo ungasari nanngi peginjreqnu

⁵ Gulbe kalil di nungoq di branteqnu deqa iga endegsi poigwo, Qotei a kumbra bole tintin na iga pegigeqnu. Ningi jaqatin eqnub di aqa utru agiende. Qotei a nungo jaqatin di unoqnsiq merngeqnu, “Bole, ningi jaqatin di eqnub deqa e nungo Mandor Koba sosiyo ningi taqatngwa kere.”

⁶ Mondon Qotei a kumbra bole tintin endeqaji yqas. Jeu tamo agi ningi gulbe engeqnub qaji nanngi a na kamba gulbe enjrqas.

⁷ Tamo Koba Yesus aqa lan angro nanngi ti namyuwo ti lan qureq na mandamq aisib tamo ungasari kalil nanngi ñamgalaq di brantqab. Brantib bati deqa Qotei na iga ti ningi ti aqaryaigosim gago gulbe kalil iga bini qoboiyeqnum qaji di kobotim iga aqaratqom.

⁸ Yesus a mandamq aisim tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nanngi ti tamo ungasari gago Tamo Koba Yesus aqa anjam bole dauryqa urateqnub qaji nanngi ti ñolawotnjrqas.

⁹ Osim nanngi awai ugedamu enjrqas. Nanngi awai uge agiende. Nanngi Tamo Koba a ombla sqasai. Nanngi aqa singila koba ti rian ti unqasai dego. Nanngi tulan isaq di sosibqa bati gaigai padalosib sqab.

¹⁰ Bati Qotei na nami atej qaji di brantimqa Yesus a bosim nanngi degsim ñolawotnjrqas. Ariya Qotei aqa segi tamo ungasari Yesus qa nanngi areqalo singilateqnub qaji nanngi kalil a mandamq aiyoqnim unsibqa aqa ñam soqtosib a qa tulan areboleboleinjrim sqab. Ningi dego nanngi koba na areboleboleingim sqab. Di kiyaga? Qotei aqa anjam iga nami merngoqnem qaji di ningi qusib nungo areqaloq di singilateb deqa.

Pol a Tesalonaika Kristen nanngi qa pailyeqnu

¹¹ Deqa ijo was, iga bati gaigai ningi qa are qaloqnsim gago Qotei endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Tesalonaika Kristen nanngi aqaryainjroqnume. Yimqa kumbra kalil ni nami nanngi dauryqa metnjrem qaji di nanngi dauryoqnibqa ni unoqnsim tulan arearetmoqnqas. O Abu, ni na nanngi singilatnjroqnumqa nanngi kumbra bole kalil dauryqajqa are koba soqnim dauryoqnqab. Osib Yesus qa nanngi areqalo singilatoqnsib aqa wau geregere ojoqnqab.” O ijo was, iga degsim ningi qa Qotei pailyeqnum.

¹² Gago Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanngi aiyel ningi qa are boleinjreqnu. Deqa ningi gago Tamo Koba Yesus aqa ñam soqtoqniy. Yimqa a na kamba dego nungo ñam soqtetnjoqnqas.

2

Yesus a bosaisoqnimqa Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja a namoqna brantqas

¹ O ijo was kalil, mondon gago Tamo Koba Yesus Kristus a lan qureq na boqnimqa ningi iga ti aqa singaq di koroqom. Iga deqa ningi anjam kiñala merngim quiy.

² Tamo qudei nangi mareqnub, “Tamo Koba a bqajqa bati brantqo koboqo.” Osib olo qudei mareqnub, “Anjam di Qotei aqa Mondor na babtosiq iga mergwo.” Olo qudei mareqnub, “Anjam di Qotei aqa anjam bole.” Olo tamo qudei nangi mareqnub, “Anjam di Pol aqa wau qujai nangi ti nengrenyonab iga sisiyem.” O was, ningi nango anjam di qusib prugaib.

³ Nango anjam di gisan. Nangi gisan kumbra dego yeqnub. Deqa ningi nangi daurnjraib. Ningi quiy. Yesus bqajqa bati di lanja brantqasai. Bati di brantqa laqnimqa kumbra qudei namoqna endegsi bqas. Tamo gargekoba nangi Qotei qoreiyoqnsib sqab. Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja a dego boleq dqas. Boleq dosim mondon a namyuwoq aisim padalougetqas.

⁴ Tamo kobaquja di a diqoqnsim aqa segi ñam soqtoqnsim gisan qotei kalil nangi tulan bunjroqnaqas. Osim a Qotei aqa atra tal koba miligiq gilsim di awoosim marqas, “E segi Qotei.” O ijo was, kumbra kalil di namoqna brantim Kristus a bunuqna bqas.

⁵ E nungo qureq di sosimqa tamo kobaquja deqa ningi saingoqnem. Ningi ijo anjam di olo are walngwo kiyoy?

⁶ Tamo kobaquja di a bosaiunu. A bqajqa bati agi Qotei a nami atej unu. A namoqna baim deqa tamo bei na a bqajqa gam getentejunu. Gam getentetejunu qaji tamo di ningi qalie. Tamo kobaquja a bqajqa batiamqa Qotei na marim a brantqas.

⁷ Ningi qalie, tamo kobaquja di a Qotei aqa dal anjam gotranjo qaji tamo unu. A bini ulioqnsiq waueqnu. A uliesoqnimqa Qotei na gam getentejunu qaji tamo di taqal waiyim tamo kobaquja a boleq dqas.

⁸ A boleq dimqa bati deqa Tamo Koba Yesus a rian koba ti bosim aqa me mondor medabuq na puyqas. Puyimqa jagwa koba dosim dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja di qalsim moiyoqas. O ijo was, Yesus aqa rian dena tamo kobaquja di tulan padaltougetqas.

⁹ Dal anjam gotranjo qaji tamo kobaquja di a Satan aqa singila ti bosim aqa gisan kumbra na manwa gargekoba tamo ungasari nangi osornjroqnaqas.

¹⁰ Osim aqa kumbra uge dena a na tamo ungasari padalo gam dauryeqnub qaji nangi gisa gisanjroqnaqas. Tamo ungasari nangi di Qotei na elenqa oqnsiq aqa anjam bole minjreqnaqa nangi deqa arearetnjrosaieqnu.

¹¹ Deqa Qotei na nango areqalo niñaqyetnjrimqa nangi aqa anjam bole dauryqa torei uratosib Satan aqa gisan anjam dauryoqnaqab.

¹² Deqa iga qalieonum, tamo ungasari kalil Qotei aqa anjam bole nango areqaloq di singilatosaieqnub qaji nangi di Qotei na nolakotnjrsim awai ugedamu enjrqas. Di kiyaaq? Nangi kumbra uge uge dauryqajqa areboleboleinjreqnu deqa.

Qotei na ningi elenqajqa marsiq giltngwej

¹³ Ariya ijo was kalil, Tamo Koba a na ningi tulan qalaqalaingeqnu. Deqa iga bati gaigai ningi qa are qaloqnsim Qotei binjyeqnum. Tulan nami Qotei na ningi elenqajqa marsiq giltngwej. A ningi giltngwa osiq endegsi are qalej, “Ijo Mondor Bole na Tesalonaika Kristen nangi singilatnjrimqa nangi ijo segi tamo ungasari bolequja sqab. Sosib ijo anjam bole nango areqaloq di singilatib kumbra dena e na nangi elenqai.” O ijo was, utru deqa Qotei na ningi giltngwej.

¹⁴ Aqa are endegsi unu. Ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa rian koba ti aqa singila ti unqab. Aqa are degsi sonaqa a na ningi metngej. A Yesus aqa anjam bole iga mare mare laqnum qaji deqa are qalsiqa ningi metngej.

¹⁵ Deqa ijo was, ningi singila na tigeloqnsib Qotei aqa anjam kalil iga nami ningi merngoqnem qaji di dauryoqniy. Anjam kalil iga nengrenyoqnem qaji di dego ningi dauryoqniy.

¹⁶ Gago Tamo Koba Yesus Kristus wo gago Abu Qotei wo nanqi aiyel na iga tulan qalaqalaigeqnub. Qotei a gaigai iga singilatgoqnsiqa iga qa are boleiyeqnu. Mondon a na iga torei boletgwas. Deqa bini iga a qa tarinoqnsim unum.

¹⁷ O ijo was, Qotei a nungo are singilatetngosim aqaryaingimqa ningi kumbra bole kalil geregere dauryosib wau bole bole yoqniy.

3

Pol a Tesalonaika Kristen nanqi minjrej, “Ningi iga qa Qotei pailyoqniy”

¹ Ariya ijo was, gago anjam qujai bei unu. Anjam agiende. Ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Yimqa a na iga aqaryaigimqa iga Tamo Koba aqa anjam geregere mare mare laqnqom. Laqnimqa aqa anjam di tulan kobaosim sawa sawa kalil keretoqnimqa tamo ungasari gargekoba nanqi quoqnsib aqa ñam soqtoqnqab. Nami aqa anjam di nungo ambleq di dego tulan kobaej.

² Deqa ningi iga qa Qotei pailyoqniy a na iga aqaryaigosim tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nanjo banq dena iga elenqas. Ningi qalie, tamo gargekoba nanqi Yesus qa nanjo areqalo singilatosaieqnub.

³ Ariya ningi quiy. Tamo Koba a gisan tamo sai. Anjam kalil a mareqnu qaji di a bole dauryeqnu. Deqa a ningi singilatngosim taqatngimqa Satan na ningi ugeugeingwa keresai.

⁴ Iga Tamo Koba aqa ñam na qalieonum, anjam kalil iga nami ningi merngoqnem qaji di ningi dauryeqnub. Bunuqna dego ningi dauryoqnsib sqab.

⁵ Gago are koba endegsi unu. Tamo Koba a na nungo are prugtetngimqa ningi Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra geregere qalieosib dauryoqniy. Osib singila na tigeloqnsib gulbe qoboiyoqniy. Agi Kristus a nami singila na tigeloqnsiq gulbe qoboiyoqnej dego kere.

Ningi kalil wauoqniy

⁶ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na iga anjam bei ningi endegsi merngwom. Kristen was qudei nanqi gago anjam iga nami ningi merngoqnem qaji di dauryqa uratosib deqa nanqi wauqajqa asginjreqnu. Deqa ningi na was nanqi di qoreinjrsib sasaloiy. Ningi nanqi koba na saib.

⁷ Ningi gago kumbra dauryoqnsib soqniy. Gago kumbra di ningi qalie. Iga nami ningi koba na sosimqa iga wauqajqa asgigosaioqnej.

⁸ Iga nungo ingi uyo lana yaingosaioqnem. Iga gago segi ingi awaiyoqnsim uyoqnem. Iga ningi gulbe engwa uratosim deqa iga qanam ti qolo ti waukobaoqnem.

⁹ Bole, iga Qotei aqa anjam maro tamo unum deqa iga nungo silali ingi ingi lana yaingwa kere. Di iga uratoqnem. Iga endegsi are qaloqnem. Iga wauoqnsim gago segi ingi awaiyoqnsim uyoqnmqa gago kumbra di ningi unoqnsib bole qa maroqnsib dauryoqnqab.

¹⁰ Ningi qalie, iga ningi koba na sosimqa endegsi merngoqnem, “Tamo a wauqasai di a ingi uyqasai dego.”

¹¹ Ariya iga anjam endegsi quem, “Nungo ambleq di tamo qudei nanqi wauqajqa asginjreqnu. Nanqi lana sosibqa yomu anjam koba lana lana mareqnub.”

¹² Deqa iga Tamo Koba Yesus Kristus aqa ñam na tamo nanqi deqaji endegsi minjrqom, “Ningi lawo na sosib wauoqnsib nungo segi ingi awaiyoqnsib uyoqniy.”

¹³ O ijo was, ningi kumbra bole yqajqa asgingaiq.

¹⁴ Kristen was qudei nan̄gi gago anjam iga nen̄gren̄yonum qaji endi uratibqa nin̄gi na nan̄gi taqal breinjrib isaq gileb. Yimqa nan̄go kumbra uge deqa nan̄gi jemainjrqas.

¹⁵ Tamo nan̄gi di nun̄go jeu tamo edegaib. Nin̄gi endegsib are qaloqniy, “Tamo nan̄gi di gago Kristen was. Deqa iga Qotei aqa anjam minjroqnsim nan̄gi olo tingitnjroqnqom.” Nin̄gi degsib are qaloqniy.

Pol a kaiye anjam nen̄gren̄yosiq Tesalonaika Kristen nan̄goq qarinyej

¹⁶ Tamo Koba a are lawo qa utru. Deqa a na nun̄go are latetngimqa nin̄gi gaigai are lawo soqniy. Tamo Koba a nin̄gi kalil koba na soqnebe.

¹⁷ E Pol. E ijo segi ban̄ na kaiye anjam endi nen̄gren̄yosim nun̄goq qarinyonum. E ijo anjam kobotqa laqnsimqa e degyeqnum. Di ijo kumbra.

¹⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus a nin̄gi kalil qa are boleiyeme. Bole.

1 TIMOTI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo nanği aiyel na e wau di ebeb. Qotei na iga elenėj deqa iga Yesus a olo lan qureq na bam unqajqa deqa tarınqonsim unum.

² O Timoti, e anjam endi nengrenyosim inoq qarınyonum. E nami Yesus aqa anjam bole ni mermonam qusımqa ino areqaloq di singilatem. Deqa ni ijo angro bole bulonum. Gago Abu Qotei wo gago Tamo Koba Kristus Yesus wo nanği aiyel ni qa dulosib are boleınjrimqa ni lawo na soqnime.

Iga gisanj anjam kalil gotranjoqnom

³ E Masedonia sawaq gilqa osımqa ni endegsi mermem, “Ni Efesus qureq di soqne.” Ariya bini e anjam di pulutosiy ni mermqai, “Ni Efesus qureq di olo soqne.” O Timoti, qure dia tamo qudei nanği Qotei aqa anjam marqa oqnsib gisanj anjam bei ti turtoqnsib tamo unğasari nanği minjreqnub. Deqa ni Efesus qureq di sosımqa tamo nanği di singila na endegsi minjroqne, “Nıngi gisanj anjam di plaltoqnaib.”

⁴ O Timoti, gisanj tamo nanği di lanja sa anjam ti nango moma nango ñam qa ti anjam koba lanja lanja mareleneqnub. Deqa ni na tamo nanği di minjrimqa nango kumbra di uratqab. Nango anjam dena tamo unğasari nango areqalo tulan ugeugeiyetnjreqnu. Deqa tamo unğasari nanği di Qotei qa nango areqalo singilatqa yeqnab gisanj tamo nango anjam dena nanği getentnjreqnu. Deqa ıngi bole bole Qotei na iga egeqnu qaji di nanği qalieqa keresai.

⁵ Gago wau agiende. Iga na tamo unğasari nanği Yesus aqa anjam minjreqnam nanği a qa nango areqalo singilatoqnsib endegsi poinjreqnu, “Bole, iga Qotei aqa ñamgalaq di une saıqoji unum.” Degsi poinjreqnaqa nanği are bole ti sosib qalaqalaiyo kumbra dauryeqnub.

⁶ O Timoti, tamo qudei nanği kumbra di urateqnub deqa nanği tulan nanarioqnsibqa anjam lanja lanja mareleneqnub.

⁷ Bole, nanği Qotei aqa dal anjam plaltqajqa arearetnjreqnaqa mareqnub, “Anjam iga plalteqnum qaji endi anjam bole.” Ariya anjam nanği plalteqnub qaji di aqa utru nanği segi poinjrosai eqnu.

⁸ Iga qalieonum, Qotei aqa dal anjam a bolequja. Ariya iga dal anjam geregere daurqasai di dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai.

⁹ Ni que. Qotei a tamo bole nanği qa osiq dal anjam atosai. A dal anjam gotranjo qaji tamo nanği qa osiq dal anjam atej. Nango kumbra uge agiende. Nanği diqoqnsib Qotei qoreıyoqnsib une ateqnub. Osib Qotei aqa kumbra dauryqa uratoqnsib olo mandam qaji kumbra uge uge yeqnub. Nanği nango ai abu ñumsib moiyoınjreqnub. Osib tamo qudei nanği dego ñumeleneqnub.

¹⁰ Nanği sambala kumbra yoqnsib laqnub. Nanği unja wo ñerenqa uratoqnsib tamo bei bei wo ñerenjoqnsib sambala kumbra yeqnub. Nanği tamo qudei bajınelenjoqnsib nanği kangal tamo ateqnub. Nanği gisanj anjam koba maroqnsib olo puluoqnsib nango gisanj anjam di singilateqnub. Osib kumbra uge uge gargekoba yeqnub. Nango kumbra de ti Qotei aqa anjam bole ti ombla jeu atoqnsib unub.

¹¹ Qotei na e qarınbej deqa e aqa anjam bole di mare mare laqnum. Anjam di rian koba ti unu. Iga areboleboleıgwajqa utru agi Qotei a segi.

Qotei a Pol qa dulej

¹² Gago Tamo Koba Kristus Yesus a na e singila ebsıqa marej, “Pol a ijo wau tamo bole sqas. A ijo wau uratqasai.” Osıqa e gıltbosıqa aqa wau ijo banq di atej. Deqa e a tulan bıııyeqnum.

¹³ Bole, nami e Yesus aqa ñam misilinyoqnsim a jeutoqnsim a qa anjam uge uge maroqnem. E nanari tamo sosim ijo areqalo Yesus qa singilatqa uratoqnem deqa e kumbra uge di yoqnem. Yeqnam bati di Qotei a e qa dulej.

¹⁴ Osiqa a e qa are tulan boleyosiq ijo are tigeltetbej deqa bini e gago Tamo Koba Kristus Yesus qa ijo areqalo singilatoqnsim qalaqalaiyo kumbra dauryeqnum.

¹⁵ Anjam bei agiende. Kristus Yesus a une tamo nanqi elenqa osiq deqa mandamq aiyej. Tamo kalil nanqi anjam di qusib marqab, “Bole.” O Timoti, e nami une gargekoba yoqnem deqa e une tamo kalil nanqi tulan bunjroqnem.

¹⁶ Yesus Kristus a une tamo nanqi qa tarinsokobaiyeqnu. Aqa kumbra di tamo ungasari kalil nanqi qalieqajqa deqa a matiq e qa dulej. Di kiyaaqa? Nanqi Yesus aqa kumbra di qalieosib a qa nanqo areqalo singilatosib ñambile gaigai sqajqa deqa.

¹⁷ Qotei a bati gaigai gago Mandor Koba sqas. A moiqa keresai. Iga a unqa keresai dego. A segi Qotei bole. Deqa iga aqa ñam soqtoqnsim a binjyoqnoqom. Bole.

Pol a Timoti minjej, “Ni qoto tamo bulosim kumbra uge kalil gotranjyoqne”

¹⁸ O ijo angro Timoti, Kristen gate nanqi nami Qotei aqa medabu osib ni qa anjam bantosib wau emeb. E deqa are qalsimqa anjam endi inoq qarinyonum. Deqa ni sisiyosim daurye. Kristen gate nanqo anjam babteb qaji dena ni singilatmoqnmqa ni qoto tamo bulosim kumbra uge kalil gotranjyoqne.

¹⁹ Gotranjyoqnsimqa ino areqalo Yesus qa bole singilatoqne. Osim qalieqam, ni Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji unum. O Timoti, tamo qudei nanqi nanqo uneq di tulan sougetejunub deqa nanqi Yesus aqa anjam bole qalieqa keresai. Qotei na nanqo kumbra tingitetnjrqa yeqnaq nanqi olo urateqnub. Nanqi Yesus qa nanqo areqalo singilatqa asginjreqnaqa qobun a sargumq di paraeqnu dego kere nanqi areqalo uge uge dauryoqnsib laqnub. Kumbra dena nanqi tulan ugetnjrqas.

²⁰ Agi Himeneus Aleksander wo nanqi aiyel kumbra uge deqaji yeqnub. Deqa e na nanqi aiyel Satan aqa banq di atem. Di kiyaaqa? Nanqi aiyel endegsi poinjrqaajqa, “Bole, iga olo Qotei misilinyqasai.”

2

Iga tamo ungasari kalil nanqi qa pailyoqnoqom

¹ O Timoti, e anjam kobaquja bei endegsi mermit ni qusim daurye. Ni na Kristen nanqi minjroqnmqa nanqi tamo ungasari kalil qa pailyoqnsib Qotei binjyoqnebe.

² Osib mandor kokba ti sawa taqato qaji tamo kalil nanqi qa ti dego Qotei pailyoqnebe. Yim nanqi na iga geregere taqatgesoqnibqa iga kalil lawo na sosim kumbra Qotei a areareteqnu qaji di dauryoqnoqom.

³ Pailyo deqaji Qotei aqa ñamgalaq di tulan boledamu. Qotei agi iga elenjej qaji.

⁴ Qotei aqa are koba endegsi unu. A na tamo ungasari kalil nanqi elenjamqa nanqi aqa anjam bole poinjrim ojesqab.

⁵ Iga qalie, Qotei a segi qujai Qotei bole. Kristus Yesus a segi qujai iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiq ya yeba waiyej unu.

⁶ Yesus a moiqaajqa bati kereonaqa a bosiq tamo ungasari kalil nanqi elenqa marsiq aqa segi ñambile uratosiq moiyej. Aqa kumbra dena Qotei na iga endegsi osorgej, a na tamo ungasari kalil nanqi elenqajqa are koba unu.

⁷ Qotei na e giltbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. E aqa anjam palontqajqa wau ti. E bole mermonum. E gisanosai. E aqa anjam plaltoqnitqa sawa bei bei qaji nanqi poinjrim Yesus qa nanqo areqalo singilatqajqa deqa osiq e wau ebej.

⁸ Deqa ni na Kristen tamo qure qure kalilq di unub qaji nanqi minjroqnmqa nanqi minjin ti njirin ti uratosib Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nanqo ban soqtoqnsib pailyoqnebe.

Ungasari nangi Qotei aqa anjam dauryosib wau bole bole yoqnqab di nango wala bole

⁹ Ni na Kristen ungasari nangi minjroqnmqa nangi areqalo bole na gara jigoqnebe. Nangi diqoqnsib nango gate banga walatoqnaib. Osib kolilei na ti wala bole na ti nango jejamu maqtosib gara wala ti jigoqnaib.

¹⁰ Ni na ungasari nangi minjroqnmqa nangi Qotei aqa anjam dauryoqnsib wau bole bole yoqnebe. Di nango wala bole.

¹¹ Ungasari nangi nango segi ñam aguq atoqnsib medabu getentoqnsib Qotei aqa anjam quoqnebe.

¹² Nangi Qotei aqa anjam plaltaib. Osib tamo nango gate saib. E na nangi saidnjronum. Nangi medabu getentosib anjam segi quoqnebe.

¹³ Ni que. Qotei a Adam namoqna gereiyosiq a bunuqna a Iv gereiyej.

¹⁴ Satan na Adam gisan anjam minjosai. A na Iv gisan anjam minjnaq qusiq dauryej. Osiq deqa a une atej.

¹⁵ Deqa ni na ungasari nangi minjroqnmqa nangi angrotoqnsib angro qa wauoqnebe. Nangi wau di yoqnsib gaigai Yesus qa nango areqalo singilatoqnebe. Osib qalaqalaiyo kumbra dauryosib Qotei aqa segi kumbra boleq di sosib nango segi jejamu taqatoqnebe. Yim deqa Qotei na nangi elenqas.

3

Tamo bei a Kristen nango gate sqa marsimqa a kumbra bole bole dauryoqnm

¹ O Timoti, ijo anjam endi bole. Deqa ni que. Tamo bei a Kristen nango gate sqajqa are qalqas di kere. Di wau bolequja.

² Deqa ni unime. Tamo bei a Kristen nango gate sqa marsimqa a kumbra bole bole dauryoqnm. Yim tamo ungasari nangi aqa jejamuq di une bei unqasai. Tamo di a una aiyeltaiq. A una qujai segi esoqnm. Osim aqa segi so geregere taqatosim areqalo bole ti soqnm. Tamo lanaj nangi aqa meq boqnibqa oqnsim geregereinjroqnm. A Qotei aqa anjam palontqajqa wau geregere poiym anjam palontoqnm.

³ A ya uge uyoqnsim nanarioqnaiq. A urur minjin oqim qotoqnaiq. A lawo na soqnm. A silali koba ti sqajqa are qaloqnaiq.

⁴ A na aqa una ti aqa angro nangi ti geregere taqatnjroqneme. Yim aqa angro nangi aqa anjam geregere quoqnsib dauryoqnebe.

⁵ A aqa segi una ti aqa angro nangi ti geregere taqatnjrqasai di a Kristen nangi geregere taqatnjrqai keresai dego. Deqa a Kristen nango gate sqa keresai.

⁶ Ni Kristen tamo bunuj a gate ataim. A gate sqas di a diqosim aqa segi ñam soqtim Qotei na nami Satan ñolawotej dego kere a ñolawotqas.

⁷ Deqa ni tamo bei a Kristen nango gate atqa osimqa ni aqa kumbra endeqaji unsim a gate ate. A tamo ungasari Qotei qaliesai qaji nango ñamgalaq di ñam bole ti unu. A ñam bole ti sqasai di a gate ataim. Tamo deqaji a gate sqas di tamo qudei nangi a misilinyibqa Satan na a tulan ugeugeiyim a aliemq di sobulqas.

Kristen nango wau tamo nangi areqalo bole ti sosib wauoqnebe

⁸ Tamo qudei nangi Kristen nango wau tamo sqa marsibqa nangi dego areqalo bole ti sosib kumbra bole bole yoqnebe. Nangi medabu aiyeltaib. Nangi ya uge uyoqnsib nanarioqnaib. Nangi tamo nango silali yainjrqajqa are koba qalaib.

⁹ Nangi Qotei aqa ñamgalaq di are gulbe saiqoji sosibqa uli anjam Qotei a nami babtej gaji di singila na ojoqnebe. Uli anjam di iga nami qusim Qotei qa gago areqalo singilatem.

¹⁰ O Timoti, ni na Kristen nango wau tamo nangi geregere peleinjime. Nangi wau bole yibqa ni di unsim nangi wau tamo ate.

¹¹ Nanjo njanj nanji dego areqalo bole ti sosibqa kumbra bole bole yoqnsib nanjo segi so geregere taqatosib wau kalil Qotei na nanji enjrej qaji di geregere ojoqnebe. Nanji yomu anjam maroqnaib.

¹² Kristen nanjo wau tamo nanji unja aiyeltaib. Nanji unja qujai segi esoqneb. Sosibqa nanjo njanj nanji ti nanjo angro nanji ti geregere taqatnjroqnebe.

¹³ Kristen nanjo wau tamo nanji wau bole yoqnqab di nanji ñam bole ti sosib nanjo areqalo Kristus Yesus qa bole singilatoqnqab. Deqa nanji Yesus aqa anjam mare mare laqajqa ulaqasai.

Qotei aqa kumbra nami uliesoqnej qaji di tulan kobaquja

¹⁴ O Timoti, e inoq urur bosiy numqajqa are koba unu. Ariya e mati anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum.

¹⁵ E inoq urur bqa keresaiamqa ni ijo anjam endi sisiyame. Osim kumbra bole kalil Qotei na Kristen nanji dauryqa areareteqnu qaji di ni geregere poimqas. Kristen nanjo utru agiende. Nanji Qotei nambile so qaji aqa segi tamo ungasari unub. Nanji tal ai bul tigeloqnsib Qotei aqa anjam bole singilateqnu.

¹⁶ Iga kalil medabu qujaitoqnsim endegsi mareqnum, “Qotei aqa kumbra nami uliesoqnej qaji di tulan kobaquja.” Aqa kumbra agiende, A segi tamo bulyonaqa tamo ungasari nanji a unoqneb. Aqa kumbra bole kalil Mondor Bole na babtosiqa iga osorgej. Lan angro nanji dego a unoqneb.

Aqa wau tamo nanji sawa bei beiq giloqnsibqa aqa anjam mare mare laqnub.

Mandamq endi tamo ungasari nanji a qa nanjo areqalo singilateqnu.

Qotei na a olo osiq lan qureq osi oqnaqa a dia ñam kobaquja ej.

4

Gisanj tamo nanji mondonj bqab

¹ Qotei aqa Mondor a anjam endegsi babtej. Diño bati jojomonimqa tamo ungasari gargekoba nanji Yesus qa nanjo areqalo singilatqa uratoqnqab. Nanji gisanj mondonj ti mondonj uge uge ti nanjo anjam qusib dauryoqnqab.

² Dauryoqnibqa gisanj tamo nanji na nanjo areqalo tulan niñaqyetnjribqa nanji nanjo segi une poinjrqqa keresaiinjqas.

³ Gisanj tamo nanji dena anjam uge endegsib tamo ungasari nanji minjroqnqab, “Ningi unjataib. Ningi tamotaib. Ningi damu uyaib. Di getento kalil.” O Timoti, anjam di gisanj. Qotei na ingi ingi kalil atelenej deqa iga ingi ingi di oqa maroqnsim Qotei binjiyoqnsim oqnqom. Iga Qotei aqa anjam bole qalieosim gago areqaloq di singilatejunum deqa iga ingi ingi di oqnqom.

⁴ Iga qalie, ingi ingi kalil Qotei na atej qaji di bole. Deqa iga ingi bei getentqasai. Iga Qotei binjiyoqnsim ingi ingi kalil di oqnqom.

⁵ Ingi ingi di Qotei aqa segi ingi bole tintinj. Qotei a gago pailyo na ti aqa segi anjam na ti ingi ingi di boleteqnu.

Pol na Timoti minjej, “Ni Yesus aqa wau tamo bole soqne”

⁶ O Timoti, ni na ijo anjam kalil endi gago Kristen was nanji minjroqne. Ni degyqam di ni Kristus Yesus aqa wau tamo bole sqam. Yimqa anjam bole ni ino areqaloq di singilateqnum qaji dena ti powo bole ni osim dauryeqnum qaji dena ti ni olo torei singilatmesqas.

⁷ Tamo qudei nanji lana sa anjam uge uge mareqnub. Anjam dena tamo ungasari nanji nanaritnjreqnu. Deqa ni anjam di qoreiyosim Qotei aqa kumbra dauryqajqa singilaoqne.

⁸ Ni qalie, iga gago jejamu qaloqnsim geregere taqatoqnqom di iga singila oqnsim sqom. Kumbra dena iga kiñala aqaryaigwas. Di gago jejamu segi aqaryaigwas. Ariya iga Qotei aqa kumbra dauryqajqa singilaoqnqom di iga mandamq endi so bole sosim mondon dego iga nambile gaigai sqom. Kumbra dena iga torei aqaryaigwas.

⁹ O Timoti, anjam di bole. Tamo kalil nangi qusib marqab, “Bole.”

¹⁰ Qotei nambile unu qaji a na tamo ungasari kalil nangi elenqajqa waueqnu. Od, a na tamo ungasari a qa nango areqalo singilateb qaji nangi bole elenje koboqo. Deqa iga Qotei qa tarinoqnsim unum. Utru deqa iga gaigai singila na aqa wau ojeqnum.

¹¹ Ijo anjam kalil endi ni na plaltoqnsim Kristen nangi minjroqne.

¹² O Timoti, tamo qudei nangi ni qa mareqnub, ni angro kiñala. Tamo nangi dena ino ñam ugetetmaib. Ino anjam maro ti ino walwel ti di ni geregere taqatosim kumbra bole segi yoqne. Osim qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim Qotei qa ino areqalo singilatoqnsim Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji soqne. Soqnim Kristen nangi ino kumbra di unoqnsib ni daurmoqnqab.

¹³ Ariya e inoq urur bqasai di Kristen nangi louqa korooqnibqa ni tigeloqnsim Qotei aqa anjam nenqenq di unu qaji di sisiyoqnsim anjam aqa damu palontoqne. Osim nangi Qotei aqa gam bole osornjroqne.

¹⁴ Nami Kristen gate nangi ino gateq di nango ban atnabqa Qotei na ni singila emej. Bati di tamo bei na Qotei aqa medabu osiq ni qa anjam bei babtej. Deqa ni singila di oqnsim Qotei aqa wau ojqa asgimaiq.

¹⁵ Ni gaigai wau di geregere taqatosim singila na wauoqne. Yimqa Kristen kalil nangi ino kumbra di unoqnsib maroqnqab, “Ni Qotei aqa wau bole yeqnum.”

¹⁶ Ni ino segi kumbra ti ino anjam maro ti geregere taqatosim singila na Qotei aqa wau yoqne. Yimqa Qotei na ni ti tamo ungasari kalil ino anjam queqnub qaji nangi ti elenqas.

5

Kristen kalil nangi gago was, jaja, ai abu bul unub

¹ O Timoti, ni na tamo qeli nangi niringitnjroqnaim. Ni lawo na nangi tingitnjroqne. Ni nangi tingitnjrqqa osimqa nangi ino abu bul lawo na tingitnjroqne. Angro meli nangi ti angro wala nangi ti dego lawo na tingitnjroqne. Ni nangi tingitnjrqqa osimqa nangi ino was bul lawo na tingitnjroqne.

² Unja qeli nangi dego tingitnjrqqa osimqa nangi ino ai bul lawo na tingitnjroqne. Unja meli nangi dego tingitnjrqqa osimqa nangi ino jaja bul lawo na tingitnjroqne. Ni Qotei aqa namgalaq di une saiqoji sosimqa unja meli nangi tingitnjroqne.

Unja qobul nangi taqatnjrqajqa anjam

³ Nungo ambleq di unja qobul nangi unub. Nangi qudei angro saiqoji. Deqa ni na unja qobul nangi di kumbra bole osornjroqne.

⁴ Unja qobul qudei nango angro ti moma ti soqnib ni na nangi endegsi minjre, “Nungo ai ti moma ti nangi qobulonub deqa ningi na nangi taqatnjroqnsib ingi ingi enjroqniy. Nungo wau bole agide. Ningi nami angro kiñilala sonabqa nangi waukobaoqnsib ningi gereingoqneb. Bini nangi qobulonub deqa ningi na kamba nangi taqatnjroqniy. Ningi kumbra degyqab di Qotei a ningi qa tulan areboleboleiyqas.”

⁵ Unja qobul qudei nangi angro saiqoji. Nangi segi unub. Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqnsib a qa tarinoqnsib qolo ti qanam ti pailyoqnsib unub.

⁶ Ariya nangi qudei nango segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqnub. Deqa nangi moiyoqnsib.

⁷ Deqa ni na unja qobul nangi di minjroqnmqa nangi Qotei pailyoqnsibqa kumbra bole bole dauryoqnebe. Nangi kumbra degyqab di nangi tamo ungasari kalil nango namgalaq di une saiqoji sqab.

⁸ Ariya ni que. Tamo bei na aqa segi tal qujai nanngi gereinjroqasai di a kumbra tulan ugedamu yqo. A Yesus qa aqa areqalo singilatqa uratobulqo. Ni une. Tamo nanngi Qotei qaliesai qaji nanngi kumbra uge deqaji yosaieqnub.

⁹ O Timoti, ni una qobul nango ñam nenngrenyim Kristen nanngi na ingi ingi qa aqaryainjroqngab. Ni una qobul endeqaji nango ñam nenngrenye. Nanngi una qeli wausau 60 onub. Nanngi nami tamo qujai segi esoqneb.

¹⁰ Nanngi wau bole bole yoqneb deqa nanngi tamo ungasari nango ñamgalaq di una bole-quja. Nanngi na nango angro nanngi gereinjroqnsib boletnjroqneb. Tamo lanaj nanngi nango meq beqnaqqa oqnsib gereinjroqneb. Nanngi na Kristen nango singa yansetnjroqneb. Tamo ungasari nanngi gulbe ti sonabqa nanngi na aqaryainjroqneb. Nanngi wau bole bole yqajqa singilaoqneb. O Timoti, ni una qobul deqaji nango ñam nenngrenyim Kristen nanngi na ingi ingi qa aqaryainjroqngab.

¹¹ Ariya una qobul meli nanngi singila bole unub deqa ni nango ñam nenngrenyaim. Nanngi qudei olo tamo oqajqa are prugnjqreanaqa Kristus qoreiyeqnub.

¹² Nanngi nami anjam singilatosib mareb, “Iga olo tamo oqasai. Iga Kristus aqa wau segi ojgom.” Ariya nango anjam di nanngi bunuqna uratosib olo tamo oqajqa are prugnjqreanu. Deqa nanngi unetonub.

¹³ Nango kumbra uge bei agiende. Nanngi lalie kobaeqnub. Di segi sai. Nanngi ta talq giloqnsib anjam lanja lanja maroqnsib yomu anjam quqwajqa tulan arearetnjreanu. Anjam uge uge iga marqajqa getento qaji di nanngi mare mare laqnub.

¹⁴ Deqa e are qalonum, una qobul meli deqaji nanngi olo tamo osib angrotoqnsib nango segi tal gereiyoqngab di kere. Nanngi degyqab di jeu tamo nanngi na Kristen nanngi misilijnjqra keresai.

¹⁵ Ni qalie, una qobul meli qudei nanngi Qotei aqa gam bole uratoqnsib olo Satan dauryeqnub.

¹⁶ Ariya Timoti, ni que. Ungasari qudei Yesus qa nango areqalo singilateqnub qaji nango ai nanngi qobulonub. Deqa ni na nanngi minjrimqa nanngi nango ai nanngi taqatnjroqnsib ingi ingi enjroqngab. Yimqa Kristen nanngi na gulbe di qoboilyqasai. Una qobul angro saiqoji unub qaji nanngi segi Kristen nanngi na taqatnjroqnsib ingi ingi qa aqaryainjroqngab.

Kristen gate nanngi wau bole yeqnub deqa iga na nanngi gereinjroqngom

¹⁷ Kristen gate nanngi wau bole yeqnub deqa ni na tamo ungasari nanngi minjrimqa nanngi Kristen gate nango ñam soqtetnjroqnsib ingi ingi qa aqaryainjroqnebe. Kristen gate qudei nanngi Qotei aqa anjam palontqajqa waukobaoqnsib Qotei aqa gam bole tamo ungasari nanngi osornjqreanu. Deqa ni na tamo ungasari nanngi minjrimqa nanngi Kristen gate nanngi di tulan geregereinjroqnebe.

¹⁸ Iga qalie, tamo nanngi wauqab di nango awai oqab. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, “Makau nanngi waukobaoqnsib ingi ñengi paraparaioqnsib aqa sau taqal ateqnub. Deqa ningsi na makau nanngi damu uyqa saidnjraib.”

¹⁹ Ariya Timoti, tamo qujai na ni mermqas, “Kristen gate bei a une yqo.” Degsi mermqas di ni aqa anjam quetaim. Ariya tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo nanngi na degsib mermibqa ni nango anjam di quetnjre.

²⁰ Kristen gate qudei nanngi une yoqnbqa ni na nanngi joqsim Kristen gate kalil nango ulatamuq di tigeltjrsim nango une boleq atsim njirintjre. Yimqa Kristen gate kalil nanngi ino kumbra di unsib nanngi dego une yqajqa ulaqab.

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau geregere taqatime”

²¹ O Timoti, Qotei aqa lan angro nanngi ti Kristus Yesus ombla nango ñamgalaq di e singila na anjam endegsi ni mermqai. Wau kalil e ino banq di atem qaji di ni bole taqatosim

wauoqne. Ni que. Ni ino len qujai nanqi ti tamo ñam ti nanqi segi geregereinjroqnaim. Ni tamo kalil nanqi turtnjrsim geregereinjroqnime.

²² Ni tamo bei a Kristen nango gate atqa osimqa ino ban aqa gateq di urur ataim. Ni grotqam di a bunuqna une yimqa ni a ombla une oqam. Deqa ni ino segi so geregere taqatosim Qotei aqa ñamgalaq di une saiyoqi soqne.

²³ Ariya Timoti, ni mene jaqatinmeqnu deqa ni bunuqna ya segi uyaim. Ni ya ti wain ti turtosim uyoqne. Yim ino mene olo boleqas.

²⁴ Tamo qudei nango une boleq di unu. Qotei na tamo nanqi di awai uge enjrqas. Tamo qudei nango une uliejunu. Bunuqna nango une di dego boleq dqas.

²⁵ Dego kere tamo nango kumbra bole qudei boleq di unu. Kumbra bole qudei boleq dosaiunu. Kumbra di dego boleq dqas. Kumbra di gaigai uliesqa keresai.

6

Kangal tamo nanqi kumbra bole segi yoqnebe

¹ Ni na Kristen kangal tamo nanqi minjrimqa nanqi nango wau qa gate nango ñam soqtoqnsib nango sorgomq di geregere soqnebe. Yimqa wau qa gate nanqi Qotei aqa ñam ti Yesus aqa anjam ti misilinyqa keresai.

² Kristen kangal tamo qudei nango wau qa gate nanqi dego Kristen. Deqa ni na kangal tamo nanqi di minjrimqa nanqi endegsib are qalaib, “Gago wau qa gate nanqi gago Kristen was. Deqa ungum, iga nango anjam gotranyoqnqom.” Nanqi degsib are qalaib. Ni na nanqi minjrimqa nanqi endegsib are qalqab, “Gago wau qa gate nanqi Yesus qa nango areqalo singilateqnub. Deqa iga nanqi qalaqalainjroqnqom.” Nanqi degsib are qalqab di nanqi nango wau qa gate nanqi geregere wauetnjroqnqab. O Timoti, ni ijo anjam di plaltoqnsim Kristen nanqi minjroqne.

Tamo nanqi silali koba oqajqa are qalqab di Satan na nanqi uneq breinjrqas

³ Gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa anjam kalil bole. Di gisan anjam sai. Iga anjam di ojgom gam dena iga Qotei aqa kumbra geregere qalieosim dauryqom. Ariya tamo qudei nanqi degyosaieqnub. Nanqi Yesus aqa anjam di uratoqnsib olo anjam bei Yesus aqa anjam ti ombla kerekereosai qaji di palonteqnub.

⁴ Tamo deqaji nanqi nango segi areqalo dauryqajqa tulan arearetnjreqnaqa diqoqnsib laqnub. Nanqi powo saiyoqi sosibqa anjam qudei qa lanja lanja njirinoqnsib ñam qudei qa anjam na qotoqnsib unub. Anjam dena nango are ugetetnjreqnaqa nanqi qotoqnsibqa misilin anjam koba maroqnsib areqalo uge ti laqnub.

⁵ Osib nanqi gaigai njirin anjam koba maroqnsib areqalo uge uge na niñaqoqnsib laqnub. Nanqi Qotei aqa anjam bole poinjrosai bole sai. Deqa nanqi endegsib are qaleqnub, “Iga Qotei aqa kumbra dauryqom gam dena iga ñoro koba ti sqom.” O Timoti, nango anjam di gisan.

⁶ Bole, iga Qotei aqa kumbra dauryqom gam dena iga lanj goge qaji ñoro koba oqom. Jejamu qa inji inji Qotei na egeqnu qaji di iga oqnsim mareqnum, “Inji di iga qa kere.” Iga degsi mareqnum gam dena dego iga lanj goge qaji ñoro bole oqom.

⁷ Iga qalie, iga nami ñambabem di iga inji inji ti ñambabosai. Bunuqna iga moiqom di iga inji inji ti olo moiqasai dego.

⁸ Deqa iga endegsi marqom, “Iga inji uyo ti gara ti yala eqnum di kere.”

⁹ Ariya tamo nanqi silali koba oqajqa are qaleqnub qaji nanqi Satan na walawalainjroqnsiq uneq breinjreqnu. Aliem na wagme nanqi ojeleneqnu dego kere. Deqa nanqi kumbra uge uge yqajqa are prugnjreqnaqa kumbra dena nanqi tulan ugetnjreqnu. Mondon nanqi torei padalqab.

¹⁰ Tamo deqaji nanği silali tulan qalaqalaiyeqñub. Nanğo kumbra di ağı kumbra uge uge kalil qa utru. Kumbra dena tamo qudei nanği titñjreqñaqa nanği Yesus qa nanğo areqalo singilatqa uratoqñsib gulbe gargekoba iteqñub.

Tamo unğasari Yesus qa nanğo areqalo singilateqñub qaji nanği ñambile bole oqab

¹¹ O Timoti, ni Qotei aqa tamo bole unum deqa ni kumbra uge kalil torei qoreiyosim taqal ate. Osim ni kumbra bole bole yoqñsim Qotei aqa kumbra dauryoqñsim a qa ino areqalo singilatoqñsim tamo unğasari nanği qalaqalainjroqñe. Osim ni singila na tigeloqñsim gulbe kalil qoboiyoqñsim tamo unğasari nanği lawo kumbra osornjroqñe.

¹²⁻¹³ Tamo unğasari Yesus qa nanğo areqalo singilateqñub qaji nanği singila na gurgurob-uloqñsib bubuñeqñub. Deqa Timoti, ni singila na ururoqñe. Osim dena ni ñambile gaigai sqam. Ñambile di Qotei na ni emqajqa are qalsiq metmej. Qotei a na qujai ingi ingi kalil ñambile enjreqñu. Ni tamo unğasari gargekoba nanğonğamgalaq di Kristus Yesus aqa ñam ubtoqñem. Deqa Yesus ağı nami Pontius Pailat aqa ulatamuq di anjam maroqñej qaji aqa Abu Qotei wo nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai.

¹⁴ Anjam ni qusim ojejunum qaji di ni geregere dauryoqñe. Ni anjam di ugetaim. Ugetqasai di tamo nanği ni misilinqma keresai. Ni anjam di dauryosim gilsim gilsim gago Tamo Koba Yesus Kristus a olo lañ qureq na brantim ni unqam.

¹⁵ Yesus bqajqa bati di Qotei a segi na bati atim a bqas. Gago are boletetgwajqa utru ağı Qotei a segi. A segi qujai mandam ti ingi ingi kalil ti taqatejunu. A mandor kokba kalil nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai.

¹⁶ A segi qujai moiyoñsaieqñu. A suwañoq di unu. Aqa suwañ di kobaquja. Deqa iga aqa areq di brantqa keresai. Tamo bei na nami aqa ulatamu unosaioqñej. Tamo bei na a unqa keresai. Deqa iga kalil gaigai aqa ñam soqtoqñqom. A bati gaigai singila koba ti sqas. Bole.

Ñoro tamo nanği Qotei qa nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai

¹⁷ O Timoti, ni na Kristen tamo unğasari mandam qa ñoro koba ejunub qaji nanği endegsim minjre, “Ninği diqosib nunğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Nunğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Ninği Qotei qa nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Qotei na ingi bole bole kalil iga egeqñaqa iga oqñsim areboleboleieqñu.

¹⁸ Deqa ninği kumbra bole bole yoqñsib tamo unğasari nanği aqaryainjroqñiy. Osib gaigai nunğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Mandam qa ñoro a ingi bole edegaib. Ingi bole ağı tamo unğasari aqaryainjrqaqqa kumbra.” O Timoti, ni na tamo unğasari mandam qa ñoro koba ejunub qaji nanği degsim minjroqñe.

¹⁹ Nanği ino anjam di dauryqab di mondonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Nanği ino anjam di dauryqab di mondonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Nanği ino anjam di dauryqab di mondonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai.

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau geregere taqatesoqñe”

²⁰ O Timoti, Qotei na ni wau emej deqa ni wau di geregere taqatesoqñe. Tamo qudei nanği anjam uge laña laña mareqñub deqa ni nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. Tamo nanği di mareqñub, “Iga powo bole ti unum.” Di gisañ. Nanği Qotei jeutoqñsib aqa areqalo dauryqa asginjreqñu.

²¹ Tamo deqaji nanği Yesus qoreiyoqñsib a qa nanğonğamgalaq di e ni singila na endegsi mermqai. O ijo was, Qotei a ninği kalil qa are boleiyeme. Bole.

2 TIMOTI

¹ E Pol. Kristus Yesus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Qotei aqa segi areqalo na e wau di ebej deqa e na tamo ungasari nanđi endegsi minjreqnum, “Ninđi Kristus Yesus qa nunđo areqalo singilatqab di ninđi nambile oqab.” Nambile di Qotei a nami iga egwa marej.

² O Timoti, ni ijo angro bole bulonum. E anjam endi nengrenyosim inoq qarınyonum. Tamo Koba Kristus Yesus aqa Abu Qotei wo nanđi aiyel ni qa dulosib are boleinjrimqa ni lawo na soqnime.

Iga Yesus aqa anjam bole qa jemaigwasai

³ Ijo moma nanđi nami Qotei aqa wau ojoqneb dego kere e bini Qotei aqa wau ojeqnum. Ijo moma nanđo are miligiq di nanđi qalieeb, nanđi Qotei aqa nıamgalaq di une saıqoji soqneb. E segi dego ijo are miligiq di degsi qalieonum. Deqa Timoti, e qolo ti qanam ti Qotei pailyoqnsim ni qa are qaloqnsim Qotei binıyeqnum.

⁴ Nami e ni uratmqa laqnamqa ni e qa are ugeimonaqa akamem. E deqa are qaloqnsim ni olo numqajqa are koba unu. E ni numsiyqa tulaı areboleboleibqas.

⁵ Nami ino moma Lois wo ino ai Yunis wo nanđi aiyel Yesus qa nanđo areqalo singilatoqneb dego kere bini ni Yesus qa ino areqalo singilateqnum. Utru deqa e ni numqajqa are qaloqnsim unum.

⁶ Nami e ijo baı ino gateq di atnamqa Qotei na ni aqa wau ojıajqa deqa singila emej. Deqa e ino areqalo tigeltetmitqa ni singila deqa olo are qaloqnsim wau di singilatoqne. Tamo a nıam puyim pulonıosim kobaqas dego kere ni ino wau di olo singilatim kobaqas.

⁷ Ni qalie, Qotei na iga ulaıajqa deqa aqa Mondor egosai. Iga singila ti qalaqalaiyo kumbra ti areqalo bole ti sqajqa deqa osiq aqa Mondor egej.

⁸ Deqa ni gago Tamo Koba aqa anjam qa jemaimaiq. Ni e qa dego jemaimaiq. E Yesus aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nanđi na e ojsib tonto talq endi waıbeb unum. Deqa ni na e beterbosim Qotei aqa singila ti sosim Yesus aqa anjam bole mare mare laqne. Osim dena ni e ombla gulbe oqnsim sqom.

⁹ Qotei na iga elenıosıqa iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa are qalsiq metgej. Iga wau bole bole yoqnem Qotei a deqa osiq iga metgosai. Tulaı nami a inđi inđi kalil atosaisosıqa a aqa segi areqalo na iga metgej. Osıqa iga qa are boleıyosıqa Kristus Yesus qarınıyosıq dena iga elenej.

¹⁰ Bati kereonaqa Kristus Yesus ađi iga elenej qaji a boleq dosıqa moiyo aqa singila kobotej. Aqa kumbra dena Qotei a iga qa are boleıyej. E Yesus aqa anjam bole mare mare laqnum gam dena tamo ungasari nanđi endegsi poinjreqnu, “Bole, iga moiıqasai. Iga nambile gaıgai sqom.”

¹¹ E Yesus aqa anjam bole palontqajqa ti plaltqajqa ti deqa Qotei na e giltbej.

¹² Deqa unđum, e gulbe oqnsiy sqai. E deqa jemaıbqasai. E Yesus qa ijo areqalo singilateqnum. E a qa qalie bole. A e wau ebej deqa e qalieonum, a na wau di geregere taqatoqnsim gilsim a olo bıajqa bati brantqas.

¹³ O Timoti, anjam bole kalil e nami ni mermoqnem qaji di ni geregere dauryoqnsim palontoqne. Osim Kristus Yesus qa ino areqalo singilatoqnsim a qalaqalaiyoqne.

¹⁴ Qotei na aqa anjam bole di ino baıq di atej. Anjam di tulaı boleıuja. Deqa ni anjam di geregere taqatesoqne. Mondor Bole ađi gago are miligiq di unu qaji a na ni aqaryaimoqnımqa ni Qotei aqa wau geregere ojsim laqne.

¹⁵ Ni qalie, tamo kalil Esia sawaq di unub qaji nanđi e uratbosib jaraiyeb. Figelus Hermogenes wo nanđi aiyel dego e uratbosib jaraiyeb.

¹⁶ E endegsi pailyeqnum, “O Tamo Koba, ni Onesiforus aqa tal qujai nangi qa dulame.” O Timoti, Onesiforus a bati gargekoba ijo are boletetboqnej. E tonto talq di soqnem bati deqa a e qa jemaiyosai.

¹⁷ A Rom qureq bosiq dia e qa namosiq itbej.

¹⁸ Deqa e a qa endegsi pailyeqnum, “O Tamo Koba, mondon ni na tamo ungasari nangi peginjrqa batiamqa ni Onesiforus a qa dulame.” O Timoti, nami Efesus qureq di dego Onesiforus a e qa wau gargekoba yoqnsiqa aqaryaiboqnej. Di ni qalie.

2

Pol na Timoti minjej, “Ni Yesus aqa qoto tamo bulosim gulbe qoboiesoqne”

¹ O ijo angro Timoti, Kristus Yesus a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena ni singilatmoqneme.

² E tamo gargekoba nanjo nangalaq di Qotei aqa anjam palontoqnem di ni quoqnem. Anjam di ni na olo tamo qudei Yesus bole dauryeqnub qaji nangi dego minjroqnmqa nangi kamba tamo qudei nangi minjroqnaqab.

³ Ni e ombla Kristus Yesus aqa qoto tamo bulosim gulbe qoboiesoqne.

⁴ Qoto tamo nanjo kumbra di ni qalie. Nangi qotqajqa wau ojoqnsib olo wau bei qa are qalosaieqnub. Nangi qotqajqa wau segi ojeqnub. Deqa nanjo gate a nangi qa tulan areboleboleiyeqnu.

⁵ Tamo bei bei wo gurgurosib bubunosib bei na bei bunyosim di a awai oqas. A ururqajqa kumbra geregere dauryqasai di a awai oqasai.

⁶ Tamo bei a wauosim ingi yagwas di ingi meliamqa a osim uyqas. Deqa tamo lanaj bei a namoqna bosim ingi uyqasai.

⁷ O Timoti, ijo anjam e ni mermeqnum qaji endi ni qusim ino areqaloq di singilatime. Yimqa Tamo Koba a na powo emimqa ni ijo anjam kalil endi geregere poimqas.

⁸⁻⁹ Ni gaigai Yesus Kristus qa are qaloqne. A moisiq olo subq na tigelej. A Mandor Koba Devit aqa moma. E aqa anjam bole palontoqnsim laqnam jeu tamo nangi na e tamo uge bul nuboqnsib gulbe koba eboqneb. Deqa nangi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. Ariya nangi Qotei aqa anjam getentqa keresai.

¹⁰ E tamo ungasari Qotei na giltjnrej qaji nangi qa are qaloqnsim gulbe kalil qoboieyqnum. E degyeqnum. Di kiyaga? Qotei na nangi elenjamqa nangi Kristus Yesus aqa ñam na nambile osib a ombla so bole gaigai sqajqa deqa.

¹¹ Qotei aqa anjam bei unu. Anjam di gisanj sai. Anjam di bole. Deqa iga gago areqaloq di singilatqa kere. Anjam agiende.

“Iga Yesus ombla moiyoqbul deqa iga a ombla olo nambile gaigai sqom.

¹² Iga gulbe kalil qoboioqnsim singila na tigelesqom di mondon iga Yesus ombla mandor kokba sqom.

Iga a qoreiyqom di a na kamba iga qoreigwas.

¹³ Iga aqa anjam dauryqa marsimqa olo dauryqa uratqom di Yesus a segi aqa anjam uratqa keresai. A dauryoqnsim sqas.”

Pol na Timoti minjej, “Ni Qotei aqa wau tamo bole soqne”

¹⁴ O Timoti, Kristen nangi ijo anjam deqa are walnjraim deqa ni na gaigai minjroqne. Osim Qotei aqa nangalaq di nangi endegsim minjroqne, “Ningi anjam qudei qa lanja lanja njirinoqnaib. Osib ñam qudei qa anjam na qotoqnaib. Anjam dena ningi aqaryaingwa keresai. Ningi anjam di qusib dauryqab di nungo areqalo niñaqesqas.”

¹⁵ O Timoti, ni Qotei aqa wau tamo boledamu sosimqa aqa anjam bole geregere palontoqnaqqa singilaoqne. Yim Qotei a ino wau kalil qa tulan arearetoqnaqas. Deqa ni aqa nangalaq di jemaimqasai.

¹⁶ Tamo qudei nanği anjam uge laña laña mareleneqñub deqa ni nanžo anjam di qoreiye. Nanžo anjam di tulañ ugedamu. Anjam dena tamo unğasari nanği are prugtetñroqñim nanği Qotei aqa kumbra torei uratoqñqab.

¹⁷ Anjam di yu uge bulosim tulañ kobaqujaosim tamo unğasari nanği ugeugeinñroqñqas. Tamo aiyel anjam uge deqaji mareqñub agi Himeneus Filetus wo.

¹⁸ Nanği aiyel anjam bole qa gam uratosib gisañ anjam endegsib mareqñub, “Tamo unğasari kalil nanği nami subq na tigeleb koboej. Deqa nanği olo bunuqna subq na tigelqasai.” O Timoti, gisañ anjam dena tamo unğasari qudei nami Yesus qa nanžo areqalo singilateb qaji nanžo areqalo olo niñaqyetñreqñu.

¹⁹ Qotei aqa segi tamo unğasari nanği tal ai bulosib singila na tigelejunub. Tal aiq di Qotei aqa anjam endegsib nenğrenyeb unu, “Tamo Koba a aqa segi tamo unğasari nanği qa qalie bole.” Anjam bei dego tal aiq di nenğrenyeb unu, “Tamo kalil Tamo Koba aqa ñam ejunub qaji nanği kumbra uge uge qoreiyebe.”

²⁰ E yawo anjam bei mermqai. Tal kobaquja bei miligiq di tabir qudei gol na ti silva na ti gereiyeb. Tabir qudei ñamtañ na gereiyeb. Tabir qudei jagi na gereiyeb. Tabir qudei wau bole qa gereiyosib olo tabir qudei wau kiñilala qa gereiyeb.

²¹ Deqa tamo bei a kumbra uge kalil uratosim Qotei aqa ñamgalaq di une saiqoji sqas di a tabir wau bole qa gereiyeb qaji di bul sqas. Deqa a ñam bole osim Qotei aqa segi kumbra boleq di sosim Gate Koba Yesus geregere wauetoqñqas. A wau bole kalil yoqñqajqa tulañ kere na sqas.

²² Deqa Timoti, areqalo uge uge angro wala nanği dauryeqñub qaji di ni na qoreiye. Osim ni kumbra bole yoqñqajqa wauoqñsim Qotei qa ino areqalo singilatoqñsim tamo unğasari nanği qalaqalainñroqñsim lawo na soqne. Tamo unğasari are bole ti sosib Tamo Koba aqa ñam na palyeqñub qaji nanği ni ombla kumbra kalil di yoqñiy.

²³ Tamo unğasari areqalo bole ti sosai qaji nanği nanari anjam laña laña mareleneqñub deqa ni nanžo anjam di quoqñaim. Ni qalie, anjam dena qoto ti niriñ ti tigelteqñu.

²⁴ Tamo Koba aqa wau tamo nanği anjam na qotoqñsib niriñoqñaim. Nanği na tamo unğasari kalil nanği kumbra bole bole enñroqñsib Qotei aqa anjam plaltosib minñroqñebe. Tamo qudei na nanği gulbe enñribqa nanği deqa niriñaib. Nanği kamba olo kumbra lawo nanği osornñroqñebe.

²⁵ Nanği lawo na Qotei aqa anjam gotrañyo qaji tamo nanžo areqalo olo gereiyetñroqñebe. Yim Qotei na nanžo are bulyetñrimqa nanği aqa anjam bole poinñrim dauryqab.

²⁶ Nami Satan a tamo nanği di singila na ojesonaqa nanği aqa anjam dauryoqñeb. Deqa Qotei aqa wau tamo nanği lawo na nanği tingitñribqa nanği Qotei aqa anjam bole qa poinñrim olo areqalo bole osib Satan aqa bañq dena jaraiyosib sawa boleq di sqab.

3

Diño bati jojomoqñimqa tamo nanği kumbra uge uge yoqñqab

¹ O Timoti, ni endegsi poimem. Mondon diño bati jojomoqñimqa gulbe gargekoba mandamq endi brantelenqab.

² Tamo nanği kumbra uge uge endeqaji yoqñqab. Nanği nanžo segi jejamu qa tulañ areboleboleinñroqñqas. Nanği silali koba oqajqa are prugnñroqñqas. Nanği nanžo segi ñam soqtoqñsib diqoqñsib niriñ anjam koba maroqñsib tamo nanği misilññroqñqab. Nanği nanžo ai abu nanžo anjam gotrañyoqñqab. Tamo qudei na nanği aqaryainñroqñibqa nanği kamba olo nanği qa are boleinñroqñqasai. Nanği Qotei aqa kumbra bole kalil qoreiyoqñqab.

³ Nanği qalaqalaiyo kumbra dauryqa uratoqñqab. Nanği niriñoqñsib jeu atoqñsib olo jeu turyoqñqasai. Nanği yomu anjam gargekoba maroqñsib nanžo segi jejamu taqatqajqa asginñroqñqas. Nanği laña laña qotoqñsibqa tamo nanği ñumoqñsib kumbra bole jeutoqñqab.

⁴ Nanġi tamo qudei nanġi ugeugeinjroqnaqab. Nanġi urur kumbra uge uge yoqnaqab. Nanġi kumbra di yqajqa ulaoqnaqasai. Nanġi nanġo segi ñam soqtoqnsib mandam qa ingi ingi qa tulañ areboleboleinjroqnaqas. Nanġi Qotei qa yala arearetnjroqnaqasai.

⁵ Nanġi laña baban na Qotei aqa kumbra bole dauryobuloqnsib sqab. Kumbra bole aqa singila nanġi yala poinjrqaasai. O Timoti, tamo deqaji brantoqnaqab ni na nanġi beternjraim. Torei uratnjrsim isaq gile.

⁶ Tamo deqaji nanġi kumbra uge endegyeqnaqab. Nanġi uña qudei nanġo tal miligiq giloqnsib nanġi walawalainjroqnsib areqalo titetnjreqnaqab. Uña nanġi di areqalo bole ti sosai. Nanġi une gargakoba yeqnaqab nanġo une dena nanġi singila na ojeqnaqab nanġi kumbra uge uge yqajqa are prugnjqnaqab.

⁷ Uña nanġi di gaigai qalie oqajqa are qaloqnsib ariya nanġi anjam bole aqa utru poinjrqa keresaiinjreqnaqab.

⁸ Gisañ tamo nanġi di Qotei qa nanġo areqalo singilatosaieqnaqab. Nanġo areqalo tulañ niñaqejunu. Nami Janes Jambres wo nanġi aiyel Moses jeutoqneqnaqab dego kere gisañ tamo nanġi na Qotei aqa anjam bole jeuteqnaqab.

⁹ Ariya nanġo kumbra di tulañ kobaqasai. Nami Janes Jambres wo nanġi aiyel kumbra deqaji yeqnaqab tamo unġasari kalil nanġi unoqnsib maroqneqnaqab, “Nanġo kumbra di nanari.” Dego kere gisañ tamo nanġi kumbra uge uge yoqnaqab tamo unġasari kalil nanġi unoqnsib maroqnaqab, “Nanġo kumbra di nanari.”

Pol na Timoti minnej, “Ni Qotei aqa anjam singila na ojesoqne”

¹⁰ O Timoti, ni nami e ombla soqnaqab deqa ijo anjam kalil e na plaltoqnaqab qaji di ni qalie. Ijo walwel ti ijo kumbra ti di ni qalie bole. E Qotei qa ijo areqalo singilatoqnsim ijo are miligi dego gaigai singilatoqnsim waukobaqnaqab. Osim tamo unġasari nanġi qalaqalainjroqnsim singila na tigeloqnsim gulbe qoboioqnaqab. Di ni qalie bole. ¹¹ Antiok qure ti Aikoniam qure ti Listra qure ti dia jeu tamo nanġi na e kumbra uge uge ebeqnaqab e jaqatin koba oqnaqab. Qure qureq di kumbra uge kalil e qa brantoqneqnaqab qaji di ni qalie. Ariya bati deqa Tamo Koba a na e aqaryaiboqnsiqa gulbe kalilq dena e oqnsiq taqal atoqneqnaqab. Deqa bini e bole unum.

¹² Ni qalie, jeu tamo nanġi na tamo unġasari kalil Kristus Yesus beteryesosib Qotei aqa kumbra dauryqa singilaeqnaqab qaji nanġi ugeugeinjroqnaqab.

¹³ Tamo uge uge nanġi ti gisañ tamo nanġi ti tulañ ugeoqnaqab. Ugeoqnsib gisañ anjam gargakoba maroqnaqab Satan na kamba dego nanġi olo gisa gisañnjroqnaqas. Yim nanġo kumbra di tulañ ugedamuqas.

¹⁴ Ariya Timoti, anjam iga nami ni mermonam qusim ino areqaloq di singilatam qaji di ni olo singila na ojesoqne. Ni iga qa bole qalieonum deqa ni degyoqne.

¹⁵ Nami ni angro kiñala sosimqa ni Qotei aqa anjam nengrenq di so qaji di qalieosim bosim agi qalieosim unum. Anjam dena ni powo bole emonaqnaqab ni Kristus Yesus qa ino areqalo singilatonamqa Qotei na ni padalo sawaq dena ej.

¹⁶ Qotei aqa anjam kalil nengrenq di so qaji di Mondor a segi na babtej. Anjam dena iga aqaryaigoqnsiqa gam bole osorgoqnsiqa gago areqalo tingitetgeqnaqab. Osiqa gago walwel gereiyetgoqnsiqa iga kumbra bole dauryqajqa singilatgeqnaqab.

¹⁷ Deqa anjam dena Qotei aqa tamo unġasari nanġi keretnjreqnaqab nanġi kumbra bole kalil yoqnsib wau bole bole ojeqnaqab.

4

Pol na Timoti minnej, “Ni Yesus aqa anjam palontqajqa tulañ singilaoqne”

¹ Qotei aqa Niri Kristus Yesus wo nanġo ñamgalaq di e ni singila na endegsi mermaqai. Mondor Yesus a lañ qureq na brantosim tamo unġasari kalil ñambile so qaji nanġi ti nami moreneqnaqab qaji nanġi ti peginjrqas. Osim a bati gaigai Mandor Koba sqas.

² Deqa ni Yesus aqa anjam palontoqne. Tamo ungasari nanqi ino anjam quqwa arearetnjroqnqas kiyo asginjroqnqas kiyo di unqum. Ni na nanqi tingitnjroqnsim dalnjroqnsim are tigeltetnjroqne. Ni asgimaiq.

³ O Timoti, ni que. Bunuqna tamo gargekoba nanqi Qotei aqa anjam quqwa asginjroqnmqa olo anjam utru bei bei quqwajqa are prugnjroqnqas. Osib nango segi areqalo dauryosib anjam plalto tamo qudei nanqi metnjroqnib bosib gisan anjam minjroqnib qusib arearetnjroqnqas.

⁴ Deqa nanqi anjam bole quqwa uratosib lanja sa anjam quqwajqa dab atoqnqab.

⁵ Ariya Timoti, ni kumbra degyaim. Ni gaigai areqalo bole na sosimqa gulbe ti jaqatin ti qoboioqne. Osim ni na Yesus aqa anjam bole tamo ungasari nanqi minjre minjre laqne. Ni nanqi aqaryainjrqaqqa wau ti unum deqa ni wau di keretosim yoqne.

Pol a moiqa bati jojomej

⁶ Ni qalie, jeu tamo nanqi na e lubsib moiyoqbqa bati jojomqo. Israel nanqi wain bilentoqnsib Qotei atraiyeqneb dego kere e moisiyqa ijo len aiqas qaji dena Qotei atraiyobulqai.

⁷ Tamo nanqi gurguroqnsib bubuqneqneb dego kere e nami singila na ururosime Yesus dauryoqnem agi bini e degyeqnum. E ijo wau kalil kobotonum. E Qotei qa ijo areqalo singilatoqnem di e uratosioqnem. Agi bini e ijo areqalo di singila na ojejunum.

⁸ Tamo nanqi gurguroqnsib bubuqneqneb di nanqi awai oqajqa. Ijo awai bole agi Qotei a lan qureq di atej unu. E awai di oqajqa tarinoqnsim unum. Ijo awai agiende. Mondon Tamo Koba a na e tamo bole une saiqoji qa merbqas. Di ijo awai bole. Tamo Koba a kumbra bole tintin na tamo ungasari nanqi peginjrqas. Peginjrqqa bati deqa a awai bole di e ebqas. A e segi awai ebqasai. Tamo kalil Yesus a lan goge na brantim unqajqa deqa areboleboleinjreqnu qaji nanqi dego awai bole enjrqas.

Pol na Timoti minjej, "Ni ijoq urur au"

⁹ O Timoti, ni ijoq urur au.

¹⁰ Ni que. Demas a mandam endeqa kumbra qa tulan areareteqnu. Deqa a na e uratbosiqa Tesalonaika qureq gilej. Kresens a Galesia sawaq gilej. Taitus a Dalmesia sawaq gilej.

¹¹ Aqo Luk wo segi unum. Deqa ni Mak osimqa endeq boiy. Mak a tamo bole. A na e aqaryaiboqnsiqa wau bole yeqnu.

¹² Tikikus agi e na qarinyonam Efesus qureq aiyej.

¹³ Ni ijoqbqa osimqa ijo gara jugo Troas qureq di uratem qaji di osim osau. Agi Karpus aqa talq di uratem unu. Ijo buk qudei dego osau. Ariya ijo pepa lulumo qudei wagme nango jegara na gereiyo qaji di dego osim osbetbe. Ni are walmai.

¹⁴ Bras na ingi ingi gereiyo tamo aqa nam Aleksander a na e ugeugeiboqnej. Deqa mondon Tamo Koba a na kamba Aleksander nolawotqas.

¹⁵ Aleksander a nami iga jeutgoqnsiqa gago anjam tulan ugeugeiyoqnej. Deqa ni a qa geregere nam atoqne.

¹⁶ Jeu tamo nanqi nami e ojsib anjam pegiyo talq di tigeltbeb bati deqa tamo bei na e taqbosai. Tamo kalil nanqi e uratbosib jaraiyeb. Deqa e Qotei endegsi pailiem, "O Abu, ni nango une deqa olo kambatnjraime." E degsi Qotei pailiem.

¹⁷ Ariya Tamo Koba Yesus a segi na e taqbosiqa singila ebej deqa e anjam pegiyo talq di tigelosim Yesus aqa anjam bole mareqnamqa sawa bei bei qaji nanqi quoqneb. Qotei na e aqaryaiboqnsiqa baun juwan nango medabuq na e osiq taqal waibej.

¹⁸ Deqa e endegsi qalieonum. Jeu tamo nanqi boqnsib kumbra uge uge ebqa maroqnib Qotei na e aqaryaiboqnsim nango banq dena e oqnsim taqal waiboqnqas. Osim bunuqna a na e lan qureq osi oqsim dia e taqatbosim ijo Mandor Koba sqas. Deqa iga bati gaigai aqa nam soqtoqnqom. Bole.

¹⁹ O Timoti, ni na ijo kaiye anjam endi osim tamo nan̄gi Onesiforus aqa talq di unub qaji nan̄gi ti Prisila Akwila wo nan̄gi koba na minjime.

²⁰ Erastus a Korin qureq di unu. Trofimus a Miletus qureq di ma ti sonaq e na uratem unu.

²¹ Ni ijoq urur boqujat. Ni tariṇoqnim ulili bati bo uge.

Yubulus na Pudens na Linus na Klodia na nan̄gi qolqe Kristen tamo kalil nan̄gi ti koba na kaiye anjam endi inoq qarinyonub.

²² Tamo Koba a na ino qunun geregere taqateme. Osim ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

TAITUS

¹ E Pol. E Qotei aqa wau tamo. Yesus Kristus na e qarinqbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Tamo ungasari Qotei na giltinrej qaji nangi aqa anjam minjroqnitqa qusib Yesus qa nango areqalo singilatqajqa deqa qarinqbej. E na nangi aqaryainjritqa nangi Qotei aqa anjam geregere qalieosib aqa kumbra dauryqajqa deqa ti qarinqbej. Qotei aqa anjam di gisanj sai. Di anjam bole.

² E na nangi aqaryainjritqa nangi nambile gaigai sqajqa deqa e waueqnum. Nangi nambile di oqajqa tarinqonsib unub. Tulan nami Qotei a ingi ingi kalil atosaisosiq a na nambile di iga egwajqa marej. A bole marej. A gisanjosaieqnu.

³ Bati kereonaqa a na aqa anjam maro tamo nangi wau enjrej. Kumbra dena a na aqa segi anjam babtej. A na e dego wau ebej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Anjam dena a na iga padalo sawaq na elenjej.

⁴ O Taitus, e anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum. Aqo ombla Kristen tamo ungasari kalil nangi koba na areqalo qujaitosim Yesus qa gago areqalo singilateqnum. Deqa ni ijo angro bole bul. Gago Abu Qotei wo Kristus Yesus agi iga elenjej qaji wo nangi aiyel ni qa are boleinjrimqa ni lawo na soqnime.

Pol na Taitus minjej, “Ni na Kristen nango gate atelenj”

⁵ O Taitus, e ni Krit nuiq di uratmem unum. Krit nuiq di Qotei aqa wau koboosai unu. Deqa ni na wau di kobotosim qure segi segi di Kristen nango gate atelenj. Agi e nami wau deqa ni mermem.

⁶ Deqa ni unime. Ni tamo bei a Kristen nango gate atqa osimqa a peleiyosim aqa kumbra kalil unsim di ni a gate ate. Tamo di a tamo ungasari kalil nango namgalaq di une saiqoji soqneme. A uña aiyeltaiq. Aqa angro nangi Yesus qa nango areqalo singilatosib soqnebe. Nangi kumbra uge uge yoqnaib. Nangi diqoqnsib nango ai abu nango anjam gotranjoqnaib.

⁷ Ni qalie, Kristen nango gate nangi Qotei aqa wau taqateqnub. Deqa ni tamo bei a gate atqa osimqa ni aqa kumbra endeqaji unsim a gate ate. A tamo ungasari kalil nango namgalaq di une saiqoji unu. A aqa segi ñam soqtosaieqnu. A Kristen tamo ungasari nangi njirin na taqatnjrosaieqnu. A urur minjin oqetosaieqnu. A ya uge uyoqnsiq nanariosaieqnu. A qoto ani tamo sai. A silali koba oqnqajqa tulan arearetosaieqnu.

⁸ Tamo lanaj nangi aqa meq beqnabqa oqnsiq geregereinjreqnu. A kumbra bole bole dauryqajqa are qaloqnsiq areqalo bole ti unu. A kumbra tintin ti Qotei aqa segi kumbra bole ti di dauryqajqa tulan areareteqnu. A aqa segi so geregere taqateqnu.

⁹ A Yesus aqa anjam bole iga plalteqnum qaji di singila na ojeqnu. Deqa a anjam di geregere palontoqnsiq Kristen nango are tigeltetnjreqnu. Tamo qudei nangi anjam di gotranjeqnaib a na nangi tingitnjroqnsiq dalnjreqnu.

Krit nuiq di tamo gargekoba nangi gisanjeqnub

¹⁰ O Taitus, Krit nuiq di anjam gotranjo qaji tamo gargekoba unub. Tamo nangi di anjam lanja lanja maroqnsib tamo ungasari nangi gisa gisanjreqnub. Tamo nangi di Juda tamo. Deqa nangi na tamo mulun breinjraqajqa tulan singilaqnub.

¹¹ Nangi na Kristen nango silali yainjrqa are qaloqnsib anjam uge uge iga marqajqa getento qaji di plaltoqnsib minjreqnub. Nangi degyeqnub deqa nangi na Kristen qudei nango angro ti nango was nangi ti areqalo ugetetnjreqnabqa nangi Qotei aqa gam bole olo urateqnub. Deqa Taitus, ni na tamo uge deqaji nango medabu getentosim saidnjre.

¹² Nami Krit nuiq di qalie tamo bei a anjam endegsi marej, “Krit tamo kalil nangi gisanj ani. Nangi tamo uge. Nangi wagme juwan bul. Nangi qunjan bolet. Nangi wauqa asgim ani.”

¹³ O Taitus, aqa anjam di bole. Deqa ni singila na tamo uge uge nanngi tingitnjroqne. Yimqa nanngi Yesus qa nanngo areqalo geregere singilatqab.

¹⁴ Osib nanngi Juda nanngo gisan anjam ti tamo nanngi Qotei aqa anjam bole qoreiyeqnu qaji nanngo dal anjam ti quqwa uratqab.

¹⁵ Tamo ungasari Qotei aqa namgalaq di jiga saiqoji unub qaji nanngi qalie, ingi uyo kalil jiga saiqoji unu. Deqa nanngi oqnsib uyeqnu. Ariya tamo ungasari kumbra jigat dauryoqnsib Yesus qa nanngo areqalo singilatosaieqnu qaji nanngi torei jiga ti. Deqa nanngi mareqnu, “Ingi ingi kalil jigat.” Nanngo areqalo ti nanngo are miligi ti tulan jigat.

¹⁶ Nanngi segi mareqnu, “Iga Qotei qa qalie bole.” Di gisan. Nanngi kumbra uge uge yeqnu dena iga poiqe qnu, nanngi Qotei qoreiyeqnu. Deqa Qotei na nanngi torei walinjre qnu. Nanngi Qotei aqa anjam gotranjo qaji tamo unub. Nanngi kumbra bole bei dauryqa keresai bole sai.

2

Tamo qeli nanngi kumbra bole bole yoqnebe

¹ O Taitus, ni Qotei aqa anjam bole plaltoqne.

² Ni na tamo qeli nanngi anjam endegsim minjroqne, “Ningi nungo so geregere taqatiy. Osib areqalo bole ti sosib kumbra bole bole yoqniy. Ningi Qotei aqa anjam bole geregere qalieosib qalaqalaiyo kumbra yoqnsib gulbe kalil qoboioqnsib singila na tigelesoqniy.” O Taitus, ni na tamo qeli nanngi anjam degsim minjroqne.

³ Ni na unja qeli nanngi anjam endegsim minjroqne, “Kumbra bole kalil Qotei a arearete qnu qaji di ningi dauryosib soqniy. Ningi yomuoaqnaib. Wain uyoqnsib nanarioqnaib. Ningi na Kristen nanngi kumbra bole osornjroqniy.

⁴⁻⁵ Osib unja meli nanngi dalnjribqa nanngi kumbra endegsib yoqnebe. Nanngi nanngo tamo ti nanngo angro ti qalaqalainjroqnebe. Nanngi areqalo bole na walwelosib Qotei aqa namgalaq di une saiqoji soqnebe. Nanngi Kristen nanngi gereinjroqnebe. Nanngi nanngo tal geregere taqatosib nanngo tamo nanngo anjam dauryoqnebe. Nanngi kumbra bole degyoqniqbqa nanngo tamo nanngi na unjrsibqa Qotei binjyosib aqa anjam yomuuyqa uratqab.” O Taitus, ni na unja qeli nanngi anjam degsim minjroqne.

Pol na Taitus minjej, “Ni kumbra bole yoqnim angro meli nanngi unsib dauryqab”

⁶ Ariya ni na angro meli nanngi dego are tigeltetnjroqnimqa nanngi areqalo bole na walweloqnebe.

⁷ O Taitus, ni kumbra bei yqa osimqa kumbra bole segi yoqne. Yimqa angro meli nanngi ino kumbra di unoqnsib dauryoqnaqab. Ariya ni gisan anjam maroqnaim. Ni anjam palontqa osimqa anjam bole segi palontoqne. Alan anjam koba maroqnaim. Digoqnaim. Areqalo bole ti sosim kumbra bole bole yoqne.

⁸ Ni anjam bole segi palontoqnimqa tamo nanngi ino anjam di uge qa marqa keresai. Deqa jeu tamo nanngi na iga yomuigwa keresaiinjrimqa nanngi jemainjrqas.

Kangal tamo nanngi gaigai nanngo wau qa gate nanngo sorgomq di soqnebe

⁹ O Taitus, ni na kangal tamo nanngi anjam endegsim minjroqne, “Ningi gaigai nungo wau qa gate nanngo sorgomq di sosibqa wau bole bole nanngi arearetnjre qnu qaji di yoqniy. Ningi nanngo medabu ojoqnaib.

¹⁰ Osib nanngo ingi bei bajinaib. Ningi nanngo anjam geregere dauryosib nanngi kumbra bole bole enjroqniy. Yimqa nanngi nungo kumbra deqa tulan areboleboleinjrqas. Ningi kumbra bole kalil yoqniqbqa nungo wau qa gate nanngi unoqnsib Qotei agi iga elenje qaji aqa anjam tulan binjyoqnsib maroqnaqab, ‘Di anjam bolequja.’ ” O Taitus, ni na kangal tamo nanngi anjam degsim minjroqne.

Iga Yesus bqajqa bati qa tarinjoqnaqom

¹¹ Iga qalie, Qotei a iga qa are boleiyeqnu. Aqa kumbra di a na boleq atsiq iga osorgej. Deqa a na tamo ungasari kalil nangi padalo sawaq dena elenqa kere.

¹² Qotei a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena iga endegsi osorgeqnu, iga Qotei goreiyqajqa kumbra ti mandam qaji areqalo uge uge ti torei uratekritqom. Osim iga mandam tamo ungasari nango ambleq di sosimqa areqalo bole na ti kumbra bole na ti Qotei aqa kumbra na ti walweloqnqom.

¹³ Walweloqnsim ingi bole bole iga mondon oqom qaji di oqajqa tarinoqnqom. Yesus Kristus a segi Qotei. A singila koba ti unu. A na iga elenje. Mondon a wala bole ti rian koba ti osim lan qureq na bqas. Iga di unqajqa tarinoqnqom.

¹⁴ Yesus a gago uneq na iga awaigosim iga aqa segi tamo ungasari tintin sqajqa deqa marsiq aqa segi nambile uratosiq iga qa moiyej. Deqa iga gaigai kumbra bole dauryqajqa singilaoqnqom.

¹⁵ O Taitus, ni gaigai Kristen tamo ungasari nangi anjam di minjroqnmqa nangi quonqnsib dauryoqnqab. Ni na tamo ungasari anjam gotranjeqnu qaji nangi tingitnjroqnsim dalnjroqne. Tamo bei na ino anjam di uge qa maraiq.

3

Qotei a iga qa are boleiyosiq kumbra boledamu egej

¹ O Taitus, ni na Kristen tamo ungasari nangi anjam endegsim minjroqne, “Ningi na mandor nangi ti sawa taqato qaji tamo kokba ti nango sorgomq di sosibqa nango anjam dauryoqniy. Osib gaigai wau bole yqajqa are qaloqniy.

² Ningi tamo qudei nangi misilin anjam minjroqnaib. Osib anjam na qotoqnaib. Gaigai lawo na sosib tamo ungasari kalil nangi kumbra bole osornjroqniy.” O Taitus, ni na Kristen tamo ungasari nangi anjam degsim minjroqne.

³ Ni qalie, iga dego nami areqalo uge ti sosimqa Qotei aqa anjam gotranjoqnm. Bati deqa Satan na iga gisa gisanjeqnaqa iga Qotei aqa gam bole dauryqa uratoqnsim kumbra uge uge dauryqajqa are pruggeqnaqa gago segi jejamu qa tulan areboleboleigoqnej. Kumbra dena iga singila na taqatgesoqnej. Deqa iga minjin ti are uge ti sosim walweloqnm. Tamo qudei na iga jeutgeqnaqqa iga kamba dego nangi jeutnjroqnm.

⁴ Ariya bati di Qotei agi iga elenje qaji a na iga tulan qalaqalaigosiq iga qa are boleiyosiq kumbra boledamu egej. Aqa kumbra di a segi na boleq atej.

⁵ Osisa iga elenje. Gago segi wau bole bole iga yoqnm qaji a deqa osiq iga elenosai. A iga qa dulosiq iga lana elenje awai saiqoji. Osisa gago are miligi yansetgosiq aqa Mondor Bole egsiq iga angro bunuj bul nambabtgej.

⁶ Yesus Kristus agi iga elenje qaji aqa wau na Qotei na aqa Mondor Bole qarinyonaqa gago are miligiq aiyej.

⁷ Yesus a iga qa are boleiyej deqa iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Deqa mondon iga nambile gaigai sqom. Iga nambile di oqajqa tarinoqnsim unum.

⁸ Qotei aqa anjam di tulan boledamu. Deqa iga anjam di gago areqaloq di singilatqom.

O Taitus, ni Qotei aqa anjam di singila na palontoqnmqa tamo ungasari Qotei qa nango areqalo singilateqnu qaji nangi quonqnsib kumbra bole bole yoqnqab. Anjam dena tamo ungasari nangi aqaryainjreanu.

⁹ Tamo qudei nangi lana lana njirinoqnsib nanari anjam maroqnsib laqnu. Nangi Moses aqa dal anjam qa ti nango moma nango nam qa ti anjam na qoteqnu. Nangi anjam di marqajqa tulan arearetnjreanu. Iga qalie, anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Deqa Taitus, ni tamo deqaji nango anjam di quetnjraim. Torei urat.

¹⁰ Tamo bei na Kristen tamo ungasari nango areqalo ugetetnjrsim nangi pupoinjrimqa ni na tamo di minjimqa aqa kumbra di uratem. A ni quetmosaiamqa olo minje. Minjimqa olo quetmosaiamqa ni a uratosim torei qoreiye.

¹¹ Ni qalie, tamo deqaji nanġi Qotei aqa gam torei urateqnub. Nanġi une yo qaji tamo unub. Nanġo une dena nanġi osornjreqnu, nanġi tamo uge.

Pol na Taitus minnej, “Ni urur bosim e itbe”

¹² Ariya Taitus, ni que. E na Artemas kiyo Tikikus kiyo qarinyitqa a inoq gilqas. Gilsim mermimqa ni urur bosim Nikopolis qureq di e itbe. Yuwal ugeo bati qa e dia sqai. Soqnit ni bosim dia e itbe.

¹³ Apolos wo dal anjam qalie tamo Senas wo nanġi aiyel ino qure uratosib walwelqa laqnibqa ni na aqaryainjrimqa nanġi gamq di inġi bei qa truquqasai.

¹⁴ Ni na Kristen nanġi anjam plaltosim minjroqnmqa nanġi wau bole yoqnqajqa geregere qalieosib tamo qudei inġi inġi qa truqueqnub qaji nanġi aqaryainjroqnebe. Nanġi laña sosib wau bole bole yosaio uge.

¹⁵ Kristen kalil e koba na endi unum qaji nanġi na ni kaiyeimonub. Deqa ni na kamba tamo unġasari iga tulañ qalaqalaigeqnub qaji nanġi gago kaiye anjam endi minjrime. Tamo unġasari nanġi di iga koba na Yesus qa gago areqalo singilateqnum.

O ijo was, Qotei a niñġi kalil qa are boleiyeme. Bole.

FILEMON

¹ O Filemon, e Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. E aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nanqi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum. Aqo gago was Timoti wo anjam endi nengrenyosim inoq qarinyonum. Ni gago Kristen was bole. Ni iga koba na wau qujai.

² Aqo aiyel anjam endi ni qa ti gago jaja Apia qa ti Arkipus qa ti Kristen tamo ungasari kalil ino talq di loueqnub qaji nanqi qa ti qarinyonum. Arkipus a iga koba na qoto tamo bulosim Qotei aqa wau ojeqnum.

³ Gago Abu Qotei wo Tamo Koba Yesus Kristus wo nanqi aiyel ningi qa are boleinjrimqa ningi lawo na soqniy.

Filemon a kumbra tulan boledamu yoqnej deqa Pol a areboleboleiyoqnej

⁴ E gaigai ijo Qotei binjyoqnsim ni qa pailyeqnum.

⁵ E ni qa anjam endegsi queqnum, ni na Tamo Koba Yesus tulan qalaqalaiyoqnsim a qa ino areqalo singilateqnum. Osim ni na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanqi dego qalaqalainjreqnum.

⁶ Ni iga ti beterosim koba na Yesus qa gago areqalo singilateqnum deqa e endegsi Qotei pailyeqnum, “O Abu, ni na Filemon iga ti aqaryaigimqa iga powo bole osim ingi bole bole Kristus a iga egeqnu qaji di geregere poigwas.”

⁷ Od, was, e qalieonum, ni na Qotei aqa segi tamo ungasari kalil nanqi qalaqalainjroqnsim nango are tulan singilatetnjreqnum. Ino kumbra dena ijo are latetbeqnaqa e areboleboleibeqnu.

Pol na Filemon minjej, “Ni na Onesimus qalaqalaiyime”

⁸ O Filemon, e qalieonum, ino kumbra kalil bole. Deqa e ni kumbra bei yqajqa mermitqa ni ijo anjam daurye. E Kristus aqa ñam na ni singila na mermqa kere.

⁹ Ariya e ni tulan singila na mermqasai. Aqo ombla qalaqalaiyo kumbra dauryeqnum deqa e ni lawo na mermqai. E Pol. E Kristus Yesus aqa wau tamo. E aqa anjam mare mare laqnem deqa jeu tamo nanqi na e ojsib tonto talq endi waibeb unum.

¹⁰ E tonto talq endi sonamqa ino kanqal tamo Onesimus a ni uratmosiq ulanosiq Rom qure endeq bosiq e itbej. E itbonaqa e Yesus aqa anjam minjnamqa a are bulyosiq Yesus qa aqa areqalo singilatej. Deqa bini a ijo anqro bul unu. Deqa e ni mermqai, ni a kumbra bole osoryime.

¹¹ A nami kanqal tamo bolesai soqnej deqa a ni qa wau bole yosaiyoqnej. Ariya bini a kanqal tamo bolequja unu deqa a ni qa wau bole yoqnqa kere. A e qa dego wau bole yoqnqa kere.

¹² Ariya endego e Onesimus qarinyonum a inoq olo bqo. Deqa e a qa are ugeibqo. Di kiyaga? E a tulan qalaqalaiyeqnum deqa.

¹³ E Yesus aqa anjam bole qa waueqnum deqa e tonto talq endi unum. Ariya ijo are koba endegsi unu. E Onesimus olo osiy a e ombla tonto talq endi sosim a na e aqaryaiboqnqas. A ino kanqal tamo unu deqa a na e aqaryaibqas di ni na dego e aqaryaibqam.

¹⁴ Ariya e Onesimus qarinyonum inoq olo bqo. E endegsi are qalonum. Ni na e aqaryaibqa are soqnim ni ino segi areqalo na e odbosim Onesimus olo ijoq qarinye. E singila na ni mermqasai.

¹⁵ Bole, Onesimus a bati truquyala ni uratmej. E are qalonum, Qotei a segi na gam gereiyonaqa Onesimus a ni uratmej. Di kiyaga? Ni na a olo osim ningi ombla bati gaigai sqajqa deqa.

¹⁶ Onesimus a ino kanḡal tamo segi sai. A ino Kristen was bole. A ijo Kristen was dego. Deqa e a tulaḡ qalaqalaiyeqnum. A ino kanḡal tamo bolequja. A ni ombla Tamo Koba beteryejunub. Deqa e qalieonum, ni a olo tulaḡ qalaqalaiyoqnqam.

¹⁷ Ni e ombla Yesus aqa wau tamo unum edegosim Onesimus osim geregereiyogne. Ni e osim geregereibeqnum dego kere.

¹⁸ Onesimus a une bei ni emej kiyo? A ino silali bei nami yaimosiq olo ni emqajqa mermosiq a bunuqna ni emosai kiyo? Degamqa ni na merbimqa e kamba silali di keretosiḡ ni olo emqai.

¹⁹ E Pol. Anjam endi e ijo segi baḡ na neḡḡrenḡyonum. Ni e merbimqa Onesimus a ino silali bei yaimeḡ qaji di e na kamba olo ni emekritqai. Ariya ni que. Nami e Yesus aqa anjam ni mermonam qusim are buliyem. E ino qunun qa aqaryaimem. Deqa e ni endegsi mermqa kere, ni na kamba olo ino segi ḡambile e ebekritime. Ariya e degsi ni mermqa uratonum.

²⁰ O ijo was Filemon, ni que. Aqo ombla Tamo Koba Kristus aqa tamo unum deqa ni aqa ḡam na olo Onesimus ijoq qarinyosim dena ijo are boletetbe.

²¹ E qalieonum, ni ijo anjam endi dauryqam. Osim ijo anjam endi bunyosim olo Onesimus ijoq qarinyqam. Utru deqa e anjam endi neḡḡrenḡyonum.

²² Ijo anjam qujai bei agiende. E are qalonum, Qotei a nuḡḡo pailyo qusim gam waqtetbimqa e nuḡḡoq olo bqai. Deqa Filemon, e ino talq di ḡeiqajqa warum bei ni na gereiyetbe.

Pol aqa wau qujai naḡḡi na Filemon kaiyeiyeb

²³ Aqo Epafraḡ wo ombla tonto talq endi unum. Epafraḡ a dego Kristus Yesus aqa wau tamo. A Yesus aqa anjam mare mare laqnej deqa jeu tamo naḡḡi na a ojsib tonto talq endi waiyeb unu. A na ni kaiyeimqo.

²⁴ Mak na Aristarkus na Demas na Luk na naḡḡi qolqe dego ni kaiyeimonub. Naḡḡi e koba na wau qujai.

²⁵ Tamo Koba Yesus Kristus a niḡḡi qa are boleyosim nuḡḡo qunun geregere taqatoqneme. Bole.

HIBRU

Qotei aqa Niri a na iga anjam mergeqnu

¹ Nami Qotei na gago moma utru nanŋi anjam minjroqnej. A gam endena nanŋi anjam minjroqnej. A na aqa medabu o qaji tamo nanŋi qarinjreŋnaqa nanŋi giloqnsib bati gargekoba gago moma utru nanŋi anjam minjroqneb.

² Ariya bini Qotei na iga dego anjam mergeqnu. Diŋo bati jojomqo deqa a na aqa Niri aqa medabu na iga anjam mergeqnu. Qotei na aqa Niri giltej deqa a inŋi inŋi kalil oqas. Aqa baŋ na Qotei na mandam atej unu.

³ A na Qotei aqa rian koba iga osorgeqnu. Aqa so ti Qotei aqa so ti ombla kerekere. Aqa anjam singila ti unu. Anjam dena a na inŋi inŋi kalil singilatejunu. A gago une kobotetgosiqa laŋ qureq oqsiq Qotei singila koba ti unu qaji aqa baŋ woq di awejunu.

Qotei aqa Niri a laŋ angro nanŋi tulaŋ buŋjrejunu

⁴ Qotei na aqa Niri ñam kobaquja yej. Ñam dena laŋ angro nanŋo ñam tulaŋ buŋjrejunu.

⁵ Nami Qotei na aqa Niri endegsi minjej,

“Ni ijo segi Angro.

Bini e ino Abu unum.”

Osiqa olo anjam bei dego aqa Niri qa endegsi marej, “E aqa Abu sqai. A ijo Angro sqas.” Ariya Qotei na aqa laŋ angro nanŋi anjam degsi minjrosaiognej.

⁶ Nami Qotei na aqa Niri matu qarinyim mandamq aiqa osiqa a qa olo anjam endegsi marej, “Ijo laŋ angro kalil nanŋi aqa sorgomq di sosib a qa louoqnqab.”

⁷ Ariya Qotei a laŋ angro nanŋi qa anjam degsi marosaioqnej. A nanŋi qa endegsi marej, “E ijo laŋ angro nanŋi wau enjrem.

Deqa nanŋi jagwa ti ñamyuwo ti bulosib ijo wau ojeqnub.”

⁸ Ariya Qotei na aqa segi Niri endegsi minjej,

“O Qotei, ni bati gaigai Mandor Koba sqam.

Ni tamo bole unum deqa ni na ino segi tamo unŋasari nanŋi taqatnjroqnqam.

⁹ Ni kumbra bole yqajqa tulaŋ arearetmeqnu.

Ni kumbra uge yqajqa arearetmosaieqnu.

Deqa ino Qotei na ni giltmosiqa ino gateq di goren bilentosiq ñam kobaquja emej.

Deqa ni tulaŋ areboleboleimeqnu.

Ino arebolebole dena ino was nanŋo arebolebole tulaŋ buŋjrejunu.”

¹⁰ Qotei na aqa Niri degsi minjsiqa olo anjam bei dego endegsi minjej,

“O Tamo Koba, ni nami mandam atem unu.

Osim laŋ dego ino segi baŋ na gereiyem.

¹¹ Laŋ ti mandam ti koboqab.

Ariya ni bati gaigai sqam.

Laŋ ti mandam ti gara jugo bulosib sariosib ugeqab.

¹² Tamo bei na aqa gara lubtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti lubtosim taqal atqam.

Tamo bei na aqa gara piqtoqnsiq taqal ateqnu

dego kere ni na laŋ ti mandam ti piqtosim taqal atqam.

Ariya ni segi bulyqasai.

Ni bati gaigai degsi sqam.

Ino sqajqa bati koboqasai.”

¹³ Qotei na aqa Niri degsi minjsiqa olo minjej,

“Ni ijo baŋ woq endi awesoqnimqa

e na ino jeu tamo kalil nanŋi elenjosiy ino singaq di atelenqai.”

Qotei na anjam deqaji aqa lan angro nanngi minjrosaiognej.

¹⁴ Lan angro nanngi Qotei aqa Niri bul sai. Nanngi Qotei aqa wau ojo qaji mondor. A na nanngi qarinnjreqnaqa nanngi aqa wau ojeqneb. Nango wau agiende. Nanngi giloqnsib tamo ungasari a na elenqas qaji nanngi aqaryainjreqneb.

2

Qotei na iga elenje aqa wau di tulan kobaquja

¹ Deqa ijo was, anjam ninni nami quoqneb qaji di ninni olo singila na ojsib dauryiy. E dego anjam di dauryqai. Iga dauryqasai di iga ulonosisim anjam di torei urato uge.

² Nami Qotei na aqa lan angro nango medabu na gago moma utru nanngi anjam minjroqnej. Anjam di singila koba. Deqa tamo ungasari kalil anjam di gotranjyoqneb qaji nanngi Qotei na kambatnjroqnsiqa awai uge enjroqnej.

³ Bunuqna Qotei na iga padalo sawaq na elenje. Aqa wau di tulan kobaquja. Iga Qotei aqa wau di qoreiyqom di iga awai tulan ugedamu turqom. Awai di iga britosim jaraqa keresai.

Namoqna gago Tamo Koba a na iga elenqajqa anjam di mare mare laqnej. Onaqa tamo nanngi aqa anjam di quoqneb qaji nanngi kamba olo mare mare laqneb. Osib iga endegsib mergoqneb, "Anjam di bole."

⁴ Yeqnaqa Qotei na nango anjam di singilatoqnej. A gam endena nango anjam singilatoqnej. A Mondor Bole aqa wau segi segi jeisiq enjreqnaqa nanngi manwa ti kumbra singila ti babtoqneb. Qotei aqa segi areqalo na a degyoqnej.

Qotei na iga elenje aqa wau di Yesus a segi na tigeltej

⁵ Mondonj Qotei na mandam bunuj atqas. Iga qalieonum, Qotei na aqa lan angro nanngi mandam bunuj di taqatqajqa wau enjrosai.

⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nenngrenyeb unu, "O Qotei, ni kiyaga tamo nanngi qa are qaleqnum? Osim nanngi qa duloqnsim aqaryainjreqnum?"

⁷ Ni na tamo nanngi lan angro nango sorgomq di atem unub.

Deqa nanngi lan angro nango sorgomq di sokiñala soqnib bunuqna ni na nango ñam olo soqtetnjrimqa nango ñam tulan kobaosim lan angro nango ñam bunyqas.

⁸ Od, ni na ingi ingi kalil osim tamo nango sorgomq di atim sqab."

O ijo was, Qotei aqa anjam degsi unu deqa iga qalieonum, a na ingi ingi kalil osim tamo nango sorgomq di atim sqab. A ingi bei uratqasai. Ariya bini iga uneqnum di ingi ingi kalil tamo nango sorgomq di sosai.

⁹ Ariya iga Yesus uneqnum. Nami a lan angro nango sorgomq di sokiñala soqnej. Bati deqa Qotei a tamo kalil nanngi qa are boleiyonaqa kumbra dena Yesus a nango padalo sawa osiq moiyej. A jaqatin koba osiq moiyej deqa Qotei na aqa ñam olo soqtetosiq ñam kobaquja yej.

¹⁰ Qotei a ingi ingi kalil qa utru. A na ingi ingi kalil gereiyej. A na aqa angro gargekoba nanngi joqsim lan qureq oqwajqa deqa are qalsiq Yesus singilatonaqa a jaqatin koba ej. Osiqa aqa jaqatin dena a Qotei aqa anjam torei dauryekritosiq tamo nanngi elenqajqa wau tigeltej. Qotei a degsi Yesus singilatej di kumbra bolequja.

¹¹ Iga qalie, Yesus aqa angro kalil a na aqa segi kumbra boleq di atej qaji nanngi a ombla Abu qujai. Deqa a na nanngi minjreqnu, "Ninni ijo was tinnin." A nanngi was qa minjrqaqqa jemaayosaeqnu.

¹² Deqa a na aqa Abu endegsi minnej, "O Qotei, e na ijo was nanngi di ino ñam qa sainjroqnqai. Nanngi louqa korooqnibqa e nango ambleq di tigeloqnsiy ino ñam soqtoqnqai."

¹³ Yesus a degsi aqa Abu minjsiqa olo endegsi marej, “E Qotei qa ijo areqalo singilatosiy a qa tarinjoqnsiy sqai.” Osiqa marej, “Ningi e nubiy. Angro kalil Qotei na ebej qaji nanngi di e koba na unum.”

Yesus na iga aqaryaigwa osiqa tamo bulyosiq moiyej

¹⁴ Yesus aqa angro nanngi di mandam tamo. Deqa Yesus a dego mandam tamo bulyosiq moiyej. A Satan aqa singila kobotqa marsiq deqa moiyej. Satan a moiyo qa utru. A na tamo ungasari nanngi moiyo tnrqajqa singila ti unu.

¹⁵ Deqa nanngi moiqa ulaeqnab Satan a nanngi singila na ojeleneqnu. Ariya nanngi degsib ulaeqnsib sonabqa Yesus a nanngi Satan aqa banq dena elenqajqa marsiq moiyej.

¹⁶ Yesus a lan angro nanngi aqaryainjrqa osiq moiyo sai. A Abraham aqa moma nanngi aqaryainjrqa osiq moiyej.

¹⁷ Utru deqa aqa was kalil nanngi bulosiq tamo yuej. Deqa bini a atra tamo gate sosiq Qotei aqa wau ojeqnu. A tamo ungasari nanngi qa dulosim nanngi aqaryainjrqa deqa marsiq atra tamo gate brantej. A tamo bole unu deqa a Qotei aqa anjam kalil dauryoqnsiqa aqa wau ojeqnu. Aqa wau agiende. A na tamo ungasari nango une kobotetnjroqnsiqa Qotei aqa minjin taqal waiyeqnu.

¹⁸ Gulbe gargekoba Yesus aqa jejamuq di branteqnaqa a jaqatin koba oqnej. Deqa a na tamo ungasari gulbe oqnsib uneq aiqa laqnub qaji nanngi geregere aqaryainjrqa kere.

3

Yesus aqa ñam na Moses aqa ñam tulan bunyejunu

¹ O Kristen was kalil, Qotei lan qureq di unu qaji a na ningi metngej deqa ningi Yesus qa are qaloqniy. Yesus a Qotei na aqa anjam mare mare laqajqa qarinyej. A gago atra tamo gate unu. Deqa iga aqa ñam boleq di maroqnqom.

² Qotei na Yesus minnej, “Ni ijo wau oje.” Onaqa Yesus a Qotei aqa wau di uratosai. A wau di geregere ojoqnej. Moses a dego nami Qotei aqa wau geregere ojoqnej. A Qotei aqa tamo ungasari nango ambleq di wauoqnej. Tamo ungasari nanngi di Qotei aqa tal bul soqneb.

³ Iga qalie, tamo nanngi tal ateqnub qaji nango ñam kobaquja. Tal aqa ñam kiñala. Yesus a tal ato qaji tamo bul soqnej deqa Qotei na a ñam kobaquja yej. Yesus aqa ñam dena Moses aqa ñam tulan bunyejunu.

⁴ Tal kalil agi tamo nanngi na ateqnub. Ariya Qotei a segi na ingi ingi kalil atelenej.

⁵ Moses a kanqal tamo bul sosiq Qotei aqa tamo ungasari nango ambleq di wauoqnej. Deqa Moses aqa ñam kiñala. Tamo ungasari nanngi di agi Qotei aqa tal bul soqneb. Moses a nango ambleq di wau geregere yoqnej. A Qotei aqa medabu oqnsiqa kumbra bunuqna brantqas qaji deqa anjam maroqnej.

⁶ Ariya Kristus a Qotei aqa Niri. Deqa Qotei na a wau yonaqa a Qotei aqa tamo ungasari nanngi taqatnjroqnej. Tamo ungasari nanngi di agi Qotei aqa tal bul unub. Kristus a wau di geregere yoqnej. A Qotei aqa Niri deqa iga gaigai gago areqalo a qa singilatoqnsim a mondon olo bosim iga boletgwajqa deqa tarinjoqnsim sqom. Iga degyqom di iga dego Qotei aqa tal bul sqom.

Tamo qudei nanngi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqasai

⁷ Iga Qotei aqa tamo ungasari unum deqa iga Mondor Bole aqa anjam qusim dau-ryqom. Aqa anjam agiende,

“Bini bati endi ningi Qotei aqa medabu quoqniy.

⁸ Ningi nungo are miligi getentaib.

Ningi nungo moma utru nanngi bul saib.

Agi nami nungo moma utru nanngi ijo medabu quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb.

Nanngi wadau sawaq di ijo singila lanja tenemtoqneb.

⁹ Nanngi ijo singila bati gaigai unoqneb gilsil gilsiq wausau 40 koboej. Ariya nanngi deqa e qa are qalosaioqneb.

¹⁰ Deqa e nanngi qa minjin oqnaqa marem, 'Nanngi nango are miligiq di e daurbosaieqnub. Nanngi gaigai ijo gam bole urateqnub.'

¹¹ Deqa e nanngi qa minjin oqnaqa endegsi minjrem, 'Ninngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merngonum.' "

¹² O ijo was, ninngi geregere nam atoqniy. Ninngi nam atqasai di ninngi qudei nungo are miligi ugeqas. Amqa ninngi Yesus qa nungo areqalo singilatqa uratosib Qotei nambile gaigai unu qaji a qoreiyqab. Degaib deqa ninngi nam atoqniy.

¹³ Iga mareqnum, "Bini bati endi." Deqa ninngi bati gaigai nungo Kristen was nanngi singilatnjroqniy. Une aqa kumbra na ninngi qudei gisanqosim nungo are miligi getentaim deqa ninngi degyoqniy.

¹⁴ Iga nami Qotei qa gago areqalo singilatoqnem. Ariya gago areqalo di iga olo singila na ojesosim gilsim moiqom. Iga degyqom di iga Kristus aqa segi tamo unqasari tintin sqom.

¹⁵ Iga qalie, anjam endegsi unu, "Bini bati endi ninngi Qotei aqa medabu quoqniy. Ninngi nungo are miligi getentaib. Ninngi nungo moma utru nanngi bul saib.

Agi nami nungo moma utru nanngi ijo medabu quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb."

¹⁶ O ijo was, yai nanngi Qotei aqa medabu quoqnsib olo quqwa asginjreqnaqa gotranjoqneb? Di Israel tamo unqasari agi Isip sawaq di sonabqa Moses na joqsiq gilej qaji nanngi.

¹⁷ Qotei a yai nanngi qa minjin oqnaqa gilsil gilsiq wausau 40 koboej? Di Israel tamo unqasari agi une yoqnsib wadau sawaq di morenoqneb qaji nanngi.

¹⁸ Qotei na yai nanngi endegsi minjrej, "Ninngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai"? Osiqa minjrej, "E bole merngonum"? Di tamo unqasari aqa medabu gotranjoqneb qaji nanngi.

¹⁹ Deqa iga qalieonum, Israel tamo unqasari nanngi di Qotei qa nango areqalo singilatosaioqneb. Utru deqa nanngi Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqa keresai.

4

Qotei aqa tamo unqasari nanngi aqarato sawa miligiq gilqab

¹ Qotei a nami marej, "Ijo segi tamo unqasari nanngi ijo aqarato sawa miligiq gilqab." O ijo was, sawa di miligiq gilqajqa bati kobosai unu. Deqa ninngi ulaoiy. Ninngi qudei sawa di miligiq gilqa uratosib ulonjo uge.

² Moses aqa bati qa Israel tamo unqasari nanngi Qotei aqa anjam bole quoqneb. Iga dego Qotei aqa anjam bole quoqnem. Ariya Israel nanngi anjam di lana quoqnsib nango areqaloq di singilatosaioqneb. Deqa anjam dena nanngi yala aqaryainjrosaiqnej.

³ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum deqa a na odgim iga aqa aqarato sawa miligiq gilqom. Agi nami Qotei a Israel nanngi qa endegsi marej, "E nanngi qa minjin oqnaqa minjrem,

'Ninngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai. E bole merngonum.' "

Kumbra di Moses aqa bati qa brantej. Ariya iga qalie, tulan nami Qotei a mandam atsiqa aqa wau kalil kobotej.

⁴ Agi aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb, "Qotei na aqa wau kobotosiqa bati 7 onaqa a aqaratej."

⁵ Osib bunuqna anjam endi nengrenyeb, "Nanngi ijo aqarato sawa miligiq gilqasai."

⁶ Deqa iga qalieonum, aqarato sawa di miligiq gilqajqa bati kobosai unu. Tamo unqasari qudei nanngi miligiq gilqa kere. Tamo unqasari nami Qotei aqa anjam bole quoqnsib gotranjoqneb qaji nanngi aqa aqarato sawa miligiq gilqasai.

⁷ Deqa wausau gargekoba gilnaqa Qotei a olo aqarato bati bunuj atej. Agi a Devit aqa medabu na endegsi marej,

“Bini bati endi ningi Qotei aqa medabu quoqniy.

Ningi nungo are miligi getentaib.”

Devit aqa bati qa Qotei a marej, “Bini bati endi.” Anjam dena iga endegsi osorgeqnu, Qotei a tamo ungasari nanngi aqa aqarato sawa miligiq gilqajqa olo bati bunuj atej.

⁸ Josua na aqarato di Israel nanngi enjrosai. Enjrej qamu Qotei a bunuqna olo bati bunuj atqa marosai qamu.

⁹ Deqa iga qalieonum, Qotei aqa segi tamo ungasari nanngo aqarato bini unu. Iga yori bati gaigai aqarateqnum dego kere.

¹⁰ Iga qalie, tamo a Qotei aqa aqarato sawa miligiq gilqas di a aqa wau kobotosim aqaratqas. Agi Qotei a nami aqa wau kobotosiq aqaratej dego kere.

¹¹ Deqa iga aqarato sawa di miligiq gilqajqa tulan singilaqom. Singilaqasai di ningi qudei Israel nanngo kumbra dauryosib Qotei aqa anjam gotranjosib ulonjo uge.

¹² Qotei aqa anjam a nambile ti unu. Anjam di singila na waueqnu. A serie bul tulan qalat. Deqa anjam dena tamo nanngo are qametnjroqnsiq nanngo qunun ti tanu ti singa ti miligiq aiyoqnsiq nanngo areqalo ti nanngo are miligi ti geregere pegiyeqnu.

¹³ Ingi bei a Qotei qa uliqa keresai. Ingi ingi kalil Qotei a atelenej qaji di a na geregere nam atoqnsiq uneqnu. Deqa mondon a na qujai gago kumbra kalil qa iga pegigwas.

Yesus a gago atra tamo gate unu

¹⁴ Gago atra tamo gate unu. A lan qureq oqsiq di unu. A Qotei aqa Niri Yesus. Deqa iga aqa nam boleq di maroqnsim ojesqom.

¹⁵ Iga segi singila saiqoji. Deqa iga na gago une aqa singila kobotqa keresai. Ariya gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa iga endegsi are qalqasai, Yesus a gago une qa iga aqaryaigwa keresai. Iga degsi are qalqasai. Satan na iga walawalaigoqnsiq uneq waiqwa laqnu. A nami Yesus dego uneq waiyqa maroqnsiq walawalaiyoqnej. Ariya Yesus a segi une saiqoji.

¹⁶ Deqa ijo was, iga Qotei aqa areq gilqajqa ulaqasai. Iga aqa areq giloqnqom. A iga qa are boleiyeqnu deqa iga aqa areq giloqnim a iga qa duloqnqas. Iga gulbe ti soqnim a iga qa are boleiyeqnsim gago gulbe qa aqaryaigoqnqas.

5

Atra tamo gate nanngo wau

¹ Qotei a mandam tamo qudei nanngi giltanjroqnsiq nanngi atra tamo gate ateqnu. Atra tamo gate nanngo wau agiende. Nanngi na tamo ungasari nanngo une qa aqaryainjrqa maroqnsib wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub.

² Atra tamo gate nanngi di iga bul mandam tamo. Nanngi dego singila saiqoji unub deqa nanngi une yoqnqa kere. Deqa nanngi na tamo ungasari powo saiqoji unub qaji nanngi ti tamo ungasari Qotei aqa gam groteqnub qaji nanngi ti lawo na aqaryainjreqnub.

³ Nanngi dego une ti unub deqa nanngi tamo ungasari nanngo une qa ti nanngo segi une qa ti are qaloqnsib wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub.

⁴ Tamo lanaj bei a aqa segi areqalo na atra tamo gate sqa keresai. Qotei a segi na atra tamo gate nanngi metnjroqnsiq nam koba enjreqnu. Agi Qotei a nami Aron metosiq atra tamo gate atej.

⁵ Kristus a dego aqa segi nam soqtosiq atra tamo gate sqa marosai. Qotei na Kristus giltosiq atra tamo gate atej. Agi Qotei na nami Kristus endegsi minnej,

“Ni ijo segi Angro.

Bini e ino Abu unum.”

⁶ Osiqa olo anjam bei dego Kristus minnej,

“Melkisedek a atra tamo soqnej

dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

⁷ O ijo was, Yesus a mandamq endi sosiqa a singa pulutoqnsiqa Qotei pailyoqnej. A qalieej, Qotei na a oqa kere. Yim a moiqasai. Deqa a singila na Qotei pailyoqnej. A lelen ti akam ti pailyoqnej. A aqa segi areqalo uratoqnsiqa Qotei aqa sorgomq di soqnej. Deqa Qotei na aqa pailyo quetoqnej.

⁸ Yesus a Qotei aqa Njiri. Ariya a jaqatin koba oqnej dena a powo osiqa Qotei aqa anjam dauryqajqa qalieej.

⁹⁻¹⁰ Qalieosiq deqa a Qotei aqa anjam torei dauryekritej. Deqa Qotei na a giltosiq minnej, “Ni atra tamo gate sqam. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.” Qotei na Yesus degsi minnej deqa Yesus a tamo kalil Qotei aqa anjam dauryeqnub qaji nanngi elenqas. Nanngi elenqajqa utru agi Yesus qujai. Deqa nanngi nambile gaigai sqab.

Iga angro mom bul sqasai

¹¹ O ijo was kalil, e Yesus aqa wau deqa anjam gargekoba ningi merngwajqa unu. Ariya nungo areqalo getenjejunu deqa ningi anjam di aqa utru geregere poinjwa keresai. Deqa e ningi anjam di merngwajqa bangi koba.

¹² Ningi nami are bulyeb bati olekoba gilqo. Deqa ningi Qotei aqa anjam plaltqa kere. Ariya nungo powo kobaosai unu deqa ningi angro mom munqum uyeqnub dego bul unub. Ningi ingi singila uyqa keresai unub. Deqa tamo qudei na olo Qotei aqa anjam utruq na plaltosib ningi merngwab di kere.

¹³ Iga qalie, angro mom nanngi munqum segi uyeqnub. Nanngi kumbra bole qa gam geregere poinjrosai unu.

¹⁴ Tamo nanngi kokbaonub qaji nanngi ingi singila uyeqnub. Nanngi nami bati gargekoba kumbra bole ti kumbra uge ti pegiyoqneb. Deqa nanngi areqalo bole ti powo bole ti unub.

6

Iga Qotei qa tariñoqnqom

¹ Deqa ijo was kalil, iga Kristus aqa anjam nami utruq na quoqnem qaji dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnqom. Yim anjam dena iga singilatgoqnqas. Anjam iga nami utruq na quoqnem qaji di ningi qalie. Anjam agiende. Iga Qotei qa gago areqalo singilatoqa, moiyo qaji kumbra uratosim are bulyoqa,

² yanso oqa, Kristen gate nango gateq di ban atoqa, subq na tigeloqa, Qotei na tamo kalil nanngi peginjroqa, tamo qudei nanngi namyuwoq di gaigai soqa. O ijo was, Kristus aqa anjam di iga nami utruq na quoqnem. Ariya bini iga anjam dena prugosim olo anjam aqa damu dauryoqnqom.

³ Qotei na marim iga degyqom.

⁴ O ijo was, ningi qalie. Nungo ambleq di tamo qudei nanngi Qotei na areqalo suwantetnjrnaqa nanngi lan qureq oqwajqa gam bole qalieeb. Nanngi Mondor Bole esoqneb.

⁵ Nanngi Qotei aqa anjam uyo oneiyoqnsib maroqneb, “Anjam di bolequja.” Nanngi Qotei aqa singila mondon brantqas qaji di dego qalieosib ojesoqneb.

⁶ Ariya bati bei tamo nanngi di olo ulonqosib Qotei aqa anjam qoreiyeb. Deqa nanngi bunuqna puluosib are bulyqajqa gam saiinjrej. Nango une dena nanngi Qotei aqa Njiri olo namburbasq di qamobulosib tamo ungasari kalil nango namgalaq di aqa nam tulan ugeugeiyeb.

⁷ Tamo deqaji nanngi qa e yawo anjam endegsi merngwai. Wau lanja nanngi ingi yageqnabqa awa boqnsiq mandam aqa miligiq aiyeqnu. Aiyeqnaqa Qotei a mandam di boleteqnu deqa ingi bole oqoqnsiq melieqnaqa wau lanja nanngi boqnsib ingi oqnsib uyeqnub.

⁸ Ariya sil luwit oqsim ingi kabutnjrqas di ingi bole oqwasai. Mandam di ugeqas. Deqa sokiñala Qotei na mandam di torei waliyosim ñamyuwo na koitqas.

⁹ O gago was bole, anjam singila di iga na ningi merngonum. Ariya iga qalieonum, ningi deqsib padalqasai. Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Qotei a tamo uge sai. A tamo bole. Deqa a nungo kumbra bole kalil unoqnsiq olo are walyosaieqnu. Nungo kumbra bole agiende. Ningi gaigai wau bolequja yoqnsib Qotei tulan qalaqalaiyoqnsib aqa segi tamo ungasari nanngi geregereinjreqnub. Ningi nami degyoqneb agi bini ningi degyeqnu.

¹¹ Gago are koba endegsi unu. Ningi kumbra bole di singila na ojoqnsib mondon Qotei na ningi boletngwajqa deqa tariñoqniy.

¹² Ningi asgingaiq. Qotei aqa tamo ungasari nanngi kumbra agiende. Nanngi Qotei qa nanngi areqalo singilatoqnsib olo asgingrosaieqnu. Deqa mondon nanngi ingi bole bole Qotei a nami aqa angro nanngi enjrqas marej qaji di oqab. O ijo was, nanngi kumbra di ningi dego deqsib dauryoqniy.

Qotei aqa anjam a nami Abraham minnej qaji di a na singilatej

¹³⁻¹⁴ Nami Qotei na Abraham minnej, “E ni boletmosiy ino moma nanngi tulan kobatnjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Mandam tamo nanngi na Qotei bunyqa keresai. Deqa Qotei a mandam tamo bei aqa ñam na anjam singilatqa keresai. Deqa a anjam di Abraham minjsiqa aqa segi ñam na anjam di singilatosiq minnej, “E bole mermonum.”

¹⁵ Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di qusiqa aqa areqaloq di atsiq tariñosiq soqnej. A tariñqa asgiyosai. A tariñesosiq bunuqna anjam Qotei na minnej qaji di aqa damu brantonaq unej.

¹⁶ Anjam singilatqa kumbra agiende. Tamo bei na anjam singilatqa osimqa a tamo kobaquja bei aqa ñam na anjam singilatqas. Yim tamo qudei nanngi qusib marqab, “Anjam di bole.” Deqa tamo qudei nanngi anjam di olo uge qa marqa keresai.

¹⁷ Qotei na Abraham minnej, “E ino moma nanngi kobatnjrqai.” Osiqa aqa anjam di singilatej. Aqa kumbra dena a na Abraham aqa moma nanngi osornjrej, a na aqa anjam di olo bulyqa keresai.

¹⁸ Deqa Qotei aqa kumbra aiyel unu. A na anjam di Abraham minnej. Osiqa aqa segi ñam na anjam di singilatej. Aqa kumbra aiyel di unu deqa a na aqa anjam di olo bulyqa keresai. A gisanqa keresai dego. Deqa iga Qotei aqa anjam di gago are miligiq di atsim Qotei aqa jojomq giloqnsim a qa tariñoqnqom.

¹⁹ Qotei agi iga a qa tariñeqnum qaji a anka bul singila koba. Deqa iga Qotei qa gago are miligi singilatoqnsim Warum Tulan Getento Koba gara gainejunu qaji di torei miligiq giloqnqom.

²⁰ Yesus a getento warum di iga qa waqtosiq a segi namoosiq miligiq gilej. Deqa bini a getento warum dia unu. A di sosimqa bati gaigai a gago atra tamo gate sqas. Agi Melkisedek a nami atra tamo soqnej dego kere.

7

Melkisedek a ñam koba ti soqnej

¹ Melkisedek a Salem qure nanngi mandor soqnej. A Qotei Goge Koba aqa atra tamo dego soqnej. Bati deqa Abraham a mandor qudei nanngi ti qotsiqa nanngi ñumej. Ñumsiqa olo aqa qureq beqnaqa Melkisedek a gamq di Abraham turosiqa aqa gateq di ban atetosiq a qa pailyej.

² Onaqa ingi ingi kalil Abraham a mandor nanngi dena elenej qaji di a na poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Melkisedek aqa ñam aqa damu agiende, Kumbra Bole Yeqnu Qaji Mandor. Qure ñam Salem aqa damu agiende, Are Lawo. Melkisedek a Salem qure nanngi mandor soqnej deqa aqa ñam aqa damu bei agiende, Are Lawo Qaji Mandor.

³ Melkisedek a abu saiqoji. A ai saiqoji. A moma bei dego saiqoji. Aqa nambabo bati di iga qaliesai. Aqa moiqaqqa bati di dego iga qaliesai. Deqa a Qotei aqa Niri bulosiq a bati gaigai atra tamo unu.

⁴ Melkisedek aqa ñam tulan kobaquja. E deqa ningi saingwai. Gago moma utru Abraham a mandor nanqoq dena ingi ingi boledamu elenosiqa poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej.

⁵ Bunuqna Qotei na Livai aqa moma nanqi minjrej, “Ningi atra tamo sqab.” Agi dal anjam endegsi unu, “Israel nanqi na ingi ingi poto 10 yoqnsib oto qujai Livai aqa moma nanqi atrainjroqñqab.” Israel nanqi Abraham aqa len na nambabeb. Nanqi Livai aqa moma nango was.

⁶ Melkisedek a Livai aqa len sai. Ariya Abraham a ingi ingi poto 10 yosiq oto qujai Melkisedek atraiyej. Atraiyonaqa Melkisedek a Abraham aqa gateq di ban atetosiq a qa pailyej. Abraham agi nami Qotei na minjej, “E ino moma nanqi kobatnjrqai.”

⁷ Iga qalie, tamo ñam ti nanqi na tamo ñam saiqoji nango gateq di ban atetnjroqnsib nanqi qa pailyeqnub.

⁸ Israel nanqi na Livai aqa moma nanqi ingi ingi atrainjreqnub. Livai aqa moma nanqi moreñeqnub. Ariya Melkisedek agi Abraham na ingi ingi atraiyej qaji aqa moiqaqqa bati nanqi nami nenñrenyosaiqnub. Deqa a bati gaigai sobulejunu.

⁹ Livai aqa moma utru qujai di agi Abraham. Deqa iga endegsi marqom, Livai na ingi ingi di osiq Melkisedek atraiyobulej.

¹⁰ Melkisedek a Abraham gamq di turej bati di Livai a nambabosaisoqnej. Abraham a ingi ingi di Melkisedek atraiyej bati deqa Livai a Abraham aqa jejamu miligiq di soqnej. Bunuqna Livai a Abraham aqa len na nambabeb. Deqa iga endegsi marqom, Livai a dego ingi ingi di Melkisedek atraiyobulej.

Yesus a atra tamo gate bunuj unu

¹¹ Livai aqa moma nanqi atra tamo sosib wauoqneb nango wau dena tamo ungasari nanqi boletnjrosaiqnub. Nanqi boletnjrej qamu atra tamo bei a olo brantosai qamu. Bole, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanqi atra tamo sqab. Dal anjam di Israel nanqi nami esoqneb. Ariya Qotei a olo marnaqa Yesus a gago atra tamo brantej. A Aron bulosiq atra tamo brantosai. A Melkisedek bulosiq atra tamo brantej.

¹² O ijo was, dal anjam a marej, Livai aqa moma nanqi atra tamo sqab. Ariya bunuqna Qotei a nanqi kobotnjrsiq olo atra tamo bei agi Yesus atej. Qotei aqa kumbra dena a na dal anjam bulyosiq olo dal anjam bei atej.

¹³ Yesus a Livai aqa len na nambabosai. A len bei nanqoq na nambabeb. Len nanqi di atraiyqajqa wau nami ojosaioqneb.

¹⁴ Iga qalie, gago Tamo Koba a Juda aqa len na nambabeb. Len dena atra tamo nanqi brantqajqa Moses a deqa marosaioqnej.

¹⁵ Yesus a atra tamo bunuj brantosiqa Melkisedek bulonaq iga unem. Deqa iga poigeqnu, atra tamo bunuj dena atra tamo kalil nami soqneb qaji nanqi tulan bunñjrejunu.

¹⁶ Dal anjam a marej, atra tamo nanqi Livai aqa len na brantqab. Ariya Yesus a gam bei na atra tamo brantej. A nambile ti singila ti unu. A gaigai degsim sqas. Gam dena a atra tamo brantej.

¹⁷ Agi Qotei na nami Kristus endegsi minjej, “Melkisedek a atra tamo soqnej dego kere ni bati gaigai atra tamo sqam.”

¹⁸ O ijo was, anjam dena iga poigeqnu, dal anjam nami soqnej qaji di singila saiqoji. Dal anjam dena iga aqaryaigwa keresai. Deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyej.

¹⁹ Dal anjam dena iga boletgosaiqnub deqa Qotei na dal anjam di taqal waiyosiq olo gam bunuj waqtetgej. Gam bunuj di tulan bolequja. Gam dena dal anjam namij di tulan bunñjrejunu. Deqa iga gam bunuj di dauryosim Qotei aqa areq giloqnsim a qa tarinjoqnqom.

²⁰⁻²¹ Qotei na Yesus giltosiq a minnej, “Ni atra tamo sqam.” Degsi minjsiq aqa anjam di singilatej. Atra tamo nami soqneb qaji nanngi dego Qotei na giltjroqnsiq a minjroqnej, “Ninggi atra tamo sqab.” Ariya a aqa anjam di singilatosaioqnej. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tamo Koba a na Kristus endegsi minnej,

‘Ni bati gaigai atra tamo sqam.’

Osiqa aqa anjam di singilatej. Deqa aqa anjam di a olo uratqa keresai.”

²² Deqa iga qalieonum, Qotei aqa anjam bunuj di tulan bolequja. Di kiyaga? Yesus a segi na anjam di gereiyej deqa. Anjam dena dal anjam namij tulan bunyejunu.

²³ Nami tamo gargekoba nanngi atra tamo soqneb. Nanngi morenoqneb deqa nanngi gaigai atra tamo sq a keresai.

²⁴ Ariya Yesus a gaigai sqas deqa a gaigai atra tamo sosim wauoqnqas. Tamo bei na aqa sawa oqa keresai.

²⁵ Deqa tamo ungasari Yesus aqa ñam na Qotei aqa areq gileqnub qaji nanngi Yesus na torei elenqa kere. Di kiyaga? A gaigai nambile sosisq nanngi qa Qotei pailyeqnu.

²⁶ Yesus a atra tamo gate deqaji unu deqa a na iga tulan aqaryaigwa kere. A gaigai Qotei aqa segi kumbra boleq di sosisq dauryeqnu. A une bei saiqoji. A Qotei aqa namgalaq di tamo tulan bolequja. Qotei na a osi oqsiiq lan qureq di awotej unu. Deqa a une tamo nanngo ambleq di sosai. A isaq di unu.

²⁷ Atra tamo gate nami qaji nanngi bati gaigai wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Mati nanngi nanngo segi une qa wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Osib olo tamo ungasari nanngo une qa dego Qotei atraiyeqnu. Ariya Yesus a wau degyosaieqnu. A bati qujai qa aqa segi jejamu nambile sonaq osiqa Qotei atraiyej.

²⁸ Dal anjam a nami marej, mandam tamo nanngi atra tamo gate sqab. Tamo nanngi di singila saiqoji. Ariya bunuqna Qotei na olo anjam bei marsiq anjam di singilatej. Anjam di aqa damu agiende. A na aqa segi Niri torei keretosiqa a atra tamo gate atej. Deqa a bati gaigai atra tamo gate sqas.

8

Yesus a lan qureq oqsiiq dia atra tamo gate unu

¹ Ijo anjam di aqa utru agiende. Atra tamo gate deqaji unu. Di Yesus qujai. A lan qureq oqsiiq Mandor Koba aqa ban woq di awejunu.

² A lan qure qaji atra talq di atraiyo wau ojeqnu. Atra tal di Qotei aqa segi tal bole. Tamo bei na tal di atosai. Tamo Koba a segi na tal di atej.

³ Atra tamo gate nanngo wau di ninggi qalie. Nanngi wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnu. Deqa Yesus a dego atra tamo gate sosisq aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej.

⁴ Yesus a mandamq endi so qamu a atra tamo sosai qamu. Di kiyaga? Livai aqa moma nanngi segi mandamq endi atra tamo sosib wagme ingi ingi Qotei atraiyeqnu. Dal anjam a degsi unu.

⁵ Livai aqa moma nanngi gaigai mandam qaji atra tal miligiq di waueqnub. Atra tal dena lan qure qaji atra tal iga lana suwi osorgeqnu. Moses a nami atra tal di atqa laqnaqa Qotei na tal sigitosiq Moses osoryonaqa degsi atej. Agi Qotei na Moses endegsi minnej, “E mana goge dia atra tal sigitosim ni osormem. Deqa ni atra tal ti aqa ingi ingi kalil ti degsim gereiyime.” Qotei na nami Moses degsi minnej.

⁶ Ariya bini Yesus a atraiyo wau ojeqnu di wau tulan bolequja. Aqa wau dena atra tamo nami qaji nanngo wau tulan bunyejunu. Yesus a Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiqa iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Deqa anjam bunuj dena anjam namij di tulan bunyejunu. Ingi bole bole bunuj Yesus na iga egwa marej qaji dena ingi bole bole namij dego tulan bunyejunu.

Anjam bunuj a na anjam namij tulan bunyejunu

⁷ O ijo was ningi are qaliy. Anjam namij dena iga aqaryaigwa kere qamu Qotei a olo anjam bunuj marosai qamu.

⁸ Ariya Tamo Koba a na tamo ungasari nango une babetnjrsiqa endegsi marej, “Ningi quiy. E bati atonum unu. Bati di brantimqa e anjam bunuj qosisiy Israel nangi ti Juda nangi ti minjrit nangi qusib dauryqab.

⁹ Ijo anjam bunuj di anjam namij dego sai. E nango moma nangi Isip sawaq dena joqsim gilsim mana goge dia ijo anjam namij nangi enjrem. Bati deqa nangi ijo anjam di dauryqa uratosib gotranyoqneb deqa e na kamba nangi qoreinjrem.

¹⁰ Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy Israel nango areqaloq di atqai. Osiy nango are miligiq di dego nengrenyqai. Deqa e nango Qotei soqnit nangi ijo segi tamo ungasari sqab.

¹¹ Sosib bati deqa nangi kalil e qa geregere qalieqab. Deqa nangi olo bunuqna nango was nangi endegsi minjrqasai, ‘Ningi Tamo Koba a qa qalieoiy.’ Degsi minjrqasai. Nangi kalil e qa qalieqab. Tamo ñam ti tamo ñam saiqoji nangi ti kalil e qa qalieqab.

¹² Di kiyaaqa? E nangi qa dulosiy nango une kobotetnjrqai. Deqa bunuqna e nango une qa olo are qalqasai.” Tamo Koba a nami degsi marej.

¹³ Agi Qotei a marej, “E anjam bunuj qosqai.” A degsi marej deqa iga qalieonum, anjam a nami qosej qaji di olo namijej. Deqa anjam di sokiñalayosim toreì koboqas.

9

Atra tamo gate nami qaji nangi wagme aqa len atraiyeqnub

¹ Israel nangi anjam namij dauryoqneb bati deqa nangi mandam qaji atra talq di Qotei qa louoqneb.

² Atra tal di jagwa oqajqa tal bul. Tal miligiq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam “Getento Warum.” Warum miligiq di nangi lam ti atra bijal ti atraiyqa bem ti atnab soqnej.

³ Getento warum qoreq di nangi gara kobaquja bei gainteb. Gara aqa qoreq di warum bei soqnej. Warum di aqa ñam “Warum Tulan Getento Koba.”

⁴ Qa sum koitib qurem quleqwajqa deqa marsib atra bijal gol na gereiyosib warum dia atnab soqnej. Qotei aqa dal anjam so qaji ñam mongum dego warum dia soqnej. Ñam mongum aqa qalaq di gol na walateb. Ñam mongum miligiq di lan qure qa ingi uyo Qotei na nami Israel nangi anainjrej qaji di tabirq di atnab soqnej. Tabir di dego gol na gereiyeb. Ñam mongum miligiq di Aron aqa walwelqa toqon nami qenjilitej qaji di atnab soqnej. Meniñ aiyel Qotei a nami nango quraq di aqa dal anjam nengrenyej qaji di dego ñam mongum miligiq di atnab soqnej.

⁵ Ñam mongum aqa quraq di lan angro aiyel nango sigito qunun atnab soqnej. Lan angro aiyel nangi di Qotei aqa singila sigitoqnsib unub. Nango bari na ñam mongum di kabutesoqnej. Ñam mongum aqa qura di tamo ungasari nango une kobotetnjrqajqa sawa. Bini e ingi ingi kalil deqa anjam koba marqasai.

⁶ Ingi ingi kalil deqaji atra tal miligiq di atnab sonabqa atra tamo nangi bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa warum dia Qotei louqajqa wau yeqnub.

⁷ Ariya atra tamo gate a segi bati qujai qa wausau gaigai Warum Tulan Getento Koba di miligiq giloqnsiqa aqa segi une qa ti tamo ungasari nango une qa ti len oqnsiqa Qotei atraiyeqnu. Tamo ungasari nangi di powo bole ti sosai deqa nangi une yeqnub.

⁸ O ijo was kalil, Mondor Bole na iga endegsi osorgeqnu, atra tal namij sonaqa iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq gilqajqa gam getenejunu.

⁹ Atra tal dena kumbra bunuj bini branteqnu qaji di iga laña suwi osorgeqnu. Tal dia atra tamo nangi wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Ariya wagme ingi ingi dena

tamo ungasari Qotei qa loueqnub qaji nanjo are miligi gereiyetnjqra keresai. Deqa nanji endegsi qalieqa keresai, “Bole, Qotei na gago une kobotetgekritqo.” Degyqa keresai.

¹⁰ O ijo was, anjam namij di a ingi uyo qa ti ya uyo qa ti yanso oqajqa ti jejamu ingi ingi qa ti segi mareqnu. Qotei na Israel nanji anjam namij di enjrej. Di kiyaaqa? Nanji anjam di dauryosib soqnib bunuqna a na olo gam bunuj gereiyqas.

Kristus na aqa segi len osiqa Qotei atraiyej

¹¹ Ariya Kristus a brantosiqa a gago atra tamo gate sosiqa ingi bole bole Qotei na mondon iga egwas qaji di osiqa lan qure qa atra tal miligiq gilej. Atra tal di tulan bolequja. Atra tal dena mandam qaji atra tal tulan bunyejunu. Mandam tamo nanji na lan qure qaji atra tal di gereiyosai.

¹² Kristus a makau ti kaja du du ti nanjo len osiqa atra tal di miligiq gilosai. A aqa segi len osiqa bati qujai qa atra tal di miligiq gilej. Aqa wau dena a gago uneq na iga olo awaigej deqa iga nambile gaigai sqom.

¹³ Atra tamo nami qaji nanji makau ti kaja du du ti nanjo len oqnsib Qotei atraiyeq-nub. Osib makau nanjo damu koiteqnab skuleqnaq sum oqnsib tamo ungasari nanjo gateq di bilenteqnub. Nanji na tamo ungasari une ti unub qaji nanjo jejamu yansetnjqajqa marsib kumbra degyeqnub.

¹⁴ Ariya Kristus aqa len na wagme nanjo len tulan bunyejunu. Kristus a jiga bei saiqoji. A gago jejamu yansetgosai. A gago are miligi yansetgej. Mondor gaigai sqas qaji a na Kristus singilatonaqa aqa segi nambile osiqa Qotei atraiyej. Osika aqa len aiyej qaji dena gago are miligi yansetgej. Deqa iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Deqa iga moiyo qaji kumbra kalil uratqom. Osim Qotei nambile gaigai unu qaji a qa are qaloqnsim wauetoqnqom.

Kristus aqa len na anjam bunuj singilatej

¹⁵ Yesus aqa len aiyej qaji dena iga bole aqaryaigej. Deqa iga Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unum. Yesus a na Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osika iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiqa yeba waiyej unu. Nami iga anjam namij aqa sorgomq di sosim bati deqa iga une yoqnsim laqnem. Onaqa Yesus a iga qa moisiq dena a iga olo awaigosika gago une kobotetgej. Deqa iga ti tamo ungasari kalil Qotei na metnjreqnu qaji nanji ti nambile gaigai sqom. Qotei a nami marej, “E na nambile di ijo segi angro tintin nanji enjqai.”

¹⁶ E mandam tamo nanjo kumbra qa merngwai. Tamo bei a qalieqo, a bunuqna moiqa. Deqa a pepa bei osim aqa angro nanji aqa ingi ingi kalil oqajqa marsim nanjo nam nengrenjim sqas. A moiyo saisoqnimqa aqa angro nanji aqa ingi ingi oqa keresai. A moiyoimqa nanji aqa ingi ingi oqab.

¹⁷ Tamo di a nambile soqnimqa aqa anjam nengrenyej qaji di a lana sqas. Ariya a moiyoimqa aqa anjam di singila ti sqas.

¹⁸ Dego kere nami atra tamo nanji anjam namij singilatqa osibqa nanji na wagme nanji nimeqnab nanjo len aiyoqnej.

¹⁹ Agi Moses a dal anjam kalil plaltosiq tamo ungasari nanji minjrsiq koboonaqa a na makau ti kaja du du ti nanjo len osiqa ya ti sil lent ti namtan aqa dani aqa nam hisop de ti turtosiq tamo ungasari nanjo gateq di bilentej. Osika Qotei aqa lou gara nengren aqa qoreq di dego bilentej. Sil lent di kaja du du nanjo jungum na gereiyo qaji.

²⁰ Moses a len bilentosiq marej, “Len endi aisiq Qotei aqa anjam singilatqo. Agi Qotei a nami ningi endegsi merngej, ‘Ningi anjam di dauryiy.’ ”

²¹ Osika Moses a olo len bilentonaaqa atra tal ti atraiyqajqa ingi ingi ti nanjoq dego aiyej.

²² Deqa iga qalieonum, len na ingi ingi kalil yansqas. Len aiqasai di Qotei na tamo ungasari nanjo une kobotqasai. Dal anjam a degsi marqo.

Kristus a gago une kobotqa marsika aqa segi jejamu Qotei atraiyej

²³ Atra tal namij aqa ingi ingi dena lan qaji ingi ingi lanja sigitejunu. Atra tamo nanngi na wagme nanngo len oqnsib dena ingi ingi di yanseqnub. Ariya wagme nanngo len na lan qaji ingi ingi yansqa keresai. Len tulan boledamu na segi lan qaji ingi ingi yansqas.

²⁴ Iga qalie, Kristus a mandam qaji atra tal miligiq gilosai. Mandam qaji atra tal di tamo nanngi na ateb. Tal di Qotei aqa atra tal bole lanja sigitejunu. Kristus a lan qureq oqej deqa bini a Qotei aqa areq di sosiqa iga qa waueqnu.

²⁵ Atra tamo gate nami qaji a wausau gaigai wagme nanngo len oqnsiqa Warum Tulan Getento Koba di miligiq gileqnu. A aqa segi len osaieqnu. A wagme nanngo len oqnsiq miligiq gileqnu. Ariya Yesus a degyosaieqnu. A lan qureq oqsiq bati qujai qa aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. A bati gargekoba degyosaioqnej.

²⁶ A bati gargekoba degyoqnej qamu Qotei na nami mandam atej bati deqa a jaqatin oqnsiq bosib bosiq agi bini olo jaqatin eqnu qamu. Ariya dijo bati jojomqo deqa Kristus a bati qujai qa mandamq aisiq gago une kobotqa marsiq aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej.

²⁷ Iga qalie, tamo kalil nanngi bati qujai qa moiyeqnu. Mondon nanngi Qotei aqa ulatamuq di brantib a nanngo une qa nanngi peginjqas.

²⁸ Dego kere Kristus a bati qujai qa tamo gargekoba nanngo une qoboiyetnjrqqa marsiqa aqa segi jejamu osiq Qotei atraiyej. Ariya mondon a lan qureq na bqas. Bati deqa a na tamo ungasari nanngo une olo qoboiyetnjrqasai. A bosim tamo ungasari a qa tarijeqnu qaji nanngi torei elenjqas.

10

Wagme nanngo len na gago une kobotqa keresai

¹ Moses aqa dal anjam aqa wau agiende. Dal anjam na ingi bole bole Qotei a mondon iga egwas qaji di iga lanja suwi osorgeqnu. Damu osorgosaieqnu. Atra tamo gate nanngi wagme ingi ingi oqnsib wausau gaigai Qotei atraiyeqnu deqa iga qalieonum, dal anjam na tamo ungasari Qotei aqa areq gileqnu qaji nanngi torei boletnjrqqa keresai.

² Wagme ingi ingi dena tamo ungasari Qotei qa loueqnu qaji nanngo une yansetnjrqqa kere qamu atra tamo gate nanngi na olo atraiyosai qamu. Deqa tamo ungasari nanngi nanngo une qa olo are gulbeinjrosai qamu.

³ Ariya atra tamo gate nanngi wausau gaigai wagme ingi ingi di oqnsib Qotei atraiyeqnu. Deqa tamo ungasari nanngi nanngo une qa olo are qaloqnsib are gulbe ti unub.

⁴ Kumbra di aqa utru agiende. Makau ti kaja du du ti nanngo len na tamo ungasari nanngo une kobotetnjrqqa keresai bole sai.

⁵ Deqa Kristus a mandamq aiqa osiqa endegsi pailyej, “O Abu, ni atraimqajqa wagme ingi ingi qa arearetmosaieqnu.

Deqa e ijo segi jejamu osiy ni atraimqai. Ijo jejamu di agi ni na e gereiyetbem.

⁶ O Abu, atra tamo nanngi na tamo ungasari nanngo une qa aqaryainjqqa maroqnsib wagme ingi ingi oqnsib namyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnu.

Ni ingi ingi deqa arearetmosaieqnu.

⁷ Deqa e ni endegsi pailmonum,

“O Qotei, e bonum.

Agi nami anjam degsib e qa nenngenyeb.

Bini e ino areqalo dauryqa bonum.” Kristus a mandamq aiqa osiqa degsi Qotei pailyej.

⁸ Agi Kristus a namoqna pailyej, “O Abu, ni atraimqajqa wagme ingi ingi qa arearetmosaieqnu. Atra tamo nanngi na tamo ungasari nanngo une qa aqaryainjqqa maroqnsib wagme ingi ingi oqnsib namyuwo na koitoqnsib ni atraimeqnu. Ni ingi ingi deqa arearetmosaieqnu.” O ijo was, dal anjam a nami atraiyqajqa ingi ingi deqa marej.

⁹ Ariya bunuqna Kristus a olo pailyej, “O Qotei, e ino areqalo dauryqa bonum.” A degsi pailyej deqa iga qalieonum, a kumbra namij di taqal waiyosiqa olo kumbra bunuj atej.

¹⁰ Yesus Kristus a Qotei aqa areqalo dauryosiq deqa a bati qujai qa aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej. Wau dena Yesus na iga elenjosiq Qotei aqa segi kumbra boleq di atej.

Yesus aqa len na gago une kobotetgej

¹¹ Atra tamo kalil nanngi bati gaigai atra tal miligiq giloqnsibqa nanngo wau yeqnub. Nanngi bati gargekoba wagme ingi ingi oqnsib Qotei atraiyeqnub. Ingi ingi dena tamo ungasari nanngo une kobotetnjrqqa keresai.

¹² Ariya Kristus a bati qujai qa gago une kobotqa marsiqa aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej. Osiqa lan qureq oqsiq dia Qotei aqa ban woq di awoej. Deqa aqa atraiyo wau di gaigai sqas.

¹³ A Qotei aqa ban woq di awesosiq mondonj Qotei na aqa jeu tamo kalil nanngi osim aqa singaq di koroinjqajqa deqa tarineqnu.

¹⁴ Yesus a bati qujai qa aqa segi jejamu osiqa Qotei atraiyej. Wau dena a na tamo ungasari a nami Qotei aqa segi kumbra boleq di atej qaji nanngi torei boletnjrej. Deqa nanngi bati gaigai une saiqoji sqab.

¹⁵ Anjam deqaji Mondor Bole na dego iga mergeqnu. Agi a endegsi mergeqnu,

¹⁶ “Tamo Koba a marej, ‘Ijo anjam bunuj agiende. Bati bei brantimqa e na ijo dal anjam kalil osiy tamo ungasari nanngo are miligiq di atqai. Osiy nanngo areqaloq di dego nenngrenyqai.’ ”

¹⁷ Osiqa olo anjam bei dego totoryosiq endegsi marej, “E nanngo une kobotetnjrqai deqa bunuqna e nanngo une qa olo are qalqasai.”

¹⁸ O ijo was, Qotei na gago une torei kobotej deqa atraiyo ingi bei na gago une olo kobotqa keresai bole sai.

Iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq gilqa kere

¹⁹ O ijo was kalil, Yesus aqa len aiyej qaji dena gago une kobotetgej. Deqa iga Warum Tulan Getento Koba di miligiq giloqnqom. Iga ulaqasai. Warum di agi Qotei aqa atra talq di unu.

²⁰ Yesus a segi na nambile qa gam bunuj waqtetgosiq a segi namoosiq warum di miligiq gilsiq gara gainejunu qaji dena torei miligiq gilej. Gara di Yesus aqa segi jejamu.

²¹ Gago atra tamo gate unu agi Yesus. Deqa a na Qotei aqa tamo ungasari kalil nanngi taqatnjreqnu.

²² A gago kumbra uge kalil qa are qalsiq aqa segi len bilentonaqa aisiq gago are miligi yansetgej. Deqa iga ya na yanso em. Yesus aqa wau dena iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Deqa kumbra gisan kalil gago are miligiq di unu qaji di iga taqal waiyqom. Osim Qotei qa gago areqalo torei singilatosim aqa areq giloqnqom.

²³ Iga qalie, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di a na egwas. A uratqasai. Deqa iga Qotei aqa nam singila na ojsim boleq di maroqnsim ingi bole bole deqa tarinoqnqom. Iga areqalo aiyeqtasai.

²⁴ Iga gago Kristen was nanngo are tigeltetnjroqnmqa nanngi qalaqalaiyo kumbra ti kumbra bole bole ti dauryoqnqab.

²⁵ Osim iga Qotei aqa nam qa korooqnqom. Iga kumbra di uratqasai. Kristen was qudei nanngi koroqajqa asginjreqnu. Deqa iga nanngi singilatnjroqnqom. Ningi qalie, Yesus a olo bqajqa bati jojomqo.

Iga Qotei aqa Niri qoreiyqasai

²⁶ Ningi quiy. Iga Yesus aqa anjam bole qalieonum deqa bunuqna iga diqosim gago segi areqalo na une yoqnqasai. Yoqnqom di Qotei na gago une kobotetgwasai. Osim atraiyqajqa ingi bei iga egwasai.

²⁷ Iga une yoqnqom di iga pegigwajqa bati qa ulaosim tarinqom. Pegigwajqa bati deqa Qotei na aqa jeu tamo kalil nanngi ojelenjosim namyuwo kanqan kobaq di breinjqas.

²⁸ Iga qalie, tamo bei a Moses aqa dal anjam gotranjymqa tamo aiyel kiyo tamo qalub kiyo aqa une unsib boleq di maribqa tamo ungasari nanngi a qa dulqasai. Nanngi a qalib moiqas.

²⁹ Ariya tamo bei a Qotei aqa Niri qoreiyosim aqa ñam ugeugeiyqas di aqa une deqa a gulbe tulan kobaquja oqas. Aqa gulbe dena dal anjam gotranjo qaji tamo aqa gulbe tulan bunyqas. Tamo di a nami Qotei aqa anjam bunuj Yesus aqa len na singilatej qaji di dauryoqnej. Osiqa a Qotei aqa segi kumbra boleq di soqnej. Ariya a olo Yesus aqa len di ugeugeiyosim Qotei aqa Mondor iga qa are boleiyeqnu qaji aqa ñam ugetqas di a gulbe tulan kobaquja oqas.

³⁰ Iga qalieonum, Qotei a nami endegsi marej, “Tamo nanngo une kalil e segi na kambatosiy awai uge enjrqi. Di ijo segi wau.” Osiqa marej, “Tamo Koba a na aqa tamo ungasari nanngo une qa peginjqas.”

³¹ O ijo was, Qotei ñambile unu qaji a na tamo bei ñolawotqas di a tulan ulaugotqas.

Nunngo areqalo Yesus qa singilateqñub qaji di geregere ojesoqñiy

³² Ningi are qaliy. Nami Qotei a nunngo areqalo suwantetñgonaga bati deqa jeu tamo nanngi na gulbe ti jaqatin ti gargekoba ningi engoqñeb. Engoqñab ningi singila na tigeloqñsib gulbe di gotranjoqñeb.

³³ Jeu tamo nanngi dena nunngo Kristen was qudei nanngi joqoqñsib tamo ungasari kalil nanngo ñamdamuq di tigeltñroqñsib nanngo ñam misilñyoqñsib nanngi ugeugeinjoqñeb. Yeqñab ningi na nunngo Kristen was nanngi di beternjoqñsib singilatñroqñeb.

³⁴ Jeu tamo nanngi dena nunngo Kristen was qudei nanngi ojoqñsib tonto talq di breinjqñab sonabqa ningi na tonto tamo nanngi deqa are qaloqñsib nanngi geregereinjoqñeb. Bati di jeu tamo nanngi dena ningi qudei nunngo ingi ingi yaingqñeb. Ariya ningi deqa are ugeingosaioqñej. Ningi areboleboleingqñej. Di kiyaqa? Ningi qalie, ingi di laña mandam qaji ingi. Ingi bati gaigai sqas qaji di tulan bolequja. Mondon ningi ingi di oqab. Di ningi qalie.

³⁵ Kumbra bole ningi nami yoqñeb qaji deqa olo are qaloqñsib yoqñiy. Osib nunngo areqalo Yesus qa singilateqñub qaji di geregere ojesoqñiy. Ningi olo urataib. Ningi uratqasai di mondon ningi awai tulan boledamu oqab.

³⁶ Ningi nunngo gulbe kalil qoboioqñsib singila na tigelesoqñiy. Ningi degyqab di Qotei na ningi singilatñgimqa ningi aqa areqalo dauryekritosib mondon ingi bole bole a nami ningi engwa marej qaji di ningi oqab.

³⁷ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Sokiñala tamo bunuqna bqas qaji di a bqas. Deqa a tarinsoqobaiyqasai. A urur boqujatqas.

³⁸ Ijo segi tamo ungasari bole nanngi e qa nanngo areqalo singilatqab di nanngi ñambile sqab. Nanngi na e qoreibqab di e nanngi qa areboleboleibqasai.”

³⁹ O ijo was, iga Qotei qoreiyosim padalqasai. Tamo qudei nanngi degyeqñub. Ariya iga tamo deqaji sai. Iga Qotei qa gago areqalo singilato qaji tamo. Deqa iga ñambile gaigai sqom.

11

Iga Qotei qa gago areqalo singilatqajqa kumbra

¹ Iga Qotei qa gago areqalo singilateqñum di aqa utru agiende. Iga qalieonum, ingi bole bole Qotei a nami iga egwa marej qaji di iga oqajqa tarinsoqñimqa a na egwas. Iga gago ñamdamu na ingi di unqa keresai di ungum. Iga ingi di oqom.

² Qotei aqa tamo ungasari nami soqñeb qaji nanngi a qa nanngo areqalo singilatoqñeb deqa a nanngi qa maroqñej, “Nanngi tamo bolequja.”

³ O ijo was, iga Qotei qa gago areqalo singilateqñum deqa iga endegsi poigeqnu, bole, Qotei a anjam segi marnaqa lan ti mandam ti brantej. Ingi ingi iga unqa keresai qaji

di Qotei na elenjosika dena a ingi ingi kalil iga uneqnum qaji di gereinjrej. Iga degsi poigeqnu.

Abel na Enok na Noa na nanngi qalub

Qotei qa nanngo areqalo singilateb

⁴ Abel a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a ingi bei Qotei atraiyonaqa Qotei a ingi deqa tulan arearetej. Kein a dego ingi bei Qotei atraiyej. Ariya Qotei a Kein aqa atraiyo ingi deqa arearetosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Abel a Qotei aqa n̄amgalaq di tamo bole une saiqoji soqnej. Abel a moiyej ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa bini a Qotei aqa anjam iga mergobuleqnu.

⁵ Enok a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa a moiynosai. A n̄ambile sonaqa Qotei na a osiq lan qureq oqej. Oqnaqa tamo un̄gasari nanngi a qa n̄amoqneb a olo unosai. Kumbra dena iga osorgeqnu, Qotei na Enok lan qureq osi oqosaisosika a Enok aqa kumbra qa tulan arearetoqnej.

⁶ O ijo was, ningi Qotei aqa areq gilqa osibqa ningi mati a qa nunngo areqalo singilatosib endegsib mariy, “Bole, Qotei a unu. Deqa iga a qa n̄amosim gilsim itonam a na awai boledamu egwas.” O ijo was, ningi degsib marqab di Qotei a ningi qa tulan arearetqas. Tamo nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilatqasai di a nanngi qa arearetqa keresai.

⁷ Noa a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na minnej, “E bunuqna awa qarinyit bosim mandam kalil keretqas. Deqa ni qobun gereiyime.” Noa a awa unosaisosika a Qotei aqa anjam di dauryosika aqa angro nanngi ti aqa un̄a a ti padalaib deqa qobun gereiyej. Aqa kumbra dena a na tamo un̄gasari kalil mandamq di soqneb qaji nanngo une babetnjrej. A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na a tamo bole une saiqoji qa minnej.

Abraham Sara wo nanngi Qotei qa nanngo areqalo singilateb

⁸ Abraham a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Qotei na Abraham metonaqa a Qotei aqa anjam dauryosika mandam mutu bei Qotei na a yqajqa minnej qaji deq gilej. A sawa qabitqas kiyo di a qalieosaisosika gilej.

⁹ A Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a gilsiq mandam mutu dia brantosika yaun tamo soqnej. Mandam mutu di agi Qotei na a yqajqa minnej. A di sonaqa Qotei na minnej, “Mondon e na ino moma nanngi mandam mutu endi enjrqi.” Onaqa Abraham a mandam mutu dia laqnsika jagwa oqajqa tal gereiyosnsika di n̄eioqnej. A na Aisak Jekop wo nanngi joqsika koba na soqneb. Qotei na nanngi aiyel dego minjrej, “Mondon e na nunngo moma nanngi mandam mutu endi enjrqi.”

¹⁰ Abraham a lan qureq oqsim dia sqajqa deqa are qaloqnsiq tarinjoqnej. Lan qure di bati gaigai sqas. Lan qure agi Qotei a segi na gereiyej unu.

¹¹ Abraham aqa n̄aun Sara a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa a tulan qeliosika marej, “Bole, e angrotqai. Anjam Qotei na merbej qaji di a uratqasai. A dauryqas.” Sara a degsi marej deqa Qotei na aqa miligi gereiyetonaqa a gumannej.

¹² Abraham a dego qeliosika a moiqajqa bati jojomonaqa Qotei na a singila yonaqa a angro mel qujai n̄ambabtej. Onaqa bunuqna aqa moma nanngi tulan gargekobaeb. Bongar tulan gargekoba unub dego kere Abraham aqa moma nanngi ulul bul tulan gargekobaeb. Deqa sisiyqa keresai.

¹³ O ijo was, Abel na Enok na Noa na Abraham na Sara na nanngi kalil Qotei qa nanngo areqalo singilatesosib morenej. Nanngi mandamq endi sosibqa ingi bole bole Qotei a nami nanngi enjrqa minjrej qaji di nanngi osai. Nanngi ingi di oqajqa tarinesosibqa isaq na ingi di unsib deqa areboleboleinjrej. Deqa nanngi maroqneb, “Iga mandamq endi so boleiyqasai. Iga mandamq endi yaun tamo bulosim sokiñala sosim bunuqna iga mandam endi uratqom.”

¹⁴ O ijo was, iga qalieonum, tamo ungasari anjam degsib mareqnub qaji nanği nanğo segi sqajqa sawa boleq oqwajqa are qaleqnub.

¹⁵ Nanği nanğo qure utruq olo aiqajqa deqa are qaleb qamu nanği puluosib aiyeb qamu.

¹⁶ Ariya nanği nanğo qure utruq olo aiqajqa are qalosaieqnub. Nanği sawa tulan boledamu agi lan qureq di unu qaji deq oqwajqa are qaleqnub. Tamo ungasari nanği dena Qotei endegsib minjeqnub, “Ni gago Qotei.” Yeqnaqa Qotei a nanğo Qotei sqajqa jemaiyosaieqnu. Nanği a qa nanğo areqalo singilateqnub deqa a nanğo qure agi lan goge dia gereiyetnjrej unu.

¹⁷ Abraham a Qotei qa aqa areqalo bole singilatej kiyo sai kiyo di Qotei a tenemtqa osiqa endegsi minjej, “Ni ino segi angro qujai Aisak qalsim e atraibe.” Onaqa Abraham a Qotei aqa anjam di uratosai. Bole, Qotei na nami minjej, “E na ino moma nanği mandam mutu endi enjrqi.” Ariya a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa a Aisak osiq Qotei atraiyqa gilej.

¹⁸ Agi Qotei a nami Abraham minjej, “Aisak aqa len na ino moma nanği bumbranyqab.”

¹⁹ Abraham a Aisak qalqa osiqa endegsi are qalej, “E Aisak qalitqa, unğum, Qotei na a olo subq na tigeltqa kere.” Abraham a degsi are qalsiq sonaqa Qotei na saidyej, “Ni Aisak qalaim.” Deqa iga yawo anjam endegsi marqom, Qotei na Aisak subq na tigeltobulosiq olo Abraham yej.

Aisak na Jekop na Josep na nanği qalub Qotei qa nanğo areqalo singilateb

²⁰ Aisak a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiqa Jekop Iso wo nanğo gateq di aqa ban atetnjrsiqa nanği qa pailyosiqa kumbra bunuqna nanğoq di brantqas qaji deqa nanği minjrej.

²¹ Jekop a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiqa Josep aqa angro aiyel nanğo gateq di aqa ban atetnjrsiqa nanği qa palyej. A tulan qeliosiqa moiqa jojomosiq deqa a na aqa walwelqa toqon ojisiq singa pulutosiq Qotei qa louej.

²² Josep a dego Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a tulan qeliosiqa moiqa jojomosiqa a na aqa was nanği endegsi minjrej, “Ninği na nunğo moma agi Israel nanği minjribqa bunuqna nanği Isip sawa uratoqnsibqa bati deqa nanği ijo tanu osi gilqab.”

Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatej

²³ Ariya Moses aqa ai abu nanği dego Qotei qa nanğo areqalo singilateb. Deqa Moses a nambabonaqa nanği a osib bai qalub a ulitonab soqnej. Nanği qalieeb, Moses a angro tulan bolequja. Nanği Isip nanğo mandor koba ulaiyosai deqa nanği aqa anjam gotranjosib Moses ulitonab soqnej.

²⁴ Sosiqa tamo kobaqujaonaqa Isip tamo ungasari nanği na minjoqneb, “Ni Isip nanğo mandor koba aqa asi aqa angro.” Onaqa Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a aqa segi ñam aguq atsiqa nanğo anjam di quqwa uratoqnej.

²⁵ A endegsi are qalej, “Qotei aqa tamo ungasari agi Israel nanği gulbe ti unub. Deqa unğum, e nanği koba na sosiy gulbe oqnqai. Une qa arebolebole a sokiñalayosim koboqas. Di e uratqai.”

²⁶ Osika olo endegsi are qalej, “E Kristus aqa ñam qa jemai oqai di kere. Mondon e awai tulan boledamu oqai. Awai dena silali ti ñoro ti kalil Isip sawaq endi unu qaji di tulan bunyejunu.” Moses a awai boledamu di oqa marsiq deqa a degsi are qalej. Osika Qotei qa aqa areqalo singilatej.

²⁷ Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej. Isip nanğo mandor koba a Moses qa minjin oqetej ariya Moses a deqa ulaosai. Qotei agi iga unosaieqnum qaji di Moses na unobulosiq deqa a singila na tigelosiq Isip sawa uratosiq gilej.

²⁸ Moses a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq deqa a na Israel tamo ungasari nangi minjrnaqa nangi kaja du du ñumsib nango damu uye. Uysib kaja du du nango len ainaqa di osib Qotei na aqa lan angro bei qarinyim bosim Israel nango angro matu nangi ñumaim deqa len di nango siranmeq di liyeb.

Tamo ungasari tulan gargekoba nangi

Qotei qa nango areqalo singilatoqneb

²⁹ Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nangi Yuwal Lentq di gentosib mandam boleq aisib walwelosib gileb. Gileqnab Isip nangi na nangi daurnjrsib yuwal ambleq aisib ya uysib moreneb.

³⁰ Bunuqna Israel nangi Qotei qa nango areqalo singilatosib deqa nangi Jeriko qure agutosib kalilyo bati 7 yonabqa qure aqa dadan kalil ululoneb.

³¹ Sambala unja Rahap a dego Qotei qa aqa areqalo singilatej. Deqa Israel tamo aiyel nangi lumu na Jeriko qure unqa bonabqa a na nangi aiyel osiqa lawo na gereinjrsiqa ulitnjrej. Qure deqaji tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam gotranyoqneb deqa Qotei na nangi kalil padaltnjrej. Rahap a segi Qotei na uratonag bole soqnej.

³² Gideon na Barak na Samson na Jepta na Devit na Samuel na Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nangi dego Qotei qa nango areqalo singilatoqneb. E nangi qa olo ningi saingwajqa bati keresaiibqo.

³³ Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqneb deqa nangi na mandor kokba nangi qoto itnjroqnsib qoto bunyoqneb. Osib kumbra bole tintin yoqneb. Ingi bole bole Qotei na nami nangi enjrqa minjrej qaji di nangi elenjoqneb. Laion nangi boqnsib nangi uyqa laqnab nangi na nango medabu getentetnjroqneb.

³⁴ Namyuwo na nangi koitnjrqa laqnaq nangi olo namyuwo mosotoqneb. Jeu tamo nangi boqnsib serie na nangi ñumqa laqnab nangi jaraiyoqneb. Nangi segi singila saiqoji sonab Qotei na olo nangi singilatnjroqnej. Nangi singilaoqnsib qotoqnsib sawa bei bei qaji nangi teteinjroqneb.

³⁵ Ungasari qudei nango angro nangi moreneqnab Qotei na olo subq na tigeltnjroqnej. Jeu tamo nangi na Qotei aqa tamo qudei nangi tonto talq di breinjroqnsib jaqatin koba enjroqneb. Osib minjroqneb, “Ningi Qotei qoreiyib iga ningi uratngim ningi tonto talq dena oqedqab.” Onaqa nangi na saidosib minjroqneb, “Sai. Mondon iga olo subq na tigelosim nambile tulan boledamu oqom. Deqa ungum, bini iga jaqatin oqnsim unum di kere.”

³⁶ Jeu tamo nangi na Qotei aqa tamo ungasari qudei nangi misilinjroqnsib kumbainjroqneb. Osib nangi tonto talq di breinjroqnsib sil singila kokba na nangi tontnjroqneb.

³⁷ Osib Qotei aqa tamo ungasari qudei nangi menin na ñumoqnsib moiyoitnjroqneb. Osib olo qudei nangi serie na gingejnjqrebnab morenoqneb. Osib olo qudei nango jejamu qaja na qametnjroqneb. Nangi qudei gara bolesai deqa nangi kaja nango jungum na gara gereiyoqnsib jugoqneb. Nangi ingi ingi tulan saiinjrej deqa nangi lanja soqneb. Jeu tamo nangi na nangi gulbe enjroqnsib tulan ugeugeinjroqneb.

³⁸ Tamo ungasari nangi di tulan ugeosib soqneb deqa nangi wadau sawaq di, manaq di, menin kokba miligiq di, sub miligiq di laqneb. Nangi Qotei qa nango areqalo singilatoqneb deqa nangi kumbra bole yoqneb. Nangi tamo ungasari kalil mandamq di soqneb qaji nangi bul sai. Nango kumbra tulan bolequja.

³⁹ Nangi kalil Qotei qa nango areqalo singilatoqneb deqa nangi aqa namgalaq di tamo ungasari tulan bolequja soqneb. Ariya ingi bole bole Qotei na nangi enjrqa minjrej qaji di nangi osaiioqneb.

⁴⁰ Di kiyaga? Qotei na olo ingi tulan boledamu bei iga egwajqa marsiqa gereiyej unu. Mondon a na iga ti nangi ti turtgosim iga kalil koba na ingi boledamu di egwas. Osim dena a na iga kalil torei boletgwas.

12

Iga Yesus koqyesosim a qa gago areqalo singilatqom

¹ Tamo ungasari nami soqneb qaji nanngi di Qotei qa nanngo areqalo singilatoqneb deqa bini nanngi lanbi bul iga agutgesonab iga nanngi unjreqnum. Unjreqnum deqa iga singila na gurgurobuloqnsim bubunqom. Qotei na iga giltgej deqa iga gurguroqnmqa gulbe qudei na iga getentgwa laqnimqa iga gulbe di olo gotranjoqnm. Une qudei gagoq di beterqajqa laqnu qaji di dego iga gotranjoqnm.

² Osim iga Yesus koqyoqnsim gurgurqom. Iga Qotei qa gago areqalo singilateqnum di Yesus a segi utru. Bunuqna a na gago areqalo di torei keretqas. Yesus a nami qalieej, a namburbasq di moism bunuqna a olo tulan areboleboleiyqas. Jeu tamo nanngi a qa maroqneb, “A tamo uge deqa a moiqa.” Ariya Yesus a deqa jemaiyosai. A aqa are singilatosiq namburbasq di moiyej. Bini a olo lan qureq di Qotei aqa awo jaram ban woq di awejunu.

Qotei na iga tingitgwa marsiqa gulbe egeqnu

³ Ningi geregere are qaliy. Une tamo nanngi Yesus qa tulan ugeoqnsib a jeuteqnaab a singila na tigelesoqnej. Ningi dego singila na tigelesoqniy. Ningi ulaaib. Osib asgingaiq.

⁴ Bole, ningi une gotranjoqajqa singilakobaeqnu. Ariya jeu tamo nanngi na kamba ningi moiyoqnsaieqnu.

⁵⁻⁶ O ijo was, Qotei a nami anjam bei ningi merngej. Ningi anjam deqa are walngwo kiyo? A ningi dalngwa osiqa endegsi merngej, “O ijo angro, e nungo Tamo Koba. Deqa e ningi tingitngwa marsiyqa gulbe engoqnit ningi gulbe di qoboiyqa asgingaiq. Osib are gulbeingaiq. Ningi quiy. Tamo ungasari e qalaqalainjreqnum qaji nanngi di e na olo tingitnjreqnum. Tamo ungasari e ijo segi angro qa mareqnum qaji nanngi di e na olo gulbe enjreqnum.” Qotei a ningi aqa segi angro sqa marsiq deqa anjam degsi merngej. Ningi anjam deqa olo are walngwo kiyo?

⁷ O ijo was, Qotei na ningi tingitngqnsim gulbe engoqnmqa ningi singila na tigeloqnsib gulbe di qoboioqniy. Abu nanngi na nanngo angro nanngi gaigai tingitnjreqnu dego kere Qotei na ningi tingitngeqnu.

⁸ Qotei na aqa angro kalil nanngi gaigai tingitnjreqnu. A na ningi tingitngwasai di ningi aqa angro sqa keresai. Ningi gam qaji unja aqa angro bul sqab.

⁹ Ningi are qaliy. Gago mandam qaji abu nanngi na iga tingitgoqneb. Deqa iga nanngo nam soqtoqnm. Ariya gago lan qaji Abu a gago qunun taqateqnu. Deqa iga aqa sorgomq di geregere sosimqa aqa nam tulan soqtoqnm. Osim dena iga nambile sqom.

¹⁰ Gago mandam qaji abu nanngi sokiñala sosib nanngo segi areqalo dauryosib iga tingitgoqneb. Ariya Qotei na iga geregere aqaryaigwajqa osiq iga tingitgeqnu. Di kiyaaq? Iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa deqa.

¹¹ Bole, Qotei na iga tingitgwa maroqnsiq gulbe egeqnaqa iga areboleboleigosaieqnu. Iga are gulbeigeqnu. Ariya bunuqna gulbe dena iga singilatgimqa iga kumbra bole tintin dauryqajqa geregere qalieqom. Osim dena iga lawo na sqom.

Ningi Qotei aqa segi kumbra bole dauryiy

¹² Deqa nungo ban a laesqas di ningi na olo singilatosib wauoqniy. Nungo singa tombol dego laesqas di ningi olo singila na tigelesoqniy.

¹³ Tigelsesosib gam bole dauryosib walweloqniy. Ningi degyqab di nungo singa ugeqasai. Nungo singa olo boleqas.

¹⁴ Ningi tamo kalil nanngi ti koba na geregere lawo na sqajqa singilaoqniy. Osib ningi Qotei aqa segi kumbra bole dego dauryqajqa singilaoqniy. Tamo a Qotei aqa segi kumbra bole dauryqasai di a Tamo Koba unqa keresai.

¹⁵ Ningi geregere nam atoqnsib soqniy. Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra di ningi qudei olo uratosib ulonjo uge. Namtan oqsiq gei uge uge ateleqnu dego kere

nunqo ambleq di tamo bei a are uge ti sosim kumbra uge uge babtoqnimqa ningi na saidiy. Tamo dena ningi niñaqngimqa ningi Qotei aqa nãmgalaq di jiga ti so uge.

¹⁶ Ningi na Kristen tamo ungasari nanqi saidnjribqa nanqi sambala kumbra yaib. Osib Qotei qoreiyaib. Agi Aisak aqa njiri Iso a Qotei qoreiyej. Osiga a angro matu soqnej deqa are qalosaiosiq ingi bole bole aqa abu na nami a yqajqa minnej qaji di qarinyosiq dena ingi uyo bei awaiyosiq uyej.

¹⁷ Ningi qalie, bunuqna Iso a aqa abu aqa ingi bole bole di olo oqajqa marnaqa Qotei na saidyej. Deqa a akamugetej. Aqa kumbra uge yej qaji di a olo uratosim are bulyqajqa gam saiiyej.

Ningi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji deq beleneb

¹⁸ Nami Israel nanqi Sainai mana utru jojomysib dia nãmyuwo ti ambru ti jagwa ti unoqneb. Nango ban na mana di ojoqneb. Ariya ijo was, ningi ingi ingi deq bosai.

¹⁹ Israel nanqi Sainai manaq di gul anjam quoqnsib Qotei aqa kakro dego quoqneb. Osib ulaugete. Deqa nanqi Moses minjeb, “Qotei a olo anjam bei mergaiq.”

²⁰ Nanqi Qotei aqa anjam di qusib ulaugete. Agi Qotei na nanqi endegsi minjrej, “Tamo bei kiyo wagme bei kiyo mana endeq oqimqa ningi a meniñ na qalib moyem.” Qotei na nanqi degsi minjrej.

²¹ Manaq di nanqi ingi ingi di unoqnsib deqa nanqi tulan ulaugete. Moses a dego mana deqa ulaosiq marej, “E ulaugetosim tulan ginda gindaneqnum.”

²² Ariya ningi ingi ingi deq bosai. Ningi Saion manaq beleneb. Osib Qotei nãmbile gaigai unu qaji aqa segi qureq dego beleneb. Qure di agi Jerusalem bunuj lan goge di unu qaji. Ningi lan angro tulan gargekoba sisiyqa keresai nangoq dego beleneb.

²³ Tamo ungasari Qotei qa korooqnsib loueqnub qaji nangoq dego ningi beleneb. Tamo ungasari nanqi di Qotei aqa segi angro matu tintin. Nango ñam Qotei a lan qureq di nenngrenyej unu. Ningi Qotei qa ti tamo ungasari kumbra bole dauryeqnub qaji nango qunun qa ti beleneb. Tamo ungasari nanqi di Qotei na torei boletnjrej. Qotei agi mondon iga kalil pegigwas.

²⁴ Ariya ningi Yesus qa dego beleneb. Yesus agi Qotei aqa anjam bunuj singilatqa osiga iga Qotei ti gago ambleq di tigelesosiq yaeba waiyej unu. Yesus aqa len bileñej qaji a qa dego ningi beleneb. Deqa len dena Qotei aqa anjam ningi merngobuleqnu. Yesus aqa len di tulan bolequja. Len dena Abel aqa len tulan bunyejunu. Abel aqa len na dego ningi anjam merngobuleqnu.

Ningi Qotei aqa anjam quqwa urataib

²⁵ O ijo was, ningi geregere nãm atoqniy. Qotei na ningi anjam merngoqnimqa ningi aqa anjam dauryqa urataib. Qotei a nami mandamq endi sosiq Israel nanqi anjam singila na minjroqnej. Minjreqnaqa nanqi aqa anjam di dauryqa uratoqneb. Deqa Qotei na nanqi awai uge enjrej. Awai uge di nanqi britosib jaraiqa keresai. Ariya bini Qotei a lan goge di sosiq iga dego anjam singila na mergeqnu. Deqa iga a qoreiyqom di a na iga awai tulan ugedamu egwas. Awai uge di iga britosim jaraiqa keresai bole sai.

²⁶ Nami Qotei na Israel nanqi anjam singila na minjreqnaqa aqa kakro dena mandam renjinyoqnej. Ariya bini a olo anjam endegsi iga mergeqnu, “Bunuqna bati qujai qa e olo mandam renjinyqai. E mandam segi renjinyqasai. E mandam ti lan ti renjinjrqi.”

²⁷ A marej, “Bati qujai qa.” Deqa iga qalieonum, Qotei na ingi ingi a nami atej qaji di taqal breinjrim nanqi torei koboqab. Ingi ingi di agi Qotei na renjinjrqsas. Yimqa ingi ingi a na renjinjrqsasai qaji di gaigai sqab.

²⁸ Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. Aqa kumbra di renjinqa keresai. Deqa iga Qotei binjyoqnsim kumbra a tulan areareteqnu qaji dena a qa louoqnsim aqa ñam soqtoqnsim ulaoqnsim aqa sorgomq di sqom.

²⁹ Iga degyqom. Di kiyaqa? Gago Qotei a nãmyuwo bul ingi ingi kalil koiteleneqnu qaji.

13

Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy

¹ O ijo Kristen was, bati gaigai ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

² Qure bei qaji tamo nangi nungo meq boqnib ningi na oqnsib geregereinjroqniy. Kumbra di ningi urataib. Ningi qalie, qure bei qaji tamo nangi nami nungo moma qudei nanngo meq beqnab tamo bole edegoqnsib geregereinjroqneb. Ariya nangi tamo sai. Nangi lan angro.

³ Qotei aqa tamo ungasari qudei nangi tonto talq di unub deqa ningi nangi uratnjraib. Ningi nangi qa are qaloqnsib koba na tonto talq di sobulosib nangi gereinjroqniy. Kristen tamo qudei nangi jeu tamo nangi na jaqatin enjreknub deqa ningi nangi qa dego are qaloqnsib koba na jaqatin obuloqnsib nangi gereinjroqniy. Ningi qalie, jeu tamo nangi na nungo jejamu dego ugeugeiyqa kere.

⁴ Tamo a unatqas di kumbra bole. Unja a tamotqas di dego kumbra bole. Deqa ningi kumbra di ugetaib. Ningi kumbra di geregere taqatosib Qotei aqa namgalaq di jiga saiqoji soqniy. Ningi qalie, tamo ungasari sambala kumbra yeqnub qaji nangi Qotei na awai uge enjrqas.

⁵ Ningi silali qa mamaunqaiq. Ningi endegsib maroqniy, “Iga silali ti ingi ti kiñala eqnum di kere.” Agi Qotei a marej, “E ni uratmqasai. E ni qoreimqasai dego.”

⁶ Deqa iga gago are singilatoqnsim endegsi maroqnqom,
 “Tamo Koba a na e aqaryaibeqnu.
 Deqa e ulaqasai.
 Tamo bei na e ugetbqa keresai.”

Iga Yesus dauryqajqa jemaigwasai

⁷ O ijo was ningi quiy. Kristen gate nangi Qotei aqa anjam palontoqnsib ningi merngeqnub. Osib Qotei qa nanngo areqalo singilatoqnsib kumbra bole bole yeqnub. Nanngo kumbra deqa ningi are qaloqnsib dauryoqniy.

⁸ Yesus Kristus aqa kumbra bulyqasai. A nami degsi soqnej. A bini degsi unu. A bati gaigai degsi sqas.

⁹ Deqa tamo qudei nangi bosib anjam utru segi segi na nunngo are tigeltetngibqa ningi nanngo anjam di dauryaib. Osib Qotei aqa gam urataib. Qotei a ningi qa are boleiyeqnu aqa kumbra dena nunngo are singilatetngqoneme. Ariya tamo qudei nangi mareqnub, “Iga ingi uyo na gago are singilatoqnqom.” Di gisan. Kumbra di lanja jejamu qa kumbra. Ingi uyo dena tamo nangi yala aqaryainjrosaiqnu.

¹⁰ Gago atra bijal bunuj unu. Atra tamo nangi atra tal namij miligiq di waueqnub. Deqa nangi atra bijal bunuj dena ingi uyqa keresai.

¹¹ Atra tamo gate nami qaji a tamo ungasari nanngo une kobotetnjrqas maroqnsiq wagme nanngo len oqnsiq Warum Tulan Getento Koba di miligiq gileqnu. Atra tamo nangi olo wagme nanngo damu osi aiyoqnsib qure qalaq di atoqnsib koiteleneqnub.

¹² Dego kere Yesus a Jerusalem qure qalaq aisiq dia jaqatin osiq aqa segi len bilentosiq tamo ungasari nangi qa moiyej. Aqa len dena a na tamo ungasari nangi Qotei aqa segi kumbra boleq di atqajqa deqa marsiq nangi qa moiyej.

¹³ Deqa iga dego qure qalaq aiyoqnsim Yesus aqa areq di brantoqnsim a ñam uge osiq jemaiej dego kere iga ñam uge oqnqom.

¹⁴ Iga qalie, mandamq endi qure kalil koboqab. Deqa iga yaun tamo bulosim qure utru saiqoji lanja unum. Mondon iga lan qureq oqsim dia gaigai sqom. Iga qure deq oqwajqa tarineqnum.

¹⁵ Deqa iga Yesus aqa ñam na Qotei binjyoqnsim atraiyobuloqnqom. Osim iga gago medabu na aqa ñam soqtoqnqom.

¹⁶ O ijo was, ningi na tamo ungasari nangi kumbra bole bole enjroqniy. Nangi ingi qudei qa truquoqnibqa ningi na aqaryainjroqniy. Ningi kumbra di urataib. Ningi kumbra degyqab di ningi Qotei atraiyobuloqnqab. Yim Qotei a nungo kumbra deqa tulan arearetoqnqas.

Yesus Kristus a gago are miligiq di waueqnu

¹⁷ Nungo Kristen gate nangi na nungo qunun taqateqnub. Mondon nangi nango wau deqa Qotei minjqab. Deqa ningi nango medabu geregere dauryoqnsib nango sorgomq di soqniy. Ningi degyqab di nangi are gulbe na ningi taqatngwasai. Nangi arebolebole na ningi taqatngwab. Osib nangi are gulbe saiqoji sosib ningi geregere aqaryaingoqnqab.

¹⁸ Ningi iga qa Qotei pailyoqniy. Iga qalieonum, iga Qotei aqa namgalaq di une saiqoji unum. Iga gaigai kumbra bole dauryqajqa are qaleqnum.

¹⁹ Deqa ijo areqalo agiende. Ningi e qa Qotei pailyibqa a na gam waqtetbimqa e nungoq urur boqujatqai.

²⁰ Gago Tamo Koba Yesus a kaja nango Mandor singila ti unu qaji. Aqa kaja nangi agi iga. Aqa len aiyej dena a na Qotei aqa anjam bunuj gaigai sqas qaji di singilatej. Qotei a are lawo qa utru. A na Yesus olo subq na tigeltej.

²¹ Qotei qujai dena ningi aqaryaingimqa ningi aqa areqalo geregere dauryosib kumbra bole yoqniy. A gago are miligi gereiyetgimqa iga Yesus Kristus aqa wau na kumbra kalil a tulan areareteqnu qaji di yoqnqom. Iga kalil bati gaigai aqa nam soqtoqnqom. Bole.

Anjam getento

²² O ijo was, e na ningi singilatngwajqa deqa anjam truquyala endi nengrenyonum. Deqa ningi ijo anjam endi geregere qusib dauryoqniy.

²³ E ningi endegsi merngwai. Gago was Timoti a tonto talq dena uratonab oqedej. Deqa a urur ijoq bqas di aqo aiyei ombla na nungoq bosim nungwom.

²⁴ Ningi na ijo kaiye anjam endi osib Kristen gate kalil nangi ti Qotei aqa tamo ungasari kalil nangi ti minjriy. Itali tamo qudei bosib endia unub qaji nangi na dego ningi kaiyeingonub.

²⁵ Qotei a ningi kalil qa are boleiyeme. Bole.

JEMS

¹ E Jems. E Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei wo nanngo wau tamo. Israel nanngo moma utru 12 nanngo len agi ningi. O was ningi kalil kaiye. E na anjam endi nenngrenyosim nunngoq qarinyonum. Ningi nunngo segi segi qure utru uratosib jaraiyosib sawa sawa kalil keretosib di unub.

Iga gulbe qoboieqnum dena iga singila eqnum

² O ijo was, gulbe utru segi segi gargekoba nunngoq boqnimqa ningi gulbe deqa tulan areboleboleingim soqniy.

³ Gulbe deqaji nunngoq boqnimqa ningi nunngo areqalo Yesus qa bole singilatqab kiyo sai kiyo di Qotei a geregere unqas. Ningi qalie, gulbe dena ningi singilatngeqnaqa ningi gulbe qoboieqnum.

⁴ Deqa ningi bati gaigai singila na tigeloqnsib gulbe qoboieqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei aqa kumbra bei qa truquoqnqasai. Ningi tulan kere na sqab.

Tamo bei a powo qa truquosimqa a Qotei pailyim Qotei na powo yqas

⁵ Ariya tamo bei a powo qa truquosimqa a Qotei pailyem. Yimqa Qotei na a powo yqas. Ningi qalie, Qotei a tamo ungasari kalil nanngi ingi bole bole enjreqnu. Nanngi Qotei pailyeqnab a nanngi qa olo njirijosaieqnu.

⁶ Ariya tamo bei a Qotei pailyqa osimqa a are gulbeiyaiq. Osim endegsi maraiq, “Qotei na ingi bole ebqas kiyo sai kiyo?” A degsi maraiq. A Qotei qa aqa areqalo singilatosim pailyem. Jagwa tigelosiq yuwal korkortoqnasiqa oqe aiyeqnu dego kere tamo are gulbeieqnu qaji a bati bei Qotei qa aqa areqalo singilatoqnasiqa olo bati bei aqa areqalo singilatosaiieqnu.

⁷ Tamo Koba a na tamo deqaji nanngi ingi bei enjrqasai. Deqa tamo deqaji nanngi endegsib are qalaib, “Iga ingi bole bole oqnqom.” Di sai.

⁸ Nanngi areqalo aiye aiyeitoqnsib kumbra laja laja yeqnub deqa Qotei na nanngi ingi bei enjrqasai.

Jems a ñoro tamo ti tamo ingi saiqoji nanngi ti anjam minjrej

⁹ Kristen was bei a ñam saiqoji soqnimqa a areboleboleiyem. Di kiyaaqa? A Qotei aqa ñamgalaq di ñam koba ti unu deqa.

¹⁰ Tamo bei ñoro koba ti unu qaji a dego areboleboleiyem. Di kiyaaqa? A Qotei aqa ñamgalaq di ñam saiqoji unu deqa. Tamo nanngi ñoro koba koroiyqajqa arearetnjreqnu qaji nanngi balamtamo aqa so bulosib sokiñalayosib morenqab.

¹¹ Iga qalie, sen oqsim kankanamqa balamtamo aqa so laosim moiym aqa wala bole di koboqas. Dego kere tamo nanngi ñoro koba ti unub qaji nanngi wau bei bei yoqnsib bati qujai qa urur morenosib koboqab.

Qotei na iga are qametgosaieqnu

¹² Tamo ungasari gulbe qoboieqnsib singila na tigelejunub qaji nanngi areboleboleinjreme. Mondonj Qotei a nanngi qa tulan arearetim awai boledamu enjrim nanngi ñambile gaigai sqab. Qotei a marej, “E na tamo kalil e qalaqalaibeqnub qaji nanngi awai bole enjrqai.” Qotei a degsi marej. ¹³ Deqa tamo bei a une atqajqa are prugyimqa a endegsi maraiq, “Qotei na are qametbqoqa e une atqajqa are prugbeqnu.” A degsi maraiq. Iga na Qotei aqa are qametim a une yqa keresai dego kere Qotei na iga une atqajqa are qametgosaieqnu.

¹⁴ Gago segi segi are miligi tigeloqnasiqa iga titgeqnu. Gam dena gago segi areqalo uge na iga uneq breigwa oqnasiqa walawalaigoqnasiqa gisanqnu.

¹⁵ Gago are miligi tigeleqnu di unja a gumanjeqnu dego kere. Bunuqna unja a angroteqnu dego kere gago are miligi tigeloqnsiqa une babteqnu. Yeqnaqa gago une di tulan kobaeqnaqa iga moiyo gam tureqnum.

¹⁶ O ijo was bole, une aqa kumbra dena ningi gisangaim deqa ningi une kalil uratiy.

¹⁷ Ingi bole bole kalil Qotei na iga egeqnu qaji di lan goqe na branteqnaq iga lana elenqnum. Abu Qotei suwanjoq di unu qaji a na ingi di qarinyeqnaqa gagoq beqnu. Qotei a kumbra bubulyosaieqnu. A sen qunun bul sai. Sen qunun a olekobaoqnsiqa olo truqueqnu Qotei a degyosaieqnu.

¹⁸ A aqa segi areqalo dauryosiq iga gereigej deqa a gago Abu. A aqa anjam bole na iga gereigej deqa iga ingi meli bunuj bulosim ingi ingi kalil a nami gereinjrej qaji di tulan bunjrejnum.

Iga Qotei aqa anjam lana quqwasai

¹⁹ O ijo was bole, ningi endegsi poingem. Ningi anjam bei marqa osibqa urur medabu waqtaib. Mati didaboqniy. Urur minjin oqaiq.

²⁰ Tamo nanji urur minjin oqetnjreqnu qaji nanji Qotei aqa kumbra bole dauryqa keresai.

²¹ Deqa ningi kumbra uge uge jigat kalil taqal waiyoqniy. Osib nungo segi nam aguq atoqnsib Qotei aqa anjam a na nami nungo are miligiq di atej qaji di ningi ojesoqniy. Ojesqab di Qotei a nungo qunun oqas.

²² Ariya ningi Qotei aqa anjam di bole dauryoqniy. Lana qusib olo urataib. Ningi lana quqwab di ningi nungo segi jejamu gisanjqab.

²³ Tamo bei a Qotei aqa anjam lana quoqnsiq olo dauryqa urateqnu di a tamo ya jeqiloq di aqa ulatamu uneqnu dego bul.

²⁴ A ya jeqiloq di aqa ulatamu unsim olo puluosim giloqnsim aqa ulatamu unqo qaji di a olo are walyqas.

²⁵ Qotei aqa dal anjam bunuj unu. Dal anjam di bole tintin. Qotei a gago une aqa singila kobotetgwa osiqa dal anjam di iga egej. Deqa gago une na iga olo ojqa keresai. Tamo nanji dal anjam di geregere peleiyosib dauryoqnsib di Qotei a nango wau kalil boletogqas. Ariya tamo nanji dal anjam di lana qusib olo are walnjrqas di Qotei a nango wau bei boletqasai.

²⁶ Tamo bei a endegsi are qalqas, “E gaigai Qotei qa loueqnum. Deqa e Kristen tamo bole.” Ariya tamo di a aqa segi medabu geregere taqatqasai di a na aqa segi jejamu gisanjqas. Deqa a Qotei qa loueqnu di a lana loueqnu.

²⁷ Iga Kristen tamo ungasari unum deqa iga kumbra bole endeqaji yoqnqom. Iga na angro mandum nanji ti unja qobul nanji ti geregereinjroqnsim nango gulbe kalil qoboiyetnjrqom. Osim iga gago segi walwel taqatosim mandam endeqa kumbra jigat kalil uratekritqom. Iga kumbra deqaji yoqnqom di iga Qotei aqa namgalaq di Kristen tamo bole une saiqoji sqom.

2

Ningi na tamo kalil nanji turtnjrsib kumbra qujai enjroqniy

¹ O ijo was kalil, gago Tamo Koba Yesus Kristus a rian koba ti unu. Ningi a qa nungo areqalo singilateqnub deqa e ningi endegsi merngwai. Ningi na tamo nam ti nanji areinjroqnsib olo tamo nam saiqoji nanji qoreinjroqnaib.

²⁻³ Nungo kumbra agiende. Noro tamo bei a gara boledamu na walaosim banrin gol na gereiyo qaji di jigsim nungo Qotei tal miligiq gilqas di ningi aqa nam soqtqab. Osib a geregereiyosib minjibqa awo jaram boleq di awoqas. Ariya tamo bei ingi ingi saiqoji a gara jigat branjo jigsimqa Qotei tal miligiq gilqas di ningi aqa nam aguq atsib minjqab, “Ni qalaq di tigelesoqne” o “Ni mandamq di awo.”

⁴ O ijo was, ningi kumbra degyeqñub di ningi areqalo uge ti sosib tamo nanği lanğa peginjreqñub.

⁵ O ijo was bole, ningi quiy. Tamo unğasari ingi ingi saiqoji nanği Qotei na gıltnjrej deqa nanği torei a qa nanço areqalo singilateqñub. Agi Qotei a nami endegsi marej, “Tamo unğasari e qalaqalaibeqñub qaji nanği di e na taqatnjrsiy nanço Mandor Koba sqai.”

⁶ O ijo was, ningi kiyaga tamo ingi ingi saiqoji nanço ñam aguq ateqñub? Ningi are qaliy. Yai nanği na ningi ugeugeingeqñusib nunço jejamuq di une engoqñusib ningi joqoqñusib anjam pegiyo talq di tigeltñgeqñub? Ñoro tamo nanği na ningi degñgeqñub.

⁷ Tamo nanği dena Yesus aqa ñam boledamu misilinyeqñub. Ñam di agi Qotei a nunçoq di atej unu.

⁸ Mandor Koba Qotei aqa dal anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ni ino segi jejamu gereiyeqñum dego kere tamo unğasari nanği degsim gereinjroqñime.” O ijo was, ningi dal anjam di dauryosib keretqab di ningi kumbra bolequja yqab.

⁹ Ariya ningi na tamo qudei nanği areinjroqñusib olo tamo qudei nanği qoreinjreqñub di ningi une ateqñub. Deqa ningi dal anjam gotranjo qaji tamo brantonub.

¹⁰ Tamo bei a dal anjam mutu kalil dauryekritosim ariya qujai bole qujai grotqas di a dal anjam mutu kalil grotekritqo. Deqa aqa jejamuq di gulbe sqas.

¹¹ Iga qalie, Qotei a nami dal anjam endegsi marej, “Ni tamo bei aqa unğa jejamu ojetaim.” Osiqa dego marej, “Ni tamo bei qalsim moiyoțaim.” Bole, ni tamo bei aqa unğa jejamu ojetosaieqñum. Ariya ni tamo bei qalsim moiyoțqam di ni dal anjam gotranjo qaji tamo brantqam.

¹² Qotei a gago une aqa singila kobotetgwa osiqa dal anjam bunuj egej. Deqa gago une na iga olo ojqa keresai. O ijo was ningi quiy. Qotei a dal anjam deqa are qalsim iga pegigwas. Deqa ningi nunço anjam maro ti nunço kumbra ti kalil geregere taqatoqñiy.

¹³ Ningi tamo nanği qa dulqasai di une pegiyo bati qa Qotei a kamba dego ningi qa dulqasai. Ariya ningi tamo nanği qa duloqñqab di une pegiyo bati qa ningi une saiqoji sqab.

Tamo a Yesus qa aqa areqalo singilatqas di a kumbra bole babtoqñqas

¹⁴ O ijo was ningi quiy. Tamo bei a mareqñu, “E Yesus qa ijo areqalo singilateqñum.” A degsi maroqñsiq ariya a kumbra bole bei yala babtosaieqñu. Lanğa medabu na anjam mareqñu. Deqa tamo di Qotei na oqasai.

¹⁵⁻¹⁶ Kristen was bei a gara saiqoji kiyo ingi saiqoji kiyo soqñimqa nunço ambleq di tamo bei na minjqas, “Ni lawo na gilsim gara bei osim jigsim ingi uysim menetmim soqñe.” A anjam segi lanğa minjqo deqa anjam dena kiyersim a aqaryaiyqas? Keresai.

¹⁷ Dego kere iga Yesus qa gago areqalo singilatosim ariya iga kumbra bole bei babto-saieqñum di iga lanğa gago areqalo Yesus qa singilateqñum. Deqa iga tamo moisiq aqa jejamu lanğa unu dego bul sqom.

¹⁸ Tamo bei a endegsi marqas, “E Yesus qa ijo areqalo singilateqñum.” Degsi marimqa e na kamba minjqai, “O was, ni kumbra bole bei babtosaieqñum. Deqa e kiyersiy qalieqai, ni bole Yesus qa ino areqalo singilateqñum? E qalieqa keresai. Ariya e Yesus qa ijo areqalo singilatosiy kumbra bole dego turtosiy yoqñqai di ni e nubsim merbqam, ‘Bole, ni ino areqalo Yesus qa bole singilateqñum.’

¹⁹ Ni mareqñum, ‘Bole, Qotei a segi qujai unu.’ Ni kere mareqñum. Mondor uge nanği dego degsib maroqñusib Qotei ulaiyeqñub.

²⁰ Ni nanari tamo. Ni mareqñum, ‘E Yesus qa ijo areqalo singilateqñum.’ Ni degsi maroqñsim ariya ni olo kumbra bole bei babtosaieqñum. Deqa ni lanğa medabu na mareqñum. Ni ijo anjam endi poimqa are soqñim poimeme.”

²¹ O ijo was ningi quiy. Nami gago moma utru Abraham a na aqa angro qujai Aisak osiq Qotei atraiyqa marsiq atra bijalq di atej. Atnaqa Qotei a Abraham aqa kumbra di unsiqa minjej, “Ni degyonum deqa ni ijo namgalaq di tamo bole une saiqoji unum.”

²² Ningi are qaliy. Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatosiq kumbra bole dego turtosiq yej. Aqa areqalo Qotei qa singilatej qaji de ti aqa kumbra bole ti aiyeltosiq dauryej. Deqa iga endegsi marqom, Abraham aqa kumbra bole dena aqa areqalo Qotei qa singilatej qaji di taqyosiq tulan keretej.

²³ Deqa Qotei aqa anjam bei nami nengrenyeb qaji aqa damu brantej. Anjam agiende, “Abraham a Qotei qa aqa areqalo singilatej deqa Qotei na minjej, ‘Ni ijo namgalaq di tamo bole une saiqoji unum.’” Osiqa Abraham minjej, “Ni ijo was bole.”

²⁴ Deqa ijo was ningi qalie, tamo nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatosib ariya nanngi olo kumbra bole bei babtqasai di nanngi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqa keresai. Tamo nanngi Yesus qa nanngo areqalo singilatoqnsib kumbra bole dego turtosib yeqnub qaji nanngi segi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji unub.

²⁵ Ningi sambala unja Rahap a qa dego are qaliy. Rahap aqa kumbra bole agiende. Josua a tamo aiyel nanngi qarinnjrnaqa Jeriko qureq gilnabqa qure deqaji nanngi na tamo aiyel nanngi di ñumqa laqnab Rahap a nanngi aiyel ulitnjrej. Osiqa gam bei osornjrnaqa nanngi jeu tamo nanngi alelnjrsibqa jaraiyeb. Rahap a kumbra bole di yej deqa a Qotei aqa namgalaq di unja bole une saiqoji soqnej.

²⁶ Iga qalie, tamo a me mondor ti sqasai di a moiqas. Dego kere tamo bei a Yesus qa aqa areqalo singilatosim ariya a olo kumbra bole babtqasai di a tamo moisiq aqa jejamu lanja unu dego bul sqas.

3

Iga gago segi medabu geregere taqatqom

¹ O ijo was kalil, tamo quja quja segi Qotei aqa anjam palontoqnebe. Tamo gargekoba nanngi anjam palontoqnaib. Ningi qalie, mondonj une pegiyo batiamqa Qotei na anjam palonto tamo nango wau qa geregere peginjrmas.

² Bati gaigai iga kumbra gro groyeqnum. Ariya iga gago anjam maro qa grotqasai di iga tamo bolequja sqom. Sosimqa gago ban ti singa ti jejamu ti kalil geregere taqatqom.

³ Iga hos nanngo medabuq di sil atoqnsim nanngi titnjreqnam nanngi iga daurgeqnub. Iga nanngo medabu segi ojeqnam nanngo jejamu dego iga daurgeqnu.

⁴ Ningi qobun uniy. Qobun a tulan kobaquja. Aqa kuñi tulan kiñala. Ariya jagwa koba tigelosiq qobun tutqa laqnaqa qobun aqa abu na kuñi ojoqnsiq tingiteqnaq qobun a dauryoqnsiq gileqnu.

⁵ Dego kere gago medabu kiñala. Ariya a diq koba yeqnu. Iga gago medabu waqtoqnsim gago segi ñam soqtoqnsim diqoqnsim anjam mareqnum.

Iga qalie, ñamyuwo yusiq tulan kobaqujaqnsiq ñamtañ kalil yueleneqnu.

⁶ Gago medabu a ñamyuwo bul. Iga gago medabu waqtoqnsim dena iga kumbra uge uge yoqnsim gago jejamu kalil tulan jigateqnum. Mondonj tamo nanngi ñamyuwoq aisib padalqab dego kere gago medabu na gago so tulan ugeugeiyeqnu.

⁷ Ningi wagme nanngi qa are qaliy. Wagme ti qebari ti qe ti kalil iga na taqatnjreqnum.

⁸ Ariya iga gago medabu taqatqa keresai. Iga gago medabu na gaigai anjam uge uge mareleneqnum. Amal uge na tamo nanngi uñinjroqnsib moiyotnjreqnub dego kere gago medabu na iga kumbra uge ugeq breigeqnu.

⁹ Gago kumbra agiende. Iga gago medabu waqtoqnsim gago Tamo Koba Abu Qotei aqa ñam soqtoqnsim olo puluoqnsim medabu qujai dena tamo ungasari nanngi misilinjreqnum. Tamo ungasari nanngi di Qotei na gereinjrsiqa aqa segi so boleq di atej.

¹⁰ Iga kumbra uge deqaji yeqnum. Agi iga gago medabu waqtoqnsim Qotei aqa ñam soqtoqnsim olo medabu qujai dena anjam uge uge mareleneqnum. O ijo was, gago kumbra di ugedamu.

¹¹ Ya jumbum qujaiq na ya bole ti ya uge ti brantqa keresai.

¹² Qura na oliv aqa gei oqa kere e? Wain sil na qura aqa gei oqa kere e? Yuwal a ya bole bulyqa kere e? Sai.

Tamo powo bole ti unub qaji nangi kumbra bole bole yoqnebe

¹³ Nungo ambleq di tamo qudei nangi qalie ti powo ti unub kiyo? Sqab di nangi nanngo segi ñam aguq atoqnsib kumbra bole bole yoqnebe. Yim tamo ungasari nangi nanngo kumbra di unoqnsib maroqnqab, “Nangi tamo bole.”

¹⁴ Ariya ningi olo nunngo segi jejamu qa are qaloqnsib laña are ugeingonim diqoqnaib. Ningi degyqab di ningi gisan kumbra dauryosib Qotei aqa anjam bole ugetqab.

¹⁵ Osib ningi powo uge ti sqab. Powo deqaji lan goge na bosai. Di mandam qaji powo. Di gago areqalo namij aqa powo. Powo di Satan aqaq na beqnu.

¹⁶ Ningi quiy. Tamo ungasari nangi nanngo segi jejamu qa are qaloqnsib laña are ugeinjroqnm diqoqnqab di nangi so tulan ugeq di sosib kumbra uge uge yoqnqab.

¹⁷ Ariya tamo ungasari lan goge na powo eqnub qaji nangi kumbra tulan bolequja yeqnub. Nangi kumbra jigat dauryosaieqnub. Nangi lawo na sosib tamo nangi jinga na gereinjroqnsib nangi qa duloqnsib kumbra bole bole osornjreqnub. Nangi na tamo kalil nangi turtnjroqnsib kumbra qujai enjreqnub. Nangi laña baban na Qotei aqa kumbra dauryosaieqnub. Nangi bole dauryeqnub.

¹⁸ Tamo deqaji nangi lawo na sosib are qujaitoqnsib jeu turyoqnsib kumbra bole tintin babteqnub. Ingi meli branteqnu dego kere.

4

Tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqas di a olo Qotei jeutqas

¹ O ijo was, ningi qudei nunngo segi jejamu qa areboleboleingeqnaqa kumbra uge uge yqajqa are prugngeqnu. Utru deqa ningi qotoqnsib njirinkobaeqnub. Kumbra di nunngo jejamu miligiq di singila na waueqnu.

² Ningi ingi ingi koba oqajqa tulan arearetngeqnaqa mamaulngeqnu. Ariya ningi ingi ingi di osaieqnub deqa ningi qoto tigeltqnsib tamo ñumeqnub. Ningi ingi ingi di osaieqnub di aqa utru agiende. Ningi Qotei pailyosaieqnub deqa.

³ Ningi qudei ingi ingi qa Qotei pailyoqnsib ariya ningi ingi ingi di osaieqnub. Di kiyaa? Ningi nunngo segi jejamu qa areboleboleingwajqa maroqnsib areqalo uge na pailyeqnub deqa.

⁴ Unja bei na aqa gumbulun uratosiq olo tamo bei ombla sambala kumbra yeqnub dego kere ningi Qotei uratoqnsib kumbra uge uge yeqnub. Ningi quiy. Tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqas di a olo Qotei jeutqas. Ningi di qaliesai kiyo? Od, tamo bei na mandam qaji kumbra qalaqalaiyqa are qalqas di a Qotei jeutqas.

⁵ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Qotei na aqa Mondor gago are miligiq di atej unu. Mondor di a iga qa tulan areareteqnu.” O ijo was, ningi anjam di laña sa anjam edegaib.

⁶ Qotei a iga qa are tulan boleiyeqnu. Deqa aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo ungasari nanngo segi ñam soqteqnub qaji nangi Qotei na olo jeutnjreqnu. Ariya tamo ungasari nanngo segi ñam aguq ateqnub qaji nangi qa Qotei a olo are boleiyeqnu.”

⁷ Deqa ijo was, ningi nunngo segi ñam aguq atoqnsib Qotei aqa sorgomq di soqniy. Sosibqa Satan gotranjyoqniy. Yimqa Satan na ningi uratngosim ulanqas.

⁸ Ningi Qotei jojomyoqñibqa a kamba dego ningi jojomñgoqñqas. O une tamo, ningi quiy. Tamo nanngi nanngo ban yansoqñsib jiga koboteqñub dego kere ningi nunngo are miligi gereiyosqñsib bulyoqñiy. Ningi areqalo aiye aiyelteqñub qaji olo nunngo are miligiq dena jiga kalil taqal atoqñiy.

⁹ Ningi nunngo une qa are gulbeñgoqñim akamugetoqñiy. Od, ningi nunngo kiki uratoqñsib olo akamoqñiy. Osib nunngo arebolebole kobotosib olo are gulbeñgoqñime.

¹⁰ Ningi Tamo Koba aqa ñamgalaq di nunngo segi ñam aguq atoqñiy. Ningi degyqab di a na nunngo ñam olo soqtetñgwas.

Ningi nunngo Kristen was nanngi uge qa minjraib

¹¹ O ijo was, ningi segi segi qa anjam uge maroqñnaib. Tamo bei na aqa Kristen was qudei nanngi anjam uge minjrqas kiyo nanngo une qa nanngi peginjqas kiyo di a dal anjam dego uge qa marsiq pegiyqo. Ningi dal anjam pegiyeqñub di ningi dal anjam dauryqa urateqñub.

¹² Qotei a segi na dal anjam babtej deqa a na qujai iga pegigwa kere. A na qujai tamo ungasari nanngi elenqa kere. A na qujai nanngi padaltnjqra kere. Ningi tamo kihero deqa ningi na tamo ungasari nanngi peginjqeqñub? Di kumbra uge.

Ningi nunngo segi ñam soqtoqñnaib

¹³ Ningi qudei endegsib mareqñub, “Bini kiyo nebe kiyo iga qure beiq gilsim dia wausau qujai sosim silali qa wauosim olo bqom.”

¹⁴ Ningi degsib mareqñub. Ariya nebe kumbra kiye nunngoq di brantqas di ningi qalieqa keresai. Ningi ñam qurem bul sokiñalayosib koboqab.

¹⁵ Deqa ningi endegsib maroqñiy, “Tamo Koba a marimqa iga kumbra kiye yqa are qalsim yqom.”

¹⁶ Kiyaaqa ningi qudei olo nunngo segi ñam soqtoqñsib diqoqñsib laqñub? Nunngo kumbra di uge.

¹⁷ Ni geregere are qale. Ni kumbra bole qa qalieosim ariya ni dauryqasai di ni une yonum.

5

Tamo nanngi ñoro koba ti unub qaji nanngi awai ugedamu oqab

¹ O ñoro tamo ningi quiy. Bunuqna gulbe kokba nunngoq boqñqas. Ningi deqa pailoqñsib akamugetoqñiy.

² Nunngo ñoro ti wala ti kalil ugeelenqo. Sisimbin na nunngo gara kalil dego ugeugeiyqo.

³ Nunngo gol ti silva ti di baisuwi na ugetqo. Deqa mondon baisuwi dena nunngo une boleq atsim ñamyuwo bulosim nunngo jejamu koitosim ugeugeiyqas. Ningi ñoro koba koroiyeb deqa diño bati qa ningi awai ugedamu oqab.

⁴ Ningi quiy. Nunngo wau tamo nanngi nunngo ingi meli gentoqñsib nunngo banq di ateqñab ningi na kamba olo nanngi gisanjnroqñsib awai oto nunngo segi qa getentoqñsib oto segi nanngi enjqeqñub. Deqa nanngi maoqñsib endegsib Qotei pailyeqñub, “O Tamo Koba, nanngi iga kumbra uge degsib egeqñub.” Yeqnaqa Qotei singila koba ti unu qaji a nanngo pailyo di queqñu. Deqa mondon a na ningi awai uge engwas.

⁵ O ñoro tamo, ningi gara bole bole jugoqñsib nunngo segi jejamu qa areboleboleñgeqñnaqa ingi koba uyeqñub. Deqa mondon Qotei na ningi lungwas. Kaja nanngo jejamu diq diqeqñnaq nanngo mandor nanngi na ñumeqñub dego kere Qotei na ningi lungwas.

⁶ Nunngo kumbra uge bei agiende. Ningi na kumbra bole yo qaji tamo nanngo jejamuq di une qametjnroqñsib ñumeqñub. Ariya nanngi na kamba olo ningi gotranjosaieqñub.

Ningi gulbe qoboiyoqñsib Tamo Koba a olo bqajqa tarinjoqñiy

⁷ Deqa ijo was, ningi nunngo are miligi singilatoqñsib gulbe qoboiyoqñsib Tamo Koba a olo bqajqa tarinjoqñiy. Ningi asgingaiq. Ningi wau lanja nanngi bul soqñiy. Ningi qalie, wau

lanja nanngi asginjrosaeqnu. Nanngi ingi yagoqnsib awa qa tarineqnu. Awa beqnaqa ingi melieqnaqa nanngi ingi meli di oqnsib uyeqnu.

⁸ Dego kere nanngi nungo are miligi singilatoqnsib gulbe qoboioqnsib tarinoqniy. Tamo Koba a bqajqa bati jojomqo deqa nanngi degyoqniy.

⁹ O ijo was, nanngi Qotei aqa tamo ungasari qudei nanngi qa niriñoqnsib yomuqnaib. Qotei a nungo une di unsim nanngi pegingo uge. Nanngi quiy. Une Pegiyo Tamo agi bqa jojomqo. A siranmeq di tigelejunu.

¹⁰ O ijo was, nanngi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi qa are qaliy. Nanngi nami Tamo Koba aqa ñam na anjam palontoqneb deqa jeu tamo nanngi na nanngi ugeugeinjroqneb. Ariya nanngi Qotei aqa anjam marqa ulaosaiqneb. Nanngi nanngo are miligi singilatoqnsib jaqatin qnsib gulbe di qoboioqneb.

¹¹ Nanngi quiy. Iga endegsi mareqnum, “Tamo ungasari gulbe qoboioqnsib singila na tigelejunub qaji nanngi Qotei na taqatinjreqnu. Deqa nanngi areboleboleinjreqnu.” Nanngi Jop aqa kumbra qa nami queb. Jop a singila na tigelosiq gulbe kobaquja qoboiesoqnej. Nanngi qalie, bunuqna Tamo Koba a na Jop olo boletej. Od, iga qalieonum, Tamo Koba a gaigai iga qa duloqnsiq iga qa are boleiyeqnu.

Nanngi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib

¹² O ijo was kalil, e anjam kobaquja bei unu. Anjam agiende. Nanngi anjam bei marqa osibqa ingi bei na singilataib. Nanngi lan qure aqa ñam na anjam singilataib. Nanngi mandam aqa ñam na anjam singilataib. Nanngi od qa segi mariy. Nanngi said qa segi mariy. Nanngi degyqab di Qotei na nanngi awai uge bei engwasai.

Tamo nanngi kumbra bole bole yeqnu qaji nanngo pailyo singila koba

¹³ Nungo ambleq di tamo qudei nanngi jaqatin eqnub kiyo? Degamqa nanngi na minjribqa nanngi nanngo jaqatin deqa Qotei pailyoqnebe. Nungo ambleq di tamo qudei nanngi areboleboleinjreqnu kiyo? Degamqa nanngi na minjribqa nanngi Qotei qa louoqnsib aqa ñam soqtoqnebe.

¹⁴ Nungo ambleq di tamo qudei nanngi mainjreqnu kiyo? Degamqa nanngi na minjribqa nanngi Kristen gate nanngi metnjrib bosib Tamo Koba aqa ñam na nanngo gateq di ban atetnjrsib goren bilentosib nanngi qa pailyebe.

¹⁵ Nanngi Tamo Koba a qa nanngo areqalo singilatosib pailyoqab di a na tamo mainjro qaji nanngi olo tigeltnjrqas. Osim nanngi une yoqneb degamqa a na nanngo une kalil dego kobotetnjrqas.

¹⁶ Deqa ijo was, nanngi nungo segi segi une palontoqnsib Kristen was nanngi ubtosib minjroqniy. Osib nanngi segi segi qa Qotei pailyoqniy. Yim a na nanngi boletngwas. Tamo nanngi kumbra bole bole yeqnu qaji nanngo pailyo di singila koba. Deqa nanngi pailyeqnaab Qotei a quoqnsiq nanngo anjam dauryeqnu.

¹⁷ Nanngi Elaija qa are qaliy. A iga bul mandam tamo. Ariya a endegsi pailyoqnej, “O Qotei, ni na lan getentimqa awa bqasai.” A degsi pailyeqnaqa Qotei na lan getentonaqa awa bosai. Degsi sonaq wausau qalub bei oto koboej.

¹⁸ Onaqa Elaija a olo pailyoqa lan waqonaqa awa bej. Bosiq ingi ingi kalil melielenej.

Kristen was bei a gam bole uratqas di iga na aqaryaiyimqa a olo Qotei aqa areq bqas

¹⁹ O ijo was nanngi quiy. Kristen was bei a Qotei aqa anjam bole dauryqa uratimqa tamo bei na a olo are bulyetqas di tamo dena aqa was kumbra bolequja yqo.

²⁰ Nanngi endegsib qalieoiy. Kristen was bei a une ti soqnim tamo bei na aqaryaiyimqa a gam uge di uratqas di tamo dena aqa was aqa qunun moiyo sawaq dena oqo. Deqa was di a moiqasai. Qotei na aqa une gargekoba kobotetqas.

1 PITA

¹ E Pita. Yesus Kristus na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Ningi nungo segi segi qure utru uratosib jaraiyosib sawa sawa kalil keretosib di unub. Ningi Pontus sawa ti Galesia sawa ti Kapadosia sawa ti Esia sawa ti Bitinia sawa ti di unub. E anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

² Tulan nami Abu Qotei a ningi qa qalieosiq gıltngej. A degyej. Di kiyaja? Aqa Mondor na ningi aqa segi kumbra boleq di atımqa ningi Yesus Kristus aqa anjam dauryqajqa deqa. Yım aqa len aiyej qaji dena ningi yansıgwajqa deqa. O ijo was, Qotei a ningi qa are tulanj boleiyımqa ningi geregere lawo na soqniy.

Qotei a nambile boledamu lan goge dia iga gereiyetgej unu

³ Iga gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa Abu Qotei aqa ñam soqtoqnqom. Qotei a iga qa tulanj dulosisqa nambile bunuj egej. A na Yesus Kristus subq na tigeltej gam dena iga nambile bunuj egej. Nambile bunuj dena iga singilatgeqnu deqa iga ingi bole bole Qotei na mondon egwas qaji deqa tarınoqnsim unum.

⁴ Ingi bole bole di ugeqa keresai. A koboqa keresai dego. Qotei na lan goge dia ningi gereiyetgej unu.

⁵ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa Qotei aqa singila kobaquja na ningi taqatngejunu. Deqa diño batiamqa Qotei na ningi torei elenqas. Kumbra di brantim ningi unqab.

⁶ Qotei na ningi degsim elenqas deqa ningi tulanj areboleboleıngeqnu. Gulbe utru segi segi na ningi jaqatin engeqnu di ungum. Sokiñala gulbe di olo koboqas.

⁷ Gulbe deqaji nungoq boqnımqa ningi nungo areqalo Yesus qa bole singilatqab kiyo sai kiyo di Qotei a unqas. Yımqa mondon diño batiamqa Yesus Kristus a brantosim a ningi qa tulanj areboleboleiyım ningi bııngosim ñam koba engwas. Iga qalie, gol a ingi tulanj boledamu. Tamo nanıi nıamyuwo na gol koitoqnsib dena qalieeqnub, gol di bole kiyo sai kiyo. Dego kere nungo areqalo Yesus qa singilateqnub qaji di tulanj bolequja. Nungo areqalo dena gol agi ugeosim koboqas qaji di tulanj bunyejunu.

⁸ Nami ningi Yesus unosaioqneb. Bini dego ningi a unosaieqnub. Ariya ningi a tulanj qalaqalaiyoqnsib a qa nungo areqalo singilatoqnsib a qa tulanj areboleboleıngeqnu. Nungo arebolebole dena mandam qaji arebolebole kalil tulanj bunyejunu. Nungo arebolebole di aqa utru iga na dauryosim ubtqa keresai.

⁹ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa Qotei na ningi elenqas.

¹⁰ Qotei na ningi elenqajqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nanıi nami maroqneb. Nango anjam di aqa utru nanıi qalieqa osib deqa geregere nıamoqnsib wauoqneb.

¹¹ Kristus aqa Mondor a nango are miligiq di sosıqa nango medabuq na anjam endegsi babtosiq maroqnej, “Bunuqna Kristus a jaqatin osim moısım olo subq na tigelosım lan qureq oqsim dia a ñam koba ti sqas.” Qotei aqa medabu o qaji tamo nanıi endegsib nenemoqneb, “Kristus a bati gembu bqas? Kumbra kiye namoqna brantim Kristus a bunuqna bqas?”

¹² Onaqa Qotei na kamba nanıi endegsi minjrej, “Anjam ningi mareqnub qaji di aqa damu nungo bati qa brantqasai. A bunuqna brantqas.” O ijo was, Qotei na ningi elenqajqa anjam di aqa medabu o qaji tamo nanıi nami maroqneb. Onaqa bunuqna a na aqa Mondor Bole qarinyonaqa lan goge na aısıq Qotei aqa anjam maro tamo nanıi singilatnıroqnej. Yeqnaqa nanıi Kristus aqa anjam bole plaltoqnsib ningi merngoqneb. Anjam bole di aqa utru Qotei aqa lan angro nanıi geregere qalieqajqa are koba unu.

Qotei na iga aqa segi kumbra boleq di sqajqa osiq metgej

¹³ Deqa ningi nungo walwel geregere taqatqajqa are qaloqniy. Osib mondon Yesus Kristus a olo lan qureq na brantosim ningi qa are boleiyqajqa deqa tarinoqnsib soqniy.

¹⁴ Sosib ningi angro du du bulosib Qotei aqa anjam geregere qusib dauryoqniy. Nami ningi Qotei qaliesai deqa ningi nungo areqalo uge uge dauryoqneb. Ariya bini ningi kumbra di olo dauryaib. Uratiy.

¹⁵ Qotei a gaigai aqa segi kumbra boleq di sosisq dauryeqnu. Deqa ningi dego Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryoqniy. Utru deqa Qotei na ningi metngej.

¹⁶ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi ijo kumbra boleq di sosib dauryoqniy. Di kiyaaq? E dego ijo segi kumbra boleq di sosim dauryeqnum.”

Kristus aqa len aiyej qaji dena Qotei na iga awaigej

¹⁷ Ningi Qotei endegsib meteqnub, “O gago Abu.” Qotei aqa namgalaq di tamo ungasari kalil nangi kerekere unub deqa a kumbra qujai na nango une qa peginjreqnu. A nango segi segi wau unoqnsiq dena nangi peginjreqnu. Deqa ningi endegsib maroqniy, “Mandam endia gago qure utru sosai.” Degsib maroqnsib Qotei qa ulaoqnsib aqa sorgomq di geregere soqniy.

¹⁸ Ningi qalie, nami ningi nungo moma nango kumbra uge uge dauryoqnsib soqneb. Sonabqa Qotei na olo nungo uneq na ningi awaingej. Mandam qa ñoro ti gol ti silva ti koboqas qaji dena Qotei na ningi awaingosai.

¹⁹ Kristus aqa len aiyej qaji dena ningi awaingej. Kristus aqa len di tulan bolequja. Kaja du du nami Qotei atraiyoqneb qaji nango jejamuq di yu bei saiqoji. Dego kere Kristus aqa jejamuq di une bei saiqoji.

²⁰ Tulan nami Qotei a mandam atosaisosiq a Kristus qa qalieosiq giltej. Ariya bini diño bati jomomq deqa Qotei a ningi qa osiq a Kristus qarinyonaq bej.

²¹ Bosiq ningi aqaryaingej deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib unub. Kristus agi moinaqa Qotei na olo subq na tigeltosiq metonaqa a lan qureq oqsic dia ñam kobaquja ej. Utru deqa ningi Qotei qa nungo areqalo singilatoqnsib a qa tarinoqnsib unub.

Iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom

²² Ningi anjam bole dauryosib nungo qunun yansobuleb. Utru deqa ningi na nungo Kristen was nangi bole qalaqalainjreqnub. Ariya kumbra di ningi olo torei singilatoqnsib segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom soqniy.

²³ Ningi ingi meli bulosib nambile bunuj eb. Ingi meli ugeqas qaji dena ningi nambile osai. Ingi meli gaigai sqas qaji dena ningi nambile eb. Ingi meli di Qotei aqa anjam. Anjam di nambile ti. A gaigai sqas.

²⁴ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo ungasari nangi mandamq endi bati olekoba sqasai. Ñin a gaigai kangraneqnaqa balamtamo aqa so a sokiñalayoqnsiq uloneqnu dego kere tamo ungasari nangi urur koboqab. Nango ñam balamtamo aqa so bulosim ulonqas.

²⁵ Ariya Tamo Koba aqa anjam a bati gaigai sqas.” O ijo was, anjam bole di agi Yesus aqa anjam maro tamo nangi palontoqnsib ningi merngoqneb.

2

Yesus a tal ai bul

¹ Ningi nambile bunuj eb deqa ningi kumbra uge kalil uratiy. Gisan anjam ti maqu kumbra ti are uge ti yomu anjam ti kalil di ningi torei uratekritiy.

² Iga qalie, angro mom nangi mungum qaq uyqajqa qarnjreqnu. Dego kere ningi mungum qaq bolequja Qotei aqaq na beqnu qaji di oqajqa are qaloqniy. Mungum qaq di Qotei aqa anjam. A jiga bei saiqoji. Mungum qaq dena nungo qunun aqaryaiymqa ningi tulan boleosib singilaqab. Yim Qotei na ningi elenqas.

³ Tamo Koba a na ningi kumbra bole engeqnu. Aqa kumbra di ningi uyo oneiyoqnsib mareqnub, “Bole.”

⁴ Tamo Koba a tal ai bul singila na tigelejunu. Tal ai di nambile unu. Ningi tal ai deq boiy. Tal ai di tamo qudei na unsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Ariya Qotei na olo tal ai di giltosiqqa marej, “Tal ai di tulan bolequja.”

⁵ Ningi dego tal ai bul nambile unub. Qotei aqa Mondor na ningi aqa segi tal sqa marsiqqa ningi gereingeqnu. Deqa ningi Qotei aqa atra tamo bolequja sosib Yesus Kristus aqa ñam na nungo segi jejamu Qotei atraiyonqib a ningi qa tulan arearetoqnqas.

⁶ Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Ningi quiy. E na tal ai qujai giltosim tal singilatqajqa deqa tumaq di tigelttem unu. Tal ai di tulan bolequja. A singila koba. E na Saion manaq di tigelttem unu. Deqa tamo nanqi tal ai di osib nango areqaloq di singilatqab di nanqi jemainjrqasai.”

⁷ O ijo was, tal ai tuma qaji di agi Kristus. Ningi Kristus qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi mareqnub, “Tal ai di tulan bolequja.” Ariya tamo nanqi Kristus qa nango areqalo singilatosaieqnub qaji nanqi tal ai di uge qa mareqnub. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu,

“Tal gereiyo qaji tamo nanqi na tal ai di arqsibqa uge qa marsib taqal waiyeb. Onaqa tal ai di Qotei na olo osiq tumaq di tigeltte unu.”

⁸ Qotei aqa anjam bei dego nami endegsib nengrenyeb, “Tamo qudei nanqi tal ai di quraqyoqnsib mangaleqnub.” O ijo was, tamo nanqi di Qotei aqa anjam gotraneyeqnub. Utru deqa nanqi tal ai di quraqyoqnsib mangaleqnub. Qotei a nami marej, “Nangi tulan padalqab.”

⁹ Ariya Qotei na ningi giltnege deqa ningi aqa atra tamo sosib a ombla mandor kokba tigelonub. Tigelosib ningi aqa segi kumbra boleq di sosib dauryeqnub. Ningi aqa segi tamo ungasari tintin unub. A na ningi giltnege deqa ningi aqa so bole kalil ubtekritoqnsib mare mare laqnub. Nami ningi ambruq di soqneb deqa Qotei na ningi metngonaqa ningi ambru uratosib suwanq beleneb. Suwanq di tulan bolequja.

¹⁰ Nami ningi tamo ungasari lanaj soqneb. Ariya bini ningi Qotei aqa segi tamo ungasari unub. Nami Qotei a ningi qa are boleiyosaiognej. Ariya bini a ningi qa are boleiyeqnu.

Iga Qotei aqa wau tamo bole sqom

¹¹ O ijo was bole, ningi mandamq endi yaun tamo bulosib unub deqa e ningi endegsi merngwai. Nungo areqalo namij ti nungo qunun ti ombla qoteqnub. Deqa ningi nungo areqalo namij torei qoreiyiy.

¹² Bini ningi sawa bei bei qaji nango ambleq di unub. Deqa ningi nango namgalaq di kumbra bole bole dauryoqniy. Dauryoqnib nanqi nungo kumbra di unoqnqab. Unoqnsib nango yomu anjam ningi qa mareqnub qaji di nanqi uratosib mondonj une pegiyo bati qa nanqi Qotei aqa ñam soqtoqnqab.

¹³ O ijo was, ningi Tamo Koba a qa are qaloqnsib sawa taqato qaji tamo nanqi ti mandor kokba ti nango anjam dauryoqniy.

¹⁴ Osib tamo gate nango anjam dego dauryoqniy. Tamo gate nanqi di agi mandor kokba nanqi na qarinnjreqnab giloqnsib tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nanqi kamba awai uge enjreqnub. Osib tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nango ñam soqtetnjreqnub.

¹⁵ Qotei aqa areqalo agiende. Ningi kumbra bole bole yoqnibqa nanari tamo agi ningi yomuingeqnub qaji nanqi nungo kumbra di unsibqa nango anjam uge di olo uratosib mequmesqab.

¹⁶ Bole, ningi tamo bei aqa sorgomq di sosai. Ningi deqa are qaloqnsib walweloqniy. Ariya ningi endegsib are qalaib, “Iga tamo bei aqa sorgomq di sosai deqa ungum, iga kumbra uge uge yoqnqom.” Ningi degsib are qalaib. Ningi Qotei aqa kanqal tamo bul unub deqa ningi aqa sorgomq di soqniy.

¹⁷ Ningi tamo ungasari kalil nanngi kumbra bole bole osornjroqniy. Osib nunngo Kristen was nanngi qalaqalainjroqniy. Ningi Qotei ulaiyoqniy. Ningi mandor kokba nanngo ñam soqtetnjroqniy.

Iga Kristus aqa kumbra dauryoqnsim jaqatin qoboioqnqom

¹⁸ O kanngal tamo, ningi nunngo wau qa gate nanngo sorgomq di sosibqa nanngo anjam dauryoqniy. Wau qa gate bole nanngo anjam segi dauryoqnaib. Wau qa gate uge nanngo anjam dego dauryoqniy.

¹⁹ Ningi Qotei qa are qalsib wau bole yib nunngo wau qa gate nanngi laña jaqatin engwab di ungum. Ningi jaqatin di qoboioqniy. Yimqa Qotei a nunngo kumbra deqa tulan areboleboleiyqas.

²⁰ Ariya ningi wau uge yib nunngo wau qa gate nanngi deqa lungib ningi jaqatin qoboioyqab di Qotei a ningi awai bole engwasai. Ningi wau bole yib nunngo wau qa gate nanngi na lungib ningi jaqatin qoboioyqab di Qotei a nunngo kumbra deqa tulan areboleboleiyqas.

²¹ Kristus a dego ningi aqaryaingwa osiqa jaqatin qoboioyosiq moiyej. Aqa kumbra di a na ningi osorngej deqa ningi kamba aqa kumbra di dauryosib jaqatin oqnsib soqniy. Qotei a ningi degyqa osiqa metngej.

²² Kristus a une bei yosaioqnej. Aqa medabu na gisan anjam bei dego marosaioqnej.

²³ Jeu tamo nanngi na a misilinyoqnsib anjam uge uge minjeqnab a deqa kamba anjam uge bei nanngi minjrosaiioqnej. Nanngi a jaqatin koba yeqnab a deqa olo nanngi jaqatin enjrqajqa marosaioqnej. A aqa segi jejamu osiqa Qotei aqa banq di uratej. Qotei agi iga geregere pegigeqnu qaji.

²⁴ Kristus a gago une kalil qoboioyosiqa aqa segi jejamuq di gago une atsiqa a namburbasq di iga qa gainej. Iga moiyoqbulosim olo nambile sosim une aqa kumbra uratosim kumbra bole yoqnqajqa deqa osiqa namburbasq di iga qa gainej. Jeu tamo nanngi na Yesus qalougetosib jaqatin koba yeb. Aqa jaqatin dena a na iga olo boletgej.

²⁵ Nami ningi kaja bul sosibqa nunngo segi areqalo na aleloqnsib laqneb. Ariya bunuqna ningi Mandor Yesus aqa areq beb deqa a na nunngo qunun geregere taqatejunu.

3

Tamo unqa wo nanngi kumbra bole yoqnebe

¹ O ungasari, ningi nunngo gumbulun nanngo sorgomq di soqniy. Nunngo gumbulun qudei nanngi Qotei aqa anjam dauryosaiabqa di ungum, ningi mequmesosib nanngo namgalaq di kumbra bole bole yoqniy. Yibqa nanngi unsib dena nanngi are bulyqab.

² Ningi deqsib kumbra bole na walwelosib nanngo sorgomq di soqnib nanngi unsib marqab, ningi ungasari bole.

³ Ningi nunngo jejamu walatqajqa are prugnqoqnaiq. Ningi nunngo gate pranjoqnsib wala bole bole gateq di jugoqnaib. Osib kolilei na nunngo jejamu walatoqnaib. Gara wala ti dego jugoqnaib. Ingi ingi di laña jejamu qa wala.

⁴ Ningi nunngo are miligi walatqab di bolequja. Are miligi aqa wala agiende. Ningi are bole na sosibqa tamo ungasari kalil nanngi lawo na gereinjroqniy. Are miligi aqa wala di Qotei aqa namgalaq di tulan boledamu. Wala di ugeqa keresai.

⁵ Agi Qotei aqa ungasari nami soqneb qaji nanngi nanngo are miligi deqsib walatoqneb. Osib Qotei aqa kumbra boleq di sosib a qa tarinjoqnsib nanngo gumbulun nanngo sorgomq di soqneb.

⁶ Ningi Sara uniy. A na aqa tamo Abraham aqa anjam dauryoqnsiqa minjoqnej, “Ni ijo tamo koba.” Deqa ungasari, ningi Sara aqa kumbra di dauryosib kumbra bole yoqniy. Ningi ulaaib. Ningi kumbra bole yoqnqab di ningi Sara aqa angro tintin sqab.

⁷ O tamo, ningi dego areqalo bole dauryosib nungo njaun nangi koba na geregere soqniy. Nungo njaun nangi tamo sai. Nangi unja. Nango jejamu singila sai. Deqa ningi lawo na nangi kumbra bole bole osornjroqniy. Ningi qalie, nungo njaun nangi ningi ti koba na nambile gaigai sqab. Deqa ningi nungo njaun nangi geregereinjroqniy. Ningi kumbra degyqab di ingi bei na nungo pailyo getentqa keresai. Qotei a nungo pailyo quoqnqas.

Ningi gaigai kumbra bole yoqniy

⁸ Ariya e na ijo anjam endi kobotqa osiy ningi endegsi merngwai. Ningi kalil koba na geregere are qujaitoqnsib tamo ungasari kalil nangi qa duloqniy. Osib ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnsib Kristen was nangi qa are boleingoqnm nungo segi ñam aguq atoqniy.

⁹ Tamo qudei na ningi kumbra uge engibqa ningi kamba olo nangi kumbra uge enjraib. Tamo qudei na ningi anjam uge merngibqa ningi kamba olo nangi anjam uge minjraib. Ningi nangi qa endegsib pailyoqniy, “O Abu, ni na nangi boletnjrime.” Qotei a ningi degyqa osiqa metnjej. Deqa ningi degyibqa Qotei a kamba ningi boletnjgoqnqas.

¹⁰ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengrenyeb unu, “Tamo bei a so bole sqa marsimqa a anjam uge bei maroqnaiq.

A gisan anjam dego maroqnaiq.

¹¹ A kumbra uge kalil torej qoreiyosim kumbra bole segi yoqneme.

Osim tamo ungasari kalil nangi koba na lawo sqajqa singilaoqneme.

¹² Tamo ungasari nangi kumbra bole deqaji yoqnqab di Tamo Koba a na nangi geregere taqatnjroqnqas.

Osim nanjo pailyo dego quetnjroqnqas.

Ariya tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi Tamo Koba a na olo qoreinjroqnqas.”

Iga kumbra bole bole yimqa jeu tamo nangi na iga jaqatin egwab

¹³ O ijo was, ningi kumbra bole bole yqajqa singilaoqnqab di tamo yai na ningi olo ugeugeingwas?

¹⁴ Bole, ningi kumbra bole bole yibqa tamo qudei na ningi jaqatin engwab. Di unjum. Ningi deqa areboleboleingem. Tamo nangi dena ningi ula engeqnub. Ariya ningi nangi ulainjraib. Osib are gulbeingaiq.

¹⁵ Ningi nungo are miligiq di Tamo Koba Kristus atsib soqniy. Soqnibqa tamo qudei na ningi endegsib nenemngwab, “Ningi ingi bole kiye qa tarinoqnsib deqa areboleboleingeqnu?” Degsib nenemngibqa ningi na kamba anjam kiyersib minjrqa oqnsib geregere are qaloqnsib minjroqniy.

¹⁶ Ariya ningi anjam singila na nangi minjraib. Ningi Qotei ulaiyoqnsib lawo na nangi anjam minjroqniy. Osib ningi gaigai Qotei aqa nambalaq di une saiqoji sosib Kristus aqa ñam na kumbra bole bole yoqniy. Yoqnib jeu tamo agi ningi misilingeqnub qaji nangi nunjo kumbra di unsib jemainjrqa.

¹⁷ Deqa iga kumbra bole bole yoqnqom. Yoqnm Qotei a marim tamo qudei na iga jaqatin egoqnqab di kere. Ariya iga kumbra uge uge yimqa tamo qudei na iga jaqatin egwab di uge. Iga degyqasai.

Kristus a iga qa moisiq olo subq na tigelej

¹⁸ Ningi Kristus qa are qaloqniy. Kristus a une saiqoji sosiqa a une tamo nanjo padalo sawa osiq nanjo une qa moiyej. O ijo was, Kristus na ningi joqsim Qotei aqaq oqwajqa deqa osiq ningi qa moiyej. A bati qujai qa moiyej deqa a olo moiqa keresai. A tamo bulyosiqa mandamq endi sonaqa jeu tamo nangi na a qalnab moiyej. Moisiq olo subq na tigelosiq a mondor ti soqnej.

¹⁹ Sosiqa moiyo sawaq aisiq dia mondor uge uge nangi Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

²⁰ Noa aqa bati qa mondor nanği di Qotei aqa anjam gotranjoqneb. Bati deqa tamo ungasari nanžo kumbra uge tulan kobaoqnej. Ariya Qotei a nanžo une qa urur kambat-njrosaiqnej. A tarinjoqsiq sokobaiyonaqa Noa a qobun kobaquja gereiyej. Gereiyosiq koboonaqa tamo ungasari 8 segi qobun gogetosib sonabqa awa koba bosiq ya tulan koba dej. Tamo ungasari 8 nanği di Qotei na elenjej deqa nanği bole soqneb.

²¹ Ya di yawo anjam bul. Qotei na nanği yaq dena elenjej dego kere ningi ya na yanso onabqa Qotei a ningi elenjej. Ya dena Qotei a nunžo jejamu qaji jiga yansetngosai. Ningi yanso osib Qotei pailyonab a nunžo pailyo di qusiqa nunžo are miligi qaji jiga yansetngej. Qotei a Yesus Kristus olo subq na tigeltej gam dena a na ningi elenjej.

²² Kristus a lan qureq oqej deqa bini a Qotei aqa ban woq di awejunu. Deqa lan angro nanği ti lan qaji mondor kokba ti lan qaji singila ti kalil nanği Kristus aqa sorgomq di unub.

4

Iga gago areqalo namij uratqom

¹ Kristus na aqa segi jejamu osiqa jaqatin koba qoboiyosiq moiyej. Dego kere ningi Kristus aqa kumbra di singila na dauryosib nunžo segi jejamu osib jaqatin qoboiyosiqniy. Ningi degyiy. Di kiyaa? Tamo bei na aqa segi jejamu osim jaqatin qoboiyqas di a une uratqas.

² Osim a Qotei aqa areqalo segi dauryoqnqas. A aqa jejamu qa areqalo namij olo dauryqasai.

³ Ningi qalie, sawa bei bei qaji nanği kumbra uge uge yqajqa tulan arearetnjreqnu. Nami ningi dego nunžo areqalo namij na walweloqnsib kumbra uge uge yoqneb. Sawa bei bei qaji nanžo kumbra agiende. Nanği sambala kumbra yqajqa are prugnjqreqnu. Qolo jigeeqnaqa nanği ya uge uyoqnsib alan kobaoqnsibqa nanarioqnsib laqnub. Osib Qotei aqa dal anjam gotranjoqnsib gisan qotei nanği binjnjqreqnub.

⁴ Nami ningi nanği daurnjrsib koba na kumbra uge uge deqaji yoqneb. Ariya bini ningi kumbra di urateqnub deqa nanği na ningi nunžoqnsib tulan prugoqnsib ningi misilingeqnub.

⁵ Mondon sawa bei bei qaji nanği di Qotei aqa ulatamuq di tigelosib nanžo une kalil babtosis minjib a quqwas. Bati deqa Qotei na tamo nambile so qaji nanği ti tamo moreño qaji nanği ti peginjrqas.

⁶ Utru deqa Kristus a nami tamo moreño qaji nanği aqa anjam bole palontosiq minjqreqnej. Tamo nanği di jejamu ti sonab Qotei na nanği peginjrej. Ariya mondon nanği olo nambile osib Qotei bulosis mondor ti sqab.

Qotei a ningi wau segi segi engej

⁷ Mandam ti ingi ingi kalil ti koboqajqa bati jojomqo. Deqa ningi areqalo bole ti sosib nunžo kumbra kalil geregere taqatoqniy. Ningi degyqab di ningi Qotei pailyoq oqnsib geregere pailyoqnqab.

⁸ E anjam kobaquja bei dego ningi endegsi merngit quiy. Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy. Qalaqalaiyo kumbra dena une gargekoba kabutejunu.

⁹ Deqa Kristen was nanği nunžo talq boqnibqa ningi nanği oqnsib geregereinjroqniy. Ningi nanği aqaryainjqajqa asgingaiq.

¹⁰ Qotei a ningi kalil qa are boleiyosiq wau segi segi engej. Deqa ningi aqa wau tamo bolequja sosibqa aqa tamo ungasari nanği qa wauoqnsib aqaryainjqroqniy.

¹¹ Ningi qudei anjam palontqa wau osibqa Qotei aqa anjam geregere palontoqniy. Ningi qudei tamo ungasari nanği aqaryainjqra wau osibqa Qotei na singila engimqa singila dena wauoqniy. Amqa wau kalil nanği yeqnub qaji di tamo ungasari nanği na unoqnsib Yesus Kristus aqa ñam na Qotei binjoqnqab. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti singila ti sqas. Bole.

Kristus a jaqatin qoboijey dego kere iga jaqatin qoboieqnum

¹² O ijo was bole, gulbe ugedamu n̄amyuwo bulosiq nungoq beqnu. Ningi deqa tulan prugosib endegsib are qalaib, “Gulbe deqaji nami gagoq di brantosaioqnej.” Ningi degsib are qalaib. Ningi nungo areqalo Kristus qa bole singilateqnub kiyo sai kiyo di Qotei a tenemtqa osiq deqa gulbe qarinyeqnaqa nungoq beqnu.

¹³ Kristus a nami jaqatin qoboijey dego kere ningi jaqatin qoboieqnum. Ningi deqa areboleboleingim soqniy. Yimqa mondon Kristus a rian koba ti brantimqa bati deqa ningi olo tulan areboleboleingim sqab.

¹⁴ Ningi Kristus aqa ñam ojejunub deqa tamo qudei na ningi misilingwab di un̄gum. Ningi deqa areboleboleingem. Ningi qalie, Qotei aqa Mondor rian ti unu qaji a na ningi betern̄gejunu.

¹⁵ Ariya ningi tamo ñumibqa kiyo, ingi bajinibqa kiyo, tamo nangi ugeugeinjribqa kiyo, tamo bei aqa wau ugetibqa kiyo tamo qudei na unsib deqa jaqatin engwab di kere engwab. Deqa ijo was, ningi kumbra uge di yaib.

¹⁶ Ningi ñam Kristen ojesoqnib tamo qudei na ñam deqa jaqatin engwab di kere. Ningi deqa jemain̄gaiq. Ningi tulan areboleboleingim Qotei aqa ñam soqtoqniy.

¹⁷ Une pegiyo bati jojomqo deqa Qotei a namoqna aqa segi tamo un̄gasari nangi pegin̄jqas. Deqa iga qalieonum, tamo un̄gasari Qotei aqa anjam bole gotran̄yeqnub qaji nangi a na pegin̄jsim awai tulan ugedamu en̄jqas.

¹⁸ Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “Qotei na tamo un̄gasari kumbra bole bole yeqnub qaji nangi elen̄qajqa bangi koba. Deqa iga qalieonum, tamo un̄gasari Qotei qoreiyoqnsib une yeqnub qaji nangi a na elen̄qajqa olo tulan bangi koba.”

¹⁹ Deqa ijo was, Qotei a are soqnim ningi qudei jaqatin oqab di kere. Ningi nungo segi jejamu osib Qotei aqa ban̄q di uratosib kumbra bole bole yoqniy. Qotei a gago Abu. A segi na iga gereigej deqa a bati gaigai iga taqatgesqas.

5

Kristen gate nangi na Qotei aqa tamo un̄gasari nangi geregere taqatnjroqnebe

¹ O Kristen gate kalil, e ningi anjam endegsi mern̄gwai. E dego gate. Kristus a jaqatin osiq moinaqa e ijo segi n̄amdamu na unem. Mondon a olo rian koba ti brantimqa bati deqa Qotei na lan̄ goge qaji ingi bole bole ningi e ti egwas. Deqa Kristen gate, ningi wau endegiy.

² Ningi Qotei aqa tamo un̄gasari nangi geregere taqatnjriy. Nangi kaja bul unub deqa Qotei na nangi joqsiqa nungo ban̄q di atej. Qotei na ningi wau di en̄gej deqa ningi are bole na wauoqniy. Tamo qudei na ningi singila na waingibqa ningi deqa wau di ojaib. Ningi silali qa osib wau di ojaib.

³ Ningi nungo segi ñam soqtosib Qotei aqa tamo un̄gasari nangi n̄irin na taqatnjraib. Qotei na nangi joqsiqa nungo ban̄q di atej deqa ningi kumbra bole na ti lawo na ti nangi taqatnjriy. Yimqa nangi nungo kumbra di unsib ningi daurn̄gwab.

⁴ Ningi kumbra degyibqa mondon kaja nan̄go Mandor Koba a lan̄ qureq na brantimqa bati deqa ningi awai tulan boledamu oqab. Awai di ugeqa keresai. Gaigai sqas.

Iga gago segi walwel geregere taqatqom

⁵ O an̄gro wala, ningi Kristen gate nan̄go sorgomq di soqniy. O ijo was kalil, ningi nungo segi ñam aguq atoqniy. Agi Qotei aqa anjam bei nami endegsib nengren̄yeb unu, “Tamo un̄gasari nan̄go segi ñam soqteqnub qaji nangi Qotei na olo jeutnjreqnu. Ariya tamo un̄gasari nan̄go segi ñam aguq ateqnub qaji nangi qa Qotei a olo are boleieqnu.”

⁶ Deqa ningi nungo segi ñam aguq ateqnsib Qotei singila ti unu qaji aqa sorgomq di soqniy. Yimqa bati kereamqa a na nungo ñam olo soqtet̄ngwas.

⁷ Qotei a gaigai ningi qa are koba qaleqnu. Deqa ningi na nungo gulbe kalil oqnsib Qotei aqa banq di uratoqniy.

⁸ Ningi nungo segi walwel geregere taqatosib nam atoqnsib soqniy. Laion nangi tulan lelenoqnsib tamo nunoqnsib uyeqnub dego kere nungo jeu tamo Satan a gaigai tamo ungasari nangi padaltnjrqaqqa namoqnsiq laqnu. ⁹ Deqa ningi Yesus qa nungo areqalo singilatoqnsib Satan gotranjoqniy. Ningi qalie, ningi jaqatin eqnub dego kere Qotei aqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi deqsib jaqatin eqnub.

¹⁰ Qotei a iga qa are boleiyqaqqa utru. A Kristus Yesus aqa nam na ningi metngej deqa mondon ningi Kristus ombla aqa rian ti so bole gaigai sqab. Deqa ningi mandamq endi sokiñala jaqatin oqnsib koboamqa Qotei na ningi olo boletngosim singilatngimqa ningi gaigai singila na tigelesqab.

¹¹ Qotei a bati gaigai singila koba ti sqas. Bole.

Anjam mutu qudei

¹² Anjam truquyala endi Sailas na e aqaryaibosiqa nengrenyosiq nungoq qarinyqo. E qalieonum, Sailas a gago Kristen was bole. O ijo was, Qotei a ningi qa are boleiyeqnu. E nungo areqalo tigeltetngitqa aqa kumbra di ningi geregere ojsib tigelesoqniy. E aqa kumbra deqa are qalsim anjam endi nengrenyonum.

¹³ Kristen was nangi Babilon qureq di Qotei qa loueqnub qaji nangi na ningi kaiyeingonub. Agi nangi ningi ti Qotei na giltngej. Mak a dego ningi kaiyeingwo. Mak a ijo angro bul.

¹⁴ Ningi na nungo Kristen was kalil nangi segi segi kundoqnrsib qalaqalaiyo kumbra osornjriy.

Ningi kalil Kristus beteryejunub deqa ningi lawo na soqniy. Bole.

2 PITA

¹ E Saimon Pita. E Yesus Kristus aqa wau tamo. A na e qarınbej deqa e aqa anjam mare mare laqnum. Yesus Kristus a gago Qotei. A kumbra bole yeqnu qaji tamo. A iga padalo sawaq na elenje. Ningi iga ti Yesus qa gago areqalo singilateqnum.

² Ningi gago Tamo Koba Yesus aqa Abu Qotei wo nangi aiyel qa bole qalieonub. Deqa Qotei a ningi qa are tulan boleiyosim nungo are latetngeme.

Ningi Qotei aqa segi tamo ungasari tintin unsub

³ Yesus Kristus a segi Qotei. A singila koba ti unu. Iga a qa bole qalieonum deqa a na iga nambile qa ti Qotei aqa kumbra qa ti tulan keretgej. Osiqa aqa segi rian na ti so bole na ti iga metgej.

⁴ A na lan qure qa ingi bole bole iga egej. A nami ingi di iga egwa marej. Ingi di tulan boledamu. Mandam tamo ungasari nangi kumbra uge uge yqajqa are prugnreqnu. Kumbra dena nangi ugetnreqnu. Deqa ijo was, ningi kumbra di uratosib Qotei aqa segi kumbraq di soqniy.

⁵ Ningi Yesus qa nungo areqalo singilateqnub deqa ningi kumbra bole bole yqajqa waukobaoqniy. Osib dena ningi Qotei qa bole qalieosib soqniy.

⁶ Osib dena ningi nungo segi jejamu geregere taqatoqniy. Osib dena ningi gulbe qoboiyoqnsib singila na tigelesoqniy. Osib dena ningi Qotei aqa kumbraq di sosib walweloqniy.

⁷ Osib dena ningi nungo Kristen was nangi geregereinjqniy. Osib dena ningi qalaqalaiyo kumbra dauryosib soqniy.

⁸ Kumbra bole deqaji nungoq di tulan kobaoqneme. Amqa ningi gago Tamo Koba Yesus Kristus qa bole qalieqab. Nungo qalie di loumqa keresai. Qalie di nungoq di tulan singilaoqnsim gei gargekoba atelenqas.

⁹ Kumbra bole deqaji tamo qudei nanjoq di sosai deqa nangi nam qandimo bul unsub. Nangi geregere nam atqa keresai. Bole, Qotei a nami tamo nangi di nanjo une kobotetnjrej. Ariya nangi deqa olo are walnjqnu.

¹⁰ O ijo was kalil, Qotei a nami ningi giltngosiq metngej deqa ningi aqa segi tamo ungasari tintin sqajqa singilaoqniy. Ningi degyqab di ningi ulonqa keresai.

¹¹ Qotei na gam waqtetnjoqnmqa gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenje qaji a nungo Mandor Koba sosim ningi taqatngimqa ningi so bole gaigai sqab.

¹²⁻¹³ Bole, ningi ijo anjam endi qalieosib Qotei aqa anjam bole kalil singila na ojejunub. Ariya ningi ijo anjam endeqa olo are walngaim deqa e mandamq endi sosiy bati gaigai ningi merngoqnsiy nungo areqalo tigeltetnjoqnqai. E kere degyeqnum.

¹⁴ E qalieonum, sokiñala e ijo jejamu uratosiy moiqa. Gago Tamo Koba Yesus Kristus na e degsi merbej.

¹⁵ Deqa e ijo anjam endi ningi merngoqnqai. Merngoqnsiy bunuqna e moiytqa ningi ijo anjam endeqa gaigai are qaloqnsib sqab.

Qotei a Yesus ñam kobaquja yej

¹⁶ Iga nami gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa singila qa ti a bqajqa bati qa ti ningi anjam merngeqnam ningi quoqneb. Iga anjam di merngoqnem bati deqa iga mandam tamo nanjo sa anjam dauryosaioqnem. Iga segi na Yesus aqa rian ti manwa ti unsim deqa ningi saingeqnem.

¹⁷ Iga endegsi unem. Abu Qotei na Yesus ñam koba yosiqa aqa segi rian ti manwa ti Yesus aqaq di atej. Osiqa Yesus qa endegsi marej, “Endi ijo Angro e na qalaqalaiyeqnum qaji. E a qa tulan areboleboleibeqnu.”

¹⁸ Iga Qotei aqa getento manaq di Yesus ombla sonamqa Qotei a lan goge na anjam di marnaq iga quem.

¹⁹ Deqa iga bole qalieonum, Qotei aqa medabu o qaji tamo nango anjam nami maroqneb qaji di anjam bole. Deqa ningi nango anjam di torei ojiy. Ningi ojgab di bolequja. Nango anjam di wanal bul sawa ambruc di puloneqnu. Pulonosiqa nebe qa burbas oqeqnu dego kere nungo are miligiq di suwaneqnu.

²⁰⁻²¹ O ijo was, ningi endegsib qalieoiy. Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi nami anjam maroqneb nengrenq di unu. Nango anjam maroqneb qaji di nangi mandam tamo nango areqalo na marosaiqneb. Mondor Bole na nango areqalo tigeltetnjreqnaqa nangi Qotei aqa medabu oqnsib anjam maroqneb.

2

Bunuqna tamo qudei nangi bosib gisan anjam koba maroqnqab

¹ Bole, gisan anjam maro tamo nangi Israel nango ambleq na tigelosib anjam maroqneb. Nangi Qotei aqa medabu o qaji tamo bolesai. Bunuqna nungo ambleq na dego tamo deqaji nangi lumu tigelosib gisan anjam koba ningi merngoqnqab. Yimqa ningi qudei nango anjam dauryosib padalqab. Tamo nangi dena Gate Koba Yesus nami nangi awainjrej qaji a qoreiyoqnqab. Deqa mondon nangi urur padalqab.

² Gisan tamo nangi di kumbra uge uge yoqnebqa tamo ungasari gargekoba nangi na nango kumbra di dauryosib Qotei aqa gam bole misilinyqab.

³ Gisan tamo nangi di mamaul ani deqa nangi bosib nungo silali ingi ingi gisan na yaingoqnqab. Tulan nami Qotei na gisan tamo nangi di peginjrq bati atsiqa nangi qa endegsi marej, “E nangi padaltnjrougetqai.” Od, tamo nangi di bole padalqab. Qotei a nangi padaltnjrq bati qa tarineqnu.

⁴ Ningi qalie, nami lan angro qudei nangi une atoqneb. Deqa Qotei na nangi uratnjrosai. A nangi ojsiqa sub guma kobaq di breinjrej unub. Sub di ambru koba. Sub dia namyuwo unu. Dia lan angro nangi tarinesoqnibqa mondon Qotei a nango une qa peginjrsim awai uge enjrqas.

⁵ Tamo ungasari Noa aqa bati qa soqneb qaji nangi Qotei qoreiyeb deqa Qotei na nangi dego uratnjrosai. A nangi padaltnjrej. Awa koba aisiqa mandam ya maqonaqa dena Qotei na nangi padaltnjrej. Ariya Qotei a Noa padaltosai. Noa a Qotei aqa anjam palontoqnsiq tamo ungasari nangi endegsi minjroqnej, “Ningi kumbra bole dauryoqniy.” Deqa Qotei na Noa a ti tamo ungasari 7 nangi ti geregere taqatnjrnaqa nangi bole soqneb.

⁶ Sodom qure ti Gomora qure ti nangi dego Qotei na padaltnjrq marsiqa namyuwo qarinyonaqa aisiq nangi koitnjrnaq nangi torei padalekriteb. Deqa bunuqna tamo ungasari nangi Sodom Gomora ti nangi qa are qaloqnsib ulaoqnqab. Osib Qotei qoreiyqa uratqab.

⁷ Lot a kumbra bole yoqnej deqa a Sodom qureq di sosisqa tamo uge uge nangi kumbra ugeteqnabqa di unoqnsiqa are gulbekobaiyoqnej. Deqa Qotei na Lot olo osiqa sawa boleq di atnaqa a padalosai.

⁸ Lot aqa kumbra bolequja. A Sodom qureq di bati gaigai nango kumbra uge unoqnsiq nango anjam uge dego quoqnej. Aqa are miligi tulan boledamu deqa nangi Qotei aqa dal anjam gotranjeq nabqa di unoqnsiq a prugugetoqnsiqa are tulan jaqatinkobaiyoqnej.

⁹ O ijo was ningi quiy. Tamo Koba Qotei a nami kumbra kalil di yoqnej deqa iga qalieonum, tamo ungasari bini Qotei dauryeqnub qaji nangi gulbe iteqnabqa a na nangi elenqa kere. Nangi elenqajqa gam di Qotei a segi qalie bole. Tamo uge uge nango kumbra dego Qotei a qalie bole. Deqa mondon a na nangi peginjrsim awai uge enjrqas.

¹⁰ Tamo qudei nangi kumbra tulan uge uge yeqnub deqa nangi awai ugedamu oqab. Tamo nangi di sambala kumbra tulan jigat yoqnqajqa are prugnjqnu. Osib nangi

endegsib are qaleqñub, “Tamo Koba Qotei aqa anjam kalil lanja sa anjam. Deqa iga dauryqasai.”

Gisañ anjam maro tamo nanjo kumbra tulañ uge. Nanji kumbra endeqaji yeqñub. Nanji diqoqñisib nanjo segi areqalo dauryeqñub. Nanji lan angro kokba nanji misilinjrqañqa ulaosaieqñub.

¹¹ Lan angro qudei nanji tulañ singila koba ti unub deqa nanji na lan angro kokba nanji di bunjreqñub. Ariya lan angro singila ti unub qaji nanji di diqosaieqñub. Nanji gisañ anjam maro tamo nanji bul sai. Deqa nanji Tamo Koba Qotei aqa ulatamuq di lan angro kokba nanji misilinjrrosaeqñub.

¹² Gisañ tamo nanji di wagme juwañ bul tulañ nanarioqñisib laqñub. Nanji nanjo segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqñub. Anjam nanji poinrosai qaji di nanji olo misilinjeqñub. Iga wagme juwañ nanji ojelenjoqñisim ñumeqñum dego kere mondoñ Qotei na gisañ tamo nanji di ñumougetqas.

¹³ Nanji kumbra uge uge yeqñub deqa bunuqna nanji gulbe koba itqab. Nango kumbra agiende. Nanji qanam jige alañkobaqñisibqa ya uge uyoqñisib nanarieqñub. Nanji kumbra di yqajqa tulañ areboleboleinjreqñu. Nanji ningi ti ingi uyoqñisib dena nuño ñam ugetoqñisib ningi jiga engeqñub. Nanji gisañ kumbra dauryqajqa tulañ areboleboleinjreqñu.

¹⁴ Nanji gaigai uña qa mamaulnjreqñu deqa nanji sambala kumbra yqajqa are koba unu. Nanji une yoqñqajqa tulañ arearetnjreqñuqa olo uratosaeqñub. Nanji na tamo qudei areqalo aiye aiyelteqñub qaji nanji walawalainjreqñabqa nanji daurnjroqñisib une yeqñub. Gisañ tamo nanji di tamo qudei nanjo ingi ingi qa mamaulnjreqñu. Nanji kumbra di yqajqa qalie bole. Deqa Qotei na nanji toreì padaltnjrqa.

¹⁵ Nanji Qotei aqa gam bole uratoqñisib nanarioqñisib laqñub. Osib nanji Beor aqa angro Balam aqa gam dauryeqñub. Balam a nami kumbra uge yoqñsiqa silali oqajqa tulañ arearetoqñej.

¹⁶ Donki nanji anjam marqa keresai ariya donki bei a tamo bulosiqa medabu waqtosiqa Balam aqa kumbra uge deqa niringej. Onaqa Balam a qusiqa aqa nanari kumbra di olo uratej. Balam a nami gisañoqñsiqa maroqñej, “E Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

¹⁷ Gisañ tamo nanji di ya sub bul jeno qaji. Jagwa na awa puyeqñuqa urur koboeqñu dego kere tamo nanji di babañ na tamo bole unub ariya nanji kumbra bole bei babtosaieqñub. Deqa mondoñ Qotei na nanji sawa ambruq di breinjrqa. Sawa di Qotei na nami nanji gereiyetnjrej unu.

¹⁸ Gisañ tamo nanji di medabu waqtoqñisib diqoqñisib anjam uge uge marelenjeqñub. Nanji na tamo ungasari qudei nanji walawalainjreqñabqa sambala kumbra yoqñisib nanjo segi jejamu qa areqalo uge uge dauryeqñub. Tamo ungasari nanji di ya ya endi are bulyosib tamo nanji Qotei qaliesai qaji nanjo kumbra urateb. Ariya gisañ tamo nanji na nanji titnjreqñab nanji olo kumbra uge uge dauryeqñub.

¹⁹ Gisañ tamo nanji dena tamo ungasari nanji walawalainjroqñisib endegsib minjreqñub, “Ningi iga daurgwab di kumbra bei na ningi taqatngwa keresai. Deqa ungum, ningi nuño segi areqalo na kumbra kiye yqa maroqñisib yoqñiy.” Nango anjam di gisañ. Agi nanjo segi kumbra uge uge na nanji tulañ singila na ojoqñsiq nanji taqatnjreqñu. Ningi qalie, tamo bei aqa kumbra bei na a taqatesqas di a kumbra di aqa kanjal tamo bul sqas.

²⁰ Bole, tamo ungasari nanji di nami gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenej qaji a qa bole qalieeb. Nanji degsib qalieeb deqa nanji mandam qa kumbra jigat kalil urateb. Ariya bini nanji puluosib kumbra jigat di olo dauryeqñub. Deqa kumbra dena nanji singila na ojesonaq nanjo so tulañ ugeeqñu. Nango so uge namij dego sai. Nango so olo tulañ ugedamueqñu.

²¹ Nan̄gi nami kumbra bole qa gam qaliesai qamu di kere. Ariya nan̄gi gam di qalieosib Qotei aqa anjam ojesoqneb. Ojesosib olo bini nan̄gi anjam di qoreiyeqnub. Deqa mondon nan̄gi awai tulan ugedamu oqab.

²² Tamo un̄gasari nan̄gi di baun ti bel ti bul. Yawo anjam endegsi unu, “Baun nan̄gi n̄iloqnsib olo puluoqnsib nan̄go n̄ilo uyeqneb.” Yawo anjam bei dego unu, “Bel nan̄gi yaq di yaloqnsib olo boqnsib jagiq di brineqneb.”

3

Tamo Koba Yesus a olo bqas

¹⁻² O ijo was bole, e nami anjam bei nengrenyosim nun̄goq qarinyem. Bini e olo anjam endi nun̄goq qarinyonum. Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo nan̄gi anjam palontoqneb. Tamo Koba Yesus agi iga elen̄ej qaji aqa wau tamo nan̄gi dego anjam palontoqneb. E nun̄go areqalo tigeltetngitqa n̄ingi nan̄go anjam deqa olo are qaliy. E deqa anjam endi nun̄goq qarinyonum.

³ Ariya e na anjam kobaquja bei n̄ingi mern̄git poin̄gem. Mondon̄ diño bati jojomogn̄-imqa meqe meqem tamo nan̄gi boqnsib nan̄go segi areqalo uge uge dauryoqnsib misilin̄ anjam endegsib maroqn̄qab,

⁴ “Qotei a nami marej, ‘Mondon̄ Kristus a olo bqas.’ Ariya a qabi unu? N̄ingi uniy. Gago moma utru nan̄gi moreñoqneb bosiq agi bini iga degsi unum. Qotei a nami mandam atej agi bini mandam a degsi unu. Deqa Kristus a qabi unu?”

⁵ O ijo was, meqe meqem tamo nan̄gi di tulan̄ nanariosib deqa nan̄gi anjam degsib maroqn̄qab. Nami Qotei a anjam marnaqa lan̄ brantej di nan̄gi poin̄jrosai. Qotei a olo anjam marnaqa mandam a ya ambleq di brantej di dego nan̄gi poin̄jrosai.

⁶ Noa aqa bati qa Qotei a olo marnaqa ya koba dosiqa mandam ya maqosiqa ingi ingi kalil padaltej.

⁷ Bini lan̄ ti mandam ti tarinoqnsib unub. Tarinesoqnsibqa mondon̄ Qotei a olo anjam marimqa nan̄gi n̄amyuwo na yusib koboqab. Bati deqa Qotei na tamo un̄gasari a qoreiyeqnub qaji nan̄go une qa pegin̄rsim nan̄gi torei padalt̄njrqas.

⁸ O ijo was bole, n̄ingi ijo anjam endeqa olo are wal̄ngaiq. Qotei aqa areqalo agiende. Bati qujai a wausau 1,000 dego kere. Wausau 1,000 a bati qujai dego kere. Bati qujai ti wausau 1,000 ti nan̄gi ombla kerekere.

⁹ Ariya tamo qudei nan̄gi endegsib mareqneb, “Tamo Koba Qotei a nami ingi bole bole iga egwa marej. Kiyaqa a ingi di iga egwajqa tarinoqnsiq lan̄a sokobaiyeqnu?” Di sai. Qotei na tamo bei padalt̄qajqa arearetosaieqnu. Deqa a n̄ingi kalil are bulyqajqa marsiq lawo na n̄ingi qa tarinoqnsiq unu.

Mandam ti lan̄ ti koboqab

¹⁰ Diño bati brantimqa Tamo Koba a bajin̄ tamo bul urur boqujatqas. Bamqa bati deqa lan̄ a poñosim koboqas. Ingi ingi kalil Qotei na atej qaji di dego n̄amyuwo na tulan̄ kan̄kan̄am yusib koboqab. Deqa mandam ti aqa ingi ingi kalil ti olo bunu sqasai.

¹¹ N̄ingi are qaliy. Ingi ingi kalil degsi koboqas deqa e n̄ingi kumbra kiye dauryqajqa mern̄gwai? Od, n̄ingi kumbra endi dauryiy. N̄ingi nun̄go segi jejamu Qotei yekritosib aqa segi kumbra boleq di soqniy.

¹² Sosib Qotei aqa bati koba brantqajqa deqa tarinoqniy. Bati di urur brantqajqa deqa n̄ingi singila na wauoqniy. Bati di brantimqa lan̄ a n̄amyuwo na yusim koboqas. Ingi ingi kalil Qotei na atej qaji di dego n̄amyuwo na tulan̄ kan̄kan̄am yusib ya bulosib koboqab.

¹³ Qotei a nami endegsi marej, “E na lan̄ bunuj ti mandam bunuj ti gereiyqai.” A degsi marej deqa iga man̄wa di un̄qajqa tarinoqnsim unum. Lan̄ bunujq dia, mandam bunujq dia kumbra bole tin̄tin̄ gaigai sqas.

N̄ingi n̄am atoqnsib Tamo Koba Yesus qa tarinoqnsib soqniy

¹⁴ O ijo was bole, ningi manwa di brantqajqa tarineqnub deqa ningi Qotei aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqajqa singila na wauoqniy. Osib ningi Qotei ombla areqalo qujaitosib lawo na soqniy. Soqnib mondon Qotei a nungo kumbra di unqas.

¹⁵ Gago Tamo Koba a na iga elenqajqa deqa tarineqnu. Ningi di qalieqajqa deqa e anjam endi nengrenyonum. Gago was bole Pol a dego Qotei na powo yeqnaqa anjam deqaji nengrenyoqnsiq nungoq qarinyoqnej.

¹⁶ Pol a gaigai anjam deqaji nengrenyoqnej. Bole, Pol aqa anjam qudei iga poigwajqa wau koba. Deqa nanari tamo qudei Yesus qa nango areqalo singilatosai qaji nangi Pol aqa anjam di bubulyoqnsibqa ugeugeiyeqnub. Osib Qotei aqa anjam kalil nengrenq di unu qaji di dego ugeugeiyeqnub. Deqa mondon nangi tulan padalougetqab.

¹⁷ O ijo was bole, ningi qalie, manwa kalil di brantqas. Deqa ningi geregere nam atoqniy. Ningi nam atqasai di dal anjam gotranyo qaji tamo nangi bosib ningi gisanqosib titngibqa ningi singila na tigelesqa uratosib ulonjo uge.

¹⁸ Gago Tamo Koba Yesus Kristus agi iga elenej qaji a ningi qa are boleiyeqnu. Ningi a qa qalieonub. Nungo qalie di kobaqujaeme. Yim Yesus a olo ningi qa are tulan boleiyoqnqas. A rian ti nam koba ti unu deqa bini bati endi iga aqa nam soqtoqnqom. Osim bati gaigai aqa nam soqtoqnsim sqom. Bole.

1 JON

Anjam a boleq donaqa iga unem

¹ Anjam a nambile unu. Anjam di nami soqnej. Anjam di iga quoqnem. Gago nãdamu na unoqnem. Gago ban na dego ojoqnem.

² Nambile di boleq donaqa iga unem. Nambile di gaigai sqas. Nambile di aqa Abu wo sosiqa boleq donaqa iga unem. Deqa iga a qa ningi saingeqnum.

³ Iga Anjam di gago nãdamu na unoqnem. Iga a quoqnem. Deqa iga a qa ningi saingeqnum. Di kiyaa? Ningi iga ti beterosim are qujaitosim sqajqa deqa. Agi ningi iga ti Abu Qotei aqa Niri Yesus Kristus wo nanqi aiyel beternjrsim nanqi koba na are qujaitosim unum.

⁴ Iga ningi ti tulan areboleboleigwajqa deqa iga anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

Qotei a suwanjoq di unu dego kere iga suwanjoq di walwelqom

⁵ Yesus Kristus a anjam endegsi mergonaq iga quem, “Qotei a pulon bul. Ambru bei aqaq di sosai.” Iga anjam di qusimqa agi ningi olo merngeqnum.

⁶ Iga marqom, “E Qotei beteryosim a ombla are qujaitosim unum.” Degsi marsimqa ariya iga olo ambruq di walwelqom di iga gisanjeqnum. Iga kumbra bole dauryosaieqnum.

⁷ Qotei a suwanjoq di unu dego kere iga suwanjoq di walwelqom di iga Qotei aqa tamo ungasari kalil nanqi ti beterosim are qujaitosim sqom. Degsi sqom di Qotei aqa Niri Yesus aqa len aiyey qaji dena gago une kalil yansetgimqa iga aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.

⁸ Iga marqom, “E une yosaieqnum.” Degsi marqom di iga gago segi jejamu gisanjeqnum. Deqa anjam bole gago are miligiq di sqa keresai.

⁹ Ariya iga gago segi une babtosisim marqom, “Od, e une ti.” Degsi marqom di Qotei a iga uratgwasai. A kumbra bole tintin dauryosim gago une yansetgwas. Osim gago kumbra uge kalil taqal waiyimqa iga aqa namgalaq di tamo bole une saiqoji sqom.

¹⁰ Iga marqom, “E nami une yosaioqnem.” Degsi marqom di iga Qotei aqa nam ugetoqnsim a gisan tamo qa minjobuleqnum. Deqa aqa anjam gago are miligiq di sqa keresai.

2

Yesus a gago aqaryaigo tamo

¹ O ijo angro kiñilala, ningi une yoqnaib deqa e anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Ariya ningi qudei une yibqa aqaryaigo tamo Yesus Kristus a na ningi aqaryaingwas. Yesus agi aqa Abu ombla sosiqa gaigai kumbra bole tintin yeqnu.

² A gago une kobotetgosim Qotei aqa minjin taqal waiyqajqa bej. A iga segi une kobotetgwajqa bosai. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi dego une kobotetnrqajqa bej.

Tamo a Qotei qa qalieqas di a Qotei aqa anjam dauryoqnqas

³ Iga kiyersi endegsi qalieqom, “Bole, iga Qotei qa qalieonum”? E ubtosiy marqai. Iga Qotei aqa dal anjam dauryqom dena iga bole qalieqom.

⁴ Tamo bei a marqas, “E Qotei qa qalieonum.” Degsi marqas ariya a Qotei aqa dal anjam dauryosaieqnu. Deqa tamo di a gisan tamo. Aqa are miligiq di anjam bole sosai.

⁵⁻⁶ Ariya tamo bei a Qotei aqa anjam dauryoqnqas di Qotei aqa qalaqalaiyqo kumbra tamo di aqa are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqnqas.

Tamo bei a marqas, “E Qotei beteryejunum.” A degsi marqas di a kumbra kalil Yesus yoqnej qaji di dauryosim yoqneme. Iga degyqom di iga qalieqom, iga Qotei beteryejunum.

⁷ O ijo was bole, dal anjam e nengrenyonum qaji endi dal anjam bunuj sai. Endi dal anjam namij ningi nami quoqneb qaji.

⁸ Ariya dal anjam e nengrenyonum qaji endi dal anjam bunuj dego. A anjam bole. A Kristus aqag di sosisa nungoq di dego unu. Di kiyaga? Ambru a koboqa laqnaqa suwan a olo branteqnu deqa.

⁹ Tamo bei a marqas, “E suwanjoq di unum.” Degsi marqas ariya a na olo aqa Kristen was qudei nangi jeutnjreqnu. Deqa tamo di a suwanjoq di sosai. A ambruq di unu.

¹⁰ Tamo bei na aqa Kristen was nangi qalaqalainjroqnas di iga unsim qalieqom, bole, tamo di a suwanjoq di unu. Deqa une bei na a ulontosaieqnu.

¹¹ Ariya tamo bei na aqa Kristen was qudei nangi jeutnjrqas di iga unsim qalieqom, tamo di a ambruq di sosisq walweleqnu. Ambru na aqa namdamu getentetqo deqa a sawa qabiteqnu di a qalieqasai.

¹² O ijo angro kiñilala, ningi quiy. Kristus aqa ñam na Qotei a nungo une kalil kobotetngej. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

¹³ O abu ningi quiy. Tamo nami soqnej agi bini unu qaji a qa ningi qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O angro wala, ningi Satan gotranjeqnu. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

¹⁴ O ijo angro, ningi Abu qa qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O abu ningi quiy. Tamo nami soqnej agi bini unu qaji a qa ningi qalieonub. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

O angro wala ningi quiy. Qotei aqa anjam nungoq di unu deqa ningi singila ti sosib Satan gotranjeqnu. E deqa anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum.

Ningi mandam endeqa kumbra qalaqalaiyaib

¹⁵ O ijo was, ningi mandam endeqa kumbra qalaqalaiyaib. Tamo a mandam endeqa kumbra qalaqalaiyqas di a Abu qalaqalaiyqa keresai.

¹⁶ Mandam qaji tamo ungasari nango kumbra agiende. Nangi nanjo segi jejamu qa are prugnjqeqnaqa ñoro koba oqajqa mamaulnjreqnaqa tulan diqoqnsib laqnub. Kumbra di Abu aqag na bosai. Di mandam endeqa kumbra.

¹⁷ Mandam endi koboqas. Mandam endeqa are prugyoqa ti mamaulyoqa ti dego koboqab. Ariya tamo a Qotei aqa areqalo dauryoqnas di a gaigai sqas.

Bini Kristus aqa jeu tamo gargekoba nangi branteqnu

¹⁸ O ijo angro, diño bati jojomqo. Ningi nami queb, Kristus aqa jeu tamo kobaquja a bqas. Bini Kristus aqa jeu tamo gargekoba nangi branteqnu. Deqa iga qalieonum, diño bati jojomqo.

¹⁹ Jeu tamo nangi di gago ambleq di sosib olo iga uratgosib jaraiyeb. Di kiyaga? Nangi gago Kristen was bolesai deqa. Nangi gago Kristen was bole qamu nangi iga koba na unum qamu. Ariya nangi iga uratgosib jaraiyeb deqa iga qalieonum, nangi gago Kristen was bolesai.

²⁰ Ningi Qotei aqa Mondor Bole ejunub deqa ningi kalil powo ti unub.

²¹ E anjam endi nengrenyosim nungoq qarinyonum. Di kiyaga? Ningi anjam bole qalieonub deqa. Ningi anjam bole qaliesai e deqa are qalsim anjam endi nengrenyosai. Ningi qalie, anjam bole ti gisan anjam ti ombla kerekere sai. Anjam bole na gisan anjam bei babtqa keresai.

²² Gisaŋ anjam maro tamo naŋgi tal qabe? E niŋgi mernɣwai. Tamo naŋgi di endegsib mareqnu, “Yesus a Kristus sai.” Naŋgi degsib maroqnsib deqa naŋgi Abu Qotei aqa Niri wo qoreiyeqnub. Osib Kristus jeuteqnub.

²³ Tamo a Qotei aqa Niri qoreiyqas di a Abu dego qoreiyqas. Tamo a Qotei aqa Niri qa aqa areqalo singilatqas di a Abu qa dego aqa areqalo singilatqas.

Qotei aqa Mondor na niŋgi anjam bole merngeqnu

²⁴ Anjam niŋgi nami quoqneb qaji di niŋgi olo singila na ojesoqniy. Ojesqab di niŋgi na Abu Qotei aqa Niri wo beternjrsib naŋgi ti sqab.

²⁵ Nami Kristus na iga endegsi mergonaq quem, “E niŋgi nambile engitqa niŋgi nambile gaigai sqab.”

²⁶ O ijo was kalil, gisaŋ tamo naŋgi na niŋgi gisaŋgwajqa laqnub. E deqa are qalsim anjam endi nenɣrenyosim nungoq qarinyonum.

²⁷ Niŋgi Kristus aqa Mondor eb agi nungoq di unu deqa niŋgi powo qa truquosaieqnub. Deqa e anjam bei totoryosiy niŋgi mernɣwasai. Mondor a segi na anjam kalil niŋgi merngeqnaq quoqnsib poingeqnu. Mondor aqa anjam di gisaŋ sai. Di anjam bole. Deqa niŋgi Mondor aqa anjam di qusib poingim Kristus beteryosib soqniy.

Iga Qotei aqa segi anɣro tiŋtiŋ unum

²⁸ Od, ijo anɣro kiŋilala, niŋgi Kristus beteryosib soqniy. Niŋgi degyqab di mondon a olo brantimqa niŋgi jemaingwasai. Niŋgi are singilatosis aqa ulatamuq di tigelesqab.

²⁹ Niŋgi qalie, Kristus aqa kumbra kalil tulaŋ bole. Deqa niŋgi endegsib qalieoiy, tamo kalil kumbra bole yeqnub qaji naŋgi Qotei aqa segi anɣro tiŋtiŋ unub. Naŋgi olo nambabobulosib Qotei aqa anɣro branteb.

3

¹ Gago Abu Qotei na iga tulaŋ qalaqalaieqnu. A na iga aqa segi anɣro sqa marsiq giltgej deqa iga aqa anɣro tiŋtiŋ unum. Mandam qaji tamo naŋgi Qotei qa qaliesai. Deqa naŋgi iga qa dego qaliesai.

² O ijo was bole, iga Qotei aqa segi anɣro unum. Ariya mondon iga kiyersim sqom di iga geregere qalieosai unum. Iga qalie, Yesus a olo bamqa iga a unsim iga a bul sqom.

³ Tamo unɣasari kalil Yesus bam unqajqa tariŋeqnub qaji naŋgi naŋgo une olo urateqnub. Deqa naŋgi Qotei aqa namgalaq di jiga saiqoji unub. Agi Yesus a segi jiga saiqoji unu dego kere.

⁴ Une atqajqa kumbra ti dal anjam gotranyqajqa kumbra ti di ombla kerekere. Deqa tamo unɣasari une ateqnub qaji naŋgi Qotei aqa dal anjam gotranyeqnub.

⁵ Niŋgi qalie, Yesus a gago une kobotqa bej. A segi une saiqoji.

⁶ Tamo bei a Yesus beteryesqas di a une atoqnqasai. Tamo bei a une atoqnqas di iga poigwas, a Yesus unosaieqnu. A Yesus qa qaliesai dego.

⁷ O ijo anɣro kiŋilala, niŋgi geregere nam atoqniy. Tamo bei na bosim niŋgi gisaŋgo uge. Niŋgi quiy. Tamo naŋgi kumbra bole tiŋtiŋ dauryeqnub qaji naŋgi tamo bole tiŋtiŋ unub. Yesus a tamo bole tiŋtiŋ unu dego kere.

⁸ Satan a nami une atoqnsiq boqnej agi bini a degyeqnu. Deqa tamo unɣasari une ateqnub qaji naŋgi Satan aqa anɣro unub. Ariya Qotei aqa Niri a Satan aqa wau kobotqa bej.

⁹ Tamo bei a olo nambabobulosim Qotei aqa segi anɣro brantqas di a une atoqnqasai. Aqa are miligiq di Qotei aqa segi nambile unu deqa a une atoqnqa keresai. Di kiyaqa? A Qotei aqa segi anɣro unu deqa.

¹⁰ Tamo bei a Qotei aqa anɣro unu kiyo a Satan aqa anɣro unu kiyo di iga kiyersi qalieqom? E ubtosiy marqai. Tamo unɣasari kumbra bole tiŋtiŋ dauryosaieqnub

qaji nanngi Qotei aqa angoro sai. Tamo ungasari nanngo Kristen was nanngi qalaqalainjro-saieqnub qaji nanngi dego Qotei aqa angoro sai.

Yesus na iga qalaqalaiyo kumbra osorgej

¹¹ O ijo was kalil, iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Anjam di ningi nami queb.

¹² Deqa iga Kein aqa kumbra dauryqasai. Kein a Satan aqa tamo soqnej. A na aqa was Abel qalnaq moiyej. Kiyaaqa a na aqa was qalnaq moiyej? Utru agiende. A kumbra uge yoqnej deqa. Ariya Abel a kumbra bole tintin yoqnej.

¹³ O ijo was, mandam qaji tamo nanngi na ningi jeutngoqnibqa ningi deqa prugosib ulaaib.

¹⁴ Iga gago Kristen was nanngi qalaqalainjreqnum deqa iga endegsi qalieonum, iga padalqa gam uratosim nambile gaigai sqajqa gamq di unum. Ariya tamo nanngi nanngo Kristen was nanngi qalaqalainjro-saieqnub qaji nanngi padalqa gamq di unub.

¹⁵ Tamo nanngi nanngo Kristen was nanngi jeutnjreqnub qaji nanngi len ojo tamo bul unub. Ningi qalie, len ojo tamo nanngi nambile gaigai sqa keresai.

¹⁶ Yesus a aqa segi nambile uratosiq iga qa moiyej. Aqa kumbra dena a na iga qalaqalaiyo kumbra osorgej. Deqa iga dego gago segi nambile uratosim gago Kristen was nanngi qa morenqom.

¹⁷ Tamo bei a mandam endeqa ingi ingi koba koroiyosimqa ariya aqa Kristen was bei ingi saiqoji soqnim unsim a aqaryaiyqasai di iga endegsi qalieqom, Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra tamo di aqa are miligiq di sosai.

¹⁸ O ijo angoro kiñilala, ningi quiy. Iga laña anjam maro na Kristen nanngi qalaqalainjrqom di keresai. Iga kumbra bole dego turtosim enjroqnqom di kere.

Iga Qotei aqa ulatamuq di are lawo sqom

¹⁹⁻²⁰ Iga tamo ungasari nanngi qalaqalainjrqom di iga endegsi qalieqom, iga anjam bole dauryeqnum. Deqa gago une bei na iga are gulbetetgwas di ungum, iga Qotei aqa ulatamuq di are lawo sqom. Qotei aqa qalie kobaquja. Aqa qalie dena gago are tulan bunyejunu.

²¹ O ijo was bole, gago une bei na iga are gulbetetgwasai di iga are singilatosim Qotei aqa ulatamuq di tigelesqom.

²² Osim iga ingi bei qa Qotei pailyimqa a gago pailyo qusim ingi di egwas. Di kiyaaqa? Iga aqa dal anjam dauryoqnsim kumbra a areareteqnu qaji di yeqnum deqa.

²³ Qotei aqa dal anjam agiende. Iga aqa Niri Yesus Kristus aqa ñam qa gago areqalo singilatosim segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Qotei aqa dal anjam di a na nami iga mergonaq quem.

²⁴ Tamo bei a Qotei aqa dal anjam dauryqas di a Qotei beteryesqas. Qotei a kamba dego tamo di beteryesqas. Qotei na aqa Mondor iga egej deqa iga qalieonum, Qotei a iga betergejunu.

4

Ningi na mondor kalil nanngi peginjroqniy

¹ Tamo gargekoba nanngi mandamq endi laqnsibqa endegsib mareqnub, “Iga Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.” O ijo was bole, nanngo anjam di gisan. Deqa ningi nanngo anjam di nungo areqaloq di singilataib. Ningi na mondor kalil nanngi geregere peginjroqnsib dena ningi qalieqab, nanngi Qotei aqaq na beqnub kiyo sai kiyo.

² Tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti unub qaji nanngi endegsib mareqnub, “Yesus Kristus a tamo bulyosiqqa mandamq aiyej.” Dena ningi qalieqab, tamo ungasari nanngi di Qotei aqaq na beb.

³ Ariya Yesus a tamo bulyosiq mandamq aiyej anjam di tamo ungasari Qotei aqa Mondor ti sosai qaji nanqi saideqnu. Dena ningi qalieqab, tamo ungasari nanqi di Qotei aqaq na bosai. Nanqi mondor uge ti unub. Mondor uge di Kristus aqa jeu tamo kobaquja aqa segi mondor. Ningi nami queb, mondor uge di a bqas. Agi a bosiq mandamq endi laqnu.

⁴ O ijo angro kiñilala, ningi Qotei aqaq na beb. Qotei aqa Mondor a nungoq di unu deqa ningi na gisan anjam maro tamo nanqi gotrañjreqnu. Qotei aqa Mondor a na mondor agi mandam tamo nanngoq di unu qaji a tulan bunyeqnu.

⁵ Gisan anjam maro tamo nanqi di mandamq endena branteb deqa nanqi mandam qa segi anjam mareqnu. Mareqnab mandam tamo nanqi nanngo anjam quoqnsib dauryeqnu.

⁶ Iga Qotei aqaq na bem deqa tamo ungasari Qotei qa qalieonub qaji nanqi gago anjam quetgeqnu. Ariya tamo ungasari Qotei qa qaliesai qaji nanqi gago anjam quetgosaieqnu. Kumbra dena iga anjam bole qa Mondor ti gisan mondor ti nanqi peginjroqnsim nanqi qa poigeqnu.

Iga Qotei qalaqalaiyqom di iga Kristen nanqi dego qalaqalainjrqom

⁷ O ijo was bole, Qotei a qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa iga gago Kristen was nanqi qalaqalainjrqom. Tamo kalil qalaqalaiyo kumbra dauryeqnu qaji nanqi olo nambabobulosib Qotei aqa segi angro tintin unub. Deqa nanqi Qotei qa qalieonub.

⁸ Qotei a segi qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa tamo bei a qalaqalaiyo kumbra dauryqasai di a Qotei qa qalieqa keresai.

⁹ Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na a qarinyonaq mandamq aiyej. Deqa iga aqa ñam na nambile gaigai sqom. Kumbra dena iga osorgej, Qotei na iga qalaqalaieqnu.

¹⁰ Qotei a qalaqalaiyo kumbra qa utru. Deqa iga endegsi are qalqasai, iga namoqna Qotei qalaqalaiyem. Di sai. Qotei a namoqna iga qalaqalaiegej. Osiqa aqa Niri qarinyonaq mandamq aisiqa gago une kobotetgosiqa Qotei aqa minjin taqal waiyej.

¹¹ O ijo was bole, Qotei na iga degsi qalaqalaieqnu deqa iga kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom.

¹² Iga nami Qotei aqa ulatamu unosaiqnem. Ariya iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom di Qotei a gagoq di beteresoqnmqa aqa qalaqalaiyo kumbra di gago are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqnqas.

¹³ Iga kiyersim qalieqom, Qotei a gagoq di beteresonaqa iga kamba dego a beterye-junum? E ubtosiy marqai. Qotei na aqa Mondor iga egej dena iga qalieqom.

¹⁴ Abu na tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqi elenqa osiq deqa aqa Niri qarinyonaq mandamq aiyej. Aqa kumbra di iga unsim deqa saoqnsim laqnum.

¹⁵ Tamo bei a endegsi marqas, “Yesus a Qotei aqa Niri.” Degsi marqas di Qotei na a beteryesqas. Yimqa a dego Qotei beteryesqas.

¹⁶ Iga qalieonum, Qotei na iga qalaqalaieqnu. Qalieosim deqa iga Qotei qa gago areqalo singilateqnu.

Qotei a segi qalaqalaiyo kumbra qa utru. Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a na Qotei beteryesqas. Yim Qotei a dego tamo di beteryesqas.

¹⁷ Beteryesoqnm qalaqalaiyo kumbra gago are miligiq di tulan kobaoqnsim singilaoqnqas. Bole, iga mandamq endi unum. Ariya iga Yesus bulosim unum deqa mondon Qotei na iga pegigwa batiamqa iga are singilatosim aqa ulatamuq di tigelesqom.

¹⁸ Tamo a qalaqalaiyo kumbra dauryqas di a ulaqasai. Aqa are miligiq di qalaqalaiyo kumbra tulan kobaoqnsiq singilaeqnu deqa ulaqajqa kumbra aqaq di sosai. Ulaqajqa kumbra aqa utru agiende. Tamo bei a are qaleqnu, “Mondon Qotei na e nolaotbosim awai uge ebqas.” A degsi are qaloqnsiq deqa a ulaeqnu. A degsi ulaeqnu deqa iga qalieonum, aqa are miligiq di qalaqalaiyo kumbra singilaosaiunu.

¹⁹ Iga gago Kristen was nanği qalaqalainjreqnum. Di kiyaga? Qotei a namoqna iga qalaqalaigej deqa.

²⁰ Tamo bei a marqas, “E Qotei qalaqalaiyeqnum.” Degsi marqas ariya a na olo aqa Kristen was nanği jeutnjreqnu. A na nanği qalaqalainjrosaieqnu. Deqa tamo di a gisanj tamo. A na aqa Kristen was agi nanžo ulatamu gaigai uneqnu qaji nanği qalaqalainjrosaieqnu. Deqa iga qalieonum, a Qotei agi aqa ulatamu nami unosaioqnej qaji a dego qalaqalaiyqa keresai.

²¹ Tamo a Qotei qalaqalaiyqas di a aqa Kristen was nanği dego qalaqalainjreme. Dal anjam di iga Yesus aqaq na em.

5

Iga mandam endeqa singila gotranjyeqnum

¹ Yesus a segi Kristus. Tamo nanği degsib maroqnsib Yesus qa nanžo areqalo singilatqab di nanği olo nambabobulosib Qotei aqa angro tintinj sqab. Tamo nanği Abu qalaqalaiyqab di nanği aqa angro nanği dego qalaqalainjrqab.

² Iga Qotei qalaqalaiyosim aqa dal anjam dauryqom di iga qalieqom, iga Qotei aqa angro nanği dego qalaqalainjreqnum.

³ Qotei qalaqalaiyqajqa kumbra agiende. Iga aqa dal anjam dauryqom. Iga aqa dal anjam dauryqajqa di gulbe sai. Di oto.

⁴ Tamo nanği olo nambabobulosib Qotei aqa segi angro unub qaji nanği mandam endeqa singila gotranjoqnqab. Od, iga Qotei qa gago areqalo singilatqom di iga qoto bunjoqnsim mandam endeqa singila gotranjoqnqom.

Qotei na aqa Niri qa anjam babtej

⁵ Tamo kiyero nanği mandam endeqa singila gotranjoqnqab? E ubtosiy marqai. Tamo nanği di mareqnub, “Yesus a Qotei aqa Niri.” Nanği degsib maroqnsib Yesus qa nanžo areqalo singilateqnub deqa nanği segi mandam endeqa singila gotranjoqnqab.

⁶ Yesus Kristus a bosiq ya na yanso ej. Osiqa namburbasq di moinaqa aqa len aiyej. A ya na yanso oqajqa deqa segi bosai. A moiymqa aqa len aiqajqa deqa ti bej. Qotei aqa Mondor a anjam bole qa utru. A Yesus Kristus aqa anjam babteqnu.

⁷ Tamo qalub nanği Yesus aqa anjam babteqnub.

⁸ Tamo qalub agiende. Mondor ti ya ti len ti nanği qalub anjam qujaitosib Yesus aqa anjam babteqnub.

⁹ Tamo lanaj nanği iga anjam mergwab di iga qusim marqom, bole. Ariya Qotei na aqa segi Niri qa anjam iga mergeqnu. Anjam dena tamo lanaj nanžo anjam tulanj bunyejunu.

¹⁰ Tamo nanği Qotei aqa Niri qa nanžo areqalo singilatqab di nanği aqa anjam dego nanžo are miligiq di atib sqas. Ariya tamo nanği Qotei aqa anjam deqa nanžo areqalo singilatqasai di nanği na Qotei aqa ñam ugetosib Qotei a gisanj tamo qa minjobulqab. Di kiyaga? Nanği Qotei aqa Niri qa anjam Qotei na iga mergeqnu qaji di nanžo areqaloq di singilatosai deqa.

¹¹ Qotei aqa anjam agiende. A na iga nambile gaigai sqajqa marsiq nambile egej. Nambile di Qotei aqa Niri aqaq di unu.

¹² Tamo bei a Qotei aqa Niri beteryesqas di a nambile oqas. Ariya tamo bei a Qotei aqa Niri beteryesqasai di a nambile oqasai.

Iga qalieonum, iga nambile gaigai sqom

¹³ O ijo was, ningi Qotei aqa Niri aqa ñam qa nunžo areqalo singilateqnub. E na anjam endi nengrenyosim nunžoq qarinyonum. Di kiyaga? Ningi bole qalieqajqa, ningi nambile gaigai sqab.

¹⁴ Iga inji bei qa pailyqa osimqa iga Qotei aqa areqalo dauryosim pailyqom di a gago paily quqwas. Deqa iga ulaqasai. Iga are singilatosim Qotei aqa ulatamuq di tigelesqom.

¹⁵ Iga qalieonum, Qotei a gago pailyo gaigai queqnu. Deqa iga inġi bei qa Qotei pailymqa a na egwas.

¹⁶ Ningi na Kristen was bei a une atim unsibqa ningi a qa Qotei pailiy. A moiqajqa une atosai deqa ningi a qa pailybqa Qotei na aqa une kobotim a moiqasai. A nambile sqas. Ariya Kristen tamo bei a moiqajqa une atqas di Qotei na a qalim moiqas. Ningi a qa pailyqajqa e na mernġosai.

¹⁷ Kumbra uge kalil tamo nanġi yeqnub qaji di une. Ariya une qudei qa Qotei na tamo nanġi moyotnjrosaieqnu.

¹⁸ Iga qalie, tamo unġasari Qotei aqa segi anġro unub qaji nanġi une atosaieqnub. Qotei aqa Anġro Yesus a na nanġi taqatnjreqnu deqa tamo uge Satan na nanġi ugeugeinjrqas keresai.

¹⁹ Iga qalie, iga Qotei aqa segi anġro unum. Mandam qaji tamo unġasari kalil nanġi tamo uge Satan aqa sorgomq di unub. Deqa a na nanġi singila na taqatnjreqnu.

²⁰ Iga qalieonum, Qotei aqa Niri a bosiq iga powo egej deqa iga Qotei qa bole qalie. Iga Qotei beteryejunum. Iga aqa Niri Yesus Kristus dego beteryejunum. Yesus a segi Qotei bole. A segi nambile gaigai sqajqa utru.

²¹ O ijo anġro kiñilala, ningi gisan qotei kalil nanġi torei qoreinjrsib sasaloij.

2 JON

¹ E Kristen gate. Ni uña Qotei na giltmej qaji. E anjam endi nengrenyosim ni qa ti ino angro nanqi qa ti qarinyonum. E ningi bole qalaqalaingeqnum. E segi sai. Tamo ungasari kalil anjam bole qalieonub qaji nanqi dego ningi qalaqalaingeqnub.

² Anjam bole gagoq di unu. Anjam di bati gaigai gagoq di sqas. Utru deqa iga ningi qalaqalaingeqnum.

³ Abu Qotei aqa Niri Yesus Kristus wo nanqi aiyel anjam bole na ti qalaqalaiyo kumbra na ti iga qa dulosib are boleinjrimqa iga lawo na sqom.

Ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy

⁴ Ino angro qudei nanqi anjam bole dauryeqnub. E di quoqnsim tulan areboleboleibeqnu. Abu a nami iga mergej, “Ningi anjam bole di dauryiy.”

⁵ Ariya uña, e anjam bei nengrenyitqa ni sisiyosim daurye. Anjam agiende. Iga segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqnqom. Anjam di dal anjam bunuj sai. Di dal anjam iga nami quoqnem qaji.

⁶ Qalaqalaiyo kumbra agiende. Iga Qotei aqa dal anjam dauryqom. Dal anjam di agi ningi nami quoqneb. Deqa ningi dauryosib walweloqniy.

Ningi Kristus aqa anjam singila na ojesoqniy

⁷ Ningi quiy. Gisan tamo gargekoba nanqi mandamq endi laqnub. Laqnsibqa Yesus Kristus a tamo bulyosiq mandamq aiyej anjam di nanqi na olo saideqnub. Tamo deqaji bei a Kristus aqa jeu tamo kobaquja. A gisan ani tamo.

⁸ Deqa ningi geregere nam atoqniy. Ningi nam atqab di gago wau iga nami nungo ambleq di yoqnem qaji di ningi olo ulontqasai. Ningi singila na tigelesosib mondon awai tulan boledamu oqab.

⁹ Ningi Kristus aqa anjam ojqa uratosib olo anjam bei totoryosib dauryqab di ningi Qotei ombla sqa keresai. Ningi Kristus aqa anjam singila na ojesqab di ningi Abu Qotei aqa Niri wo nanqi aiyel koba na gaigai sqab.

¹⁰ Tamo bei a nungoq bosim ariya a Kristus aqa anjam ti bqasai di ningi a ban ojetaib. Ningi a osib nungo talq osi gilaib dego.

¹¹ Ningi a ban ojetqab di ningi a beteryesosib a ombla wau uge yqab.

Jon a Kristen nanjoq bosim anjam kalil minjekritqas

¹² E anjam gargekoba nengrenyosiy nungoq qarinyqa kere. Ariya e nengrenyqasai. E bosiy ningi nungsiy anjam kalil merngekritqai. Yim ningi qusib areboleboleingwas.

¹³ Ino jaja agi Qotei na giltej qaji aqa angro nanqi na ni kaiyeimonub. Bole.

3 JON

¹ E Kristen gate. O ijo was bole Gaius, e anjam endi nengrenjyosim inoq qarinyonum. E ni bole qalaqalaimeqnum.

² O ijo was bole, e ni qa endegsi pailyeqnum, “O Abu, ni na Gaius aqa wau kalil boletime. Osim a singilatim a ma saiqoji soqneme.” O Gaius, e qalieonum, ino qunun a bole unu.

³ Nami Kristen was qudei nangi e nubqa bosib merbeb, “Gaius a anjam bole dauryeqnu.” Degsib merbonab e qusim tulan areboleboleibej. Od, Gaius, e qalieonum, ni anjam bole dauryeqnum.

⁴ Ijo angro nangi anjam bole dauryeqnub e di quoqnsim deqa tulan areboleboleibeqnu. Ijo arebolebole dena arebolebole kalil tulan bunyejunu.

Gaius na aqa Kristen was nangi geregereinjqnu

⁵ O ijo was bole, e qalie, ni kumbra bole dauryoqnsim ino Kristen was nangi geregereinjqnu. Osim Kristen was qudei nango ulatamu ni qaliesai qaji nangi qure beiq na beqnabqa nangi dego ni na geregereinjqnu.

⁶ Was nangi di ino qalaqalaiyo kumbra qa saeqnab Kristen tamo ungasari qure endia unub qaji nangi queqnub. Deqa ni que. Was nangi di olo ni uratmosib walwelqa laqnibqa ni na ingi ingi qa nangi aqaryainjrim nangi walwelqab. Qotei a ino kumbra deqa tulan arearetoqnqas.

⁷ Was nangi di Yesus aqa wau ojajqa are qaloqnsib aqa ñam osib walweleqnub. Nangi sawa bei bei qaji nango ambleq di waueqnub. Nango wau dena nangi silali ingi ingi osaieqnub.

⁸ Deqa iga tamo deqaji nangi aqaryainjroqnqom. Iga degyqom di iga nangi koba na wau ojoqnsim anjam bole singilatoqnqom.

Diotrefes a kumbra uge yeqnu

⁹ Nami e anjam qudei nengrenjyosim Kristen tamo ungasari ino qureq di unub qaji nangoq qarinyem. Ariya Diotrefes a gago anjam quetgosaieqnu. A tulan diqoqnsiqa a na Kristen kalil nangi bunjrsim aqa segi ñam soqtqajqa singilaeqnu.

¹⁰ Deqa e nungoq bosiy Diotrefes aqa kumbra qudei qa olo saingwai. Aqa kumbra bei agiende. A iga qa anjam uge uge mareleneqnu. Di segi sai. Kristen was nangi walwelosib nungo qureq beqnab a na nangi aqa meq joqsi gilqa urateqnu. Yeqnaqa tamo qudei na was nangi di nango meq joqsi gilqa laqnab a na nangi dego getentnjreqnu. Osiqa nangi Qotei tal miligiq gilqa saidnjreqnu.

Demitrius a kumbra bole yeqnu

¹¹ O ijo was bole Gaius, ni kumbra uge dauryaim. Ni kumbra bole segi daurye. Tamo a kumbra bole dauryqas di a Qotei aqa tamo sqas. Ariya tamo nangi kumbra uge uge dauryeqnub qaji nangi Qotei unqa keresai.

¹² Tamo kalil nangi Demitrius a qa mareqnub, aqa kumbra bole. Anjam bole a segi dego tamo sigitosiqa Demitrius aqa kumbra bole qa mareqnu. E segi dego a qa mareqnum, aqa kumbra bole. Ni qalie, ijo anjam a bole.

Jon a Gaius unqajqa bosim a ombla anjam qairqab

¹³ E anjam gargekoba nengrenjyosiy inoq qarinyqa kere. Ariya e nengrenjyqasai.

¹⁴ Sokiñala e inoq bosiy ni numsiy aqo ombla anjam marqom.

¹⁵ Ni lawo na soqnime. Kristen was qure endia unub qaji nangi ni qa kaiye anjam qarinyonub. E dego Kristen was kalil ni koba na unub qaji nangi qa kaiye anjam qarinyonum. Ijo kaiye anjam endi ni na nangi minjime. Bole.

JUT

¹ E Jut. E Yesus Kristus aqa wau tamo. E Jems aqa was. E anjam endi nengrenyosim ningi tamo ungasari Qotei na metnjej qaji nungoq qarinyonum. Abu Qotei na ningi qalaqalaingeqnu. Yesus Kristus a segi na ningi taqatnjeqnu.

² Qotei a ningi qa tulan dulosim qalaqalaingimqa ningi geregere lawo na soqniy.

Jeu tamo nanqi uliosib Kristen nanjo ambleq aiyeb

³ O ijo was bole, Qotei na ningi e ti padalo sawaq na elenje. Qotei aqa wau deqa e na nengrenyosiy nungoq qarinyqajqa are koba unu. Ariya e anjam bei dego nengrenyosiy nungoq qarinyqajqa are unu. Anjam agiende. Gago areqalo Yesus qa singilatem qaji di jeu tamo nanqi na ugeugeiyqa laqnub. Deqa ningi na tamo nanqi di gotranjnroqniy. Ningi qalie, Qotei na gam waqtetgonaqa iga Yesus qa gago areqalo singilatem. Iga Qotei aqa tamo ungasari unum deqa tamo bei na gago areqalo di ugeugeiyqa keresai.

⁴ O ijo was, tamo qudei nanqi uliosib nungo ambleq aiyeb. Qotei a nami tamo nanqi deqa endegsi marej, “Mondon e nanjo une qa peginrsiy padaltnjrqi.” Od, tamo nanqi di Qotei qoreiyeqnu. Qotei a iga qa are boleiyeqnu aqa kumbra di tamo nanqi dena olo bubulyoqnsib mareqnu, “Qotei a iga qa are boleiyeqnu deqa unqum, iga kumbra uge uge yoqnqom.” Nanqi degsib maroqnsib gago Gate Koba Yesus Kristus qoreiyeqnu.

⁵ Ningi qalie, nami Israel nanqi Isip sawaq di sonabqa Tamo Koba a nanqi joqsiq sawa beiq gilej. Joqsiq gilsiq ariya nanqi qudei a qa nanjo areqalo singilatosai deqa a na nanqi padaltnjrej. E nungo are tigeltetngitqa ningi Israel nanjo kumbra deqa are qaliy.

⁶ Ningi lan angro uge uge nanqi qa dego are qaliy. Tulan nami nanqi lan qureq di Qotei aqa wau ojoqnsib olo lan qure uratosib jaraiyeb. Deqa Qotei na nanqi ojelenosiq sawa ambruq di breinjrsiq tontnrej. Nanqi sawa dia tarinsokobaiyib mondon dijo batiamqa Qotei na nanqi olo osimqa nanjo une qa nanqi peginjrqa.

⁷ Nami Sodom ti Gomora ti qure kalil jojom di soqneb qaji nanqi ti lan angro uge uge nanjo kumbra di dauryoqnsib sambala kumbra tulan ugedamu yoqneb. Nanjo sambala kumbra di tulan bei. Deqa mondon Qotei na nanqi namyuwoq di breinjrims nanqi bati gaigai dia sqab.

Qotei na nanqi degsim padaltnjrqa deqa iga ulaoqnsim nanjo kumbra uge di dauryqa uratqom.

⁸ Ariya tamo nanqi nungo ambleq aiyeb qaji nanqi dego kumbra uge deqaji dauryeqnu. Agi nanqi nejobilqeoqnsib dena nanjo segi jejamu jiga yeqnu. Osib Qotei a nanjo Tamo Koba sqajqa deqa asginjreqnaqa olo diqoqnsib Qotei aqa lan angro kokba nanqi misilinjreqnu.

⁹ Lan angro gate Maikel a kumbra degyosaieqnu. A nami Satan ombla njirnosib nanqi Moses aqa qusa oqajqa deqa anjam na qotoqnsib ariya Maikel a Satan misilinyosai. A Satan misilinyqa uratosiq minjej, “Tamo Koba a segi na ni saidmim medabu getentqam.”

¹⁰ Tamo nanqi nungo ambleq aiyeb qaji nanqi di tulan diqoqnsib kumbra nanqi poinjrosai qaji di olo misilinyeqnu. Nanqi wagme juwan bul tulan nanarioqnsib nanjo segi jejamu qa areboleboleinjreqnu. Nanjo kumbra deqa mondon Qotei na nanqi nnumougetqas.

¹¹ Od, tamo nanqi di tulan padalougetqab. Kein a nami kumbra uge yoqnej dego kere tamo nanqi di Kein dauryosib kumbra uge yeqnu. Nanqi silali koba oqajqa deqa maroqnsib gam grotoqnsib Balam aqa kumbra uge dauryosib laqnub. Kora agi nami Qotei aqa anjam gotranjoqnej qaji aqa kumbra uge dego nanqi dauryeqnu. Deqa nanqi padalougetqab.

¹² Tamo nanği di tulaŋ ugedamu. Niŋgi iŋgi uyqa korooqnsibqa Qotei aqa qalaqalaiyo kumbra dauryqa oqnsib awoeqnab tamo nanği di uli na boqnsib nuŋgo ambleq di kumbra tulaŋ jigat yeqnub. Nanği kumbra di yqajqa jemainjrosaieqnu. Nanği nanço segi jejamu qa are qaleqnub. Jagwa na awa puyeqnaqa urur koboeqnu dego kere tamo nanği di kumbra bole bei babtosaieqnub. Qura geitqa batieqnaqa a geitosaieqnu dego kere tamo nanği di kumbra bole bei babtosaieqnub. Iga ŋamtaŋ moiyo otoroqnsim taqal breinjreqnum dego kere tamo nanği di Qotei na osim sawa ugeq di breinjrqas. Deqa mondoŋ nanği moiyougetosib torei padalqab.

¹³ Jagwa na yuwal tigelteqnaqa yuwal korkortoqnsiq morman aiyeqnu dego kere tamo nanği di kumbra uge uge babtelenoqnsib nanği nanço kumbra uge deqa jemainjro-saieqnu. Nanği bongar bul dego unub. Agi bongar nanği laŋ goge di gam grotoqnsib laŋa laŋa laqnub. Deqa mondoŋ Qotei na tamo nanği di breinjrim sawa ambruq aiyeleŋosib bati gaigai dia sqab. Sawa ambru di Qotei na nami nanği gereiyetnjrej unu.

¹⁴ Nami Enok a Qotei aqa medabu osiqa tamo uge nanği deqa anjam maroqnej. A Adam aqa silei 7q dena ŋambabej. A anjam bei endegsi marej, “Niŋgi uniy. Mondoŋ Tamo Koba a na aqa segi laŋ angro tulaŋ gargekoba nanği joqsim bqas.

¹⁵ Bosim tamo kalil a qoreiyeqnub qaji nanço une qa peginjrsim ugeugeinjrqas. Osim nanço kumbra uge uge kalil nanği osornjrimqa nanği deqa are koba qalsib gulbe kokba oqab. Tamo nanği di Qotei qa misiliŋ anjam koba maroqnsib kumbra ugedamu yeqnub. Deqa Qotei na nanği gulbe tulaŋ kokba enjrqas.” Enok a nami anjam degsi marej.

¹⁶ Tamo nanği di gaigai ulatamu ugeinjreqnaqa tamo nanço jejamuq di anjam laŋa laŋa qamelenoqnsib nanço segi areqalo uge uge dauryeqnub. Nanği nanço medabu waqtoqnsib diqoqnsib nanço segi ŋam soqteqnub. Osib tamo uŋgasari nanği walawalain-jreqnab nanği na nanği daurnjreqnub.

Nunço areqalo Qotei qa singilateqnub qaji di niŋgi ojesoqniy

¹⁷ Ariya ijo was bole, niŋgi kumbra mondoŋ brantqas qaji deqa are qaloqniy. Gago Tamo Koba Yesus Kristus a na aqa anjam maro tamo nanği qarijnjreqnaqa nunçoq boqnsib kumbra deqa merngoqneb. Nanço anjam deqa niŋgi olo are qaloqniy.

¹⁸ Agi nanği anjam endegsib merngoqneb, “Mondoŋ diŋo bati jojomamqa meqe meqem tamo nanği boqnsib Qotei qoreiyoqnsib nanço segi areqalo uge uge dauryoqnqab.”

¹⁹ O ijo was kalil, meqe meqem tamo nanği dena Kristen nanği potoaiyeltnjreqnub. Osib mandam qa iŋgi iŋgi qa are koba qaleqnub. Qotei aqa Mondor a nançoq di sosai deqa nanği kumbra uge di yeqnub.

²⁰ Ariya ijo was bole, nunço areqalo Qotei qa singilateqnub qaji di niŋgi ojesosibqa dena niŋgi tulaŋ singilaqab. Osib niŋgi Mondor Bole aqa singila na pailyoqniy.

²¹ Qotei a niŋgi qalaqalaingeqnu deqa niŋgi a beteryesoqniy. Yimqa a gaigai niŋgi qalaqalaingoqnqas. Niŋgi gago Tamo Koba Yesus Kristus a iqa qa dulqajqa tariŋoqniy. Niŋgi degyqab di niŋgi ŋambile gaigai sqab.

²² Tamo qudei Yesus qa nanço areqalo singilateqnub qaji nanço areqalo olo gulbeinjre-qnu. Deqa niŋgi nanği qa duloqniy.

²³ Tamo qudei nanği une ti unub deqa nanği ŋamyuwoq aiqa laqnub. Deqa niŋgi nanği urur minjribqa nanği nanço une uratosib are bulyqab. Osib deqa nanği ŋamyuwoq aiqasai. Qotei na nanği elenqas. Tamo qudei nanği nanço areqalo namij dauryeqnub deqa nanği gara sari bulosib tulaŋ jiga ti unub. Deqa niŋgi nanği qa olo duloqnsib nanço une qa ulaosib kumbra jigat deqaji kalil uratosib sasaloiy.

Iga Qotei aqa ŋam soqtoqnqom

²⁴ O ijo was kalil, Qotei na niŋgi taqatŋgimqa niŋgi ulonqasai. Mondoŋ a na niŋgi joqsim laŋ qureq osi oqimqa niŋgi aqa rian unsib une saiqoji sqab. Bati deqa niŋgi tulaŋ areboleboleiŋim sqab.

²⁵ Qotei a segi qujai Qotei bole. A gago Tamo Koba Yesus Kristus aqa wau na iga elenej. Deqa iga aqa ñam soqtoqnqom. A gago Mandor Koba singila ti unu qaji. A na ingi ingi kalil taqatejunu. A nami degsi soqnej. A bini degsi unu. A bati gaigai degsi sqas. Bole.

ULI ANJAM KRISTUS NA BABTEJ QAJI

¹⁻³ Nami anjam endi uliesonaqa Yesus Kristus na babtej. Qotei na anjam endi Yesus minjnaqa a babtej. E Jon. E Yesus aqa wau tamo. E Qotei aqa medabu osim anjam endi nengrenyonum. Kumbra kalil e unem qaji di e ubtosim buk endia nengrenyonum. Osim Qotei aqa anjam ti Yesus Kristus aqa anjam ti bole qa marsim palontonum. Tamo a Qotei aqa anjam endi sisiyqas di a tulan areboleboleiyqas. Tamo ungasari anjam endi quoqnsib dauryeqnub qaji nangi dego tulan areboleboleinjrqas. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di brantqajqa bati jojomqo. Kumbra di urur brantqas deqa Yesus na aqa wau tamo nangi osornjrej. A gam endena nangi osornjrej. A na aqa lan angro qarinyonaqa ijoq bosiqa anjam endi e merbej. Merbej deqa agi e nengrenyonum.

*Jon a anjam endi Kristen tamo ungasari
qure 7 di unub qaji nanjoq qarinyej*

⁴ E Jon. E anjam endi nengrenyosim ningi tamo ungasari qure 7 di unub qaji nanjoq qarinyonum. Ningi Yesus aqa ñam qa koroeqnub qaji. Ningi Esia sawaq di unub. Qotei bini unu, nami soqnej, bunuqna bqas qaji a ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy. Mondor 7 Qotei aqa awo jaram koba namoq di unub qaji nangi dego ningi qa are boleijnrimqa ningi lawo na soqniy.

⁵ Yesus Kristus a Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnu. A tamo kalil nangi qa namoosiq subq na tigelej. A mandor kokba kalil mandamq endi unub qaji nanjo Tamo Koba. A dego ningi qa are boleiyimqa ningi lawo na soqniy.

Yesus a iga qalaqalaigeqnu. A moisiqa aqa len aiyej dena a na gago une kalil kobotetgej.

⁶ Iga aqa Abu Qotei aqa atra tamo sqajqa deqa ti iga a ombla mandor kokba sqajqa deqa ti marsiq iga giltgej. Yesus Kristus a bati gaigai ñam koba ti singila koba ti sqas. Bole.

⁷ Ningi uniy. Yesus a lanbi ambleq na boqnimqa tamo kalil nangi a unqab. Tamo kalil nami a qaja na qameb qaji nangi dego a unqab. Tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nangi a qa are ugeijnrimqa tulan akamugetqab. Od, kumbra di brantqas. Bole.

⁸ Tamo Koba Qotei singila koba ti unu qaji a marej, “E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.” Di bole. Qotei a segi qujai nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.

Jon a Kristus unej

⁹ E nunjo was Jon. Iga kalil koba na Yesus aqa tamo ungasari unum. E ningi ti gulbe qoboioqnsim jaqatin eleneqnum. Qotei a gago Mandor Koba sosiq iga taqatgeqnu. Deqa iga singila na tigeloqnsimqa gulbe qoboieyunum. E Qotei aqa anjam ti Yesus aqa anjam ti palontoqnsim laqnem deqa jeu tamo nangi na e taqal waibosib nui ñam Patmos endia e ateb unum.

¹⁰ E Patmos nui endi sonamqa Tamo Koba aqa bati brantej. Bati brantonaqa Qotei aqa Mondor Bole na e singilatbonaqa ijo qoreq di tamo bei lelenonaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenkobaej. Gul anjameqnu dego kere.

¹¹ Lelenosiq merbej, “Kumbra kalil ni unqam qaji deqa anjam nengrenye. Nengrenyosim qarinyimqa tamo ungasari qure 7 dia Yesus aqa ñam qa koroeqnub qaji nanjoq gilem. Tamo ungasari nangi di agi Efesus qureq di, Smerna qureq di, Pergamum qureq di, Taiataira qureq di, Sardis qureq di, Filadelfia qureq di, Laodisia qureq di Yesus aqa ñam qa koroeqnub.”

¹² Onaqa e tamo anjam merbej qaji di unqajqa bulosim nam atsimqa lam 7 gol na gereiyo qaji di sonab unjrem.

¹³ Lam nango ambleq di tamo bei sonaq e unem. Tamo di a Tamo Angro bul. A gara olekoba jugnaq aisiq singa kabutej. Aqa are targaq di alalag gol na gereiyo qaji dena kainyej.

¹⁴ Aqa gate ti gate banga ti lanbi bul tulan qat soqnej. Aqa namdamu nam pulon bul pulonoqnej.

¹⁵ Aqa singa minjaloqnej. Bras namyuwo na koiteq nab minjaleqnu dego kere. E aqa kakro quem di ya kobaquja meli dosiq anjam ateqnu dego kere.

¹⁶ Aqa ban wo na bongar 7 ojelenesoqnej. Aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge qala aiyel brantej. Aqa ulatamu sen bul tulan suwanjoqnej.

¹⁷ E tamo di unsimqa tulan ulagetosim nam ambruibonaqa e aqa singa jojomq di ulonjosim moiyo bulem. Onaqa a na aqa ban wo ijo gateq di atsiqa merbej, “Ni ulaaim. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai.

¹⁸ E nambile gaigai sqajqa utru. Nami e moiyo. Bini ni e nube. E olo nambile unum. E bati gaigai nambile sqai. E segi na moiyo ti moiyo qure ti taqatejunum.

¹⁹ Deqa kumbra ni unonum qaji deqa nengrenye. Kumbra bini unu qaji ti kumbra bunuqna brantelenqas qaji deqa ti nengrenye.

²⁰ Bongar 7 ijo ban woq di unub qaji nangi ti lam 7 gol na gereiyo qaji nangi ti di ni unjonum. Di anjam ulito qaji. Aqa utru mermqai. Bongar 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nango lan angro 7 nangi sigitnjrejunub. Lam 7 dena tamo ungasari qure 7 dia e qa koroeqnub qaji nangi sigitnjrejunub.”

2

Jon a Efesus qure nangoq anjam qarinyej

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Efesus qureq di tamo ungasari ijo nam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E ijo ban wo na bongar 7 ojejunum. E lam 7 gol na gereiyo qaji nango ambleq di walweleqnum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

² Ino kumbra ti ino wau ti di e qalieonum. E qalie, ni singila na tigeloqnsimqa tamo uge nangi qa tulan asgimeqnu. Tamo nangi di endegsib mermeqnub, “Iga Qotei aqa anjam marqajqa qarinyej qaji tamo.” Di gisan. Qotei na nangi qarinyrosai. Ni nango anjam di tenemtosim endegsi poimqo, nangi gisan tamo.

³ Ni ijo nam ojejunum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqnub. E qalieonum, ni singila na tigeloqnsimqa gulbe di qoboiyeqnum. Ni asgimosaeqnu.

⁴ “Ariya ino kumbra uge qujai e ubtosiy mermqai. Nami ni e qa ino areqalo singilatqa utru atsim bati deqa ni na e tulan qalaqalaiboqnem. Bini ni degsim e qalaqalaibosaieqnum.

⁵ Nami ni kumbra bole dauryoqnem. Bini ni kumbra di uratosim ni ulonjonum. Deqa ni que. Kumbra ni nami yoqnem qaji deqa olo are qalsimqa are bulyosim kumbra di daurye. Ni dauryqasai di e inoq bosiy ino lam olo taqal atetm qai.

⁶ Ariya ino kumbra bole bei agi ubtosiy mermqai. Nikolas aqa wau tamo nangi kumbra uge uge yeqnub. Nango kumbra di ni tulan urateqnum. Keretosim urateqnum. E dego urateqnum.

⁷ “Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo nam qa koroeqnub qaji nangi minjre qnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa nam gei osiy anaiyit a uysim dena nambile gaigai sqas. Nam di Qotei aqa lan qureq di unu.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Efesus nango lan angro aqaq qarinyej.”

Jon a Smerna qure nanogo anjam qarinyej

⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Smerna qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanogo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. Nami e moiym. Bini e olo ñambile unum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

⁹ Ni gulbe ti jaqatin ti ejunum di e qalie. Ni ingi tulan saiqoji unum di dego e qalie. Ariya ni lan qure qa ingi ingi koba elenjejunum. E qalie, tamo qudei na ni misilinqmoqnsib anjam uge uge mermeqnub. Nangi segi qa mareqnub, “Iga Juda tamo.” Di gisan. Nangi Satan aqa angro.

¹⁰ Bunuqna ni jaqatin koba oqnqam. Ni deqa ulaaim. Ni que. Satan na ningi qudei ojelenosim tonto talq di breingwas. Ningi ijo ñam geregere ojgab kiyo sai kiyo di Satan a qalieqajqa deqa ningi tonto talq di breingwas. Ningi bati 10 gulbe ti jaqatin ti sqab. Bati deqa ningi e qa nungo areqalo singilatosib soqniy. Soqnib jeu tamo nangi na ningi lungib morenqab. Amqa e ningi awai boledamu engwai. Awai agiende. Ningi ñambile gaigai sqab.

¹¹ “ ‘Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nangi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di a moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena a ugetqa keresai. Sai bole sai.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Smerna nanogo lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Pergamum qure nanogo anjam qarinyej

¹² Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Pergamum qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanogo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E serie olekoba tulan qala uge qala aiyel ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹³ E qalie, qure ni unum qaji di Satan na taqatejunu. Aqa awo jaram koba qure dia unu. Ariya e qalie, ni ijo ñam singila na ojesosimqa e qa ino areqalo singilateqnum. Ino areqalo di ni na ulitosaieqnum. Nami ijo anjam palonto tamo Antipas a nungo ambleq di wauoqnej. Antipas a ijo anjam geregere dauryoqnej deqa jeu tamo nangi na a qal nab moiyej. Moinaqa ni di unsimqa ni deqa ulaosai. Osim e qoreibosai. Qure dia Satan a unu.

¹⁴ “ ‘Ariya ino kumbra uge qudei e ubtosiy mermqai. Tamo qudei Pergamum qureq di unub qaji nangi Balam aqa kumbra uge singila na ojesonab ni na nangi saidnjro-saieqnum. Balam aqa kumbra uge agiende. Nami a na Balak gam osoryonaqa gilsiq a Israel nangi gisa gisanjroqnsiqa kumbra ugeq breinjroqnej. Breinjroqnsiqa areqalo tigeltetnjreqnaqa nangi gisan qotei atrainjro qaji ingi uyoqnsib sambala kumbra yoqn-sib laqneb.

¹⁵ Tamo qudei dego Pergamum qureq di unub qaji nangi Nikolas aqa wau tamo nanogo anjam dauryeqnub.

¹⁶ Deqa ni are bulye. Ni are bulyqasai di e urur inoq bosiy serie olekoba ijo medabuq di unu qaji dena tamo nangi di qoto itnjrqai.

¹⁷ “ ‘Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nangi minjreqnu. Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na lan qure qa ingi uliejunu qaji di anaiyit uyqas. Menin qat dego yqai. Osiy menin quraq di ñam bunuj nengrenyqai. Nam di tamo bei a qalieqasai. Tamo menin oqas qaji a segi ñam di qalieqas.’ O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Pergamum nanogo lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Taiataira qure nanogo anjam qarinyej

¹⁸ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Taiataira qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nanogo lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E Qotei aqa Niri. Ijo

ñamdamu ñam pulon bul puloneqnu. Ijo singa minjaleqnu. Bras geregere ñomyeqnab minjaleqnu dego kere. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹⁹ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni qalaqalaiyo kumbra dauryoqnsim e qa ino areqalo singilatoqnsim wau bole bole yeqnum. Osim gulbe kalil inoq di branteqnu qaji di geregere qoboiyoqnsim singila na tigelejunum. Kumbra ni nami yoqnem qaji di bolequja. Ariya kumbra ni bini yeqnum qaji di olo tulan boledamu. Di e qalie.

²⁰ “ ‘Ariya ino kumbra uge qujai agi ubtosiy mermqai. Unja Jesebel a ni ombla sosiq waueqnaqa ni na a wiyosaieqnum. A segi qa mareqnu, “E Qotei aqa medabu o qaji unja.” Di sai. A na ijo wau tamo nanngi gisa gisanjnroqnsiqa gam osornjreqnaqa nanngi sambala kumbra yoqnsibqa gisan qotei atrainjro qaji ingi uyeqnu.

²¹ A are bulyqajqa e bati yem di a are bulyosim aqa sambala kumbra uratqajqa saidej.

²² Deqa ni que. E na unja di jaqatin koba yitqa a makobaiyqas. Tamo nanngi a ombla sambalaoqnsib laqnu qaji nanngi dego jaqatin ti gulbe koba ti enjrqai. Nanngi aqa kumbra uge uge uratosib are bulyqasai di e nanngi degnjrqai.

²³ Aqa angro nanngi dego ñumit morenqab. Amqa tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnu qaji nanngi qalieqab, e tamo kalil nango are miligi ti areqalo ti geregere unoqnsim peleiyeqnum. Deqa nanngi quiy. E nungo kumbra segi segi keretosi awai engwai.

²⁴ “ ‘Ariya nanngi qudei Taiataira qureq di unub qaji nungo kumbra bole agi ubtosiy merngwai. Nanngi Jesebel aqa anjam dauryosaieqnu. Tamo nanngi mareqnu, “Di Satan aqa uli anjam.” Anjam di nanngi qaliesai. Deqa e nanngi gulbe bei engwai.

²⁵ Kumbra bole kalil nanngi ojejunub qaji di singila na ojesoqnib e bqai.

²⁶ “ ‘Tamo a Satan ombla qotsim singilaosim ijo kumbra dauryosim gilsim gilsim diño bati itqas di e singila yitqa a na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi taqatnjroqnas.

²⁷ A na nanngi tulan singila na taqatnjroqnas. Tamo nanngi web paraparainjreqnu dego kere. E na tamo di singila yitqa a wau di yqas. Ijo Abu na e singila ebej dego kere a singila yqai.

²⁸ Nebeqa burbas bunuj oqeqnu qaji di dego a yqai.

²⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnu qaji nanngi minjreqnu. O Jon, ni anjam degsi nengrenyosim Taiataira nango lan angro aqaq qarinye.”

3

Jon a Sardis qure nanngoq anjam qarinye

¹ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Sardis qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnu qaji nango lan angro qa anjam endegsi nengrenye, ‘E Qotei aqa Mondor 7 ejunum. E bongar 7 dego ojejunum. E na anjam endi inoq qarinyonum. Kumbra ni yeqnum qaji di e qalieonum. Ino kumbra di bolesai. Nanngi ni qa mareqnu, “Ni ñambile unum.” Di sai. Ni moiye.

² Deqa ni ñam sirosim olo tigel. Ino kumbra bole qudei moiysaiunu qaji di ni na olo singilat. E ino kumbra kalil unonum di ijo Qotei aqa ñamgalaq di keresai.

³ Anjam bole ni nami qusim dauryem qaji deqa olo are qale. Are qalsim anjam di geregere dauryosim are bulye. Ni ñam sirosim tigelqasai di e bajin tamo bul inoq boqujatqai. Bati gembu e inoq bqai di ni qalieqa keresai.

⁴ “ ‘Ariya tamo ungasari qudei Sardis qureq di unub qaji nango kumbra bolequja. Nango gara jigatosai deqa nanngi gara qat jigsib e ombla walweloqnu.

⁵ “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na gara qat jigetqai. Aqa ñam ñambile qa buk miligiq di unu qaji di e na olo nuntqasai. Aqa ñam di e na ijo Abu ti aqa lan angro nanqi ti nango ulatamuq di ubtqai.

⁶ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Sardis nango lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Filadelfia qure nanngoq anjam qarinyej

⁷ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Filadelfia qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘E Qotei aqa tamo bole une saiyoji unum. E kumbra bole qa utru. Devit a nami mandor koba soqnej dego kere e kamba Mandor Koba unum. Deqa e siran waqtqai di tamo bei na getentqa keresai. E getentqai di tamo bei na olo waqtqa keresai. E na anjam endi inoq qarinyonum.

⁸ Kumbra bole kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. Deqa ni unime. Ino ulatamuq di e siran bei waqtetmonum. Di tamo bei na getentqa keresai. E qalie, singila kiñala inoq di unu. Ni ijo anjam geregere ojoqnsim dauryeqnum. Ni ijo ñam uratosai eqnum.

⁹ Deqa ni que. E na maritqa Satan aqa wau tamo nanqi bosib ino singaq di singa pulutosib endegsib qalieqab, e ni qalaqalaimeqnum. Nanqi segi qa mareqnub, “Iga Juda tamo.” Di gisan. Nanqi Juda tamo sai.

¹⁰ Ni ijo anjam dauryoqnsim gulbe qoboijejunum deqa e ni taqatmesoqnitqa Satan na tamo ungasari kalil nanqi uneq breinjrqqa batiamqa a ni uneq breimqasai.

¹¹ E inoq boqujatqai. Deqa anjam ni ojejunum qaji di singila na ojesoqne. Amqa tamo bei na ino awai bole yaimqasai.

¹² “Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na a osiy ijo Qotei aqa tal ai bul namoq di tigeltit sqas. Deqa a olo bunu Qotei aqa talq dena oqedqasai. Aqa jejamuq di e na ijo Qotei aqa ñam ti ijo Qotei aqa qure koba agi Jerusalem bunuj aqa ñam ti ijo segi ñam bunuj ti nenngrenyqai. Jerusalem bunuj agi lan goge di unu. Qure di ijo Qotei aqaq dena mandamq aiqas.

¹³ Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanqi minjreqnu.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Filadelfia nango lan angro aqaq qarinye.”

Jon a Laodisia qure nanngoq anjam qarinyej

¹⁴ Yesus na e degsi merbsiqa olo merbej, “Laodisia qureq di tamo ungasari ijo ñam qa koroeqnub qaji nango lan angro qa anjam endegsi nenngrenye, ‘Ijo ñam Anjam Bole. E Qotei aqa anjam kalil geregere palonteqnum. Ingi ingi kalil Qotei na gereiyej qaji di aqa utru agi e segi. E na anjam endi inoq qarinyonum.

¹⁵ Kumbra kalil ni yeqnum qaji di e qalieonum. E qalie, ni ulili sai. Ni kankan sai. Ni ulili sqam di kere. Ni kankan sqam di kere.

¹⁶ Ni tulan kankan sai. Ni tulan ulili sai. Ni kankan kiñala segi. Deqa e ni ingi qusa bul ijo miligiq na oqsim ijo medabuq na beqmqai.

¹⁷ Ni ino segi ñam soqtoqnsim mareqnum, “E silali koba ti unum. E ñoro koba ejunum. E ingi bei qa truquosaieqnum.” Di ni gisanonum. Ni ingi ingi tulan saiyoji. Ni sougetejunum. Ni ñam qandimo unum. Ni yosi laqnum. Di ni segi poimosai.

¹⁸ Deqa e ni endegsi mermqai. Ni ijoq dena gol ñamyuwo na yusiq milalej qaji di awaiyosim dena ni ñoro bole ti sqam. Ni gara qat dego awaiyosim jugwam dena ino jejamu kabutim tamo bei na ino yosi unqasai. Amqa ni jemaimqasai. Ni gorenj dego awaiyosim dena ino ñamdamu piyim ñam poimqas.

¹⁹ Tamo nanqi e qalaqalainjreqnum qaji di e na olo ñirinjnroqnsim dalnjreqnum. Deqa ni ino kumbra tingitqa singilaosim are bulye.

²⁰ “Ni e nube. E siranmeq di tigelesosim kindokindoneqnum. Tamo bei a ijo kakro qusimqa siran waqtetbqas di e miligiq gilsiy aqo ombla ingi uyqom. ²¹ Tamo a Satan ombla qotsim singilaqas di e na minjitqa aqo ombla ijo awo jaram kobaq di awoqom. Nami e segi qoto singilaosimqa aqo ijo Abu wo aqa awo jaram kobaq di awoem dego kere.

²² Tamo a dabkala ti sqas di a Qotei aqa Mondor aqa anjam geregere quem. Anjam di Mondor na tamo ungasari qure qure kalilq di ijo ñam qa koroeqnub qaji nanngi minjreanu.’ O Jon, ni anjam degsi nenngrenyosim Laodisia nanngo lan angro aqaq qarinye.” Yesus na e degsi merbej.

4

Lan qureq di nanngi Qotei binjoqnsib loueqnub

¹ Onaqa e olo nam atsimqa lan goge dia siran bei waqesonaq unem. Unsim koqye-qnamqa tamo nami lelenonaq aqa kakro gul anjamobulonaq quem qaji a na endegsi merbej, “Ni goge endeq au. Bamqa kumbra kalil bunuqna brantelenqas qaji di e ni osormqai.”

² Onaqa bati qujai deqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa e tarosim lan goge dia awo jaram kobaquja sonaq unem. Tamo bei a awo jaramq di awesoqnej.

³ Aqa jejamu tulan minjalej. Menin jaspas tulan minjaleqnu dego kere. Aqa jejamu menin konilian bul tulan lent. Tuembin na awo jaram di kalilyesoqnej. Tuembin aqa nenngren di tulan minjalej. Menin emeral tulan minjaleqnu dego kere. Tuembin di nam banga gesgi bul.

⁴ Ariya e olo nam atsimqa awo jaram kokba 24 unjrem. Awo jaram kokba 24 dena awo jaram kobaquja ambletesoqneb. Tamo gate 24 nanngi awo jaramq di awoelenesoqneb. Nanngi gara qat olekokba jigelenosib mandor kokba nanngo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di atelenosib soqneb.

⁵ Awo jaram kobaqujaq dena minjal branteqnaq unem. Qatron ti kola anjam ti dego branteqnaq quem. Awo jaram namoq di nam pulon 7 pumbloneleneb. Nam pulon dena Qotei aqa Mondor 7 nanngi sigitnjrejunub.

⁶ Awo jaram namoq di ingi kobaquja bei sonaq unem. Ingi di yuwal banga bul. A qunun bul dego. A tulan jeqilo.

Ariya e olo nam atsimqa wagme nambile so qaji qolqe unjrem. Nanngi na awo jaram kobaquja agutosib tigelesoqneb. Nanngo bile ti qore ti dia namdamu gargekoba soqneb.

⁷ Wagme nambile so qaji namba 1 a laion bul. Wagme nambile so qaji namba 2 a makau bul. Wagme nambile so qaji namba 3 aqa ulatamu tamo ulatamu bul. Wagme nambile so qaji namba 4 a baira kobaquja tiosiq laqnu dego bul.

⁸ Wagme qolqe nambile so qaji nanngi di segi segi bari 6 ti. Bileqsi qoreqsi bariqsi namdamu gargekoba soqneb. Qanam ti qolo ti nanngi gaigai louoqnsib endegsib mareqnub, “Qotei a singila koba ti unu. Singila kalil aqaq di unu. A nami soqnej. A bini unu. A bunuqna bqas.” Nanngi degsib louoqnsib maroqnsib olo wainjoqnsib mareqnub, “Qotei a getento koba. Qotei a getento koba. Qotei a getento koba.” Wagme qolqe nanngi gaigai degsib louoqnsib mareqnub. Nanngi aqaratosaieqnub.

⁹ Tamo awo jaram kobaqujaq di awejunu qaji a nambile gaigai unu. Deqa wagme qolqe nambile so qaji nanngi a qa tulan areboleboleinjreqlaqa aqa ñam soqtoqnsib binjyeqnub.

¹⁰ Yeqnaqa tamo gate 24 nanngi singa pulutoqnsibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a qa loueqnub. Tamo di agi nambile gaigai unu qaji. Tamo gate nanngi nanngo gate tatal wala ti gol na gereiyo qaji di awo jaram kobaquja namoq di breiyoqnsibqa endegsib loueqnub,

¹¹ “O gago Tamo Koba Qotei, ni segi qujai lan goge di unum.

Deqa tamo kalil nanngi ni qa tulan areboleboleinjreqlaqa ino ñam soqtoqnsibqa ino singila binjyeqnub.

Nanġi ni kumbra degmeqnub. Di kiyaaq? Ni na qujai marnam inġi inġi kalil branteb unub.

Ni ino segi areqalo na inġi inġi kalil gereiyem.
Gam dena qujai inġi inġi kalil branteb unub.”

5

Jon a buk bei unej

¹ Onaqa e olo nam atsimqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq di buk bei ojesonaq unem. Buk di aqa banga olekokba. Banga di lulumesonaq unem. Buk aqa miligiqsi qoreqsi nengren ti soqnej. Buk di tamo bei na plaltosim aqa miligi unaim deqa nanġi na aqa banga lulumyosib kandel aqa namur na qandrato 7 yeb.

² Onaqa e olo nam atsimqa lan angro singila koba bei brantonaq unem. Lan angro di a tulan lelenosiq marej, “Tamo yai a tamo bole unu deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere?”

³ Onaqa tamo bei na buk di plaltosim aqa miligi unqajqa tamo dego bei sosai. Lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di tamo dego bei sosai.

⁴ E degsi unsim deqa e tulan akamugetem.

⁵ Onaqa tamo gate bei na merbej, “O Jon, ni akamaim. Ni que. Laion a Juda aqa len na nambabej deqa a qoto singilaosiq aqa jeu tamo nanġi tulan bunnjrej. A Mandor Koba Devit aqa len na nambabej deqa a na kandel aqa namur waqtosim buk di plaltqa kere.”

Jon a Kaja Du unej

⁶ Onaqa e olo nam atsim Kaja Du tigelesonaq unem. A qalnab moiyej olo nambile so bulonaq unem. A awo jaram ti wagme nambile so qaji qolqe nanġi ti tamo gate nanġo awo jaram kokba ti ambleq di tigelesonaq unem. A qala 7 ti namdamu 7 ti soqnej. Namdamu 7 dena Qotei aqa Mondor 7 nanġi sigitnjrej unub. Mondor di Qotei na qarinnjrnaqa sawa sawa kalilq gileleneb qaji.

⁷ Onaqa Kaja Du a bosiqqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ban woq dena buk di yaiyej.

⁸ Buk di yaiyonaqa wagme nambile so qaji qolqe nanġi ti tamo gate 24 nanġi ti bosib Kaja Du aqa areq di singa puluteb. Nanġi kalil segi segi gombin ti tabir gol na gereiyo qaji ti ojelenesoqneb. Tabirq dena qurem oqoqnsiq Qotei aqa ulatamuq di branteqnu. Qurem di quleq boledamu. Qurem di aqa utru agiende. Qotei aqa segi tamo unġasari nanġo pailyo qurem bul oqoqnsiq aqa ulatamuq di branteqnu.

⁹ Wagme qolqe nanġi ti tamo gate nanġi ti bosib Kaja Du aqa areq di singa pulutosibqa lou bunuj na endegsib louoqneb,

“O Kaja Du, ni buk di osimqa kandel aqa namur buk qandratejunu qaji di waqtqa kere. Ni lumnab moisim ino len aiyej deqa ni na ino segi tamo unġasari nanġi awainjrsimqa Qotei aqa banq di atelenjem unub.

Od, ni na tamo unġasari len segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi, sawa segi segi nanġi awainjrsimqa Qotei aqa banq di atelenjem.

¹⁰ Ni na nanġi giltnjrem deqa nanġi Qotei aqa atra tamo ti mandor kokba ti sosib mandamq di tamo unġasari nanġi taqatnjroqnab.”

Inġi inġi kalil nanġi Kaja Du aqa nam soqtoqneb

¹¹ Ariya e olo nam atsimqa lan angro tulan gargekoba tigelesonab unjrem. Nanġi di iga na sisiyqa keresai. Nanġi handet milion dego. Nanġi tigelosibqa awo jaram ti wagme nambile so qaji nanġi ti tamo gate 24 nanġi ti agutnjresosibqa tulan murqumyeqneb e nanġo kakro quem.

¹² Nanġi endegsib lelenoqnsib maroqneb,

“Kaja Du agi nami qalnab moiyej qaji a singila ti ñoro ti powo ti ñam ti rian ti arebolebole ti oqa kere.

Deqa tamo ungasari kalil nanngi aqa ñam soqtoqnsibqa a qa tulan areboleboleinjroqnmqa a binjiyoqnsib sqab.”

¹³ Onaqa ingi ingi kalil Qotei na gereinjrej qaji nanngi anjam mareqnab e nanngo kakro quem. Ingi ingi kalil lan qureq di, mandamq di, mandam sorgomq di, yuwal miligiq di unub qaji nanngi anjam mareqnab e nanngo kakro quem. Od, ingi ingi kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nanngo kakro quem. Nanngi endegsib maroqneb,

“Tamo awo jaramq di awejunu qaji nanngi Kaja Du wo bati gaigai arebolebole ti ñam ti rian ti singila ti oqnsib sqab.

Deqa iga bati gaigai nanngi aiyel binjinroqnmqom.”

¹⁴ Onaqa wagme qolqe ñambile so qaji nanngi maroqneb, “Anjam di bole.” Degsib mareqnabqa tamo gate nanngi singa pulutoqnsib louoqneb.

6

Kaja Du a kandel aqa namur 7 waqtelenej

¹ Onaqa Kaja Du a buk di ojesonaq e unem. Buk di kandel aqa namur na qandrato 7 yeb. Kaja Du a kandel aqa namur namba 1 waqtonaqa wagme ñambile so qaji matu a namoosiq marej, “Ni au.” Aqa kakro di kola anjam ato bulonaq e quem.

² Degsi marnaqa e ñam atsimqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji a an ti. Nanngi na gate tatal wala ti yonabqa aqa gateq di atsiqa qoto singilaqa marsiqa gilsiq qoto singilaoqnej.

³ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 2 waqtonaqa wagme ñambile so qaji namba 2 na marnaq e quem, “Ni au.”

⁴ Degsi marnaqa hos bei brantej. Hos di lent. Nanngi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji a singila yeb. Yonabqa a na tamo ungasari mandamq di soqneb qaji nanngo areqalo niñaqyetnrnaqa nanngi lawo kumbra uratosib tamo nanngi ñumoqnsib moiyoetnrnaqneb. Nanngi na a serie kobaquja yonabqa gilsiq wau di yoqnej.

⁵ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 3 waqtonaqa wagme ñambile so qaji namba 3 na marnaq e quem, “Ni au.” Degsi marnaqa e ñam atsimqa hos tulu brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa banq di skel ojesonaq e unem.

⁶ Unsimqa wagme qolqe ñambile so qaji nanngo ambleq di tamo bei na anjam marnaq e aqa kakro quem. A na tamo hos quraq di awesoqnej qaji di minjej, “Ni na tamo ungasari nanngi mam koba enjre. Yimqa nanngi silali kobaquja na bem sum tabir qujai segi awaiyoqnmqab. Silali kobaquja na bali dego tabir qalub segi awaiyoqnmqab. Deqa ni na oliv ñamtañ ti wain sil ti ugeugeiyaim.”

⁷ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 4 waqtonaqa e wagme ñambile so qaji namba 4 aqa kakro quem. A marej, “Ni au.”

⁸ Degsi marnaqa e ñam atsimqa hos merient brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam Moiyo. Moiyo Qure na a dauryosiq laqnej. Onaqa nanngi aiyel singila osib tamo ungasari mandam taqal qujaiq di so qaji nanngi serie na ti mam na ti ma uge na ti wagme juwan na ti ñumnab moreñeb. Mandam taqal qalubq di so qaji nanngi uratnrnab soqneb. Nanngi ñumosai.

⁹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 5 waqtonaqa Qotei aqa tamo ungasari nami ñumnab moreñeb qaji nanngo qunun atra bijal sorgomq di sonab e unjrem. Tamo ungasari nanngi di Qotei aqa anjam singila na ojesosib mare mare laqneb deqa jeu tamo nanngi na nanngi ñumnab moreñeb.

¹⁰ Nanngo qunun tulan lelenjoqnsib Qotei endegsib minjoqneb, “O Tamo Koba, ni ingi ingi kalil nanngo Mandor Koba. Ni gaigai kumbra bole yeqnum. Ni getento koba. Ni kumbra bole segi yeqnum. Deqa ni iga merge. Iga bati gembub tarinjonamqa jeu tamo

mandamq di unub qaji nanngi na iga lugnab gago len aiyej deqa ni kamba peginjrsim awai uge enjrqam?”

¹¹ Onaqa Qotei a gara jugo qat olekokba elenjosika nanngi segi segi jigetnjrsika minjrej, “Ninggi mati kiñala aqaratosib tarinjoqnsib soqniy. Jeu tamo nanngi na ningi lungnab nungo len aiyej dego kere nungo wau qujai nanngi ti nungo was nanngi ti deqsib ñumqab. Tamo gembub jeu tamo nanngi na ñumqab di e segi maritqa nanngi kalil ñumekritib kereamqa bati deqa e kamba nanngi peginjrsiy awai uge enjrqai.”

¹² Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 6 waqtonaqa e ñam atsimqa mimin tulaj kobaquja donaq unem. Unem di sen ambruosiq gara tulu bulej. Bai lentosiq len bulej.

¹³ Onaqa bongar nanngi lan goge na ululonjosib mandamq aiyelenjeb. Jagwa koba boqnsiq qura qunjimyeqnaqa gei qoqi ululonjosib mandamq aiyelenjeqnuq dego kere.

¹⁴ Lan dego loumej. Qobun rer qalsib lubteqnuq dego kere. Mana ti nui ti kalil nanngo so sawa uratosib jaraiyeb.

¹⁵ Jaraiyonabqa mandor kokba ti tamo ñam ti qaja tamo nanngo gate ti ñoro tamo ti tamo singila ti kanjal tamo ti tamo nanngo segi wau ojo qaji nanngi ti kalil gulbe di unsibqa ulaugetosib menin kokba miligiq di ulielenjeb. Osib mana miligiq di dego ulieb.

¹⁶ Uliesosib tulaj lelenkobaoqnsib mana ti menin kokba ti kalil endegsib minjroqneb, “Ninggi bosib iga kabutgibqa tamo awo jaramq di awejunu qaji a na iga nugwasai. Kaja Du aqa minjin dego gagoq bqasai.

¹⁷ Nanngi aiyel tamo ungasari nanngi qa minjin oqetnjrq bati brantqo deqa tamo yai na nanngo singila gotranjyqa kere? Tamo dego bei sosai.”

7

Israel tamo 144,000 nanngi Qotei aqa toqor eb

¹ Onaqa lan angro qolqe nanngi lan utru qolqeq di tigelesonab e unjrem. Jagwa qolqe nanngi na mandam ti yuwal ti ñam banga ti puynjraib deqa lan angro qolqe nanngi dena jagwa qolqe di getentnjresoqneb.

² Lan angro nanngi di Qotei na mandam ti yuwal ti niñaqnjrqajqa singila enjrej. Onaqa lan angro bei sen oqo sawaq dena brantonaq e unem. A na Qotei ñambile gaigai unu qaji aqa toqor ojesosika tulaj lelenjosika lan angro qolqe nanngi di minjrej,

³ “Ninggi mandam ti yuwal ti ñam banga ti nami niñaqnjraib. Iga mati gago Qotei aqa wau tamo nanngo lanjaq di toqor atnam soqnimqa di ningi na ingi ingi kalil di niñaqnjriy.”

⁴ Onaqa tamo gembub toqor elenjeb di marnab e quem. Tamo 144,000 nanngo lanjaq di toqor atelenjeb. Tamo nanngi di Israel nanngo moma utru 12 nanngo len.

⁵ Juda aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Ruben aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Gat aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb.

⁶ Aser aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Naptali aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Manase aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb.

⁷ Simeon aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Livai aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Isakar aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb.

⁸ Sebulun aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Josep aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb. Benjamin aqa len na tamo 12,000 nanngi toqor elenjeb.

Tamo ungasari tulaj gargekoba nanngi koroesosibqa Qotei binjiyoqneb

⁹ Onaqa bunuqna e olo ñam atsimqa tamo ungasari tulaj gargekoba koroesonab unjrem. Tamo ungasari nanngi di tamo bei na sisiyqa keresai. Nanngi len segi segi, sawa segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi. Nanngi awo jaram ti Kaja Du ti nanngo areq di tigelosibqa gara jugo qat olekokba jigelenjosib nanngo ban na tuwom banga ojelenjesoqneb.

¹⁰ Osib nanŋi singila na endegsib maroqneb, “Iga padalqa laqnamqa gago Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji nanŋi Kaja Du wo na iga elenjosib boletgeb.”

¹¹ Onaqa laŋ angro kalil nanŋi na awo jaram ti tamo gate nanŋi ti wagme qolqe nambile so qaji nanŋi ti agutnjrsib tigelesoqneb. Tigelesosibqa awo jaram namoq di singa pulutoqnsib Qotei qa endegsib louoqneb,

¹² “Bole. Gago Qotei a bati gaigai arebolebole ti rian ti powo ti ñam ti singila ti sqas. Deqa iga a binjiyoqnsim sqom. Bole.”

Qotei na aqa tamo unŋasari nanŋo gulbe kalil kobotetnjrqas

¹³ Onaqa tamo gate bei na nenembej, “Tamo unŋasari gara qat olekokba jigejunub qaji di yai nanŋi? Nanŋi tal qabe?”

¹⁴ Onaqa e na kamba minjem, “O ijo tamo koba, ni segi qalie.” Onaqa merbej, “Tamo unŋasari nanŋi di jeu tamo nanŋi na tulaŋ ugeugeinjsib gulbe ti jaqatin ti enjreb. Nanŋi Kaja Du aqa len aiyej qaji dena nanŋo gara yanselenonab qatej.

¹⁵ Deqa nanŋi Qotei aqa awo jaram namoq di tigeloqnsibqa bati gaigai qanam ti qolo ti Qotei aqa atra tal miligiq di sosibqa a waueteqnub. Qotei awo jaram kobaq di awejunu qaji a segi nanŋi koba na sosimqa taqatnjroqnas.

¹⁶ Deqa nanŋi olo bunu mamnjrqasai. Nanŋi bunu ya qarnjqasai. Sen na olo nanŋi kanjanjqasai. Ingi bei na dego nanŋi kanjanjqasai.

¹⁷ Kaja Du awo jaram jojomq di unu qaji a nanŋo Mandor Koba gaigai sqas. A nanŋi joqoqnsim nambile gaigai sqajqa ya jumbumq giloqnas. Qotei na nanŋo nam ya kalil nuntetnjrimqa nanŋi olo bunu akamqasai.”

8

Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtej

¹ Onaqa Kaja Du a kandel aqa namur namba 7 waqtonaqa laŋ qureq di nanŋi kirikiriosib sonab sawa dabkonjosiq sokiñalayej.

² Sokiñalayonaq e na laŋ angro 7 Qotei aqa ulatamuq di tigelesoqneb qaji nanŋi unjrem. Unjrem di nanŋi gul 7 ojsib tigelesoqneb.

³ Onaqa laŋ angro bei bosiq a atra bijal jojomq di tigelesoqnej. A tabir gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Di kiyaga? A nam sum osim tabir miligiq di bilentosim koitimqa qurem quleq ti oqwajqa deqa. Onaqa nanŋi nam sum koba a yonabqa osiq a Qotei aqa segi tamo unŋasari kalil nanŋo pailyo ti nam sum de ti turtosiq a atra bijal gol na gereiyo qaji dia Qotei atraiyej. Atra bijal di awo jaram namoq di unu.

⁴ Atraiyonaqa Qotei aqa segi tamo unŋasari nanŋo pailyo ti qurem quleqt de ti laŋ angro aqa baŋq dena oqsqa Qotei aqa ulatamuq di brantej.

⁵ Onaqa laŋ angro a tabir di osiq a atra bijalq dena namyuwo osiq a tabirq di jugonaq maqonaqa waiyonaq mandamq aiyej. Ainaqa kola anjam ti qatron ti minjal ti mimin koba ti brantej.

Laŋ angro qolqe nanŋi gul anjameb

⁶ Onaqa laŋ angro 7 gul 7 ojesoqneb qaji nanŋi gul anjamqajqa tigelosib rarieb.

⁷ Laŋ angro namba 1 a namo aqa gul anjamej. Gul anjamonaqa ais awa bul namyuwo ti len ti turtosib mandamq aiyej. Ainabqa namtan ti ñin ti mandam taqal qujaiq di so qaji di kalil yuekriteb. Mandam taqal aiyej uratonab soqnej.

⁸ Onaqa laŋ angro namba 2 na aqa gul anjamonaqa ingi bei mana kobaquja bul yusiq puloneqnaqa osib waiyonab yuwalq aiyej. Ainaqa yuwal taqal qujai len bulyej. Yuwal taqal aiyej len bulyosai.

⁹ Degonaqa wagme kalil yuwal taqal qujaiq di nambile so qaji nanŋi morenej. Qobun kalil dego yuwal taqal qujaiq di so qaji nanŋi padalekriteb.

¹⁰ Onaqa lan angro namba 3 na aqa gul anjamonaqa bongar kobaquja tor bul yusiq pulonosiya lan qure uratosiya ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq aiyej. Mandam taqal aiyelq di sai.

¹¹ Bongar di aqa ñam Isa Koba. Bongar di ya ti ya jumbum ti mandam taqal qujaiq di so qaji deq ainaqa ya di isakobaeb. Deqa tamo gargekoba nangi ya di uysib isakobainjrnaqa moreñeb.

¹² Onaqa lan angro namba 4 na aqa gul anjamonaqa sen taqal qujai ugeej. Bai taqal qujai dego ugeej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nangi dego ugeeleneb. Lan taqal aiyelq di sai. Deqa qanam sen taqal qujai ambruej. Qolo bai taqal qujai ambruej. Bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nangi dego ambrueleneb.

¹³ Onaqa e olo ñam atsimqa baira kobaquja lan sorgomq di tiosiq laqnaq unem. A tulan lelenosiya endegsi marnaq e quem, “O aiyó! Lan angro qalub nangi gul anjamosaiunub. Nangi gul anjamabqa tamo ungasari mandamq di unub qaji nangi gulbe tulan kokba osib padalougetqab.”

9

Lan angro namba 5 na aqa gul anjamej

¹ Onaqa lan angro namba 5 na aqa gul anjamonaqa bongar bei lan uratosiya mandamq aiyeqnaq e unem. Unem di nangi na bongar di singila yonabqa a gilsiya sub guma koba waqtej.

² Waqtonaqa qurem koba subq dena oqej. Liki yusiq qurem koba oqeqnu dego kere. Subq dena qurem oqsiya sen ti lan ti ambrutej.

³ Onaqa quremq dena sis tulan gargekoba nangi brantosib mandamq aiyeleneb. Mandamq ainabqa Qotei na nangi singila koba enjrej. Singila di belqalaqala nango singila ti kere.

⁴ Singila enjrsiya minjrej, “Ningi na ñin ti ñam banga gesgi ti ñamtan ti ugeugeinjrrib. Nangi uratnjrib soqneb. Tamo ungasari nango lanjaq di Qotei aqa toqor osai qaji nangi segi ugeugeinjrriy.

⁵ Ugeugeinjrrib jaqatin koba enjroqnibqa bai 5 nangi jaqatin oqnsib sqab. Ariya ningi na nangi moiyojnjrrib. Jaqatin segi enjroqniy.” Onaqa sis nangi dena tamo ungasari Qotei aqa toqor osai qaji nangi jaqatin tulan uge enjroqneb. Belqalaqala na tamo ungasari nangi uñinjreqnub dego kere.

⁶ Bati deqa tamo ungasari nangi moreñqa gam ñamab ñamab ugeinjrqa. Nangi moreñqa are soqnim nangi moreñqa keresai.

⁷ E sis nangi unjrem di hos qoto qa gilqajqa walatnjreqnub dego kere. Sis nango gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji atelenesoqneb. Nango ulatamu tamo ulatamu bul.

⁸ Nango gate banga olekoba. Unja nango gate banga bul. Nango qalagei laion nango qalagei bul.

⁹ Nango are targaq di gara jugo dumu bul singila koba atesoqneb. Nango bari aqa anjam ato hos gargekoba rongom ti qoto qa gurgur ti gileqnab singa anjam ateqnub dego kere.

¹⁰ Sis nango weru belqalaqala nango weru bul, qaja ti. Nango singila weruqsi unu. Weru dena tamo ungasari nangi jaqatin enjrqa kere. Yim nangi bai 5 jaqatin oqnsib sqab.

¹¹ Sis nango mandor agi sub guma koba taqato qaji lan angro. Aqa ñam Hibu anjam na Abadon. Gago anjam na Tamo Padaltnjro Qaji.

¹² Gulbe kobaquja namba 1 agi koboqo. Ningi quiy. Gulbe kokba aiyel brantosai unub. Sokiñalayosib brantqab.

Lan angro namba 6 na aqa gul anjamej

¹³ Onaqa lan angro namba 6 na aqa gul anjamonaqa atra bijal gol na gereiyo qaji aqa qala qolqe nanjo amblerq dena tamo bei aqa kakro brantonaq e quem. Atra bijal di Qotei aqa ulatamuq di unu.

¹⁴ Onaqa tamo dena lan angro namba 6 gul ojesoqnej qaji di minnej, “Lan angro qolqe Yufretis ya koba qalaq di tontnjreb unub qaji nanji di palontnjre.”

¹⁵ Onaqa lan angro namba 6 a anjam di qusiqa gilsiq lan angro qolqe nanji di palontnjrej. Nanji na tamo ungasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nanji ñumib moreñqajqa deqa osiq nanji palontnjrej. Tamo ungasari mandam taqal aiyelq di so qaji nanji ñumqasai. Nanji bole sqab. Bati Qotei a nami giltej qaji di brantimqa lan angro qolqe nanji dena tamo ungasari nanji ñumqab. Nanji deqa tarinjosib sonab bati di tinjin brantonaqa lan angro namba 6 a gilsiq nanji palontnjrej.

¹⁶ Onaqa qaja tamo tulan gargekoba hos quraq di awesoqneb qaji nanji branteb. Nanji 200 milion e degsi quem.

¹⁷ E ñeio bulosimqa tamo hos quraq di awesoqneb qaji nanji unjrem di nanjo are targaq di gara jugo dumu bul singila koba jigelenesoqneb. Gara jugo qudei di nanjo wala lent. Qudei qenjent. Qudei merient. Hos nanjo gate laion nanjo gate bul. Nanjo medabuq na ñamyuwo ti qurem ti menin yuo ti branteleneb.

¹⁸ Gulbe qalub dena tamo ungasari kalil mandam taqal qujaiq di so qaji nanji ñumeleneb. Mandam taqal aiyel urateb. Ñamyuwo ti qurem ti menin yuo ti hos nanjo medabuq na branteleneb qaji dena tamo ungasari nanji ñumeleneb.

¹⁹ Hos nanjo singila nanjo medabuqsi weruqsi unu. Nanjo weru amal bul, gate ti. Nanjo weru dena tamo ungasari nanji ugeugeinjreqnub.

²⁰ Ariya tamo ungasari gulbe qalub dena ñumosai qaji nanji are bulyosai. Nanji mondor uge uge ti gisan qotei nanjo sulum ti binjinroqneb. Nanjo kumbra uge di nanji uratosaiyoqneb. Nanjo segi ban na sulum di gereiyoqneb. Gol na silva na bras na menin na ñamtañ na ti gereiyoqneb. Sulum di qunun saiqoji. Deqa nanji ñam atqa keresai. Nanji anjam quqwa keresai. Nanji walwelqa keresai.

²¹ Tamo ungasari nanji di lej ojoqneb. Nanji gumaninjoqneb. Nanji quñam qaloqneb. Nanji sambalaoqneb. Nanji bajinjoqneb. Nanjo kumbra uge uge kalil di nanji uratosaiyoqneb. Osib are bulyosaiyoqneb.

10

Jon a buk kiñala uyej

¹ Onaqa lan angro bei a lan goge na aieqnaq e unem. A lan angro singila koba. A lanbi na kabuosiqa aqa gateq di tuembin atesoqnej. Aqa ulatamu sen bul suwanjoqnej. Aqa singa tal ai yusiq ñanqao bul.

² Aqa banq di buk kiñala bei waqesonaq ojesoqnej. Aqa singa wo yuwalq di atej. Singa gonan mandamq di atej.

³ A tulan lelenej. Laion anjameqnu dego kere. Lelenonaqa kola 7 nanji anjam ateb.

⁴ Kola 7 nanji anjam atnabqa e nanjo anjam qusim nenjrenjyqa laqnamqa lan goge dia tamo bei anjam marnaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Kola 7 nanjo anjam di qusim tent. Nenjrenjyaim.”

⁵ Onaqa lan angro yuwalqsi mandamqsi singa atsiq tigelesonaq e unem qaji a na aqa ban wo soqtonaqa lanq oqej.

⁶ Osiqa Qotei lan ti mandam ti yuwal ti ingi ingi kalil ti gereiyelenej qaji aqa ñam na endegsi marej, “E bole marqai. Dijo bati jojomqo. Deqa Qotei a tarinsokebaiyqasai.

⁷ Lan angro namba 7 na aqa gul anjamamqa Qotei aqa uli anjam nami aqa medabu o tamo nanji minjroqnej qaji di a na babtekritqas. Uli anjam di Qotei aqa anjam bole. Aqa medabu o tamo nanji di aqa wau tamo.”

⁸ Onaqa tamo lan goge dia anjam merbonaq e aqa kakro quem qaji a na olo merbej, “Ni gilsim lan angro aqa singa yuwalqsi mandamqsi atsiq tigelejunu qaji aqa banq di buk wagejunu di yayiosim am.”

⁹ Onaqa e lan angro di aqa areq gilsim minjem, “Ni buk kiñala ino ban na ojejunum qaji di e ebe.” Onaqa merbej, “Ni osim uye. Uyimqa ino medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinmqas. Aisim ino bi aniq di isakobaimqas.”

¹⁰ A degsi merbonaqa e aqa banq dena buk kiñala di yayiosim uyem. E uynamqa ijo medabuq di bisim qaq bul tulan qaqatinbej. Aisiq ijo bi aniq di isakobaibej.

¹¹ Onaqa nangi na olo merbeb, “Ni Qotei aqa medabu osimqa anjam palontoqnqam. Tamo ungasari len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi nanjo kumbra qa ni anjam palontoqnqam. Mandor kokba gargekoba nanjo kumbra qa dego ni anjam palontoqnqam.”

11

Tamo aiyel nangi Qotei aqa anjam palontoqneb

¹ Onaqa nangi na e walwelqajqa toqon ebsibqa merbeb, “Ni toqon endi waiyosim Qotei aqa atra tal aqa ole keret. Osim atra bijal aqa ole dego keret. Tamo ungasari atra tal miligiq di loueqnub qaji nangi dego sisij.

² Ariya ni que. Koro sawa atra tal meq di unu qaji di keretaim. Di urat. Qotei na koro sawa di tamo Juda sai nangi enjrimqa nangi aqa qure koba niñaqyoqnibqa bai 42 gilqas.

³ Bati deqa e na ijo anjam palonto tamo aiyel qarijnritqa nangi are ugeo qaji gara jigsib ijo anjam palontoqnibqa bati 1,260 gilqas.”

⁴ Tamo aiyel di kanar qeli bul. Nangi aiyel lam bul dego. Nangi mandam taqato qaji Tamo Koba aqa ulatamuq di tigelejunub.

⁵ Tamo qudei na nangi aiyel ugeugeinjrqa maribqa nanjo aiyel medabuq na namyuwo brantosim nanjo jeu tamo nangi di koitnjrim yuekritisib morenqab. Tamo bei na nangi aiyel ugeugeinjrqa marimqa kumbra dena qujai a segi moiqa.

⁶ Qotei na nangi aiyel singila enjrimqa nanjo anjam maro bati qa nangi lan getentibqa awa bqasai. A na nangi aiyel singila enjrimqa nangi maribqa ya kalil len bulyqas. Nangi aiyel na tamo ungasari nangi gulbe uge uge enjroqnqa kere. Yim dena nangi tulan niñaqoqnqab. Nangi aiyel manwa di babtqajqa are soqnim babetoqnqab.

⁷ Nanjo aiyel anjam maro bati koboamqa wagme juwan sub guma kobaq di unu qaji a subq dena brantosim nangi aiyel qoto itnjrsim a qoto singilaosim nangi ñumim morenqab.

⁸ Morenqabqa nanjo aiyel jejamu qure aqa gam koba ambleq di uratnjrib sqab. Qure di aqa ñam iga sasiroxim mareqnum, “Sodom ti Isip ti.” Qure dia nami nanjo Tamo Koba namburbasq di qamnab moiyej.

⁹ Nanjo aiyel jejamu gam ambleq di soqnibqa tamo ungasari jejamu segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, len segi segi kalil nangi belenosib nanjo aiyel jejamu koqnjroqnibqa bati qalub bei oto gilqas. Nanjo aiyel jejamu subq atqa saidoqnqab.

¹⁰ Nangi aiyel morenonub deqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nangi tulan areboleboleinjroqnimqa ingi uyoqnsib lou tuoqnsib nanjo was nangi lueinjroqnqab. Nangi kumbra degyoqnqab. Di kiyaya? Qotei aqa medabu o tamo aiyel nangi dena tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nangi jaqatin koba enjroqneb deqa.

¹¹ Bati qalub bei oto di koboonaqa Qotei na jagwa qarinyonaqa nanjo aiyel miligiq aiyej. Ainaqa nangi aiyel olo mondor osib nambile sosib tigeleb. Tigelonabqa tamo ungasari nangi na nangi aiyel unjrsib tulan ulaugete.

¹² Onaqa lan goge dia lan angro bei a tulan lelenosiqa nangi aiyel metnjrej, “Ningi goge ende q boiy.” Metnjrnaqa nangi aiyel aqa kakro qusibqa lanbi miligiq na lan qureq oqeqnabqa nanjo jeu tamo nangi na nangi koqnjresoqneb.

¹³ Onaqa bati qujai deqa mimin tulan kobaquja dosiq qure koba di renginyonaqa qure taqal qujai padalej. Qure taqal 9 padalosai. Mimin dena tamo ungasari 7,000 padaltnjrej. Onaqa tamo ungasari mimin dena padaltnjrosai qaji nanngi tulan ulaugetosib Qotei lan qureq di unu qaji aqa ñam soqteb.

¹⁴ Gulbe kobaquja namba 2 agi koboqo. Ningi quiy. Sokiñalayimqa olo gulbe kobaquja namba 3 brantqas.

Lan angro namba 7 na aqa gul anjamej

¹⁵ Onaqa lan angro namba 7 na aqa gul anjamonaqa tamo ungasari kalil lan qureq di so qaji nanngi tulan lelenosib endegsib marnab e quem, “Gago Tamo Koba aqa Kristus wo Mandor Kokba sqajqa bati brantqo. Deqa nanngi aiyel bati gaigai Mandor Kokba sosib mandam taqatqab.”

¹⁶ Onaqa tamo gate 24 Qotei aqa ulatamuq di nanngo awo jaramqsi awesoqneb qaji nanngi singa pulutosib ñam quosib Qotei louetoqneb.

¹⁷ Osib endegsib pailyoqneb,
 “O Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu.
 Ni bini unum. Ni nami soqnem.
 Ni na ino singila osim ni Mandor Kobaonum.
 Deqa iga ni binimeqnum.

¹⁸ Sawa bei bei qaji nanngi tulan minjin oqetnjreqnu.

Ino minjin oqwajqa bati dego brantqo.

Ni na tamo ungasari moreño qaji nanngi peginjqajqa bati brantqo.

Ni na ino wau tamo kalil nanngi awai bole enjqajqa bati dego brantqo.

Ino wau tamo nanngi di agi ino medabu o qaji tamo ti, ino segi tamo ungasari bole nanngi ti, tamo kalil ino ñam qa ulaeqnub qaji nanngi ti.

Ino wau tamo nanngi di agi tamo ñam kokba ti tamo ñam saiqoji ti. Ni na nanngi awai bole enjqajqa bati brantqo.

Ariya tamo ungasari mandam ugeugeiyeqnub qaji nanngi ni na kamba ugeugeinjqqa bati dego brantqo.”

¹⁹ Tamo gate 24 nanngi degsib Qotei qa loueqnabqa lan angro nanngi na Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran waqteb. Waqtosibqa Qotei aqa dal anjam so qaji ñam monqum tal miligiq di sonaq uneb. Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti mimin ti ais onqol kokba awa bul ti aiyeleneb.

12

Jon a unja bei amal uge wo unjrej

¹ Lan goge dia Qotei aqa manwa bei brantonaq e unem. E unem di unja bei tigelesoqnej. Unja di a sen na kabuosiqa baiq di tigelesoqnej. Aqa gateq di bongar 12 atsiq soqnej.

² Unja di a guman ti. A angro oqajqa jejamu jaqatinyeqnaqa tulan pailoqnej.

³ Onaqa lan goge dia manwa bei brantonaq e unem. E unem di amal lent kobaquja soqnej. Amal di aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqnej. Aqa gateq di dego gate tatal 7 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nanngi na ateqnub deqaji bul.

⁴ Aqa weru na bongar kalil lan taqal qujaiq di so qaji nanngi butuynjrnaqa ululonqosib mandamq aiyeleneb. Lan taqal aiyelq di sai.

Unja di angrotimqa amal dena angro a qalsim uyqajqa deqa osiq unja aqa areq di tigelesosiq koqyosiq tarinoqnej.

⁵ Onaqa unja di aqaratonaga aqa angro mel ñambabej. Angro di mondon Qotei na singila yimqa a bu toqon ojsim tamo ungasari kalil sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi singila na taqatnjroqnqas. Angro mel ñambabej qaji di Qotei na oqujatosiq lan qureq osi oqej. Oqsiqa aqa awo jaramq di awotej.

⁶ Onaqa unja di a ulanosiqa wadau sawaq gilej. Dia aqa segi so sawa Qotei na nami gereiyetej. A di soqnimqa Qotei na bati 1,260 a taqatesosim ingi anaiyoqnqas.

⁷ Ariya lan goge dia qoto koba brantej. Lan angro gate Maikel aqa lan angro nanngi ti tigelosib amal qoto iteb. Onaqa amal aqa lan angro nanngi ti kamba tigelosib Maikel aqa lan angro nanngi ti qoto itnjreb.

⁸ Onaqa amal aqa lan angro nanngi ti qoto singilaqajqa keresaiinjrej deqa nanngi lan qureq di sqa keresai.

⁹ Qotei aqa lan angro nanngi na amal kobaquja aqa lan angro nanngi ti breinjrnab mandamq aiyeleneb. Amal di nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Ungasari Kalil Nango Ñam Ugetetnjro Qaji.” A na tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanngi gisa gisanjreqnu.

¹⁰ Onaqa olo lan goge dia lan angro bei tulan lelenonaqa e aqa kakro quem. A anjam endegsi marej, “Tamo ungasari nanngi padalqa laqnabqa gago Qotei na nanngi elenqo. A kumbra di yqo deqa aqa singila boleq dekritqo. A gago Mandor Koba unu. Amal na qolo ti qanam ti Qotei aqa ulatamuq di gago Kristen was nanngi ñam ugetetnjreqnu. Amal di waiyonub mandamq aiqo. Deqa bini Qotei aqa Kristus a ñam koba ti singila koba ti unu.

¹¹ Gago was nanngi nanngi segi jejamu bole sqajqa deqa are qalosaiioqneb. Kaja Du a moisiq aqa len aiyej deqa nanngi qoto bunyoqnsib endegsib are qaloqneb, ‘Unqum, jeu tamo nanngi na iga lugwajqa marsib lugwab di kere. Iga deqa ulaqasai.’ Nanngi deqsib are qaloqnsib Yesus aqa anjam mare mare laqneb.

¹² Deqa lan qure ti tamo ungasari lan qureq di unub qaji ningi ti areboleboleingeme. Mandam ti yuwal ti ningi geregere ñam atiy. Gulbe kobaquja nungoq di brantqas. Satan a sokiñalayosim padalqas di qalieosiq deqa minjin ani oqetqoqa ningi ugeugeingwa aiqo.” Lan angro a anjam degsi marej.

¹³ Amal di waiyonab mandamq aiyej di unsiqa a na unja angro mel ñambabtej qaji di qalim moiqaqqa deqa dadauryoqnej.

¹⁴ Onaqa nanngi na baira kobaquja aqa bari aiyel unja di yonabqa jigsiqua amal di uratosiqua pururuosiqua aqa segi so sawaq gilsiqua wadau sawaq di brantej. Dia Qotei na unja di geregere taqatosimqa wausau qalub bai 6 ingi anaiyoqnqas.

¹⁵ Onaqa e olo ñam atsimqa amal aqa medabuq na ya beqyonaqa ya meli do bulosiqua unja di dauryonaq unem. Ya dena unja di qalsim moiyoqajqa deqa amal na ya di beqyej.

¹⁶ Onaqa mandam na unja aqaryaiyosiqua meanosiqa ya amal na beqyej qaji di kalil uyekritej.

¹⁷ Deqa amal a unja qa minjin ani oqetonaqa unja aqa angro qudei nanngi qoto itnjrqajqa gilej. Unja aqa angro nanngi di agi tamo ungasari Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus aqa anjam mare mare laqnub qaji.

¹⁸ Ariya amal a gilsiqua alile di tigelesoqnej.

13

Wagme juwan aiyel nanngi brantej

¹ Onaqa e olo ñam atsimqa wagme juwan unem. A yuwalq dena brantonanq unem. Aqa gate 7 ti aqa qala 10 ti soqneb. Aqa qalaq di gate tatal 10 soqneb. Gate tatal di mandor kokba nanngi na ateqnub deqaji bul. Aqa gateq di ñam qudei nenngrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam.

² Wagme juwan e unem qaji di pusi juwan bul kobaquja. Pusi di aqa ñam lepat. Aqa singa bea aqa singa bul. Aqa medabu laion aqa medabu bul. Amal na aqa segi singila wagme juwan di yosiqua minnej, “Ni e ombla mandor kokba sqom.” Osiqa a ñam kobaquja yej.

³ Wagme juwan di aqa gate bei nami qalnab moisiq yu ti so bulonaq e unem. Yu di olo mosoonaq e aqa pirigi unem. Onaqa tamo ungasari kalil wagme juwan di uneb qaji nanngi tulan prugugetosib a dauryoqneb.

⁴ Amal na aqa segi ñam wagme juwan di yej deqa tamo ungasari nanngi amal a qa louoqneb. Osib wagme juwan a qa dego louoqnsibqa maroqneb, “Tamo yai aqa singila wagme juwan aqa singila ti kere? Tamo yai na a qoto itqa kere? Tamo dego bei sosai.”

⁵ Onaqa Qotei na wagme juwan di odyonaqa tigelosiq diqoqnsiq Qotei misilinjoqnej. Qotei na a singila yonaqa bai 42 a kumbra di yoqnej.

⁶ Yoqnsiq aqa segi medabu waqtoqnsiq Qotei misilinjoqnej. Osiq Qotei aqa ñam ti aqa tal ti tamo ungasari lan qureq di unub qaji nanngi ti misilinjoqnej.

⁷ Onaqa Qotei na wagme juwan di olo odyonaqa tigelosiq Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi qoto itnjroqnsiq nanngi ñumoqnsiq a segi qoto singilaoqnej. Onaqa Qotei na a olo singila yonaqa a na tamo ungasari kalil len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanngi taqatnjroqnej.

⁸ Deqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanngi na wagme juwan di binjoqnsib aqa ñam tulan soqtoqnqab. Tamo ungasari nanngi di Qotei a nami mandam atosaisosiq nanngi ñambile gaigai sqajqa saidosiq ñambile qa buk miligiq di nango ñam nengrenyqa uratej. Buk di agi Kaja Du nami qalnab moiyej qaji aqa buk.

⁹ Tamo a dabkala ti sqas di a anjam endi geregere qusim poiyem.

¹⁰ Qotei a tamo bei tonto talq di waiyqa marimqa tamo di osib tonto talq di waiyqab. Tamo bei na tamo bei sebru na qalqas di a kamba sebru na qalib moiqas. Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi Yesus qa nango areqalo singilatoqnebe. Osib gulbe qoboiyoqnsib soqnebe.

¹¹ Onaqa wagme juwan bei mandam miligiq na brantonaq e unem. Wagme di aqa gateq di qala aiyel soqneb. Qala di kaja du nango qala bul. E aqa anjam maro quem di amal aqa anjam maro bul.

¹² Wagme juwan dena wagme juwan e nami unem qaji aqa singila kalil yaiyej. Yaiyosiq a na mandam ti tamo ungasari mandamq di so qaji nanngi ti nango areqalo tigeltetnjreqnaqa nanngi wagme juwan e nami unem qaji a qa loueqnub. Wagme juwan e nami unem qaji di agi qalnab moisiq aqa yu olo mosoonaq e aqa pirigi unem.

¹³ Wagme juwan bunu brantej qaji di a manwa tulan kokba babteqnaq e unem. A manwa bei endegsi babteqnu. A na tamo ungasari nango ulatamuq di ñamyuwo meteqnaqa lan goge na ñamyuwo brantoqnsiq mandamq aiyeqnu.

¹⁴ Qotei na odyej deqa a manwa di wagme juwan nami brantej qaji aqa ulatamuq di babteqnu. Osiq kumbra dena a na tamo ungasari mandamq di so qaji nanngi gisa gisanjroqnsiq endegsi minjreqnu, “Ningi sulum bei gereiyi. Gereiyqa osibqa wagme juwan aqa ulatamu bul gereiyosib aqa ñam soqtoqniy.” Wagme juwan di agi nami serie na qalnab moisiq olo tigelosiq ñambile soqnej.

¹⁵ Qotei na wagme juwan bunu brantej qaji di odyonaqa a na sulum di mondor yonaqa a ñambile osiq anjam mareqnu. A degyeqnu. Di kiyaa? Tamo ungasari nanngi sulum di binjoqnsib a qa louoqnqajqa deqa. Tamo ungasari sulum di binjoqna urateqnub qaji nanngi di a na ñumim morenqab.

¹⁶ Ariya wagme juwan bunu brantej qaji a na aqa wau tamo nanngi endegsi minjreqnu, “Ningi na tamo ungasari kalil nango ban woqsi lanjaqsi ijo toqor atetnjriy.” Degsi minjreqnaqa nanngi giloqnsib toqor atetnjreqnub. Tamo ñam saiqoji nanngi ti tamo ñam ti tamo ñoro ti tamo ingi ingi saiqoji nanngi ti kangal tamo ti tamo nango segi wau ojo qaji nanngi ti kalil nango ban woqsi lanjaqsi toqor ateleneqnub.

¹⁷ Tamo bei aqaq di toqor atqa minjib saidqas di a olo bunuqna ingi awaiyqajqa getentqab. A ingi bei qarinyosim silali oqajqa dego getentqab. Toqor di wagme juwan aqa segi ñam. Iga ñam di sisiyqom di aqa utru brantqas.

¹⁸ Tamo a areqalo bole ti sqas di a wagme juwan aqa ñam di geregere sisiyosim poiye. Ñam di tamo nanjo ñam bul. Iga ñam di sisiyqom di 666 brantqas.

14

Kaja Du aqa tamo ungasari nanji lou bunuj na louoqneb

¹ Onaqa e olo nam atsimqa Kaja Du a Saion manaq di tigelesonaq unem. Tamo 144,000 nanji dego a koba na tigelesonab unjrem. Unjrem di nanjo lanjaq di Kaja Du aqa ñam ti aqa Abu aqa ñam ti nengrenyonab soqnej.

² Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nanji anjam bei murqumyoqnsib mareqnabqa e nanjo kakro quem. E nanjo kakro quem di ya koba meli dosiq anjam ato bul. Kakro di kola aisiq anjam atobulej. E kakro quem di tamo nanji gombin anjamo bul.

³ Tamo ungasari nanji di Qotei aqa awo jaram namoq di tigelesosibqa wagme qolqe nambile so qaji nanji ti tamo gate nanji ti nanjo namdamuq di lou bunuj na louoqneb. Tamo 144,000 Qotei na nami mandamq dena awaiyelennej qaji nanji segi lou di qalieqa kere. Tamo qudei nanji lou di qalieqa keresai.

⁴ Tamo 144,000 nanji di nami unja ti sambalaosaioqneb. Deqa nanjo jejamu yala jigatosai. Nanji une saiqoji. Kaja Du a walwelosiq sawa sawaq gileqnaqa nanji a dauryosib laqnub. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanjo ambleq dena Qotei na tamo 144,000 nanji di awaiyelennej. Deqa nanji ingi meli bunuj bulosib Qotei aqa Kaja Du wo nanjo segi tamo unub.

⁵ Nanji nami gisan anjam bei marosaioqneb. Nanjo jejamuq di une bei saiqoji.

Lan angro qalub nanji Qotei aqa anjam maroqneb

⁶ Onaqa lan angro bei lan sorgomq di pururueqnaqa e unem. Lan angro dena Qotei aqa anjam bole bati gaigai sqas qaji di osi giloqnsiq tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanji minjroqnsiq laqnej. A na tamo ungasari len segi segi, sawa segi segi, anjam maro segi segi, jejamu segi segi nanji turtnjroqnsiq anjam bole di minjroqnsiq laqnej.

⁷ A tulan lelenoqnsiq endegsi minjroqnej, “Qotei na tamo ungasari nanji peginjraqja bati brantqo. Deqa ningi Qotei ulaiyoqnsib aqa ñam soqtoqniy. Qotei a lan ti mandam ti yuwal ti ya jumbum ti kalil gereiyej. Deqa ningi a qa louoqniy.”

⁸ Onaqa lan angro bei na lan angro di dauryosiq bej. Bosiq endegsi marej, “Qure koba Babilon a tulan padalougetqo! Od, a tulan padalougetqo! Babilon a na tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nanjo are tigeltetnjreqnaqa nanji aqa sambala kumbra dauryoqneb. Osiqa a na wain singila koba bul nanji anainjreqnaq nanarioqneb.”

⁹ Onaqa lan angro bei a lan angro aiyel nanji di daurnjrsiq bej. Bosiq tulan lelenosiq marej, “Tamo bei a wagme juwan aqa sulum wo qa louoqnsimqa aqa lanjaqsi banqsi toqor oqas di a wain singila koba uyobulqas.

¹⁰ Wain dena Qotei aqa minjin singila koba sigitejunu. Qotei a wain di ya ti bulyosai. A na aqa minjin gambanq di qamsim tamo di anaiyim uyqas. Uysimqa Qotei aqa lan angro nanji Kaja Du ombla nanjo ulatamuq di namyuwo na ti menin yuo na ti jaqatin koba oqnsim sqas.

¹¹ Namyuwo di aqa qurem bati gaigai oqoqnqas. Tamo nanji wagme juwan aqa ñam ti aqa toqor ti osib aqa sulum wo binjnjreqnub qaji nanji bati gaigai qanam ti qolo ti jaqatin koba oqnsib sqab. Nanji aqaratqa keresai.”

¹² Kumbra deqaji brantimqa bati deqa Qotei aqa segi tamo ungasari nanji gulbe qoboiyoqnsib singila na tigelesoqnebe. Nanji di Qotei aqa dal anjam dauryoqnsibqa Yesus qa nanjo areqalo singilateqnub.

¹³ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A na merbej, “Ni anjam endegsi nengrenye, ‘Bini qa ti bunuq qa ti tamo ungasari Tamo Koba a qa nanjo

areqalo singilatosib morenqab qaji nanqi tulan areboleboleinjrim sqab.’ ” Onaqa Qotei aqa Mondor a dego merbej, “Od, nanqi mandam qa wau kalil uratosib lan qureq oqsib dia aqaratosib sqab. Kumbra bole kalil nanqi mandamq di yoqneb qaji di aqa awai bole nanqi lan qureq oqsib itqab.”

Mandam qa ingi meli gentqa batiqo

¹⁴ Onaqa e olo nam atsimqa lanbi qat unem. Tamo bei a lanbiq di awesoqnej. Tamo di a Tamo Angro bul. Aqa gateq di gate tatal gol na gereiyo qaji di atsiq soqnej. Aqa banq di sarep olekoba tulan qala uge ojesoqnej.

¹⁵ Onaqa lan angro bei a Qotei aqa atra talq dena brantosiq tulan lelenosiqqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji di minjej, “Ingi meli gentqa batiqo. Mandam qa ingi kalil meliekritonub deqa ni ino sarep osimqa ingi meli gingenye.”

¹⁶ Onaqa tamo lanbiq di awesoqnej qaji a na aqa sarep ganinyosiqqa mandamq di ingi melielenjej di kalil gingenyej.

¹⁷ Onaqa olo lan angro bei a Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji dena brantej. A dego sarep tulan qala uge ojesoqnej.

¹⁸ A brantonaga olo lan angro bei a Qotei aqa atra bijalq dena brantej. Lan angro di Qotei na singila yonaqa a namyuwo taqatesoqnej. A brantosiqqa tulan lelenosiqqa lan angro sarep qala uge ojesoqnej qaji di minjej, “Mandam qa wain sil aqa gei meliekritonub. Deqa ni ino sarep qala uge di osimqa wain sil aqa gei gingenjyosim sawa qujaiq di koroinjre.”

¹⁹ Degsi minjnaqa lan angro dena tigelosiqqa aqa sarep osiqqa ganinyej. Ganinyosiqqa mandamq di wain sil aqa gei melielenjej qaji di kalil gingenyekritosiqqa sawa qujaiq di koroinjrej. Osiqa wain gei parato qaji kulum kobaqujaq di breinjrej. Kulum dena Qotei aqa minjin sigitejunu.

²⁰ Kulum di qure koba aqa polomq di ateb unu. Kulum miligiq di nanqi na wain sil aqa gei paraparainjrnabqa kulumq dena lej koba aisiqa mandamq di tulan maqosiq oqsiiq hos nanjo medabu tinj di dinej. Osiqa sawa tulan kobaquja kabutej. 300 kilomita dego.

15

Lan angro 7 nanqi gulbe uge uge 7 ojesoqneb

¹ Onaqa manwa kobaquja bei lan goge di brantonag e unem. Unsimqa tulan prugugetem. Lan angro 7 nanqi gulbe uge uge 7 ojesoqneb. Gulbe uge uge di koboamqa Qotei aqa minjin torei koboqas. Amqa gulbe uge deqaji olo bunu brantqasai.

² Onaqa e ingi bei yuwal banga bul unem. A tulan jeqilosiq qunun bulej. Yuwal baban gogeq di namyuwo pulonoqnej. Tamo ungasari nami qoto singilaosib wagne juwan ti aqa sulum ti aqa nam aqa toqor ti gotranjreb qaji nanqi yuwal qalaq di tigelosib Qotei aqa gombin ojelenesoqneb.

³ Osib Qotei aqa wau tamo Moses aqa lou ti Kaja Du aqa lou na ti endegsib louoqneb, “O Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu.

Wau kalil ni yeqnum qaji di singila koba.

Iga ino wau di unoqnsim deqa tulan prugeqnum.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango Mandor Koba agi ni segi.

Kumbra kalil ni yeqnum qaji di tulan boledamu.

⁴ O Tamo Koba, ni segi qujai kumbra tulan bolequja yeqnum.

Ino jejamuq di une bei saiqoji.

Deqa tamo ungasari kalil nanqi bati gaigai ni binjimoqnsibqa ino nam soqtoqnsib sqab.

Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi ino areq boqnsib ni qa louoqnqab.

Ino kumbra bole kalil ni segi na boleq babtekritonum.”

⁵ Onaqa e olo nam atsimqa Qotei aqa atra tal lan qureq di unu qaji aqa siran waqesonaq unem. Tal dia Qotei na aqa anjam bole babteqnu.

⁶ Onaqa lan angro 7 gulbe uge uge 7 di ojesoqneb qaji nanqi Qotei aqa atra talq dena brantosib oqedeb. Nanqi gara jugo qat tulan boledamu jigelenosib alalag gol na gereiyo qaji dena nango are targaq di kainyosib soqneb.

⁷ Onaqa wagme nambile so qaji bei a brantosiq tabir 7 gol na gereiyo qaji di elenosiq lan angro 7 nanqi di enjrej. Tabir 7 di Qotei bati gaigai sqas qaji aqa minjin na maqesoqneb.

⁸ Onaqa Qotei aqa rian ti aqa singila ti dena qurem koba oqsiqa Qotei aqa atra tal getentej. Deqa tamo bei a Qotei aqa atra tal miligiq gilqa keresai. Lan angro 7 nanqi gulbe uge uge 7 di bilentib koboamqa bati deqa tamo nanqi olo Qotei aqa atra tal miligiq gilqa kere.

16

Lan angro 7 nanqi tabir 7 bilentonab mandamq aiyej

¹ Onaqa tamo bei Qotei aqa atra tal miligiq di soqnej qaji a anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A tulan lelenosiq lan angro 7 nanqi di endegsi minjrej, “Ningi tabir 7 Qotei aqa minjin na maqelennejunu qaji di bimbelenyib mandamq aiyej.”

² Onaqa lan angro matu a gilsiq aqa tabir namo bilentonaga mandamq aiyej. Mandamq ainaqa tamo ungasari wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjyoqneb qaji nango jejamuq di yu singila kokba tulan uge bumbranyeleneb.

³ Onaqa lan angro namba 2 a olo gilsiq aqa tabir yuwalq di bilentej. Bilentonaga yuwal a tamo moiyo qaji nango len bulej. Onaqa ingi ingi kalil yuwal miligiq di nambile so qaji nanqi morenekriteb.

⁴ Onaqa lan angro namba 3 a kamba gilsiq aqa tabir bilentonaga ya ti ya jumbum ti deq aiyej. Ainaqa ya kalil len na ugeej.

⁵ Onaqa lan angro bei a olo brantej. Lan angro di ya kalil taqato qaji lan angro. A na endegsi marnaq e quem, “O Qotei, ni bini unum. Ni nami soqnem. Ino kumbra kalil tulan bolequja. Ino jejamuq di une bei saiqoji. Ni segi getento koba. Utru deqa ni na jeu tamo nanqi peginjrsimqa gulbe endi nangoq qarinyonum. O Qotei, ino kumbra di tulan bole tintin.

⁶ Jeu tamo nanqi dena ino medabu o qaji tamo nanqi ti ino segi tamo ungasari nanqi ti moiyojnreqnab nango len aiyoqnej. Deqa ni na kamba len anainjronum nanqi uynub. Keretosim anainjronum.”

⁷ Onaqa atra bijal a endegsi marnaq e quem, “Od, Tamo Koba Qotei, singila kalil inoq di unu. Ni na jeu tamo nanqi di peginjreqnum di ni kumbra bole tintin yeqnum.”

⁸ Onaqa lan angro namba 4 a gilsiq aqa tabir senq di bilentonaga Qotei na odonaqa sen tulan kanjanosiq tamo nango jejamu koitetnjrej.

⁹ Sen aqa namyuwo di tulan kanjanosiq tamo nango jejamu koitetnjrej. Qotei na gulbe uge di qarinyej deqa nanqi aqa nam misilinyoqnsib aqa nam soqtqa urateb. Osib nanqi are bulyosai.

¹⁰ Onaqa lan angro namba 5 a gilsiq aqa tabir osiq wagme juwan aqa awo jaramq di bilentej. Bilentonaga tamo ungasari wagme juwan na taqatnjresoqnej qaji nanqi ambrukobainjrnaq soqneb. Sosib jaqatin tulan koba osib qala bisiriqtoqneb.

¹¹ Nango jaqatin qa ti yu uge uge nango jejamuq di bumbranyeleneb qaji deqa ti nanqi tulan minjin ogetnjrnaqa Qotei lan qureq di unu qaji a misilinyoqneb. Nango kumbra uge uge yoqneb qaji di nanqi uratosai. Nanqi are bulyosai dego.

¹² Onaqa lan angro namba 6 a gilsiq aqa tabir Yufretis ya kobaq di bilentej. Bilentonaga ya jenosiq mandor kokba nanqi sen oqo sawaq dena bqajqa gam waqej.

¹³ Onaqa e mondor uge qalub unjrem. Mondor uge qalub di balum du du bul. Nanqi amal aqa medabuq na ti wagme juwan aqa medabuq na ti gisan anjam maro qaji wagme juwan aqa medabuq na ti branteleneb.

¹⁴ Mondor uge qalub dena manwa gargekoba yoqnsibqa mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanngoq giloqnsib minjreqnub, “Ningi na nunngo qaja tamo kalil koroinrsib minjribqa Qotei a tamo ungasari nanngi peginjrqa batiamqa nanngi qotelenqab.” Qotqajqa bati di Qotei singila ti unu qaji aqa bati koba.

¹⁵ Onaqa Yesus a marej, “Ningi quiy. E bajiñ tamo bul nunngoq boqujatqai. Deqa tamo bei a ñam sosim aqa gara tigsim sqas di a areboleboleiyqas. Ayosi laqasai. Tamo ungasari nanngi aqa jemai unqasai.”

¹⁶ Ariya mondor uge qalub dena mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanngi joqsibqa Armagedon sawaq di koroinjreb. Ñam Armagedon di Hibru anjam. Aqa damu, Megido mana.

¹⁷ Onaqa lan angro namba 7 a gilsiqua aqa tabir jagwaq di bilentej. Bilentonaqa atra tal miligiq di tamo bei a anjam marnaqa e aqa kakro quem. Tamo di a Qotei aqa awo jaram jojomq di tigelesoqnej. A tulan lelenosiqua marej, “Gulbe kalil koboönub.”

¹⁸ Onaqa minjal ti qatron ti kola anjam ti branteb. Mimin dego brantej. Mimin di tulan kobaquja. Mimin deqaji nami brantosaioqnej. Qotei na Adam gereiyej bati deqa mimin deqaji brantosai dena bosiq agi bini unum.

¹⁹ Mimin dena Babilon qure koba tulan niñaqyosiqua potoqalubtej. Qure kalil dego padaleleneb. Babilon aqa kumbra tulan ugedamu. Aqa kumbra deqa Qotei a are qalsiqua wain singila koba gambanq di qamsiq Babilon anaiyonaq uysiq nanariej. Wain dena Qotei aqa minjin koba sigitejunu.

²⁰ Onaqa nui kalil nanngo so sawa uratosib jaraiyeleneb. Mana kalil dego jaraiyosib koboeb.

²¹ Bati deqa ais ongol kokba awa bul aiyeleñej. Ais ongol di tulan kokba. Ais ongol segi segi nanngo gulbe 50 kilogram. Ais di lan goge na tamo nanngo jejamuq aisiqa nanngi tulan ugeugeinjreb. Qotei na ais di qarinyej deqa tamo nanngi Qotei misilinyoqneb.

17

Qotei na sambala unja kobaquja awai ugedamu yqas

¹ Onaqa lan angro 7 tabir 7 ojesoqneb deqaji bei na bosiq merbej, “Ni endeq au. Bamqa Qotei na sambala unja kobaquja a pegiyosim awai ugedamu yim ni osormit unqam. Sambala unja di ya kokbaq di awejunu.

² Mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nanngi a ombla na sambalaoqnsib laqneb. Tamo kalil mandamq di unub qaji nanngi dego a ti sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanngi wain bul uyoqnsib nanarioqneb.”

³ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lan angro dena e osiq wadau sawaq osi gilej. Osi gilnaqa e ñam atsim unja bei sonaq unem. Unja di a wagme juwan bei lent aqa quraq di awesoqnej. Wagme juwan aqa jejamuq di ñam gargekoba nengrenyonab soqneb. Ñam di Qotei misilinyo qaji ñam. Wagme juwan di aqa gate 7 soqneb. Aqa qala 10 dego soqneb.

⁴ Unja di gara lent utru aiyela dena kabuosiq soqnej. Gol ti menin naimyo ti kolilei boledamu na ti walaosiq awesoqnej. Aqa banq di gamban gol na gereiyo qaji ojesoqnej. Aqa kumbra uge uge na ti aqa sambala kumbra jigat dena ti gamban miligiq di maqelenesoqnej. Aqa kumbra di Qotei aqa ñamgalaq di tulan ugedamu.

⁵ Unja aqa lanjaq di aqa ñam nengrenyonab soqnej. Ñam di sasir anjam. Aqa ñam bole agiende, “Babilon qure kobaquja. A sambala unja kalil nanngo ai. Mandam qa kumbra uge uge kalil nanngo ai agi a segi.” Aqa ñam bole agide.

⁶ Unja dena Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi ugeugeinjroqnsiqua ñumeleneqnaq moreñoqneb. Tamo ungasari nanngi di Yesus qa nanngo areqalo singilatosib aqa ñam mare mare laqneb qaji. Unja dena nanngi ñumeqnaq nanngo len aiyeqnaqa a len di wain bul uyoqnsiq nanarioqnej. Yeqnaqa e di unsimqa tulan prugugetosim are koba qaloqnem.

⁷ Onaqa lan angro dena e merbej, “Ni kiyaa are koba qaleqnum? Unja de wo wagne juwan lent wo nanjo kumbra di sasir anjam. Wagne juwan di agi gate 7 ti qala 10 ti unu. A na unja di qolaiyejunu. Nanjo aiyel sasir anjam di aqa utru uliejunu. Di e na babbatqa ni que.

⁸ Wagne juwan ni unonum qaji di a nami soqnej. A bini sosai. Bunuqna a olo sub guma kobaq dena brantosim torei padalqas. Amqa tamo ungasari kalil mandamq di unub qaji nanji na wagne juwan di unsibqa tulan prugugetqab. Wagne juwan di a nami soqnej. A bini sosai. A olo bunuqna brantqas. Tamo ungasari nanji di Qotei a nami mandam atosaisosiq nanji nambile gaigai sqajqa saidosiq nambile qa buk miligiq di nanjo nam nengrenyqa uratej.

⁹ “Tamo a areqalo bole ti sqas di a anjam endi gegerere poiyem. Wagne juwan aqa gate 7 nanji dena mana 7 sigitnjrejunub. Unja di a mana 7 goge quraq di awejunu.

¹⁰ Gate 7 nanji dena mandor kokba 7 sigitnjrejunub. Mandor 5 nanji nami padaleb. Qujai unu. Qujai a mandor brantosaiunu. A mandor brantqajqa tarineqnu. A bunuqna mandor brantosim sokiñalayosim padalqas.

¹¹ Wagne juwan a dego mandor koba bei. A mandor kokba 7 nanjo ambleq di unu. A mandor koba namba 8. A dego torei padalqas. A nami soqnej bini sosai.

¹² “Ariya qala 10 ni unjronum qaji di nanjo utru e na ubtit ni quqwam. Nanji na mandor kokba 10 sigitnjrejunub. Nanji dego mandor brantosaiunub. Nanji bunuqna wagne juwan aqa nam osib a ombla mandor kokba sqab. Sokiñalayosib olo padalqab.

¹³ Nanji mandor kokba sosibqa areqalo qujaitosib nanjo segi singila ti nam ti kalil wagne juwan di yqab.

¹⁴ Osib Kaja Du qa njirnosib qoto itqab. Amqa Kaja Du a qoto singilaosimqa nanji bunjrqas. Kaja Du a tamo kokba kalil nanjo Tamo Koba. A mandor kokba kalil nanjo Mandor Koba. Tamo ungasari a ombla unub qaji nanji a ti qoto singilaqab. Nanji di Kaja Du na metnjrsiq aqa segi tamo ungasari sqajqa gilitnjrej qaji. Deqa nanji aqa anjam bole dauryeqnub.”

¹⁵ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ya kokba sambala unja a di awesonaq ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Ya kokba dena tamo ungasari tulan gargekoba nanji sigitnjrejunub. Nanji di len segi segi, jejamu segi segi, anjam maro segi segi nanji.

¹⁶ Qala 10 ni unjronum qaji nanji ti wagne juwan a ti nanji na sambala unja di jeutosib a tulan ugeugeiyosib gara bumbranyetosib aqa damu uyekritosib tanu namyuwo na koitqab.

¹⁷ Qotei a segi na mandor kokba 10 nanjo are tigeltetnjrej deqa nanji aqa areqalo dauryosib unja di degsib ugeugeiyqab. Deqa bati brantimqa nanji areqalo qujaitosib nanjo segi singila ti nam ti kalil wagne juwan di yibqa Qotei aqa anjam kalil nami marej qaji di aqa damu brantqas.

¹⁸ Unja ni unonum qaji di aqa utru e na ubtit ni quqwam. Unja di a qure kobaquja. A mandor kokba kalil mandamq di unub qaji nanjo mandor koba sosiq nanji taqatnjre-qnu.”

18

Babilon qure kobaquja a tulan padalougetej

¹ Onaqa lan angro bei a lan qure uratosiq mandamq aiyeqnaq e unem. Lan angro di tulan singila koba. Aqa qasan na walaey dena mandam kalil suwanekritej.

² A tulan lelenosiqa endegsi marej, “Babilon qure kobaquja a padalougetqo! Od, a padalougetqo! Babilon qure di mondor uge uge kalil nanjo so sawa. Mondor uge nanji ti qebari jigat nanji ti qebari uge kalil dego qure dia unub.

³ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanji Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Deqa nanji wain singila koba bul uyoqnsib nanarioqneb. Mandor kokba

mandamq di unub qaji nanği dego Babilon ombla na sambalaoqnsib laqneb. Silali qa wauo tamo nanği Babilon aqa kumbra uge uge dena silali koba oqneb. Babilon a kumbra tulan ugedamu yoqnej. Aqa kumbra deqa a jemaiyosaioqnej.”

⁴ Onaqa lan goge dia tamo bei a lelenonaqa e aqa kakro quem. A endegsi marej, “O ijo tamo unğasari, ninği Babilon qure di uratosib ijoq boiy. Une kalil a yeqnu qaji di ninği yo uge. Aqa une deqa a gulbe tulan ugedamu oqas. Ninği a beteryosib gulbe di o uge.

⁵ Babilon aqa une kalil di tumbolosi qsqi lan qure ojjoqa e unonum. Aqa kumbra uge deqa Qotei a are walyosaieqnu.

⁶ Ninği aqa kumbra uge kalil deqa a kambatiy. A kumbra uge yoqnsiqa olo di bunjoqnsiqa kumbra tulan ugedamu yeqnu. Ninği aqa kumbra uge deqa keretosib a kambatiy. A wain sinğila koba gambanq di qamsiq bulyeqnu. Deqa ninği olo wain tulan sinğila koba bulyosib a kamba anaiyiy.

⁷ A na aqa segi ñam soqtoqnsiqa sambalaoqnsiqa kumbra uge uge yeqnu. Ninği aqa kumbra deqa keretosib a jaqatin koba yibqa a akamugetqas. A segi qa mareqnu, ‘E mandor koba unum. E ijo segi awo jaram kobaqujaq di awejunum. E unğa qobul sai. Gulbe bei ijoq bqa keresai. Deqa e akamqasai.’

⁸ A degsi mareqnu deqa bati qujai qa gulbe tulan uge uge aqaq aiyelenosim a makobaiyim akamugetqas. Osim a mamyimqa aqa jejamu ñamyuwo na yugwas. Qotei Koba sinğila ti unu qaji a degsim Babilon aqa kumbra uge qa pegiyosim tulan padal-tougetqas.

⁹ “Mandor kokba mandamq di unub qaji nanği Babilon ombla na sambalaoqnsib kumbra tulan ugedamu yoqneb. Deqa Babilon a ñamyuwo na yuim qurem oqoqninqa mandor kokba nanği qurem di unsibqa akamaniyosib tulan are gulbeinjraqs.

¹⁰ Nanği Babilon aqa jaqatin koba di unsibqa tulan ulaugetqab. Osib isağ di tigelesosib maroqnqab, ‘O Babilon, ni qure kobaquja! Ni nami qure sinğila koba soqnem! Ariya bini ni tulan padalougetonum! Bati qujai qa ino kumbra uge aqa awai agi ni itonum!’

¹¹ “Silali qa wauo tamo sawa sawa kalilq di unub qaji nanği Babilon aqa jaqatin di unsibqa akamaniyoqnsibqa are tulan gulbeinjroqnqas. Di kiyaga? Tamo qudei nanği olo nanğon inği inği awaiyoqnqasai.

¹² Nanğon inği inği agi gol, silva, menin boledamu, kolilei tulan boledamu, gara qat naimyo, gara lent utru segi segi, gara yaunğ pirqaqo. Nanğon ñoro qudei agi ñamtan quleqt bole bole, inği inği elefan aqa qalagei na gereiyo qaji, inği inği ñamtan boledamu na gereiyo qaji, inği inği bras na gereiyo qaji, inği inği ain na gereiyo qaji, inği inği menin naimyo na gereiyo qaji.

¹³ Nanğon inği inği qudei agi meiwo, lei uyo qaji, sum koitib quleq oqwajqa, namur quleqt, goren quleqt, wain, goren goiyo qaji, bem sum. Nanğon ñoro qudei agi makau, kaja, hos ronğom ti, kangal tamo nanğon jejamu ti nanğon qunun ti. Inği inği kalil deqaji tamo qudei nanği olo bunu awaiyoqnqasai.

¹⁴ Deqa silali qa wauo tamo nanği na Babilon endegsib minjoqnqab, ‘Inği inği kalil ni tulan arearetmoqnej qaji agi ni uratmosib koboönub. Ñoro bole bole kalil ni silali kobaquja na awaiyem qaji de ti ino wala bole bole ti agi koboönub. Deqa inği inği kalil deqaji ni olo bunu unğasai bole sai.’

¹⁵ “Silali qa wauo tamo nanği na inği inği deqaji gargekoba qarinyeqnabqa Babilon na awaiyoqnsiqa silali tulan koba enjroqnej. A kumbra di yoqnej deqa bunuqna a jaqatin kobaiyqas. Yimqa silali qa wauo tamo nanği di unsibqa ulaugetosib isağ di tigelesosibqa akamaniyoqnsib are tulan gulbeinjroqnqas.

¹⁶ Osib endegsib Babilon minjoqnqab, ‘O qure koba Babilon, ni tulan padalougetonum! Nami ni gara qat tulan naimyo na kabuoqnsimqa gara lent utru segi segi jugo-qnsimqa ino jejamu gol na ti menin boledamu na ti kolilei boledamu na ti walatoqnsim soqnem.

¹⁷ Deqa bati qujai qa ino silali ti ino wala ti kalil agi saiekritonub.' Silali qa wauo tamo nanngi degsib Babilon minjoqnqab.

"Qobun ojo tamo nanngi ti tamo qobun na laqnub qaji nanngi ti tamo qobunq di waueqnub qaji nanngi ti tamo yuwalq dena silali eqnub qaji nanngi ti kalil Babilon qure koqyosibqa isaq di tigelesqab.

¹⁸ Tigelesosib namyuwo na a yuim qurem oqoqnimqa di unsibqa tulan lelenjoqnsib maroqnqab, 'Qure endi tulan kobaquja. Qure bei qure ende ti keresai.'

¹⁹ Nanngi degsib maroqnsibqa wi sum oqnsib nango gateq di atoqnsibqa akamaniyoqn-sibqa are tulan gulbeinjroqnqas. Osib tulan lelenjoqnsib endegsib Babilon minjoqnqab, 'O qure koba Babilon, ni padalougetonum! Qobun taqato tamo yuwalq di laqnub qaji nanngi inoq dena silali tulan koba oqneb. Deqa nanngi ino jaqatin di unsibqa are tulan gulbeinjroqnqas. O aiyo! Bati qujai qa ni tore padalougetonum!'

²⁰ "O lan qure ti Qotei aqa segi tamo ungasari ningi ti tamo kalil Yesus na aqa anjam mare mare laqajqa qaringej qaji ningi ti Qotei aqa medabu o tamo ningi ti Babilon qure padalougetqo di unsib areboleboleingeme. Babilon aqa kumbra uge kalil Qotei na unekritosiqa deqa keretosiq awai uge yqo. Babilon na ningi ugeugeingonej deqa Qotei na kamba a ugeugeiyqo."

²¹ Ariya anjam di koboonaqa lan angro singila koba bei a bosiq bem sum kuroyo qaji menin kobaquja osiq soqtosiqa yuwalq di waiyej. Osiqa marej, "Qotei na degsim Babilon qure koba singila na waiyim tamo qudei na olo bunu a unqasai.

²² O Babilon qure, bunuqna tamo nanngi inoq di gombin ti yumba ti gul ti nango anjam ato olo quoqnqasai. Ingi ingi gereiyo tamo nanngi dego olo bunu inoq di sqasai. Bem sum kuroyibqa inoq di olo anjam atim quqwasai.

²³ Wanjal inoq di olo pulonqasai. Inoq di tamo unja wo olo ban ojqsai. Deqa nango aiyel anjam inoq di bunu quqwasai. Nami ino silali qa wauo tamo nanngi tamo kokba soqneb. Ariya bini nanngi koboonub. O Babilon, ni ino gumanin kumbra na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanngi gisa gisanjroqnem.

²⁴ "Babilon qure a na Qotei aqa medabu o qaji tamo nanngi ti Qotei aqa segi tamo ungasari nanngi ti nimeqnaq morejnoqneb. Aqa une di aqa jejamuq di sonaqa Qotei a unqo. Tamo ungasari kalil jeu tamo nanngi na nimeqneb qaji nango len aieyqnaq Qotei a unsiqa une di Babilon aqa jejamuq di atqo."

19

Tamo ungasari nanngi Qotei aqa nam soqtoqneb

¹ Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nanngi murqumyeqnaq e nango kakro quem. Nanngi murqumyoqnsib endegsib maroqneb, "Iga gago Qotei aqa nam soqtoqnqom! A nam koba ti singila koba ti unu. Iga padalqa laqnamqa a na iga elenej.

² A kumbra bole tintin na tamo ungasari nanngi peginjreqnu. Agi a na sambala unja kobaquja pegiyqo. Unja dena aqa sambala kumbra na tamo ungasari kalil mandamq di so qaji nanngi ugeugeinjroqnej. Osiqa Qotei aqa wau tamo nanngi dego nimeqnaq morejnoqneb. Aqa une deqa Qotei na a awai uge yqo."

³ Ariya nanngi olo lelenjoqnsib endegsib maroqneb, "Iga Qotei aqa nam soqtoqnqom! Namyuwo na Babilon qure yuim aqa qurem bati gaigai oqoqnqas!" Nanngi degsib maroqneb.

⁴ Onaqa tamo gate 24 nanngi ti wagme qolqe nambile so qaji nanngi ti singa pulutosibqa Qotei awo jaramq di awejunu qaji a qa louoqnsib maroqneb, "Bole. Iga Qotei aqa nam soqtoqnqom!"

⁵ Onaqa awo jaram jojomq di tamo bei a tigelosiq anjam bei marnaqa e aqa kakro quem. A lelenosiq endegsi marej, "Qotei aqa wau tamo ningi ti tamo ungasari Qotei qa ulaeqnub qaji ningi ti tamo lanaj ti tamo nam ti kalil ningi Qotei aqa nam soqtoqniy!"

Kaja Du aqa unja ban ojqa batiqo

⁶ Onaqa lan goge dia tamo ungasari tulan gargekoba nangi murqumyoqnsib anjam mareqnabqa e nanjo kakro quem. Nango kakro di ya kobaquja meli dosiq anjam atobulej. Nango kakro di kola aisiq anjam atobulej. Nangi tulan lelenjoqnsibqa endegsib maroqneb, “Iga gago Tamo Koba Qotei aqa ñam soqtoqnqom! Singila kalil aqaq di unu. Deqa bini a Mandor Koba sosiq ingi ingi kalil taqateqnu!”

⁷ Bini iga Qotei qa tulan areboleboleigoqnmqa aqa ñam soqtoqnqom. Di kiyaga? Kaja Du na aqa unja ban ojqa bati brantqoqa aqa unja a walaosiq aqa jejamu gereiyqo.

⁸ Qotei na a gara qat tulan naimyo jigetqo. Gara di tulan milalosiq suwanjenu.” Gara qat naimyo dena kumbra bole tintin kalil sigitejenu. Kumbra bole di Qotei aqa segi tamo ungasari nangi dauryeqnub.

⁹ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Ni anjam endegsim nengrenye, ‘Kaja Du aqa unja ban ojqa batiqo deqa aqa Abu Qotei na ingi koba goiqo. Goisiq aqa segi tamo ungasari nangi metnjrqoqa ingi uyqa bonub. Bonub qaji nangi tulan areboleboleinjqas.’ ” Osiqa merbej, “Anjam endi Qotei aqa anjam bole.”

¹⁰ Lan angro na e degsi merbonaqa e aqa areq di singa pulutosim a binijqa laqnamqa a na olo merbej, “Ni e binibaim! E ni bul. E ni ti tamo kalil Yesus aqa anjam qa nanjo areqalo singilateqnub qaji nangi ti koba na wau qujai. Iga kalil was. Deqa ni Qotei segi binijyoqnime. Iga qalie, Yesus a Qotei aqa medabu o qaji tamo nanjo are tigeltetnjreqnaqa nangi aqa anjam palonteqnub.”

Jon a tamo hos quraq di awesonaq unej

¹¹ Onaqa e olo nam atsimqa lan waqonaqa hos qat bei brantonaq unem. Tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa ñam agiende, “Qotei aqa wau geregere taqateqnu qaji tamo.” Aqa ñam bei, “Kumbra bole yeqnu qaji tamo.” A kumbra bole tintin na tamo ungasari nangi peginjroqnsiq nangi qoto itnjreqnu.

¹² Aqa namdamu nam pulon bul puloneqnu. Aqa gateq di gate tatal gargekoba atejenu. Gate tatal di mandor kokba nangi na ateqnub deqaji bul. Aqa jejamuq di ñam bei nengrenyeb unu. Nam di a segi qalie. Tamo bei a ñam di qaliesai.

¹³ A gara olekoba osiq lenq di tuqtosiq dena kabuejenu. Aqa ñam endegsib mareqnub, “Qotei aqa Anjam.”

¹⁴ Qaja tamo tulan gargekoba lan qureq dena hos segi segi osibqa hos quraq di awoelenosib tamo di dauryosib gileqnab e unjrem. Hos nangi di qat kalil. Qaja tamo nangi di gara qat tulan naimyo milalo jigejunub.

¹⁵ Tamo di aqa medabuq na serie olekoba tulan qala uge branteqnu. A serie di osimqa tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi ñumelenqas. A bu toqon ain na gereiyo qaji di dego ojsimqa dena tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nangi singila na taqatnjroqnqas. Osimqa wain gei parato qaji kulumq di aqa singa waiyosim wain gei paraparainjqas. Kulum dena Qotei singila koba ti unu qaji aqa minjin sigitejenu.

¹⁶ Tamo di aqa gara olekobaqsi aqa qaloqsi ñam endegsib nengrenyeb unu, “Mandor kokba kalil nanjo Mandor Koba. Tamo kokba kalil nanjo Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa lan angro bei senq di tigelesonaq e unem. A tulan lelenosiq qebari kalil lan sorgomq di pururueqnub qaji nangi endegsi minjrej, “Ningi bosib koroabqa Qotei na ingi koba atsim metngim ningi uyi.”

¹⁸ Mandor kokba ti qaja tamo nanjo gate kokba ti tamo singila ti hos nangi ti tamo hos quraq di awejunub qaji nangi ti nanjo qusa ningi bosib uyi. Kangal tamo ti tamo nanjo segi wau ojo qaji nangi ti tamo lanaj ti tamo ñam ti kalil nanjo qusa ningi bosib uyi.”

¹⁹ Onaqa e olo nam atsimqa mandam qaji mandor kokba kalil nangi ti nanjo qaja tamo nangi ti wagme juwan a ti bosib koroesonab unjrem. Nangi na tamo hos quraq di awesoqnej qaji aqa qaja tamo nangi ti qoto itnjrqqa marsib koroesoqneb.

²⁰ Ariya tamo dena wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nanngi aiyel ojej. A na nanngi aiyel nambile sonab ojsiq wainjrnaq namyuwoq aiyeb. Namyuwoq di meniñ kalil yusiq ñangaeqnu. Wagme juwan aqa ulatamuq di gisan anjam maro qaji wagme na manwa tulan kokba yoqnej. Aqa kumbra dena a na tamo ungasari nanngi gisa gisanjnroqnej. Tamo ungasari nanngi di wagme juwan aqa toqor osib aqa sulum binjiyoqneb.

²¹ Onaqa tamo hos quraq di awesoqnej qaji a na wagme juwan aqa qaja tamo kalil nanngi ñumeqnaq moreñoqneb. Serie olekoba aqa medabuq na brantej qaji dena nanngi ñumoqnej. Onaqa qebari kalil nanngi bosib qaja tamo nanngo qusa uynab mene diqnjrej.

20

Satan a wausau 1,000 sub guma kobaq di sqas

¹ Onaqa lan angro bei lan goge na mandamq aiyeqnaq e unem. Qotei na a singila yonaqa a sub guma koba taqatqajqa marsiq sil raunga osiq mandamq aiyej.

² Aisiq amal kobaquja ojsiq sil dena tontej. Amal di wausau 1,000 tontim sqas. A nami soqnej qaji. Aqa ñam Satan. Aqa ñam bei, “Tamo Ungasari Kalil Nanngo Ñam Ugetetnjro Qaji.”

³ Lan angro dena Satan ojsiq tontosiq sub guma kobaq di waiyej. Waiyosiq sub me kabutosiq qandimtej. A dia wausau 1,000 sqas. Deqa a na sawa bei bei qaji nanngi olo gisa gisanjnraqasai. A subq di tariñosim soqnmq wausau 1,000 di koboamqa a olo uratib oqedosim sokiñalayqas.

⁴ Onaqa e awo jaram kokba qudei unjrem. Awo jaram kokbaq di tamo qudei nanngi awoelenesoqneb. Tamo nanngi di Qotei na wau enjrnaqa nanngi awo jaram kokbaq di awoosib tamo ungasari nanngi peginjroqneb. Onaqa e tamo ungasari tulan gargekoba nami moreñeb qaji nanngo qunun unjrem. Tamo ungasari nanngi di nami Yesus aqa ñam maroqnsibqa Qotei aqa anjam singila na ojesoqneb deqa jeu tamo nanngi na nanngo kakro gingenjnab nanngi moreñeb. Tamo ungasari nanngi di wagme juwan aqa sulum wo binjnrosaioqneb. Nanngo lanjaqsi banqsi wagme juwan aqa toqor osai. Deqa nanngi olo nambile osib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

⁵ Di subq na tigelo namo qaji. Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilatosai qaji nanngi bati deqa nambile oqasai. Nanngi mati tariñosib soqnibqa wausau 1,000 di koboamqa nanngi subq na tigelqab.

⁶ Tamo ungasari namoosib subq na tigelqab qaji nanngi di Qotei aqa segi tamo ungasari bole. Deqa nanngi tulan arebolebolejnraqas. Nanngi moiyo bunu qaji turqasai. Moiyo dena nanngi taqatjnraqa keresai dego. Nanngi Qotei aqa Kristus wo nanngo atra tamo sosib wausau 1,000 Kristus ombla mandor kokba sqab.

Satan a bati gaigai namyuwo kobaq di jaqatin oqnsim sqas

⁷ Wausau 1,000 di koboamqa sub guma koba aqa me olo waqtibqa Satan a subq dena oqedqas.

⁸ Oqedosim sawa sawa kalilq giloqnsimqa tamo ungasari nanngi gisa gisanjnroqnqas. Tamo ungasari nanngi di Gok sawa ti Magok sawa ti dena belenqab. Satan na nanngi koroinjrimqa qoto qa gilqab. Nanngo qaja tamo nanngi tulan gargekoba. Nanngi ulul bul sisiyqa keresai.

⁹ Nanngi sawa sawa kalilq dena bosib Qotei aqa qure koba a na tulan qalaqalaiyeqnu qaji di agutesqab. Osib Qotei aqa segi tamo ungasari nanngo so sawa dego agutesqab. Yim bati deqa lan goge na namyuwo aisim qaja tamo nanngi di koitjnraqas.

¹⁰ Satan a nanngi gisa gisanjnroqnej aqa une deqa Qotei na a waiyim namyuwoq aiqas. Namyuwoq di meniñ kalil yusiq ñangaeqnu. Wagme juwan wo gisan anjam maro qaji wagme juwan wo nanngi aiyel nami namyuwoq di breinjreb unub. Deqa Satan a dego

Qotei na waiyim n̄amyuwoq aisim nan̄gi aiyel koba na bati gaigai qolo ti qanam ti n̄amyuwoq di jaqatin̄ oqnsib sqab.

Qotei a awo jaram kobaqujaq di awesoqnej

¹¹ Onaqa e awo jaram kobaquja bei tulan̄ qat unem. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji aqa ulatamuq dena mandam ti lan̄ ti jaraiyosib loumeb.

¹² E n̄am atsimqa tamo un̄gasari nami moren̄eb qaji nan̄gi awo jaram namoq di tigelesonab un̄jem. Tamo n̄am ti tamo lan̄aj ti kalil e un̄jem. Un̄jreqnam lan̄ angro qudei nan̄gi na buk qudei osi bosib waqtelen̄eb. Buk miligiq di kumbra kalil tamo un̄gasari nan̄gi nami yoqneb qaji di Qotei na nen̄gren̄yonaq soqnej. Buk bei dego lan̄ angro nan̄gi osi bosib waqteb. Buk di n̄ambile gaigai sqajqa buk. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a buk miligiq di anjam sisiyosiq anjam dena tamo un̄gasari moren̄o qaji nan̄gi pegin̄jrej.

¹³ Tamo un̄gasari kalil nami yuwalq di moren̄eb qaji nan̄gi yuwal na uratn̄jrnaq tigeleb. Moiyo Qure na dego tamo un̄gasari nami moren̄eb qaji nan̄gi uratn̄jrnaq tigeleb. Tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a na tamo un̄gasari nan̄go segi segi kumbra kalil dena nan̄gi pegin̄jrej.

¹⁴ Osiqa Moiyo Qure osiq n̄amyuwo kobaq di waiyej. N̄amyuwo koba di moiyo bunu qaji.

¹⁵ Tamo un̄gasari kalil nan̄go n̄am n̄ambile qa buk miligiq di sosai qaji nan̄gi di Qotei na brein̄jrnaq n̄amyuwo kobaq aiyelen̄eb.

21

Lan̄ bunuj ti mandam bunuj ti brantqab

¹ Onaqa e lan̄ bunuj ti mandam bunuj ti un̄jem. Lan̄ namij ti mandam namij ti koboeb. Yuwal dego koboej.

² Onaqa e Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj di dego unem. Qure di Qotei aqaq di sosiqa lan̄ goge dena mandamq aiyeqnaq e unem. Qure di aqa wala tulan̄ boledamu. Un̄a a tamo ban̄ ojqa osim walaqas dego kere.

³ Onaqa awo jaram namoq di tamo bei a tigelosiq anjam marnaqa e aqa kakro quem. A tulan̄ lelen̄osiqa marej, “N̄ingi quiy. Bini Qotei aqa tal aisiq tamo un̄gasari nan̄goq di unu. Deqa Qotei a nan̄go ambleq di sqas. Nan̄gi aqa segi tamo un̄gasari sqab. Od, Qotei a nan̄gi koba na sqab. A nan̄go Qotei sqas.

⁴ A nan̄go n̄am ya kalil nuntetn̄jrqsas. Deqa nan̄gi olo akamqasai. Nan̄gi olo moren̄qasai. Nan̄gi olo are gulbein̄jrqsai. Nan̄gi olo jaqatin̄ oqasai. Kumbra namij kalil di koboqas.”

⁵ Onaqa tamo awo jaramq di awesoqnej qaji a marej, “N̄ingi quiy. E ingi ingi kalil bunuj atonum.” Osiqa merbej, “Ni ijo anjam kalil endi nen̄gren̄ye. Anjam endi bole. Tamo nan̄gi qusib marqab, ‘Bole.’ ”

⁶ Osiqa olo merbej, “Bati kereqo. E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E ingi ingi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum. Tamo a ya qaryimqa e na n̄ambile qa ya jumbumq dena tigsy anaiyit uyqas. Ya di awai saiqoji. E na lan̄a anaiyqai.

⁷ Tamo a Satan ombila qotsim sin̄gilaqas di e na ingi ingi kalil di lan̄a yqai. E aqa Qotei soqn̄it a ijo angro sqas.

⁸ “Ariya tamo ulakobaeqnub qaji nan̄gi ti tamo Yesus qa nan̄go areqalo sin̄gilatosaeqnub qaji nan̄gi ti n̄amyuwo kobaq aiqab. Tamo kumbra uge uge yo qaji, len̄ ojo qaji, sambala kumbra yo qaji, guman̄iño qaji, quñam qalo qaji, gisan̄ qotei bin̄jin̄ro qaji, gisan̄ anjam maro qaji nan̄gi di n̄amyuwo kobaq aiyelen̄qab. N̄amyuwoq di men̄in̄ yusiq n̄an̄gaeqnu. N̄amyuwo di moiyo bunu qaji.”

Jon a Jerusalem bunuj unej

⁹ Onaqa lan angro 7 tabir 7 ojesoqneb nanqi deqaji bei bosiq a ijo areq di tigelej. Tabir 7 miligiq di nami gulbe uge uge 7 jigsib bilentonab mandamq aisiq tamo ungasari nanqi tulan ugeugeinjsiq Qotei aqa minjin kobotej. Lan angro dena merbej, “Ni endeq au. Bamqa Kaja Du aqa unja bunuj walaqo qaji di osormit unqam.”

¹⁰ Onaqa Qotei aqa Mondor na e singilatbonaqa lan angro dena e osiq mana tulan goge kobaq oqej. Oqsiq dia Qotei aqa qure koba Jerusalem bunuj osorbej. Qure di Qotei aqaq di sosisa lan goge dena mandamq aiyeqnaq e unem.

¹¹ Qure di Qotei aqa rian na tulan suwantej. Qotei aqa rian di tulan bolequja. A menin boledamu bul. A tulan suwanosiq menin jaspalej. Osiqa tulan jeqilosiq qunun bulej.

¹² Qure di nanqi na dadanyeb. Dadan di tulan goge koba. Dadan di aqa siranme 12 soqneb. Siranme jojomq di lan angro 12 nanqi tigelesoqneb. Siranmeq di Israel tamo ungasari nango moma utru 12 nango nam nengrenyonab soqneb.

¹³ Dadan guta qa di siranme qalub soqneb. Dadan taun qa di siranme qalub soqneb. Dadan beben qa di siranme qalub soqneb. Dadan guma qa di siranme qalub soqneb.

¹⁴ Menin kokba 12 na dadan aqa utru singilateb. Menin quraq di tamo 12 Kaja Du na qarinnjrnaq aqa anjam mare mare laqneb qaji nango nam atnab soqneb.

¹⁵ Lan angro e anjam merbej qaji a toqon bei gol na gereiyo qaji di ojesoqnej. Ojsiq qure ti qure aqa dadan ti dadan aqa siranme ti nango ole keretej.

¹⁶ Qure aqa par ti ole ti kerekere. Lan angro dena toqon di osiq qure keretej di aqa par ti ole ti goge ti 2,200 kilomita. Qure aqa par ti ole ti goge ti kerekere.

¹⁷ Lan angro na qure aqa dadan keretej di aqa goge 144 meta. Toqon lan angro na ojesoqnej qaji di mandam qaji toqon. Kereto dena a na dadan keretej.

¹⁸ Qure aqa dadan di Qotei na menin jaspalej. Qure di gol na gereiyej. Qure di tulan rianosiq qunun bulej.

¹⁹ Menin boledamu segi segi na dadan aqa utru walatej. Menin boledamu namba 1 aqa nam jaspalej. Menin namba 2 aqa nam sapaia. A qenjent. Menin namba 3 aqa nam aget. Menin namba 4 aqa nam emeral. A nam banja gesgi bul.

²⁰ Menin namba 5 aqa nam sadonikis. A lentosiq qatej dego. Menin namba 6 aqa nam konilian. A lent. Menin namba 7 aqa nam krisolait. A merient. Menin namba 8 aqa nam beril. A nam banja gesgi bul. Menin namba 9 aqa nam topas. A merient. Menin namba 10 aqa nam krisopres. Menin namba 11 aqa nam haiaasin. Menin namba 12 aqa nam ametis. A lent.

²¹ Dadan aqa siran 12 di menin qat kokba 12. Menin kokba di kolilei tanu bul. Siran segi segi di menin qat qujai. Qure aqa gam kalil gol na gereiyej. Gam di tulan jeqilosiq qunun bulej.

²² Qure dia e atra tal bei unosai. Tamo Koba Qotei singila ti unu qaji aqa Kaja Du wo nanqi segi aiyele qure di aqa atra tal.

²³ Qure di sen ti bai ti na suwantosai. Qotei aqa segi rian na qure di suwanteqnu. Kaja Du a segi qure di aqa pulon.

²⁴ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi qure di aqa rian na walweloqnaq. Mandor kokba sawa sawa kalil taqatejunub qaji nanqi na nango noro bole bole oqnsib qure miligiq osi boqnaq.

²⁵ Dadan aqa siranme kalil waqesqab. Olo kabuesqasai. Bati gaigai waqesqab. Qure dia qolooqnaqasai. Gaigai suwanos qas.

²⁶ Tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nanqi na nango wala ti nango noro bole bole ti oqnsib qure koba di miligiq osi boqnaq.

²⁷ Ariya tamo kumbra uge uge yeqnub qaji nanqi ti tamo gisan anjam mareqnub qaji nanqi ti ingi ingi jiga ti kalil qure di miligiq gilqa keresai. Tamo ungasari nango nam nambile qa buk miligiq di Qotei na nengrenyej qaji nanqi segi qure di miligiq gilqa kere. Nambile qa buk di agi Kaja Du aqa segi buk.

22

Jon a nambile qa ya ti nam ti unej

¹ Onaqa lan angro dena e ya bei osorbej. Ya di nambile qa ya. Ya di tulan rianjosi qunun bulej. Ya di Qotei aqa Kaja Du wo nango awo jaramq dena bosiq qure aqa gam koba dauryosiq sumoqnej.

² Ya qalaq di nambile qa nam bei tigelesoqnej. Nam di bai segi segi gei utru yoqnqas. Bai bei gei utru bei yqas. Bai bei gei utru bei yqas. Degsim gilsim gei utru 12 yqas. Aqa banga na tamo ungasari sawa sawa kalilq di unub qaji nango ma kobotetnjroqnqas. ³ Ingi kalil Qotei a uge qa mareqnu qaji nangi qure dia sqasai.

Qure dia Qotei aqa Kaja Du wo nango awo jaram sqas. Qotei aqa wau tamo nangi a qa louoqnqab.

⁴ Osib aqa ulatamu unoqnqab. A na aqa segi nam nango lanjaq di nengrenyim sqas.

⁵ Qure dia ambruqasai. Deqa wanjal qatrentqasai. Sen suwanqasai. Tamo Koba Qotei a segi na tamo ungasari nangi suwantnjroqnm nangi bati gaigai mandor kokba sqab.

Yesus a boqujatqas

⁶ Onaqa lan angro dena olo merbej, “Anjam endi bole kalil. Tamo nangi qusib marqab, ‘Bole.’ Tamo Koba Qotei na aqa lan angro qarinyqoqa bosiq aqa wau tamo nangi kumbra urur brantqas qaji di osornjrqo. Qotei na aqa medabu o qaji tamo nango are tigeltetnjreqnaqa nangi aqa anjam palonteqnub.

⁷ Ningi quiy. Yesus a marqo, ‘E nungoq boqujatqai.’ ”

Tamo ungasari nangi Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyionum qaji di dauryqab di nangi tulan areboleboleinjrqas.

⁸ E Jon. E anjam kalil endi quem. Kumbra kalil e ubtosim buk endia nengrenyionum qaji di e unem. Unsimqa lan angro kumbra di osorbej qaji aqa areq di singa pulutosim a binjyqa laqnamqa a na merbej,

⁹ “Ni e binjibaim! E ni bul. E ni ti ino was agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nangi ti koba na wau qujai. Tamo ungasari buk endia anjam dauryeqnub qaji nangi dego iga koba na wau qujai. Deqa ni Qotei segi binjyoqnime.”

¹⁰ Osika merbej, “Qotei aqa anjam ni buk endia nengrenyionum qaji di tentaim. Kumbra kalil ni ubtosim buk endia nengrenyionum qaji di brantqa bati jojomqo.

¹¹ Deqa ungum. Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi olo kumbra uge uge yoqnebe. Tamo ungasari kumbra jigat yeqnub qaji nangi olo kumbra jigat yoqnebe. Tamo ungasari kumbra bole bole yeqnub qaji nangi olo kumbra bole bole yoqnebe. Tamo ungasari Qotei aqa kumbra boleq di sosib dauryeqnub qaji nangi olo aqa kumbra boleq di sosib dauryoqnebe.”

¹² Yesus a mareqnu, “Ningi quiy. E urur boqujatqai. Bosiy tamo nango kumbra segi segi pegiyosiy awai enjrqai.

¹³ E segi qujai namoq di unum. E segi qujai bunuq di sqai. E segi namo qaji. E segi bunu qaji dego. E ingi ingi kalil qa utru. Wau kalil e yeqnum qaji di e olo koboteqnum.

¹⁴ “Tamo ungasari nango gara yansonab qatej qaji nangi tulan areboleboleinjrjim sqab. Nangi nambile qa nam gei osib uyqa kere. Nangi Qotei aqa qure koba dego miligiq gilqa kere. Deqa nangi areboleboleinjrjim sqab.

¹⁵ Ariya tamo ungasari kumbra uge uge yeqnub qaji nangi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nangi oqeq di sqab. Tamo ungasari gumanino qaji, quñam qalo qaji, sambala kumbra yo qaji, len ojo qaji, gisan qotei binjinro qaji, gisan kumbra dauryqajqa tulan arearetnjro qaji nangi Qotei aqa qure koba di miligiq gilqasai. Nangi oqeq di sqab.

¹⁶ E Yesus. E na ijo lan angro qarinyonumqa ningi qure qureq di ijo nam qa koroeqnub qaji nungoq aisiq anjam endi palontosiq merngwo. E Mandor Koba Devit aqa len na

ɲambabem qaji. E Devit aqa Anqro. Nebeqa burbas bunuj oqeqnu dego kere e degsim minjaleqnum.”

¹⁷ Qotei aqa Mondor wo Kaja Du aqa uɲa bunuj wo ɲangi aiyel na mareqnub, “Yesus, ni aue.” Tamo kalil ijo anjam endi queqnub qaji ɲangi marebe, “Yesus, ni aue.” Tamo bei a ya qaryimqa bosim ɲambile qa ya osim uyem. Ya di awai saiqoji. Qotei na laɲa anaiyqas.

Jon a anjam bei singila na marej

¹⁸ E Qotei aqa anjam buk endia nengrenyonum. Tamo kalil anjam endi queqnub qaji ɲangi e singila na endegsi minjrqi. Tamo bei a anjam bei osim Qotei aqa anjam ende ti turtqas di gulbe uge uge kalil e ubtosim buk endia nengrenyonum qaji di Qotei na kamba tamo di yqas.

¹⁹ Tamo bei a Qotei aqa anjam e buk endia nengrenyonum qaji mutu bei osim taqal waiyqas di Qotei na kamba tamo di taqal waiyimqa a ɲambile qa ɲam gei osim uyqasai. A Qotei aqa qure koba miligiq gilqasai dego.

²⁰ Tamo a kumbra endi kalil ubtosiq marqo qaji a olo marqo, “Bole, e boqujatqi.” Anjam endi bole. O Tamo Koba Yesus, ni aue.

²¹ Tamo Koba Yesus a tamo unqasari kalil ɲangi qa are boleyeme. Bole.

Anjam Mutu Qudei

Ni qalie bei oqajqa are soqnimqa kiyo gulbe bei inoq di brantimqa kiyo ni Qotei aqa anjam mutu endi sisiy.

¹ Ni Qotei qa qalieqajqa marsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Aposel 14:14-17	Aposel 17:22-31	Rom 1:18-23
Rom 11:33-36	1 Korin 8:4-6	Mak 12:29-30
Jon 4:23-24	1 Timoti 1:17	1 Timoti 6:15-16
Hibru 4:13	Hibru 10:30-31	Jems 1:17
1 Pita 1:14-17	1 Jon 1:5	1 Jon 4:7-12, 16
2 Korin 1:3	Jut 24-25	Uli Anjam 4:8-11
Uli Anjam 15:3-4		

² Ni Qotei aqa Njiri Yesus Kristus qa qalieqajqa marsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 1:1-18	Filipai 2:5-11	Kolosi 1:15-20
Kolosi 2:9-10	Hibru 1:1-14	Rom 1:3-4
2 Korin 4:4-6	Luk 1:26-38	Galesia 4:4-5
Matyu 16:13-17	Jon 5:19-29	Jon 6:35-40
Jon 11:25-27	Jon 14:5-11	Jon 17:1-5
Jon 20:26-31	Aposel 3:13-16	Aposel 4:10-12
1 Jon 2:1-2	1 Jon 5:20	Uli Anjam 19:11-16

³ Ni are qalonum kiyo, “Qotei a e qa are qalosaieqnu.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

1 Jon 4:9-10	Rom 5:8	Jon 3:16
1 Timoti 2:3-6	2 Pita 3:9	

⁴ Ni are qalonum kiyo, “E une saiqoji.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 3:10-12, 23-24	Rom 5:12	Galesia 3:22
1 Jon 1:8-10	Jon 3:18-20, 36	Aposel 17:30-31
Kolosi 3:5-10	Rom 6:23	Galesia 6:7-8
2 Tesalonaika 1:7-9	1 Pita 4:3-5	Uli Anjam 20:11-15

⁵ Ni are qalonum kiyo, “Qotei na ijo une kobotqasai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Aposel 5:31	Aposel 10:43	Aposel 26:18
Efesus 1:7	Kolosi 1:13-14	Kolosi 2:13-14
1 Timoti 1:15-16	Hibru 10:17-18	1 Jon 1:8-10

⁶ Ino areqalo qujai agi Yesus Kristus na ni oqajqa. Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 1:12	Jon 3:15-18, 36	Jon 14:6
Jon 20:31	Aposel 4:12	Aposel 16:30-31
Rom 3:20-22	Rom 10:9-10	Galesia 2:16
Efesus 2:8-9		

⁷ Ni qaliesai, ni nambile gaigai sqam kiyo sai kiyo? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 3:1-16	Jon 5:19-29	Jon 11:25-26
Jon 14:6	Jon 17:2-3	Jon 20:31
Rom 8:10-17	2 Korin 5:17	Efesus 2:1-6
Kolosi 2:13	Taitus 3:4-7	1 Jon 5:11-13

⁸ Ni maronum kiyo, “E Qotei pailyoqnqai e?” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:5-13	Matyu 7:7-11	Matyu 14:23
Matyu 18:19-20	Mak 1:35	Mak 11:24-25
Luk 5:16	Luk 6:12	Luk 18:1-8
Luk 21:36	Jon 14:13-14	Jon 15:7
Jon 16:23-24	Rom 8:26-27	Rom 12:12
Efesus 6:18	Filipai 4:6-7	Kolosi 4:2
1 Tesalonaika 5:17	1 Timoti 2:1-4, 8	1 Timoti 4:4-5
Hibru 4:16	Hibru 10:19-22	Jems 1:5-8
Jems 4:2-3	Jems 5:13-18	1 Pita 4:7
1 Jon 3:21-22	1 Jon 5:14-15	

⁹ Ni maronum kiyo, “E ingi kiye qa Qotei pailyqai?” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Luk 11:1-4	Luk 22:32, 39-46	Jon 17:1-26
Aposel 4:24-31	Aposel 16:25	Rom 1:9-10
Rom 10:1-2	Rom 15:30-33	2 Korin 12:7-10
Efesus 1:15-20	Efesus 3:14-21	Efesus 6:19-20
Filipai 1:3-5, 9-11	Kolosi 1:9-12	Kolosi 4:3-4
1 Tesalonaika 3:9-13	2 Tesalonaika 1:11-12	2 Tesalonaika 3:1-2
Hibru 5:7	Hibru 7:25	

¹⁰ Ni gulbe ti jaqatin ti eqnum kiyo. Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 8:18-25, 28, 35-37	Rom 12:12	2 Korin 1:3-5
2 Korin 4:16-18	Jems 1:2-4	1 Pita 1:3-9
1 Pita 2:19-23	1 Pita 5:8-10	

¹¹ Ni maimimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:23-25	Matyu 9:35	Matyu 11:2-5
Aposel 3:1-6	Aposel 8:4-8	Aposel 19:11-16
Aposel 28:8-9	1 Korin 12:9, 29-30	2 Korin 12:7-10
1 Timoti 5:23	2 Timoti 4:20	Jems 5:14-15

¹² Ni moiqaajqa ulaosimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 6:39-40	Jon 11:17-27	Jon 14:1-4
Rom 8:38-39	Rom 14:7-9	1 Korin 15:12-58
2 Korin 5:1-10	Filipai 1:20-24	1 Tesalonaika 4:13-18
Hibru 2:14-15	Uli Anjam 14:13	Uli Anjam 21:1-4
Uli Anjam 22:1-5		

¹³ Ni qalieqajqa, Kristen nangi kumbra kiye dauryqab? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 13:34-35	Rom 12:9-13	Galesia 5:22-26
Efesus 4:25-32	Kolosi 3:12-17	1 Tesalonaika 5:12-22
Taitus 2:11-14	Jems 3:13-18	2 Pita 1:3-9

¹⁴ Ni qalieqajqa, kumbra bei a uge kiyo bole kiyo? Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 1:18-32	1 Korin 6:9-11	Galesia 5:19-21
Efesus 5:3-5	Kolosi 3:5-10	Jems 4:17
1 Pita 4:3	1 Jon 2:15-17	1 Jon 3:4-5

¹⁵ Ni are qalonum kiyo, “E Qotei aqa kumbra dauryqa keresai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Jon 14:16-23	1 Korin 10:13	Efesus 3:20-21
Filipai 1:6	Filipai 4:13	Kolosi 1:11-12
1 Tesalonaika 5:23-24	Hibru 13:5-6	1 Jon 5:3-5

¹⁶ Ni Kristen unum deqa tamo qudei na ni ugeugeimeqñub. Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:10-12	Mak 13:9-13	Luk 12:4-9
Jon 15:18-21	Jon 16:1-4	Aposel 5:41
Rom 8:35-37	Rom 12:14, 17-21	1 Korin 4:11-13
2 Korin 4:8-12	2 Korin 12:10	Filipai 1:28-29
2 Tesalonaika 1:4-8	2 Timoti 3:10-13	Hibru 10:32-39
Hibru 12:3-4	1 Pita 3:13-17	1 Pita 4:12-19
Uli Anjam 2:10		

¹⁷ Ni are qalonum kiyo, “E Kristen tamo qudei nangi ti korooqñqasai.” Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 18:19-20	Aposel 2:41-47	Rom 12:4-8
Efesus 1:22-23	Efesus 4:11-16	Kolosi 3:15-17
1 Timoti 4:13	Hibru 10:24-25	

¹⁸ Tamo bei na ni kumbra uge emimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:12-15	Matyu 18:21-35	Mak 11:25
Luk 17:3-4	Rom 12:17-21	Efesus 4:31-32
Kolosi 3:13		

¹⁹ Ni tamo ti uña ti unum kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

1 Korin 7:1-16	Efesus 5:21-33	Kolosi 3:18-19
Taitus 2:3-5	Hibru 13:4	1 Pita 3:1-7
Matyu 5:31-32	Matyu 19:3-9	Luk 16:18
Rom 7:2-3		

²⁰ Ni uña bei kiyo tamo bei kiyo ombla ñeiqajqa are soqnimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:27-28	Jon 8:2-11	Rom 13:8-10
1 Korin 6:9-20	Galesia 5:19	Efesus 5:3
Kolosi 3:5-6	1 Tesalonaika 4:1-8	Hibru 13:4
Jut 7		

²¹ Ni angro ti sosimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 6:1-4	Kolosi 3:20-21	1 Timoti 3:4-5

²² Ino ai abu nangi soqnibqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 15:3-6	Efesus 6:1-3	Kolosi 3:20
1 Timoti 5:4-8		

²³ Ino was bei a gulbe ti soqnimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 7:12	Matyu 25:31-46	Luk 3:10-11
Luk 6:38	Aposel 11:27-30	1 Korin 10:24
2 Korin 8:1-15	2 Korin 9:1-15	Galesia 6:9-10
Filipai 4:14-19	Hibru 10:24	Hibru 13:1-3, 16
Jems 1:27	Jems 2:15-16	1 Jon 3:16-18

²⁴ Ni une bei atqajqa are prugmimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:13	Matyu 26:41	1 Korin 10:13
Hibru 2:18	Hibru 4:14-16	Jems 1:12-15

²⁵ Ni une bei atonum kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Luk 15:11-24	Rom 6:1-23	1 Jon 1:9-2:2
Jems 4:7-10	Uli Anjam 3:19-20	Hibru 12:1-2

²⁶ Ni Satan aqa mondor uge nangi qa ti ulaoqnsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:1-11	Matyu 6:13	Luk 22:31-32
Jon 17:14-19	Rom 16:19-20	1 Korin 16:13
2 Korin 12:7-10	Efesus 3:20-21	Efesus 6:10-18
1 Tesalonaika 3:5-8	2 Tesalonaika 3:3	Jems 4:7-8
1 Pita 5:8-11	1 Jon 4:4	Uli Anjam 12:7-12

²⁷ Ni tamo bei qa minjin oqimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Galesia 5:22-23	Efesus 4:26	Kolosi 3:8, 13
Jems 1:19-20		

²⁸ Ni diqoqnsim ino segi ñam soqtoqnsimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 5:3-12	Matyu 18:1-5	Luk 14:7-11
Luk 18:9-14	Rom 12:16	1 Korin 4:7
2 Korin 10:17-18	Efesus 4:2	Kolosi 3:12-13
Jems 4:6, 13-16	1 Pita 5:5-7	

²⁹ Ni yumal anjam mareqnum kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 4:29	Efesus 5:4	Filipai 4:8
Kolosi 3:8	1 Timoti 4:12	Jems 1:26
Jems 3:9-10		

³⁰ Ni gisanj anjam bei marqajqa are prugmimqa ni anjam mutu endi sisiy:

Efesus 4:25	Kolosi 3:9	1 Pita 3:10
Jon 8:44	Uli Anjam 21:8	Uli Anjam 22:15

³¹ Tamo qudei na ni osib nangi koba na ya uge uysib nanariqajqa mermibqa ni anjam mutu endi sisiy:

Rom 13:13	1 Korin 5:9-11	1 Korin 6:9-10
Galesia 5:19-21	Efesus 5:18	1 Timoti 3:1-3
Taitus 1:7	1 Pita 4:3-5	

³² Ni ingi ingi koba oqnqajqa are prugmeqnu kiyo? Degamqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 6:19-21, 24-34	Luk 12:13-21, 32-34	Aposel 20:35
1 Timoti 6:6-10, 17-19	Hibru 13:5-6	

³³ Tamo qudei na ni gisanj qotei nangi qa louqajqa mermibqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 4:10	Aposel 17:22-31	1 Korin 5:11
1 Korin 6:9-11	1 Korin 8:1-13	1 Korin 10:1-22
2 Korin 6:14-18	Galesia 5:19-21	1 Tesalonaika 1:9-10
1 Jon 5:21	Uli Anjam 21:8	Uli Anjam 22:15

³⁴ Ni qalieqajqa, “E kumbra kiye ijo gate kokba nangi enjrqi?” Deqa ni anjam mutu endi sisiy:

Matyu 22:15-22	Rom 13:1-7	1 Timoti 2:1-4
Taitus 3:1	Hibru 13:17	1 Pita 2:13-17